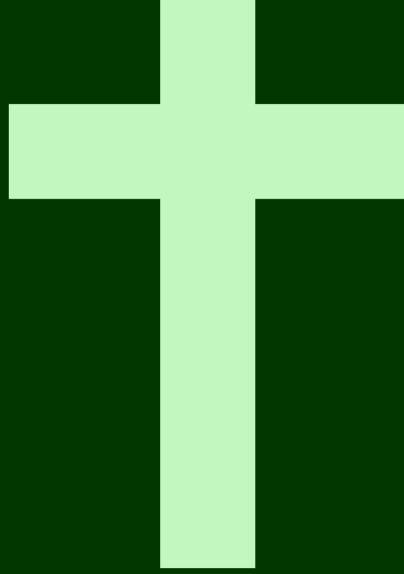

Tupana'ga
nhi'iãa

New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

Tupana'ga nhi'iga
New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tenharim

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tenharim [pah], Brazil

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tenharim

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
3eb8a851-f633-5209-8712-862a9511e134

Contents

Mateus	1
MARCOS	96
Lucas	144
João	238
Atos	296
Romanos	368
1 Coríntios	401
2 CORÍNTIOS	431
Gálatas	455
Efésios	467
Filipenses	482
Colossenses	489
1 Tessalonicenses	499
2 Tessalonicenses	506
1 Timóteo	510
2 Timóteo	521
Tito	529
Filemom	534
Hebreus	536
Tiago	570
1 Pedro	578
2 Pedro	587
1 João	592
2 João	599
3 João	600
Judas	601
Apocalipse	604

MATEUSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Mateus

*Jesus Cristo'ga ramonhava'ea
(Lucas 3.23-38)*

¹ Agwa ko Jesus Cristo'ga ramonhava'ea mombe'ua. Ymyahũ Tupana'ga e'i Jesus Cristo'ga pe: “Eko ti ġanduvihavuhuhetero Cristoramo,” ei ga hako. Cristo xa'e nhande Jesus'ga pe a'ero. A'ereki ga nhanderuvihavuhuhete'ga. Jesus'ga ko Daviva'ea rakykwepoharamo Abraãova'ea rakykwepoharamo no.

² Ymyahũ Abraãova'ea Isaqueva'ea po'ria hako.

Isaqueva'ea Jacóva'ea po'ria.

Jacóva'ea Judáva'ea po'ria Judáva'ea irũva'ea po'ria no.

³ Judáva'ea Peresva'ea po'ria Zerava'ea po'ria no. Tamarva'ea Peresva'ea yembora Zerava'ea yembora no.

Peresva'ea Esromva'ea po'ria.

Esromva'ea Arãova'ea po'ria.

⁴ Arãova'ea Aminadaveva'ea po'ria.

Aminadaveva'ea Nasomva'ea po'ria.

Nasomva'ea Salmomva'ea po'ria.

⁵ Salmomva'ea Boazva'ea po'ria. Raabeva'ea Boazva'ea yembora.

Boazva'ea Obedeva'ea po'ria. Ruteva'ea Obedeva'ea yembora.

Obedeva'ea Jesséva'ea po'ria.

⁶ Jesséva'ea Daviva'ea po'ria. Daviva'ea israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea.

Daviva'ea Salomãova'ea po'ria. Uriasva'ea rembirekokwerava'ea Salomãova'ea yembora. A'ereki Daviva'ea hembireko ahe pavëi.

⁷ Salomãova'ea Roboãova'ea po'ria.

Roboãova'ea Abiasva'ea po'ria.

Abiasva'ea Asava'ea po'ria.

⁸ Asava'ea Josafáva'ea po'ria.

Josafáva'ea Jorãova'ea po'ria.

Jorãova'ea Uziasva'ea ramonhava'ea.

⁹ Uziasva'ea Jotãova'ea po'ria.

Jotãova'ea Acazva'ea po'ria.

Acazva'ea Ezequiasva'ea po'ria.

¹⁰ Ezequiasva'ea Manassésva'ea po'ria.

Manassésva'ea Amomva'ea po'ria.

Amomva'ea Josiasva'ea po'ria.

¹¹ Josiasva'ea Jeconiasva'ea po'ria Jeconiasva'ea irũva'ea po'ria no. A'ea rupi Babilôniapeva'ea ruri otavuka Josiasva'ea re'yjava'ea pe ahe rerogwovo ogwryi pe he'yjuhuva'ea rerogwovo ahe mombytavo pevo.

¹² Babilôniapeva'ea ahe rerohorë Babilônia pe Jeconiasva'ea Salatielva'ea po'ria.

Salatielva'ea Zorobabelva'ea po'ria.

¹³ Zorobabelva'ea Abiúdeva'ea po'ria.

Abiúdeva'ea Eliaquimva'ea po'ria.

Eliaquimva'ea Azorva'ea po'ria.

¹⁴ Azorva'ea Sadoqueva'ea po'ria.

Sadoqueva'ea Aquimva'ea po'ria.

Aquimva'ea Eliúdeva'ea po'ria.

¹⁵ Eliúdeva'ea Eleazarva'ea po'ria.

Eleazarva'ea Matáva'ea po'ria.

Matáva'ea Jacóva'ea po'ria.

¹⁶ Jacóva'ea Joséva'ea po'ria. Joséva'ea Mariava'ea rembirekokwerava'ea. Mariava'ea ombo'a Jesus'ga. Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.

Nahã ko Jesus Cristo'ga ramonha mombe'ua.

¹⁷ Imbokwara'ara'arajavame catorze ko Abraõova'ea rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo. Aerẽ Daviva'ea ari. Daviva'ea arirẽ imbokwara'ara'arajavame catorze ko Daviva'ea rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerẽ Josiasva'ea ari. Babilôniapeva'ea Josiasva'ea re'yjava'ea rerohoi Babilônia pe. Ahe rerohorẽ imbokwara'ara'arajavame catorze ko aherakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerẽ Cristo'ga ari.

*Jesus Cristo'ga aragwera
(Lucas 2.1-7)*

¹⁸ Jesus Cristo'ga aragwera ko nahã. Jesus'ga yembora rera ko Maria. Mariava'ea po'ria ahe'yembora pavêi omondo Mariava'ea Joséva'ea pe tahembireko ti hêa ga pavêi javo. Joséva'ea rembirekoa renonde Tupana'ga ra'uvapyryva Mariava'ea momburu'ai. ¹⁹ Hembireko gwerĩ Joséva'ea Mariava'ea pavêi. Emo ikwahavame ahepuru'a Joséva'ea ojapyaka marã ti nehê javo. A'ero okokatuavo gwaramo ahe ei ovytyteri pe: "Apohi po ti ji hêa hugwi a'ero nehê. Ndapotari reki ji hêambotegwetea," ei ahe. "Nurã po ti ji pohinhimimi hêa hugwi hêa mombe'ue'yma ga pe," ei ahe ovytyteri pe.

²⁰ A'ea rehe ahe japyakai. Kiro ahe kiri. A'ea rupi Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe. Joséva'ea gwepia katu Tupana'gapyrive'ga okiri pe a'ero.

—Terekyhyji ti enhimbirekohava hugwi Daviva'ea rakykwepoharamo, ei ga Joséva'ea pe. A'ereki pyry nde hêa rerekoi. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva hêa momburu'a, ei ga. ²¹ Aerẽ po ti hêa gwa'yra'ga mbo'ari nehê, ei ga. A'ero ti eno hêara'yra'ga rehe Jesus. Ereki ga ko ahembopiro'yhara'ga. Na tuhê, ei ga. Ombopiro'y po ti ga ojiheve'ga gandekote'varuhua hugwi nehê, ei ga. Hahye'yma pe po ti ga ga nderohoi a'ero nehê, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

A'ea erame ga hoi Joséva'ea hugwi. Aerẽ Joséva'ea ma'êi.

²² Ipuru'a Mariava'ea gwembirekoe'yname. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

²³ “‘Pehendu katu ti!’ ei Tupana'ga.

‘Ipuru'a po ti hêa akwaimbae'ga nderekoe'yvehêa nehê.

Aerẽ po ti hêa gwa'yra'ga mbo'ari nehê.

Ono po ti ga ga rehe Emanuel gareraramo,' ei Tupana'ga," ei ahe hako.

Garera ko Emanuel. A'ea ko: Tupana'ga oko nhande pyri.

²⁴ Aerẽ Joséva'ea ma'êi. Oko ahe Tupana'gapyrive'ga nhi'iga rehe toko ti hêa nhirembirekoro a'ero nehê javo. A'ero ahe Mariava'ea reruri gwonga pe toroju ti hêa pavêi javo. ²⁵ Ahe gweru tehe ahe ojipyri. A'ereki ahe ndogwerekoi ve Mariava'ea ahera'yra'ga mbo'arame ahera'yrypy'ga. Ga rehe ahe inoçi Jesus gareraramo.

2

Jaytata'ia kwahapyrava'ea

¹ Cidade de Belém me Jesus'ga ari. Jesus'ga re'yja'ga gwyrri pe Judéia pe Belém u. Jesus'ga arame Herodesva'ea oko ganduvihavuhuro judeus'ga gwyrri pe Jesus'ga re'yja'ga gwyrri pe. Jesus'ga arame jaytata'ia kwahapyra'ga nduri irupeuhua hugwi ogwyrri hugwi kwara ipora hugwi. Uhu ġa cidade de Jerusalém me ovahema. ² Kiro ġa ei pevove'ga pe:

–Kiroki ga oko judeus'ga nduvihavuhuheteaġwamamo – mome ga? O'a ga aġwamo. A'ereki ore orohepia jaytata'ia ipyahuva'ea kwara ipora koty. A'ea ko ga'ara kwahavuka ore ve ojipiukaro ġwaramo jaytata'ia. Hepiaga ġwaramo ore ruri timbohete ti ga javo, ei ġa.

³ Ga'ea kwahavame ahepy'a ndukatui okoteheavo Herodesva'ea py'a judeus'ga nduvihavuhuva'ea py'a. Ndukatui cidadepeve'ga py'a no Jerusalémmeve'ga py'a. ⁴ A'ero ahe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ga mbojatykaukari ġa mbuhuruka ojipyri judeus'ga mbo'ehara'ġa ndeheve – kiroki ġa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Ga ndurame Herodesva'ea pyri ahe ei ġa pe:

–Kiroki ga pe Tupana'ga e'i ga ti toko ganduvihavuhuhetero javo – mome po ti ga ari nehē Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga? ei Herodesva'ea.

⁵ A'ero ġa ei ahe ve:

–Belém me – kiroki cidade u oregwyrri pe Judéia pe – pevo po ti ga ari nehē, ei ġa. Nahā ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea ikwatijari hako. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve onhi'ġa, ei ġa. Tupana'ga e'i:

⁶ “Belémmeva'ero picidade ndokoi huvihavarūiva'ea.

Huviha hete ko picidade upa pende'yja'ga gwyrri pe Judáva'ea rakykwepo-hara'ġa gwyrri pe Judéia pe.

A'ereki picidadepeve'ga oko nhiremimo'ēhara'ġa nduvihavaġwamamo israelitas'ga nduvihavaġwamamo.

Gwereco katu po ti ga pende'yja'ga nhaporemoko okovo ganduvihavuhuhetero nehē.”

–A'ea ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka onhi'ġa mombe'uharava'ea pe hako, ei ġa Herodesva'ea pe.

⁷ Ga horame Herodesva'ea jaytata'ia kwahapyra'ga mbuhunhimimukari ojipyri a'ero. Ahe ei ġa pe:

–Gara rupi jaytata'ia jipiukari pe me iporame raikwehe? Takwaha katu ti ji, ei ahe ġa pe.

A'ero ġa imombe'ukatui ahe ve. ⁸ Ikwahapavame ahe ġa mondoukari cidade de Belém me. Ahe e'i ġa pe:

–Peho ti Belémmeve'ga pyri tayri'ga rekakatuavo. Ga repiagame ti pejora'ja ji pyri ga mombe'ukatupava ji ve a'ero, ei ahe ġa pe. Jihi ti taho ga mboheteavo a'ero nehē no, ei ahe ġa pe o'mbero.

⁹ Ahe rendupavirē jaytata'ia kwahapyra'ga hoi a'ero ogwovo Belém me. Ga horame jaytata'ia – kiroki jaytata'ia ojipiuka ġa pe kwara ipora koty – kotihī akoja jipiukara'javi ġa pe ogwovo ġa nenonde ogwovo Jesus'ga rehei katu opytavo garuhava arimo. ¹⁰ Horyory hete ġa jaytata'ia repiagame ogwovo ovahema tayri'ga ruhái pe.

¹¹ Onga pype ġa tayri'ga repiagi ga'yembora reheve Mariava'ea reheve. Nurā ġa nenypy'andurugi garovai pyteri pe nde ko orehoheva'ero javo. A'ero ġa imondohetei mbatera ga pe ġwovapytymba'voga hyrua ipe'avo jugwi. Ouro ġa imondoi ga pe. Incenso perfume apopyra ġa imondoi ga pe no. Iru'ia perfume apopyra ġa imondoi ga pe mirra.

¹² Aerē ypytunimo okirame ġa Tupana'ga rendukatui. Kiro ga ġa moranduvi.

–Tapemombe'ui ti tayri'ga Herodes'ga pe. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga. Tapejivyra'javi ti Herodes'ga pyri, ei Tupana'ga ġa pe.

Nurā oma'ērame ġa hoi pehea rupi irūa rupi ogwovo ogwuri pe timombe'uyme ti tayri'ga Herodes'ga pe javo.

Oho nhimi Joséva'ea Egitopeva'ea gwyri pe

¹³ Jaytata'ia kwahapyra'ġa horē Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe ahekiri pe. Ahe ve ga ei:

–Haite! Evy epo'ama! ei ga Joséva'ea pe. Eho ti ġa nderogwovo tayri'ga gayhēa reheve. Eroho nhimi ti ġa nderogwovo Egitopeve'ġa gwyri pe, ei ga. Pevo ti pepyta. Aerē jate po ti ji imondoukari nhinhi'ġagwera pe me nehē pejora'ja ti Belém me javo. Po ti ji namondoi nhinhi'ġagwera pe me nehē, tapejora'javi ti avo Belém me. A'ereki avo Herodes'ga tayri'ga rekaruka kiro. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

¹⁴ Oma'ē Joséva'ea ovya a'ero. A'ea rupi ypytunimo ahe tayri'ga rerohoi ga'yembora reheve ġa nderogworogwovo Egitopeve'ġa gwyri pe. ¹⁵ Pevo ahe ġa nderovahemi. Aerē ġa nduvame Egito pe Herodesva'ea manoi.

Nahā ġa hoi opytavo Egitopeve'ġa gwyri pe. Tupana'ga erame jate ġa ndura'javi Egito hugwi. Nahā Tupana'ga ġa mbuhurukara'javi Egito hugwi. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ġa po'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo aerē po ti nahā javo. Ymyahū ahe ei hako:

“ ‘Egitopeve'ġa gwyrā hugwi ji jira'yra'ga mbuhurukari,’ ei Tupana'ga,” ei ahe hako.

Ojigwarai Herodesva'ea tay'riva'ea rehe

¹⁶ Omanoa renonde Herodesva'ea nhimonha'ngaranuhūi jaytata'ia kwahapyra'ġa ndehe. A'ereki ahe okwaha ji moandyandyi ġa ojivyra'jave'yma ji pyri javo. Dois anos ġwerī tayri'ga rehe kiro. A'ea Herodesva'ea okwaha. A'ereki nanongara jaytata'ia kwahapyra'ġa omombe'u ahe ve ahe ġa monhi'ġame ojive. Nurā ahe osoldados'ġa mondoukari cidade de Belém me Belém rembeyvuri hī pe no. Pevo ahe osoldados'ġa mondoukari tojuka pa ti ġa tapihama'ġa javo – kiroki tayri'ġa o'a jaytata'ia kwahapyra'ġa hepiagirē jaytata'ia. Ahenhi'ġa rupi soldados'ġa hoi a'ero tapihama'ġa ndepiaga. Ojuka pa ġa tapihama'ġa – kiroki ġa gwereko dois anos ojihe, kiroki ġa ndogwerekoi ve dois anos ojihe no. ¹⁷ Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ġa po'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea Jeremiasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo aerē po ti nahā javo. Ahe e'i hako:

¹⁸ “ ‘Cidade de Ramá pe ġa henduvi hēa jehe'oheterame ovy'are'yma.

Hahyahi hēajehe'oa.

Raquelhēa reki ojehe'o gwa'yrava'ea rehe.

Tegwete hēa ma'ngoma'ngohava.

A'ereki hēara'yrava'ea omanomba,’ ei Tupana'ga,” ei Jeremiasva'ea hako.

Ojivy Joséva'ea Egitopeva'ea gwyrā hugwi

¹⁹ Aerē Tupana'ga José'ġa mbuhurukara'javi Egitopeve'ġa gwyrā hugwi. A'ereki pevo ġa u Herodesva'ea manorame. Herodesva'ea manorē yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe Tupana'gapyrive'ga. Joséva'ea pe ga ei ahekiri pe:

20 –Ahe omanomba kiro – kiroki ahe ojuka pota tayri'ga. Evy epo'ama! Eroho ti ġa kiro a'ero tayri'ga gayhēa reheve. Erojivyra'ja ti ġa eje'yja'ġa gwyrri pe Israel pe, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

21 Oma'eamo ahe vyri a'ero tayri'ga rerogwovo ga'yembora reheve ġa nderojivya pevo jitehe ogwyrri pe Israel pe ġa nderovahema. 22 A'ea rupi Arquelau'ga oko Judéiapeve'ġa nduvihavamo Israel pe opo'ria py'rovo Herodesva'ea py'rovo. A'ea kwahavame Joséva'ea kyhyji Arquelau'ga hugwi. Ndojupotari ahe Judéiapeve'ġa gwyrri pe a'ero. Ypytunimo okirame Joséva'ea Tupana'ga rendukatui. Kiro ga Joséva'ea momoranduvi.

–Terehoi ti Judéiapeve'ġa gwyrri pe, ei Tupana'ga ahe ve.

Nurã Joséva'ea ndohoi pevo. Galiléiapeve'ġa gwyrri pe ahe hoi Israel pe. 23 Pevo ahe ruvi cidade de Nazaré pe tayri'ga pavēi ga'yembora pavēi no. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ġa po'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'umbe'u Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo. Jesus'ga mombe'gwovo ahe ei hako: “E'i po ti ġa ga pe nehē Nazarépeve'ga, ei Tupana'ga,” ei ahe hako. Ga u pevo a'ero.

3

João Batistava'ea remimombe'ua (Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-18; João 1.19-28)

1 Aerē João Batistava'ea rekoi ongae'yi me judeus'ġa mobatizavo. Tupana'ga nhi'ġa mombe'uheteavo João Batistava'ea rekoi Judéiapeve'ġa gwyrri pe ongae'yi me. 2 Hahyahi ahenhi'ġa ahe erame:

–Pepohi tuhē ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Perojijyjijyi ti pejeaporogita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'ġa rendukatuavo. A'ereki Tupana'ga oko ġweri nhanderuvihavuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'ġa rupi, ei ahe ġa pe.

3 Ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u jipe João Batistava'ea. Ahe e'i João Batistava'ea mombe'unhoġwenondeavo hako: “Hahyahi po ti ganhi'ġa

ga erame ġa mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei Isaíasva'ea.

“E'i po ti ga nehē:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe
tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe, e po ti ga nehē,” ei Isaíasva'ea hako.

Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea e'i nhandepojoykaharete'ga ruraġwama pe. Tonhimboavujikwe ti ġa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijyi ti ġa gweaporogita a'ea renonde javo.

4 Omongi João Batistava'ea yuranuhū'javuhuva'ea rava apopyra camelo rava apopyra. Aheku'ayvira ko ipira. O'u ahe tukura hehira reheve.

5 He'yjuhuvē'ġa nuġanduri onhimongyavo João Batistava'ea pyri ova-hema. Uhu ġa cidade de Jerusalém hugwi. Uhuuhu ġa Judéiapeve'ġa gwyrri hugwi nhaporemo no rio Jordão rembeyvira hugwi no.

6 Ahe renduvame ġa nhimombe'ukatui Tupana'ga pe jite'varuhu ji javo opohia jugwi. A'ero jate João Batistava'ea ġa mobatizai rio Jordão pype.

7 Uhu he'yive'ġa ahe pyri no fariseus'ġa saduceus'ġa pavēi tianemobatiza ti ga javo. Gandura repiagame João Batistava'ea ei ġa pe:

–Tiruahū pendeaporogita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yma ġwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehē. Ndahahyi

po ti nhande ve a'ero nehẽ.” Nahã pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe euhui nanongarava'ea naerũ? Pe tuhẽ penhimbo'e nanongara rehe, ei João Batistava'ea ẽa pe.

⁸ –Jihi, ei João Batistava'ea, kiro po ti ji ei pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei ahe. Tapembopogwea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Ndovy'ari ẽa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijyita ojeaporoẽita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ẽa ndehe a'ero.” Nahã po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehẽ, ei João Batistava'ea ẽa pe.

⁹ –Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Abraãova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarõ hete Abraãova'ea. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehẽ.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraãova'ea rymymino'ẽa ndehe ẽa ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ẽa pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha aãa ita Abraãova'ea rymyminorõ ẽa mongovo, ei João Batistava'ea ẽa pe.

¹⁰ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ẽa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

–Akwaimbae'ga ombogwa ẽwerĩ jykwa'ria pyvõ tambo'aruka javo. Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehẽ. Na jitehe Tupana'ga pe nderekoẽwerĩ pe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma ẽwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ẽa pe imombe'gwovo.

¹¹ –Uhu po ti ga nehẽ – kiroki ga ji hohe hete huvihavuheterõ ẽwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te okoteheva'ea. Jihi opomobatiza yhya pyvõ jate. Nahã ji ikwahavukari ẽa pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporoẽita rerõjijya reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojkauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerẽve'ga nehẽ. Nahã po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombryyvuka nehẽ, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ẽa pe.

¹² Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ẽa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

–Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'ono'õ po ti ga oapõa trigo inhaãa hyrua pype nehẽ. Japira po ti ga imbõkai tata pyvõ nehẽ. Ndogwevi po ti tata upa nehẽ, ei João Batistava'ea.

–Na jitehe po ti jihoheheteve'ga huvihavuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ẽa okote'varuhuve'ẽa hugwi okovo pyryve'ẽa pojkaharete'ga nehẽ, ei João Batistava'ea ẽa pe. “Tuhu ti pyryve'ẽa ji pyri yvagi pe upa avuirama nehẽ,” e po ti jihoheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea. “Toho ti okote'varuhuve'ẽa ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehẽ ojivyre'yma,” e po ti jihoheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombe'gwovo ẽa pe.

*João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga
(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)*

¹³ Aerẽ Jesus'ga ruri Galiléiapeve'ẽa gwyrã hugwi ua rio Jordão pe. Uhu ga ovahema João Batistava'ea pyri tanhimobatiza ti ga javo.

¹⁴ A'ero João Batistava'ea ei Jesus'ga pe:

–Toromobatizayme po ti ji nehẽ. Ndehe ko oreruvihavuheterõ. Nde po ti ji mobatiza hamo a'ero nehẽ, ei João Batistava'ea Jesus'ga pe novã. Ako tehe ji nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe. Maraname nde ruri ji pyri enhimobatizauka ji ve a'ero? ei ahe Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei reki João Batistava'ea pe:

–Ji mobatiza tuhē ti kiro, ei Jesus'ga. A'ereki pyry nde ji mobatizai. Nahã po ti nhande rekokatui nhandekovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi nhaporemonehē, ei Jesus'ga João Batistava'ea pe.

–Kwa, ei ahe Jesus'ga mobatizavo.

¹⁶ Ahe omobatizarē Jesus'ga hemi yhya hugwi. Kotihĩ Tupana'ga ipe'ai yvaga ga pe. Kiro Jesus'ga hepiagi Tupana'ga ra'uva ijyvame ojihe. Inambua ja Tupana'ga ra'uva hekoi yvaga hugwi ijyvame ga rehe. ¹⁷ Nanime yvaga hugwi Tupana'ga nhi'igi Jesus'ga mombegwovo.

–Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga, ei Tupana'ga. Anhimohē hete ko ji ga rehe, ei ga.

4

Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga (Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

¹ Aerē Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me Diabo'ga ti toko ga pyri javo. “A'ereki Diabo'ga ga mongo te'varuhu pota,” ei Tupana'ga ra'uva. Aero ga rerohoi ga rerovahema pevo.

² He'yiva'ea quarenta ko Jesus'ga kiri pevo. A'ea rupi ga ndo'ui arimo ppytunimo no tanhi'i ti ji Tupana'ga pe javo. Quarenta Jesus'ga kirirē pevo ojuka ga ty'ara a'ero.

³ A'ero Diabo'ga ruri Jesus'ga pyri tamongo te'varuhu ji ga javo. Uhurame ga ei Jesus'ga pe:

–Ere'e jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: “Penhimbote ti a'ero pãoramo nhirembi'uramo.” A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Nda'ei po ti ji jupe nehē, ei ga. Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Mbatara ua pyvõ jate rũi nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvõ nhande rekoi,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵ Aerē Diabo'ga Jesus'ga rerohoi cidadepyryva pe Jerusalém me a'ero. Yvate pe ga ga roerojiupiri gare'yja'ḡa jatykahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. ⁶ Ga rerovahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

–Ere'e jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo japyra hugwi ehia a'ero. Tupana'gapyrive'ḡa yvagipeve'ḡa po ti nanembohirusarahyi yvyvo nehē. A'ero po ti ndahahyi nde ve nde porame japyra hugwi nehē. A'ereki ymyahũ a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga po ti ojipyrive'ḡa mondoukari nde pyri nehē.

'Pea'ngu ti ga,' e po ti ga ojipyrive'ḡa pe yvagipeve'ḡa pe nehē.

'Pepyhy katu ti ga rerogwovo

tahahyyme'i'i ti ga pe javo,' e po ti Tupana'ga ojipyrive'ḡa pe nehē,” e'i aherembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojoykaharete'ga.

Gareaporoḡita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehē.

Ejeaporoḡitatehea rehe rũi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

⁸ Aerē Diabo'ga ga rerohoa'javi. Yvate hete pe ga ga rerohoi ga rerojiupia yvytyruhua rehe. Pea hugwi Diabo'ga hepiukapavi yvyakotyve'ga nduvi-hava'ga gwyra Jesus'ga pe. Gagwyrakatukatua ga hepiukari no. ⁹ Kiro ga ei Jesus'ga pe:

–A'ea nhaporemo po ti ji imondoi nde ve nehē. Po nde renypy'andurugi jirovai pyteri pe ji mboheteavo nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehē, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ –Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Nde Tupana rūi. Ejipe'a ji hugwi! Norombohetei po ti ji ndehe nehē. A'ereki ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoġuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojykaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ekovo ganhi'iġa rupi jate,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

¹¹ A'ero Diabo'ga hoi ogwovo Jesus'ga hugwi. Nanime Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Jesus'ga pe ga pokoga mbatera imondovo ga pe.

Galiléiapeva'ea na'ē Jesus'ga ombo'e

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹² Aerē ojipe'ga imombe'ui Jesus'ga pe.

–Ga João Batista'ga mongi cadeia pype ga Tupana'ga nhi'iġa mombe'uro ġwaramo, ei ġa.

A'ea renduvame Jesus'ga hoi ojivya Galiléiapeve'ga gwyri pe. ¹³ Pevo ga jiji cidade de Nazaré hugwi ogwovo ojipe pe cidade de Cafarnaum me Galiléiapeve'ga gwyri pe. Cafarnaum tuvi ypihua pyri lago da Galiléia pyri. Pevo ko judeus'ga nduvi Zebulumva'ea re'yja'ga Naftaliva'ea re'yja'ga pavēi. ¹⁴ Pevo Jesus'ga hoi Cafarnaum me. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

¹⁵ “ ‘Pegwyri pe herekoi pehea

– kiroki pehea oho ypiahu pe,’ ei Tupana'ga Zebulumva'ea re'yja'ga pe Naftaliva'ea re'yja'ga pe no.

‘Pegwyrarekoi rio Jordão aherovai.

Ga ei pegwyrare pe Galiléia judeus'ġarũive'ga gwyra gentios'ga gwyra.

A'ea ġa ei pegwyrare pe,’ ei Tupana'ga,” ei ahe.

¹⁶ “ ‘Ypytuna ja pe me pe ji kwahave'yma ġwaramo.

Kiro po ti kojahua ja pe me pe ji kwahava ġwaramo nehē.

Peko pe omanove'ga ja ji ve ji kwahave'ymame.

Kiro po ti ji jikwahavukari pe me

imbokojahuavo peakagi pe nehē,’ ei Tupana'ga,” ei Isaíasva'ea imombe'gwovo hako.

¹⁷ Omombe'u jipe ahe Jesus'ga hoa Cafarnaum me. Uvame cidade pe Cafarnaum me kiro Jesus'ga ġa mbo'embo'ei. Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ga ei ġa pe:

–Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi, ei ga. Perojijyjiji ti pejeaporoġita pejikokatuavo pejikovo Tupana'ga nhi'iġa rupi. A'ereki Tupana'ga pe ndepia katu ġwerĩ penduvihavuhetero yvya koty pe mongovo onhi'iġa rupi, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omo'emo'ẽ ypy gwemimbo'eharamo
(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸ Aerẽ Jesus'ga hoi ypiahu pe Galiléia pe ogwovo yembeyvira rupi. Ohorame Jesus'ga mokonha'ga ndepiagi Simão'ga André'ga reheve. Ga ko onhoirũ'ga. Simão'ga pe ga e'i no Pedro. Pirareheva'ero gwaramo Simão'ga imombori ipypira pira mboahava tipyhy pira javo. ¹⁹ Ovahemame ga pyri Jesus'ga ei ga pe:

–He pejijo ti ji rupi nhiremimbo'eharamo. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'ga pe nehẽ no. Pira pe peru oji'i. Kiro po ti pe ojipe'ga mbuhurukari ji pyri nehẽ toko ti ga Jesus'ga nhi'iga rupi javo, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ –Kwa, ei ga.

Nambegwei ga hoi imboahava reja ogwovo ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

²¹ Hehemo'i Jesus'ga hoi ogwovo yembeyvira rupi ojipe'ga ndepiagi Tiagova'ea João'ga reheve. Ga memei ko onhoirũ'ga. Ganduva'ga ko Zebedeu'ga. Ga pavẽi ga apygi yharuhua pype japokatua'java oapoa imboahava. Ovahemame ga pyri Jesus'ga nhi'igi Tiagova'ea pe João'ga pe no toko ti ga nhiremimbo'eharamo javo. ²² Nambegwei ga hoi yharuhua reja gwuva'ga reja no ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara
(Lucas 6.17-19)

²³ Ojipejipea pe Jesus'ga hogahoi Galiléiapeve'ga gwyrã rupi hete ogwovo. Gajatykahai pe ga hogahoi ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe. Pyryva'ea ga imombe'ui ga pe Tupana'ga pe poko katu pota penduvihavuhuhetero javo.

–Perojijyjijykuka ti pejeaporoğita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehẽ imomboã pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Karugwaraparavuhua Jesus'ga imombipavi ga hugwi no. Ipopoakare'yve'ga ga ga mbopopoakari no. Nahã ga rekoi gapyteri pe.

²⁴ A'ero he'yjuhuve'ga imombe'umbe'ui nahanahã Jesus'ga ga pohanogi javo. A'ero Síriapeve'ga nhaporemõ ikwahavi no itetirũave'ga nderupava Jesus'ga pyri. He'yjuhu karugwara ga pe. Hahy paravuhu ga pe no. Anhağa omongo aha ojipe'ga ojeaporoğita rupi jate ojipe'ae'yma ga hugwi onhimongyavo Diabo'gapyriva'ea. Ojipe'ga akaği pe mbipeuhu ga mboheagwyrã. Ojipe'ga nopo'ami. Nomyi tuhẽ ga upa. Ga nhaporemõ ga ga nderuri Jesus'ga pyri topohano ti ga ga javo. Jesus'ga omombi pa ga hugwi a'ero ga mongokatua'java.

²⁵ He'yjuhuve'ga hoğahoi Jesus'ga rupi onhimongyavo. Uhu ga ga pyri Galiléiapeve'ga gwyrã hugwi Dez Cidades hugwi no Jerusalém hugwi no Judéiapeve'ga gwyrã hugwi no rio Jordão aherovaja hugwi no. Nahã ga nduri ogwoogwovo ga rupi onhimongyavo.

5

Pyry hete ga pe, ei Jesus'ga
(Lucas 6.20-23)

¹ Onhimongyve'ga ndepiagame Jesus'ga jiupiri yvytyra rehe. Pevo ga apygame garemimbo'ehara'ga nduri ga pyri tihendu ganhi'iga javo.

² Ombo'embo'e ga ga kiro. ³ A'ero ga ehetei ga pe:

–Pyry hete ga pe – kiroki ga e'i ikwahava ovytyera: “Tupana'ga ji pokogame jate po ti ji rekokatui nehẽ.”

Ga erame na ojikheteavo Tupana'ga rehe pyry hete ga pe.

- A'ereki ġanduvihavuhuhetero Tupana'ga gwepia katu ġa imombyryva ġa pe, ei Jesus'ga.
- ⁴ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa okoveveuhu ojehe'gwovo.
A'ereki ġa ko Tupana'ga remimbohoryva'javaġwama, ei Jesus'ga.
- ⁵ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa oko nhyrō onhimbohete'e'yma.
A'ereki yvya koty Tupana'ga remimondoaġwama ġa pe ga ero ġwaramo, ei Jesus'ga.
- ⁶ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa oko katu pota hete okoheteavo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi.
A'ereki ġa ko Tupana'ga remimombyryvaġwama, ei Jesus'ga.
- ⁷ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa ojipe'ġa porogwety.
A'ereki ġa tuhē ko Tupana'ga rembiporogwetygaġwama, ei Jesus'ga.
- ⁸ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa gweaporoġita katu Tupana'ga reaporoġita rehe jate xako javo.
A'ereki ġa Tupana'ga repiagaġwama, ei Jesus'ga.
- ⁹ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa onhoarōuka hete ojipe'ġa pe.
A'ereki a'ea Tupana'ga eaġwama ġa pe. “Ga ko jira'yra'ġa,” e po ti Tupana'ga ġa pe nehē, ei Jesus'ga.
- ¹⁰ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa pe ojipe'ġa okote'varuhu.
Ga ndekoro ġwaramo Tupana'ga nhi'iġa rupi ojipe'ġa te'varuhuro ġa pe.
Pyry hete ġa pe – kiroki ġa pe ġa ite'varuhu.
A'ereki ġanduvihavuhuhetero Tupana'ga gwepia katu ġa imombyryva ġa pe, ei Jesus'ga.
- ¹¹ –Pyry hete pe me ġa ete'varuhurame pe me. Ga imondorame hahyva'ea pe me pyry hete pe me. Ite'varuhuparavuhuva'ea pe nhaporemō ti ġa ei pe me o'mberō nehē pe ndekoro ġwaramo jireheva'ero. Ga erame na pyry hete pe me, ei Jesus'ga ġa pe.
- ¹² –Pejoryjory hete ti ġa jigwarairame pe ndehe nahā. A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyryheteva'ea. Aerē po ti ga imondoi pe me nehē. A'ereki pe peko ymyahūva'ea ja Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahū aġwamove'ġa namonhava'ea ojigwarai Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea rehe no, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera
(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)*

- ¹³ –Jukyra omongo katu mbatera imonemukare'yma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Peko pe jukyra ja yvyakotyve'ġa pe ġa mongokatuavo. A'ereki pe peko katu pendoryndoryvamo ġapyteri pe Tupana'ga pyryva repiuka ġa pe Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ġa pe nahā po ahe toko hamo javo. Penhi'iġa rendukaturame po ti ġa ndekokatui nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.
–Po jukyra ndapyryva'javi, marā po ti ahe imombyryva'javi jukyra a'ero nehē? Ahe nombryryva'javi tuhē jukyra, ei Jesus'ga. A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Omombo ahe a'ero. Hehe ahe pyruġi a'ero ohoohorame, ei Jesus'ga. Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhū pe ojipe'ġa mongokatui naerū? Maranuhū po ti ji nhimoirūukara'javi pe me nehē pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ġa pe javo pe me naerū? ei Jesus'ga ġa pe.

*Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea, ei Jesus'ga
(Lucas 8.16; 11.33)*

- ¹⁴ –Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea yvyakotyve'ġa pe Tupana'ga repiuka ġa pe, ei Jesus'ga. Cidade ituvame yvytyruhua rehe nhande nhaporemō hepiagi. A'ereki pevo jukwaha upa, ei Jesus'ga. ¹⁵ Imondygame lamparina

ahe ndohovapygi lamparina hyrua pyvõ. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Ombokojahu lamparina ongapypeve'ga pe nhaporemõ a'ero tohepia ti ga javo, ei Jesus'ga.

16 —Na jitehe ti pembokojahuuka yvyakotyve'ga akaği pe. Marã po pe imbokojahuukari ga pe? Kiro ji imombe'ui pe me. Peko katu ti Tupana'ga ja pejuvete'ga ja pejikoga ga rehe ga pokoga. Pendekokatua repiagame po ti ga ikwahavi Tupana'ga pyryva ga mboheteavo yvagipeve'ga mboheteavo nehẽ Tupana'ga omomyry ga javo. Nahã pe Tupana'ga repiukari ga pe.

Jesus'ga ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe

17 —Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Jesus'ga uhu yvya koty javo nhande ve. ‘Tapekoa'javi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi,’ e po ti ga nhande ve nehẽ. ‘Tapekoa'javi ti Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea nhi'igagwera rupi no,’ e po ti ga nehẽ.” A'ea ti tape'ei pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki nanongara pe rui javo ji ruri ikwehe, ei ga.

—Ajo ji pe mbo'ekatuavo ahe'eagwera po'rua rehe, ei Jesus'ga ga pe.
18 Imombe'ukatuavo ji ei: Moisésva'ea remimbo'eagwera ti ndopavi'i'i nehẽ. Yvaga pave'ymame po ti Moisésva'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehẽ. Yvya pave'ymame po ti Moisésva'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehẽ. Xunhi'i'iva'ea vehevi po ti ndopavi aheremimbo'eagwera hugwi nehẽ. Aheremimbo'eagwera apiavo ihoi nehẽ. A'ea renonde po ti aheremimbo'eagwera ndopavi nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

19 —Ojipe'ga po ndokopavi Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki ga e'i: “Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji rekoi. A'ereki a'ea pyry aheremimbo'eagwera. Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji ndakoi. A'ereki akoja hohe jara koji'i pyry aheremimbo'eagwera,” e po ga. Nahã po ga ojipe'ga mbo'ei ga pe hendukatuuka onhi'iga. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Ndahuvihavi'i'i ko ga.” Nahã po ti Tupana'ga ei okovo ganduvihavuhetero ga ndepiakatuavo nehẽ, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ga po oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi nhaporemõ ojipe'ga mbo'ekatuavo hehe ga pe hendukatuuka aheremimbo'eagwera nhaporemõ. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Ga ko huvihava.” A'ea po ti Tupana'ga ei okovo ganduvihavuhetero ga ndepiakatuavo nehẽ, ei Jesus'ga.

20 —A'e ji pe me a'ero: Koji'i ti peko katu hete pembo'ehara'ga hohe fariseus'ga hohe no. Po ga hohe rui pe ndekokatui, a'ero po ti Tupana'ga penduvihavuhete'ga rui nehẽ. A'ero po ti ga napenderohoi yvagi pe nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombe'u katu onhoarõ'e'ÿve'ga

21 —Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moğitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Tapejukai ti ojipe'ga,” e'i nhaneramonhava'ea moğitagwera. “Po pe ga jukai, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehẽ: ‘Pehe ti pemano ahe ja kiro pendekote'varuhuro gwaramo.’” A'ea nhaneramonhava'ea moğitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

22 —Jihi reki a'e pe me: Po pe nhimonha'ngatehei pejikotyve'ga rehe, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehẽ: “Pehe ti pemano kiro pendekote'varuhuro gwaramo.” Na tuhẽ po ti nehẽ, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ikwahave'ÿheteva'ea!” Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi judeus'ga moğitahara'ga ndovai pyteri pe nehẽ te'i ti ga pe me: “Pehe ti pemano kiro pendekote'varuhuro gwaramo.” Na tuhẽ po ti nehẽ, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ndereakwahavihu nde ekovo!”

Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga pe mondoukari tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga.

²³ —A'ero ji ei nde ve: Ereru tehe po nde Tupana'ga pe tamondouka ti ji ikwava'ēhava rehe javo. Herurame po nde erekwahava'ja, jikotyve'ga onhimonha'nga ji rehe javo. Ikwahava'javame ti teremondoi ve Tupana'ga pe a'ero. ²⁴ Eheja ti ikwava'ēhava pyri. Eho na'ē ti ejikotyve'ga pyri gapy'a noġatuavo ejihe ga mbohoryva'java. A'erorame jate ti ejora'ja ikwava'ēhava pyri hehe imondoteheavo Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁵ —Po nde rekote'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Xaho tuhē ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehē. “Ga pe po ti ji ndete'varuhua mombe'ui nehē te'i ti ga nhandereaporoġita pe javo,” e po ti ga nde ve nehē. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri kotihī ti ere ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhē ti xanhimbovyvy na'ē.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehē, a'ero po ti ga nde rerohoahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehē. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehē. ²⁶ Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: A'ea pype po ti nde pytai nehē. Nde imondokatupave'ymame ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Taperekoi ti penhimbireko'ġarūive'ġa, ei Jesus'ga

²⁷ —Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. “Taperekoi ti penhimbireko'ġarūive'ġa.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

²⁸ —Jihi reki a'e pe me: Kiroki ga hēa repiaguhu hēa rerekopotaheteavo – gareaporoġita ite'varuhu. A'ereki hēa garembirekohēa rūi. Ga hēa rerekorame Tupana'ga ei a'ea ko ite'varuhu javo. Na jitehe Tupana'ga ei ite'varuhu javo ga hēa potaruhurame.

²⁹ —Po ejeakwara pyvō ejohukoty rūi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehekyi ejeakwara imomboa nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū ti nde ve ndereakwara mombora nehē. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ġambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

³⁰ —Po epoa pyvō ejohukoty rūi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboa nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū ti nde ve ndepoa mombora nehē. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ġambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

Ahepohira hambirekoa hugwi

(Mateus 19.3-9; Marcos 10.2-12; Lucas 16.18)

³¹ —Nhaneramonhava'ea moġitagwera e'i: “Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi – a'ea ti ga tokwatija na'ē imondovo hēa pe aerē hēa mondovo ojihugwi nehē.” A'ea ahe moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

³² —Jihi reki a'e pe me: Opohi po ga ġwembirekohēa hugwi ojipe'ga hēa rerekoro ġwaramo, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga ndogwerohoi hēa hēarembireko'ga hugwi. Naname hēarembireko'ga opohirame hēa hugwi opohi tehe hēa hugwi. Gapohitehea ndapyryvi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

—Ga pohiteherame hēa hugwi po ti hēa ojipe'ga rerekopotari a'ero nehē, ei ga. Ga rerekorame hēa ajuajuri a'ero. A'ereki hēa hembireko jitehe jypyve'ga pavēi, ei ga. Hēarembirekoypy'ga reki ite'va hete a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki ga hēa mboajuajuruka opohitehero ġwaramo hēa hugwi, ei ga. Tupana'ga ndopotari nanongara.

—Kiroki ga kirē gwereko hēa – gaha ite'varuhu. A'ereki ga gwereko garembirekohēa. Tupana'ga ndopotari nanongara no, ei Jesus'ga.

Tapehenoi ti pe'erame, ei Jesus'ga

³³ —Pekwaha tuhē pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. Ymyahū nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei: “Pe'e po pe Tupana'ga renoina: ‘Nahanahā po ti ji rekoinei nehē. A'itituhēva'ea pe kiro ji ei. Tupana'ga ji'ea renduvame ga ei ji ve a'itituhēva'ea pe ga ei javo.’ Po a'ea pe ei, a'ero na tuhē ti peko Tupana'ga pe ndepiagame,” e'i nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga.

³⁴ —Jihi reki a'e pe me: Tapehenoi ti Tupana'ga pe'erame nahā po ti ji rekoinei nehē javo, ei ga.

—Na jitehe ti tapehenoi Tupana'ga apoa pe'erame a'ero po ti ġa nhinhi'igā reroviari nehē javo, ei ga. Tapehenoi ti yvaga a'ero. A'ereki a'ea ko Tupana'ga apykava nhandervete'ga apykava. Pe yvaga henonhame pe Tupana'ga renoina a'ero, ei ga. Nurā ti tapehenoi yvaga pe'erame nahanahā po ti ji rekoinei nehē javo.

³⁵ —Tapehenoi ti yvya no. A'ereki yvya ko Tupana'ga pya nongava. Nurā ti tapehenoi yvya pe'erame nahanahā po ti ji rekoinei nehē javo.

—Tapehenoi ti cidade de Jerusalém. A'ereki Jerusalém ko Tupana'ga cidade nhandervihavuhete'ga cidade. Nurā ti tapehenoi Jerusalém pe'erame nahanahā po ti ji rekoinei nehē javo.

³⁶ —Tapehenoi ti penhiakaġa. A'ereki tegwete pe me peji'ava mbotehava imotiġa! Tegwete pe me peji'ava mbotehava imohuna no! Tupana'ga jate oapo pe'ava imotiġa imohuna no, ei Jesus'ga. Nurā ti tapehenoi penhiakaġa pe'erame nahanahā po ti ji rekoinei nehē javo.

³⁷ —Po ti na pendekopotarame pe'ji ti: “Nahā po ti ji rekoinei nehē.” A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. Po ti na rūi pendekopotarame pe'ji ti: “Ndakoi po ti ji na nehē.” A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbo'e Tupana'ga renonha rehe mbatera renonha rehe no, ei Jesus'ga.

Terejipygi ti ga rehe, ei Jesus'ga

(Lucas 6.29-30)

³⁸ —Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Po ojipe'ga hekyi ndereakwara, a'ero ti ehekyi gareakwara ejipyga. Po ojipe'ga nde kwari imbo'gwyā neranha, a'ero ti embo'gwyā garanha ejipyga.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

³⁹ —Jihi reki a'e nde ve: Terejipygi ti ojipe'ga rehe ga rekote'varuhurame nde ve, ei Jesus'ga. Po ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo, ei Jesus'ga.

⁴⁰ —Po ojipe'ga nde rerohoi juiz'ga pyri hekyjukapota ndecamisa nde hugwi ga ite'varuhu ji ve javo juiz'ga pe, a'ero ti a'ea ehekyi ejihugwi imondovo ga pe. Ehekyi ti ojipea imondovo ga pe no epaletó, ei Jesus'ga.

⁴¹ —Po ojipe'ga ei nde ve: “Eroho ti jiahoa ji ve pevo um quilômetro.” Ga erame na nde ve um quilômetro rehemo'i ti eroho ga'apoa a'ero dois quilômetros. Nahã ti tandepyrý ga pe, ei Jesus'ga. ⁴² Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ti ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ei nde ve embuhu'rá ti ji ve javo, a'ero ti emondo'ã ga pe, ei Jesus'ga.

Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ãga, ei Jesus'ga
(Lucas 6.27-28, 32-36)

⁴³ —Pekwaha tuhẽ pe nhaneramonhava'ea moğitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Pearõ hete ti penhiarõ'heteve'ãga. Tapearõi ti penhiarõ'e'ÿve'ãga.” A'ea nhaneramonhava'ea moğitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —Jihi reki a'e pe me: Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ãga, ei Jesus'ga. Po ãga ndekote'varuhui pe me, a'ero ti penhi'ĩ Tupana'ga pe emombyry ti ãga pe javo, ei Jesus'ga. ⁴⁵ Nahã ti peko katu Tupana'ga ra'yramo yvagipeve'ga ra'yramo tiandepyrý ti nhandejuvete'ga ja javo. A'ereki ga pyry hete okote'varuhuve'ãga pe pyryve'ãga pe no, ei Jesus'ga. Pyry hete ga ãga pe oapoa japoí kwara japoí imomboruka ãga pe. Ga pyry ãga pe imongyrukari amana ãga pe. Nahã ga ãga nderekokatui okokatuve'ãga okote'varuhuve'ãga ndeheve, ei Jesus'ga.

⁴⁶ —Po penhiarõ'heteve'ãga jate pe pearõ hete, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ãga ja reki penhiarõ'heteve'ãga aromo penhiarõ'e'ÿve'ãga arõ'e'yma.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ãga – kiroki ãga omono'ono'oğuhũ itambere'ia governo pe – ãga na jitehe oarõ oarõ'heteve'ãga jate, ei Jesus'ga.

⁴⁷ —Po pe nhi'igatui pejikotyve'ãga pe jate pendoryndoryvamo ãga ndehe, a'ero ojipe'ãga hohe rui pe ndekokatui reki. A'ereki Tupana'ga kwahave'ÿve'ãga onhi'igatu ojikotyve'ãga pe jate gworygworyvamo ãga ndehe no, ei Jesus'ga.

⁴⁸ —Pearõ hete ti ãga nhaporemõ penhiarõ'heteve'ãga penhiarõ'e'ÿve'ãga ndeheve. Nahã po ti pe ndekopyryvamo pejuvete'ga javijitehe yvagipeve'ga javijitehe nehẽ, ei Jesus'ga.

6

Imondoteherame ti terekoi okokatu'ãve'ãga ja, ei Jesus'ga

¹ —Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Nahanahã po ti ji rekokatui jirekokatua repiuka ojipe'ãga pe. A'ero po ti ãga ji mbohetei nehẽ.” A'ea ti tape'ei. Po pe ndekokatui tanhimbohete ti ãga javo. Po pe ndekokatui a'ea rehe jate, a'ero po ti penduvete'ga yvagipeve'ga nomondoí pendekokatua kwepykava pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

² —Nurã imondoteherame imbatere'ÿve'ãga pe ti terekoi okokatu'ãve'ãga ja. A'ereki ojatykahava pype ãga omondo tehe imbatere'ÿve'ãga pe cidade rapea rupi no. A'ereki pevo he'yjuhuvé'ãga ohooho jipi ãga ndepiaga ãga imondorame. A'ero ãga ndepiagame ãga ãga mbohetei. Ganemimbohetea jate ikwepykava okokatu'ãve'ãga pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ãga imondoe'yma ãga pe ãganemimondotehea kwepykava a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

³ —Imondoteherame imbatere'ÿve'ãga pe ti teremboukwahavi ojipe'ãga pe a'ero. ⁴ Tokwahavyme ti ãga. Nderuvete'ga reki gwepia pa neremimondonhimima. Ga tuhẽ po ti omondo neremimondotehea kwepykava nde ve nehẽ, ei Jesus'ga.

Nahã ti pe'ji penhi'igame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga
(Lucas 11.2-4)

⁵ –Tapekoi ti okokatu'ãve'ğa ja penhi'igame Tupana'ga pe. A'ereki ikatu hete ға pe ға amame ojatykahava pype cidade rapea peahai pe no onhi'iga Tupana'ga pe. A'ereki ға nhi'igame Tupana'ga pe he'yjuhuve'ğa gwepia ға mboheteavo oko katu ға javo, ei Jesus'ga. Ganemimbohetea jate oko ikwepykava okokatu'ãve'ğa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ğa imondoe'yma ға pe ғанhi'iga kwepykava a'ero nehë, ei Jesus'ga.

⁶ –Ndehe reki, enhi'igame Tupana'ga pe, nde tehe ti eho enhonga pe hyrua pype hovapytyma. Pevo ti enhi'ĩ nhimi ejuvete'ga pe Tupana'ga pe. Ga gwepia pa reki. A'ero po ti ga ikwahavi nenhi'inhimima ojive nehë. A'ero po ti ga imondoi nenhi'iga kwepykava nde ve nehë, ei Jesus'ga.

⁷ –Penhi'igame Tupana'ga pe ti tapenhi'inh'i'itehei, ei Jesus'ga. Tupana'ga kwahave'ÿve'ğa ja rüi ti penhi'ĩ ga pe. A'ereki onhi'igame Tupana'garüiva'ea pe ғwemimbohete'hara pe ға onhi'imbukuhu jupe. “A'ero po ti turi pyryva'ea nhande ve nehë,” ei ға nov'ia ikwahave'yma, ei Jesus'ga. ⁸ Tapekoi ti ға ja a'ero. A'ereki penduvete'ga okwaha pendekoa ғwiğwia ti ға togwereko javo. Peporanduva renonde ga hugwi ga okwahavipe pe mbatere'ymame, ei Jesus'ga.

⁹ –Marã po ti pe nhi'igi Tupana'ga pe a'ero? Kiro ti ji imombe'ui pe me. Penhi'igame nhanderuvete'ga pe Tupana'ga pe nahã ti pe'ji ga pe: “Apĩ, yvagipeva'ero nde ereko katu hete.

Tanerenoiğatu ti ға nhaporemo a'ero
nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga javo nde ve.

¹⁰ Herejo ti yvyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero ekovo.

Nde nhi'ĩpo'ru ға yvagi pe
okovo neremimbotarimova'ea rupi.

Na jitehe kiro ti ға tanenhi'ĩpo'ru avo no yvya koty
okovo neremimbotarimova'ea rupi.

¹¹ Embuhuruka ti ore ve mbatera jipi toro'u ti a'ero.

¹² Ore ndorokwahava'javi ojipe'ğa ndekote'varuhua orojihe henonhe'yma. Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma.

¹³ Satanás'ga ore mongo te'varuhu pota.

Toremongote'varuhuukari ti ga pe.

Ore poko ti toronhi'ĩpo'ruyme ti Satanás'ga
orokoe'yma garemimbotarimova'ea rupi.

A'ereki ndehe ko yvyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero ereko.

Ndehe ndepopoaka.”

Nahã ti pe'ji penhi'igame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ға mbo'eavo.

¹⁴ –Nahã ji pe mbo'ei tapekwahava'javi ti ojipe'ğa ndekote'varuhua pejihe javo. Pe ikwahava'jave'ymame ғandekote'varuhua pejihe henonha'jave'ymame po ti penduvete'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma nehë. ¹⁵ Po pe ikwahava'javi ғandekote'varuhua pejihe henonha'java, a'ero po ti penduvete'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi ikwahava'java nehë, ei Jesus'ga.

Ti'uyme ti timbohete ti Tupana'ga javo, ei ahe

¹⁶ –Pe'e po pe: “Ti'uyme ti kiro timbohete ti Tupana'ga javo.” A'ea po pe ei i'ue'yma. Nahã i'ue'ymame ti tapekoi okokatu'ãve'ğa ja. A'ereki i'ue'ymame ға okoveveuhu'ã gwova rerekokatue'yma hahy nhande ve javo. Nahã ға ndekoi i'ue'ymame tokwaha ti ojipe'ğa nhande i'ue'ymame javo. A'ereki ға e'i ovytyteri pe: “Ikwahavame po ti ға nhande mbohetei ға oko katu

Tupana'ga mboheteavo i'ue'yoma javo.” Ganemimbohetea jate ikwepykava okokatu'ãve'ğa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ğa imondoe'yoma ға pe i'ue'yoma kwepykava a'ero nehë, ei Jesus'ga.

¹⁷—Ndehe, tambohete ti Tupana'ga javo ndere'ui po nde. Po a'ea rehe nde ndere'ui, a'ero ti emongy nhandya e'ava rehe. Ejovahei ti no. ¹⁸ A'ero po ti ndiukwahavi ojipe'ğa pe nde i'ue'ymame. Nderuvete'ga reki gwepia pa. A'ero po ti ga ikwahavi nde i'ue'ymame nehë. A'ero po ti ga imondoi i'ue'yoma kwepykava nde ve nehë, ei Jesus'ga.

Ikatuheteva'ea yvagi pe
(Lucas 12.33-34)

¹⁹—Tapemono'ono'oğuhũ ti pejive he'yjuhuva'ea ikatuva'ea avo yvya koty. A'ereki avo aryry'ia ombote'va aheapoa. Jypopo aheapoa avo no. Iporomive'ğa uhuraha aheronga pe imima aheapoa avo no, ei Jesus'ga. ²⁰ Pejiko ti Tupana'ga rehe pejikokatuavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Nahã po ti pe pemono'ono'oğatu pejive ikatuheteva'ea yvagi pe nehë. Aryry'ia nombote'varuhui aheapoa yvagi pe. Nomombupugi aheapoa pevo no. Iporomive'ğa ndohoi yvagi pe imima aheapoa, ei Jesus'ga. ²¹ Nurã ji ei pe me: Pejiko hete ti Tupana'ga rehe pejikokatuavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero yvyakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporoğita imohina jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporoğita imohina jipi, ei Jesus'ga.

Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga.
(Lucas 11.34-36)

²²—Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga. Ndereakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehë. Na jitehe ndereaporoğitaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehë, ei Jesus'ga.

²³—Ndereakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ypytuna rupi ikwahave'yoma nehë. Na jitehe ndereaporoğitate'varuhurame ekopotare'yoma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehë, ei Jesus'ga. Ejeaporoğita katu ti a'ero. Po nde nandeporoğitakatui, a'ero po ti nde nderekokatukwahavi'i'i ekote'varuhuavo nehë! ei Jesus'ga ға pe.

Tegwete ahe ve Tupana'ga arõhava ahe mbatera arõheterame
(Lucas 16.13; 12.22-31)

²⁴—Tiruahũ ahe poravykyrame mokonha'ğa pe opojoykahara'ğa pe. Po ahe oporavyky mokonha'ğa pe, a'ero po ahe ojipe'ga arõhetei ojipe'ga arõe'yoma. Ovy'a hete po ahe onhimiarõve'ga rehe ojipe'ga koty ojirovage'yoma.

—Na jitehe ahe nonhi'ĩpo'rukatui Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga.

²⁵—Nurã ji ei pe me: Tape'ağataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Maramarã po ti ji rekoi nehë? Gara po ti ji a'u nehë? Ahã po ti ji ve nehë. Gara po ti ji amongi nehë? Aerë po ti jipira itoropavi nehë.” Tape'ei ti nahã penhi'ağataruhue'yoma.

—Tapekouhui ti penhimbi'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehë to'u ti ға javo. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero

po ti ga imondoukari pepira pe me nehē. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

²⁶ —Pehepia ti gwyrā'ia ikwahava. Notymi ojive gwyrā'ia. Ndohetygi gwemityma i'gwovo a'ero. Nomono'o'gi mbatera opoitava ryrua pype aerē po ti ti'u javo. O'u reki gwyrā'ia. A'ereki penduvete'ga yvagipeve'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekohetei pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurā po ti ga imondoi pe me nehē no, ei Jesus'ga.

²⁷ —Pe'a'gataruhu po pe javo: “Koji'i po ji nhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehē.” Nahā po pe ei. Pe'a'gataruhu po pe a'ea rehe javo novīa. Napenhimomboakara'javi tuhē po ti pe nehē, ei Jesus'ga.

²⁸ —Tape'a'gataruhui ti pejipira rehe no gara po ti amongi nehē javo. Pehepia ti yvoty'ria nhuhū me. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoi opi'ria. ²⁹ A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhuva'ea Salomāova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhē ahepipyryva onhimongyavo. Ahepipyryva hohe reki yvoty'ria ikatuhetero. ³⁰ Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhū me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arōi imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

³¹ —Tape'a'gataruhui ti. Tape'ei ti: “Gara po ti ti'u nehē? Gara po ti timongi nehē?” A'ea rūi ti pe'ji. ³² A'ereki a'ea rehe nhaporemō judeus'garūive'ga gentios'ga nha'gataruhu jipi – kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe. Tape'a'gataruhui ti hehe a'ero. A'ereki penduvete'ga yvagipeve'ga okwaha pe mbatere'yname togwerekō ti ga gwi'gwia nhaporemō javo, ei Jesus'ga.

³³ —Tupana'ga ko penduvihavuhuhetea. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'iga rupi gaha ko jiruvihavuhuhetea tuhē javo, ei Jesus'ga. Kiroki a'ea rehe Tupana'ga omondo gweaporo'gita imohina – a'ea rehe jitehe ti pemondo pejeaporo'gita imohina no. Pe ndekorame na po ti Tupana'ga imbuhupavi mbatera pe me nehē togwerekō paravuhu ti ga javo, ei Jesus'ga. ³⁴ Nurā ti tape'a'gataruhui ko'emameva'ea rehe. Tape'ei ti: “Marā po ti ji ve ko'emame?” Tape'ei ti na. Ko'emame po ti Tupana'ga pe pokogi nehē no. Nane'yimi hekoi tiruahūva'ea a'gwamo ko'emame jipi. Kiro'gwe tape'a'gataruhui ti ko'emameva'ea rehe, ei Jesus'ga.

7

Tape'epe'ei ti ga pe, ei Jesus'ga (Lucas 6.37-38, 41-42)

¹ —Tape'epe'ei ti ojipe'ga pe: “Nahanahā ga okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehē, ei Jesus'ga. ² Pe epe'erame ojipe'ga pe na jitehe po ti Tupana'ga eahyi pe me nehē. Pe imondorame hahyva'ea ojipe'ga pe na jitehe po ti Tupana'ga imondoi hahyva'ea pe me nehē, ei Jesus'ga. Pe ekaturame ga pe na jitehe po ti Tupana'ga e'i katu pe me nehē, ei Jesus'ga.

³ —Ereko te'varuhu nde ejikotyve'ga pe. A'ero nde ei ga pe: “Hay'iuhua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhū nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe! ei Jesus'ga. Nahā ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerū? ei Jesus'ga.

⁴ –Maranameuhũ nde euhui ejikotyve'ga pe naerũ? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'iuhua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahã okyta rekorame ejeakwari pe naerũ. ⁵ A'ereki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'ãva'ea ko nde! A'ereki okyta rerekoe'ỹva'ea ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi na'ẽ ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'iuhua gareakwara hugwi nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga ei epohi na'ẽ ti ete'varuhua hugwi kirẽ ga pokoga javo.

⁶ –Kiroki Tupana'ga apoa pyryva'ea – a'ea ti tapemondoi nhaġwatiġa pe, ei Jesus'ga. Tapemondoi ti mbo'yra pérolas apopyra pyryva'ea porcos pe, ei Jesus'ga. A'ereki porcos ndokwahavi pyryva'ea nhaġwatiġa pavẽi. Po ti pe imondoi jupe, a'ero po ti ipyrũpyruġi hehe, ei Jesus'ga. Ivaga pendovai po ti pe hu'ui nehẽ no.

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tapemondoi Tupana'ga nhi'iġa imombe'gwove'ỹ Tupana'ga arõe'ỹve'ġa pe javo. A'ereki ġa ndokwahavi pyryva'ea.

Tupana'ga pe ti peporandurandu, ei Jesus'ga
(Lucas 11.9-13)

⁷ –Penhi'iġame Tupana'ga pe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehẽ. Pehekaeka ti tihepia ti javo. A'ero po ti pe hepiagi nehẽ. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji jurukwara rupi javo. A'ero po ti pe hoi hupi nehẽ, ei Jesus'ga. ⁸ A'ereki kiroki ġa onhi'i Tupana'ga pe ore poko javo – ġa pe nhaporemõ Tupana'ga omondouka okovo imombyryva iporanduve'ġa pe hekahara'ġa pe okwaokwave'ġa pe, ei Jesus'ga.

⁹ –Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pãõ javo, a'ero ita rũi po pe imondoi ga pe pejikovo garuvamo. ¹⁰ Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira javo, a'ero mboja rũi po pe imondoi ga pe, ei Jesus'ga. ¹¹ Ite'varuhue'ỹva'ea ja po pe pekwaaha imondovo peja'yra'ġa pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe ġanduvamo pekwaaha imondovo peja'yra'ġa pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei pyryheteve'ea imondovouka pe me pe poranduvame ga pe, ei Jesus'ga.

¹² –Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ġa oko katu nhande ve nhande pokoga hamo.” Po nahã pe ipotari, a'ero na jitehe ti peko katu ġa pe ġa pokoga jipi no. A'ereki a'ea rehe jitehe Moisésva'ea ombo'e Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea pavẽi, ei Jesus'ga.

Mokonhava'ea pehea
(Lucas 13.24)

¹³ –Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga ronga apoa, ei Jesus'ga. Peho ti ndipypiriva'ea rupi a'ero. A'ereki ipypiva'ea ko hahyva'ea ruvihava apoa porta. Pehea hahyva'ea ruvihava viaramo a'ea ipypiva'ea no. He'yjuhuve'ġa oho ipypiva'ea rupi, ei Jesus'ga.

Nahã Jesus'ga ei. A'ereki he'yjuhuve'ġa ndopohipotari okote'varuhua hugwi okovo ġwemimbotarimova'ea rupi. A'ero po ti ġa hoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

¹⁴ –Tupana'ga ronga apoa porta ko ndipypiriva'ea, ei Jesus'ga. Pehea garonga viaramo a'ea ndipypiriva'ea no. Ohorame a'ea rupi po ti ġa ndekoi ga pyri avuirama nehẽ, ei ga. Ndahe'yive'ġa hepiagi ndipypiriva'ea ogwovo hupi, ei Jesus'ga.

Nahã Jesus'ga ei. A'ereki ndahe'yive'ġa opohi pota okote'varuhua hugwi okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Opohirame po ti ġa hoi ga pyri upa avuirama nehẽ.

Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea mombe'uhara'ga hugwi, ei Jesus'ga

(Mateus 12.33-37; Lucas 6.43-44)

¹⁵ –Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea mombe'uhara'ga hugwi. Uhurame pe pyri ġa oko nhyrō okokatuve'ġa ja ovelha ja novia. Ga ndokonhyrōi reki pe moandyandyita ja'gwara'java'ea ja lobo ja. Na tuhē ġa ndekoi pe mbote'varuhupota, ei Jesus'ga. ¹⁶ Gandekoa repirepiagame po ti pe nhimombaragwahavi ġa ndehe nahanahā ġa ndekote'varuhui nhande moandyandyita javo, ei Jesus'ga.

–Yva'ia repiagame ahe okwaha i'yva. A'iti tuhē! Ahe ndoykyi figo ġwakaġwa'yva hugwi. A'ereki ġwakaġwa'yva figo'yva rūi figueira rūi, ei Jesus'ga. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'iuhua hugwi. A'ereki ka'api'iuhua uva'yva rūi videira rūi, ei Jesus'ga. Yva'ia repiagame ahe ikwahavi i'yva a'ero.

–Na jitehe ġandekoa repiagame ahe ikwahavi. Gandekokatua repiagame ahe ikwahavi ġandeaporoġitapyryva. Gandekote'varuhua repiagame ahe ikwahavi ġandeaporoġitate'varuhua, ei Jesus'ga.

¹⁷ –Na jitehe i'yvakatuapora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhuapora ko yva'ite'varuhua, ei Jesus'ga. ¹⁸ Tegwete yva'ikatua i'yvate'varuhua rehe. Tegwete yva'ite'varuhua i'yvakatua rehe, ei Jesus'ga. ¹⁹ Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero ahe imbo'ari imondovo tata pype, ei Jesus'ga. ²⁰ Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe.

–Na jitehe ahe Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea mombe'uhara'ga kwahavi. A'ereki ahe gwepia ġandekoa nahanahā ġa ndekote'varuhui javo, ei Jesus'ga.

Tupana'ga okote'varuhuve'ga nduvihavuhuhete'ga rūi
(Lucas 13.25-27)

²¹ –Kiroki ġa e'i tehe ji ve: “Ndehe ko orepojykaharetero. Ndehe ore orombohete” – ġahā po ti ndohoi yvagi pe ojikoge'yma ji rehe imomborukare'yma okote'varuhua nehē, ei Jesus'ga. Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti ġanduvihavuhuhete'ga rūi ojikoty'are'yma ġa pavēi nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ġa oko gareaporoġita rupi – ġahā po ti oho pevo ojikoga ji rehe imomboruka okote'varuhua nehē. Ganduvihavuhuhetero po ti ga oko a'ero ojikoty'a ġa pavēi nehē, ei Jesus'ga.

²² –Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga okokatuve'ġa mbuhurukari ojipyri ġa mongovo avuirama nehē, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ġa po ti ga ġa mondoukari hahyva'ea ruvihava pype ġa mombyta avuirama nehē, ei Jesus'ga. Ga ġa mondoukarama hahyva'ea ruvihava pype po ti ġa eġa'ei nde ko orepojykaharetero javo ji ve onhimongyavo nehē: “Oromombe'u ore Tupana'ga nhi'igā ġa mbo'eavo hehe nahanahā Jesus'ga ei javo,” e po ti ġa ji ve nehē. “Kiroki ġa pe Diabo'gapyriva'ea oko te'varuhu anhaġa – ġa hugwi orombojipe'a ore anhaġa Jesus Cristo'ga pe mbojipe'a javo jupe. Oroapo ore ahemonhimomby'aheteva'ea he'yjuhuva'ea Jesus'ga oapouka ore ve javo,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga. ²³ A'ero po ti ji ehetei imombe'ukatuavo ġa pe nehē: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero. Pejipe'a ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'yimi pe pekote'varuhu. A'ea po ti ji ei ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

Ahe ko onga apohara'ġa ja
(Lucas 6.47-49)

²⁴ –Kiroki ġa nhinhi'igā rendu katu okovo nhinhi'igā rupi – kiroki a'ea ji amombe'u ko – ġa pe ji ei ikwahapyra'ġa. A'ereki ġa ko onga apohara'ġa ja – kiroki ga oapo ġwonga hyvykoita imohina itauhua rehe, ei Jesus'ga.

²⁵ Aerē amana ikyreteuhui. Hehanhuhū yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka yvytua garonga rehe novīa. Ndo'ari reki garonga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

²⁶ —Jara'ga – kiroki ġa nanhirendukatui okoe'yma nhinhi'īga rupi – ġa pe ji ei ikwahave'ŷve'ġa. A'ereki ġa ko onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo ġwonga imondoteheavo y'ytīga rehe jate imohina, ei Jesus'ga. ²⁷ Aerē amana ikyreteuhui. Hehanhuhū yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka yvytua garonga rehe imbovavavavaga imbo'a. O'arahy upa garonga, ei Jesus'ga.

Jesus'ga ombo'e ġa huvihavuhuhete'ga ja

²⁸ Jesus'ga a'ea mombe'upavirē pevove'ġa nhimomby'ai garemimbo'ea rehe. ²⁹ A'ereki ga tuhē okwaha hete ġa mbo'eavo huvihava'ga ja. Gambo'ehara'ġa ja rūi – kiroki ġa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa ja rūi ga ġa mbo'ei a'ero.

8

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa

(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

¹ Jesus'ga jyvire vvytyruhua hugwi ogwovo he'yjuhuve'ġa hoi ga reviri ogwovo ga rupi. ² Ijaijauhuve'ga ruri Jesus'ga pyri ġwenypy'anduruga jihoheva'ero ji poko javo. Jesus'ga renoina nde ko jipojykaharetero javo ga ei:

—Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ēpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe. E'i ga ga pe:

—Apota ji. Eka'ē ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihī ika'ēi ga hugwi a'ero.

⁴ Jesus'ga e'i ga pe:

—Teremombe'ui tuhē ti ojipe'ġa pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwava'ēhara'ga pe oka'ē jijagwa javo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwava'ē ti ga Tupana'ga pe okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ġa nde repiagi nehē. A'ero po ti ġa ikwahavi nehē ġajagwa oka'ē javo, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi

(Lucas 7.1-10)

⁵ Jesus'ga vahemirē Cafarnaum me romano'ga soldados'ġa nduvihava'ga ruri Jesus'ga pyri. Ovahē ga Jesus'ga pyri topoko ti Jesus'ga jipyrive'ga javo.

⁶ Jesus'ga renoina jipojykaharetero ko nde javo ga ei Jesus'ga pe:

—Jipyrive'ga itetirūa hete onhinoġa nhironga pe. Nomyinha'javi ga. Hahy hete ga pe no, ei ga Jesus'ga pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Aho po ti ji ga pyri imombiga ga hugwi a'ero kiro, ei ga.

⁸ A'ero soldados'ġa nduvihava'ga ei Jesus'ga pe:

—Jipojykaharetero nde ji hohe ereko huvihavamo, ei ga. A'ero ji nda'ea'uvi eho ti nhironga pe ga repiaga jave'yma nde ve. Terehoa'javi ti ga repiaga. Irupeuhu ti emondo epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara ji-jipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohiġatui nehē.

⁹ —Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu, ei ga Jesus'ga pe. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ġa jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahā eapo javo. A'ero ji rekoi ganhi'īga rupi. Jihi soldados'ġa nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahā japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo

nhinhi'iġa rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahā japovo avo. A'ero ga ruri okovo nhinhi'iġa rupi. Jijipyrive'ga pe ji ei: Nahā eapo. A'ero ga japoi, ei soldados'ġa nduvihava'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ Ga renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Kiroki ġa oho Jesus'ga rupi – ġa pe Jesus'ga ei:

–Soldados'ġa nduvihava'ga ojiko hete tuhē ji rehe! Jire'yja'ġa hohe israelitas'ġa hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga. ¹¹ A'e ji pe me: He'yjuhuve'ġa po ti uhu kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no ua Tupana'ga ronga pype yvagi pe nehē – perope Tupana'ga oko nhanderuvihavuhetero. Nahā po ti ġa nduri oapyga Abraãova'ea pyri Isaqueva'ea pyri no Jacóva'ea pyri no oina nehē ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga. ¹² Ojipe'ġa po ti uhu garonga pype hamo novia israelitas'ġa. Nduri po ti ġa ipype nehē ojikoge'yma ġwaramo Tupana'ga rehe. Tupana'ga nomongiukari ġa ġwonga pype nehē ġa momboa ypytunahiva pype nehē. Pevo po ti ġa jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

¹³ Soldados'ġa nduvihava'ga pe Jesus'ga ei:

–Ejivyr'a ja ti enhonga pe a'ero. Ererovia hete nde jipopoakara. A'ero ndepyrive'ga nhimohiġatui kiro, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga erame gapyrive'ga nhimohiġatui a'ero.

Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirūa

(Marcos 1.29-34; Lucas 4.38-41)

¹⁴ Aerē Jesus'ga hoi Simão Pedro'ga ronga pe. Ovahemame ga Pedro'ga rembirekohēa yhēa repiagi. Onhino hēa otetirvano. A'ereki o'a hete hēa rehe.

¹⁵ A'ero ga pokogi hēapoa rehe. Hēa hugwi ipigi a'ero. A'ero hēa vyri reki ogwovo herua mbatera ga pe to'u ga javo.

¹⁶ Aerē kwara ihoi. A'ea rupi ġa ġa nderuri Jesus'ga ti tombojipe'a anhaġa ġa hugwi javo. A'ero Jesus'ga nhi'iġi Diabo'gapyriva'ea pe anhaġa pe imbojipe'avo ġa hugwi. Karugwara ga imombimombipavi itetirūave'ġa hugwi no.

¹⁷ Opohano ga ġa. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki a'ea mombe'gwovo ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa. Ymyahū ahe ei hako: “Ga tuhē omombi nhanetiruahūa nhande hugwi,” ei ahe hako.

Oko pota ahe Jesus'ga remimbo'eharamo

(Lucas 9.57-62)

¹⁸ He'yjuhuve'ġa ndepiagame ojipyri Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

–He xaho ypihua aherovai, ei ga.

–Kwa, ei ġa.

¹⁹ Ga horame ypiahu pe judeus'ġa mbo'ehara'ga ruri Jesus'ga pyri. Ombo'embo'e ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe jipi. Ovahemame Jesus'ga pyri ga ei Jesus'ga pe:

–Ji po ti neremimbo'eharamo nehē. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehē, ei ga.

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Ereho pota tuhē nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvykoi okwara yvy pe okia ipype. Gwyr'a ia ikiri hakā rehe, ei Jesus'ga. Jihi reki, yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ji ndarekoi jikhava, ei Jesus'ga ga pe. Ehorame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

²¹ Jesus'ga remimbo'eharamo ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

–Orepojykaharetero ko nde, ei ga Jesus'ga pe. Aerē po ti ji hoi nde rupi nanani nehē. Na ji hoi na'ē jipo'ria tyma, ei ga.

²² A'ero Jesus'ga ei reki ga pe:
 –Terehoi ti pevo. Ji rupi ti ejo. Omanove'ga'jave'ga – kiroki ga noarõ
 Tupana'ga nhi'iga – ga tuhẽ ti toty gwe'yja'ga, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi yvytua typepemuhũa reheve

(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³ Jesus'ga avame yharuhua pype garemimbo'ehara'ga hoi ga pohe. ²⁴ Ga herohorame yvyturanuhũa ruri ogyva ypiahua rehe imohehanhuhũheteavo typepemuhũa. A'ero hehanhuhũ yhya ogwovo yvate okwava yharuhua pyvõ o'ava ipype. Jesus'ga reki oki upa yharuhua pype. ²⁵ Kiro garemimbo'ehara'ga hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva javo ga pe:

–Nhande poko ti! Kiro nhande hoi ypy pe nhandepapava nehẽ! ei ga gwembipojykaharete'ga pe.

²⁶ Oma'eamo ga ei ga pe:

–Maranameuhũ pe pekyhyjiuhu? Ndapejikogi pe ji rehe naerũ? ei ga ga pe.

Ovya ga nhi'igi yvyturanuhũa pe typepemuhũa pe no topi ti javo. A'ero yvytua ipigi. Notymynha'javi yhya no. ²⁷ A'ero ga nhimomby'ai reki javo.

–Marã te ga rekoi naerũ? Yvytua vehevi re po gwendu katu ganhi'iga ypiahua pavẽi, ei ga.

Jesus'ga ombojipe'a anhağa Gadarapeva'ea hugwi

(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

²⁸ Ypiahua aherovai Jesus'ga herohoi gwemimbo'ehara'ga pavẽi. Gwerovahẽ Jesus'ga a'ero ogwovo Gadarapeve'ga gwyri pe. Jesus'ga repenhana cidadepeve'ga mokonha'ga nduri. He'yjuhu anhağa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo mokonha'ga pojykvavo. A'ero mokonha'ga iporayvaranuhũi. Ojipe'ga ndokwavi pevo ga pyvõ okyhyjiavo a'ero. Itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi aheryvya hugwi ga nduri Jesus'ga repenhana kiro. ²⁹ Nanime anhağa hapukai javo.

–Jesus! e'i anhağa. Terejori ore avykyavo Tupana'ga ra'yramo, e'i Jesus'ga pe. Nde erejo hahyva'ea imbuhupota ore ve a mbapava koty hahyva'ea mbuhuhava renonde? e'i ga pe.

³⁰ Paivo a'ea hugwi porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos. ³¹ Jesus'ga pe anhağa ei:

–Po nde ore mbojipe'ai mokonha'ga hugwi, a'ero ore mondouka porcos pojykauka ore ve, e'ie'i anhağa.

³² –Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Anhağa ojipe'a mokonha'ga hugwi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo porcos pojykvavo herogwovo. Nanime porcos nhaporemõ inhahetei ogyva yvyty'ramuhũa hugwi ogwovo ypiahua pype otypyvygamo omanomo.

³³ Porcos repiakatuhara'ga nhani ogwovo jugwi ogwovo gwonga pe nanani cidade pe. Pevo ga imombe'upavi nahanahã hekoi anhağa rembipojykaagwera'ga pe javo. ³⁴ Nanime cidadepeve'ga ndupavi Jesus'ga repiaga. Ga repiagame ga ei ga pe:

–Heregwovo oregwyrã hugwi!

9

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea

(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

¹ A'ero Jesus'ga hoi ypiahu pe o'ava yharuhua pype tajivyra'ja javo. Ga jivyra'javi a'ero Gadarapeve'ga hugwi ua aherovai ovahema ocidade de Cafarnaum me.

² Nanime pevove'ğa ga reruri itetirũave'ga nomyive'ga gakupeupava pype. Ga ndepiagame Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Ojiko hete ға ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ã ti ga ga javo,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

–Pi'a, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Ejory ti. A'ereki kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi.

A'ea Jesus'ga ei jihi amombo nderekote'varuhua javo.

³ Nanime ғambo'ehara'ğa noarõi Jesus'ga ea. “Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero,” ei ға oyvyteri pe. “A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: ‘Amombo ji nderekote'varuhua.’ Tupana'ga jate e'i a'ea,” ei ға. “Po Jesus'ga nde'i hamo,” ei ғambo'ehara'ға.

⁴ Jesus'ga ikwahahetei reki ға nhi'igame oyvyteri pe. A'ero ga ei ға pe:

–Pe'e pe: “Maranameuhũ Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rũi.” Nahã pe pe'e pejiyvyteri pe ite'varuhu Jesus'ga javo. Maranameuhũ pe japyakauhui ji rehe javo ji ve? ⁵ A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei Jesus'ga ға pe. Po ji ei ga pe nehẽ: Epo'ã egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehẽ. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehẽ. ⁶ Nurã po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehẽ: “Tupana'ga ombuhuruka tuhẽ Jesus'ga avo yvya koty ga mongouvouka vvyakotyve'ға ndekote'varuhua momboharamo,” ei Jesus'ga ға pe.

Nurã Jesus'ga ei nomyive'ga pe ga monhimohigatuavo:

–Epo'ã ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁷ A'ero nomyive'ga po'ami herogwovo ғwonga pe. ⁸ A'ea repiagame ға nhimomby'ai Tupana'ga mboheteavo onhimongyavo.

–A'ereki Tupana'ga vvyakotyve'ға mbopopoaka japouka ға pe nanongara ahemonhimomby'ava'ea, ei ға.

*Jesus'ga Mateusva'ea pavẽi
(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)*

⁹ Aerẽ ohorame cidade hugwi ogwovo Jesus'ga Mateus'ga repiagi. Pevo Mateus'ga õi itambere'ia ryrua pype ipyhyga itambere'ia judeus'ға hugwi imono'oğa governo pe. Ga repiaga Jesus'ga ei ga pe:

–Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

A'ero Mateus'ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

¹⁰ Aerẽ Jesus'ga hoi onga pe i'gwovo ғwemimbo'ehara'ға pavẽi. Ga i'urame itambere'ia mono'oğuhũhara'ға nduri i'gwovo ga pyri ojipe'ға pavẽi. Judeus'ға e'i ға pe jipi: “Ga ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ға. Nanongara'ға uhu Jesus'ga pyri i'gwovo. ¹¹ Ga ndepiagame fariseus'ға ndopotari. A'ero ға ei Jesus'ga remimbo'ehara'ға pe:

–Maranameuhũ pembo'ehara'ga i'uuhui nanongara'ға pyri itambere'ia mono'õhara'ға pyri okote'varuhuve'ға pyri no? ei ға.

¹² Henduvame Jesus'ga ei:

–Kiroki ға e'i ojive: “Nanhitetirũi ji” – ғahã ahepohanohara'ga ndopokogi ға pohanoğe'yma. Kiroki ға e'i ojive: “Nhitetirũa ji” – ғahã ahepohanohara'ga ға pokogi ға pohanoğa. Na jitehe ji okote'varuhuve'ға pokogi jijihe'a ға ndehe topohi ti ға okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga. ¹³ Ymyahũ Tupana'ga ei hako:

“Peru pe mbatepyryva tokwava'ẽ ti ikwava'ẽhara'ға Tupana'ga pe javo. A'ea ji ei pe me novĩa.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ga pe," ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

—Peho ti penhimbo'eavo a'ea rehe Tupana'ga ea rehe ikwahakatuavo, ei Jesus'ga ga pe. Ajo ji yvya koty tapoko ti ji okote'varuhuve'ga javo – kiroki ga e'i: “Ako te'varuhu ji. Marã po ti ji ve a'ero nehẽ?” Ta'e ti ji ga pe toko katu ti ga javo. Ojipe'ga pyri rui ji ajo javo – kiroki ga e'i ojive: “Jipyry hete ji.” Ga pyri rui ji jori javo ga pe, ei Jesus'ga.

*Ndo'ui ahe xanhi'i ti Tupana'ga pe javo
(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)*

¹⁴ Aerẽ João Batistava'ea remimbo'ehara'ga nduri Jesus'ga pyri. Ovahe-mame ga ei ga pe:

—Nane'ymi fariseus'ga ja ore ndoro'ui xanhi'i ti Tupana'ga pe javo. Neremimbo'ehara'ga ki a'e te nane'ymi o'u reki. Maraname ore ja rui ga ndekoi? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe:

—Kiro ji hẽarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hẽarembirekohava apiavo. A'ero ga i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ga ojikoty'a ga pavẽi. Po ahe nde'i te ga pe a'ero: “Pejehe'o ti.” Ahe erame a'ea po ga ndokoi ahenhi'iga rupi, ei Jesus'ga. Aerẽ po ti tiruahũve'ga hẽarembireko'ga rerohoi nehẽ. Kiroki ga ojikoty'a ga pavẽi – ga hugwi po ti ga ga rerohoi nehẽ. A'ero po ti ga ndo'ua'javi ojehe'gwovo nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe onhimombe'gwovo gwemimbo'ehara'ga mombe'gwovo no.

¹⁶ —Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana tararaga, a'ero itararaga rehe ahe nomondo'i tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea imboja hehe, ei Jesus'ga. Po ahe ipyahuva'ea imbojari ymyahũva'ea rehe, a'ero ipyahuva'ea jiki ymyahũva'ea hugwi koji'i imbotararaga ymyahũva'ea. Igwaigwavete imohẽhã ikwara ymyahũva'ea pype a'ero, ei Jesus'ga.

¹⁷ Na jitehe vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara pirymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipiryrymyana pype, a'ero ipiryrymyana ipugi. A'ero vinho tururui jugwi. Nahã ahe jigwarai ipiryrymyana rehe no, ei Jesus'ga. Ipiyahua pype tuhẽ ahe toheka'vo vinhopyahua. Nahã ahe gwereko katu vinho ipira reheve.

A'ea Jesus'ga omombe'u nhiremimbo'ea ipyahuva'ea ndojihe'ari ganamonhava'ea remimbo'eagwera rehe javo.

*Jesus'ga opoko tay'riva'ea gwypova'ea reheve
(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)*

¹⁸ Jesus'ga a'ea mombe'urame ga pe nanime huvihava'ga ruri Jesus'ga pyri gwenypy'anduruga jihoheva'ero ji poko javo.

—Jira'yrahẽa omano ko, ei ga Jesus'ga pe. Herejo epokoga hẽa rehe. A'ero po ti hẽa kwerava'javi nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ —Kwa, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga po'ami ogwovo ga rupi. Jesus'ga remimbo'ehara'ga hoi ga rupi no.

²⁰ Nanime hẽa ruri ga reviri no itetirũavehẽa gwypovehẽa. He'yi doze anos hẽatetirũa imbokwara'ari hẽa rehe opige'yma hẽa hugwi. A'ero hẽa ruri Jesus'ga reviri opokoga gatapy'ynhapira rembeyvya rehe. ²¹ A'ereki hẽa e'i ovyteri pe: “Po ti ji pokogi jitehe gatapy'ynhapira rehe, a'ero po ti nhitetirũa ipigi ji hugwi nehẽ,” ei hẽa.

²² A'ero Jesus'ga pyryrymi reki. Hẽa repiagame ga ei hẽa pe:

—Kui'i, ei ga hēa pe. Ejory ti! Erejiko nde ji rehe. Nurā netetirūa pigi nde hugwi, ei ga.

A'ea rupi hēa nhimohigatui.

²³ Kiro huvihava'ga ronga pe Jesus'ga hoi ogwovo tahepia ti gara'yrahēa javo. Ovahemame ga imonhi'ihara'ga ndepiagi – kiroki ga omonhi'ī jiru'a ahe manorame. He'yive'ga ga ga ndepiagi no. Hahyahi gajehe'ohetea. ²⁴ Ga pe nhaporemō Jesus'ga ei:

—He pejigwovo! A'ereki tayrihēa nomanoi. Oki hēa upa, ei ga.

A'ero ga ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo ki a'e te ahe omano hete javo. ²⁵ Ga mbojipe'avo ga ga mondoi. Okirame onga pype ga kujahēa popyhygi. A'ero hēa kweravi opo'ama.

²⁶ Ombojoapiapi ga hēa mombe'gwombe'gwovo Jesus'ga reheve ojipe'ga pe. Gagwyripeve'ga nhaporemō ikwahavi a'ero hēambogwerava.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweve'ea mokonhava'ea

²⁷ Jesus'ga horame onga hugwi ogwovo heakwagweve'ga hoi ga reviri mokonha'ga. Hahyahi ganhi'i'ga ga erame ohapukaita:

—Daviva'ea rymyminouhūro ko nde! ei ga.

Nahā ga ei Jesus'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ganduvihavuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ga ei tianemboheakwa katu ti ga opopoakara pyvō javo.

²⁸ Ga kirame onga pe ga nduri ovahema ga pyri. Ga pe Jesus'ga ei:

—Marā? Perovia pe nhiremimboheakwakatuagwama? ei Jesus'ga.

A'ero ga ei ga pe:

—Orepojykaharetero ko nde, ei ga. Orogwerovia ore.

²⁹ A'ero ga pokogi gandeakwara rehe javo.

—Pejiko pe ji rehe. Nurā pe ndeakwakaturo, ei ga ga pe.

³⁰ Gandeakwara ma'e'gatui a'ero. A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji rendu katu ti. Tapemombe'ui ti nhiremimboheakwakatua. Ndapotahetei ji a'ea mombe'ua, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ Ombojoapiapi ga reki imombe'gwombe'gwovo ogwyripeve'ga pe nhaporemō nahā Jesus'ga ore mboheakwa katu javo.

Jesus'ga mbojipe'a anha'ga onhi'ige'ỹva'ea hugwi

³² Ga horame onga hugwi ojipe'ga onhi'ige'ỹve'ga reruri Jesus'ga pyri. Tegwete ganhi'ihava anha'ga ga pojykarō gwaramo Diabo'gapyriva'ea.

³³ Jesus'ga anha'ga mbojipe'ai ga hugwi. Nurā onhi'ige'ỹve'ga nhi'igi. A'ero pevove'ga nhimomby'ai onhimongyavo.

—Ndihepiangavi koi nhande gwihā jipi nhandegwyri pe Israel pe, ei ga.

³⁴ Fariseus'ga e'i reki:

—Anha'ga ruvihavuhu'ga Diabo'ga Jesus'ga pojyka ga mbopopoaka. Nurā Jesus'ga anha'ga mbojipe'ai ga hugwi ga mondovouka, ei ga o'mbero.

Jesus'ga ahe porogwety

³⁵ Aerē Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiaga cidades'ia repiaga no. Ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe ga hogahoi gajatykahai pe. Pyryva'ea ga imombe'ui Tupana'ga pe poko katu pota okovo pota penduvihavuhetero javo.

—Perojijyjijyuka ti pejeaporo'gita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Karugwara Jesus'ga imombipavi itetirūave'ga hugwi. Ipopoakare'yve'ga ga ga mbopopoakapavi no. Nahã ga rekorekoi gapyteri pe.

³⁶ Ojatykave'ga ndepiagame Jesus'ga ga porogwetygi. A'ereki ga he'ouhũ onhimongyavo tiruahũro gwaramo ojive. Ndipokohavi ga no. Nahanahã ga ndekoi ovelhas ja – kiroki ovelhas ndogwerekoi gwepiakatuhara'ga. ³⁷ A'ero Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

–Ga ko koapora ja ganemimondorogwerĩva'ea ja. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ga ndohygi reki hehe. A'ereki ga ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ga pyri imondorove'ga imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

–Na jitehe avove'ga koapora ja. A'ereki ga he'yjuhu ranuhũ. Ndahe'yi reki imondorove'ga'jave'ga – kiroki ga oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ga pe tojiko ti ga Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. ³⁸ Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero. Gaha ko koapora jara'ga ja. Pe'ji ti ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ga pyri ejiheve'ga. Tomombe'u ti ga nenhi'iga he'yjuhuve'ga pe tojiko ti ga Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ga ndekoi upa avuirama nde pyri nehẽ.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

10

*Dozeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea gamoirũharava'ea
(Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)*

¹ Gwemimbo'ehara'ga dozeve'ga mbuhurukarame ojipyri, kiro Jesus'ga ga mbopopoakari tombojipe'a ti ga anhağa ojipe'ga hugwi javo. Kiro ga ga mbopopoakari tokwaha pa ti ga karugwara imombiga itetirūave'ga hugwi javo. Kiro ga ga mbopopoakari tokwaha pa ti ga ipopoakare'yve'ga mbopopoaka javo. ² Dozeve'ga ko Jesus'ga remimbo'ehara'ga gamoirũhara'ga. Ga ko nahã:

Mokonha'ga ko Simão'ga André'ga pavēi onhoirũ'ga. Pedro irũa Simão'ga rera.

Ga ko Jesus'ga moirũhara'ga ypy.

Mokonha'ga ko Tiagova'ea João'ga pavēi onhoirũ'ga. Ga ko Zebedeu'ga ra'yra'ga.

³ Mokonha'ga ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavēi.

Mokonha'ga ko Tomé'ga Mateus'ga pavēi. Mateus'ga ko itambere'ia mono'oharagwera'ga governo pe.

Mokonha'ga ko Tiago'ga Tadeu'ga pavēi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga.

⁴ Mokonha'ga ko Simão'ga Judas Iscariotesva'ea pavēi. Simão'ga ko zelotes'ga nde'yja'ga – kiroki ga ndokoi governo rehe romanos'ga ndehe. Judas Iscariotesva'ea aerē Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ga pe ga pyhyguka ga pe.

Nahã ko dozeve'ga nhaporemo Jesus'ga remimbo'ehara'ga gamoirũhara'ga.

*Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga
(Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)*

⁵ Gahã dozeve'ga Jesus'ga ga mondoukari tomombe'u ti ga Tupana'ga nhi'iga javo. Ga mondoukarame ga ei ga pe:

–Tapehoi ti nhandere'yja'garũive'ga cidades pe judeus'garũive'ga cidades pe, ei Jesus'ga. Tapehoi ti pevo. Tapehoi ti samaritanos'ga cidades pe no, ei Jesus'ga.

⁶ –Nhandere'yja'ga pyri jate israelitas'ga pyri jate ti peho. Ga ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko nhandere'yja'ga ika'nhyva'ea ja, ei Jesus'ga. ⁷ Pehorame ga pyri ti pemombe'u

katu ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Tupana'ga oko ġweri nhanderuvihavuhuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'igā rupi.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga. ⁸ Pemombi ti karugwara itetirūave'ġa hugwi. Pemoka'ē ti ġajagwa ijaijauhuve'ġa hugwi. Pembogwera ti omanove'ġa ġamanoa hugwi. Pembojipe'a ti Diabo'gapyriva'ea anhaġa ojipe'ġa hugwi. Nahanahā ti pepokopoko nhandere'yja'ġa.

—Ji pe mbopopoaka topoko ti ġa ġa javo, ei Jesus'ga. Ji nda'ei pe me: Opombopopoaka ji ko. Nurā ti pembuhu ji ve itambere'ia mbatera reheve. A'ea rūi ji a'e pe me, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'ero ġa pokogame ti tape'ei ġa pe: “Pembuhu ore ve itambere'ia mbatera reheve.” A'ea rūi ti pe'ji, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁹ —Taperohoi ti itambere'ia pehorame, ei Jesus'ga. ¹⁰ Taperohoi ti sacola pehorame. Taperohoi ti irūa tapy'ynhapira camisa'java'ea. Taperohoi ti irūa sapatos. Taperohoi ti yvyra pejikhavamo. A'ea nhaporemō ti taperohoi. Pevove'ġa po pe poraka pe pokoga hamo, ei Jesus'ga ġa pe.

¹¹ —Pevahemame ġacidades pe ġacidades'i pe no pe'ji ti cidadespeve'ġa pe: “Ma'ġa pyry avova'ero? Ga pyri ore pytapotari.” A'ea ti pe'ji. Pyryve'ga repiagame ti peju ga pyri jate pejiyye'yma garonga hugwi. Aerē po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehē. A'ero jate ti pejiyyi garonga hugwi peji gwovo a'ero nehē, ei Jesus'ga. ¹² Pepytarame ġanonga pype ti pe'ji ongapyveve'ġa pe pendoryvamo ġa ndehe. Pe'ji ti ġa pe: “Tu katu ti pepy'a!” A'ea ti pe'ji ġa pe. ¹³ Po ġa pyryvamo, a'ero po ti ġapy'a rukatui tuhē nehē.

—Po ġa ndapyryvi, a'ero ti pe'ji ġa pe: “A'e tehe ji pe me pepy'a ti tu katu javo.” A'ea ti pe'ji ġa pe tukatuyme ti ġapy'a javo, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁴ Po ongapyveve'ġa ndohoryvi pe ndehe tapepytai ore pyri javo, a'ero ti tapepytai ġanonga pype. Po ġa nohendupotari pe imombe'urame Tupana'ga nhi'igā ġa pe, a'ero ti tapepytai ġanonga pype, ei Jesus'ga.

—Na jitehe ti tapepytai cidade pe ġa ndoryve'ymame pe ndehe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'igā, ei Jesus'ga. Pehorame ġa hugwi pemonduru ti otimbuguhua pejiyya hugwi oropohi ore pe hugwi javo, ei Jesus'ga. ¹⁵ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē mbapava koty po ti ġa hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame ġa ndeheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ġa pe nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo. A'ereki ġa nohendukatupotari ganhi'igā. Koji'i po ti hahy ġa pe Sodomapeve'ġa hohe Gomorrapeve'ġa hohe no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Omondo ahe hahyva'ea ahe ve
(Marcos 13.9-13; Lucas 21.12-17)*

¹⁶ —Ji rendu ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Kiro po ti ji pe mondoi okote'varuhuve'ġa pyteri pe. Peko po ti pe ovelhas ja ipopoakare'yva'ea ja peji gwovo ġapyteri pe nehē. Onharō ja'gwara'java'ea lobos ovelhas pyhyga otiruahūro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ġa tiruahūro pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā po ti mboja ja penhimboko'i hete ikwahaheteavo penhimombaragwahava ġa ndehe nhaneirūa rūi ko ġa javo. Inambua nomondoi hahyva'ea nhande ve. Inambua ja ti tapemondoi hahyva'ea ojipe'ġa pe. Peko katu katu ti ojipe'ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁷ —Penhimboko'i ti okote'varuhuve'ġa hugwi pejikovo. A'ero po ti ġa pe pyhygi pe nderohoahyavo imohiġatuhara'ġa ndovai pyteri pe ojatykahai pe nehē. Pevo po ti ġa pe nupanupāi yvyra pyvō, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ Governador'ġa ndovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari gwuvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe no. Gandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari nehē

timboja tehe ti ġa ndehe javo. Nahã po ti ġa ndekote'varuhui pe me nehẽ pendekoro ġwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti pe ji mombe'ukatui ġa pe judeus'ġarũive'ġa pe nhaporemotojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁹ –Ga pe nderohoukaramẽ ġandovai pyteri pe ti tape'ei na'ẽ pejiyvyteri pe: “Maramarã po ti nhande nhi'igi ġa pe nehẽ? Gara po ti nhande ei ġa pe nehẽ?” A'ea ti tape'ei pejiy'are'yma, ei Jesus'ga ġa pe. Ga pe nderohoukaramẽ ġandovai pyteri pe po ti Tupana'ga penduvete'ga okwaha-heteuka pe me nehẽ nahanahã ti pe'ji ġa pe javo. ²⁰ Hehe po ti gara'uva pe monhi'iguka pe mbo'eavo nehẽ. Nurã po ti penhi'iga rui pe imombe'ui ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

²¹ Aerẽ po ti peirũ'ġa pe nderohoahyukari gwuvihava'ġa pe nehẽ tojuka ti ġa ġa javo. Penduva'ġa no, ġa po ti pe nderohoahyukari gwuvihava'ġa pe nehẽ no tojuka ti ġa ġa javo. Penda'yra'ġa vehevi po ti napearõa'javi pe nderohoahyuka gwuvihava'ġa pe nehẽ no tojuka ti ġa ġa javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²² Ga nhaporemotojiko pa pe ndehe pe arõe'ÿheteavo pejikoga ġwaramo ji rehe. Po ti pe nhimboitai avuirama pepohire'yma ji hugwi, a'ero po ti ji pe nderohoi yvagi pe pe mongovo avuirama jijipyri nehẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²³ –Ga ndekote'varuhurame pe me ti penhinhimi ġa hugwi. Pejijyjijyi ti pejigwovo ojipeipe pe cidades pe. A'ero he'yjuhuva'e pe cidades pe po ti pe hoi ji mombe'gwovo ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Pehoa renonde cidades pe nhaporemotojiko Israhelpeve'ġa gwyrri pe po ti ji ajora'ja yvya koty vyakotyva'ero yvagipeva'ero nehẽ, a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁴ –A'e ji kiro pe me: Gambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ġa hohe, ei ga. Na jitehe ġapojykahara'ga koji'i gapyrive'ġa hohe, ei Jesus'ga. ²⁵ Po ġa jigwarai ġambo'ehara'ga rehe, a'ero po na jitehe ġa jigwarai garemimbo'ehara'ġa ndehe no. A'ero po a'ea pyry garemimbo'ehara'ġa pe hamo, ei Jesus'ga. Ga erame Belzebu onga jara'ga pe ġa ete'varuhui ga pe ojigwaraita ga rehe. A'ereki Belzebu irũa Diabo'ga rera. Po ġa ei Belzebu onga jara'ga pe, a'ero koji'i po ti ġa ete'varuhui garongapypeve'ġa pe gapyrive'ġa pe ojigwaraita ġa ndehe nehẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Tapekyhyji ti ġa hugwi, ei Jesus'ga
(Lucas 12.2-7)*

²⁶ –Tapekyhyji ti ġa hugwi, ei Jesus'ga. A'ereki ji a'e pe me: Tupana'ga po ti imboukwahavi onhimiva'ea hepiuka ikwahavuka henduvukapava nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁷ –Kiroki a'ea ji amombe'u pytunimo pe me – a'ea ti pemombe'u arimo ojipe'ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. A'ea ji ei javo: Kiroki a'ea ji amombe'u nhimi pe me – a'ea jitehe ti pemombe'u ġandovaki tohendu pa ti ġa javo, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ –Tapekyhyji ti pejukapotave'ġa hugwi. Pe jukarẽ tegwete pemondohavaġwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. Tupana'ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete ahe jukavo ahe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotaramẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁹ –Maramomi itambere'ia gwyrri'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Dois rehe gwyrri'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwepia katu gwyrri'ia penduvete'ga. Ga ipotare'ymame gwyrri'ia ndohiri'i. Ga ipotaramẽ jate gwyrri'ia ihiri vvyvo omanomo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³⁰ –Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemo he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemo he'yje'ŷva'ea. Nahã ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. ³¹ Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyr'aia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji rekoi pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Po nahã ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga
(Lucas 12.8-9)*

³² –E'i po ahe ji mombe'gwovo a'ero, ei Jesus'ga. “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga oko jipojykaharetero.” A'ea po ahe ei ojipe'ġa pe hamo. Po nahã ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ahe mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehẽ ġa ko jireheva'ero javo ga pe nehẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³³ –E'i po ojipe'ġa ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” A'ea po ġa ei ojipe'ġa pe. Po nahã ġa ji mombe'ui, a'ero po ti ji ġa mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehẽ ġa ndokoi jireheva'ero javo ga pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

*Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga
(Lucas 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ –Marãi pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. “Jesus'ga rura ġwaramo po ti vyvakotyve'ġa py'a rukatui nehẽ.” Nahã po pe ei pejiyvyteri pe naerũ? Tape'ei ti a'ea. Jirura ġwaramo po ti ġapy'a ndukatui nehẽ. Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga. ³⁵ Ojipe'ġa po ti ji arõhetei nehẽ. Ojipe'ġa po ti nanhiarõi nehẽ. Nurã po ti ġa jogwayvari ji rehe nehẽ. “Akwaimbae'ġa po ti gwayva uva'ġa nehẽ.

Kunhangwera'ġa po ti gwayva oy'ġa nehẽ.

Kunhangwera'ġa po ti gwayva ġwembireko'ġa y'ġa nehẽ.

³⁶ Ongapypeve'ġa po ti nonhoarõhetei nehẽ,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³⁷ –Kiroki ġa oarõ hete uva'ġa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi. Kiroki ġa oarõ hete oy'ġa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no, ei Jesus'ga. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi. Kiroki ġa oarõ hete gwa'ykwaimbe'ġa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo, ei Jesus'ga. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi. Kiroki ġa oarõ hete gwa'ykunha'ġa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi.

A'ea Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe koji'i ti ġa tanhiarõ hete javo.

³⁸ –Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – po ti ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehẽ peko pe Jesus'ga reheva'ero javo ġa pe, toko jitehe ti ġa nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'ymame nhiremimbotarimova'ea rehe, ġa ti tokoyme nhiremimbo'eharamo nehẽ. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³⁹ –Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajijukayme ti ġa javo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga.

–Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorẽ po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga.

*Tupana'ga po ti omondo ikwepykava nehẽ
(Marcos 9.41)*

⁴⁰ –Kiroki ġa horyory pe ndehe ġa ko Jesus'gareheva'ero javo – ġa ndoryn-doryvamo ji rehe reki, ei Jesus'ga. Kiroki ġa horyory ji rehe nde ko Tupana'ga

repykaramo javo – ġa ndoryndoryvamo nhimbuhurukara'ga rehe reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁴¹ –Po Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga ruri ġa pyri. Po ġa ndoryndoryvamo ga rehe ga ko omombe'u Tupana'ga nhi'iġa javo, a'ero po ti ġa pe Tupana'ga imondoi ikwepykava nehē. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ġa pe nehē – kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo onhi'iġa mombe'uhara'ga pe no, ei Jesus'ga. Kiroki ġa horyory pyryve'ga rehe ga ko oko Tupana'ga nhi'iġa rupi javo – ġa pe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykava nehē. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ġa pe nehē – kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo pyryve'ga pe no, ei Jesus'ga.

⁴² –Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po ġa omondo yhya vehevi iroyxaġahiva'ea ipyahuve'ga pe nhiremimbo'ehara'ga pe to'u ti ga javo. Po ġa imondoi ga pe ga ko oko Jesus'ga remimbo'eharamo javo – ġa pe po ti Tupana'ga ikwepykava imondoi a a'ero nehē, ei Jesus'ga.

11

*João Batistava'ea omondo ġwemimbo'eharava'ea Jesus'ga pyri
(Lucas 7.18-35)*

¹ Aerē ġwemimbo'ehara'ġa mbo'epavirē dozeve'ġa mbo'epavirē Jesus'ga hoi. Imbojoapiapiavo ga hoi cidades pe pevove'ġa mbo'embo'eavo Tupana'ga nhi'iġa rehe imombe'ukatuavo ġa pe.

²⁻³ A'ea rupi João Batistava'ea rekoi cadeia pype a'itituhēva'ea mombe'ua rehe. Okwaha ahe Cristo'ga rembiapoa garemimonhimomby'ava'ea. A'ea kwahavame João Batistava'ea ei ġwemimbo'ehara'ġa pe mokonha'ġa pe:

–Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea e'i: 'Aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē.' Nahā ahe ei. Ma'ġa po ymyahū ahe omombe'u? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimombe'uhara'ga rura pota ga mbuhua.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marāi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe.

–Kwa, ei ġa.

A'ero ġa hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema. João Batistava'ea nhi'iġagwera ġa imombe'ui Jesus'ga pe.

⁴ Henduvirē Jesus'ga ei mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe:

–Pejivyra'ja ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo: ⁵ “Oma'eġatu kiro heakwagweve'ġa okovo. Opo'aġatu kiro ipyka'naka'nauhūve'ġa ogwovo katu. Oka'ē ġajagwa ijaijauhuve'ġa hugwi. Gwendu katu kiro japyakware'ŷve'ġa okovo. Okwera kiro omanove'ġa okovo. Imbatere'ŷve'ġa ġwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemo ti pemombe'u João Batista'ga pe, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo aheremimombe'uhara'ga. ⁶ “Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” Nahā ti pe'ji João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe.

⁷ A'ero ġa hoi javo katu João Batistava'ea pe.

Ga horame Jesus'ga ei pevove'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe João Batistava'ea mombe'gwovo. Ga pe ga ei:

–Ymya'ĩ pe peho ongae'ŷi me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marāi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho

hepiaga nhungwava – kiroki okooko'iuhu yvytua remimbotarimova'ea rehe onhimbovavaguka yvytua pe.” Pe ndape'ei tuhẽ reki a'ea. A'ereki João Batista'ga ko nhungwava ja rũi. Ga ndokondoko'iuhi ojipe'ga remimbotarimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ga pe.

⁸ –Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'ereki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ga omongi pyryheteva'ea – gahã u huvihavuhu'ga nonga pype.

⁹ –Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga tuhẽ. Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga jate rũi ko ga, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁰ –Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinhi'iga mombe'ui nehẽ javo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i:

“Nahã Tupana'ga ei Cristo'ga pe: ‘Ji rendu ti!

Nde renonde ti ji ga mondoi imombe'uuka nhinhi'iga nehẽ.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde,’ ei Tupana'ga,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹ –Imombe'ukatuavo ji ei pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava ymyahũva'ea hohe pa, ei Jesus'ga. Ağwamo turi Tupana'ga rembiepiakatuhava apiavo. Ağwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhuhete'ga nehẽ, ei Jesus'ga. A'ero ji ei: Ymyahũva'ea hohe pa João Batista'ga koji'i huvihava. Ağwamove'ga ki a'e te Tupana'ga rembiepiakatuhara'ga ko koji'i huvihava João Batista'ga hohe. Kiroki gapyteripeve'ga huvihava rũi – ga vehevi koji'i huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ga pe.

¹² –João Batista'ga ga mbo'eypyagwera jate pyryva'ea rehe, garenduve'ga ojirokwa heroviapotaheteavo ganhi'iga. A'ero ga ei: “Kwa. Kiro ti Tupana'ga toko oreruvihavuhetero ore repiakatuavo.” A'ea ga ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe. Ağwamo na jitehe ga ei a'ea jitehe ipotaheteavo, ei Jesus'ga ga pe.

¹³ –Nahã ga ndekoi ikwahava. A'ereki ymyahũva'ea omombe'u nanongara no. “Aerẽ po ti Tupana'ga oko ganduvihavuhetero ga ndepiakatuavo nehẽ.” Nahã Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea epaepavi Moisésva'ea pavẽi, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁴ Ahe e'i: “Tupana'ga po ti oko ganduvihavuhetero nehẽ. Elias'ga po ti uhu na'ẽ nehẽ,” ei ahe, ei Jesus'ga. Omombe'u ahe João Batista'ga Eliasva'ea mombe'urame. Ağwamo João Batista'ga ruri oji'i ahe nhi'ipo'ruavo a'ero. Marã? Perovia pota pe a'ea a'ero naerũ? ei Jesus'ga. ¹⁵ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ga pe.

¹⁶ –Ga pe Jesus'ga ei: Marã po ti ji ei pe me ağwamova'ea pe a'ero nehẽ? Gara ja pe ndekoi a'ero? Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ga ja ko pe ndekoi. Oapy tayri'ga ima'ẽhai pe feira pe. A'ero ga hapukai ojipe'ga pe tayri'ga pe – kiroki ga ojikoty'a ga pavẽi. Onhi'iga mondovo ga pe ga ei:

¹⁷ “Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyrerupypotari henduvame.

Xajehe'o ti nhanenhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi.

Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu.”

Nahã tayri'ga ei, ei Jesus'ga.

¹⁸ –Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ji

Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: “Anha'ga opyhy ga.” Nahã pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arõe'yma, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ –Tayri'ġa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ġa pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: “Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko heagwryve'ga vinho gwovo,” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. “Ite'varuhuve'ġa – kiroki ġa omono'oġuhũ itambere'ia governo pe – ġa pavẽi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ġa pavẽi okote'varuhuve'ġa pavẽi,” pe'e pe. Nahã pe euhui ji mombe'gwovo ji arõe'yma, ei Jesus'ga.

–Ojipe'ġa ndekokatua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ġa pe ġa mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ndekote'varuhua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga rũi omongo ġa ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga pevove'ġa mbo'eavo he'yjuhuve'ġa mbo'eavo.

*Tiruahũaġwama cidadepeva'ea pe
(Lucas 10.13-15)*

²⁰ Kiro Jesus'ga nhi'igahyi cidadepeve'ġa pe. A'ereki ġacidades pe ga japorame ahemonhimomby'aheteva'ea ġa ndopohiri ote'varuhua hugwi. Ndogwerojijyi ġa ojeaporoġita ojikoge'yma ga rehe. Nurã ga ei ġa pe:

²¹ –Tiruahũ ti pe me Corazimmeva'ea pe nehẽ! ei Jesus'ga. Tiruahũ ti pe me Betsaidapeva'ea pe nehẽ! ei ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novĩa ji japorame ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadepeve'ġa pe Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no.

–Ymyahũ Tiropeva'ea Sidommeva'ea pavẽi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahũ ji japo ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihĩ ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakaġa rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

²² –Ymyahũ Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma Sidommeva'ea pavẽi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurã po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehẽ Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame ahe reheve nehẽ. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemonehẽ peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeva'ea mombe'gwovo.

–Pe me, Corazimmeva'ea pe Betsaidapeva'ea pe no, pe me ji ei: A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehẽ. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeva'ea pe nehẽ no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no.

²³ Cidadepeve'ġa pe Cafarnaummeve'ġa pe Jesus'ga ei:

–Pehe marãi pe pejive naerũ? Pe'e pe: “Nhande huvihava jara'ġa hohe pa.” Nahã ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi. Pehepia pe Tupana'ga popoakara ji japorame ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo. Po ymyahũ ji japo ahemonhimomby'ava'ea Sodomapeva'ea pyteri pe, a'ero po uveji cidade Sodoma hamo ikaje'yma hamo, ei Jesus'ga.

²⁴ –Ymyahũ Sodomapeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurã po ti

ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ahe reheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga Sodomapeva'ea mombe'gwovo. Pe me, Cafarnaummeva'ea pe, pe me koji'i po ti hahy Sodomapeva'ea pe hohe a'ea rupi nehē, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ga pe.

*Pejo ti ji pyri, ei Jesus'ga ahe pokapavame
(Lucas 10.21-22)*

²⁵ Onhi'igahypavame ga pe nhaporemō Jesus'ga ei Tupana'ga pe:

—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ga nduvihavuhetero yvyakotyve'ga nduvihavuhetero no. A'ereki nde nderekwahavukari a'itituhēva'ea ikwahapyra'ga pe heaporoğitave'ga pe no. Onhimbo'ee'ŷve'ga pe tayri'ga'jave'ga pe nde erekwahavuka a'itituhēva'ea. ²⁶ Na tuhē, Apī. A'ereki nahā nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ga hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ga ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ga ga ji ga mboukwahapotarame jate ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁸ —Pepoka pa po pe. Pekwerai po pe no. A'ereki pe pe'ağata hete tiruahū ji ve javo. Po nahā pe ndekoi, a'ero ti pejo ji pyri. Jihi ti topopoko inoğatuavo pepy'a nehē. ²⁹ Peko ti nhiremimbo'ea rehe. Nahā po ti ji pe mbo'ei nehē. A'ereki ji ako nhyrō nhinhimbohetee'yma jireaporoğitapyryvamo jitekovo. Ji ve penhimbo'eukarame nhiremimbo'ea rehe po ti pe ikwahavi pejipy'a noğatua nehē. ³⁰ Ndapekwerai po ti pe pendekorame nhiremimbo'ea rehe nonhimimiva'ea rehe penhimbo'euka hehe pejikovo nehē. A'ero po ti pe ndaperekouhui pejivy'are'yma nehē ji nhi'ipo'ruavo nehē.

12

*Nahanahā ti ahe toko sábadō rupi, ei Jesus'ga
(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)*

¹ Aerē judeus'ga poravykye'yma rupi sábadō rupi Jesus'ga hoi kohoa rupi okovo. Gareximimbo'ehara'ga hoi ga rupi. Trigo kopeva'ea pevo inhimongyi. Ojuka ty'ara gareximimbo'ehara'ga. Nurā ohorame ga ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo.

² Hepiagame fariseus'ga ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sábadō rupi.” Nahā ahe ei hako. Ehepia ti neremimbo'ehara'ga! Ga nohendukatui reki. A'ereki ga oporavykyi ika'mbika'mbiga trigo sábadō rupi, ei fariseus'ga Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'iga. Garembikwatijarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'i pe me novīa. Ymyahū ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavēiva'ea no hako. ⁴ A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga rongapype tenda pype. Ippye ikwava'ēhara'ga omondo pāo Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ga ikwava'ēgirē Tupana'ga pe ga gwerohouka ga pe gahā jate ti to'u jirovai pyteripeva'eagwera javo. Ojipe'ga po ndo'ui hamo. Daviva'ea reki i'ui onhipavēiva'ea pavēi hako, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

⁵ —Tupana'ga rembikwatijarukara onhi'i pe me novīa, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. Ymyahū Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve hako. Ahe ve ga ei: “Nhimbohetehava pype ti ikwava'ēhara'ga toporavykyi ikwava'eğa ji ve jukapyra. Oporavykye'yma rupi sábadō rupi ti ga tokwava'ē

ipype. Nahã ti ġa toko katu. Nahã pyry ji ve.” Ymyahũ Tupana'ga ei a'ea Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve hako, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. Tupana'ga ei ġa pe: “Pyry.” Ndojari ġa ndehe a'ero ġaporavykya sábadu rupi, ei Jesus'ga.

⁶⁻⁸ —Jihi reki kiro a'e pe me: Tupana'ga ei ji ve kaitu pyry, ji erame: Nahanahã ti yvyakotyve'ġa toko sábadu rupi. Nurã yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ġa pe ġa ika'mbigame trigo sábadu rupi a'ero, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. Ymyahũ Tupana'ga ei hako:

“Peru pe mbatepyryva tokwava'ẽ ti ikwava'ẽhara'ġa Tupana'ga pe javo.

A'ea ji ei pe me novã.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ġa pe,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'ġa pe ndapekwahakatui, ei Jesus'ga ġa pe. Po pe ikwahakatu, a'ero po pe napembojari ite'varuhuva'ea okokatuve'ġa ndehe hamo, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

Jesus'ga iponhimamava'ea pavẽi

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹ Aerẽ Jesus'ga hoi ogwovo gwe'yja'ġa jatykai pe ovahema. ¹⁰ Ipype iponhimamave'ga rekoi. Ojipe'ġa ndeaporoġitate'varuhuro okovo timbotegwete ti Jesus'ga javo. A'ero ġa ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Ga gapoa mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegwetei nehẽ, ei ġa ojohupe.

Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Marãi Moisésva'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo? Marãi ikwatijara? Pyry nhande nimombigi ġatetirũa nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Marãi? ei ġa Jesus'ga pe.

¹¹ Imombe'gwovo Jesus'ga ei ġa pe:

—Erereko po nde ovelha ojipejiva'ea. Po nerenymbava ovelha ihiri ikwaruhua pype nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi, a'ero po nde ipyhygi ovelha henohema jugwi. Nahã nde ovelha rerekokatui. A'ereki pyry ovelha nde ve, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Koji'i avove'ġa pyryvamo Tupana'ga pe yvyakotyve'ġa. Nurã ji ei: Pyry nhande ġa pokogame sábadu rupi, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i no pyry javo.

¹³ A'ea erame Jesus'ga ei akoja'ga pe iponhimamave'ga pe:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhoi. Ikatua'ja gapoa a'ero ojipea ja gapoa ja.

¹⁴ A'ero fariseus'ġa hoi Jesus'ga hugwi onhimon'oġa. Ojohupe ġa ei onhimonha'ngavo:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehẽ naerũ? ei ġa ojohupe.

Tupana'ga omongo Jesus'ga ġanduvihavuhetero

¹⁵ Ga'ea kwahavame Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. He'yjuhuve'ġa nhimono'oġi ogwovo ga rupi. A'ero ga imombipavi ġatetirũa ġa hugwi. ¹⁶ Kiro ga ehetei ġa pe:

—Tapemombe'ui ti ojipe'ġa pe Jesus'ga imombigi oretetirũa javo.

¹⁷ A'ea Jesus'ga ei ġa pe. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

¹⁸ “Pehepia ti nhipavẽive'ga

- kiroki ga pe ji a'e eko ti ġanduvihavuhuhetero javo,' ei Tupana'ga," ei ahe.
- “ ‘Ga ko nhiremia'nguhete'ga.
 Anhimohē hete ji ga rehe,' ei Tupana'ga.
 ‘Amondouka po ti ji jira'uva ga pyri ga pojkakatuuka jupe nehē.
 A'ero po ti ga nhiremimbotarimova'ea momba'ui judeus'ġarūive'ġa pe nahanahā pyry Tupana'ga pe javo,' ei Tupana'ga.
 19 ‘Nhipavēive'ga po ti ndogwayvari ġa nehē.
 Ndohapukai po ti ga ġa pe nehē.
 Ndahyahivi po ti ganhi'īga ġa pe cidade rapea rupi nehē,' ei Tupana'ga.
 20 ‘Ga po ti oko nhyrō he'ouhūve'ġa pokoga nehē.
 Pyry po ti ga ndipopoakarive'ġa pe nehē.
 Nahā po ti ga rekoi hendukatuuka ġa pe nhinhi'īga ġa mongovouka nhinhi'īga rupi,' ei Tupana'ga.
 21 ‘Ga rehe po ti judeus'ġarūive'ġa jikogi nehē,' ei Tupana'ga," ei Isaíasva'ea hako.

*O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga
 (Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23)*

22 Aerē ojipe'ġa heakwagweve'ga reruri Jesus'ga pyri tombojipe'a ti Jesus'ga anhaġa ga hugwi javo. Ndohepiagi heakwagweve'ga. Ga nonhi'īgi no. A'ereki anhaġa ndohepiukari ga pe. Nomonhi'īgukari ga pe no. Ga ga reruri Jesus'ga pyri. Igwete Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ga monhimohiġatuavo. A'ero ga nhi'īga'javi. Gwepiaga'ja ga no. 23 A'ero pevove'ġa nhimomby'ahetei onhimongyavo. A'ero ġa eġa'ei:

–Mara'ngu po Jesus'ga Daviva'ea rymyminoa?

A'ea ġa ei. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.” A'ea ġa ei nurā Jesus'ga popoakaro javo.

24 Henduvame fariseus'ġa ei:

–Aherymyminoa rūi po ga. Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga Jesus'ga pokogame jate ga popoakaro. Nurā Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi imondovouka, ei ġa o'mbero.

Belzebu, ei ġa Diabo'ga pe. Irūa garera Satanás.

25 Jesus'ga okwaha fariseus'ġa ndeaporoġitate'varuhua. A'ero ga ei ġa pe:

–Po ġagwyripeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē. Po cidadepeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē no. Po ongapypeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē no, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. 26 Po Satanás'gapyriva'ea nhombojipe'ai nahā otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi jovai nehē no. Marā po ti Satanás'ga huvihava a'ero ojipyryva'ea ahana'javame nehē? ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

A'ea Jesus'ga ei. A'ereki fariseus'ġa e'i o'mbero:

–Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyryva'ea mbojipe'auka ga pe.

27 A'ero Jesus'ga ei fariseus'ġa pe:

–Ma'ġa ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea pendeheve'ġa pe naerū? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ġa pe: “Belzebu'ga ombojipe'auka ġa pe.” A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rūi ġa poko ojipyryva'ea mbojipe'auka ġa pe, a'ero ga rūi ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: “Belzebu'ga Jesus'ga poko.” Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ġa ete'varuhui pe me nehē no pe'mbe pe javo pe me nehē, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

28 –Tupana'ga ra'uva reki ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhanderuvihavuhuhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

29 –Po ojipe'ga kipotari ipopoakave'ga rongga pype gambatera rerogwovo ga hugwi, a'ero ga ipopoakave'ga pokwapokwari na'ë, ei Jesus'ga. Aerë ga ipyhygi gambatera herogwovo a'ero. Nahã ga koji'i ipopoaka hete reki ipopoakave'ga hohe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahã Tupana'ga ipopoaka Satanás'ga hohe javo.

30 –Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahĩ, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono'oği ji pavëi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ġa ji rehe javo.

31 –Pe'e pe: “Belzebu'ga opoko Jesus'ga.” Nahã pe erame ji ve pe Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ereki Tupana'ga ra'uva tuhë ji poko, ei Jesus'ga. Tupana'ga ti omombo pa ġa hugwi ġandekote'varuhua ġa'ete'varuhuagwera ojive nehë, ei Jesus'ga. Po Tupana'ga ra'uva pe ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva mbotegweteavo nahã okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehë, ei Jesus'ga. 32 Po ġa ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehë, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomomboraġwami ġandekote'varuhua nehë. Nomombori po ti ga kiro. Aerë po ti ga nomombori nehë no, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

I'yva yva'ia pavëi

(Lucas 6.43-45; Mateus 7.15-20)

33 –Pejapyaka ti nhinhi'ġa rehe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. Po i'yva ikatu, a'ero yva'ia ikatu. Po i'yva ite'varuhu, a'ero yva'ia ite'varuhu. Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. 34 Peko te'varuhu pe! ei Jesus'ga ġa pe. Nurã pe ete'varuhui ojipe'ġa pe. A'ereki pejiyvyteri pe pe peko te'varuhu hete, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. 35 Pyryve'ga, nane'ymi ga reaporoġitaro pyryva'ea rehe. Nurã ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ga, nane'ymi ga reaporoġitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurã ga ete'varuhui, ei Jesus'ga.

36 –Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerë mbapava koty po ti hahy hete ġa pe Tupana'ga erame ġa pe nhaporemo ġandeaporoġita rehe nehë. Ga pe po ti ga ei: “Penhi'iteheuhu pe nahanahã javo. Maraname pe nhi'inhi'itehei?” Nahã po ti ga ei ġa pe nehë. 37 A'ereki ga ġwendu pa nenhi'itehea nenhi'ipyryva reheve. A'ero nde nhi'ipyryvame po ti ga ei nde ve nehë: “Pyry nenhi'ġa. Ereko katu nde a'ero,” e po ti ga nehë. Nde nhi'itehehurame ga henduvi no. A'ero po ti ga ei nde ve nehë: “Ndapyryvi nenhi'ġa. Ereko te'varuhu nde a'ero,” e po ti ga nde ve nehë. A'ero po ti ga imondoï hahyva'ea nde ve nehë nde ete'varuhuro ġwaramo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ġa pe.

Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve

(Marcos 8.11-12; Lucas 11.29-32; 12.54-56)

38 A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe fariseus'ġa pavëi:

–Ahembo'eharamo eapo ti ahemonhimomby'ava'ea torohepia ti, ei ġa.

39 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Peko te'varuhu pe aġwamova'ero! ei Jesus'ga. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'ġa rehe pejikoge'yma ga rehe. A'ero pe ei: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehë: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehë.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemukarame hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē, ei Jesus'ga. Ymyahū Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea hako. ⁴⁰ Mokōi okira rupi Jonasva'ea rekoi piraruvihavuhua revegi pe. Kirē pira ahe mbojivyra'javi gwevega hugwi. Aerē ahe hoi Tupana'ga nhi'iga mombe'gwombe'gwovo Nínivepeva'ea pe a'ero hako, ei Jesus'ga.

—Jonasva'ea javijitehe mokōi jikira rupi po ti ji rekoi yvya pype hete nehē. Kirē po ti ji hemi jugwi nehē yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. A'ero po ti pe ikwahavi Tupana'ga opoko Jesus'ga javo, ei Jesus'ga.

⁴¹ —Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ga mono'ono'ombavi aḡwamove'ga ndeheve nehē, ei Jesus'ga. Ga mono'ombavame po ti ga ei ḡa pe nhaporemo nehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehē no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aḡwamove'ga ndekote'varuhua nehē. A'ereki a'ea renonde ymyahū Nínivepeva'ea ḡwendu katu Tupana'ga nhi'iga hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahū hendukatuvavo Tupana'ga nhi'iga Jonasva'ea imombe'uro ḡwaramo hako, ei Jesus'ga ḡa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ḡa pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'iga Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aḡwamove'ga nohendupotari nhinhi'iga opohire'yma okote'varuhua hugwi. Nurā po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari aḡwamove'ga ndekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

⁴² —Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ga mono'ono'ombavi aḡwamove'ga ndeheve, ei Jesus'ga. Ga mono'ombavame po ti ga ei ḡa pe nhaporemo nehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehē no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aḡwamove'ga ndekote'varuhua nehē. A'ereki a'ea renonde ymyahū tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea uhu Salomāova'ea pyri hako tahendu ti ganhi'iga javo. “A'ereki ga okwaha hete,” ei ahe ua. Paivouhu hete ahegyra. Paivouhua hugwi ahe ruri hako tahendu ti ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ḡa pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomāova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aḡwamova'ero napehendupotari nhinhi'iga ikwahapotare'yma a'itituhēva'ea. Nurā po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

Ojivy anhaḡa ahe pyri

(Lucas 11.24-26)

⁴³ —Kiro po ti ji imombe'ui Diabo'gapyriva'ea rembipyhyga'ga anhaḡa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Na ja aḡwamove'ga ndekoi ite'varuhuve'ga – kiroki ḡa opohi okote'varuhua hugwi novīa ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhaḡa ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahūro ga pe. Aerē anhaḡa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'yi me okwaokwava. “Mome po ti ji rui nehē?” e'i ovyteri pe heka. Ndohepiagi reki. ⁴⁴ Nurā i'ei: “Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojykaa'java,” e'i anhaḡa. Akwaimbae'ga pe anhaḡa e'i nhironga.

—A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhaḡa i'ei: “Ndogwerekoi ve ongapypeve'ga ipype imboavujikweripyra pype,” e'i akwaimbae'ga mombe'gwovo. ⁴⁵ “Taru ti jara ji pyri a'ero,” e'i.

—A'ero ihoi anhaḡa rerua seteva'ea rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahū hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojykai otiruahūro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahū hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahū ga

pe ojipejiva'ea ga pojykarame. Aerë koji'i tiruahũ hete ga pe seteva'ea ga pojykarame, ei Jesus'ga.

—Na jitehe tiruahũ aḡwamo ite'varuhuve'ḡa pe. Aerë koji'i po ti tiruahũ hete ḡa pe nehẽ. A'ereki opohi'rãrame okote'varuhua hugwi novĩa ḡa nde'i ji ve: “Herejo ejikoty'a ji pavẽi.” A'ea ḡa nde'i ji ve. Aerë koji'i ḡa ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga.

*Jesus'ga yembora gairũva'ea pavẽi
(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)*

⁴⁶ Jesus'ga imombe'urame pevove'ḡa pe nanime Jesus'ga yembora ruri gairũ'ḡa pavẽi o'ama okari pe. Onhi'ĩ pota ḡa ga pe. ⁴⁷ Pevove'ḡa pyteripeve'ga e'i Jesus'ga pe:

—Neyhẽa uhu nde repiaga neirũ'ḡa pavẽi. Pevo ḡa ami okari pe.

⁴⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji erame nhyhẽa, marãve'ḡa pe ji ei? ei ga. Ji erame nhiirũ'ḡa, marãve'ḡa pe ji ei? Kiro ji imombe'ukatui nde ve, ei Jesus'ga.

⁴⁹ A'ero Jesus'ga pova'eḡi ḡwemimbo'ehara'ḡa pe. ḡwemimbo'ehara'ḡa mombe'gwovo ga ei:

—Pehepia! Ga pe ji ei nhy'ḡa. Ga pe ji ei nhiirũ'ḡa, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Kiroki ḡa jiruva'ga nhi'ĩpo'ru yvagipeve'ga nhi'ĩpo'ru – ḡa pe ji ei nhiirũ'ḡa. A'e ji ḡa pe no nhirendyra'ḡa. Nhy'ḡa a'e ji ḡa pe no, ei Jesus'ga.

13

*Ha'ynha mohãihara'ga
(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)*

¹ Onhi'imbavame Jesus'ga hoi onga hugwi ogwovo ypiahu pe. Pevo ga apygi oina. ² He'yjuhuve'ḡa nduri onhimbotymbotyva ga pyri tihendu katu ti ga javo. Nurã ga hoi o'ava yharuhua pype oina. A'ero ḡa ami yembeyvyri pe.

³ Ojo'java'ea pyvõ ga ḡa mbo'embo'ei imombe'gwovo ḡa pe he'yjuhuva'ea. Ga e'i:

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ha'ynha mohãihara'ga hoi ko pe ityma, ei ga. ⁴ Pevo ga imohãi ha'ynha. Nahã ga itymi ha'ynha. Ga imohãirame ha'ynha jara indurugi pehea rembeyvyra rupi. Ua gwyrã'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

⁵ —Ga imohãirame ha'ynha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongyheteuhu pevo. Xunhi yja a'ero ha'ynha pe. Kotihĩ henhunhamo novĩa. A'ereki nianami yja ita rehe. ⁶ Kwarahyahiva imbokai garemityma a'ero. He'ouhũ omanomo. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype, ei Jesus'ga.

⁷ —Ga imohãirame ha'ynha jara indurugi nhungwava ra'ynha pyteri pe hatĩava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerë ga'apoa ha'ynha renhunhamo nhungwava ra'ynha pavẽi. A'ero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

⁸ —Ga imohãirame ha'ynha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Jara pype ahara pype turi cem ha'ynha. Jara pype ahara pype turi sessenta ha'ynha. Jara pype ahara pype turi trinta ha'ynha.

Nahã Jesus'ga ei imombe'gwovo ha'ynha mohãihara'ga mombe'gwovo.

⁹ —Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga pevove'ḡa pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

*Nurã ji amombe'u ojo'java'ea, ei Jesus'ga
(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)*

¹⁰ Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa nduri ga pyri javo ga pe.

—Maraname nde imombe'ui ojo'java'ea ġa pe ġa mbo'erame? ei ġa Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ġa onhimiva'ea nhirembiepiakaturaha javo, ei Jesus'ga. Marā hekoi kiro Tupana'ga vvyakotyve'ġa ndepiakaturame okovo ġanduvihavuhuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me. Ojipe'ġa pe po ti ga ndokwahavukari tuhē a'ea nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Nurā ji imombe'ui ojo'java'ea ġa pe ġa mbo'erame, ei Jesus'ga.

¹² —Kiroki ga okwaha - ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehē. A'ero po ti ga ikwahahetei nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi - po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhyembavukari ga pe nehē, ei Jesus'ga.

¹³ —Nurā ji imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. A'ereki “hepiagame ġa gwepia tehe reki.

A'ereki ġa nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ġa ġwendu tehe reki.

A'ereki ġa ndokwahapotari”, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Nahā ġa ndekoi hepiage'yma henduve'yma no, ei Jesus'ga. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea Isaíasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

“ ‘Henduvame ġa ndokwahavaġwami reki.

Hepiagame ġa nombaragwahavaġwami reki hehe,’ ei Tupana'ga.

¹⁵ ‘Nahā ġa. A'ereki ġa noangarihu tiandeapyakwapupugyme ti javo.

Ndiapyhai ġa okovo

tikwahavyme ti Tupana'ga nhi'īga javo.

Ndojapyakai ġa

xambaragwahavyme ti a'itituhēva'ea rehe javo.

Nahā ġa ndekoi

tirojijyyme ti nhandereaporogita javo.

Tomomboryme ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi nehē, ei ġa,’ ei Tupana'ga.”

Ymyahū Isaíasva'ea ei a'ea mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Pe me ki a'e te pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembik-wahavipyre'yma Tupana'ga rembiapoa repiaga ganhi'īga rendukatuavo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Pyry hete pe me, a'e ji. ¹⁷ A'ereki ymyahū ko ahe gwepia pota hete penembiepiaga Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea ganhi'īgareheva'ea pavēi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Ġwendu pota hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Jesus'ga okwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua
(Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)*

¹⁸ —Pehendu ti a'ero ikwahava ojo'java'ea, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehē ikwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁹ —Kiro Tupana'ga rekoi vvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ġa ndepiakaturavo, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu a'ea mombe'ua novīa ikwahave'yma - ġa pyri ahemoandyandiyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imombe'ua

gapy'a hugwi imoka'nhymbavuka ġa pe, ei Jesus'ga. Ga pe ji ei a'ero ji imombe'urame ha'ynha indurugagwera pehea rembeyvya rupi.

²⁰ –Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru ita rehe, ei Jesus'ga. Kotihī henhui ha'ynha novīa. A'ereki kwarahya rerekovo ġwaramo nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype.

–A'ea ja ġa ndekoi – kiroki ġa ġwendu nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua. Kotihī ġa ndoryndoryvamo hehe novīa. ²¹ Aerē ojipe'ġa omondo hahyva'ea ġa pe ndoropotari pe henduvame gamombe'ua javo. Hahyro ġwaramo ġa pe ġa nonhimomiranami a'ero kotihī opohia nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua hugwi. A'ereki ndokihetei gamombe'ua ġayvyteri pe.

²² –Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē igwaigwavete hatīava'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

–A'ea ja ojipe'ġa ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ga ġwendu ojipe'ġa erame ġa pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhanderuvihavuhuhete'ga.” A'ea ġa ġwendu katu. Aerē ġa aġataruhuramo ojihe javo: “Maramarā po ti nhande rekoi nehē naerū?” ei ġa oyvyteri pe. A'ea nonoġatuukari ġapy'a. Ga ipotapavuhui itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia a'ero ti pyryvamo nhande ve javo,” e'ihu ġa, ei Jesus'ga. A'ero igwaigwavete ġa ndojapyakaa'javi nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua rehe. A'ereki ġa aġatarahivuhua nohenduva'javukari a'ea ġa pe. A'ero ġa ndokoa'javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe oporavykye'yma ga pe.

²³ –Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype, ei Jesus'ga. A'ea ja ojipe'ġa ndekoi yjakatuapypeva'ea ja. Gwendu katu ġa nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua ikwahava. Japyakwapupu ġa henduvame. Oko katu ġa okovo gamombe'ua rupi a'ero. Nahā ġa ha'ynha mohāihara'ga remitymipyra'ea ja. Ojipea pype garemitymipyra pype turi cem ha'ynha ahara pype. Ojipea pype turi sessenta ha'ynha ahara pype. Ojipea pype turi trinta ha'ynha ahara pype. Na jitehe ko ġa – kiroki ġa japyakwapupu. Ombojoavyavy ġaporavykya Tupana'ga pe okokatuavo ojipe'ġa pe. Jara'ġa he'yjuhu ġaporavykya. Jara'ġa koji'i ġaporavykya. Nahanahā ġa ndekoi.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Nhungwava trigo'java'ea

²⁴ Ojipea pyvō ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

–Marā hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga imohāi ha'ynhapyryva trigo ra'ynha ko pe ityma. ²⁵ Aerē ypytunimo ġa kipavame ga'arōe'ŷve'ga ruri imohaina nhungwava ra'ynha trigo'java'ea ra'ynha ko pe trigo pyteri pe. Kirē ga hoi a'ero ojipiukare'yma ogwovo.

²⁶ –Aerē jate trigo henhunhamo nhungwava pavēi. I'ai herekovo ahara. I'arame jate kohoa jara'gapyrive'ġa mbaragwahavi nhungwava rehe trigo pyteri pe a'ea ko trigo rūi reki javo. ²⁷ A'ero ġa hoi kohoa jara'ga pyri javo ga pe: “Orepojykaharamo eretŷ nde trigo ra'ynhapyryva ko pe. Maraname gwereko nhungwava trigo pyteri pe? Ma'ġa omohāi naerū nhungwava

ra'ynha trigo'java'ea ra'ynha a'ero trigo pyteri pe raikwehe?" ei ġa ijara'ga pe.

²⁸ –A'ero ga ei ġa pe: “Ma'ġa po? Ojipe'ga nanhiarōi a'ero imohaina nhungwava ra'ynha ipype raikwehe,” ei ga.

–A'ero ġa ei: “Marã a'ero? Toroho ti nhungwava mondoroga? Marã?” ei ġa.

²⁹ –“Tapemondorogi na'ě,” ei ga. “Nhungwava mondorogame mara'ngu po ti pe imondoroga trigo jajuve'ŷva'ea nhungwava reheve nehē? ³⁰ Na inhimomboakari ojogweheve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “Aerē trigo jajuvame po ti ji ei trigo mono'ōhara'ġa pe nehē: Nhungwava na'ě ti pemondoro trigo'java'ea jugwi imono'oġa nehē. Peapytī ti jajurupya pe herogwovo imbokaita. Nahã po ti ji ei ġa pe nehē,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “A'ea py'rovo gwe ti pemono'ō trigo herua imondovo hyrua pype jiapoa pype. Nahã po ti ji ei ġa pe nehē,” ei kohoa jara'ga.

Nahã Jesus'ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea.

Mostarda ra'ynha xunhiheteva'ea

(Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)

³¹ Ojipea pyvō ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

–Marã hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvi-havuhhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. ³² Mostarda ra'ynha ko jara gwyre'i pa xunhi hete. Henhunhame mostarda roryroryvamo. Aerē yvovouhuro. A'ero koji'i hehanhuhū oji'java'ea hohe yvovouhuro. A'ero gwyrā'ia ruri onhimongyavo upa hakã rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'ŷve'ġa po ti he'yjuhu nehē javo.

Pão imbovuhava

(Lucas 13.20-21)

³³ Ojipea pyvō ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

–Marã hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvi-havuhhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Kunhahēa opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hēa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pão javo. A'ero hēa igwaragwarai humbirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ġa herojiyi ojeaporoġita nehē javo.

Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo

(Marcos 4.33-34)

³⁴ A'ea pa Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea pevove'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe. A'ea jate ga imombe'ui ġa pe ġa mbo'eavo. ³⁵ Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'ĩġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. A'ea rupi ahe ei Tupana'ga nhi'ĩġa mombe'gwovo hako:

“Amombe'u po ti ji ġa pe ojo'java'ea nehē.

Kiroki onhimi yvya apopyagwera jate

– kiro po ti ji a'ea kwahavukari imombe'gwovo ġa pe nehē,” ei ahe hako.

Jesus'ga okwahavuka trigo'java'ea mombe'ua

³⁶ Pevove'ġa mondoukarame ojihugwi Jesus'ga hoi onga pype. A'ero garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

–Ore mbo'e ti ojo'java'ea rehe ikwahavuka ore ve nhungwava mombe'ua trigo'java'ea mombe'ua, ei ġa Jesus'ga pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Kwa. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehē. Jijive vvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ei ji ga mombe'urame ha'ynhapyryva mohāihara'ga, ei Jesus'ga. ³⁸ Kohoa a'e ko ji vvyakotyva pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. Ha'ynhapyryva a'e ko ji jireheve'ġa pe. Ga e'i Tupana'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavuhetero.” Nhungwava trigo'java'ea a'e ko ji ite'varuhuve'gareheve'ġa pe Diabo'gareheve'ġa pe. Ga e'i Diabo'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavamo.” ³⁹ Ha'ynhapyryva mohāihara'ga arōe'ŷve'ga – kiroki ga otŷ nhungwava gakohoa pype – ga'arōe'ŷve'ga a'e ko ji Diabo'ga pe nhiarōe'ŷve'ga pe, ei Jesus'ga. Koapora mondorohava a'e ko ji mbapavakotyva pe. Koapora mondorohara'ġa a'e ko ji Tupana'gapyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁰ –Koapora mondorohara'ġa imondorogi nhungwava trigo'java'ea imbokaita, a'e ko ji ko, ei Jesus'ga. Na jitehe mbapava koty po ti ji ite'varuhuve'ġa mondoukari hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. ⁴¹ Vvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji jipyrive'ġa mondoi yvya koty nehē yvagipeve'ġa. A'ero jireheve'ġa ndeja po ti ġa ite'varuhuve'ġa nderohopavi nehē – kiroki ite'varuhuve'ġa ombo'e ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ġa nhaporemō po ti jipyrive'ġa ġa nderohoi jireheve'ġa pytera hugwi nehē no, ei Jesus'ga. ⁴² A'ero po ti jipyrive'ġa okote'varuhuve'ġa mombori hahyva'ea ruvihava pype. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ġa jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

⁴³ –A'ero po ti Tupana'ga nhi'ġareheve'ġa popoakara jukwahahetero nehē. Ikatu katu po ti ġa gworygworyvamo nehē – perope ġanduvete'ga ojikoty'a ġa pavēi Tupana'ga, ei Jesus'ga. Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo katu ġwemimbo'ehara'ġa pe ojo'java'ea.

Akwaimbae'ga gwepia pyryheteva'ea ko pe

⁴⁴ –Marā hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei ga. Akwaimbae'ga hepiagi pyryheteva'ea ko pe. A'ereki a'ea ojipe'ga omi jipe vvykwara pype tohepiagyme ti ġa javo. Garemimimipyra repiagame akwaimbae'ga heja pevo imima'java. Horyory ga hehe. Nurā ga imondopavi ombatera ojihugwi tombuhu ti ġa ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondopava kohoa jara'ga pe ipyhyga kohoa ga hugwi. “Nahā ji ipojykai nhirembiepiagipyra,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga. Nahā hekoi vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo ġwemimbo'ehara'ġa pe ojo'java'ea ikwahavuka ġa pe na jitehe pyryheteva'ea tuhē ko aharekoa Tupana'gareheva'ero javo.

Ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérola

⁴⁵ –Marā hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei Jesus'ga. Ima'ēhara'ga hogahoi ojipe'ġape'ġa pyri ipyhypota ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérolas ijara'ga hugwi. ⁴⁶ A'ero ga hepiagi ita'ia'java'ea pyryheteva'ea ijara'ga pyri. He'yi itambere'ia hehe. A'ero ga hoi imondopava ombatera ojihugwi tombuhu ti ġa ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondovo ijara'ga pe imbuhuruka ojive ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérolapyryhetea

ipojykavo, ei Jesus'ga na jitehe pyryheteva'ea tuhē ko aherecoa Tupana'gareheva'ero javo.

Pira mboahava

⁴⁷—Marā po ti hekoi nehē vvyakotyve'ga pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei Jesus'ga. Pira mboahava pirareheve'ga imombori ypiahu pe imbo'aparavuhupava pira, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Imboahava tynahē hete. A'ero yembeyvyri pe ġa heruri inoġa. Oapy ġa imo'emo'eamo. Pirapyryva ġa imondoi hyrua pype imohina. Pirate'varuhua ġa imombori, ei Jesus'ga.

⁴⁹—Aerē na jitehe po ti Tupana'ga vvyakotyve'ga nderekoukari mbapava koty nehē. Mbapava koty po ti gapyrive'ga nduri ite'varuhuve'ga nderogwovo Tupana'ga nhi'igareheve'ga pytera hugwi nehē, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Hahyva'ea ruvihava pype po ti ġa ite'varuhuve'ga mombori nehē. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ġa jehe'oi ojihe onhi-monha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga omombe'u ojo'java'ea.

A'itituhēva'ea ko ymyahūva'ea ipyahuva'ea no

⁵¹—Marā? Pekwaha pe penhimombaragwahava nhiremimbo'eagwera rehe nhaporemo ji pe mbo'erame ojo'java'ea pyvō? Marā? ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Orokwaha pa ore akoja neremimbo'eagwera, ei ġa.

⁵² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Judeus'ga mbo'ehara'ġa ikwahaparavuhui ji ombo'erame, ei Jesus'ga. A'ereki ġa okwahavypy ymyahūva'ea aheremimbo'eagwera. Aerē ji ġa mbo'ei ipyahuva'ea rehe javo ġa pe: Nahanahā hekoi vvyakotyve'ga pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo. A'ero ġa ikwahavi a'ea no. Ga ko onga jara'ga ja a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki onga jara'ga ġweno'ē ymyahūva'ea ipyahuva'ea reheve ombaterahetea hugwi ombatera rerekokatuhava hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe (Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30)

⁵³ Ga mbo'epavame ojo'java'ea pyvō Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. ⁵⁴ Ogwyri pe ga ruri ocidade de Nazaré pe ovahema. Pevo ga ġa mbo'ekatukatui ġajatykahava pype. A'ero ġa nhimomby'ai ga rehe. A'ero ġa ei ojohupe:

—Ma'ġa po ga mbo'ehetei ikwahavukaheteavo ga pe? Ma'ġa po ga mbopopoaka japovouka ga pe ahemonhimomby'ava'ea? ei ġa. ⁵⁵ Ga onga apohara'ga ra'yra'ga rūi naerū? ei ġa. Gayhēa, hēa ko Mariahēa. Gairū'ġa ko Tiago'ga, José'ga, Simão'ga, Judas'ga. Tikwaha pa nhande ġa. ⁵⁶ Garendyra'ġa u pa nhande pyri. Ymyava'ea atyvi ga aġwamo. Maraname ga ikwahapavi naerū? ei ġa.

⁵⁷ Igwaigwavete ġa ndokoi ga rehe ga arōe'yma a'ero.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ojipe'ġa gwyriveve'ga omondo gweaporoġita imohina Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ġa ndehe. Gagwyriveve'ga jate nomondoi imohina ġa ndehe ġanongapypeve'ga pavēi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁸ Ndahe'yi reki Jesus'ga rembiapoa a'ero ahemonhimomby'ava'ea pevo ġa pe. A'ereki ġa ndojikogi ga rehe.

14

*João Batistava'ea omano
(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)*

¹ Aerẽ Herodes'ga hendupavi ġa Jesus'ga mombe'urame. Ga omombe'u Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea mombe'urame no. Herodes'ga ko omondondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. ² Jesus'ga mombe'ua renduvame Herodes'ga etehei ojipyrive'ġa pe:

–Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvya hugwi okwerava, ei ga. Nurã ga japoi ahemonhimomby'ava'ea, e'i tehe Herodes'ga.

³ Nahã Herodes'ga ei. A'ereki João Batistava'ea manoa renonde Herodes'ga João Batistava'ea pyhyguka ahe kwaruka itanhuramuhũa pyvõ ahe mongiuuka cadeia pype. Herodiashẽa rehe Herodes'ga opyhyguka João Batistava'ea raikwehe. Herodiashẽa ko Herodes'ga irũ'ga rembirekoro na'ẽ oko, Filipe'ga rembirekoro. Kirẽ Herodes'ga hẽa rereko raikwehe. ⁴ Nurã João Batistava'ea e'ie'i Herodes'ga pe:

–Maranameuhũ nde hẽa rerekoi? Po ahe ndogwerekoi te hẽa! ei João Batistava'ea Herodes'ga pe.

⁵ Ndopotari Herodes'ga ahe'ea ojive. Nurã ga ahe mongiuuka cadeia pype ahe jukapota. Ndojukaukari reki ga ahe. A'ereki ga okyhyji judeus'ġa hugwi. A'ereki ġa e'i:

–João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uhara'ga, ei ġa onhi-mongyavo.

⁶ Aerẽ o'aragwera rupi Herodes'ga oapo toryva. A'ero Herodiashẽa ra'yrahẽa tehe ojiroky ġandovai pyteri pe – kiroki ġa uhu toryva repiaga. Ikatu Herodes'ga pe hẽajirokya. ⁷ A'ero ga e'i hẽa pe:

–Gara nde erepota imondoa ejive? ei ga. Amondo tuhẽ po ti ji nde ve nehẽ. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.

A'ea Herodes'ga e'i Herodiashẽa ra'yrahẽa pe.

⁸ A'ero hẽayhẽa e'i hẽa pe:

–Ere ti Herodes'ga pe: “Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga akaġa nhaembeva pype.” Nahã ti ere ga pe, ei hẽa gwa'yrahẽa pe hẽa mbo'eavo.

–Kwa, ei hẽa oyhẽa pe.

Nurã kiro hẽa e'i Herodes'ga pe:

–Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga akaġa nhaembeva pype, ei hẽa.

⁹ A'ea renduvame Herodes'ga ndovy'ari. Toryvarupive'ġa ġwendu ga'eagwera hẽa pe ga erame: “Gara nde erepota imondoa ejive? Amondo tuhẽ po ti ji nehẽ. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.”

Nurã ga e'i kiro ojipyrive'ġa pe:

–Peko ti hẽanhi'ĩga rupi a'ero. ¹⁰ Peho ti cadeia pype ga jukavo ga'akaġa momboa herua hẽa pe, ei ga.

¹¹ A'ero ġa oho João Batistava'ea jukavo aheakaġa rerua nhaembeva pype imondovo hẽa pe. Hẽa gweroho oyhẽa pe a'ero herovahema.

¹² João Batistava'eareheve'ġa uhu a'ero ahera'oa rerogwovo ityma. Aerẽ ġa oho Jesus'ga pyri imombe'gwovo ahemanoa ga pe.

Nahã ko João Batistava'ea manoa raikwehe.

Herodes'ga nomoka'nhyimi kiro João Batistava'ea akaġa imomborukaragwera. Nurã henduvame Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea Herodes'ga ei:

–Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvya hugwi okwerava, ei Herodes'ga.

*Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe
(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)*

¹³ Herodes'ga nhi'iga kwahavame Jesus'ga hoi yhara pype ypiahua aherovai ogwovo ongae'yi me tajipe'a ti ji avove'ga hugwi javo.

Gahoa kwahavame he'yive'ga hoi opyvo cidades hugwi ogwovo ypiahua rembeyvira rupi. Nahã ga vahemypyí aherovai Jesus'ga rovatiamo tihendu ti ga javo. ¹⁴ Jesus'ga ga ndepiagi pevo ohemame yhara hugwi a'ero. Oporogwety ga ga. Omombi ga karugwara gapyteripeve'ga hugwi itetirũave'ga hugwi.

¹⁵ Ka'arugame dozeve'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduri ga pyri. Ga pe ga ei a'ero:

–Ka'aru hete kiro. Agwa'ga ndo'ui ve reki. Nurã ti emondouka ga avo hugwi, ei ga. Ahã onga avo. Toho ti ga cidades'i pe ira'agweva'e pe ipyhyga mbatera. Pevo po ti ga hoi i'gwovo nehẽ.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe ga mondouka pota ga pe.

¹⁶ –Tohoye po ti ga hamo, ei Jesus'ga ga pe. Pehe ti pemondo mbatera ga pe to'u ti ga javo, ei Jesus'ga.

¹⁷ A'ero ga ei ga pe:

–Ndrogwerekoi te! ei ga. Cinco pães orogwereko dois pira reheve. Ndohygi'i'i po ti ga ndehe nehẽ, ei ga.

¹⁸ –Peru ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

–Kwa, ei ga herua.

¹⁹ Pevove'ga pe Jesus'ga ei:

–Peapy ti vyvyo nhungwava rehe, ei ga ga pe.

Oapy ga a'ero.

²⁰ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

–Ndepyry hete nde imbuhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães imondomondovo gwemimbo'ehara'ga pe pira reheve. Kiro ga imondomondi ga pe. ²¹ Kiro ga nhaporemõ i'ui onhimoytaromouka.

Ga i'urẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ga imono'o'gi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogagwera. A'ereki ga ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahẽ. Kiroki ga o'u pevo Jesus'ga pyri – ga ko he'yjuhu hete ranuhũ. Cinco milve'ga o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ga tayri'ga pavẽi i'ui no. Nahã Jesus'ga japoí ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ỹva'ea imbovua imondovo ga pe.

Jesus'ga oho yhya arimo
(Marcos 6.45-52; João 6.15-21)

²² Ga imono'ombavirẽ hembyruera Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe ga mondovouka:

–Pe'a ti yharuhua pype, ei ga. Peho ti ji renonde ypiahua aherovai, ei ga ga pe. Apyta na'ẽ po ti ji avo agwa'ga mondovo nehẽ, ei Jesus'ga.

–Kwa, ei ga.

A'ero ga avi herogwovo.

²³ Jesus'ga pytai a'ero pevove'ga mondovo ganonga pe. Ga horame ga tehe oho vytyruhua rupi opytavo pevo tanhi'i ti Tupana'ga pe javo. Pevo ga pytai onhi'iga Tupana'ga pe imongaruheteavo.

²⁴ A'ea rupi garemimbo'ehara'ga ndekoi ypiahua pyteri pe. Ombohembohe hete yharuhua vyvtua rerekovo. Vyvtua ipopoaka yhara mondoukare'yma aherovai.

²⁵ Ko'egwerĩrame Jesus'ga hoi yhya arimo ogwovo ga pyri.

²⁶ Garemimbo'ehara'ga garura repiagame gapy'a omyi.

–Anhağa po uhu yhya arimo! ei ға.

Hahēahē ға okyhyjiavo. ²⁷ Kotihĩ Jesus'ga ei a'ero:

–Penogatu ti pejipy'a. Tapekyhyjia'javi ti. A'ereki ji tuhē ako, ei Jesus'ga ға pe.

²⁸ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

–Po nde Jesus Cristoramo hamo, yhya arimo po ti nde ji mbuhuri ejipyri nehē hamo, ei ga.

²⁹ –Ejo ti, ei Jesus'ga ga pe a'ero.

A'ero Pedro'ga hemi yhara hugwi ogwovo yhya arimo ogwovo Jesus'ga pyri. ³⁰ Aerē ga kyhyji reki. A'ereki ipopoaka vvytua. A'ero ypy pe ohogwerĩrame ga hapukai Jesus'ga pe:

–Ji pyhy! ei ga Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

³¹ Kotihĩ Jesus'ga opoa mondoi ga pe ga pyhyga.

–Nderejikogi nde ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Garamo nde ndajireroviarihu Jesus'ga po nanhimondokatui yhya arimo javo? ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Nurã nde hoi gwerevi ypy pe, ei Jesus'ga.

³² Jesus'ga avame yhara pype Pedro'ga pavēi ndura'javi vvytua. ³³ Jara'ға yhara pypeve'ға nduri Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

–Tupana'ga ra'yra tuhē ko nde, ei ға ga pe ғwenypy'amo ga pyri.

Jesus'ga omombi ahettirũa Genesaré pe

(Marcos 6.53-56)

³⁴ Ogwovo Jesus'ga herohoi ypihua aherovai a'ero herovahema Genesarépeve'ға gwyri pe. ³⁵ Ikwahavame Jesus'ға ndura pevove'ға omondomondo onhi'їga ojohupe ga mombe'gwovo ogwyriveve'ға pe nhaporemo. Nahã ға ga momorandupavi. Henduvame ға itetirũave'ға mbojatykapavi ға nderua Jesus'ga pyri ға nderovahema.

³⁶ –Na ti itetirũave'ға pokogi ndepira rembeyvya rehe nehē, ei ға. Po ti ға pokogi hehe vehevi, a'ero po ti ғatetirũa ipigi ға hugwi nehē, ei ға Jesus'ga pe.

Kiroki ға opoko gapira rehe – ға hugwi ғatetirũa pigi a'ero.

15

Jesus'ga onhi'ї judeus'ға namonhava'ea remimbo'eagwera rehe

(Marcos 7.1-13)

¹ Aerē ға nduri Jesus'ga pyri Jerusalém hugwi fariseus'ға judeus'ға mbo'ehara'ға pavēi. Ovahemame ға ei Jesus'ga pe:

² –Maranameuhũ neremimbo'ehara'ға nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerũ? Nhaneramonhava'ea e'i: “Nahanahã nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturu ғwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe.” Nahã nhaneramonhava'ea ei nhande mbo'embo'eavo. Na rũi neremimbo'ehara'ға jipogwei i'ua renonde nahã ojikwakuve'yma, ei ға Jesus'ga pe.

³ –Pehe no, ei Jesus'ga ға pe. Maranameuhũ pe napehendukatui Tupana'ga nhi'їga? ei Jesus'ga. Tupana'ga erame nahanahã ti peko javo pe ndapekoi ganhi'їga rupi. Penhimimbo'ea rupi jate reki pe ndekoi pejikovo Tupana'ga nhi'їgaatyviva'ea rupi, ei Jesus'ga. ⁴ Ymyahũ Tupana'ga ei:

“Pemondo ti pejeaporoğita imohina pejuva'ға ndehe penhy'ға ndehe no,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhēa pe no

– tojukauka ti ға ga a'ero,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

⁵ —Pe ki a'e te Tupana'ga nhi'igaa tyviva'ea rehe pe ġa mbo'ei, ei Jesus'ga. Po ġa ei uva'ġa pe oy'ġa pe no: “Apoko pota ji imondovo mbatera pe me novĩa. Emo ji amondo akoja Tupana'ga pe,” ei ġa ġa pe. ⁶ Pe'e pe ġa pe a'ero: “Nanongara pyry!” Nahã pe ġa mbo'ei pejikoe'yma Tupana'ga nhi'igã rehe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki ġa erame a'ea ġa nomondo ojeaporoġita imohina uva'ġa ndehe oy'ġa ndehe no. Ndopokogi ġa uva'ġa oy'ġa ndeheve a'ero imondoe'yma ġa pe. Nahã ġa ndekote'varuhui, ei Jesus'ga.

⁷ —Pehe ko pekokatu'ãva'ero, a'e ji pe me a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Ymyahũ Isaíasva'ea pe mombe'u katu jipe Tupana'ga nhi'igã mombe'urame hako. A'ereki ahe e'i:

⁸ “‘A'ove'ġa onhi'igatu tehe ji ve
torombohete Tupana'ga javo,' ei Tupana'ga.

'Emo ġa nanhiarõi imondoe'yma gweaporoġita imohina ji rehe.

⁹ Ji mbohete tehe ġa.

A'ereki nhinhĩ'igã rehe rõi ġa ombo'e.

Yvyakotyve'ġa nemimbo'ea rehe ġa ġa mbo'ei

a'ea ko Tupana'ga nhi'igã javo tehe jupe,' ei Tupana'ga,” ei ahe hako, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe no.

*Ahereaporoġitate'varuhua ahe mbote'varuhu
(Marcos 7.14-23)*

¹⁰ Jesus'ga ġa mbuhuri ojipyri pevove'ġa he'yjuhuve'ġa. A'ero ga ei ġa pe:

—Pehendu ti ikwahava, ei ga. ¹¹ Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea nianembote'varuhui. Kiroki ohẽ nhandejurua hugwi – a'ea nhande mbote'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

—A'ea nde erame fariseus'ġa nhimonha'ngai nenhi'igã arõe'yma. Erekwaha nde? ei ġa Jesus'ga pe.

¹³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti o'o pa ġwemitymipyrrarũiva'ea nehẽ, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'igaa tyviva'ea pe ġanemimbo'ea pe Jesus'ga ei: Tupana'ga remitymipyrrarũiva'ea. Tupana'ga po ti omombi pa ġanemimbo'ea nehẽ.

¹⁴ —Na ġa ndekojate a'ero fariseus'ġa, ei Jesus'ga. Ga ko heakwagweve'ġa ja – kiroki ġa gweroho pota oji'jave'ġa, ei Jesus'ga. Po heakwagweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ja ndohepiagi, a'ero po ti ġa memei ohi ikwara pype nehẽ. A'ereki ġa memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

¹⁵ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ore mbo'e katu ti ojo'java'ea rehe. A'ereki ndorokwahavi a'ea. Maraname nde ei akoja ore ve? “Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea nianembote'varuhui. Kiroki ohẽ nhandejurua hugwi – a'ea nhande mbote'varuhu,” ere nde. A'ea rehe ti ore mbo'e katu a'ero, ei Pedro'ga.

¹⁶ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Maranuhũ pehe ndapekwahavi no? ei Jesus'ga. ¹⁷ Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea oho nhanderevega pype ohema nhande atarame.

—Maranuhũ pe ndapekwahavi naerũ? ei Jesus'ga. ¹⁸ Kiroki ohẽ nhandejurua hugwi – a'ea ohẽ nhandevytera hugwi nhande mbote'varuhuavo, ei Jesus'ga. ¹⁹ Po pejiyvyteri pe pe ndeaporoġitate'varuhuro, a'ero pejiyvyteri pe pe ei na'ẽ penhimonha'ngavo tijuka ti ga javo ga pe. A'ero po pe ga jukai. Pe ei na'ẽ pejiyvyteri pe tiroho ti garembirekohẽa ga hugwi javo hẽa pe. A'ero po pe hẽa rerohoi pejive. Pejiyvyteri pe pe ei na'ẽ tireko te'varuhu ti ġa javo ġa pe. A'ero po pe ġa nderekote'varuhui, ei Jesus'ga.

Pe'e pe: Timi ti. Pe'e pe: Xa'mbe ti ġa pe. Pe'e pe: Timbotegwete ti ġa. A'ea nhaporemō pe ei pejiyvyteri pe. Nahā pe ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga.
²⁰ Pendeaporogitate'varuhua nhaporemō pe mbote'varuhu, ei Jesus'ga.

–Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea fariseus'ga omombe'u ahembo'ehara'ga pavēi ġa erame: “Nahanahā po ti nhande xajipogwei xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo.” Gahā e'i a'ea. Jihi ki a'e te a'e pe me: Po nhande ndi-ajipogwei i'gwovo, a'ero nhande nianhimbote'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki nhandejipogweja nomombyryvi nhandereaporoġita, ei Jesus'ga.

Judeurūiva'ea
(Marcos 7.24-30)

²¹ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. Cidades koty Tiro koty Sidom koty ġa hoi ogwovo yhya rembeyvyra rupi. ²² Pea hugwi hēa ruri Jesus'ga rovatiamo – kiroki cananēiahēa judeurūivehēa.

–Jipojykaharetero ko nde Daviva'ea rymyminorō no! ei hēa Jesus'ga pe.

A'ea hēa ei ga pe. A'ereki hēa e'i ovyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.”

–Ji porogwety! ei hēa Jesus'ga pe. Anhaġa opojyka jira'yrahēa okote'vate'varuhuavo hēa pe, ei hēa.

²³ Jesus'ga nonhi'igī reki hēa pe. A'ero garemimbo'ehara'ga nduri ga pyri javo ga pe:

–Emondo ti hēa nhande hugwi. A'ereki hēa uhuruhu nhande reviri ohapukaita okovo ji poko javo, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁴ A'ero Jesus'ga ei:

–Tupana'ga ji mbuhuruka jigwyrīpeve'ga pyri israelitas'ga pyri. “Ga pyri jate ti eho ġa pokoga,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga. “Ga ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko ġa ika'nhyva'ea ja,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Judeus'ġarūive'ga pyri rūi Tupana'ga ji mbuhurukari, ei Jesus'ga.

²⁵ Gwendu po hēa Jesus'ga nhi'igā ua Jesus'ga pyri ġwenypy'amo garovai pyteri pe nde ko jihoheva'ero javo.

–Ji poko ti! ei hēa Jesus'ga pe.

²⁶ A'ero ga ei hēa pe:

–Ndapyryvi ji ipyhygi tayri'ga mbatera imomboa nhaġwatiġa pe to'u ti javo.

Nahā Jesus'ga ei ndapyryvi ji judeus'ġarūive'ga pokogi javo.

²⁷ –A'iti a, ei hēa. Emo nhaġwatiġa vehevi reki o'u hembyrue'ria – kiroki ohi ijara'ga i'urame, ei hēa.

Nahā hēa ei aerē po ti nde judeus'ġarūive'ga pokogi no javo.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

–Kui'i, ei ga hēa pe. Erejiko hete nde ji rehe ji poko po ti ga nehē javo, ei Jesus'ga. Oropoko ti jihi kiro, ei ga hēa pe.

Nanime Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai hēara'yrahēa hugwi nahā hēa pokoga.

Jesus'ga omombi he'yjuhuva'ea tetirūa

²⁹ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ogwoogwovo ypihua rembeyvyri Galilēia rembeyvyri okovo. Yvytyruhua arimo ga hoi oapyga oina.

³⁰ Ga pyri he'yjuhuve'ga nduġanduri itetirūave'ga nderunderua. Gweru ga ipyka'naka'nave'ga heakwagweve'ga ndeheve onhi'igē'yve'ga ndeheve ika'naka'nave'ga ndeheve ojipe'ga ndeheve he'yive'ga. Gahā ġa ġa nderuri ġa mondovo ġa noġa Jesus'ga pyri topohano ti ga ġa javo.

A'ero Jesus'ga imombigi ġatetirūa ġa hugwi. ³¹ A'ero ġa nhimomby'ai hepiaga ġatetirūa mombiga. A'ereki onhi'igē'yve'ga onhi'i reki. Gwepia ġa

Jesus'ga ika'naka'nave'ga nda'oa imombyryvame. Ipyka'naka'nave'ga ami ogwovo reki. Heakwagweve'ga gwepia reki. A'ero pevove'ga Tupana'ga mboheteri onhimongyavo okwaha hete Tupana'ga Israelva'ea rakykwepo-hara'ga nduvihavuhete'ga javo.

*Jesus'ga omondouka mbatera quatro milva'ea pe
(Marcos 8.1-10)*

³² Aerē Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Pejo ti ji pyri.

Ga ndurame ga pyri ga ei ġa pe:

—Iporia'i ġa ji ve avove'ga he'yjuhuve'ga. A'ereki ġa ndogwerekoa'javi mbatera dois okira ġwaramo ji pyri, ei Jesus'ga. Namondoukapotari ji ġa ġanonga pe ġa i'ue'ymame. A'ero po ti ġa pytupavamo pehea rupi ġwe'ouhũro nehē, ei Jesus'ga.

³³ Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Ma hugwi po ti nhande ipyhygi he'yjuhuva'ea mbatera ġa pe avo ongae'yi me tokogahi ti ġa javo? ei ġa.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pães?

—Sete, ei ġa ga pe. Moko'i'ĩ pira'ia orogwereko no, ei ġa.

³⁵ Pevove'ga pe Jesus'ga ei:

—Peapy ti vvyvo, ei ga ġa pe.

³⁶ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki sete pães pira'ia reheve. A'ea rehe ga nhi'igi Tupana'ga pe ndepiry hete nde imbuhuruka javo. A'ero ga haygwe'rogwe'roggi pães pira'ia reheve imondomondovo ġwemimbo'ehara'ga pe. Kiro ġa imondomondoi pevove'ga pe. ³⁷ A'ero ġa nhaporemō i'ui onhimoytaromo.

Ga i'urē Jesus'ga remimbo'ehara'ga imono'oġi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogagwera. A'ereki ġa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea seteva'ea yrua tynahē. ³⁸ Kiroki ġa o'u pevo Jesus'ga pyri – ġa ko he'yjuhu hete ranuhũ. Quatro milve'ga ko o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ga tayri'ga pavēi i'ui no. Nahã Jesus'ga japoi ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ỹva'ea imbovua imondovo ġa pe.

³⁹ A'ero Jesus'ga pevove'ga mondoukari ġanonga pe. Ga horame ga avi yharuhua pype herogwovo aherovai herovahema ypihua rembe'yi pe cidade de Magadã me.

16

*Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea, ei ahe Jesus'ga pe
(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)*

¹ Aerē fariseus'ga nduri Jesus'ga pyri saduceus'ga pavēi ovahema.

—Tihepia ti gapopoakara, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei, ei ġa ojohupe.

Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Torohepia ti, ei ġa ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei reki ġa pe:

—Ka'aru iġwaġahivame yvaga pe ei: “Ko'emame po ti kwara ima'eġatui nehē.” Nahã pe ei, ei Jesus'ga ġa pe.

³ —Ypyhajive iġwaġahivame yvaga hovapitymbyguhurame pe ei: “Amana po ti ikyri nehē.” Nahã pe ei, ei Jesus'ga.

–Pehepia pe yvaga ikwahava aerēva'ea ima'eġatua. Hepiaga'javame pe pekwaha aerēva'ea ikyra. A'ea pe pekwaha katu, ei Jesus'ga ġa pe. Emo imbaragwahave'ŷve'ġa ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea aġwamova'ea – kiroki a'ea okwahavuka aerēva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerēva'ea rehe, ei Jesus'ga.

⁴ –Aġwamova'ero peko te'varuhu pa pe, ei Jesus'ga ġa pe. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'ġa rehe pejikoge'yma ga rehe. Pe'e pe: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga. Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ymyahū ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemame onhi'ġa mombe'uharava'ea mohemame. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē ji Jesus'ga poko javo.

A'ea erame Jesus'ga hoi ġa hugwi ogwovo.

*Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'eaatyviva'ea rehe
(Marcos 8.14-21)*

⁵ Ogwovo ġa hugwi Jesus'ga herohoi herogwovo ypihua aherovai ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Omoka'nhy ġa pāo herohoe'yma ojupi.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Penhimboko'i ti pāo mbovuhava rehe fariseus'ġa apoa rehe saduceus'ġa apoa rehe no, ei Jesus'ga.

⁷ Garemimbo'ehara'ġa nhomonhi'ġi a'ero.

–Jesus'ga ei na. A'ereki nhande ndiheruri pāo nhande rupi, ei ġa ojohupe.

⁸ Ganhi'ġa kwahavame Jesus'ga ei ġa pe:

–Maraname pe nhomonhi'ġuhūi nhande ndiheruri pāo javo? Ndapejikogi'i pe ji rehe ndirekoi pāo javo, ei Jesus'ga ġa pe. ⁹ Napenhimombaragwahakatui pe ji'ea rehe? Ndapekwahava'javi pe cinco pāes – akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka cinco milve'ġa pe? Ndapekwahava'javi pe hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oġi hembyruera? ¹⁰ Ndapekwahava'javi pe sete pāes? Akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka quatro milve'ġa pe. Ndapekwahava'javi hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oġi hembyruera? ¹¹ Maraname pe napenhimombaragwahavihu ji erame pe me kiro? Pāo pe rūi ji ei pe me. A'e ji pe me: Penhimboko'i ti fariseus'ġa apoa rehe saduceus'ġa apoa rehe no. A'ereki ġa'apoa ko pāo mbovuhava ja, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹² A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimombaragwahavi ga'ea rehe.

–Pāo mbovuhava pe rūi Jesus'ga ei, ei ġa a'ero. Fariseus'ġa nemimbo'ea pe Jesus'ga ei. Saduceus'ġa nemimbo'ea pe Jesus'ga ei no penhimboko'i ti ġanemimbo'ea rehe javo, ei ġa.

*Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe
(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)*

¹³ Aerē Jesus'ġa hoi cidade koty Cesaréia de Filipe koty. Ovahemame pevove'ġa gwyri pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

–Marāi ġa ji ve jipi? ei Jesus'ga ġa pe okovo yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ¹⁴ A'ero garemimbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe:

–Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko João Batista'ga,” ei ġa nde ve, ei ġa Jesus'ga pe. Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko Jeremias'ga. Po Jeremiasva'ea rūi ga rekoi, a'ero ga oko ojipe'ga Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea pyteripeve'ga.” Nahā ġa ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

15 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehe, marāi pe ji ve ġipi?

16 A'ero Simāo Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko. Nde ko Tupana'ga ra'yramo avuiramave'ga ra'yramo ereko, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

17 A'ero Jesus'ga ei:

—Simāo, João'ga ra'yra, ei Jesus'ga Simāo Pedro'ga pe. Pyry hete nde ve nde a'ea kwahavame Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga ra'yramo javo. A'ereki vvyakotyve'ġa rūi okwahavuka nde ve. Jiruva'ga reki yvagipeve'ga ikwahavukari nde ve ga ko Cristo'ga jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'itituhēva'ea pe nde ei.

18 —Jihi a'e nde ve a'itituhēva'ea pe kiro no. Nderera ko Pedro. Ita xa'e nhande jupe. Ita ndojijyi upa. Na jitehe po ti jireheve'ġa nhaporemo ndogwerojijyi ojeaporoġita ojikopige'yma ji rehe nehē. A'ereki ji ambojiko hete ġa ji rehe topohiryme ti ġa ji hugwi javo nehē. Omanorame vehevi po ti ġa kweravi mbapava koty okovo avuira Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

19 —Na tuhē. Tupana'ga rekorame vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero avo yvya koty ġa mongovo onhi'iġa rupi, a'ero po ti ji nde mbopopoakari nehē, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'ero po ti nde ei jireheve'ġa pe nehē: “Nahanahā ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'iġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa no, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Ojipea po ti nde ei nehē: “Nahanahā ti peko.” Po a'ea nenhi'iġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa no.

20 A'ea mombe'urē Pedro'ga pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Tapemombe'ui ti ġa pe Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jesus'ga omombe'u omanoaġwama
(Marcos 8.30-9.1; Lucas 9.22-27)*

21 Kiro Jesus'ga nhimombe'ua'jaa'javi ġwemimbo'ehara'ġa pe nahanahā po ti ji ve nehē javo.

—Taho ti ji cidade de Jerusalém me, ei Jesus'ga ġa pe. He'yiva'ea po ti ġa imondomondo hahyva'ea ji ve nehē xava'eve'ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi no. A'ero po ti ġa ji jukaukari nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Nahanahā Jesus'ga imombe'ui aerēva'ea onhimombe'gwovo ġa pe.

22 A'ero Pedro'ga ga rerohoi irupe'i onhi'iġahyavo Jesus'ga pe.

—Na rūi po ti nde ve hahyhetea nehē! ei Pedro'ga ga pe. Tupana'ga ti tomombi ġa tandejukaukaryme ġa pe javo, ei ga Jesus'ga pe opojkaharete'ga pe.

23 Opyryrỹ Jesus'ga javo Pedro'ga pe:

—Ejipe'a ti ji hugwi! A'ereki Satanás'ga nde monhi'ĩ. Nurā nde ei nanongara, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Eremombi pota nde jirekoa Tupana'ga nhi'iġa rupi. Tupana'ga reaporoġita atyvi ndereaporoġita. A'ereki Tupana'ga opota reki nhimanoa. Vvyakotyve'ġa ndeaporoġita rehe nde ereko, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

24 Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo - tokoyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rupi okovo nhiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehē peko pe Jesus'ga reheva'ero javo ġa pe, toko jitehe ti ġa nhiremimbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi.

²⁵ –Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjukayme ti ġa javo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

–Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

²⁶ –Ojipe'ġa – kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo ta-mono'ono'ō ti ji mbatera jijive javo” – po ġa imono'ono'ombavi mbatera ojive avo yvya koty, a'ero ġa imono'ono'ōtehei ojive novīa ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ahā ġa pe ġahohava Tupana'ga pyri. A'ereki ahe nomondoi mbatera ohohava kwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga.

²⁷ –Aerē po ti ji rura'javi avo yvyakotyve'ġa pyri Tupana'gapyrive'ġa pavēi yvagipeve'ġa pavēi nehē. Jiruva'ga rendy'jandy'java pyteri pe po ti ji rekoii jioa nehē yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti ji ikwepygi yvyakotyve'ġa pe nehē. Po ġa ndekokatui nhinhi'īġa rendukatukatuavo, a'ero po ti ji rekokatui ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Po ġa ndekote'varuhui nhinhi'īġa renduve'yma, a'ero po ti ji imondoi hahyva'ea ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

²⁸ Kiroki ġa o'ā Jesus'ga pyri – ġa pe Jesus'ga ei:

–Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'ymame ti agwa'ġa pyteripeve'ġa ji repiagi ji rurame kokoty penduvihavuhetero jitekovo nehē.

A'ea Jesus'ga ei okovo yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

17

Jesus'ga ra'oa ojiojijyi aherovaki (Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)

¹ Aerē seis okirirē Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga Tiagova'ea reheve João'ga reheve no. João'ga ko Tiagova'ea irū'ga. Jesus'ga ġa nderohoi ġa nderojiupia vytyruhua arimo yvateuhuva'ea arimo. Ga tehe oko pevo a'ero Jesus'ga pavēi.

² Pevo Jesus'ga ra'oa jiojijyi ġapyteri pe. Garova hendy'jandy'jahetero kwara ja. Ga'apoa tapy'ynhapira tiġahivuhuro ġwendy'jandy'javamo kwara ja.

³ Nanime ahe jipiukari ġa pe onhi'īġa Jesus'ga pe Moisésva'ea Eliasva'ea pavēi – kiroki ahe ymyahū hete omano.

⁴ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orepojkaharetero javo.

–Pyr nhanderekoa avo, ei ga Jesus'ga pe. Nde ipotarame po ti ji japoii tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

⁵ Ga nhi'īġame yvaġatiġa ijyvi ġa arimo ġa mongovo o'agi pe. Hendy'jandy'ja yvaġatiġa. Nanime yvaġatiġa hugwi Tupana'ga nhi'īġi Jesus'ga mombe'gwovo:

–Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohē hete ko ji ga rehe. Pehendu katu ti ganhi'īġa, ei Tupana'ga.

⁶ Tupana'ga nhi'īġa renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ari ojovapyvo okyhyjiheteavo.

⁷ A'ero Jesus'ga ruri ġa pyri opokoga ġa ndehe.

–Pepo'ā ti, ei ga ġa pe. Tapekyhyji ti, ei ga.

⁸ Ojovavurame Jesus'ga jate ġa ga repiagi. A'ereki ahe oho jipe.

⁹ Jesus'ga jyvi vytyruhua hugwi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi ogwovo. Ojyvame ga ei ġa pe:

–Pehepia pe jira'oa jiojijyirame. A'ea tapemombe'ui na'ē. Aerē ji kwervame gwe nhimanoa hugwi ti pemombe'u.

A'ea Jesus'ga ei ġa pe okovo yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

¹⁰ A'ero garemimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Nderura renonde ti Elias'ga tuhu nehē, ei ġa Jesus'ga pe. A'ea ahembo'ehara'ġa ei. Maraname ġa ei na? ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Omombe'u katu ġa, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu na'ē ġandeaporoġita rerojijyipava, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Jihi ki a'e te a'e pe me: Eliasva'ea uhu jipe ikwehe. Nonhimombaragwahavi ġa ahe rehe ahe kwahave'yma, ei Jesus'ga. Okovo ġwemimbotarimova'ea rupi ġa ndekote'varuhuro ahe ve reki. Na jitehe po ti ġa imondoi hahyva'ea ji ve nehē no, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

¹³ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ikwahavi. “João Batistava'ea pe Jesus'ga ei Eliasva'ea mombe'urame nhande ve,” ei ġa ovytyteri pe.

*Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yrava'ea hugwi
(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43a)*

¹⁴ Aerē Jesus'ġa ndurame he'yive'ġa pyri a'ero akwaimbae'ga ruri ġwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe jijoheva'ero ore poko ti javo.

¹⁵ —Eporogwety jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. Heagwry hete ga karugwate'varuhua ga rerekoro ġwaramo. Tiruahū ga pe. O'ao'a ga tata pype jipi yhya pype jipi no, ei ga Jesus'ga pe. ¹⁶ Aru ji ga neremimbo'ehara'ġa pyri tomombi ti ġa karugwara ga hugwi javo novīa, ei ga. Ga nomombigi reki ga hugwi. A'ereki ġa ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ġa pe nhaporem:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu pejjupa. Manameuhū po ti pe jikogi ji rehe nehē naerū? ei Jesus'ga ġa pe. Peru ti tayri'ga avo ji pyri, ei Jesus'ga.

¹⁸ Ga tayri'ga rerurame Jesus'ga e'iahy Diabo'gapyriva'ea pe anhaġa pe imbojipe'avo tayri'ga hugwi. Oho hete anhaġa tayri'ga hugwi a'ero. A'ea rupi jitehe tayri'ga nhimohiġatui a'ero.

¹⁹ Aerē Jesus'ga tehe ga rekorame garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri. A'ero ġa ei ga pe:

—Maraname anhaġa ndojipe'ai tayri'ga hugwi ore erame jupe ko?

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Napembojipe'ai pe ga hugwi. A'ereki xunhi hete tuhē pe pejiko Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe, a'ero po pe ei agwava'ea pe yvytyruhua pe eho agwa hugwi egwovo pevo javo, a'ero ihoi. Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe tegwete onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga ġa pe. ²¹ Nanongarava'ea anhaġa po ti pe imbojipe'ai nehē penhi'inh'i'ġame jate Tupana'ga pe pe i'ue'ymame jate tanhi'inh'i'ī ti Tupana'ga pe javo no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama
(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43b-45)*

²² Ga nduvame Galiléiapeve'ġa gwryri pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Uhu ġwerī nhimondohava apiavo ġapo pe. Ji pyhy po ti ġa nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²³ A'ero po ti ġa ji jukai nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nhimanoa hugwi nehē, ei Jesus'ga.

Henduvame garemimbo'ehara'ġa ndovy'arihu a'ea rehe.

Omono'ō ahe itambere'ia ojatykahavuhua pe

²⁴ Aerē Jesus'ga ruri cidade de Cafarnaum me ġwemimbo'ehara'ga pavēi. Ga vahemame ġa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ġa opyhy itambere'ia judeus'ga hugwi imono'ono'oġa tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua javo. A'ero ġa ei Pedro'ga pe:

–Marā? Nembo'ehara'ga po nombuhuri jipi itambere'ia toapokatua'ja ti ġa ojatykahavuhua javo? ei ġa Pedro'ga pe.

²⁵ –Omondo ga jipi, ei Pedro'ga ġa pe.

Aerē Pedro'ga hoi ogwovo onga pype. Ga vahemame pevo Jesus'ga pyri Jesus'ga eypyī ga pe:

–Simāo, ei Jesus'ga ga pe. Marāi nde? Avo yvya koty ma'ga hugwi ġanduvihavuhu'ga ipyhygukari itambere'ia imono'ono'oġa ojive? Mara'ngu po nde javo: “Ogwyripeve'ga hugwi po ġa ipyhygi”? Mara'ngu po nde javo: “Hajiheve'ga hugwi po ġa ipyhygi”? Marāi nde naerū? ei Jesus'ga Simāo Pedro'ga pe.

²⁶ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

–Hajiheve'ga hugwi ġa ipyhygi, ei ga.

Henduvame Jesus'ga ei:

–A'ero ti ġagwyripeve'ga tomondoyme, ei Jesus'ga. ²⁷ Nhande ko Tupana'ga gwyrripeve'ea. Nurā po ti nhande nimondoī ġa pe hamo nehē, ei Jesus'ga. Tihayvaryme ti ġa hehe javo timondo ti nhande ġa pe nehē. Eho ti ypiahu pe pira mbo'a a'ero. Kiroki o'u ypy – epyhy ti imbojuruja. Jurua pype po ti nde hepiagi itambere'ia nehē. Ehekū ti itambere'ia jurua hugwi itambere'ia rerua imondovo ġa pe – kiroki ġa omono'ono'ō itambere'ia tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua javo. Ere ti ġa pe: “Koro ko Jesus'ga remimondoa nhiremimondoa no.” A'ea ti ere ġa pe imondovo ġa pe, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

A'ero Pedro'ga hoi pira mbo'a hepiaga itambere'ia jurua pype herua imondovo itambere'ia ġa pe a'ero.

18

*Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe
(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)*

¹ Aereī Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduri Jesus'ga pyri. Kiro ġa ei ga pe:

–Tupana'ga oko yvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero kiro. Manamo nhandejoheva'ero huvihavamo ga pyri? ei ġa.

² Kiro Jesus'ga tayri'ga mbuhurukari ojipyri a'ero epo'ā ti ġapyteri pe javo.

³ A'ero ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

–Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Perojijyi ti pejeaporoġita penhimbohetee'yma tayri'ga ja, ei Jesus'ga. Po pe ndaperojijyi pejeaporoġita nehē, a'ero po ti Tupana'ga ndokoi penduvihavuhuhetero nehē. ⁴ Kiroki ġa tayri'ga ja nonhimbohetei – ġahā kō koji'i huvihava ojipe'ga hohe Tupana'ga pyri huvihavuhuhete'ga pyri, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵ –Kiroki ġa jireheva'ero ġwaramo gwereko katu tayri'ga'jave'ga ga oko Jesus'gareheva'ero javo – jihi tuhē reki ġa ji rerekokatui, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

*Tiruahū hete ġa pe, ei Jesus'ga
(Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2)*

⁶ –Tiruahū hete po ti ġa pe nehē – kiroki ġa ombote'va tayri'ga'jave'ga jireheve'ga ga mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Omano jipe po ġa hamo tombote'varyme ti ġa jireheve'ga, ei Jesus'ga. Po ahe nhapytī ġajura rehe itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ġa momboa

ypiahua ruvihava pype ġa mbotypyvyga, a'ea ko tiruahũhetero ġa pe. Koji'i tiruahũ hete ġa pe ġa jireheve'ga mbote'varuhurame huvihava'garũive'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁷—Tiruahũ hete vvyakotyve'ġa pe. A'ereki jara'ġa ombote'varuhu ojipe'ġa jipi. Na tuhẽ po ti jipi nehẽ, ei Jesus'ga. Ga pe po ti tiruahũ hete nehẽ no – kiroki ġa ġa mbote'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

⁸—Nurã ji ei nde ve: Po epoa pyvõ ojipejiva'ea pyvõ nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboah nahã imombiga ejekote'varuhua! Na jitehe nde ejekote'varuhurame epya pyvõ ojipejiva'ea pyvõ ehaygwe'ro ti epya nahã imombiga ejekote'varuhua, ei Jesus'ga. Tiruahũ po ti nde ve ndepoa mombora nehẽ ojipejijatero ġwaramo ndepoa avuirama, ei Jesus'ga. Tiruahũ po ti nde ve ndepya mombora nehẽ no nde po'ame'yma ġwaramo avuirama, ei Jesus'ga.

—Emo po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero koji'i po ti tiruahũ nde ve nehẽ Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. Pevõ po ti nde ruvi avuirama herekoteheavo epoa mokõiva'ea epya mokõiva'ea no novã nehẽ, ei Jesus'ga.

—A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa epya reheve ejekote'varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe, ġambote'varuhua mombora pe javo.

⁹—Po ejeakwara pyvõ ojipejiva'ea pyvõ nde rekote'varuhui, a'ero ti ehekyi ejeakwara imomboah nahã imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahũ nde ve ndereakwara mombora nehẽ ojipeji jatero ġwaramo ndereakwara avuirama.

—Emo po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahũ nde ve nehẽ Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde te'varuhuro ġwaramo. Pevõ po ti nde ruvi avuirama herekoteheavo ejeakwara mokõiva'ea novã nehẽ, ei Jesus'ga.

—A'ero ji ei pe me: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Gambote'varuhua mombora pe Jesus'ga ei imombe'urame ġandeakwara mombora.

Ovelha ika'nhympyra (Lucas 15.3-7)

¹⁰—Pearõ hete ti tayri'ġa'jave'ġa. Tape'eaġwami ti: “Ga koty po ti ji nda-jirovagi nehẽ.” Na rõi ti peko, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Ganderekokatuhara'ġa ko Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa. Gahã omombe'u pa Tupana'ga pe nahanahã ġa oko te'varuhu tayri'ġa'jave'ġa pe javo. Nane'ymi tayri'ġa'jave'ġa nderekokatuhara'ġa ndekoi yvagi pe jiruva'ga pyri yvagipeve'ga pyri javo ga pe. A'ero Tupana'ga tayri'ġa'jave'ġa pokogukari ġa a'nguavo, ei Jesus'ga.

¹¹ Pearõ ti tayri'ġa'jave'ġa. A'ereki ji ajo yvya koty tamombo ti ji vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mbojikoguka ji rehe javo. Kiroki ġa ndogwerekoi gwepiakatuhara'ġa oka'nhyve'ġa ja – ġandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jijoah jitekovo vvyakotyve'ero yvagipeve'ero no, ei Jesus'ga.

¹²—Po akwaimbae'ga gwereko ġwenymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy ga hugwi, ndohoi re po ga heka naerũ? Gweja po ga he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ogwovo vvytyruhua rupi hekaheteavo ojipe'ia. ¹³ Po ga hepiagi ovelha, a'ero po ga roryroryvamo hehe. Hory po ga jara rehe noventa e nove ovelhas rehe ika'nhyve'ya'ea rehe novã. Koji'i po ga roryroryvamo akoja rehe ojipejiva'ea rehe, ei Jesus'ga. Ndopotari po ga ojipejiva'ea vehevi ika'nhyname, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Na jitehe yvagipeve'ga penduvete'ga roryroryhetero tayri'ga'jave'ga ndehe. Ndopotari ga ġa ndekote'varuhurame. A'ereki okote'varuhurame ġa oko oka'nhyve'ga ja ga pe, ei Jesus'ga.

Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve, ei Jesus'ga

¹⁵ —Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja – po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti eho ga pyri. Ojipe'ga ndovakie'ŷ ti eho ga pyri, ei Jesus'ga. Ere ti ga pe: “Nahanahã nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga. Po ga nenhi'iġa rendu katu opohia okote'varuhua hugwi nehẽ, a'ero po ti nde jikoty'ara'javi ga pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Po ga nohendukatui nenhi'iġa nehẽ, a'ero ti eroho ojipe'ga ejupi ga rerovahema ga pyri. Doisve'ga vehevi pyry nde ġa nderohoi ga pyri ġa nderovahema nehẽ, ei Jesus'ga. Erea'ja ti ga pe ejupive'ga henduvame: “Nahanahã nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti erea'ja ga pe, ei Jesus'ga. Ga ti tohendu pa nenhi'iġa doisve'ga. Pyry ojipe'ga henduvi no nde erame ga pe. A'ero po ti ġa ikwahavi nehẽ nahanahã akoja'ga rekote'varuhui ga pe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ġa ei ga pe nehẽ: “Nahanahã nderekote'varuhua ga pe.”

¹⁷ —Po ga nohendukatui ve ġanhi'iġa vehevi no, a'ero ti emombe'u ġa pe nhaporemo – kiroki ġa ojiko ji rehe ojatykavo jipi tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iġa javo. A'ero po ti ġa ei ga pe nehẽ: “Nahanahã nderekote'varuhua ga pe.”

—Po ga nohendukatui ġanhi'iġa no, a'ero ti ere ga pe: “Itambere'ia mono'õhara'ga ja ko ga ji ve.” A'ea ti ere ga pe.

A'ea Jesus'ga e'i. A'ereki judeus'ga ndojihe'ari itambere'ia mono'õhara'ga ndehe ġa ite'varuhu javo – kiroki ġa omono'õ itambere'ia governo pe.

Aerẽ po ti pe ei nehẽ, ei Jesus'ga

¹⁸ —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti pe ei nehẽ: “Nahanahã ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'iġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

—Aerẽ po ti pe ei nehẽ: “Nahanahã ti peko.” Po a'ea nenhi'iġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa no, ei ga ġa pe.

¹⁹ —Ojipea ji imombe'ukatui pe me, ei Jesus'ga. Po yvya koty doisve'ga pepyteripeve'ga ei: “Nahanahã ti xa'e Jesus'ga ruva'ga pe yvagipeve'ga pe nahanahã ore ipotari javo.” Ojo'ja pe erame nahã ga pe po ti ga penhi'iġa rendukatui, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe. ²⁰ A'ereki ji ako jireheve'ga pyteri pe ġa pokoga nhinhi'iġa Tupana'ga pe ġa pavẽi – kiroki doisve'ga onhi'ĩ Tupana'ga pe nhinhi'iġa rupi ġa ndekopotaro ġwaramo. Po ojipe'ga ei a'ea jitehe no, a'ero po ti ji rekoi ġapyteri pe nhinhi'iġa Tupana'ga pe ġa pavẽi no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Ite'varuhu ahapyriva'ea

²¹ A'ero Pedro'ga ruri Jesus'ga pyri hete ga renoina nde ko jipojykaharetero javo ga pe. Ga e'i:

—Nhiirũ'ga rekote'varuhurame ji ve, maramomi po ti ji ndahaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma a'ero hamo? Seterame ti ji tahaykayme ga? Maramomi? ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

²² —Seterame jate rūi, a'e ji, ei Jesus'ga. Koji'iheterame ti terehaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma. Quatrocentos e noventarame ti terehaykai ga, ei Jesus'ga Pedro'ga pe terehaykaaġwami tuhẽ ti ga a'ero javo. ²³ A'ereki nahã Tupana'ga opota.

—Marã hekoi kiro yvyakotyve'ga pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvi-havuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'e'i ikwahavuka pe me

imombe'gwovo a'ea'java'ea pe me kiro, ei Jesus'ga. Ganduvihavuhu'ga ei: “Maramomi itambere'ia ji imbuhu'raği jipyrive'ğa pe ikwehe? Tamonhi'ĩ ti ji ikwatijara ikwahava,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁴ –Ga ikwatijara monhi'igame gapyrive'ğa gweru ojipe'ga rerovahema ga pyri. Ga ko gapyrive'ga jitehe. Gaha ға gweru oreruvihavuhu'ga ombuhu'rã ga pe ikwehe javo. He'yjuhuheteva'ea reki itambere'ia milhões ga ombuhu'rã ojipyrive'ga pe. ²⁵ Opo'ru pa gapyrive'ga itambere'ia. Nurã tegwete imondoa'java gwuvihavuhu'ga pe.

–A'ero garuvihavuhu'ga ei ға pe: “Peroho ti ga mondovo ojipe'ga pe itambere'ia kwepyga ga rehe itambere'ia rerua ji ve. Garembirekohẽa ti peroho gara'yra'ға ndeheve ға mondovo ojipe'ға pe itambere'ia kwepyga ға ndehe itambere'ia rerua ji ve. Peroho ti gambatera imondopava ojipe'ga pe itambere'ia kwepyga itambere'ia rerua ji ve. A'ereki ga gweroho hete itambere'ia ji hugwi imbuhura'jave'yma ji ve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁶ –A'ero gapyrive'ga ei gwerohopotarame: “Jiruvihavuhuro terenhimbaekwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehẽ.” Nahã ga etehei gwuvihavuhu'ga pe ғwenypy'anduruga ga pyri ndehe ko ji hohe javo, ei Jesus'ga.

²⁷ –A'ero garuvihavuhu'ga ei ga pe: “Kiro ji nahenonha'javi embuhu itambere'ia jave'yma,” ei ga ojipyrive'ga pe ga porogwetyga, ei Jesus'ga.

–Ojipe'ға pe ojipyrive'ға pe ga ei: “Taperohoa'javi ti ga,” ei ga ға pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁸ –Ndogwerohoa'javi ға ga a'ero. Kiro ga hoi ға hugwi ogwovo ojipe'ga repiaga gwuvihavuhu'gapyrive'ga repiaga – kiroki ga gweroho'ã ndahe'yiva'ea dez itambere'ia ga hugwi tuhẽ imondoa'jave'yma ga pe. Opyhygahy ga ga juvyga. Kiro ga ei ga pe: “Embuhura'ja ji ve itambere'ia – kiroki nde ereroho'ã ji hugwi ikwehe,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁹ –Ga ғwenypy'anduru gapya pyri a'ero nde ji hohe javo. Kiro ga ehetei ga pe: “Terenhimbaekwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehẽ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁰ –“Embuhu tuhẽ kiro ji ve,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

–A'ero ga ga rerohoi ga mondovo cadeia pype, ei Jesus'ga. “Cadeia pype po ti nde pytai nehẽ,” ei ga. “Nde imondopava'javame jate itambere'ia ji ve po ti nde hemi jugwi a'ero nehẽ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

³¹ –Ganduvihavuhu'gapyrive'ға hepiagi ga okote'varuhurame ga pe. Ndovy'ari ға ga repiaga. A'ero ға hoi gwuvihavuhu'ga pyri imombe'upava, ei Jesus'ga. ³² A'ero ғanduvihavuhu'ga ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga omongi ojipe'ga cadeia pype ji ndaporogwetygi ga javo. A'ero ga ruri gwuvihavuhu'ga pyri ovahema.

–Kiro garuvihavuhu'ga ei ga pe a'ero: “Ereko te'varuhu nde,” ei ga ojipyrive'ga pe. “Nde ere'e ji ve oji'i terenhimbaekwahivi ji rehe javo. Nurã ji ei nde ve: Nahenonha'javi nde ve embuhu ji ve itambere'ia jave'yma. ³³ Na jitehe po nde nerehenonha'javi ga pe hamo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

³⁴ –Onhimonha'ngavo ojipyrive'ga rehe ga ga mondoi ға pe – kiroki ға omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ға pe jipi, ei Jesus'ga. “Tomondo ti ға hahyva'ea nde ve nehẽ,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga. “Nde imbuhupava'javame jate itambere'ia ji ve po ti ға nomondoa'javi hahyva'ea nde ve nehẽ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁵ –Na jitehe po ti jiruva'ga yvagipeve'ga pe nderekopavi nehẽ pe henonha'javame peirũ'ға ndekote'varuhua pejive jireheve'ға

ndekote'varuhua pejive. Pe'ji hete ti pejiyvyteri pe: “Nahenonha'javi ti g'andekote'varuhua,” ei Jesus'ga g'wemimbo'ehara'ga pe.

19

Ahepohira hembirekoa hugwi

(Mateus 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

¹ Aerē a'ea mombe'upavame Jesus'ga hoi Galiléiapeve'ga gwyra hugwi ua Judéiapeve'ga gwyri pe. Pevo ga vahemi rio Jordão aherovaja hugwi.

² He'yjuhuve'ga nduri ga reviri ovahema ga pyri. Pevo ga imombigi karugwara itetirūave'ga hugwi a'ero.

³ Kiro fariseus'ga nduri ga pyri no.

—Tihepia ti gareaporogita, ei ga ojohupe. Mara'ngu po ga nhande nhi'ipondekwakatuavo imombe'gwovo nehē? Tihepia ti ganhimbotegetwetea a'ero, ei ga ojohupe.

Nurā ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi naerū? ei ga. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ga ndekoi opohirame g'wembireko'ga hugwi kunhangwera'ga hugwi jipi naerū? ei fariseus'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei:

—Pekwaha pe Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. A'ea e'i: “Jypya Tupana'ga oapo akwaimbae'ga kunhahēa reheve,” e'i.

⁵ “Nurā akwaimbae'ga ja'ogi uva'ga hugwi oy'ga hugwi no g'wembirekokaturo.

Ga ojogwerekoro g'waramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahēa pavēi,” e'i Tupana'ga ikwatijaruka hako, ei Jesus'ga.

⁶ A'ero mokonha ja rūi akwaimbae'ga garembirekohēa pavēi. Ojipejiva'ea ja ga ndekoi g'wembirekorame. A'ero ti ga topohiryme ojohugwi. A'ereki Tupana'ga ga mohembirekoi, ei Jesus'ga.

⁷ A'ero fariseus'ga ei Jesus'ga pe:

—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i hako: “Opohipotarame ti akwaimbae'ga tokwatija kunhangwera'ga pe apohi ji kiro nde hugwi javo. Ikwatijarame jate po ti ga g'wembireko'ga mondoi ojihugwi,” ei Moisésva'ea hako, ei ga.

—Tupana'ga ipotare'ymame g'apohira, maraname Moisésva'ea ei a'ea nhande mbo'eavo hehe? ei fariseus'ga Jesus'ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Napeangarihu pe penhimbireko'ga nderekokatue'yma. Nurā a'ea Moisésva'ea ei, ei Jesus'ga. Jypya ko Tupana'ga nomboja'ogukari ga, ei Jesus'ga ga pe.

⁹ —Jihi a'e pe me: Kiroki ga opohi g'wembirekohēa hugwi ojipe'ga hēa rerohoro g'waramo ojihugwi hēa rerekovo – a'ero po ti ga topohi hēa hugwi opohipotarame. Po ojipe'ga ndogwerohoi hēa hēarembireko'ga hugwi hēa rerekoe'yma, a'ero ti hēarembireko'ga topohiryme tuhē hēa hugwi. Po ga opohi tehe hēa hugwi ojipe'ga hēa rerohoe'ymame, a'ero po ti ga ajuajuri ojipehēa rerekoro g'waramo nehē. Nahā po ti ga rekote'varuhui nehē oajuajuro g'waramo. Kiroki ga hēa rereko hēarembireko'ga pohirirē hēa hugwi – gaha hēa mboajuaju hēa rerekoro g'waramo nahā okote'varuhuavo nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Po nahā tegwete akwaimbae'ga pohihava g'wembireko'ga hugwi, a'ero koji'i pyry ga nahembirekoi tuhē! ei ga Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Penhi'iga pyry ġa pe jate – kiroki ġa Tupana'ga ġa poko nahã ti peko javo. Ojipe'ga ndokoi penhi'iga rehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Jara'ga nahembirekoi. A'ereki tegwete ġa hëaavykya ojihute'varuhuro ġwaramo. Jara'ga nahembirekoi. A'ereki ojipe'ga ġa hapĩambo tahembirekoagwamyme ti ġa javo. Jara'ga nahembirekoi. A'ereki ġa e'i: “Ahoaho po ti ji Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo nehë kiro Tupana'ga rekoi nhanderuvihavuhetero javo ġa pe.” A'ea ġa ei nanhirembirekoi po ti ji a'ero javo, ei Jesus'ga. Kiroki ga nahembirekopotari tamombe'u ti Tupana'ga nhi'iga javo – Tupana'ga ga poko ga mohembirekoukare'yma. Kiroki ga ombaragwaha hehe – gaha ti te'i a'ea ko pyry javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

*Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe
(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)*

¹³ Aerë ojipe'ga tayri'ga nderuri Jesus'ga pyri.

–Topoko ti Jesus'ga ġa'akaġa rehe onhi'iga Tupana'ga pe tomomyry ti ga ġa pe javo, ei ġa.

Tayri'ga nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ġa pe:

–Taperuri tayri'ga Jesus'ga pyri, ei ġa.

¹⁴ –Tuhu tuhë ti tayri'ga ji pyri, ei Jesus'ga. Tapemombigi ti ġandura. A'ereki nanongara'ġa'jave'ga pe Tupana'ga pyry hete okovo ġanduvihavuhetero ġa jikogame ojihe, ei Jesus'ga.

¹⁵ Opoko Jesus'ga tayri'ga akaġa rehe a'ero onhi'iga Tupana'ga pe emomyry ti ġa pe javo. Onhi'imbavame ga hoi pea hugwi ogwovo.

*Imbateheteva'ea nomondopapotari
(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)*

¹⁶ Nanime ipyahuve'ga ruri Jesus'ga pyri. Ga e'i:

–Marãva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehë jirekoagwamamo avuirama Tupana'ga pyri nehë? ei ga Jesus'ga pe nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iga jate ko pyry, ei Jesus'ga. Po nde rekopotari Tupana'ga pyri avuirama, a'ero ti eko pa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi – kiroki Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁸ –Marãva'ea Tupana'ga remimbotarimova'ea? ei ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Nahã ko garemimbotarimova'ea:

“Terejukai ti ojipe'ga.

Tererekoi ti ojipe'ga nembireko'ga.

Teremimi ti ojipe'ga hugwi,” ei ahe.

“Tane'mbei ti ojipe'ga mombe'gwovo tehe.

¹⁹ Emondo ti ejeaporoġita imohina ejuva'ga rehe eyhëa rehe no.

Erenhiarõ hete nde.

Na jitehe ti earõ hete ejikotyve'ga,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

²⁰ A'ero ipyahuve'ga ei Jesus'ga pe:

–Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimomboakari ahendu katu ve ji, ei ga. Marã koji'i po ti jipyryhetea nehë? ei ga.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Po nde ereko katu pa pota, a'ero ti eho embatera imondopava itambere'ia pyhyga. A'ero ti emondo eitambere'ia imbatere'ÿve'ga pe, ei Jesus'ga. A'ero

po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehë, ei Jesus'ga. Nurã ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirë ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

²² Jesus'ga renduvame ga ndovy'ari ogwovo Jesus'ga hugwi. A'ereki ga nomondopapotari ombatehetero ġwaramo.

²³ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Hahy imbateve'ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhetero javo. Po ġa nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ġa garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga. ²⁴ A'ea'ja ji pe me: Tegwete yuranuhũa'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbateheteve'ġa hohava Tupana'ga nhi'ġa rupi okoheterame ombatera rehe. Nurã po ti ġa ndojikogi te ga rehe ga mongoe'yma gwuvihavuhetero, ei Jesus'ga.

²⁵ Ganhi'ġa renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimomby'ahetei hehe. A'ero ġa ei:

—Ma'ġa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehë naerũ?

²⁶ Ga ndepiagateteavo Jesus'ga ei:

—Na tuhë vvyakotyve'ġa nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ġa pe. Tupana'ga jate ġa mbojiko ojihe ġa mbuhuruka ojipyri. A'ereki nonhimimi ga pe. Ikarakatu pa hete ga, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo. Gara po ti Tupana'ga imbuhuri ore ve a'ero nehë? ei ga Jesus'ga pe.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerë po ti Tupana'ga japoi vvyapyahua nehë. A'ea rupi jitekovo vvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji rekoi vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero jiapyga oina jiapykakatuhetea rehe ta'e ti ji ġa pe ġandekoa rehe javo, ei Jesus'ga. Peko pe jireheva'ero, ei Jesus'ga. A'ero ji rekorame ġanduvihavuhetero po ti pe ndekoi peje'yja'ġa nduvihavuhuro Israelva'ea rakykwepohara'ġa nduvihavuhuro nehë. Doze ko ġa oko huvihavamo ojiheve'ġa pavëi pende'yja'ġa israelitas'ġa, ei Jesus'ga. Pehe ti peapy oina dozeva'ea rehe pejiapykakatua rehe nehë xa'e ti ġa pe ġandeaporoġita rehe javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁹ —Pejikogame ji rehe pe pepohi penhimbatera hugwi pende'yja'ġa hugwi no xaho ti Jesus'ga rupi gareheva'ero javo, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me pe'jave'ġa pe no a'ero: Pyry hete po ti ġa pe ġa naġanani nehë – kiroki ġa opohi ġwonga hugwi ogwyrã hugwi, ei Jesus'ga. Po ġa pohirame a'ea hugwi, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nehë. Koji'i vehevi po ti Tupana'ga imombyryvi ġa pe nehë, ei Jesus'ga. Po ġa pohirame oirũ'ġa hugwi okuvyra'ġa hugwi ġwendyra'ġa hugwi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi ġwembireko'ġa hugwi, gwa'yra'ġa hugwi, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nehë, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti ġa mongoi ojipyri ġa mombytavo avuirama nehë, ei Jesus'ga.

³⁰ —Kiroki ġa huvihava aġwamo – he'yive'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo onhimongyavo nehë. Kiroki ġa huvihava rüi aġwamo – ġahã po ti huvihava nehë, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

20

Oporavykyve'ġa oporavyky garemitymipyra pype

¹ Ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ġa mbo'e. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro yvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvi-havuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ga pe. Ypyhajive akwaimbae'ga hoi taru ti ji oporavykyve'ga jijive javo. “Toporavyky ti ga itambere'ia rehe ko pe nhiremitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei akwaimbae'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ² A'ero ga hoi ovahema ga pyri. “Peporavyky ti ji ve nhiremitymipyra pype videira repiakatuavo. Amondo katu po ti ji itambere'ia um dia rupiara ikwepykava pe me a'ero nehẽ,” ei ga ga pe.

—“Pyry,” ei ga.

—A'ero ga hoi ko pe oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³ —Aerẽ nove horas rupi ga hoa'javi ogwovo ima'ẽhai pe feira pe, ei Jesus'ga. Pevo ga ojipe'ga ndepiagi. Ndoporavykyi ga o'ama. ⁴ Nurã ga ei ga pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavyky kwepykava nehẽ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ga.

—Ko pe ga hoi oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga.

⁵ —Aerẽ ahaji katu ga hoa'javi ojipe'ga mondouka ga mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. Aerẽ ka'aru gwere rupi ga hoa'javi ojipe'ga mondouka ga mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. ⁶ Ka'aruva'ea rupi ga hoa'javi ojipe'ga ndepiaga, ei Jesus'ga. Ndoporavykyi ga o'ama. A'ero ga ei ga pe: “Gara rehe pe ãtehei agwa ara rupi ve pejiporavykye'yma?” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

⁷ —A'ero ga ei ga pe: “Ndoroporavykyi ore ga pe. A'ereki ga nde'i ve ore ve,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—Nurã ga ei ga pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavyky kwepykava nehẽ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—A'ero ga hoi oporavykyavo.

⁸ —Kwara ihorẽ kohoa jara'ga ei ojipyryve'ga pe – kiroki ga omboporavykyuka ko pe oporavykyve'ga – ga pe ga ei: “Embuhuruka ti oporavykyve'ga ejipyri. Emondo ti ikwepykava ga pe mbapavava'earupive'ga pe – kiroki ga ka'aru oporavykyahi'vi tehe – ga pe ti emondo ypy. Aerẽ ka'arugwererupive'ga pe ti emondo. Aerẽ ahajikaturupive'ga pe ti emondo. Aerẽ nove horasrupive'ga pe ti emondo. Mbapavamo ti emondo jypyve'ga pe – kiroki ga oho ypy ypyhajive oporavykyypyavo ji ve,” ei ga ojipyryve'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹ —A'ero ga ga mbuhurukari ojipyri. Ga ndurame – kiroki ga oporavyky ka'aruva'ea rupi – ga pe ga nağanani ga imondoi itambere'ia um dia rupiara ikwepykava, ei Jesus'ga. Na jitehe um dia rupiara ikwepykava ojo'jajo'ja ga imondoi ka'arugwererupive'ga pe ahajikaturupive'ga pe no nove horasrupive'ga pe no. Ga pe ga nağanani ga imondoi ga ndurame ojipyri, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Mbapavamo jypyve'ga nduri no. Oyvyteri pe ga ei: “Um dia rupiara ikwepykava ga imondoi ga pe – kiroki ga oporavykyahi'vi ga pe. Nurã po ti ga imbuhuri koji'iva'ea nhande ve kiro nehẽ. A'ereki ypyhaji hete nhande poravykyhetei ka'aru nhandepohia jugwi,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

—Ojo'jaime reki ga imondoi um dia rupiara ikwepykava jypyve'ga pe ga nağanani, ei Jesus'ga. ¹¹ Ipyhygame itambere'ia ga hugwi ga ijara'ga rayvari okoe'yma hehe, ei Jesus'ga. ¹² Ga pe ga ei: “Mbapavava'earupive'ga – kiroki ga uhu ka'aruva'ea rupi – gahã oporavyky uma hora rupi jate. Ojo'jaime nde eremondo ga pe ore ve no. Ypyhaji hete ore poravykyi ka'aru hete oropohia jugwi kwarahyhiva po'ruavo,” ei ga ijara'ga pe, ei Jesus'ga.

13 –Oporavykyve'ga pyteripeve'ga pe ijara'ga ei reki:

–“Kwãï,” ei ga. “Ndakote'varuhui ji nde ve. Ypyhajive ji a'e nde ve: Eporavyky ti ji ve, a'ero po ti ji imondokatui um dia rupiara ikwepykava nde ve nehë. A'ero nde ei: ‘Pyry.’ A'ea nde ei ji ve ypyhajive,” ei ga oporavykyve'ga pe, ei Jesus'ga. ¹⁴ “Eroho ti itambere'ia um dia rupiara ikwepykava herogwovo tuhë,” ei ijara'ga ga pe.

–Ojirova ijara'ga mbapavava'earupive'ga pyteripeve'ga repiaga. “Ga pe mbapavava'earupive'ga pe – kiroki ga uhu ka'aruva'ea rupi oporavykavo – ga pe ojo'jaime ji imondopotari um dia rupiara ikwepykava,” ei ga jypyve'ga pe. ¹⁵ “Pyry ji imondoi ga pe nhiremimbotarimova'ea rupi. A'ereki jiapo tuhë ko ji amondo ga pe. Erenhimyrõ nde ga rehe a enhimonha'ngavo ji rehe. A'ereki ji jipyry ga rerekokatuavo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁶ –A'ea ji amombe'u ikwahavuka ojo'java'ea pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ga huvihava rui aḡwamo – ḡahã po ti huvihava nehë, ei Jesus'ga. Kiroki ga huvihava aḡwamo – ḡahã po ti ndokoa'javi huvihavamo nehë, ei Jesus'ga. Nombojoavyavyi ti Tupana'ga ga nderekokatuavo a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i he'yjuhuve'ga pe: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhetero,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ndahe'yive'ga reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaḡwama
(*Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34*)

¹⁷ Jesus'ga hoi ogwovo cidade de Jerusalém me. Gweroho ga dozeve'ga ḡwemimbo'ehara'ga ojupi. Irupe'i ga ga nderohoi ojipe'ga hugwi onhi'iga ga pe ga horame pea rupi.

¹⁸ Kiro ga ei ga pe a'ero:

–Ji rendu ti, ei Jesus'ga ga pe. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. Aerë po ti jipyhygukahava ga pe ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pe ahembo'ehara'ga pe nehë no, ei Jesus'ga vyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti ga ei nehë tomano ti Jesus'ga javo, ei Jesus'ga. ¹⁹ A'ero po ti ga ji mondoukari judeus'garüive'ga pe nehë tojigwarai ti ga ga rehe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti judeus'garüive'ga ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve nehë. Ipira apopyra pyvõ po ti ga ji nupanupãï ji mondohondohoga nehë, ei Jesus'ga. Kirë po ti ga ji mbovyri yva rehe nahã ji jukavo nehë. Ko'emameva'ea py'rovo mokõï jikira py'rovo po ti ji kweravi nehë, ei Jesus'ga ḡwemimbo'ehara'ga pe.

Zebedeu'ea ra'yra'ea oko pota memei huvihavamo
(*Marcos 10.35-45*)

²⁰ Kiro Zebedeu'ga rembirekohëa ruri Jesus'ga pyri. Gweru hëa gwa'yra'ga mokonha'ga akoja'ga – kiroki ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga dozeve'ga nde'yja'ga. Ga nderovahemame hëa renypy'andurugi Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

–Tandepyry ti ji ve, ei hëa Jesus'ga pe.

²¹ A'ero ga ei hëa pe:

–Gara nde erepota?

A'ero hëa ei ga pe:

–Ekorame vyakotyve'ga nduvihavuhetero ti ere agwa'ga pe jira'yra'ga pe toko memei ti ga huvihavamo nde pavëi. Nahã ti ere ga pe ga mboapyga nde pyri aheapykakatuva'ea rehe ojipe'ga kikoty ejohukoty ojipe'ga kokoty ejohukoty rui nde pyri nehë, ei hëa Jesus'ga pe.

²² Hëara'yra'ga pe Jesus'ga ei reki:

—Ndapekwahavi pe pe'erame toroapy ti Jesus'ga pyri orokovo huvi-havamo javo, ei Jesus'ga ġa pe. Aerë po ti hahy hete ji ve nehë. Po pe ji moirüi, a'ero hahy hete pe me nehë no. Marã a'ero? Peko pe nanongara rehe naerü? ei Jesus'ga mokonha'ġa pe hëara'yra'ġa pe.

Igwete hëara'yra'ġa ei Jesus'ga pe:

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ġa.

²³ A'ero ga ei ġa pe:

—Penhimboita tuhë po ti pe hahyheterame pe me nehë pejikoga ġwaramo ji rehe. Ji rüi reki a'e ġa pe ġa tombojogwovai ji rehe vvyakotyve'ġa nduvihavamo javo. Jiruva'ga jate omboavujikweripe ġa pe avo po ti ġa apygi nehë javo, ei Jesus'ga hëara'yra'ġa pe mokonha'ġa pe.

²⁴ Aerë jara'ġa dezve'ġa ikwahavi hëa'ea Jesus'ga pe.

—“Toko ti jira'yra'ġa huvihavamo ga pyri,” ei hëa, ei ġa.

A'ero ġa ndopotari a'ea onhimonha'ngavo hëara'yra'ġa ndehe.

²⁵ A'ero Jesus'ga ġa mbuhurukapavi ojipyri dezve'ġa mokonha'ġa ndeheve. A'ero ga ei ġa pe:

—Judeus'ġarüive'ġa nduvihava'ġa ipopoaka ogwyriveve'ġa mboporavyky-heteavo ojive ġa mondomondovo ġwemimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe dozeve'ġa pe. ²⁶ Ga ja rüi ti pejogwereko pejikovo ġwaramo jireheva'ero. Po pe peko pota jireheve'ġa nduvihavamo penhiirü'ġa nduvihavamo, a'ero ti peko katu ġa pe ġa pokoga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²⁷ Po pe peko pota ġa hohe pa okovo ġanduvihavuhuro, a'ero koji'i ti peko katu ġa pe ġa pokoheteavo. ²⁸ Ji ja ti pepoko ġa pejikorame ġanduvihavamo, ei Jesus'ga ġa pe. Vvyakotyva'ero yvagipeva'ero jirurame yvya koty nda'ei ji ġa pe: Ji poko ti. A'ea rüi ji ei. A'ereki tapoko ti ġa javo ji ajo. Tamano ti ji he'yjuhuve'ġa ndepyga ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi. A'ero po ti ġa ndohoi hahyva'ea ruvihava pype nehë, a'e ji jioa, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jesus'ga ombokatu mokonhava'ea reakwara
(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)*

²⁹ Jesus'ga hoi cidade hugwi Jericó hugwi ogwovo ġwemimbo'ehara'ġa pavëi. Ga horame he'yjuhuve'ġa hoi ġa ndupi. ³⁰ Nanime pea rembeyvyri pe mokonha'ġa apygi heakwagweve'ġa. Ga ikwahavi Jesus'ga kiro okwa javo. A'ero ġa hapukai torerendu ti Jesus'ga javo.

—Orepojykaharetero ko nde Daviva'ea rymyminoru no! ei ġa Jesus'ga pe.

Nahã ġa ei Jesus'ga pe. A'ereki ġa e'i ovytyeri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ġa Jesus'ga pe.

³¹ A'ero he'yjuhuve'ġa ei ġa pe:

—Tapehapukai ti, ei ġa ġa pe tonhi'imbi ġa javo.

Koji'i heakwagweve'ġa hapukaja'javi reki.

—Orepojykaharetero Daviva'ea rymyminoru ore poko ti! ei ġa ga pe.

³² A'ero Jesus'ga pytai ġa nderuruka ojipyri. Kiro ga ei ġa pe:

—Pejo ti avo. Marã po ti ji pe nderekoi nehë? Gara pe pepota? ei ga ġa pe.

³³ A'ero ġa ei ua Jesus'ga pyri:

—Orepojykaharetero ore mboheakwa katu, ei ġa ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ġa porogwetygi. Opoko ga ġandeakwara rehe. Nanime pyri ġandeakwara. Kiro ġa hoi Jesus'ga rupi a'ero.

21

*Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos
(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19)*

¹ Ohorame cidade de Jerusalém me Jesus'ga ovahẽ cidade'ia kotyi ve Betfagé kotyi ve gwemimbo'ehara'ga pavêi. Ohĩ Betfagé yvytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro Jesus'ga ei mokonha'ga pe gwemimbo'ehara'ga pe ga mondouka.

² –Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'ea pe, ei ga ga pe. Pevahemame kotihĩ po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea jumenta nehẽ. Ojugwa ga imo'ama yva rehe. Jumenta ra'yra oko ipyri no. Pekwahara memei ti herua ji ve.

³ Po ti ga ei pe me nehẽ: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ti ga ei na, a'ero ti pe'ji ga pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei: Nhandepojoykaharete'ga – gaha e'i: ‘Tarekoã ti ji taho ti ji i'arimo javo.’” A'ea ti pe'ji ga pe. Kotihĩ po ti ga imbuhurukari nhande ve a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

⁴ A'ero ga ndekoi Jesus'ga nhi'iga rupi ga nhi'ipo'rupava. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

⁵ “Ere ti cidadepeve'ga pe Siãopeve'ga pe:
'Pehepia ti! Penduvihavuhuhete'ga uhu pe pyri.

Ga ko oko nhyrõ.

Ga po ti oho yuhua'javuhuva'ea arimo jumenta ra'yra arimo ua nehẽ,” ei ahe Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo hako.

⁶ Jesus'ga remimbo'ehara'ga hoi Jesus'ga nhi'iga po'ruavo ipyhyga jumenta jumenta ra'yra reheve. ⁷ Gweru ga jumenta jumenta ra'yra reheve Jesus'ga pyri herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ga heropori inoãa ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi i'arimo. ⁸ Ga rerohorame pea rupi he'yjuhuheteve'ga heropropori oapoa opira i'arimova'ea pea rupi timbojigwa ti pehea ga pe javo. Jara'ga okytikyti hakã yva hugwi heroporopoa pea rupi imbokatuavo. Nahã ga Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga u kiro javo.

⁹ Jara'ga oho ga renonde. Jara'ga oho ga reviri. Nahã he'yjuhuheteve'ga hoi ga rupi. Hahyahi hete ganhi'iga ga erame:

–“Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!” ei ga ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo.

“Ga pe ti nhandepojoykaharete'ga tomombyry.

A'ereki nhandepojoykaharete'ga ga mbuhuruka avo,” ei ga.

“Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!”

Nahã ga ei Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo.

¹⁰ Jesus'ga rerovahemame cidade de Jerusalém me ipypeve'ga py'a myi.

–Mome ahe ga? ei ga Jesus'ga repiagame.

¹¹ A'ero he'yjuhuve'ga ei ga pe:

–Ga ko Jesus'ga Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga. Gagwyrã ko Galiléia. Pevo ga rui cidade de Nazaré pe, ei ga ga pe.

*Jesus'ga omo'emba ahe jatykahavuhua hugwi
(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)*

¹² Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ga jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohetehai pe ovahema. Pevo okara hugwi mytu'ẽva'ea hugwi ga ga mo'embavi ima'ẽhara'ga ipyhyhara'ga ndeheve – kiroki ga oma'ẽ mbatera ipyhyga no – perope Tupana'ga mbohete hava pyri. Pevo ga imbojirevi ga'apoa mesas – kiroki ga hajiheve'ga itambere'ia pyhy judeus'ga itambere'ia mondovo nahã

ikwepyyga. Ga'apykava no – kiroki ġa omondo inambua itambere'ia rehe – ġa'apykava ga imbojirevi. ¹³ Ga pe ga ei:

–Ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhi'ī ti ġa ji ve nhironga pype yvya koty ji mboheteavo,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga ġa pe.

–Pe ki a'e te pe'ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ġa ikwepyykwepyga mbatera pyvō Tupana'ga ronga pype,” pe'ji, ei Jesus'ga. Nahā pe Tupana'ga ronga mongoukari iporomive'ġa nduhavamo, ei Jesus'ga ikwepyykara'ġa pe.

¹⁴ Heakwagweve'ġa nduri oje'yja'ġa jatykahavuhua pype ipyka'naka'nauhūve'ġa pavēi. Jesus'ga pyri ġa nduri ovahema a'ero. A'ero ga imombyryvi ġa pe ġa mboheakwakatuavo ipyka'nave'ġa mopo'aġatua'java.

¹⁵ Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi gwepia ahe-monhimomby'ava'ea Jesus'ga imombyryvame ġa pe. Gwendu ġa tayri'ġa Jesus'ga mboheterame ojatykahavuhua pype javo:

–Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!

Nahā tayri'ġa ei. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhetero javo.” A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nhim-boahivi Jesus'ga pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi.

¹⁶ A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

–Erehendu nde tayri'ġa ea?

Jesus'ga ei ġa pe:

–Ahendu ji. Napemonhi'igi pe Tupana'ga rembikwatijarukara naerū? E'i:

“Tupanetero nde tayri'ġa mbo'ekatui ipita'ngive'ġa ndeheve.

'Ji mbohete ti,' ere nde ġa mbo'eavo.

A'ero ġa nde mbohete katukatui.”

Nahā ikwatijaripyra i'ei Tupana'ga mombe'gwovo, ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe no.

¹⁷ O'erame a'ea Jesus'ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo cidade de Jerusalém hugwi. Oho ga cidade'i pe Betânia pe. Pevo ga kiri ypytunimo.

Tande'aa'javi ti! ei Jesus'ga figo'yva pe

(Marcos 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Ko'emame ypyhajive Jesus'ga hoa'javame cidade de Jerusalém me ty'ara ga jukai. ¹⁹ Pea rupi ga hepiagi figo'yva figueira ogwovo ipyri ta'u ti yva'ia javo. Ndi'ai reki ka'atehea herekovo. A'ero ga ei jupe:

–Tande'aa'javi ti! ei ga jupe.

Nimbegwei he'ouhūro omanomo figo'yva a'ero. ²⁰ He'ōa repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimomby'ai. A'ero ġa ei:

–Kotihī figo'yva he'ouhūro omanomo! ei ġa.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikohetei Tupana'ga rehe, a'ero ji ja po ti pe imohe'ōi i'yva. Koji'i po ti pe popoakaramo nehē no. Po ti pe ei avova'ea pe vytyra pe nehē: “Ejipe'a ti enhimomboa ypihua pype.” Po ti pe ei na nehē, a'ero po ti vytyra ihoi ypihua pype nehē, ei Jesus'ga. ²² Po pe jikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga penhi'ġa rendukatui pe erame ga pe nahanahā ore oropota javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ma'ga nde mbuhurukaruho avo? ei ahe Jesus'ga pe

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ Kiro Jesus'ga hoi cidade de Jerusalém me ovahema ogwovo ja oje'yja'ġa jatykahavuhua pype templo pype. Ga ġa mbo'erame Tupana'ga nhi'ġa rehe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nduri ga pyri xava'eve'ġa pavēi. A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Ma'ga nde mbuhurukaruhu avo nahanahã ti eko javo? Ma'ga e'i a'ea nde ve? ei ga Jesus'ga pe.

²⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji nhi'ĩpondekwa na'ẽ ti. Pe ji nhi'ĩpondekwaaturame a'ero po ti ji na jitehe ga mombe'ui pe me no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga ga pe. ²⁵ Pemombe'u ti ji ve a'ero. Ma'ga ombuhuruka João Batistava'ea tomobatiza ti ga ga javo? “Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. “Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. Marã pendeaporoğita a'ero naerũ? ei Jesus'ga ga pe.

A'ero ga ega'ei ojohupe:

—Po ti nhande ei nehẽ: Tupana'ga ombuhuruka ahe, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehẽ: “Maraname pe ndaperoviari João Batistava'ea nhi'igawera naerũ?” Nahã po ti Jesus'ga ei nhande ve nehẽ. ²⁶ Po ti nhande ei: Yvyakotyve'ga ombuhuruka João Batistava'ea, a'ero po ti nhandegwyripeve'ga henduvi nhanenhi'iga okote'varuhuavo nhande ve nehẽ, ei ga xakyhyji nhande ga hugwi javo. A'ereki nhandegwyripeve'ga epavi: “João Batistava'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo. Tupana'ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A'iti a,” ei nhandegwyripeve'ga, ei ga ojohupe.

²⁷ Nurã ga ei Jesus'ga pe:

—Ma'ga po ombuhuruka João Batistava'ea tomobatiza ti ga ga javo? Ndorokwahavi, ei ga javo tehe ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji po ti na jitehe namombe'ui ga pe me a'ero nehẽ no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga.

Gara'yra'ga mokonha'ga

²⁸ —Marã pendeaporoğita? ei Jesus'ga ga pe. Kiro po ti ji imombe'ui pe me, a'ero ti ji nhi'ĩpondekwa nehẽ, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea.

—Mokõi ko akwaimbae'ga ra'yra'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Gwa'yra'ga pe ga ei: “Pi'a, eho ti kiro eporavykyavo ko pe nhiremitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei ga gwa'yra'ga pe.

²⁹ —Emo gara'yra'ga e'i: “Ndahoi tuhẽ po ti ji nehẽ,” ei ga uva'ga pe. Aerẽ ga japyakakatui. A'ero ga herojijyi ojeaporoğita ogwovo oporavykyavo uva'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁰ —Aerẽ garuva'ga hoi ojipe'ga pyri gwa'yra'ga pyri, ei Jesus'ga. Na jitehe ga ei ga pe eho ti kiro eporavykyavo ko pe javo.

—“Ji po ti aho tuhẽ nehẽ, apĩ,” ei gara'yra'ga ga pe. Ndohoa'javi reki ga oporavykye'yma, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³¹ —Manamo gara'yra'ga oko ganhi'iga rupi? ei Jesus'ga ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no.

A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Akoja ga – kiroki ga oho ko pe oporavykyavo gara'yra'ga, ei ga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Kiroki ga omono'oğuhũ itambere'ia governo pe – gahã akwaimbae'ga upahara'ga pavẽi ojiko Tupana'ga rehe kiro eko ti oreruvihavuhetero javo ga pe. Ojikogypy ga pe nenonde a'ero, ei Jesus'ga ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no.

³² —Ymya'ĩ João Batistava'ea ruri pe pyri ikwahavuka pe me nahanahã Tupana'ga opota javo ikwehe. Ndaperoviari pe ga pejikokatue'yma, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'õhara'ga akwaimbae'ga upahara'ga pavẽi ga rerooviari reki ojeaporoğita rerojijyita. Gandeaporoğita rerojijyja pe hepiagi. Hepiagirẽ

vehevi pe ndaperojijyi ve pejeaporoġita ga reroviare'yma, ei Jesus'ga ġa pe. Nurã ji ei: Okogypy ġa Tupana'ga rehe pe nenonde, ei Jesus'ga ġa pe.

*Garemitymipyra repiakatuhara'ġa okote'varuhuve'ġa
(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)*

³³ —Ojipea rehe kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. Pehendu ti, ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe xava'eve'ġa pe no. Kohoa jara'ga itymi yhypoa'javuhuva'ea uva'yva ko pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Aerē ga ġwemityma rokairuġi, ei Jesus'ga. Aerē ga japo'i uva mu'umu'ūhava tyhya rupiaramo. Aerē ga japo'i tapyjo'ara ko pe. “A'ea hugwi po ti ġa hepiakatui nhiremitymipyra videira ji ve nehē,” ei ga.

—A'ero ga ei ġa pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa. A'ero jykylhava rupi he'yjuhu po ti yva'ia peapoaramo ikwepykavamo a'ero nehē. He'yjuhu po ti yva'ia jiapoaramo a'ero nehē no,” ei kohoa jara'ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ġa opytavo ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paivohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jijivyra'java nehē javo, ei Jesus'ga. ³⁴ Aerē kiro jykylhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipyryve'ġa pe: “Peho ti ġa pyri nhiremitymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Toyky ti ġa yva'ia imbuhuruka jiapo'a ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ġa. Ogwovo ġa vahemi ġa pyri imombe'gwovo ganhi'iġa ġa pe. ³⁵ Emo ġa nomondopotari yva'ia ġa pe okote'varuhuavo ġa pe, ei Jesus'ga. Jara'ga ġa ga nupanupã. Jara'ga ġa ga juka. Jara'ga rehe ġa omombomombo ita, ei Jesus'ga. Nahã garemitymipyra repiakatuhara'ġa jigwarai gapyryve'ġa ndehe, ei Jesus'ga.

³⁶ —A'ero kohoa jara'ga ojipe'ġa mondoi ojipyryve'ġa. Ga ko he'yi ohopypyve'ġa hohe. A'ero ga ġa mondoi togweru ti ġa yva'ia ġa hugwi javo novã. Ga vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ġa ndekote'varuhui ġa pe no.

³⁷ —A'ero kohoa jara'ga gwa'yra'ga mondoi gaha ti togweru yva'ia ġa hugwi javo novã. “Ga pe po ti ġa ndekokatui nehē,” ei ga, ei Jesus'ga. ³⁸ Kiro gara'yra'ga vahemi yva'ia tymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Ga repiagame ġa ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyaġwama. He tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehē,” ei ġa. ³⁹ A'ero ġa gara'yra'ga pyhygi ga momboa kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁰ —A'ero kohoa jara'ga vahemame marã po ti ga ġa nderekoi nehē? ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ A'ero ġa ei ga pe:

—Omoka'nhyumba ranuhũ po ti ga ġa gwa'yra'ga repyga nehē, ei ġa. Ojipe'ġa pe po ti ga ei nehē: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa,” e po ti ga nehē. A'ero po ti ġa imondokatui yva'ia ga pe jykya nanani nehē, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴² —Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Napemonhi'iġi pe Tupana'ga rembik-watijarukara naerũ? A'ea e'i:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahũ javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo.

Nhandepojykaharete'ga reki omongo huvihavamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo.”

A'ea ikwatijaripyra i'ei, ei Jesus'ga oarõe'yma mombe'gwovo ġa pe.

⁴³ —Nurã ji ei pe me: Tupana'ga ndokoa'javi penduvihavuhuhetero judeus'ġa nduvihavuhuhetero pe ndepiakatua'jave'yma nehē, ei Jesus'ga.

Oko po ti ga ojipe'ga nduvihavuhetero – kiroki ga ga nhi'ipo'ru ojikoga ga rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁴ –Kiroki ga o'a akoja rehe ita rehe – gahã po ti onhika'mbika'mbi nehẽ, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ga ndehe nehẽ, a'ero po ti ita ga ka'mbika'mbigi ga mongu'iuhuavo nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarõe'yve'ga moka'nhymbava.

⁴⁵ Ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga henduvi fariseus'ga pavẽi Jesus'ga imombe'urame ojo'java'ea. A'ero ga ikwahavi Jesus'ga nhande mombe'ui reki javo. Jesus'ga arõe'yma a'ero ga ei:

–Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'umbe'urame ojo'java'ea peko akoja'ga ja javo nhande ve, ei ga Jesus'ga mbotegwetepota.

⁴⁶ Nurã ga Jesus'ga pyhypotarahivi novĩa. Emo ga okyhyji pevove'ga hugwi. A'ereki pevove'ga oarõ hete Jesus'ga onhimongyavo ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga javo.

22

Hehanhuhũ toryva (Lucas 14.15-24)

¹ Jesus'ga ga mbo'ea'javi he'yiva'ea pyvõ ojo'java'ea pyvõ javo ga pe:

² –Marã hekoi kiro Tupana'ga rekorame vvyakotyve'ga nduvihavuhetero ga nderekovo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Ganduvihavuhu'ga japo toryva tahembireko ti jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ³ Ojipyrive'ga pe ganduvihavuhu'ga ei: “Peho ti javo ga pe – kiroki ga ji ga momoranduvipe – tuhu ti ga kiro toryvi pe javo.”

–“Kwa,” ei ga ogwovo. Ga vahemame ga pyri imombe'gwovo ga ndohopotari reki toryvi pe, ei Jesus'ga.

⁴ –A'ero ikwahavame ganduvihavuhu'ga ojipe'ga mbuhurukari ojipyri ojipyrive'ga jitehe. “Peho ti javo ga pe – kiroki ga ji ga momoranduvipe. Tuhu ti ga kiro toryvi pe. Ga pe ti pe'ji: ‘Pehendu ti! ei ga pe me. Amboavujikweruka ji toryva. Ajuka ji yuranuhũ'javuhuva'ea bois bezerros reheve – kiroki a'ea ji amboky'rauhu. Amboavujikwepavuka ji mbatera, ei ga pe me. Kirogwe tuhẽ ti pejo toryvi pe hepiaga jira'yra'ga hambirekorame, ei ga pe me.’ Nahã ti pe'ji ga pe,” ei ga ojipyrive'ga pe ga mondovo, ei Jesus'ga.

–“Kwa,” ei ga ogwovo. ⁵ Ga pyri ga vahemi imombe'gwovo ga pe a'ero. Ndojapyakai ga ganhi'iga rehe ohoe'yma toryvi pe, ei Jesus'ga. Oporavykya rehe reki ga hoi. Ojipe'ga oho ko pe. Ojipe'ga oho ima'eamo mbatera, ei Jesus'ga. ⁶ Ojipe'ga, ojigwaraita gwuvihavuhu'gapyrive'ga ndehe, ga ga pyhygi ga jukavo, ei Jesus'ga.

⁷ –Ikwahavame ganduvihavuhu'ga nhimonha'ngai. A'ero ga osoldados'ga mondoi ga pyri ga moka'nhymbavuka imbokajuka gacidade, ei Jesus'ga.

⁸ –Ojipe'ga pe ojipyrive'ga pe ganduvihavuhu'ga ei: “Amboavujikwe pa ji toryva novĩa. Kiroki ga pe ji a'e tuhu ti ga javo – gahã oko te'varuhu reki upotare'yma,” ei ga, ei Jesus'ga. ⁹ “Peho ti pepukuhua rupi nanani a'ero,” ei ga. “Pe'ji ti pevove'ga pe: ‘Pejo ti toryvi pe. Nhandervihavuhu'ga oapo toryva tahembireko jira'yra'ga javo.’ Nahã ti pe'ji ga pe nhaporemo ga ndepiagame,” ei ga, ei Jesus'ga.

10 –“Kwa,” ei ġa. Pepukuhua rupi ġa hoi a'ero ġa ndepiaga ġa mono'ono'ombava, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ġa ġa omono'õ pyryve'ġa nde-heve ġa nderovahema toryvi pe. Nahã he'yjuhuve'ġa nduri hepiaga toryva. Ohygahi ġa toryva rehe gara'yra'ga hembirekorame, ei Jesus'ga.

11 –Toryva repiave'ġa pyri ġanduvihavuhu'ga hogahoi ġwonga pe ġa ndepindepiaga onhi'iġa ġa pe, ei Jesus'ga. Ga ndepindepiagame ga ojipe'ga repiagi. Gapira ko tapy'ynhapipyryva rui – kiroki toryva repiagame ġa ndopo'rui, ei Jesus'ga. 12 Nurã ġanduvihavuhu'ga ei ga pe: “Kwã,” ei ga ga pe. “Tapy'ynhapipyryva rui ko nde eremongi. Marã nde ruri avo ekiavo toryva repiaga naerũ?” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

–Nonhi'iġi reki ga. 13 A'ero ġanduvihavuhu'ga ei ojipyrive'ġa pe: “Pekwa ti gapya gapoa reheve! Peroho ti ga agwa hugwi ga momboa pyptunahiva pype. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehẽ,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

14 –A'ea ji amombe'u ikwahavuka pe me, ei Jesus'ga. Nahã Tupana'ga ġa nderekoukari okorame yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero, ei Jesus'ga imombe'gwovo. A'ereki he'yjuhuve'ġa pe Tupana'ga ei: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhuhetero,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Ndahe'yive'ġa reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

César'ga rembiapoa itambere'ia

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

15 Fariseus'ġa ndopotari Jesus'ga imombe'urame nahã hekoi kiro Tupana'ga rekorame ġanduvihavuhuhetero javo. A'ero ġa hoi Jesus'ga hugwi. Ojohupe ġa nhi'inh'iġi.

–Tihepia ti Jesus'ga reaporoġita. Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'iġame nehẽ? ei ġa ojohupe.

16 A'ero ġa ġwemimbo'ehara'ġa mondoi Jesus'ga pyri Herodes'gareheve'ġa ndeheve nahanahã ti pe'ji Jesus'ga pe javo.

–Kwa, ei ġa. Nahã po ti ore ga moandyandyi nehẽ.

Kiro ġa hoi a'ero Jesus'ga pyri. Ovahemame ġa nhi'iġatui Jesus'ga pe timoandyandyi ti ga javo.

–Orembo'eharamo nde eremombe'ukatu mbatera, ei ġa ga pe. A'itituhẽva'ea rehe nde ore mbo'e. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nde erembo'e katu, ei ġa Jesus'ga pe. A'ea rehe jate nde rekoi ekyhyjie'yma ojipe'ġa hugwi ekoe'yma huvihava'ġa ndehe jate. Nderekoi nde embohetetehea rehe no, ei ġa ga pe. 17 Nurã ore ei nde ve torembo'e ti javo. Marã ndereaporoġita? César'gareheve'ġa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oġukarame,” ei ġa. Mara'ngu po nde javo: “Timondo ti”? Mara'ngu po nde javo: “Timondoyme ti”? ei ġa Jesus'ga pe.

18 Ojohupe ġa ei:

–“Tapemondoi ti César'ga pe,” e po ti ga nhande ve nehẽ hamo, ei ġa ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ga pe nehẽ. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehẽ, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurã ga ei ġa pe:

–Ahemoandyiva'ero maranameuhũ pe ipotari nhimbote'vara nhirembi'ea rupi? ei Jesus'ga ġa pe. 19 Pehepiuka ti ji ve itambere'ia – akoja pe ġa ei: “A'ea ti pemondomondo nhanderuvihavuhu'ga pe.” A'ea pehepiuka ji ve, ei Jesus'ga ġa pe.

A'ea ġa heruri ga pe a'ero.

²⁰ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Ma'ġa ra'angava hehe? Ma'ġa ndera ġa okwatija inoġa hehe? ei Jesus'ga.

²¹ A'ero ġa ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhē ġa okwatija inoġa hehe, ei ġa.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ġa pe.

Yvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa onhikwava'eġa ga pe javo.

²² Henduvame ġa nhimomby'ai tegwete gamoandyihava javo. A'ero ġa hoi ga hugwi ogwovo.

Ombogwerahavirē omanove'ġa nahembirekoa'javi

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

²³ A'ea rupi jitehe saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogwerahava. Kiro ġa nduri Jesus'ga pyri ovahema. A'ereki ġa e'i ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'iġame nehē? ei ġa ojohupe.

²⁴ A'ero, orembo'eharamo javo, ġa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea okwatija hako tokwaha ti ġa javo. Aherembikwatijara e'i:

“Po akwaimbae'ga manoi ta'yre'ymame ġwembirekohēa pe, a'ero ti gairū'ga tahembireko hēa pavēi.

Ta'y ti ga hēa pe nhiirūva'ea togwereco gwakykwepohara'ġa javo.”

A'ea Moisésva'ea ikwatijari hako, ei ġa Jesus'ga pe.

Kiro ġa imombe'ui omanove'ġa Jesus'ga pe.

²⁵ —Ymya seteva'ea ruvi avo onhoirūva'ea kako, ei ġa Jesus'ga pe. Ojihuvypyva'ea rembirekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerē akwaimba'eva'ea manoi, ei ġa. A'ero aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirūva'ea py'rovo Moisésva'ea nhi'īpo'ruavo. ²⁶ Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma aherembirekokwerava'ea pe, ei ġa. Na jitehe jarava'ea onhoirūva'ea nhaporemo ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherembirekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahā ahe rekoj ojopy'ropy'rovo. ²⁷ Aerē mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kako kunhangwerava'ea, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁸ —Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe. Omanove'ġa mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehē. Ma'ġa nembirekoro po kunhangwerava'ea rekoj nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea onhoirūva'ea hembireko kunhangwerava'ea pavēi, ei ġa. Emombe'u ti ore ve. Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo omanove'ġa mbogwerahava.

²⁹ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Pendeaporogita ko Tupana'ga reaporogita atyvi pe Tupana'ga nhi'iġa reroviare'ymame nahembogweravi po ti ga nehē javo. A'ereki pe ndapekwahakatui Tupana'ga rembikwatijarukara, ei Jesus'ga. Ndapekwahavi Tupana'ga popoakara no, ei ga ġa pe. ³⁰ Nahā ji ei pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga ġa mbogweravame ġamanoa hugwi po ti akwaimbae'ġa nahembirekoa'javi nehē. Ojipe'ġa po ti nomohembirekoa'javi kunhangwera'ġa nehē no. Yvagi

pe Tupana'gapyrive'ga oko gwembirekoe'ymamo. Tupana'gapyrive'ga ja yvagipeve'ga ja po ti ga nahembirekoi nehẽ no, ei Jesus'ga saduceus'ga pe.

³¹ –Pemonhi'i pe Tupana'ga rembikwatijarukara novia – kiroki omombe'u ahembogwerahava. Abraãova'ea manorẽ Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

³² “Jihi ko Tupanamo.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei ga hako.

–Ikwatijarukara rupi Tupana'ga ei pe me, ei Jesus'ga saduceus'ga pe. O'erame nahã Tupana'ga ikwahavukari pe me ga okoji javo. A'ereki Tupana'ga nde'i: “Abraãova'ea ji mbohete.” A'ereki Tupana'ga pe ga okoji, ei Jesus'ga saduceus'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei ga okwerava'ja omanorẽ javo.

³³ Jesus'ga nhi'iga renduvame he'yive'ga nhimomby'ai garemimbo'ea rehe onhimongyavo.

Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo joheva'ero? ei ahe (Marcos 12.28-34; Lucas 10.25-28)

³⁴⁻³⁵ Fariseus'ga ikwahavi Jesus'ga ea saduceus'ga pe.

–Jesus'ga omombi saduceus'ga nhi'iga ga omoandyandyipotarame, ei ga ojohupe.

Kiro gapyteripeve'ga judeus'ga mbo'ehara'ga ei:

–Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'igame a'ero nehẽ? ei ga a'ea pota.

Nurã ga nhimbojatykatykai ogwovo ovahema Jesus'ga pyri. A'ero ga ei Jesus'ga pe:

³⁶ –Orembo'eharamo emombe'u ti ore ve, ei ga Jesus'ga pe. Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo joheva'ero? ei ga Jesus'ga pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i:

“Pearõ hete tuhẽ ti pepojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearõ hete tuhẽ ti ga pejipy'a pe.

Pearõ hete tuhẽ ti ga imondovo pejeaporoğita imohina ga rehe.

Pearõ hete tuhẽ ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo,” e'i, ei Jesus'ga ga pe.

³⁸ A'ea ko joheva'ea huvihava Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei Jesus'ga.

³⁹ –Hehohyva'ea ko a'ea'java'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ea e'i:

“Penhiarõ hete pe.

Na jitehe ti pearõ hete pejikotyve'ga”, ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe.

⁴⁰ A'ea memei huvihava. A'ero hehe nhanderekorame nhande rekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemõ nhandekovo Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemõ no, ei Jesus'ga ga pe.

Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoa ahepojykaharetea no (Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹ Fariseus'ga nhimbojatykarame Jesus'ga pyri Jesus'ga ei ga pe:

⁴² –Marã pendeaporoğita Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe Cristo'ga rehe? Ma'ga rymyminoa po ti ga uhurame nehẽ? ei Jesus'ga ga pe.

A'ero fariseus'ga ei:

–Ga po ti Daviva'ea rymyminoa nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

⁴³ Kiro Jesus'ga ei ga pe:

—Na tuhē. Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga. Emo Tupana'ga ra'uva ombo'e Daviva'ea Cristo'ga ko ndepojkaharetero oko javo ga pe. Maraname Daviva'ea e'i Cristo'ga pe ga ko jipojyaharetero oko javo Cristo'ga rekorame Daviva'ea rymymino'ga? Ymyahū Daviva'ea okwatija a'ea mombe'gwovo inoga. Ikwatijarame ahe ei hako:

⁴⁴ “Tupana'ga e'i jipojyaharete'ga pe:

‘Eapy na'ē ti ji pyri jiohukoty rūi ekovo huvihavamo epytavo.

Tamongo ti ji nearōe'ỹve'ģa neremimbotarimova'ea rehe nehē,' ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —A'ea Daviva'ea ei imombe'gwovo Cristo'ga ko jipojyaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhi-mombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Ga mbojapyakavo Jesus'ga ei a'ea onhimombe'gwovo ikwahavipeavo Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi javo.

⁴⁶ Ga pe tegwete Jesus'ga nhi'ĩpondekwava. A'ero kiro ġa nde'ia'javaġwami Jesus'ga pe: “Maramarā?” A'ereki ġa ga pojihu.

23

*Ahembo'eharava'ea onhimbohete fariseusva'ea pavēi
(Marcos 12.38-39; Lucas 11.43-46; 20.45-46)*

¹ A'ero Jesus'ga ei he'yive'ģa pe ġwemimbo'ehara'ģa pe no. ² Ga e'i ġa pe:

—Judeus'ģa mbo'ehara'ģa fariseus'ģa pavēi ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Moisésva'ea py'rovo ġa nhande mbo'erame. ³ Nurā ġa pe mbo'erame nahanahā ti peko javo, a'ero ti peko pa ġanhi'ģa rupi, ei Jesus'ga. Emo ġandekote'varuhua rupi ti tapekoi. A'ereki ġa e'i pe me novīa: “Pehendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera.” Ga ki a'e te nohendukatui a'ea, ei Jesus'ga. ⁴ Ga e'i: “Nahanahā ti peko pejikorame Moisésva'ea nhi'ģagwera rupi,” e'ie'i ġa nhande ve, ei Jesus'ga. Emo ġa ndokopavi Moisésva'ea nhi'ģagwera rupi, ei Jesus'ga. Oko pa po ġa hupi hamo. Onhi'ģa rupi ġa ndokopavi no. Ga ko ġa ja – kiroki ġa omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ģa arimo ġa pokoge'yma, ei Jesus'ga.

⁵ —Okokaturame ġa ei oyvyteri pe: “Pyry ojipe'ģa nhande rekokatua repiagi. A'ero po ti ġa nhande mbohetei ġa oko hete Tupana'ga nhi'ģa rupi javo.” Nahā ġa ete'varuhui oyvyteri pe imondoe'yma ojeaporoģita Tupana'ga rehe jate, ei Jesus'ga.

—Ombohetea potaruhuro ġwaramo hehāi'iuhūva'ea ġa japoi Tupana'ga rembikwatijara ryruhu'ia inoga ojihe ejetovapya rehe. Ono ġa irūa hyruhu'ia ojyva rehe no, ei Jesus'ga. Judeus'ģa omongi hyruhu'ia okovo Tupana'ga nhi'ģa rupi jipi. Na tuhē. Emo judeus'ģa mbo'ehara'ģa apoa fariseus'ģa apoa pavēi koji'i hehāi ojipe'ģa apoa hohe hyruhu'ia tianembohete ti ġa javo.

—Franjas ipukupukuhu'iva'ea ġa japoi omboja opira rembeyvyra rupi imondovo, ei Jesus'ga. Jatu'riva'ea franjas judeus'ģa omboja hupi okoheterame Tupana'ga rehe. Na tuhē. Emo judeus'ģa mbo'ehara'ģa apoa fariseus'ģa apoa pavēi koji'i ipukuhu ojipe'ģa apoa hohe. Nahā ġa japoi ojikwahavuka ojipe'ģa pe tianembohete ti ġa javo, ei Jesus'ga.

⁶ —O'u pota ġa toryva jara'ģa pyri toryva repiagame. Na jitehe ġa apy-potaruhui nhandervihava'ģa apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ġa e'i te'varuhu oyvyteri pe: “Nhande mboheteavo ti ġa tianderepia pa. A'ereki nhande ġanduvihavuhuhetero xako,” ei ġa oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

7 –Ikatuuhu ġa pe ojipe'ġa mbaragwahavame ġa ndehe ima'ēhai pe feira pe onhi'igatuavo ġa pe pe ko orembo'eharamo javo ġa pe, ei Jesus'ga.

8 Ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei:

–Pe ki a'e te ġa ja rūi peko, ei Jesus'ga. A'ereki jiji jate ako pembo'eharamo Cristoramo, ei Jesus'ga. Pe reki penhoirū. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe. A'ero ojo'javuhu pe hoi. Nurā ti tape'ei pejohupe pe ko orembo'eharamo javo. A'ea ti tape'ei pejohupe penhimbohete'e'yma, ei Jesus'ga.

9 –Tape'ei ti avove'ga pe vvyakotyve'ga pe – kiroki ga oko peirū'ga ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe – ga pe ti tape'ei apī javo. A'ea ti tape'ei ga pe. A'ereki ojipeji ko ga penduvetero Tupana'ga yvagipeve'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

10 –Te'iyme ti ġa pe me pe ko oreruvihavamo javo. A'ea ti ġa te'iyme pe me pe mbohete'e'yma, ei Jesus'ga. A'ereki jiji jate ako penduvihavuhetero Cristoramo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. 11 Po ti pe ndekopotari jireheve'ġa nduvihavamo penhiirū'ġa nduvihavamo, a'ero ti peko katu ġa pe ġa pokoga, ei Jesus'ga.

12 –Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ġa hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboheteavo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndapekoi pe huvihavamo. Tapenhimbohetei ti!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbohetei pejikokatuavo ojipe'ġa pe, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga.

*Tiruahū ti pe me, ei Jesus'ga fariseusva'ea pe
(Marcos 12.40; Lucas 11.39-42, 52; 20.47)*

13 –Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe napembo'ekatui Tupana'ga nhi'igā rehe herojijyita. Nurā hajihea rehe pe ġa mbo'ei ġa moandyandyita, ei Jesus'ga ġa pe. Pereko pe Tupana'ga nhi'igā aherembikwatijara novīa timonhi'ī javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'igā rupi pejikoge'yma ga rehe. Ga ndekopotarame ganhi'igā rupi pe napemombe'ukatui ġa pe, ei Jesus'ga. Nahā pe napemongoi ġa ganhi'igā rupi ġa mbojikoge'yma ga rehe. A'ero pe ja ġa nde'i Tupana'ga pe nde oreruvihavuhetero ereko jave'yma, ei Jesus'ga ġa pe.

14 –Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe pepojykaaahy mbatera aherembirekokwera'ġa hugwi, ei Jesus'ga. Penhi'imbukuhu tehe pe Tupana'ga pe. Pe'e pe pejiyvyteri pe: “Nhande renduvame po ti ojipe'ġa ei nhande ve oarō hete ġa Tupana'ga javo.” Nurā jate pe nhi'inhi'igi Tupana'ga pe ga arōe'yma, ei Jesus'ga. Kaitu po ti hahy hete pe me a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

15 –Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe pejiheve'ġa mbote'va hete. A'ero ġa ko koji'i oko te'varuhu pe hohe duas vezes pe hohe. Pe po ti peho hahyva'ea ruvihava pype nehē pendekote'varuhuro ġwaramo. Ga kaitu po ti oho hahyva'ea ruvihava pype nehē okote'varuhetero ġwaramo, ei Jesus'ga. “Pry,” pe'e pe ġa ndekorame pe ja. A'ereki pe peporavyky hete ojipeji'ga mbote'varuhuavo. Pehopeho pe ga rehe ya rupi pea rupi no tiroviaruka ti pevove'ga pe nhanenhi'igā javo. Nahā pe ga mbote'varuhui. Nurā po ti tiruahū pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

16 –Heakwagweve'ġa'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Pe perohe ojipe'ġa

penhinhi'íga rupi no. Tiruahũ ti pe me! Nahã ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga nhi'ígaatyviva'ea rehe pe ojipe'ga mbo'ei.

–Nahã pendeaporoğita te'varuhuro. Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'íga javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame Tupana'ga ronga renoina po ga etehei a'ero. Ga okopotare'ymame onhi'íga rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'ígaatyviva'ea rehe pe ga mbo'ei, ei Jesus'ga.

–Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ouro renoina nhandejatykahavuhupypeva'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'íga javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ouro renoina, a'ero ti ga toko tuhẽ onhi'íga rupi,” pe'e pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁷ –Ikwahave'ỹva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Ndapekwahavi'i'i! Tupana'ga ronga nhandejatykahavuhua koji'i pyry hete Tupana'ga pe. Ga ouro po'rurame jate Tupana'ga ronga pype nhandejatykahavuhua pype Tupana'ga omombyry ouro, ei Jesus'ga.

–Tupana'ga nhi'ígaatyviva'ea rehe pe ga mbo'ei, ei Jesus'ga. ¹⁸ Po ga ehetei ojipe'ga pe: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ikwava'ẽhava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'íga javo,” e po ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ikwava'ẽhava renoina po ga etehei a'ero. Ga okopotare'ymame onhi'íga rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'ígaatyviva'ea rehe pe ei ga mbo'eavo, ei Jesus'ga.

–Po ga ehetei ojipe'ga pe: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Kiroki a'ea ji amondo ikwava'ẽhava rehe – a'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'íga javo,” e po ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ikwava'ẽhavareheva'ea renoina, a'ero ti ga toko tuhẽ onhi'íga rupi,” pe'e pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁹ –Ikwahave'ỹva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Ndapekwahavi'i'i! Ikwava'ẽhava koji'i pyry hete Tupana'ga pe. Ga nhaneremimondoa noğame jate ikwava'ẽhava rehe Tupana'ga omombyry nhaneremimondoa, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ –Po ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ikwava'ẽhava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'íga javo.” Po ga ei nahã, a'ero ga ehetei ikwava'ẽhava pe a'eareheva'ea pe nhaporemno, ei Jesus'ga ga pe.

²¹ –Po ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'íga javo.” Po ga ei nahã, a'ero ga ehetei garonga pe ipypeve'ga pe no Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

²² –Po ga ehetei: “Nahanahã ti ji rekoi. Yvaga renoina ji ei a'iti hete nhinhi'íga javo.” Po ga ei nahã, a'ero ga ehetei Tupana'ga apykava pe. A'ereki yvagi pe Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero oapyga. A'ero o'erame yvaga pe ga ei Tupana'ga pe tuhẽ a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²³ –Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ga pe. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe peko tehe Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi, ei Jesus'ga.

–Petỹ pe imboheva'ea: hortelã erva-doce reheve cominho reheve. Pe herekorame dez itympyra pe pemondo ojipeji Tupana'ga pe pejikovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ea pyry Tupana'ga pe novã, ei Jesus'ga. Emo pe ndapekokatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ga pe, ei Jesus'ga.

–Peko katu po pe hamo pejikokatuavo ojipe'ga pe hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa ojive Tupana'ga ipotari. Emo ga pe koji'i huvihava pen-dekokatua. Pe ndapeporogwetygi ojipe'ga. Peporogwety po pe ga hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa Tupana'ga pe pyry ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava gaporogwetyga, ei Jesus'ga.

–Napembojikogukari ojipe'ga pejihe penhi'mberame ga pe. Pembojikoguka po pe ga pejihe hamo penhi'mbee'yama hamo, ei Jesus'ga ga pe. Penemimondoa pyry Tupana'ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava gambojikogukara pejihe. Peko ti gareaporogita rehe. Tapemondopigi ti ga pe no, ei Jesus'ga.

²⁴ –Heakwagweve'ga'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Pe peroho ojipe'ga penhinhi'iga rupi. Pembogwambogwa pe mberu'i'ia ta'uyme ti ji ite'varuhuva'ea javo. Emo pe pe'u reki ite'varuhuheteva'ea hehanhuhuva'ea yuranuhua'javuhuva'ea jaimo camelo jaimo. Nahã ji ei pe me. A'ereki pe peko hete a'ea rehe – kiroki huvihava gwere Tupana'ga pe. Kiroki huvihava hete Tupana'ga pe – a'ea rehe pe ndapekoi, ei Jesus'ga ga pe.

²⁵ –Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'iga rupi pe jikoe'ymame ganhi'iga rupi pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Gwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahã ji ei. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuavo, ei Jesus'ga.

²⁶ –Heakwagweve'ga'java'ero nde ereko, fariseu! ei Jesus'ga gapyteripeve'ga pe. Epohi ti ejekote'varuhua hugwi ejeaporoğitakaturu. A'ero po ti nde rekokatui ejikokatuavo ojipe'ga pe nehẽ, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame nde ve: Epyhei copo pype prato pype reheve. A'ero copo ara ikatu no prato ara reheve, ei Jesus'ga.

²⁷ –Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe aheryvya ja, ei Jesus'ga. Ikatu tehe tapyja ita apopyra novia – kiroki oko aheryvya rehe. A'ereki ga omotiğuhũ imbokatuavo tapyja. Ipype reki ite'varuhu herekovo inema ahekağa reheve, ei Jesus'ga.

²⁸ –Na jitehe pe ndekoi. Ojipe'ga ei pe mombe'gwovo novia: “Ehepia ga! Pyry hete ga okovo Tupana'ga nhi'iga rupi.” Ikwahave'yama ga ei nahã pe mombe'gwovo, ei Jesus'ga. A'ereki pe ojipe'ga moandyandyi. A'ereki peyvyteri pe reki pendeaporogita ite'varuhu, ei Jesus'ga ga pe.

*Tiruahũ ti pe me ahemoandyandyiva'ea pe! ei Jesus'ga
(Lucas 11.47-51)*

²⁹ –Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki ymyahũ penamonhava'ea ojukajuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea pyryva'ea. Pe reki japokatui tapyja aheryvya rehe. A'ea pe imbokatui, ei Jesus'ga ga pe. ³⁰ Pe pe'e: “Po ymyahũ nhande rekoi nhaneramonhava'ea pyri, a'ero po nhande ndiahoi ahe rupi Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea jukavo hamo.”

³¹ –A'ea pe erame pe pejikwahavuka ojipe'ga pe ore ko aherakykwepoharamo javo – kiroki ahe ojukajuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga. ³² Ndojukapavi ahe ganhi'iga mombe'uhara'ga. Pejuka pota po ti pe hembyruera'ga naerũ? ei Jesus'ga. Ga jukarame po ti pe ndekote'varuhuhetei penhamonhava'ea ja imbuhuruka hahyhetea pejihe nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. ³³ Ite'varuhuva'ero pe peko! ei Jesus'ga ga pe. Ite'varuhuva'ea ra'yro pe peko! ei ga ga pe. Tegwete peka'nhyhava

hahyva'ea hugwi. Tupana'ga po ti pe mondo tuhē hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁴—Pejuka pota pe ġa. A'ero kiro ji amondouka ġa pe pyri nehē nhinhi'iga mombe'uhara'ga Tupana'ga remimbotarimova'ea kwahapyra'ga ndeheve jireheve'ga mbo'ehara'ga ndeheve nehē no, ei Jesus'ga. Ojipe'ga po ti pe ġa jukai nehē. Ojipe'ga po ti pe ġa mondoui yva rehe ġa mbovyva hehe nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ga po ti pe ġa nupanupāi ipira apopyra pyvō ġa mondohondohoga pejatykahavuhua pype nehē, ei Jesus'ga. Peko te'varuhu po ti pe ġa pe pejigwojigwovo ġa ndeviri nahā ġa monhamonhana ojipejipe pe cidades pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵—Ga nhaporemō po ti ji ġa mondoukari pe pyri nehē Tupana'ga ti tomondo hahyva'ea pe me nehē pe ġa jukarame nehē javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ga imondoui hahyva'ea pe me okokatuva'ea repypava nehē.

—Ymyahū ahe ojiko Tupana'ga rehe okokatuavo. Nurā ymyahū penamonhava'ea ojuka ahe, ei Jesus'ga. Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Abelva'ea ko okokatuva'ea. Aerē penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacariasva'ea Baraquiasva'ea ra'yrava'ea. Omano Zacariasva'ea nhandejatykahavuhua pyri templo pyri okara mbyteri pe ikwava'ēhava pyri, ei Jesus'ga. ³⁶ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga po ti imondoui hahyva'ea pe me nehē. A'ereki penamonhava'ea ojukajuka ahe, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jesus'ga oarō hete cidade de Jerusalém
(Lucas 13.34-35)*

³⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga cidadepeve'ga pe Jerusalémmeve'ga pe. Tupana'ga ahe mondoukarame pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiġa omono'ono'ō gway'ria opepoa gwyri pe. Na jitehe ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiġa ja pe nderekokatupota novia. Emo pe ndapepotaruhui reki, ei Jesus'ga.

³⁸—Pehendu ti a'ero! ei Jesus'ga. Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehē. Ga ndohepiakatua'javi pejatykahavuhua a'ero nehē. Pe tehe po ti peko a'ero nehē. ³⁹ Pe ndajirepiaga'javi nehē, a'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Aerē jate po ti ji rura'javi nehē. A'ea rupi po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ti tomombyry Jesus'ga pe. Gaha ko Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

24

*Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama
(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)*

¹ Kiro Jesus'ga hemi gwe'yja'ga jatykahavuhua hugwi ogwovo. Garemimbo'ehara'ga nduri ga pyri.

—Ehepia nhandere'yja'ga jatykahavuhua ongare'yjuhua ita apopyra, ei ġa ga pe a'ero.

Nahā ġa ei ga pe hepiuka ga pe. ² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehepia pe nhandejatykahavuhua nhaporemō avo, ei ga ġa pe. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itauhua nehē. Omonduru pa po ti ġa inoġa nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

*Hahyheteaġwama Jesus'gareheve'ga pe
(Marcos 13.3-13; Lucas 21.7-19)*

³ Aerē Jesus'ga hoi ogwovo vvytyruhu pe oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevo ga apygame garemimbo'ehara'ga nduri ga pyri ojipe'ga ndovakie'ŷ. Kiro ġa ei ga pe:

–Emombe'u ti ore ve. Maname po ti ġa imondurugi nhandejatykahavuhua nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhi-momby'ava'ea nehē ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi nehē Jesus'ga uhura'ja ġwerī javo. Gara na'ē po ti Tupana'ga gwepiuka ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi nehē kiro mbapava koty javo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe. ⁵ Aerē po ti he'yjuhuve'ga uhu ji ra'āra'āteheavo javo nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.” A'ea po ti ġa ei o'mbero nehē, ei Jesus'ga. He'yjuhuve'ga po ti heroviari ġa'mbea nehē, ei Jesus'ga.

⁶ –Aerē po ti ojipe'ga tavukari ojipe'ga pe nehē. A'ero po ti ġa ei pe me: “Ira'agwe ġa tavukari. Paivouhu ġa ndekoi otavuka no,” e'i po ti ġa pe me nehē. Ga a'ea imombe'urame pe me ti tapemomynhukari ġa pe pejipy'a penhimongyhyjiukare'yma nehē. Otavuka tuhē po ti ġa nehē. A'ea rupi rūi po ti mbapavakotyva'ea nehē, ei Jesus'ga.

⁷ –Ġagwyriveve'ga po ti oko na'ē ojipe'ga gwyriveve'ga ndehe otavuka nehē. Ojipe'ga nduvihavuhu'ga po ti omondo ojigwyriveve'ga otavuka ojipe'ga nduvihavuhu'ga gwyriveve'ga pe nehē, ei Jesus'ga. Ahā po ti ġa pe mbatera avo nehē. Pevo po ti ty'ara ġa jukai nehē no, ei Jesus'ga. Omyomyi po ti yvya avo nehē. Pevo po ti yvya imyimy nehē no, ei Jesus'ga. ⁸ Nahā ypy po ti nehē. Aerē po ti koji'i tiruahū nehē, ei Jesus'ga.

⁹ –A'ea renonde po ti ġa pe pyhygi pe nderohoahyavo huvihava'ga pyri nehē tomondo ti ġa hahyva'ea ġa pe javo. A'ero po ti ġa imondoi hahyva'ea pe me pe jukavo nehē. Nahā po ti vvyakotyve'ga ndekopavi pe ndehe pe arōe'ŷheteavo nehē pejikoga ġwaramo ji rehe, ei Jesus'ga.

¹⁰ –A'ero po ti he'yjuhuve'ga jireheve'ga pohiri ji hugwi okote'varuhuavo hendukatue'yma nhinhi'iga nehē hahyro ġwaramo ojive, ei Jesus'ga. Onhokwava'eġuka po ti ġa nhiarōe'ŷve'ga pe nehē tomondo ti ġa hahyva'ea ġa pe javo, ei Jesus'ga. Nonhoarōi hete po ti ġa okovo opohirame nhinhi'iga hugwi nehē, ei Jesus'ga. ¹¹ Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga nduri he'yjuhuve'ga nehē. Ganhi'iga rūi po ti ġa imombe'ui he'yjuhuve'ga moandyandyita, ei Jesus'ga. ¹² Jypya jireheve'ga onhoarō hete. Aerē po ti igwaigwavete ġambyteriveve'ga nonhoarōi onhimongyavo nehē. A'ereki igwaigwavete vvyakotyve'ga okote'varuhu, ei Jesus'ga.

¹³ –Kiroki ga onhimboita avuirama opohire'yma ji hugwi – gaha po ti ji ga reroho yvagi pe ga mongovo avuirama jijipyri nehē, ei Jesus'ga.

¹⁴ A'ea pyryva'ea po ti nhinhi'igareheve'ga imombe'umbe'ui vvyakotyve'ga pe nhaporemō mbapava renonde. Ga po ti e'i ġa pe nehē: “Perojijyjijyjuka ti pejeaporogita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē.” A'ea po ti ġa imombe'ui ġa pe nhaporemō tokwaha pa ti ġa javo. Vvyakotyve'ga gwyriveve'ga nhaporemō henduvame ganhi'iga po ti ji rura'javi nehē mbapava koty nehē, ei Jesus'ga.

*Jesus'ga omombe'u aerēva'ea hahyheteva'ea
(Marcos 13.14-23; Lucas 21.20-24)*

¹⁵ –Aerē po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame o'ama Tupana'ga apoa pype ipojoykahava pype. Ymyahū ite'varuhuheteheteva'ea ahe

imombe'ui ikwatija Danielva'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea hako, ei Jesus'ga.

(Kiroki ga omonhi'ĩ aġa ikwatijara – tokwaha ti ga.)

¹⁶ –Pe hepiagame ite'varuhuheteheteva'ea jipiukari. A'ea rupi ti Judéiapeve'ġa toka'nhy onhana vvytyruhu pe onhimima nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. ¹⁷ Kiroki ġa oko ongapereuhuva'ea arimo – ġahā ti kotihī toka'nhy onhana. Tokiyime ti ġa ġwonga pype ombatera renoheme'yma jugwi, ei Jesus'ga. ¹⁸ Kiroki ġa oko ko pe – ġahā ti kotihī toka'nhy onhana. Tokiyime ti ġa ġwonga pe opira renoheme'yma, ei Jesus'ga. ¹⁹ Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhyotarama nehē. Iporia'i po ti ġa nehē no – kiroki ġa omoka'mbuka'mbu gwa'yra'ġa ġa nenonhapotarama, ei Jesus'ga.

²⁰ –Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarama po ti ore noroka'nhyotari yapouhua rupi. A'ereki a'ea rupi hahy ore ve ore horame. Nurā ti terembuhurukari ite'varuhuheteheteva'ea yapouhua rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Pe'ji ti ġa pe: “Noroka'nhyotari ore sábadu rupi oreporavykye'yma rupi. A'ereki Moisésva'ea e'i irupe rūi ahe toho nhandeporavykye'yma rupi javo. A'ea rupi rūi ti toroka'nhy. Nurā ti terembuhurukari ite'varuhuheteheteva'ea sábadu rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

²¹ –A'ea ji ei pe momoranduva penhimboko'i ti aerēva'ea hugwi tiruahūheteva'ea hugwi javo. Ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarama po ti tiruahū hete tuhē pe me nehē. Tupana'ga rembiapopyagwera jate ndogwerekoi a'ea'java'ea. Aerē po ti ndogwerekoa'javi a'ea'java'ea nehē no, ei Jesus'ga.

²² –Aerē po ti Tupana'ga omombi tiruahūheteva'ea nehē. A'ereki ga e'i jipe: “Momi po ti ġakira hehe nehē. A'ero kirupi!” ei ga. Po ti mbegwe ga imombigi tiruahūheteva'ea nehē, a'ero po ti vvyakotyve'ġa manombavi nehē. “Tahahya'javyme ti nhiremimo'ēhara'ġa pe,” ei ga. Nurāro ġwaramo po ti ga imombigi nehē, ei Jesus'ga.

²³ –Aerē po ti ojipe'ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Avo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ġa ei a'ea, a'ero ti taperoviari ġa'mbea, ei Jesus'ga. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ġa ei a'ea, a'ero ti taperoviari ġa'mbea, ei Jesus'ga.

²⁴ –Aerē po ti ojipe'ġa ei nehē: “Jihi ko Cristoramō Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ei nehē: “Jihi ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo,” e po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ġa ei nehē: “Tiapoapo tuhē ti ahemonhimomby'aheteva'ea ġa pe hepiuka ġa moandyandyita, Tupana'ga remimo'ēhara'ġa vehevi po.” A'ea po ti ġa ei japovo nehē, ei Jesus'ga. ²⁵ Pehendu ti! ei Jesus'ga. Opomomorandu ji ko nahā po ti tiruahūva'ea nehē javo, ei Jesus'ga.

²⁶ –Nurā ti tapehenduvi ġanhi'iġa. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Cristo'ga oko ongae'yi me.” Ga erame na, a'ero ti tapehoi ongae'yi me hepiaga. A'ereki ġa i'mbe. Ji rūi po ti nehē, ei Jesus'ga. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Cristo'ga oko oki pe ġandovakie'yi.” Ga erame na, a'ero ti taperoviari ġanhi'iġa, ei Jesus'ga. A'ereki ġa i'mbe.

²⁷ –Ji rura'javame tupā veraverava ja po ti ji rekoi nehē. Tupā veraveravame kwara ipora koty ombokojahu pa yvaga kwara ihoa koty vehevi, ei Jesus'ga. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ġa ji repiapavi jirura'javame yvaga hugwi nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²⁸ –Jukwaha po ti nehē, ei Jesus'ga. Ahe manorame ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehē ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha jirura'javame nehẽ javo.

Jesus'ga rura'javaḡwama

(Marcos 13.24-27; Lucas 21.25-28)

²⁹ –Ga tiruahumbavirẽ pe me

“po ti kwara igwevi nehẽ”, ei Jesus'ga.

“Jahya po ti nombokojahua'javi nehẽ no.

Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehẽ.

Yvagipeva'ea po ti iḡwyḡwymi ipopoakava'ea nehẽ”, ei Jesus'ga.

³⁰ A'ero po ti Tupana'ga hepiukari yvagipeva'ea nehẽ tokwaha ti vvyakotyve'ḡa Jesus'ga ruraḡwama javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti vvyakotyve'ḡa gwyrive'ḡa jehe'oi ovy'are'yma nehẽ. A'ero po ti ḡa ji repiagi ji rura'javame yvaḡatiḡa pyteri pe vvyakotyva'ero yvagipeva'ero nehẽ, ei Jesus'ga. Jipopoakara po ti ḡa gwepia nehẽ no. Nhirendy'jandy'java po ti ḡa hepiagi nehẽ no jikatuhetea, ei Jesus'ga.

³¹ –Nanime trombeta ipyhava nehẽ, ei Jesus'ga. Hahyahi ipyambua nehẽ. Trombeta renduvame po ti jipyrive'ḡa hoḡahoi vvyakotyve'ḡa gwyrive'ḡa pe nhaporemo okovo nhinhi'ḡa rupi nehẽ. Pevopevo po ti ḡa nhiremimo'ẽhara'ḡa monhimono'ono'oḡi ḡa nderua ji pyri nehẽ, ei Jesus'ga. Nahã po ti ḡa ḡa nderuri kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no tyapyra hugwi no nhimbya hugwi nehẽ no, ei Jesus'ga.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Marcos 13.28-31; Lucas 21.29-33)

³² –Kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvõ, ei Jesus'ga. Hepiagame figo'yva pe pekwaha. A'ereki henhunhame huangyra pe ei: “Kwaria ḡwerĩ kiro,” pe'e pe. ³³ Na jitehe hepiapavame tiruahũva'ea pejive po ti pe ikwahavi nehẽ kiro mbapava koty javo, ei Jesus'ga. ³⁴ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aḡwamove'ḡa ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo nehẽ, ei Jesus'ga. ³⁵ Opa po ti yvaga yvya pavẽi nehẽ. Nhinhi'ḡa po ti ndopavaḡwami opopoakapige'yma okovo a'itituhẽva'ero avuirama nehẽ, ei Jesus'ga.

Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehẽ?

(Marcos 13.32-37; Lucas 17.26-30, 34-36; 12.39-40)

³⁶ –“Maname po ti nde rura'javi nehẽ?” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. A'ea vvyakotyve'ḡa ndokwahavi, ei Jesus'ga. Tupana'gapyrive'ḡa yvagipeve'ḡa ndokwahavi no. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei Jesus'ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava nehẽ, ei Jesus'ga.

³⁷ –Noéva'ea nhinhaḡa renondehava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondehava pavẽi, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ³⁸ Ymyahũ Noéva'ea nhinhaḡa renonde yhararuvihavuhua pype ahewyripeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahewyripeva'ea rembirekoro akwaimba'eva'ea jipi no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahã ahewyripeva'ea rekoĩ okovo Noéva'ea avame yharuhua pype hako.

³⁹ A'ea rupi ahewyripeva'ea ndokwahavi yhyarehanhuhũa ruraḡwama –kiroki ahewyripeva'ea ndo'avi yharuhua pype. Ahewyripeva'ea mbotypyvpava yhya nhatymbavi hako. Na jitehe po ti vvyakotyve'ḡa ndokwahavi jiruraḡwama nehẽ, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁰ –A'ero po ti akwaimbae'ḡa mokonha'ḡa oko ko pe nehẽ. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehẽ. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴¹ –Kunha'ḡa mokonha'ḡa po ti ombo'i imbo'ihava pyvõ. Kiro po ti ojipehẽa rerohohava nehẽ. Kiro po ti ojipehẽa rejahava nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴² –Penhimboko'i ti jipi ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. A'ereki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojykaharete'ga rura'javi nehẽ javo ji ve, ei Jesus'ga. ⁴³ Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura ġwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga ġwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwaha, ei Jesus'ga.

⁴⁴ –Nurã ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga. Pe ji mboha'uve'ymame kiro po ti ji ruri yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Nahã ahe ombojikoguka ojihe
(Lucas 12.41-48)

⁴⁵ –Kiroki ga ombojikoguka opojykahara'ga ojihe gweaporoġitakaturu – marã ga rekokatui? ei Jesus'ga ġa pe. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me ojo'java'ea mombe'gwovo. Gwepia katu ga opojykahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojykahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ġa ndepiakatuharamo. Ema'ẽ ti nhimbatera ġa pe ġandetakwera ja jipi to'u ti ġa javo.” Nahã ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

⁴⁶ –A'ero gapyrive'ga jara'ġa ndepiakatui imondovo ġa pe ġa nderekovo ġandepiakatuharamo ga horame. Aerẽ gapojykahara'ga jivyri ġa ndepiaga. Ga e'i: “Ga ndepia katu reki ga imondovo ġa pe,” ei ga.

–Pyry hete ġandepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo.
⁴⁷ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti gapojykahara'ga ei ga pe nehẽ: “Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwyrã reheve nhimbatera reheve no.” Nahã po ti ga ei nehẽ toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

⁴⁸ –Po ġandepiakatuhara'ga rekote'varuhui, a'ero po ga ei oyvyteri pe opojykahara'ga rure'ymame: “Mbaigwe po ti jipojykahara'ga jivyri nehẽ,” e po ga. ⁴⁹ A'ero po ga ndohepiakatui opojykahara'gapyrive'ga, ei Jesus'ga. Onupã po ga ġa ġa poravykyrame. O'u hete po ga gambatera gweagwyrivamo no heagwyrive'ga pavẽi, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Oyvyteri pe ga ei upa nduri po ti jipojykahara'ga kiro nehẽ javo.

–A'ea rupi po ti gapojykahara'ga ruri ovahema nehẽ, ei Jesus'ga.
⁵¹ Gapojykahara'ga ga rovaja'rogukari nehẽ. A'ereki ga ndokoi opojykahara'ga nhi'ĩga rupi. Nahã po ti gapojykahara'ga ga mongoukari ahemoandyandyiva'ea pyri nehẽ, ei Jesus'ga. Hahyva'ea ruvihava pype po ti ga jehe'oi ojihe a'ero onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehẽ, ei Jesus'ga.

25

Kunhangwera'ga ivojave'ga dezve'ga

¹ –Ji rura'jahava koty marã po ti hekoi nehẽ yvyakotyve'ga pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Kunhangwera'ga ivojave'ga ipyhygi lamparinas dezve'ga, ei Jesus'ga. A'ea ġa herohoi ga rovatiamo – kiroki ga hambireko a'ea rupi.

² –Jara'ġa cincove'ga okwaha hete gweaporoġitakaturu kunhangwera'ga. Jara'ġa cincove'ga ndokwahahetei gweaporoġitate'varuhuavo kunhangwera'ga, ei Jesus'ga. ³ Ikwahave'ỹve'ga ndogwerohoi querosene'java'ea herohorame lamparinas. ⁴ Ikwahave'ga ki a'e te gweroho querosene'java'ea nhumbi'a pype herohorame lamparinas. ⁵ Mbaigwe ga ruri – kiroki ga hambireko. A'ero kunhangwera'ga kiri gwopehyiro, ei Jesus'ga.

⁶ –Ypyhaji katu ġa henduvi ġanhi'ga. “Poru ga ruri. Peho ti ga rovatiamo,” ei ga.

⁷ —A'ea henduvame kunhangwera'ga vyri ikytiavo imondyhava pavo japokatuavo tombokojahu katu ti javo, ei Jesus'ga. ⁸ A'ero ikwahave'ỹve'ga ei ikwahave'ga pe: “Pembuhu ore ve querosene'java'ea. A'ereki ogwe oreapoa lamparinas,” ei ga.

⁹ A'ero ikwahave'ga ei: “Noromondoi po ti ore nehẽ. A'ereki oreapoa querosene'java'ea ndohygi nhandeapoa rehe nhaporemo lamparinas rehe nhaporemo. Peho ti ima'ẽhara'ga pyri ipyhyga pejive,” ei ga ikwahave'ỹve'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁰ —A'ero ikwahave'ỹve'ga hoi toropyhy ti javo. Gandakykweri ga ruri reki – kiroki ga hembireko. Onhimboavujikweve'ga hoi ga rupi toryvi pe okiavo onga pype. Gwovapytỹ ga a'ero, ei Jesus'ga.

¹¹ —Aerẽ ikwahave'ỹve'ga nduri javo: “Ehovapytymba'vo ti ore ve. Toroki,” ei ga.

¹² —A'ero ga ei ga pe: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehẽ. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoan-gave'yma jireheva'ero,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹³ —Nahã po ti hekoi nehẽ. Nurã nane'ymi ti pepota jirura'java penhi-momiranama ji mbuhua, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojykaharete'ga rura'javi nehẽ javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

*Huvihava'ga omondo oitambere'ia trẽsve'ga pe
(Lucas 19.11-27)*

¹⁴ —Jirura'jahava koty marã po ti hekoi yvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Akwaimbae'ga hoi paivouhu ojipe'ga gwyri pe. Ohoa renonde ga ojipyrive'ga mbuhurukari ojipyri. Ga omondomondo ga pe ombatera oitambere'ia no tombohe'yjuhu ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

¹⁵ —A'ero cinco itambere'ia hehanhuhũva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ga hohe ga ombohe'yi kwaha javo. Dois itambere'ia hehanhuhũva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ga gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. Ojipeji itambere'ia hehanhuhũva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ga gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. A'ero ga ei: “Pepyhypyhy ti mbatera nhiitambere'ia pyvõ. Aerẽ ti pema'ema'ẽ mbatera itambere'ia ipyhyga koji'iva'ea,” ei ga ga pe. “Nahanahã ti peporavyky nhiitambere'ia pyvõ koji'iva'ea imono'ono'oğa aerẽ imbuhua ji ve,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—Kiro ga hoi ga hugwi a'ero ogwovo paivouhu hete ojipe'ga gwyri pe, ei Jesus'ga.

¹⁶ —A'ero gapyrive'ga – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia ga hugwi – gaha nambegwei'i'i ogwovo ipyhypyhyga mbatera ipyvõ. Aerẽ ga ima'ema'ẽi mbatera ipyhypyhyga koji'iva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirẽ ga gwereko dez itambere'ia hehanhuhũva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁷ —Na jitehe ojipe'ga – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi. Ga oho ipyhypyhyga mbatera ipyvõ. Aerẽ ga ima'ema'ẽi mbatera ipyhypyhyga koji'iva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirẽ ga gwereko quatro itambere'ia hehanhuhũva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Ojipe'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga apoa – gaha gwyvykoi itambere'ia inoğa yvykwara pype imima tareko katu ti javo, ei Jesus'ga.

¹⁹ —Aerẽ mbaigwehu ganduvihava'ga rura'java paivohua hugwi ua, ei Jesus'ga. Ovahemame ogwyri pe kiro ga ojipyrive'ga mbuhurukari ojipyri

– kiroki ġa pe ga omondo oitambere'ia tombohe'yjuhu ti ġa ji ve javo. Ga ġa mbuhuruka ojipyri. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Maramomi kiro nhiitambere'ia ġa imbohe'yjuhurame? Koji'i po ġa ipyhygi ji ve jirakykweri,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

²⁰ –A'ero ga ruri ga pyri – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. Ga gweru gwuvihava'ga pe dez itambere'ia. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve cinco itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepyggame ji ipyhygi dez,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²¹ –A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurã po ti ji imondoi he'yiheteve'ea nde ve nehẽ embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavẽi,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²² –Aerẽ ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve dois itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepyggame ji ipyhygi quatro,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²³ –A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurã po ti ji imondoi he'yiheteve'ea nde ve nehẽ embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavẽi,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²⁴ –A'ero ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. “Jiruvihavamo ko nde,” ei ga. “Akwaha ji nderea-poroġitate'varuhua. Nde ndereporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ġa hugwi ejive. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ġa nemitymipyra ejive,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga. ²⁵ “Akyhyji ji nde hugwi. A'ero ji hoi imima neitambere'ia yvy pe – akoja nde erembuhu ji ve ikwehe'i. Ehepia neitambere'ia – akoja jitehe!” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²⁶ –A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereko te'varuhu nde evevugwero. Nde tuhẽ ere'ere'e ji ve: ‘Erepyhy nde ejive eporavykye'yma. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ġa nemitymipyra ejive.’ Nahã nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambere'ia nde ve embohe'yi ti javo, ei ga. ²⁷ Nurã po nde eremondo nhiitambere'ia ikwepykara'ġa pe banco pype hamo. A'ero imbuhu'raġirẽ ojipe'ġa pe po ġa ombuhu koji'iva'ea nde ve hamo, ei ga ga pe. Nahã po nde herekoi nhiitambere'ia jirakykweri hamo. A'ero ji rura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitambere'ia irũa reheve hamo,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁸ –Ojipe'ġa pe ga ei: “Pepyhy ti nhiitambere'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi nhiitambere'ia nahã herekovo dez itambere'ia,” ei garuvihava'ga, ei Jesus'ga.

²⁹ –A'ero ji ei pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ga gwereko a'ea pyvõ oporavyky pota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvõ javo. Gwereko ranuhũ po ti ga nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerecoi gwerevi oporavykypotare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

³⁰ –Nurã ġanduvihava'ga ei javo ojipyrive'ġa pe: “Akoja'ga – kiroki ga nombohe'yi nhiitambere'ia – gaha ti toporavykya'javyme ji ve ipotare'yma ġwaramo. Pemombo ti ga ypytunahiva pype. Pevõ po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive a'ero nehẽ,” ei ga, ei Jesus'ga ojo'java'ea imombe'gwovo.

Mbapava koty po ti Tupana'ga e'i ġa pe nehẽ

³¹ –Aerẽ vyvakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji rura'javi vyvakotyve'ga nduvihavuhetero nehẽ, ei Jesus'ga. Nhirendy'javuhua pyteri pe

jikatukatuva'ea pyteri pe po ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Pyryve'ga pavēi nhaporemo po ti ji rura'javi nehē Tupana'gapyrive'ga pavēi yvagipeve'ga pavēi.

—A'ea rupi po ti ji reni jiapykakautua rehe javo yvyakotyve'ga pe nehē, ei Jesus'ga. ³² Amono'ono'oḡuka po ti ji yvyakotyve'ga gwyrivepe'ga jirovai pyteri pe nehē. Ovelhas repiakatuhara'ga ope'a ovelhas cabritos hugwi jipi. Na jitehe po ti ji yvyakotyve'ga pe'ai nehē, ei Jesus'ga. ³³ Tupana'ga nhi'iḡarupive'ga pe po ti ji ei nehē: Pejo ti ji pyri kokoty jijohukoty rūi, a'e po ti ji ḡa pe nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ga pe po ti ji ei nehē: Peho ti kikoty jijohukoty, a'e po ti ji nehē, ei Jesus'ga. Nahā po ti ji Tupana'ga nhi'iḡarupive'ga pe'ai ojipe'ga hugwi avo yvya koty nehē, ei Jesus'ga.

³⁴ —Tupana'ga nhi'iḡarupive'ga pe po ti ji ei ḡanduvihavuhetero nehē jijohukotyruive'ga pe nehē: Tupana'ga jiruva'ga omombyry pe me. Nurā ti pejo pejikovo ḡanduvihavamo Tupana'ga pyri ga rekorame ḡanduvihavuhetero, ei Jesus'ga. Ymyahū yvya aporame Tupana'ga omboavujikwe pe me toko ti ḡa ḡanduvihavamo javo.

—Nahā ji ei pe me. ³⁵ A'ereki ty'ara ji jukarame pe pembuhu mbatera ji ve, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'iḡarupive'ga pe nehē, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe pembuhu yhya ji ve, a'e po ti ji ḡa pe nehē, ei Jesus'ga. Ji hajiheva'ea pe me. Emo pe pe'e ji ve: “Eapy ti ore pyri i'ḡwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea pe pe'e ji rerekokatuavo, a'e po ti ji ḡa pe nehē, ei Jesus'ga. ³⁶ Ji pire'ymame pe pemondo jipira ji ve, a'e po ti ji ḡa pe nehē. Ji tetirūarame pe pejo ji pyri ji pokoga. Ji imombe'urame Tupana'ga nhi'iḡa ḡa ji mongi cadeia pype. Pevo pe nduri ji pyri ji pokoga, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'iḡarupive'ga pe nehē, ei Jesus'ga.

³⁷ —A'ero po ti ganhi'iḡarupive'ga ei ji ve nehē opojoykaharetea pe nehē: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ḡa nehē. “Ndrohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore noromondo mbatera nde ve,” e po ti ḡa ji ve nehē, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Ndrohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore noromondo yhya nde ve,” e po ti ḡa ji ve nehē, ei Jesus'ga. ³⁸ “Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Ndrohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore ndoro'ei nde ve a'ero: Ejo ti i'ḡwovo ore pyri ekiavo oreronga pype. Na rūi ore ei nde ve,” e po ti ḡa nehē. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Ndrohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore noromondo ndepira nde ve,” e po ti ḡa ji ve nehē, ei Jesus'ga. ³⁹ “Maranime ore nde repiagi nde tetirūarame? Ndrohepiagi tuhē reki ore nde tetirūarame. Nurā ore ndoropokogi nde,” e po ti ḡa nehē. “Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Ndrohepiagi ore nde rename cadeia pype. Nurā ore ndoropokogi nde,” e po ti ḡa ji ve nehē, ei Jesus'ga.

⁴⁰ —A'ero po ti ji ei ḡa pe jirekorame ḡanduvihavuhetero nehē: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirū'ga pokokaturame jihi tuhē pe ji poko katu a'ero. Po okoteheva'ero ga reko novia nhiirū'ga jireheve'ga. Pe ga pokokaturame jihi tuhē pe ji poko katu a'ero, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'iḡarupive'ga pe nehē, ei Jesus'ga.

⁴¹ —Ojipe'ga pe jijohukotyve'ga pe po ti ji ei nehē: Pejipe'a ti pejigwovo ji hugwi. Pendekote'varuhua ko pehoḡwama tata pype. Nurā ti peho hahyva'ea ruvihava pype tata pype – kia Tupana'ga oapo toho ti Diabo'ga gapyriva'ea pavēi ipype nehē javo, a'e po ti ji nehē, ei Jesus'ga. Pevo tata pype po ti hahy avuirama pe me nehē, a'e po ti ji jijohukotyve'ga pe nehē, ei Jesus'ga.

—Nahā ji ei pe me. ⁴² A'ereki ty'ara ji jukarame pe napembuhuri mbatera ji ve, a'e po ti ji ḡa pe nehē, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe napembuhuri yhya

ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. ⁴³ Ji hajiheva'ea pe me. Ndape'ei pe ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea rūi pe'e pe ji rerekokatue'yma, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Ji pire'ymame pe napemondoi jipira ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehē. Ji tetirūarame pe ndapejori ji pyri ji pokoge'yma. Pe ndajipokogi ji rekorame cadeia pype, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

⁴⁴—A'ero po ti ġa ei ji ve nehē opojkaharetea pe nehē: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ġa nehē. “Ndrohepiagi tuhē reki ore. Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Ndrohepiagi tuhē reki ore,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Maranime ore nde repiagi nde tetirūarame?” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Nahanahā nde rekorame ore ndorohepiagi tuhē reki. Nurā ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga.

⁴⁵—A'ero po ti ji ei ġa pe nehē: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirū'ga pokokatue'ymame jihi tuhē pe ndajipokokatui a'ero. Po okoteheva'ero ga rekoī novīa nhiirū'ga jireheve'ga. Pe ga pokokatue'ymame jihi tuhē pe ndajipokokatui a'ero, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

⁴⁶—Ga po ti oho hahyva'ea ruvihava pype tata pype upa avuirama nehē, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'iġarupive'ga po ti oho yvagi pe okovo avuirama Tupana'ga pyri upa nehē, ei Jesus'ga.

26

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; João 11.45-53)

¹ A'ea mombe'upavirē Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

²—Mokōi po ti pe kiri nehē. A'ero po ti nhandere'yja'ga japoi toryva i'gwovo nehē – kiroki toryva pe nhande ei: Páscoa, ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rupi po ti nhikwava'ēhava ġa pe nehē. Ji pyhy ti ġa ji mbovyva yva rehe ji jukavo nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³ A'ea rupi ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga ojatyka judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi xava'eve'ga pavēi no. Ojatyka ġa Caifás'ga rongauhua pype. Caifás'ga ko ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga. ⁴ Kiro ġa eġa'ei ojohupe:

—Marā po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukauka nehē? ei ġa.

⁵ Toryva rupi rūi ti nhande ga pyhygukari nehē he'yjuhuve'ga ti tojogway-vayvayme ga rehe onhimongyavo nehē, ei ġa ojohupe.

Nahā ġa ei. A'ereki Páscoa rupi judeus'ga ojatyka gwe'yjuhuro tikwahava'ja ti nhaneramonhava'ea reruragwera Egito hugwi javo.

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaġa rehe

(Marcos 14.3-9; João 12.1-8)

⁶ Aerē Jesus'ga rekoi Simão'ga rongga pype cidade'i pe Betânia pe. Simão'ga ko ijaijauhugwera'ga. ⁷ Garonga pe Jesus'ga i'urame kunhangwerahēa heruri perfume nhandya hyrua pype. He'yi hete itambere'ia perfume rehe. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. Jesus'ga pyri hēa heruri herovahema. Hēa heka'vogi perfume Jesus'ga akaġa rehe. A'ereki hēa ga arō hete.

⁸ Hepiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ga onhimonha'nga.

—Maranameuhū hēa jigwarai perfume rehe heka'voteheavo ga'akaġa rehe? ei ġa. ⁹ Omondo po hēa ima'ēhara'ga pe ramo ipyhyga itambere'ia he'yiva'ea imondovo imbatere'ŷve'ga pe ramo. A'ereki he'yi itambere'ia hehe, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga.

¹⁰ Jesus'ga okwaha ġa'ea. A'ero ga ei ġa pe:

–Maraname pe hēa mbote'varuhu pota? Pepi ti. A'ereki hēa oko katu katu ji ve heka'voga nhiakaġa rehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹ Nane'ymi imbatere'ŷve'ġa oko pe pyri. A'ero ipotarame nane'ymi pe imondoġi ġa pe. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Heka'vogame perfume jira'oa rehe hēa ji mboavujikweri nhitymaġwama pe, ei Jesus'ga. ¹³ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti ojipe'ġa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo yvyakotyve'ġa pe nhaporemo, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ġa hēa mombe'ui nehē no tokwaha pa ti ġa hēaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo
(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)*

¹⁴ Kiro Judasva'ea hoi ogwovo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri. Judas Iscariotes ei ġa ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea. Kiro Judasva'ea hoi ovahema ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri. ¹⁵ Ga pe ahe ei:

–Maramomi po ti pe imbuhuri ji ve itambere'ia nehē? A'ero po ti ji ga pyhyguka pe me nehē, ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ahe ve:

–Toromondo ti momi trinta nde ve itambere'ia prata apopyra, ei ġa.

–Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji Jesus'ga pe me nehē, ei ahe.

A'ero ġa imo'emo'ēi itambere'ia imondovo ahe ve.

¹⁶ Herogwovo ahe ea'jaa'javi ovytyteri pe gweaporogitaro: “Marā po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhygauka ġa pe nehē?” ei ahe ovytyteri pe.

*Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi
(Marcos 14.12-21; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30)*

¹⁷ Aerē kiro toryva Páscoa. A'ea rupi nanani judeus'ġa i'ui pāo ndovuriva'ea. Nurā Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri javo ga pe:

–Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nde ve Páscoa rupi nehē tere'u ti javo? ei ġa.

¹⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Peho ti cidade pe pejigwovo akoja'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Kiro po ti nhimanohava nehē. Au po ti ji mbatera Páscoa rupi neronga pype nhiremimbo'ehara'ġa pavēi nehē.’ Nahā nhanembo'ehara'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji akoja'ga pe, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁹ –Kwa, ei ġa. Ogwovo ġa hoi japovo mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'iġa rupi.

²⁰ Aerē Jesus'ga ruri ovahema. Kwara horē Jesus'ga apygi mesa pyri ġwemimbo'ehara'ġa pavēi dozeve'ġa pavēi. ²¹ Ga i'urame Jesus'ga ei ġa pe:

–Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka jijukahara'ġa pe nehē, ei ga.

²² Ndovy'arihu ġa a'ero. Ga naġanani ġa ei ga pe:

–Ji rūi re po? ei ġa Jesus'ga pe ga renoina jipojykaharetero javo ga pe.

²³ A'ero ga ei ġa pe:

–Kiroki ga omonde pāo tyhya pype i'gwovo ji pavēi – gaha po ti ji pyhyguka jijukahara'ġa pe nehē, ei Jesus'ga. ²⁴ Amano tuhē po ti ji nehē. Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara ei ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jijukahara'ġa pe – ga pe po ti tiruahū hete nehē. Po gayhēa nombo'ari ga hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²⁵ Judasva'ea ko aerē Jesus'ga pyhyguka gajukahara'ga pe. Kiro ahe ei:
 –Ji rūi re po? ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.
 A'ero Jesus'ga ei ahe ve:
 –Ndehe ko ere poha, ei ga Judasva'ea pe.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(Marcos 14.22-26; Lucas 22.14-20; 1 Coríntios 11.23-25)

²⁶ Ga i'urame Jesus'ga ipyhygi pão. Kiro ga nhi'īgi Tupana'ga pe hehe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'igirē ga haygwe'rogwe'rogi pão imondomondovo gwemimbo'ehara'ga pe.

–Pepyhy ti i'gwovo pão. A'ea ko jira'oa, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea ga ei ga pe aere'ĩ po ti hajiheve'ga jigwarai jira'oa rehe ji jukavo nehē javo. Ga hugwi ga ipyhygi pão i'gwovo.

²⁷ Ga i'urame ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Hehe ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga imondoi vinho ga pe.

–Pe napenani ti pe'u, ei ga ga pe. ²⁸ A'ereki a'ea ko jirekoa, ei Jesus'ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ga pe jijijukauka nehē. Nahã po ti ji manoi yvyakotyve'ga ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori gandekote'varuhua ga hugwi,” ei ga. Nurã jirekoa reka'voga gwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuheteve'ga ndekote'varuhua ga hugwi nehē gwembi'ea rupi nehē, ei Jesus'ga.

²⁹ –A'e ji pe me: Kiro po ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehē, ei Jesus'ga. Aerē po ti nhanderuvihavuhuhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva gwonga pe yvagi pe nehē. A'ea rupi po ti ji japo toryva a'ero hajiheva'ea ipyahuva'ea nehē jiroryvamo pe pavēi nehē, ei Jesus'ga ga pe.

³⁰ Onhimby'yirame ga hoi onga hugwi ogwovo oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe.

Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo

(Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)

³¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Pe nhaporemō po ti pe pohiri ji hugwi penhana kiro ypytunimo ga ji pyhyga gwaramo. A'ereki nahã Tupana'ga imombe'ui ikwatijarukarame hako. Garembikwatijarukara e'i:

“‘Ajukauka po ti ji ovelhas repiakatuhara'ga nehē,’ ei Tupana'ga.
 ‘Onhi'gwahe'gwahē ovelhas hepiakatuhara'ga renymbava nehē,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra, ei Jesus'ga.

Ji ve Tupana'ga ei ovelhas repiakatuhara'ga. Pe me ga ei ovelhas, ei Jesus'ga.

³² –Tupana'ga ji mbogwerava'javame ji na'ē po ti aho Galiléiapeve'ga gwyrri pe pe nenonde nehē, ei Jesus'ga.

³³ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

–Jara'ga po ti opohipavipe nde hugwi nehē. Jihi po ti ndapohira'gwami nde hugwi nehē, ei ga.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

–Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Três po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamuti'ga nhi'iga renonde nehē, ei Jesus'ga ga pe.

³⁵ –Nda'ei tuhē po ti ji nanongara nehē, ei Pedro'ga Jesus'ga pe. Po ti ga ji juka vehevi nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei nanongara nehē, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

A'ea jitehe Jesus'ga remimbo'ehara'ga epavi Jesus'ga pe no.

*Jesus'ga oko matetȳhava pype Getsêmani pe
(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)*

³⁶ A'ero Jesus'ga ġa nderovahemi Getsêmani pe.

–Peapy ti avo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Hehemo'i po ti ji hoi nhinhi'ġa Tupana'ga pe, ei ga.

³⁷ Hehemo'i ga hoi a'ero Pedro'ga rerogwovo ojupi mokonha'ġa nde-heve Zebedeu'ga ra'yra'ġa ndeheve. Ndovy'ahetei Jesus'ga opy'a mbojuavo.

³⁸ A'ero ga ei ġa pe:

–Jivy'are'yma ji juka pota. Pepyta ti avo. Tapekiri ti ji reheve ji moiruamo, ei ga ġa pe.

³⁹ Hehemo'i ga hoi ġa hugwi onhinoġa ojovapyvo onhi'ġheteavo Tupana'ga pe ji ndavy'ahetei javo.

–Apġ, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Nde ipotarame terembuhurukari ti hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ġa pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rġi ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

⁴⁰ Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri trēsve'ġa pyri ġa ndepiaga. Oki ġa upa. A'ero ga ei Pedro'ga pe:

–Napenhimomiranami'i'i pe pejopehyja pe naerŭ? Ndapekiri po pe hamo ji moirŭharamo, ei Jesus'ga ga pe. ⁴¹ Penhi'ġ ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. A'ereki pe peko pota Tupana'ga nhi'ġa rupi novġa. Emo pe napenhimomiranami pejikote'varuhua pe Tupana'ga pe pokoge'ymame, ei Jesus'ga.

⁴² Aerē ga hoa'javi hehemo'i onhi'ġa'java Tupana'ga pe.

–Apġ, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'ġpo'ruavo nehē, ei Jesus'ga.

⁴³ Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri trēsve'ġa pyri ġa ndepiaga. Okira'ja ġa upa. A'ereki ġa hopehyi hete.

⁴⁴ Aerē ga hoa'javi hehemo'i ġa hugwi onhi'ġa'java Tupana'ga pe.

–Apġ, ei ga. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'ġpo'ruavo nehē, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

⁴⁵ Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri. Ga e'i ġa pe:

–Peki jitehe pe kiro pejiptyu'uro naerŭ? ei ga ġa pe. Ji rendu ti! Kiro ihoi japiavo nhikwava'eġa okote'varuhuve'ġa po pe! ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ⁴⁶ Pevy ti pepo'ama, ei ga. Pehepia! Kiro ga ruri – kiroki ga ji pyhyguka jujukahara'ġa pe. He xaho tuhē ga rovatiamo a'ero, ei Jesus'ga.

*Opyhyguka ahe Jesus'ga
(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Joāo 18.3-12)*

⁴⁷ Jesus'ga nhi'ġgame ġa pe nanime Judasva'ea ruri ovahema Jesus'ga pyri dozeve'ġa pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea. Judasva'ea rupi he'yive'ġa nduri herua itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve herovahema. Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi omondouka ġa topyhy ti ġa Jesus'ga javo.

⁴⁸ Kiro Judasva'ea Jesus'ga kwahavukari ġa pe Jesus'ga pyhyguka ġa pe. A'ereki ahe e'i jipe ġa pe:

–Jivahemame Jesus'ga pyri po ti ji ga beijai nehē. A'ero po ti pe ga kwahavi nehē gaha ko Jesus'ga javo. Pepyhygahy ti ga a'ero, e'i jipe Judasva'ea ġa pe.

⁴⁹ A'ero kiro Jesus'ga pyri katu Judasva'ea vahemi.

–Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe javo tehe ga pe. A'ero ahe Jesus'ga beijai.

⁵⁰—Kwāi, ei Jesus'ga ahe ve. Eho ti ejeaporoġita rupi, ei Jesus'ga Judasva'ea pe.

A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġandeheve'ġa nduri Jesus'ga pyhyga.

⁵¹ Nanime Jesus'gapavēive'ġa pyteripeve'ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea. A'ea ga imondoi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga.

⁵² A'ero Jesus'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Emondoa'ja ti eapoa eku'ayviri, ei Jesus'ga. Kiroki ġa otavuka ojipe'ġa pe ġa jukavo – ġa pe po ti ojipe'ġa otavuka ġa jukavo, ei Jesus'ga. ⁵³ Po ti ji ei jiruva'ga pe nehē ji poko javo, a'ero kotihī po ti ga ojipyryive'ġa mondoukari ji pyri he'yjuhuheteve'ġa yvagipeve'ġa doze exércitos nehē koji'ive'ga vehevi nehē topoko ti ġa Jesus'ga javo, ei Jesus'ga ga pe. ⁵⁴ Po ti ji ei ga pe embuhu ti ġa javo, a'ero po ti ndohoi Tupana'ga rembikwatijarukara apiavo kiro. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i: “Tomanō ti ga.” Ymyahū Tupana'ga ei a'ea ji mombe'gwovo ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁵⁵ A'ea mombe'urē Jesus'ga ei ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġandeheve'ġa pe:

—Amovahī po ji governo naerū? Nurā pe heruri itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? Nane'yimi ji rekoi pe pavēi pe mbo'eavo nhandejatykahavuhua pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. ⁵⁶ Kiroġwe jate pe nduri tipyhy ti Jesus'ga javo. Nahā hekoī Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo – kiroki Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea rembikwatijara, ei Jesus'ga.

Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ġa phipavi Jesus'ga hugwi onhana.

Jesus'ga oko ahemoġitaharava'ea rovai pyteri pe

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Kiro Jesus'ga pyhyhara'ġa ga rerohoi Caifás'ga rongauhu pe ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga rongauhu pe. Pevo judeus'ga mbo'ehara'ga ojatyka xava'eve'ga pavēi.

⁵⁸ Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri onhimboyha'iavo ga hugwi tajipyhygyme ti ġa javo. Ovahē ga Caifás'ga rongauhua pyri okari pe. Pevo ga apygi guardas'ga pavēi marā po ti ġa Jesus'ga rerekoi nehē javo.

⁵⁹ Judeus'ga moġitaharamo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ga xava'eve'ga pavēi jara'ga pavēi no – ġa nhaporemō ojuka pota Jesus'ga. Ga nhaporemō gweka i'mbeve'ga ti'mbe ti ġa Jesus'ga oko te'varuhu javo. Ga'mbea rendu pota ġa. A'ereki ġa gwepiuka pota Jesus'ga rekote'varuhua tijuka ti ga a'ero javo. ⁶⁰ He'yive'ga nduri ġa pyri o'mbero novīa. Emo ġanhi'iġa ndojo'jajo'javi reki. Nurā tegwete Jesus'ga jukahava nanongara rehe. Aerē mbapavamo mokonha'ga nduri. O'mbero ġa ei Jesus'ga nhi'iġa mombe'gwovo.

⁶¹ —Agwa'ga, ei ġa Jesus'ga mombe'gwovo. Gaha e'i: “Jipopoaka ji. Nurā nonhimimiva'ea ji ve. Ipotarame po ti ji imoka'nhymbavi Tupana'ga ruhava nehē aerē japokatua'java mokōi rupi jikira rupi nehē.” A'ea Jesus'ga ei, e'i tehe mokonha'ga.

⁶² A'ero Caifás'ga ei Jesus'ga pe opo'ama:

—Nde nerenhi'iġi a? Marāi nde a'ero? A'iti nde ere poha? ei ga Jesus'ga pe.

⁶³ Nonhi'iġi Jesus'ga onhi'ipotare'yima ġwaramo. Caifás'ga ei a'ero:

—Enhimombe'u katu ti ji ve kiro Tupana'ga nenhi'iġa renduvame avuiramave'ga. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Tupana'ga ra'yra naerū? ei Caifás'ga Jesus'ga pe.

⁶⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha. A'e ji pe me: Aere'i po ti pe ji repiagi ji apygame ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi jitekovo huvihavamo

nehẽ. Pe po ti ji repiagi ji rura'javame yvaḡatiḡa pyteri pe ua yvya koty nehẽ no yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁶⁵ A'ero Caifás'ga opira mbotararagi anhimboahi ji javo. E'i ga:

—Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero. Kirupi ojipe'ḡa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! A'ereki Jesus'ga tuhẽ okote'varuhua repiuka nhande ve. Pehendu pe ga ko, ei Caifás'ga ḡa pe. ⁶⁶ Marã pendeaporoḡita? Marã pe ga pe? ei ga ḡa pe.

A'ero ḡa ei:

—Oko te'varuhu tuhẽ ga. Tomanó ti ga, ei ḡa.

⁶⁷ A'ero ḡa nyvuni Jesus'ga rova rehe ga nupanupamo. Ojipe'ḡa ga petegi opovo.

⁶⁸ —Tupana'ga okwahapavuka nde ve nde ko Cristo ḡwaramo, e'i tehe ḡa Jesus'ga pe. Emombe'u katu ti ore ve a'ero. Ma'ḡa okwa nde rehe? ei ḡa Jesus'ga pe.

Nahã ḡa ga rerekomemui okote'varuhuavo ga pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ A'ea rupi Pedro'ga apygi okari pe Caifás'ga rongá pyri. Caifás'gapyrivehẽa ruri Pedro'ga pyri.

—Ndehe ko Jesus'ga pavẽiva'ea Galiléiapeve'ga pavẽiva'ea, ei hẽa Pedro'ga pe.

⁷⁰ Pedro'ga nanhimombe'ui reki. Gandovaki nhaporemó ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga ogwovo.

⁷¹ Ga horame porta rupi – kiroki a'ea oho pehea pe – ojipehẽa Caifás'gapyrivehẽa Pedro'ga repiagi. Pevove'ḡa pe hẽa ei:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavẽive'ga no Nazarépeve'ga pavẽive'ga, ei hẽa.

⁷² A'ero Pedro'ga ei hẽa pe:

—Ji ndakwahavi akoja'ga, ei ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu nde ve Tupana'ga nhinhi'iḡa renduvame, ei Pedro'ga o'mbero.

⁷³ Aereĩ pevove'ḡa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ḡa o'ã pevo – javo ga pe:

—Nde tuhẽ ko Jesus'ga pavẽiva'ea. A'iti a. A'ereki nenhi'iḡa ko Galiléiapeve'ga nhi'iḡa ja. Nurã ore nde kwahavi, ei ḡa Pedro'ga pe.

⁷⁴ A'ero Pedro'ga ei:

—Ji ndakwahavi tuhẽ akoja'ga, ei Pedro'ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu pe me Tupana'ga nhinhi'iḡa renduvame. Po ji mbero a'ea rehe, a'ero po ti Tupana'ga tomondo hahyva'ea ji ve, ei Pedro'ga ḡa pe.

Nanime inamutiḡa nhi'iḡi. ⁷⁵ A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Inamutiḡa nhi'iḡa renonde po ti trẽs nde ea'jaa'javi ji ve ji ndakwahavi Jesus'ga javo,” e'i jipe Jesus'ga ga pe. Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhũ.

27

Gweroho ahe Jesus'ga Pilatosva'ea pyri

(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; João 18.28-32)

¹ Ko'emame ikwava'ẽhara'ḡa nduvihava'ḡa nhomonhi'inhi'iḡi xava'eve'ḡa pavẽi.

—Marã po ti nhande ei Jesus'ga jukauka nehẽ? ei ḡa. Nahanahã po ti nhande ei imboja ga rehe nehẽ. A'ero po ti ḡa ga jukai nehẽ, ei ḡa ojohupe.

² A'ero ḡa ga pokwarukari ga rerohouka ga mo'amuka governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe.

Judasva'ea ojijuka

(Atos 1.16-19)

³ Judasva'ea ġwendu ġa erame tomano ti Jesus'ga jawo. Ahe ko opyhyguka Jesus'ga ġa pe. Henduvame ġanhi'iġa ahe ei oyvyteri pe: “Mbaria po ji ga pyhygukaruhui!” ei ahe. A'ea rehe ojapyakavo ahe rekoveveuhui a'ero herohoa'java trinta itambere'ia prata apopyra ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe xava'eve'ġa pe no. ⁴ Ga pe ahe ei:

–Ako te'varuhu ji Jesus'ga pyhyguka pe me oji'i. A'ereki ga oko katu. Omano po ti ga jite'varuhua rehe nehē, ei ahe.

Kiro ġa ei:

–Ndorokoi ore hehe. Ndehe ti eko hehe! ei ġa Judasva'ea pe.

⁵ A'ero Judasva'ea imombori itambere'ia prata apopyra yvyvo ġajatykahavuhua pype ogwovo ojijugwa onhimbohaekovo ojurimo ojijukavo.

⁶ Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa opyhy itambere'ia. A'ero ġa ei ojohupe:

–Marã po ti nhande herekoi naerũ? Timondo nhande a'ea Judas'ga pe ikwehe'i topyhyguka ti ga Jesus'ga nhande ve jawo. A'ereki nhande tijuka Jesus'ga, xa'e nhande ikwehe'i. Nurã ti kiro timbojihe'aryme ti a'ea ojipea pyvõ itambere'ia pyvõ nhandere'ya'ġa remimbuhutehea pyvõ – kia ġa ombuhumbuhu Tupana'ga pe toapo katu ti ġa Tupana'ga ronga nhande-jatykahavuhua jawo. A'ereki nanongara imbojihe'ara Moisésva'ea ndopotari ymyahũ ikwatijarame, ei ġa ojohupe.

⁷ A'ero ġa nhomonhi'inh'iġi kohoa tipyhy a'ea pyvõ jawo. A'ea ġa imondoi a'ero ipyhyga kohoa hyrua apohara'ga hugwi – kiroki ga oapo tujuga hyruro. Opyhy ġa kohoa ġandyvyaġwama rupiara torotỹ ti judeus'ġarũive'ġa pevo nehē jawo. ⁸ Nurã akoja pe kohoa pe judeus'ġa ei jipi Aherekoa gwyra.

⁹ Nahã ġa ipyhygi kohoa. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea Jeremi-asva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

“Ga ipyhygi trinta itambere'ia prata apopyra.

‘Momi ga rehe itambere'ia,’ ei Israelva'ea rakykwepohara'ġa.

¹⁰ A'ea ġa ipyhygi imondovo ipyhyga kohoa hyrua apohara'ga hugwi

– kiroki ga oapo tujuga hyruro.

Nahã Tupana'ga ei ji ve nahanahã ti eko jawo,” ei Jeremiasva'ea hako.

*Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe
(Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)*

¹¹ Kiro ġa Jesus'ga mo'amukari governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe. A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

–Marãi nde? Ndehe ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero? ei ga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

¹² Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa omboja Jesus'ga rehe xava'eve'ġa pavēi. Ga eġa'erame na Jesus'ga pe ga nonhi'iġi ġa pe onhi'ĩpotare'yma ġwaramo ġa pe. ¹³ A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

–Marãi nde? Nerehenduvi nde ġa eġa'erame nde ve naerũ? Nerenhi'iġi po ti nde imombe'ukatuavo ji ve nehē? Marãi nde? ei ga.

¹⁴ Jesus'ga nde'i'i'ni onhi'ĩpotare'yma ġa'eagwera rehe ojive. A'ero Pilatos'ga nhimomby'ahetei ga rehe.

*Pilatosva'ea ojuka'ka Jesus'ga
(Marcos 15.6-15; Lucas 23.13-25; João 18.38b-19.16)*

15 Toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani Pilatos'ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka – kiroki ga pe judeus'ga e'i. ¹⁶ Cadeia pype Barrabás'ga rekoi kiro. Judeus'ga nhaporemoga kwaha hete.

17 Kiro he'yjuhuheteve'ga nduri Pilatos'ga pyri onhimongyavo. Ga jatykarame Pilatos'ga ei ġa pe:

–Ma'ġa po ti ji amohemuka pe me toryva rupi? Mara'ngu po Barrabás'ga pe pe javo? Ojipe'ga Jesus'ga – kiroki ga pe ġa ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – mara'ngu po ga pe pe javo?

18 A'ea ga ei ġa pe. A'ereki ga okwaha ġapy'a. Ga ei oyvyteri pe: “Ik-wava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi onhimyrō Jesus'ga rehe. Nurā ġa ga rerurukari ji pyri te'i ti ga ga pe javo,” ei ga oyvyteri pe.

19 Juizes'ga apykava rehe Pilatos'ga apygame ta'e ti kiro gareaporoġita pe javo, kiro garembirekohēa imondo'i onhi'ġa ga pe javo:

–Akoja'ga oko katu Jesus'ga. Terekote'varuhui ti ga pe a'ero. A'ereki ji aayvahi te'varuhu ga rehe ypytunimo. Omyi jipy'a kiro.

A'ea hēa ei imondovo onhi'ġa Pilatos'ga pe.

20 Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi ombo'e he'yive'ġa ite'varuhua rehe. E'i ġa:

–Pe'ji ti Pilatos'ga pe tomohemuka ti ga Barrabás'ga, ei ġa ġa pe. Pe'ji ti ga pe tojukauka ti ga Jesus'ga.

A'ea ġa ei ġa pe te'i ti ġa embovyruka ti Jesus'ga yva rehe javo. Nahā ġa nhimbopogweukari pevove'ġa pe.

21 Kiro Pilatos'ga ei pevove'ġa pe:

–Marāve'ga po ti ji amohemuka pe me? ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ga pe:

–Barrabás'ga ti tohē.

22 Pilatos'ga ei:

–Oro ga – kiroki ga pe ġa ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – marā po ti ji ga rerekoi naerū Jesus'ga?

Ga nhaporemoga ei:

–Embovyruka ga!

A'ea ġa ei tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

23 A'ero Pilatos'ga ei:

–Maranameuhū naerū? Gara garekote'varuhua naerū? ei ga ġa pe.

Emo koji'i ġa hapukapukajahivi.

–Embovyruka ga! ei ġa ohapukaita.

24 Gapopoakara repiagame Pilatos'ga nde'ia'javi ġa pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Nambegwei po ti ġa tavukari ga rehe nehē.” A'ero ga herurukari yhya ojipogweita ipyvō ġa hepiagame. Ojipogwei ga ndojari tuhē po ti ji rehe Jesus'ga manoa javo.

–Oko katu ga, ei Pilatos'ga ġa pe. Ji rūi ti ajukauka ga, ei ga ojipogweita. Po pe gamanoa pota, pehe ti pereko ga a'ero, ei Pilatos'ga.

25 A'ero ġa epavi:

–Toja ti ore rehe gamanoa a'ero nehē nhanderakykwepohara'ġa ndehe nehē no, ei ġa.

26 A'ero Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi okovo ġanhi'ġa rupi. Onupanupāuka ga Jesus'ga ipira apopyra pyvō ga mondohondohoguka. A'ero ga Jesus'ga mondoukari soldados'ġa pe tombovyruka ti ġa ga jukavo javo.

*Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga
(Marcos 15.16-20; João 19.2-3)*

²⁷ A'ero Pilatos'gapavēive'ğa soldados'ğa Jesus'ga rerohoi garonga pype governador'ga rongu ruvihava pype. Soldados'ğa nhaporemō ğa jatykai Jesus'ga pyri. ²⁸ Gapira ğa hekyi imongiuka ga pe tapy'ynhapiğwağahiva ipukuhuva'ea aheruvihava'ga pira'java'ea. ²⁹ Ga opyhy yhyppoa hatiuhūva'ea. A'ea ğa ipovāpovani japovo onhatimağatuva'ea akanitara inoğa Jesus'ga akağa rehe ağa ko huvihava'ğa akanitara javo tehe jupe. Yvyra ğa imondoio gapo pe gajohukoty rūi ga ko huvihava javo. Gwenypy'amo garovai pyteri pe ğa e'i tehe Jesus'ga pe ga rerekomemuamo ga jaita. Ga e'i:

—Judeus'ğa nduvihavuhuhetero ko nde! Ejoryjory ti! ei ğa ga pe.

³⁰ Ga rehe ğa nyvuni. Ipyhyga vyvra ga hugwi ğa ga'akağa nupāi. ³¹ Ga rerekomemuare ğa hekyi tapy'ynhapiğwağahiva ga hugwi imongiukara'java gapira tuhē ga pe.

Kiro ğa ga rerohoi timbovyruka ti ga yva rehe javo.

*Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovyra
(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; João 19.17-27)*

³² Jesus'ga rerohorame ğa Simão'ga rovatī cidadepeve'ga Cirenepeve'ga. A'ero ğa herohoukarahai ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara.

³³ A'ero ğa Jesus'ga rerohoi vytyri pe Gólgota pe ga rerogwovo i'arimo. Xa'ehande Gólgota pe Aheapindava. ³⁴ Kiro ğa imondoio ikotimbyra Jesus'ga pe. Ikotimbyra ko vīno tyarovahiva'ea pavēi. Otyku ga hepiaga. A'ero ga ndo'ui.

³⁵ Kiro ğa ga kutugi yva rehe ga mbovyra hehe.

Kirē ğa Jesus'ga pira ma'ema'ēi ojive. Ojohupe ğa ei: “Manamo nhande tipojyka Jesus'ga pira?” Tikwaha javo ğa imombomombori ita'javuhuva'ea dados'java'ea. Nahā ğa ima'ema'ēi gapira ojive. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. Imombe'gwovo ahe e'i hako:

“Oma'ē ğa jipira ojohupe.

Ojipea rehe i'arimova'ea rehe ğa imombori ita'java'ea
a'ea ko jiapoa javo jipira pe,” ei ahe hako.

³⁶ Pevo Jesus'ga pyri soldados'ğa apygi ga repiaga tohekyjyme ti ğa ga yva hugwi javo. ³⁷ Yva rehe ğa imondoio ikwatijaripyra Jesus'ga akağa arimo. Ikwatijaripyra ko imbojahava Jesus'ga rehe nurā ore ga jukai javo. E'i:

—Agwa'ga ko Jesus'ga judeus'ğa nduvihavuhuhete'ga.

A'ea i'ei.

³⁸ Ga mokonhava'ea mbovyri yva rehe pevo no. Ga ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty rūi. Ga ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty. Ahe memei ko governo movahīva'ea.

³⁹ Kiroki ğa okwa Jesus'ga pyvō – ğa Jesus'ga rerekomemui. Ombovava ğa oakağa nahā ga mbotegweteavo. Ga pe ğa ei:

⁴⁰—Ere'e nde: “Tamonduru ti Tupana'ga ruhava aerē japokatua'java mokōi rupi jikira rupi nehē.” A'ea nde ei. Po nde rekoi Tupana'ga ra'yramo, a'ero ti eji yva hugwi tajijukayme ti ğa javo, ei ğa Jesus'ga pe.

⁴¹ Na jitehe ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavēi xava'eve'ğa pavēi no. Ga rerekomemuamo ğa ei:

⁴²—Jesus'ga opoko ojipe'ğa tomanoyme ti ğa javo, ei ğa. Tegwete gajipokohava tomanoyme ti ga. Po ga rekoi nhanderuvihavuhuhetero tuhē israelitas'ğa nduvihavuhuhetero tuhē, a'ero po ti ga tojy yva hugwi. A'ero po ti nhande ga reroviari nehē, ei ğa Jesus'ga rerekomemuamo. ⁴³ Ojiko ga Tupana'ga rehe ji ko Tupana'ga ra'yramo javo, ei ğa. Mara'ngu po ti Tupana'ga ga pokopota tomanoyme ti ga javo? ei ğa Jesus'ga rerekomemuamo.

⁴⁴ A'ea jitehe ahe ei no governo movahĩva'ea ġanemimbovyva'ea Jesus'ga mbotegweteavo.

Jesus'ga omano

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Joāo 19.28-30)

⁴⁵ Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporemo. Ka'aru ġwerĩ às três horas kwara imbokojahua'javi.

⁴⁶ Nanime Jesus'ga onhi'ĩga mondoahyahivi Tupana'ga pe.

–Eli, Eli, lemá sabactani? ei ga Tupana'ga pe.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

⁴⁷ Jararamo pevove'ġa ga renduvi novĩa. A'ero ġa ei:

–Agwa'ga onhi'ĩga mondo Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pokoga javo, ei ġa.

⁴⁸ Nanime ġapyteripeve'ga nhani ipyhyga jyruhuva'ea imondeva vinho pype tajahiva'ea pype imoakymbava. Yvyra rehe ga ipimombygi jyruhuva'ea imondovo Jesus'ga pe topyte ti ga javo.

⁴⁹ Jara'ġa ki a'e te e'i:

–Teremondoi na'ē. Tihepia ti Eliasva'ea Jesus'ga mbojyvi nehē, ei ġa.

⁵⁰ Ohapukajahiva'javame Jesus'ga pytupavamo omanomo.

⁵¹ Nanime ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ua yvyvo. Yvya iġwyġwymi. Ita i'ġwy'ġwymi.

⁵² Ahemanoa ryvya jipe'ai. Ġahã – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe aerē omanomo – ġa okwerava'ja omanoa hugwi. ⁵³ Oho ġa ġwyvya hugwi. Aerē Jesus'ga kwerava'javirē omanoa hugwi ġa oho Jerusalém me ojipiuka he'yjuhuvē'ġa pe.

⁵⁴ Soldados'ġa nduvihava'ga gapavēive'ġa pavēi – kiroki ġa ġwepia katu Jesus'ga tohekyjyme ti ġa Jesus'ga yva hugwi javo – ġahã ġwepia yvya ġwyġwymi Jesus'ga manoa reheve. Hepiapavame ġa kyhyjihetei. A'ero ġa ei:

–Agwava'ea ko Tupana'ga ra'yrava'ea tuhē! ei ġa.

⁵⁵ Kunhangwera'ġa o'ã irupe Jesus'ga hugwi okovo hepiaga he'yive'ġa – kiroki ġa ojikoty'a Jesus'ga pavēi. Oho ġa Jesus'ga rupi Galilėiapeve'ġa ġwyrã hugwi ga pokoga jipi. ⁵⁶ Ojipehēa ko Maria Madalenahēa. Ojipehēa ko Mariahēa – kiroki hēa Tiago'ga yhēa José'ga yhēa reheve jitehe. Ojipehēa ko Zebedeu'ga rembirekohēa. Ojipe'ġa ami pevo no kunhangwera'ġa.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Joāo 19.38-42)

⁵⁷ Kwara hoġwerĩrame imbateve'ga hoi. Ga ko José'ga cidadepeve'ga Arimatėiapeve'ga. Ga oko Jesus'ga remimbo'eharamo no. ⁵⁸ Kiro ga hoi Pilatos'ga rongã pe ovahema javo ga pe:

–Tarohe ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

–Kwa, ei Pilatos'ga.

Osoldados'ġa pe ga ei a'ero:

–Togweroho ti José'ga Jesusva'ea ra'oa, ei ga ġa pe.

⁵⁹ A'ero José'ġa hoi ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi Jesus'ga ra'oa mbojyvame José'ġa gara'oa uvani tapy'ynhapirapyryva pyvõ linho apopyra pyvõ ndiky'aiva'ea pyvõ. ⁶⁰ A'ero ġa gara'oa rerohoi inoġa itaruvihavuhua kwaruhua pype ipyahuva'ea pype. José'ga ombogwambogwajukaripe itaruvihavuhua japovouka ikwaruhua imohinuka. “Aerē ji manorame po ti ġa jira'oa mondoi inoġa ipype,” ei ga japoukaramame. Jesus'ga ra'oa noġame ipype José'ġa itauhua moanhani imohina ikwaruhua hovapytyma. A'ero ġa hoi jugwi ogwovo.

⁶¹ Maria Madalenahêa oapy pevo Jesus'ga ryvva rovai pyteri pe Mariahêa pavêi.

Gwepia katu ahe Jesus'ga ryvva

⁶² A'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava. Ko'emame ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa nduri Pilatos'ga pyri fariseus'ğa pavêi. ⁶³ Kiro ğa ei Pilatos'ga pe gwuvihava'ğa pe.

—Orokwahava'ja ore akojava'ea nhi'ığa imoandyandyiharava'ea nhi'ığa, ei ğa Jesus'ga mombe'gwovo tehe. Ahe e'i omanoe'ymame: “Mokõi jikirirê po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehê.” A'ea ahe ei. ⁶⁴ Nurã ti ere esoldados'ğa pe: “Pehepia katu ti aheryvva kiro pekira rupi no.” A'ea ti ere ğa pe tuhuryme ti aheremimbo'ehara'ğa ypytunimo ahera'oa mima aheryvva hugwi nehê. Po ti ğa ahera'oa mimi, a'ero po ti ğa ei gwe'yja'ğa pe nehê: “Okwerava'ja Jesus'ga omanoa hugwi.” A'ea po ti ğa ei o'mberonehê, ei ğa Pilatos'ga pe. Po ti ğa ei a'ea ahera'oa mimirê, a'ero po ti ğa koji'i ojipe'ğa moandyandyi nehê. A'ereki ğa ğa moandyandyi jipe ikwehe o'erame: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ğanduvihavuhetero javo,” ei ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa Pilatos'ga pe fariseus'ğa pavêi.

⁶⁵ A'ero Pilatos'ga ei ğa pe:

—Peroho ti soldados'ğa a'ero. Pekwaha ti hepiakatuuka ğa pe aheryvva, ei Pilatos'ga ğa pe.

⁶⁶ A'ero ğa hoi imondovo inimboa tujuga apopyra pyvõ ikwaruhua rembeyvva rehe inoğa imbogwava itauhua rehe hovapytymbava rehe inoğa hehe no jukwaha a'ero ğa a'ea avykyrame javo. Ga soldados'ğa mo'ami ipyri no tohepia katu ti ğa aheryvva javo.

28

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)

¹ Judeus'ğa poravykye'yma py'rovo sábadu py'rovo iko'ê ğwerĩ domingo. A'ea rupi Maria Madalenahêa ruri Mariahêa pavêi tihepia ti Jesusva'ea ryvva javo.

² Kotihĩ yvva iğwyğwyhetei. A'ereki Tupana'gapyrive'ga ogy yvaga hugwi ovahema yvva koty Jesus'ga ryvva pyri. Itauhua ga imoanhani ikwaruhua hugwi oapyga hehe. ³ Ga hendy'jandy'ja hete overava ja. Ga'apoa tapy'ynhapira itiguhũ hete tuhê!

⁴ Soldados'ğa hyhyihetei okyhyjiavo ğwaramo ga hugwi. Omanove'ğa ja ğa ndekoi a'ero omyuha'jave'yma omanoteheavo.

⁵ Tupana'gapyrive'ga ei kunhangwera'ğa pe:

—Pehe ti tapekyhyji. Peheka pe Jesus'ga ğanemimbovyve'ga, ei ga. ⁶ Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype okwera ğwaramo! Ymya ga ei pe me: “Nhimano'ê po ti ji kwerava'javi nehê,” ei ga. Na tuhê. Ovy ga okwerava'java. Pejo ti hepiaga ganongavagwera pepojykaharete'ga nongavagwera, ei Tupana'gapyrive'ga kunhangwera'ğa pe. ⁷ A'ero kotihĩ ti peho imombe'gwovo garemimbo'ehara'ğa pe. Pe'ji ti ğa pe: “Okwerava'ja Jesus'ga omanoa hugwi. Pehendu ti! Oho na'ê ti ga Galiléiapeve'ğa gwyri pe pe nenonde nehê. Pevo po ti pe ga repiagi nehê.” A'ea ti pe'ji ğa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ea ko ji amombe'u pe me, ei ga kunhangwera'ğa pe.

⁸ Kotihĩ ğa hoi a'ero Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo. Okyhyji ğa novĩa. A'ereki ğa hory hete Jesus'ga kwerava kwahava. A'ero ğa nhani ogwovo timombe'u ti Jesus'ga kwerava garemimbo'ehara'ğa pe javo.

⁹ Nanime Jesus'ga jipiukari ğa pe ğa novatiamo.

—Pejoryjory ti! ei ga ġa pe.

Jesus'ga pyri ġa nduri gapya pyhyga onhinoġa nahã ga mboheteavo.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapekyhyji ti. Peho ti imombe'gwovo nhiirũ'ġa pe nhiremimbo'ehara'ġa pe. Pe'ji ti ġa pe toho ti ġa Galilíapeve'ġa gwyri pe ji repiaga pevo nehẽ, ei Jesus'ga kunhangwera'ġa pe.

Soldadosva'ea remimombe'ua

¹¹ Kunhangwera'ġa horame soldados'ġa – kiroki ġa gwepia katu Jesus'ga ryvya – jararamo ġa oho cidade pe. Ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pyri ġa hoi imombe'upava Jesus'ga ryvya pe'ahava.

¹² A'ero ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa jatykai xava'eve'ġa pavẽi onhi'inhi'igã ojohupe.

—Marã pendeaporogita? ei ġa ojohupe.

—Nahã po ti nhande ġa nderekoi a'ero nehẽ, ei ġa.

A'ero ġa imondoi itambere'ia he'yjuhuva'ea soldados'ġa pe pe'mbe ti ojipe'ġa pe javo. ¹³ Soldados'ġa pe ġa ei:

—Oromondo ore itambere'ia pe me ko. Nurã ti pe'ji imombe'gwovo ojipe'ġa pe pe'mbero. Pe'ji ti: “Ndorohepiakatui reki ore Jesusva'ea ryvya ypytunimo orokia. A'ero Jesusva'ea remimbo'ehara'ġa nduri ahera'oa mima.” A'ea ti pe'ji pe'mbero. ¹⁴ Po ti Pilatos'ga henduvi ikwahava pekira nehẽ, a'ero po ti ore ga ma'ngoma'ngogi tonhimonha'ngayme ti ga peporavykykatue'yma rehe nehẽ, ei ġa soldados'ġa pe ġa mbo'eavo mbehea rehe.

¹⁵ A'ero soldados'ġa ipyhygi itambere'ia okovo ikwava'ẽhara'ġa nhi'igã rupi xava'eve'ġa nhi'igã rupi no mbehea mombe'gwovo. A'ero ġa'mbea judeus'ġa heroviari imombe'gwombe'gwovo ojohupe jipi.

—Jesusva'ea remimbo'ehara'ġa omi ahera'oa aheryvya hugwi soldados'ġa kirame ypytunimo, ei ġa.

Jesus'ga ojipiuka ġwemimbo'eharava'ea pe

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁶ Aerẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ġa onzeve'ġa hoi Galilíapeve'ġa gwyri pe. Pevo ġa hoi vytyri pe. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe ġa pe pevo ti peho javo. A'ero ġa hoi ovahema. ¹⁷ Ga repiagame pevo ġa ga mbohetei. Ojipe'ġa ndogweroviari. “Mara'ngu po Jesus'ga tuhẽ?” ei ġa oyvyteri pe. ¹⁸ A'ero Jesus'ga ruri ġa pyri katu javo ġa pe:

—Tupana'ga e'i ji ve: “Eko ti yvyakotyve'ġa nduvihavuhetero yvagipeve'ġa nduvihavuhetero no. Ndepopoaka hete nde ġa hohe pa,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

¹⁹ —Nurã ji ei pe me: Peho ti yvyakotyve'ġa gwyrripeve'ġa pyri nhaporemo ġa mbo'eavo toko ti ġa Jesus'ga remimbo'eharamo javo, ei Jesus'ga. Pemo-batiza ti ġa. Ga mobatizaramo ti pe'ji ġa pe: “Kiro pe penhimboukwaha Tupana'gareheva'ero penduvete'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'ya'gareheva'ero Jesus'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'uvapyryvareheva'ero.” A'ea ti pe'ji ġa pe ġa mobatizaramo, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁰ Pembo'e ti ġa nhiremimbo'ea rehe nhaporemo tohendu katu ti ġa javo – akoja rehe ji pe mbo'ei. Pehendu katu ti! ei ga. Nane'ymi po ti ji rekoi pe pyri mbapava rurame nehẽ no, ei Jesus'ga ġa pe.

MARCOSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Marcos

¹ Nahanyppy koi Jesus Cristo'ga mombe'upyryva Tupana'ga ra'yra'ga mombe'upyryva. Gaha ko Tupana'ga ombuhuruka yvya koty nhande pyri ikwehe. Igwete Tupana'ga ga mongoi nhanderekote'varuhua momboharamo ikwehe.

*João Batistava'ea uhu Jesus'ga renonde
(Mateus 3.1-12; Lucas 3.1-18; João 1.19-28)*

² Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea rekoi ikwehe. A'ea mombe'unhoḡwenondeavo Isaíasva'ea ikwatijari inoḡa ymyahũ hako. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iḡa hako. Nahã Tupana'ga ei gwa'yra'ga pe: “Nde renonde ti ji ojipe'ga mondoi imombe'uuka ga pe nhinhi'iḡa nehẽ tomboavujikwe pa ti ga nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe hako. A'ea Isaíasva'ea okwatija imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iḡa hako. ³ Igwete Isaíasva'ea ikwatijara'javi inoḡa hako. Ahe omombe'ua'ja Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea.

“Hahyahi po ti ganhi'iḡa

ga erame ḡa mbo'eavo ongae'yi me nehẽ,” ei Isaíasva'ea ikwatija.

“E'i po ti ga:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe
tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe, e po ti ga nehẽ,” ei ahe hako.

Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea e'i nhandepojykaharete'ga ruraḡwama pe tonhimboavujikwe ti ḡa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijyi ti ḡa gweaporoḡita a'ea renonde javo.

⁴⁻⁶ Na tuhẽ reki. Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea rekoi ikwehe. Igwete ahe ei javo ḡa pe ongae'yi me. Yuranuhũ'javuhuva'ea rava camelo rava ahe oapo opiramo. Ipira ahe oapo oku'ayviramo. O'u ahe tukura hehira reheve. Igwete ahe ei ḡa pe:

–Perojijyjijyi ti pejeaporoḡita pejipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga remiarõ'e'yma hugwi, ei ahe. Peko ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ji pe mobatizai nehẽ, ei ahe. Igwete po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehẽ, ei João Batistava'ea.

Igwete ḡa hopavi ojigwyrã hugwi Judéia hugwi ahenhi'iḡa renduva. Cidade de Jerusalém hugwi ḡa hopavi ahe pyri. Igwete ḡa imohemi okote'varuhua Tupana'ga pe ojipe'ḡa ndovaki toropohi ti jugwi javo. A'ero João Batistava'ea ḡa mobatizai rio Jordão pype. ⁷ Igwete ahe ei ḡa pe jipi:

–Jihoheheteve'ga po ti uhu huvihavuhuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki, ei ahe. ⁸ Ji opomobatiza yhya pyvõ kiro. Ga ki a'e te pe pojykauka Tupana'ga ra'uva pe, ei João Batistava'ea ḡa pe.

*Ahe omobatiza Jesus'ga
(Mateus 3.13-17; Lucas 3.21-22)*

⁹ A'ea rupi Jesus'ga ruri Galiléiãpeve'ḡa gwyrã hugwi cidade de Nazaré hugwi. Igwete João Batistava'ea ga mobatizai rio Jordão pype. ¹⁰ Ohemame yhya hugwi Jesus'ga hepiagi yvaga jipe'a. Igwete ga hepiagi Tupana'ga ra'uva ijyva yvaga hugwi. A'ereki inambua ja ogy Jesus'ga rehe o'a. ¹¹ Igwete Tupana'ga onhi'iḡa mbuhuri yvaga hugwi.

—Nde ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga ga pe. Anhimohẽ hete ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe.

*Satanás'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
(Mateus 4.1-11; Lucas 4.1-13)*

¹² Igwete Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me. ¹³ Quarenta ga kiri pevo. A'ea rupi Satanás'ga – ga ko anhağa ruvihavuhu'ga Tupana'ga arõe'ỹve'ga – a'ea rupi ga rekoi Jesus'ga pavẽi ga mongote'varuhupota novĩa. Mbatera onharõva'ea pevo u. Igwete yvagipeve'ga Tupana'gapyrive'ga Jesus'ga pokopokogi imondovo mbatera ga pe.

*Jesus'ga ombuhuruka pira mboaharava'ea ojiheva'ero
(Mateus 4.12-22; Lucas 4.14-15; 5.1-11)*

¹⁴ Ga João Batistava'ea mongirẽ cadeia pype Jesus'ga hoi Galiléiapeve'ga gwyri pe. Igwete ga imombe'ui ġa pe pyryva'ea Tupana'ga remimombe'ua.

¹⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroğwe Tupana'ga ei pe me toko ti ġa jireheva'ero javo, ei Jesus'ga. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imombiga, ei ga ġa pe. Perovia ti pyryva'ea Tupana'ga mombe'ua pejikovo garemimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ga rekoi penduvihavuhuhetero pe mongovo onhi'iġa rupi nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Aerẽ Jesus'ga hoi ypiahua rembeyvyri Galiléiapeve'ga gwyri pe. Igwete ga Simão'ga repiagi gareki'yra'ga no André'ga. Pira mboahava ġa omombo ypiahua pype. A'ereki ġa pira mboaharamo. ¹⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga ġa pe. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'ga pe nehẽ no, ei Jesus'ga. Pira pe peru kiroğwe jipi. Ji pe mbo'erame po ti pe ojipe'ga nderuri ji pyri nehẽ toko ti ġa Jesus'ga nhi'iġa rupi javo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸ Nambegwei Simão'ga hejari pira mboahava a'ero Jesus'ga rupi ogwovo garemimbo'eharamo okovo.

¹⁹ Hehemo Jesus'ga hoi ġa ndepiaga Zebedeu'ga ra'yra'ga Tiagova'ea João'ga no. Ombojoapyapy ko ġa pira mboahava oyhara pype. ²⁰ Ga ndepiagame Jesus'ga onhi'iġa mondoi ġa pe.

—Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga ġa pe.

Igwete ġa uva'ga rejari yhara pype oporavykyhara'ga ndeheve Jesus'ga rupi ogwovo gareheva'ero.

*Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahe hugwi
(Lucas 4.31-37)*

²¹ Igwete Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi judeus'ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iġa rehe ġajatykahava pype. ²² Igwete ġa nhimomby'ai ombo'ea repiaga upa. A'ereki judeus'ga mbo'ehara'ga atyvi ga ġa mbo'ei. Ga hete okwaha Tupana'ga nhi'iġa oakaġi pe.

²³ Nanime ga ruri ġajatykahava pype – kiroki ga anhağa opojyka ga. A'ea rembipojykaru ġwaramo ga onhi'iġa mondo Jesus'ga pe.

²⁴ —Jesus, maranuhũrame nde ore avykyuhui? ei ga. Ore mombapava nde ruri naerũ? ei ga. Orokwaha hete ndehe. Nde ko pyryheteva'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga Jesus'ga pe Nazarépeve'ga pe.

²⁵ A'ero Jesus'ga nhi'iġahyi jupe terenhi'iġi javo.

—Ejipe'a ga hugwi, ei Jesus'ga jupe.

²⁶ A'ero anhağa ga moğwyğwymahyi ohapukaita ojipe'avo ga hugwi. Anhağa jipe'arame ga hugwi ga pyryhetero a'ero. ²⁷ Igwete pevove'ğa nhi-momby'apavi Jesus'ga rehe upa. Igwete ға ei ojohupe:

–Marağatu? ei ға. Hajiheva'ea rehe ga nhande mbo'ei, ei ға. Okwaha hete ga okovo. Ga erame anhağa vehevi ġwendu katu ga, ei ға ojohupe.

²⁸ Kotihĩ ға Jesus'ga mombe'umbe'ui ға pe nhaporemō ojigwyri pe Galilėia pe.

Jesus'ga omombi ahētetirũa
(Mateus 8.14-17; Lucas 4.38-41)

²⁹ Igwete Jesus'ğa hoi ġajatykahava hugwi. Tiagova'ea oho ға ndupi no João'ga pavėi. Igwete ға jogwerohoi ojogwerovahema Simão'ga ronga pe. Pevo Simão'ga ruvi André'ga pavėi. ³⁰ Kotihĩ ға hėa mombe'ui Jesus'ga pe Simão'ga rembirekohėa yhėa. Onhino hėa upa. A'ereki o'a hete hėa rehe. Igwete ға hėa mombe'ui Jesus'ga pe. ³¹ Igwete ga hoi hėa popyhyga hėa mbovyva hėa mopo'ama. Omombi pa ga karugwara hėa hugwi. A'ero hėa hoi herua mbatera ға pe to'u ға javo.

³²⁻³³ Kwara hoa rupi cidadepeve'ğa jogwerupavi onga pe Jesus'ga pyri. Gwerugweru ға ga pyri anhağa rembipojykahara'ğa Diabo'gapyriva'ea rembipojykahara'ğa. Itetirũave'ğa ға gwerugweru pa ға noğa Jesus'ga pyri no. ³⁴ Igwete Jesus'ga imombigi ġatetirũa joparaparava ға hugwi. He'yjuhuva'ea anhağa ga imbojipe'ai ға hugwi. Igwete ga nomonhi'iğukari anhağa onhi-mombe'uukare'yma jupe. A'ereki a'ea okwaha ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo ga pe.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe
(Lucas 4.42-44)

³⁵ Ko'eğatue'yma rupi Jesus'ga vyri ogwovo. Ga tehe oho cidade hugwi. Pevo ga nhi'inhi'iği Tupana'ga pe. ³⁶ Aerė Simão'ga hoi Jesus'ga reka onhipavėive'ğa pavėi. ³⁷ Ga repiagame ға ei ga pe:

–Cidadepeve'ğa nhaporemō nde reka okovo novĩa, ei ға.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

–Akwaha hete ji novĩa, ei ga. Emo ojipe'ipe'i pe ira'agweva'e pe po ti nhande xaho hamo. Tamombe'u ti Tupana'ga nhi'iğa pevove'ğa pe no, ei ga. A'ereki a'ea rehe ji ajo yvyva koty, ei ga ға pe.

³⁹ A'ero ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe Galilėiapeve'ğa gwyrā rupi imombe'gwovo ġajatykahava pype. Igwete ga anhağa mbojipe'ape'ai ға hugwi imondovouka.

Jesus'ga omoka'ė ahejagwa
(Mateus 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Aerė ga ruri Jesus'ga pyri ijaijauhuve'ga. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

–Jesus, ei ga. Nde eremoka'ė kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ėpotari, a'ero po ti nde imoka'ėi nehė, ei ga Jesus'ga pe.

⁴¹ Iporia'i hete ga Jesus'ga pe. Nurā Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe.

–Apota ji, ei ga ga pe. Eka'ė ga hugwi! ei ga a'ero jupe.

⁴² Kotihĩ ġajagwa ika'embavi ga hugwi. ⁴³⁻⁴⁴ Igwete Jesus'ga eaħyi ga pe:

–Ehendu tuhė ti nhinhi'iğa, ei ga. Teremombe'uuhui ti ға pe ndejagwa moka'ėagwera. Heregwovo kiro ejipiuka mbatera kwava'ėhara'ga pe, ei Jesus'ga ga pe. Moisésva'ea e'i po rimba'e: “Ika'ėrame pe hugwi ti pemondo mbatepyryva ikwava'ėhara'ga pe tokwava'ė ti ga Tupana'ga pe a'ero nehė,”

ei ahe, ei Jesus'ga ga pe. Enhi'ipo'ru ti ahe a'ero. Emondo ti mbatera ikwawa'ēhara'ga pe tokwaha pa ti ġa ndejagwa moka'ēagwera, ei ga. Heregwovo kiro a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁵ Ohorame ga imombe'umbe'ui reki ojipe'ġa pe Jesus'ga omoka'ē jijagwa ji hugwi javo. Nurā Jesus'ga ndohoa'javi cidades pe ġandovaki. Ongae'yi me ga hoi okovo a'ero tonhimono'ono'oġyme ġa ji rehe javo. Emo ġa ohooho reki pevo ga pyri ocidades hugwi nhaporem.

2

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea (Mateus 9.1-8; Lucas 5.17-26)

¹ Aerē Jesus'ga jivyra'javi cidade de Cafarnaum me.

—Jesus'ga ko pevo u onga pe, ei ġa ga mombe'gwovo.

² Igwete ġa jatykai onhimongyavo ga pyri. Tegwete reki ġandupava onga pype. Tegwete ġanduva jurukwara pyri no. A'ereki ġa he'yjuhu hete ua ga pyri. Igwete Jesus'ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iġa ġa pe.

³ Igwete ġa nomyive'ga reruri ga pyri novia. Quatro ko ġa ojopokopokoga ga rehe ga rerua. ⁴ Tegwete reki garerohohava Jesus'ga ypyvo he'yjuhuve'ga mbytera rupi. Nurā ġa ga reruri ga rerojiupia onga arimo iperehuva'ea arimo ipe'ape'avo tujuga apopyra Jesus'ga rehei katu. Ikwara rupi ġa ga mbojyvi ga mbuhua Jesus'ga pyri a'ero gakupeupava reheve. ⁵ Hepiagame ġajikoga ojihe Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

—Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.

⁶ Gwino ġa neni upa judeus'ga mbo'ehara'ġa – kiroki ġa ombo'embo'e ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Jesus'ga nhi'iġa renduvame ġa ei oyvyteri pe: ⁷ “Maranuhūrame ga euhui poa?” ei ġa. “Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero. A'ereki Tupana'ga jate omombo aherekote'varuhua,” ei ġa oyvyteri pe.

⁸ Kotihī Jesus'ga ikwahavi oyvyteri pe ġandeaporoġita. Igwete ga ei ġa pe:

—Maranuhūrame pe ndeaporoġitate'varuhuro pejjupa? ei ga ġa pe. ⁹ A'e ko ji ga pe ko: “Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.” Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ġa pe. Po ji ei ga pe: “Epo'ã, epyhy ejikupeupava herogwovo”, a'ero po ti pe ga repiagi herohorame nehē. A'ero po ti pe jipopoakara heroviari nehē, ei ga ġa pe. ¹⁰ Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei Jesus'ga. Gaha omomboruka ji ve aherekote'varuhua ahe hugwi, ei ga ġa pe. Amopo'ã ti ji nomyive'ga kiro a'ero nehē tapekwaha ti jipopoakara nehē. A'ero po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ombuhuruka tuhē Jesus'ga avo yvya koty,” ei ga. Nurā ji ei kiro ga pe, ei ga.

¹¹ —Nde ve ji ei, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Epo'ã. Epyhy ekupeupava herogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹² Gandovaki ga po'aġatui a'ero ipyhyga okupeupava herokwava. Ga repiagame ġa nhimomby'apavi. Igwete ġa ei:

—Pyry hete ko Tupana'ga. Pyry hete ko ga. Ymyagwera jate ko nhande ndihepiagangavi nanongara, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga omongo Leviva'ea ojiheva'ero (Mateus 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ Aerē Jesus'ga hoa'javi ypiahua rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ga jatykai ogwovo ga pyri. Igwete ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'iġa rehe. ¹⁴ Hehemo ga hoi. Igwete ga Levi'ga repiagi. Ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga. Itambere'ia ryrua pype Levi'ga reni. A'ereki ga omono'ō itambere'ia ipyhyga pevove'ga hugwi tamondo ti governo pe javo. Igwete Jesus'ga ga repiagi javo ga pe.

—Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Levi'ga pe.

Igwete ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi garemimbo'eharamo.

¹⁵ Aerē Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga nderohoi Levi'ga rongga pe. Igwete ga i'ui he'yjuhuve'ga pavēi. A'ereki he'yjuhu ga okovo Jesus'ga pyri jipi itambere'ia mono'ohara'ga. Gahā oko ga pyri no – kiroki ga pe ojipe'ga e'i ite'varuhu ga javo. A'ereki ga nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera jipi. ¹⁶ Igwete Jesus'ga i'ui ga pavēi. A'ero judeus'ga mbo'ehara'ga nduri no. Ga ko fariseus'ga. Ga e'i tihendu katu pa Moisésva'ea remimbo'eagwera javo novīa. A'ero ga nduri Jesus'ga ndepiaga ga i'urame jara'ga pavēi. Nurā ga ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe:

—Maranuhūrame Jesus'ga jihe'aruhui itambere'ia mono'ohara'ga ndehe okote'varuhuve'ga ndehe no i'gwovo ga pavēi, ei ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe.

¹⁷ Henduvame ganhi'iga ojihe Jesus'ga ei javo ga pe:

—Tamombe'u katu ti pe me a'ero jijihe'ara nanongara'ga ndehe, ei ga. Ji ko ahepohanohara'ga ja, ei ga. Kiroki ga e'i ojive: “Nanhitetirūi ji” – gahā ahepohanohara'ga ndopokogi ga pohanoge'yma. Kiroki ga e'i ojive: “Nhitetirūa ji” – gahā ahepohanohara'ga ga pokogi ga pohanoga. Na jitehe ji okote'varuhuve'ga pokogi jijihe'a ga ndehe topohi ti ga okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki a'ea rehe ji ajo yvya koty tapoko ti ga javo – kiroki ga e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marā po ti ji ve a'ero nehē?” ei ga. Ojipe'ga pyri rūi ji ajo javo – kiroki ga e'i ojive: “Jipyry hete ji,” ei Jesus'ga.

Ndo'ui ahe mbatera xanhi'ī Tupana'ga pe javo

(Mateus 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Aerē ojipe'ga nduri Jesus'ga pyri xa'e ti ga pe javo. A'ereki João Batista'ea remimbo'ehara'ga, amoamome ga ei ojohupe: “Ti'uyme ti mbatera xanhi'inhi'ī Tupana'ga pe javo,” ei ga. Fariseus'ga na jitehe amoamome ga ei xanhi'ī Tupana'ga pe i'ue'yma javo. Igwete ojipe'ga nduri Jesus'ga pyri javo ga pe.

—Ndo'ui ko João Batista'ga remimbo'ehara'ga xanhi'ī Tupana'ga pe javo, ei ga. Fariseus'ga nemimbo'ehara'ga na jitehe ndo'ui mbatera onhi'iga ga pe. Neremimbo'ehara'ga ki a'e te o'uo'u mbatera jipi, ei ga. Maraname nanuhū ga ndekoi a'ero naerū jara'ga atyvi? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Nhiremimbo'ehara'ga ko ga javijitehe – kiroki ga oko hēarembirekoruama'ga pavēi, ei ga. Gapavēive'ga ko o'u tuhē mbatera gworyg-woryvamo ga pavēi okovo gwaramo, ei ga ga pe. Nhiremimbo'ehara'ga na jitehe a'ero. ²⁰ Ga ko o'u ji pavēi okovo gwaramo, ei Jesus'ga ga pe. Aerē po ti okote'varuhuve'ga ji rerohoi ga hugwi nehē. A'ea rupi po ti ga ndo'ui mbatera nehē no ovy'are'yma gwaramo, ei ga ga pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei no:

—Tamombe'u ti pe me ojipea ojo'java'ea no. Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana, nomondoi po ahe tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea itararagagwera rehe imboja, ei ga. Kia pyvō imbojarame po jiky ymyahūva'ea hugwi ityryrygame. A'ero po ijovaja'rokatui, ei Jesus'ga ga pe.

²² —Irūa tamombe'u pe me no, ei Jesus'ga. Vinho aporame ahe nonhagi hyruymyana pype mbiara piryrymyana pype tireko katu javo. A'ereki vinhopyahua ombotyjutyjui ovuvua, ei ga. Inhagame mbiara piryrymyana pype vinhopyahua vuvuvuvuri a'ero imombuga ipira otururupava jugwi. Onhi-momby hete a'ero. Ombote'varuhu mbiara pira no, ei ga ga pe. Ipiyahua pype reki ahe onha vinhopyahua a'ero, ei ga ga pe.

Gwemimbo'ea pe Jesus'ga ei a'ea. A'ereki garemimombe'ua ndojihe'ari ganamonhava'ea remimombe'uagwera rehe.

*Nahanahā ti ġa toko sábadu rupi, ei Jesus'ga
(Mateus 12.1-8; Lucas 6.1-5)*

²³ Aerē judeus'ġa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ġa hoi pea rupi ogwovo. Igwete ġa hoi kopytera rupi ogwovo. Ohorame garemimbo'ehara'ġa ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo. ²⁴ A'ero fariseus'ġa ei Jesus'ga pe:

–Ehepia ġa, ei ġa. Moisésva'ea e'i ikwatija nhande ve hako: “Sábadu rupi nhande ndiaporavykyi hamo,” ei ahe, ei ġa. Maranuhūrame ġa trigo ika'mbika'mbigi sábadu rupi naerū Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatue'yma naerū? ei ġa Jesus'ga pe.

²⁵⁻²⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Tupana'ga rembikwatijarukara onhi'ĩ pe me novĭa Daviva'ea mombe'gwovo, ei ga. Ymyahū ko Daviva'ea hoi Tupana'ga ronga pype tenda pype hako. A'ea pype ikwava'ēhara'ġa ono pāo imondovo Tupana'ga pe jipi, ei ga. Ikwava'ēhara'ġa jate po o'u a'ea hamo. “Ojipe'ġa po to'uyme hamo,” e'i ikwatijara novĭa Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Igwete Daviva'ea hoi Tupana'ga ronga pype. Ahe ndogwerekoi mbatera ojive. Ahepavēiva'ea ndogwerekoi no. Nurā ty'ara ahe jukai, ei ga ġa pe. A'ero Abiatarva'ea ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuaġwamava'ea ahe imondoi akoja Daviva'ea pe to'u ti ga javo. Igwete Daviva'ea i'ui hako imondovo onhipavēiva'ea pe hako, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga nde'i reki Daviva'ea pe hako: “Pe napehendukatui nhinhi'ġa i'gwovo.” Ga nde'iahyi ahe ve, ei Jesus'ga. Oro pe, ei ga, maranuhūrame pe euhui nhiremimbo'ehara'ġa pe naerū? ei ga fariseus'ġa pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

–Tupana'ga nde'i hako: “Kiro po ti ji yvyakotyve'ġa apoi tokwaku ti ġa sábadu javo.” A'ea ga nde'i, ei Jesus'ga. Nahā ga ei reki hako: “Kiro po ti ji sábadu apoi ġa pe tipokapa pi ti ġa javo,” ei ga ġa pe. ²⁸ Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Nurā jiji a'e nahanahā ti ġa toko javo. Sábadu pe vehevi ji ei no nahā ti ġa toko a'ea rupi javo, ei Jesus'ga ġa pe.

3

*Iponhimamava'ea
(Mateus 12.9-14; Lucas 6.6-11)*

¹ Aerē Jesus'ga hoa'javi ġajatykahava pype. Pevo ga rekoi iponhimamave'ga. ² Igwete fariseus'ġa Jesus'ga repiahetei timbotegwete ga javo.

–Kiro sábadu, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po ti ga gapoa mbokatua'java nehē kiro nhandeporavykye'yma rupi? ei ġa. Gapoa mbokatua'javame po ti nhande ei ga pe: “Nerehendukatui nde Moisésva'ea remimbo'eagwera,” xa'e ti ga pe, ei ġa ojohupe.

³ Igwete Jesus'ga ei iponhimamave'ga pe:

–Epo'ā ejoa ġapytera rupi.

⁴ Jara'ġa pe Jesus'ga ei:

–Pe'ji ti ji ve. Marā po nhande rekoi nhandeporavykye'yma rupi hamo? Gara Moisésva'ea ei nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo po rimba'e naerū? ei ga. E'i po ahe naerū: “Timbote'varuhu ti ojipe'ġa pe sábadu rupi hamo”? A'ea po ahe ei naerū? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. “Timombyry ti ġa pe a'ea rupi hamo.” A'ea ahe ei po rimba'e? ei ga. Gara Moisésva'ea ei sábadu mombe'gwovo naerū? “Tijuka

ti ġa a'ea rupi hamo.” A'ea po ahe ei naerū? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei ga ġa pe. “Timomanoukaryme ti ġa a'ea rupi hamo,” e po ahe? ei Jesus'ga ġa pe.

Igwete ġa nonhi'iġa'javi ga pe. ⁵ A'ero Jesus'ga ġa ndepiapavi onhi-monha'ngavo. Okoveveuhu ga ġa ndehe. A'ereki ġa noangarihu ojipe'ġa porogwetyge'yma. Igwete ga ei iponhimamave'ga pe:

–Epyho epoa.

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ġpo'rurame. ⁶ Igwete ġa ěi fariseus'ġa. Kotihġ ġa Herodes'gareheve'ġa monhi'inhi'ġi a'ero. Igwete ġa ei:

–Maranuhū po ti nhande Jesus'ga jukaukaruhui nehē? ei ġa ojohupe.

Oho pa ahe Jesus'ga pyri

⁷ Igwete Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi ypiahua rembe'yi pe. He'yjuhu hete ġa ua ga pyri ojigwyrā hugwi. Galiléia hugwi ġa ndupavi Judéia hugwi no Iduméia hugwi no. ⁸ Cidade de Jerusalém hugwi ġa nduri no. Rio Jordão kikoty aherovaja hugwi ġa nduri Jesus'ga pyri no. Cidade-pyrive'ġa uhu pa no Tiropyrive'ġa Sidompyrive'ġa. A'ereki ġa ġwendu ġa imombe'urame Jesus'ga rembiapoa ahemonhimomby'ava'ea. A'ero ġa ndupavi ga pyri onhimongyavo. ⁹⁻¹⁰ Igwete ga imombimombigi karugwara he'yjuhuve'ġa hugwi. Nurā itetirūave'ġa Jesus'ga mbotymbotyvahivi tomombi ti ga ji hugwi javo. Nurā Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

–Peru ti yhara ji ve. Ta'a ti ipype ġa hugwi tanhimbotymbotyvahyyme ti ġa onhimongyavo, ei ga ġa pe.

¹¹ Igwete ġa nduri jipi – kiroki ġa anhaġa opojyka ġa. Jesus'ga repiagame ġa nenypy'andurugi ga pyri o'eahyavo nde ko Tupana'ga ra'yramo javo. ¹² A'ero ga nhi'ġahyi ġa pe tanhimombe'uyme ti ġa javo.

Jesus'ga omo'emo'ē dozeva'ea onhimoirūharamo

(Mateus 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³ Aerē Jesus'ga jipiri vytyruhua rupi ogwovo. Igwete ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbotarimo. ¹⁴ Doze ko ġa, ga ġa mo'emo'ēi ojiheva'ero. (Nhimoirūhara ei ga ġa pe.) A'ero ga ei ġa pe:

–Topomondo ti imombe'gwovouka nhinhi'ġa ojipe'ġa pe nehē.

¹⁵ Tambojipe'auka ti ji pe me anhaġa Diabo'gapyriva'ea ġa hugwi nehē, ei ga ġa pe.

¹⁶⁻¹⁹ Dozeve'ġa ko: Simão'ga, Tiagova'ea, aheirū'ga João'ga, André'ga, Filipe'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tomé'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'yra'ga – Tadeu'ga, Simão Zelote'ga, Judas Iscariotes'ga – ga ko aerē omondouka Jesus'ga ga'arōe'ŷve'ġa po pe ga pyhygauka. Gahā Jesus'ga omo'emo'ē ġwemimbo'eharamo dozeve'ġa. Ojipea Jesus'ga ono Simão'ga rehe. Pedro Jesus'ga ono ga rehe. Tiagova'ea ko Zebedeu'ga ra'yra'ea João'ga pavēi. Ojipea Jesus'ga ono ġa ndehe ġanderaramo Boanerges. Boanerges pe nhande ei: Ga ko tupanaraġa ja.

Belzebu'ga opojyka Jesus'ga, e'i tehe ahe

(Mateus 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰ Igwete Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi onga pe. Kiro he'yjuhuve'ġa jatykai ġa pyri a'ero. Ndo'uukari ġa mbatera Jesus'ga pe u'ua ġa pyri. ²¹ Ikwahavame Jesus'ga re'yja'ġa hoi ga pyri. Igwete ġa ei:

–Tipyhy ti Jesus'ga rerogwovo ġa hugwi. A'ereki ga'akaġa mbipehu kiro ovuhu, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

²² Igwete judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei – kiroki ġa u Jerusalém hugwi – igwete ġa ei ojohupe:

–Belzebu'ga opojyka Jesus'ga ojive, e'i tehe ġa. Nurā Jesus'ga ombojipe'auka anhaġa ġa hugwi, ei ġa. A'ereki Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhuro. A'ero ga anhaġa mbojipe'aukari Jesus'ga pe, e'i tehe ġa ojohupe.

Satanás'ga pe ġa ei Belzebu'ga. Diabo'ga ei ġa ga pe no.

²³ A'ero Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri judeus'ga mbo'ehara'ga. Igwete ga imombe'umbe'ui ojo'java'ea ġa pe.

–Mbipehu reki pendeaporoġita, ei ga ġa pe. Satanás'ga ndajipoykai tuhē jihi. Satanás'ga ġa pojykarame ojive nombojipe'aukari ġa pe ojipyri'ava'ea. A'ereki ga nombojogwayvayvari reki ojiheve'ġa, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁴ Tamombe'u ti ojo'java'ea pe me a'ero, ei ga. Po ġagwyriveve'ġa ojogwayvayva hete, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi. ²⁵ Po ongapypeve'ġa ojogwayvayva, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi no. ²⁶ Po Satanás'ga ojipyri'ava'ea mbojogwayvayva hamo, a'ero po gapyri'ava'ea nhombojipe'apavi ojohugwi, ei ga. A'ero po Satanás'ga ndogwerekoajavi ojiheve'ġa. Ndokoa'javi po ga huvihavamo a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Na rūi reki Satanás'ga rekoi, a'e ji, ei ga. Ga nombojogwayvayvari ojipyri'ava'ea. Ga rūi reki ombojipe'auka ji ve anhaġa ojipe'ġa hugwi a'ero, ei ga ġa pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei no:

–Ojipe'ġa ndoki ipopoakave'ga ronga pype gambatera rerogwovo ga hugwi. Gahoheve'ga jate oki ipype opopoakahetero ġwaramo. Igwete ga ga kwana'ēi gambatera ipe'avo herogwovo ga hugwi, ei ga ġa pe.

Nahā Jesus'ga ei ġa pe jihi ko Satanás'ga hohe gapyri'ava'ea mbojipe'avo javo.

²⁸⁻³⁰ Igwete ga ei ġa pe:

–“Anhaġa opojyka ga ojive,” pe'euhu tehe pe ji ve, ei ga javo ġa pe. Nurā ti ji ei pe me imombe'ukatuavo: Tupana'ga po ti omombo pa ahe hugwi aherekote'varuhuparavuhua. Ombotegwetea vehevi po ti Tupana'ga omombo pa ahe hugwi, ei ga. Emo gwa'uva mbotegwetea po ti Tupana'ga nomombori tuhē ahe hugwi. A'ea ndojihyva'javi ahe hugwi avuirama, ei ga ġa pe.

Jesus'ga re'yjava'ea

(Mateus 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹⁻³² Kiro ġa vahemi a'ero Jesus'ga yhēa gareki'yra'ġa pavēi. Okari pe ġa pytai o'ama. A'ereki he'yjuhuve'ġa u ga pyri oapyapyga. Igwete Jesus'ga re'yja'ġa imondoi onhi'ġa ga pe tuhu ti ga ore pyri javo. A'ero ġa imombe'ui ga pe:

–Jesus, okari pe ġa ndekoi neyhēa neirū'ġa pavēi. “Tuhu ga ore pyri,” ei ġa nde ve, ei ġa ga pe.

³³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Marāve'ġa pe ji ei naerū nhy'ġa nhyirū'ġa?

³⁴ Gweroapyve'ġa ndepiagame ga ei ġa pe a'ero:

–Agwa reki ġa nhy'ġa nhyirū'ġa, ei ga. ³⁵ Kiroki ġa oko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe – ġa pe ji ei nhyirū'ġa nhyrendyra'ġa. Nhy'ġa a'e ji ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

4

Ha'ynha mohāihara'ga

(Mateus 13.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Aerē Jesus'ga ġa mbo'ea'javi ypihua rembe'yi pe. He'yjuhu ġa ojatykavo ga pyri yembe'yi pe onhimongyavo. Nurā ga avi yhara pype oina imoanha'ndiavouka tohendu pa ti ġa nhinhi'ġa javo. ² Igwete ga ġa mbo'ea'javi imombe'gwombe'gwovo ojo'java'ea ġa pe.

³ –Pehendu ti, ei ga. Imohāihara'ga gweroho ha'ynha ko pe imohaina ityima, ei ga. ⁴ Imohāirame mokonhete indurugi pea rembeyvyra rupi. Igwete gwyrā'ia ruri imokokona jupava, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

⁵ –Jara onduru yja rehe, ei ga. Xunhi reki yja ita arimo. Kotihī henhunhamo a'ero novīa. A'ereki nianami yja. ⁶ Emo kwarahyahivame ombokai imonhymbava hohova. Garemity'mbia ipavi a'ero onhimomiranama'jave'yma. A'ereki hapoa ndokihetei yvya pype, ei ga imombe'gwovo.

⁷ –Jara onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe. Igwete ga'apoa ha'ynha henhunhamo nhungwava ra'ynha pavēi. Igwete nhungwava nhambyguhui garemityima herekovo imonhimomboakare'yma. Igwete ndi'ai upa, ei ga ġa pe.

⁸ –Jara reki onduru vykatua rehe. A'ea henhunhamo onhimomboaka gworyvamo. O'arame he'ye'yi ha'ynha trinta ahara pype. Jara pype koji'i tehe ha'ynha sessenta. Jara pype ha'ynha he'yjuhuro cem ipype, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ġa pe.

*Jesus'ga omombe'u moroġita
(Mateus 13.10-23; Lucas 8.9-15)*

¹⁰ Garenduhara'ga horame ga hugwi gapavēive'ġa nhi'igi ga pe dozeve'ga pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

–Gara pe nde ei poro moroġita mombe'gwovo ore ve? ei ġa. A'ereki ore ndorokwahavi a'ea, ei ġa ga pe.

¹¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Amombe'u katu ji kiro pe me. A'ereki Tupana'ga opota penembikwahava, ei Jesus'ga ġa pe. Okwahavuka ga pe me onhimiva'ea nahā po ti ji reki ojiheve'ġa nduvihavamo nehē javo, ei ga ġa pe. Pe me jate ga okwahavuka nanongara. Ga ki a'e te – kiroki ġa ndokoi gareheva'ero – ġa pe ji amombe'u ojo'java'ea ikwahavukare'yma ġa pe, ei ga ġa pe. ¹² Ojo'java'ea ji amombe'u ġa pe a'ero

“tonhimombaragwahavyme ti ġa hepiepiagame.

Tokwahavyme ti ġa henduenduvame.

A'ereki ġa ndogwerojijyipotari gweaporoġita.

Nomomborukapotari ġa Tupana'ga pe okote'varuhua”, ei ga ġa pe.

¹³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

–Ndapekwahavi pe ji imombe'urame pe me garemitymagwera? Marā po ti pe ikwahapavi ojo'java'ea naerū? ei ga. ¹⁴ Tamombe'u katu ti kiro itymagwera pe me a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

–Kiroki ga omombe'u Tupana'ga – ga ko ha'ynha mohāihara'ga ja, ei ga. ¹⁵ Mokonhete'i ha'ynha onduru pehea rembeyvyri. Igwete gwyrā'ia imokokombavi ha'ynha imohāirame, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduvame Tupana'ga mombe'ua Satanás'ga imoka'nhymbavi a'ea ġa hugwi, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁶ –Jara ha'ynha onduru yja rehe ita arimo. Nurā ġwenhunhame kotihī nonhimomiranami, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduvi Tupana'ga mombe'ua kotihī gworygworyvamo hehe novīa. ¹⁷ Gwendu katu na'ē ġa gamombe'ua novīa. Aerē ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa ndekoro ġwaramo Tupana'ga mombe'ua rupi, ei ga. Hahyrame ġa pe ġa nonhimomiranama'javi a'ero kotihī opohia Tupana'ga mombe'ua hugwi. A'ereki gamombe'ua ndokikatui ġayvyteri pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁸ –Jara onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe – a'ea oambyguhu garemityima imonhimomboakare'yma, ei ga. Na

jitehe ojipe'ga henduna'ei Tupana'ga mombe'ua novia. ¹⁹ Aerē gapy'a rekotehei. A'ereki ga nhağataruhu ojihe marā po ti ji ve nehē javo, ei ga. Igwete ga nhimoandyandyi itambere'ia potaruhuavo a'ea po ti ji mbohoryhetei nehē javo tehe. Igwete ga ipotaparavuhui mbatera, ei ga. Hatīava'ea oamby imohāihara'ga remityma. A'ero ndi'ai, ei ga. Na jitehe ganemimbotaruhua nohenduva'javukari ga pe Tupana'ga mombe'ua. A'ero ga ndokoi gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ga pe japoe'yma pyryva'ea, ei ga imombe'gwovo ga pe.

²⁰ –Jara onduru vvykatua rehe ġwenhukaturu gworygworyvamo, ei ga. Na jitehe jara'ga henduvi Tupana'ga mombe'ua herovia tuhē okokatuavo, ei ga. Jara'ga oapo hete pyryva'ea a'ero. Jara'ga koji'i ga oapo pyryva'ea. Jara'ga koji'iete'i ga oapoapo pyryheteva'ea jipi okokatuavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

A lamparina

(Lucas 8.16-18)

²¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe no:

–Herurame lamparina oki pe po ahe ndohovapygi hyrua pyvō. Ahe nomondoi onhinongava gwyrī pe cama gwyrī pe. Ahe gweru imondovo pyte'mbia rehe imohina tamomytu'emba nhande ve javo, ei ga. ²² Na jitehe Tupana'ga ġwenotī na'ē ġwemimbo'eagwera tamomytu'emba ti ġa'akaġi pe aerē nehē javo, ei ga. ²³ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ga pe no:

–Henduvame nhinhi'iga pehendu katu ti a'ero, ei ga. Po ti xunhi pe henduvi nhinhi'iga, a'ero po ti xunhi pe ikwahavi nehē. Po ti pe hendukatui nehē, a'ero po ti pe ikwahahetei nehē. Koji'i po ti Tupana'ga pe mbo'ea'javi a'ero nehē no, ei ga. ²⁵ Po ti pe ikwahavi nhinhi'iga rendukatuavo nehē, a'ero po ti pe ikwahahetei nehē, ei ga. Po ti xunhi pe ikwahavi nhinhi'iga hendupotare'yma, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhyimbavukari pe me nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Ha'ynha henhui onhimomboaka

²⁶ Igwete Jesus'ga ei no:

–Ojipea tamombe'u pe me ojo'java'ea tapekwaha hete ti Tupana'gareheve'ga jikoheteağwama ga rehe. A'ereki Tupana'ga hete ga mbojikojikogukari ojihe jipi ġanduvihavamo. Na ja a'ero, ei ga. Ha'ynha mohāihara'ga omohāi ha'ynha vvyvo. ²⁷ He'yi ga kiri henhunhame ogwovo hepiaga. Igwete garemityma nhimomboakari. “Marā po nhiremityma renhunhamo onhimomboaka a'ero?” ei ga jupe ikwahave'yma, ei ga. ²⁸ A'ereki a'ea tehe henhui ohema yvya hugwi. Aerē nhimomboakari oharamo. Aerē itiniġi, ei Jesus'ga. ²⁹ A'ero ga ga mondoukari imondohondohogauka haimbeva'ea pyvō foice pyvō. A'ereki oho japiavo imondohokava, ei Jesus'ga ga pe imombe'gwovo.

Mostarda ra'ynha

(Mateus 13.31-32, 35; Lucas 13.18-19)

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe no:

–Marāva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me ojo'java'ea tapekwaha ti Tupana'gareheve'ga nde'yjuhuağwama? ei ga. A'ereki jypy ga ndahe'yi. Aerē reki ga nde'yjuhuro – kiroki ga e'i: “Tupana'ga ko nhanderuvihavamo”, ei Jesus'ga ga pe. Na ja a'ero, ei ga. ³¹ Otý ga mostarda ra'ynha, ei ga. Xunhiete'i ko nanongara ra'ynha jara gwyrē'i pa. ³² Itymirē reki onhimomboaka hete

huvihavuhuro oji'java'ea hohe pa, ei ga. Huvihavuhu hakā oja'oja'oga. Nurā gwyrā'ia turi japovo gwaityga hakā rehe upa i'aği pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³³ Nanongara ga imombe'umbe'ui he'yjuhuve'ġa pe ojo'java'ea mombe'gwovo. Ga ikwahavame koji'i ga imombe'ui ġa pe a'ero. ³⁴ Ojo'java'ea jate ga omombe'umbe'u he'yjuhuve'ġa pe ġa mbo'erame Tupana'ga nhi'iġa rehe. Emo ġandovakie'ỹ ga imombe'ukatupavi ġwemimbo'ehara'ġa pe tokwaha tuhē ġa javo.

*Jesus'ga omombi vyruhua
(Mateus 8.23-27; Lucas 8.22-25)*

³⁵ Ka'arugame Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Xaho ti aherovai.

³⁶ Igwete ġa hoi he'yjuhuve'ġa hugwi. Jesus'ga oapy oina yhara pype. Igwete ġa ga rerohoi ypihua aherovai. Ojipe'ġa oho oyhara pype ġa ndupi no. ³⁷ Ga horame turi vyruhua. Yvyturanuhūa ombo'ambo'a typepemuhūa yhara pype. Kiro tynahē ġwerī yhara a'ero. ³⁸ Jesus'ga oki reki yhara revira rehe oakaġa noġa aheakaġa jikokava rehe. Igwete ġa ga moma'ēi javo ga pe.

—Jesus, kiro nhande hoi ypy pe, ei ġa. Nane'aġataruhui nde nhandepapava rehe naerū? ei ġa ga pe.

³⁹ Igwete ga ma'ēi onhi'iġahyavo vyvtua pe. Igwete ga ei ypihua pe:

—Epi! ei ga. Tanetymyi ti.

A'ero ipigi vyvtua. Notymynha'javi. ⁴⁰ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Maraname pe kyhyjiuhui? ei ga. Ndapejikogi ve tuhē pe ji rehe naerū? ei ga ġa pe.

⁴¹ Igwete ġa nhimomby'ahetei a'ero javo ojohupe:

—Marā te ga rekoi naerū? Yvytua vehevi re po ġwendu katu ganhi'iġa ypihua pavēi, ei ġa javo ojohupe.

5

*Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi
(Mateus 8.28-34; Lucas 8.26-39)*

¹ Igwete Jesus'ġa vahemi ypihua aherovai Gerasapeve'ġa gwyrī pe. ² Jesus'ġa ērame ga ruri – kiroki ga anhaġa opojyka ga ojive.

³⁻⁴ Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga u jipi aheryvya pyteri pe. Okwaokwa ġa ga itanhuramuhūa pyvō novīa. Igwete ga imondohondohogi opoa hugwi opya hugwi ikaikavo. Nurā ġa ndokwara'javi ga a'ero itanhuramuhūa pyvō. Ndipopoakari ġa ga monhyromo. ⁵ Arimo ypytunimo na jitehe ga rahērahemamo jipi aheryvy pe vytyruhua rehe. Ojikytikyti ga ita pyvō herokwarokwavame ojihe. A'ereki anhaġa opojyka ga ojive.

⁶ Jesus'ga repiagame irupe kiro ga ruri onhana itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi ga rovatiemo. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri nderuvihavuhu nde javo. ⁷⁻⁸ Igwete Jesus'ga ei anhaġa pe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Igwete ga hapukajahivi.

—Tajivvyki ti, Jesus, ei ga. Nde ko Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'ġahoheve'ga ra'yramo. Ere ti Tupana'ga renoina tahahyyme ti ji ve, ei ga ga pe.

⁹ —Gara nderera? ei Jesus'ga ga pe.

—He'yjuhu, ei ga. Poro ko jirera, ei ga.

A'ereki he'yjuhuva'ea anhaġa opojyka ga. ¹⁰ Igwete i'ehetei Jesus'ga pe:

–Toremondoukari ti irupe avo hugwi, e'i ga pe.

¹¹ Pevo tuvi ojipe'ga nenymbava porcos igwovo vytyruhua pyri. He'yjuhu hete onhimongyavo. ¹² Igwete anhağa ei Jesus'ga pe:

–Ore mondouka ti porcos pyri toropojoyka ti a'ea orojive, e'i anhağa ga pe.

¹³ –Hepejigwovo a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Igwete anhağa jipe'ai gwembipojykahara'ga hugwi ogwoogwovo porcos ipojykavo. He'yjuhu ranuhũ porcos dois mil. Igwete anhağa opojykaramame porcos inhainhani ogwovo ojoyva vyty'ramuhũa rupi opoa ypihua pype otypyvyvyga.

¹⁴ Igwete porcos repiakatuhara'ga nhani ogwovo timombe'u javo. Igwete ga imombe'umbe'ui porcos tpyvygagwera cidadepeve'ga pe cidadekotyive'ga pe no. A'ero ga nduganduri torohepia katu javo. ¹⁵ Urame Jesus'ga pyri ga akoja'ga repiagi anhağa rembipojykaagwera'ga. Ipikatu ga kiro oina. Gweaporoğita katu reki ga a'ero no. Ga repiagame ga kyhyji Jesus'ga popoakara hugwi. ¹⁶ Kiroki ga gwepia tuhẽ anhağa mondoagwera – kiro ga ei imombe'gwovo ga pe:

–Jesus'ga ombojipe'a ga hugwi anhağa mondovouka porcos pyri a'ea pojykauka, ei ga. Igwete porcos inhainhambavi ogwovo y pe otypyvyvyvyga, ei ga imombe'gwovo ga pe.

¹⁷ Igwete ga epavi Jesus'ga pe:

–Heregwovo oregwyrã hugwi! ei ga javo ga pe.

¹⁸ Jesus'ga avame yhara pype kiro anhağa rembipojykaagwera'ga ehetei ga pe:

–Kiro ji hoi nde rupi nde rerekovo.

¹⁹ –Ndrogwerohoi ji ji rupi, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo enhonga pe. Ere ti eje'yja'ga pe: “Tupana'ga pyry hete ji ve,” ere ti ga pe. “Nahanahã ga imomyryvi ji ve ji porogwetyga,” ere ti imombe'gwovo ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ Igwete ga hoi Dez Cidades pe imombe'gwombe'gwovo ga pe.

–Jesus'ga pyry hete ji ve, ei ga ga pe. Ombojipe'a ga anhağa mondovouka ji hugwi. Nahã ga imomyryvi ji ve, ei ga ga pe.

Igwete ga nhimomy'apavi ganhi'iga renduva.

Jairova'ea ra'yra'va'ea

(Mateus 9.18-19; Lucas 8.40-42)

²¹ Igwete Jesus'ga hero'yahava'javi yhara herojivya. Ypihua rembe'yi pe ga rekoi. Igwete he'yjuhuve'ga jatykai ga pyri. ²² Igwete ga ruri Jairo'ga. Ga ko huvihavamo oko judeus'ga jatykahava pype. Jesus'ga repiagame ga ruri gwenypy'anduruga ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

²³ –Omano gwerĩ jira'yrahẽa, ei ga Jesus'ga pe. Herejo ji rupi epokoga hẽa rehe tomanoyme ti hẽa, ei Jairo'ga ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga hoi ga rupi. He'yjuhuve'ga oho Jesus'ga rupi no ga mbotymbotyvahiva.

Gwypova'ea opoko Jesus'ga pira rehe

(Mateus 9.20-22; Lucas 8.43-48)

²⁵ Ga horame kiro ojipehẽa hoi Jesus'ga reviri opokoga gapira rehe topi ti nhitetirũa ji hugwi javo. A'ereki hẽa gwyporo. He'yjuhu doze kwara hẽatetirũa rehe. ²⁶ He'yjuhu hẽapohanohara'ga novĩa. Igwete hẽa pohanoğame hahyhetero hẽa pe. Omondo pa hẽa oitambere'ia ga pe novĩa. Emo ndopigi hẽa hugwi. Igwaigwavete hẽa tetirũahetero. ²⁷⁻²⁸ Igwete ga Jesus'ga mombe'urame hẽa ei ovytyteri pe: “Po ti ji pokogi gapira rehe vehevi nehẽ, a'ero po ti ipigi ji hugwi nehẽ,” ei hẽa ovytyteri pe javo. Kiro hẽa hoi Jesus'ga

reviri a'ero he'yjuhuve'ga pytera rupi opokoga Jesus'ga pira rehe. ²⁹ Kotihĩ hẽa ndagwypora'javi. A'ea hẽa ikwahavi ovytyteri pe. ³⁰ Igwete Jesus'ga pyryrymi he'yjuhuve'ga koty javo ga pe. A'ereki ga okwahavipe opopoakara hoa ga ndehe.

–Ma'ga opoko jipira rehe ra'e? ei ga ga pe.

³¹ Igwete garemimbo'ehara'ga ei ga pe:

–Avi nde erehepia pa ga enhimbotymbotyvahiva, ei ga. Maraname nde euhui naerũ: “Ma'ga opoko ji rehe ra'e?” ei ga ga pe.

³² Emo Jesus'ga oharekoreko ga ndehe tahepia tuhẽ javo. ³³ Hẽa okwaha Jesus'ga rembiapoa ojive. A'ero hẽa ruri okyhyjiavo ohyhyipava. Ojovapyvo hẽa rekoĩ Jesus'ga pyri onhimombe'upava ga pe. ³⁴ Igwete ga ei hẽa pe:

–Kui'i, nde erejiko ji rehe. Nurã ipigi nde hugwi, ei ga. Enoġatu ti epy'a egwovo, ei ga. Momina tuhẽ nde hugwi netetirũa, ei ga hẽa pe.

Jesus'ga ombogwera Jairova'ea ra'yra'ea

(Mateus 9.23-26; Lucas 8.49-56)

³⁵ Jesus'ga nhi'igame kiro ga nduri Jairo'ga rongapypeve'ga. Igwete ga ei Jairo'ga pe:

–Omano jipe ndera'yra'ea, ei ga imombe'gwovo ga pe. Tererura'javi ahembo'ehara'ga a'ero, ei ga Jairo'ga pe.

³⁶ Jesus'ga ombogwavete reki ġanhi'iga. Igwete ga ei Jairo'ga pe:

–Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete ji rehe, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ Igwete Jesus'ga ga nderohoi ojupi Pedro'ga Joã'o'ga no Tiagova'ea no – kiroki ahe Joã'o'ga reki'yramo. Jara'ga ga nomondoukari ojupi. ³⁸ Igwete ga Pedro'ga nderohoi ga nderovahema Jairo'ga rongga pe. A'ero Jesus'ga henduvi ġajehe'oranuhũa. A'ereki hahyahi ġajehe'oa hẽamanoa rehe. ³⁹ Igwete ga hoi onga pe javo ga pe.

–Maranuhũrame pe nanuhũ pejehe'gwoe'gwovo pejjijupa? ei Jesus'ga ga pe. Tayrihẽa nomanoi. Hẽa oki reki upa, ei ga ga pe.

A'ereki ga okwaha hẽambogweravaġwama. ⁴⁰ Igwete ga ga jai omano tuhẽ ahe javo. A'ero ga ga mo'emo'embavi onga hugwi. Igwete ga ga nderohoi okipe tayrihẽa ruva'ga hẽayhẽa no. Pedro'ga ga gweroho hẽanongava pype no.

⁴¹ Igwete ga hẽa popyhygi javo hẽa pe.

–Talitá cumi! ei ga. (A'ea ko: “Kui'i, epo'ã!”)

⁴² Kotihĩ hẽa po'ami a'ero okovo. Doze kwara hẽa rehe. Igwete ga nhimomby'ahetei hẽa repiaga. ⁴³ Igwete Jesus'ga ehetei ga pe:

–Tapemombe'ui ti nhiremimbogweravahẽa, ei ga. Pemondo ti kiro mbatera hẽa pe to'u hẽa, ei ga ga pe.

6

Nazaré pe ahe ndojikogi Jesus'ga rehe

(Mateus 13.53-58; Lucas 4.16-30)

¹ Aerẽ Jesus'ga hoi pea hugwi ġwemimbo'ehara'ga pavẽi. Igwete ga hoi cidade de Nazaré pe – perope Jesus'ga onhimomboaka. ² Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi ga hoi ġajatykahava pype pevove'ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe. Igwete ga nhimomby'ai ganhi'iga renduva onhimongyavo. A'ero ga ei ojohupe:

–Marã akoja'ga ikwahavuhui nanongara naerũ? ei ga. Ma'ga ombo'ea? A'ereki ahemonhimomby'ava'ea ga oapoapouhu, ei ga ojohupe. ³ Ga ko onga apohara'ga rũi naerũ Mariahẽa ra'yra'ga? ei ga. Tikwaha tuhẽ nhande gareki'yra'ga Tiago'ga José'ga no Judas'ga Simão'ga. Garendyra'ga ko oko avo nhande pyri no, ei ga ojohupe.

Igwete ġa nhimonha'ngai okoe'yma ga rehe tihenduva'javyme ga javo.
⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ojipe'ġa gwyripeve'ġa omondo gweaporoġita imohina Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga rehe, ei ga. Gagwyripeve'ġa jate nomondoi imohina ga rehe. Gare'yja'ġa nomondoi imohina ga rehe no. Garongapypeve'ġa nomondoi imohina ga rehe no, ei ga ġa pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ndoapoi gwerevi ahemonhimomby'ava'ea pevo. A'ereki ġa ndojikogi ga rehe. Mokonheteve'ġa ndehe jate ga pokogi imombiga ġatetirūa ġa hugwi. ⁶ Igwete ga nhimomby'ai ġa jikoge'yma ġwaramo ojihe.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'ġa
(Mateus 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Igwete Jesus'ġa imbojoapiapi ogwovo cidades pe pevove'ġa mbo'eavo.
⁷ Igwete ga ġwemimbo'ehara'ġa mbuhurukari ojipyri dozeve'ġa. Igwete ga ei ġa pe:

—Topomondomondo ti kiro ojipe'ġa cidades pe, ei ga. Mokokokōi ti pejogweroho imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa ġa pe. Ape'akwahavuka ti ji pe me anhaġa ġa hugwi nehē, ei ga ġa pe. ⁸ Pepojate ti toho kiro pea rupi. Taperohoi ti pāo itambere'ia reheve, ei ga. Taperohoi ti sacola no. Pejijihokava jate ti peroho, ei ga ġa pe. ⁹ Pemongi ti sandálias. Taperohoi ti ojipea tapy'ynhapira, ei ga ġa pe.

¹⁰ Igwete ga ei no:

—Pe vahemame cidade pe po ti ojipe'ga ei pe me nehē: “Hepejijo pejipytao nhironga pe,” e po ti ga pe me nehē. Pejogweroho ti ga pyri pejijupa a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Tapejijyjijyi ti ojipe'ġa nonga pe, ei ga. Ga pyri jate ti peju. Aerē ti pea hugwi pe hoi cidade hugwi a'ero pejogwerogwovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹ Po ti pevove'ġa napembuhurukari ojipyri hendupotare'yma penhi'ġa a'ero po ti pe hojipei pea hugwi nehē, ei ga. Pehorame ti pemonduru otimbuguhua pejipya hugwi toropohi ti pe hugwi javo ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Peko te'varuhu pe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'ġa,” pe'ji ti ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² Nahā Jesus'ga dozeve'ġa mondomondoukari ojipe'ġa pyri. Igwete ġa hoi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa ġa pe. Igwete ġa ei ġa pe:

—Perojijyi ti pejeaporoġita pejipohia pejikote'varuhua hugwi, ei ġa ġa pe.

¹³ Igwete dozeve'ġa imbojipe'ape'ai anhaġa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ga hugwi. Igwete ġa imongyi ikava he'yjuhuve'ġa akaġa rehe imombiga ġatetirūa ġa hugwi.

João Batistava'ea omano
(Mateus 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Igwete pevove'ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui. A'ero ga henduvi ġanhi'ġa Herodes'ga ġanduvihavuhu'ga. Ojipe'ġa e'i tehe Jesus'ga mombe'gwovo:

—Ga ko João Batista'ga reki, e'i tehe ga. Okwera po ga kiro oyvya hugwi. Nurā po ga japohetei ahemonhimomby'ava'ea naerū, e'i tehe ġa.

¹⁵ Ojipe'ġa e'i tehe:

—Jesus'ga po Elias'ga ura'java.

Ojipe'ġa:

—Ga po Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharamo oko ahe ja – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'ġa ojopy'rovo hako, e'i tehe ġa.

¹⁶ Igwete Herodes'ga henduvi ġanhi'ġa Jesus'ga rehe. Igwete ga etehei:

—Ga ko João Batista'ga tuhē. Akamomboruka ji ga ikwehe novā. Kiro ga kwerava'javi reki, e'i tehe ga.

17-19 Nahã Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Herodiashêa rehe ga ahe pyhygukari ahe mongiuca cadeia pype. Hehã ko Filipe'ga rembirekohêa na'ê Herodes'ga reki'yra'ga rembirekohêa. Aerê Herodes'ga hêa rerekoi reki.

Igwete João Batistava'ea ei Herodes'ga pe jipi: “Maranuhũrame nde eirũ'ga rembirekohêa rerekoi? Na rũi ko ahe rekoi,” ei ahe ga pe jipi.

Nurã Herodiashêa rehe Herodes'ga ahe pyhygukari ahe apytũuka ahe mongiuca cadeia pype. A'ereki hêa onhimboahi ahe ve tajukauca ti ga javo novĩa. ²⁰ Emo Herodes'ga ahe a'ngui na'ê. Ga ndojukaukapotari ahe. A'ereki ga okyhyji ikwahava Joãova'ea rekokatua. Okwaha ga Joãova'ea pyryhetea ahe rekoro ġwaramo Tupana'ga rehe. Nurã Herodes'ga ahe a'ngui. Joãova'ea nhi'inhi'ĩgame ga pe oko tehe gapy'a novĩa. Emo ga ġwendu pota Joãova'ea nhi'ĩga novĩa.

²¹ Aerê o'aragwera rehe Herodes'ga japoi toryva omoirũhara'ġa pe soldados'ġa nduvihavuhu'ġa pe no imbateheteve'ġa pe no – kiroki ġa u gagwryri pe Galilía pe. A'ea rupi Herodiashêa jirokwari João Batistava'ea rehe ahe jukauca. ²² Hêara'yrahêa tehe oho Herodes'ġa pyri ojirokyavo ġapyteri pe. Igwete ġa nhimohêhetei kujahêa rehe Herodes'ga gapavêive'ġa pavêi. A'ero ga ei hêa pe:

–Gara nde erepota imondoa ejive? Tamondo ti nde ve, ei ga hêa pe.
²³ Tupana'ga henduvame nhirembi'ea ji ei nde ve: Tamondo pa tuhê ti nde ve neremimbotarimova'ea javoji. Nhimbatera ti tamondojija'ro vehevi nde ve javoji, ei ga hêa pe.

²⁴ A'ero hêa hoi imombe'gwovo oyhêa pe.

–Gara re po ji aru ga hugwi nehê? ei hêa hêa pe.

–João Batista'ga akaġa pe ere, ei hêayhêa hêa pe.

²⁵ Kotihĩ hêa jivyri nhandaibe ogwovo javo Herodes'ga pe.

–Apota ji João Batista'ga akaġa, ei hêa, kiroġwe nhaembeva pype, ei hêa ga pe.

²⁶ Henduvame hêanhi'ĩġa Herodes'ga rekoveveuhuhetei a'ero. A'ereki ga ndojukaukapotari Joãova'ea novĩa. Emo ga e'i jipe reki Tupana'ga ġwendu nhirembi'ea javo. Gapavêive'ġa ġwendu ganhi'ĩġa no ga erame hêa pe tamondo tuhê ti nde ve javo. Nurã ga nde'ia'uva'javi kiro hêa pe: “Namondoa'javi ji nde ve.” ²⁷ Nurã ga soldado'ga mondoukari cadeia pype togweru ti ga João'ga akaġa javo. ²⁸ Igwete soldado'ga hoi ahe akamomboa cadeia pype aheakaġa rerua nhaembeva pype. Igwete ga imondoi kujahêa po pe hêa herohoi oyhêa pe heroviaruka hêa pe Joãova'ea jukaagwera. ²⁹ Nahã Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Ikwahavame Joãova'ea remimbo'ehara'ġa hoi ahera'oa pyhyga herogwovo inoġa ityma raikwehe.

Jesus'ga ombohe'yi mbatera cinco milva'ea pe

(Mateus 14.13-21; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)

³⁰ Aerê dozeve'ġa jivyri Jesus'ga pyri a'ero – ġahã Jesus'ga omondomon-douka Tupana'ga nhi'ĩġa mombe'uuka. Ojivyrame ġa imombe'upavi Jesus'ga pe ġwemimbo'eagwera. Gatetirũa mombigagwera ġa omombe'u ga pe no.

–Orombojipe'a ore anhaġa ġa hugwi, ei ġa imombe'gwovo ga pe no.

³¹ A'ea rupi he'yjuhuve'ġa nhopondekwandekwavi ua Jesus'ga pyri onhi-mongyavo. Igwete ġa ndo'uukari Jesus'ġa pe. Nurã Jesus'ga ei dozeve'ġa pe:

–Nhande tehe ti xaho ongae'ỹi me tapepytu'uahi'vi ti javoji, ei ga ġa pe.

³² Jesus'ġa tehe ġa avi yhara pype a'ero ogwovo ongae'ỹi me. ³³ Emo pevove'ġa gwepia ġahoa. Igwete ġa ei ojohupe onhimongyavo:

–Kiro ġa hoi Jesus'ġa. Pea rupi ti xaho ġa ndeviri a'ero, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa hoi nhandaibe ypiahua rembeyvyra rupi ogwovo cidades hugwi nhaporemō. Igwete ġa na'ē ġa vahemi pevo Jesus'ġa nenonde. ³⁴ Ohemame Jesus'ga he'yjuhuve'ġa ndepiagi. Igwete ġa poria'iro ga pe onhimongyavo. A'ereki ga pe ko ġa ovelhas ja ovelhas gwepiakatuhara'ga rerekoe'ymame. Na jitehe ndipokokavi ġa. Igwete Jesus'ga ġa mbo'embo'ei.

³⁵ Kwara hoġweriã rupi garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo.

—Kiro ihohetei kwara. Ndogwerekoi onga avo ġa pe, ei ġa. ³⁶ Ere ti ġa pe a'ero toho ti ġa kopeve'ġa pyri cidades'i pe ira'agweva'e pe. Pevo po ti ġa ipyhygi mbatera ojive i'uhavamo, ei ġa Jesus'ga pe.

³⁷ Igwete ga ei ġa pe:

—Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa javoji.

—Maranuhũ naerũ? ei ġa. He'yjuhuva'ea duzentos itambere'ia po ti ore herohoi imondovo pão rehe ġa pe naerũ? ei ġa ga pe.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pães? Peho hepiaga.

Igwete ġa hoi hepiaga, ġa nduri imombe'gwovo ga pe.

—Cinco, ei ġa. Dois ġa gwereko pira no, ei ġa ga pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga he'yjuhuve'ġa mbojatykapavi ġa mboapyga ġa noġa nhungwa'via rehe. ⁴⁰ Ojopyri ġa apyapygi upa a'ero. Pea hovai ġa cem. Ga hovai cinquenta. Hovaive'ġa cem no. Nahã ġa apyapygi ojogwerojuva.

⁴¹ Igwete Jesus'ga ipyhygi pães pira reheve. Igwete ga jovavuri onhi'iġa Tupana'ga pe.

—Ndepyry hete nde imbuhua mbatera ore ve, ei ga Tupana'ga pe.

Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães imondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe pema'ema'ē ġa pe javo. Na jitehe ga ima'ema'ēukari pira imondovouka ġa pe nhaporemō. ⁴² Igwete ġa nhaporemō i'ui'ui onhimoytaromouka jupe. A'ereki Jesus'ga ombohe'yjuhu hete mbatera ġa pe. ⁴³⁻⁴⁴ He'yjuhu hete ko ġa cinco mil akwaimba'ero. Kunhangwera'ġa na jitehe he'yjuhu tayri'ġa pavēi. Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa imono'ono'oġi pães rembyruera pira'ia rembyruera reheve imondovo inoġa yrua pype. Dozeva'ea ġa imotynahenahembavi yrua.

Jesus'ga oho yjapea rehe

(Mateus 14.22-33; João 6.15-21)

⁴⁵⁻⁴⁶ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—He peji'ava yharuhua pype, ei ga. Pero'yaha ti aherovai ji renonde herogwovo cidade de Betsaida pe, ei ga ġa pe.

He'yjuhuve'ġa pe ga ei:

—Kiro ji hoi na'ē nhinhi'iġa Tupana'ga pe, ei ga. He pejigwovo a'ero pejivya penhonga pe kiro, ei ga ġa pe.

Igwete ga hoi vvytyruhua rupi. ⁴⁷ Ypytunimo ga tehe ga rekoi vvytyruhua arimo. Garemimbo'ehara'ġa ki a'e te oko yhara pype ppyteri pe. ⁴⁸ Igwete ga hepiagi ġa ipyvupyvurahyrame. A'ereki vvyturanuhũa ġwovati'vati' ġa. Ko'eġatue'yma rupi ga hoi ġa pyri a'ero opyruġa yhya rehe ogwovo. Okwa ġweriã ga ġandova vvyri novã. ⁴⁹ Emo hepiagame gapyruġa yhya japea rehe ġa nahenahemamo upa.

—Anhaġa po, e ko ġa novã.

⁵⁰ A'ereki ġa nhaporemō gwepia ga. Gapy'a juahi a'ero. Emo kotihĩ ga nhi'iġi ġa pe.

—Penogatu ti peji'ya, ei ga. Jihi ko koro ako. Tapekyhyjia'javi ti, ei ga ġa pe.

⁵¹ Igwete ga avi yhara pype ġa pohe. Kiro ipigi vvyturanuhña. Igwete ġa nhimomby'ahetei a'ero. ⁵² A'ereki ġa ndaheaporogitakatui pães mbohe'yjuhuagwera rehe. Noangari ġa ikwahave'yma Jesus'ga popoakara.

Jesus'ga omombi ahettirña Genesaré pe

(Mateus 14.34-36)

⁵³ Igwete Jesus'ga hero'yahavi herovahema Genesarépeve'ġa gwyrri pe nhapytiamo. ⁵⁴ Ga ěrame yhara hugwi pevove'ġa nhimombaragwahavipei Jesus'ga rehe. ⁵⁵ Igwete ġa hoġahoi ogwyrri rupi itettirñave'ġa nderunderua ġakupeupava rehe ġa noġa Jesus'ga pyri. Henduvame Jesus'ga hoa jipi, pevo ġa ġa nderuri ga pyri. ⁵⁶ Igwete ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe. Nhu me ga hogahoi no. Perope ga oho – pevo nhaporememo ġa itettirñave'ġa nderuri ġa noġa mytu'ẽ me – perope ġa ojatyka jipi. Igwete ġa eġa'ei Jesus'ga pe:

–Na ġa pokogi ndepira rembe'yva rehe vehevi.

Ga pokogame hehe a'ero ipipavi ġatettirña ġa hugwi.

7

Judeus'ga namonhava'ea remimbo'eagwera

(Mateus 15.1-9)

¹ Igwete fariseus'ga jatykai ua Jesus'ga pyri judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. Uhu ġa ga pyri Jerusalém hugwi. ² Igwete ġa hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ga jikwakuve'yma.

–Ndokoi ġa nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi, ei ġa. A'ereki ġa ndojikwakuvi ojipogweja rehe mbatera ua renonde, ei ġa ojohupe.

³ A'ereki judeus'ga namonhava'ea koi na ojikwaku ymya vehevi. I'ua renonde ahe jipogwepogwei jipi. A'ereki ahe e'i tehe: “Nhandejipogwepogweje'ymame po ti nhande nianhimombyryvi Tupana'ga pe,” e'i tehe ahe. Nurã ko judeus'ga – kiroki ġa fariseusramo – ġa ko koji'i e'i: “Xajikwaku hete nhandekovo nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rehe,” e ko ġa. Nurã ġa ojipogweje'ymame ndo'ui mbatera jipi. ⁴ Herurame mbatera ima'ẽhava hugwi na jitehe ġa ndo'ui ojipogweje'ymame. I'uhava ġa ipyhepyhei imboapykava. Nahã ġa jikwakukwakuvi jipi ġwamonhava'ea remimbo'eagwera rehe okovo xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo novña.

⁵ Igwete fariseus'ga jatykai Jesus'ga pyri judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. A'ero ġa hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ga jikwakuve'yma. Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

–Neremimbo'ehara'ga ndojipogwejuhu i'ua renonde, ei ġa. Maraname ġa ndokoi nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi ojikwakuve'yma? ei ġa.

⁶⁻⁸ Nahã Jesus'ga ei javo ġa pe a'ero:

–Pehe ko pekokatu'ãva'ero peko! ei ga. Penhi'ĩpo'ru hete pe Isaíasva'ea kiro. Ymya Isaíasva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iġa ahe mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga. Nahã Tupana'ga ei hako:

“Avove'ġa onhi'iġatu tehe

torombohete Tupana'ga javo,” ei ga.

“Emo ġa nanhiarõi

imondoe'yma gweaporogita imohina ji rehe,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Ji mbohete tehe ġa.

A'ereki nhinhi'iġa rehe rũi ġa ombo'e,” ei ga.

“Yvyakotyve'ġa nemimbo'etehea rehe ġa ġa mbo'ei

a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa javo tehe jupe,” ei Tupana'ga hako.

Nahã Isaíasva'ea ikwatijari ahe mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe.

Igwete ga ei ġa pe a'ero:

–Ahemombe'ua ko pemombe'uaḡwama reki. A'ereki ahe javijitehe ko pe peko pekokatu'aḡuhūva'ero. Pemoandyandyi pe ojipe'ḡa jipi orombohete Tupana'ga javo tehe, ei Jesus'ga ḡa pe. Pepohi reki pe Tupana'ga nhi'iḡa hugwi. Emo yvyakotyve'ḡa nemimbo'eagwera pe pehendu katu, ei ga.

⁹ –Pyry hete reki pe me pe imbogwavame Tupana'ga nhi'iḡa xako ti nhaneremimbo'eagwera rehe javo, ei ga onhi'iḡahyavo ḡa pe. ¹⁰ Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iḡa imombe'ukatuavo hako, ei ga ḡa pe. Igwete ahe ei:

“Pemondo ti pejeaporoḡita imohina pejuva'ga rehe penhyhēa rehe no,” ei ahe.

Igwete ahe ei no ikwatijarame Tupana'ga nhi'iḡa:

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhēa pe no

– tojukauka ti ḡa ga a'ero,” ei Moisésva'ea hako, ei Jesus'ga ḡa pe.

¹¹ Pe ki a'e te ahe atyvi ḡa mbo'ei, ei Jesus'ga. Pepyteripeve'ga po e'i uva'ga pe oyhēa pe no: “Opopoko pota ji imondovo mbatera pe me novīa. Emo ji amondo reki akoja Tupana'ga pe,” e po ga, ei ga. ¹² Ga erame a'ea ḡa pe pe'ji tehe reki pe: “Pyry ga nomondo mbatera uva'ga pe a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga ḡa pe. ¹³ Nahā ko pe ḡa mbo'ei hendukatuuka ḡa pe penamonhava'ea remimbo'eagwera hendukatuukare'yma ḡa pe Tupana'ga nhi'iḡagwera, ei ga. Nahanahā pe ndekouhui jipi, ei Jesus'ga ḡa pe.

Ahereaporoḡitate'varuhua ahembote'varuhuva'ea
(Mateus 15.10-20)

¹⁴ A'ero Jesus'ga he'yjuhuve'ḡa mbuhurukara'javi ojipyri imombe'gwovo ojo'java'ea ḡa pe.

–Pe me nhaporemo ji ei: Pehendu ti ikwahava, ei ga.

¹⁵ Mytu'emahugwiva'ea – kiroki mbatera ahe o'u jipi – a'ea okirame ahe pype nahembote'varuhui. Aheyvyterahugwiva'ea ki a'e te ahe mbote'varuhu, ei ga. ¹⁶ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei Jesus'ga ḡa pe.

¹⁷ Igwete Jesus'ga hoi onga pe ḡa hugwi. Igwete garemimbo'ehara'ḡa hoi javo ga pe.

–Gara pe nde ei ojo'java'ea mombe'gwovo? ei ḡa ga pe.

¹⁸⁻¹⁹ Igwete ga ei ḡa pe:

–Jara'ḡa ja pe ndapekwahavi naerū? ei ga. A'ereki mytu'emahugwiva'ea aherembi'ua nahembote'varuhui tuhē. A'ereki a'ea nombote'varuhui ahereaporoḡita. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? ei ga ḡa pe. Aherembi'ua oho aherevegi pe. Kirē ko ahe imbo'apavi ojihugwi, ei ga. Aherembi'ua nahembote'varuhui tuhē a'ero, ei Jesus'ga ḡa pe.

O'erame a'ea ga ei pe'u pa ti mbatera a'ero javo.

²⁰ Igwete Jesus'ga ei ḡa pe no:

–Peyvyterahugwiva'ea reki ko pe mbote'varuhu. ²¹ A'ereki peyvyteri pe pendeaporoḡita te'varuhu, ei ga. Pejeaporoḡitate'varuhurame ko pe ojipe'ḡa nderekoreko'ihu. Pemi pe ojipe'ḡa mbatera. Peporojuka pe, ei ga. Ojipe'ḡa nembireko'ḡa pavēi pe peko. ²² Pepotaruhu pe ojipe'ḡa mbatera. Peko te'varuhu pe, ei ga ḡa pe. Pemoandyandyi pe ojipe'ḡa. Peakwahavihu pe. Penhimyrō pe ojipe'ḡa ndehe, ei ga. Pembotegwete pe ojipe'ḡa. Penhimbohete pe. Pearuivehū pe, ei ga. ²³ Nanongara nhaporemo pendekote'varuhuva'ea ko peyvyterahugwiva'ea. A'ea reki pe mbote'varuhu, ei Jesus'ga ḡa pe.

Judeurūiva'ea ojiko Jesus'ga rehe
(Mateus 15.21-28)

²⁴ Igwete pea hugwi Jesus'ga hoi cidade de Tiro koty. Igwete ga ki onga pe tokwahavyme ti ġa jiruva avo javo novĩa. Emo ġa okwaha reki. ²⁵⁻²⁶ Igwete hĩa ruripei Jesus'ga pyri. A'ereki pevove'ġa omombe'u ga hĩa pe. Hĩa'arahĩa anhaġa opojyka ojive. Nurã hĩa ruri ġwenypy'anduruga Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo. Hĩa ko judeu rõi reki. A'ereki hĩa sirofenĩciapeve'ġa gwyripevehĩa. Nanongara'ġa – ġa ko judeus'ġa rõi – judeus'ġa e'i nhaġwatiġa ġa pe okoe'yma ġa ndehe. Igwete hĩa ruri javo Jesus'ga pe:

–Embojipe'a ti anhaġa jira'yrahĩa hugwi, ei hĩa ga pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei hĩa pe:

–Ndapyryvi ji nde pokoga. A'ereki nde judeu rõi, ei ga. Ndapyryvi ahe ipyhygi tayri'ġa nembi'ua imomboha nhaġwatiġa pe, ei ga. Tayri'ġa ypy o'u, ei ga hĩa pe.

²⁸ –Na tuhẽ, ei hĩa. Emo nhaġwatiġa vehevi turi mesa gwyri i'gwovo hembyrue'ria tayri'ġa nembi'ua ndurugagwera, ei hĩa. Nurã nhaġwatiġa javijitehe ji ruri nde pyri ji poko javo.

²⁹ –Ji nhi'ĩkwepy katu nde, ei Jesus'ga hĩa pe. Nurã heregwovo enhonga pe kiro a'ero, ei ga. A'ereki anhaġa ojipe'a reki ndera'yrahĩa hugwi, ei ga hĩa pe.

³⁰ Igwete hĩa jivyri onga pe tayrihĩa repiaga. Anhaġa ojipe'a tuhẽ hĩa hugwi. A'ero hĩa nhinoġatui upa opiro'yro jugwi.

Jesus'ga ġwendukatuuka ndiapyakwariva'ea pe

³¹ Igwete Jesus'ġa jivyri cidade de Tiro hugwi ogwovo. Igwete ġa hoi okwava cidade de Sidom rupi Dez Cidades mbytembytera rupi no. Igwete ġa hoi ypihua pyri Galilĩciapeve'ġa gwyri pe. ³² Igwete pevove'ġa ga reruri Jesus'ga pyri ndiapyakwarive'ga. Nhi'indy'ndyguhu ga. Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

–Epoko ga rehe hendukatuuka ga pe ga monhi'iġatuavo.

³³ A'ero Jesus'ga ga rerohoi he'yjuhuve'ġa hugwi opũa mondovo gapyakwari pe. Igwete ga nyvuni opokoga gakũa rehe. ³⁴ Gwovavuramo Jesus'ga pytuhemamo. Igwete ga ei ga pe:

–Efata! ei ga. (A'ea ko: “Pepe'a, gapyakwara!”)

³⁵ A'ero gapyakwara jipe'ai. Gakũa pyryva'javamo no. Igwete ga nhi'iġatui reki a'ero. ³⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Tapemombe'ui ti a'ea ojipe'ġa pe, ei ga ġa pe novĩa.

Emo ġa omombe'u reki. Igwaigwavete ga ei ġa pe tapemombe'ui ti javo novĩa. Emo igwaigwavete ġa oho imombe'gwombe'gwovo reki. ³⁷ Igwete ġa nhimomby'ahetei.

–Okwaha pa hete ga ġa nderekokatuavo, ei ġa. Ndiapyakwarive'ġa pe ga ġwendukatuuka reki. Onhi'iġe'yve'ġa ga ġa monhi'iġatu no.

8

Jesus'ga ombohe'yi mbatera quatro milva'ea pe

(Mateus 15.32-39)

¹ Aerẽ he'yjuhuve'ġa jatykaa'javi Jesus'ga pyri. Mominame ġa hugwi mbatera i'uhavamo Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ei ġa pe:

² –Iporia'i ġa ji ve onhimongyavo, ei ga. A'ereki mokõi ġa kiri ji pyri. Kiro momina mbatera ġa hugwi a'ero, ei ga ġa pe. ³ Po ti ji ġa mondoukari ġanonga pe ġa mbatera ue'ymame, a'ero po ti ġa pytupavahivuhuro ogwovo pea rupi nehẽ. A'ereki jara'ġa nonga paivohu, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁴ Igwete ġa ei ga pe:

–Maranuhũ po ti nhande ipyhygi pães ġa pe avo ongae'y'i me nehẽ? ei ġa.

⁵ Igwete ga ei ġa pe:

–Maramomi pe herekoi pães? ei ga ġa pe.

–Sete ore herekoi, ei ġa.

⁶ Igwete Jesus'ga ġa mboappavi ġa noġa yvyvo. Igwete ga ipyhygi pães seteva'ea. Igwete ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepiry hete nde imbuhua ore ve javo ga pe. Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi imondomondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe.

–Pema'ema'ẽ kiro he'yjuhuve'ġa pe to'u ġa, ei ga ġa pe.

A'ero ġa ima'ema'ẽi ġa pe. ⁷ Mokoĩ te ġa herekoi pira'ia no. Igwete Jesus'ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepiry hete nde pira mbuhua ore ve javo. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

–Pema'ema'ẽ pira'ia ġa pe no.

⁸⁻⁹ Ga ima'ẽrame ġa nhaporemō i'ui a'ero onhimoytaromouka jupe. A'ereki Jesus'ga ombohe'yjuhu mbatera ġa pe nhaporemō. He'yjuhu ko ġa – kiroki ġa o'u – quatro milve'ġa. Aerẽ garemimbo'ehara'ġa imono'ono'oġi haygweygw-era rembyruera imondovo inoġa yrua pype. Seteva'ea ġa imotynahenahem-bavi a'ero.

Aerẽ Jesus'ga ġa mondoukari ġanonga pe. ¹⁰ Igwete ga ġwemimbo'ehara'ġa ndero'avi yhara pype ġa nderogwovo Dalmanutapeve'ġa gwyri pe ġa nderovahema.

Fariseusva'ea e'i ahemonhimomby'ava'ea pe

(Mateus 16.1-4)

¹¹ Igwete fariseus'ġa nduri onhi'igayva Jesus'ga pe.

–Timbopoyjayjaryme ti nhande ga ga ikwahave'ymame, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

–Eapo ti ore ve ahemonhimomby'ava'ea Tupana'ga popoakara repiuka ore ve, ei ġa ga pe. A'ero po ti ore nde reroviari nehẽ Tupana'ga ga mbuhuruka tuhẽ javo nehẽ, e'i tehe ġa ga pe.

¹² Igwete Jesus'ga pytuhemamo upa okoveveuhuro.

–Maranuhũrame aġwamove'ġa hepiapotaruhui ahemonhimomby'ava'ea? ei ga. Tamombe'u katu ji pe me: Ndahepiukari tuhẽ po ti ji nhimbuhurukara kwahavuka aġwamove'ġa pe! ei ga ġa pe.

¹³ A'ero Jesus'ga hoi fariseus'ġa hugwi.

Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'eaatyviva'ea rehe

(Mateus 16.5-12)

Igwete ga ġwemimbo'ehara'ġa ndero'avi yhara pype ġa nderogwovo xaho aherovai javo. ¹⁴ Garemimbo'ehara'ġa ndogwerohoi pão imoka'nhyrna. Ojipeji jate ġa gwereko yhara pype. ¹⁵ Igwete yhara pype Jesus'ga imomoran-duvi ġa pe.

–Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ġa apoa rehe Herodes'ġa apoa rehe no, ei ga ġa pe.

¹⁶ A'ero ġa nhi'īgi ojohupe.

–Maraname ga ei pão mbovuhava pe? ei ġa. Ndirekoi nhande pão nhandejupi. Nurã po ga ei poro, e'i tehe ġa ojohupe.

Ndokwahavi ġa Jesus'ga rembi'ea. A'ereki ġwemimbo'eaatyviva'ea pe ga ei fariseus'ġa nemimbo'ea pe. Herodes'ġa nemimbo'ea pe ga ei no a'ea ikwahy hete imbovuhava javijitehe javo.

¹⁷ Jesus'ga okwaha ġanhi'igã ojohupe. A'ero ga ei ġa pe:

–Maranuhũrame pe nhi'īgi pão rerekoe'yma rehe? ei ga. Ndapekwahavi ve pe jipopoakara naerũ? Napeangari pe? ei ga ġa pe. ¹⁸ Pendeakwa pe novã. Ndapehepiagi pe ikwahava naerũ? ei ga. Peapyakwa pe

novĩa. Napehendukatui pe naerũ? Pemoka'nhy pe a'ero nhirembiapoag-wera pães mbohe'yjuhuagwera? ei ga. ¹⁹ Cincova'ea ji ahaygwe'rogwe'ro pães ima'eamouka cinco milve'ğa pe ikwehe, ei ga. Aerẽ pe imono'ono'ogi haygwera yrua imotynahema. Maramomi pe imotynahemi yrua naerũ? ei ga ğa pe.

—Dozeva'ea ore imotynahenahemi ikwehe, ei ğa ga pe.

²⁰ Igwete ga ei:

—Aerẽ seteva'ea ji haygwe'rogwe'rogi pães ima'eamouka quatro milve'ğa pe oji'i, ei ga. Maramomi pe imotynahenahemi yrua haygwera imondovo ipype? ei ga ğa pe.

—Seteva'ea ore imotynahemi oji'i, ei ğa ga pe.

²¹ Igwete ga ei ğa pe:

—Pe ndapekwahavi ve naerũ? ei ga ğa pe.

Jesus'ga omboheha katu ahe

²² Igwete Jesus'ğa heruri herovahema cidade de Betsaida pe. Igwete pevove'ğa hehae'ÿve'ga reruri ga pyri.

—Epoko ti ga rehe ga mbohehakuavo, ei ğa ga pe.

²³ Igwete Jesus'ga hoi ga popyhyga ga rerogwovo cidade hugwi. A'ero Jesus'ga nyvuni gareakwari pe ga pokogi hehe. Igwete ga ei:

—Erehepia nde mo? ei ga ga pe.

²⁴ Igwete ga ma'ëi.

—Ahepia ji ğa novĩa, ei ga. Yva ja ko ğa. Emo ğa ohooho ogwovo, ei ga Jesus'ga pe.

²⁵ A'ero Jesus'ga pokoga'javi gareakwara rehe. Igwete ga hepiahetei gwehakaturamo. ²⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Eho enhonga pe kiro. Terehoi ti imombe'gwovo enhimbohehaagwera cidadepeve'ğa pe, ei ga.

Nde Ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Mateus 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ Igwete Jesus'ga hoi gwemimbo'ehara'ğa pavëi imbojoapiapiavo ogwovo cidades pe – kiroki cidades ira'agwe cidade de Cesaréia de Filipe hugwi. Pea rupi ğa horame ga ei ğa pe:

—Marãi ğa ji ve jipi? ei ga.

²⁸ —“Ga ko João Batista'ga,” ei ğa nde ve, ei ğa. Jara'ğa e'i: “Ga ko Elias'ga.” Jara'ğa e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea ahepyteripeve'ga – kiroki ahe Tupana'ga nhi'iga omombe'u ojopy'rovo hako. Okwera ga kiro omanoa hugwi,” ei ğa nde ve, ei ğa Jesus'ga pe.

²⁹ —Oro pe, ei ga ğa pe, marãi pe ji ve a'ero?

Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga.

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

—Teremombe'ui ti a'ea ojipe'ğa pe, ei ga.

Jesus'ga omombe'u omanoağwama

(Mateus 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Igwete Jesus'ga ğa mbo'embo'ei.

—Tupana'ga ji mbuhuruka avo teremano ti javo ji ve, ei ga. Ndokoi po ti ğa ji rehe nehë xava'eve'ğa ahembo'ehara'ğa pavëi. Mbatara kwava'ëhara'ğa nduvihava'ğa po ti ndokoi ji rehe nehë no, ei ga ğa pe. He'yjuhuva'ea po ti ğa imbuhurukari hahyva'ea ji ve nehë. Igwete po ti ğa ji jukaukari nehë. Mokõi pe kirirë po ti ji kwerava'javi nehë, ei ga ğa pe.

³² Jesus'ga omombe'u katu ġa pe okoaġwama. Igwete Pedro'ga ga rerohoi' onhi'igahyavo ga pe.

—Na rui po ti nde reaporogitaro hamo, ei ga Jesus'ga pe.

³³ Emo Jesus'ga opyryrỹ ġwemimbo'ehara'ga ndepiaga onhi'igahyavo Pedro'ga pe.

—Ejipe'a ti ji hugwi, ei ga. A'ereki Satanás'ga nde monhi'ĩ poro. Tupana'ga opota reki nhimanoa, ei ga. Nde ndereko'i Tupana'ga reaporogita rehe. Yvyakotyve'ga ndeaporogita rehe nde ereko, ei ga Pedro'ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ga he'yjuhuve'ga pavēi. Igwete ga ei ġa pe:

—Pe ndekopotarame nhiremimbo'eharamo pepohi ti penhimimbotarimova'ea hugwi tako ti Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi javo, ei ga. Po ti ġa imbohahyukari pe me pe jukavo vehevi nehē jireheva'ero pejikovo ġwaramo nehē, peko jitehe ti nhiremimbotarimova'ea rupi pejipohire'yma ji hugwi. Peko tuhē ti nhinhi'igā rupi, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵ Igwete ga ei no:

—Po ti ġa pe jukai jireheva'ero ġwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. Po ti ġa pe jukai ji mombe'uro ġwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri pejikovo nehē, ei ga ġa pe. Po ti pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajjukayme ti ġa”, a'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga.

³⁶ —Po pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tapyhy pa ti mbatera jijive”, a'ero po ti pe herekotehei penhimbaterahetea aerē pejigwovo reki hahyva'ea ruvihava pype, ei ga. ³⁷ A'ereki ahe nomondo'i mbatera ohohava ikwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei ga ġa pe.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Aġwamove'ga opohi Tupana'ga hugwi okote'varuhuavo, ei ga. Po ġapyteripeve'ga ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamo rui ako heroviare'yma ganhi'igā.” Po ġa ei poro, a'ero jirura'javame po ti ji ei ġa pe nehē: “Ga ko nhiremimbo'eharamo rui oko”, ei ga. Ajivyra'ja po ti ji Tupana'gapyrive'ga pavēi Tupana'ga popoakara rerekovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

9

¹ —Amombe'u katu ji pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Omanoe'ymame po ti agwa'ga pyteripeve'ga hepiagi Tupana'ga popoakara nehē ji rekorame ġanduviuhuhetero nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

*Jesus'ga ra'oa ojirojijyi aherovaki
(Mateus 17.1-13; Lucas 9.28-36)*

² Seis okirirē Jesus'ga trêsvē'ga nderohoi ojupi. Pedro'ga ga gweroho Tiagova'ea João'ga no. Ga tehe ga gweroho vvytyruhua rupi yvateuhuva'ea rupi ġa nderojiupia. Igwete Jesus'ga ra'oa jirojijyi ġandovaki. ³ Gapira hendy'jandy'ja, tiġahivuhu hete. Nanongara tegwete nhande ve ipotukarame tapy'ynhapira imotiġahivuhuavo. ⁴ Igwete ahe jipiukari ġa pe Eliasva'ea Moisésva'ea pavēi – kiroki ahe ymyahũ hete omano. Onhi'inhi'ĩ ahe Jesus'ga pe. ⁵⁻⁶ Igwete Pedro'ga ei oyvyteri pe: “Marã po ti ji ei a'ero?” ei ga. A'ereki ġapy'a juahi ġa nhimomby'arame ahe repiaga. Igwete Pedro'ga ei:

—Jesus, pyri nhande rekoi avo, ei ga. Na ore japo'i na'ē tapyimbovyra pe me a'ero trêsva'ea. Ojipeji po ti ore japo'i nde ve, ojipea po ti ore japo'i Moisés'ga pe, ojipea po ti Elias'ga pe nehē nohō, ei ga Jesus'ga pe.

⁷ Nanime ijyvi yvaġatiġa ġa arimo ġa mongovo o'aġi pe. Igwete Tupana'ga nhi'igi yvaġatiġa hugwi.

—Gaha ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga, ei ga Jesus'ga mombe'gwovo. Pehendu katu ti ganhi'iġa, ei Tupana'ga ġa pe.

⁸ Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ġa harekoi novġa. Emo ġa ndohepi-aga'javi ahe. Jesus'ga tehe ġa gwepia ojipyri. ⁹ Igwete ġa jyvi vytyruhua hugwi ojivya. Igwete Jesus'ga ei trġsve'ġa pe:

—Tapemombe'ui na'ġ ti ġa pe penhimbiepiaga, ei ga. Ji kweravirġ gwe nhimanoa hugwi, a'ea rupi ti pemombe'u a'ero, ei ga ġa pe.

¹⁰ Ojapyaka ġa ganhi'iġa rehe. Igwete ġa ei ojohupe:

—Gara pe ga ei: “Akwera po ti ji nhimanoa hugwi”? ei ġa ojohupe.

¹¹ Aerġ ġa ei Jesus'ga pe:

—Marġ a'ero? ei ġa. Orembo'ehara'ġa e'i: “Elias'ga na'ġ uhu, aerġ Cristo'ga ruri a'ero,” ei ġa, ei ġa. Maraname ġa ei a'ea? ei ġa Jesus'ga pe.

¹² Igwete ga ei ġa pe:

—A'iti tuhġ Eliasva'ea uhu na'ġ ġandeaporogġta rerojijyipava, ei Jesus'ga ġa pe. Pejapyaka ti kiro nhimombe'uagwera rehe no, ei ga. A'ereki ymyahġ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ji mombe'gwouvouka hako no. Nahġ ahe ei: “He'yiva'ea po ti ġa imondoi hahyva'ea ga pe okote'varuhuavo nehġ ndorokoi ore nde rehe javo nehġ.” Poha ahe ei ji mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe.

¹³ Kiro ji ekatui pe me a'ero, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu reki ikwehe. A'ero ġa ndekote'varuhui ahe ve ġwemimbotarimova'ea rehe okovo ġwaramo, ei ga. Na tuhġ Tupana'ga rembikwatijarukara ahe mombe'u nhoġwenonde hako, ei Jesus'ga ahe ko Joġo Batistava'ea javo ġa pe.

*Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yrava'ea hugwi
(Mateus 17.14-21; Lucas 9.37-43a)*

¹⁴ Igwete Jesus'ga jivyra'javi trġsve'ġa pavġi ġwemimbo'ehara'ġa pavġi. Igwete ġa nduri jara'ġa pyri noveve'ġa pyri. Urame ġa he'yjuhuve'ġa ndepiagi noveve'ġa pyri Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pyri. A'ereki judeus'ġa mbo'ehara'ġa ġa nhi'iġayva. ¹⁵ Nanime he'yjuhuve'ġa Jesus'ga repiagi onhi-momby'avo ga mboha'uve'yma.

—Kiro ga ruri Jesus'ga, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhani ogwovo ga pyri. ¹⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Manongara rehe pe nhonhi'iġayvayvaruhui?

¹⁷ Igwete ġapyteripeve'ga ei ga pe:

—Jesus, ei ga. Aru ji jira'yra'ga nde pyri ko novġa. A'ereki anhaġa opojyka ga jipi, ei ga. Nomonhi'iġukari jira'yra'ga a'ero, ei ga ga pe. ¹⁸ Ga pojykarame ga mbo'ambo'ari ga noġa. Hendyjuiporuhu ga. Haingyryngyryi ga no. A'ero ga vyvyrakwenamo, ei ga. Igwete ji ei neremimbo'ehara'ġa pe: “Pembojipe'a anhaġa ga hugwi,” a'e ji ġa pe novġa. Tegwete reki ġa pe ipe'ahava ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe ndapejikoguhui ji rehe jipi, ei ga. Manamehġ po ti pe jikogi ji rehe nehġ naerġ? A'ereki ji jikwerajahivuhu pe ndehe, ei Jesus'ga ġa pe. Peru ga ji pyri a'ero, ei ga ġa pe.

²⁰ Igwete ġa tayri'ga reruri Jesus'ga pyri. Anhaġa Jesus'ga repiagame tayri'ga moheo'ari. Igwete ga ari vyvvo ojovajirejireva. Hendyjuipo hete ga.

²¹ Igwete Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Maramomi kwara ga pojyka rehe?

—Gavoja'iagwera jate ga pojykai, ei ga. ²² Igwete ga mombomombori tata pyteri pe jipi. Ypy pe ga mombomombori no tajuka ga javo novġa, ei ga. Po nde ikwahavi ore pokoga, ore porogwety ti a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

23 —“Po nde ikwahavi,” ere nde ji ve naerũ? ei Jesus'ga ga pe. Tupana'ga okwaha pa ġa pokoga jipi – kiroki ġa ojiko ga rehe, ei ga.

24 Igwete garuva'ga ei:

–Ajiko ji ga rehe novĩa. Ji poko ti a'ero ji mbojikoheteavo Tupana'ga rehe nehẽ, ei ga.

25 Igwete he'yjuhuve'ġa nhani ojatykavo ga pyri. Gandura repiagame Jesus'ga nhi'igahyi anhaġa pe – kiroki nomonhi'igajavi tayri'ga mboapyagweva no. Igwete ga ei jupe:

–Jihi a'e nde ve: Ejipe'a ga hugwi. Terepojykaa'javi ti ga, ei Jesus'ga jupe.

26 Igwete anhaġa hapukai tayri'ga momanoahiva ojipe'avo ga hugwi. Omanova'ea ja ga rekoi upa. Nurã he'yive'ġa etehei ga pe:

–Omano ga upa.

27 A'ero Jesus'ga ga popyhygi ga mbovyva. Igwete ga po'ami okovo. A'ereki ga pyry hete kiro.

28 Aerẽ Jesus'ga hoi onga pype. Igwete garemimbo'ehara'ġa hoi javo ga pe ojipe'ġa ndovakie'ỹ.

–Marã ore norombojipe'akwahavi anhaġa ga hugwi? ei ġa Jesus'ga pe.

29 –Penhi'igame jate Tupana'ga pe po ti pe imbojipe'a aukari nanongara, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Mateus 17.22-23; Lucas 9.43b-45)

30 Aerẽ Jesus'ġa hoi pea hugwi ogwoogwovo Galilėapeve'ġa gwyra rupi. Jesus'ga ndopotari ohoa kwahava. 31 A'ereki ga ġwemimbo'ehara'ġa mbo'e pota omanoaġwama rehe.

–Ji mondouka po ti ġa nhiarõe'ỹve'ġa po pe nehẽ ji jukavouka nehẽ, ei ga. Mokõi ti pe kiri ji jukarẽ nehẽ. Kirẽ ti ji kwerava'javi nehẽ, ei ga ġa pe novĩa.

32 Emo ġa ndokwahavi garembe'ea ma gara pe ga ei javo ojohupe. Ga pe ġa nde'ia'uvi reki.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Mateus 18.1-5; Lucas 9.46-48)

33-34 Pea rupi Jesus'ġa hoi ogwovo. Oro Jesus'ga remimbo'ehara'ġa, onhi'igayva ġa ojohupe.

–Manamo nhandejoheva'ero? Ji ko koji'i pe hohe, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nduri ovahema cidade de Cafarnaum me. Ohorame onga pe Jesus'ga ei ġa pe:

–Manongara rehe pe nhonhi'igayvayvari nhande rurame pea rupi? ei ga.

Igwete ġa nonhi'igĩ opoyjayjare'ymamo. A'ereki ġa onhonhi'igayva onhimboheteavo pea rupi ogwovo ji ko pe hohe javo ojohupe.

35 A'ero Jesus'ga apygi ġa mbuhurukapava ojipyri. Igwete ga ei ġa pe:

–Pejikopotarame ġahoheva'ero penhimongo na'ẽ ti okoteheva'ero ojipe'ġa pokopokoga jipi, ei ga ġa pe.

36 A'ero ga tayri'ga mbuhurukari ga rerua ġapyteri pe ga anhuvana. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

37 –Pehepia tayri'ga, ei ga. Kiroki ġa oko nanongara'ġa ndehe ġa ko Jesus'gareheva'ero javo – ġa oko ji rehe no, ei ga. Kiroki ġa oko ji rehe nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ji rehe jate rui ġa oko. Ga oko nhimbuhurukara'ga rehe no, ei Jesus'ga ġa pe.

Gahã nhande repy, ei Jesus'ga

(Lucas 9.49-50)

38 Igwete João'ga ei Jesus'ga pe:

—Orohepia ore hajiheve'ga oji'i, ei ga. Ombojipe'a ga anhağa ojipe'ga hugwi. Ombojipe'a ga ndepopoakara pyvõ nde renoina, ei ga Jesus'ga pe. Nurã ore ei ga pe: “Terembojipe'ai anhağa ġa hugwi Jesus'ga renoina,” oro'e ore ga pe. A'ereki ga nhandereheva'ea rui, ei João'ga ga pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tape'ei poa ga pe, ei ga. Japovame ahemonhimomby'ava'ea jipopoakara pyvõ po ti ġa nanhimbotegwetei kotihĩ nehẽ, ei ga. ⁴⁰ Kiroki ġa nianemovahĩ - ġahã nhande repy a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴¹ Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Kiroki ġa pe poko ġa ko Cristo'gareheve'ga javo - ġa pe po ti Tupana'ga ikwepygi imondokatuavo nehẽ. Yhya vehevi ġa imbuhurame pe me pey'gwavamo, a'ero po ti ga ikwepkatui tuhẽ ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

*Tiruahũ hete ġa pe, ei Jesus'ga
(Mateus 18.6-9; Lucas 17.1-2)*

⁴² Igwete Jesus'ga ei no:

—Tapembo'e ti ji ojipe'ga rehe kiro. Po ġa nhapytĩ itaruvihavuhua gajura rehe ga momboa ypy pe, a'ero po tiruahũ ga pe, ei ga. Koji'i hete po ti tiruahũ ga pe ga jireheve'ga mbote'varuhurame tayri'ga huvihava'ġarũive'ġa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴³⁻⁴⁴ Igwete ga ei no:

—Po pe ndekote'varuhui pejipoa pyvõ, marã re po ti pe napemondohoguhui pejipoa imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ġa pe. Tiruahũ po pe me pe ojipeji herekorame pejipoa novĩa, ei ga. Po ti pe mokõi pejipoa rerohoi hahyva'ea ruvihava pype pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehẽ, a'ero po ti koji'iete'i tiruahũ pe me nehẽ. A'ereki pevova'ea tata ndogweva'javi nehẽ, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi pejipoe'yma vehevi yvagi pe Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵⁻⁴⁶ —Po pe hoi pejikote'varuhuavo pejikovo, marã re po ti pe napemondohoguhui pejipyia imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ġa pe. Tiruahũ po pe me pe herekorame ojipeji pejipyia novĩa, ei ga. Po ti pe mokõi pejipyia rerohoi hahyva'ea ruvihava pype pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehẽ, a'ero po ti koji'iete'i tiruahũ pe me nehẽ, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi yvagi pe pejipyie'yma vehevi nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ —Po pe pejeakwara pyvõ hepiagi ite'varuhuva'ea - kiroki onhimbohepia'ngi pe me, marã re po ti pe ndapehekyjuhui pejeakwara torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ġa pe. Tiruahũ po pe me pe ojipeji herekorame pejeakwara novĩa, ei ga. Po ti pe mokõi pejeakwara rerohoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehẽ, a'ero po ti koji'iete'i tiruahũ pe me nehẽ, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi ojipeji vehevi nhanderuvihava'ga pyri Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga ġa pe.

⁴⁸ A'ereki

“hahyva'ea ruvihava pype ndopiga'javi ahe hugwi hahyhetea.

Ndogweva'javi tata”, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁹ —Nhande nhikwava'eġame Tupana'ga pe po ti tata'java'ea hahyva'ea nhande rerekoi nehẽ, ei ga. Peko tuhẽ ti ji pavẽi jireheva'ero. Tapepohiri ti ji hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁰ —Pyry ko jukyra, ei ga. A'ereki a'ea oko mbatera pavẽi heheva'ero. Pyryve'ymame ndikwahya'javi. Nurã ji ei pe me: Peko pyry ti ji pavẽi jireheva'ero. Pejikoty'a tuhẽ ti ji pavẽi. Pejogwereco katu ti no, ei Jesus'ga ġa pe ogwovo pea hugwi.

10

Ahepohira hembirekoa hugwi (Mateus 19.1-12; Lucas 16.18)

¹ Aerē Jesus'ga hoi Judéiapeve'ga gwyrā rupi. Igwete ga herohoi rio Jordão aherovai herogwovo. A'ero pevove'ga jatykaa'javi Jesus'ga pyri on-himongyavo. Igwete ga ga mbo'ei. A'ereki na tuhē ga ga mbo'embo'ei jipi ga nderekovo. ² Igwete fariseus'ga nduri. “Tihendu ganhi'iga nhande ve. A'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē,” ei ga ojohupe. Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Marā naerū? ei ga. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ga ndekoi opohirame gwembireko'ga hugwi kunhangwera'ga hugwi naerū? ei ga ga pe.

³ Igwete Jesus'ga ei:

—Marā Moisésva'ea ikwatijari pe me gwemimbo'eagwera noğa hako naerū? ei ga ga pe.

⁴ Igwete ga ei:

—Moisésva'ea e'i:

“Tokwatija na'ē ti ga inoğa kunhangwera'ga pe apohi ji kiro nde hugwi javo,” ei ahe.

“A'ero po ti ga pohiri gwembireko'ga hugwi,” ei ahe ikwatija hako, ei ga Jesus'ga pe.

⁵ —Napeangarihu pe pejikoe'yoma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ga pe. Nurā Moisésva'ea okwatija a'ea pe me gwemimbo'eagwera noğa, ei ga. ⁶ Jypya ko na rūi reki hako. Jypya vvyakotyve'ga aporame

“Tupana'ga ga apoi akwaimbae'ga kunhahēa reheve”, ei Jesus'ga.

Nahā e'i Tupana'ga rembikwatijarukara, ei ga.

⁷ “Nurā ko akwaimbae'ga ja'ogi uva'ga hugwi oy'ga hugwi gwembirekokaturo.

⁸ Igwete ga ojogwerekoro gwaramo ojipejiva'ea ja akwaimbae'ga garem-birekohēa pavēi,” ei ikwatijara, ei ga.

A'ero ga mokonha ja rūi. Ojipejiva'ea ja reki ga ndekoi, ei ga ga pe.

⁹ Tupana'ga ko ga mbojogwerekouka. Nurā po ga ndopohiri ojohugwi hamo, ei ga ga pe.

¹⁰ Aerē onga pe Jesus'ga remimbo'ehara'ga ea'javi ga pe:

—Marāi re ko nde imombe'gwovo ga pe ko?

¹¹ Igwete ga ei ga pe:

—Kiroki ga opohi gwembirekohēa hugwi ojipehēa rerekovo – oajuajuro gwaramo ga rekote'varuhui gwembirekoypyvehēa pe, ei ga. ¹² Na jitehe hēa opohirame gwembireko'ga hugwi ojipe'ga rerekovo hēa rekote'varuhui gwembirekoypyve'ga pe a'ero. A'ereki hēa ajuajuri, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe (Mateus 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³ Igwete pevove'ga tayri'ga nderunderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ga ndehe javo.

—Ere ti Tupana'ga pe tomomyry ga ga pe javo, ei ga ga pe.

Emo Jesus'ga remimbo'ehara'ga e'i ga pe:

—Taperuruhui ga ga pyri, ei ga.

¹⁴ Hepiagame Jesus'ga nhimonha'ngahetei o'ama. Igwete ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—“Taperuruhui ga,” tape'euhui ga pe, ei ga. Tuhu tuhē ti ji pyri tayri'ga. A'ereki nanongara'ga'jave'ga pe Tupana'ga pyry hete okovo ga jikogame ojihe, ei ga ga pe. ¹⁵ Tamombe'u katu ti pe me: Tayri'ga ojiko uva'ga ndehe

okovo ġanemimbotarimova'ea rehe, ei ga. Kiroki ġa oko tayri'ġa ja rūi – ġa ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma garemimbotarimova'ea rehe. Ga po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Igwete ga tayri'ġa anhuvani opokoga ġa ndehe. Igwete ga ei Tupana'ga pe:

–Emombyry ġa pe, ei Jesus'ga javo ga pe.

*Imbateheteve'ea nomondopapotari
(Mateus 19.16-30; Lucas 18.18-30)*

¹⁷ Jesus'ġa horame pea rupi kiro ojipe'ga ruri onhana. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri ta'e ti ġambo'ehara'ga pe javo.

–Jesus, ei ga. Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehē jirekoagwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehē? ei ga ga pe.

¹⁸ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

–Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iġa jate ko pyry, ei ga ga pe. ¹⁹ Nde erekwaha Tupana'ga remimbo'eagwera Moisésva'ea pe hako, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i:

“Terejukai ojipe'ġa.

Tererekoi ojipe'ġa nembireko'ġa.

Teremimi ojipe'ġa mbatera.

Tane'mbei ojipe'ġa mombe'gwovo.

Teremoandyandyi ojipe'ġa ġambatera rerogwovo.

Emondo ejeaporoġita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no,” ei Tupana'ga, ei ga ga pe.

²⁰ Igwete ga ei Jesus'ga pe:

–Jivoja'irame vehevi ji hendukatupavi garemimbo'eagwera jipi, ei ga.

²¹ Ga repiagame Jesus'ga ga arōhetei. Igwete ga ei ga pe:

–Nahā na'ē po ti nde rekoi a'ero hamo. Eho na'ē ti embatera imondopava itambere'ia rehe imondovo itambere'ia imbatere'ÿve'ġa pe nehē, ei ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehē, ei ga ga pe. Imondopavirē embatera ti ejo ji pyri ekovo nhiremimbo'eharamo. Ji rehe jate ejiko, ei Jesus'ga ga pe.

²² Jesus'ga nhi'iġa renduvame ga ndovy'ari ogwovo. A'ereki he'yjuhu gambatera. ²³ Igwete Jesus'ga jirovagi javo ġwemimbo'ehara'ga pe.

–Kiroki ġa imbate hete – hahy ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo. A'ereki ġa okoheterame ombatera rehe ndokoi garembe'ea rupi, ei ga ġa pe.

²⁴ Henduvame ganhi'iġa garemimbo'ehara'ga nhimomby'ai a'ero. Igwete Jesus'ga ea'javi ġa pe:

–Hahy imbateheteve'ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo, ei ga ġa pe. ²⁵ Tegwete yuranuhūa'javuhuva'ea camelo ikihava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete reki imbateheteve'ġa hohava Tupana'ga rembe'ea rupi okoheterame ombatera rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ Kiro ġa nhimomby'ahetei a'ero. Igwete ga ei ojohupe:

–Ma'ġa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehē naerū?

²⁷ Igwete Jesus'ga ġa ndepiagi javo ġa pe.

–Tegwete tuhē ġanhimondohava ga pyri, ei ga. Tupana'ga jate ġa mondoukari ojipyri. A'ereki Tupana'ga ikarakatu pa hete, ei ga ġa pe.

²⁸ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

–Jesus, ei ga. Oropohi katu ore orombatera hugwi orogwovo nde rupi neremimbo'eharamo, ei ga.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu ti ji pe me: Okopotarame jireheva'ero ġa pohiri tuhē tamombe'u ti Jesus'ga ojipe'ġa pe javo, ei ga ġa pe. Jara'ġa opohi ġwonga hugwi, ei ga. Jara'ġa opohi oirũ'ġa hugwi. Jara'ġa opohi okuvyra'ġa hugwi. Jara'ġa opohi ġwendyra'ġa hugwi, ei ga. Jara'ġa opohi oy'ġa hugwi uva'ġa hugwi no tamombe'u Jesus'ga ojipe'ġa pe javo, ei ga. Jara'ġa opohi gwa'yra'ġa hugwi. Jara'ġa opohi ogwyrā hugwi tamombe'u Jesus'ga ġa pe javo, ei ga. ³⁰ Kiroki ġa jireheva'ero opohi ombatera hugwi, gwe'yja'ġa hugwi – gwereko po ti ġa he'yjuhuheteva'ea aġwamo nehē ġwonga oirũ'ġa no okuvyra'ġa ġwendyra'ġa no oy'ġa no gwa'yra'ġa no ogwyrā nehē no, ei ga ġa pe. Aerē po ti ġa hohetei Tupana'ga pyri nehē no. Nane'ymi po ti ġa ndekoi ga pyri a'ero nehē, ei ga. Emo nhiarōe'yve'ġa po ti imbohahyukari na'ē ġa pe aġwamo nehē, ei ga ġa pe. ³¹ Kiroki ġa huvihava aġwamo – he'yive'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo onhimongyavo aerē nehē. Kiroki ġa huvihava rūi aġwamo – ġahā po ti huvihavamo oko nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Mateus 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³² Igwete Jesus'ga hoi pea rupi ogwovo Jerusalém me. Ga na'ē oho dozeve'ġa nenonde. Igwete ġa nhimomby'ai ga rehe ogwovo. Ojipe'ġa oho ġandeviri okyhyjiavo ogwovo. Igwete Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi'i ġa hugwi aerēva'ea mombe'gwovo ġa pe. Igwete ga ei ġa pe:

³³ —Pehendu ti nhinhi'iġa, ei ga. Kiro po ti nhande hoi Jerusalém me nehē, ei ga. Igwete po ti ġa ji mondoukari ahembo'ehara'ġa po pe nehē ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa po pe nehē no, ei ga ġa pe. “Eremano po ti nde hamo,” e po ti ġa ji ve nehē, ei ga. Nurā po ti ġa ji mondoukari judeus'ġarūive'ġa pe a'ero nehē, ei ga ġa pe. ³⁴ Gahā po ti ji rerekomemuahū nehē, ei ga. Onyvū po ti ġa ji rehe ji nupanupamo ipira apopyra pyvō nehē. Igwete po ti ġa ji jukai nehē, ei ga. Emo mokōi pe kirirē po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehē, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe.

Zebedeuva'ea ra'yra'ea oko pota memei huvihavamo

(Mateus 20.20-28)

³⁵ Aerē Zebedeu'ga ra'yra'ġa nduri Jesus'ga pyri Tiagova'ea João'ga pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

—Jesus, oropota ore nderekoagwama oreremimbotarimova'ea rehe, ei ga ġa pe.

³⁶ —Gara pe pepota naerū? ei ga ġa pe.

³⁷ —Toromoirū ti nde vvyakotyve'ġa nduvihavamo nde rekorame ġa mondomondovo nehē. Toroapy ti ore nde pyri nde mbojogwovaita a'ea rupi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

³⁸⁻³⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndapekwahavi pe nanongara pe'erame, ei ga ġa pe. Aerē po ti hahy hete ji ve nehē. Po pe ji moirūi, a'ero hahy hete pe me nehē no, ei ga. Marā a'ero? Peko pe nanongara rehe naerū? ei ga ġa pe.

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ġa.

—Aerē po ti ġa ji jukai nehē no. A'ero po ti ġa pe jukapotari nehē no. Marā a'ero? ei ga ġa pe.

—Na ġa ore jukai nehē no, ei ġa.

—Ombuhu tuhē po ti ġa hahyva'ea ji ve ji jukavo nehē. Na tuhē po ti ġa pe nderekoi nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁰ Emo ji rūi po ti amboapyguka ġa jijipyri nehē tombojogwovai ġa ji rehe javo, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ga omboavujikwe ġandekohavaġwama ji pyri. Gahā po ti ji moirū ġa mondomondovo a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ Jara'ga dezve'ga henduvame João'ga nhi'iga Jesus'ga pe ga nhimonha'ngai ga ndehe. ⁴² Igwete Jesus'ga ga mbuhurukapavi ojipyri gwemimbo'ehara'ga. Igwete ga ei ga pe:

—Pejapyaka ti nhinhi'iga rehe, ei ga. Pekwaha pe hajiheve'ga ndeaporoğita – kiroki ga e'i ore ko ganduvihava javo. Ga omboporavykyuhu ogwyripeve'ga jipi ga mbovavaguhuavo ga nderekovo, ei ga ga pe. ⁴³ Pe po na rui pejogwereko hamo jireheva'ero gwaramo, ei ga ga pe. Po ti pe ndekopotari jara'ga nduvihavamo, a'ero po ti pe ga pokogi hamo. ⁴⁴ Po ti pe ndekopotari gahohepava'ero, koji'i po ti pe ga pokopahetei hamo, ei ga. ⁴⁵ A'ereki ji vehevi ajo tapoko pa ti ga javo. Ji ndajori ji pokopoko javo ga pe, ei ga. Tamano javo ji ruri ga ndepyga yvya koty. Nahã po ti ji he'yjuhuve'ga mbopiro'yi ga ndekote'varuhua hugwi nehẽ, ei ga ga pe.

*Jesus'ga omboheha katu Bartimeuva'ea
(Mateus 20.29-34; Lucas 18.35-43)*

⁴⁶ Aerẽ Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga nderohoi ga nderovahema cidade de Jericó pe ga nderokwava hupi. He'yjuhu ga ogwovo ga ndupi no. Ga horame jugwi Bartimeu'ga onhi'iga mbuhuri Jesus'ga pe. A'ereki Bartimeu'ga heakwagweva'ero oko Timeu'ga ra'yra'ga. A'ero ga apygi pea rovai itambere'ia rehe oporanduranduva upa. ⁴⁷ Igwete pevove'ga ei:

—Kiro ki ga u Jesus'ga Nazarépeve'ga.

Henduvame Bartimeu'ga onhi'iga mbuhuri Jesus'ga pe a'ero.

—Jesus, nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga ga pe. Ji porogwety ti, ei ga.

⁴⁸ Igwete ga nhi'igahyi ga pe onhimongyavo epi te javo. Igwaigwavete reki ga onhi'iga mbuhuri ga pe.

—Nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara. Ji porogwety ti, ei ga ga pe.

⁴⁹ Igwete Jesus'ga pytai.

—Pe'e ga pe tuhu ga ji pyri a'ero, ei ga ga pe.

Igwete ga ei heakwagweve'ga pe:

—Enoğatu ti epy'a, ei ga ga pe. Epo'ã ejoa ga pyri. “Tuhu ga ji pyri,” ei ga nde ve, ei ga ga pe.

⁵⁰ Igwete ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea nhandaipe ua Jesus'ga pyri.

⁵¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nde erepota?

—Jesus, tajireha katu ti, ei ga ga pe.

⁵² —Heregwovo a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Nde erejiko ji rehe. Nurã nde reharo kiro, ei ga.

Igwete ga rekwakaturu a'ero. Jesus'ga rupi ga hoi a'ero pea rupi ogwovo.

11

*Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos
(Mateus 21.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19)*

¹ Ohorame Jerusalém me vvytyruhu pe na'ẽ Jesus'ga vahemi oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Ira'agwe cidades ojopyjopyri tuvi Betfagé Betânia pavẽi. Igwete Jesus'ga ei mokonha'ga pe gwemimbo'ehara'ga pe:

² —Hepejigwovo cidade pe penhinondeva'e pe, ei ga. Pevahemame ti pe hepiagi jumentinho i'ama nehẽ, ei ga ga pe. Ojugwa ga imo'ama yva rehe. Ndohoi ve ga i'arimo, ei ga. Pekwahara ti herua, ei ga. ³ Po ti ga ei pe me: “Maraname pe ikwaharavi a'ea?”, pe'ji ti ga pe: “Nhandepojykaharete'ga ti

togwerekō'ā na'ē. Kotihī po ti ga imbhura'javi avo nehē,” pe'ji ti ġa pe, ei ga ġa pe.

⁴ Igwete ġa hoi hepiaga jumentinho. A'ereki pevove'ġa ojugwa imo'ama pea rupi onga jurukwara pyri. Kiro ġa ikwaharavi a'ero. ⁵ Pevove'ġa ġa ndepiagame e'i ġa pe:

–Maranuhūrame pe ikwaharavuhui ta'yra?

⁶ Igwete ġa imombe'ui ġa pe Jesus'ga rembi'ea.

–Peroho ti ga pe a'ero, ei ġa ġa pe.

⁷ Igwete ġa heruri jumentinho Jesus'ga pe. Igwete ġa inoġi oapoa tapy'ynhapira ikupepytera rehe. A'ero Jesus'ga hoi i'arimo. ⁸ Igwete he'yive'ġa heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi inoġa timbojigwa pehea ga pe javo. Ojipe'ġa omondohondoho pindova rohova nhu me herua. Igwete ġa imondomondo pea rupi imbokatuavo ga pe. Nahā ġa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhandervihavuhuhete'ga kiro u javo. ⁹ Kiro garenon-deve'ġa hapukai garevirive'ġa pavēi.

“Timbohete Tupana'ga!” ei ġa.

“Nhandepojykaharete'ga ti tomomyry ga pe

– kiroki ga nhandepojykaharete'ga ombuhuruka nhande pyri ga mongovouka nhandervihavuhuhetero,” ei ġa.

¹⁰ “Tupana'ga tomomyry nhaneramonhava'ea'jave'ga pe Daviva'ea'jave'ga pe kiro ga rurame nhandervihavuhuhetero,” ei ġa.

“Timbohete Tupana'ga yvagipeheteve'ga a'ero!” ei ġa.

¹¹ Igwete Jesus'ġa vahemi Jerusalém me ogwovo ġajatykahavuhua rokari pe o'ama. Oharekorē mbatera rehe nhaporemō Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi Betânia pe ġa nderokia. A'ereki oho kwara.

Jesus'ga e'i figueira pe

(Mateus 21.18-19)

¹² Ko'emame Jesus'ġa jivyri Betânia hugwi. Igwete ga jukai ty'ara. ¹³ Irupe ga hepiagi figo'yva figueira ka'a rerekojiperame. Igwete ga hoi tahepia yva'ia javo novia. Ovahemame ga ka'atehea hepiagi. A'ereki a'ea rupi ndi'ai ve tuhē jipi yva'ia. ¹⁴ Igwete ga ei yva pe:

–Ndehe po ti nande'aa'javi nehē ġanembi'uhavamo nehē, ei ga jupe.

Garemimbo'ehara'ġa ġwendu ganhi'iġa a'ero.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-17; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)

¹⁵ Aerē Jesus'ġa vahemi ua Jerusalém me. Igwete ġa nduri ġajatykahavuhua rokari pe. Pevove'ġa oma'ema'ē mbatepyryva ojipe'ġa pe jipi inambu'ia no. A'ereki a'ea ġa omondo ikwava'ēhara'ga pe tomondo ti ga Tupana'ga pe javo. Itambere'ia rehe ġa oma'ema'ē ġa pe ġa moandyandyjuhuavo jipi. Mesas pyri ojipe'ġa neni hajiheve'ġa itambere'ia pyhypyhyga judeus'ġa itambere'ia kwepykwepyga imondovo ġa pe. Igwete Jesus'ġa nduri okari pe ġa ndepiaga. Kiro ga nhimonha'ngai ġa ndehe a'ero ġa mo'emo'embava pea hugwi. Igwete ga imbojirejirevi itambere'ia kwepykara'ġa mesas. Ga imbojirejirevi ġa'apykava ġa hugwi no – kiroki ġa oma'ema'ē inambu'ia oina. ¹⁶ Igwete ga ndogwerokwarokwarukari mbatera ġajatykahavuhua rokara pytera rupi. ¹⁷ A'ero ga ei ġa pe ġa mbo'eavo.

–Tupana'ga okwatjaruka onhi'iġa hako, ei ga. Nahā Tupana'ga ei a'ero hako:

“Yvyakotyve'ġa nhaporemō ti tonhi'ĩji ve nhironga pype,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

Pe ki a'e te pe'e pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ġa ikwepkykwepygame Tupana'ga rongga pype,” pe'e pe, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga rongga mongoukari iporomive'ġa nduhavamo, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸ Aerē ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ikwahavi Jesus'ga nhi'ġa ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa ei:

—Marã re po ti nhande ga rerekoi ga jukavo nehē? ei ġa ojohupe. Ti-jukaukaryme ti ga he'yjuhuve'ġa ndovaki, ei ġa. A'ereki ġa onhimomby'a pa garemimbo'ea repiaga, ei ġa ojohupe.

Nurã ġa kyhyji ga pyhyge'yma.

¹⁹ Ka'aru hete Jesus'ġa hoa'javi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo Betânia pe okia.

*Pejiko ti Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga
(Mateus 21.20-22)*

²⁰ Ko'emame ojivyrame Jesus'ġa kwavi pea rupi. Igwete ġa hepiagi akoja figo'yva. Inhymba reki. Hapoa vehevi inhymba. ²¹ A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'ġa jupe. Igwete ga ei ga pe:

—Jesus, ehapia! ei ga. Erenhi'ġahy nde figo'yva pe kirame oji'i. Kiro inhymbavamo a'ero, ei ga ga pe.

²² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pejiko ti Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga. ²³ Tamombe'u katu ti pe me: Ga jikogame Tupana'ga rehe oporanduva ga pe Tupana'ga po ti ġwendu katu nhinhi'ġa javo, na ja po ti hekoi ġa pe a'ero nehē, ei ga. Po ti ġa ei Tupana'ga pe tojipe'a ti vvytyruhua onhimomboa ypiahua pype javo, a'ero po ti Tupana'ga imbojipe'ai ġa pe, ei ga. Po ti ġa ndogweroviarihihũ mara'ngu po ti ojipe'avo javo, a'ero po ti Tupana'ga nombojipe'a ukari ġa pe nehē, ei ga. ²⁴ A'ero ji ei pe me: Peporanduvame Tupana'ga pe penhimimbotarimova'ea rehe, perovia ti garemimbuhuraġwama pe me. A'ero po ti ga imbuhuri pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁵ Po ojipe'ga oko te'varuhu pe me. A'ero po pepy'a heahemuhũro ga rehe. Penhi'ġame Tupana'ga pe penhi'ama tapekwahava'javi ti akoja'ga rekote'varuhua, ei ga. Pe ikwahava'jave'ymame garekote'varuhua henonhe'yma po ti nhanderuvete'ga yvagipeve'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua imomboa pe hugwi nehē, ei ga. [²⁶ Pe ikwahava'javame akoja'ga rekote'varuhua po ti nhanderuvete'ga nomombori pendekote'varuhua nehē no.]

*Ma'ga nde mbuhurukaruhi? ei ahe Jesus'ga pe
(Mateus 21.23-27; Lucas 20.1-8)*

²⁷ Igwete Jesus'ġa hoa'javi Jerusalém me. Gajatykahavuhua rokara rupi Jesus'ga hoi okovo. A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nduri ga pyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi xava'eve'ġa pavēi. ²⁸ Igwete ġa euhui ga pe:

—Ma'ga nde mbuhurukaruhi raji'i? Ma'ga e'i nde ve: “Emo'emo'ē ti ġa mondovo jugwi?” ei ġa Jesus'ga pe. Here javo ore ve, ei ġa.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe na'ē ti pe'ji ji ve, ei ga. Pe ji nhi'ĩpondek Wakaturame po ti ji nhimbuhurukaru'ga mombe'ukatui pe me nehē no, ei ga ġa pe. ³⁰ Pe'ji ti ji ve a'ero: Ma'ga João Batistava'ea mbuhuruka ġa mobatizavouka raikwehe? ei ga. Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe? Ma'ga e'i ahe ve teremobatiza ġa javo? Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe naerũ? ei ga. Pe'ji ti javo ji ve! ei Jesus'ga ġa pe.

³¹ Igwete ġa nhombo'embo'ei upa.

—Marãi po ti nhande a'ero nehē? ei ġa. Po ti nhande ei ga pe: “Tupana'ga po ombuhuruka João Batistava'ea ġa mobatizauka raikwehe”, a'ero po ti

Jesus'ga ei nhande ve nehẽ: “Maraname pe ndaperoviarihu ahenhi'igagwera naerũ?” e po ti ga nhande ve nehẽ, ei ġa ojohupe. ³² Po ti nhande ei ga pe: “Yvyakotyve'ga po ahe mbuhuruka raikwehe”, a'ero po ti avove'ga nhimboahivuhupavi nhande ve nehẽ, ei ġa ojohupe.

Okyhyji ġa he'yjuhuve'ga hugwi. A'ereki ġa e'i pa João Batistava'ea pe: “Tupana'ga tuhẽ ahe mbuhuruka onhi'igã mombe'uharamo raikwehe,” ei ġa.

³³ Nurã ġa ei reki Jesus'ga pe:

–Ma'ga po ombuhuruka ahe raikwehe? Ndorokwahavi ore, ei ġa ga pe.

–Napemombe'ujuhu pe ji ve João Batistava'ea mbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ġa pe. Nurã po ti ji na jitehe namombe'ui ga pe me nehẽ no – kiroki ga e'i ji ve: “Emo'emo'ẽ ġa onga hugwi,” ei Jesus'ga ġa pe.

12

*Garemitymipyra repiakatuhara'ga okote'varuhuve'ga
(Mateus 21.33-46; Lucas 20.9-19)*

¹ Igwete Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea. Igwete ga ei imombe'gwovo:

–Kohoa jara'ga otÿotÿ ko pe yhyppoa'javuhuva'ea uva'yva videira. “Aerẽ ti ta'u yva'ia ryhya,” ei ga, ei Jesus'ga ġa pe. Igwete ga hokairuġi ġwemityma. Aerẽ ga japoi uva mu'umu'ũhava tyhya rupiaramo. Tapyjo'ara ga japoi ita pyvõ imondovo imohina ko pe hepiakatuhavamo. Igwete ga ei ojipe'ga pe: “Kiro po ti ji hoi paivohu mbaigwe jitua nehẽ,” ei ga. “Pehepia katu ti nhiremityma ji ve,” ei ga ġa pe. “A'ero po ti pe imboja'ogi yva'ia pejive nehẽ. Jara ti pemombyta ji ve nehẽ,” ei ga ġa pe, ei ga. “Kwa,” ei ġa. Igwete ijara'ga hoi ġa ndeja, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. ² Aerẽ yva'ia jykyhava rupi ga ojipyryve'ga mondoukari hepiakatuhara'ga pyri togweru ti ga yva'ia ji ve javo novã. ³ Emo hepiakatuhara'ga ga pyhy ga nupanupamo ga momboa. Gapojate ojivy a'ero, ei ga. ⁴ Aerẽ ijara'ga ojipe'ga mondoi yva'ia reruruka novã. Igwete ġa ga akanupanupãi ojigwaraita ga rehe, ei ga. ⁵ Aerẽ ga ojipe'ga mondoukari ġa pyri. Igwete ġa ga jukai, ei ga. Koji'ive'ga ga ġa mondomondoi ġa pyri. Igwete jara'ga ġa ġa nupanupãi. Jara'ga ġa ġa jukahetei, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁶ –Mbapavamo ijara'ga gwa'yra'ga mondoi ġa pyri. A'ereki ga jate oko ga pyri gara'yra'ga garemia'nguhete'ga. “Omondo po ti ġa imohina jira'yra'ga rehe,” ei ga ovytyteri pe novã, ei Jesus'ga.

⁷ –Igwete ijara'ga gwa'yra'ga mondoi ġa pyri mbapavamo. Ga repi-agame hepiakatuhara'ga ei ojohupe: “Kiro ga ruri ijara'ga ra'yra'ga,” ei ġa. “Avova'ea po ti gagwyrãgwama nehẽ,” ei ġa. “Tijuka ti ga a'ero. Aerẽ po ti nhande ipojoykai yva nhandejive nehẽ,” ei ġa ojohupe, ei ga. ⁸ Igwete ġa ga pyhygi ga jukavo ga momboa garuva'ga remityma hugwi.

A'ea Jesus'ga e'i ġa pe ojo'java'ea mombe'gwovo.

⁹ Igwete Jesus'ga ei no:

–Marã po ti ijara'ga rekoi a'ero nehẽ? ei ga. Uhu po ti ga ġa jukavo nehẽ gwa'yrava'ea repyga nehẽ, ei ga. Igwete ojipe'ga po ti ga ġa mongoi ġwemityma repiakatuharamo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁰ Nonhi'igã pe me Tupana'ga rembikwatijarukara naerũ? ei ga. Nahã i'ei a'ero: “Onga apohara'ga japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita. A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahũ javo jupe,” e'i.

“Aerẽ akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i, ei ga.

¹¹ “Nhandepojoykaharete'ga reki omongo huvihavamo. Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo,” e'i ikwatijara, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹² A'ea Jesus'ga omombe'u judeus'ġa nduvihava'ġa pe ojo'java'ea. Igwete ġa ga pyhypotari novġa. A'ereki ġa okwaha reki onhimombe'ua. A'ereki ġa yva'ia repiakatuhara'ġa ja. Onga apohara'ġa ja ko ġa no. A'ereki ġa Jesus'ga mombo pota. Kiro ġa Jesus'ga pyhypotari a'ero novġa. Emo ġa okyhyji he'yjuhuve'ġa hugwi – kiroki ġa e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharamo oko.” Nurġa judeus'ġa nduvihava'ġa ga rejari ogwovo.

César'ga rembiapoa itambere'ia
(Mateus 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³ Aerġe judeus'ġa nduvihava'ġa fariseus'ġa mondoukari Jesus'ga pyri. Herodes'gareheve'ġa ġa ġa mondoi ga pyri no. “Pemonhi'ġi te'varuhu ti Jesus'ga tombotegwete ti ga nhanderuvihavuhu'ga,” ei ġa ġa pe ġa mondorame.

¹⁴ Igwete ġa nduri javo Jesus'ga pe.

–Orokwaha ore neremimbo'ekatua. A'ereki a'itituhġeva'ea rupi katu nde eremombe'u, ei ġa ga pe. Nde eremohemba ġa pe nhaporem. A'ereki nde nderepojihuvi ġa javo ġa pe. Nde nderekoi huvihava'ġa ndehe jate. A'ereki ahe ojo'jajo'ja nde ve, ei ġa. Erembo'e katu nde Tupana'ga remimbotari-mova'ea rehe. Marġa ndereaporoġita a'ero? ei ġa ga pe. César'gareheve'ġa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oġukarame,” ei ġa, ei ġa. Marġa naerġu? Timondo po nhande ga pe hamo ġa poranduvame nhande ve? Mara'ngu po nde javo timondoyme po ga pe hamo? ei ġa Jesus'ga pe.

¹⁵ Jesus'ga okwahavipe reki ġandeaporoġitate'varuhua.

–Maranuhġrame pe nhinhi'ġa mbote'varuhupotari? ei ga ġa pe. Peru itambere'ia moeda, ei ga.

¹⁶ Igwete ġa heruri a'ero.

–Pemombe'u kiro ji ve a'ero, ei ga ġa pe. Ma'ġa ra'angava agwa? Ma'ġa ndera ġa okwatija inoġa hehe? ei ga.

A'ero ġa ei ga pe:

–César'ga ra'angava, ei ġa. Garera ġa okwatija inoġa hehe no, ei ġa ga pe.

¹⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ġa pe.

Vvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa onhikwava'eġa ga pe javo.

Igwete ġa nhimomby'ai ga rehe onhi'ġatu reki ga javo.

Ombogweravirġe omanove'ġa nahembirekoa'javi
(Mateus 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Aerġe saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogwerahava novġa. Igwete ġa nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ganhi'ġatua nhande ve javo. Igwete ġa ei ga pe:

¹⁹ –Jesus, Moisésva'ea okwatija inoġa nhande ve hako. Nahġa ahe ei hako:

“Po ga manoi gwa'yre'ymame ġwembirekohġa mombytavo

gairġu'ga po hġa rerekoi a'ero hamo,” ei ahe.

“Gaha po ta'y hġa pe nhiirġva'ea togwereko gwakykwepohara'ġa javo,” ei

Moisésva'ea hako, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁰ Oro marġa a'ero? ei ġa. Sete ahe onhoirġramo, ei ġa. Igwete ojihuypyva'ea rembirekoro. Igwete omanorame ahe ndata'yri, ei ġa. ²¹ Igwete aheakoin-dava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavġi oirġva'ea py'rovo. Igwete

ahe manoi gwa'yre'ymame. Igwete ahe mbyteramo ahe javijitehe kunhangwerava'ea rerekoi, ndata'yri ve omanomo. ²² Jarava'ea na jitehe no, ei ġa ga pe. Seteva'ea gwereko pa ahe ojopy'ropy'rovo novġa omanombava gwa'yre'ymamo. Aerġ kunhangwerava'ea manoi no, ei ġa. ²³ Marġ a'ero? ei ġa Jesus'ga pe. Ma'ġa nembirekoa po ti kunhangwerava'ea rekoi nehġ ahe kwerava'javame nehġ? A'ereki seteva'ea gwereko pa kunhangwerava'ea, ei ġa ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Tupana'ga nhi'iġa atyvihu ko penhi'iġa, ei ga saduceus'ġa pe. A'ereki pe ndapekwahavihu Tupana'ga rembikwatijarukara. Ndapekwahavi pe Tupana'ga popoakara no, ei ga. ²⁵ Okwerava'japavame po ti ġa nahembirekoa'javi nehġ. Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja ġa ndekoi ġwembirekoe'ymamo nehġ, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶ Gakwerava pe pe ei, ei ga. Napenhi'iġi pe Moisésva'ea rembikwatijara pe naerġ? A'ereki Tupana'ga i'yva hugwi ikaja pytera hugwi onhi'iġa mondo Moisésva'ea pe hako, ei ga. A'ero Moisésva'ea ikwatijari Tupana'ga nhi'iġa ojive inoġa. Tupana'ga e'i ahe ve:

“Jihi ko Tupanamo ako.

Abraġo'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei Tupana'ga ahe ve, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁷ Abraġova'ea manorġ reki Tupana'ga ei Moisésva'ea pe: “Abraġo'ġa ji mbohete,” ei ga. Ga nde'i: “Ahe ji mbohete.” A'ereki ġa okoji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'iġa atyvi ko penhi'iġa a'ero pe erame omanove'ġa ndokwerava'javi nehġ, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

Manamo Tupana'ga remimbo'eagwera joheva'ero?

(Mateus 22.34-40; Lucas 10.25-28)

²⁸ Igwete judeus'ġa mbo'ehara'ga ruri. Gwendu ga ġa Jesus'ga monhi'inhi'iġame. “Jesus'ga onhi'ikwepy katu reki ġa,” ei ga oyvyteri pe. Igwete ga ruri javo Jesus'ga pe:

–Jesus, ei ga, manamo Tupana'ga remimbo'eagwera huvihavuhu joheva'ero?

²⁹⁻³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

–Moisésva'ea omombe'u ikwatija hako, ei ga. Jara hoheva'ea ko nahġ:

“Israelitas, pehendu katu ti!

Nhandepojoykaharete'ga ko Tupana'ga.

Gaha jate ko nhandepojoykaharetero,” ei ahe, ei ga.

“Pearġ hete tuhġ ti pejipojoykaharete'ga Tupana'ga.

Pearġ hete tuhġ ti ga pejipy'a pe.

Pearġ hete tuhġ ti ga imondovo pejeaporogita imohina ga rehe.

Pearġ hete tuhġ ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi javo.

Pearġ hete tuhġ ti pejirokwa pejikovo ga nhi'ġpo'ruavo,” ei Moisésva'ea, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ Moisésva'ea omombe'u hehohyva'ea no, ei ga.

“Penhiarġ pe.

Na jitehe ti pearġ hete pejikotyve'ġa no,” ei ahe, ei ga.

A'ea memei Tupana'ga remimbo'eagwera jara hoheva'ero, ei Jesus'ga ga pe.

³² Igwete judeus'ġa mbo'ehara'ga ei ga pe:

–Na tuhġ. A'itituhġva'ea nde ei ji ve, ei ga. A'ereki gaha jate oko Tupanamo tuhġ. Ahġ ojipe'ġa Tupanamo, ei ga Jesus'ga pe. ³³ Nhande mbatera kwava'eġame ga pe pyry ga pe novġa, ei ga. Emo pyryheteva'ea ga pe ko na: Tiarġ hete tuhġ nhande Tupana'ga nhandepy'a pe hamo, ei ga ga pe.

Tiarō hete tuhē nhande ga nhandekovo garemimbotarimova'ea rupi hamo, ei ga. Tiarō hete nhande ojipe'ga nhanenhiarōhetea javijitehe hamo. A'ereki nhaneremiarōa koji'iete'i pyry Tupana'ga pe nhanerembikwava'eğa hohe, ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ Jesus'ga ġwendu onhi'igatua upa. Igwete ga ei ga pe:

—Erenhimongo ġweri nde Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi kiro, ei Jesus'ga ga pe.

Kirē ojipe'ga ndopojihuva'javi javo Jesus'ga pe a'ero.

Daviva'ea rymymino'ga ko ahepojykaharetero
(Mateus 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Igwete Jesus'ga ġajatykahavuhupeve'ga mbo'embo'ei okari pe ġa mbojapyakavo. Igwete ga ei:

—Pe'ji ji ve a'ero. Marā ahembo'ehara'ga ei Cristo'ga pe Tupana'ga remimbuhurukara'ga pe ga ko Daviva'ea rymymino'ga javo? ei Jesus'ga ġa pe.

³⁶ A'ereki Daviva'ea tuhē omombe'u nhoġwenonde hako. Nahā ahe ei hako: “Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy ji pyri ekovo huvihavamo,’ ei ga,” ei ahe.

“ ‘Tamongo ti nearōe'ŷve'ga neremimbotarimova'ea rehe.’

A'ea Tupana'ga ei jipojykaharete'ga pe,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

A'ereki Tupana'ga ra'uva Daviva'ea mbo'euka a'ea rehe ikwatijaruka hako, ei ga ġa pe. ³⁷ Daviva'ea e'i Cristo'ga pe jipojykaharete'ga a'ero, ei ga. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Oarō hete ġa ganhi'iġa a'ero onhimongyheteavo.

Judeus'ga mbo'eharava'ea onhimbohete tehe
(Mateus 23.1-36; Lucas 20.45-47)

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa mbo'eavo:

—Ahembo'ehara'ga ja rūi ti peko, ei ga. A'ereki ġa onhimbohete hete. Oko hete ġa opipukuhua rehe tajirepia ġa javo, ei ga. Opota hete ġa ojipe'ga nhi'igaturame ojive ima'ēhai pe pe ko orembo'ehara javo ġa pe.

³⁹ Ġajatykahava pype ġa apypotari huvihava'ga apykava rehe. Toryva jara'ga pyri ġa o'u pota toryvi pe oina, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁰ Opojyka ġa aherembirekokwera'ga mbatera. Igwete ġa nhi'imbukuhui Tupana'ga pe novia ojipe'ga ti te'i pyry ore ve javo. Hahyva'ea po ti kaitu Tupana'ga imondoi ġa pe a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Aherembirekokwerava'ea remimondoa
(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Igwete Jesus'ga apygi upa ġajatykahavuhua pype itambere'ia ryru'ia pyri. He'yjuhuve'ga ga gwepia ġa inoġame itambere'ia Tupana'ga pe hyru'ia pype. Imbateheteve'ga he'yi inoġi ipype novia. ⁴² Nanime imbatere'ŷvehēa ruri aherembirekokwera'hēa. Igwete mokoi'ī hēa inoġi itambere'ia moedas ipype. ⁴³ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Hepejijo aherembirekokwera'hēa repiaga imbatere'ŷvehēa, ei ga ġa pe. Tamombe'u katu ti pe me: Hēaremimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ojipe'ga nemimondoa hohe. ⁴⁴ A'ereki he'yiva'ea ġa omombyta ojive itambere'ia imondorame, ei ga. Hēa ki a'e te mokoi'ī jate gwereko itambere'ia novia. Emo hēa omondo pa ipype, ei Jesus'ga ġa pe.

13

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaḡwama, ei Jesus'ga
(Mateus 24.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Jesus'ga horame ḡajatykahavuhua hugwi garemimbo'ehara'ga ei ga pe:
–Jesus, ehapia! Ikatu hete nhandejatykahavuhua, ei ga. Itaruvihavuhua pyvō ḡa japojapoi po raka'e, ei ga Jesus'ga pe.

² Igwete Jesus'ga ei ga pe:
–Erehapia nde nhandejatykahavuhua novīa? ei ga. Aerē po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itaruvihavuhua nehē. Omonduru pa po ti ḡa ojohugwiugwi inoḡa nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Hahyheteaḡwama Jesus'gareheve'ḡa pe
(Mateus 24.3-14; Lucas 21.7-19)

³ Aerē Jesus'ḡa hoi vvytyruhu pe – perope oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevo ga apygi oina ḡajatykahavuhua rovai pyteri pe. Igwete ḡa nduvi ga pyri Pedro'ga Tiagova'ea no João'ga André'ga. Jara'ḡa ndovakie'ỹ ḡa ei Jesus'ga pe:

⁴ –Emombe'u ti ore ve, ei ḡa. Maname po ti ḡa nhandejatykahavuhua mondurundurupavi inoḡa nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhimomby'ava'ea nehē ira'agwe hekopavame nehē? ei ḡa ga pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ei ḡa pe:
–Penhimboko'i ti pejikovo penhimoandyandyja hugwi. ⁶ Aerē po ti ḡa nduḡanduri onhimongyavo javo tehe nehē. Nhira'āra'āteheavo po ti ḡa ei: “Jihi ko Cristoramo ako Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e'i tehe po ti ḡa nehē, ei ga. A'ea rehe po ti ḡa he'yjuhuve'ḡa moandyandyi nehē, ei ga. ⁷ Nahā po ti nehē no. Aerē po ti ḡa imombe'ui nehē: “Ira'agwe ḡa otavuka ḡa pe kiro. Paivohu ojipe'ḡa tavukari ḡa pe no,” e'i po ti ḡa pe me nehē, ei ga. Tapembojui ti pejipy'a a'ea rehe, ei Jesus'ga ḡa pe. Na tuhē ti hekoi nehē. Emo po ti a'ea rupi mbapavakotyva'ea rūi nehē, ei ga ḡa pe. ⁸ Ojipe'ḡa gwyrivepe'ḡa po ti otavukavuka ojipe'ḡa gwyrivepe'ḡa pe nehē, ei ga. Omyomyi po ti yvya avo nehē. Pevo po ti yvya imyimi nehē no. Momina po ti mbatera i'uhavamo nehē, ei ga. Nahā po ti hahy rambugwe vvyakotyve'ḡa pe nehē, ei ga. Kunhangwera'ḡa gwa'yra'ḡa mbo'aḡwerĩrame hahy rambugwe ḡa pe. Na jitehe po ti hahy rambugwe vvyakotyve'ḡa pe nehē mbapava koty nehē no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ḡa pe.

⁹ –Penhimboko'i ti, ei ga ḡa pe. Pe jireheva'ea ḡwaramo po ti nhiarōe'ỹve'ḡa pe pyhygi pe nderogwovo imohiḡatuhara'ḡa pyri nehē. Ojatykahava pype po ti ḡa pe nupanupāi nehē, ei ga. Ga po ti pe nderohoi gwuvihavuhu'ḡa pyri gobernadores'ḡa pyri nehē no ḡa ko Jesus'gareheva'ero javo nehē. Pevo po ti pe ami a'ero penhimombe'ukatuavo ḡa pe nehē, ei ga. ¹⁰ Jireheve'ḡa po ti imombe'umbe'ui na'ē pyryva'ea ojipe'ḡa gwyrivepe'ḡa pe nhaporemō ji mombe'gwovo ḡa pe nehē. Aerē po ti ihoi mbapavakotyva'ea apiavo nehē, ei Jesus'ga ḡa pe. ¹¹ Ga po ti pe pyhy pe nderogwovo imohiḡatuhara'ḡa pyri nehē. Pe nderohorame tapemomyi ti pejipy'a penhi'iḡaḡwama rehe nehē marāi po ti ji ḡa pe javo nehē, ei ga ḡa pe. Ihorame penhi'iḡa apiavo po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari pe me pe mbo'eavo nehē, ei ga. A'ero po ti pehe jate rūi pe nhi'iḡi nehē. Tupana'ga ra'uva pe monhi'ĩ nehē, ei Jesus'ga ḡa pe.

¹² –Gwe'yja'ḡa vehevi po ti ḡa ḡa mondoukari ḡapo pe nehē tojuka ti ḡa ḡa javo nehē. Jara'ḡa po ti oirū'ḡa mondoukari ḡapo pe nehē, ei ga. Jara'ḡa po ti gwa'yra'ḡa mondoukari tojuka ḡa javo. Jara'ḡa po ti ḡa nhimonha'ngai uva'ḡa ndehe ḡa jukavouka nehē, ei Jesus'ga ḡa pe. ¹³ Okouhu pa po ti ḡa pe

ndehe nehë pe jireheva'ero ġwaramo nehë. Po ti pe nhimboitai avuirama pejipohire'yma ji hugwi nehë, a'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehë, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga omombe'u aerëva'ea hahyheteva'ea

(Mateus 24.15-28; Lucas 21.20-24)

¹⁴ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

–Aerë po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteva'ea i'ama nehë – pevo po no'amuhūi ramo, ei ga. Tupana'ga noaronhuhū a'ea opohia judeus'ġa jatykahavuhua hugwi a'ea rehe nehë, ei ga. (Kiroki ga onhi'ī kiro ikwatijara pe – tokwaha ti ga a'ea.) Aerë po ti pe a'ea repiagi pevo nehë, ei Jesus'ga ġa pe. Pe hepiagame Judéiapeve'ġa ti toka'nhyka'nhy onhana yvytyruhu pe xamanoye ti javo nehë, ei ga. ¹⁵ Kiroki ġa oko ongapereuhuva'ea arimo a'ea rupi – tojyvipe ti ġa ogwovo okie'yma onga pype ombatera rerogwovo nehë. Toka'nhympipe ti ġa onhana, ei ga. ¹⁶ Kiroki ġa oporavyky ko pe a'ea rupi – tojivryme ti ġa onga pe tapy'ynhapira rerogwovo nehë, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁷ –Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhygotarame nehë. Iporia'i po ti omoka'mbuve'ġa no gwa'yra'ġa nenonhambotarame nehë, ei ga. ¹⁸ Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero turyme ti akoja hahyva'ea yapohua rupi. A'ereki ahe nonhani gwerevi oka'nhyama a'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ Ite'varuhuheteheteva'ea urame po ti hahy hete ġa pe nehë. Nanongara ndogwerekoa'javi Tupana'ga rembiapoagwera jate hako. Aerë po ti ndogwerekoa'javi nanongara nehë no, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁰ Hahyheteva'ea po ti tiruahū ranuhū ġa pe nehë, ei ga. Hahyheteva'ea ġwama rehe ojapyakarame Tupana'ga ei hako: “Po ti okombegwe hahyheteva'ea ġa pe nehë, a'ero po ti ġa papavi nehë,” ei ga hako, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga nhaġataruhu a'ero ġa ndehe okovo – kiroki ġa ga omo'emo'ē ojive. Nurã ga ei: “Namombegweukari ti ji hahyva'ea ġa pe a'ero nehë,” ei Tupana'ga hako, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

–Po ti ojipe'ġa etehei pe me nehë: “Pehepia. Agwa ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Taperoviari ti ġa a'ero nehë, ei ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa etehei pe me nehë: “Pehepia. Cristo'ga ko pevo u.” Taperoviari ti ġa na jitehe no, ei Jesus'ga ġa pe. ²² Aerë po ti ojipe'ġa nduġanduri nehë jihi ko ako Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo tehe nehë. Ojipe'ġa po ti ġa nduġanduri nehë no jihi Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharamo javo tehe nehë, ei ga. Ahemonhimomby'ava'ea po ti ġa japoġapoi hepiuka nehë timoandyandyi ti ġa javo nehë. Tupana'ga remimo'ēhara'ġa vehevi po ti ġa ġa moandyandyipotari nehë novia, ei ga ġa pe. ²³ Penhimboko'i ti a'ero pejikovo. A'ereki ji amombe'u jipe pe me pe momoranduva tape-moandyandyjukaryme ti ġa javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga rura'javaġwama

(Mateus 24.29-31; Lucas 21.25-28)

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

–Hahypavirë

“po ti igwevi kwara nehë.

Jahya po ti nombokojahua'javi nehë no”, ei ga.

²⁵ “Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehë.

Yvagipeva'ea po ti iġwyġwymi nehë ipopoakava'ea”, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ A'ero po ti yvyakotyve'ġa jirura'java repiagi nehë. Yvaġatiġa pype po ti ji ruri nehë jipopoakahetea pyvõ. Nhirendy'ja hete po ti ji jitua nehë, ei Jesus'ga

ga pe. ²⁷ A'ero po ti ji ei jipyrive'ga pe yvagipeve'ga pe nehē: “Peho ti kiro nhiremimo'ēhara'ga nderua nehē,” a'e po ti ji javo ga pe nehē, ei ga. A'ero po ti ga hoi ga mono'oğa ga nderupava gagwygagwya hugwi nhaporemo nehē. Gweru po ti ga ga kwara pora hugwi kwara hoa hugwi no tyapyra hugwi nhimbya hugwi no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Figoyva figueira ahe mbo'e

(Mateus 24.32-35; Lucas 21.29-33)

²⁸ Igwete Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe no:

—“Maname po ti ihoi japiavo nehē?” pe'ji ko pe ji ve ko. Penhimbo'e ti a'itituhēva'ea rehe figoyva repiaga a'ero, ei ga ga pe. Pe hepiagame figoyva huangy'ria, a'ero pe ei jipi: “Kwaria gweri kiro.” ²⁹ Na jitehe hepiagame hahyheteva'ea po ti pe ei nehē: “Kiro mbapava koty,” ei Jesus'ga ga pe. ³⁰ Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Agwamove'ga ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo nehē, ei ga. ³¹ Aerē po ti ahana'ja kwara. Yvya po ti ahana'ja nehē no. Nhirembi'ea ki a'e te okoe'ymi a'itituhēva'ero opopoakaramo avuirama nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehē?

(Mateus 24.36-44)

³² Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ahe ndokwahavi kwara jirura'javame nehē marananime po ti nehē javo, ei ga. Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ndokwahavi. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava, ei ga ga pe. ³³ Penhimboko'i ti. Pejirokwa ti nhinhi'iga rendukatua rehe ji mboha'uva. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava, ei ga ga pe.

³⁴⁻³⁶ Igwete ga ei ga pe no:

—Tamombe'u ti pe me jirura'java javijiteheva'ea a'ero, ei ga. A'ereki ji ko onga jara'ga ja – kiroki ga oho ojipe'ga gwyrī pe. Ohorame ga ei ojipyrive'ga pe: “Pereko katu ti nhimbatera ji ve jirakykweri,” ei ga ga pe, ei ga. Ga mbojogwetavamo ga ga mboporavykyi a'ero ga mbojogwerekovo. Ojipe'ga pe ga ei: “Mytu'ē me e'ā hepiakatuavo nhironga,” ei ga, ei ga. Ga ndokwahavi reki ijara'ga rura'gwama, ei Jesus'ga ga pe. Po ti hepiakatuhara'ga ndohepiakatui garonga okia ga rura'javame nehē, a'ero po ti ijara'ga hepiagi ga kirame nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

—Na jitehe ji ei pe me a'ero: Pejirokwa ti nhinhi'iga rendukatua rehe, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava nehē. Mara'ngu po ti ypytunimo jitua nehē ypyhaji katu nehē? ei ga. Mara'ngu po ti ko'e'gatue'yma rupi jitua nehē? ei ga ga pe. Pe nhimboha'uve'ymame po ti ji rura'javi nehē, ei ga. Po ti pe ndapejirokwari nhinhi'iga rendukatua rehe ji rura'javame nehē, a'ero po ti ji hepiagi pejirokware'yma nehē! ei ga. ³⁷ Pejirokwa ti hehe a'ero, a'e ji pe me, ei ga. Poro jitehe ji ei jireheve'ga pe nhaporemo no. Pejirokwa tuhē ti hehe, ei Jesus'ga ga pe.

14

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Lucas 22.1-2; João 11.45-53)

¹ Aerē judeus'ga japo'gweri'rame toryva ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga nhomonhi'igi ojogwerekovo judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. Yapoa rupie'ymi judeus'ga mokōi japo toryva. A'ea rupi memei ga japyakai gwamomhava'ea ruragwera rehe Egitopeve'ga gwyrā hugwi. Ojipejiva'ea pe ga ei Páscoa. Ojipea rupi toryva rupi ko ga i'ui pāo ndovuriva'ea jipi. Kiro judeus'ga

toryva japoḡwerĩrame ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa nhomonhi'iḡi judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa pavēi ojogwerekovo.

–Marã re po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukavouka nehē? ei ḡa ojohupe. Mokōi nhande kirame po ti nhande japoukari toryva nehē, ei ḡa. ² A'ea rupi rūi po ti nhande ga pyhygukari he'yjuhuve'ḡa ti tojogwayvay-varyme ga rehe, ei ḡa ojohupe.

*Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaḡa rehe
(Mateus 26.6-13; João 12.1-8)*

³ Igwete Jesus'ga rekoi cidade de Betânia pe. Igwete ga i'ui mbatera ijaijauhugwera'ga rongga pe Simão'ga rongga pe. Nanime hēa heruri perfume nhandya hyru'ia pype. He'yjuhu hēa omondo itambere'ia nhandya rehe imombaravipyre'ỹva'ea rehe. Igwete hēa heruri ika'mbiga hovapytymbava heka'voga Jesus'ga akaḡa rehe. ⁴ A'ero jara'ḡa nhimonha'ngai hēa rehe.

–Maranuhũrame hēa jigwaraitehehui nhandya rehe? ei ḡa ojohupe. ⁵ He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ḡa ikwepygi hēa pe nhandya rehe ramo. A'ero po hēa imondoi itambere'ia imbatere'ỹve'ḡa pe ramo, ei ḡa. Emo hēa gweka'vopavipe reki Jesus'ga akaḡa rehe, ei ḡa ojohupe.

Igwete ḡa nhimboahivi onhi'iḡahyavo hēa pe. ⁶ Emo Jesus'ga e'i ḡa pe:

–Na hēa rekoi jate. Maranuhũrame pe hēa mbote'varuhu pota? ei ga ḡa pe. A'ereki hēa oko katu katu imbuhua ji ve, ei ga. ⁷ Nane'ymi po ḡa ndekoi pe pavēi imbatere'ỹve'ḡa jipi. Pe ḡa pokopotarame po pe ḡa pokogi jipi. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ḡa pe. ⁸ Nanongara jate hēa gwereko, nanongara hēa ombuhu ji ve. Ji manoa renonde hēa imongyi nhandya jira'oa rehe nhitỹhava rupiaramo, ei ga. ⁹ Tamombe'u katu ti pe me: Yvyakotyve'ḡa pe nhaporemō ti ḡa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo nehē. A'ea rupi ti ḡa hēa mombe'ui nehē no tokwaha pa ti ḡa hēaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ḡa pe.

*Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judasva'ea
(Mateus 26.14-16; Lucas 22.3-6)*

¹⁰ Aerē Judas Iscariotesva'ea – ahe ko dozeve'ḡa pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea novĩa – kiro ahe hoi ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa pyri. Igwete ahe ei ḡa pe:

–Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judas Iscariotesva'ea ḡa pe.

¹¹ Igwete ḡa ndoryndoryvamo ahe renduvame.

–Toromondo ti itambere'ia nde ve gapyhygukara ikwepykavamo a'ero, ei ḡa ahe ve.

Aerē ahe jirokwapotari hehe a'ero, marã po ti ji ga pyhygukari ḡa pe javo.

*Jesus'ga o'u ḡwemimbo'eharava'ea pavēi Páscoa rupi
(Mateus 26.17-25; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30)*

¹² Kiro Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa nduri Jesus'ga pyri. A'ereki judeus'ḡa oapouka kiro toryva – kiroki a'ea rupi ḡa o'u pão ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe judeus'ḡa ojuka cordeiros Páscoa rupiaramo ti'u javo. Cordeiros jukahava rupi garemimbo'ehara'ḡa nduri Jesus'ga pyri. Igwete ḡa ei ga pe:

–Mome po ti ore hoi Páscoa rupiara imboavujikwea nde i'ui nehē? ei ḡa ga pe.

¹³ Igwete ga ei mokonha'ḡa pe:

–Hepejigwovo cidade pe. A'ero po ti pevove'ga pe novatĩ yhya rerua hyrua pype nehē, ei ga. Peho ti ga reviri. ¹⁴ Ga horame onga pype ti pe'ji onga jara'ga pe, ei ga. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga e'i nde ve: ‘Mome i'ukava ruvi? Ta'u ti mbatera pevo nhiremimbo'ehara'ḡa pavēi,’ ei ga nde ve.” Peho ti javo

ga pe a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁵ A'ero ti ga hepiukari pe me i'ukavuhua onga jo'aripeva'ea. Pevo gwereko jipe mesa aheapykava. Pevo ti pemboavujikwe mbatera nhande ve a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Nahā ga mokonha'ġa mondoukari cidade pe. Igwete ġa hepiapavi garemimombe'ua. Igwete ġa imboavujikweri mbatera inoġa Páscoa rupiara.

¹⁷ Ypytunimo Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi pevo ġa nderokiavo. ¹⁸ Igwete ġa i'ui ojopyri upa. Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Amombe'u katu ji kiro pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka ji mondovouka ġapo pe nehē, ei ga. O'u ga kiro ji pavēi, ei ga ġa pe.

¹⁹ A'ero ġa ndovy'ari okovo. Onhinanhinani ġa ei ga pe:

–Ji rūi re po? ei ġa ga pe.

²⁰ –Ga ko opymi pāo tyhya pype ji pavēi i'gwovo pepyteripeve'ga, ei Jesus'ga dozeve'ġa pe. ²¹ Kiro po ti ji manoi nehē. A'ereki kiro oho japiavo nhimombe'upyra –kiroki a'ea ahe okwatija ji mombe'gwovo hako, ei ga. Emo tiruahū hete ti ga pe –kiroki ga ji mondouka ġapo pe. Po ga ndojihuvi hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo. Tupana'ga po ti ombohahy hete ga pe nehē, ei ga.

Jesus'ga omondo ahe ve pāo vinho reheve

(Mateus 26.26-30; Lucas 22.15-20; 1 Coríntios 11.23-25)

²² Ga i'urame Jesus'ga ipyhygi pāo. Igwete ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga haygwe'rogi ima'ema'eamo ġwemimbo'ehara'ġa pe. Igwete ga ei ġa pe:

–Pepyhy i'gwovo. A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe, ei ga.

²³ Aerē ga ipyhygi copo –kiroki gwereko vinho. Igwete ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua javo. A'ero ga imondoi ġa pe. Igwete ġa nhaporemō i'ui jugwi a'ero upa. ²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–A'ea ko jirekoa, a'e ji jupe, ei ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijjukauka nehē, ei ga. Nahā po ti ji manoi yvyakotyve'ġa ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurā jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nehē ġwembi'ea rupi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵ Amombe'u katu ji pe me: Kiro ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehē. Aerē po ti nhanderuvihavuhuhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva ġwonga pe yvagi pe nehē. A'ea rupi po ti ji jipoi toryva nhande ve a'ero nehē hajiheva'ea ipyahuva'ea, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ Igwete ġa nhimby'yi Tupana'ga mboheteavo aerē ogwovo monte das Oliveiras pe.

Jesus'ga omomrandu Pedrova'ea nahā ti ne'mbe javo

(Mateus 26.31-35; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)

²⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Pepohi pa ti pe ji hugwi nehē, ei ga. A'ereki Tupana'ga rembikwati-jarukara omombe'u nhoġwenonde a'ea, ei ga. Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'īga hako.

“Tupana'ga e'i:

‘Tajukauka ti ovelhas repiakatuhara'ga nehē,’ ei ga.

‘Ga jukarame po ti ovelhas nhiġwaheġwahemi nehē,’ ei Tupana'ga hako,” ei ga.

Igwete Jesus'ga ei no:

—Pe po ti na jitehe a'ero nehē no. Ga ji jukarame po ti pe nhiḡwahembavi nehē no, ei ga. ²⁸ Emo nhimbogweravirē nhimanoa hugwi po ti ji hoi Galiléiapeve'ga gwyri pe jitekovo pe nenonde nehē, ei ga ḡa pe.

²⁹ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Jara'ḡa po ti opohipavipe nde hugwi. Jihi po ti ndapohiraḡwami nde hugwi, ei ga Jesus'ga pe novīa.

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—A'itituhēva'ea ti ji ei nde ve: Kiroḡwe ypytunimo inamutiḡa nhi'iḡa renonde po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trēs po ti nde ea'jaa'javi ji ve nehē. Kirē po ti mokōi inhi'iḡa'javi inamutiḡa nehē, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ Igwete Pedro'ga nhi'iḡahyi ga pe:

—Po ti ḡa ji jukai nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei tuhē te a'ea nde ve nehē, ei ga.

A'ea jitehe jara'ḡa ei Jesus'ga pe no.

*Jesus'ga oko matetȳhava pype Getsēmani pe
(Mateus 26.36-46; Lucas 22.39-46)*

³² Igwete Jesus'ga hoi Getsēmani pe. Igwete ga ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe:

—Avo pejuvete pejiapyapyga, ei ga. Taho na'ē ti nhinhi'iḡa Tupana'ga pe, ei ga ḡa pe.

³³ Igwete ga ḡa nderohoi Pedro'ga Tiagova'ea. João'ga ga gweroho no. Kiro omboju hete Jesus'ga opy'a. Ndovy'arihu hete ga. ³⁴ Igwete ga ei ḡa pe:

—Jivy'are'yma ji juka ḡwerī, ei ga. Avo ti pepyta pejikire'yma, ei Jesus'ga ḡa pe.

³⁵ Hehemo'i ga hoi a'ero. Igwete ga nhinoḡi ojevapyvo onhi'iḡa Tupana'ga pe.

—Nde ipotarame terembuhurukari hahyva'ea ji apiavouka, ei Jesus'ga ga pe. ³⁶ Apī, ei ga, nde erekwaha imongopava neremimbotarimova'ea rehe. Nurā ji ei nde ve: Terembuhurukari hahyva'ea ji ve a'ero, ei ga. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rūi ti eko. Enhimimbotarimova'ea rupi ti eko, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ Kirē ga jivyra'javi ua trēsve'ḡa ndepiaga. Oki pa reki ḡa upa. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Simão Pedro, ei ga. Ereki nde ejupa? Nerenhimomiranami'i'ī nde ejopehyja pe naerū? ei ga ga pe. ³⁸ Tapekiri ti, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Penhi'ī ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti ore,” pe'ji ti Tupana'ga pe, ei ga. Peko pota pe Tupana'ga nhi'iḡa rupi novīa. Emo Tupana'ga pe pokoge'ymame pe napenhimomiranami pete'varuhuro ḡwaramo, ei Jesus'ga ḡa pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga hoa'javi onhi'iḡa Tupana'ga pe.

—Nde ipotarame terembuhurukari hahyva'ea ji ve, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

⁴⁰ Aerē ga rura'javi trēsve'ḡa pyri. Okipava'ja ḡa upa. A'ereki ura'ja ḡa pe ḡa ndopehyihetea. Nonhi'iḡa'uvi ḡa ga pe a'ero.

⁴¹ Igwete ga hoa'javi onhi'iḡa Tupana'ga pe. Aerē ga jivyra'javi trēsve'ḡa pyri.

—Pekirijiuhu pe pejiijupa? ei Jesus'ga ḡa pe. Kirupi pekiratete, ei ga. Kiro ihoi japiavo ji pyhygukahava. Kiro po ti ḡa ji kwava'eḡi okote'varuhuve'ḡa po pe nehē, ei Jesus'ga ḡa pe. ⁴² Pevy kiroḡwe. Pehepia. Kiro ki ga u jipyhygukahara'ga. Xaho ga rovatiamo a'ero, ei ga ḡa pe.

*Opyhyguka ahe Jesus'ga
(Mateus 26.47-56; Lucas 22.47-53; João 18.3-12)*

⁴³ Jesus'ga nhi'iḡame ḡwemimbo'ehara'ḡa pe kiro Judasva'ea ruri pea rupi – kiroki ahe dozeve'ḡa pyteripeva'ea garemimbo'eharava'ea novīa. He'yjuhuve'ḡa ahe gweru ojupi. A'ereki xava'eve'ḡa ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa no judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa no – judeus'ḡa moḡitahara'ḡa nhaporemo ombuhuruka he'yjuhuve'ḡa Judasva'ea rupi topyhy ti ḡa Jesus'ga javo. Ga gweru itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve a'ero. ⁴⁴ Judasva'ea e'i jipe ḡa pe:

–Tabeija na'ē ti Jesus'ga repiuka pe me. A'ero ti pepyhygahy ga rerogwovo, ei ahe ḡa pe.

⁴⁵ Kiro Judasva'ea ruri a'ero ogwovo Jesus'ga rehei katu.

–Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

Igwete ahe Jesus'ga beijai. ⁴⁶ Kiro ḡa Jesus'ga pyhygi a'ero. ⁴⁷ Pevo Jesus'gareheve'ga rekoi o'ama Jesus'ḡa pavēi. Igwete ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea takyti ḡa javo novīa. A'ea ga imondoi ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhugapyrive'ga rehe ga nambi'oga novīa. ⁴⁸ Igwete Jesus'ga ei pevove'ḡa pe:

–Amovahī po ji governo naerū? ei ga. Nurā pe heruruhui itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? ei ga ḡa pe. ⁴⁹ Nane'ymi ji rekoi pe pavēi nhandejatykahavuhua rokari pe ḡa mbo'eavo jipi, ei ga. A'ea rupi pe ndajipyhyguhui oji'i. Emo pe ji pyhyguka kiro aherembikwatijaragwera rupi ahenhi'īpo'ruavo, ei Jesus'ga ḡa pe.

⁵⁰ Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa pohipavi ga hugwi onhana oka'nhyama. A'ero Jesus'ga pyhyhara'ḡa ga rerohoi ga rerekovo.

⁵¹ Igwete ipyahuve'ga ruri Jesus'ga reviri. Ojipeji opira ga omongi herua i'arimova'ea jate. Igwete Jesus'ga pyhyhara'ḡa ga pyhypotari novīa. Emo gapiratehea ḡa opyhy. ⁵² Igwete ga hemi jugwi taka'nhy ti ḡa hugwi javo. Igwete ga henonhani opire'yma rerogwovo a'ero.

*Jesus'ga oko judeusva'ea moḡitaharava'ea rovai pyteri pe
(Mateus 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.13-14, 19-24)*

⁵³⁻⁵⁶ Igwete ḡa Jesus'ga rerohoi ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ga ronga pe Caifás'ga ronga pe. Oro Pedro'ga, irupe ga ruri Jesus'ga reviri okari pe ovahema. Pevo ga apygi guardas'ḡa pavēi ojipe'eavo tata ppyvo.

Igwete ḡa Jesus'ga rerohoi onga pe. A'ero judeus'ḡa moḡitahara'ḡa jatykatykapavi ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa jara'ḡa pavēi. Gahā tuhē ojatyka jipi henduva judeus'ḡa nhi'iḡa ḡa imbojarame mbatera ojipe'ḡa ndehe. Igwete judeus'ḡa moḡitahara'ḡa nhaporemo ojipe'ḡa ndekari kiro tombojamboja ti ḡa ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe javo. A'ereki ḡa ojukauga pota ga. He'yi reki ḡa novīa – kiroki ḡa u o'mbeo'mbero nahā Jesus'ga rekote'varuhui javo tehe. Emo ndojo'jajo'javi reki ḡanhi'iḡa. Nurā ḡamoḡitahara'ḡa nde'i: “A'iti gamombe'ua. Nurā tijuka ga,” nde'i ḡa.

⁵⁷⁻⁵⁸ Aerē ojipe'ḡa po'ami o'mbero ḡa pe. Igwete ḡa etehei:

–Orohendu ore Jesus'ga nhi'iḡa ikwehe, ei ga. “Tamondurunduru ti aḡa Tupana'ga ruhava,” e ko ga ikwehe, e'i tehe ḡa. “Akwaimbae'ḡa oapo agwa,” ei ga. “Emo mokōi ti ji herokiri japopava irūa nehē – kiroki vvyakotyve'ḡa ndoapokwahavi,” ei ga, ei ḡa imombe'uteheavo ḡa pe novīa.

⁵⁹ Emo ḡanhi'iḡa vehevi ndojo'javi.

⁶⁰ Igwete Caifás'ga po'ami ua ḡandovai pyteri pe. Igwete ga ei Jesus'ga pe:

–Marāi nde a'ero ejihe ḡa imbojambojarame naerū? ei ga. Nerenhi-mombe'uuhui nde ekovo naerū? ei ga Jesus'ga pe.

⁶¹ Jesus'ga nonhi'iḡi reki upa onhi'īpotare'yma ḡwaramo. Igwete ga ea'javi Jesus'ga pe:

—Ndehe re koi Cristoramo ereko naerũ Tupana'ga remimbuhurukaramo? Nde ereko nhaneremimbohete'hara'ga ra'yramo Tupana'ga ra'yramo? ei ga. Enhimombe'u katu ti ore ve a'ero, ei ga ga pe.

⁶² —A'ea ko ji. Tupana'ga ji mbuhuruka avo yvya koty, ei Jesus'ga ga pe. Igwete po ti pe ji repiagi nehẽ ji apygame ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri jitekovo huvihavamo nehẽ, ei ga. Pehepia po ti pe ji rura'javame yvaḡatiḡa pype ua yvya koty nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe.

⁶³ Igwete Caifás'ga nhimbohahetei Jesus'ga nhi'iḡa henduvame. Nurã ga imbotararagi opira onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero javo. Igwete ga ei jara'ḡa pe:

—Kirupi tuhẽ ojipe'ḡa nemimombe'ua nhande ve. A'ereki ga tuhẽ e'iuhu ojive, ei ga. ⁶⁴ Pehendu ko pe ganhi'iḡa ko. Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero, ei ga. Marã po ti nhande ga rerekoi naerũ? Marã pe ga pe? ei ga jara'ḡa pe.

Igwete ḡa epavi ga pe:

—Oko te'varuhu tuhẽ ga. Tomano po ga hamo! ei ḡa.

⁶⁵ Kiro ḡa nyvuni ga rehe. Igwete ḡa hovapiari gareakwara tapy'ynhapira pyvõ. Igwete ḡa kwaḡakwari ga rehe.

—Ma'ḡa okwa nde rehe? Ekwaha ti, ei ḡa ga pe ga rerekomemuamo.

Igwete guardas'ḡa ga rovapetepetegi no.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, e'ia'jaa'ja Pedrova'ea

(Mateus 26.69-75; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ A'ea ja okari pe Pedro'ga apygi guardas'ḡa pavẽi ojipe'eavo. Igwete Caifás'gapyrivehẽa ruri. ⁶⁷ Pedro'ga repiagame hẽa ga repiahetei.

—Nde ko Nazarépeve'gapavẽiva'ea Jesus'gapavẽiva'ea, ei hẽa ga pe.

⁶⁸ —A'ea rũi ji! ei Pedro'ga o'mbero. Gara pe nde ei? ei ga hẽa pe.

A'ero ga hoi ahehohava rupi. Nanime inamutiḡa nhi'iḡi. ⁶⁹ Igwete hẽa ga repiagi pevo. Hẽa ea'javi pevove'ḡa pe:

—Agwa'ga ko Jesus'gapavẽive'ga.

⁷⁰ Igwete Pedro'ga ea'javi o'mbero:

—A'ea rũi ko ji!

Aere'ĩ pevove'ḡa ea'javi Pedro'ga pe:

—A'iti nde gapavẽiva'ea. A'ereki nde Galiléiapeva'ea no, ei ḡa ga pe.

⁷¹ Igwete Pedro'ga nhi'iḡahyi ḡa pe:

—A'itituhẽva'ea ji a'e pe me. Ji ndakwahavi tuhẽ akoja'ga, ei ga ḡa pe. Ji mberame pe me po ti Tupana'ga imbohahyi ji ve hamo, ei Pedro'ga ḡa pe novã.

⁷² Nanime inamutiḡa nhi'iḡa'javi. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'iḡagwera ojive. A'ereki opyhyga renonde Jesus'ga omombe'u jipe ga pe javo. “Inamutiḡa nhi'iḡa'java rupi po ti trêš nde ea'jaa'javi ji ve: ‘Ji ndakwahavi Jesus'ga,’” e'i jipe Jesus'ga Pedro'ga mbeaḡwama mombe'gwovo ga pe.

Kiro Pedro'ga ikwahava'javi ganhi'iḡagwera. Omboju Pedro'ga py'a. A'ero ga jehe'ohetei o'ama.

15

Pilatosva'ea eagwera Jesus'ga pe

(Mateus 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)

¹ Ypyhajive judeus'ḡa moḡitahara'ḡa jatykatykaa'javi ikwava'ẽhara'ḡa nduvihava'ḡa xava'eve'ḡa pavẽi judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa pavẽi. Igwete ḡa nhaporemo ḡa jatykai nahanahã ti tireko Jesus'ga a'ero javo. Igwete ḡa

Jesus'ga kwarukari ga rerogwovouka governador'ga pyri Pilatos'ga pyri.

² Igwete Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko judeus'ga nduvihavuhetero ereko naerũ?

Igwete Jesus'ga ei:

—Ndehe ko ere poha.

³ Igwete ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga imbojambojatehei Jesus'ga rehe. Emo Jesus'ga nonhi'ikwepygi ga onhi'ipotare'yima gwaramo ga pe. ⁴ Igwete Pilatos'ga ea'javi ga pe:

—Nerenhi'igihũ nde ga pe naerũ? ei ga. Erehendu nde ganemimbojaruhua ejihe, ei ga Jesus'ga pe novã.

⁵ Emo Jesus'ga nonhi'ikwepygi ga no. Nurã Pilatos'ga nhimomby'ai ga rehe.

Pilatosva'ea ojuka Jesus'ga

(Mateus 27.15-26; Lucas 23.13-25; João 18.39-19.16)

⁶⁻¹¹ Kiro he'yjuhuve'ga nduri javo Pilatos'ga pe.

—Páscoa japoana nanani nde cadeiapypeve'ga mbopiro'yi ga mohema cadeia hugwi oreremimbotarimo. Emohemuka ga kiro a'ero, ei ga Pilatos'ga pe.

Igwete Pilatos'ga ei ga pe:

—Tamohemuka ti ga a'ero - kiroki ga pe ga ei judeus'ga nduvihavuhete'ga, ei ga. Ga mohema pe pepota a'ero? ei ga ga pe.

A'ea Pilatos'ga ei he'yjuhuve'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Ik-wava'ẽhara'ga nduvihava'ga onhimyrõ reki Jesus'ga rehe,” ei ga. “Nurã ga ga pyhygukari ga reruruka ji pyri,” ei Pilatos'ga. Nurã ga ei he'yjuhuve'ga pe: “Gamohema pe pepota?” Emo ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga omomymomyi he'yjuhuve'ga Barrabás'ga pe pe'ji javo. A'ea ja Barrabás'ga oko cadeia pype ojipe'ga pavẽi. A'ereki ga otavuka gwuvihava'ga pe. Igwete Barrabás'ga gwuvihava'gareheva'ea jukai. Emo ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga omomyi he'yjuhuve'ga Barrabás'ga pe pe'ji javo Pilatos'ga pe. Nurã ga ega'ei ga pe:

—Barrabás'ga koi emohemuka ore ve, ei ga ga pe.

¹² Igwete Pilatos'ga ea'javi ga pe:

—Oro ga - kiroki ga pe pe ei oreruvihavuhete'ga - marã po ti ji ga rerekoinehẽ naerũ?

¹³ —Ekutuguka ga yva rehe ga mbovyruka tomano ga, ei ga onhi'iga mbuhua ga pe.

¹⁴ —Maranuhũrame ti ji ga kutugukari naerũ? Marã tuhẽ garekote'varuhua naerũ? ei Pilatos'ga ga pe.

Igwaigwavete reki ga onhi'iga mbuhuri ga pe a'ero.

—Embovyruka tuhẽ ga.

¹⁵ Nurã Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari tonhimohẽ ti ga ji rehe javo. Igwete ga Jesus'ga nupanupãukari ipira apopyra pyvõ ga mondovo soldados'ga po pe tokutu ga ga yva rehe a'ero javo.

Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga

(Mateus 27.27-31; João 19.2-3)

¹⁶ Igwete soldados'ga Jesus'ga rerohoi okihavuhua pype governador'ga rongaruvihava pype. Igwete ga jara'ga mbuhurukapavi tirekomemua ga javo. ¹⁷ A'ero ga imongiukari ga pe tapy'ynhapi'gwagahiva'ea nanongara huvihava'ga omongi javo ga pe. Igwete ga ipovãpovani yhypoa hatihũva'ea onhatima'gatuva'ea apovo ino'ga Jesus'ga aka'ga rehe a'ga huvihava'ga akani-tara javo tehe jupe. ¹⁸ Igwete ga ega'ei ga pe:

—Ejoryjory ti judeus'ga nduvihavuhetero, ei ga ga pe ga rerekomemuamo.

¹⁹ Ojopy'rupy'ru ġa ga akanupanupamo yvyra pyvõ. Onyvunyvũ ġa ga rehe. Igwete ġa nenypy'andurundurugi ga pyri timbohete ga javo tehe. ²⁰ Nahã ġa ga rerekomemui. Aerẽ ġa hekyi igwagahiva'ea ga hugwi gapiretea mongirukara'java ga pe. Igwete ġa ga rerohoi tikutu ga yva rehe kiro javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovya
(Mateus 27.32-44; Lucas 23.26-43; João 19.17-27)

²¹ Kiro ġa Jesus'ga rerohoi cidade hugwi. Nanime Simão'ga ruri cidade pe. Ga ko cidade de Cirenepeva'ero. Alexandre'ga ko gara'yra'ga Rufo'ga pavẽi. Kiro Simão'ga ruri nhuhũa hugwi. A'ero soldados'ga herohoukarahai Simão'ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara. ²² Igwete ġa Jesus'ga rerohoi ga rerogwovo yvytyruhua arimo Gólgota arimo. Gólgota pe nhande ei Aheapindava. ²³ Igwete ġa imondoi ga pe vinho mohaġa pavẽi mirra pavẽi tahahyyme ti ga pe javo novã. Emo ga ndo'ui. ²⁴ Igwete ġa ga noġi yva rehe ga kutukutuga hehe. A'ero ġa ga mbovyri ga mo'ama. Kiro soldados'ga ipyhygi Jesus'ga pira tima'ẽ ti javo. A'ero ġa imombori ita'java'ea dados'java'ea ji koha javo jupe. Nahã ġa ima'ẽi tapy'ynhapira ojohupeupe.

²⁵ Nove horas rupi ġa ga kutugi yva rehe. ²⁶ Igwete ġa ikwatijari ġanemimbojaragwera Jesus'ga rehe. “Agwa'ga ko judeus'ga nduvihavuhuhete'ga,” e'i ikwatijara. Nahã ġa ikwatijari imbojaragwera yva raygwera rehe ikutuga ga arimo yva rehe inoġa.

²⁷ Igwete soldados'ga mokonhava'ea jukai ojipea rehe yva rehe ahe monguva no. A'ereki ahe ko governo movahiuhũva'ea. Igwete ġa ahe mbojogwovai Jesus'ga rehe ahe mo'ama.

[²⁸ Na tuhẽ Tupana'ga rembikwatijarukara ga mombe'unhogwenondei hako. A'ereki omombe'u ġanhi'iġa ga pe. “Okó te'varuhu ko ga,” ei ġa ga pe, e'i ikwatijara hako. Na tuhẽ reki ġa ei Jesus'ga pe a'ero.]

²⁹ Igwete ġa – kiroki ġa okwa ga pyvõ – ġa nhakambovavagi ga rerekomemuamo ga mbotegweteavo ga rerekovo. Igwete ġa ei ga pe:

–Eh! Ere tuhẽ nde raikwehe: “Tamondurunduru ti nhandejatykahavuhua mokõi herokia japopava irũa,” ere nde raikwehe novã, ei ġa. ³⁰ Epopoakaro ġwaramo ejy ti yva hugwi a'ero teremanoyme ti, ei ġa Jesus'ga pe ga rerekomemuamo.

³¹ Na jitehe ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa ga rerekomemui onhi'iġa ojohupe judeus'ga mbo'ehara'ġa pavẽi. Igwete ġa ei:

–Ojipe'ġa ga nomomanoukari. Emo re ki ga omano kiro a'ero! ei ġa ojohupe. ³² E'i tehe ga ojive: “Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty. Ji ko ġanduvihavuhuhetero israelitas'ġa nduvihavuhuhetero ako,” e'i tehe ga ojive, ei ġa. Na ga jyvi kiro yva hugwi a'ero, ei ġa. Ga jyvame po ti nhande ga repiagi ga rerovia nehẽ! ei ġa ojohupe.

Igwete ahe Jesus'ga mbotegwetei no – kiroki ahe o'ã yva rehe omanomo Jesus'ga pyri.

Jesus'ga omano
(Mateus 27.45-56; Lucas 23.44-49; João 19.28-30)

³³ Ahaji katu igwehetei kwara ipyryrymame. Ypytunahimba hete ġagwyri pe nhaporemó imonga'aruga. Três horas rupi kwara imbokojahua'javi.

³⁴ Três horas rupi jitehe Jesus'ga onhi'iġa mondoahyahivi Tupana'ga pe.

–Eloí, Eloí, lemá sabactani? ei ga.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

A'ea Jesus'ga ei ga pe. ³⁵ Jararamo pevove'ġa ġwendu ganhi'iġahyahiva novã. Emo ġa e'i tehe:

—Pehendu. E'i po ga Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pyri ji pokoga javo, e'i tehe ġa ojohupe.

³⁶ Igwete ojipe'ga nhani ipyhyga jyruhu'iva'ea imondeva vinho pype taja'hiva'ea pype herua. Igwete ga ipimombygi yvyra rehe imbovya imondovo Jesus'ga juru pe topyte ga javo. Igwete ga ei jara'ga pe:

—Tihepia na'ē ti Eliasva'ea rura ga mbojyva naerū, ei ga.

³⁷ Igwete Jesus'ga hapukajahivi omanomo.

³⁸ Nanime ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiakava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ojyva ua yvyvo. ³⁹ Jesus'ga rovai pyteri pe soldados'ga nduvihava'ga ami. Igwete ga hepiagi gamanoa.

—Tupana'ga ra'yra tuhē po ahe, ei ga javo.

⁴⁰⁻⁴¹ Irupe kunhangwera'ga hepiagi gamanoa no – kiroki ġa ohooho Jesus'ga rupi. Galilíapeve'ga gwyrá rupi ga horame ġa hoi ga rupi imondomondovo mbatera ga pe jipi. Ga ko Maria Madalenahēa Saloméhēa no Mariahēa no. Hēara'yra'ga ko José'ga Tiago'ga no ipyahuve'ga. Ojipe'ga pevo u gamanoa repiaga onhimongyavo no kunhangwera'ga – kiroki ġa uhu Jerusalém me Jesus'ga rupi.

*Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype
(Mateus 27.57-61; Lucas 23.50-56; João 19.38-42)*

⁴² Kiro ka'aru hete. A'ero judeus'ga imboavujikweri mbatera. A'ereki ġa e'i: “Ko'emame ko sábadu. A'ea rupi po ti nhande ndiaporavykyi mbatera apovo,” ei ġa. ⁴³ Igwete José'ga cidade de Arimatéapeve'ga ndopojihuvi ogwovo Pilatos'ga pyri oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe. José'ga ko judeus'ga moġitahara'ga pyteripeve'ga. Ojipe'ga e'i ga pe pyry hete ga javo. Ymya ga Cristo'ga rura pota toko ti ga nhandervihavuhetero javo. Igwete ga ndopojihuvi oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe.

—Tarohe ti Jesusva'ea ra'oa yva hugwi? ei ga Pilatos'ga pe.

⁴⁴ Igwete Pilatos'ga ei ovyteri pe: “A'iti re po ahe manojipei?” Igwete ga ga mbuhurukari ojipyri soldados'ga nduvihava'ga javo ga pe.

—Omano Jesusva'ea a'ero?

⁴⁵ —Omano tuhē ko ahe, ei ga imombe'gwovo ga pe.

Henduvame ganhi'igá Pilatos'ga ei José'ga pe:

—Eroho ti ahera'oa a'ero.

⁴⁶ Igwete José'ga hoi ipyhyga tapy'ynhapipyryva herogwovo Jesus'ga ra'oa pyri. A'ero José'ga gara'oa mbojyvi yva hugwi imamana tapy'ynhapira pyvõ. Igwete ġa gara'oa rerohoi herokia itaruvihavuhua kwaruhua pype imbogwaipyra pype inoġa heja. Igwete ġa hovapytymi ikwaruhua itauhua moanhana imohina jurukwari pe. ⁴⁷ Maria Madalena'ga gwepia gara'oa nongava. Mariahēa gwepia no – kiroki hēa Tiago'ga yhēa.

16

*Jesus'ga okwera omanoa hugwi
(Mateus 28.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)*

¹ Ihopavame kwara sábadu rupi ġaporavykye'yma rupi, a'ero kunhangwera'ga hoi ipyhyga nhandya'java'ea perfume timongy ti ahera'oa rehe javo. Maria Madalenahēa hoi Saloméhēa no Mariahēa no – kiroki hēa Tiago'ga yhēa. ² Ko'emame domingo rupi ġa herohoi a'ero itaruvihavuhua kwaruhu pe gara'oa nongai pe. Ypyhajive ġa herohoi kwara po'ria rupi. ³ Herohorame ġa ei ojohupe:

—Ma'ga po ti ope'a itauhua nhande ve nehē imoanhana jurukwara imongovo nehē? ei ġa. A'ereki ipohyi hete nhande ve, ei ġa ojohupe novia.

⁴ Hepiakaturame ġa nhimombaragwahavi reki imoanhanipyra rehe itauhua rehe.

–Ope'a jipe ġa jugwi ra'e, ja'gwy, ei ġa.

⁵ Igwete ġa ki ikwaruhua pype. A'ero ġa ipyahuve'ga repiagi. Kokoty ga reni ipype. Ipukuhu gapira. Tigahivuhu hete. Onhimomby'a hete ġa ga repiagame okyhyjiavo. ⁶ Igwete ga ei ġa pe:

–Taphimomby'aa'javi, ei ga. Peheka pe Jesus'ga Nazarépeve'ga – gaha ġa ojuka yva rehe oji'i novãa, ei ga ġa pe. Ga okwerava'ja. Avo rui ga reko kiro. Pehepia ganongavagwera, ei ga kunhangwera'ġa pe. ⁷ Hepejigwovo kiro gakwerava mombe'gwovo garemimbo'ehara'ġa pe Pedro'ġa pe, ei ga ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Oho ti Jesus'ga Galiléia pe ġa nenonde. Pevo ti ġa ga repiagi nehẽ. E'i jipe ga a'ea ġa pe ikwehe!” A'ea ti pe'ji Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe, ei ga kunhangwera'ġa pe.

⁸ A'ero ġa ãi ikwaruhua hugwi onhana ohyhyipava. A'ereki ġa omboju opy'a. Nomombe'ui ve ġa Jesus'ga kwerava ojipe'ġa pe okyhyjihetero ġwaramo.

*Jesus'ga ojipiuka Maria Madalena'ea pe
(Mateus 28.9-10; João 20.11-18)*

[⁹ Domingo rupi ko'eġatue'yuma rupi Jesus'ga kwerava'javi omanoa hugwi. Okweravirẽ ga jipiukari Maria Madalena'hea pe ypy – hehã hugwi Jesus'ga ombojipe'ape'a anhaġa seteva'ea. Igwete Jesus'ga jipiukari hẽa pe. ¹⁰⁻¹¹ A'ero hẽa hoi Jesus'gapavẽive'ġa pyri tamombe'u ġa pe javo. Ojehe'o hete ġa upa okovevehuro omano Jesusva'ea javo tehe. Igwete hẽa ei ġa pe:

–Okwerava'ja ga kiro, ei hẽa. Ahepia ji ga ko, ei hẽa ġa pe novãa.

Emo ġa ndogweroviarihu reki hẽanhi'iġa.

*Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe
(Lucas 24.13-35)*

¹² Aerẽ mokonha'ġa horame nhu me Jesus'ga jipiukari ġa pe ojirojijyita.

¹³ Igwete ġa jivyri a'ero imombe'gwovo Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe.

–Jesus'ga okwerava'ja kiro, ei ġa. Orohepia ore ga ko, ei ġa ġa pe novãa.

Emo ġa ndogweroviari jitehe ġa.

*Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe
(Mateus 28.16-20; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)*

¹⁴ Aerẽ mbatera ua rupi Jesus'ga jipiukari onzeve'ġa pe no ġwemimbo'ehara'ġa pe. Igwete ga nhi'iġahyi ġa pe.

–Napeangarihu pe heroviare'yuma, ei ga. A'ereki pe ndaperoviarihu ġa – kiroki ġa ji repia ji kweravirẽ, ei ga ġa pe.

¹⁵ Igwete ga ei ġa pe no:

–Peho ti ojipe'ġa gwyrri pe nhaporemo, ei ga. Pemombe'u hete ti pyryva'ea ji mombe'gwovo vyakotyve'ġa pe nhaporemo, ei ga ġa pe. ¹⁶ Po ti ġa jikogi ji rehe onhimobatizavouka nehẽ, a'ero po ti ġa hoi Tupana'ga pyri okovo avuirama nehẽ, ei ga. Po ti ġa ndojikogi ji rehe, a'ero po ti Tupana'ga ei peko te'varuhu pe javo ġa pe nehẽ. A'ero po ti ġa hoi hahyva'ea ruvihava pype avuirama nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷ Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa pe po ti Tupana'ga japoukari ahemonhimomby'ava'ea nehẽ. Ombojipe'a po ti ġa anhaġa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ġa hugwi jipopoakarimo nehẽ. Tupana'ga po ti omongo ġanhi'iġa hajiheva'ero nehẽ aherembikwahavipyre'ymamo nehẽ, ei ga ġa pe. ¹⁸ Po ti ġa ipyhygi mboja nehẽ, a'ea po ti nombote'varuhui ġa momanoukare'yuma nehẽ. Po ti ġa i'ui ahejukava'ea nehẽ, ndikwahyi po ti

ġa pe nehē, ei ga. Po ti ġa pokogi itetirūave'ġa ndehe nehē, a'ero po ti ġa nhimohiġatui nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype

(Lucas 24.50-53; Atos 1.9-11)

¹⁹ Igwete Jesus'ga ġapojykaharete'ga nhi'imbavi ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'ero Tupana'ga ga rupirukari yvagi pe ga mbuhuruka. Pevo ga apyġi oina Tupana'ga pyri ga moiruamo.

²⁰ Aerē Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ġape'ġa gwyrī pe. Igwete Jesus'ga ġapojykaharete'ga ġa pokopokogi japovouka ahemonhimomby'ava'ea ġa pe. Nahā ga heroviarukari ġanemimombe'ua ojipe'ġa pe a'itituhēva'ea javo jupe.]

LUCASVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Lucas

Lucasva'ea okwatija Teófilova'ea pe

¹ Kiro ji ikwatijari nde ve, Teófilo, terekwaha hete ti huvihavamo javo. Ojikwe he'yive'ga okwatija imombe'gwovo orerembikwahava nahanahã Cristo'ga oko ojiheve'ga pyteri pe ga mbojikoguka ojihe javo. ² Okwatija ga Jesus'garupive'ga nemimombe'ua – kiroki a'ea ga omombe'u ore ve Jesus'gareheva'ea pe. Ga omombe'u Jesus Cristo'ga rura avo yvya koty garuva ahe pyri no. Ga omombe'u Jesus'ga remimbo'ea ojive no. Ganemimombe'ua he'yive'ga okwatija a'ero.

³ Jihi no, ji ikwahapavi, Teófilo. A'ereki ymyahũ ji anhimbo'e Jesus'ga rura rehe gareporogita rehe no garemimbo'ea rehe no. Ajapyaka ji hendukat-uavo Jesus'garupive'ga ga mombe'urame. Pyry ji ve no ji ikwatijari Jesus'ga rehe terekwaha ti javo. Kiro po ti ji ikwatijapavi Jesus'ga mombe'ukatuavo nehẽ. ⁴ Nahã po ti ji nde mbo'epavi Jesus'ga rehe nehẽ. Ymya nde henduvi Jesus'ga mombe'ua. Kiro po ti ji ikwahaheteukari nde ve ikwatijarame imombe'upava nde ve nehẽ.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u João Batistava'ea aragwama

⁵ Ymyahũ Herodesva'ea rekoi israelitas'ga nduvihavuhuro gagwryi pe Judéia pe. A'ea rupi Zacariasva'ea rekoi ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. A'ereki aheremboypya Abiasva'ea. A'ero ahe poravykyi Abiasva'ea rakykwepohara'ga pavẽi gwe'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype. Zacariasva'ea rembirekova'ea ko ikwava'ẽharava'ea rakykwepoharamo oko no. Aherera Isabel. ⁶ Ahe memei Tupana'ga reroviahetei ga nhi'ĩpo'rupava Zacariasva'ea Isabelva'ea pavẽi. Ahe oko katu jipi.

–Pepyry pe, ei Tupana'ga ahe ve a'ero.

⁷ Ahe ndata'yri. Ahe jogwerekopyrame Isabelva'ea ndata'yri. Aerẽ ahe memei ixava'e, a'ero kaitu ahe ndata'yri.

⁸ Kiro Zacariasva'ea poravykyi gwe'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype Abiasva'ea rakykwepohara'ga pavẽi jara'ga py'ruavo ikwava'ẽharamo. ⁹ Ojopy'rupy'ru ga imbokaita incenso perfume apopyra Tupana'ga pe jipi ojatykahavuhua pype. A'ero kiro Zacariasva'ea herohoi perfume apopyra imbokaita Tupana'ga pe. ¹⁰ Ahe imbokairame he'yjuhuve'ga nduvi onhi-mongyavo okari pe ojatykahavuhua pyri templo pyri onhi'ĩga Tupana'ga pe.

¹¹ Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ua o'ama Zacariasva'ea pyri. Perfume apopyra kaihava pyri ojohukoty rũi ga ruri Zacariasva'ea imbokairame perfume apopyra hehe. ¹² Zacariasva'ea py'a oko tehe ga repiagame. Okyhyji hete ahe ga hugwi. Oyvyteri pe ahe ei: “Marã po ti ji rekoi nehẽ naerũ?” ei ahe.

¹³ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

–Terekyhyji, ei ga Zacariasva'ea pe. A'ereki Tupana'ga gwendu katu nde nhi'ĩgame ga pe. Nurã po ti nde ra'yramo enhimbirekohẽa pe Isabelhẽa pe nehẽ, ei ga Zacariasva'ea pe. João ti pemondo ino'ga gareraramo peja'yra'ga reraramo, ei ga. ¹⁴ Ga arame po ti nde vy'ari ejoryjoryvamo nehẽ. He'yjuhuve'ga po ti ovy'a gworygworyvamo nehẽ no.

¹⁵ –Aerẽ po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ: “Huvihava ko ga.” Nahã po ti Tupana'ga ei ndera'yra'ga pe nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nurã

po ti pe ndoryndoryvamo nehẽ. Ndo'ui po ti ga vinho nehẽ. Ojipe'ia no ahemboheagwryva'ea po ti ga ndo'ui nehẽ. Tupana'ga ra'uva po ti ndojipe'ai ga hugwi ga pojkavo nehẽ ga arypyrame nehẽ ga nhimomboakaramenehẽ no.

¹⁶ –Gaha po ti e'i israelitas'ga pe nehẽ: “Penhi'ĩpo'rua'ja ti Tupana'ga,” e po ti ga nehẽ. A'ero po ti he'yive'ga Tupana'ga nhi'ĩpo'rui ojikoga ga rehe nehẽ ndehe ko orepojkaharetea javo ga pe, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁷ –Ndera'yra'ga po ti oho nhandepojkaharete'ga renonde nehẽ, ei ga Zacariasva'ea pe. Ymyahũ Tupana'ga ra'uva opojyka Eliasva'ea ahe moiruamo ga mbopopoaka, ei Tupana'gapyrive'ga. Na jitehe po ti Tupana'ga ra'uva ndera'yra'ga pojkai ga moiruamo ga mbopopoaka nehẽ. A'ero po ti ndera'yra'ga akwaimbae'ga mbo'embo'ei nehẽ. “Pearõ ti peja'yra'ga.” A'ea po ti ga ei ga arõukara'java ga pe nehẽ, ei ga. Kiroki ga ndokoi Tupana'ga nhi'iga rupi – gahã po ti ga ombojapyaka katu nehẽ. Pyryve'ga ja po ti ga oko a'ero gweaporoğitakaturu nehẽ. Nahã po ti ndera'yra'ga ga mboavujikweri Tupana'ga pe nehẽ toko ti ga Tupana'gareheva'ero javo. O'arame nahã po ti ga rekoï nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga Zacariasva'ea pe.

¹⁸ –Marã po ti ji heroviari tayri'ga rehe nehẽ? ei Zacariasva'ea. A'ereki ji jixava'e nhirembirekohẽa pavẽi, ei ahe.

¹⁹ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

–Jirera ko Gabriel. Jihi Tupana'gapyriva'ea jitekovo ga pyri jipi, ei ga Zacariasva'ea pe. Gaha Tupana'ga ji mbuhurukari nde pyri emombe'u ti Zacarias'ga pe javo. A'ero ji ruri imombe'ukatuavo nde ve pyryva'ea. ²⁰ Nahã po ti ndera'yra'ga, a'e ko ji nde ve ko, ei ga Zacariasva'ea pe. Aerẽ Tupana'ga erame po ti ji'eagwera apiavo ihoi nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nde ndereroviari reki ji'ea, ei ga. Nurã po ti nde nerenhi'iga'javi nehẽ, ei ga. Ji rendu ti! Ndera'yra'ga arirẽ jate po ti nde nhi'iga'javi nehẽ, ei ga Zacariasva'ea pe.

²¹ Ojatykahavuhua pyri templo pyri Zacariasva'ea re'yja'ga nduvi okari pe Zacarias'ga ti tohẽ jugwi kiro javo. Ovytyteri pe ga ei: “Maraname ga nohemuhũ naerũ ore ve?” ei ga onhimomby'avo.

²² Aerẽ ahe hemame gajatykahavuhua hugwi ua ga pyri tegwete ganhi'ihava ga pe. A'ero ga ei:

–Marağatu ga nonhi'iga'javi? ei ga. Po Tupana'ga gwepiuka mbatara ga pe, ei ga.

A'ereki opoa pyvõ ahe nhi'inhi'ipotari ga pe. Nohema'javi ve reki ahenhi'iga ahe hugwi. A'ero ga hoi ogwovo.

²³ Aerẽ Zacariasva'ea poravykya'javi ojatykahavuhua pype templo pype. Mbohapyra te ahe kiri oporavykyavo. Oporavykypavirẽ ahe jivyri ogwovo gwonga pe.

²⁴ Aerẽ Zacariasva'ea rembirekova'ea Isabelva'ea puru'aro. Isabelva'ea ndohoi gwonga hugwi. Cinco ahe jahya mondoi ohoe'ymame gwonga hugwi. Ahe e'i:

²⁵ –Ji poko Tupana'ga. A'ereki ga ombuhu jira'yra'ga ji ve nhirembireko'ga pe no, ei ahe. Ymya ga ji jai nanderayri javo. Kiro po ti ga nde'ia'javi ji ve nehẽ, ei ahe.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u Jesus'ga arağwama

²⁶ Oporu'arame seis Isabelva'ea jahya mondoi. A'ea rupi Tupana'ga ojipyrive'ga mondoukari Gabriel'ga cidade de Nazaré pe – perope Galiléiapeve'ga gwyrri pe. ²⁷ Pevo Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hoi ogyva imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga Mariava'ea pe. Akwaimbae'ga ndogwerekoi ve ahe.

—Hehã ti tahembireko tuhẽ Daviva'ea rymymino'ga pavẽi nehẽ José'ga pavẽi nehẽ, ei ahepo'ria.

Mariava'ea nahembirekoi ve Joséva'ea pavẽi Tupana'gapyrive'ga rurame Mariava'ea pyri. ²⁸ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri Mariava'ea pyri javo ahe ve:

—Ejoryjory ti, ei ga. A'ereki Tupana'ga omombyry nde ve okovo nde pyri. Koji'i Tupana'ga imombyryvi nde ve kunhangwera'ga pe hohe, ei ga Mariava'ea pe.

²⁹ Omyi Mariava'ea py'a Tupana'gapyrive'ga imombe'urame ahe ve. Oyvyteri pe ahe ei: “Marağatu ga ei ji ve ra'e?” A'ea ahe ei ojapyakavo hehe ikwahave'yma. ³⁰ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Maria, ei ga ahe ve. Terekyhyji! A'ereki Tupana'ga imombyryvi nde ve. ³¹ Ji rendu ti! Ndepuru'a po ti nde nehẽ, ei ga. A'ero po ti nde eja'yra'ga mbo'ari nehẽ, ei ga Mariava'ea pe. Jesus emondo ti inoğa gareraramo. ³² Huvihavuhu hete po ti ga nehẽ, ei ga. Nhandepojykaharete'ga Tupana'ga koji'i ipopoaka hete ga hohe pa. Jesus'ga pe po ti ga ei nehẽ jira'yra'ga. Tupana'ga tuhẽ po ti ga mongoi nehẽ eko ti huvihavuhetero javo. Nahã po ti ga huvihavuhetero ġwamonhava'ea py'rovo Daviva'ea py'rovo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga. ³³ Nane'ymi jipi po ti ga rekoi Jacóva'ea rakykwepohara'ga nduvihavuhetero gwe'yja'ga nduvihavuhetero nehẽ. Avuirama po ti ga rekoi huvihavamo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga Mariava'ea pe.

³⁴ Kiro Mariava'ea ei:

—Akwaimbae'ga ndajirerekoi ve, ei ahe Tupana'gapyrive'ga pe. Ma po ti ji puru'aro nehẽ naerũ? ei ahe ga pe.

³⁵ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Pyry hete Tupana'ga ra'uva. Tupana'ga ipopoaka hete ojipe'ga hohe pa. Aerẽ po ti gara'uva jyvi ua nde pyri nehẽ. Opopoakara pyvõ po ti Tupana'ga tayri'ga mondoi nde pype a'ero nehẽ. Nahã po ti ga ndera'yra'ga apoi nde ve nehẽ, ei ga Mariava'ea pe. Nurã ombo'arame po ti ndera'yra'ga pyryhetero nehẽ. “Tupana'ga ra'yra'ga,” e po ti ga ga pe nehẽ, ei ga ahe ve.

³⁶ —Ji rendu ti! ei ga ahe ve. Erekwaha nde eje'yjahẽa Isabelhẽa. Hẽa ipuru'a no. Iğwaivĩ hẽa kiro a. Ymya ga ei: “Ndata'yri tuhẽ hẽa.” Nahã ga ei. Emo seis hẽa omondo jahya opuru'arame. Kiro po ti hẽa gwa'yra'ga mbo'ari nehẽ. ³⁷ A'ereki Tupana'ga pe ahã onhimiva'ea, ei ga imombe'gwovo.

³⁸ A'ero Mariava'ea ei Tupana'gapyrive'ga pe:

—Ji ko Tupana'gareheva'ea. Na ti ji puru'aro a'ero nehẽ ganhi'iğa rupi nehẽ — kiroki a'ea nde eremombe'u ji ve, ei ahe ga pe.

A'ero Tupana'gapyrive'ga hoi ahe hugwi.

Mariava'ea oho Isabelva'ea repiaga

³⁹ Aerẽ Mariava'ea herekokatui ombate'ria. Kotihĩ ahe herohoi yvytyruhua rupi Judéiapeve'ga gwyri pe yvytyruhupeve'ga gwyri pe ogwovo pevove'ga cidade pe. ⁴⁰ Pevo Zacariasva'ea ronga pe ahe hoi ogwovo Isabelva'ea pyri.

—Kiroğwe ji ruri, ei ahe Isabelva'ea pe.

⁴¹ A'ero Isabelva'ea ra'yrava'ea Isabelva'ea avykyi aheyvyteri pe ahe Mariava'ea nhi'iğa renduvame. Kiro Tupana'ga ra'uvapyryva ruri Isabelva'ea pyri ahe pojyavovo. ⁴² Nurã Isabelva'ea nhi'iğa hahyahi hẽa erame:

—Koji'i Tupana'ga imombyryvi nde ve kunhangwera'ga pe hohe, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Aerẽ po ti Tupana'ga imombyryvi ndera'yra'ga pe nehẽ no. ⁴³ Nde ko jipojykaharete'ga yhẽa reki. Kiro po ti nde ga mbo'a

nehē. A'ero nde huvihava. Jihi okoteheva'ea ko ji. Emo nde erejo jitehe ji repiaga! ei ahe Mariava'ea pe onhimomby'avo. ⁴⁴ Nenhi'iga ji henduvame kotihī jira'yra'ga roryroryvamo ji avykyavo jiyvyteri pe ko, ei ahe Mariava'ea pe. ⁴⁵ Pyry hete nde ve. A'ereki nde Tupana'ga nhi'iga rerovia na tuhē po ti a'ero nehē javo, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Tupana'ga po ti nopiriani tuhē onhi'iga nde ve nehē, ei Isabelva'ea.

Mariava'ea ombohete Tupana'ga

- ⁴⁶ A'ero Mariava'ea ei:
—Ambohete tuhē ji Tupana'ga jipojykaharete'ga jipy'a pe.
Huvihavuhu ko nde epyryvamo, a'e ji ga pe.
- ⁴⁷ Tupana'ga ji mbohoryory ojihe, ei ahe.
Jiyvyteri pe ji jiroryrory.
A'ereki ga nhimbopiro'yharamo oko.
- ⁴⁸ Ji ko gareheva'ero, ei ahe. Ji rendu ti! Kiro ji ndakotehea'javi reki.
A'ereki ga ji repia katu ji moka'nhyme'yma.
Nurā kiro po ti vvyakotyve'ga epavi nehē
pyry hete hēa pe javo ji ve, ei Mariava'ea.
- ⁴⁹ A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga ji poko hete.
Anhimomby'a ji ga rehe.
Pyry hete tuhē ga.
- ⁵⁰ Nane'ymi ga ga arōhetei ga pokoga
– kiroki ga ganhi'iga rupi oko ga mbohetepepa.
Oporogwety ga gānda'yra'ga ganymymino'ga no
– kiroki ga ganhi'iga rupi oko ga mbohetepepa.
Oporogwety ga ganamonha'ga no
– kiroki ga ganhi'iga rupi oko ga mbohetepepa, ei Mariava'ea.
- ⁵¹ Ga okwahavuka opopoakara.
Ombokwaki'o ga onhimboheteve'ga.
- ⁵² Ga omombo huvihava'ga
tapekoa'javi ti huvihava kiro javo ga pe.
Okoteheve'ga ga omongouka reki
eko ti huvihavamo kiro javo ga pe, ei Mariava'ea.
- ⁵³ Ga omondo pyryva'ea imbatere'yve'ga pe.
Imbateve'ga ga omondouka reki ojihugwi.
Gapojate oho a'ero.
- ⁵⁴ Tupana'ga nomoka'nhymi onhi'igagwera ojiheva'ea pe israelitasva'ea pe.
Oko ga gwembi'ea rupi ahe pokoga, ei Mariava'ea.
- ⁵⁵ Ymyahū ga nhi'igatui nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe.
Aerē ga nhi'igatui aherakykwepoharava'ea pe israelitasva'ea pe.
“Nane'ymi ji pe pokogi jipi,” ei Tupana'ga ahe ve.
“Penymymino'ga po ti ji ga pokogi nehē no,” ei ga. Na tuhē reki.
Nomoka'nhymi ga ahe pokoga.
Ga po ti nhande pokogi nehē no, ei Mariava'ea.
Nhanenymymino'ga po ti ga ga pokogi nehē no.
Ganymymino'ga po ti ga ga pokogi nehē no, ei Mariava'ea.
- ⁵⁶ Kirē Mariava'ea trēs jahya mondoi gwerevi opytavo Isabelva'ea pyri.
Aerē ahe jivyri ogwovo gwonga pe.

João Batistava'ea o'a

- ⁵⁷ Kiro Isabelva'ea ra'yrava'ea ahava. A'ero ahe gwa'yrava'ea mbo'ari.
⁵⁸ Aherongapypeve'ga okwaha ahere'yja'ga pavēi Tupana'ga pyryhetea ahe

ve ga ahera'yrava'ea mbo'arukaro ġwaramo ahe ve. A'ero ġa ndoryndoryvamo Isabelva'ea pavēi.

⁵⁹ Sete tay'riva'ea kiri o'arirē. Ko'emame aherakwanhapi'ria kytihava. A'ero ġande'yja'ga nduri hepiaga. Tay'riva'ea rehe ġa inombotari ahereraramo ahepo'ria rera Zacarias po ti garera nehē javo. ⁶⁰ A'ero ahe'yembora ei:

—Ahā te! Poi rūi po ti garera nehē. Garera po ti João nehē, ei Isabelva'ea.

⁶¹ A'ero ġa ei ahe ve:

—Maraname nde ei nahā? Ndogwerekoi ndere'yja'ga a'ea gwera, ei ġa.

⁶² Opoa pyvō ġa ei tay'riva'ea po'ria pe marāva'ea nde erepota garera naerū javo. ⁶³ A'ero Zacariasva'ea poeruri peru ti ji ve ikwatijahava javo. A'ereki ahe nonhi'iġi. Ga imondorame ikwatijahava ahe ve, ahe ikwatijari inoġa: “Garera ko João.” Ga nhimomby'apavi aherera repiaga.

⁶⁴ Kiro kotihī Zacariasva'ea nhi'iġa'javi a'ero.

—Pyry hete Tupana'ga, ei ahe ga mboheteavo.

⁶⁵ Zacariasva'ea nhi'iġame ahekotyve'ga kyhyjipavi. Hehe ġa nhomonhi'inhi'iġi imombe'gwombe'gwovo pa vytyvytyruhupeve'ga pe nhaporemō Judéiapeve'ga pe. ⁶⁶ Kiroki ġa ġwendu Zacariasva'ea mombe'ua tay'riva'ea mombe'ua no – ġa nhaporemō ojapyaka hehe. A'ero ġa ei:

—Tayri'ga po ti oko huvihavuhuro a'ero nehē! ei ġa.

A'ereki Tupana'ga popoakahetea oko tay'riva'ea rupi.

Zacariasva'ea omombe'u gwa'yrava'ea

⁶⁷ Tay'riva'ea po'ria Zacariasva'ea, ahe kiro Tupana'ga ra'uva ahe pojykai. A'ero ahe imombe'ui Tupana'ga rembikwahavukara javo:

⁶⁸ —Timbohete ti nhandepojykaharete'ga israelitas'ġa pojykaharete'ga Tupana'ga!

A'ereki ga uhu nhande pokoguka ojiheva'ea pokoguka nhande mbopiro'yavouka, ei Zacariasva'ea.

⁶⁹ Ga ombuhuruka ipopoakaheteve'ga toko ti ga ġambopiro'yharamo javo.

Garamonhava'ea ko Daviva'ea Tupana'gareheva'ea, ei Zacariasva'ea.

⁷⁰ Ymyahū hete Tupana'ga omombe'u jipe ipopoakaheteve'ga rura pyryva'ea pe onhi'iġa mombe'uharava'ea pe.

A'ero Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea garura mombe'ui nhaneramonhava'ea pe.

⁷¹ Ahe e'i: “Tianembopiro'y ti ipopoakaheteve'ga nhanearōe'ŷve'ġa hugwi nehē.”

A'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ei nhaneramonhava'ea pe Tupana'ga remimbotarimova'ea mombe'gwovo, ei Zacariasva'ea.

⁷² A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i hete nhaneramonhava'ea pe:

“Amombyry po ti ji pe me

imoka'nhyme'yma nhinhi'iġa Abraāova'ea pe nehē,” ei Tupana'ga, ei Zacariasva'ea.

⁷³ Ymyahū Tupana'ga onhi'ī nhaneramonhava'ea pe Abraāova'ea pe, ei Zacariasva'ea.

⁷⁴ Abraāova'ea pe ga ei:

“Ambopiro'y po ti ji nderakykwepohara'ġa ġa'arōe'ŷve'ġa hugwi nehē.

A'ero ti ġa toko nhinhi'iġa rupi ji mboheteavo okyhyjie'yma nehē,” ei Tupana'ga.

⁷⁵ “Nane'y mi ti nderakykwepohara'ġa toko pyry okovo jireheva'ero ji mboheteavo okokatuavo jipi nehē,” ei Tupana'ga nhaneramonhava'ea pe, ei Zacariasva'ea imombe'gwovo ġa pe.

⁷⁶ –Tapihã, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.
 Nde ypy ti ereho Tupana'ga renonde nehẽ
 imboavujikwea ga pe garura renonde nehẽ.
 Nurã po ti ga ei nde ve nehẽ
 ereko ti nde nhinhi'iga mombe'uharamo nehẽ javo.
 Gaha oko ojipe'ga hohe pa Tupana'ga, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.
⁷⁷ Nde po ti eremombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iga gareheve'ga pe ga
 moğitavo nehẽ.
 A'ero po ti nde ei ga pe nehẽ:
 “Uhu po ti ipopoakaheteve'ga nhande mbopiro'yavo nhanderekote'varuhua
 hugwi nehẽ.
 A'ereki ga a'ea omombo nhande hugwi ikwahava'jave'yma.”
 A'ea po ti nde ei ga pe nehẽ, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.
⁷⁸ Nahã po ti nehẽ. A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve nhande repi-
 akatuavo.
 Opyryvamo gwaramo po ti ga ipopoakaheteve'ga mbuhurukari nhande pyri
 yvaga hugwi nehẽ.
⁷⁹ Urame po ti ipopoakaheteve'ga ei ikwahavuka nhande ve nehẽ.
 “Pejiko ti ji rehe imomboruka pejikote'varuhua ji ve.
 A'ero po ti ji pe nderohoukari yvagi pe
 pe mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehẽ.
 A'ero po ti pe ndapehoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.”
 A'ea po ti ga ei ikwahavuka nhande ve nehẽ.
 A'ereki nhande ndikwahavi nhandekote'varuhuavo
 nhandekyhyjiavo hahyva'ea ruvihava hugwi okovo ga ja
 – kiroki ga oho ypytuna rupi.
 “Mome po pehea?” ei ga ikwahave'yma.
 Ipopoakaheteve'ga po ti ikwahavukari nhande ve
 imbokojahuavo nhaneakaği pe inoğatuavo nhandepy'a
 ji rupi po ti pe hoi yvagi pe nehẽ javo, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.
⁸⁰ Aerẽ tay'riva'ea nhimomboakari oky'rahu'iro Zacariasva'ea ra'yrava'ea.
 Pyry hete tuhẽ tay'riva'ea reaporoğita okovo. Aerẽ oyvuakarama ahe ruvi
 ongae'yi me upa. Aerẽ ahe oje'yja'ga moğitai israelitas'ga moğitai Tupana'ga
 nhi'iga rehe.

2

Jesus'ga aragwera *(Mateus 1.18-25)*

¹ João Batistava'ea arirẽ César Augustova'ea oko huvihavuhuro tuhẽ ro-
 manova'ea. A'ero ahe ei ogwyripeve'ga pe nhaporemõ ga mondovouka
 ikwatijaruka gãndera. ² A'ea rupi ga hoypyri ikwatija. A'ea rupi Cirênio'ga
 oko governador'ga Síriapeve'ga gwyri pe. ³ Ga nhaporemõ ga hogahoi
 gwamonhava'ea cidade pe gwamonhava'ea aragweri pe imondovo gwera.
⁴ Nurã Joséva'ea hoi cidade de Nazaré hugwi. Ogwyrã hugwi ahe hoi
 Galiléia hugwi ogwovo. Judéiapeve'ga gwyri pe ahe hoi cidade de Belém me
 – perope ymyahũ Daviva'ea o'a Joséva'ea ramonhava'ea. ⁵ Nurã pevo Belém
 me Joséva'ea hoi imondovo gwera Mariava'ea pavêi.
 Mariava'ea aherembirekoruama, ymyã ahe ipuru'a okovo. ⁶ Kiro
 aherã'yra'ga ahava reki ahe vahemame pevo. ⁷ A'ero ahe gwa'yra'ga
 mbo'ari upa. Gaha aherã'yrypyã. Ahe ga mamağatui tapy'ynhapira pyvõ
 ipukuhuva'ea pyvõ ga mondovo ga noğa yuranuhũã poitava pype – perope ga

omondo mbatera yuranuhûa pe. A'ereki ahã ahe ve ahekihava pevo ãanonga pype. Nurã yuranuhûa rokaja pype Mariava'ea ombo'a gwa'yra'ga.

Ovelhas repiakatuharava'ea Tupana'gapyrive'ga pavêi

⁸ Belém kotyi ve ga nduvi nhuhû me ovelhas repiakatuhara'ga. Gwepia katu ga ovelhas he'yjuhuva'ea ypytunimo okovo.

⁹ Kotihĩ hete nhandepojykaharete'gapyrive'ga Tupana'gapyrive'ga jipiukari ga pe yvaga hugwi. Nhandepojykaharete'ga rendy'jandy'java imbokojahupavi ga pe. Ohyhyi ga okyhyjiavo. ¹⁰ A'ero Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ei ga pe:

–Tapekyhyji te, ei ga ga pe. Ji rendu ti! Ajo ji tamombe'u Tupana'ga nhi'iga pe me pyryva'ea pe me, ei ga. Henduvame horyory pa hete po ti ga nehê pegwyripeve'ga israelitas'ga. ¹¹ Kiro ji imombe'ui pe me pyryva'ea. Ga o'a ko nhandepojykaharete'ga Cristo'ga. Ga ko pembopiro'yharamo oko, ei ga. Daviva'ea cidade pe ga ari ko. ¹² Kiro ji ga mombe'ukatui pe me. Nurã po ti pe mbaragwahavi ga rehe nehê ga rekaramo nehê. Yuranuhûa poitava pype po ti pe ga repiagi nehê. Tapy'ynhapira pyvõ hêa ga mamani ga noãa ipype, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe.

¹³ Kotihĩ he'yjuhuve'ga yvagipeve'ga jipiukari yvaga hugwi Tupana'gapyrive'ga pyri. Ga ko Tupana'gapyrive'ga soldados'ga'jave'ga. Tupana'ga mboheteavo ga ei:

¹⁴ –Kiro yvagi pe hete yvagipeve'ga ombohete Tupana'ga tayri'ga rehe, ei ga. Yvaga gwyrã yvya koty kiro u katu pa vyvakotyve'ga py'a no tayri'ga rehe. A'ereki Tupana'ga hory ga ndehe, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁵ Onhi'imbavirê Tupana'gapyrive'ga jivypavi ogwovo ojiupia yvagi pe. Ga horame ovelhas repiakatuhara'ga ei ojohupe:

–Tupana'ga ombuhuruka ga nhande pyri ikwahavuka nhande ve ipita'ngive'ga ara. He xaho pevo cidade de Belém me ga repiaga a'ero nehê, ei ga.

¹⁶ A'ero ga ovelhas rejari nhuhû me onhana pea rupi ua Belém me. Pevo ga ga rekari ga repiaga a'ero Mariava'ea reheve Joséva'ea reheve. Ipita'ngive'ga ga ga repiagi yuranuhûa poitava pype.

¹⁷ Ga repiagame ovelhas repiakatuhara'ga imombe'umbe'upavi Tupana'gapyrive'ga nhi'iga.

–“Belém me pepojykaharete'ga Cristo'ga ari pembopiro'yharamo,” ei ga tayri'ga mombe'gwovo, ei ovelhas repiakatuhara'ga.

¹⁸ Onhimomby'a pa ga – kiroki ga gwendu ãanhi'iga. ¹⁹ Mariava'ea reki ahe japyakapavi hehe oyvyteri pe. Nomoka'nhymbavi ahe.

²⁰ Aerê ovelhas repiakatuhara'ga jivyri ogwovo gwenymbava pyri Tupana'ga mboheteavo.

–Pyry hete Tupana'ga, ei ga. Gaha ahe mbojiko ojihe. A'ereki ga okwahavuka tayri'ga ara nhande ve. A'ero nhande tayri'ga repiagi reki. Tupana'gapyrive'ga omombe'u katu nhande ve, ei ga Tupana'ga mboheteavo.

Jesus ko garera

²¹ Aerê sete tayri'ga kiri o'arirê. Kiro Mariava'ea garakwanhapi'ria kytiukari Joséva'ea pavêi. Jesus ahe inoãi gareraramo ga rehe. A'ereki Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga e'i jipe: “Eno ti gareraramo ga rehe Jesus.” A'ea ga e'i Mariava'ea pe ahe ra'yre'ymame.

Gweroho ahe Jesus'ga gwe'yjava'ea jatykahavuhu pe

²²⁻²⁴ He'yiva'ea quarenta okirirê Mariava'ea gwa'yra'ga rerohoi cidade de Jerusalém me Joséva'ea pavêi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe javo. A'ereki

ymyahũ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve nahã kunhangwera'ga ti toko gwa'yrypyve'ga arirẽ nehẽ javo.

“He'yiva'ea quarenta okira rupi ti hẽa tojikwaku gwa'yra'ga arirẽ,” ei Tupana'ga ikwatijaruka.

“Quarenta okirirẽ mokõi ti hẽa togweru ji pyri pykahu'ia ikwava'eğa ji ve. Herekoe'ymame pykahu'ia mokõi ti hẽa togweru pykahua'java'ea ra'yra ji ve nehẽ.

A'ea rupi po ti ji ga mombyryvi a'ero nehẽ,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka.

E'i ga no:

“Akwaimba'eva'ea ojihuvypyva'ea jiapoa tuhẽ ganenymbava.

Akwaimbae'ga ojihuvypyve'ga jiapoa tuhẽ no ganda'yrypyve'ga.

Nurã ti ga tombuhu ojihuvypyve'ga ojihuvypyva'ea reheve ji ve nehẽ,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka.

Nurã Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuavo gwaramo Mariava'ea gwa'yra'ga rerohoi cidade de Jerusalém me ojikwakupavame. Ogwyripeve'ga jatykahavuhua pype templo pype ahe gwa'yra'ga rerohoi pykahu'ia reheve. Ovahemame ahe mokõi imondoi pykahu'ia ikwava'ẽhara'ga pe.

–Ekwava'ẽ ti Tupana'ga pe, ei Mariava'ea Joséva'ea pavẽi ga pe. Xako ti Tupana'ga rembikwatijarukara rupi, ei ahe.

–Kwa, ei ga ahe ve ikwava'eğa.

²⁵ Nanime Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahewyripeve'ga jatykahavuhua pype templo pype. Oko katu Simeãova'ea Tupana'ga rendukatuavo. Jerusalém me ahe ruvi. Ymya Simeãova'ea e'i: “Ymya ji ei garura pota: Aerẽ po ti ga ruri nehẽ – kiroki ga onoġatu nhandepy'a nehẽ israelitas'ga py'a nehẽ, a'e ji,” ei ahe. A'ereki ymya Tupana'ga ra'uva opojoyka Simeãova'ea. ²⁶ A'ero i'ei ahe ve: “Nde manoe'ymame po ti Tupana'ga Cristo'ga repiukari nde ve nehẽ. Gaha Tupana'ga ombuhu toko ti ga nderuvihavuhuhetero javo,” e'i Tupana'ga ra'uva ymya ahe ve.

²⁷ Kiro Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahe rerovahema ahewyripeve'ga jatykahavuhua pype templo pype a'ero. A'ea rupi Mariava'ea tayri'ga reruri ga rerovahema pevo Joséva'ea pavẽi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe nhandekovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi javo.

²⁸ Kiro Simeãova'ea Jesus'ga pyhynhyrõi opoti'a rehe ga mondovo ga noġa. Tupana'ga pe ahe ei ga mboheteavo:

²⁹ –Jipojykaharetero ndepyry hete nde.

Eremombe'u katu ko nde ji ve, ei ahe.

Na ti ji manoi kiro a'ero.

A'ereki jipy'a u katu kiro, ei ahe.

A'ereki nde ere'e ji ve ejiheva'ea pe:

“Nde manoe'ymame po ti ji ga repiuka nde ve nehẽ.” Nahã nde ei.

³⁰ Kiro ji ga repiagi tuhẽ.

Ga po ti ore mbopiro'yi okovo nenhi'iġa rupi.

³¹ Gaha nde eremongo

eko ti ġambopiro'yharamo javo ga pe, ei Simeãova'ea.

Yvyakotyve'ga po ti gwepia pa ga nehẽ

ga ko nhanembopiro'yharamo oko javo.

³² Ji rupi ahe oho Tupana'ga pyri javo,

gaha po ti oko hyapehava ja hepiuka ndeviara judeus'ġarũive'ga pe gentios'ga pe nehẽ, ei ahe.

Ore ko ndereheva'ero israelitasva'ero.

Ore mboheteuka po ti ga nehẽ, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe.

³³ Onhimomby'a Jesus'ga yembora Joséva'ea pavẽi Jesus'ga mombe'ua renduvame.

³⁴—Tupana, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe. Emombyry ti José'ga pe Mariahẽa pe no tayri'ga pe no, ei ahe.

Mariava'ea pe Simeãova'ea ei:

—Ji rendu ti! ei ahe Jesus'ga yembora pe. Agwa'ga ko ji amombe'u kiro nde ve ndera'yra'ga. Ymyahũ Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: “Nahã po ti ga pe nehẽ. Ga rehe po ti jara'ga nduri ji pyri he'yive'ga israelitas'ga nehẽ xako ti gareheva'ero javo. Nduri po ti jara'ga ji pyri ga rehe jave'yma he'yive'ga israelitas'ga nehẽ. Ga po ti ndokopotari gareheva'ero nehẽ,” ei Tupana'ga. “Tohepiuka ti ga jireaporoğita ga pe nhaporemonehẽ. A'ero po ti he'yive'ga nhi'ite'varuhui ga pe okote'varuhuro ga pe nehẽ. ³⁵ Nahã po ti ndera'yra'ga pe nehẽ tomboukwaha ti ga he'yive'ga ndeaporoğita nehẽ,” ei Tupana'ga, ei Simeãova'ea Mariava'ea pe. Ndehe, ei ahe Mariava'ea pe, hahy hete po ti nde ve nehẽ no, ei Simeãova'ea ahe ve.

³⁶⁻³⁸ Simeãova'ea nhi'imbevame nanime Anava'ea ruri ahe pyri. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Anava'ea. Fanuelva'ea ahepo'ria. Nurã ahe Aserva'ea rakykwepoharamo. Sete ahe ombokwara'a gwembirekova'ea rerekorame. Aerẽ ahe omano Anava'ea hugwi. Nahembirekoa'javi Anava'ea a'ero. Aerẽ kiro he'yi ahe imbokwara'ara'ari oitenta e quatro anos ahe imbokwara'ari. Igwaivĩ hete ahe. Nane'ymi ahe hoi oje'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype. Ipye ahe ndo'ui onhi'iğa Tupana'ga pe ypytunimo arimo no tambohete ji ga javo.

Kiro ahe ruri Mariava'ea pyri Joséva'ea pyri no ahe Jesus'ga rerekorame ipype.

—Ndepyry hete nde, ei Anava'ea Tupana'ga pe. A'ereki nde erembuhu tayri'ga Cristo'ga, ei ahe Tupana'ga pe.

A'ero ahe hoi tayri'ga mombe'gwombe'gwovo Jerusalémmeve'ga pe – kiroki ga ombopiro'yhara'ga rura pota tuhu ti ga javo.

—Uhu nhanembopiro'yhara'ga, ei Anava'ea ga pe nhaporemonehẽ imombe'gwovo.

Ojivy Mariava'ea cidade de Nazaré pe

³⁹ Mariava'ea onhi'ĩpo'ru pa Tupana'ga nhandepojykaharete'ga Joséva'ea pavẽi – kiroki Tupana'ga nhi'iğa Moisésva'ea okwatija. Aerẽ ahe jivyri ogwovo ogwryri pe Galiléia pe. Ocidade pe ahe hoi Nazaré pe.

⁴⁰ Pevo tayri'ga nhimomboakari Jesus'ga. Oata'i ga. Pyry hete tuhẽ gareaporoğita. Okwaha pa ga. Tupana'ga imombyryvi ga pe.

Jesus'ga oko gwe'yjava'ea jatykahavuhu pe

⁴¹ Ano nanani Jesus'ga yembora oho Jerusalém me gapo'ria pavẽi. “Ti'u toryvi pe Páscoa pe pevo ojipe'ga pavẽi,” ei ahe. “Timoka'nhymyme ti Tupana'ga pyryvagwera nhande ve. A'ereki ymyahũ Tupana'ga ombogwavuka nhaneramonhava'ea pyvõ ahera'yrypyva'ea jukaukare'yma,” ei ahe. ⁴² Nurã ahe hoi ano nanani Jerusalém me i'gwovo toryvi pe.

Kiro ahe hoa'javi Páscoa repiaga Jesus'ga vojarame. Doze anos Jesus'ga imbokwara'ari kiro. Jesus'ga rerogwovo ojupi ahe hoi ovahema i'gwovo toryvi pe.

⁴³ Aerẽ Páscoa mominirẽ ahe jivyri pehea rupi ua gwonga pe. Opyta Jesus'ga Jerusalém me. Ahe ndokwahavi reki ga pytarame. ⁴⁴ “Po ga ruri nhandere'yja'ga ndupi,” ei ahe ua. “Po nhanerembikwahave'ga ndupi ga ruri,” ei ahe. A'ereki he'yive'ga ojivy Jerusalém hugwi pea rupi ua gwonga

pe. Ndokiri ve ahe mbytera rupi ve. Ka'arugame ahe ei: “Mome po ga rekoi naerũ?”

Oje'yja'ga ma'õ me ahe ga rekarekari novĩa onhimbikwahave'ga ma'õ me no. ⁴⁵ Ga repiag'ymame ahe jivyri Jerusalém me a'ero ga reka. ⁴⁶ Dois okirirẽ ahe ga repiagi ogwyripeve'ga jatyahavuhua pype. Ahegwyripeve'ga mbo'ehara'ga ma'õ me ga apygi ga nendukatuavo. Tupana'ga nhi'iga rehe ga ombo'e.

—Marã po? Emombe'u katu ti ore ve, ei gambo'ehara'ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga imombe'ukatui ga pe. Kirẽ ga ei ga pe:

—Marã po? Pemombe'u katu ti ji ve kiro, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁷ Onhimomby'a pa reki garenduve'ga ga okwaha hete Tupana'ga nhi'iga javo.

⁴⁸ Ga repiagame ga'yembora nhimomby'ahetei Joséva'ea pavëi.

—Pi'a, ei Jesus'ga yembora Jesus'ga pe. Maranameuhũ nde orepy'a momyn-huhũ? Ndavy'ari ji nderuva'ga pavëi nde rekaramé! Momeuhũ ga? oro'e ore nde ve.

⁴⁹ A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Maraname pe ji rekari? Po ji rekoi avo jiruva'ga ronga pe hamo nhande-jatykahavuhu pe. Avo Tupana'ga nhi'iga rupi ji rekoi. Ndapekwahavi naerũ? ei ga ahe ve.

⁵⁰ Ndokwahavi tuhẽ reki ahe gwa'yra'ga ea Mariava'ea Joséva'ea pavëi. A'ero ahe ei oyvyteri pe: “Marãi ganhi'iga ga erame po ji rekoi jiruva'ga ronga pe hamo? Maraname ga ei a'ea?” ei ahe oyvyteri pe.

⁵¹ Kiro ga jivyri o'yembora rupi Joséva'ea rupi ua cidade de Nazaré pe. Opyta ga upa aheronga pe okovo ahenhi'iga rupi jipi. Ga'yembora ojapyaka oyvyteri pe ga'ea rehe. Nomoka'nhyimi ahe.

⁵² Aerẽ Jesus'ga imbokwara'ara'ari. Igwaigwavete Jesus'ga reaporoğitakaturu. Okwaha pa ga okovo. Jyvuaka ga kiro onhimomboakaruhuavo. Tupana'ga oarõ hete ga. Yvyakotyve'ga ga arõ hete no.

3

João Batistava'ea remimombe'ua

(Mateus 3.1-12; Marcos 1.1-8; João 1.19-28)

¹⁻² Aerẽ João Batistava'ea pe Zacariasva'ea ra'yrava'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'iga imombe'gwovouka ahe ve.

—Emombe'u ti nhinhi'iga ga pe, ei Tupana'ga João Batistava'ea pe.

Tupana'ga nhi'iga renduvame João Batistava'ea ruvi ongae'yi me upa.

Tupana'ga imbuhurukaramé onhi'iga João Batistava'ea pe Tibério César'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhuro tuhẽ oko. Kiro César'ga he'yi quinze anos gwerĩ imbokwara'ari ganduvihavuhuro. Pôncio Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ga gwyri pe. Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ga gwemimbotarimova'ea rupi gagwyri pe. Herodes'ga irũ'ga Filipe'ga. Filipe'ga omondomondo Ituréiapeve'ga gwemimbotarimova'ea rupi gagwyri pe. Omondomondo ga Traconitespeve'ga gagwyri pe no. Lisâniás'ga ko omondomondo Abilenepeve'ga gwemimbotarimova'ea rupi gagwyri pe. Tibério César'ga gwereko pa ga ganduvihavuhuro okovo.

A'ea rupi ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga ko Anás'ga Caifás'ga pavëi.

A'ea rupi kiro João Batistava'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'iga imombe'gwovouka emombe'u ti nhinhi'iga ga pe javo. ³ Nurã João Batistava'ea hoi gagwyri pe nhaporemu rio Jordão rembeyvira rupi imombe'gwovo hete Tupana'ga nhi'iga ga mbo'eavo.

—Pepohi tuhē ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Perojijyjiji ti pejea-poroḡita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'iḡa rendukatuavo. A'ero po ti ji pe motizai yhya pype rio pype nehē, ei ahe. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehē imoka'nhyama nehē, ei João Batistava'ea ḡa pe ḡa moḡitavo.

⁴ Ymyahū Isaiásva'ea ko Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea. Isaiásva'ea João Batistava'ea mombe'u nhoḡwenonde. Isaiásva'ea e'i ikwatija hako:

“Hahyahi po ti ganhi'iḡa

ga erame ḡa mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei Isaiásva'ea.

“E'i po ti ga nehē:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe

tuhi ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe, e po ti ga nehē,” ei ahe javo ḡandeaporoḡita rerojijija pe nhandepojykaharete'ga rura renonde.

⁵ “‘Omoypehỹ ti Tupana'ga nhyvyapỹapynuhũa ḡwaimbya nehē, e po ti ga nehē.

‘Ombo'gwy'gwyruhu po ti ga jvy'gwavy'gwajuhua vvytyra reheve imbojo'jakatuavo nehē.

Omohiḡatu po ti ga pehea nhikotĩkoti'ĩuhua nehē imondovo nehē.

Onoḡatu po ti ga nhyvyapỹapy'ndiuhua pea rupi nehē.

⁶ Tupana'ga po ti gwepiuka vvyakotyve'ḡa mbopiro'yhara'ga nehē, e po ti ga nehē.”

A'ea Isaiásva'ea ei ymyahū ikwatija hako João Batistava'ea nhi'iḡa mombe'unhoḡwenondeavo hako.

⁷ Kiro João Batistava'ea ruvi ongae'yi me ogwovo rio Jordão rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ḡa nduri onhimono'ono'oḡuhũavo João Batistava'ea pyri tianemobatiza ti javo ahe ve. A'ero João Batistava'ea ei ḡa pe:

—Tiruahū pendeaporoḡita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yma ḡwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehē. Ndahahyi po ti nhande ve a'ero nehē.” Nahã pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe euhui nanongarava'ea naerũ? Pe tuhē penhimbo'e nava'ea rehe, ei João Batistava'ea ḡa pe.

⁸ —Ji a'e pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei João Batistava'ea. Tapembopogwea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndovy'ari ḡa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijyita ojeaporoḡita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ḡa ndehe a'ero.” Nahã po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehē, ei João Batistava'ea ḡa pe.

—Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Abraãova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarõ hete Abraãova'ea. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehē.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraãova'ea rymymino'ḡa ndehe ḡa ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ḡa pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha aḡa ita Abraãova'ea rymyminoro ḡa mongovo, ei João Batistava'ea ḡa pe.

⁹ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ḡa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga ombogwa ḡwerĩ jykwa'ria pyvõ tambo'aruka javo. Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehē. Na jitehe Tupana'ga pe nderekoḡwerĩ pe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma ḡwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ḡa pe imombe'gwovo.

¹⁰ João Batistava'ea renduvame ḡa ei ahe ve onhimongyavo:

–Marã po ti ore rekokatui a'ero nehẽ?

¹¹ A'ero ahe ei ġa pe:

–Kiroki ga gwereko mokõi tapy'ynhapira – gaha ti tomondo ojipeji herekoe'ÿve'ga pe. Kiroki ga gwereko mbatera – gaha ti tomondo herekoe'ÿve'ga pe to'u ti ga javo. Nahã ji ei pe me pemondo ti javo, ei ga ġa pe.

¹² Kiro itambere'ia mono'ono'õhara'ġa nduri João Batistava'ea pyri. Omono'oġuhũ ġa itambere'ia governo pe. Ga uhu tianemobatiza ti João Batista'ga javo.

–Nhanembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ġa ga pe. Marã po ti ore rekokatui a'ero nehẽ? ei ġa.

¹³ A'ero ahe ei ġa pe:

–Penhi'ĩpo'ru ti penduvihava'ġa. Ganhi'iġa rupi te ti pemono'ono'oġatu itambere'ia ahe hugwi, ei ahe. Tape'ei ti ahe ve: “Koji'i ti embuhu ji ve.” A'ea ti tape'ei, ei João Batistava'ea ġa pe.

¹⁴ Kiro soldados'ġa nduri João Batistava'ea pyri no. Ahe ve ġa ei:

–Oro ore, marã po ti ore rekokatui nehẽ? ei ġa.

A'ero ahe ei ġa pe:

–Tapepojykai ti ojipe'ġa itambere'ia ġa hugwi. Tapenupanupãi ti ġa ġaitambere'ia rerohoahae'yma nehẽ. Tape'ei ti ojipe'ġa pe: “Pembuhu ti ore ve itambere'ia. Po pe napembuhuri ore ve, a'ero po ti ore imbojari pe ndehe nehẽ.” Tape'mbei ti javo nanongara pe ġa mongyhyjiavo imbuhuruka pejive. Pejoryjory ti peitambere'ia rehe – kiroki a'ea penduvihava'ġa imondo'i pe me peporavykya repyra, ei ahe ġa pe.

¹⁵ João Batistava'ea renduvame ġa epavi oyvyteri pe: “Mara'ngu po João Batista'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga? Ga tuhẽ po,” ei ġa oyvyteri pe ipota garura. ¹⁶ A'ero João Batista'ga ei ġa pe:

–Uhu po ti ga nehẽ – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhuhetero ġwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te ako tehe. Jihi opomobatiza yhya pyvõ jate. Nahã ji ikwahavukari ġa pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporogita rerojijya reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojykauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerẽve'ga nehẽ. Nahã po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombyryvuka nehẽ, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ġa pe.

¹⁷ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

–Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'ono'õ po ti ga oapoa trigo inhaġa hyrua pype nehẽ. Japira po ti ga imbokai tata pyvõ nehẽ. Ndogwevi po ti tata upa nehẽ, ei João Batistava'ea.

–Na jitehe po ti jihoheheteve'ga huvihavuhuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ġa okote'varuhuve'ġa hugwi okovo pyryve'ġa pojykaharetero nehẽ, ei João Batistava'ea ġa pe. “Tuhu ti pyryve'ġa ji pyri yvagi pe upa avuirama nehẽ,” e po ti jihoheheteve'ga nehẽ. “Toho ti okote'varuhuve'ġa ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehẽ ojivrye'yma,” e po ti jihoheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe.

¹⁸ Ojipea rehe he'yiva'ea rehe João Batistava'ea ġa mbo'embo'ei. Nahã ahe imombe'ukatui pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua ġa pe.

¹⁹ Ojikwe João Batistava'ea onhi'iġahy Herodes'ga pe. Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. Herodiashã rehe Herodes'ga irũ'ga rembirekohẽa rehe João Batistava'ea onhi'iġahy ga pe. Herodes'ga tiruahũ ranuhũ. Nurã João Batistava'ea ei ga pe:

—Nane'ymi nde ereko te'varuhu. Kiro nde neirũ'ga rembirekohẽa rereko no. Gwia ahe ndoapoi te ite'varuhuva'ea, ei João Batistava'ea ga pe.

²⁰ Koji'i Herodes'ga tiruahũ a'ero. A'ereki kiro ga João Batistava'ea momboruka cadeia pype.

João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga
(Mateus 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹ Cadeira pype Herodes'ga João Batistava'ea momborukare'ymame ahe he'yive'ga mobatizapavi. Ahe Jesus'ga mobatizai no. A'ea rupi Jesus'ga nhi'igame Tupana'ga pe Tupana'ga ipe'ai yvaga. ²² Tupana'ga ra'uva jyvi yvaga hugwi Jesus'ga rehe. Inamburo gara'uva nhimbotei ua Jesus'ga rehe. Yvaga hugwi Tupana'ga nhi'igi javo:

—Ndehe ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga Jesus'ga pe. Anhi-mohẽ hete ko ji nde rehe, ei ga.

Jesus'ga ramonhava'ea
(Mateus 1.1-17)

²³ He'yiva'ea trinta anos Jesus'ga imbokwara'ara'ari yvyakotyve'ga mbo'eypyrame Tupana'ga nhi'iga rehe. Javo tehe ga ei ga pe:

—Po Jesus'ga José'ga ra'yra'ga, ei ga.

Joséva'ea Eliva'ea ra'yrava'ea.

²⁴ Eliva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.

Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.

Leviva'ea Malquiva'ea ra'yrava'ea.

Malquiva'ea Janaiva'ea ra'yrava'ea.

Janaiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

²⁵ Joséva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.

Matatiasva'ea Amósva'ea ra'yrava'ea.

Amósva'ea Naumva'ea ra'yrava'ea.

Naumva'ea Esliva'ea ra'yrava'ea.

Esliva'ea Nagaiva'ea ra'yrava'ea.

²⁶ Nagaiva'ea Maateva'ea ra'yrava'ea.

Maateva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.

Matatiasva'ea Semeiva'ea ra'yrava'ea.

Semeiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

Joséva'ea Jodava'ea ra'yrava'ea.

²⁷ Jodava'ea Joanãva'ea ra'yrava'ea.

Joanãva'ea Resava'ea ra'yrava'ea.

Resava'ea Zorobabelva'ea ra'yrava'ea.

Zorobabelva'ea Salatielva'ea ra'yrava'ea.

Salatielva'ea Neriva'ea ra'yrava'ea.

²⁸ Neriva'ea Melquiva'ea ra'yrava'ea.

Melquiva'ea Adiva'ea ra'yrava'ea.

Adiva'ea Cosãva'ea ra'yrava'ea.

Cosãva'ea Elmadãova'ea ra'yrava'ea.

Elmadãova'ea Erva'ea ra'yrava'ea.

²⁹ Erva'ea Josuéva'ea ra'yrava'ea.

Josuéva'ea Eliézerva'ea ra'yrava'ea.

Eliézerva'ea Jorimva'ea ra'yrava'ea.

Jorimva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.

Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.

³⁰ Leviva'ea Simeãova'ea ra'yrava'ea.

Simeãova'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.

Judáva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.
 Joséva'ea Jonáva'ea ra'yrava'ea.
 Jonáva'ea Eliaquimva'ea ra'yrava'ea.
³¹ Eliaquimva'ea Meleáva'ea ra'yrava'ea.
 Meleáva'ea Menava'ea ra'yrava'ea.
 Menava'ea Matatava'ea ra'yrava'ea.
 Matatava'ea Natáva'ea ra'yrava'ea.
 Natáva'ea Daviva'ea ra'yrava'ea.
³² Daviva'ea Jesséva'ea ra'yrava'ea.
 Jesséva'ea Obedeva'ea ra'yrava'ea.
 Obedeva'ea Boazva'ea ra'yrava'ea.
 Boazva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.
 Salava'ea Nassomva'ea ra'yrava'ea.
³³ Nassomva'ea Aminadabeve'ea ra'yrava'ea.
 Aminadabeve'ea Admimva'ea ra'yrava'ea.
 Admimva'ea Arniva'ea ra'yrava'ea.
 Arniva'ea Esromva'ea ra'yrava'ea.
 Esromva'ea Peresva'ea ra'yrava'ea.
 Peresva'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.
³⁴ Judáva'ea Jacóva'ea ra'yrava'ea.
 Jacóva'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea.
 Isaqueva'ea Abraãova'ea ra'yrava'ea.
 Abraãova'ea Terava'ea ra'yrava'ea.
 Terava'ea Nacorva'ea ra'yrava'ea.
³⁵ Nacorva'ea Seruqueva'ea ra'yrava'ea.
 Seruqueva'ea Ragaúva'ea ra'yrava'ea.
 Ragaúva'ea Falequeva'ea ra'yrava'ea.
 Falequeva'ea Éberva'ea ra'yrava'ea.
 Éberva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.
³⁶ Salava'ea Caináva'ea ra'yrava'ea.
 Caináva'ea Arfaxadeva'ea ra'yrava'ea.
 Arfaxadeva'ea Semva'ea ra'yrava'ea.
 Semva'ea Noéva'ea ra'yrava'ea.
 Noéva'ea Lamequeva'ea ra'yrava'ea.
³⁷ Lamequeva'ea Metusalémva'ea ra'yrava'ea.
 Metusalémva'ea Enoqueva'ea ra'yrava'ea.
 Enoqueva'ea Jareteva'ea ra'yrava'ea.
 Jareteva'ea Maleleelva'ea ra'yrava'ea.
 Maleleelva'ea Caináva'ea ra'yrava'ea.
³⁸ Caináva'ea Enosva'ea ra'yrava'ea.
 Enosva'ea Seteva'ea ra'yrava'ea.
 Seteva'ea Adãova'ea ra'yrava'ea.
 Adãova'ea Tupana'ga ra'yrava'ea.
 Nahã ko Jesus'ga ramonhava'ea.

4

*Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
 (Mateus 4.1-11; Marcos 1.12-13)*

¹ Aerẽ João Batistava'ea omobatizarame Jesus'ga hoi rio de Jordão hugwi o'jivya. Tupana'ga ra'uva ga pojykahetei ga rerogworogwovo ongae'yi me.

² Okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga ko Diabo'ga. Satanás garera no. He'yiva'ea quarenta ga kiri ogwoogwovo Jesus'ga rupi Jesus'ga mon-gote'varuhupota novĩa. A'ea rupi Jesus'ga ndo'ui. Quarenta Jesus'ga kirirẽ pevo ty'ara ga jukai. ³ A'ero Diabo'ga ei Jesus'ga pe:

–Ere jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: “Enhimbote ti pãoramo nhirembi'uramo.” A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Nda'ei po ti ji jupe nehẽ, ei ga. Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Mbatara ua pyvõ jate rũi nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvõ nhande rekoi,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵ Aerẽ Diabo'ga ga rerohoi ga rerojiupia vyvityruhua rehe. Pea hugwi kotihĩ Diabo'ga hepiukapavi vyvakotyve'ḡa nduvihavuhu'ḡa gwyrã Jesus'ga pe. ⁶ Kiro ga ei Jesus'ga pe:

–Kia jiapoã tuhẽ ḡagwyrã. Nurã ji imondopotarame ahe ve amondo po ti ji nehẽ, ei ga. Nde ve tuhẽ po ti ji imondopavi nehẽ. A'ero po ti nde ḡanduvihavuhuro nehẽ, ei Diabo'ga. A'ero po ti nde roryroryvamo herekopava nehẽ. ⁷ Po nde ji mbohetei nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehẽ, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁸ –Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojoykaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ejikovo ganhi'iḡa rupi jate,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁹ Aerẽ Diabo'ga Jesus'ga rerohoi cidade de Jerusalém me a'ero. Yvate ga ga rerojiupiri gare'yja'ḡa jatyahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. Ga rerovahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

–Ere jipe nde: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo avo hugwi japyra hugwi ehia a'ero. Tupana'gapyrive'ḡa yvagipeve'ḡa po ti nanembohirukarahyi vyvo nehẽ. A'ero po ti ndahahi nde ve nde porame japyra hugwi nehẽ. ¹⁰ A'ereki ymyahũ a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga po ti ojipyrive'ḡa mondoukari nde pyri nehẽ yvagipeve'ḡa.

‘Pea'ngu ti ga repiakatuavo,’ e po ti ga ojipyrive'ḡa pe nehẽ.

¹¹ ‘Pepyhy katu ti ga rerogwovo

tahahyyme'i'i ti ga pe javo,’ e po ti Tupana'ga ojipyrive'ḡa pe nehẽ,” e'i aherembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹² A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojoykaharete'ga.

Gareaporoḡita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehẽ.

Ejeaporoḡitatehea rehe rũi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

¹³ Diabo'ga Jesus'ga mongote'varuhupotara'jara'ja novĩa. Aerẽ Diabo'ga hoi ga hugwi ogwovo.

—Aerē po ti ji ga mongote'varuhui nehē, ei ga novīa.

Jesus'ga ombo'e Galilíapeva'ea na'ē
(*Mateus 4.12-17; Marcos 1.14-15*)

¹⁴ Tupana'ga ra'uva popoakara Jesus'ga pojyka. Nahā Jesus'ga hoi on-gae'yma hugwi ojivya Galilíapeve'ga gwyri pe ovahema ga pyri. Pevove'ga ga mombe'umbe'upavi ogwyripeve'ga pe nhaporemo. ¹⁵ Tupana'ga nhi'iga rehe ga ga mbo'embo'ei gajatykahava pype. Ombohete pa ga ga a'ero.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe
(*Mateus 13.53-58; Marcos 6.1-6*)

¹⁶ Kiro ga ruri ua cidade de Nazaré pe. Pevo ganhimomboakahava ymya. Nane'ymi ga oho gajatykahai pe judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi jipi. Kiro ga hoi jupe a'ero sábadu rupi. Tanhi'i Tupana'ga rembikwatijarukara pe javo ga ami. ¹⁷ A'ero gajatykahava repiakatuhara'ga imondo Jesus'ga pe Isaíasva'ea rembikwatijara. Ymyahū Isaíasva'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea. Kiro Jesus'ga ipyhygi aherembikwatijara ga hugwi ipe'avo. Tohendu ti ga javo ga nhi'igi jupe – perope e'i:

¹⁸ “Tupana'ga ra'uva ji pojyka.

A'ereki Tupana'ga a'ea mongo ji pyri ikwehe'i.

A'ero ga ei ji ve: ‘Emombe'u ti pyryva'ea iporia'ive'ga pe.

Kiroki ga ndovy'ari – ga pe ti ere:

Kiro ji pe mbovy'ari pe nderekokatuavo. A'ea ti ere ga pe.

Eho ti imombe'gwombe'gwovo aherembipyhyhara'ga pe,’ ei ga ji ve. ‘Ere ti ga pe:

Pepiro'y pe pepyhyhara'ga hugwi. A'ea ti ere ga pe.

Heakwagweve'ga pe ti ere:

Kiro ji pe mboheakwakatui. A'ea ti ere ga pe.

Kiroki ga hahyva'ea kwaha – ga pe ti ere:

Kiro ji pe mbopiro'yi hahyva'ea hugwi. A'ea ti ere ga pe.

¹⁹ Eho ti imombe'gwombe'gwovo vyakotyve'ga pe. Ere ti ga pe:

Kiro po ti Tupana'ga pepojykaharete'ga imombyryvi pe me nehē. A'ea ti ere ga pe,’ ei ga ji ve.”

A'ea Jesus'ga ei onhi'iga Isaíasva'ea rembikwatijara pe tohendu ti ga javo.

²⁰ Onhi'imbavame jupe Jesus'ga imbotyva'javi Isaíasva'ea rembikwatijara imondoa'java gajatykahava repiakatuhara'ga pe. A'ero Jesus'ga apygi tambo'e ti ga javo. Nurā gajatykahavapypeve'ga nhaporemo ga repiahetei.

²¹ —Kirogwe pe henduvi Tupana'ga nhi'iga Isaíasva'ea pe ymyahūva'ea pe ji nhi'igame jupe, ei Jesus'ga ga pe. Kirogwe pe henduvame, Isaíasva'ea rembikwatijara po'rua japiavo ihoi, ei Jesus'ga ga pe imombe'gwombe'gwovo ga pe.

²² Jesus'ga renduvame ga ei:

—Maraname Jesus'ga omombe'u kwaha naerū? ei ga onhimomby'avo. A'ereki ga José'ga ra'yra'ga jate reki, ei ga.

²³ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Aerē po ti pe ji moğitai ikwahapyra'ga eagwera rehe nehē. A'ero po ti pe ei tuhē ji ve nehē: “Ahepohanoharamo enhipohanogatu ti enhimbogwerava.” Nahā po ti pe ji moğitai ikwahapyra'ga na'ana'ağa pe'erame ji ve nehē, ei ga. Pe'e tuhē po ti pe ji ve nehē: “Ojipe'ga nde mombe'u ore ve. ‘Cidade de Cafarnaum me Jesus'ga japo ahemonhimomby'ava'ea he'yive'ga pohanoga,’ ei ga ore ve. Kiro na jitehe ti eapo ahemonhimomby'ava'ea orepyteri pe nhandegwyri pe.” Nahā po ti pe ei ji ve nehē, ei Jesus'ga ga pe ikwahavipeavo gandeaporoğita.

²⁴ —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga gwyripeve'ga nohendukatui gandeaporoğita ġa arõe'yma, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁵ Pehepia ti Eliasva'ea. Kiro ji imombe'ui a'itituhēva'ea pe me, ei Jesus'ga. Ymyahū Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Eliasva'ea oko israelitasva'ea gwyri pe upa, ei ga. Trēs anos e meio rupi ndokyra'javi israelitas'ga gwyri pe. Nurā ahā mbatera ahe ve. Ty'ara ahe jukai, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. A'ea rupi he'yjuhu kunhangwerava'ea israelitasva'ea aherembirekokwerava'ea. ²⁶ Tupana'ga nomondoukari reki Eliasva'ea israelitasva'ea pyri epoko ti ġa javo. Sidompeva'ea pyri jate aherembirekokwerava'ea pyri ga ahe mondoukari epoko ti hēa javo. Perope cidade de Sarepta pe ahe ruvi Sidompeva'ea gwyri pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁷ —Eliseuva'ea oko no Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ymyahū ahe oko israelitasva'ea gwyri pe upa. A'ea rupi he'yjuhu ijaijauhuva'ea pevo. Eliseuva'ea nomonhimohiğatui reki israelitasva'ea ijaijauhuva'ea. Síriapeva'ea tehe Naamāva'ea tehe ahe ahe monhimohiğatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁸ Jesus'ga renduvame ġa nhimboahipavi ġajatykahavapypeve'ga. ²⁹ A'ero ġa po'ami ga pyhyga ga rerogwovo mytu'ē me cidade hugwi. Cidade oko yvytyra rehe gwerevi. Yvytyra rehe ġa ga rerohoi timombo ti ga jugwi javo novīa. ³⁰ Gapytera rupi reki ga hoi ogwovo ġa hugwi.

Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahe hugwi
(Marcos 1.21-28)

³¹ A'ero Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Cafarnaum oko Galilíapeve'ga gwyri pe. Pevo ga ġa mbo'ei sábadu rupi ġajatykahava pype. ³² Ga ġa mbo'ekatui huvihava'ga ja. Nurā ġa nhimomby'ai.

³³ Pevo ġajatykahava pype ojipe'ga rekoi anhağa rembipojykahara'ga Diabo'gapyriva'ea rembipojykahara'ga. Hahyahi gahapukaja ga erame:

³⁴ —Ah! Jesus, Nazarépeva'ero, maranameuhū nde ore avykyi? e'i anhağa Jesus'ga pe. Ore mombapava nde ruri naerū? e'i Jesus'ga pe. Orokwaha ji. Ndehe ko pyryheteva'ero Tupana'ga remimbuhurukaramo, e'i anhağa Jesus'ga pe.

³⁵ A'ero Jesus'ga ei anhağa pe:

—Terenhi'iga'javi! Ejipe'a ti ga hugwi!

Jesus'ga mbyteri pe anhağa akoja'ga mombori vvyvo. Ga momborame ijipe'ai ga hugwi imondoe'yma hahyva'ea ga pe.

³⁶ Onhimomby'a pa ġa hepiaga. A'ero ġa ei ojohupe:

—Maraname Jesus'ga popoakaruhuro javo? A'ereki ga omondouka huvihavuhu'ga ja, ei ġa. E'i ga anhağa pe pejipe'a ti javo. A'ero ijipe'ai tuhē reki ġa hugwi, ei ġa onhimomby'avo.

³⁷ Ojipe'ğape'ğa pe ġa Jesus'ga mombe'ui ga kwahavukapava ojigwyri pe.

Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirūa
(Mateus 8.14-17; Marcos 1.29-34)

³⁸ Ġajatykahava hugwi Jesus'ga hemi ogwovo Simão'ga rongga pe ovahema. Pevo Simão'ga rembirekohēa yhēa itetirūa. O'a hete hēa rehe. A'ero ġa hēa mombe'ui Jesus'ga pe epohano ti hēa javo. ³⁹ A'ero ga hoi hēa pyri o'ama.

—Epi hete, ei ga karugwara pe.

A'ero ipigi hēa hugwi. Kotihī hēa vyri reki ogwovo herua mbatera ġa pe to'u ġa javo.

⁴⁰ Aerē kwara ihoi. A'ea rupi ġa ġa nderupavi itetirūave'ga ombyteripeve'ga Jesus'ga pyri topohano ti ga ġa javo. Ojoparapara ġatetirūa. Itetirūave'ga

ndehe nanani Jesus'ga pokopokogi ġa ndehe nhaporemō imombimombi-pava karugwara ġa hugwi. ⁴¹ Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai jaraġa hugwi. Ohapukapukai anhaġa ojipe'avo ġa hugwi onhimongyavo. Hahyahi inhi'iġa i'erame Jesus'ga pe:

–Ndehe ko Cristo Tupana'ga ra'yra, e'i Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei jupe:

–Tapenhi'iġa'javi! ei ga imombiga inhi'iġa.

A'ereki anhaġa ga kwaha ga ko Cristoramō Tupana'ga remimbuhurukaramō javo.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe
(Marcos 1.35-39)

⁴² Aerē ppyhaji ve ga hoi cidade hugwi ogwovo ongae'yi me. Pevove'ġa gweka ga repiaga onhimongyavo. Terehoi ti ore hugwi javo ġa hoi opytavo ga pyri. ⁴³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Tamombe'u tuhē ti ji pyryva'ea ojipe'ġa pe no cidadespeve'ġa pe. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Eho ti ji mombe'gwovo ġa pe nhaporemō. Tako ti ji ġanduvihavuhetero,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

⁴⁴ A'ero Jesus'ga hogahoi judeus'ġa gwyri pe Judéia pe. Pevo ga ġa mbo'epavi Tupana'ga nhi'iġa rehe ġajatykahava pype.

5

Jesus'ga omo'emo'ē ypy ġwemimbo'eharamo
(Mateus 4.18-22; Marcos 1.16-20)

¹ Aerē Jesus'ga hoi o'ama okovo ypiahua rembeyvyri pe Genesaré rembeyvyri pe. Ga pyri he'yjuhuvē'ġa nduvi. Onhombotymbotyvahi ġa upa ga mbotyva no tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iġa javo. ² O'amame pevo mokōi Jesus'ga hepiagi yharuhua ypiahua rembeyvyri pe. Ahā ġa ipype. A'ereki ġa oheohei pira mboahava upa. ³ Simão Pedro'ga yharuhua pype Jesus'ga avi javo ga pe:

–Emoanha'ndi eyharuhua yembe'yva hugwi, ei ga Simão Pedro'ga pe.

A'ero ġa herojipe'ai yembe'yva hugwi. Yharuhua pype Jesus'ga reni yembeyvyripeve'ġa mbo'eavo.

⁴ Aerē ġa mbo'epigame ga ei Simão'ġa pe:

–He xaho herogwovo ppyteri pe. Pemombo ti ipypira imboahava, ei ga Simão'ġa pe.

⁵ A'ero Simão'ga ei:

–Oroho jipe ore ppytunimo pira rehe ko. Oromoġo'ē ore. Norombo'ari reki ore! Emo kiro nde ei ore ve pembo'a ti pira javo. Nurā po ti ji hoa'javi kiro imomboa nenhi'iġa rupi nehē, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁶ A'ero ġa hoi ppyteri pe imomboa ipypira imboahava. Imotynyhemi reki pira mboahavuhua. Otatararara gwere pira pohyja rerekovo. ⁷ Nurā ġa jipoerueruri onhimoirūhara'ġa pe jara pype yharuhua pype togweru ti ġa ore pokoga javo. A'ero ġa heruri oyharuhua ovahema ġa pokoga. Oyharuhua memei ġa imotynyhenyemi pira pyvō. A'ero ġa nderohoi gwerevi ppy pe!

⁸ Hepiagame Simão Pedro'ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri.

–Jipojykaharetero ejipe'a ti ji hugwi. A'ereki nde ndepyry hete ekovo Tupana'ga nhi'iġa rupi. Jihi reki ndajipoyjayjari jirekote'varuhuavo ġwaramo. A'ereki ji ndakopavi Tupana'ga nhi'iġa rupi.

⁹ Nahā Pedro'ga ei. A'ereki ga onhimomby'a pira mbo'aruhua rehe. Onhimomby'a pa gapavēive'ġa hehe no. ¹⁰ Simão Pedro'ga moirūhara'ġa Zebedeu'ga ra'yra'ġa onhimomby'a no Tiagova'ea João'ga pavēi.

A'ero Jesus'ga ei Simão'ga pe:

–Terekyhyji, ei Jesus'ga. Pira nde ereru oji'i. Kiro nane'ymi po ti nde ji mombe'ui ojipe'ga pe nehẽ ga mbuhuruka ji pyri nehẽ toko ti ga Jesus'ga nhi'iga rupi javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

¹¹ A'ero ga heruri yharuhua memei inoga imboja yembe'yi pe. Ombatera ga hejapavi. Jesus'ga remimbo'eharamo ga ndekoi kiro ogwovo ga rupi jipi.

Jesus'ga omoka'ẽ ahejagwa

(Mateus 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹² Aerẽ Jesus'ga ruvi cidade pe pevo. Kiro ijaijauhuve'ga ruri. Ohy ga rehe gajagajauhua gara'oa rehe. Jesus'ga repiagame ga hoi onhinoğa ojovapyvo vvyvo Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo. Ga e'i:

–Nde eremoka'ẽ kwaha jijagwa ji hugwi jipojykaharetero. Po nde imoka'ẽpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ẽi nehẽ, ehetei ga Jesus'ga pe.

¹³ A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe javo ga pe:

–Apota ji. Eka'ẽ ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihĩ ika'ẽi ga hugwi a'ero.

¹⁴ Jesus'ga e'i ga pe:

–Teremombe'ui tuhẽ ti ojipe'ga pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwava'ẽhara'ga pe oka'ẽ jijagwa javo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwava'ẽ ti ga Tupana'ga pe okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – kiroki a'ea omombe'u ika'ẽagwera. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ga nde repiagi nehẽ. A'ero po ti ga ikwahavi nehẽ gajagwa oka'ẽ javo.

Nahã Jesus'ga ei po ga nanhimombe'umbe'ui ojipe'ga pe hamo javo novĩa.

¹⁵ Emo ga omombe'umbe'u ojipe'ga pe. Kotihĩ a'ero he'yjuhuve'ga ikwahavi. Koji'i reki ga uhu Jesus'ga rendupota onhipohanoanoğuka ga pe.

¹⁶ Aerẽ Jesus'ga hoi ga hugwi ogwovo ongae'yi me. Pevo ga nhi'igi Tupana'ga pe okovo.

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea

(Mateus 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷ Aerẽ Jesus'ga ga mbo'ea'javame fariseus'ga apygi ga pyri upa judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi. Gambo'ehara'ga ombo'e jipi Moisésva'ea rembikwatijara rehe. Uhu ga Galilíapeve'ga cidade hugwi nanani Judéiapeve'ga cidade hugwi nanani no. Uhu ga cidade hugwi Jerusalém hugwi no. Opopoakara pyvõ Tupana'ga imombigukari Jesus'ga pe karugwara itetirũave'ga hugwi.

¹⁸ Nanime jara'ga ga reruri itetirũave'ga nomyive'ga gakupeupava pype. Gweroho pota ga ga onga pype Jesus'ga pyri novĩa. ¹⁹ Ga ndogwerohoi ga ipype reki Jesus'ga pyri. A'ereki he'yjuhuve'ga onhombotymbotyvahi onga pype. Nurã ga ga rerojiupiri ġajiupihava rupi onga arimo iperehuva'ea arimo. Ga ipe'ape'ai tujuga apopyra onga arimova'ea japovo ikwara. Ikwara rupi ga ga mbojyvi Jesus'ga pyri gakupeupava pype he'yjuhuve'ga mbyteri pe.

²⁰ Ga ndepiagame Jesus'ga ei ovyteri pe: “Ojiko hete ga ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ã ti ga ga javo,” ei Jesus'ga ovyteri pe.

–Kwãi, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi.

A'ea Jesus'ga ei jihi amombo nderekote'varuhua javo.

²¹ Kiro judeus'ga mbo'ehara'ga noarõi Jesus'ga ea fariseus'ga pavẽi.

–Maranuhũ po Jesus'ga naerũ? ei ga ojohupe. Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero! ei ga. A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: “Amombo ji nderekote'varuhua.” Tupana'ga jate e'i a'ea, ei ga. A'ea po Jesus'ga nde'i hamo, ei ga.

²² Jesus'ga ikwahahetei ġa nhi'igame ojohupe. A'ero ga ei ġa pe:

–Maraname pe japyakauhui javo? “Maranameuhũ Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rui.” Nahã pe pe'e. ²³ A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi, ei Jesus'ga ġa pe. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ġa pe. Po ji ei ga pe nehẽ: Epo'ã egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehẽ. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehẽ.

²⁴ –Nurã po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehẽ: “Tupana'ga ombuhuruka tuhẽ Jesus'ga avo yvya koty ga mongovouka yvyakotyve'ga ndekote'varuhua momboharamo,” ei Jesus'ga ġa pe.

Nurã Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

–Kiro ji ei nde ve: Epo'ã ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga monhimohiġatuavo.

²⁵ Nanime nomyive'ga po'ami pevove'ga gwepiagame onhimongyavo. Ga ipyhygi ojikupeupava herogwovo ġwonga pe Tupana'ga mboheteavo.

²⁶ Onhimomby'a pa ġa okyhyjiheteavo. A'ero ġa Tupana'ga mbohetei.

–Korogwe nhande hepiagi ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga Leviva'ea pavẽi

(Mateus 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷ Aerẽ Jesus'ga hoi cidade hugwi. Ogwovo Jesus'ga gwepia itambere'ia mono'ohara'ga Levi'ga. Itambere'ia ryrua pype Levi'ga oi ipyhyga itambere'ia judeus'ga hugwi imono'oġa governo pe. Ga pe Jesus'ga ei:

–Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

²⁸ A'ero Levi'ga oapoa rejapavi opo'ama ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo. Nomono'oġa'javi ga itambere'ia governo pe.

²⁹ Jesus'ga pe ga japoi toryva ġwonga pype. Hehanhuhũva'ea ga oapo. He'yjuhuve'ga nduri itambere'ia mono'ohara'ga ojipe'ga pavẽi. A'ero ġa apygi i'gwovo Jesus'ga pyri Levi'ga pyri no. Judeus'ga e'i ġa pe jipi ġa ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera javo. Gahã uhu Jesus'ga pyri i'gwovo.

³⁰ A'ero fariseus'ga ndopotari judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi. Gambo'ehara'ga ko fariseus'ga no. Fariseus'ga ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe:

–Maranameuhũ pe i'uuhui nanongara'ga pyri itambere'ia mono'ohara'ga pyri okote'varuhuve'ga pyri no? ei ġa.

³¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Kiroki ġa e'i ojive: “Nanhitetirui ji” – ġahã ahepohanohara'ga ndopokogi ġa pohanog'e'yma. Kiroki ġa e'i ojive: “Nhitetirua ji” – ġahã ahepohanohara'ga ġa pokogi ġa pohanoga. Na jitehe ji okote'varuhuve'ga pokogi jijihe'a ġa ndehe topohi ti ġa okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga.

³² –A'ereki a'ea rehe ji ajo yvya koty tapoko ti ji ġa javo – kiroki ġa e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marã po ti ji ve a'ero nehẽ?” Ta'e ti ji ġa pe: Perojijyi ti pejeaporogita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Nahã ti ji ta'e okote'varuhuve'ga pe. Ojipe'ga pyri rui ji ajo javo – kiroki ġa e'i ojive: “Jipyry hete ji.”

Ndo'ui ahe xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo

(Mateus 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³ Ga e'i ga pe:

–Nane'ymi João Batista'ga remimbo'ehara'ga ndo'ui xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Na jitehe fariseus'ga nemimbo'ehara'ga ndo'ui xanhi'ĩ ti Tupana'ga

pe javo. Neremimbo'ehara'ga ki a'e te nane'ymi o'u reki. Maraname ore ja rui'ga ndekoi? ei'ga Jesus'ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei a'ea kwahavuka ga pe:

—Kiro ji hēarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hēarembirekohava apiavo. A'ero ga i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ga ojikoty'a ga pavēi. Po ahe nde'i te ga pe a'ero: “Tape'ui ti.” Ahe erame a'ea po ga ndokoi ahenhi'iga rupi, ei Jesus'ga. ³⁵ Aerē po ti tiruahūve'ga hēarembirekoruama'ga rerohoi nehē. Kiroki ga ojikoty'a ga pavēi – ga hugwi po ti ga ga rerohoi nehē. A'ero po ti ga ndo'ua'javi nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe onhimombe'gwovo gwemimbo'ehara'ga mombe'gwovo no.

³⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ga pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana, a'ero ahe ndohaygwe'rogi tapy'ynhapirapyahua imondovo tapy'ynhapiryrymyana itararaga rehe imboja hehe, ei Jesus'ga. Ahe haygwe'rogame ipyahuva'ea tamboja ymyahūva'ea rehe javo, a'ero ahe imbotegwetei ipyahuva'ea. Ipyahuva'ea ndojihe'akatujuhu ymyahūva'ea rehe no, ei Jesus'ga.

³⁷ —Vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara piryrymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipiryrymyana pype, a'ero vinho imombugi ipiryrymyana otururupava jugwi. Nahā vinho imbotegwetei mbiara pira. ³⁸ Ipiyahua pype tuhē ahe toheka'vo vinhopyahua, ei Jesus'ga. ³⁹ Kiroki ga o'uo'u vinhoymyana – ga ndougwei vinhopyahua. A'ereki ga e'i: “Pyrý hete nhymyana,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea ojo'java'ea Jesus'ga omombe'u ahe ndopotari morogitapyahua morogitaymyana ipotarame javo.

6

Nahanahā ti ahe toko sábadu rupi, ei Jesus'ga
(Mateus 12.1-8; Marcos 2.23-28)

¹ Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi kohoa rupi garemimbo'ehara'ga pavēi. Trigo kopeva'ea pevo onhimongy. Ohorame garemimbo'ehara'ga ika'mbika'mbigi trigo jykyavo ikytykytygi jape'ia opovo i'gwovo.

² A'ero fariseus'ga ei ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sábadu rupi.” Nahā ahe ei hako. Pe napehendukatui reki. A'ereki pe peporavykyi ika'mbika'mbiga trigo sábadu rupi, ei fariseus'ga ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'iga. Garembikwatijarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'i pe me novia. Ymyahū ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavēiva'ea pavēi hako. ⁴ A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga rongga pype tenda pype. Ipye ikwava'ēhara'ga omondo pāo Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ga ikwava'ēgirē Tupana'ga pe ga gwerohouka ga pe gahā jate ti to'u jirovai pyteripeva'eagwera javo. Ojipe'ga po ndo'ui hamo novia. Emo Daviva'ea hoi Tupana'ga rongga pype ipyhyga pāo i'gwovo. Onhipavēiva'ea pe ahe imondoi to'u ti ga no javo hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

⁵ —Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero jiji ta'e: Nahanahā ti ahe toko sábadu rupi. Nurā ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ga pe a'ero ga ika'mbigame trigo sábadu rupi, ei Jesus'ga ga pe.

*Jesus'ga iponhimamava'ea pavēi
(Mateus 12.9-14; Marcos 3.1-6)*

⁶ Irũa rupi judeus'ga poravykye'yma rupi Jesus'ga hoi ġajatykahava pype. Okiavo ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'ġa rehe. Ipye iponhimamave'ga rekoi. Ojohukoty rũi ga iponhimama.

⁷ Pevo ġa ndekoi no judeus'ga mbo'ehara'ga fariseus'ga pavēi. Jesus'ga repiaheteavo ġa ei oyvyteri pe: “Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Ga gapoa mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegweteuhui nehē,” ei ġa ovyteri pe gweaporoġitate'varuhuavo.

⁸ Gayvytera rehe Jesus'ga ombaragwaha javo oyvyteri pe: “Omboja pota ġa ite'varuhuva'ea ji rehe,” ei ga.

Iponhimamave'ga pe Jesus'ga ei:

–Epo'ã ejoa avo orepyteri pe e'ama.

A'ero ga ruri o'ama ġapyteri pe. ⁹ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe judeus'ga mbo'ehara'ga pe no:

–Ojipeji jate po ti ji ei pe me kiro. Pemombe'u ti ji ve. Marã nhande xako nhandeporavykye'yma rupi hamo? Marãi Moisésva'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo? Pyry nhande imombyryvi ahe ve sábadu rupi? Marãi? Pyry nhande nimombyryvi ahe ve sábadu rupi? Marãi ikwatijara? Pyry nhande imbote'varuhui ahe ve sábadu rupi? Marãi? Pyry nhande nimbote'varuhui ahe ve sábadu rupi? Marãi ikwatijara? Pyry nhande nimomanoukari ahe sábadu rupi? Marãi? Pyry nhande ahe moka'nhymbavi sábadu rupi? Marãi ikwatijara? ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tojapyaka katu ti ġa javo.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ġa ndepiahetei. Iponhimamave'ga pe ga ei:

–Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ġo'rurame.

¹¹ A'ero ġa nhimboahivi onhimonha'ngavo hepiagame. Ojohupe ġa ei:

–Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga rerekouhui nehē naerũ? ei ġa.

*Jesus'ga omo'emo'ẽ dozeva'ea onhimoirũharamo
(Mateus 10.1-4; Marcos 3.13-19)*

¹² Aerẽ Jesus'ga hoi ojiupia yvytyvytyruhua rupi tanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Oho ga opytavo pevo. Ypytunimo ga nhi'inhi'ġi Tupana'ga pe imoġo'eamo.

¹³ Iko'emame ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ga. Gwemimbo'ehara'ga hugwi Jesus'ga dozeve'ga mo'emo'ẽi toko ti ġa nhimoirũharamo javo. Ga ko nahã:

¹⁴ Mokonha'ga ko Simão'ga André'ga pavēi onhoirũ'ga. Pedro irũa Simão'ga rera. A'ereki ga rehe Jesus'ga ono Pedro.

Mokonha'ga ko Tiagova'ea João'ga pavēi.

Mokonha'ga ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavēi.

¹⁵ Mokonha'ga ko Mateus'ga Tomé'ga pavēi.

Mokonha'ga ko Tiago'ga Simão'ga pavēi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga. Simão'ga ko zelotes'ga nde'yja'ga – kiroki ġa ndekoi governo rehe romanos'ga ndehe.

¹⁶ Mokonha'ga ko Judas'ga Judas Iscariotesva'ea pavēi. Judas'ga ko Tiago'ga irũa. Judas Iscariotesva'ea aerẽ Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ga pe ga pyhyguka ġa pe.

Nahã dozeve'ga nhaporemu Jesus'ga moirũhara'ga.

*Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara
(Mateus 4.23-25)*

¹⁷ Aerē Jesus'ga jivyri ogyva vytyruhua hugwi omoirūhara'ğa ndupi. Uhu ğa nhuhũ me – perope ga opyta o'ama. He'yjuhu garemimbo'ehara'ğa onhimono'oğa perope ga pyri. Ojipe'ğa ndupavi ogwyrā hugwi Judéia hugwi Jesus'ga pyri. Cidadespeve'ğa nduri Jerusalém hugwi Tiro hugwi no Sidom hugwi no. Oko cidades Tiro Sidom pavēi ypihua ruvihava rembeyvyri pe. He'yjuhu hete ko ğa ua Jesus'ga pyri tihendu ti ga javo.

Itetirūave'ğa nduri no emombi karugwara ore hugwi javo ga pe. ¹⁸ Kiroki ğa anhağa oavykyuhu – ğa hugwi Jesus'ga anhağa mbojipe'ai. Tiruahũ anhağa Diabo'gapyriva'ea. ¹⁹ Opoko pota pa pevove'ğa Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga omondo opopoakara Jesus'ga hugwi imombipavuka Jesus'ga pe karugwara ğa hugwi.

*Pyry hete pe me, ei Jesus'ga
(Mateus 5.1-12)*

²⁰ Kiro Jesus'ga hepiagi ğwemimbo'ehara'ğa ğa nhimongyrame pevo. Ga pe ga ei:

–Pyry hete pe me peporia'iva'ea pe!

A'ereki penduvihavuhetero Tupana'ga pe ndepia katu imombyryva pe me, ei Jesus'ga.

²¹ Pyry hete pe me okoteheva'ea pe!

A'ereki a'ea Tupana'ga remimondoagwama pe me.

Pyry hete pe me pejehe'ova'ea pe!

A'ereki a'ea penembipukaagwama.

²² Pyry hete pe me ojipe'ğa pe arōe'ymame pe ndekoro ğwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga ğa pe vyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Ga euhurame pe me pe mondovo ojihugwi pe ndekoro ğwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me.

Ga pe mbotegweterame petiruahũ pe javo o'mbero pe ndekoro ğwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me, ei Jesus'ga.

²³ –Pejoryjory ti ğa ndekote'varuhurame pe me nahã. Pepopepo tuhẽ ti pendoryndoryva ğwaramo.

A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyryheteva'ea.

Aerē po ti ga imondoi pe me nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe. A'ereki pe peko ymyahũva'ea ja Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahũ agwamove'ğa namonhava'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea no, ei Jesus'ga ğa pe.

Tiruahũ pe me, ei Jesus'ga

²⁴ –Tiruahũ hete pe me pembateva'ea pe! ei Jesus'ga. A'ereki avo jate yvya koty jate pe pendoryndory.

Aerē po ti pe ndapehoryvi nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁵ Tiruahũ hete pe me herekopava'ea pe!

Aerē po ti ahana'ja pe me nehẽ.

Tiruahũ hete pe me pepukava'ea pe!

Aerē po ti pe jehe'oi pejikoveveuhuheteavo nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁶ Tiruahũ hete pe me ojipe'ğa ekatupavame pe me pe mboheteavo! Ymyahũ na jitehe ğanamonhava'ea e'i katu pa Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'uharava'ea pe ahe mboheteavo, ei Jesus'ga.

*Pearõ hete ti penhiarõ'e'ỹve'ğa, ei Jesus'ga
(Mateus 5.38-48)*

²⁷ —Kiro nhirenduva'ea pe ji ei, ei Jesus'ga. Pearõ hete ti penhiarõe'ÿve'ğa. Peko katu ti ға pe ға pe arõe'ymame. ²⁸ Po ға ei pe me: “Tuhu ti hahyva'ea pe me.” Ga euhurame na pe me pe'ji ti ға pe: “Tupana'ga ti tomomyry pe me.” Nahã ti pe'ji ға pe. Po ға jigwarai pe ndehe, a'ero ti penhiĩ Tupana'ga pe emomyry ti ға pe javo, ei Jesus'ga.

²⁹ —Po ojipe'ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo jiretyvapea rehe javo. Po ojipe'ga hekyi ndepaletó nde hugwi, a'ero na ga hekyi ojipea ndecamisa nde hugwi no, ei Jesus'ga. ³⁰ Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ipyhygahyi ndeapoa nde hugwi, a'ero ti terei ga pe embuhura'ja ti jiapoa ji ve javo.

³¹ —Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ğa oko katu nhande ve hamo.” Po nahã pe ei, a'ero na jitehe tuhẽ ti peko katu ға pe, ei Jesus'ga.

³² —Po pe pearõ hete penhiarõheteve'ğa jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja reki.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa oarõ oarõheteve'ğa jate, ei Jesus'ga.

³³ —Po pe peko katu pejerekokatuve'ğa pe jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa oko katu ojerekokatuve'ğa pe jate, ei Jesus'ga.

³⁴ —Po pe ei pejiyvyteri pe imondorame ojipe'ğa pe: “Aerẽ po ti ға imbuhuri nhande ve nehẽ no.” Po pe ei na, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa omondo ojipe'ğa pe okote'varuhuve'ğa pe tombuhu ti ға nhande ve nehẽ no javo, ei Jesus'ga.

³⁵ —Pearõ hete ti penhiarõe'ÿve'ğa pejikokatuavo ға pe. Pemondo'ã ti ға pe ға erame pe me. Imondorame ға pe, tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Aerẽ po ti ға imbuhuri nhande ve nehẽ no.” Pe ee'ymame ға arõheteavo po ti Tupana'ga imbuhuhetei pe me nehẽ. Tupana'ga ra'yramo po ti pe ndekoi nehẽ no ғahoheve'ga ra'yramo nehẽ. Nde'i he'yjuhuve'ğa Tupana'ga pe: “Ndepyry nde ore rerekokatuavo.” A'ea ға nde'i Tupana'ga pe. Tupana'ga opoko reki ға okote'varuhuve'ga ndeheve. ³⁶ Tupana'ga penduvete'ga oporogwety ға. A'ero ga ға pokogi. Na jitehe ti peporogwety ға. Pepoko ti ға a'ero, ei Jesus'ga.

*Tape'epe'ei ti ға pe, ei Jesus'ga
(Mateus 7.1-5)*

³⁷ —Tape'epe'ei ti ojipe'ğa pe: “Nahanahã ға okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehẽ no. Tape'ei ti ojipe'ğa pe: “Oko te'varuhu tuhẽ ға. Oja ға ndehe.” Tape'ei ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehẽ no. Tapehenonha'javi ғandekote'varuhua. A'ero po ti Tupana'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua nehẽ no, ei Jesus'ga.

³⁸ —Pemondo ti ojipe'ğa pe. Aerẽ po ti Tupana'ga imbuhukatui pe me nehẽ. Hupi hete po ti ga ombuhuruka saca pype imbohygahivuka imbovavaguka saca tamotynahẽ tuhẽ javo imoakağa nehẽ. Nahã po ti ga imbuhukatui pe me nehẽ. Pemondo ti ға pe a'ero. Xunhiva'ea pe imondorame ға pe xunhiva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehẽ no. He'yjuhuva'ea pe imondorame ға pe he'yjuhuva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehẽ no, ei Jesus'ga ға pe.

³⁹ Kiro Jesus'ga ға mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. A'ea pyvõ ga ei:

—Po heakwagweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ga ja ndohepiagi, a'ero po ti ға memei ohi ikwara pype nehẽ. A'ereki ға memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

⁴⁰ —Gambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ğa hohe. Ga ға mbo'epavame ға ga javijitehe, ei Jesus'ga.

⁴¹ Ga mbo'eavo Jesus'ga ei:

—Ererekouhu nde ejikotyve'ga. A'ero nde ei ga pe: “Hay'iuhua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhũ nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe, ei Jesus'ga. Nahã ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerũ? ei Jesus'ga.

⁴² Maranameuhũ nde euhui ejikotyve'ga pe naerũ? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'iuhua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahã okyta repi-age'yname ejeakwara pype naerũ. A'ereki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'ãva'ero ko nde! A'ereki okyta rerekoe'yve'ga ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi na'ẽ ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'iuhua gareakwara hugwi nehẽ, ei Jesus'ga.

I'yva yva'ia pavẽi

(Mateus 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ —I'yvakatuapora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhuapora ko yva'ite'varuhua. ⁴⁴ Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga. A'ereki ahe ndoykyi figo gwakağwa'yva hugwi. A'ereki gwakağwa'yva figo'yva rũi figueira rũi. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'iuhua hugwi. A'ereki ka'api'iuhua uva'yva rũi videira rũi, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —Nane'ymi pyryve'ga reaporoğitaro pyryva'ea rehe. Nurã ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga pyry hete, ei Jesus'ga ga pe. Nane'ymi ite'varuhuve'ga reaporoğitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurã ga ete'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga ite'varuhu hete, ei Jesus'ga ga pe.

Ahe ko onga apohara'ga ja

(Mateus 7.24-27)

⁴⁶ Kiro Jesus'ga ei:

—Pe'e pe ji ve: “Ga ko nhandepojykaharetero.” Nahã pe ji renoi novã. Emo pe ndapekoi nhinhi'iğa rupi, ei Jesus'ga.

⁴⁷ —Kiroki ga uhu ji pyri ji rendukatuvavo okovo nhinhi'iğa rupi – gaha ji ga mombe'ui pe me kiro, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoita yvy pe. Ipukuhu ga imondoi hyvykoita yvy pe itauhua apiavo. Itauhua rehe ga imondoi okyta ikwara pype. Nahã ga japo onga imohina, ei Jesus'ga. Aerẽ hehanhuhũ yhya ua onhimombomomboa onga rehe novã. Yhya nomoğatãi onga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

⁴⁹ —Jara'ga ji rendu novã. A'ereki ga ndokoi nhinhi'iğa rupi. Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoje'yma imbovyre'yma okyta ikwara pype, ei Jesus'ga. Yvya rehe jate ga japo onga imohina. Aerẽ hehanhuhũ yhya ua onhimombomomboa onga rehe imoğatagatamo. Kotihĩ onga o'arahy upa opepẽpenuhũavo, ei Jesus'ga ga mbo'eavo.

7

Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi

(Mateus 8.5-13)

¹ Imombe'upavirẽ ga pe Jesus'ga hoi ga hugwi ogwovo cidade de Cafarnaum me. ² Pevo soldados'ğa nduvihava'ga ruvi judeu'garũive'ga romano'ga. Gapyrive'ga itetirũa. Omano gwerĩ ga. Soldados'ğa nduvihava'ga ga arõhetei.

³ Nurã Jesus'ga rura kwahavame Cafarnaum me ga ei xava'eve'ğa pe:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi, ei ga xava'eve'ğa pe.

⁴ A'ero xava'eve'ga hoi Jesus'ga pyri ovahema javo ga pe:

—“Tuhu ti ga,” ei soldados'ga nduvihava'ga nde ve. “Tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi,” ei ga nde ve, ei xava'eve'ga Jesus'ga pe. Eho tuhē ti a'ero, e'i hete xava'eve'ga Jesus'ga pe. Emombo ti karugwara gapyrive'ga hugwi. A'ereki ga pyry hete soldados'ga nduvihava'ga. ⁵ Pyry hete ga nhandere'yja'ga pe ġa arōheteavo ġa nderekokatuavo. Ga oapouka onga nhandejatykahava, ei xava'eve'ga Jesus'ga pe.

⁶ A'ero Jesus'ga hoi ġa ndupi tahepia ti ga javo. Ovahē ġwerī ga soldados'ga nduvihava'ga ronga pe. Kiro soldados'ga nduvihava'ga ei ġa pe – kiroki ġa ojikoty'a ga pavēi – ġa pe ga ei ġa mondouka Jesus'ga rovatiamouka.

—Peho ti Jesus'ga rovatiamo, ei ga ġa pe. Pe'ji ti ga pe: “Omondo soldados'ga nduvihava'ga onhi'igagwera nde ve. Ga e'i: ‘Jipojykaharetero nde ereko huvihavamo ji hohe. Nurā po ti nde nderejori ji pyri nehē hamo. ⁷ Ji tuhē ndahoa'uvi nde pyri nde huvihavuhuro ġwaramo ji hohe. Irupeuhu ti embuhu epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara jijipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohiġatui nehē. ⁸ Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ga jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahā eapo javo. A'ero ji rekoi ganhi'igā rupi. Jihi soldados'ga nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahā japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo nhinhi'igā rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahā japovo avo ji ve. A'ero ga ruri okovo nhinhi'igā rupi. Jijipyrive'ga pe ji ei: Nahā eapo. A'ero ga japoi,' ei ga.” A'ea ti pe'ji Jesus'ga pe, ei soldados'ga nduvihava'ga ġa pe imondovouka onhi'igagwera.

⁹ A'ero ġa hoi okovo ganhi'igā rupi Jesus'ga rovatiamo. Ga omombe'u pa ganhi'igagwera Jesus'ga pe. Ganhi'igagwera renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Opyryrī Jesus'ga. Pevove'ga pe – kiroki ġa oho ga rupi onhimongyavo – ġa pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ga nduvihava'ga ojiko hete tuhē ji rehe! Jire'yja'ga hohe israelitas'ga hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me, ei Jesus'ga.

¹⁰ Kiroki ġa ojikoty'a soldados'ga nduvihava'ga pavēi – ġahā jivyra'javi soldados'ga nduvihava'ga ronga pe. Ovahemame ġa gapyrive'ga repiagi. Onhimohiġatua'ja ga!

Jesus'ga ombogwera aherembirekokwerava'ea ra'yrava'ea

¹¹ Aerē Jesus'ga hoi cidade de Naim me. Garemimbo'ehara'ga hoi ga rupi. Ojipe'ga hoi ga rupi no he'yjuhuve'ga. ¹² Ovahē ġwerī ga cidade apoa pe portão pe.

Nanime ojipe'ga ivojave'ga ra'oa rerohoi pea rupi cidade hugwi Jesus'ga rovatiamo. Gweroho ġa ivojave'ga ra'oa gakupeupava pype tity ti javo. Oho hēa ġa ndupi ivojave'ga yhēa. Ga tehe ko hēara'yramo. A'ero kiro hēa tehe hēa rekoi aherembirekokwerahēa. He'yjuhuve'ga oho hēa rupi cidade hugwi. ¹³ Hepiagame Jesus'ga nhandepojykaharete'ga hēa porogwetygi. A'ero ga ei hēa pe:

—Terejehe'oa'javi.

¹⁴ Hēara'yra'ga pyri ga hoi opokoga gakupeupava rehe. Nurā gara'oa rerohohara'ga heropytai o'ama.

—Tapihā, ei ga ivojave'ga pe. A'e ji nde ve: Evy! ei Jesus'ga.

¹⁵ A'ero ga vyri onhi'igā oina okwerava'java. Jesus'ga okwerava'jave'ga mondo gayhēa pe. ¹⁶ Okyhyji hete pa pevove'ga onhimomby'avo ga repiagame. A'ero ġa Tupana'ga mbohetei. A'ereki ġa e'i ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo:

–Tupana'ga nhi'iga mombe'uharuhu'ga ruri kiro ojipiuka nhande pyteri pe upa, ei ġa. Nahã Tupana'ga nhande pokogi, ei ġa.

¹⁷ A'ero ġa Jesus'ga mombe'umbe'ukatui jara'ga pe garembiapoa reheve Jesus'ga ga mbogwerava'javi javo. Nahã Judéiapeve'ġa hendupavi Jesus'ga mombe'ua Judéia rembeyvyripeve'ġa pavêi.

*João Batistava'ea remimbo'eharava'ea oho Jesus'ga pyri
(Mateus 11.2-19)*

¹⁸ Aerê João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa Jesus'ga mombe'upavi João Batistava'ea pe. Jesus'ga rembiapoa garemimonhimomby'ava'ea ġa imombe'ui ahe ve no. ¹⁹ A'ero João Batistava'ea mokonha'ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa. Ga pe ahe ei:

–Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahũ Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea imombe'ui aerê po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehê javo. Ma'ġa po ahe omombe'u ymyahũ? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahã ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marãi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁰ –Kwa, ei ġa.

A'ero ġa hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema.

–João Batista'ga ore mondoukari nde pyri, ei ġa Jesus'ga pe. Ga e'i ore ve: “Pe'ji ti Jesus'ga pe: ‘Ymya Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea imombe'ui aerê po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehê javo. Ma'ġa po ahe omombe'u ymyahũ? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahã ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.’ Nahã ti pe'ji Jesus'ga pe,” ei João'ga ore ve ore mondouka nde pyri, ei mokonha'ġa Jesus'ga pe.

²¹ Emo Jesus'ga nomondoi ve onhi'iga João Batistava'ea pe. Oapo na'ê ga ahemonhimomby'ava'ea. Oapo ga ikwahavuka João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe a'ea ti pemombe'u João'ga pe javo.

Kiro Jesus'ga imombigi karugwara he'yjuhuve'ġa hugwi. Ojipe'ġa pe hahy hete. Ga hugwi ga imombipavi karugwaretea. Anhaġa ga ġa mbojipe'ai ojipe'ġa hugwi no. Heakwagweve'ġa ga ġa moma'eġatuhetei he'yive'ġa.

²² Kiro Jesus'ga ei mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe:

–Pejivyra'ja ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo: “Oma'eġatu kiro heakwagweve'ġa okovo. Opo'aġatu kiro ipyka'naka'nauhũve'ġa ogwovo katu. Oka'ê ġajagwa ijajauhuve'ġa hugwi. Gwendu katu kiro japyakware'ÿve'ġa okovo. Okwera tuhê omanove'ġa kiro okovo. Imbatere'ÿve'ġa ġwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemo ti pemombe'u João Batista'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo – kiroki ga Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea omombe'u ymyahũ.

²³ —“Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” A'ea ti pe'ji João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe.

²⁴ A'ero ġa hoi javo katu João Batistava'ea pe.

Ga horê Jesus'ga ei pevove'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe João Batistava'ea mombe'gwovo. Ga e'i:

–Ymya'ĩ pe peho ongae'ÿi me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marãi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaħo hepiaga nhungwava – kiroki okooko'ihu yvytua remimbotarimova'ea rehe

onhimbovavaguka yvytua pe.” Pe ndape'ji tuhẽ reki a'ea. A'ereki João Batista'ga ko nhungwava ja rũi. Ga ndokondoko'iuhi oji'pe'ga remimbota-rimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ga pe.

²⁵ —Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'ereki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ga omongi ikatuheteve'a'ea – gahã u huvihavuhu'ga nonga pype. He'yjuhu gambatekatua no.

²⁶ —Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga tuhẽ. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharu'ga jate rũi ko ga, ei Jesus'ga ga pe.

²⁷ —Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinhi'iga mombe'ui nehẽ javo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i:

“Nahã Tupana'ga ei Cristo'ga pe:

‘Nde renonde po ti ji ga mondoi imombe'uuka nhinhi'iga nehẽ.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde,’ ei Tupana'ga,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

²⁸ —Ağwamo Tupana'ga rembiepiakatuhava. Ağwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhete'ga nehẽ, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava ymyahũva'ea hohe pa. Emo ağwamove'ga reki Tupana'ga rembiepiakatuhara'ga ko koji'i huvihava João Batista'ga hohe. Kiroki gapyteripeve'ga huvihava rũi – ga vehevi koji'i huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁹ Jesus'ga nhi'iga rendupavame ga ei Tupana'ga pe itambere'ia mono'õhara'ga pavẽi:

—Ndehe ko erekwaha hete epyryvamo João Batista'ga mbuhua ore pyri te'i ti ga ga pe javo.

A'ea ga ei. A'ereki ga onhimobatizauka João Batistava'ea pe opohia okote'varuhua hugwi ahe erame. ³⁰ Fariseus'ga ki a'e te judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi nohendukatui João Batistava'ea nhi'iga ikwahapotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea ojive. A'ereki ga onhimobatizaukari ahe ve opohire'yma okote'varuhua hugwi.

³¹ —Marã po ti ji ei pe me ağwamova'ea pe a'ero nehẽ? ei Jesus'ga. Gara ja pe ndekoi a'ero? ei ga. ³² Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ga ja ko pe ndekoi. Oapy tayri'ga ima'ẽhai pe feira pe. A'ero ga hapukai ojohupe. Onhi'iga mondovo ga ei:

“Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyrerupypotari henduvame.

Xajehe'o ti nhanenhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi.

Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu.”

Nahã tayri'ga ei ojohupe, ei Jesus'ga.

³³ —Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ti ji Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: “Anha'ga opyhy ga.” Nahã pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arõ'e'yma, ei Jesus'ga ga pe.

³⁴ —Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ga pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: “Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko

heagwryve'ga vinho i'gwovo,” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. “Kiroki ġa omono'õ itambere'ia governo pe ite'varuhuve'ġa – ġa pavēi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ġa pavēi no okote'varuhuve'ġa pavēi,” pe'e pe. Nahã pe euhui ji mombe'gwovo ji arõe'yma, ei Jesus'ga.

³⁵ –Ojipe'ġa ndekokatua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ġa pe ġa mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ndekote'varuhua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga rũi omongo ġa ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga ġa mbo'eavo.

Jesus'ga pyheja fariseuva'ea rongã pype

³⁶ Aerẽ Simão'ga fariseu'ga ei Jesus'ga pe:

–Ejo ti nhironga pype i'gwovo ji pyri.

–Kwa, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri ga pavēi.

³⁷ Nanime cidadepevehẽa – kiroki hẽa oko te'varuhu – hẽa ikwahavi Jesus'ga hoa fariseu'ga rongã pype. Ga i'urame hẽa heruri perfume nhandya hyrua pype. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. ³⁸ Gapyã koty hẽa ami ga reviri ojehe'gwovo okote'varuhua rehe. Hẽareahya imoakymi gapyã. A'ero hẽa gapyã monduvynduvyri o'ava pyvõ gapyã beijavo. A'ero perfume hẽa imongyi gapyã rehe. A'ereki hẽa ga arõ hete.

³⁹ Hẽa repiagame fariseu'ga – kiroki ga e'i Jesus'ga pe ejo ti i'gwovo ji pyri javo – kiro ga ei ovyteri pe: “Hehã okote'varuhuehẽa. Mara'ngu po Jesus'ga Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara naerũ? Po Jesus'ga Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara tuhẽ, a'ero po ga ombaragwaha hẽa rehe hamo. Po ga ei hẽa pe hamo: ‘Tanhimbote'varyme ti epokoga ji rehe,’ e po ga okote'varuhuehẽa pe hamo. Jesus'ga nombaragwahavi reki hẽa rehe,” ei fariseu'ga ovyteri pe.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga ei fariseu'ga pe:

–Simão, ei Jesus'ga. Tamombe'u ti nde ve.

–Orembo'eharamo emombe'u ti ji ve a'ero, ei Simão'ga Jesus'ga pe.

⁴¹ Ga mbo'eavo Jesus'ga imombe'ui ga pe. Ga e'i:

–Itambere'ia mondo'ãhara'ga pe mokonha'ġa ei momi ti embuhurã itambere'ia ore ve javo. A'ero ga imondo'aġi ġa pe tombuhura'ja ti ġa koa irũ reheve ji ve nehẽ javo. He'yiva'ea quinhentos itambere'ia ga imondo'aġi ojipe'ga pe. Ndahe'yiva'ea cinquenta itambere'ia ga imondo'aġi ojipe'ga pe. Ga memei gweroho ga hugwi a'ero. ⁴² Aerẽ ġa ipo'rupavi herekoe'yma. Nurã ġa ndogwerekoi ikwepykavamo. A'ereki ahã ġa pe. Itambere'ia mondo'ãhara'ga oporogwety reki ġa. Nurã ga ihypavi reki ġaconta hugwi tapembuhura'javi ti itambere'ia ji ve a'ero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

–Manamo ġa ga arõhetei? Manamo ġa ga aroi'ĩ? ei Jesus'ga Simão'ga pe.

⁴³ A'ero Simão'ga ei ga pe:

–Po ga – kiroki ga gweroho koji'iva'ea ga hugwi quinhentos itambere'ia – po gaha itambere'ia mondo'ãhara'ga arõ hete. A'ereki gaconta hugwi imondo'ãhara'ga ohy he'yiva'ea, ei ga.

–Na tuhẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga gweroho koji'iva'ea – gaha oarõ hete itambere'ia mondo'ãhara'ga.

⁴⁴ Kiro Jesus'ga ojirova hẽa koty. Simão'ga pe ga ea'javi:

–Erehepia nde hẽa? Ji ruri nenonga pype nde repiaga. Ndehe nerembuhuri yhya ji ve jipyheitava ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahã ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hẽa ki a'e te hẽareahya omoakỹ jipya. Omonduvynduvy hẽa jipya o'ava pyvõ. Nahã hẽa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁵ –Ndehe nanhibeijai tuhē ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hēa ki a'e te jipyā nobeijabeijapigi ji rurirē nenonga pype. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁶ –Ndehe neremongyi ikava nhiakaġa rehe ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hēa ki a'e te omongy perfume jipyā rehe. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga fariseu'ga pe.

⁴⁷ –Nurā ji ei nde ve: Tupana'ga ihyjipei hēarekote'varuhua ikwahava'jave'yma. He'yjuhu hēarekote'varuhua, ei Jesus'ga. Hēa hugwi Tupana'ga imombori. Nurā hēa Tupana'ga arōhetei gworygworyva repiuka nhandepyteri pe, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga okote'va gwere. Tupana'ga garekoteva'ria hypavame oarō gwere ga Tupana'ga gwory'viro ga rehe, ei Jesus'ga Simāo'ga pe.

⁴⁸ Hēa pe Jesus'ga ei kiro:

–Amomboripe ji nderekote'varuhua nde hugwi, ei ga.

⁴⁹ Kiroki ġa oapy mesa pyri ga pavēi – ġa ei oyvyteri pe: “Ma'ġa Jesus'ga naerū? Maranuhūrame ga hēarekote'varuhua mombori naerū?” ei ġa.

⁵⁰ A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

–Nde jikoga ġwaramo ji rehe ji imombori nderekote'varuhua nde hugwi. Tu katu ndepy'a nde horame a'ero, ei ga.

8

Kunhangwerava'ea oho Jesus'ga rupi

¹ Aere'ī Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiapava cidades'ia repiapava. He'yjuhu cidades cidades'ia pavēi. Pyryva'ea ga imombe'ui cidadespeve'ġa pe. Ga pe ga ei:

–Perojijyjijyuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboa pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehē.

Nahā Jesus'ga ei ġa pe ogwovo ġa pyġapyri. Ga rupi dozeve'ġa hoġahoi.

² Kunhangwera'ġa ġa hoġahoi ga rupi no. Jara'ġa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe anhaġa. Jara'ġa hugwi ga imombigi karugwara. Mariahēa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe sete anhaġa Diabo'gapyriva'ea. Mariahēa pe ahe ei: Madalapevehēa. ³ Ojipehēa rera Joana. Joanahēa rembireko'ga ko Cuza'ga. Ga ko Herodes'ga mbatera repiakatuhara'ga. Ojipehēa rera Susana. Gahā oho Jesus'ga rupi. Ojipe'ġa kunhangwera'ġa hoi ga rupi no. Imondovo ga pe ombatera ġa Jesus'ga repiakatui. Dozeve'ġa pe ġa imondoi no.

Ha'ynha mohāihara'ga

(Mateus 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴ Cidades nanani ojipejipea hugwi he'yjuhuve'ġa nduri Jesus'ga pyri. Ojo'java'ea pyvō ga ġa mbo'embo'ei. Ga pe ga ei:

⁵ –Ha'ynha mohāihara'ga hoi ko pe imohaina ha'ynha. Nahā ga itymi ha'ynha. Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi pehea rembeyvira rupi. A'ero ahe pyruġi hehe ohorame pehea rupi. Ua gwyrā'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

⁶ –Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongyheteuhu pevo. Xunhi yja a'ero ha'ynha pe yhya no. Henhunhame kotihī he'ouhū omanomo. A'ereki ahā yhya jupe.

⁷ –Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē ga'apoa ha'ynha renhunhamo nhungwava ra'ynha pavēi. A'ero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

⁸ –Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Ahara pype turi cem ha'ynha, ei Jesus'ga ha'ynha mohāihara'ga mombe'gwovo.

Onhi'iġa mondovo Jesus'ga ei ġa pe:

–Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

Jesus'ga okwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua

(Mateus 13.10-23; Marcos 4.10-20)

⁹ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ga pe:

–Orohendu ore novīa nde'eagwera ojo'java'ea. Ndorokwahavi reki ore. Ore ve ti emombe'u a'ea.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ġa onhimiva'ea nhirembiepiakatuhava javo, ei Jesus'ga. Marā hekoi kiro Tupana'ga yvyakotyve'ġa ndepiakaturame okovo ġanduvihavuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe. Ojipe'ġa pe ji imombe'ui ojo'java'ea. A'ero

“hepiagame ġa gwepia tehe reki.

A'ereki ġa nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ġa ġwendu tehe reki.

A'ereki ġa ndokwahapotari”, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

¹¹⁻¹² –Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me ikwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

–Ha'ynha ko Tupana'ga nhi'iġa, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu Tupana'ga nhi'iġa novīa ikwahave'yma – ġa pyri ahemoandyandyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imombe'ua ġapy'a hugwi imoka'nhybavuka ġa pe tomomborukaryme ti ġa Tupana'ga pe okote'varuhua javo, ei Jesus'ga. Ga pe ji ei a'ero imombe'urame ha'ynha indurugagwera pehea rembeyvyra rupi.

¹³ –Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki a'ea onduru ita rehe. Henhui ha'ynha novīa. A'ereki yhya rerekoe'yma ġwaramo, kotihī nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype.

–A'ea ja ġa ndekoi – kiroki ġa ġwendu nhanderuvihavuhete'ga mombe'ua gworygworyvamo hehe novīa. Aerē ojipe'ġa mbote'varuhu pota ġa imohepia'ngiavo ite'varuhuva'ea ġa pe. Nurāro ġwaramo ġa nonhimomiranami a'ero kotihī opohia nhanderuvihavuhete'ga mombe'ua hugwi. A'ereki ndokihetei nhanderuvihavuhete'ga mombe'ua ġavyteri pe.

¹⁴ –Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki a'ea onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē igwaigwavete hatīava'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

–A'ea ja ojipe'ġa ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ga ġwendu ojipe'ġa erame ġa pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhanderuvihavuhete'ga.” A'ea ġa ġwendu katu novīa. Aerē ġa aġataruhuramo ojihe javo: “Maramarā po ti nhande rekoi nehē naerū?” ei ġa ovyteri pe. A'ea nonoġatuukari ġapy'a. A'ereki ġa opotaruhu itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia,” e'iuhu ġa, ei Jesus'ga. Toryva rehe ikatuvava'ea rehe ġa japyakauhui. A'ea nhaporemno nhenduva'javukari nhanderuvihavuhete'ga mombe'ua. A'ero igwaigwavete

ġa ndojapyakaa'javi tuhē gamombe'ua rehe. A'ero ġa ndokoa'javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe oporavykye'yma ga pe.

¹⁵ – Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype. A'ea ja ojipe'ġa ndekoi yjakatuapypeva'ea ja. Gwendu katu ġa nhanderuvihavuhete'ga mombe'ua ojikoheateavo ga rehe gweaporoġitakaturu. Onhimomirana hete ġa oporavykyavo ga pe ga nhi'ġpo'rupava okokatuavo ojipe'ġa pe.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ġwemimbo'ehara'ġa pe.

A lamparina

(Mateus 5.15; Marcos 4.21-25; Lucas 11.33)

¹⁶ – Imondygame lamparina nhande ndihovapygi hyrua pyvō, ei Jesus'ga. Nimondo nhande lamparina nhanenhinongava gwyrri pe cama gwyrri pe. Pyte'mbia rehe nhande timondo lamparina. Nurā okirame onga pype ojipe'ġa gwepia kojahua.

¹⁷ – Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehē. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehē.

¹⁸ – Ji rendu katu ti a'ero pejeaporoġitaro. Kiroki ga okwaha – ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehē. A'ero po ti ga ikwahahetei nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi – po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga ikwahava'jave'ymukari ga pe nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa mbo'eavo.

Jesus'ga yembora gairūva'ea pavēi

(Mateus 12.46-50; Marcos 3.31-35)

¹⁹ Kiro Jesus'ga yembora ruri Jesus'ga repiaga gairū'ġa pavēi. Ndoki ġa onga pype ga pyri. A'ereki pevove'ġa ga mbotymboty gwe'yjuhuro.

²⁰ Gapyteripeve'ġa e'i Jesus'ga pe:

– Neyhēa uhu nde repiaga neirū'ġa pavēi. Pevo ġa ami okari pe.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

– Kiroki ġa Tupana'ga nhi'ġa rendu katu ga nhi'ġpo'ruavo – ġa pe ji ei nhii'ġa. A'e ji ġa pe no nhii'ġa, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombi yvytua typepemuhūa reheve

(Mateus 8.23-27; Marcos 4.35-41)

²² Aerē Jesus'ga avi yharuhua pype ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Ga pe ga ei:

– He xaho ypiahua aherovai.

A'ero ġa imoanhani herogwovo. ²³ Ga gwerohorame Jesus'ga ropehyiro okia. Yvyturanuhūa ruri ogyva ypiahua rehe. Yharuhua pype yvytua yhya mbo'ambo'avi. Gweroho ġwerī ypy pe. ²⁴ A'ero ġa hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva.

– Kiro nhande hoi ypy pe nhandepapava nehē! ei ġa ga pe ombo'ehara'ga pe.

A'ero ga ma'ēi onhi'ġa yvyturanuhūa pe typepemuhūa pe no topi ti javo. A'ero yvytua ipigi. Notymynha'javi yhya no. ²⁵ Ga pe Jesus'ga ei:

– Ndapejikogi ji rehe naerū? ei ga.

A'ero ġa kyhyji onhimomby'avo javo ojohupe:

– Marā te ga rekoī naerū? Yvytua vehevi re po ġwendu katu ganhi'ġa yhya pavēi, ei ġa.

Jesus'ga ombojipe'a anhaga ahe hugwi

(Mateus 8.28-34; Marcos 5.1-20)

²⁶ Aerē ġa hoi ypiahua aherovai Galiléia aherovai ovahema Gerasapeve'ġa gwyri pe. ²⁷ Jesus'ga hemame yharuhua hugwi cidadepeve'ga ruri Jesus'ga repenhana. He'yjuhu anhaġa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo ga pojkavo. Ymyahū ga ndipiri. Ga nduva'javi onga pype. Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga rui aheryvya pyteri pe. ²⁸ Jesus'ga repiagame ga hapukai ġwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe. Ga hapukajahivi javo:
 –Jesus! ei ga. Terejori ji avykyavo Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'ġahoheve'ga ra'yramo? ei ga Jesus'ga pe. A'e hete ji nde ve: Terembuhuri ti hahyva'ea ji ve.

²⁹ A'ea ga ei. A'ereki Jesus'ga e'i jipe anhaġa pe:

–Ejipe'a ga hugwi.

Ymyahū anhaġa ga pyhypokāpokaġi ga pojkavo jipi. Nurā pevove'ga itanhuramuhūa pyvō gapoa kwari. Ga gapya kwari no. Nahā ġa ga mombytapotari ga repiakatuavo novīa. Ga omondohondoho itanhuramuhūa reki. Anhaġa ga pojkai ga renonhaheteavo ga mondovo ongae'yi me. Nahā ga rerekoi ymya.

³⁰ Kiro Jesus'ga ei ga pe:

–Gara nderera?

A'ero ga ei:

–He'yjuhu.

Nahā garera. A'ereki he'yjuhuva'ea anhaġa opojyka ga. ³¹ Anhaġa e'i hete Jesus'ga pe:

–Toremondoi ti vykwara ruvihavuhua pype hahyva'ea ruvihava pype, e'i ga pe.

³² Yvytyra rehe porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos. Jesus'ga pe anhaġa ehetei:

–Ore mondouka ti porcos pojkauka ore ve, e'i.

–Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

³³ Cidadepeve'ga hugwi anhaġa jipe'ai a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'īpo'ruavo porcos pojkavo herogwovo. Porcos nhaporemoinhahetei ojyva vyty'ramuhūa hugwi ogwovo ypiahua pype otypyvygamo omanomo.

³⁴ Porcos manoa repiagame porcos repiakatuhara'ġa nhani ogwovo jugwi. Ogwovo ġa imombe'upavi cidadepeve'ġa pe cidadekotyive'ġa pe no. ³⁵ A'ero pevove'ġa nduri ua torohepia katu javo. Ovahemame Jesus'ġa pyri ġa ga repiagi anhaġa rembipojykaagwera'ga. Oapy ga Jesus'ga pya pyri tapy'ynhapira mongijipeavo ojapyakatuavo. A'ero ġa kyhyji. ³⁶ Kiroki ġa gwepia Jesus'ga anhaġa mbojipe'arame ga hugwi – ġa imombe'upavi ġa pe javo:

–Ga pyryvamo reki kiro. A'ereki Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ga hugwi imondovo, ei ġa ga mombe'gwovo ġa pe.

³⁷ Okyhyji hete pa ġa Gerasapeve'ġa. Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

–Heregwovo ore hugwi!

A'ero Jesus'ga avi yharuhua pype tajivy javo. ³⁸ A'ero anhaġa rembipojykaagwera'ga ehetei Jesus'ga pe:

–Taho ti nde rupi jijikoty'a nde pavēi! ei ga.

Jesus'ga ndogwerohoi ga reki. A'ereki ga e'i ga pe:

³⁹ –Epyta. Ejivy ti enhonga pe imombe'gwovo. Ere ti ġa pe: “Tupana'ga ipopoaka hete. Ji poko hete ga!” Nahā ti ere ġa pe, ei Jesus'ga ga pe.

A'ero ga hoi imombe'gwovo ġa pe nhaporemoinhahetei cidadepeve'ġa pe.

–Pyry hete Jesus'ga ji ve ji pokoga anhaġa mbojipe'avo ji hugwi. Ga popoakahetero, ei ga imombe'gwovo.

*Jesus'ga opoko Jairova'ea ra'yrava'ea gwypova'ea reheve
(Mateus 9.18-26; Marcos 5.21-43)*

⁴⁰ Gerasapeve'ga hugwi Jesus'ga jivyri ua ovahema aherovai. Ga nhaporemo ga repenhani gworygworyvamo ga rehe. A'ereki pevo ga oko tuhu tuhẽ ti ga javo.

⁴¹ Nanime ga pyri Jairo'ga ruri. Jairo'ga ko huvihavamo oko judeus'ga jatykahava pype. Ga ruri onhino'ga ojovapyvo vvyvo Jesus'ga pya pyri jihoheva'ero ji poko javo.

—Herejo nhironga pe, ei ga Jesus'ga pe. ⁴² A'ereki jira'yrahẽa omano ġwerĩ, ei ga.

Hehã jate ko gara'yra. Ivoja hẽa. Doze anos hẽa imbokwara'ari ojihe.

Jesus'ga horame tahepia ti ji tayrihẽa javo, he'yive'ga ga mbotyvahivi ua ga rupi onhimongyavo. ⁴³ Ga reviri hẽa ruri no itetirũavehẽa gwypovehẽa. He'yi doze anos hẽatetirũa imbokwara'ari hẽa rehe opige'yma hẽa hugwi. Omondo pa hẽa opohanohara'ga pe novã. A'ereki ga nomombigi reki hẽatetirũa.

⁴⁴ Kiro hẽa ruri Jesus'ga reviri opokoga gapira rembeyvya rehe. Kotihĩ hẽa ndagwypora'javi a'ero.

⁴⁵ —Ma'ga opoko ji rehe? ei Jesus'ga.

A'ero ga epavi:

—Ore rũi! Ndoropokogi nde rehe, ei ga.

—Nde mbotymboty pa ga nde atimana he'yive'ga! Nde mbotyva ġwaramo ga pokogi nde rehe.

Nahã Pedro'ga ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁴⁶ A'ero Jesus'ga ei:

—A'ea rũi. Opoko aha ga ji rehe. Akwaha ji jivytyteri pe. A'ereki ji hugwi ihoi jipopoakara ga ndehe, ei ga.

⁴⁷ A'ero hẽa ei ovytyteri pe: “Okwaha reki ga ji pokogame ga rehe.” A'ero hẽa ruri ohyhyipava okyhyjiavo ġwenypy'anduruga vvyvo garovai pyteri pe onhimombe'gwovo ġandovaki pa. Hẽa e'i:

—Ymyahũ ji tetirũaramo gwyporo. Nurã ji pokogi nde rehe tomombi ti ga ji hugwi javo. Kotihĩ nhitetirũa pigi tuhẽ ko, ei hẽa.

⁴⁸ —Kui'i, ei Jesus'ga hẽa pe. Erejiko nde ji rehe. Nurã netetirũa pigi nde hugwi. Ndepy'a rukaturo ġwaramo kiro heregwovo katu, ei ga.

⁴⁹ Jesus'ga nhi'imbige'ymame hẽa pe Jairo'ga rongapypeve'ga ruri javo Jairo'ga pe:

—Ndera'yrava'ea omano. Tohoa'javyme ti nhanembo'ehara'ga kiro neronga pe. A'ereki ahe omano jipe.

⁵⁰ Ga renduvame Jesus'ga ei Jairo'ga pe:

—Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete jitehe ji rehe. A'ero po ti hẽa kwerava'javi nehẽ, ei Jesus'ga.

⁵¹ Ovahemame Jairo'ga rongga pe Jesus'ga ga mongiuikari ojupi onga pype Pedro'ga João'ga no Tiagova'ea no. Kujahẽa ruva'ga ga ga mongiuikari kujahẽa yhẽa no. Ojipe'ga pe Jesus'ga ei:

—Tapeki ti onga pype, ei ga ga pe.

⁵² Ojehe'o hete pevove'ga kujahẽa rehe okovo. A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Tapejehe'oi! Nomanoi hẽa. Oki reki hẽa upa.

⁵³ A'ero ga ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo. A'ereki ga okwaha ahemanoa.

⁵⁴ Ga mondopavirẽ onga hugwi ga kujahẽa popyhygi. Hẽa pe ga ei:

—Kui'i! Epo'ã!

⁵⁵ Kiro hẽa kweravi. Kotihĩ hẽa po'ami. A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pemondo ti mbatera hẽa pe to'u ti hẽa.

⁵⁶ Onhimomby'a hēaruva'ga hēayhēa pavēi. Jesus'ga ei ġa pe:
 –Tapemombe'ui tuhē ti nhiremimbogweravahēa nhiremimonhi-
 momby'ava'ea ojipe'ġa pe, ei ga.

9

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'ġa
(Mateus 10.5-15; Marcos 6.7-13)

¹ Aerē Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa dozeve'ġa ġa mbopopoaka. Ga ombopopoaka ġa tombojipe'a ti ġa anhaġa Di-
 abo'gapyriva'ea ojipe'ġa hugwi javo. Nahā ġa popoakaramo anhaġa hohe
 pa. Ga ombopopoaka ġa tokwaha pa ti ġa karugwara imombiga itetirūave'ġa
 hugwi javo.

² –Kiro po ti ji pe mondoi ojipe'ġa pyri nehē, ei Jesus'ga. Pemombe'u
 katu ti Tupana'ga ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Tupana'ga oko ġwerī nhanderuvi-
 havuhhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'ġa
 rupi.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga dozeve'ġa pe. Pemombi ti karugwara ite-
 tirūave'ġa hugwi. ³ Taperohoi ti mbatera pejive pehorame imombe'gwovo ġa
 pe. Taperohoi ti yvyra pejikohavamo. Taperohoi ti sacola, pāo, itambere'ia.
 Taperohoi ti irūa tapy'ynhapira camisa'java'ea, ei Jesus'ga dozeve'ġa pe.

⁴ –Pe vahemame ġacidades pe po ġande'yja'ga ei pe me: “Hepejijo pe-
 jipytavo nhironga pype.” Ga erame na pe me peho ti garonga pe a'ero, ei
 Jesus'ga ġa pe. Ga pyri jate ti peju. Aerē po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehē.
 A'ero jate po ti pejiyi garonga hugwi pejigwovo a'ero nehē, ei Jesus'ga. ⁵ Po
 ongapypeve'ġa ndohoryvi pe ndehe tapepytai ti javo pe me pe vahemame
 ġacidade pe. Pehorame ġacidade hugwi ti pemonduru otimbuguhua pejipyra
 hugwi oropohi ore pe hugwi javo. Pe'ji ti ġa pe: “Peko te'varuhu pe
 hendupotare'yma Tupana'ga nhi'ġa,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁶ Kiro ġa hoi a'ero Jesus'ga nhi'ġa rupi cidades pe imbojoapiapiavo.
 Pevove'ġa pe ġa imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua. Itetirūave'ġa
 hugwi ġa imombimombigi karugwara.

Marā Jesus'ga naerū? ei Herodesva'ea
(Mateus 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷ A'ea rupi Herodes'ga hendupavi Jesus'ga rembiapoa mombe'ua
 garemimonhimomby'ava'ea mombe'ua. Herodes'ga omondomondo
 ġwemimbotarimova'ea rupi Galiléiapeve'ġa gwyri pe.

–Marā Jesus'ga naerū? ei ga.

A'ea ga ei ikwahave'yma. A'ereki jara'ġa e'i:

–Jesus'ga ko João Batista'ga reki. João Batista'ga ovy gwyvya hugwi, ei ġa.

⁸ Jara'ġa e'i:

–Jesus'ga ko Elias'ga. Elias'ga ojipiuka ore ve ko, ei ġa.

Ojipe'ġa e'i:

–Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea pyteripeve'ga – kiroki
 ymyahūve'ga. Ovy ga gwyvya hugwi, ei ġa.

⁹ A'ero Herodes'ga ei:

–Jesus'ga ko João Batistava'ea rūi. A'ereki ji Joāova'ea akaġa momboruka
 ikwehe'i. Maranuhū Jesus'ga naerū? Omombe'u ġa ji ve garemimonhi-
 momby'ava'ea. Tahapia ji gara'oa a'ero, ei ga.

Herodes'ga gwepia pota hete Jesus'ga okovo.

Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe
(Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; João 6.1-14)

10 Aerē ojivyrame Jesus'ga pyri Jesus'ga moirūhara'ğa dozeve'ğa imombe'upavi ġwembiapoa ga pe. Ojupi Jesus'ga ġa nderohoi jara'ğa hugwi a'ero ġa nderogwovo ongae'yi me cidade kotyi ve Betsaida kotyi ve.

11 Gahoa kwahavame he'yive'ğa hoi gareviri tihendu ti ga javo. Ga ndurame ga pyri ga roryvamo ġa ndehe Tupana'ga mombe'gwovo ġa pe. Ga e'i:

—Perojijyjijyuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Itetirūave'ğa hugwi Jesus'ga imombigi karugwara.

12 Ka'arugame dozeve'ğa Jesus'ga remimbo'ehara'ğa, kiro ġa nduri Jesus'ga pyri javo:

—Ahā onga avo. A'ero ti toho agwa'ğa cidades'i pe kopeve'ğa pyri no. Pevo ti ġa to'u okia.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei Jesus'ga pe ġa mondoukapota ga pe.

13 —Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa javo, ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero ġa ei:

—Ndorogwerekoi te! Cinco pães orogwereco dois pira reheve. Ndohygi'i'i po ti ġa ndehe nehē. Toropyhy po ti ore nehē naerū? Orohorame jate ipyhyga mbatera nehē itambere'ia rehe ġa pe nehē, po ti ore imbohygi mbatera ġa ndehe nehē to'u pa ti ġa javo, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa Jesus'ga pe.

14 A'ereki he'yjuhuve'ğa cinco milve'ğa uhu pevo Jesus'ga pyri ak-waimba'ero. Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe:

—Pemboapy ti ġa yvyvo ġa mbojatykavo. Cinquentave'ğa ti pemboapy avo. Cinquentave'ğa ti pemboapy pevo. Cinquentave'ğa ti pemboapy irupe'i. Nahā ti pemboapy pa ġa ojohugwi, ei ga.

15 Ganhi'īga rupi ġa ġa mboapypavi a'ero.

16 Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbuhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães pira reheve imondomondovo ġwemimbo'ehara'ğa pe tomondo ti ġa ġa pe javo. A'ero ġa imondomondoi ġa pe. 17 Ga nhaporemō ġa i'ui onhimoytaromouka.

Ga i'urē Jesus'ga moirūhara'ğa imono'oġi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogagwera. A'ereki ġa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahē. Nahā Jesus'ga japoi ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ŷva'ea imbovua imondovo ġa pe.

Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Mateus 16.13-19; Marcos 8.27-29)

18 Aerē Jesus'ga hoi he'yjuhuve'ğa hugwi. Ga jate ga nhi'iġi Tupana'ga pe. Ga nhi'iġame garemmimbo'ehara'ğa oko ga pyri. Ga pe ga ei:

—Marāi ġa ji ve jipi?

19 A'ero garemmimbo'ehara'ğa ei ga pe:

—“Ga ko João Batista'ga,” ei ġa nde ve, ei ġa Jesus'ga pe. Ojipe'ğa e'i nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ğa e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea pyteripeve'ga – kiroki ga ovy gwyvya hugwi ymyahūve'ga.” Nahā ġa ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa Jesus'ga pe.

20 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehe, marāi pe ji ve jipi?

A'ero Pedro'ga ei:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko.

*Jesus'ga omombe'u omanoagwama
(Mateus 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)*

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–A'e tuhē ji pe me: Tape'ei tuhē ti ojipe'ġa pe ga ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo. A'ea ti tape'ei ji mombe'gwovo. ²² He'yiva'ea po ti ġa imondomondo hahyva'ea ji ve nehē ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Nanhia'oi po ti xava'eve'ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi, ei ga. Nanhia'ombavi po ti ġa ji rendukatue'yma nehē. A'ero po ti ġa ji jukaukari nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²³ Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe no. Ga pe nhaporemo ga ei:

–Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – tokoyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rupi okovo nhiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehē peko pe Jesus'gareheva'ero javo ġa pe, toko jitehe ti ġa jipi nhiremimbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi, ei Jesus'ga.

²⁴ –Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjijukayme ti ġa javo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

–Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġajikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

²⁵ –Ojipe'ġa – kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tamono'ono'ō ti ji mbatera jijive javo” – po ġa imono'ono'ombavi mbatera ojive avo yvya koty, a'ero ġa imono'ono'ōtehei ojive novia ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga.

²⁶ –Aerē po ti ji rura'javi avo yvyakotyve'ġa pyri nehē. Orerendy'jandy'java pyteri pe po ti ji rekoi jijoah nehē yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. Orerendy'jandy'java ko jikatua, jiruva'ga katua, gapyrive'ġa katua. Po pe ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamo rūi ako,” heroviare'yma nhinhi'ġa, a'ero jirura'javame po ti ji ei nehē: Ga ko nhiremimbo'eharamo rūi oko, ei Jesus'ga.

²⁷ –Kiroki ġa o'ā Jesus'ga pyri – ġa pe Jesus'ga ei: A'itituhēva'ea mombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'ymame po ti agwa'ġa pyteripeve'ġa ikwahavi nehē Tupana'ga oko yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero kiro javo, ei Jesus'ga ġa pe nhaporemo.

*Jesus'ga ra'oa ojirojjiyi aherovaki
(Mateus 17.1-13; Marcos 9.2-8)*

²⁸ Aerē oito ġweri okirirē Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga João'ga reheve Tiagova'ea reheve no. Jesus'ga ġa nderohoi ġa nderojiupia vytyruhua rupi tanhi'i ti ji Tupana'ga pe javo.

²⁹ Pevo Jesus'ga nhi'ġame Tupana'ga pe Jesus'ga rova jirojjiyi. Ga'apoa tapy'ynhapira hendy'jandy'ja otigahivuhuhetero. ³⁰ Nanime mokonhava'ea jipiukari yvagahugwiva'ea Moisésva'ea Eliasva'ea pavēi onhi'ġa Jesus'ga pe.

³¹ Ahe katukaturu ġwendy'jandy'javamo. Jesus'ga pe ahe ei:

–Nahanahā po ti ga manoi cidade de Jerusalém me nehē, ei Tupana'ga nde mombe'gwovo ore ve.

Nahā ġa ei onhomonhi'ġa Jesus'ga pavēi.

–Nahā tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga ikwahavipeavo.

³² Pedro'ġa hopehyi okia reki. Kiro ġa ma'eġatui hepiaga Jesus'ga katua garendy'jandy'java. Gwepia ġa mokonhava'ea amame Jesus'ga pyri. ³³ Kiro

ahe hoi Jesus'ga hugwi. Ahe horame Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo:

—Pyry nhanderekoa avo, ei Pedro'ga. Na ore japo trê tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe.

A'ea Pedro'ga ei kotihĩ onhi'inhĩ'ĩga ikwahave'yma. ³⁴ Ga nhi'ĩgame yvaḡatiḡa iyyvi ḡa arimo ḡa mongovo o'aḡi pe ua tuhẽ. A'ero Pedro'ga kyhyjihetei.

³⁵ Kiro yvaḡatiḡa hugwi Tupana'ga nhi'ĩgi. Jesus'ga mombe'gwovo ga ei:

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Pehendu katu ti ganhi'ĩga, ei Tupana'ga.

³⁶ Ga nhi'imavame Jesus'ga jate Pedro'ḡa ga repiagi. Ojipe'ḡa pe ḡa nonhi'ĩgi a'ea rehe. Manameuhũ ḡa imombe'ui onhimbiepiaga.

Jesus'ga ombojipe'a anhaḡa ahera'yra'va'ea hugwi

(Mateus 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Ko'emame Jesus'ga jyvi vytyra hugwi ḡwemimbo'ehara'ḡa pavẽi ogwovo. Ga jyvire he'yive'ḡa Jesus'ga repenhani. ³⁸ Nanime ḡapyteripeve'ga hapukai Jesus'ga pe.

—A'e hete ji nde ve ahembo'ehara pe, ei ga Jesus'ga pe. Ehepia ti jira'yra'ga ga monhimohiḡatuavo. A'ereki gaha jate jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. ³⁹ Ji rendu ti. Anhaḡa ga pojyka jipi Diabo'gapyriva'ea. Opojykarame kotihĩ ga ohapukai. Anhaḡa omombomombo ga mohendyipoipoa okote'varuhuavo ga pe. Ndojipe'apotari ga hugwi. Ga mu'umu'umbavame jate ihoi ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ —Neremimbo'ehara'ḡa pyri ji ga reruri. A'e hete ji ḡa pe novĩa: Pembojipe'a ti anhaḡa jira'yra'ga hugwi. Nombojipe'ai reki ḡa ga hugwi. A'ereki ḡa ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe imombe'gwovo.

⁴¹ A'ero Jesus'ga ei pevove'ḡa pe nhaporemo:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu pejiuva. Manameuhũ po ti pe jikogi ji rehe nehẽ naerũ? ei Jesus'ga ḡa pe.

A'ero Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Eru ti ndera'yra'ga avo ji pyri.

⁴² Gara'yra'ga rurame anhaḡa ga mbo'ari ga moheõ'a. A'ero Jesus'ga ei jupe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Nahã Jesus'ga ga monhimohiḡatui ga mondoa'java garuva'ga pe. ⁴³ A'ero pevove'ḡa nhimomby'ai Tupana'ga popoakahetea rehe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoḡwama

(Mateus 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ga nhimomby'apavame Jesus'ga rembiapopava rehe, Jesus'ga ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe:

⁴⁴ —Pehe ti peapyakwapupu hete nhinhi'ĩga rehe. Ji rendu ti kiro. Uhu ḡwerĩ nhimondohava apiavo ḡapo pe nehẽ. Ji pyhy po ti ḡa nehẽ, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁵ Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa ndohekatui ga'ea rehe. A'ereki onhimiva'ea ganhimombe'ua ḡa pe. Nurã ḡa ei oyvyteri pe: “Ma gara pe ga ei?” Oyvyteri pe ḡa ei a'ea. A'ereki Jesus'ga pe ḡa nde'ia'uvi: “Ore mbo'e ti nde'ea rehe.” Nde'i ḡa a'ero.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Mateus 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶ Aerẽ gareximimbo'ehara'ḡa nhomonhi'ĩgi. Ojohupe ḡa ei:

—Manamo nhande joheva'ero huvihavamo?

Oyvyteri pe ḡa ei ojive: “Jihi ko.”

⁴⁷ Jesus'ga okwaha ġa erame nahã oyvyteri pe. A'ero ga tayri'ga pyhygi ga rerekovo ojipyri. ⁴⁸ A'ero ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

–Kiroki ġa jireheva'ero ġwaramo gwereko katu tayri'ga – jihi tuhẽ reki ġa ji rerekokatui. Kiroki ġa ji rereko katu nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ġa nhimbuhurukara'ga rerekokatui reki. Pepyteripeve'ga – kiroki ga non-himbohetei tayri'ga ja – ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Gaha huvihavuhua.” Nahã po ti Tupana'ga ei ga pe ga mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga.

*Gaha nhande repy, ei Jesus'ga
(Marcos 9.38-40)*

⁴⁹ Jesus'ga pe João'ga ei:

–Oji'i ore orohepia akwaimbae'ga. Ombojipe'ape'a ga anhaġa Di-abo'gapyriva'ea ojipe'ġa hugwi ndepopoakara pyvõ nde renoina. Jupe ga ei: “Jesus'ga pe mondo pe mbojipe'avo ġa hugwi.” Nurã ore ei ga pe: Terei ti nahã Jesus'ga renoina, oro'e ore. A'ereki ga nhandereheva'ea rũi, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁵⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Tapemombigi ga. A'ereki kiroki ga nianemovahĩ – gaha nhande repy a'ero, ei Jesus'ga.

Topytayme ti Jesus'ga avo, ei Samariapeva'ea

⁵¹ Aerẽ oho ġwerĩ Jesus'ga hohava agwa hugwi yvya hugwi yvagi pe. Nurã ga ei:

–Aho aha po ti ji kiro Jerusalém me na'ẽ nehẽ, ei ga.

⁵² A'ero ga jara'ġa mondoi ġwenonde. A'ero ġa hoi ga renonde ovahema Samariapeve'ġa cidade pe timboavujikwe ti Jesus'ga pe javo.

⁵³ Cidadepeve'ġa ndohoryoryvi Jesus'ga rehe reki. A'ereki ġa e'i ojohupe:

–Aerẽ po ti ga hoi Jerusalém me nehẽ ta'u ti ji Páscoa pevo javo, ei ġa.

Nurã ġa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe:

–Topytayme ti Jesus'ga avo a'ero, ei ġa ġa pe.

⁵⁴ Ikwahavame ġa'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi imombe'gwovo Jesus'ga pe Tiagova'ea João'ga pavẽi. Nde ko orepojkaharetero javo ġa ei Jesus'ga pe:

–Orombojy pota ore tata yvaga hugwi ġa ndehe ġa mbokaipava a'ero. Ymyahũ nahã Eliasva'ea ombojy. Marã po? A'ea pyry nde ve?

⁵⁵ A'ero Jesus'ga pyryrymi ġa novatiamo javo hete ġa pe:

–Ndapyryvi ji ve! ei ga. Napembaragwahavi pejihe. ⁵⁶ Tapoko yvyakotyve'ġa javo ji ruri imomboia ġandekote'varuhua ġa hugwi. Ga jukae'yma ji ruri yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ġa pe.

Ojipe pe cidade pe ġa hoi ogwovo a'ero.

*Oko pota ahe Jesus'ga remimbo'eharamo
(Mateus 8.18-22)*

⁵⁷ Ga horame pea rupi ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

–Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehẽ. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehẽ.

⁵⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Ereho pota tuhẽ nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvykoi okwara yvy pe okia ipype. Gwyrã'ia ikiri hakã rehe, ei Jesus'ga. Jihi reki ndarekoi jikihava yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ga pe. Nde horame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe.

⁵⁹ Ojipe'ga pe Jesus'ga ei:

–Ji rupi nanani ti ejo, ei Jesus'ga.

A'ero ga ei reki Jesus'ga pe:

—Aerē po ti ji hoi ndehoa nanani nehē. Na ji hoi na'ē jipo'ria tyma, ei ga nde ko jipojykaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶⁰ Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Terehoi ti pevo. Omanove'ga'jave'ga – kiroki ġa noarōi Tupana'ga nhi'iġa – ġa tuhē ti totȳ gwe'yja'ġa. Ndehe, ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo he'yjuhuve'ga pe. Ere ti ġa pe: “Perojijyjijyjuka ti pejeaporogita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imombo pen-dekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē.” A'ea ti ere ġa pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁶¹ Kiro ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehē. Na ji hoi na'ē nhirongapypeve'ga pe javo. Kiro ji hoi, ta'e ti ji ġa pe, ei ga nde ko jipojykaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶² Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Oporavykyrame ji ve ahe tomohepia'ngiukaryme ti ojipea ojive. Ojipea imohepia'ngiukarame ojive ahe ndapyryvi nhirembipo'ruhavamo. Ndapo'rui ji ahe a'ero.

10

Setentava'ea oko Jesus'ga nhi'iġa rupi

¹ Aerē Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ġa mo'emo'ēi ojipe'ga setentave'ga. Ga pe ga ei:

—Penhomoirū ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ojipe'ga pe.

A'ea ga ei mokonha'ġa mondomondovo ġwenonde. Cidades pe nanani – perope ga oho pota – pevo nanani ga setentave'ga mondoi. Mokomokōi ġa hoi onhomoiruamo a'ero.

² Gahoa renonde Jesus'ga ei ġa pe:

—Pevove'ga ko koapora ja ġanemimondoroġweriva'ea ja – kiroki ġa tohendu Tupana'ga nhi'iġa, ei Jesus'ga ġa pe. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ga ndohygi reki hehe. A'ereki ġa ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja imondorove'ga ġa pyri imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe pevove'ga koapora ja. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhū. Ndahe'yi reki imondorove'ga'jave'ga – kiroki ġa oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero koapora jara'ga'jave'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ejiheve'ga ġa pyri. Tomombe'u ti ġa nenhi'iġa he'yjuhuve'ga pe tojiko ti ġa nde rehe. A'ero po ti ġa ndekoi nde pyri upa avuirama nehē.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

³ —Kiro po ti ji pe mondoi nehē. Ji rendu ti. Jihi kiro po ti pe mondo okote'varuhuve'ga pyteri pe. Peko po ti pe cordeiros ja ipopoakare'yva'ea ja pejigwovo ġapyteri pe nehē. Onharō ja'gwara'java'ea lobos cordeiros pyhyga otiruahūro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ga tiruahūro pe me nehē, ei Jesus'ga.

⁴ —Taperohoi ti sacola, itambere'ia, sandalias irūa. Tapepytai'i ti pea rupi penhinhi'iġe'yma ojipe'ga pe. ⁵ Pevahemame onga pe ti pe'ji na'ē ongapypeve'ga pe: “Tu katu ti pepy'a!” ⁶ Po ongapypeve'ga ipota tu katu ti jipy'a a'ero javo, a'ero po ti gapy'a rukatui tuhē nehē, ei Jesus'ga. Po ongapypeve'ga ndopotari, a'ero po ti gapy'a ndukatui nehē, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

⁷ —Ongapypeve'ga ipotarama pekia ġwonga pype ti pepyta ġanonga pype a'ero. Pe'u ti ġambatera – kiroki a'ea ġa ombuhu pe me. A'ereki po ġa

pe poraka pe pokoga hamo. Pepyta ti ġanonga pype jate pejiyyijijye'yma ojipejipea pype onga pype, ei Jesus'ga.

⁸ —Po ġa horyory pe ndehe pe mboapyga imondovo pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti pe'u ġambatera – kiroki a'ea ġa ombuhu pe me. ⁹ Pemombi ti karugwara itetirūave'ġa hugwi pevo. Pe'ji ti ġa pe: “Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara pe me okovo ġweri penduvihavuhuhetero.” A'ea ti pe'ji ġa pe imombe'gwovo, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Po ġa ndohoryoryvi pe ndehe pe mboapyge'yma imondoe'yma pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti peho pehea rupi cidade rapea rupi. Pe'ji ti: ¹¹ “Pehepia ti otimbuguhua orepya rehe pecidadeva'ea. Koa otimbuguhua ore ihyvi kiro javo: Napehendupotari pe Tupana'ga nhi'iġa ore imombe'urame pe me. Pe hendupotare'ymame ti pekwaha: Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara okovo ġweri huvihavuhuhetero pe pyri.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

¹² —A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Aerē mbapava koty po ti ġa hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame ġa ndeheve nehē. Ga mono'ombava po ti ga ei ġa pe nhaporemō peko te'varuhu pe javo. A'ereki ġa nohendupotari ganhi'iġa. Koji'i po ti hahy ġa pe Sodomapeve'ġa pe hohe, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

*Tiruahūaġwama cidadespeva'ea pe
(Mateus 11.20-24)*

¹³ Kiro Jesus'ga nhi'iġahyi cidadespeve'ġa pe Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no. Javo ġa pe ga ei:

—Tiruahū ti pe me nehē! ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novia ji japoramē ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadespeve'ġa pe Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no.

—Ymyahū Tiropeva'ea Sidommeva'ea pavēi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahū ji japoī ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihī ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakaġa rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Ymyahū Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma Sidommeva'ea pavēi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurā po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame nehē ahe reheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeva'ea mombe'gwovo.

—A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehē, a'e ji pe me, ei Jesus'ga Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeva'ea pe nehē no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no.

Kiro Jesus'ga ei ojipe'ġa pe cidadepeve'ġa pe Cafarnaummeve'ġa pe. E'i ga:

¹⁵ —Marāi pe pejive? “Nhande huvihava jara'ġa hohe pa.” Nahā ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ġa pe.

¹⁶ Setentave'ġa pe Jesus'ga ei:

–Kiroki ga pe nendu – gaha ji rendu reki. Kiroki ga napenendukatui pe arõ'e'yma – gaha nanhirendukatui reki. Kiroki ga nanhirendukatui ji arõ'e'yma – gaha nohendukatui nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

Ojivy setentava'ea

¹⁷ Kiro setentave'ga hoġahoi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo imombe'gwombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa. Aerē ġa jivyri Jesus'ga pyri gworygworyvamo. Orepojkaharetero javo Jesus'ga pe ġa ei:

–Nderera pyvõ ore erame anhaġa pe Diabo'gapyriva'ea pe a'ea oko orenhi'iġa rupi ojipe'avo ġa hugwi.

¹⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Kwa. Ahepia katu ji Satanás'ga hira yvaga hugwi okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga hira. Kotihĩ ga hihetei overavava'ea ja. ¹⁹ Ji rendu ti. Opombopopoaka ji. Nurã pe pyruġame mboja rehe jagwa'jyra rehe po ti ndahahyi pe me nehē. Opombopopoaka ji. Nurã pe popoakaramo Satanás'ga hohe Diabo'ga hohe. A'ero Satanás'ga imondorame hahyva'ea pe me po ti pe nhimomiranami nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ –Pe nhi'iġa rupi anhaġa rekoro ġwaramo rūi ti pejory. Tupana'ga okwatija pendera inoġa ga'apoa rehe livro rehe yvagi pe. Pendera noġa ġwaramo ti pejoryjory, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

Horyory Jesus'ga

(Mateus 11.25-27; 13.16-17)

²¹ A'ea rupi Tupana'ga ra'uva Jesus'ga mbohoryoryvi. A'ero Jesus'ga roryroryvamo Tupana'ga mboheteavo javo ga pe:

–Apĩ, ei ga. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ga nduvihavuhuhetero vvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero no. A'ereki nde nderekwahavukari a'itituhēva'ea ikwahapyra'ga pe heaporoġitave'ga pe no. Onhimbo'ee'ỹve'ga pe tayri'ġa'jave'ga pe nde erekwahavuka a'itituhēva'ea. Na tuhē, Apĩ. A'ereki nahã nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²² Kiro Jesus'ga ei:

–Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ga hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ga ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ġa ga ji ga mboukwahapotarame jate ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

²³ A'ero Jesus'ga pyryrymi ġwemimbo'ehara'ga pe. Onhi'iġa ġa pe jate ga ei:

–Pe me pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembikwahavipyre'yma Tupana'ga rembiapoa repiaga. Pyry hete ti ġa pe no – kiroki ġa gwepia penembiepiaga ikwahava, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

²⁴ A'ereki ymyahũ ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea gwepia pota hete penembiepiaga aheruvihavuhuva'ea pavēi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Gwendu pota hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Pyry hete Samariapeva'ea ahe hohe

²⁵ Aerē judeus'ga mbo'ehara'ga o'ã Jesus'ga pyri. “Tahepia ti Jesus'ga reaporoġita,” ei ga ovytyteri pe. “Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka ji ve ga nhi'iġame nehē?” ei ga.

A'ero ga ei Jesus'ga pe:

–Marã po ti jipyryhetea hamo nehē? A'ero po ti ji rekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

²⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Marāi Moisésva'ea rembikwatijara? Marā nde imonhi'igi aherembikwatijara?

²⁷ A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Nahā Moisésva'ea rembikwatijara e'i:

“Pearō hete tuhē ti pejipojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipy'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporogita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga pejirokwa pejikovo ga nhi'ipo'ruavo.

Pearō hete tuhē ti ga tako

ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo.

Penhiarō hete pe.

Na jitehe ti pearō pejikotyve'ga.”

A'ea Moisésva'ea rembikwatijara ei, ei gambo'ehara'ga Jesus'ga pe.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Na tuhē. Eko pyry ti Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuavo, a'ero po ti nde rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē, ei Jesus'ga ga pe.

²⁹ Oyvyteri pe gambo'ehara'ga ei: “Po nhirenduve'ga ei ji mombe'gwovo hamo gaha okwaha hete javo ji ve hamo,” ei ga oyvyteri pe. Nurā ga ei Jesus'ga pe:

—“Pearō ti pejikotyve'ga,” ei Moisésva'ea, ei ga. Ma'ga ko jikotyve'ga naerū? Ta'arō ji ga a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

³⁰ A'ero Jesus'ga ei imombe'gwovo ga pe ga mbo'eavo.

—Judeu'ga hoi pea rupi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo, ei Jesus'ga. Ojipe pe ga hoi cidade de Jericó pe. Ga horame pea rupi iporomive'ga ndekoi ga rehe imima ga hugwi ga mu'umu'uma ga noğa. Gwekyi ga gapira vehevi ga hugwi herogwovo ga reja. Kiro ga manogweri.

³¹ —Kiro ikwava'ehara'ga ruri pea rupi judeu'ga. Imu'umu'umbyra'ga repiagame ga hoi pea aherovai ga hugwi okwava ogwovo. ³² Na jitehe levita'ga rekoi judeu'ga. Uhu ga pea rupi. Urame ga imu'umu'umbyra'ga repiagi no. Pea aherovai ga hoi ga hugwi okwava ogwovo.

³³ —Aerē Samariapeve'ga ruri pea rupi no, ei Jesus'ga.

Samariapeve'ga noarōi judeus'ga.

—Emo imu'umu'umbyra'ga repiagame Samariapeve'ga ga porogwetygi reki. “Po hahy hete ga pe,” ei ga, ei Jesus'ga. ³⁴ Uhurame ga pyri ga ga pohanoği a'ero. Gweka'vo ga óleo vinho reheve gamohumbygagwera rehe ga pohanoğa. Ouvā ga gamohumbygagwera tapy'ynhapira pyvō. A'ero ga ga mondoi gwenymbava arimo yuhua'javuhuva'ea arimo ga rerogwovo. Onga pype ahekihavuhua pype ga ga rerohoi ga repiakatuavo pevo.

³⁵ —Ko'emame ohorame ga ipe'ai oitambere'ia hugwi mokōi moeda pratava'ea. He'yi hehe moeda rehe itambere'ia rehe. Onga jara'ga pe ga imondoi. “Ehepia katu ti ga,” ei ga imondovo ga pe. “Mara'ngu po ti mokōi itambere'ia ihyge'yma nehē nde ipyhygame mbatera ga pe nehē? Po ti ndohygi itambere'ia ndehe ipyhygame mbatera ga pe nehē, a'ero po ti ji imondoi koji'iva'ea nde ve nehē jirura'javame nde pyri nehē,” ei Samariapeve'ga onga jara'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo gambo'ehara'ga pe.

³⁶ —Ejapyaka ti. Manamo trêsvē'ga – kiroki ga gwepia imu'umu'umbyra'ga pea rupi – manamo ga gwereko katu ga gakotyva'ero? ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ A'ero gambo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Kiroki ga ga pohano – gaha oko gakotyva'ero ga pokoga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ga ja ti eko ojipe'ga pokoga – kiroki ga iporia'i.

Jesus'ga Martava'ea pavēi Mariava'ea pavēi

³⁸ Aerē Jesus'ga hogahoi ġwemimbo'ehara'ga pavēi pea rupi ogwovo cidade'i pe. Pevo Marta'ga nonga pe ga hoi ovahema. Martahēa ga mboapygi ġwonga pype gworygworyvamo ga rehe. ³⁹ Gwereco hēa oirūhēa. Hēarera ko Maria. Mariahēa apygi Jesus'ga pyri gapya koty hendukatuavo ganhi'īga.

⁴⁰ Kiro Martahēa nhimbaekwahivi japovo mbatera ti'u ti javo. Nurā hēa ruri opytaahi'viavo Jesus'ga pyri javo ga pe:

–Pyry nde ve nhiirūhēa ji pokoge'ymame? Jihi jate ji poravykyi. Orepo-
jykaharetero ere hēa pe a'ero tajipoko hēa japovo.

⁴¹ A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei:

–Marta! ei ga hēa pe. Nda'ei po ti ji nahā hēa pe nehē. Ndehe, terenhim-
baekwahivuhui ti ejapyakauhuavo mbatera rehe! ei Jesus'ga Martahēa pe.

⁴² Koji'i ko pyryvamo ahe nhinhi'īga renduvi. Mariahēa ji rendu potaripe
okovo. Na hēa ji renduvi a'ero, ei ga Martahēa pe.

Ga ndepiapavirē ga oho ogwovo.

11

*Marā ore nhi'īgi Tupana'ga pe? ei ahe
(Mateus 6.9-13; 7.7-11)*

¹ Aerē Jesus'ga nhi'īgi Tupana'ga pe okovo. Ga nhi'imbavirē
garemimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

–João'ga ombo'e ġwemimbo'ehara'ga nahanahā ahe nhi'īgi Tupana'ga pe
javo. Oro ore, marā ore nhi'īgi Tupana'ga pe? Ndehe ore mbo'e ti hehe
jipojykaharetero, ei ga Jesus'ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

–Kwa. Opombo'e po ti ji kiro. Penhi'īgame Tupana'ga pe ti pe'ji ga pe:
“Apī, nde ereko katu hete.

Tanerenoiġatu ti ġa nhaporemo a'ero

nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga javo nde ve.

Herejo ti yvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero ekovo.

³ Nane'yimi ti embuhu ore ve mbatera toro'u ti.

⁴ Ore ndorokwahava'javi ojipe'ga ndekote'varuhua orojive henonhe'yima ġa
pe nhaporemo.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi ikwahava'jave'yima
henonhe'yima.

Ore poko ti toronhi'īpo'ruyme ti Satanás'ga
orokoe'yima garemimbotarimova'ea rupi.”

A'ea Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga mbo'eavo nahā ti penhi'ī Tupana'ga pe
javo.

⁵⁻⁶ Koji'iva'ea ga ei ġa pe:

–Po ga – kiroki ga ojikoty'a pe pavēi – po ga uhu penonga pe ohoa pyteri
pe ypyhaji katu pe ndepiaga, ei Jesus'ga. Momina po pembatera. Nurā ahā
imondoa ga pe. Marā po pe ndekoi a'ero? Peho po pe ojipe'ga rongga pe –
kiroki ga ojikoty'a pe pavēi no. Pe'e po pe ga pe: “Embuhu'ri ore ve trēs pães.
A'ereki ojipe'ga uhu oreronga pe ohoa pyteri pe – kiroki ga ojikoty'a ore pavēi.
Ndorogwerekoi ore mbatera to'u ti ga javo.”

⁷ –A'ero po ga ei pe me: “Ndavypotari ji jikira ġwaramo. Ahovapytym-
bavipe ji. Anhino ji jira'yra'ga pavēi. Nurā ji ndavyri imondovo pe me,” e
po ga pe me, ei Jesus'ga.

⁸—A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Pe pavēi ojikoty'aro ġwaramo rūi ga vyri imondovo pe me. Pe porandupige'yma ġwaramo ga hugwi ga vyri imondopava penemimbotarimova'ea, ei Jesus'ga.

⁹—Penhi'igame Tupana'ga pe na jitehe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehē. Pehekaeka ti tihepia ti javo. A'ero po ti pe hepiagi nehē. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji jurukwara rupi javo. A'ero po ti pe hoi hupi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ A'ereki kiroki ġa onhi'ĩ Tupana'ga pe ore poko javo – ġa pe nhaporemō Tupana'ga omondouka okovo imombyryva oporanduve'ġa pe hekahara'ga pe okwaokwave'ġa pe, ei Jesus'ga.

¹¹—Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira javo, a'ero mboja rūi po pe imondoi ga pe. ¹² Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve hupi'a javo, a'ero jagwa'jyra rūi po pe imondoi ga pe.

¹³—Ite'varuhue'ỹve'ga ja po pe pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe ġanduvamo pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei gwa'uva mon dovouka pe me pe poranduvame ga pe. Pyry hete gara'uva, ei Jesus'ga ġa pe.

*O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga
(Mateus 12.22-30; Marcos 3.20-27)*

¹⁴ Aerē anhaġa opojoyka akwaimbae'ga okovo. Nonhi'igi anhaġa Diabo'gapyriva'ea. Nurā nomonhi'igukari akwaimbae'ga pe. Jesus'ga anhaġa mbojipe'arame ga hugwi akwaimbae'ga nhi'igi reki. A'ero pevove'ġa nhi-momby'ai onhimongyavo. ¹⁵ Hepiaga jara'ġa ei:

—Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga opokogame Jesus'ga popoakaro. Nurā Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi imondovouka, ei ġa o'mbero.

Belzebu, ei ġa Diabo'ga pe. Irūa garera Satanás.

¹⁶ Ojohupe ojipe'ġa ei:

—Tihepia ti Jesus'ga popoakara, ei ġa. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojohupe. Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Mara'ngu po Tupana'ga japouka nde ve nde pokoga? Torohepia ti, ei ġa ga pe.

¹⁷ Jesus'ga okwaha ġandeaporogitate'varuhua. A'ero ga ei ġa pe:

—Po ġagwyripeve'ga otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē. Po ongapypeve'ga otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ Po na jitehe Satanás'gapyriva'ea otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi jovai nehē no. Marā po ti Satanás'ga huvihava a'ero ojipyryva'ea ahana'javame nehē? ei Jesus'ga ġa pe. A'ea ji ei. A'ereki pe pe'e: “Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyryva'ea mbojipe'auka ga pe.” Nahā pe pe'e, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹—Ma'ġa ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea pendeheve'ġa pe naerū? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ġa pe: “Belzebu'ga ombojipe'auka ġa pe.” A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rūi ġa poko ojipyryva'ea mbojipe'auka ġa pe, a'ero ga rūi ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: “Belzebu'ga Jesus'ga poko.” Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ġa ete'varuhui pe me nehē no pe'mbe pe javo pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰—Tupana'ga ipopoaka hete. Gapopoakara ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhanderuvihavuhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

21 Kiro Jesus'ga Tupana'ga popoakara mombe'ui ga ojipe'ga hohe javo. Imombe'gwovo ga ei ġa pe ġa mbo'eavo:

–Ipopoakave'ga opyhy pa gwy'yva toavykyyme ti ojipe'ga nhironga javo. Ga hepiakaturame ġwonga u katu gambatera. 22 Ojiko ga gwy'yva rehe. Aerē ojipe'ga ruri otavuka ipopoakave'ga pe. Gaha koji'i ipopoaka ipopoakave'ga hohe. Nurā ga gapopoakara mombigi ipyhypava gary'yva ga hugwi gambatera no. A'ero ga ima'ēi gambatera.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahā Tupana'ga ipopoaka Satanās'ga hohe javo.

23 –Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahī, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono'oġi ji pavēi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ġa ji rehe javo.

Ojivy anhaġa ahe pyri (Mateus 12.43-45)

24 –Kiro po ti ji imombe'ui anhaġa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Nahā ja aġwamove'ga ndekoi ite'varuhuve'ga – kiroki ġa opohi okote'varuhua hugwi novīa ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhaġa Diabo'gapyriva'ea ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahūro ga pe. Aerē anhaġa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'yi me okwaokwava. “Mome po ti ji ruvi nehē?” e'i ovyteri pe heka. Ndohepiagi reki. Nurā i'ei: “Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojkkaa'java,” e'i. Akwaimbae'ga pe anhaġa i'ei nhironga.

25 –A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhaġa i'ei: “Ikatu hete nhironga imboavujikweripyra,” e'i anhaġa.

26 –A'ero ihoi seteva'ea rerua anhaġa rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahū hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojkai otiruahūro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahū hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahū ga pe ojipejiva'ea ga pojkarama. Aerē koji'i tiruahū hete ga pe seteva'ea ga pojkarama, ei Jesus'ga.

Horyory tuhē ahe

27 Ga nhi'iġame hahyahi pevove'ga pyteripevehēa nhi'iġa ga pe:

–Pyry hete hēa pe – kiroki hēa nde mbo'a nde moka'mbuka'mbuavo, ei hēa.

28 A'ero Jesus'ga ei:

–Na tuhē. Emo koji'i pyry hete ġa pe – kiroki ġa Tupana'ga nhi'iġa rendu katu okovo ganhi'iġa rupi, ei ga.

Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve (Mateus 12.38-42; 16.1-4; Marcos 8.11-12)

29 He'yive'ga nhombotymbotyvame Jesus'ga pyri ga ei ġa pe:

–Peko te'varuhu pe aġwamova'ero! A'ereki pe pe'e: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga ġa pe.

–Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemukarama ymyahū hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē jiji Jesus'ga poko javo, ei Jesus'ga. Ymyahū Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea hako. 30 Pekwahava'ja ti Jonasva'ea pejapyakavo. Ymyahū Tupana'ga Jonasva'ea mondoukari cidadepeva'ea pyri Nīnivepeva'ea pyri tokwaha ti ġa jipopoakara javo. Na jitehe Tupana'ga ji mbuhurukari pe pyri aġwamova'ea pyri tokwaha ti ġa jipopoakara javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Nahã Jesus'ga Jonasva'ea mombe'ui ahe ve tokwahava'ja ti ġa Tupana'ga popoakara Jonas'ga mbogwerava reheve javo. A'ero ga ei:

³¹ —Aerë mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi nehë pe ndeheve nehë, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ġa pe nhaporemonehë peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehë no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehë. A'ereki ymyahũ ahe uhu Salomãova'ea pyri paivohuhetea hugwi hako tahendu ti ganhi'ġa javo. “A'ereki ga okwaha hete,” ei ahe ua, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomãova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'ġa ikwahapotare'yma a'itituhëva'ea. Nurã po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehë, ei Jesus'ga.

³² —Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi pe ndeheve nehë, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ġa pe nhaporemonehë peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehë no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehë. A'ereki ymyahũ Nínivepeva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'ġa hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahũ hendukatuavo Tupana'ga nhi'ġa Jonasva'ea imombe'uro ġwaramo hako, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'ġa Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'ġa pepohire'yma pejikote'varuhua hugwi. Nurã po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehë, ei Jesus'ga.

Kojahuva'ea'javuhuva'ea

(Mateus 5.15; 6.22-23; Lucas 8.16)

³³ —Imondygame lamparina ahe nomondo imihava pype. Ndohovapygi ahe lamparina hyrua pyvõ. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Nurã okirame onga pype ahe gwepia kojahua, ei Jesus'ga.

³⁴ —Ndereakwara ko lamparina ja nde ve. Ejeakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehë. Na jitehe ejeaporoġitaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehë, ei Jesus'ga.

—Ejeakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ypytuna rupi ikwahave'yma nehë. Na jitehe ejeaporoġitate'varuhurame ekopotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehë, ei Jesus'ga.

³⁵ —Ekwaha ti a'ero imbaragwahava mara'ngu po ji jireaporoġitakatue'yma javo. Ejeaporoġita katu ti takote'varuhuyme ti javo. ³⁶ Lamparina imbokojahuheterame nde ve nde hoi pehea rupi katu ikwahava. Na jitehe ekokatukwahavame po ti nde ikwahahetei nehë nahanahã Tupana'ga opota ji ve javo. Po nandereaporoġitate'varuhui'i'i, a'ero po ti nde rekokatukwahapavi nehë.

Tiruahũ ti fariseusva'ea pe

(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

³⁷ Jesus'ga nhi'ġirë fariseu'ga ei ga pe:
—Herejo nhironga pype i'gwovo ji pyri.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri. ³⁸ Jesus'ga ndojipogwei na'ẽ ojkwakuve'yma. A'ero fariseu'ga ei oyvyteri pe: “Garamo Jesus'ga nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerũ? Nhaneramonhava'ea e'i: ‘Nahanahã nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturo ġwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe,’ ei ahe.” A'ea ga ei oyvyteri pe onhimomby'avo Jesus'ga rehe ga ndojipogwei i'ua renonde javo.

³⁹ A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei fariseu'ga pe:

—Pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'iġa rupi pendekoe'ymame ganhi'iġa rupi pejiyvyteri pe fariseusva'ero, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji'erame pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Gwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahã ji ei, ei Jesus'ga. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuavo. ⁴⁰ Peko ikwahave'ymuhũva'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ġa pe.

—Tupana'ga oapo pa. Oapo ga ahe'ara. Oapo ga ahevytera no. ⁴¹ Po pevytera ikatu, a'ero po ti pe ima'ẽi jara penhimbatera imbatere'ỹve'ġa pe nehẽ. A'ero po ti pyrypavamo pembatera pe me nehẽ. A'ero po ti ndapejikwakuva'javi nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴² —Tiruahũ ti pe me! A'ereki fariseusva'ero pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ġa pe. Tiruahũ ti pe me. A'ereki napearõi Tupana'ga. Pemondo pe Tupana'ga pe novĩa. Petỹ imboheva'ea: hortelã, arruda, verduras. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji ga pe. A'ea pyry Tupana'ga pe. Emo pe ndapekokatupavi pejikokatue'yma ojipe'ġa pe, ei Jesus'ga. A'ea ndapyryvi Tupana'ga pe. Peko katu po pe pejikokatuavo ojipe'ġa pe hamo. Pearõ hete po pe Tupana'ga hamo no. Pemondo ti Tupana'ga pe pejikokatuavo ojipe'ġa pe no Tupana'ga arõheteavo no. Nahã pyry hete Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

⁴³ —Tiruahũ ti pe me! ei Jesus'ga. A'ereki fariseusva'ero pe pe'e: “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo. A'ereki nhande ġanduvihavuhuro xako,” pe'e pe pejiyvyteri pe. Nurã pe apypotaruhui nhanderuvihava'ġa apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. Ikatuuhu pe me ġa mbaragwahavame pe ndehe ima'ẽhai pe feira pe onhi'iġatuavo pe me pe ko orembo'eharamo javo pe me, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahũ ti pe me nehẽ! A'ereki pe aheryvya ja. Ndiukwahavame aheryvya ahe ndohepiagi. A'ero ahe pyruġi hehe ikwahave'yma inema ipype. Na jitehe pe kwavame ahe ndokwahavi pendekote'varuhua pevyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵ A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Orembo'eharamo nde erame na ġa pe, ore ve nde ei nava'ea rehe no ore mbotegweteavo.

⁴⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe me ti tiruahũ no! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe. A'ereki pe ojipe'ġa mbo'e hahyva'ea rehe. A'ereki penhi'iġa rupi ġa ndekorame hahy ġa pe. Pe'e pe ġa pe: “Nahanahã ti peko Moisésva'ea nhi'iġagwera rupi orenhi'iġa rupi no,” pe'e hete pe ġa pe. Pe tuhẽ ndapekopavi ahenhi'iġagwera rupi reki. Peko pa po pe hupi hamo. Penhimbi'eagwera pe pepirĩa reki no. Ga ja pe peko – kiroki ġa omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ġa arimo ġa pokoge'yma, ei Jesus'ga.

⁴⁷ —Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe peapo katu tehe tapyja aheryvya rehe Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ryvya rehe. Ymyahũ penamonhava'ea

Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea jukai. ⁴⁸ Pehe peapo katu aheryvya. Jukwaha reki ahemanoa pyryvamo pe me. A'ereki pe napehendukatui imombe'uharava'ea nhi'iga no, ei Jesus'ga.

⁴⁹ –Nurã ymyahũ Tupana'ga reaporogitaro. Ga e'i: “Amondouka po ti ji ga pyri nhinhi'iga mombe'uhara'ga nhimoirũhara'ga ndeheve nehẽ. Jara'ga po ti ga ga jukai nehẽ nhinhi'iga mombe'uhara'ga nhimoirũhara'ga ndeheve nehẽ. Jara'ga po ti ga ga monhani okote'varuhuavo ga pe nhinhi'iga mombe'uhara'ga pe nhimoirũhara'ga pe nehẽ no ogwovo ga ndeviri nehẽ,” ei Tupana'ga ymyahũ, ei Jesus'ga.

⁵⁰ –A'ero ahemanoa rehe nhaporemo po ti Tupana'ga imondoi hahyva'ea pe me nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. “Pejuka pa pe nhinhi'iga mombe'uharava'ea,” e po ti Tupana'ga pe me agwamova'ea pe nehẽ. “Ji japoypyrẽ yvya yvaga reheve penamonhava'ea ahe jukai. ⁵¹ Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Aerẽ penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacariasva'ea ymyahũ hako. Omano Zacariasva'ea pejatykahavuhua pyri templo pyri okara pyteri pe ikwava'ẽhava pyri.” Nahã po ti Tupana'ga ei pe me imondovo hahyva'ea pe me imboja ahejukaagwera pe ndehe nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁵² –Tiruahũ ti pe me nehẽ! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe. A'ereki pe napembo'ekatui Tupana'ga nhi'iga rehe herojijyita. Nurã hajihea rehe pe ga mbo'ei ga moandyandyita. Pereko pe Tupana'ga nhi'iga aherembikwatijara novãa timonhi'i javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'iga rupi pejikoge'yma ga rehe. Ga ndekopotarame ganhi'iga rupi pe nape-mombe'ukatui ga pe. Nahã pe napemongoi ga ganhi'iga rupi ga mbojikoge'yma ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

⁵³ Nanime gambo'ehara'ga ndekote'varuhui ga pe ga arõe'yma fariseus'ga pavẽi. A'ero ga ei ga pe:

–Herejo ore mbo'eavo he'yiva'ea rehe. Maramarã po? Koji'i ore mbo'e.

Nahã ga ei ga pe. ⁵⁴ A'ereki ga e'i ojohupe:

–He timombe'uuka ti ga pe. Po ti ga nde'ikatui he'yjuhuva'ea mombe'urame nehẽ, a'ero po ti ore ga mbotegwetei nehẽ, ei ga ojohupe.

12

Tupana'ga omboukwaha onhimiva'ea nehẽ

(Mateus 10.26-27)

¹ A'ea rupi he'yjuhuranuhũve'ga nduganduri onhimono'ono'o'ga tihendu Jesus'ga javo. Opyrũpyrũ ga ojogwehe onhimongyavo.

Kiro Jesus'ga nhi'ina'ẽi gwemimbo'ehara'ga pe. A'ero ga ei ga pe:

–Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ga apoa rehe. A'ea ji ei tapehendukatui ti fariseus'ga nemimbo'ea javo. A'ereki ga ahe moandyandyi ojihe. Nurã ahe ei pyry hete ga javo novãa. Emo ga oko te'varuhu reki. Ga ja rũi ti peko. Pão mbovuhava onhinhamba pão pype. Na jitehe fariseus'ga ndekote'varuhua oki pa peyvyteri pe ga pe mbo'erame.

² –Jahovipyra ahe ohaja'vo hepiuka. Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehẽ. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehẽ, ei Jesus'ga. ³ Kiroki a'ea pe pemombe'u ypytunimo ahe ve – a'ea jitehe po ti ahe imombe'ui arimo ojipe'ga pe nehẽ. Kiroki a'ea pe pemombe'u nhimi okipe ahe ve – a'ea jitehe ti ahe imombe'uahyahivi gandovaki tohendu pa ti ga javo.

Tapedyhyji ti ga hugwi, ei Jesus'ga

(Mateus 10.28-31)

⁴ –Pejikoty'a pe ji pavēi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'e ji pe me: Tapekyhyji ti pejukapotave'ġa hugwi. Pe jukarē tegwete ġa pemon-dohavaġwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. ⁵ Kiro ji Tupana'ga mombe'ui pe me. Ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete. Ahe jukarē ga omombo ahe tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotarame. A'e ji pe me: Ga hugwi ti pekyhyji, ei Jesus'ga ġa pe.

⁶ –Maramomi itambere'ia gwyrā'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Cinco rehe gwyrā'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwyrā'ia repiapavi herekovo ikwahapava. Nurā ga nomoka'nhyimi ojipeji gwyrā'ia!

⁷ –Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemō vehevi he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemō vehevi he'yje'ŷva'ea. Nahā ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyrā'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji rekoi pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Po nahā ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga
(Mateus 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ –Ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei: A'e ji pe me: Po ahe ei ji mombe'gwovo: “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ko jipojykaharetero.” Po nahā ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe nehē: Ga oko jireheva'ero. A'ea po ti ji ei ahe mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁹ –Po ojipe'ġa ei ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” Po nahā ġa ei ji mombe'gwovo, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe ġa mombe'gwovo nehē: Ga ndokoi jireheva'ero. A'ea po ti ji ei nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁰ –Po ġa ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomomboraġwami tuhē ġandekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

¹¹ –Aerē po ti ojipe'ġa pe nderohoahyi ahejatykahava pype ipypeve'ġa nduvihava'ġa ndovai pyteri pe governador'ġa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe nehē no. Gandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoi timboja tehe ti ġa ndehe javo.

–Ga pe nderohorame tape'ei naē ti pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'iġi ġa pe nehē? Gara po ti nhande ei ġa pe nehē?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. ¹² Ga pe nderohorame po ti Tupana'ga ra'uva pe mbo'euka nehē nahanahā ti pe'ji ġa pe javo.

Jesus'ga omombe'u imbateve'ga okote'varuhuve'ga

¹³ Kiro he'yjuhuve'ġa pyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

–Ahembo'eharamo ere ti nhiirū'ga pe ima'ēuka ga pe. Toma'ē ga orepo'ria mbateragwera ore ve memei.

¹⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Ji rūi ko ima'ēharamo ahe ve.

¹⁵ Pevove'ġa pe Jesus'ga ei:

–Penhimboko'i ti! Tapepotaruhuhetei itambere'ia mbatera reheve. A'ereki mbaterahetea ġwaramo rūi pe ndekoi, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

–Imbateve'ga gwereko vvykatua. Horyory garemityma. Ohy hete!

¹⁷ Oyvyteri pe ga japyakai javo: “Marā re po ti ji herekoi koapora a'ero nehē?”

Mome po ti ji imondoï hepiakatuavo nehë imono'ono'oġame nehë?" ei ga ojapyaka.

¹⁸ –Aerë ga ei oyvyteri pe: “Nahã po ti ji rekoi a'ero nehë,” ei ga. “Apivohi po ti ji nhimbatera tuha'via nehë. A'ero po ti ji japoï hehanhuhüva'ea tuhava nehë. A'ea pype po ti ji imongipavi nehë jiapoï: trigo ojipea reheve nhimbatera reheve nehë. ¹⁹ A'ero po ti ji ei jiyvyteri pe nehë: Mbaterahetea ji herekoi hepiakatuavo. Mbaigwe po ti ipavi nhimbatera nehë. Nurã po ti ji ndaporavykya'javi nehë. Toryva rehe jate po ti ji rekoi nehë i'uheteavo vinho gwovo jiroryroryvamo nehë. Nahã po ti ji ei jiyvyteri pe nehë,” ei imbateve'ga.

²⁰ –A'ero Tupana'ga ei ga pe: “Kiro ypytunimo po ti nde manoi nehë ikwahave'ymuhüva'ero! Oro nembatera po ti nehë naerü? – kiroki a'ea nde eremono'ono'oġuhü. A'ea po ti ojipe'ga gwereko nde manorame nehë,” ei Tupana'ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²¹ –Na jitehe ga rekoi – kiroki ga omono'ono'oġuhü mbatera ojive jate okoe'yma Tupana'ga nhi'ïga rupi. Oko tehe po ti ga Tupana'ga rovai pyteri pe nehë, ei Jesus'ga ġa pe.

*Tape'aġataruhui ti mbatera rehe, ei Jesus'ga
(Mateus 6.25-34)*

²² Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

–Nurã ji ei pe me: Tape'aġataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Maramarã po ti ji rekoi nehë? Gara po ti ji a'u nehë? Ahã po ti ji ve mbatera nehë. Gara po ti ji amongi nehë? Aerë po ti jipira itoropavi nehë.” Tape'ei ti nahã penhi'aġataruhue'yma.

²³ –Tapekouhui ti penhimbi'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehë to'u ti ġa javo. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga imondoukari pepira pe me nehë. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

²⁴ –Pehepia te gwyrã'ia corvos ikwahava. Notymi ojive corvos. Ndohetygi ġwemityma i'gwovo a'ero. Nomono'oġi mbatera opoitava ryrua pype aerë po ti ti'u javo. O'u reki corvos. A'ereki Tupana'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekoi pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurã po ti ga imondoï pe me nehë no, ei Jesus'ga.

²⁵ –Pe'aġataruhu po pe javo: “Koji'i po ti jinhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehë.” Nahã po pe ei. Pe'aġataruhu po pe a'ea rehe javo novã. Napenhimomboakara'javi tuhë po ti pe nehë, ei Jesus'ga. ²⁶ Nenhimomboakahava nonhimimi'i'i Tupana'ga pe. Pehe reki ndapekwahavi a'ea pejikovo. A'ero ti ojipea rehe tape'aġataruhui no!

²⁷ –Pehepia ti yvoty'ria. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoï opi'ria. A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhuva'ea Salomãova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhë ahepipyryva onhimongyavo. Ahepipyryva hohe reki yvoty'ria ikatuhetero. ²⁸ Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhü me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

–Koji'i Tupana'ga pe arõï imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi hete pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

²⁹ –Tape'aġataruhui ti penhimbi'ua rehe! Tape'aġataruhui ti hehe pejipy'a noġatuukare'yma. ³⁰ A'ereki vyvakotyve'ġa gwyriveve'ġa nhaġataruhu a'ea rehe nhaporemõ – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tape'aġataruhui ti

hehe a'ero. A'ereki gaha penduvete'ga okwaha pe mbatere'ymame togw-ereko ti ġa ġwiġwia javo, ei Jesus'ga.

³¹ —Tupana'ga ko penduvihavuhuhete'ga. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'iġa rupi gaha ko jiruvihavuhuhete'ga javo, ei Jesus'ga. Pe ndekorame ganhi'iġa rupi po ti Tupana'ga imbuhupavi mbatera pe me nehē togwereko paravuhu ti ġa javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ikatuheteva'ea yvagi pe
(Mateus 6.19-21)

³² Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pe ko napende'yi jireheva'ero. Tapekyhyji ti. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Opomongo pota ji huvihavamo ji pavēi.” ³³ Pemondo ti penhimbatera ojipe'ġa pe itambere'ia pyhyga ġa hugwi. Itambere'ia ti pemondo a'ero imbatere'ŷve'ġa pe. Po nahā pe ndekokatui, a'ero po ti pe herekoi pejive yvagi pe nehē. Ikatu hete po ti peapoa pevo gwe'yjamo a'ero nehē. Niymyani po ti nehē. Namomini po ti nehē. Iporomive'ga ndohoi yvagi pe imima aheapoa. Mbatera nombote'vari aheapoa yvagi pe.

³⁴ —Nurā ji ei pe me: Penhiitambere'ia ti pemondo imbatere'ŷve'ġa pe. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero vvyakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporoġita jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporoġita imohina jipi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ndokiri huvihava'gapyrive'ga
(Mateus 24.43-44)

³⁵ —Peko katu ti jirura'jahava pota. Peko ti ġa ja – kiroki ġa omongi oku'ayvira xanhimboavujikwe ti javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Peko ti ġa ja no – kiroki ġa ombojapy'u lamparina tihepia katu ti ikwahava javo. ³⁶ Peko ti ġa ja – kiroki ġa e'i: “Aerē po ti nhandepojykahara'ga ruri. Uhu po ti ga toryva hugwi ojipe'ġa mohembirekohava hugwi,” ei ġa gajivyhava pota. Ga rurame okwaokwa porta rehe, kotihī ġa ipe'ai ga pe.

³⁷ —Pyry hete po ti ġa pe nehē – kiroki ġa ndokiri opojykahara'ga rurame, ei Jesus'ga ġa pe. Amombe'u katu ji pe me: Onhimboavujikwe ti ġapojykahara'ga imongiavo oku'ayvira nehē ta'apo ti ji mbatera ġa pe javo. A'ero po ti ga ġa mboapygi mesa pyri herua mbatera imondovo ġa pe nehē to'u ti ġa javo. “Pepyry hete pe jirura potari,” e po ti ga nehē imondovo ġa pe nehē.

³⁸ —Po ġapojykahara'ga jivyrime toryva hugwi ypyhaji'i, pyry hete po ti ndokirive'ġa pe nehē. A'ereki ga gwepia ġakire'yma. Pyry hete po ti ndokirive'ġa pe nehē ga jivyrime ko'ema koty. A'ereki ga gwepia ġakire'yma, ei Jesus'ga ġa pe ġa mbo'eavo ojo'java'ea pyvō.

³⁹ —Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura ġwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga ġwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwaha, ei Jesus'ga.

⁴⁰ —Nurā ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Pe nhimboha'uve'ymame po ti ji ruri vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Nahā ahe ombojikoguka ojihe
(Mateus 24.45-51)

⁴¹ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa pe nde imombe'ui a'ea ojo'java'ea? Mara'ngu po ore ve jate nde imombe'gwovo torohendu katu ti? Mara'ngu po ojipe'ġa pe no nde imombe'gwovo tohendu katu ti ġa ore pavēi? ei ga Jesus'ga pe.

⁴² A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei Pedro'ga pe:

–Kiroki ga ombojikoguka opojykahara'ga pe ojihe gweaporoĝitakaturu – marã ga rekokatui? ei Jesus'ga. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me pe mbo'eavo ojo'java'ea pyvõ. Gwepia katu ga opojykahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojykahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ga ndepiakatuharamo. Ema'ẽ ti nhimbatera ĝa pe ĝandetakwera ja ĵipi to'u ti ĝa javo.” Nahã ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

⁴³ –A'ero gapyrive'ga jara'ĝa ndepiakatui imondovo ĝa pe ĝa nderekovo ĝandepiakatuharamo ga horame.

–Aerẽ gapojykahara'ga jivyri ua. Ga ndepiagame ga ei: “Ga ndepia katu reki ga imondovo ĝa pe,” ei ga.

–Pyry hete ĝandepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁴ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti gapojykahara'ga ei ga pe nehẽ: “Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwya reheve nhimbatera reheve no.” Nahã po ti ga ei nehẽ toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

⁴⁵ –Po ĝandepiakatuhara'ga ei ovyteri pe opojykahara'ga rure'ymame: “Mbaigwe po ti jipojykahara'ga jivyri nehẽ,” e po ga. A'ero po ga ndohepiakatui opojykahara'gapyrive'ĝa, ei Jesus'ga. Onupã po ga ĝa akwaimbae'ĝa kunhangwera'ĝa ndeheve ĝa poravykyrame. O'u hete po ga gambatera. Heagwry po ga no. ⁴⁶ Nomboha'uvi ga ga upa nduri po ti jipojykahara'ga kiro nehẽ javo.

–A'ea rupi po ti gapojykahara'ga ruri ovahema nehẽ, ei Jesus'ga. Gapojykahara'ga ga rovaja'rogukari. A'ereki ga ndokoi ganhi'ĭga rupi. Nahã po ti gapojykahara'ga ga mongoukari ahe pyri nehẽ – kiroki ahe nohendukatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo ĝwemimbo'ehara'ĝa pe.

⁴⁷ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ĝa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

–Ojipe'ga okwaha opojykahara'ga remimbotarimova'ea. Emo ga ndokoi ganhi'ĭga rupi onhimboavujikwere'yma. A'ero po ti gapojykahara'ga ga nupanupãheteukari nehẽ, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Ojipe'ga ndokwahavi opojykahara'ga remimbotarimova'ea. Ga rekote'varuhurame po ti gapojykahara'ga ga nupã hamo. Emo po ti gapojykahara'ga ga nupa'ũkari nehẽ, ei Jesus'ga.

–Na tuhẽ. Kiroki ĝa pe ahe omondo hete – ĝa na jitehe po ti tomondo hete hamo. Kiroki ĝa pe ahe koji'i omondo – ĝa po ti koji'i tomondo hamo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

*Ojogwayva po ti ĝa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga
(Mateus 10.34-36)*

⁴⁹ –Ajo ji yvya koty jitekovo tamboukwaha vvyakotyve'ĝa ndeaporoĝita javo. Po kiro ĝandeaporoĝita ji amboukwaha ojĭkwe ramo. A'ereki nahã jiporavykyhava, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Tupana'ga e'i ji ve: “Aerẽ po ti ojipe'ĝa imondoi hahyva'ea nde ve nde jukavo nehẽ,” ei ga ji ve. Tuhu ti hahyva'ea ji ve a'ero. A'ereki ji ga nhi'ĩpo'ru pota. Anhimbaekwahi ji jivy'are'yma hahyva'ea imbuhua.

⁵¹ –Marã pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga. “Jesus'ga rura ĝwaramo po ti vvyakotyve'ĝa py'a rukatui nehẽ.” Nahã po pe ei pejiyvyteri pe naerũ? A'e ji pe me: Tape'ei ti a'ea. Jirura ĝwaramo po ti ĝapy'a ndukatui nehẽ. Ojogwayva po ti ĝa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga.

–Ojipe'ĝa po ti ji arõhetei nehẽ. Ojipe'ĝa po ti nanhiarõi nehẽ. Nurã po ti ĝa jogwayvari ji rehe nehẽ.

⁵² Kiro po ti ongapypeve'ĝa cincove'ĝa jogwayvari nehẽ.

Trêsve'ĝa po ti doisve'ĝa rayvari nehẽ.

Doisve'ĝa po ti trêsve'ĝa rayvari nehẽ.

⁵³ Akwaimbae'ga po ti gwayva gwa'yra'ga nehẽ.
 Gara'yra'ga po ti ga rayva nehẽ no.
 Kunhangwerahẽa po ti gwayva gwa'yrahẽa nehẽ.
 Hẽara'yrahẽa po ti hẽa rayva nehẽ no.
 Gwayva po ti kunhangwerahẽa o'aihẽa nehẽ.
 Hẽa'aihẽa po ti hẽa rayva nehẽ no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Ikwahavukahava
(Mateus 16.2-3)

⁵⁴ Kiro Jesus'ga ei pevove'ga pe:

–Po kwara ihoa koty hovagwevagwe ġwerĩ kwara, a'ero pe ei: “Nimbegwei amana,” pe'e pe. Oky tuhẽ a'ero. ⁵⁵ Po nhimbya hugwi yvytua uhu, a'ero pe ei: “Kwarahyahi po ti nehẽ.” Kwarahyahi tuhẽ a'ero. ⁵⁶ Pe pehepia yvaga ikwahava aerẽva'ea. Nurã pe ei: “Aerẽ po ti ikyri nehẽ.” Pe pehepia avova'ea ikwahava aerẽva'ea. Nurã pe ei: “Aerẽ po ti kwarahyahi nehẽ.” A'ea pe pekwaha katu.

–Emo imbaragwahave'ỹve'ga ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea aġwamova'ea – kiroki a'ea ikwahavuka aerẽva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerẽva'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe. Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga. Maranameuhũ pe napembaragwahavi aġwamova'ea rehe nhinhi'igã renduvame! Onhimiva'ea nhinhi'igã pe me naerũ?

Pejeaporoġita ti, ei Jesus'ga
(Mateus 5.25-26)

⁵⁷ –Pe tuhẽ pekwaha hamo! ei Jesus'ga. Maranameuhũ pe napendeaporoġitakatui naerũ ikwahave'yama? Pekwaha ti! ei Jesus'ga. ⁵⁸ Kiro po ti ji imombe'ui pe me ikwahavuka pe me nahã ti pejeaporoġita katu javo. Ji rendu ti a'ero.

–Po nde te'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehẽ: “Xaho tuhẽ ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehẽ. “Ga pe po ti ji nderekote'varuhua mombe'ui nehẽ te'i ti ga nhandereaporoġita pe javo,” e po ti ga nde ve nehẽ. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri ejirokwa ti javo ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhẽ ti xanhimbovyvy na'ẽ.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehẽ, a'ero po ti ga nde rerohoahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehẽ. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehẽ. ⁵⁹ A'e ji pe me: A'ea pype po ti nde pytai nehẽ. Nde imondokatupave'ymame ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

13

Pemano pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ

¹ A'ea Jesus'ga imombe'urẽ pevove'ga pyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

–Pilatos'ga ahe jukaukari ojiheva'ea Galilíapeva'ea ko. Okwava'ẽ pota Galilíapeva'ea mbatepyryva ikwava'ẽhava rehe Tupana'ga pe okovo. Ahe mbatepyryva jukarame Pilatos'ga ahe jukaukari. Aherekoa ono'õ mbatepyryva rekoa pavẽi ga ahe jukaukarame, ei ġa Jesus'ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahũ ahe Galilíapeva'ea ogwyrripeve'ga hohe. Nurã Pilatos'ga ahe jukaukari.” A'ea po pe ei naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

³ –A'e ji pe me: Pe ndapekwahavi pe'erame nanongara. A'ereki ahewyrripeve'ga oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikovo. Pepohire'ymame jugwi pe nhaporemõ po ti pemano no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

⁴—O'a onga jo'ajo'ara Jerusalémmeve'ea rehe dezoitova'ea rehe ahe jukavo Siloépeve'ğa gwyri pe. Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahũ dezoitova'ea ojipe'ğa hohe Jerusalémmeve'ğa hohe. Nurã ahe rehe onga jo'ajo'ara ari.” A'ea po pe ei naerũ?

⁵—A'e ji pe me: Pe ndapejapyakakatui ahe rehe. A'ereki Jerusalémmeve'ğa oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohire'ymame jugwi pe nhaporemõ po ti pemanõ no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ğa ға pe.

Ahã yva'ia figueira rehe

⁶Kiro Jesus'ğa imombe'ui ға pe ojo'java'ea. Ga mbo'eavo ga ei ға pe:

—Akwaimbae'ğa oho ko pe uva tymipyra pype. Pevo i'yva ami figueira. Oho ga heka hehe yva'ia figo ta'u ti javo. Ndogwerekoi yva'ia figo hehe reki. ⁷A'ero ga ei ғwemitymipyra repiakatuhara'ğa pe: “Três anos imbokwara'ara'ari ji rujirurame avo heka figo figueira rehe. Ahã reki. Eha ti a'ero. A'ereki o'ã novia yvya po'ruavo,” ei ga.

⁸—A'ero garemitymipyra repiakatuhara'ğa ei: “Na ti ojipeji um ano imbokwara'ari hehe nehẽ. Kiro po ti ji hyvykoi yvya imondovo i'atagwera yvapo pyri nehẽ. ⁹Po i'a nehẽ, a'ero pyry. Po ndi'ai nehẽ, a'ero ti emboharuka,” ei ga ga pe, ei Jesus'ğa imombe'gwovo.

Jesus'ğa omombi onhimombeva'ea karugwara

¹⁰Aerẽ sábadõ rupi kiro Jesus'ğa ға mbo'ei gwe'yja'ğa jatykahava pype.

¹¹Ipye kunhangwerahẽa reko. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ari hẽatetirũa rehe. A'ea rupi hẽa nopo'ağatui. Onhimombe hẽa okovo. A'ereki anhağa nomopo'ağatuukari hẽa pe. ¹²Hẽa repiagame Jesus'ğa ei hẽa pe:

—Kunha, ei ga. Avo ejo.

Hẽa rurame ga pyri ga ei hẽa pe:

—Ndepiro'y nde netetirũa hugwi kiro, ei ga.

¹³Hẽa rehe ga pokogi kiro. A'ero kotihĩ hẽa po'ağatui. Tupana'ğa mboheteavo hẽa ei:

—Pyry hete Tupana'ğa ji ve, ei hẽa gworygworyvamo ga rehe.

¹⁴Kiro huvihava'ğa judeus'ğa jatykahava pype ga nhimboahivi Jesus'ğa pe. A'ereki sábadõ rupi Jesus'ğa omombi hẽatetirũa judeus'ğa poravykye'yma rupi. A'ero huvihava'ğa ei ipypeve'ğa pe:

—Oporavyky po ahe ojipea rupi seis dias rupi hamo. A'ea rupi ti pejo tomombi ga petetirũa. Sábado rupi rui po ti ga tomombi petetirũa nehẽ, ei ga ғajatykahava jaramo.

¹⁵A'ero Jesus'ğa nhandepojykaharete'ğa ei ijara'ğa pe ipypeve'ğa pe no:

—Pe'e pe ji ve: “Oko te'varuhu ga. A'ereki ga oporavyky sábadõ rupi.” Nahã pe ei ji ve, ei Jesus'ğa. Pehe reki okokatu'ãva'ero peko. Pe nhaporemõ peporavyky sábadõ rupi no! A'ereki sábadõ rupi pembopiro'y penhenymbava boi burro reheve hapyja hugwi herogwovo y pe imboy'gwovo.

¹⁶—Hẽa reki, Abraãova'ea rakykwepoharamo ko hẽa, ei Jesus'ğa. Satanás'ğa okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ğa anhağa ruvihavuhu'ğa, gaha hẽa pojykauka ojipyri'eva pe. Nurã hẽa nopo'ağatua'javi. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ara'ari hẽa pojykaukaramo. Jihi a'e: Pyry ji imbopiro'y karugwara hẽa hugwi sábadõ rupi, ei Jesus'ğa.

¹⁷Ga nhi'igame ga'arõe'ỹve'ğa ndipoyjayjari. Ipypeve'ğa reki ға ndoryndoryvamo Jesus'ğa rehe onhimongyavo. A'ero ға ei:

—Oapo hete Jesus'ğa ahemonhimomby'ava'ea pyryva'ea. Ipopoaka hete ga, ei ға gworyvamo garembiapopava rehe.

Mostarda ra'ynha xunhiheteva'ea
(Mateus 13.31-32; Marcos 4.30-32)

¹⁸ Ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

–Marã hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvi-havuhhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. ¹⁹ Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. Henhunhame mostarda roryroryvamo. Aerẽ yvovouhuro tuhẽ. A'ero gwyrã'ia ruri onhimongyavo upa hakã rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'yve'ġa po ti he'yjuhu nehẽ javo.

Pão imbovuhava
(Mateus 13.33)

²⁰ Ojipea pyvõ ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

–Marã hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvi-havuhhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. ²¹ Kunhangwerahẽa opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hẽa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pão javo. A'ero hẽa igwaragwarai humbirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ġa herojijyi ojeaporoġita nehẽ javo.

Porta'ia ndipypiriva'ea
(Mateus 7.13-14, 21-23)

²² Aerẽ Jesus'ga hogahoi ojipejipe pe cidades pe. Cidades'i pe ga hoi no. Pevopevo ga ġa mbo'embo'eavo ogwovo Jerusalém me.

²³ Pevove'ga e'i Jesus'ga pe:

–Orepojykaharetero emombe'u ore ve. Tupana'ga omombo aherekote'varuhua ahe hugwi okovo. Maramomi ġa hugwi po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa nderogwovo yvagi pe nehẽ toko ti ġa jireheva'ero javo? Ndahe'yi po ġa? ei ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

²⁴ –Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga rongã apoa. Pejirokwa hete ti penhimongiavo Tupana'ga rongã pype porta'ia rupi ndipypiriva'ea rupi ga pyri. A'e ji pe me: Pejirokwa hete ti penhimongiavo. A'ereki he'yjuhuve'ġa oki pota garonga pype novãa. Emo ġa ndoki.

²⁵ –Aerẽ po ti Tupana'ga po'ami hovapytyma porta nehẽ. Po pe ami mytu'ẽ me a'ea rupi, a'ero po ti pe kwapekwari porta rehe novãa nehẽ. A'ero po ti pe ei nehẽ: “Ehovapytymba'vo ti porta ore ve orepojykaharetero.”

–A'ero po ti ga ei pe me nehẽ: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehẽ. Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero,” e po ti ga nehẽ.

²⁶ –A'ero po ti pe ei nehẽ: “Oro'u ko ore nde pyri ikwehe. Erembo'e nde pehea rupi orecidade rapea rupi ikwehe.”

²⁷ –A'ero po ti ga ei pe me nehẽ: “A'e ji pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero. Pejipe'a pa ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'ymi pe pekote'varuhu.” A'ea po ti ga ei pe me nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ A'ea rupi po ti pe ġa ndepiagi nehẽ: Abraão'ga, Isaque'ga, Jacó'ga nehẽ. Pe ġa ndepiapavi Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uhara'ġa nehẽ no. Okipavipe po ti ġa Tupana'ga rongã pype pe ġa ndepiagame nehẽ. Tupana'ga nape-mongiukari ġwonga pe nehẽ. A'ea rupi po ti pe jehe'oi pejihe penhi-monha'ngavo hahyrame pejive pevo nehẽ, ei Jesus'ga.

29 –Uhu po ti ojipe'ga nehē. Kwara ipora hugwi po ti ga nduganduri kwara ihoa hugwi no, tyapyra hugwi no, nhimbya hugwi no. Ga uhu oapyga nehē ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga ga pe.

30 –Pehendu ti! ei Jesus'ga. Kiroki ga huvihava rūi aḡwamo – jara'ga po ti huvihava nehē. Kiroki ga huvihava aḡwamo – jara'ga po ti ndokoa'javi huvihavamo nehē, ei Jesus'ga ga pe.

*Jesus'ga oarō hete Jerusalém
(Mateus 23.37-39)*

31 Kiro fariseus'ga nduri ovahema Jesus'ga pyri. Ga pe ga ei:

–Heregwovo avo hugwi. A'ereki Herodes'ga nde juka pota, ei ga.

32 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Ga ko huvihavatehea jagwa'ria'java'ea ja raposa ja. Peho ji mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “‘Ehendu ti!’ ei Jesus'ga nde ve. ‘Kiro ji ambojipe'ape'a ahe hugwi anhaḡa Diabo'gapyriva'ea. Amombimombi ji ahetetirūa ahe hugwi no aḡwamo. Nahā ji poravykyi kiro. Ko'emame na jitehe ti. A'ea py'rovo po ti ji poravykypavi nehē.’ A'ea Jesus'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji Herodes'ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

33 –Pe'e katu pe pe'erame ji ve: “Heregwovo.” Na tuhē. Taho ti ji jigwovo pea rupi kiro ko'emame no a'ea py'rovo no jigwovo cidade de Jerusalém me. A'ereki Jerusalém me jate ga Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea juka pota jipi. Pevo jitehe po ti ga tajijuka nehē naerū! ei Jesus'ga ga pe.

Kiro Jesus'ga ei cidadepeve'ga pe Jerusalémmeve'ga pe:

34 –Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga. Tupana'ga ahe mondoukarama pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiḡa omono'ono'ō gway'ria opepoa gwyri pe. Na jitehe he'yjuhuva'ea rupi ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiḡa ja pe nderekokatupota novīa. Emo pe ndapepotaruhui, ei Jesus'ga.

35 –Pehendu ti a'ero! Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehē. Ga ndohepiakatua'javi pejatykahavuhua a'ero nehē. Pe tehe po ti peko a'ero nehē. Pe ndajirepiaga'javi nehē, a'e katu ji pe me. Aerē jate po ti ji rura'javi nehē. A'ea rupi po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ti tomombyry Jesus'ga pe. Gaha Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehē, ei Jesus'ga.

14

Jesus'ga omombi ahevuvura ahe hugwi

1 Aerē sábadu rupi Jesus'ga hoi fariseus'ga nduvihava'ga ronga pe ta'u ji pevo javo. Ga vahemame garonga pe ga Jesus'ga repiahetei fariseu'ga fariseu'ga pavēive'ga pavēi javo ojohupe:

–Mara'ngu po ti Jesus'ga okote'varuhuavo nehē? Po nahā, a'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē, ei ga ojohupe.

2 Jesus'ga rovai pyteri pe oko itetirūave'ga. Ovuvu pa ga hugwi gapya gajyva. 3 Kiro Jesus'ga ei judeus'ga mbo'ehara'ga pe a'ero – kiroki ga ombo'e jipi Moisésva'ea rembikwatijara rehe. Ga pe fariseus'ga pe no Jesus'ga ei:

–Mahā po pyry? Mara'ngu po sábadu rupi ahe imombiga ḡatetirūa ga hugwi? Mara'ngu po ahe imombige'yma ḡatetirūa sábadu rupi? Mahā po pyry?

A'ea Jesus'ga ei ga pe tonhi'īpondekwa ti ga javo.

4 Emo ga nonhi'īpondekwa. A'ero Jesus'ga pokogi itetirūave'ga rehe imombiga gavuvura ga mondouka garonga pe. 5 Ga pe Jesus'ga ei:

–Erereko po nde jumento. Boi po nde erereko. Po nerenymbava ihiri ikwaruhua pype, a'ero po kotihī nde ipyhygi enhenymbava henohehema

jugwi sábadu rupi. Nahã nde enhenymbava rereko katu. A'ereki pyry nerenymbava nde ve.

A'ea Jesus'ga ei fariseus'ga pe judeus'ga mbo'ehara'ga pe no pyry ji ite-tirũave'ga pokogi sábadu rupi no javo.

⁶ Nonhi'ĩpondekwavi ġa. A'ereki ġa ġwenohe' tuhe sábadu rupi.

Nonhimboheteri po ahe hamo

⁷ Kiro ġa nduri fariseus'ga ojipe'ga ndeheve – kiroki ġa fariseu'ga ġa mono'oġuka ġa mbuhuruka ġwonga pe i'gwovouka ġa pe. Oapy ġa huvihava'ga apykava rehe ikatuvave'ga rehe. “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheterave,” ei ġa. “A'ereki nhande ġa hohe,” ei ġa ovytyeri pe.

Ga apygame hehe Jesus'ga ġa ndepiagi. A'ero ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea ġa pe. Ga pe ga ei:

⁸ –Po toryva jara'ga pe mono'oġukari pe'u ti javo toryvi pe ġamohembirekohai pe. Pehorame toryva repiagi ti tapeapygi huvihava'ga apykava rehe ikatuvave'ga rehe tianderepia pa ti ġa jave'yma. Mara'ngu po ijara'ga javo ndehoheve'ga pe: “Herejo toryva repiagi”? ⁹ A'ero po ti ga ruri nehẽ. Nurã po ti ijara'ga ei pe me nehẽ: “Na ga apygi pe py'rovo huvihava'ga apykava rehe ikatuvave'ga rehe.” Ga erame na pe me, a'ero po ti pe ndapepoyjayjari nehẽ pejigwovo peapyga irupe okoteheve'ga apykava rehe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁰ –Po toryva jara'ga pe mono'oġukari toryva repiagauka pe me nehẽ. Peapy na'ẽ ti okoteheve'ga apykava rehe. Aerẽ po ti ijara'ga ruri javo pe me nehẽ. “Pejikoty'a pe ji pavẽi,” e po ti ga pe me nehẽ. “Ikatuvave'ga rehe ti peapy huvihava'ga apykava rehe.” Ga erame na, po ti ojipe'ga ga renduvi – kiroki ġa oapy pe pyri. A'ero po ti ġa ei pe mombe'gwovo: “Gahã ore hohe.” Nahã po ti ġa ei pe mboheterave nehẽ, ei Jesus'ga.

¹¹ –Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ga hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboheterave pepopoakaramo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Pe ndapekoi huvihavamo. Napenhimboheteri po pe hamo a'ero!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ, ei Jesus'ga. Po pe napenhimboheteri ojipe'ga pokokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² Jesus'ga ei fariseu'ga pe – kiroki ga ombuhuruka ga ġwonga pe e'u ti ji pyri javo. Ga pe Jesus'ga ei:

–Nde japorame mbatera to'u ti ġa javo, terembuhurukari ti ġa ejipyri – kiroki ġa ojikoty'a nde pavẽi. Terembuhurukari ti neirũ'ga, eje'yja'ga, imbateve'ga. Terembuhurukari ti nanongara'ga arimo ypytunimo no to'u ti ġa javo. Po nde ġa mbuhurukari, aerẽ po ti ġa ei nde ve nehẽ: “Herejo i'gwovo kiro oreronga pe.” Nahã po ti ġa toryva kwepygi nde ve nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

¹³ –Po nde japorame toryva koji'i pyry nde ġa mbuhurukari imbatere'ỹve'ga, ika'naka'nauhũve'ga, ipyka'naka'nave'ga, heakwagweve'ga. Nanongara'ga embuhuruka ti to'u ti ġa ji pyri javo. ¹⁴ A'ero po ti pyryhetero nde ve nehẽ. Ga po ti ndokwepygi toryva nde ve nehẽ. Tupana'ga reki ga pyryhetero nde ve nehẽ omanove'ga mbogweravame pyryve'ga mbogweravame nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Hehanhuhũ toryva (Mateus 22.1-10)

¹⁵ Jesus'ga pyri ġa i'ui oapyga mesa pyri Jesus'ga renduva. Gapyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

–Horyory po ti ga nehē – kiroki ga o'u Tupana'ga ruhava pype Tupana'ga rekorame nhanderuvihavuhuhetero, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁶ A'ero Jesus'ga ga mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. Imombe'gwovo ga ei ga pe:

–Marã Tupana'ga yvyakotyve'ğa nderekoukari okorame ġanduvihavuhuhetero? A'ea rehe po ti ji nde mbo'ei ikwahavuka nde ve imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ga pe. Akwaimbae'ga ei he'yjuhuve'ğa pe: “Kiro po ti ji japoukari toryva. Pe'u ti ji pyri,” ei ga ġa pe. A'ero ga hoi japovouka, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ¹⁷ Omboavujikwepavuka ga inoġuka. A'ero ga ojipyryve'ga mondoukari ġa pyri. Ga pe ga ei: “Eho javo ġa pe: ‘Hepejijo kiroġwe. A'ereki ga omboavujikwepavuka mbatera pe me’.”

–“Kwa,” ei ga ogwovo javo ġa pe.

¹⁸ –Ganhi'iġa renduvame ġa ndohopotari toryvi pe. Ga pe ġa eġa'ei: “Ndorohoi ore. A'ereki nahanahã ore oroko,” ei ġa.

–Peropero gapyryve'ga hoi ġa momorandupava novã a'ero. Ojipe'ga pyri na'ë gapyryve'ga hoi javo ga pe: “Herejo i'gwovo. Omboavujikwepavuka jiruvihava'ga nde ve.”

–Emo ga ei gapyryve'ga pe: “Apyhy ko ji kohoa itambere'ia mondovo. Taho ji hepiaga. Nurã ji ei nde ve: Ji mombe'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

–“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

¹⁹ –Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero javo: “Herejo i'gwovo.”

–Emo ga ei gapyryve'ga pe: “Apyhy ko ji he'yiva'ea nhirenymbava dez boi itambere'ia mondovo. Taho ti ji hepiaga ipopoakara toporavyky boi ji ve. Nurã ji ei nde ve: Ji mombe'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

–“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

²⁰ –Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero.

–Emo gaha e'i gapyryve'ga pe: “Nhirembireko ji hëa pavëi ko. Nurã ji ndahoi i'gwovo ga pyri,” ei ga gapyryve'ga pe.

²¹ –A'ero gapyryve'ga jivyri ua gwuvihava'ga pyri. Omombe'u pa ga ga pe ġanhi'iġagwera. “Nduri tuhë ġa,” ei ga. “A'ereki nahanahã ġa oko.”

–A'ero garuvihava'ga nhimboahivi ġanhi'iġagwera renduvame. A'ero ga ei ojipyryve'ga pe: “Haite! Eho ti pehea rupi cidade rapea rupi ja'oga rupi cidade pe. Eru ti ġa: imbatere'yve'ğa, ika'naka'nauhëve'ğa, ipyka'naka'nave'ğa, heakwagweve'ğa. Emongi ti ġa nhironga pype to'u ti ġa.”

²² –Kotihĩ gapyryve'ga hoi ga nhi'ipo'ruavo. Iporia'ive'ga pe nhaporemõ ga ei: “Hepejijo ji rupi. Pe'u ti jiruvihava'ga pyri.” Nahã ga ġa nderuri gwuvihava'ga rongga pe ġa nderovahema ġa mongiavo ipype. A'ero ga hoi gwuvihava'ga pyri javo: “Aru pa ji ġa. Ndohygi reki ġa mesa rehe,” ei ga gwuvihava'ga pe.

²³ –A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Eho ti cidade hugwi pepukuhua rupi pehe'ia rupi no pevove'ğa mbuhuruka tuhë nhironga pe. Ohygahi ti ġa nhironga rehe nehë. ²⁴ A'ereki ji a'e nde ve: Jypyve'ğa – kiroki ġa nde hoypyrame nduri – ġa ndo'ui'i'i po ti nhiremimboavujikwerukava'ea. Iporia'ive'ga jate po ti o'u,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

*Jesus'ga arõheterame ahe oko garemimbo'eharamo
(Mateus 10.37-39)*

²⁵ Aerë Jesus'ga hogahoi pehea rupi tahõ ti ji Jerusalém me javo. Ga rupi he'yjuhuve'ğa hogahoi. Opyryryma Jesus'ga ei ġa pe:

²⁶ –Po ga uhu ji pyri tako ji neremimbo'eharamo javo. Ji arõheterame po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehë. Koji'i ti ga tanhiarõ hete gwuva'ga arõa

hohe, oyhëa arõa hohe, gwembirekohëa arõa hohe, gwa'yra'ga arõa hohe, oirũ'ga arõa hohe, okuvyra'ga arõa hohe gwendyra'ga arõa hohe. Koji'i ji arõheterame ga'arõa hohe po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehë. Koji'i ga ga arõrame nhiarõa hohe, namongoi po ti ji ga nhiremimbo'eharamo nehë. Gwemimbotarimo rehe ga rekorame po ti ji namongoi ga nhiremimbo'eharamo nehë. Ji rehe jate ti ga toko ji arõheteavo, ei Jesus'ga.

²⁷ —Po ti ojipe'ga imbohahyukari ga pe ga jukavo vehevi nehë ereko nde Jesus'gareheva'ero javo ga pe, toko jitehe ti ga nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'ymame nhiremimbotarimova'ea rehe ti ga tokoyme nhiremimbo'eharamo nehë, ei Jesus'ga ga pe.

²⁸ —Po peapo pota onga jo'ara, a'ero pe peapyna'ëi pejapyakakatuavo hehe. Pejiyvyteri pe pe ei nehë: “Marã? Ohy re po ti hehe nhiitambere'ia ikwepykavamo ji japorame nehë? Marã? Ndohygi po ti nhiitambere'ia hehe ikwepykavamo nehë?” A'ea pe ei pejapyakakatuavo ikwahava. Ihygame jate po ti pe japoï nehë, ei Jesus'ga.

²⁹ —Pejapyakakatue'ymame ikwahave'ymame po ti pe imbovyri okyta tehe japopave'yma nehë herekoa'jave'ymame itambere'ia nehë. Hepiagame ga nhaporemõ ga e'ie'i pe me pe jaita a'ero nehë. ³⁰ “Pehepia ti ga! Ndoapoi gweuhu ga,” e po ti ga pe mombe'gwovo nehë, ei Jesus'ga.

³¹ —Po huvihavuhu'ga oho pota ojipe'ga nduvihavuhu'ga rovatiamo ga rurame otavuka ga pe, a'ero ga apyna'ëi ojapyakakatuavo hehe. Oyvyteri pe ga ei nehë:

—“Nhipavëive'ga ko he'yive'ga dez milve'ga soldados'ga. Emo vinte milve'ga soldados'ga ko gapavëive'ga. Gapavëive'ga he'yjuhu hete nhipavëive'ga hohe reki. Marã po ti nhipavëive'ga ga nderekoi ga novatiamo ga ndurame otavuka ji ve nehë? Mara'ngu po ti ga ga jukavo nehë?” ei ga oyvyteri pe.

³² —Ojapyakarë hehe ga ei oyvyteri pe: “Nhipavëive'ga po ti ndipopoakari ga pe nehë. Nduri ve ga. Irupe hete ga ji hugwi. Amondouka po ti ji ojipejipejiteve'ga nhipavëive'ga ga pyri nehë te'i katu ti ga ga pe ga ma'ngoma'ngoga. Nurã ndura'javi po ti ga otavuka ji ve nehë.” A'ea huvihavuhu'ga ei ikwahava ojapyakakatuavo, ei Jesus'ga.

³³ —Na jitehe penhimbopiro'y ti pejeaporoğita hugwi peapoa hugwi no pejapyakakatuavo na'ë. Pe'ji ti: “Kiro ti ji tako Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi jate. Jiapoa ko ga'apoa kiro.” Po pe ndape'ei a'ea penhimbopiro'ye'yma pejeaporoğita hugwi, a'ero po ti pe ndapekoi nhiremimbo'eharamo nehë, ei Jesus'ga.

*Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera
(Mateus 5.13; Marcos 9.50)*

³⁴ —Jukyra ko pyry. A'ereki omongo katu mbatera imonemukare'yma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Po jukyra ndapyryva'javi, marã po ti ahe imombyryva'javi jukyra a'ero nehë? Ahe nombyryva'javi tuhë jukyra! ei Jesus'ga. ³⁵ A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Ahe nomondoï yja pype tombohory nhiremityma javo. A'ereki nombohoryvi aheremityma. Ahe nombojihe'arukari i'atagwera rehe imondovo yja pype nhiremityma tombohory javo. A'ereki jukyra ndapyryva'javi. Omombo ahe a'ero.

—Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhũ pe ojipe'ga mongokatui naerũ? Maranuhũ po ti ji nhimoïrũukara'javi pe me nehë pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ga pe javo pe me naerũ? Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ga pe.

15

Ovelha ika'nhymipyra (Mateus 18.12-14)

¹ Aerē itambere'ia mono'ōhara'ğa nduğanduri Jesus'ga pyri okote'varuhuve'ğa pavēi. Ga uhu pa onhimono'oğa Jesus'ga pyri tihendu Jesus'ga javo. ² Fariseus'ğa ġambo'ehara'ğa pavēi ndopotari okote'varuhuve'ğa ndurame Jesus'ga pyri. A'ero ġa ei:

—Ojihe'a Jesus'ga okote'varuhuve'ğa ndehe gworygworyvamo ġa ndehe! Ga pyri ga i'ui no, ei ġa.

³ Nurā Jesus'ga imombe'ui fariseus'ğa pe ojo'java'ea. Ga mbo'eavo ga ei:

⁴—Po pe pereko penhenymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy pe hugwi, ndapehoi re po pe heka naerū? Peheja po pe naerū he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ongae'yi me pejigwovo hekapige'yma ojipeji ika'nhymava'ea repiaga. ⁵ Hepiagame po pe imondoi peahavi pejoryjoryvamo herua. ⁶ Pevahemame penhonga pe po pe ġa mbuhurukari pejipyri pejikoty'ave'ğa pejikotyve'ğa ndeheve. Pe'e po pe ġa pe: “Pejoryjory ti ore pavēi. A'ereki ore orohepia orerenymbava ovelha ika'nhymipyra.” Nahā po pe ei, ei Jesus'ga.

⁷—Na jitehe yvagipeve'ğa ndoryndoryhetero yvagi pe okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi. Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri. Noka'nhyma'javi ga Tupana'ga hugwi. Oka'nhyve'ğa ja rūi noventa e nove pyryve'ğa ndekoi, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Koji'i yvagipeve'ğa ndoryndoryvamo ojipeji'ga rehe oka'nhymipyra'ga rehe ga pohirame okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

Itambere'ia ika'nhymipyra

⁸ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Po kunhangwerahēa gwereko itambere'ia dez moedas de prata, ei Jesus'ga. Po hēa omoka'nhy ojipeji ġwonga pype, a'ero po hēa imondygi lamparina tahepia ti itambere'ia javo. Opehiphi katu po hēa ġwonga pype ytya mbojatyka itambere'ia rekapige'yma hepiaga, ei Jesus'ga. ⁹ Itambere'ia repiagame po hēa ġa mbuhurukari ojipyri ojikoty'ave'ğa okotyve'ğa no. A'ero po hēa ei ġa pe: “Pejoryjory ti ji pavēi. A'ereki ji ahepia itambere'ia nhiremimoka'nhymipyra,” e po hēa, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁰—Na jitehe Tupana'gapyrive'ğa yvagipeve'ğa ndoryndoryvamo okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi ojipejive'ga. Noka'nhyma'javi ga Tupana'ga hugwi. A'ereki Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ğa pe.

Gara'yra'ga oka'nhymipyra'ga

¹¹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Mokōi akwaimbae'ga ra'yra'ğa. ¹² Uva'ga pe ipyahuve'ga ei: “Apī,” ei ga. “Aheruva'ga ti tomo'ē ombatera gwa'yra'ğa pe ġa yvuakarame. Emo'ē ti kiro a'ero. Embuhu ji ve kiro jiapoa,” ei ga. A'ero garuva'ga imo'embavi ombatera he'yiva'ea gwa'yra'ğa pe imondovo, ei Jesus'ga.

¹³—Aere'ī ipyahuve'ga imono'ombavi ombatera. Kiro ga herohoi. Paivo ga hoi upa. Pevo gwe ga hogahoi hepia'ngia rehe. Nharuiveuhū ga okovo.

¹⁴—Oitambere'ia ga imondopavi a'ero hehe. A'ea rupi tiruahū ġagwyrī pe. A'ereki itymipyra nahenhui. Ahā tuhē mbatera pevo a'ero. Kiro ġa jukapa-hetei ty'ara. Ga ndogwerekoa'javi ojive no. A'ero ty'ara ga jukai. ¹⁵ Nurā ga hoi oporavykyavo pevove'ga pe tapyhy mbatera jijive javo. Pevove'ga omboporavyky ga a'ero ga mondovo nhuhū me. “Ehepia katu ti porcos tohoyme ti a'ea hugwi i'urame,” ei ga ga pe.

16 –A'ero ga hepiakatui porcos ga pe okovo. Ougwei ga ipoitava reki tanhimoytaromouka javo novĩa. A'ereki ġa nomondoï ga pe, ei Jesus'ga.

17 –Aerẽ ga japyakwapupugamo. “Garamo ji pytauhui avo naerũ?” ei ga oyvyteri pe. “O'u katu ġa mbatera – kiroki ġa oporavyky jiruva'ga pe. Ga ndohygi reki hehe. He'yiva'ea hembyruera ġa gwereko a'ero. Emo jihi kiro po ti amano avo jitekovo. A'ereki ji juka hete ty'ara,” ei ga oyvyteri pe.

18 –“Aho aha po ti ji nhivahema apina'ga pyri nehẽ. A'e po ti ji ga pe nehẽ: Apĩ, ji rekote'varuhui Tupana'ga pe yvagipeve'ga pe. Nde ve ji rekote'varuhui no. 19 Ere'e po nde ji ve hamo: ‘Jira'yra'ga rũi kiro ga rekoi ji ve.’ A'ea po nde ei ji ve hamo. Na ji poravykyi nde ve nehẽ oporavykyve'ġa ja a'ero nehẽ. A'ea po ti ji ei jiruva'ga pe nehẽ.” A'ea ga ei oyvyteri pe ojapyakavo oina, ei Jesus'ga.

20 Ovy ga a'ero opohia oporavykyia hugwi porcos reja ua pea hugwi.

–Ovahẽ ġwerĩ ga uva'ga rongga pe ua. Irupe garuva'ga gwa'yra'ga repiagi. “Kiroġwe jira'yra'ga jivyra'javi ji pyri. Aporogwety ji ga,” ei ga. A'ero ga nhani ga repenhana. Obeiġa ga ga gworygworyvamo ga rehe ga anhuvana.

21 –Kiro ipyahuve'ga ei uva'ga pe: “Apĩ,” ei ga. “Ji rekote'varuhui Tupana'ga pe yvagipeve'ga pe oji'i. Nde ve ji rekote'varuhui no. Ere'e po nde ji ve hamo: ‘Jira'yra'ga rũi kiro ga rekoi ji ve.’ A'ea po nde ei ji ve hamo,” ei ga.

22 –Emo garuva'ga e'i ojipyrive'ġa pe: “Haite! Peru ti tapy'ynhapikatua – kiroki a'ea koji'i ikatu. Pemongiuka ti ga pe. Pemondo ti gapoakaġareheva'ea gapoakaġa rehe. Pemondo ti ga pe sandálias no,” ei ga ġa pe. 23 “Peho ti herua imboky'rauhu'iva'ea bezerro yuranuhũa ra'yra. A'ea nhande iporakahetei. A'ea pejuka ti,” ei ga. “Ti'u ti. Tiapo ti toryva. 24 A'ereki jira'yra'ga horame ji hugwi ji ei: Omano ga. A'ereki ji a'e ikwehe'i: Ji ndahepiaga'javi po ti ga nehẽ. Kiro ga jivyra'javame ji pyri ji ei: Okwerava'ja ga. Oka'nhymypy ko ga ji hugwi ohorame ji hugwi. Kiro ji ga repiaga'javi,” ei ga ojipyrive'ġa pe.

–“Kwa,” ei ġa ogwovo. Kiro ġa japoï toryva.

25 –Ojihuvypyve'ga rekoi ko pe. Kiro ga ruri ojivya onga pe. Ovahemame ga henduvi. A'ero ga ei oyvyteri pe: “Opy po ġa imonhi'iġa,” ei ga.

26 –Ojipyri ga ojipyrive'ga mbuhurukari javo ga pe: “Maraname ġa japoï toryva?” ei ga.

27 –“Neirũ'ga uhu,” ei gapyrive'ga ga pe. “Nderuva'ga ga rerekokatua'ja. ‘Nitetirũi ga,’ ei nderuva'ga. ‘Okoji jira'yra'ga,’ ei ga. Nurã nderuva'ga ojukauga imboky'rauhu'iva'ea bezerro,” ei ga.

28 –Ojihuvypyve'ga onhimonha'nga henduvame. Ndokipotari tuhẽ ga onga pype toryva repiagi. A'ero garuva'ga hemi ua ga pyri. “Herejo tuhẽ,” ei ga gwa'yra'ga pe. A'ea ga ega'ei ga pe.

29 –A'ero ojihuvypyve'ga ei uva'ga pe: “Ji rendu ti! Imbokwara'ara'arame jihi aporavyky hete nde ve jitekovo. Nane'ymi nenhi'iġa rupi ji ako katu. Ji ve nde nerembuhuri'i'i xunhiva'ea cabrito. Poi nde nerembuhuri ji ve toapo ti ga toryva javo ojikoty'ave'ġa pavẽi. 30 Gaha reki, ndera'yra'ga, ga jig-waraipavi neitambere'ia rehe imondovo ahe'upahara'ġa pe. Ga rura'javame nde ijukaukari ga pe imboky'rauhu'iva'ea bezerro,” ei ojihuvypyve'ga uva'ga pe.

31 –“Pi'a,” ei garuva'ga ga pe. “Nane'ymi nde ruvi ji pyri. Nhimbatepava nembatera tuhẽ okovo. 32 Pyri nhande roryroryvamo. Nurã ti tiapo toryva. A'ereki neirũ'ga horame nhande hugwi nhande ei: Omano ga. A'ereki nhande xa'e ikwehe'i: Ndihepiaga'javi po ti nhande ga nehẽ. Kiro ga jivyra'javame nhande pyri nhande ei: Okwerava'ja ga. Oka'nhymypy ko ga nhande hugwi ohorame nhande hugwi. Kiro nhande ga repiaga'javi,” ei garuva'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

16

Akwaimbae'ga omoandyandyi gwuvihava'ga

¹ Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe imombe'gwovo ojipea. Ga mbo'eavo ga ei:

–Imbateheteve'ga ei ojipyrive'ga pe: “Ehepia katu nhimbatera ji ve ima'eamo ipyhyga itambere'ia ji ve,” ei ga ga pe.

–“Kwa,” ei ga.

–Aerē imbateve'ga pyri ġa uhu javo ga pe: “Ndepyrive'ga ojigwarajuhu nembatera rehe,” ei ġa imbateve'ga pe.

² –Imbateve'ga ombuhuruka ojipyrive'ga a'ero. Ga pe ga ei: “Garamo nde rekouhui? Nde mombe'u ġa ji ve. Maraname nde jigwarai nhimbatera rehe? Ekwatija ti ji ve imombe'gwovo enhimima'ēa. Tahapia ji. Nde po ti ndereporavykya'javi ji ve hepiage'yma nhimbatera ji ve nehē,” ei ga ga pe.

³ –A'ero gapyrive'ga ei oyvyteri pe: “Marā po ti ji rekoi a'ero nehē? Kiro po ti jiruvihava'ga ji mondohetei ojihugwi ji mboporavykya'jave'yma ojive nehē. Ndajipopoakari ji. Nurā ndahyvykoi ko pe. Naporanduva'uvi ji mbatera ojipe'ġa hugwi. Marā po ti ji rekoi ipyhyga mbatera jijive nehē?” ei ga. ⁴ Ojapyaka ga. “Ah! Kiro ji akwaha!” ei ga. “Nahanahā po ti ji rekoi ġa mbohoryoryva ji rehe nehē. A'ero po ti ġa ji mboapygi ġwonga pype ji rerekokatuavo nehē ji poravykya'jave'ymame ga pe nehē,” ei ga oyvyteri pe.

⁵ –A'ero ġa mbojopy'rupy'ruavo ga ġa mbuhupavukari ojipyri – kiroki ġa ndokwepygi ve garuvihava'ga pe. Urypyve'ga rurame ga ei ga pe: “Maramomi nde nderekwepygi ve jiruvihava'ga pe?” ei ga.

⁶ –A'ero ga ei gapyrive'ga pe: “He'yiva'ea ikava cem tambores de azeite,” ei ga.

–A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rerojijyita. Ndahe'yiva'ea cinquenta tambores jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepygi ga pe nehē,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

⁷ –Ojipe'ga pe ga ei ga rurame: “Maramomi nderekwepygi ve jiruvihava'ga pe?”

–A'ero ga ei ga pe: “He'yiva'ea ha'ynha cem alqueires de trigo.”

–A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rerojijyita. Ndahe'yiva'ea oitenta alqueires jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepygi ga pe nehē,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

⁸ –Aerē ikwahavame garuvihava'ga ei: “Heaporoġita jipyrive'ga ojapyakaheteavo ji moandyita ikwahava.” A'ea ga ei ojipyrive'ga omoandyirame, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

–A'ereki okote'varuhuve'ġa okwaha ojogwerekovo gweaporoġitaro. A'ea ġa ikwahavi pyryve'ġa hohe jireheve'ġa hohe kojahuarupive'ġa hohe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹ –Jihi a'e pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Pemondo ti iporia'ive'ġa pe penhiitam-bere'ia tohoryory ti ġa pejihe. A'ero aerē pe manorame ipyhyga'jave'yma itambere'ia, po ti ġa ndoryndoryvamo jitehe pe ndehe nehē pe mboapyga ojipyri pevo yvagi pe nehē – kiroki a'ea ndopavi nehē. Pevo nane'ymi po ti nde rui ġa pyri nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ –Kiroki ga ndahe'yiva'ea repia katu – gaha he'yjuhuva'ea repia katu no ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ga ndahe'yiva'ea rehe omotetirūa – gaha he'yjuhuva'ea rehe omotetirūa no ahe mbojikoge'yma ojihe, ei Jesus'ga. ¹¹ Po pe ndapepo'rukatui vvyakotyva'ea penhiitam-bere'ia, a'ero po ti Tupana'ga nomondoï oapoa pyryheteva'ea yvagipeva'ea pe me nehē topo'ruyme ti ġa

javo. ¹² Po pe ndapehepiakatui aheapoa ahe ve ahe mbojikoge'yma ojihe, a'ero po ti Tupana'ga nomondo peapoa pe me nehē, ei Jesus'ga.

¹³ —Kiro po ti ji ġa mombe'ui mokonha'ġa ahepojkahara'ġa pe me pe mbo'eavo, ei Jesus'ga. Tiruahū ahe poravykyrame mokonha'ġa pe opo-jkahara'ġa pe. Po ahe oporavyky mokonha'ġa pe, a'ero po ahe ojipe'ga arōhetei ojipe'ga arōe'yma. Ovy'a hete po ahe onhimiarōve'ga rehe ojipe'ga koty ojirovage'yma.

—Na jitehe ahe nonhi'īpo'rukatui Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Tupana'ga okwaha aherekote'varuhua

(Mateus 11.12-13; 19.9; 5.31-32; Marcos 10.11-12)

¹⁴ Jesus'ga imombe'urame ġwemimbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa ga rendupavi. Fariseus'ġa opotaruhu itambere'ia. Nurā ġa ndopotari Jesus'ga remimombe'ua. A'ero ġa Jesus'ga jaihetei ga rerekomemuamo.

¹⁵ Kiro Jesus'ga ei fariseus'ġa pe:

—Pehe peko katu ahe pejepiagame jate. A'ero ahe ei: “Tupana'ga roryroryvamo ġa ndehe ġandekokatua rehe.” Ikwahave'yma ahe ei nahā ombaragwahave'yma ġwaramo pendekote'varuhua rehe. Tupana'ga ki a'e te okwaha pendekote'varuhua. Aheremimboheteve'ea pe Tupana'ga ei: “Ite'varuhu hete!” ei ga.

¹⁶ —Ymyahū ymyahūva'ea ahe mbo'ei Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea nhi'īġagwera rehe no. A'ea rehe ymyahūve'ġa ġa mbo'ei ikwehe'i no nahanahā ti peko katu javo. Kiro João Batista'ga aġwamove'ġa mbo'ei pyryva'ea rehe ji pavēi, ei Jesus'ga. Ga mbo'eavo ore ei ġa pe: Kiro Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero nhande repiakatuavo. Orerenduve'ġa heroviapotahetei orenhi'īga. A'ero ġa ei: “Toko ti ga oreruvihavuhuhetero.” A'ea ġa ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe.

¹⁷ —Po yvaga opa. Po yvya opa. Moisésva'ea remimbo'eagwera ki a'e te ndopavi'i'i. Xunhi'i'īva'ea rūi po ti ipavi jugwi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi hēa mondoheteavo – gaha ite'varuhu ojipehēa rerekorame. Tupana'ga ndopotari ga ojipehēa rerekorame. Hēa rerekorame ga ajuajuri. A'ereki ga hembireko jitehe jypyvehēa pavēi. Na jitehe – kiroki ga gwereko garembirekoypyvehēa ga pohirame hēa hugwi – gaha ite'varuhu hēa rerekorame. A'ereki ga gwereko garembirekohēa. Tupana'ga ndopotari nanongara, ei Jesus'ga ġa mbo'eavo.

Imbateheteve'ea Lázaro'va'ea pavēi

¹⁹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ġa mbo'eavo. A'ero ga ei:

—Ahe gwereko pa imbateheteve'ea. Nane'yimi ahe omongi tapy'ynhapipyryva ikatuheteve'ea. He'yi hehe. Huvihava'ġa pira'java'ea ko ahepira hovy'iva'ea linho apopyra no pyryva'ea. Nane'yimi ahe herekoiki katukatuva'ea jate i'gwoi'gwovo gworygworyvamo.

²⁰ —Aherongauhua apoa pyri porta pyri Lázaro'va'ea nhinogi. Ono ġa ahe pevo jipi. Iporia'i Lázaro'va'ea ombatere'ymamo ojagwuhuro. He'yjuhu ahejagwa. ²¹ Ougwei ahe imbateve'ea rembi'ugwera. “Po ga imbuhurukari ji ve hamo – kiroki ohiohi gajurua hugwi yvyvo ga i'urame,” ei ahe oyvyteri pe. Nhaġwatiġa uhu ahejagwa rererereva okovo!

²² —Aerē iporia'iva'ea manoi Lázaro'va'ea. A'ero Tupana'gapyrive'ga ahera'ua rerohoi imondovo Abraōva'ea pyri yvagi pe.

—Imbateva'ea manoi no. A'ero ġa ahe tymi. ²³ Omanove'ġa gwyri pe imbateva'ea ra'uva rekoi. Hahy hete imbateva'ea pe pevo. Kiro ahe jovavuri. Paivo ihoi ahema'ēa Abraãova'ea repiaga. Ahe gwepia Lázarova'ea rekorame Abraãova'ea pyri hete. ²⁴ A'ero imbateva'ea onhi'ġa mondoi: “Amoi! Abraão!” ei ahe. “Ji porogwety po nde hamo! Embuhuruka ti Lázarova'ea ji pyri. Tomonde ti ahe opoakātīapy'ria yhya pype herua imbuhua nhikūa rehe imbohakuvia nhikūa. A'ereki hahyuhu ji ve tata pype.”

²⁵ —A'ero Abraãova'ea ei: “Pi'a,” ei ahe. “Nahembuhurukari ji. Ekwa-hava'ja ti. Emanoe'ymame nde erereko embatera ikatuva'ea ejoryjoryvamo. Lázarova'ea pe ki a'e te ite'varuhu hete omanoe'ymame. Kiro Lázarova'ea py'a u katu avo ji pyri. Nde ve kiro hahy hete. ²⁶ Nhanema'ō me oko yvya kwaruhua. Nurã ahe ndohahavi ore hugwi pe pyri. Na jitehe ahe ndohahavi pe hugwi ore pyri,” ei Abraãova'ea ahe ve.

²⁷⁻²⁸ —A'ero imbateva'ea ei: “Amoi!” ei ga. “Ji rendu! Emondouka ti Lázarova'ea jiruva'ga ronga pe a'ero nhiirū'ġa pyri cincove'ġa pyri. Tomombe'u ti ahe ġa pe jirekote'varuhua kwepykava topohi ti ġa okote'varuhua hugwi. A'ero nduri po ti ġa avo ji pyri hahyva'ea ruvihava pype nehē,” ei imbateva'ea Abraãova'ea pe.

²⁹ —A'ero Abraãova'ea ei: “Gwereco ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Gwereco ġa Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea nhi'ġagwera aherembikwatijara. Na ġa aherembikwatijara rendukatui xako hehe javo,” ei Abraãova'ea ahe ve.

³⁰ —“Amoi,” ei ahe Abraãova'ea pe. “Nohenduvi po ti ġa aherembikwatijara okoe'yma hehe. Po ti ahe vyri omanoa hugwi ogwovo ġa pyri imombe'gwovo ġa pe nehē, a'ero po ti ġa pohiri okote'varuhua hugwi nehē,” ei imbateva'ea.

³¹ —A'ero Abraãova'ea ei ahe ve: “Po ġa nohendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea nhi'ġagwera reheve, a'ero po ti ġa ndogweroviari ahe vyrame omanoa hugwi ogwovo ġa pyri imombe'gwovo ġa pe nehē. Nurã po ti ji namondoukari ahe pevo nehē,” ei Abraãova'ea imbateva'ea pe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui fariseus'ġa pe ġa mbo'eavo.

17

Tiruahū hete ġa pe, ei Jesus'ga
(Mateus 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)

¹ Gwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Jara'ġa ombote'varuhu jipi. Na tuhē po ti jipi nehē, ei Jesus'ga. Ga pe ti tiruahū hete nehē – kiroki ġa ombote'va ojipe'ġa mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. ² Omano jipe po ġa hamo tombote'varyme ti ġa jireheve'ġa – kiroki jireheve'ġa aġwamo gwe ojiko Tupana'ga rehe ikwahapave'yma Tupana'ga nhi'ġa, ei Jesus'ga. Po ahe opytī ġajurimo itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ġa momboa ypihua ruvihava pype ġa mbotypyvyga, a'ea ko tiruahūhetero ġa pe. Koji'i tiruahū hete ġa pe ġa jireheve'ġa mbote'varuhurame, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³ —Eko katu ti! Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja. Po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti ere ga pe: “Nahanahā nderekote'varuhua ji ve. Na rūi ahe japoi.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga.

—Po ga ei nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko. Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehē,” e po ga nde ve. Po ga pohiri okote'varuhua hugwi, a'ero terehenonha'javi ti garekote'varuhua.

⁴ –Po he'yjuhurame po seterame ga te'varuhua'jaa'javamo nde ve ara rupi ve. Po he'yjuhurame po seterame ga ea'jaa'javi nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko,” e po ga nde ve. “Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehẽ. Apohi ji kiro jirekote'varuhua hugwi,” e po ga. A'ero he'yjuhurame seterame ti erea'jaa'ja ga pe: “Nahenonha'javi po ti ji nderekote'varuhua nehẽ.” Nahã ti ere ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Nahã oko ahe jikogame Tupana'ga rehe

⁵ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa – kiroki gamoirũhara'ġa – ġa ei Jesus'ga pe nhandepojkaharete'ga pe:

–Orojiko ore Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no. Ore poko ti. Koji'i ti embojikoguka ore ve.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no, a'ero po pe ei agwava'ea pe i'yva pe figueira brava pe: “Ipya rehe vehevi ti ejijyi enhityma'java typya pype ypihua ruvihava pype.” Po pe ei a'ea, a'ero ijijyi onhityma'java typya pype, ei Jesus'ga ġa pe.

Gapyriva'ero po ġa oporavyky ġa pe hamo

⁷ Kiro Jesus'ga ei:

–Po pepyrive'ga gwyvykoi ko pe oporavykyavo. Po ga penenymbava repia katu ovelhas repia katu oporavykyavo. Ga rurame onga pe oporavykyhava hugwi pe ndape'ei ga pe: “Haite! Herejo eapyga mesa pyri. E'u ti.” Pe ndape'ei na ga pe. ⁸ Pe pe'e ga pe: “Emboavujikwe pa ti mbatera ji ve ta'u. A'ero ti enhimboavujikwe herua mbatera imbuhua ji ve. Ji i'urẽ po ti nde i'ui ji py'rovo nehẽ,” pe'e pe pejipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹ –Pe ndape'ei ga pe: “Ndepyry hete nde eporavykyavo ji ve ekoheteavo nhinhi'ġa rupi.” A'ea rũi pe ei ga pe. Pepyryva'ero ġwaramo oporavyky po ga pe me hamo.

¹⁰ –Na jitehe pejipyrive'ga ja pe tuhẽ ti peko. Pekopavame Tupana'ga nhi'ġa rupi ti pe'ji Tupana'ga pe: “Ore rekopavame enhi'ġa rupi, terei ti ore ve pepyry hete pe javo. Ndepyryva'ero ġwaramo oroporavyky po ore nde ve hamo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombi dezva'ea hugwi ahejagwa

¹¹ Aerẽ Jesus'ga hogahoi taho ji Jerusalém me javo. Ohorame ga okwa Galilíapeve'ġa gwyri pe Samariapeve'ġa gwyri pe no. ¹² Pevo ga vahemi cidade'i pe. Cidade'ia rembeyvyri pe ijajauhuve'ġa ga rovatĩ dezve'ġa. Irupe ġa pytai ga hugwi. ¹³ Jesus'ga pe ġa onhi'ġa mondoi javo:

–Jesus! ei ġa ga pe. Ore porogwety po nde hamo, ei ġa Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁴ Ga ndepiagame Jesus'ga ei ġa pe:

–Peho ti pejiipiuka ikwava'ẽhara'ġa pe pejiijagwa repiuka ġa pe.

Ga horame ġajagwa pigi ġa hugwi. ¹⁵ Ojagwapihava repiagame ojipeji'ga jivyri Jesus'ga pyri. Hahyahi ganhi'ġa ga erame Tupana'ga mboheteavo gworygworyvamo ga rehe.

¹⁶ –Ndepyry hete nde! ei ga Jesus'ga pe. Erephano kwaha hete nde.

A'ea ga ei onhinoġa upa ojovapyvo Jesus'ga pyri ndehe koji'i ji hohe javo. Ga ko Samariapeve'ga. ¹⁷⁻¹⁸ Nurã Jesus'ga ei:

–Nhandegwyripeve'ga rũi – gaha jate ga jivyri ji pyri gworygworyvamo Tupana'ga rehe ga mboheteavo. Amombi ji dezve'ġa jagwa ġa hugwi. Ma jara'ġa naerũ, noveve'ġa judeus'ġa? Po ġa jivyri Tupana'ga mboheteavo hamo!

¹⁹ Samariapeve'ga pe Jesus'ga ei:
 –Epo'ã heregwovo enhonga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurã ndejagwa pigi nde hugwi.

Maname po ti Tupana'ga oko aheruvihavuhuhetero nehẽ?

(Mateus 24.23-28, 37-41)

²⁰ Aerẽ fariseus'ga ei Jesus'ga pe:
 –Maname po ti Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero avo yvya koty nehẽ?

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Ndiukwahavi Tupana'ga rekorame huvihavuhuhetero yvya koty nehẽ.

²¹ Nurã po ti ga nde'i nehẽ: “Pehepia! Avo ko ga rekoi huvihavuhuhetero! Pehepia! Pevo ko ga rekoi huvihavuhuhetero!” A'ea rũi po ti ga ei nehẽ. A'ereki Tupana'ga oko jipe huvihavuhuhetero ahevytyteri pe ahe jikogame ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

²² Gwemimbo'ehara'ga pe Jesus'ga ei:

–Aerẽ po ti pe ei nehẽ: “Po ti ga rura'javi opytaahi'viavo nhande pyri nehẽ hamo.” Nahã po ti pe ei ji repiaga'japotaheteavo nehẽ novĩa. Pe ndajirepiagi nehẽ, ei Jesus'ga vyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²³ –O'mbero po ti ga ei pe me nehẽ: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga! Pehepia! Avo ko Cristo'ga!” Nahã po ti ga ei pe me o'mbero nehẽ. Tapehoi ti ga ndupi hepiaga. Taperoviari ti ga.

²⁴ –Jijiukarame ji rura'jahava rupi tupã verava ja po ti ji rekoi nehẽ. Tupã veraveravame kikoty yvaga rehe ombokojahu pa kokoty yvaga rehe no. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ga nhaporemõ ji repiagi ji rura'javame yvaga hugwi nehẽ, ei Jesus'ga vyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²⁵ Kiro po ti ga imbuhuna'ei he'yiva'ea hahyva'ea ji ve avo nehẽ. Ağwamove'ga po ti nanhiarõi ji reroviare'yma kiro nehẽ.

²⁶ –Noéva'ea nhinhağa renondehava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondehava pavẽi, ei Jesus'ga vyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²⁷ Ymyahũ Noéva'ea nhinhağa renonde yhara ruvihavuhua pype ahegwyrripeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahegwyrripeva'ea rembirekoro akwaimba'eva'ea jipi no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahã ahegwyrripeva'ea rekoi okovo imboha'uve'yma Noéva'ea avame yhara ruvihavuhua pype yhya hehanhuhũa rurame ahegwyrripeva'ea mbotypyypava nhatymbava hako – kiroki ahegwyrripeva'ea ndo'avi yhara ruvihavuhua pype.

²⁸ –Na jitehe Lóva'ea hoa renondehava Sodoma hugwi. Sodomapeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo. Mbatera ahe ipyhygi itambere'ia pyvõ aerẽ imondovo mbatera itambere'ia rehe. Ko pe ahe itymi. Onga ahe japo. Nahã Sodomapeva'ea rekoi okovo ikwahave'yma ombokajağwama. ²⁹ Lóva'ea hemame cidade hugwi Sodoma hugwi ogwovo Tupana'ga imbohirukari yvaga hugwi tata enxofre reheve ojapy'uva'ea reheve Sodomapeva'ea rehe ahe jukapavuka.

³⁰ –Na jitehe po ti vyakotyve'ga ndekoi okovo ikwahave'yma jirura'javağwama nehẽ, ei Jesus'ga vyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³¹ –Ji jipiukarame ti ga tokiyme ġwonga pype ombatera renoheme'yma jugwi – kiroki ga oko ongapereuhua arimo. Na jitehe ti ga tohoa'javyme ġwonga pe nehẽ – kiroki ga oko ko pe ji jipiukarame nehẽ, ei Jesus'ga.

³² Tapemoka'nhymi ti Lóva'ea rembirekova'ea! Ohoa'ja pota ahe ġwonga pe omanomo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ³³ Kiroki ga e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajijukayme ti javo” – a'ero po ti ga manoi ogwovo

hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

³⁴ –A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Ji rura'javame po ti mokonha'ġa kiri onhinongava rehe ypytunimo. Ojipeji ġanhinongava. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehē. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehē, ei Jesus'ga. ³⁵ Kunhangwera'ġa mokonha'ġa po ti ombo'i ombo'ihava pyvō ojopyri. Kiro po ti ojipehēa rerohohava nehē. Kiro po ti ojipehēa rejahava nehē, ei Jesus'ga. ³⁶ Mokonha'ġa po ti oko ko pe akwaimbae'ġa nehē. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehē. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ga pe:

–Nhandepojykaharetero emombe'u ti ore ve. Mome po ti nanongara nehē?

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Jukwaha po ti nehē. Ahe manorame po ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehē ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha ji rura'javame nehē javo.

18

Aherembirekokwerava'ea juizva'ea pavēi

¹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. A'ea pyvō ga ġa mbo'ei ġanhi'ġa rehe Tupana'ga pe tapenhi'ī jipi pejikweraje'ymamo javo ġa pe.

² Ga mbo'eavo hehe ga ei:

–Juiz'ga oko cidade pype upa. Ndokoi ga Tupana'ga nhi'ġa rupi okyhyjie'yma ga hugwi. Ndojirovagi ga akwaimbae'ġa koty no okyhyjie'yma ġa hugwi. ³ Aherembirekokwerahēa oko akoja pype cidade pype upa no. Uhuuhura'ja hēa juiz'ga pyri jipi ja'javo ga pe: “Ji repy ti ga rehe. A'ereki ga ite'varuhu ji ve,” ei hēa juiz'ga pe jipi.

⁴ –Ndohepypotari ga hēa. Ga ndopokona'ēi hēa. Aerē reki ga ei oyvyteri pe: “Ndakyhyji ji Tupana'ga hugwi akwaimbae'ġa hugwi no ġa mbopogwee'yma. Jikyhyjiavo ġwaramo rūi po ti ji aherembirekokwerahēa pokogi nehē. ⁵ Nhimbokweraja ġwaramo po ti ji hēa pokogi nehē. Po ti ji ndahepygi hēa nehē, a'ero po ti hēa ji mohe'ouhū u'ua ji pyri nehē. Kiro po ti ji hēa repygi a'ero,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

⁶ –Pejapyaka ti juiz'ga nhi'ġa rehe ndapyryvive'ga nhi'ġa rehe, ei Jesus'ga nhandepojykaharete'ga. ⁷ Marā po ti Tupana'ga hekoi ġwemimo'ēhara'ġa nderekovo nehē? Gwepy po ti ga ġa naerū? – kiroki ġa onhi'ī hete ga pe arimo ypytunimo no ore poko ti javo. Marāi pe? Mbegwe po ti ga ġa pokoga nehē naerū? Marāi pe? ⁸ A'e ji pe me: Ga kaitu ġa pokogi kotihī nehē ji mbuhura'java avo yvya koty nehē. Ji rura'javame mara'ngu po ti yvyakotyve'ġa ojikoga ji rehe nehē? ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Fariseu'ga itambere'ia mono'ōhara'ga pavēi

⁹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ojo'java'ea jara'ġa pe – kiroki ġa e'i oyvyteri pe: “Orepyry hete ore. Ojipe'ġa tiruahumba.” A'ea ġa ei ojirovage'yma ġa koty. Ga pe Jesus'ga ei pehe po ti ji pe mombe'ui kiro javo.

¹⁰ –Mokonha'ġa oho ojatykahavuhua pype templo pype xanhi'ī ti Tupana'ga pe javo. Ojipe'ga ko fariseu'ga. Ojipe'ga ko itambere'ia mono'ōhara'ga, ei Jesus'ga.

11 —Fariseu'ga o'ã onhi'iga oyvyteri pe. “Tupana,” ei ga Tupana'ga pe. “Jiroyrory ji nde rehe. A'ereki nde ji mongo ojipe'gahoheva'ero. Nurã ãa ja rui ji rekoi. A'ereki gahã ahe moandyandyi ipyhyga gambatera. Ndapyryvi ãa. Gwereco ãa ojipe'ga nembireko'ga. Avove'ga ja rui itambere'ia mono'ohara'ga ja rui ji rekoi nohõ. 12 A'u ji cinco jikira rupi. Dois jikira rupi ji nda'ui tanhiĩ Tupana'ga pe javo. Nahã ji rekoi jipi. Amondo ji nde ve nhimbatera jipi. Ji herekorame dez mbatera ji amondo nde ve ojipeji,” ei fariseu'ga, ei Jesus'ga ga mombe'gwovo ãa mbo'eavo.

13 —Itambere'ia mono'ohara'ga ki a'e te irupe ga o'ã ojipe'ga hugwi. Ndojovavuri ga hepiage'yma yvaga koty. Onupanupã ga opoti'a opoa pyvõ ovy'are'yma gwaramo. Tupana'ga pe ga ei: “Tupana, ako te'varuhu ji. Terenhimonha'ngai ji rehe. Ji porogwety kiro!” ei itambere'ia mono'ohara'ga Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

14 —A'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'ohara'ga hugwi Tupana'ga imombori garekote'varuhua. A'ero ga jivyrage gwonga pe Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: “Pyry kiro itambere'ia mono'ohara'ga.”

—Ojipe'ga pe fariseu'ga pe Tupana'ga nde'i: “Ndepyry nde.” A'ea rui Tupana'ga ei. Kiroki ga e'i jihi ko huvihavamo ojipe'ga hohe pa javo – po ga ei a'ea onhimboheteavo onhimongovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ: “Nderekoi nde huvihavamo. Nerenhimbohetei po nde hamo a'ero.” A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

—Po ga nonhimbohetei ojipe'ga nderekokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ: “Eko ti huvihavamo.” A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

*Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe
(Mateus 19.13-15; Marcos 10.13-16)*

15 Aerẽ tayri'ga no, ojipe'ga ãa nderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ãa ndehe imomyryva ãa pe javo. Tayri'ga nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ãa pe:

—Taperuri tayri'ga Jesus'ga pyri, ei ãa.

16 Jesus'ga ki a'e te e'i:

—Tuhu tuhẽ ti tayri'ga ji pyri, ei ga. Tapemombigi ti gandura. A'ereki Tupana'ga pyry hete nanongara'ga'jave'ga pe okovo ganduvihavuhetero ãa jikogame ojihe, ei Jesus'ga. 17 Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tayri'ga ojiko uva'ga ndehe okovo ganemimbotarimova'ea rehe. Kiroki ga oko tayri'ga ja rui – ãa ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma garemimbotarimova'ea rehe. Ga po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhetero a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ãa pe.

*Imbateheteva'ea nomondopapotari
(Mateus 19.16-30; Marcos 10.17-31)*

18 A'ero huvihava'ga ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe:

—Marãva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehẽ jirekoagwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ? ei ga Jesus'ga pe.

19 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iga jate ko pyry, ei Jesus'ga. 20 Erekwaha ko nde Tupana'ga remimbo'eukaragwera Moisésva'ea pe ymyahũ. Ga e'i ahe ve:

“Tererekoi ti ojipe'ga nembireko'ga.

Terejukai ti ojipe'ga.

Teremimi ti ojipe'ga hugwi.

Tane'mbei ti ojipe'ga mombe'gwovo tehe.

Emondo ti ejeaporogita imohina ejuva'ga rehe eyhẽa rehe no,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga.

²¹ A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimomboakari ahendu katu ve ji, ei ga.

²² Ga renduvame Jesus'ga ei ga pe:

—Ojipeji rehe nderehygi ve Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Emondo pa ti embatera itambere'ia pyhyga. Kirē ti ema'ē eitambere'ia imbatere'ŷve'ga pe, ei Jesus'ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehē, ei Jesus'ga. Nurā ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirē ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ga pe.

²³ Jesus'ga renduvame ga ndovy'ahetei. A'ereki ga nomondopapotari ombatehetero ġwaramo. ²⁴ Gavy'are'yma repiaga Jesus'ga ei:

—Hahy imbateve'ga pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhetero javo. Po ġa nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ġa garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga. ²⁵ Tegwete yuranuhūa'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbateheteve'ga hohava Tupana'ga nhi'ġa rupi okoheterame ombatera rehe. Nurā po ti ġa ndojikogi ga rehe, ei Jesus'ga.

²⁶ A'ero garenduve'ga ei:

—Ma'ga po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehē naerū?

²⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhē vvyakotyve'ga nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ġa pe. Tupana'ga pe reki nonhimimi. A'ereki ga ġa mbojiko ojihe ġa mbuhuruka ojipyri, ei Jesus'ga.

²⁸ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa ore orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo.

²⁹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me pe'jave'ga pe no – kiroki ġa pe ja opohi ombatera hugwi gwe'yja'ga hugwi no xako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi javo. A'e ji: Pyry hete po ti ga pe nehē – kiroki ga opohi ġwonga hugwi, gwuva'ga hugwi, oyhēa hugwi, oirū'ga hugwi, ġwembirekohēa hugwi, gwa'yra'ga hugwi. ³⁰ Po ga opohi pa ġwonga hugwi ġa hugwi no taho ti Jesus'ga rupi javo, a'ero aġwamo koji'i Tupana'ga imombyryhetei ga pe nehē. Aerē po ti Tupana'ga ga mongoi ojipyri ga mombytavo avuirama nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Mateus 20.17-19; Marcos 10.32-34)

³¹ Kiro Jesus'ga dozeve'ga nderohoi irupe'i jara'ga hugwi. Dozeve'ga pe ga ei a'ero:

—Ji rendu ti. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. A'ero ihoi Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea rembikwatijapava rupi – kiroki a'ea ji mombe'u, ei Jesus'ga. ³² Aerē Jerusalém me po ti nhimondoukahava judeus'ġarūive'ga pe nehē. A'ero po ti ġa ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve onyvuna ji rehe nehē. ³³ Ipira apopyra pyvō po ti ġa ji nupanupāi ji mondohondohoga nehē. Kirē po ti ġa ji jukai nehē. Ko'emameva'ea py'rovo mokōi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga dozeve'ga pe.

³⁴ Dozeve'ga nombaragwahavi ganhimombe'ua rehe reki. A'ereki onhimiva'ea ġa pe. Oyvyteri pe ġa ei:

—Marā ga'ea? Maraname ga ei na onhimombe'gwovo? ei ġa.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweva'ea
(Mateus 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Aerē Jesus'ga hogahoi. Kiro ga vahemi ġwerĩ cidade de Jericó pe. Pevo heakwagweve'ga apygi pehea rembeyvyri pe oporanduva itambere'ia rehe.

³⁶ Gwendu ga he'yive'ġa kwavame onhipyvō onhimongyavo. A'ero ga ei:

—Maraname ġa kwaġakwavi?

³⁷ A'ero ġa ei ga pe:

—Jesus'ga kwavi kiro Nazarépeve'ga.

³⁸ A'ero ga onhi'ġa mondoi tanhirendu ti Jesus'ga javo.

—Jesus! Nde ko Daviva'ea rymyminoru! ei ga.

Nahã ga ei Jesus'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.”

—Ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ga ei tanhimboheakwa katu ti ga opopoakara pyvō javo.

³⁹ A'ero tenondeve'ġa ei ga pe:

—Epi! ei ġa ga pe tonhi'imbi ga javo.

Koji'i ga onhi'ġa mondoi reki.

—Daviva'ea rymyminoru ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga pytai ga reruruka ojipyri. Ga rurame Jesus'ga ei ga pe:

⁴¹ —Marã po ti ji nde rerekoi nehẽ? Gara nde erepota?

A'ero ga ei:

—Ji mboheakwa katu jipojykaharetero, ei ga.

⁴² —Ehepia ti a'ero! ei Jesus'ga ga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurã nde reakwakaturu kiro, ei Jesus'ga.

⁴³ Kotihĩ hete ga hepiagi a'ero. Ogwovo Jesus'ga rupi ga Tupana'ga mbohetei.

—Ndepyry hete nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe.

Pevove'ġa na jitehe ġa ei gareakwakatua repiagame:

—Ndepyry hete nde ga mboheakwakatuavo! ei ġa Tupana'ga pe onhimongyavo.

19

Jesus'ga Zaqueuva'ea pavēi

¹ Kiro Jesus'ga hoi ovahema cidade de Jericó pype ogwovo mbytera rupi.

² Pevo Zaqueu'ga ruvi itambere'ia mono'ōhara'ġa nduvihava'ga. Imbate hete ko ga. ³ Ga Jesus'ga repia pota. “Marã po ga rekoi?” ei ga oyvyteri pe. Zaqueu'ga yvyive. Nurã ga ndohepiagi Jesus'ga he'yive'ġa ga mbotyvahivame.

⁴ Nurã ga nhani ġa pyvō okwava ogwovo ġa nenonde ojiupia i'yva rehe amoreira rehe. “Avo hugwi po ti ji Jesus'ga repiagi nehẽ,” ei ga oyvyteri pe. A'ereki Jesus'ga okwa ġwerĩ i'yva pyvō.

⁵ Ovahemame Jesus'ga rovavuri Zaqueu'ga koty ga repiaga javo ga pe:

—Zaqueu! Haite! Ejy! Aġwamo ji tapyta neronga pype, ei Jesus'ga.

⁶ Kotihĩ ga jyvi i'yva hugwi a'ero gworygworyvamo Jesus'ga rehe ga rerogwovo ġwonga pype. ⁷ A'ea ojipe'ġa ndopotaruhui onhimongyavo. A'ero ġa ei:

—Maranameuhũ okote'varuhuve'ga rongu pype Jesus'ga oki opytapota pevo?

⁸ Aerē Zaqueu'ga ami onhi'ġa nhandepojykaharete'ga pe Jesus'ga pe.

—Ji rendu jipojykaharetero, ei ga Jesus'ga pe. Ambohovaja ti nhimbat-epava imondovo hovajara imbatere'ŷve'ġa pe nehẽ. Ji ojipe'ġa moandyandyi ipyhygahyavo ġa hugwi ikwehe. Kiro po ti ji imondoa'javi ġa pe a'ero nehẽ.

Po ojipeji mbatera ji apyhygahy ġa hugwi, a'ero po ti ji imondoi quatro ġa pe nehē. Nahā po ti ji imondoa'javi koji'i hete ġa pe nehē, ei ga Jesus'ga pe.

⁹ –Zaqueu, ei Jesus'ga ga pe. Aġwamo pe pejiko ji rehe, ndehe nenon-gapypeve'ġa pavēi, imomboruka ji ve pejikote'varuhua pe hugwi. Orom-bojikoguka ji jijihe. A'ereki nde ko Abraāova'ea rakykwepohara no, ei Jesus'ga Zaqueu'ga pe. ¹⁰ A'ereki ji ajo yvya koty taheka ti ji vvyakotyve'ġa imomboā ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa mbojikoguka jijihe javo. Kiroki ġa ndogwerekoi gwepiakatuhara'ġa oka'nhyve'ġa ja – ġandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jioa vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Huvihava'ga omondo oitambere'ia dezve'ga pe
(Mateus 25.14-30)

¹¹ Ga ġwenduvame ga imombe'ui ojo'java'ea. A'ereki ga uhu ġwerī Jerusalēm me. Omombe'u katu ga ġa pe. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Nambegwei po ti Tupana'ga oko vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero Jerusalēm me ore pyri nehē,” ei ġa hepiapota. ¹² Nurā Jesus'ga ei ġa pe:

–Marā po ti hekoi vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'eī ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Huvihava'ga hoi paivouhu ojipe'ġa gwyri pe. A'ereki ga e'i: “Pevove'ga huvihavuhu'ga ti te'i ji ve eko ti kiro ejigwyrive'ġa nduvihavuhuro javo,” ei ga.

¹³ –Ohoa renonde ga ġa mbuhurukari ojipyri dezve'ġa ojipyrive'ġa. Ga pe ga imondomondoi ojipeji itambere'ia ġa ndetakwera'ja tombohe'yjuhu ti ġa ji ve javo. A'ero ga ei ġa pe: “Pepyhyphy ti mbatera nhiitambere'ia pyvō. Aerē ti pema'ema'ē mbatera itambere'ia pyhyga koji'iva'ea. Nahanahā ti peporavyky nhiitambere'ia pyvō koji'iva'ea imono'ono'oġa aerē imbuhua ji ve,” ei ga ġa pe.

–Kiro ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo paivouhu ojipe'ġa gwyri pe, ei Jesus'ga.

¹⁴ –Gagwyrive'ġa noarōhetei ga. Nurā ġa ei: “Tokoyme ti ga oreruvihavuhuro. Jararamo nhande xaho ga reviri javo a'ea huvihavuhu'ga pe,” ei ġa. A'ero paivouhu ġa hoi ovahema imombe'gwovo huvihavuhu'ga pe novīa.

¹⁵ A'ereki ga e'i jipe ga pe eko ti ġanduvihavuhuro javo.

–A'ero ġanduvihavuhuro ga jivyri paivouhua hugwi ua ogwyri pe. Ovahemame kiro ga ojipyrive'ġa mbuhurukari ojipyri – kiroki ġa pe ga omondo ojipeji oitambere'ia. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Maramomi kiro nhiitambere'ia ġa imbohe'yjuhurame? Koji'iva'ea po ġa ipyhygi ji ve jirakykweri,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

¹⁶ –Kiro gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygama ji ipyhygi dez,” ei ga.

¹⁷ –A'ero ga ei ojipyrive'ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Ojipeji te nde erembohe'yjuhu ji ve. Pevo ko dez cidades teni. Akojapeve'ġa nduvihavamo ti eko kiro,” ei ga ojipyrive'ga pe.

¹⁸ –Kiro ojipe'ga gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygama ji ipyhygi cinco,” ei ga.

¹⁹ –A'ero ga ei ojipyrive'ga pe:

–“Kwa. Pevo ko cinco cidades teni. Akojapeve'ġa nduvihavamo ti eko kiro,” ei ga ojipyrive'ga pe.

²⁰ –Kiro ojipe'ga gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ehemia neitambere'ia – akoja jitehe!” ei ga opojykahara'ga pe. “Auvā ji neitambere'ia tapy'ynhapira pyvō hepiakatuavo. ²¹ A'ereki ji akyhyji nde hugwi. A'ereki nde netiruahū. Nde

ndereporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ġa hugwi ejive. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ġa nemitymipyra ejive,” ei ga opojoykahara'ga pe.

²² –A'ero ga ei ojipyryve'ga pe: “Ereko te'varuhu nde! Oja nde rehe nde ero ġwaramo ji ve. Nde tuhē ere ji ve: ‘Netiruahū nde ipyhyga ejive eporavykye'yma. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ġa nemitymipyra ejive.’ Nahā nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambere'ia nde ve embohe'yi ti javo. ²³ Maraname nde neremondoi nhiitambere'ia ikwepykara'ġa pe banco pype? A'ero imbuhu'raġirē ojipe'ġa pe po ġa ombuhu koji'iva'ea nde ve ramo. Nahā po nde herekoi nhiitambere'ia jirakykweri ramo. A'ero jirura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitambere'ia koji'iva'ea reheve ramo,” ei ga ojipyryve'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁴ –Ga pe – kiroki ġa o'ā ga pyri – ġa pe ga ei: “Pepyhy nhiitambere'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi nhiitambere'ia nahā herekovo dez itambere'ia,” ei gapojoykahara'ga, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga renduve'ġa ei Jesus'ga pe:

²⁵ –Tere'ei na orepojoykaharetero. Gwereco jipe ga dez itambere'ia.

²⁶ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–A'e ji pe me: Kiroki ga gwereco a'ea pyvō oporavykypota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvō javo, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerekoi gwerevi oporavykypotare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

²⁷ –Nurā ġapojoykahara'ga ei javo ojipyryve'ġa pe, ei Jesus'ga. Koji'iva'ea ga ei javo: “Nhiarōe'ŷve'ġa – kiroki ġa ndopotari tokoyme ti ga nhanderuvihavuhuro javo ji ve – peho ti ġa nderua avo ġa jukavo jirovai pyteri pe,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea.

*Jesus'ga ovahē Jerusalém me Domingo dos ramos
(Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; João 12.12-19)*

²⁸ Imombe'urē ga hoi ġa nenonde taho ji Jerusalém me javo. ²⁹ Ogwovo ga vahemi cidades'ia kotyi ve. Mokōi cidades'ia teni pevo. Ojipea ko Betfagē. Ojipea ko Betânia. Ohī cidades'ia yvytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro ga ei mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe ġa mondouka.

³⁰ –Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'e pe, ei Jesus'ga. Pevahemame po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea ra'yra jumentinho nehē. Ojugwa ġa imo'ama yva rehe pevo. Ahe ndohoi ve i'arimo. Pekwahara ti herua avo.

³¹ Po ti ġa ei pe me nehē: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ġa ei na, a'ero ti pe'ji ġa pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojoykaharete'ga – gaha e'i: ‘Tareko'ā ti ji taho ti ji i'arimo javo.’” Nahā ti pe'ji ġa pe imbuhuruka, ei Jesus'ga ġa pe.

³² –Kwa, ei ġa. Ogwovo ġa vahemi hepiapava garemimombe'ua.

³³ Ga jumentinho kwaharavame ijara'ġa ġa ndepiagi. A'ero ijara'ġa ei:
–Maraname pe ikwaharavi ta'yra?

³⁴ A'ero ġa ei:

–Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojoykaharete'ga – gaha e'i:
“Tareko'ā ti ji taho ti ji i'arimo javo.”

–Kwa, ei ġa.

³⁵ Jesus'ga pe ġa heruri a'ero herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ġa heropori inoġa ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe. A'ero ga hoi i'arimo. ³⁶ Kiro ta'yra ga rerohoi pea rupi. Ga rerohorame ġa

heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi imbokatuavo pehea ga pe. Nahã ġa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga kiro u javo.

³⁷ Nahã Jesus'ga rerohoi pea rupi ga rerogwovo vytyra hugwi ga rerojyva ġwerĩ monte das Oliveiras hugwi. Nahã ga rerovahemi ġwerĩ Jerusalém me. A'ea rupi garemimbo'ehara'ġa ndoryndoryvamo Tupana'ga mboheteavo he'yjuhuve'ġa. Hahyahi hete ġanhi'iġa ġa erame ga mboheteavo garemimonhimomby'aheteva'ea rehe nhaporemo gapopoakara rehe ġwembiepiaga rehe nhaporemo. ³⁸ Ga e'i:

—“Ga pe ti nhandepojykaharete'ga tomombyry!

A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mbuhuruka avo eko ti ġanduvihavuhuhetero javo ga pe,” ei ġa.

“U katu yvagipeve'ga py'a ga rehe.

Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!” ei ġa.

³⁹ He'yive'ġa pyteri pe fariseus'ġa oko. Ndopotari jara'ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ġa erame Jesus'ga mboheteavo. Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo emombi ti neremimbo'ehara'ġa, ei fariseus'ġa.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ġa pe:

—A'e ji pe me: Po ġa ji mbohetepegi jave'yima, a'ero hahyahi po ti ita nhi'iġa a'ea tuhẽ i'erame ji mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga ojehe'o Jerusalém rehe ipypeva'ea rehe

⁴¹ Kiro Jesus'ga vahẽġwerĩ cidade de Jerusalém me. Hepiagame ga jehe'oi hehe ipypeve'ġa ndehe no. ⁴² Ojehe'gwovo ga ei:

—Jerusalémmeva'ero po aġwamo vehevi pe pemongiuka Tupana'ga nhi'iġa pejipype ramo nahã imbaragwahava pepy'a noġatua rehe ramo. A'ea ji apota novãa. Emo pe napehendukatui. A'ero kiro pepy'a noġatua onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga.

⁴³ —Aerẽ po ti pearõe'ỹve'ġa picidade apẽi yja japovo hovapiaramo picidade rekihyma nehẽ. Nahã po ti ġa pe atimani pe mohemukare'yima jugwi otavuka pe me nehẽ, ei Jesus'ga. ⁴⁴ A'ero po ti ġa imondurupavi picidade pe moka'nhymbava ipype nehẽ. Ndojikojikoga'javi ita ojogwehe penonga rehe ita apopyra rehe. Tupana'ga ji mbuhuruka pe pyri emombo ti ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Emo pe napemomborukari ji ve pejikote'varuhua pemongiukare'yima Tupana'ga nhi'iġa pejipype penhimombaragwahapotare'yima pepy'a noġatupotara rehe. Nurã po ti ga pe moka'nhymbavukari ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-17; Marcos 11.15-19; João 2.13-22)

⁴⁵ Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ġa jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohetehai pe ovahema. Pevo okara hugwi mytu'ẽva'ea hugwi ga ġa mo'embavi ima'ẽhara'ġa ipyhyhara'ġa ndeheve – kiroki ġa oma'ẽ mbatera ipyhyga pevo ojatykahavuhua pyri. ⁴⁶ Ga pe ga ei:

—Ymyahũ Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhi'ĩ ti ġa ji ve nhironga pype yvya koty ji mboheteavo,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga ġa pe.

—Pe ki a'e te pe'ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ġa ikwepykwepyga mbatera pyvõ Tupana'ga rongga pype,” pe'ji pe, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga rongga mongoukari iporomive'ġa nduhavamo, ei Jesus'ga ikwepykara'ġa pe.

⁴⁷ Nane'yimi Jesus'ga judeus'ġa mbo'embo'ei ġajatykahavuhua pype. Emo ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa ojuka pota Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavẽi huvihava'ġa pavẽi no.

48 —Maramarã po ti nhande ga jukai nehẽ? ei ġa ojohupe.
 Ndohekatui ġa gajukahava rehe. A'ereki pevove'ġa ġwendu pota hete
 Jesus'ga nhi'iġa ovy'aheteavo ga rehe onhimongyavo.

20

*Ma'ġa nde mbuhurukaruhu avo? ei ahe Jesus'ga pe
 (Mateus 21.23-27; Marcos 11.27-33)*

¹ Aerẽ Jesus'ga ġa mbo'ei ġajatykahavuhua pype templo pype. Omombe'u
 katu ga ġa pe pyryva'ea onhimombe'ua. Ga nhi'iġame uhu ikwava'ẽhara'ġa
 nduvihava'ġa judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavẽi xava'eve'ġa pavẽi no. ² Jesus'ga
 pe ġa ei:

—Emombe'u ti ore ve. Ma'ġa nde mbuhurukaruhu avo nahanahã ti eko
 javo? Ma'ġa e'i a'ea nde ve? ei ġa Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji nhi'ĩpondekwa ti imombe'gwovo ji ve. ⁴ Ma'ġa ombuhuruka João
 Batistava'ea? A'ero ga ġa mobatiza okovo garemimbotarimova'ea rupi.
 “Tupana'ga yvagipeve'ġa ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. “Yvyakotyve'ga
 ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. Marã pendeaporoġita a'ero naerũ? ei Jesus'ga
 ġa pe.

⁵ A'ero ġa eġa'ei ojohupe:

—Po ti nhande ei: Tupana'ga ombuhuruka ahe, a'ero po ti Jesus'ga ei
 nhande ve nehẽ: “Maraname pe ndaperoviari João Batistava'ea nhi'iġagwera
 naerũ?” Nahã po ti Jesus'ga ei nhande ve nehẽ. ⁶ Po ti nhande ei: Yvyako-
 tyve'ga ombuhuruka João Batistava'ea, a'ero po ti nhandegwyripeve'ġa hen-
 duvi nhanenhi'ġa imombomomboa ita nhande rehe nhande jukavo ipyvõ
 nehẽ. A'ereki nhandegwyripeve'ġa e'i oyvyteri pe: “João Batistava'ea ko
 Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo. Tupana'ga ahe mbuhuruka nhande
 pyri. A'iti a.” Nahã nhandegwyripeve'ġa heroviari javo ahe ve oyvyteri pe,
 ei ġa ojohupe.

⁷ Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa po ombuhuruka João Batistava'ea? Ma'ġa e'i ga pe, a'ero ga
 omobatiza ġa? Ndorokwahavi, ei ġa javo tehe ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji po ti na jitehe namombe'ui ga pe me a'ero nehẽ – kiroki ga ji mbuhu avo
 ji rerekovo – gaha po ti ji namombe'ui pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

*Garemitymipyra repiakatuhara'ġa okote'varuhuve'ġa
 (Mateus 21.33-46; Marcos 12.1-12)*

⁹ A'ero pevove'ġa pe Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga itymi yhypoa'javuhuva'ea uva'yva ko pe, ei Jesus'ga. Aerẽ
 ga ei ojipe'ġa pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikohoa. A'ero jkykhava
 rupi he'yjuhu po ti yva'ia peapoaramo ikwepykavamo a'ero nehẽ. He'yjuhu
 po ti yva'ia jiapoaramo a'ero nehẽ no,” ei kohoa jara'ga ġa pe.

—“Pyry,” ei ġa. A'ero ġa pytai ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paivohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jijivyrã'java nehẽ javo,
 ei Jesus'ga.

¹⁰ —Aerẽ kiro jkykhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipyrive'ga
 pe: “Eho ti ġa pyri nhiremitymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Toyky ti ġa yva'ia
 imbuhuruka jiapo ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ga. Ogwovo ga vahemi ġa pyri imombe'gwovo ganhi'ġa ġa pe.

—Emo ġa nomondopotari yva'ia ga pe ga nupanupamo ga mondovo oji-
 hugwi. Gapojate oho ġa hugwi a'ero.

11 –Aerē kohoa jara'ga ojipe'ga mondoi ojipyrive'ga togweru ti ga yva'ia ġa hugwi javo novĩa. A'ero gapyrive'ga hoi. Ga vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ġa ga nupanupãi ojigwaraita ga rehe ga mondovo ojihugwi. Gapojate oho ġa hugwi a'ero.

12 –Aerē kohoa jara'ga ojipe'ga mondoi ġa pyri novĩa ojipyrive'ga. Gapyrive'ga vahemame ġa pyri ġa ga kyti ga mu'umu'uma ga momboa.

13 –A'ero kohoa jara'ga ei: “Marã po ti ji nhiremitymipyra repiakatuhara'ġa nderekoi? Amondo po ti ji jira'ya'ga ġa pyri nhiremia'nguhete'ga nehẽ. Po ti ġa ga rerekokatui imondovo ga pe ga repiagame nehẽ,” ei ga gwa'ya'ga mondovo novĩa.

14 –Ogwovo gara'ya'ga vahemi uva'ga remitymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Gara'ya'ga repiagame ġa ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyaġwama. Tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehẽ,” ei ġa.

15 –A'ero ġa gara'ya'ga mombori kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Marã po ti kohoa jara'ga ġa nderekoi a'ero nehẽ? 16 Ovahẽ po ti ga onhimitymipyra repiakatuhara'ġa moka'nhybava gwa'ya'ga repyga nehẽ. A'ero ga ojipe'ġa mongoi ġwemitymipyra repiakatuharamo, ei Jesus'ga.

Jesus'ga nhi'iga renduvame pevove'ġa ei:

–Po ti na rũi nehẽ hamo!

17 Ga ndepiaheteavo Jesus'ga ei ġa pe:

–Nahã tuhẽ po ti nehẽ. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahũ javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo.”

A'ea ikwatijaripyra e'i, ei Jesus'ga oarõe'yma mombe'gwovo ġa pe.

18 –Kiroki ġa o'a akoja rehe ita rehe – ġahã po ti onhika'mbika'mbi nehẽ, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ġa ndehe nehẽ, a'ero po ti ita ġa ka'mbika'mbigi ġa mongu'iuhuavo nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarõe'ỹve'ġa mbote'vara.

Césarva'ea rembiapoa itambere'ia

(Mateus 22.15-22; Marcos 12.13-17)

19 A'ea rupi ġa ei ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'ġa mbo'ehara'ġa ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pavẽi. Ga arõe'yma ġa ei:

–Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'urame ojo'java'ea peko akoja'ġa ja javo nhande ve, ei ġa.

Nurã ġa Jesus'ga pyhypotarahivi kiro. Emo ġa okyhyji pevove'ġa hugwi. A'ereki pevove'ġa oarõ hete Jesus'ga onhimongyavo ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga javo. 20 Nurã ġambo'ehara'ġa ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pavẽi Jesus'ga rapekouhui okovo ganhi'iga rerojijyi pota. Ojipe'ġa pe ġa enhimimi:

–Peho ti Jesus'ga pyri ga renduva. Pekokatu'ã ti ga pyri tokwahavyme ti ga omoandyandyja. Po ti ga nomombe'ukatui a'itiheteve'ea, a'ero po ti ore ga mbotegwetei ga mondovo governador'ga pyri nehẽ. A'ero po ti ga ga pyhygukari ga rerekovo nehẽ, ei ġa ġa mondovouka Jesus'ga pyri.

–Kwa, ei ġa ogwovo.

Ovahẽ ġa Jesus'ga pyri. 21 Kiro ġa ei Jesus'ga pe:

–Hupi hete nde eremombe'u orembo'eharamo. A'itituhẽva'ea rehe nde ore mbo'e. A'ea rehe jate nde rekoi ekyhyjie'yma ojipe'ġa hugwi ekoe'yma huvihava'ġa ndehe jate. Nderekoi nde embohetetehea rehe no. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nde ore mbo'e katu, ei ġa Jesus'ga pe. 22 Marã

ndereaporoġita? César'gareheve'ġa e'i: "Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oġukarame," ei ġa. Mara'ngu po nde javo: "Timondo ti"? Mara'ngu po nde javo: "Timondoyme ti"? Marāi nde? ei ġa Jesus'ga pe.

²³ Ojohupe ġa ei:

—“Tapemondoi ti César'ga pe,” e po ti ga nhande ve nehē hamo, ei ġa ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ga pe nehē. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehē, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurā ga ei ġa pe:

²⁴ —Pehepiuka ti ji ve itambere'ia moeda.

A'ero ġa hepiukari ga pe. A'ero ga ei:

—Ma'ġa ra'angava hehe? Ma'ġa ndera ġa okwatija inoġa hehe? ei Jesus'ga.

A'ero ġa ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhē ġa okwatija inoġa hehe.

²⁵ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Yvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa onhikwava'eġa ga pe javo.

²⁶ Hupi hete Jesus'ga imombe'ui tomondo ti ġa César'ga pe javo. A'ero tegwete ġa pe Jesus'ga moandyandyihava pevove'ġa ga renduvame a'ero. Onhimomby'avo Jesus'ga nhi'iġa rehe ġa nonhi'iġa'javi.

Ombogwerahavirē omanove'ġa nahembirekoa'javi
(Mateus 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷ Kiro saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogwerahava. Ua ġa ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbotegweteavouka nhande ve onhi'iġame nehē?

A'ea ġa ei ojohupe ua ovahema Jesus'ga pyri.

²⁸ Nde ko orembo'eharamo javo, ġa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea okwatija hako tokwaha ti ġa javo. Aherembikwati-jara e'i:

“Po akwaimbae'ga irū'ga manoi ta'yre'ymame ġwembirekohēa pe, a'ero ti ga tahembireko hēa pavēi.

Ta'y ti ga hēa pe nhiirūva'ea togwereco gwakykwepohara'ġa javo.”

A'ea Moisésva'ea ikwatijari hako, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁹ Kiro ġa imombe'ui omanove'ġa Jesus'ga pe. Ga e'i:

—Ymya seteva'ea onhoirūva'ea hako, ei ġa Jesus'ga pe. Ojihuvypyva'ea rembirekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerē akwaimba'eva'ea manoi. ³⁰ A'ero aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirūva'ea py'rovo Moisésva'ea nhi'ipo'ruavo. Ndata'yri ahe aherembirekokwerava'ea pe. Aerē ahe manoi no. ³¹ Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma aherembirekokwerava'ea pe, ei ġa. Na jitehe jarava'ea onhoirūva'ea nhaporemō ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherembirekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahā ahe rekoi ojopy'ropy'rovo. ³² Aerē mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kunhangwerava'ea kako, ei ġa Jesus'ga pe.

³³ —Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe. Omanove'ġa mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehē. Ma'ġa nembirekoro po kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame

nehē? A'ereki seteva'ea onhoirūva'ea hembireko kunhangwerava'ea pavēi, ei ġa. Emombe'u ti ore ve. Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo omanove'ġa mbogwera-hava.

³⁴ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

–Avo yvya koty akwaimbae'ġa nembirekoro. Ojipe'ġa kunhangwera'ġa mohembirekoi no. ³⁵ Jara'ġa pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Jihi a'e pe me: Pepyry pe. A'ero po ti ji pe mbogweravi omanove'ġa mbogwerahava rupi pe mombytavo ji pyri nehē.” Nahā po ti Tupana'ga ei ġa pe nehē. Gahā kirē nahembirekoa'javi nehē akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. ³⁶ Tegwete ġamanoa'java no. A'ereki ġa oko Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja. Yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa oko omanoe'yma. Na jitehe po ti Tupana'ga remimbogwerave'ġa nomanoa'javi nehē no. Tupana'ga ra'yramo ġa ndekoi Tupana'ga remimbogwerava'ero ġwaramo, ei Jesus'ga.

³⁷ –Moisésva'ea vehevi imboukwahavi nhande ve ikwahavuka ahembogwerahava ikwatijarame i'yva mombe'ua ikaja pyteripeva'ea mombe'ua. A'ereki imombe'urame a'ea ahe okwatija javo:

“Tupana'ga ei: ‘Jihi ko Tupanamamo.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete’.”

A'ea Moisésva'ea okwatija Abraão'va'ea manorē Isaquēva'ea manorē Jacó'va'ea manorē. Ikwatijarame nahā Moisésva'ea ikwahavukari nhande ve ġa okoji javo. ³⁸ A'ereki Moisésva'ea nde'i: “Tupana'ga ei: ‘Abraão'va'ea ji mbohete’.” A'ea rūi ahe e'i ikwatija. A'ereki Tupana'ga pe ġa okoji. “Oko pa ġa avuirama,” ei Tupana'ga ikwahava, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

³⁹ Kiro judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe:

–Ahembo'eharamo hupi hete nde nhi'iġi ahembogwerahava mombe'gwovo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴⁰ A'ero ġa nhaporemo nde'ia'javaġwami tuhē Jesus'ga pe maramarā jave'yma. A'ereki ġa okyhyji ga hugwi ga okwaha pa javo.

*Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino ahepojkaharetea no
(Mateus 22.41-46; Marcos 12.35-37)*

⁴¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–He'yive'ġa ei: “Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ko Daviva'ea rymymino.” A'ea ġa ei, ei Jesus'ga. Maraname ġa ei a'ea ga pe? ⁴² A'ereki ymyahū Daviva'ea tuhē okwatija inoġa livro de Salmos rehe. Ikwatijarame ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojkaharete'ga pe:

‘Eapy na'ē ji pyri jijohukoty rūi ekovo huvihavamo epytavo.

⁴³ Tamongo ti ji nearōe'ŷve'ġa neremimbotarimova'ea rehe nehē,' ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁴⁴ A'ea Daviva'ea ei imombe'gwovo Cristo'ga ko jipojkaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

*Judeusva'ea mbo'eharava'ea onhimbohete tehe
(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)*

⁴⁵ Pevove'ġa nhaporemo ġwenduvame Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

⁴⁶ –Penhimboko'i ti. Tapekoi ti judeus'ġa mbo'ehara'ġa ja. A'ereki ġa onhimboheteuhu. Omongi pota ġa opipukuhua tianderepia ti ġa nhande

mboheteavo javo. Ikatuuhu ġa pe ojipe'ġa mbaragwahavame ġa ndehe ima'ēhai pe feira pe onhi'iġatuavo ġa pe orembo'ehara javo ġa pe.

–Nhandejatykahava pype ġa oapy nhanderuvihava'ġa apykava rehe. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo,” ei ġa. “A'ereki nhande ġanduvihavuhetero xako.” Na jitehe ġa ei oyvyteri pe i'upota toryva jara'ġa pyri toryva repiagame.

⁴⁷ –Opojykaaahy ġa mbatera aherembirekokwera'ġa hugwi, ei Jesus'ga. Onhi'imbukuhu tehe ġa Tupana'ga pe. Oyvyteri pe ġa ei: “Nhande renduvame po ti ojipe'ġa ei nhande ve oarō hete ġa Tupana'ga javo,” ei ġa oyvyteri pe. Nurā jate ġa nhi'inhi'iġi Tupana'ga pe ahe moandyandyita, ei Jesus'ga. A'ero kaitu po ti hahy hete ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

21

Aherembirekokwerava'ea remimondoa (*Marcos 12.41-44*)

¹ Kiro judeus'ġa jatykahavuhu pe Jesus'ga imbateve'ġa ndepiagi ġa imondorame itambere'ia hyrua pype. ² Ga aherembirekokwerahēa repiagi hēa imondorame oitambere'ia ipype imbatere'ġvehēa. Mokōi itambere'ia hēa imondoi ipype duas moedas. ³ A'ero Jesus'ga ei:

–A'e katu ji nde ve: Kia aherembirekokwerahēa remimondoa imbatere'ġvehēa remimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ġanemimondoa hohe pa. ⁴ A'ereki he'yiva'ea ġa omombyta itambere'ia ojive imondorame Tupana'ga pe hyrua pype. Hēa ki a'e te mokoi'ī te hēa herekoi itambere'ia. Hēa imondopavi reki oapoa ipype, ei Jesus'ga.

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavagwama (*Mateus 24.1-2; Marcos 13.1-2*)

⁵ Aerē ojipe'ġa ei:

–Ikatu hete nhandejatykahavuhua ita apopyra. Omondo ġa itauhua pyryva'ea japokaturame ymyahū. Ombojigwa ġa ojatykahavuhua a'ea pyvō ojipea pyvō no timbohete Tupana'ga javo.

A'ero Jesus'ga ei:

⁶ –Pehepia pe nhandejatykahavuhua avō. Aerē po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itauhua nehē. Omonduru pa po ti ġa inoġa nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Hahyheteagwama Jesus'gareheve'ġa pe (*Mateus 24.3-14; Marcos 13.3-13*)

⁷ A'ero ġa ei ġa pe:

–Orembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ġa Jesus'ga pe. Maname po ti ġa imondurugi nhandejatykahavuhua nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhimomby'ava'ea nehē ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi imonduruġwerihava po ti kiro javo, ei ġa.

⁸ A'ero Jesus'ga ei:

–Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyjukari ti ġa pe. Aerē po ti he'yjuhuve'ġa uhu ji ra'āra'āteheavo javo nehē: “Jihī ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo. Kiro mbapava uhu ahemoka'nhyambahava a'ero,” e'i po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. Tapehendukatui ti ġa a'ero.

⁹ –Aerē po ti ojipe'ġa tavukari ojipe'ġa pe nehē. Ojipe'ġa po ti ndokopotari gwuvihavuhu'ġa nhi'iġa rupi nehē. A'ero po ti ġa ndekoi ojogwehe nehē. Imombe'urame pe me ti tapenhimongyhyjiukari ġa pe. Otavuka tuhē po ti ġa nehē. A'ea rupi rūi po ti mbapavakotyva'ea nehē, ei Jesus'ga.

Ojipea Jesus'ga ei ġa pe:

10 –Gagwyriveve'ga po ti oko na'ē ojipe'ga gwyriveve'ga ndehe otavuka ga pe nehē. Ojipe'ga nduvihavuhu'ga po ti omondo ojigwyriveve'ga otavuka ojipe'ga nduvihavuhu'ga gwyriveve'ga pe nehē, ei Jesus'ga. 11 Omyomyi po ti yvya avo nehē. Pevo po ti yvya imyimi nehē no, ei Jesus'ga. Ahā po ti ga pe mbatera avo nehē. Pevo po ti ty'ara ga jukai nehē no, ei Jesus'ga. Itetiruamba po ti ga nehē. Opihipihi po ti ga karugwara ojohugwi nehē, ei Jesus'ga. Yvaga hugwi ahemongyhyjiva'ea jipiukari ikwahavukava'ea ahe mongyhyjiavo nehē, ei Jesus'ga.

12 –A'ea renonde po ti ga pe pyhygi okote'varuhuavo pe me nehē. Ga po ti pe nderohoahi pende'yja'ga jatykahai pe ipypeve'ga nduvihava'ga ndovai pyteri pe pe mondovouka cadeia pype nehē. Ga po ti pe nderohokari huvihavuhu'ga ndovai pyteri pe nehē governador'ga ndovai pyteri pe no. Gandovai pyteri pe po ti ga pe nderohokari nehē timboja tehe ti ga ndehe javo. Nahā po ti ga ndekote'varuhui pe me pejikoga gwaramo ji rehe nehē, ei Jesus'ga.

13 –A'ea rupi po ti pe ji mombe'ui ga pe nehē tojiko ti ga Jesus'ga rehe javo. Nahā po ti pe pyryva'ea mombe'ui ga pe nehē. 14 Tape'ei na'ē ti pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'igi ga pe nehē?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. Pe'ji ti kiro pejiyvyteri pe: “Ndiajapyakai nhande nhanenhi'iga rehe.” A'ea ti pe'ji, ei Jesus'ga ga pe. 15 Jihi po ti akwahaheteuka pe me pe mbo'eavo nehē. Nurā po ti pe ekatui penhiarōe'ŷve'ga pe nehē. A'ero po ti ga ndipopoakari pe me pe nhi'igame nahā. Tegwete po ti ga'ete'varuhua penhi'iga pe nehē, ei Jesus'ga.

16 –Penduva'ga vehevi po ti pe pyhygukari pey'ga vehevi peirū'ga vehevi pende'yja'ga vehevi. Kiroki ga ojikoty'a pe pavēi – gahā pe pyhyguka no. Ga nhaporemō po ti pe pyhygukari pe mondouka gwuvihavuhu'ga pe nehē. Jararamo pe ga pe jukauka nehē. 17 Nahā po ti ga ndekopavi pe ndehe pe arōhetee'yma nehē pendekoro gwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga.

18 –A'ero po ti Tupana'ga pe pokogi pe moka'nhybavukare'yma ga pe nehē. Pe'ava vehevi po ti Tupana'ga hepiakatui nehē. 19 Penhimboitaro gwaramo pejikoga ga rehe po ti pe ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

*Jesus'ga omombe'u Jerusalém monduruga gwama
(Mateus 24.15-21; Marcos 13.14-19)*

20 –Aerē po ti pe hepiagi soldados'ga cidade de Jerusalém atimaname nehē. Nahā po ti he'yjuhuve'ga tavukari Jerusalémmeve'ga pe nehē. A'ea repiagame po ti pe ikwahavi Jerusalém mondurugwerihava nehē, ei Jesus'ga.

21 A'ero Judéiapeve'ga ti toka'nhy onhana vytyruhu pe onhimima nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. Jerusalémmeve'ga ti toho Jerusalém hugwi nehē. Nhuhumeve'ga ti tokiyime Jerusalém me nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. 22 A'ereki Jerusalém monduruga rupi po ti Tupana'ga jipygi nehē. Nahā po ti heko'i Tupana'ga nhi'ipo'ruavo pa ymyahūva'ea po'ruavo pa. A'ereki ymyahū ga e'i ikwatijaruka nahanahā po ti ji jipygi nhiarōe'ŷve'ga ndehe nehē javo, ei Jesus'ga.

23 –Iporia'i po ti ipuru'ave'ga a'ea rupi oka'nhygotarame nehē. Iporia'i po ti ga nehē no – kiroki ga omoka'mbuka'mbu gwa'yra'ga nenonhapotarame, ei Jesus'ga.

–Tiruahū hete po ti judeus'ga pe nehē. Ndukatui po ti gapy'a nehē. Onhimonha'nga hete po ti Tupana'ga okovouka ga ndehe nehē. 24 Judeus'garūive'ga pe ti Tupana'ga ga jukaukari nehē. Itakyhea javuhuva'ea pyvō po ti judeus'garūive'ga jara'ga jukai nehē. Ga po ti opyhy jara'ga

nderogwovo ogwryi pe nhaporemonehẽ no. Nahanahã po ti ġa ġa mbokwaki'opavi Jerusalém hugwi nehẽ. A'ero Jerusalém ġa imondurupavi nehẽ. Nahanahã po ti Tupana'ga Jerusalém rerekote'vate'varuhuukari judeus'ġarũive'ġa pe nehẽ. Emo po ti aerẽ ga ndogwerekoe'javukari ġa pe ġa mombiguka nehẽ, ei Jesus'ga.

Jesus'ga rura'javaġwama

(Mateus 24.29-31; Marcos 13.24-27)

²⁵ –Aerẽ po ti ahemongyhyjiva'ea jipiukari okovo kwara rehe jahya rehe jaytata'ia rehe ikwahavuka nehẽ. A'ero po ti vvyakotyve'ġa gwyrivepe'ġa py'a ndukatui nehẽ. Ndovy'arihu po ti ġa nehẽ.

–Ipyambu paranauhã nehẽ. Moumbe hete po ti typepemuhã nehẽ. A'ero po ti ġa nhimomby'ai ikwahave'yma javo nehẽ: “Maraname po?” e po ti ġa.

²⁶ –Oġwyġwy po ti ipopoakava'ea yvagipeva'ea nehẽ, ei Jesus'ga. A'ero po ti vvyakotyve'ġa mano'ãtehei okyhyjiavo nehẽ. “Marã po ti nhande rekoi nehẽ?” e po ti ġa onhimboko'iavo nehẽ.

²⁷ –A'ero po ti ġa ji repiagi ji rura'javame yvaġatiġa pyteri pe nehẽ vvyakotyva'ero yvagipeva'ero. Jipopoakara po ti ġa gwepia nehẽ no. Nhirendy'jandy'java po ti ġa hepiagi nehẽ no jikatuhetea, ei Jesus'ga. ²⁸ Ahemongyhyjihava uġwerĩrame Tupana'ga po ti pe mbopiro'yġwerĩ pendekote'varuhua hugwi nehẽ. Nurã po ti pepo'ã pejavava tahepia ti ji Jesus'ga rura javo pejoryjoryvamo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Mateus 24.32-35; Marcos 13.28-31)

²⁹ Kiro Jesus'ga ġa mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. Imombe'gwovo ga ei:

–Pekwahava'ja ti figo'yva ojipea'yva reheve nhaporemone. ³⁰ Henhunhame huangyra pe tuhẽ pe'e hepiaga: “Kwaria ġwerĩ kiro,” pe'e pe. ³¹ Na jitehe hep-iagame akoja ahemongyhyjiva'ea po ti pe ikwahavi nehẽ, kiro Tupana'ga oko ġwerĩ vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³² –Imombe'ukatuavo ji ei pe me, ei Jesus'ga. Aġwamove'ġa ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo, ei Jesus'ga. ³³ Opa po ti yvaga yvya pavẽi nehẽ. Nhinhi'iġa po ti ndopavaġwami opopoakapige'yma okovo a'itituhẽva'ero avuirama nehẽ, ei Jesus'ga.

Ji mboha'u ti, ei Jesus'ga

³⁴ –Penhimboko'i ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Tape'ui ti ahemboheagwryva'ea pejigwojigwovo toruvi pe. A'ereki i'urame ahe ndojapyakakatui jirura'java rehe. Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Maramarã po ti nhande rekoi nehẽ?” Tape'ei ti na. Tapejapyakauhui ti pejihe mbatera rehe no. A'ereki hehe pa pejapyakauhurame pe napenhimboko'i ji mboha'uve'yma. Naname po ti ji pe mo'maġi a'ero ji rurame pendekote'varuhua repiaga nehẽ. ³⁵ Nahã po ti vvyakotyve'ġa pe nhaporemone ġa ji mboha'uve'ymane. Noka'nhyimi ġa ji hugwi jirura'javame nehẽ, ei Jesus'ga.

³⁶ –Penhimboko'i ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Pe'ji ti Tupana'ga pe jipi nehẽ: “Ore mbopopoaka ti toromboita ti oroka'nhyima hahyva'ea hugwi nehẽ aerẽva'ea hugwi nehẽ. Ore mbopopoaka ti torepoyja hete ti oro'ama Jesus'ga rovai pyteri pe orokoheteavo ġwaramo ganhi'iġa rupi.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe jipi nehẽ, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³⁷ Nane'yimi arimo Jesus'ga ġa mbo'ei ġajatykahavuhua pype templo pype. Ypytuna nanani ga hoi Jerusalém hugwi ogwovo yvytyri pe monte das Oliveiras pe opytavo pevo ypytunimo. ³⁸ Ypyhajive ojatykave'ġa uhu pa ga pyri ojatykahavuhua pype tihendu ti ganhi'iġa javo.

22

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; João 11.45-53)

¹ Kiro judeus'ġa japoi ġweri toryva – kiroki toryva pe ġa ei: Páscoa. Toryvi pe ġa i'ui pão ndovuriva'ea. ² Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa e'i judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi:

–Marã po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehē?

Nahã ġa ei novia. Emo ġa okyhyji ojatykave'ġa hugwi. A'ereki ojatykave'ġa oarõ hete Jesus'ga onhimongyavo.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo

(Mateus 26.14-16; Marcos 14.10-11)

³ Kiro Satanás'ga Judasva'ea pojkai. Judas Iscariotes, ei ġa ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea novia. ⁴ Judasva'ea hoi Jesus'ga hugwi ogwovo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri guardas'ġa pyri no – kiroki guardas'ġa gwepia katu judeus'ġa jatykahavuhua. Ovahemame ġa pyri ahe ei ġa pe:

–Tapyhyguka ti ji Jesus'ga mondouvouka pe me. Marã po ti a'ero nehē?

A'ea ahe ei ġa pe ġa monhi'iġa a'ea rehe. ⁵ Horyory ġa ahe renduvame. A'ero ġa ei ahe ve:

–Toromondo ti itambere'ia nde ve a'ero.

⁶ –Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji ga pe me nehē, ei ahe herogwovo.

Aerē ahe ei oyvyteri pe gweaporogitaro: “Maraġatu po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhygauka ġa pe ojatykave'ġa ndakykweri nehē?” ei ahe oyvyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi

(Mateus 26.17-25; Marcos 14.12-21; João 13.21-30)

⁷ Aerē kiro toryva Páscoa. A'ea rupi jitehe nanani judeus'ġa i'ui pão ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe ġa ojuka mbatepyryva cordeiro. ⁸ Nurã Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe no:

–Peho ti imboavujikwea mbatera nhande ve ti'u ti Páscoa rupi, ei ga.

⁹ A'ero ġa ei ga pe:

–Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nehē?

¹⁰ A'ero ga ei ġa pe:

–Ji rendu ti. Peho ti cidade pe. Pe horame po ti akwaimbae'ga pe novati yhya rerua yhya reruhava pype nehē. Peho ti ga reviri. Ga horame onga pype ti peho ga reviri ipype no. ¹¹ Pe'ji ti onga jara'ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Mome pã hyrua ruvi? Ta'u ti mbatera ipype nhiremimbo'ehara'ga pavēi Páscoa rupi,’ ei nhanembo'ehara'ga nde ve.” A'ea ti pe'ji ga pe, ei Jesus'ga. ¹² A'ero po ti ga hepiukari pe me hyruhua i'ukava ruhava onga jo'ari pe nehē. Pevo ti pemboavujikwe.

A'ea Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe ġa mondovo.

¹³ A'ero ġa hoi cidade pe hepiapava garemimombe'ua. A'ero ġa japoi mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'iġa rupi. A'ero Jesus'ga hoi pevo no ovahema.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(Mateus 26.26-30; Marcos 14.22-26; 1 Coríntios 11.23-25)

¹⁴ Kiro ġa o'u ġwerĩ. A'ero Jesus'ga apygi mesa pyri. Dozeve'ġa gamoirũhara'ġa oapy ga pyri mesa pyri. ¹⁵ Kiro ga ei ġa pe:

–Kiroġweva'ea rupi ji a'u pota hete mbatera pe pavẽi Páscoa rupi jijukahava renonde. ¹⁶ A'ereki a'e ji pe me: Kirẽ po ti ji nda'ua'javi te Páscoa rupi nehẽ. Aerẽ nhanderuvihavuhetero Tupana'ga imondopavame ġwemimbotarimova'ea rupi jate po ti gareheve'ġa mbopiro'ypahava apiavo ihoi nehẽ. A'ea rupi po ti ji japoĩ toryva jiroryvamo ġa pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁷ Copo ga ipyhygi. Ipype oko vinho. Hehe ga nhi'iġi Tupana'ga pe nde pyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'iġirẽ ga pe ga ei omoirũhara'ġa pe:

–Koro, ei ga ġa pe imondovo copo ġa pe. Pema'ema'ẽ ti pejive i'ġwoi'ġwovo, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ A'e ji pe me: Nda'ua'javi te po ti ji vinho nehẽ, ei Jesus'ga. Aerẽ huvihavuhetero Tupana'ga imondopavame ġwemimbotarimova'ea rupi jate po ti ji japoĩ toryva jiroryvamo gareheve'ġa pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁹ Kiro ga ipyhygi pão. Hehe ga nhi'iġi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'iġirẽ ga hayġwe'rogwe'rogi pão imondomondovo omoirũhara'ġa pe pe'u ti javo. A'ero ga ei:

–A'ea ko jira'oa, ei ga imondomondovo pão ġa pe. Aere'ĩ po ti hajiheve'ġa ji pyhygi nehẽ ojigwaraita jira'oa rehe ji jukavo nehẽ. Nahã po ti ji manoi pe me pendepykaramo nehẽ. Ji manorẽ nahã ti pe'ua'ja'ja ojipea pão imoka'nhyme'yma nhimanoa pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁰ Aerẽ ġa i'ui mbatera imboavujikweva'ea. Ga i'urẽ mbatera ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Kiro ga imondoi vinho ġa pe. A'ero ga ei:

–A'ea ko jirekoa, ei ga imondovo vinho ġa pe. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijukauka nehẽ. Nahã po ti ji manoi yvyakotyve'ġa ndepyga nehẽ. A'ereki Tupana'ga ipyahuva'ea mombe'ġwovo e'i: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurã jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhẽ po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehẽ ġwembi'ea rupi nehẽ, ei Jesus'ga.

²¹ –Pehepia ti! Kiroki ga ji pyhyguka ġwerĩ jijukahara'ġa pe – gaha oapy ji pyri imondovo opoa mesa rehe! ²² A'iti a. Tamano ti ji yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ereki Tupana'ga e'i ymyahũ aerẽ ti emano javo ji ve. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jijukahara'ġa pe – ga pe po ti tiruahũ hete nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

²³ A'ero ġa eġa'ei ojohupe:

–Manamo po ti nhande Jesus'ga pyhygukari nehẽ? ei ġa ojohupe onhi-momby'avo.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

²⁴ Aere'ĩ Jesus'ga moirũhara'ġa jogwayvari ojogwehe. Ojohupe ġa ei:

–Manamo nhande johe?

²⁵ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Judeus'ġarũive'ġa nduvihavuhu'ġa ipopoaka okote'varuhuavo ogwyripeve'ġa pe ġa mboporavykyheteavo ojive. Jara'ġa inoġi ojihe Ahepokohara. Nahã ġa ipotari ojeraramo onhimboheteavo ji apoko jigwyripeve'ġa javo tehe, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ –Ga ja rũi ti pejogwereko pejikovo ġwaramo jireheva'ero. Kiroki ga oko penduvihavamo jireheva'ero – gaha ti toko pejipyrive'ga ja, ei Jesus'ga. ²⁷ Manamo ġa johe? ei Jesus'ga. Mara'ngu po pe javo: “Kiroki ga oapy na'ẽ i'ġwovo mbatera ojipyrive'ġa imboavujikwerirẽ ga pe”? Mara'ngu po

pe javo: “Kiroki ga omboavujikwe mbatera imondovo mesa rehe to'u na'ē ojipe'ga aerē jiji javo”? Marāi pe? ei Jesus'ga. Manamo ga johe?

—Jihi amombe'u pe me: Gaha – kiroki ga oapy i'gwovo na'ē – gaha oko ga hohe pa. Na tuhē. Jihi ako penduvihavamo. Emo pepyrive'ga ja reki ji pe pokogi, ei Jesus'ga.

²⁸ —Pehe aḡwamo vehevi pepyta ji moiruamo jipi pepohire'yma ji hugwi hahyrame ji ve. ²⁹ Nurā po ti ji tuhē pe mongoi nehē peko ti huvihavuhuro javo. Tupana'ga jiruva'ga ei ji ve: “Ereko ti nde ḡanduvihavuhuhetero nehē.” Nahā ga ei ji ve. Na jitehe po ti ji pe mongoi nehē peko ti huvihavuhuro javo.

³⁰ —A'ero po ti pe i'ui jiapoa pyri mesa pyri ji rekorame vyakotyve'ga nduvihavuhuhetero nehē. Pe po ti peapy ikatuva'ea rehe huvihavuhu'ga apykava rehe nehē pejikovo peje'yja'ga nduvihavuhuro Israelva'ea rakyk-wepohara'ga nduvihavuhuro. Doze ko ga oko huvihavamo ojiheve'ga pavēi pende'yja'ga israelitas'ga. Pehe po ti peapy oina nehē xa'e ti ga pe ḡandeaporogita rehe javo, ei Jesus'ga omoirūhara'ga pe.

*Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahā ti ne'mbe javo
(Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; João 13.36-38)*

³¹ Kiro Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Ehendu hete. Ombogwa ahe trigo yrupema pyvō tape'a ti ji ite'varuhuva'ea ikatuva'ea hugwi javo. Na jitehe Satanás'ga pe nderekopotari tahepia ti ji ḡajikoga Jesus'ga rehe javo. A'ero Tupana'ga ei Satanás'ga pe: “Ehepia ti ḡajikoga a'ero,” ei ga. Kiro po ti Satanás'ga pe nderekoi pe mbopohipota ji hugwi a'ero nehē ojigwaraita pe ndehe nehē, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

³² —Ji ikwahavame Satanás'ga penderekopotara, ji nhi'iḡi Tupana'ga pe nde mombe'gwovo ga pe nde repyga, ei Jesus'ga Simão'ga pe. A'e ji ga pe: Tojiko hete jitehe ti Simão'ga ji rehe nehē. Terembojikopigukari ti ga Satanás'ga pe a'ero. A'ea ji ei Tupana'ga pe, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'ereki hahy hete nde ve Satanás'ga nde mbopohirame. Aerē po ti nde reaporoḡitakatua'javamo ejikoga ji rehe nehē. Kirē ti enhi'ī ga pe nemoirūhara'ga pe ga mbovy'a ga monhimomiranama – kiroki avove'ga nhiremimbo'ehara'ga, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

³³ A'ero Simão'ga ei Jesus'ga pe opojoykaharete'ga pe:

—Nde pavēi po ti ji hoi nehē. Po ti ga nde mongi cadeia pype nehē, na ga ji mongi a'ero nehē no. Po ti ga nde jukai nehē, na ga ji jukai a'ero nehē no, ei ga.

³⁴ —Pedro, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'e ji nde ve: Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Três po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiḡa nhi'iḡa renonde nehē, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

Peroho ti, ei Jesus'ga javo ga'apoa pe

³⁵ Kiro Jesus'ga ei omoirūhara'ga pe:

—Ymya'ī ji pe mondoukari Tupana'ga nhi'iḡa mombe'gwovouka ahe ve. A'ea rupi a'e ji pe me: Taperohoi ti itambere'ia, sacola, sandálias irūa. Marā pe me a'ea rupi raikwehe? Napembateri? Marā pe ndekoi raikwehe?

A'ero ga ei ga pe:

—Orogwereko ore a'ea rupi, ei ga.

³⁶ —Kiro hajihea ji imombe'ui pe me, ei Jesus'ga ga pe. Po pe pereko itambere'ia, a'ero ti peroho. Po pe pereko sacola, a'ero ti peroho. Po pe ndaperekoi itakyhea'javuhuva'ea, a'ero ti pemondo peapoa pepira ari-mova'ea paletō ipyhyga itambere'ia. A'ero ti pepyhy itakyhea'javuhuva'ea pejive itambere'ia rehe. ³⁷ A'ereki ji a'e pe me: Kiro po ti nhimombe'ua

po'ruavo toho nehē – kiroki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Ga jukauka po ti ġa ei nehē: ‘Ga ko okote'varuhu.’” A'ea ikwatijaripyra e'i ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Nahā kiro hekoi nehē. A'ereki ji ahygahi pa ġwerĩ nhimombe'ua rehe, ei Jesus'ga.

³⁸ A'ero Jesus'ga moirūhara'ġa ei Jesus'ga pe:

–Ehepia orepojkaharetero, ei ġa. Agwa ko mokōi itakyhea'javuhuva'ea.

A'ero ga ei ġa pe:

–Kirupi te!

Jesus'ga oko oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe

(Mateus 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹ Kiro ga hoi ogwovo yvytyri pe oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe. Oho ga pevo jipi. Kiro garemimbo'ehara'ġa hoi ga rupi. ⁴⁰ Ovahemame pevo Jesus'ga ei ġa pe:

–Penhiĩ ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

⁴¹ Hehemo'i ga hoi ġa hugwi ġwenypy'anduruga tanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Onhi'ĩ ga ga pe a'ero.

⁴² –Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Nde ipotarame ti terembuhurukari hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ġa pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rūi ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

⁴³ Kiro Tupana'gapyrive'ga jipiukari Jesus'ga pe ua yvaga hugwi Jesus'ga mbopopoaka. ⁴⁴ Hahy hete Jesus'ga vytyeri pe ga rekoveveuhuavo ġwaramo. Nurā ga nhi'ihetei Tupana'ga pe. Gwy'ajyguhu ga. Otururu hete ga hugwi yvyvo gary'aja. Garekoa ja hete itururui.

⁴⁵ Aerē ga nhi'imbavi Tupana'ga pe opo'ama'java ojivya ġwemimbo'ehara'ġa pyri ġa ndepiaga. Oki ġa ġwe'ouhūro okoveveuhuavo ġwaramo. ⁴⁶ A'ero ga ei ġa pe:

–Maraname pe kiri? Pevy ti penhinhi'ġa Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; João 18.3-11)

⁴⁷ Ga nhi'imbige'ymame nanime he'yive'ġa nduri. Judasva'ea ruri ġa nenonde ġa nderua ġa nderovahema. Judasva'ea ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea. Kiro ahe ruri Jesus'ga beijavo.

⁴⁸ –Judas, ei Jesus'ga ahe ve. Ji beijavo nde ruri. Nahā nde ji repiukari ġa pe naerū togweroho ti ġa ga javo? ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁹ Hepiagame Jesus'gapavēive'ġa ei oyvytyeri pe: “Kiro po ti ġa Jesus'ga pyhygi!” ei ġa. A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

–Marā? Torokyti ġa itakyhea'javuhuva'ea pyvō a'ero naerū? ei ġa Jesus'ga pe.

⁵⁰ Nanime Jesus'gapavēive'ġa pyteripeve'ga imondoi itakyhea'javuhuva'ea ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga gajohukoty rūi. ⁵¹ A'ero Jesus'ga ei onhipavēive'ga pe:

–Kirupi te!

Jesus'ga pokogi ganamihymuhūa rehe ganambia apokatua'java.

⁵² Kiro Jesus'ga nhi'ġi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe xava'eve'ġa pe no guardas'ġa pe no – kiroki guardas'ġa gwepia katu judeus'ġa jatykahavuhua. A'ereki ġa nhaporemō uhu ga pyri tipyhy ti ga javo. Ga pe Jesus'ga ei:

—Amovahĩ po ji governo naerũ? Nurã pe heruri itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerũ? ⁵³ Nane'ymi ji rekoi pe pavẽi nhandejatykahavuhua pype templo pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. Korogwe Tupana'ga ji pyhygukari pe me. Diabo'ga omondomondo ypytunarupive'ga'jave'ga. Gaha pe mbuhu ji pyhypota, ei Jesus'ga ga pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Mateus 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; João 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ A'ero ga ga pyhygi ga rerogwovo. Ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga rongauhu pe ga ga rerohoi ga rerovahema.

Ga reviri Pedro'ga hoi onhimboyha'iaovo ga hugwi tajipyhygye ti ga javo. ⁵⁵ Imondygirẽ tata okara pyteri pe ga oapy ojogwerekovo ipyri. A'ero Pedro'ga oapy ga pyri no. ⁵⁶ Ga apygame pevo tata pyri ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'gapyrivehẽa ga repiagi. Hẽa gwepia hete ga. A'ero hẽa ei ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavẽive'ga no, ei hẽa.

⁵⁷ Pedro'ga nonhimombe'ui reki.

—Kunha, ei ga hẽa pe. Ji ndakwahavi ga, ei ga o'mbero.

⁵⁸ Aere'ĩ ojipe'ga ga repiagi. Pedro'ga pe ga ei:

—Ndehe no Jesus'ga pavẽiva'ea.

A'ero Pedro'ga ei ga pe o'mbero:

—Ji rũi ko! ei ga.

⁵⁹ Aerẽ uma hora ikwavame ojipe'ga ehetei Pedro'ga mombe'gwovo:

—Ga tuhẽ Jesus'ga pavẽive'ga no. A'iti a. A'ereki ga Galilẽapeva'ero oko, ei ga.

⁶⁰ A'ero Pedro'ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga.

Ga nhi'imbige'ymame kotihĩ inamuti'ga nhi'i'gi. ⁶¹ A'ero nhandepojykaharete'ga Jesus'ga pyryrymi Pedro'ga repiagi. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi ga'eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehẽ ji ndakwahavi Jesus'ga javo. Trẽs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamuti'ga nhi'i'ga renonde nehẽ,” e'i jipe Jesus'ga ga pe. ⁶² Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhũ.

Soldadosva'ea ombotegwete Jesus'ga

(Mateus 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³ Kiroki ga Jesus'ga mombyta ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga rongapype — kiro ga e'ga'ei ga pe ga jagajaita ga nupanupamo. ⁶⁴ Tohepiagyeme ti ga javo ga ga reakwapygi. A'ero garova nupãrame ga ei ga pe:

—Eko ti Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uhara'ga ja. Emombe'u ti mbatera ore ve a'ero. Ma'ga nde nupã?

⁶⁵ Nahanahã ga ete'varuhui Jesus'ga pe ga mbotegweteavo.

Jesus'ga oko judeusva'ea mo'gitaharava'ea rovai pyteri pe

(Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; João 18.19-24)

⁶⁶ Iko'emame xava'eve'ga nhimono'o'gi ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pavẽi judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi no. Ga ko judeus'ga mo'gitahara'ga. Kiro ga Jesus'ga mbuhurukari gwovai pyteri pe. Ga pe ga ei:

⁶⁷ —Enhimombe'u ti ore ve. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Cristo rũi? Emombe'u ti ore ve, ei ga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Po ji ei pe me: Jihi Cristoramo, a'ero po ti pe ndaperoviari nhinhi'iga nehẽ. ⁶⁸ Po ji ei pe me: Pemombe'u ti mbatera ji ve, a'ero po ti pe nape-mombe'ui ji ve nehẽ. Pe napenhimohemukari nehẽ no. ⁶⁹ Aere'ĩ po ti ji apygi

avuirama ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rüi jitekovo huvihavamo nehë vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁷⁰ A'ero ġa epavi ga pe:

—Marāi po nde? Nde ko Tupana'ga ra'yra a'ero naerū? ei ġa.

A'ero ga ei ġa pe:

—Pehe ko pe'ji poha, ei Jesus'ga.

⁷¹ A'ero ġa ei ojohupe:

—Kirupi ojipe'ġa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! Ore tuhë ga rendu ko. Ga e'i ji Tupana'ga ra'yramo ako javo, ei ġa ojohupe.

23

Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe

(Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; João 18.28-38)

¹ A'ero ġa po'ambavi Jesus'ga rerogwovo Pilatos'ga rovai pyteri pe ga rerovahema. Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ġa gwyri pe. ² Kiro ġa imbojambojari ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe Pilatos'ga rovai pyteri pe. O'mbero ġa ei ga pe:

—Oropyhy ore Jesus'ga ga orere'yja'ġa mongoukarama oreruvihava'ġa nhi'ġa rupi rüi. E'i ga ġa pe: “Tapemondo ti itambere'ia César'ga pe nhande ruvihavuhuga pe.” A'ea ga ei, ei ġa. Ojipea ga ei: “Ji tuhë ko Cristo huvihavuhuhetea.” A'ea Jesus'ga ei ġa pe, ei ġa Pilatos'ga pe o'mbero.

³ A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde? Ndehe ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero ra'e?

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

⁴ A'ero Pilatos'ga ei ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe pevove'ġa pe no:

—Kiro ji ga mohemukari. A'ereki ndojari ga rehe. Ga ndokote'varuhui governo pe, ei Pilatos'ga.

⁵ Koji'i ġa eġa'ehetei reki Pilatos'ga pe:

—Nombuhukatuukari ga orere'yja'ġa py'a pe ġa mbo'eavo ġwaramo. Ga ombo'e pa Judéiapeve'ġa. Galiléiapeve'ġa na'ē ga ġa mbo'ei. A'ove'ġa vehevi ga ġa mbo'ei aġwamo, ei ġa Pilatos'ga pe.

Jesus'ga oko Herodesva'ea rovai pyteri pe

⁶ A'ea renduvame Pilatos'ga ei ġa pe:

—Ga po Galiléiapeve'ga ra'e?

⁷ —Pevove'ga tuhë ko, ei ġa.

A'ea kwahavame Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri. A'ereki Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. A'ea rupi ga opytaahi'vi Jerusalém me no.

⁸ Kiro Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri a'ero. Horyory Herodes'ga Jesus'ga repiagame. A'ereki ymya ga ga repia pota gamombe'umbe'ua renduva ġwaramo. Ga gwepia pota Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea no. ⁹ A'ero ga nhi'imbukui Jesus'ga pe. “Maramarã?” ei ga ga pe novia. Jesus'ga nonhi'igi reki ga pe.

¹⁰ Kiro ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ami judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi onhi'iranuhūavo imbojamboja Jesus'ga rehe. ¹¹ A'ero Herodes'ga Jesus'ga mbotegwetei ga jagajaita onhipavēive'ġa pavēi soldados'ġa pavēi. Omongiuka ġa Jesus'ga pe tapy'ynhapipyryva i'arimova'ea hendy'java'ea tirekomemua Jesus'ga javo. Aerē ga Jesus'ga mondoukari ga mbojivyruka Pilatos'ga pyri. ¹² Ga nonhoarōhetei ymya Herodes'ga Pilatos'ga pavēi. Kiro ġa nhoarōi Jesus'ga arōe'yma ġwaramo.

*Pilatosva'ea ojuka Jesus'ga
(Mateus 27.15-26; Marcos 15.6-15; João 18.39-19.16)*

¹³ Kiro Pilatos'ga ġa mono'ono'oġukari ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa nduvihava'ġa ndeheve ojipe'ġa ndeheve. ¹⁴ Ga pe ga ei:

–Pe Jesus'ga reruri jirovai pyteri pe tokwaha ga garekote'varuhua javo. A'ereki pe pe'e: “Ga he'yjuhuve'ġa pe'a ġanduvihava'ġa hugwi,” pe'e tehe pe. Ji rendu! Ji pendovaki pe nendupavirē ji ei ga pe: Marāi nde naerū? a'e ji ga pe. Erepe'a nde ġa ġanduvihava'ġa hugwi? Marāi? Nanongara ji eji'ei ga pe takwaha ti ji garekote'varuhua javo. Akwaha ji a'ero. Ndojari ga rehe a'ea – kiroki a'ea pe ei imbojateheavo ga rehe. ¹⁵ Herodes'ga na jitehe ga ei no ndojari ga rehe javo. A'ereki ga omondoukara'ja Jesus'ga nhande pyri imbojare'yma ga rehe.

–Ji rendu ti! ei Pilatos'ga. Jukwaha Jesus'ga pyryva. Tojukayme ti ahe Jesus'ga a'ero. ¹⁶ Nurā po ti ji ndajukaukari ga nehē. Anupanupāuka po ti ji ga mbo'eavo nehē tokote'varuhua'javyme ti ga nehē javo.

A'ea Pilatos'ga ei ġa pe ġa mbohorypota ojihe.

–A'ero po ti ji ga mohemukari ga mondouka garonga pe nehē, ei ga.

¹⁷ A'ereki ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani. A'ereki ymyahū judeus'ġa e'i ga pe: “Emohemuka ti ore ve cadeiapypeve'ga Páscoa rupi nanani tojivyra'ja ti ga ġwonga pe,” ei judeus'ġa ymyahū.

Nurā kiro Pilatos'ga ei amohemuka po ti ji Jesus'ga nehē javo.

¹⁸ A'ero ġa nhaporemō hapukai.

–Ejukauka Jesus'ga, ei ġa. Emohemuka Barrabás'ga ore ve, ei ġa oha-pukaita.

¹⁹ Omongia renonde Barrabás'ga ahe juka. Omovahī Barrabás'ġa gwuvihavuhuva'ea cidade de Jerusalém me no. Nurā Pilatos'ga ga mondoukari cadeia pype.

²⁰ Kiro Pilatos'ga ea'javi ġa pe. A'ereki ga Jesus'ga mohemuka pota. ²¹ Ga renduvame ġa hapukajahiva'javi ga pe:

–Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ġa ei ga pe tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

²² Mokōi Pilatos'ga onhi'igipe ġa pe. Kiro ga ea'javi:

–Maranameuhū naerū! Gara garekote'varuhua naerū? Ndojari ga rehe, a'e ji pe me ko. Tojukayme ti ahe Jesus'ga. A'ereki ga pyry. Nurā po ti ji ndajukaukari ga nehē. Anupanupāuka po ti ji ga mbo'eavo nehē tokote'varuhua'javyme ti ga nehē javo. A'ero po ti ji ga mohemukari nehē, ei ga.

²³ Koji'i ġa hapukapukajahivi a'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi. Ga nhi'igayvayvari ko ġa.

–Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ġa ei oha-pukaita tomano ti Jesus'ga yva rehe javo. Ga hapukapukaita ġwaramo Pilatos'ga ei:

–Kwa. ²⁴ Na tuhē po ti a'ero nehē naerū! ei ga okovo ġanhi'igā rupi.

²⁵ Nurā Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi ga mondovo ġa pyri – kiroki ga ahe juka gwuvihavuhuva'ea movahī no. Ga rehe ġa oporandu tomohemuka ga javo. Soldados'ġa pe Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari reki tojuka ti ġa ga javo. A'ereki judeus'ġa nduvihava'ġa ġandeheve'ġa pavēi e'ie'i embovyruka ga javo.

*Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mboyya
(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; João 19.17-27)*

²⁶ Kiro soldados'ga Jesus'ga rerohoi a'ero tijuka ti ga javo. Uhu Simão'ga cidadepeve'ga Cirenepeve'ga pea rupi nhuhũa hugwi. Ga rurame ġa ga pyhyguhui imondovo yva ga arimo Jesus'ga jukahava rupiara togweroho ti ga Jesus'ga reviri javo.

²⁷ He'yjuhuve'ga hoi Jesus'ga reviri. Kunhangwera'ga hoi ġa pavēi ga reviri no ojehe'oranhũavo kiro po ti ga manoi nehē javo. ²⁸ A'ero Jesus'ga pyryrymi ġandovai.

–Kunha, Jerusalémmeva'ero ti tapejehe'oi ji rehe. Pejihe ti pejehe'o peja'yra'ga ndehe no. ²⁹ Ji rendu! Aerē po ti avove'ga ei nehē: “Pyry hete kunhangwera'ga ndekorame ndata'yryva'ero ġambo'are'ỹva'ero ġamoka'mbue'ỹva'ero,” e po ti ġa nehē. ³⁰ Aerē po ti avove'ga manopotari hahyhetero ġwaramo ġa pe nehē. A'ero po ti ġa ei vvytyruhua pe nehē: “E'a ore rehe.” Nhyvyapyna pe po ti ġa ei nehē: “Ore tỹ ti,” e po ti ġa jupe nehē, ei Jesus'ga. ³¹ Po aġwamo ji ve okopyryva'ea pe turi hahyva'ea, a'ero kaitu po ti hahyheteva'ea ruri pe me penda'yra'ga pe nehē no, ei Jesus'ga kunhangwera'ga pe.

³² Jesus'ga reheve soldados'ga mokonhava'ea rerohoi no tijuka ti ġa javo. A'ereki mokonhava'ea ndokoi gwuvihava'ga nhi'igã rupi okote'varuhuavo. ³³ A'ero ġa ahe rerohoi pevo vvytyri pe A Caveira pe ahe rerogwovo i'arimo Jesus'ga reheve. Xa'e nhande A Caveira pe Aheapina. Pevo ġa Jesus'ga kutugi yva rehe ga mbovy hehe. Ombovy ġa mokonhava'ea yva rehe no – kiroki mokonhava'ea okote'varuhu. Soldados'ga ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty rũi. Gajohukoty ġa ojipeva'ea mbovyri.

³⁴ Kiro Jesus'ga nhi'igã Tupana'ga pe.

–Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Emombo ġandekote'varuhua ġa hugwi ikwahava'jave'yama. A'ereki ġa ndokwahavi okote'varuhuavo ji ve, ei Jesus'ga.

Kiro soldados'ga ima'ēi Jesus'ga pira imombomomboa ita'java'ea dados'java'ea manamo nhande tipojyka gapira javo. Nahã ġa ima'ēi gapira ojive.

³⁵ Kiro he'yjuhuve'ga ndekoi hepiaga onhimongyavo. Ganduvihava'ga ete'varuhui Jesus'ga rerekomemuamo no javo ga pe:

–Jesus'ga opoko ojipe'ga tomanoyme ti ġa javo, ei ġa. Po ga oko tuhē Cristoram Tupana'ga remimbuhurukaramo, a'ero po ga pe Tupana'ga e'i katu eko ti nhiremimbotarimova'ea rupi javo. Po nahã ga rekoi, a'ero po ti ga tojipoko kiro tamanoyme ti ji javo, ei ġa.

³⁶ Ga pavēi soldados'ga Jesus'ga rerekomemui no herua vinho tajahiva'ea ga pe ey'u ti javo.

³⁷ –Po nde ereko judeus'ga nduvihavuhuhetero, a'ero ejipoko tamanoyme ti ji javo, ei soldados'ga Jesus'ga pe.

³⁸ Okwatijaripe ko ġa imondovo Jesus'ga akaġa arimo yva rehe. Ikwatijaripyra omombe'u Jesus'ga. Imombe'gwovo i'ei:

–Agwa'ga ko judeus'ga nduvihavuhuhete'ga.

Nahã ġa imondoi ikwatija gregos'ga nhi'igimo romanos'ga nhi'igimo no hebreus'ga nhi'igimo no Jesus'ga mombe'gwovo.

³⁹ Ojipeva'ea ġanemimbovyva'ea ete'varuhui Jesus'ga mbotegweteavo. Jesus'ga pe ahe ei:

–Po nde Cristo Tupana'ga remimbuhurukara, ejipoko ti naerũ. Ore poko no xamanoyme ti, ei ahe heroviare'yama.

⁴⁰ Ojipeva'ea ġanemimbovyva'ea, ahe ki a'e te e'i ga pe:

–Tere'ei ti a'ea Jesus'ga pe! Nderekyhyji nde Tupana'ga hugwi naerũ? Po nde erekyhyji ga hugwi hamo. A'ereki ġa nhande mbovyruka yva rehe

ga reheve peko te'varuhu pe javo. ⁴¹ Oja hete tuhẽ nhande rehe. Pyry hahyro nhande ve a'ero. A'ereki nhande xako te'varuhu. Jesus'ga ki a'e te ndokote'varuhui, ei ahe.

⁴² Jesus'ga pe ga ei:

—Jipojykaharetero ji kwahava'ja ti imombyryva ji ve ekorame huvi-havuhuhetero nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

⁴³ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Aḡwamo po ti nde rekoi ji pyri ahererekokatuhai pe yvagi pe nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; Joãõ 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporemõ. Ka'aruḡwerĩa rupi às três horas kwara imbokojahua'javi. Gajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi. ⁴⁶ Tupana'ga pe Jesus'ga hapukajahivi.

—Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji imondoukari jira'uva nde ve herekokatuuka.

Onhi'igirẽ ga pytupavamo omanomo.

⁴⁷ Soldados'ḡa nduvihava'ga gwepia pa hahyhava Jesus'ga pe gajukahava. Hepiagame ga ei:

—Ahe ko pyryheteva'ea. A'iti a! ei ga Tupana'ga mboheteavo.

⁴⁸ Kiroki ḡa uhu tihepia katu gajukahava javo – ḡa gwepia pa. Ojivy ḡa kiro ogwovo ḡwonga pe. Ojipoti'a rehe okwaokwa ḡa opoa pyvõ okovevehuavo ḡwaramo.

⁴⁹ Jesus'ga kwahakatuve'ḡa nhaporemõ ḡa ami irupe Jesus'ga hugwi hep-iapava kunhangwera'ḡa pavẽi – kiroki kunhangwera'ḡa uhu Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ḡa gwyrã hugwi ga pokoga.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; Joãõ 19.38-42)

⁵⁰ Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri. José'ga ko judeus'ḡa moḡitaharamo. Ojihe'a ko ga judeus'ḡa moḡitahara'ḡa ndehe javo judeus'ḡa pe nahanahã ti peko javo ḡa pe. Pyry hete gareaporoḡita. A'ereki ga oko Tupana'ga nhi'igã rupi. ⁵¹ Nurã ga noarõi ojipe'ḡa ndeaporoḡita judeus'ḡa moḡitahara'ḡa ndeaporoḡita ḡa erame ojohupe tijukauka Jesus'ga javo. Ga nde'i a'ea. A'ereki ga ndopotari gajukahava. Ga Jesus'ga jukaukaramo ga nomoirũi ḡa no. Nahã José'ga oko. Gacidadegwera ko Arimatéia gwe'yja'ḡa cidade judeus'ḡa cidade. Ymyã José'ga Cristo'ga rura potã aerẽ po ti ga rekoi nhandervihavuhuhetero avo yvya koty nehẽ javo.

⁵² Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri ogwovo ovahema javo ga pe:

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa. Eroho ti, ei ga José'ga pe.

⁵³ A'ero José'ḡa jivyri ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi José'ḡa Jesus'ga ra'oa mbojyvi. A'ero ḡa gara'oa uvani tapy'ynhapipyryva pyvõ linho apopyra pyvõ. A'ero ḡa gara'oa rerohoi inoḡa itaruvihavuhua kwaruhua pype imbogwaipyra pype. Ndogwerekoi ve ojipeva'ea ra'oa ipype. Kiro ḡa Jesus'ga ra'oa rerohoi inoḡa ipype. ⁵⁴ Mbatera mboavujikwehava sexta-feira ḡa inoḡi ipype ka'arugame. A'ero ḡaporavykye'yma ḡwerĩ sãbado ḡwerĩ.

⁵⁵ Kunhangwera'ḡa – kiroki ḡa uhu Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ḡa gwyrã hugwi – ḡahã oho José'ga rupi ikwaruhu pe. A'ero ḡa hepiagi ikwaruhua Jesus'ga ra'oa nongava. José'ḡa gara'oa noḡame ipype kunhangwera'ḡa hepiakatui nahã ḡa ono aherã'oa javo.

⁵⁶ Aerē ġa jivyri ogwovo ġwonga pe imboavujikwea perfume timongy ti ahera'oa rehe imbojigwaga javo. Perfume ko mohaġa'java'ea nhandya'java'ea reheve.

Oporavykye'yma rupi sábadu rupi ġa pytu'ui oporavykyhava hugwi. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i judeus'ġa mbo'eavo tapeporavykyi ti sábadu rupi javo.

24

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-10; Marcos 16.1-8; João 20.1-10)

¹ Gaporavykye'yma py'rovo domingo rupi kunhangwera'ġa heruri Jesus'ga ra'oa nongai pe itaruvihavuhua kwaruhu pe. Ypyhajive kwara ipoġwerĩrame ġa heruri pevo perfume – kiroki a'ea ġa omboavujikweripe.

² Herovahemame ġa hepiagi ikwaruhua rovapytymbava imoanhanipyra. Irupe'i ikwaruhua hugwi reki iteni hovapytymbava. ³ A'ero ġa ki ikwaruhua pype. Ga ndohepiagi reki Jesus'ga ra'oa nhandepojoykaharete'ga ra'oa ipype.

⁴ –Marã naerū? Mome ahera'oa? ei ġa ojohupe.

Nanime mokonha'ġa jipiukari ġa pe o'ama akwaimbae'ġa'jave'ġa. Overavera ġa'apoa tapy'ynhapira. ⁵ A'ero kunhangwera'ġa nhova'apỹhetei ġandovai pyteri pe okyhyjiavo ġwaramo. A'ero ġa ei kunhangwera'ġa pe:

–Po pe ndapehekari okojive'ga omanove'ġa nongai pe hamo. ⁶ Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype. Ovy reki ga jugwi. Pekwahava'ja ti ganhi'igagwera. Ymya uvame Galiléia pe ga omombe'u pe me. ⁷ Ga e'i pe me: “Okote'varuhuve'ġa po pe ti ġa tanhimondouka nehē. Ga ti tajijuka ji mbovyruka yva rehe nehē. Nhimonorē mokōi jikira py'rovo ti ji takwera nehē yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.” A'ea Jesus'ga e'i onhimombe'gwovo pe me ikwehe'i, ei ġa kunhangwera'ġa pe.

⁸ A'ero kunhangwera'ġa ikwahava'javi Jesus'ga nhi'igagwera. ⁹ Ga hemi ikwaruhua hugwi Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo onzeve'ġa pyri Jesus'ga moirūhara'ġa pyri. Ovahemame ġa imombe'upavi ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe nhaporemo no. ¹⁰ Maria Madalenahēa omombe'u Joanahēa pavēi. Tiago'ga yhēa Mariahēa omombe'u ġapavēive'ġa pavēi kunhangwera'ġa. Ga nhaporemo omombe'u Jesus'ga moirūhara'ġa pe. ¹¹ Emo ġa ndogweroviari kunhangwera'ġa remimombe'ua.

–Onhi'ĩ tehe ġa, ei ġa.

¹² Pedro'ga ki a'e te ga vyri onhana ogwovo ikwaruhua pyri Jesus'ga ryvyagwera pyri tahepia ti ji javo. Ovahemame ga apyni hepiaga ikwaruhua pype. A'ero ga hepiagi Jesus'ga ra'oa hokava. Linho apopyra Jesus'ga ra'oa hokava. A'ea jate ga hepiagi ipype. A'ero ga hoi ġwonga pe ojapyakaheteavo hehe onhimomby'avo.

Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe

(Marcos 16.12-13)

¹³ A'ea rupi te kiro Cleopas'ġa homemei cidade'i pe Emaús pe Jesus'gareheve'ġa. Emaús oko irupe dez quilômetros gwerevi cidade de Jerusalém hugwi. ¹⁴ Ohorame ġa nhomonhi'imbavi Jesus'ga rehe gajukahava rehe onhonhi'ĩpondekwava hehe. ¹⁵ Ga nhomonhi'igame Jesus'ga tuhē ġa ndupitigi ogwovo ġa ndupi. ¹⁶ Ga nombaragwahavi Jesus'ga rehe.

¹⁷ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

–Gara rehe pe nhonhi'ĩpondekwavi pejigwovo ve pea rupi pevy'are'yma? ei Jesus'ga.

A'ero ġa pytai. ¹⁸ Kiro Cleopas'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko ojipeahugwiva'ero erepytaahi'vi kiro Jerusalém me ikwahave'yma tiruahũva'ea aġwamova'ea Jerusalém me naerũ? Nde jate po nderekwahavi! ei ga.

¹⁹ —Gara pe pe ei? ei Jesus'ga.

Ombaragwahave'yma ga rehe ġa ei:

—Tiruahũva'ea Jesusva'ea pe Nazarépeva'ea pe, ei ġa. Jesusva'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea, ei ġa. Ipopoaka hete ahe japovo ahemonhimomby'ava'ea nhandegwyrive'ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'iġa rehe. Jukwaha a'ero Tupana'ga nhimohema ahe rehe. Horyory nhandegwyrive'ġa ahe rehe no ga ipopoaka hete javo. ²⁰ Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nhanderuvihava'ġa pavēi omondo Jesusva'ea Pilatos'ga po pe te'i ti ga pembovy ti Jesus'ga javo. Ga ahe mbovyruka yva rehe ahe jukauka.

²¹ —Ore ki a'e te ore roryoryvamo ahe rehe novia. Orovyteri pe ore ei: Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri israelitasva'ea pyri embopiro'y ti ġa javo. A'ea ore ei novia. A'ereki ġa ahe jukauka. Kiro mokōi ahe kiri omanorē.

²² —Oro kunhangwera'ġa - kiroki ġa ojiko Jesusva'ea rehe ore ja - ġahā ore monhimomby'a hete oji'i. Oho jipe ġa ppyhaji ve ovahema itaruvihavuhua kwaruhu pe ahenongai pe oji'i. ²³ Ndohepiagi ġa Jesusva'ea ra'oa ipype. A'ero ġa jivryi ore pyri imombe'gwovo. E'i ġa: “Yvagipeve'ġa Tupana'gapyrive'ġa ojipiuka ore ve Jesus'ga mombe'gwovo!” ei ġa. “‘Okoji Jesus'ga,’ ei Tupana'gapyrive'ġa ore ve.” A'ea kunhangwera'ġa ei oji'i. ²⁴ A'ero orepyteripeve'ġa hoi ikwaruhu pe ahenongai pe hepiaga. “Kunhangwera'ġa omombe'u katu reki ahenongavagwera ore ve ko,” ei ġa imombe'gwovo ore ve. Ga ndohepiagi Jesusva'ea, ei mokonha'ġa Jesus'ga pe imombe'gwovo.

²⁵ —Ikwahave'ymuhũva'ero pe ndaperoviapapotari Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea nhi'iġa, ei Jesus'ga mokonha'ġa pe. ²⁶ Ymyahũ ahe e'i ganhi'ġa mombe'gwovo: “‘He'yiva'ea ti tahahy Cristo'ga pe nehē. Toki ti ga yvagi pe okovo ġanduvihavuhetero ji pavēi nehē,’ ei Tupana'ga,” ei ahe. A'ea Tupana'ga opota, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. A'ea pe ndaperoviari naerũ? ei Jesus'ga.

²⁷ A'ero ogwovo ve ġa pavēi pea rupi Jesus'ga ġa mbo'e ypy Moisésva'ea rembikwatijara rehe - kiroki a'ea omombe'u ga. Aerē ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea rembikwatijara rehe nhaporemō - kiroki a'ea omombe'u ga no.

²⁸ Kiro ġa nduġwerĩ cidade'i pe. A'ea pe mokonha'ġa ei toropyta avo javo. Jesus'ga oho ġwerĩ a'ero ġa hugwi. ²⁹ A'ero ġa eġa'ei ga pe:

—Epyta ore pyri. A'ereki ka'aru hete kiro. Ypytũ ġwerĩ.

A'ea ġa ei ga pe ga mombytavo ojipyri. Oki ga ġanonga pype ġa ndupi a'ero opytavo ġa pyri.

³⁰ Aerē oapygame mesa pyri ġa pavēi ga ipyhygi pão onhi'ġa Tupana'ga pe hehe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Kirē ga haygwe'rogwe'rogi pão imondomondovo ġa pe. ³¹ Kiro ġa mbaragwahavi ga rehe a'ero ga repiaga ve.

—Jesus'ga tuhē reki! ei ġa.

Nanime ga ndiukwahavi oka'nhyma ġa hugwi.

—Tenagwe! e te ga.

³² Ojohupe ġa ei:

—Ikatu hete nhandeyvyteri pe nhande mbohoryoryva ga nhi'igame nhande ve onhimombe'gwovo pea rupi nhande mbo'eavo Tupana'ga rembikwatijarukara rehe, ei ġa.

³³ Kotihĩ ġa po'ami ojivya ogwovo Jerusalém me. Ovahemame ġa onzeve'ġa ndepiagi.

Onhimono'oŋipe onzeve'ŋa onhipavēive'ŋa pavēi. Mokonha'ŋa pe ŋa ei:

³⁴ —Nhandepojykaharete'ga okwera tuhē ovya onongava hugwi Jesus'ga. A'iti a! Okoji ga. Ojipiuka ga Simão Pedro'ga pe heaji'i, ei ŋa mokonha'ŋa pe.

³⁵ A'ero mokonha'ŋa ei ŋa pe:

—Ore ga repia no. Ore horame pea rupi Jesus'ga hoi ore rupi onhi-mombe'gwovo ore mbo'eavo Tupana'ga nhi'iŋa rehe. A'ea rupi ore norom-baragwahavi ve ga rehe. Aerē ga haygwe'rogame pão ore mbaragwahavi ga rehe, ei ŋa imombe'gwovo.

Jesus'ga ojipiuka ŋwemimbo'eharava'ea pe

(Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

³⁶ Ga a'ea mombe'urame nanime Jesus'ga jipiukari o'ama ŋapyteri pe. Ga e'i:

—Tupana'ga ti tonogatu pepy'a! ei ga ŋa pe.

³⁷ Anhaŋa po javo ŋa piryiro okyhyjiheteavo. ³⁸ A'ero Jesus'ga ei ŋa pe:

—Maraname pepy'a oko tehe? A'ero pe kyhyjihetei. Maraname pe ndaper-oviari? “Mara'ngu po Jesus'ga tuhē?” pe'e pe pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ŋa pe.

³⁹ Pehepia ti jipoa jipya reheve. Hepiagame po ti pe mbaragwahavi ji rehe a'ero. Pepyhy ti jira'oa nhikaŋa reheve ji kwahava. A'ereki anhaŋa ndaha'oi. Nikaŋi. Ji ki a'e te ji ra'oro. Ji kaŋamo, ei Jesus'ga ŋa pe.

⁴⁰ Onhi'igirē ga hepiukari ŋa pe opoa opya reheve. ⁴¹ Gworygworyva ŋwaramo ŋa ndogweroviari ve. A'ereki ŋa e'i oyvyteri pe onhimomby'avo: “Po Jesus'ga tuhē, a'ero pyry hete!” ei ŋa. Ga nhimomby'arame Jesus'ga ei ŋa pe:

—Ndaperekoi pe mbatera? Ta'u ji.

⁴² Pira ŋa imondoi ga pe a'ero hehyripyra heiretea reheve. ⁴³ Ipyhyga ga i'ui ŋa gwepiagame.

⁴⁴ Aerē ga ei ŋa pe:

—Ymya'i ji nhimombe'umbe'ui pe me jiruvame pe pyri. A'e ji pe me: Moisés'va'ea remimbo'eagwera aherembikwatijariipyra ji mombe'u Tupana'ga nhi'iŋa mombe'uharava'ea rembikwatijariipyra pavēi, a'e ji pe me. Ji mombe'ui no ikwatijariipyra Salmos, a'e ji ikwehe. Tako pa ti ji ikwatijariipyra rupi nehē – kiroki a'ea ji mombe'u, a'ea'e ji pe me ikwehe, ei Jesus'ga ŋa pe.

⁴⁵ Kiro ga ikwahavukari ŋa pe Tupana'ga nhi'iŋa aherembikwatijariipyra. ⁴⁶ Imombe'gwovo ga ei:

—Ikwatijariipyra e'i: “Tahahy ti Cristo'ga pe. Omano po ti ga nehē. Mokōi okira py'rovo ti ga tokwerava'ja gwyvyagwera hugwi. ⁴⁷ Cristo'gareheva'ero ti ŋa tomombe'u katu Cristo'ga vvyakotyve'ŋa gwyrive'ŋa pe nhaporemo. Te'i ti ŋa ŋa pe: ‘Tapevy'ari ti pejikote'varuhua rehe pejipohia jugwi herojijyjijyita pejeaporogita. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehē ikwahava'jave'yma nehē.’ A'ea po ti ŋa tomombe'u katu Jerusalémmeve'ŋa pe na'ē. Aerē po ti ŋa tomombe'u katu ojipe'ŋa pe nhaporemo.” A'ea ikwatijariipyra e'i, ei Jesus'ga ŋa pe.

⁴⁸ —Oro pe, ei Jesus'ga ŋa pe. A'ea pe ikwahapavi. A'ero ti pemombe'u. ⁴⁹ Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ymyahũ Tupana'ga ei: “Jira'uva po ti pe pojykai nehē,” ei jiruva'ga pe me, ei Jesus'ga. Pepyta ti cidade de Jerusalém me gara'uva rura pota aerē po ti gara'uva tuhu nehē javo. A'ero jihi po ti gara'uva mondoukari yvaga hugwi pe pojykauka jupe pe mbopopoakaruka nehē, ei Jesus'ga ŋa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype

(Marcos 16.19-20; Atos 1.9-11)

⁵⁰ A'ero Jesus'ga hoi ŋa nenonde ŋa nderogwovo cidade de Betânia kotyi ve. Opoa mondovo ŋa pe ga ei Tupana'ga pe:

—Emombyry ti ġa pe.

⁵¹ Onhi'iġa ve Tupana'ga pe ga hoi ġa hugwi. Kiro garerohohava yvaga pype.

⁵² Ombohete ġa ga. Kirē ġa jivyri ogwovo Jerusalém me gworygworyhetero. ⁵³ Nane'ymi ġa hoi opytavo ojatykahavuhua pype Tupana'ga mboheteavo ndepyry hete nde javo.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de João

Jesus Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga nhande ve

¹ Jypya yvya apoa renonde Tupana'ga reaporogita kwahavukahara'ga rekojipei hako. Tupana'ga pyri ga ruvi ga rerekovo. Ga ko Tupanamo tuhẽ oko. ² Yvya apoa renonde akoja'ga rekoi Tupana'ga pavẽi gakwahavukahara'ga. ³ Ga pe Tupana'ga oapopavuka mbatera. Ojipe'ga pe rũi Tupana'ga oapouka. Okwahavukahara'ga pe jate ga oapouka mbatera hako. ⁴ Tupana'ga kwahavukahara'ga tuhẽ oko po rimba'e. A'ero ga jara'ga mongopavi ga monguva. Ga yvyakotyve'ga mongoi. A'ero ga Tupana'ga kwahavukari ga pe no. Arimo nhande tihepia katu mbatera kwahavaḡwama mytu'ẽro ḡwaramo. Na ja ga imomytu'ẽi yvyakotyve'ga akaḡi pe tokwaha ti ga Tupana'ga javo.

⁵ Ypytunarupive'ga ndokwahavi hepiage'yma ḡwaramo. Ypytunarupive'ga'jave'ga – ga ndokwahavi Tupana'ga okote'varuhuavo – ga pe ga Tupana'ga mombe'umbe'ui no tokwaha ti ga ga javo. Ga omombi pota Tupana'ga kwahavaḡwama novĩa. Ndopigi reki. A'ereki Tupana'ga mombe'ua ikwahy ve ojipe'ga ndehe ga kwahavuka ga pe.

⁶ Nahã ko ahe ikwehe. Ahe ve ga ei João Batista. Tupana'ga e'i ahe ve:

–Emombe'u ti ga pe jikwahavukahara'ga, ei Tupana'ga ahe ve.

⁷ A'ero João'ea ruri ga mombe'gwovo ikwehe.

–Tamombe'u ti ga pe me tapejiko pa ti ga rehe javoji, ei ahe, kiroki ga Tupana'ga kwahavuka nhande ve, ei João'ea ikwehe.

⁸ Ahe ko imomytu'ẽhara'ga rũi.

–Akoja'ga mombe'gwovo reki ji ruri, ei ahe, kiroki ga omomytu'ẽ Tupana'ga kwahavuka nhande ve, ei João'ea ikwehe.

⁹ Gaha ko imomytu'ẽharetero. A'ero ga ruri imomytu'embava yvyakotyve'ga akaḡi pe tokwaha pa ti ga Tupana'ga javo.

¹⁰ Yvya koty ga ruvi ikwehe. A'ea tuhẽ Tupana'ga oapouka ga pe hako yvyakotyve'ga ndeheve. Yvyakotyve'ga ki a'e te ndogweroviari ga. ¹¹ Ogwyri pe ga ruri ikwehe gwe'yja'ga pyri judeus'ga pyri. Ga ki a'e te ndokoi ga rehe.

¹² Kiroki ga oko reki ga rehe – ga pe ga ei a'ero: “Pejiko pe ji rehe,” ei ga. “Kiro ji pe mongoi Tupana'ga ra'yramo a'ero,” ei ga ga pe.

¹³ Yvyakotyve'ga ko na ta'y. Akwaimbae'ga ta'y pota ḡwembireko'ga nderekovo. Aerẽ ḡanda'yra'ga ari ga hugwi a'ero. Na rũi reki ga nhande mongoi Tupana'ga ra'yramo. Nhande xajiko Tupana'ga kwahavukahara'ga rehe. A'ero Tupana'ga ei nhande ve: “Jira'yramo ko pe ndekoi kiro pejikoga ḡwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga.

¹⁴ Tupana'ga kwahavukahara'ga onhimongouka yvyakotyva'ero a'ero ikwehe Jesus Cristo'ga. Igwete ga ruvi orepyteri pe ikwehe. Ga nhande arõ hete imombyryva nhande ve. Ga okwahavuka katu Tupana'ga nhande ve no. A'ereki ga jate ko Tupana'ga ra'yretero. Igwete ore nhimombaragwahavi garuvihavuhuhetea rehe garuva'ga ruvihavuhuhetea rehe.

¹⁵ João Batistava'ea omombe'umbe'u ga ikwehe. Ahe e'iahy ga pe ikwehe:

–Gaha ji amombe'u pe me oji'i, ei ahe. “Aerẽ po ti ga ruri pe nderekovo nehẽ,” a'e ji oji'i, ei ahe. “Ga huvihavuhuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki. Jypya vehevi ji rekoe'ymame ga okoe'ymi,” a'e ji pe me oji'i, ei João'ea ikwehe.

¹⁶ Ga pyry hete tuhẽ nhande aromo. A'ero nhande ve nhaporemo ga imombyryvi jipi. Igwaigwavete ga imombyryva'ja'javi nhande ve. ¹⁷ Moisésva'ea pe Tupana'ga ombuhuruka onhi'ĩga hako tohendu katu ti ġa javo. Jesus Cristo'ga pe ki a'e te Tupana'ga nhande arõheteuka.

–Emombyry ti ġa pe, ei Tupana'ga ga pe. Ji kwahavuka katu ti ġa pe no, ei ga Jesus Cristo'ga pe.

Na tuhẽ Jesus Cristo'ga rekoi a'ero. ¹⁸ Yvyakotyve'ġa ndohepiagangavi Tupana'ga. Gara'yra'ga jate – ga tehe ko Tupana'ga ra'yretero – gaha jate koi ojikoty'a Tupana'ga pavẽi. Gaha okwahakatuuka Tupana'ga nhande ve a'ero.

João Batistava'ea onhimombe'u

¹⁹⁻²⁸ Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ġa mbuhurukari ojipyri mbatera kwava'ẽhara'ġa – ġa okwava'ẽ mbatera Tupana'ga pe jipi. Igwete ġa ei ġa pe ġapokohara'ġa pe no levitas'ġa pe. Ga pe – ġa ko fariseus'ġa – ġa pe judeus'ġa nduvihava'ġa ei:

–Peho ti João Batista'ga pyri tonhimombe'u ti ga pe me nehẽ, ei ġa ġa pe.

A'ero ġa hoi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo João Batistava'ea pyri – perope ahe ġa mobatiza paranahũa aherovai Jordão aherovai. Cidade de Betânia ira'agwe te jugwi. Pevo ġa hoi javo João'ea pe.

–Mome ahe nde? ei ġa ahe ve. Enhimombe'u ti ore ve torokwaha ti nde, ei ġa.

Ahe ni'mbei ġa pe a'ero. Onhimombe'u katu ahe ġa pe tajikwaha ti ġa javo.

–Ji ko ga rũi – kiroki ga pe Tupana'ga e'i: “Amondo po ti ga yvyakotyve'ġa pyri ġanduvihavuhetero nehẽ Cristo'ga,” ei ga. Ji ko ga rũi, ei ahe.

–Marã naerũ? ei ġa ahe ve. Nde po Eliasva'ea ekwerava ejyvya hugwi? ei ġa.

–Ji ko ahe rũi, ei ahe.

–Nde ereko Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharamo a'ero – kiroki ga Moisésva'ea omombe'u hako uhu ti ga javo hako? ei ġa ahe ve.

–A'ea rũi ko ji, ei ahe.

–Mome ahe nde naerũ? Enhimombe'u ti ore ve toromombe'u ti ġa pe – kiroki ġa ore mbuhu nde pyri, ei ġa. Marã ti nde nhimombe'ui ore ve nehẽ? ei ġa ahe ve.

–Pehendu ti nhinhi'ĩga a'ero, ei ahe. Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u nhoġwenonde ojipe'ga rembi'eaġwama hako, ei João'ea. Nahã Isaíasva'ea ei hako:

“Ojipe'ga nhi'ĩga po ti hahyahi

ga erame ġa mbo'eavo ongae'ỹi me nehẽ,” ei ahe.

“E'i po ti ga ġa pe:

‘Pemboavujikwe ti pehea imbohupikatuavo huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo,’ e po ti ga,” ei Isaíasva'ea hako, ei ahe.

Jihi ko a'ea, ei João'ea onhimombe'gwovo ġa pe. A'eahy ji javo ojipe'ġa pe:

“Penhimboavujikwe ti pejipohia pejikote'varuhua hugwi tuhu ti nhandepo-jykaharete'ga nhande pyri javo,” a'e ji, ei João'ea onhimombe'gwovo ġa pe.

A'ero ġa ei ahe ve:

–Marã a'ero? Nahã nde ei ore ve: “Ji ko Cristo'ga rũi Tupana'ga remimbuhurukara'ga rũi,” ere ko nde, ei ġa. “Eliasva'ea rũi ko ji no,” ere ko nde, ei ġa. “Ji ko akoja'ga rũi Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uhara'ga rũi,” ere ko nde ore ve, ei ġa. Maranuhũrame nde okoteheva'ero ġa mobatizai naerũ? ei ġa João'ea pe.

–Jihi amobatiza ġa yhya pyvõ jipi, ei ahe. Pepyteri pe ojipe'ga ami okovo. Emo pe ndapekwahavi ga, ei ahe ġa pe. Gaha po ti oko pe pyri

huvihavuhetero nehë, ei ahe. Huvihavuhu hete tuhë ga, ei ahe. Ji ki a'e te okoteheva'ea, ei Joãova'ea ġa pe.

Nhanderekote'varuhua mombohara'ga

²⁹ Ko'emame Joãova'ea Jesus'ga repiagi ga rurame ojipyri. A'ero ahe ei jara'ġa pe:

—Pehepia ga! ei ahe. Pevo ga rekoi – kiroki ga cordeiro ja, ei ahe. Ikwava'ẽhara'ġa ojuka cordeiros jipi Tupana'ga ti tomombo nhanderekote'varuhua a'ero javo, ei ahe. Cordeiro ja po ti ga manoi nehë no. A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri tomano ti ga imombo yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua javo, ei Joãova'ea ġa pe. ³⁰ Amombe'u ji ga pe me oji'i cordeiro'jave'ga, ei ahe. “Pe pyri po ti ga rekoi jihoheva'ero. A'ereki jypya vehevi ji rekoe'ymame ga okoe'ymi po rimba'e,” a'e ji pe me oji'i, ei ahe Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe.

³¹ —Ymya ji ei: “Ma'ġa po ti Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri nehë tomombo ti ga ġandekote'varuhua javo?” ei ahe. Kiroġwe ji ga kwahavi. A'ero ji ga kwahavukari jire'yja'ġa pe israelitas'ġa pe. Nurã ji ruri pe mobatizavo yhya pyvõ tapekwaha ti ga javo, ei Joãova'ea ġa pe.

³²⁻³³ Igwete Joãova'ea Jesus'ga mombe'ukatui ġa pe:

—Ndakwahavi ypy ji ga ma'ġa po ti Tupana'ga ombuhuruka javo, ei ahe. Emo Tupana'ga – gaha ji mbuhuruka ġa mobatizauka yhya pyvõ – ga e'i ji ve: “Erehepia po ti nde jira'uva rura ga pyri nehë. Ojy po ti jira'uva opytavo ga pyri nehë,” ei Tupana'ga ji ve, ei ahe. “Gaha po ti aerë pe pojykauka jira'uva pe nehë a'ea ti tapemongo Jesus'gareheva'ea javo,” ei Tupana'ga ji ve, ei ahe. Ahepia tuhë ji Tupana'ga ra'uva rura a'ero oji'i, ei ahe. Inambua ja koi ijyvi yvaga hugwi opytavo ga pyri oji'i. ³⁴ Ahepia tuhë ko ji oji'i, a'e ji, ei ahe. Nurã ji ei pe me: Akoja'ga tuhë koi Tupana'ga ra'yra'ga, ei Joãova'ea.

Jesus'ga remimbo'eypyharava'ea

³⁵ Ko'emame Joãova'ea rekoa'javi onhi'iġa mokonha'ġa pavëi ġwemimbo'ehara'ġa pavëi o'ama. ³⁶ Igwete ahe hepiagi Jesus'ga kwava.

—Pevo ga hoi cordeiro'jave'ga! ei Joãova'ea ga mombe'gwovo ġa pe. Cordeiro ja po ti ga manoi nehë. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka ga nhande pyri tomano ti ga ġandekote'varuhua imombo javo, ei ahe.

³⁷⁻⁴⁰ Joãova'ea remimbo'ehara'ġa ġwendu memei ahenhi'iġa André'ġa. A'ero ġa hoi Jesus'ga reviri. Igwete Jesus'ga jirovagi ġa ndepiaga gweviri.

—Gara? ei ga.

—Mome nde ruvi? ei ġa ga pe.

—He pejijo hepiaga, ei ga ġa pe.

A'ero ġa hoi ga rupi garuhava repiaga. Ka'aru quatro horas rupi ġa hoi. Igwete ġa nhomonhi'inhi'iġi upa kwara hoa rupi. ⁴¹ Kiro André'ga hoi na'ẽ oirũ'ga pyri Simão Pedro'ga pyri.

—Orohepia ore Messias'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga, ei ga Simão'ga pe. (Cristo'ga pe judeus'ga e'i Messias.)

⁴² A'ero André'ga Simão'ga reruri Jesus'ga pyri. Simão'ga repiagame Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko Simão João'ga ra'yra, ei Jesus'ga ga pe. Cefas po ti nderera nehë, ei ga Simão'ga pe. (Cefas'ga pe judeus'ga e'i Pedro. A'ea ko Ita.)

Jesus'ga ombuhuruka ahe ojiheva'ero

⁴³ Ko'emame Jesus'ga ei:

—Taho ti Galiléiapeve'ġa gwyrri pe.

Oho na'ẽ ga Filipe'ga pyri.

—Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Filipe'ga pe.

⁴⁴ Filipe'ga ko cidade de Betsaidapeve'ga – perope André'ga u Pedro'ga pavêi. ⁴⁵ Aerê Filipe'ga hoi Natanael'ga pyri javo.

—Orohepia ore ga – kiroki ga Moisésva'ea omombe'u ikwatijarame gwemimbo'eagwera hako, ei Filipe'ga ga pe. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea okwatija ga no ga mombe'gwovo hako, ei ga. Ga tuhê ore orohepia. Ga ko Jesus'ga Joséva'ea ra'yra'ga. Cidade de Nazaré pe ga ruvi, ei ga Natanael'ga pe.

⁴⁶ —Nazaré! ei Natanael'ga. Imombyryva'ea nduri tuhê pea hugwi, ei ga ga pe.

—Herejo xaho ji rupi a'ero terehepia ti ga, ei Filipe'ga ga pe.

⁴⁷ Natanael'ga rurame Jesus'ga ga repiagi.

—Kiro ki ga u israelitapyryvamo, ei Jesus'ga ga mombe'gwovo. Ga ni'mbeangavi jipi ojipe'ga moandyje'yma, ei ga Natanael'ga mombe'gwovo.

⁴⁸ —Marã nde ikwahavi jireaporoğita naerũ? ei Natanael'ga ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Irupe ko nde rekoi oji'i novãa, ei ga. Filipe'ga ea renonde nde ve ji orohepia reki. Figueira ağı pe nde reni, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁹ —Jesus, ei Natanael'ga. Tupana'ga ra'yra tuhê ko nde! ei ga. Nde ko israelitas'ga nduvihavuhuhetea tuhê! ei ga Jesus'ga pe.

⁵⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—A'e ko ji nde ve ko: “Orohepia ko ji nde rename figueira ağı pe.” A'ero nde jikogi ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Aerê po ti ji koji'iheteva'ea japoí nehê ahemonhimomby'aheteva'ea nehê. A'ea po ti nde erehepia nehê no, ei ga Natanael'ga pe.

⁵¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu tuhê kiro pe me, ei ga. Tamombe'u ti jijihe'ara Tupana'ga rehe, ei ga. A'ea'java'ea ko nahã a'ero. Pehepia po ti pe yvaga rovapytymba'vogipyra, ei ga. Pehepia po ti pe Tupana'gapyrive'ga jupiyupira gajivyjivvyra ji pyri nehê no, ei ga. Nahã ko ji ajihe'a Tupana'ga rehe nhiremimbuhurukara'ga rehe, ei Jesus'ga. Oronhomonhi'inhi'ige'yami ore orojogwerekokatuavo ga pavêi. Nahã po ti pe me nehê no, ei Jesus'ga ga pe.

2

Jesus'ga ombote yhya vinhoramo

¹⁻² Mokõí Jesus'ga kiri ogwovo toryvi pe cidade de Caná pe – perope Galiléiapeve'ga gwyri pe. A'ereki ga Jesus'ga mondouka ganembirekohava repiagauka. Ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga mondouka no. Igwete Jesus'ga hoi hepiaga toryva. Jesus'ga yembora pevo oko ga pyri no. Toryva apopave'ymame momina ga hugwi vinho. ³ A'ero Jesus'ga yembora ei Jesus'ga pe:

—Momina kiro vinho ga hugwi, ei ahe Jesus'ga pe.

⁴ —Maraname nde ei ji ve kiro a'ea rehe? ei ga ahe ve. A'ereki ndohoi ve hepiukara apiavo. Agwamo rui po ti ji hepiukapavi Tupana'ga popoakara ga pe nehê, ei ga o'yembora pe.

⁵ Igwete ahe ei ga pe – kiroki ga opoko toryva repiakatuhara'ga – ga pe ahe ei:

—Jira'yra'ga erame pe me penhi'ipo'ru ti ga, ei ahe ga pe.

⁶ Pevo gwereko yhya ryrua ita apopyra. A'ereki judeus'ga nane'yami ojipyhepyhei. Oheohei ga mbatera jipi no nahã nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe javo. Nurã gwereko pevo mbohapyrete seis yhya ryrua.

Inainani gwereko he'yjuhu cem litros gwerevi ipype tynahemame. ⁷ Igwete Jesus'ga ei hepiakatuhara'ga pokohara'ga pe a'ero:

–Peheka'voka'vo ti yhya ipype. Pemotynahē hete ti imohina, ei ga.

A'ero ga imotynahenahēhetei inoḡa hyrua pype. ⁸ Igwete ga ei ḡa pe:

–Pejara ti kiro yhya herogwovo toryva repiakatuhara'ga pe, ei ga ḡa pe.

A'ero ga herohoi yhya ga pe to'u ti ga hepiaga javo. ⁹ Yhya rūi reki ga i'urame. Vinho reki yhya mbotepyra ga i'ui hepiaga. Ndokwahavi ga yhya mbotea vinhoramo. Gapokohara'ga ki a'e te okwaha hete Jesus'ga remimbotea. Igwete ga i'ui hepiaga. A'ero ga hambirekove'ga mbuhurukari ojipyri javo ga pe.

¹⁰ –Nde ko ore atyvi, ei ga hambirekove'ga pe. Ore oromondo ypy vinho heheva'ea toryvarupive'ga pe, ei ga. Kirē ḡa i'uheterame ore imondoi ndaheiva'ea ḡa pe. A'ereki i'uheterame ḡa nonhimombaragwahavi ndaheiva'ea rehe. Nde ki a'e te nerembuhuri ypy heheheteva'ea kiroḡwe imbuhua ore ve, ei ga ga pe.

¹¹ Jesus'ga ombote yhya vinhoramo cidade de Caná pe Galiléiapeve'ga gwyri pe ikwehe. A'ea ypy ga oapo ahemonhimomby'ava'ea hepiuka ḡa pe gweaporoḡita Tupanamo. Nurā garemimbo'ehara'ga jikohetei ga rehe.

¹² Aerē Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Ga'yembora oho gairũ'ḡa pavēi. Garemimbo'ehara'ga oho ḡa ndupi no. Pevo ḡa pytaahi'vi upa.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-13; Marcos 11.15-17; Lucas 19.45-46)

¹³ Aerē Jesus'ga hoi cidade de Jerusalém me. A'ereki judeus'ga toryva gwereko ḡwerī. Páscoa ei ḡa akoja pe. A'ea rupie'ymi judeus'ga japyakai uragwera rehe Egitopeve'ga gwyrā hugwi. ¹⁴ Igwete Jesus'ga hoi judeus'ga jatykahavuhua rokari pe ḡa ndepiaga. Pevo ḡa ndekoi ima'ema'eamo mbat-epyriva itambere'ia pyhyga ḡa hugwi. Yuranuhūa bois ḡa ima'ema'ēi ovelhas. Inambu'ia ḡa ima'ema'ēi upa. Mesa pyri jara'ga neḡaneni hajiheve'ga itambere'ia ipyhypyhyga judeus'ga itambere'ia ikwepykwepyga imondovo ḡa pe. ¹⁵ Ga ndepiagame Jesus'ga japoī yhypohama ḡa nupanupamo ipyvō ḡa mo'embava ḡa mondovo ojatykahavuhua rokara hugwi. Ovelhas ga imo'emo'ēi, bois ga imo'emo'ēi imonhamonhana imondovo. Ombojirejire ga itambere'ia kwepykara'ga mesa heka'voka'vogauka ḡaitambere'ia jugwi.

¹⁶ Igwete ga ei ḡa pe – kiroki ḡa oma'ema'ē inambu'ia:

–Peroho ti kia jugwi! a'e te ji, ei ga. Tapema'ema'ēa'javuhui mbatera avo jiruva'ga rongā pe! ei ga ḡa pe.

¹⁷ A'ero garemimbo'ehara'ga ikwahava'javi Tupana'ga rembikwati-jarukara. Igwete ḡa ei ojohupe:

–A'ea pe reki ikwatijara i'ei Cristo'ga nhi'iḡa mombe'gwovo, ei ḡa. Nahā Cristo'ga nhi'iḡa Tupana'ga pe hako:

“Nhi'aḡataruhu ji neronga rehe jipi toko katu ti ḡa ipype javoji,” ei ga.

“Nhi'aḡataruhua ji juka hete,” ei ga, ei ḡa.

Ikwatijara omombe'u jipe Cristo'ga nhi'iḡaḡwama, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga.

¹⁸ Kiro judeus'ga nduvihava'ga nduri javo Jesus'ga pe a'ero.

–Ma'ga nde mbuhurukaruḡa ḡa mo'ēukaraḡwama avo hugwi? ei ḡa. Po Tupana'ga nde mbuhurukari, a'ero po ti nde hepiukari gapopoakara ore ve ahemonhimomby'ava'ea japovo, ei ḡa. A'ero po ti ore nde reroviari nehē Tupana'ga tuhē ga mbuhuruka javo, ei ḡa Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ḡa pe a'ero:

—Po ti pe imbojypavi aġa Tupana'ga ruhava imbote'varuhuavo nehē, aerē mokōi nhande kirame ti ji imbovyra'javi imohina nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ei ga pe:

—Nde ki ere'eteheuhu, ei ġa. He'yjuhuva'ea rupi quarenta e seis anos rupi ġa poravykyvykyi japovo aġa Tupana'ga ryrúa, ei ġa. Marā po nde gwehu kotihī japoa'javuhui imohina mokōi nhande kirame naerū? ei ġa ga pe.

²¹ Gwa'oa pe reki Jesus'ga ei a'ea ko Tupana'ga ruhava javo. ²² Aerē Jesus'ga vyrame omanoa hugwi garemimbo'ehara'ġa ikwahava'javi ga'eagwera. A'ero ġa heroviari ga'eagwera Jesus'ga onhimombe'u katu javo. Igwete ġa heroviari Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve no Jesus'ga ahe omombe'u ga kwatija javo.

Jesus'ga okwaha yvyakotyve'ġa py'a

²³ Toryva rupi Páscoa rupi Jesus'ga rekoi cidade de Jerusalém me a'ero. Igwete ga hepiukari Tupana'ga popoakara ġa pe ahemonhimomby'ava'ea japovo. Nurā ġa jikojikogi ga rehe onhimongyavo. ²⁴ Jesus'ga ki a'e te ndojikogi ġa ndehe a. A'ereki ga okwahapavipe yvyakotyve'ġa py'a. ²⁵ Ga nde'i ojipe'ġa pe: “Marā ġandeaporoġita?” A'ea ga nde'i. A'ereki ga okwahapavipe ġa a.

3

Nicodemosva'ea uhu Jesus'ga pyri

¹⁻² Aerē Nicodemos'ga ruri Jesus'ga pyri ypytunimo. Ga ko judeus'ġa moġitahara'ga fariseu'ga. Aerē ga ruri Jesus'ga pyri xanhomonhi'ī ti javo.

—“Gaha ko nhanembo'ehara,” oro'e ore nde ve, ei ga Jesus'ga pe. “A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ga ġa javo,” oro'e ore nde ve, ei ga. Tupana'ga opokogame jate ġa hepiukari Tupana'ga popoakara nde ja ahemonhimomby'ava'ea japovo, ei ga ga pe. Nurā ore ei: “Tupana'ga ombuhuruka ga rerekovo,” oro'e ore, ei Nicodemos'ga ga pe.

³ Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—Tamombe'u katu tuhē kiro nde ve, ei ga. Kiroki ġa ojihuva'ja – ġa pe jate po ti Tupana'ga ei: “Jihi ko ġanduvihavuhetero,” ei Jesus'ga ga pe.

⁴ Igwete Nicodemos'ga ei a'ero:

—Marā po jyvua'kave'ġa jihuvi naerū? ei ga. Maranuhū po ġa kia'javi oy'ġa yvyteri pe o'ara'java naerū? ei ga Jesus'ga pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu tuhē nde ve. Penhimobatizauka po pe yhya pyvō imomboruka pejikote'varuhua pejihugwi hamo, ei ga. Tupana'ga ra'uva po pe mboheaporoġita pyahu hamo no, ei ga. Nane'ymame po ti Tupana'ga ndokoi penduvihavuhetero nehē penhimobatizaukare'ymame yhya pyvō gara'uva pe mboheaporoġitapyahue'ymame nehē no, ei Jesus'ga ga pe. ⁶ Nhaney'ġa nhande mbojihuvame nhande mbo'a, nhandera'o nhande a'ero yvyakotyva'ero, ei ga. Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoġitapyahurame jate nhande reaporoġitapyahuro a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ⁷ Terenhimomby'auhui ti nhiremimombe'uagwera rehe ji erame nde ve: “Pejihuva'ja ti.” Nahā ti pe ndeaporoġitapyahuro nehē. Erovia ti nhinhi'ġa, ei ga Nicodemos'ga pe. ⁸ Nahā ko yvytua, ei ga. Gwemimbotarimo uhu okookovo. Pehendu pe tura novīa. Emo pe ndapekwahavi ma hugwi te turi javo. “Mome po ti ihoi nehē?” pe'ji pe no, ei ga. A'ea javijitehe ko Tupana'ga ra'uva ahe mboheaporoġitapyahurame, ei ga. Gwemimbotarimo gara'uva rekorekoi. Emo pe ndapekwahavi marā javo. “Ma'ġa po ti gara'uva ġa mboheaporoġitapyahu kiro nehē?” pe'ji pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁹ –Maranuhũ nanongara? ei Nicodemos'ga. Ndakwahavi ji a'ea, ei ga ga pe.

¹⁰ –Ndehe ko israelitas'ga mbo'ehara novĩa. Nde nderekwahavi a'ea naerũ? ei ga Nicodemos'ga pe. ¹¹ Tamombe'u katu tuhẽ nde ve, ei ga. Oromombe'u ore pe me orerembikwahavipyra. Orerembiepiagipyra ore oromombe'u pe me novĩa. Emo pe ndaperoviarihu oreremimombe'uagwera, ei Jesus'ga ga pe. ¹² Yvyakotyva'ea ji amombe'u pe me. Emo pe ndaperoviari, ei ga. Ndaperoviari kaitu po ti pe nhinhi'ĩga nehẽ ji imombe'urame yvagipeva'ea pe me nehẽ, ei ga Nicodemos'ga pe. ¹³ Ndajupihavi yvagi pe ikwahava mbatera ojyva imombe'gwovo, ei ga. Jihi jate reki ajy pea hugwi imombe'gwovo a'itituhẽva'ea pe me. A'ereki Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga imombe'gwovo Nicodemos'ga pe.

¹⁴ Igwete Jesus'ga Moisésva'ea mombe'ui no. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe hako:

“Eapouka ti mboja ra'angava imbovyva yva rehe imo'ama,” ei ga ahe ve hako. Ongae'ỹi me ahe imbovyri ha'angava imohina a'ero tohepia ti mboja rembihu'upyra'ga javo. Kiroki ahe ojavavu hepiaga imohinipyra – oka'ẽ ahe hugwi. Nomanoi ahe a'ero. Aerẽ Tupana'ga ei: “Moisésva'ea ombovyruka mboja ra'angava yva rehe hako,” ei ga. “Na jitehe po ti ga ga mbovyri yva rehe no. A'ero po ti ga ga jukai nehẽ,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga mombe'gwovo hako.

¹⁵ Nahã Tupana'ga ga momanoukari toko pyahu ti ga javo – kiroki ga ojiko ga rehe. Aerẽ po ti ga ndekoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehẽ no. ¹⁶ A'ereki Tupana'ga oarõ hete yvyakotyve'ga. A'ero ga gwa'yra'ga mbuhuri yvyakotyve'ga pyri ikwehe. Gara'yra'ga ko ojipeji hete ko ga rekoi ga pe. Emo Tupana'ga ga mbuhuri nhande pyri ga momanomouka nhande repyga toho ti ga yvagi pe nehẽ javo. Nurã nhandejikogame Tupana'ga ra'yra'ga rehe po ti nhande rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehẽ. Ndiahoi po ti nhande hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ nhanemanorame nehẽ. ¹⁷ Gwa'yra'ga mbuhurame nhande koty Tupana'ga nde'i ga pe: “Eho ti ga pyri peko te'varuhu pe javo ga pe.” Tupana'ga nde'i a'ea gwa'yra'ga mbuhurukarame nhande koty. A'ereki ga gwa'yra'ga mbuhuruka avo togweru po ti ga ga ji pyri nehẽ javo.

¹⁸ Ga jikogame gara'yra'ga rehe Tupana'ga nde'ia'javi ga pe: “Peko te'varuhu pe.” Ga jikoge'ymame Tupana'ga e'i jipe a'ea ga pe. Oko te'varuhu tuhẽ nanongara'ga. A'ereki ga ndojikogi Tupana'ga ra'yra'ga rehe – ga ojipeji oko gara'yretero.

¹⁹ Nahã a'ero. Mytu'ẽrame nhande ve nhande hepiagi mbatera ikwahava. A'ea'java'ea pe Cristo'ga ei a'ero urame yvya koty. “Tamomytu'ẽ ti ga pe, ei ga. A'ero po ti ga Tupana'ga kwahavi okovo katu nehẽ,” ei ga novĩa. Emo ga ndokwahapotari Tupana'ga. A'ereki ga okote'varuhue'yimi. Oko hete ga okote'varuhua rehe jate a'ero – a'ea ypytuna ja ndokwahavukari ga pe. Nurã ko Tupana'ga eağwama ga pe. ²⁰ Okote'varuhurame ga ndokoi ga rehe – kiroki ga omomytu'ẽ ahe ve Cristo'ga. Ga ndokopotari tuhẽ ga pavẽi. A'ereki ga e'i ojive: “Po ti ji rekoi Cristo'ga pavẽi, a'ero po ti ga imboukwahavi jirekote'varuhua nehẽ,” ei ga ojive.

²¹ Jararamo ki ga a'e te oko Tupana'ga reaporoğita rupi okovo katu. Nanongara'ga oko pota tuhẽ Cristo'ga pavẽi – gaha okwahapavuka ahe ve. A'ereki ga e'i: “Ji rekorame Cristo'ga pavẽi po ti ojipe'ga ikwahavi jirekokatua nehẽ. A'ero po ti ga ei ji mombe'gwovo: ‘Tupana'ga ga poko ga mongovo gwemimbotarimova'ea rehe,’ e po ti ga ji mombe'gwovo a'ero nehẽ,” ei ga. Nanongara Jesus'ga imombe'umbe'ui Nicodemos'ga pe ikwehe.

João Batistava'ea omombe'ua'ja Jesus'ga

²² Aerẽ Jesus'ga hoi Judéiapeve'ãga gwyrri pe ġwemimbo'ehara'ãga pavẽi. Igwete Jesus'ga pytaahi'vi pevove'ãga pavẽi ġa mobatizatizavo. ²³ A'ea rupi João Batistava'ea rekoi ojipe'ãga mobatizavo cidade de Enom me – a'ea ojopyri u cidade de Salim pavẽi. A'ereki gwereko hete yhya pevo. Igwete pevove'ãga hoġahoi ahe pyri a'ero onhimobatizavouka ahe ve. ²⁴ A'ereki a'ea rupi soldados'ãga nomongiukari ve João'va'ea cadeia pype.

²⁵ Aerẽ jararamo João'va'ea remimbo'ehara'ãga nhi'iġayvari ojipe'ga pavẽi judeu'ga pavẽi.

–João'ga ġa mobatizaramo pyry hete okwahyro ġa ndehe, ei aheremimbo'ehara'ãga ga pe.

A'ero judeu'ga ei ġa pe:

–A'ea hohe te ikwahyro ġa ndehe Jesus'ga ġa mobatizaramo, ei ga ġa pe.

²⁶ Nurã João'va'ea remimbo'ehara'ãga hoi ahe pyri javo ahe ve.

–Akoja'ga, ei ġa, kiroki ga oko nde pyri paranauhãa aherovai Jordão aherovai – kiroki ga nde eremombe'u ore ve oji'i, ei ġa, kiro ga ġa mobatizauhui no. Ohopavuhu reki ġa ga pyri a'ero, ei ġa imombe'gwovo ahe ve novã.

²⁷ Igwete João'va'ea ei ġa pe a'ero:

–Pyry hete reki ji ve ġa hopavame ga pyri, ei ahe. Tupana'ga jate ombopopoakaramo ahe popoakaramo a'ero okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ahe. Nurã ġa hopavi ga pyri. A'ea ko pyry hete ji ve, ei ahe ġa pe. ²⁸ Pehe tuhẽ pehenduhini'ãgawera oji'i, ei ahe. A'ereki ji a'ea katu nhinhimombe'gwovo pe me oji'i. “Ji ko Cristo'ga rũi nhanderekote'varuhua mombohara'ga rũi,” a'ea ko ji pe me oji'i, ei ahe. Ga renonde Tupana'ga ji mbuhurukari, ei João'va'ea ġa pe.

²⁹ –Nahã ġa nembirekorame jipi, ei João'va'ea. Hẽapotahara'ga tuhẽ gwereko hẽa, ei ahe. Gairũ'ga reki hẽapotahara'ga pokogi ġanembirekoagwama. A'ero ga roryvamo hẽapotahara'ga nhi'iãga renduva hẽa rerekoa mombe'urame, ei ahe ġa pe. Hẽapotahara'ga irũ'ga ja ko ji, a'ea ji pe me. A'ereki ji Jesus'ga poko. A'ero ji roryhetero ġa hopavame Jesus'ga pyri ga rerekovo, ei ahe ġa pe. ³⁰ A'ea ko pyry a'ero, ei ahe. Igwaigwavete po ti ga rekoi tuhẽ huvihavuhetero nehẽ. Ji ki a'ea te igwaigwavete ji rekotehei tuhẽ nehẽ, ei João'va'ea ġwemimbo'ehara'ãga pe.

Tupana'ga ombuhu Jesus'ga yvaga hugwi

³¹ Yvateahugwive'ga ko huvihavuhetero oko yvyakotyve'ãga hohe. Yvyakotyve'ãga yvyakotyva'ea rehe jate ġa ndekoi. A'ea rehe jate ġa nhi'iãgi no. Yvagahugwive'ga ko huvihavuhetero tuhẽ oko ġa hohe pa.

³² Ga omombe'u ġwembiepiagipyra ġwemienduvipyra reheve. Ga ki a'ea te ndogweroviarihu ganhi'iãga. ³³ Kiroki ġa gwerovia ganhi'iãga – ġa e'i a'ero: “A'itituhẽva'ea tuhẽ Tupana'ga nhi'iãga,” ei ġa. ³⁴ A'ereki Tupana'ga remimbuhurukara'ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'iãga. A'ereki Tupana'ga omondo gwa'uva ga pyri a'ea ti tokwahavuka pa ga pe javo. Nurã ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'iãga. ³⁵ Tupana'ga oarõ hete gwa'yrãga. A'ero ga ga mbopopoakarukari togwereko pa ti ga ġwemimbotarimo. ³⁶ Kiroki ġa ojiko Tupana'ga ra'yrãga rehe hendukatuavo ganhi'iãga – ġa ndeaporoġitapyahuro a'ero aerẽ okovo Tupana'ga pyri nehẽ. Kiroki ġa nohendukatui ganhi'iãga ojikoge'yma ga rehe – ġa po ti ndohoi yvagi pe upa Tupana'ga pyri nehẽ. Ga e'i ġa pe jipi peko te'varuhu pe javo.

4

Samariapeva'ea

¹ Aerē Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi Judéiapeve'ġa gwyra hugwi. A'ereki ga okwaha ojipe'ġa nhi'iġa fariseus'ġa pe. A'ereki ġa e'ihu fariseus'ġa pe:

—João'ga omongo ojipe'ġa ojiheva'ero ġa mobatizavo, ei ġa. João'gareheve'ġa hohe'i tehe reki Jesus'gareheve'ġa nde'yjuhuro – kiroki ġa Jesus'ga omobatzauhu, e'ihu ġa ġa mombe'gwovo fariseus'ġa pe.

² Jesus'ga nomobatizai reki ġa. Ga omobatzauka ġa ġwemimbo'ehara'ġa pe. ³ Ganhi'iġa ikwahavame Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi Judéiapeve'ġa gwyra hugwi a'ero.

—Xajivy ti Galiléiapeve'ġa gwyrri pe a'ero, ei ga.

⁴ Ga horame Jesus'ga ei:

—Samariapeve'ġa gwyra rupi po ti nhande hona'ēi nehē hamo, ei ga ġa pe.

⁵ Aerē ġa nduri cidade de Sicar pe a'ero Samariapeve'ġa gwyrri pe. Ira'agwe u Jacóva'ea koagwera hugwi. Jacóva'ea omondo a'ea gwa'yrava'ea pe Joséva'ea pe hako. ⁶ Jacóva'ea apoagwera ykwara pevo u no. Ahaji katu ġa nduri. Igwete Jesus'ga apygi oina ykwara pyri. A'ereki ga ipykane'ō.

⁷⁻⁸ Igwete garemimbo'ehara'ġa hoi cidade pe mbatera pyhyga. Nanime Samariapevehēa ruri yhya ti tajara javo. Igwete Jesus'ga ei hēa pe:

—Embuhu ji ve ya tay'u, ei ga hēa pe.

⁹ —Garamo judeuramo nde euhui ji ve embuhu yhya javo ji ve? Ji ki a'e te Samariapeva'ea, ei hēa ga pe. (A'ereki judeus'ġa ndojihe'ari Samariapeve'ġa ndehe ġa arōe'yma.)

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

—A'e ji nde ve: “Embuhu ji ve ya.” Emo nde ndajikwahavi, ei ga. Nde nderekwahavi Tupana'ga remimbuhutehea no, ei ga hēa pe. Po nde ikwahavi hamo a'ero po nde ei ji ve embuhu ji ve akoja javo hamo, ei ga. A'ero po ji imondoi yhya ahemongohara nde ve hamo, ei ga hēa pe.

¹¹ A'ero hēa ei ga pe:

—Ndererekoi reki nde ijarahava, ei hēa. Irupehu yhya reni ykwara pype. Ma hugwi nde herekoi yhya a'ero ahemongohara? ei hēa ga pe. ¹² Nhaneramonhava'ea Jacóva'ea gweja aġa imohina nhandeygwavamo hako, ei hēa. Ahe tuhē oy'u avova'ea pyvō gwa'yrava'ea pavēi hako. Gwenymbava yuranuhūa ahe omboy'u ipyvō no, ei hēa. “Ji ko koji'i tehe jiruvihavuhu nhaneramonhava'ea hohe'i tehe,” ere po nde ji ve naerū? ei hēa ga pe.

¹³ Igwete Jesus'ga ei hēa pe:

—Aġa pyvō oy'urē po ti ġa ygweja'javamo nehē, ei ga. ¹⁴ Nhiremimondoa herekorame po ti ġa ndiygweja'javi nehē. Nhiremimondoa po ti ikwahy hete ġa ndehe nehē okookovo ġayvyteri pe nehē, ei ga. A'ea po ti ġa mboheaporoġitapyahui nehē, ei ga. A'ero po ti ġa mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehē no, ei Jesus'ga hēa pe.

¹⁵ —Embuhu ji ve nanongara yhya a'ero tajiygweja'javyme ti a'ero nehē, ei hēa ga pe. A'ero po ti ji ndajora'javi avo ijara jipi nehē, ei hēa ga pe.

¹⁶ —Eho ti enhimbireko'ga rerua, ei ga hēa pe.

¹⁷ —Ji ko nanhirembirekoi, ei hēa.

—Erenhimombe'u katu nde ji nanhirembirekoi javo, ei ga hēa pe. ¹⁸ A'ereki cinco nerembirekokwera'ġa. Korogweve'ga nde erereko tehe, ei ga. Nde nane'mbei tuhē javo ji ve, ei ga hēa pe.

¹⁹ —Kiroġwe ji nde kwahavi, ei hēa. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara ndehe. Nurā nde ikwahahetei mbatera, ei hēa ga pe. ²⁰ Marā naerū? Emombe'u ti ji ve, ei hēa. Samariapeva'ero oreramonhava'ea ei pea pe

yvytyruhua pe hako: “Avo jate po nhande Tupana'ga mbohetei hamo,” ei ahe hako, ei hêa ga pe. Pehe judeusramo pe'ji: “Jerusalém me jate po nhande Tupana'ga mbohetei hamo,” pe'ji pe, ei hêa ga pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei hêa pe a'ero:

—Erovia ti nhinhi'igã, ei ga. Aerê po ti ãa nde'i avova'ea pe avo ti timbohete nhanderuvete'ga nehê javo. Jerusalém me po ti ãa nde'i nehê no pevo ti timbohete ga javo, ei ga. ²² Samariapeva'ero pemboheteheuhu pe ga kwahave'yma. Ore judeusramo orokwaha Tupana'ga mboheteavo, ei ga. Ore ve ga ojikwahavuka. Tupana'ga e'i ore ve hako: “Yvyakotyve'ga ndekote'varuhua mombohara'ga po ti o'a judeuramo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Gaha po ti pe nderu ji pyri yvagi pe nehê,” ei Tupana'ga ore ve hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo hêa pe. ²³ Aerê po ti ãa nhanderuvete'ga mbohete katui a'ero nehê, ei ga. Agwamo vehevi po ti ãa ga mbohetei ga kwahaheteavo nehê. Gara'uva po ti ga mboheteukari ãa pe nehê. A'ea Tupana'ga opota nanongara'ga omboheterame, ei Jesus'ga hêa pe. ²⁴ Ndaha'oi Tupana'ga, ei ga. Kiroki ãa ga mbohete – tojipokoguka ti ãa gara'uva pe a'ero ga mboheteavo. Tokwaha hete ti ãa ga mboheteavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo hêa pe.

²⁵ A'ero hêa ei ga pe:

—Messias'ga po ti uhu tuhê nehê Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga, ei hêa. Urame po ti gaha imombe'upavi mbatera nhande ve nehê, ei hêa Jesus'ga pe.

²⁶ —Ji tuhê Messiasramo kiro ji nhi'igi nde ve, ei ga onhimombe'gwovo hêa pe.

²⁷ Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ga jivyri cidade hugwi ua ga pyri. Igwete ãa nhimomby'ai ga repiaga hêa monhi'igame. A'ereki judeus'ga mbo'ehara'ga nonhi'igi kunhangwera'ga pe jipi. A'ero ãa nhimomby'ai Jesus'ga repiaga. Ga nde'i reki ga pe: “Maraname nde nhi'iguhûi hêa pe?” nde'i ãa. “Gara nde erepota hêa hugwi?” A'ea ãa nde'i Jesus'ga pe.

²⁸ Kiro hêa hejari imohina yhya ryrua a'ero ojivya ogwovo cidade pe. Igwete hêa ei ga mombe'gwovo pevove'ga pe:

²⁹ —He pejijo xaho ji rupi ga repiaga, ei hêa. A'ereki ga omombe'u pa ji ve jirekoagwera, ei hêa ãa pe. Mara'ngu po Messias'ga tuhê Tupana'ga remimbuhurukara'ga tuhê? ei hêa ãa pe ga mombe'gwovo.

³⁰ A'ero ãa nduri cidade hugwi ua Jesus'ga pyri tihepia ti ga javo.

³¹ Ga vahema renonde Jesus'ga remimbo'ehara'ga e'ga'ei ga pe:

—Jesus, here i'gwovo.

³² —Nhirembi'ua pe ndapekwahavi reki, ei ga ãa pe.

³³ —Marã? ei ãa ojohupe a'ero. Mara'ngu po ãa herua mbatera ga pe ra'e garembi'uramo? ei ãa ojohupe.

³⁴ Igwete ga ei ãa pe:

—Garemimbotarimova'ea rehe ji rekoi – kiroki ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Ga ji mboporavyky avo. A'ero ji taporavyky pa katu ga pe, ei ga. A'ea pe ji ei a'ero nhirembi'ua. A'ereki ji rekorame garemimbotarimova'ea rehe a'ea ji mbopopoaka nhirembi'ua ja, ei Jesus'ga ãa pe.

³⁵ —Pe'ji pe: “Quatro jahya ipora rehe po ti itini'igi koapora nehê,” pe'ji pe, ei ga. Ji ki a'e te a'e pe me: Pehepia ti kohoa. Kirogwe tuhê itini'igi koapora. Kirogwe po ahe imopeni herua hamo, ei ga ãa pe. Tamombe'u katu pe me, ei ga. Ji rehe gambojikoga pe ji ei reki koapora imopena imombe'urame, ei Jesus'ga. Nahã ji ei a'ero: Pe'ji pe pejiyvyteri pe: “Aerêji po ti nhande ãa mbojikojikogi Jesus'ga rehe nehê,” pe'ji pe, ei ga. Ji ki a'e te a'e pe me: Tape'ei

poro. Pehepia ti ġa. Kiroġwe ġa jikogi ġweri ji rehe, a'e ji, ei ga. Kiroġwe tuhē po pe ġa mbojikojikogi ji rehe hamo, ei ga ġa pe.

³⁶ –Kiroki ga omopemopē koapora herua – ga mbohory a'ero koapora, ei ga. Ga javijitehe ojipe'ga roryvamo no – kiroki ga otý na'ē, ei ga. Ga memei hory hete a'ero ojogwerekovo itýhara'ga imopēhara'ga pavēi, ei ga. Imopēhara'ga javijitehe ko ġa ndoryvamo no – kiroki ġa ombojiko ojipe'ga ji rehe. Ojikogame ji rehe po ti ġa ndekoi yvagi pe nehē no, ei ga ġa pe. Kiroki ġa ji mombe'u ypy ojipe'ga pe tojiko ti ġa ga rehe javo – itýhara'ga javijitehe ko ġa ndoryvamo ġambojikohara'ga pavēi. Ga hory hete a'ero ojogwerekovo nhimombe'uypyhara'ga ġambojikohara'ga pavēi, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁷ –Nahā ko nhanenhi'iġa jipi, ei ga. “Gaha otý. Ojipe'ga reki omopē herua ojive,” xa'e nhande, ei ga. A'itituhēva'ea tuhē ko nhanenhi'iġa. ³⁸ A'ereki na ja jara'ga ji mombe'umbe'u tojiko ti ġa ga rehe javo. Pehe reki ġa mbojikojiko ji rehe, ei ga. Ymya pe nanhimombe'ui pejikovo, ei ga. Aerē ji pe mondoukari ġa mbojikojikogukaraġwama jijihe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³⁹⁻⁴⁰ Kiro Samariapeve'ga nduri ovahema Jesus'ga pyri a'ero. A'ereki Samariapevehēa omombe'u jipe ga ocidadepeve'ga pe. “Jesus'ga omombe'u pa ji ve jirekoagwera,” ei hēa ga mombe'gwovo ġa pe. Hēanhi'iġa renduva ġwaramo ġa jikojikogi Jesus'ga rehe a'ero onhimongyavo. Kiro ġa nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ga javo.

–Epytaahi'vi ti ore pyri, e'ie'i ġa ga pe.

–Kwa, ei ga.

Mokōi ga kiri ġa pyri a'ero. ⁴¹ Igwete ga nhimombe'umbe'ui ġa pe. Ganhi'iġa renduva ġwaramo jara'ga jikojikogi ga rehe no onhimongy-heteavo. ⁴² A'ero ġa ei hēa pe:

–Nenhi'iġa renduva ġwaramo jate rūi ore jikogi ga rehe kiro, ei ġa hēa pe. Ganhi'iġa tuhē ore orohendu ikwahava kiro, ei ġa. Nurā ore ei: “Ga ko vvyakotyve'ga ndekote'varuhua momboharamo tuhē,” ei ġa hēa pe.

Kiro ndera'yra'ga nhimohigatui, ei Jesus'ga ahe ve

⁴³ Mokōi Jesus'ga kiri pevo. A'ero ga hoi Galiléiapeve'ga gwyri pe upa. ⁴⁴ A'ereki Jesus'ga e'i jipe: “Kiroki ġa pevo u Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga gwyri pe – ġa nomondoimohina ga rehe jipi,” ei ga. ⁴⁵ A'ero Jesus'ga hoi Galiléiapeve'ga gwyri pe. Ga repiagame ġa ndoryndoryvamo ga rehe. A'ereki ġa gwepia na'ē Jesus'ga cidade de Jerusalém me. A'ereki ġa oho na'ē pevo toryva repiaga. Pevo ġa hepiapavi Jesus'ga japoparavuhurame ahemonhimomby'ava'ea. Nurā ġa ndoryndoryvamo Jesus'ga rehe ga repi-aga ogwyri pe.

⁴⁶ Aerē Jesus'ga hoa'javi cidade de Caná pe Galiléiapeve'ga gwyri pe jitehe – perope ga ombote yhya vinhoramo ikwehe. A'evo jitehe Jesus'ga hoi. A'ero ga ruri Jesus'ga pyri ġanduvihava'gareheve'ga. Gara'yra'ga itetirūa hete ojipe'ga cidade pe Cafarnaum me. ⁴⁷ Galiléiapeve'ga e'i ga pe a'ero:

–Uhu Jesus'ga kiro nhande pyri Judéiapeve'ga gwyrā hugwi, ei ġa ga mombe'gwovo ga pe.

A'ero ga ruri Jesus'ga pyri javo.

–Herejo xaho ji rupi jira'yra'ga repiaga teremombi ti karugwara ga hugwi, ei ga. A'ereki ga omano ġweri, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁸ Igwete Jesus'ga ei:

–Hepiage'ymame ahemonhimomby'aheteva'ea po pe ndapejikogi tuhē ji rehe, ei ga ga pe.

⁴⁹ –Xaho tuhē ti ji rupi, ei ga Jesus'ga pe. Nde hoe'ymame po ti jira'yra'ga manoi a'ero nehē, ei ga.

⁵⁰ –Kiro ndera'yra'ga nhimohigatui, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo ga pyri a'ero ga repiaga, ei ga.

Gwerovia ga Jesus'ga nhi'iga a'ero ogwovo tahepia ti javo. ⁵¹ Ga horame pea rupi gapyrive'ga nduri ga rovatiamo.

–Onhimohigatu kiro ndera'yra'ga, ei ga ga pe.

⁵² –Marananime kwara nhimonaname ga rehe raji'i? ei ga ga pe.

–Kirame ahaji katu nhimonaname ga rehe oji'i, ei ga imombe'gwovo ga pe.

⁵³ A'ero ga ikwahavi javo.

–A'ea rupi tuhẽ Jesus'ga ei ji ve oji'i: “Kiro ndera'yra'ga nhimohigatui,” ei ga.

A'ero ga jikopavi Jesus'ga rehe gaha gwongapeve'ga pavẽi.

⁵⁴ Mokõi a'ero Jesus'ga rura'java Galilíapeve'ga gwyri pe Judéiapeve'ga gwyrá hugwi. Urypyrame ga ojipeji oapo ahemonhimomby'ava'ea hepiuka ga pe. Kiro ura'javame ga ojipea oapo imombiga karugwara ga hugwi.

5

Jesus'ga omopo'ã ahe

¹ Aerẽ judeus'ga japoi toryva Jerusalém me. A'ero Jesus'ga hoi tahepia javo. Igwete Jesus'ga ipyka'nauhũve'ga repiagi ypia'ia pyri. ² Jerusalém jupihava pyri ypia'ia u – perope hovapytymbava pyri. Jurukwara rupi ga heno'eno'ẽi ovelhas jipi. Betezata ei judeus'ga ypia'ia pe. Gwereko mbohapyrete cinco tapyi'ia ypia'ia pyri. ³ A'ea gwyri pe itetirũave'ga nhinoçi upa ypia'ia pyri onhimongyavo jipi. Hehae'yve'ga ko pevo u jipi ipyka'naka'nauhũve'ga pavẽi nomyive'ga pavẽi. [⁴ A'ereki amoamome Tupana'gapyrive'ga ogy yhya pype ya momyina. Kirẽ kiroki ga oho ppy yhya pype – gahã onhimohigatu a'ero. Nahã ga horame ipype ga rugarurirẽ gatetirũaparavuhua ipigi ga hugwi a'ero. Nurã itetirũave'ga nhinoçi upa ypia'ia pyri jipi taho ppy ti ipype javo.] ⁵⁻⁶ Igwete Jesus'ga ipyka'nauhũve'ga repiagi pevo. “Ymyahũ hete ga ka'nauhũro,” ei Jesus'ga. A'ereki he'yjuhu trinta e oito kwara gaka'na rehe. Ikwahavame Jesus'ga ei ga pe:

–Ndepyry hete pota nde? ei ga.

⁷ –Jipyry pota ji novã, ei ipyka'nauhũve'ga ga pe. A'ereki nanhimbojyhavi ipype ya momyiname jipi, ei ga. Ji hopotaramame ipype ojipe'ga hojipei ipype ji renonde jipi, ei ga Jesus'ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Epo'ã! Epyhy ti ejikupeupava herogwovo, ei ga.

⁹ Kotihĩ ga pyryvamo a'ero opo'ama herogwovo. A'ea ko sábadu judeus'ga poravykye'yma. ¹⁰ Nurã judeus'ga nduvihava'ga ei ika'nauhũgwera'ga pe:

–Kirogwe ko sábadu, ei ga. Ndapyryvi nde herohoi ejikupeupava kirogwe, ei ga ga pe. A'ereki Moisésva'ea e'i: “Po ahe ndogwerohoi te mbatera sábadu rupi nhandeporavykye'yma rupi,” ei ahe ikwatija, ei ga ga pe.

¹¹ Igwete ga ei:

–Akoja'ga – kiroki ga ji mopo'ã ko – gaha e'i ji ve: “Epyhy ti herogwovo,” ei ga ga pe.

¹² –Ma'ga e'iuhu nde ve naerũ herohoukarağwama? ei ga ga pe.

¹³ Ika'nauhũgwera'ga ndokwahavi reki Jesus'ga. A'ereki Jesus'ga oho jipe gande'yjuhua pytera rupi ogwovo.

¹⁴ Aerẽ Jesus'ga ga repiagi judeus'ga jatykahavuhua pype. Igwete ga ei ga pe:

–Ji rendu ti, ei ga ga pe. Erepo'agatu nde kiro, ei ga. Terekote'varuhua'javi ti a'ero, ei ga. Po ti nde nderepohiri ejikote'varuhua hugwi, a'ero po ti koji'i tehe nde mbatera rahya hepiagi nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁵ A'ero ika'nauhũgwera'ga hoi imombe'gwovo judeus'ga nduvihava'ga pe.

—Gaha ji mopo'ã Jesus'ga, ei ga ga pe.

¹⁶ Nurã ga imbote'varuhupotari Jesus'ga pe. A'ereki ga omombimombi gatetirũa ga hugwi sábadó rupi jipi.

¹⁷ Igwete Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga oporavykye'yimi jipi ga pokopokoga, ei ga. Ga javijitehe ji aporavykye'yimi ga pokoga no, ei Jesus'ga.

¹⁸ Ganhi'iga renduvame koji'i ga Jesus'ga jukapotari a'ero.

—A'ereki sábadó rupi ga oporavykyuhu imombiga gatetirũa ga hugwi nhamonhava'ea nhi'iga rendukatue'yima, ei ga. Johe'i tehe garekote'varuhua. Jiruva'ga ei ga Tupana'ga pe no, ei ga. Nahã ga nhimongopotaruhui Tupanamo a'ero, ei ga.

Nurã ga Jesus'ga jukapotari a'ero.

Tupana'ga gwa'ya'ga mongoi gwemimbotarimova'ea rehe

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Jihi Tupana'ga ra'yramo ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe. Akwaha ji Tupana'ga reaporoğitakatua jitekovo. A'ea rehe jate ji reaporoğitaro a'ero, ei ga. Okoe'yimi ga gwemimbotarimova'ea rehe. Garemimbotarimova'ea rehe javijitehe ji rekoeyimi no gara'yramo, ei Jesus'ga. ²⁰ A'ereki jiruva'ga ji arõ hete, ei ga. A'ero ga ikwahapavukari ji ve gweaporoğitakatua, ei ga. Koji'i po ti ga ikwahavukari ji ve nehẽ no, ei ga. “Nahanahã po ti nde rekoi ga monhimomby'avo nehẽ,” e po ti ga ji ve nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

—Pyrý hete tuhẽ ji ika'nauhũve'ga mopo'ami, ei ga. Johe'i tehe po ti ji japoipyryheteva'ea nehẽ. A'ero po ti pe nhimomby'ahetei a'ea rehe nehẽ, ei ga.

²¹ A'ereki jiruva'ga omanove'ga mbogwera ga mongovo, ei ga. Ga javijitehe jihi gara'yramo ga mbogwerapotarame ji ga mbogweravi ga mongovo no, ei Jesus'ga. ²²⁻²³ Jihi a'e jara'ga pe: “Ereko te'varuhu nde. Eho ti hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ,” a'e ji, ei ga. Jara'ga pe ji ei: “Ndepyry nde ejikoga ji rehe. Yvagi pe ti nde rui avuirama nehẽ,” a'e ji, ei ga. Tupana'ga tuhẽ nde'i ga pe. A'ereki ga e'i ji ve gwa'yramo: “Ndehe ti ere ga pe tanembohete ti ga,” ei ga ji ve a'ero, ei Jesus'ga. Ombohete ga Tupana'ga. Na jitehe po ti ga tanhimbohete nehẽ no, ei ga. Kiroki ga nanhimbohetei – ga nombohetei jiruva'ga no nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ga pe.

²⁴ —Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Ga hendukaturame nhinhi'iga ojikoga Tupana'ga rehe nhimbuhurukara'ga rehe, gweaporoğita pyahu ko ga a'ero, ei ga. A'ero po ti ga ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ no, ei ga. Nda'ei po ti ji ga pe nehẽ: “Peko te'varuhu pe,” ei ga. A'ereki ga ndohoa'javi kiro hahyva'ea ruvihava viara rupi. Yvaga viara rupi ga hoi a'ero Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga. ²⁵ Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei Jesus'ga. Ji ko Tupana'ga ra'yramo ako. Okote'varuhuve'ga po ti henduvi nhinhi'iga nehẽ agwamo vehevi reki. Hendukaturame po ti ga ndeaporoğitapyahuro nehẽ, ei ga.

²⁶ Tupana'ga hete ahe mongoi ahe monguva. Ga javijitehe ji gara'yramo ahe mongoi no. A'ereki ga ahe mongoukari ji ve. ²⁷ Na jitehe Tupana'ga ei ji ve: “Ndehe ti ere okote'varuhuve'ga pe peko te'varuhu pe javo,” ei ga ji ve, ei Jesus'ga. A'ereki ji ko yvagipeva'ea. Yvyakotyva'ea ko ji no, ei ga.

²⁸ —Tapenhimomby'auhui ti nhinhi'iga renduva, ei ga. Aerẽ po ti ahe nhaporemo henduvi nhinhi'iga nehẽ. ²⁹ Henduvame po ti omanove'ga kwera'javi nehẽ. Okokatuve'ga po ti okwera okovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ, ei ga. Okote'varuhuve'ga po ti okwera nehẽ no. A'ero po ti ji ei ga pe:

“Pendekote'varuhuro ġwaramo po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē,” a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

A'iti tuhē Tupana'ga Jesus'ga mbuhuruka

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Nhiremimbotarimo rūi ji ei ġa pe peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga ji mbo'euka. Gareximimbo'ea rupi jate ji ei a'ero, ei Jesus'ga. Nurã hupi katu ji ei jara'ġa pe peko te'varuhu pe javo. Hupi katu ji ei jara'ġa pe no pepyry hete pe javo, ei ga. A'ereki nhiremimbotarimova'ea rehe rūi ji rekoi. Jiruva'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi nhimbuhurukara'ga rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

³¹ —Po ti jiji tehe anhimombe'u pe me, a'ero po ti pe ndajireroviari nehē hamo ga hete onhimombe'u javo ji ve, ei ga. ³² Ojipe'ga ji mombe'u no jiruva'ga, ei ga. Akwaha hete ji nhimombe'ukatua. A'ereki a'itituhēva'ea gareximimombe'ua, ei ga ġa pe.

³³ —Pehe pemondo ġa João Batista'ga pyri raikwehe tonhimombe'u ti ga javo, ei ga. Onhimombe'urame a'ero ga ei a'itituhēva'ea pe. A'ereki ga ji mombe'u katu no, ei ga. ³⁴ Ji ve rūi po ojipe'ġa ji mombe'ukatui hamo, a'e ji. Pe me po ġa ji mombe'ukatui hamo tokwaha ti ġa ga javo, ei ga ġa pe. Nurã ji ei João'ga remimombe'uagwera pe taperovia ti. Heroviarame po ti pe jikogi ji rehe nehē pejigwove'yma hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵ —João'ga ko hyapehava ja. A'ea hendy'javame gwepiuka nhande ve tokwaha ti ġa javo, ei ga. Na jitehe João'ga ji repiukari pe me ikwehe tokwaha ti ġa Jesus'ga javo, ei ga. Ga pe mbo'e katu novã. A'ero pe ndoryvamo jiji gareximimbo'ea rehe novã, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁶ —A'apo ji ahemonhimomby'ava'ea jipi. A'ereki Tupana'ga oapoapouka ji ve, ei ga. Nhirembiapoa tuhē ji kwahavukari pe me a'ero, ei Jesus'ga. João'ga nhi'iġa ji kwahavukari pe me no. Koji'i reki nhirembiapoa ji kwahavuka pe me João'ga nhi'iġa hohe, ei Jesus'ga. Nhirembiapoa repiaga ġwaramo po pe'ji hamo: “Tupana'ga ga mbuhuruka tuhē kokoty a'ea apouvouka ga pe,” pe'ji po pe hamo, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁷ Nhimbuhurukara'ga jiruva'ga ji mombe'u katu no, ei ga. Ndapehepiagangavi pe gara'oa. Pejiapyakwara pyvō pe napehenduvangavi ga nhi'iġame no, ei ga. ³⁸ Pe ndapekopotari ganhi'iġa rupi, ei ga ġa pe. A'ereki pe ndaperoviari nhinhi'iġa. Gaha reki ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ³⁹ Pehepiepia katu pe aherembikwatijara novã Tupana'ga mombe'uhara, ei ga. “A'ea repiagame po ti nhande ikwahavi nhanderekoagwama yvagi pe Tupana'ga pyri nehē,” pe'ji po pe pejohupe novã, ei ga. Aherembikwatijara jitehe reki ji mombe'u pe me novã, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁰ Emo pe ndapejikopotari ji rehe. Ndapejori ko pe ji pyri toroko ti Tupana'ga pyri nehē jave'yma ji ve, ei ga.

⁴¹ —Ji nda'ei ahe ve tanhimbohete ti ġa javo, ei Jesus'ga. ⁴² Pe ki a'e te ji atyvihu, ei ga. Anhimombaragwaha ji pe ndehe. Pe napearōi tuhē Tupana'ga, ei ga ġa pe. ⁴³ Ajo ji jiruva'ga hugwi. A'ereki gaha ji mbuhuruka pepyteri pe ji mombe'u ti ġa pe javo, ei ga. Pe ki a'e te ndapekoi ji rehe. Ojipe'ġa ko nhimbuhuteheuhu pepyteri pe. Ga ndehe pe ndekoi a, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁴ Pyry pe me pe nhomboheteheteuhui a. Pe ndapekoi reki Tupana'ga remimbohetea rehe. Ga jate ko Tupanamo, ei ga. Emo pe ndape'ei: “Xako katu ti Tupana'ga ti tianembohete.” A'ea pe ndape'ei. Nurã tegwete pe me pejikoga ji rehe, ei ga ġa pe.

⁴⁵ —Ji rūi po ti imombe'umbe'ui Tupana'ga pe pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Moisésva'ea po ti imombe'ui a'ea ga pe nehē, ei ga ġa pe. Pe'ji po pe novã: “Aerē po ti Moisésva'ea vavagahivi nhande rehe Tupana'ga

pyri nehẽ,” pe'ji po pe novĩa, ei ga. Emo po ti ahe omombe'u Tupana'ga pe pendekote'varuhua nehẽ, a'e ji, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Moisésva'ea ji mombe'ukatui reki ji kwatija hako. Po pe Moisésva'ea nhi'ĩga reroviari tuhẽ hamo, a'ero po pe nhinhi'ĩga reroviari hamo no, ei ga. ⁴⁷ Pe ndaperoviari reki ahenhi'ĩga – kiroki a'ea ahe okwatija inoġa. Nurã pe ndaperoviari tuhẽ nhinhi'ĩga no, ei Jesus'ga ġa pe.

6

*Jesus'ga ombohe'yi mbatera cinco milva'ea pe
(Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)*

¹ Aerẽ Jesus'ga hero'yahavi ypiahua aherovai Galilėiapeva'ea aherovai. Tiberiadespeva'ea ei ġa ypiahua pe no. ² He'yjuhu hete ko ġa ogwoogwovo Jesus'ga ndeviri. A'ereki ġa gwepigwepia ahemonhimomby'ava'ea – kiroki Jesus'ga oapoapouka imombiga ġatetirũa ġa hugwi. ³ Igwete Jesus'ga hoi vytyruhua rehe oina ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi. ⁴ A'ea rupi judeus'ga oapo ġwerĩ toryva cidade de Jerusalėm me. Páscoa ko toryva rera. ⁵ Igwete Jesus'ga jovavuri he'yive'ġa ndepiaga – kiroki ġa u ga pyri okovo. A'ero ga ei Filipe'ga pe:

–Mome po ti nhande ipyhygi mbatera akoja'ġa nembu'uaġwama nehẽ? ei Jesus'ga ga pe.

⁶ Jesus'ga okwahavipe reki ġwemimondoaġwama ġa pe. Emo ovytyteri pe ga ei tahendu ti Filipe'ga nhi'ĩga ji ve javo. Nurã ga ei Filipe'ga pe: “Mome po ti nhande ipyhygi mbatera ġanembu'uaġwama?”

⁷ Igwete Filipe'ga ei ga pe:

–Po ti he'yjuhuva'ea duzentos nhande imondoi itambere'ia hehe nehẽ ndohygi'i'i po ti mbatera ġa ndehe nehẽ, ei ga. A'ereki ġa he'yjuhu hete.

⁸ Igwete André'ga – ga ko Jesus'ga remimbo'eharamo no Simão Pedro'ga irũ'ga – igwete ga ei Jesus'ga pe:

⁹ –Avo tapihama'ga mbohapyrete cinco herekoi pães trigo'java'ea apopyra cevada apopyra, ei ga imombe'gwovo Jesus'ga pe. Dois ga pira'ia herekoi no. Emo mbohapyretero ġwaramo ndohygi tuhẽ ġa ndehe nhaporemõ, ei ga ga pe.

¹⁰ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

–Pe'ji ti ġa pe toapyapy ti ġa upa, ei ga.

Ga erame ġa pe ġa apygi nhungwa'via rehe a'ero. A'ereki nhungwava gwereko pa pevo. He'yjuhu hete ko akwaimbae'ġa cinco mil. Kunhangwera'ġa ndehe koji'i tehe ġa nde'yjuhuhetero tayri'ġa ndehe no. ¹¹⁻¹² Kiro Jesus'ga ipyhygi tapihama'ga apoa pães javo Tupana'ga pe.

–Ndepyry hete nde imbuhuruka pãõ ore ve, ei ga ga pe.

A'ero ga ima'ema'ẽukari imondovouka ġapo pe – kiroki ġa oapyapy upa. Na jitehe ga ipyhygi pira'ia javo Tupana'ga pe. A'ero ga ima'ema'ẽukari ġa pe. Ombohe'yjuhu hete reki ga pães pira'ia reheve ġa moytaromouka. Aerẽ Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

–Pemono'ono'õ ti hembyruera tipo'ru ti aerẽ nehẽ javo, ei ga.

¹³ Kiro ġa hoi imono'ono'oġa hembyruera a'ero imotynahema yrua. He'yiva'ea doze ġa imotynahemi yrua. A'ereki he'yi pães rembyruera cincova'ea rembyruera ġa i'upavirẽ.

¹⁴ Hepiagame pevove'ġa ei a'ero:

–Ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga oapo pãõ imbohe'yja nhande ve, ei ġa. Ga ko Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uhara'ga tuhẽ! Moisésva'ea omombe'u ga hako uhu po ti ga yvya koty javo. Ga tuhẽ reki, ei ġa ojohupe.

¹⁵ Jesus'ga okwahavipe ġandeaporogita. A'ero ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa nduri ji pyhygahyavo ji rerogwovo oreruvihavuhuhetero ti eko javo ji ve nehē,” ei ga. “A'ea rehe rūi ji ruri yvya koty,” ei ga oyvyteri pe.

Nurā Jesus'ga hoa'javi ogwovo ġa hugwi. Ga tehe oho a'ero yvytyruhua rupi.

Jesus'ga oho yjapea rupi

(Mateus 14.22-33; Marcos 6.45-52)

¹⁶ Ka'aruheterame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi ypiahu pe. ¹⁷ Igwete ġa avi yhara pype xajivy ti Cafarnaum me javo. Ypytunamo ġa pe a'ero ġa horame. Jesus'ga nduri ve ġa pyri. ¹⁸ Kiro yvyruhua ruri imotypepemuhuamo ġa pe. ¹⁹ Igwete ġa ipyvupyvuri a'ero. Irupe cinco quilômetros ġa hoi ypyteri pe. A'ero ġa Jesus'ga repiagi ga rurame. Yhya japea rehe ga pyrūpyruġi ua yhara pyri.

—Gara katu? ei ġa.

A'ereki ġa okyhyji hete hepiagame garura yjapea rupi.

²⁰ —Tapekyhyji ti, ei Jesus'ga ġa pe. Jihi ko koro ako, ei ga.

²¹ A'ero ġa ndoryvamo here'ava ipype javo ga pe. Nanime ġa vahemi aherovai a'ero.

Tiheka ti Jesus'ga, ei ahe

²²⁻²³ Ko'emame jara'ġa ei – kiroki ġa opyta ypiahua aherovai – perope ġa o'u pāo Jesus'ga nhi'igirē Tupana'ga pe hehe. Ko'emame ġa ei o'ama:

—Mome po Jesus'ga hoi? ei ġa ojohupe. A'ereki ojipeji ġa herekoi yhara oji'i. Jesus'ga remimbo'ehara'ġa avame ipype herogwovo Jesus'ga ndohoi ġa ndupi kirame oji'i. Ahā ojipea yhara gahohava, ei ġa. Mome po ga rekoi a'ero? ei ġa ojohupe.

Ojipe'ġa gweru yhara cidade de Tiberíades hugwi kiro imboja pevo ġa pyri.

²⁴ Gayhara pype ġa aġa'avi upa a'ero xajivy javo. A'ereki ġa ndohepiaga'javi Jesus'ġa pevo. Aerē ġa vahemi cidade de Cafarnaum me tiheka ti Jesus'ga avo javo.

Jesus'ga ko pāohetea'jave'ga

²⁵ Jesus'ga repiagame ġa ei a'ero:

—Jesus, maname nde ruri kokoty raji'i? ei ġa ga pe.

²⁶ Igwete Jesus'ga ei:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Ahemonhimomby'ava'ea repiaga pe ndape'ei reki ji ve: “Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukaramo oko. Nurā ti tiheka ga repiaga ga kwahava.” Ndape'ei pe a'ea, ei ga. Pe'uuhu pe pāo nhiremimondoa penhimoytaromouka oji'i. Nurā ko pe ji rekaruhui toro'ua'ja ti javo, ei ga ġa pe. ²⁷ Tape'aġatarahivuhui po pe mbatera rehe hamo tiugweugwei nhande javo. Nanongara mbatera opa pa jipi. Tamombe'u katu ti pe me, ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rehe po pe aġatarahivamo hamo – kiroki a'ea ahe mboheaporogita pyahu avuirama ahe mongoaġwama – a'ea rehe po pe aġatarahivamo hamo a'ea tipota hete javo, ei ga. Pejikogame ji rehe po ti ji pe mboheaporogitapyahui pe mongovo Tupana'ga pyri a'ero nehē. A'ereki Tupana'ga jiruva'ga ji mbopopoaka ahemonhimomby'ava'ea japovouka ji ve, ei ga. Nahā ga hepiukari pe me jihi Jesus'ga mondouka pe pyri javo pe me, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ A'ero ġa ei ga pe:

—Marā po ti ore rekoi jipi nehē Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe orokovo nehē? ei ġa.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei:

—Nahã po pe ndekoi hamo, ei ga. Pejiko ti ji rehe. A'ereki Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. Nahã po ti pe ndekoi garemimbotarimova'ea rehe nehẽ, ei ga ġa pe.

³⁰ A'ero ġa ei ga pe:

—Marãva'ea po ti nde ereapo ore ve ore monhimomby'avo nehẽ ndereroviaragwama nehẽ? ei ġa Jesus'ga pe. Gara ti nde ereapo hepiuka ore ve nehẽ? ei ġa. ³¹ Nhaneramonhava'ea o'uo'u maná mbeju'ia'javuhuva'ea pãoramo ongae'ÿi me hako. Nahã ikwatijara ei imombe'gwovo: “Yvaga hugwi ahe imbuhurukari pão ahe ve to'u ġa javo,” e'i, ei ġa.

³² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Moisésva'ea rũi ombuhuruka pe me pão yvaga hugwi. Jiruva'ga ko ombuhuruka pe me pãohetea yvaga hugwi, ei ga ġa pe. ³³ A'ereki Tupana'ga remimbuhura ojy yvaga hugwi vyakotyve'ġa mboheaporoġitapyahuavo ġa mongovo avuirama, ei ga ġa pe.

³⁴ A'ero ġa ei ga pe:

—Kotihĩtihi ti embuhu a'ea ore ve a'ero, ei ga.

³⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Jijive ko ji ei pãohetea. A'ereki jiji aji Tupana'ga hugwi ikwehe, ei ga. Jiji po ti ġa mboheaporoġitapyahui ġa mongovo nehẽ. Ga i'urame pão avova'ea po ti ġa jugweja'javi nehẽ. Oy'urame po ti ġa ygweja'javamo nehẽ, ei ga. Po ti ji rehe ġa jikogame a'ero po ti ġa ndopotara'javi hajiheve'ġa omombyryharamo. “Jesus'ga jate nhande mombyry nhande mboheaporoġitapyahuavo,” e po ti ġa nehẽ. Ga po ti horyoryve'yimi a'ero jireheva'ero nehẽ, ei ga ġa pe.

³⁶ —A'e ko ji pe me ko, ei ga. Ji repia ko pe novĩa. Emo pe ndapejikogi ji rehe, ei ga. ³⁷ Jiruva'ga ombuhurukarame ji pyri po ti ġa nduri ojikoga ji rehe. Kiroki ġa uhu toroko ti ndereheva'ero javo ji ve – ji ti nda'eagwami ġa pe ji ndopopotari pe jireheva'ero jave'yma ġa pe, ei ga. ³⁸ A'ereki ji aji yvaga hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe javo. A'ereki gaha ji mbuhuruka kokoty, ei ga. Ji ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe a'ero, ei ga ġa pe. ³⁹ Nahã ga ei ji ve nhimbuhurukara'ga: “Kiroki ġa ji ġa mondouka nde pyri ndereheva'ero – ereko katu pa ti ġa tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ,” ei ga ji ve, ei Jesus'ga. “Embogwera pa ti ġa ġamanoa hugwi ejivyra'javame yvya koty nehẽ,” ei ga ji ve, ei ga. ⁴⁰ “Kiroki ġa nhimombaragwahavi nde rehe ojikoga – ġa po ti oko pyahu okovo ji pyri nehẽ,” ei jiruva'ga ji ve, ei ga ġa pe. Jiji po ti ambogwera ġa a'ero jijivyra'javame nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ Kiro judeus'ġa nduvihava'ġa ete'varuhui ga mombe'gwovo ojohupe a'ero.

—Maranuhũrame ga euhui jiji ko pãohetea javo? “Yvaga hugwi ji jyvi ikwehe,” e'iuhu ga, ei ġa. ⁴² Ga ko Jesus'ga rũi naerũ José'ga ra'yramo? Orokwaha memei ore ġa garuva'ga gayhẽa reheve, ei ġa. Maraname te ga euhui naerũ: “Ji ko aji yvaga hugwi ikwehe”? ei ġa.

⁴³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pepi ti pe'ete'varuhua hugwi, ei ga. ⁴⁴ Jiruva'ga ombojikoge'ymame po ġa ndojikogi ji rehe a'ero. Ga jikogame ji rehe po ti ji ġa mbogweravi ġamanoa hugwi jijivyra'javame nehẽ, ei ga. ⁴⁵ Nahã Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharava'ea ei ikwatija hako: “Tupana'ga po ti ġa mbo'epavi nehẽ,” ei ahe hako, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu katu jiruva'ga nhi'ĩga ga ombo'erame – ġa ojiko ji rehe a'ero, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Ji nda'ei: “Gwepia ġa jiruva'ga.” A'ereki

ndohepiagi tuhẽ ƣa ga a, ei ga. Jihi jate ahepia jiruva'ga. A'ereki Tupana'ga hugwi ji ruri ikwehe, ei Jesus'ga ƣa pe.

⁴⁷ –Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Kiroki ƣa ojiko ji rehe – ƣa heaporoƣita pyahu kiro. Aerẽ po ti ƣa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ no, ei ga. ⁴⁸ Jihi ko pãoheteramo ako. Jihi amboheaporoƣita pyahu ƣa mongovo avuirama, ei ga. ⁴⁹ Penamonhava'ea o'uo'u maná pãoramo ongae'yi me jipi, ei ga. Emo ahe omano, ei ga. ⁵⁰ Pãohetea ki a'e te ogy yvaga hugwi. Nanongara i'urame po ti ƣa ndekoi Tupana'ga pyri okovo nehẽ, ei ga. ⁵¹ Jihi ko pãoheteramo ako jiyva yvaga hugwi ƣa mongovouka. Po ƣa jikogame ji rehe a'ero po ti ƣa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga. Pãohetea – akoja ti ji amondo pe me nehẽ tape'u ti javo – a'ea ko jira'oramo, ei ga. A'ea po ti ji imondoi yvyakotyve'ƣa ndepyga ƣa mongovouka nhimanorame nehẽ, ei Jesus'ga ƣa pe.

⁵² Ganhi'iƣa renduvame judeus'ƣa nduvihava'ƣa nhonhi'iƣayvari a'ero.

–Marã po ti ga imbuhurukaruhui gwa'oa nhande ve nehẽ tape'u ti javo? ei ƣa ojohupe.

⁵³ Igwete Jesus'ga ei ƣa pe:

–Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga ƣa pe. Po ti pe i'ue'ymame jira'oa jirekoa reheve, a'ero po ti pe napendeaporoƣitapyahui avuirama nehẽ, ei ga. ⁵⁴ Kiroki ƣa o'u jira'oa jirekoa reheve – ƣa ko heaporoƣita pyahu avuirama. Aerẽ po ti ji ƣa mbogweravi jijivyra'javame nehẽ, ei ga. A'ero po ti ƣa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga. ⁵⁵ A'ereki jira'oa ƣanembi'ua tuhẽ jirekoa pavẽi. ⁵⁶ Kiroki ƣa o'u jira'oa jirekoa reheve – ƣahã ojihe'a hete ji rehe. Jihi ajihe'a hete ƣa ndehe no, ei ga. ⁵⁷ Jiruva'ga ji mbuhuruka kokoty. Gaha ojipe'ƣa mongouka. Gaha ji mongouka no, ei ga. Na jitehe kiroki ƣa o'u jira'oa – jihi ti ƣa mongo pyahu nehẽ no, ei ga ƣa pe. ⁵⁸ Jira'oa ko pãoheteramo – a'ea ogy yvaga hugwi. A'ea ko akoja atyvi – kiroki penamonhava'ea o'u aerẽ omanomo hako, ei ga. Pãohetea ƣa i'urame po ti ƣa ndeaporoƣitapyahuro nehẽ. Aerẽ po ti ƣa ndekoi Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga ƣa pe.

⁵⁹ A'ea Jesus'ga ei judeus'ƣa jatykhava pype Cafarnaum me. Onhimi reki Jesus'ga nhi'iƣa ƣa pe ga erame to'u ti ƣa jira'oa jirekoa reheve javo. A'ereki Jesus'ga e'i reki ƣajikoga pe ojihe.

Opohi ahe Jesus'ga hugwi

⁶⁰ Nahã Jesus'ga he'yive'ƣa mbo'embo'ei ƣa nderekovo. Henduvame ganhi'iƣa ƣa ei ojohupe:

–Onhimi hete ganhi'iƣa nhande ve, ei ƣa. Nohendukatui po ahe a'ea, ei ƣa.

⁶¹ Jesus'ga oyvyteri pe okwahavipe ƣa'ete'varuhua ojive. A'ero ga ei ƣa pe:

–Nhinhi'iƣa pe monhimboahivuhui naerũ? ei ga. ⁶² Po ti pe hepiagi jiiupira yvagi pe nehẽ – perope ji ajuvypy – marã po ti pe nehẽ naerũ? ei ga ƣa pe. ⁶³ Tupana'ga ra'uva omboheaporoƣita pyahu yvyakotyve'ƣa mongovo. Yvyakotyve'ƣa nomboheaporoƣitapyahui ojipe'ƣa mongovo, ei ga. Pe nhinhi'iƣa rendukaturame ji pe mboheaporoƣitapyahuukari Tupana'ga ra'uva pe pe mongovouka. ⁶⁴ Jararamo ko pe ndaperoviari nhinhi'iƣa, ei ga ƣa pe.

A'ereki Jesus'ga okwahavipe ƣandeaporoƣita. Ga mbo'eypyrame vehevi ko ga okwahavipe gweroviare'yve'ƣa. Okwahavipe ga ga no – kiroki ga aerẽ ga mondouka guardas'ƣa po pe ga pyhygauka ƣa pe.

⁶⁵ Igwete Jesus'ga ei ƣa pe:

–Jararamo pe ndaperoviari nhinhi'iƣa, ei ga. Nurã ji ei pe me ko: “Jiruva'ga ombojikoge'ymame po ƣa ndojikogi ji rehe,” ei ga ƣa pe.

⁶⁶ A'ero jara'ğa pohiri Jesus'ga hugwi onhimongyavo. Ombo'embo'e ga ға novĩa. Kiro ға ndohopotara'javi ga rupi. ⁶⁷ A'ero Jesus'ga ei dozeve'ğa pe ғwemimbo'ehara'ğa pe:

—Pehe peho pota ji hugwi no? ei ga ға pe.

⁶⁸ Igwete Simão Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ma'ğa pyri po ore hoi? ei ga. Ndehe jate ere'e ore ve: “Nahã ti pe ndeaporoğitapyahuro pejikovo nehẽ,” ere ko nde ore ve, ei ga. ⁶⁹ Orokwaha hete ore nde rerovia. Nde ko pyryheteva'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷⁰ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Opomo'emo'ẽ ji jijive dozeva'ero ikwehe novĩa, ei ga ға pe. Pepyteripeve'ga reki Diabo'gareheva'ero oko, ei Jesus'ga ға pe.

⁷¹ Judasva'ea pe Jesus'ga e'i Simão Iscariotes'ga ra'yrava'ea pe. Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ko dozeve'ğa novĩa. Judasva'ea ki a'e te aerẽ Jesus'ga pyhyguka ga mondovouka.

7

Jesus'ga irũva'ea

¹ Aerẽ Jesus'ga hoi imbojoapiapiavo cidades repirepiaga Galiléiapeve'ğa gwyri pe. Ga ndohopotari Judéiapeve'ğa gwyri pe. A'ereki pevove'ğa nduvihava'ğa e'i tijuka ga javo. ² A'ea rupi ko judeus'ğa oapo ғwerĩ toryva huvihava. A'ea japorame ға oapo tapyi'ia okihavamo. ³ Igwete Jesus'ga irũ'ğa ei ga pe:

—Pevo ti eho Judéiapeve'ğa gwyri pe, ei ға. Nde erembo'embo'e ға pevo ikwehe. Ehoa'ja ti ға pyri a'ero tohepia ti ға nerembiapoa ahemonhimomby'ava'ea, ei ға Jesus'ga pe. ⁴ Oukwahahetepotaramo po ahe hepiukari ojipe'ğa pe ғwembiapoa hamo. Nde japorame ahemonhimomby'ava'ea ejipiuka ti ға pe nhaporemoo a'ero, e'i tehe ға Jesus'ga pe.

⁵ A'ereki gairũ'ğa vehevi ndojikogi reki ga rehe.

⁶ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Ndohoi ve jihohava apiavo toryvi pe, ei ga. Kiromo jate pyryvamo pehoa, ei ga ға pe. ⁷ Kiroki ға noarõi Tupana'ga – ға nonhimonha'ngai pe ndehe. Emo ji rehe ko ға nhimonha'ngauhui jipi. A'ereki ji amombe'u katu ға pe jipi ғandekote'varuhua, ei Jesus'ga ға pe. ⁸ Pehe ti peho toryvi pe a'ero, ei ga. Jihi ndahoi ve kiro. A'ereki ndohoi ve jihohava apiavo, ei Jesus'ga ға pe.

⁹ Onhi'igirẽ ға pe Jesus'ga pytaahi'vi pevo a'ero Galiléiapeve'ğa gwyri pe.

Jesus'ga hoa toryvi pe

¹⁰ Igwete Jesus'ga irũ'ğa hoi toryvi pe. Aerẽ Jesus'ga hoi no. Ojipiukare'yma ga hoi ojipe'ğa ndovakie'ỹ. ¹¹ Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa ga rekarekaruhui toryva rupi mahã akoja'ga naerũ javo.

¹² Igwete he'yive'ğa nhonhi'igayvayvari Jesus'ga rehe. Jara'ğa ei:

—Pyry hete ga.

Jara'ğa etehei ga pe:

—Ga iporomoandyandyjuhu, ei ға o'eavo tehe ga pe.

¹³ Okyhyji reki judeus'ğa gwuvihava'ğa hugwi. Nurã ға nonhi'igi ojipe'ğa ndovaki Jesus'ga mombe'gwovo tianerenduvyme ti ға javo ғwaramo.

¹⁴ Três Jesus'ga kiri ға japorame toryva. Japopave'ymame ga hoi ғajatykahavuhua pyri pevove'ğa mbo'eavo. ¹⁵ Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa nhimomby'ai ganhi'iga renduva.

—Marã po ga ikwahahetei mbatera? ei ға. A'ereki ikwahavipyra'ğa nombo'eangavuhui ga, ei ға.

¹⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Nhiremimbo'ea rui reki. A'ea ko Tupana'ga remimbo'ea nhimbuhurukara'ga remimbo'ea, ei ga ġa pe. ¹⁷ Kiroki ġa oko pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe – ġahã po ti onhimombaragwaha Tupana'ga remimbo'ea rehe ji imombe'urame ġa pe nehẽ, ei ga. “Tupana'ga remimbo'ea tuhẽ ga imombe'ui,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei ga. “Gwemimbo'etehea rui ga omombe'u,” e po ti ġa nehẽ ji mombe'urame ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Kiroki ġa omombe'u ġwemimbo'etehea – ġahã e'i ji mbohete ti jawo, ei ga. Jara'ġa ki a'e te e'i: “Gaha ti pembohete ga – kiroki ga ji mbuhuruka avo.” Kiroki ġa e'i poro – ġa nomoandyandyi ojipe'ġa. A'itituhẽva'ea ġa omombe'u, ei ga. ¹⁹ Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iġa inoġa pe me hako. Emo pe napehendukatupavi aheremimbo'eagwera, ei ga. Maraname pe ji jukapotaruhutehei? ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ A'ero he'yjuhuve'ġa ei ga pe:

—Anhaġa nde pojykauhu nde mboheagweryva Diabo'gapyriva'ea! Nurã po nde ei poro, ei ġa. Ma'ġa nde juka potaruhu naerũ? e'i tehe ġa Jesus'ga pe. A'ereki ġa ndokwahavi ve gwuvihava'ġa nembijukapotara ga rehe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei:

—Ojipeji ji japoi ahemonhimomby'ava'ea sãbado rupi, ei ga. Hepiagame pe euhui ji ve: “Maraname ga japouhui sãbado rupi nhandeporavykye'yma rupi?” pe'euhu pe ji ve, ei ga. ²² Pehe na jitehe peapo mbatera sãbado rupi no. A'ereki a'ea rupi pe peja'yra'ġa nakwanha ikyti no Moisésva'ea nhi'ipo'rurame, ei ga. Moisésva'ea rui reki e'i ypy jupe. Aherenondeva'ea penemboypya e'i ypy jupe hako, ei ga. “Pekyti ti peja'yra'ġa nakwanha pi'ria sete pekirirẽ ġa'ara rehe,” ei ahe hako, ei ga. ²³ Po pekipava horame sãbado apiavo a'ero sãbado rupi tuhẽ pe ġa kyti tihendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera jawo. Ji ki a'e te sãbado rupi amombi pa akoja'ga ka'nahũa gara'oa hugwi, ei ga. Maraname pe nhimonha'ngauhui ji rehe naerũ? ei ga ġa pe. ²⁴ Tape'euhui ti ikwahahetee'ymame i'ara tehe hepiagame. A'itituhẽva'ea rupi katu po pe ei hamo, ei ga ġa pe.

Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo

²⁵ Igwete jara'ġa Jerusalemmve'ġa ei ojohupe:

—Akoja'ga rui naerũ – kiroki ga nhanderuvihava'ġa ojuka potaruhu ga? ei ġa. ²⁶ Pehepia ti, ei ġa. Gandovaki hete ga nhi'inhi'iġi. Emo ġa nde'i reki ga pe, ei ġa. Mara'ngu po ġa jawo kiro ga pe: “Ga ko Cristoramo tuhẽ Tupana'ga remimbuhurukaramo”? Poha po ġa euhui ga pe naerũ? ei ġa ojohupe. ²⁷ Ga ko a'ea rui reki. Cristo'ga jipiukarame po ti nhande ndikwahavi garura ma hugwi po ga ruri jawo, ei ġa. Akoja'ga gwyruera reki nhande tikwaha hete, ei ġa ojohupe.

²⁸ A'ero Jesus'ga eaahyahi ġa mbo'erame ġajatykahavuhua pype.

—“Tikwaha hete nhande ga,” pe'jiuhu pe ji ve naerũ? ei Jesus'ga. “Tikwaha hete nhande gagwyruera,” pe'jiuhu pe no, ei ga. Nhiremimbotarimo rui reki ji ruri. Kiroki ga ji mbuhuruka kokoty – ga ko a'itituhẽve'ga. Gaha pe ndapekwahavihu, ei ga. ²⁹ Jihi reki akwaha ga. A'ereki ga hugwi ji ajo. Gaha ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁰ A'ero jara'ġa Jesus'ga pyhypotari. Ndopokogi reki ġa ga rehe ga pyhyga. A'ereki ndohoi ve gapyhyhava apiavo. ³¹ He'yjuhu hete reki ġa – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe. A'ero ġa ei ojohupe:

—Jesus'ga oapo pa ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa. Ndia'ei po nhande a'ero: “Cristo'ga rurame koji'i tehe po ti ga japoi ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga

hohe nehẽ.” Poa po nhande ndia'ei, ei ġa. A'ereki Jesus'ga oapopavipe ahemonhimomby'ava'ea jipi, ei ġa. Ga ko Cristoramo tuhẽ a'ero, ei ġa.

Guardasva'ea uhu tipyhy Jesus'ga javo

³² Igwete he'yjuhuve'ġa imombe'ui nahanahã ko Jesus'ga rekoi javo. Ganhi'iġa renduvame fariseus'ġa ei a'ero ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pavẽi:

–Tipyhyguka ti Jesus'ga.

A'ero ġa ei guardas'ġa pe – kiroki ġa gwepia katu judeus'ġa jatykahavuhua. A'ero ġa ei ġa pe:

–Pepyhy ti Jesus'ga rerua ore pyri, ei ġa.

³³ Igwete Jesus'ga ei onhimombe'gwovo pevove'ġa pe:

–Apytaahi'vi po ti ji pe pyri nehẽ, ei ga. A'ero po ti ji hoa'javi ga pyri nehẽ – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ³⁴ Pe po ti ji rekarekari nehẽ tiandepoko ti ga javo ji ve nehẽ novã. Emo po ti pe ndajirepiaga'javi nehẽ, ei ga. A'ereki tegwete pehohava ji pyri – perope ji aju, ei ga ġa pe.

³⁵ Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ei ojohupe:

–Marã ga euhui ndajirepiaga'javi po ti pe nehẽ javo? Mome tuhẽ po ti ga houhui a'ero nehẽ naerũ? ei ġa. Nhandere'yja'ġa pyri po ti ga hoi nehẽ naerũ? ei ġa, kiroki ġa okwaki'o judeus'ġarũive'ġa gwyrri pe? ei ġa. Ombo'e po ti ga judeus'ġarũive'ġa pevo nehẽ naerũ? ei ġa novã. ³⁶ A'ereki ga e'i: “Ji rekareka po ti pe nehẽ novã. Emo po ti pe ndajirepiaga'javi tuhẽ nehẽ,” ei ga, ei ġa. “Tegwete pehohava ji pyri – perope ji aju,” ei ga, ei ġa. Gara pe po ga euhui naerũ? ei ġa ojohupe.

Yhya'java'ea

³⁷ Okioki ġa toryva apovo. Aerẽ mbapavava'ea rupi huvihava rupi Jesus'ga po'ami onhi'iġa hahyahi ġa pe:

–Kiroki ġa yhya pota oygwejamo – tuhu ti ġa ji pyri oy'gwovo a'ero, ei ga ġa pe. Nahã a'ero, a'e ji, ei ga. Kiroki ġa opota Tupana'ga ra'uva rekoa onhipavẽi – tojiko ti ġa ji rehe a'ero. A'ero po ti ġa herekoi a'ea nehẽ yhya'java'ea – kiroki a'ea ġa mboheaporoġita pyahu ġa mongovo, ei ga ġa pe. ³⁸ Ga jikogame ji rehe po ti ġa herekohetei yhya'java'ea nehẽ. Ji mombe'umbe'u po ti ġa ojipe'ġape'ġa pe nehẽ, ei ga. Henduvame po ti ġa jikogi ji rehe no herekoheteavo yhya'java'ea. A'ea po ti ġa mboheaporoġitapyahui ġa mongovo Tupana'ga pyri nehẽ no, ei ga. A'ea jitehe Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u no, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹ Tupana'ga ra'uva pe Jesus'ga ei a'ero a'ea ko yhya'java'ea javo. A'ereki ga e'i:

–Ga jikogame ji rehe yhya'java'ea po ti ji imondoi ġa pyri nehẽ a'ea ti togwereko katu ġa javo nehẽ, ei ga.

A'ea rupi Jesus'ga nomondoi ve gara'uva ojiheve'ġa pyri. A'ereki ga nomanoi ve. A'ero Tupana'ga nombogweravi ve ga rupia ojipyri ga mboheteavo. Ohoe'ymame Jesus'ga nomondoi ve gara'uva ojiheve'ġa pyri.

Onhonhi'igayva ahe Jesus'ga rehe

⁴⁰ He'yive'ġa ġwendu Jesus'ga nhi'iġame. A'ero jara'ġa ei:

–Ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo tuhẽ Moisésva'ea remimombe'uhara'ga, ei ġa.

⁴¹ Jara'ġa ei:

–Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.

–Ahã, e'i tehe jara'ġa ġa pe. Jesus'ga ko Galilíapeve'ga. Cristo'ga po ti Galilíapeve'ga rũi nehẽ! ei ġa. ⁴² Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Cristo'ga po ti oko Daviva'ea rymyminoro nehẽ,” e'i. “O'a po ti ga cidade de Belém me – perope Daviva'ea uvypy,” e'i ikwatijara, ei ģa.

⁴³ Nahã ģa nhonhi'igayvayvari Jesus'ga rehe upa. ⁴⁴ Jara'ģa ga pyhy pota novĩa. Emo ģa ndopokogi ve ga rehe a.

Judeusva'ea ruvihavava'ea ndojikogi Jesus'ga rehe

⁴⁵ A'ero guardas'ģa jivyri ikwava'ẽhara'ģa nduvihava'ģa pyri fariseus'ģa pyri no. Igwete ģa ei guardas'ģa pe:

–Maranuhũrame pe ndapepyhygi Jesus'ga rerua ra'e? ei ģa ģa pe.

⁴⁶ Igwete guardas'ģa ei:

–A'ea ko jara'ģa nhi'iģa ja rũi ga nhi'iģame, ei ģa. Norohenduvangavi ore nanongara, ei ģa ģa pe.

⁴⁷ Igwete fariseus'ģa ei ģa pe:

–Pehe na jitehe ga pe moandyandyjuhu? ⁴⁸ Ndapekwahavihu pe? ei ģa ģa pe. Judeus'ģa nduvihava'ģa ndojikogi pa ga rehe. Ore na jitehe fariseusramo ndorojikogi pa ga rehe no, ei ģa. ⁴⁹ A'ove'ģa ki a'e te okoteheuhu onhi-mongyavo. Gahã ndokwahavihu Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei ģa ģa pe. Nanongara'ģa reki ojiko Jesus'ga rehe. Tupana'ga po ti imbohahyi ģa pe nehẽ peko te'varuhu pe javo, etehei ģa guardas'ģa pe.

⁵⁰ Igwete Nicodemos'ga ei fariseus'ģa pe javo. Nicodemos'ga ko fariseu-ramo oko no. Gaha ko oho na'ẽ Jesus'ga pyri raikwehe tahendu ti ganhi'iģa javo. Igwete ga ei ģa pe:

⁵¹ –Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i nhande ve: “Pehendu na'ẽ ti ģa nhimombe'urame pe me. Ikwahavirẽ ģandeaporogita ti pyry pe ei ģa pe,” e'i aherembikwatijara nhande ve, ei ga ģa pe. Jesus'ga nhi'iģa renduve'ymame xa'ete'varuhuyime ti ga pe a'ero, ei Nicodemos'ga ģa pe.

⁵² Nurã ģa ei Nicodemos'ga pe:

–Nde ko Galiléiapeva'ero jitehe naerũ? Nurã nde vavagahivuhui ga rehe a, ei ģa Nicodemos'ga pe. Ehepia ti Tupana'ga rembikwatijarukara ikwahava a'ero, ei ģa. A'ereki a'ea nde'iangavi: “Tupana'ga nhi'iģa mombe'uhara'ģa Galiléiapeva'ero oko,” nde'i, e'i tehe ģa. Jesus'ga ki a'e te Galiléiapeva'ero, ei ģa ga pe.

[⁵³ Igwete ģa kwaki'opavi ogwovo ģwonga pype upa.

8

Ahe gwereko ģwembirekova'earũiva'ea

¹ Kiro Jesus'ga hoi oliveira ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. ² Ypyhajive ga rura'javi judeus'ģa jatyahavuhua rokari pe. Kiro ģa ndupavi a'ero onhimongyavo ga pyri. A'ero ga reni ģa mbo'embo'eavo. ³ A'ea rupi judeus'ģa mbo'ehara'ģa hẽa pyhygi hẽa rerua fariseus'ģa pavẽi. Hẽa ģwembireko'garũive'ga rerekorame ģa hẽa pyhygi hẽa rerua hẽa mo'ama Jesus'ģa pyteri pe. ⁴ Igwete ģa ei Jesus'ga pe:

–Jesus, gwereko hẽa ģwembireko'garũive'ga. Nurã ore hẽa pyhygi hẽa rerua, ei ģa. ⁵ Ahe mbo'erame Moisésva'ea ei ikwatija hako: “Peapi ti nanongara'ģa jukavo kunhangwera'ģa,” ei ahe hako. Oro nde? ei ģa Jesus'ga pe. Marãi re po nde naerũ? Toroapi ti hẽa naerũ? ei ģa.

⁶ A'ereki ģa e'i jipe ojohupe:

–Tihendu ti ganhi'iģa, ei ģa. Ga nhanenhi'ĩpondekwa'te'varuhurame po ti nhande imombe'ui nhandervihava'ģa pe nehẽ. “Nohendukatui ga Moisésva'ea nhi'iģa,” xa'e ti ga mombe'gwovo a'ero ģa pe nehẽ, ei ģa ojohupe.

Nurã ġa ei Jesus'ga pe: “Marãi re po nde naerũ?” Kiro Jesus'ga nhova'apyni oina opũa pyvõ ikwatija yvya rehe. ⁷ Ndupigi reki ġa ja'javo ga pe. A'ero ga po'amí javo ġa pe:

–Kiroki ga ndokote'varuhuangavi – ga ypy ti toapi hẽa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁸ Igwete ga nhova'apyna'javi oina a'ero yvya rehe ikwatijara'java.

⁹ Ganhi'igã renduvame kiro onhinanhinani ġa hoġahoi. Xava'eve'ġa ypy oho. A'ero ġa hopavi Jesus'ga reja – kiroki ġa gweru hẽa. Pevo hẽa ami a'ero ga pyri jara'ġa pyteri pe. ¹⁰ Kiro Jesus'ga po'ama'javi javo hẽa pe.

–Mahã akoja'ġa naerũ? ei ga. Ga nde'ia'javi nde ve teremano javo? ei ga hẽa pe.

¹¹ –Ahã tuhẽ, ei hẽa.

–Ji na jitehe nda'ei nde ve, ei ga. Heregwovo a'ero, ei ga. Epohi ti kiro ekote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga hẽa pe.]

Jesus'ga omomytu'ẽ nhande ve

¹² Aerẽ Jesus'ga nhi'igã'javi he'yive'ġa pe:

–Arimo ko nhande hepiakatui mbatera ikwahavaġwama. A'ereki mytu'ẽ nhande ve, ei ga. Na jitehe ji amomytu'ẽ vvyakotyve'ġa pe. A'ereki ji akwahavuka Tupana'ga ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe. Kiroki ġa ojiko ji rehe ji nhi'ipo'ruavo – ġa po ti nde'ia'javi: “Ndakwahavi ji Tupana'ga,” ei ga. Okwaha tuhẽ po ti ġa Tupana'ga gweaporoġitapyahuro nehẽ, ei ga ġa pe.

¹³ Igwete fariseus'ġa ei ga pe:

–Nde tehe erenhimombe'u, ei ġa. Nurã ore ndorogweroviari nenhi'igã ndetehero ġwaramo, ei ġa ga pe.

¹⁴ A'ero ga ei ġa pe:

–A'iti ji tehe anhimombe'u pe me. Emo a'itituhẽva'ea rupi katu nhinhi-mombe'ua a, ei ga. A'ereki ji hete tuhẽ akwaha jiruhava – perope ji ajo jugwi – perope ji aho jupe no, ei ga. Pe ki a'e te ndapekwahavi pea – perope ji ajo jugwi – perope ji aho jupe, ei ga ġa pe. ¹⁵ Ojipe'ġa ara tehe pe pehepia. Ikwahahetee'yma pe etehei ġa pe a'ero peko te'varuhu pe javo, ei ga. Nahã ko vvyakotyve'ġa jipi. Ji ki a'e te nda'ei poa ojipe'ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁶ Ji erame poa ġa pe a'itituhẽva'ea rupi katu nhirembi'ea a'ero. A'ereki ji tehe rũi a'e. Ore memei oro'e jiji jiruva'ga pavẽi nhimbuhurukara'ga pavẽi, ei ga. ¹⁷ Peapoa aherembikwatijara e'i no: “Mokonha'ġa imombe'urame mbatera na tuhẽ javo a'ero hupi katu ġanembi'ea,” e'i. “A'ereki ġa memei e'i a jupe,” e'i ikwatijara, ei Jesus'ga. ¹⁸ Jihi anhimombe'u, ei ga. Jiruva'ga ji mombe'u jitehe no nhimbuhurukara'ga, ei ga. Ore memei ji mombe'u a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ A'ero ġa ei ga pe:

–Mahã nderuva'ga naerũ? ei ġa ga pe.

–Pe ndajikwahavi tuhẽ, ei Jesus'ga. Ndapekwahavi jitehe pe jiruva'ga a'ero, ei ga ġa pe. Po pe ji kwahavi tuhẽ hamo, a'ero po pe jiruva'ga kwahavi hamo no, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ A'ea Jesus'ga ei ġa mbo'erame judeus'ġa jatykahavuhua pype – perope hyru'ia pyri. A'ea pype judeus'ġa omondomondo itambere'ia Tupana'ga pe jipi. Pevo Jesus'ga ei ġa pe ġa mbo'eavo. A'ero jara'ġa ga pyhypotari novã. Emo ġa ndopyhygi ga. A'ereki ndohoi ve gapyhyhava apiavo.

Jesus'ga onhimombe'u ahe ve

²¹ Aerẽ Jesus'ga nhi'igã'javi judeus'ġa nduvihava'ġa pe:

–Aho po ti ji avo hugwi nehẽ, ei ga. Ji reka po ti pe nehẽ ore poko ti javo nehẽ novã. Pejikote'varuhua momborukare'ymame po ti pe manoi

pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga. Perope ji aho – pevo ki a'e te tegwete pehohava ji pyri, ei Jesus'ga ġa pe.

²² Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ei ojohupe:

–Marāi ga a'ero? Ojijukauhu po ti ga nehē naerū? ei ġa. A'ereki ga e'i: “Perope ji aho – tegwete pehohava ji pyri,” ei ga, ei ġa. Gara pe po ga ei? ei ġa ojohupe.

²³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Pe ko vvyakotyva'ea. Ji ki a'e te yvagipeva'ea, ei ga. Pendeaporoġita te'varuhu pe vvyakotyva'ero ġwaramo. Ji ko na rūi, ei ga ġa pe. ²⁴ Nurā ji ei pe me ko: “Pemano po ti pe imomborukare'ymame pejikote'varuhua nehē,” ei ga ġa pe. Na tuhē, ei ga. Ji ko Tupanamo ako. Po ti pe ndaperoviari a'ea nehē, a'ero po ti pe manoi pejikote'varuhuro ġwaramo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵ –Mome ahe tuhē nde naerū? ei ġa ga pe.

–A'ea ypy tuhē ko ji a'e pe me, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶ Opomombe'uahivuhu tuhē po ji hamo pe ndekote'varuhuro ġwaramo. Emo ganhi'ġa jate ko ji amombe'u vvyakotyve'ġa pe nhiremienduvamo, ei ga. Ganhi'ġa ko a'itituhēva'ea nhimbuhurukara'ga nhi'ġa, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷ Gwuva'ga pe Tupana'ga pe Jesus'ga ei gaha ji mbuhuruka javo. A'ea onhimi reki judeus'ġa nduvihava'ġa pe ga erame ġa pe. ²⁸ Nurā Jesus'ga ei ġa pe:

–Ji ko Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga. Pe ji mbovyrame ji mo'ama yva rehe po ti pe ji kwahavi nehē, ei ga. “Ga ko Tupanamo tuhē oko,” pe'ji po ti pe ji ve nehē, ei ga. “Ga ko ndokoi ġwemimbotarimova'ea rehe. Uva'ga remimbo'ea jate ga omombe'u okovo,” pe'ji po ti pe ji ve nehē, ei ga ġa pe.

²⁹ Kiroki ga ji mbuhuruka – gaha ji pavēi oko jipi. Ga ndopohiri ji hugwi, ei ga. A'ereki ji ako garemimbotarimova'ea rehe jipi ganhimohemaġwama ji rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁰ Henduvame ganhi'ġa jara'ġa jikogi ga rehe onhimongyavo.

Ipiro'y ahe

³¹ Igwete Jesus'ga ei judeus'ġa pe – kiroki ġa ojiko ga rehe:

–Po ti pe ndekoi nhinhi'ġa rupi jipi jireheva'ea tuhē po ti pe ndekoi nehē, ei ga. ³² Igwete po ti pe Tupana'ga kwahavi nehē a'itituhēve'ga. Ga kwahava ġwaramo po ti pe piro'yro nehē, ei ga ġa pe.

³³ Igwete ġa ei ga pe:

–Maraname nde euhui poha ore ve? ei ġa ga pe. Oreremimbotarimova'ea rehe jate tuhē ore rekoi. Ore ko Abraãova'ea rymyminororo oroko, ei ġa. Orepīro'y tuhē ore ojipe'ġa hugwi jipi. Ndipopoakari tuhē ġa ore rehe, ei ġa. Marāi nde ore ve naerū: “Pepiro'y po ti pe nehē”? ei ġa ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ġa oko te'varuhu jipi – ġa ndipiro'yi tuhē okote'varuhua hugwi. Gandekote'varuhua ipopoaka hete ġa ndehe a'ero, ei ga ġa pe. ³⁵ Nahā aherongapypeve'ġa, ei ga. Xava'eve'ga po omondomondo ojipyrive'ġa okoteheve'ġa jipi. Ga potara'jave'ymame ga ġa mondohetei ojihugwi, ei ga. Gwa'ya'ga ki a'e te ga nomondo tuhē. Gae'ŷe'y mi opyta uva'ga pyri gara'ya'ga ġwaramo, ei ga. ³⁶ Ji ko Tupana'ga ra'yramo, ei ga ġa pe. Gara'ya ġwaramo ji imombigi aherekote'varuhua popoakara ahe hugwi. Po ti ji imombigi pe hugwi nehē, a'ero po ti ndipopoakari tuhē pe ndehe nehē, ei ga. ³⁷ Pe ko Abraãova'ea rymyminororo peko novā. Emo pe ji juka pota reki. A'ereki pe me ndatekwavi nhiremimbo'ea rehe, ei ga. ³⁸ Ahepia ji jiruva'ga rekoa. Nhirembiepiaga

ji amombe'u katu pe me a'ero, ei ga. Pehe pehendu penduva'ga Diabo'ga. Penemienduva pe pehendu katu a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹ –Abraãova'ea ko oreramonhava'ea, ei ġa ga pe.

Igwete Jesus'ga ei:

–Abraãova'ea rymyminoru po pe ndekoi, a'ero po ahe javijitehe pe ndekokatui hamo, a'e ji pe me, ei ga ġa pe. ⁴⁰ Pe ki a'e te ji juka potaruhu, ei ga. Amombe'umbe'u ji pe me a'itituhēva'ea Tupana'ga remimombe'ua. Pe ki a'e te ji juka potaruhu, ei ga. Na rūi ko Abraãova'ea rekoi hako! ⁴¹ Pejijuvete'ga javijitehe ko pe ndekote'varuhui! ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ga pe:

–Tupana'ga ra'yreteramo jate ore rekoi, ei ġa. Ndorogwerekoi ore jara'ga orojuvetero, ei ġa ga pe.

⁴² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Po Tupana'ga penduvetero oko hamo, a'ero po pe ji arōhetei hamo, ei ga ġa pe. A'ereki ji Tupana'ga hugwi ajo. Ji nanhimbuhuri avo. Gaha ji mbuhuruka kokoty, ei ga ġa pe. ⁴³ Marã pe ndapekwahavihu nhinhi'īga naerū? ei ga. Pe napehendupotari nhiremimombe'ua. Nurã pe ndapekwahavihu, ei ga ġa pe. ⁴⁴ Pe ko Diabo'ga ra'yramo tuhē peko okote'varuhuve'ga ra'yramo. A'ero pe ndekote'vapotaruhui Diabo'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo, ei ga ġa pe. Tupana'ga rembiapopyagwera jate Diabo'ga ahe momanomanoukari kiromo jate. Ga ndokoi a'itituhēva'ea rehe. A'ereki a'itituhēva'ea rehe ndatekwava'javi ga pe, ei ga ġa pe. O'mberame ga rekoi gweaporoġita rupi. A'ereki ga i'mbeuhuve'ga tuhē. Gaha ahe mo'mbeuhu okovo no, ei ga. ⁴⁵ Peroviaruhu pe ga'mbea jipi. Nurã ko pe ndajireroviarihu reki a'ero. A'ereki ji a'itituhēva'ea mombe'u pe me, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Manamo po ti pe hepiukari jirekote'varuhua naerū? Ndapehepiukari tuhē po ti pe jirekote'varuhue'yma ġwaramo, ei ga. Marã naerū? Ji a'itituhēva'ea mombe'urame pe me maraname pe ndajireroviarihu naerū? ei ga ġa pe. ⁴⁷ Tupana'gareheve'ga ġwendu katu ganhi'īga. Pe ki a'e te napehendukatui ganhi'īga gareheva'ero pejikoe'yma ġwaramo, ei ga ġa pe.

Abraãova'ea renonde Jesus'ga oko

⁴⁸ Igwete judeus'ga nduvihava'ġa ei Jesus'ga pe:

–Nde ko judeuramo rūi reki, e'i tehe ġa. Nde ko Samariapeva'ea ekote'varuhuva'ea. Anhaġa nde pojykauhu Diabo'gapyriva'ea, ei ġa. Oro-mombe'u katu nde a, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

⁴⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Anhaġa ndajipojykai tuhē, ei ga. Jihi ambohete jiruva'ga. Pe ki a'e te ji mbotegweteuhu, ei ga ġa pe. ⁵⁰ Ji nda'ei reki ojipe'ġa pe tanhimbohete ti ġa javo. Ojipe'ga e'i nhimbohetea rehe tombohete ti ġa ga javo. Gaha okwaha hete javo a'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga, ei ga ġa pe. ⁵¹ Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ġa ġwendu katu nhinhi'īga – okoe'ymi po ti ġa nehē, ei ga ġa pe.

⁵² Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

–Nurã ore kiro ikwahahetei a'ero. Anhaġa nde pojyka tuhē, ei ġa ga pe. Abraãova'ea omano hako. Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea na jitehe omanomba hako, ei ġa. Marã kiro nde euhui naerū? “Kiroki ġa ġwendu katu nhinhi'īga – ġa po ti okoe'ymi nehē,” ereteheuhu nde, ei ġa ga pe. ⁵³ Omano ko oreramonhava'ea Abraãova'ea hako. Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea omano jitehe no, ei ġa. Nde po nderuvihavuhu Abraãova'ea hohe naerū nhirendukatuve'ga po ti okoe'ymi javo naerū? ei ġa. Mome ahe tuhē nde naerū poha nde eaġwama? ei ġa ga pe.

⁵⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Po jiteheuhu anhimbohete, a'ea po ndapyryvi hamo, ei ga. Jiruva'ga reki ji mbohete Tupana'ga – ga pe jitehe pe'e tehe reki orombohete ore ga javo tehe, ei ga ġa pe. ⁵⁵ Pe ndapekwahavi reki ga. Ji ki a'e te akwaha ga. Po ji ei hamo ji ndakwahavi ga javo, a'ero po ji mbero pe javijitehe hamo no, ei ga ġa pe. Ji ki a'e te akwaha tuhē ga. Igwete ji hendukatui ganhi'iga no, ei ga. ⁵⁶ Penamonhava'ea Abraãova'ea jiruraġwama gwepia potarahi hete hako. Igwete ahe hepiagi reki gworygworyvamo hehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁷ Igwete ġa ei ga pe:

–Nandexava'ejuhu nde. Cinquenta kwara ndohoi ve nde rehe, ei ġa. Marã nde Abraãova'ea repiaguhui naerũ? ei ġa ga pe.

⁵⁸ –Tamombe'u katu tuhē ti pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Abraãova'ea are'ymame kiromo tuhē ji rekoi Tupanamo, ei ga ġa pe.

⁵⁹ A'ero ġa ipyhygi ita tiapi ti ga javo. “A'ereki ga onhimongo Tupanamo o'mbero,” ei ġa ojohupe. Kiro Jesus'ga nhimimi ġa hugwi a'ero ogwovo judeus'ga jatykahavuhua rokara hugwi.

9

Jesus'ga ahe mboheha katu

¹ Aerē ohorame Jesus'ga hehae'ÿve'ga repiagi. O'arypyrame vehevi ga ndahehai. ² Kiro Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe a'ero:

–Ma'ġa ndekote'varuhua ga mbohehate'varuhui? Garekote'varuhua tuhē? ei ġa. Mara'ngu po garuva'ġa ndekote'varuhua ga mbohehate'varuhuavo? Marã? ei ġa ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Garekote'varuhua rũi ga mbohehate'varuhui, ei ga ġa pe. Garuva'ġa ndekote'varuhua rũi ga mbohehate'varuhui no, ei Jesus'ga. Tupana'ga omboukwaha pota nhande ve opopoakara ga rehe nehē. Nurã ga ndahehai, ei ga.

⁴ Igwete Jesus'ga ei no:

–Kiro arimo nhande poravykyi nhandekovo, ei ga. A'ereki aerē ypytunimo tegwete nhandeporavykyhava. A'ea rupi nhande ndiaporavykya'javi a'ero, ei ga. Na jitehe aġwamo ti xaporavyky a'ero. Timboukwaha ti ġa pe Tupana'ga popoakara nhimbuhurukara'ga popoakara, ei ga. A'ereki aerē nhande manorē tegwete nhande ve Tupana'ga mboukwahahava, ei ga ġa pe. ⁵ Arimo mytu'ē nhande ve. Nurã nhande hepiagi ikwahavaġwama. Na jitehe ji ruvame yvya koty ji imomytu'ēi yvyakotyve'ġa akaġi pe tokwaha ti ġa Tupana'ga javo.

⁶ Onhi'igirē Jesus'ga nyvuni yja rehe ikotiamo. A'ea ga imongyi hehae'ÿve'ga ropepira rehe a'ero.

⁷ –Heregwovo ejovaheita kiro, ei Jesus'ga ga pe. Pevo ypia'i pe Siloé pe ti eho, ei ga. (Siloé ko Imondopyra.)

Pevo hehae'ÿve'ga hoi a'ero. Ojovaheirē ga hepiakatui ua. Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga japo'i yja kotimbyra a'ea pyvō ga mbohehavo katu. ⁸ Aerē hehae'ÿgwera'ga rongakotyve'ġa ga repiagi. Igwete ġa ei jara'ġa pavēi – kiroki ġa hehae'ÿve'ga repia ga poranduranduvame itambere'ia rehe jipi – igwete ġa ei:

–Akoja'ga rũi novia? ei ġa ojohupe, kiroki ga oporandurandu itambere'ia rehe jipi oina, ei ġa.

⁹ –Ga tuhē, ei jara'ġa.

Emo jara'ġa e'i:

—Akoja'ga'jave'ga tehe, ei ġa.
 Hehae'ÿgwera'ga e'i ġa pe a'ero:
 —Ji tuhē ko a'ea, ei ga.

¹⁰ —Marã nde rehakaturamo kiroġwe a'ero? ei ġa ga pe.

¹¹ —Uhu ga ji pyri – Jesus ei ġa ga pe, ei ga. Igwete ga ikotĩ yja ġwendya pyvõ imongyavo jiropepira rehe, ei ga. A'ero ga ji mondoid ypia'i pe Siloé pe ji mbojovaheita, ei ga. Ganhi'igã rupi ji hoi a'ero. Jijovaheipavame kiro ji ma'eġatui, ei ga ġa pe.

¹² —Mahã ga naerũ? ei ġa ga pe.
 —Ji ndakwahavi, ei ga.

Fariseusva'ea e'ie'i hehae'ÿgwerava'ea pe

¹³⁻¹⁴ Judeus'ġa poravykye'yma rupi sãbado rupi Jesus'ga japoi yja kotimbyra a'ea pyvõ ga mbohehavo katu. Kiro ġa hehae'ÿgwera'ga rerohoi fariseus'ġa pyri a'ero. ¹⁵ Igwete fariseus'ġa ei ga pe no:

—Marã nde rehakaturamo aġwamo naerũ?

—Omongy ga yja kotimbyra jiropepira rehe, ei ga. Igwete ji jovahei nhima'eġatuaġwama, ei ga ġa pe.

¹⁶ Jararamo ġa ei ga pe a'ero:

—Akoja'ga koi Tupana'ga nombuhurukari ga, ei ġa. A'ereki ga oapo mbatera sãbado rupi nhaneramonhava'ea nhi'ÿpo'rue'ymamo. Oko te'varuhu ga a'ero, ei ġa.

Jara'ġa e'i:

—Po ga rekote'varuhui hamo, a'ero po ga ndoapoi nanongara ahemonhi-momby'ava'ea jipi hamo, ei ġa.

A'ero ġa nhonhi'igayvari ga rehe. ¹⁷ Igwete ġa ea'javi hehae'ÿgwera'ga pe:

—Oro nde? ei ġa ga pe. Po ga nde mbohehakatui marã re po nde ga pe a'ero? ei ġa.

—Tupana'ga nhi'igã mombe'uhara'ga po, a'e ji, ei ga ġa pe.

¹⁸ Emo judeus'ġa nduvihava'ġa ndogweroviapotari ga mbohehakatua.

—Ndahehai po ga raji'i, ei ġa novã.

A'ero ġa hehae'ÿgwera'ga ruva'ga mbuhurukari ojipyri gayhã reheve.

¹⁹ —Pe'ji katu ti ore ve, ei ġa ġa pe. Gaha ko ndera'yramo? A'iti ga ndahehai o'arame novã? ei ġa. Pe'ji ti ore ve. Marã kiro ga rehauhuro naerũ? ei ġa ġa pe.

²⁰ —Ga orera'yra'ga tuhē, ei ġa. A'iti tuhē ko ga ndahehai o'arame ikwehe novã. A'ea ore orokwaha hete, ei ġa ġa pe. ²¹ Emo gambohehakatuaġwera – a'ea ore ndorokwahavi. Marã po ga ma'eġatui kiro? oro'e ore, ei ġa. Ma'ġa omboheha katu ga naerũ? oro'e ore. A'ereki ore ndorokwahavi gambohehakatuaġwera, ei ġa ġa pe. Pe'ji ti ga pe a'ero. A'ereki ga yvuakaruhu. Gaha po ti onhimombe'u pe me nehē, ei ġa ġa pe.

²² A'ea ġa ei okyhyjiavo. A'ereki ojikwe judeus'ġa nduvihava'ġa e'i ojo-hupe: “Kiroki ġa e'i Jesus'ga pe: ‘Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo’ – timo'ẽuka hete ti ġa mondovouka avuirama nhandejatykahava hugwi nehē tura'javyme ti ġa ipype javo nehē,” e'i jipe judeus'ġa nduvihava'ġa ojo-hupe. ²³ Nurã hehae'ÿgwera'ga ruva'ga ei ġa pe: “Orera'yra'ga yvuakaruhu. Pe'ji ti ga pe a'ero tomombe'u ti ga ombohehakatuaġwera javo,” ei ġa ġa pe. A'ereki ġa okyhyji hete gwuvihava'ġa hugwi.

²⁴ Kiro fariseus'ġa hehae'ÿgwera'ga mbuhurukara'javi ojipyri a'ero.

—Ere ti kiro ore ve: “A'itituhēva'ea jate ti ji amombe'u. A'ereki Tupana'ga ji rendu.” Ere ti poro kiro, ei ġa ga pe. A'ereki ore orokwaha hete akoja'ga rekote'varuhua, ei ġa.

Jesus'ga pe ġa ei o'mbero oko te'varuhu ga javo.

²⁵—A'ea ji ndakwahavi, ei ga. Mara'ngu po ga okote'varuhuavo? ei ga. Emo ymya ji ndajirehai hepiage'yma. Aġwamo ji rehakaturu hepiakatuavo. A'ea ji akwaha hete reki jitekovo, ei ga ġa pe.

²⁶ Igwete ġa ei ga pe:

—Marã ga nde rerekoi nde mbohehakatuavo? ei ġa ga pe.

²⁷—Amombe'u ko ji pe me ko, ei ga ġa pe. Pe ki a'e te napehendukatui, ei ga ġa pe. Maranuhūrame pe hendupotara'javuhui naerū? Peko pota pe gareheva'ero no naerū? ei ga ġa pe.

²⁸ A'ero ġa ete'varuhuhetei ja'javo ga pe.

—Ndehe tehe reki erekouhu akoja'gareheva'ero, ei ġa ga pe. Ore ki a'e te Moisésva'eareheva'ero oroko, ei ġa. ²⁹ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ahe rerekovo hako. A'ea ore orokwaha orokovo, ei ġa. Akoja'ga reki ma'ġa e'i ga pe ga mbuhurukaraġwama? A'ea ore ndorokwahavi, ei ġa ga pe.

³⁰—Mbiperanuhū ko a'ea! Anhimomby'a hete ji pe nenduvame, ei ga ġa pe. Ga ji mboheha katu. Emo pe ndapekwahavi ga ma'ġa ga mbuhuruka javo, ei ga ġa pe ġa nderekomemuamo. ³¹ Tupana'ga nohenduvi te okote'varuhuve'ġa nhi'iġa jipi. Tikwaha pa nhande a'ea, ei ga. Ga ki a'e te – kiroki ġa ga mbohete tuhē okovo garemimbotarimova'ea rehe – nanongara'ġa Tupana'ga ġwendu katu, ei ga ġa pe. ³² Yvya apoagwera jate ahe nohenduvangavi hehae'ŷve'ġa moma'eġatua – kiroki ġa ndahehai o'arame. Kiromo jate nhande nihenduvi no, ei ga ġa pe. ³³ Po Tupana'ga rūi ga mbuhuruka hamo, a'ero po ga ndoapoi ahemonhimomby'ava'ea hepiuka nhande ve hamo, ei ga ġa pe.

³⁴ Igwete ġa ei ga pe:

—Na tuhē ko nde e'a ereko te'varuhu, ei ġa. Kiro nde ore mbo'epotaruhui naerū? ei ġa ga pe.

A'ero ġa ga mombori pea hugwi.

Hehae'ŷve'ġa'jave'ġa

³⁵ Aerē Jesus'ga henduvi ga mombe'ua.

—Omombo ġa hehae'ŷgwera'ga onga hugwi, ei ġa ga mombe'gwovo.

Igwete Jesus'ga hoi ga reka. Ga repiagame ga ei ga pe:

—Erejiko pota nde Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe? ei Jesus'ga ga pe.

³⁶—Ma'ġa naerū? ei hehae'ŷgwera'ga. Tajiko ti ga rehe a'ero javoji, ei ga ga pe.

³⁷—Erehepia nde ga'ama ejipyri a, ei Jesus'ga. Erehendu nde ganhi'iġa no, ei ga. Jihi ko a'ea, ei ga ga pe.

³⁸—Ajiko ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe a'ero.

Igwete ga Jesus'ga mbohetei jipojykhara'ga javo ga pe.

³⁹ Aerē Jesus'ga ei:

—Jirura ġwaramo ti ji avove'ġa mboja'oja'ogi ojohugwi, ei ga. Jara'ga po ti ojiko ji rehe. Jara'ga po ti ndojikogi ji rehe, a'e ji, ei ga. Jukwaha reki gandekote'varuhua a'ero, ei ga. Nahã, ei Jesus'ga. Hehae'ŷve'ġa ndokwahavi jipi hepiage'yma ġwaramo. Yvyakotyve'ġa hehae'ŷve'ġa ja a'ero, ei ga ġa pe. Jara'ga e'i reki: “Ore ko hehae'ŷve'ġa ja ikwahave'yma. Ekwahavuka ti ore ve a'ero,” ei ġa ji ve, ei ga. Nurã po ti ġa Tupana'ga kwahavi tuhē a'ero nehē ojikogame ji rehe nehē, ei ga. Jara'ga ki a'e te e'i tehe ojive: “Ore ko hehae'ŷve'ġa ja rūi oroko. Orokwaha hete ore,” ei ġa novã, ei ga. Ki ġa tuhē po ti ndokwahavi Tupana'ga a'ero nehē. A'ereki ġa ndojikopotari ji rehe. Ga nde'i ji ve: “Ekwahavuka ti ore ve,” ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁰ Jararamo fariseus'ga ġwendu ganhi'iġa okovo ga pyri. Igwete ġa ei ga pe:

—Ore ve po nde ei naerũ: “Ga ko hehae'ỹve'ġa ja ndokwahavi”? ei ġa ga pe.

⁴¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pyry po pe ei hamo: “Ore ko hehae'ỹve'ġa ja ndorokwahavi. Ekwahavuka ti ore ve a'ero,” pe'ji po pe hamo, ei ga ġa pe. Po pe ei poha hamo, a'ero po pe napenhimongote'varuhui hamo. Emo pe pe'ji: “Ore ko hehae'ỹve'ġa ja rũi. Orokwaha hete ore,” pe'ji pe, ei ga. A'ero pe nhimongote'varuhui jipi, ei ga. Naname Tupana'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

10

Ovelhas repiakatuhara'ga

¹⁻² Igwete Jesus'ga ei ġa pe ġa mbo'eavo:

—Tamombe'u katu tuhẽ ti pe me, ei ga. Ovelhas repiakatuhara'ga oki ogwovo ovelhas rokaja pype jurukwara rupi, ei ga. Kiroki ga jurukwara rupi rũi oki ipype – ga ko iporomive'ga ahe moandyandyita. Ojiupi ga hokairungava rehe tapyhygahyahi ti herogwovo javo, ei ga. Hepiakatuhara'ga ki a'e te uhu hovapytymbava rerekohara'ga pyri. ³ A'ero ga hovapytymba'vogi hepiakatuhara'ga pe toki ti ga ipype javo, ei ga. Igwete hepiakatuhara'ga ki ua ġwenymbava pyri hera nanani henoina heno'eamo tokaja hugwi herogwovo, ei ga. A'ea ġwendu katu ganhi'ġa. ⁴ Herohorame ga hoi henonde okovo ji reviri tuhu katu javo. A'ereki garenymbava okwaha ganhi'ġa, ei ga. ⁵ Hajiheve'ga reviri ovelhas ndohoi tuhẽ. A'ereki ndokwahavi hajiheve'ga nhi'ġa. Oka'nhy reki nanongara'ga hugwi a'ero, ei ga ġa pe.

⁶ Nahã Jesus'ga ei moroġitapyahua mombe'gwovo ojo'java'ea mombe'gwovo ġa pe. Emo ġa ndokwahavi okovo.

—Maraname ga imombe'ui poa nhande ve? ei ġa ojohupe.

Jesus'ga ko jurukwara'java'ga

⁷ A'ero Jesus'ga ei ġa pe no:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Jurukwara rupi ovelhas oho okovo tokaja pype. A'ea rupi jitehe hepiakatuhara'ġa hoi ovelhas pyri herekovo, ei ga. Ji ko jurukwara'java'ea, ei Jesus'ga. A'ereki ji rupi jate vvyakotyve'ġa oho Tupana'ga viara rupi. A'ereki jihi jate ġa mongo gareheva'ero, ei ga. Jihi jate ġa mbo'euka ġandepiakatuhara'ġa pe no, ei ga. ⁸ Kiroki ġa ji renonde oko timbo'e ti Tupana'gareheve'ġa javo novĩa – iporomive'ġa ja ġa ahe moandyandyi pota, ei ga. Onhimbuhu tehe ġa Tupana'gareheve'ġa pyri ġa nderekote'varuhuavo. Tupana'gareheve'ġa ki a'e te nohenduvi ganhi'ġa, ei ga ġa pe. ⁹ Ji ko jurukwara'java'ea, a'e ji, ei Jesus'ga ġa pe. Ji pyri ġa nduri javo. “Nde rupi ti toroho Tupana'ga pyri,” ei ġa ji ve, ei ga. Ga erame ji ve po ti ji ġa mongoi Tupana'gareheva'ero ġa nderekokatuavo nehẽ. A'ero po ti ġa inoġatui opy'a okovo nehẽ, ei ga. Igwete po ti ji imombyryvi ġa pe nehẽ ġa ndepiakatuavo ġa nderekovo nehẽ, ei ga ġa pe. ¹⁰ Iporomive'ġa uhu jipi tapyhy ti herogwovo javo. “Tajuka ti,” ei ġa. A'ea rehe jate ġa nduri. Ji ki a'e te ajo tamboheaporoġita pyahu ti ġa mbohoryva javo, ei ga. Tamongo ti ġa Tupana'ga pyri nehẽ no, a'e ji, ei ga ġa pe.

Jesus'ga ko ovelhas repiakatuharete'ga'java'ga

¹¹ —Ji ko ovelhas repiakatuhara'ga'java'ea jipyryheteva'ea jitekovo, ei Jesus'ga javo ġa pe. A'ereki ji ahapia katu jijiheve'ġa. Gandepykavamo po ti ji manoi nehẽ tomanoyme ti ġa javoji, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Ji ko ojipe'ga ja rũi – kiroki ga e'i tehe ovelhas repiakatuhara'ga pe ahapia ti nerenymbava nde ve javo tehe, ei ga. Gwenymbava rũi ġwaramo ga ndogwerekokatui reki

ovelhas. Nurã ja'gwara'java'ea lobo rurame hehe ta'u javo, kiro ga pohipavi ovelhas hugwi a'ero onhana ogwovo, ei ga. A'ero lobo ruri ipyhyga ovelhas herogwovo ojive. Jara okwaki'o pa ojohugwiugwi, ei ga. ¹³ Oka'nhy ga ogwovo ovelhas reja. A'ereki ga ni'agataruhui ovelhas rehe hepiakatuhara'ga rui okovo gwaramo, ei ga ga pe. Ji ko ga ja rui a'ero, ei Jesus'ga.

¹⁴⁻¹⁵ —Jihi ko hepiakatuhara'ga'java'ea jipyryheteva'ea, ei Jesus'ga. Jiruva'ga ji kwaha hete. Akwaha hete ji ga no, ei ga. Na jitehe ji akwaha hete jijiheve'ga. Ga ji kwaha hete no. Aerẽ ti ji manoi gandepykavamo nehẽ no, ei ga. ¹⁶ Ga ndeheve ji areko hajiheve'ga jijiheva'ero no. Ga ko judeus'garũive'ga, ei ga. Ambojikoguka po ti ji ga jijihe nehẽ. A'ero po ti ga hendukatui nhinhi'iga nehẽ, ei ga. A'ero po ti ga nhaporemo ga ndekoi jireheva'ero nehẽ ojihe'ae'a ojogwehe ojipenhindyvamo nehẽ judeus'ga judeus'garũive'ga, ei ga. Ji tehe po ti gandepiakatuhara nehẽ ga ndepiakatupava nehẽ, ei ga ga pe.

¹⁷ —Jiruva'ga ji arõ hete, ei ga. A'ereki ji a'e: Ji ti amano jiji gandepykavamo nehẽ takwerava'ja ti ji javo, ei ga. ¹⁸ Ji jujukaukare'ymame nhiarõ'e'ỹve'ga pe po ti tegwete ga pe jujukahava nehẽ. Emo nhiremimbotarimo po ti ji jujukaukari ga pe nehẽ, ei ga. Jipopoaka ji jijjukavouka nhinhimbogweravuka no, ei ga. A'ereki jiruva'ga e'i ji ve a'ea rehe: “Nahã po ti nde rekoi nehẽ”, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁹ Kiro judeus'ga nduvihava'ga nhonhi'igayvara'javi Jesus'ga nhi'iga renduva. Jara'ga e'i onhimongyavo:

²⁰ —Anhağa opojyka ga mboheagwryvuhuvuavo Diabo'gapyriva'ea, ei ga. Maraname pe henduvuhui ganhi'iga naerũ? ei ga jara'ga pe.

Jara'ga ki a'e te e'i:

²¹ —Ga nde'i te nanongara pe anhağa opojykaramo, ei ga. Anhağa nomoma'eğatui reki hehae'ỹve'ga a, ei ga.

Nahã judeus'ga nduvihava'ga nhonhi'igayvari Jesus'ga nhi'iga rehe.

Ahe ndokoi Jesus'ga rehe

²²⁻²³ Aerẽ Jesus'ga rekoi judeus'ga jatykahavuhua pype. Igwete ga hoi okovo onga rembe'yvuhu pe gambo'ehai pe – a'ea pe ga ei Salomãova'ea apoa. Kiro yapouhua. Igwete judeus'ga japo'i toryva pevo cidade de Jerusalém me. A'ea rupi ga ojapyakaaka ojatykahavuhua apopava rehe. A'ereki ymya onga apopavame ahe okwava'ẽ Tupana'ga pe gwino teni javo ga pe. ²⁴ Igwete Jesus'ga hoi okovo onga rembe'yvuhu pe. A'ero judeus'ga nduvihava'ga nduri Jesus'ga pyri ga atimana javo ga pe.

—Manamehũ po ti nde nhimombe'ui ore ve nehẽ? ei ga Jesus'ga pe. Po nde Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo, enhimombe'u katu ti ore ve a'ero tonhimimyme ti ore ve, ei ga ga pe.

²⁵ —Anhimombe'u tuhẽ ko ji pe me jipi, ei Jesus'ga ga pe. Emo pe ndaperoviapotaruhui nhinhi'iga. Nhirembiapoa – a'ea Tupana'ga oapouka ji ve – a'ea po ji kwahavukari pe me hamo, ei ga ga pe. ²⁶ Emo pe ndaperoviapotari. A'ereki pe jireheva'ea rui, ei ga. ²⁷ Jireheve'ga gwendu katu nhinhi'iga, ei ga. Akwaha hete ji ga. Igwete nhiremimbotarimova'ea rehe ga ndekoi jipi, ei ga ga pe. ²⁸ Amboheaporogita pyahu ko ji ga kiro, ei ga. Aerẽ po ti ji ga nderohoi yvagi pe ga mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ no. A'ero po ti ga ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei ga ga pe. Ndipe'akavi ga ji hugwi, ei ga. ²⁹ Jiruva'ga – gaha ga mbojikoguka ji rehe – ga popoakahetero jara'ga hohe pa. Nurã ndipe'akavi ga ga hugwi, ei ga. ³⁰ Ojipeji ko ore rekoi Tupanamo jihi jiruva'ga pavẽi, ei ga ga pe.

³¹ A'ero judeus'ga nduvihava'ga ipyhygi ita tiapi ti ga javo. ³² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehepiepia pe nhirembiapoa novĩa, ei ga. He'yiva'ea Tupana'ga oapouka ji ve pyryva'ea. Marãva'ea rehe pe ji apipotaruhui naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

³³ —Pyryva'ea rehe rõi ore nde apipotari, ei ġa ga pe. Nde euhurame ite'varuhuva'ea rehe ore nde apipotari. A'ereki nde Tupana'ga mbotegwetei javo tehe ga pe. A'ereki nde yvyakotyva'ero tehe erenhimongo potaruhu Tupanamo, ei ġa ga pe.

³⁴⁻³⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pekwaha pe pejiapoa ikwatijara novĩa. Kiha ko omombe'u Tupana'ga nhi'ĩga ahe ve hako, ei ga ġa pe. A'ereki Tupana'ga e'i ahe ve hako: “Pe'e ti ojipe'ga pe ji py'rovo,” ei ga. Ahe ve jitehe ga ei a'ero: “Pe ko tupanamo,” ei ga. Ikwatijara – kiroki omombe'u Tupana'ga nhi'ĩga – kia koi a'itituhẽva'ea, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga e'i ahe ve hako pe ko tupanamo javo. ³⁶ Maranuhũrame pe euhui ji ve naerũ ji nhimombe'urame ji ko Tupana'ga ra'yramo javo, ei ga ġa pe. “Nde erembotegwete Tupana'ga,” pe'ji tehe pe ji ve, ei ga. Emo ji ve tuhẽ Tupana'ga ei: “Ndehe ti eho yvya koty ekovo nhiremimbotarimova'ea rehe nehẽ,” ei ga ji ve, ei ga. ³⁷⁻³⁸ Pe ndaperoviarihu nhinhi'ĩga, ei ga. Ji ko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ako tuhẽ japovo ahemonhimomby'ava'ea. Po ji japoe'ymame taperoviari ti nhinhi'ĩga a'ero. Ji japorame ahemonhimomby'ava'ea po pe hepiagame heroviari hamo, ei ga. Perovia ti a'ero tapekwaha orejikoty'ara onhopavẽi jihi jiruva'ga pavẽi. A'ereki jiruva'ga ojikoty'a ji pavẽi okovo. Jihi ajikoty'a jiruva'ga pavẽi no, ei ga ġa pe.

³⁹ Kiro ġa Jesus'ga pyhypotara'javi a'ero novĩa. Igwete ga nhimbojirevi ogwovo ġa hugwi.

⁴⁰ Igwete Jesus'ga jivyra'javi rio Jordão aherovai opytavo – perope João'ea ġamobatizagweri pe. ⁴¹ Kiro he'yjuhuve'ga nduri Jesus'ga pyri. Igwete ġa ei ojohupe:

—João'ga ndoapoangavi ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa ahe mombe'gwovo. Emo Jesus'ga mombe'urame ga omombe'u katu pa, ei ġa ojohupe.

⁴² A'ero pevove'ga jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo.

11

Lázarova'ea manoagwera

¹⁻² Ojipe'ga kiro itetirũa. Garera ko Lázaro. Cidade de Betânia pe ga ruvi ġwendyra'ga pavẽi. Ga ko Martahẽa Mariahẽa pavẽi. (Mariahẽa ko akojahẽa – kiroki hẽa aerẽ omongy nhandya perfume nhandepojykaharete'ga pya rehe Jesus'ga pya rehe. A'ero hẽa imomikaġi gapya o'ava pyvõ.) Hẽakuvyra'ga Lázaro'ga kiro itetirũa. ³ Nurã Maria'ga ojipe'ga mondoukari Jesus'ga pyri.

—Ere ti nhandepojykaharete'ga pe itetirũa hete kiro garemiarõhara'ga javo ga pe, ei ġa ga pe imondovouka onhi'ĩga Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi ġanhi'ĩga imombe'gwovo Jesus'ga pe.

⁴ Henduvame Jesus'ga ei:

—Lázaro'ga tetirũa nomomanoukaraġwami ga, ei ga. Gatetirũa ko Tupana'ga ruvihavuhetea repiukaraġwama tokwaha ti ġa jiruvihavuhetea no, ei ga. Gatetirũaro ġwaramo po ti ġa ei ji ve nehẽ ipopoaka hete Tupana'ga ra'yra'ga javo ji ve nehẽ, ei Jesus'ga.

⁵ Jesus'ga oko hete Marta'ga ndehe ġakuvyra'ga rehe no Lázaro'ga rehe.

⁶ Emo imombe'urame Lázaro'ga tetirũa ga pe Jesus'ga opytaahi'vi na'ẽ pevo upa. Mokõi ga kiri pevo jitehe. ⁷ Kirẽ ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe a'ero:

—Xajivy ti kiro Judéiapeve'ğa gwyri pe a'ero, ei ga ға pe.

⁸ —Jesus, ei ға. Judéiapeve'ğa nde apipotaruhu pevo oji'i. Kiro nde hopotara'javamo pevo jitehe naerũ? ei ға Jesus'ga pe.

⁹⁻¹⁰ Igwete Jesus'ga ei nahã javo ға pe:

—Ara rupi ve gwereko doze horas, ei ga. Arimo nhandehorame nhandekovo nhande ndi'ari yvya rehe hepiakatuavo ғwaramo. A'ereki nhanderyapehava omomytu'ẽ nhande ve, ei ga ға pe. Ypytunimo nhandehorame nhande ari a'ero hepiage'yma ғwaramo. Tegwete nhande ve a. A'ereki nianderyapehavi ypytunimo, ei ga ға pe. Aғwamo ko arimova'ea ja nhande ve. Aғwamo nhande rekorame Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ni-anemombikavi, ei ga. A'ereki Tupana'ga omomytu'ẽ ғwemimbotarimova'ea nhaneakaği pe nhande pokoga jipi, ei ga. Aerẽ po ti ypytuna ja nhande ve nehẽ. A'ereki aerẽ nhande manorame tegwete nhande ve, ei ga. Xaho tuhẽ ti kiro a'ero. A'ereki ndohoi ve nhimomanohava apiavo, ei ga ға pe imombe'gwovo.

¹¹ Aerẽ Jesus'ga ei ға pe no:

—Nhaneremiarõhara'ga kiro oki upa Lázaro'ga, ei ga. Taho ti ga moma'eamo a'ero, ei ga ға pe.

¹² Igwete garemimbo'ehara'ға ei:

—Po ga kirame kiro a'ero po ti ga nhimohigatui nehẽ, ei ға ga pe novĩa.

¹³ “Lázaro'ga kira pe po ga ei ra'e,” ei ға oyvyteri pe. Lázaro'ga manoa pe Jesus'ga ei reki. A'ero ga imombe'ukatui ға pe:

¹⁴ —Lázarova'ea omano ra'e, ei ga ға pe. ¹⁵ Ji rekoe'yma ғwaramo ahe pyri ahe manorame a'ero po ti ji pe monhimomby'ahetei nehẽ tapejiko hete ti ji rehe javo. Nurã ji roryvamo jirekoe'yma rehe pevo, ei Jesus'ga. Xaho ti kiro ahe pyri a'ero, ei ga ға pe.

¹⁶ Igwete Tomé'ga – o Gêmeo ei ға ga pe – igwete ga ei jara'ға pe:

—Xaho ti Jesus'ga rupi xamano ti ga pavẽi a'ero nehẽ, ei Tomé'ga ға pe.

A'ero ға hoi cidade de Betânia pe pea rupi ogwovo.

Jesus'ga ko ғambogwerahavamo

¹⁷ Jesus'ga horame Betânia pe ға imombe'ui Lázaro'ga manoagwera ға pe.

—Mbohapy'ri quatro ore kiri kiro ahera'oa mongirẽ itaruvihavuhua kwaruhua pype ahe noğa, ei ға imombe'gwovo Jesus'ға pe.

¹⁸ Jerusalém ko ira'agwe Betânia hugwi três quilômetros. ¹⁹ Pevove'ға ohooho a'ero Martahẽa pyri Mariahẽa pyri no ға porogwetyga. ²⁰ Igwete Martahẽa henduvi Jesus'ga rura mombe'urame. A'ero hẽa hoi tahovatĩ ti ga javo. Mariahẽa ki a'e te onga pype hẽa reni upa. ²¹ Igwete Martahẽa hoi ovahema Jesus'ga pyri.

—Jesus, ei hẽa ga pe. Avo po nde rekoi raji'i hamo, a'ero po jikuvyrava'ea nomanoi raji'i hamo! ei hẽa Jesus'ga pe. ²² Kiroğwe vehevi nde erame Tupana'ga pe po ti ga nde rendukatui hamo, ei hẽa ga pe. A'ea ji akwaha hete, ei hẽa ga pe.

²³ —Okwera po ti ndekuvyrava'ea nehẽ, ei Jesus'ga hẽa pe.

²⁴ —Akwaha ji aheweravağwama aerẽ mbapava koty Tupana'ga omanove'ға mbogwerapavame nehẽ, ei hẽa.

²⁵ Igwete Jesus'ga ei hẽa pe:

—Jihi ko ға mbogweraharamo ako ға mongovo, ei ga. Kiroki ға ojiko ji rehe – omanorame vehevi po ti ға ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga hẽa pe. ²⁶ Kiroki ға heaporoğita pyahu ojikoga ji rehe – ғahã po ti ndohoi tuhẽ hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Oko hete po ti ға Tupana'ga pyri avuirama okovo nehẽ, ei ga. Ererovia nde a'ea? ei Jesus'ga hẽa pe.

27 —Arovia ji, ei hēa ga pe. A'ereki nde ko Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko Tupana'ga ra'yramo ereko, ei hēa. A'ereki nde ve ko Tupana'ga e'i hako toho ti ga yvya koty javo, e ko ga nde ve, ei hēa ga pe.

Jesus'ga ojehe'o

28 O'erē Jesus'ga pe Martahēa jivyri ua onga pe. Igwete hēa hoi oirūhēa pyri Mariahēa pyri. Gandovakie'ŷ hēa hoi javo hēa pe.

—Uhu ga nhanembo'ehara'ga, ei hēa. “Tuhu ti hēa ji pyri,” ei ga nde ve, ei hēa Mariahēa pe.

29 A'ea renduvame kotihī hēa po'ami ogwovo ga pyri Mariahēa. 30 Jesus'ga novahemi ve cidade pe. A'evo ga rekoi – perope Martahēa oho ga rovatiamo. 31 Kiro Mariahēa po'ami nhandaibe ogwovo ga pyri a'ero. Kiroki ġa hēa pavēi oko onga pype hēa porogwetyga – gwepia ġa hēahoa. Nurā ġa ei ojohupe novīa:

—Kiro hēa hoi aheryvy pe tajehe'o ti ahe pyri javo, ei ġa novīa. Xaho ti hēa reviri a'ero, ei ġa ojohupe a'ero.

32 Kiro Mariahēa hoi Jesus'ga pyri a'ero. Ga repiagame hēa ndurugi ġwenypy'amo gapya pyri.

—Jesus, ei hēa. Avo po nde rekoi raji'i hamo, a'ero po jikuvyrava'ea nomanoi raji'i hamo! ei hēa ga pe.

33 Jesus'ga gwepia hēajehe'oa ġajehe'oa reheve – kiroki ġa uhu hēa rupi. Omynhete gapy'a a'ero. 34 Igwete ga ei:

—Mome pe ahe noġi raji'i? ei ga ġa pe.

—Herejo hepiaga, ei ġa ga pe.

35 Igwete Jesus'ga jehe'oi.

36 —Pehepia. Ga oarō hete ahe! ei ġa ġajehe'oa repiaga.

37 Jara'ġa ki a'e te e'i:

—Ga omoma'eġatu hehae'ŷve'ga raji'i, ei ġa. Tegwete po ga pe naerū Lázaro'ea manoaġwama mombiga raji'i naerū? ei ga ojohupe.

Ombogwera ga Lázaro'ea

38 Jesus'ga py'a omynhetea'ja. Igwete ga ruri garyvy pe ikwaruhu pe. Jurukwara pype u itauhua imohinipyra hovapytymbavamo.

39 —Pepe'a ti itauhua, ei Jesus'ga pevove'ġa pe.

A'ero Martahēa ei ga pe:

—Ah, Jesus, kiro inemahivamo jikuvyrava'ea ra'oa. A'ereki he'yi'i quatro ore kiri ahe manorē, ei hēa ga pe.

40 Igwete Jesus'ga ei hēa pe a'ero:

—A'e ko ji nde ve ko: “Po ti nde jikogi ji rehe, a'ero po ti nde hepiagi Tupana'ga ruvihavuhuhetea nehē,” ei ga hēa pe.

41 A'ero ġa ipe'ai itauhua jugwi. Igwete Jesus'ga jovavuri yvagi pe javo.

—Apī, ei ga. Ndepyry hete nde ji rendukatuavo kiro, ei ga Tupana'ga pe. 42 Nde ji rendu katu tuhē jipi. Emo ji a'e poa nde ve avove'ġa ndovaki togwerovia ti ġa neremimbuhuragwera ji rehe, ei ga Tupana'ga pe.

43 Onhi'igirē Tupana'ga pe Jesus'ga eaŷi:

—Lázaro, ei ga. Here ehema! ei ga ga pe.

44 A'ero Lázaro'ga vyri omanoa hugwi ohema ikwaruhua hugwi. Imamanipyra ga gweru opya opoa reheve. Ga'akaġa na jitehe gwereko tapy'ynhapira ojihe no. A'ereki judeus'ga omamamama ahera'oa tapy'ynhapipukuhua pyvō jipi ahe mondorame ahe noġa ita kwaruhua pype jipi.

—Pemama'ndo ti ga hugwi tapy'ynhapira kwaharava ga hugwi toho ti ga, ei Jesus'ga ġa pe.

*Ahe ojuka pota Jesus'ga
(Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)*

⁴⁵ Kiro he'yjuhuve'ga jikogi Jesus'ga rehe a'ero judeus'ga – kiroki ġa uhu Mariahēa pyri. A'ereki ġa gwepia Jesus'ga remimbogwerava. ⁴⁶ Jara'ga ki a'e te oho fariseus'ga pyri imombe'gwovo.

–Jesus'ga ombogwera Lázaro'ga gamanoa hugwi! ei ġa ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo.

⁴⁷ A'ero fariseus'ga ei ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi:

–Timbojatyka jara'ga a'ero ġamoġitahara'ga.

Igwete judeus'ga moġitahara'ga jatykapavi javo ojohupe.

–Marā po ti nhande rekoī nehē naerū? ei ġa ojohupe. A'ereki he'yjuhu akoja'ga oapoapouhu ahemonhimomby'ava'ea jipi, ei ġa Jesus'ga mombe'gwovo. ⁴⁸ Po ti nhande nimombigi ga, a'ero po ti ġa nhaporemō ġa jikogi ga rehe nehē, ei ġa. “Gaha jate kiro oko nhanderuvihavuhetero,” e po ti ġa ga pe a'ero nehē, ei ġa ojohupe. Huvihavuhu'ga ikwahavame cidade de Roma pe po ti ga ei nehē: “Judeus'ga po ti nanhirendukatua'javi kiro a'ero nehē,” e po ti ga nehē, ei ġa. A'ero po ti ga soldados'ga mbuhurukari nhande pyri tapemomba pa ti pe judeus'ga javo. “Gajatykahavuhua po ti pemomba pa nehē no,” e po ti ga soldados'ga pe nehē, ei ġa ojohupe.

⁴⁹ A'ero Caifás'ga – ga ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga a'ea rupi – kiro ga ei ġa pe:

–Ndapekwahavihu pe! ei ga. ⁵⁰ Omano po ga hamo, ei ga javo. A'ero po ti ġa nianemomanoukari pa nehē. Na ti ojipejive'ga manoi nhande py'rovo a'ero xamanombavyme ti nhande judeusramo, ei ga ġa pe. Nanongara po ti pyry pe me nehē, ei ga. Pejapyaka katu ti a'ea rehe a'ero, a'e ji, ei Caifás'ga ġa pe.

⁵¹ Ga rūi onhimbo'e a'ea rehe javo. Tupana'ga reki ombo'euka ga hehe. A'ereki a'ea rupi Caifás'ga ikwava'ēhara'ġa nduvihavamo oko. Tupana'ga ombo'euka ga ġwemimbotarimova'ea rupi. A'ero Caifás'ga ei ġa pe imombe'gwovo Jesus'ga manoagwama judeus'ga ndepykavamo. ⁵² Judeus'ga pe jate rūi reki Jesus'ga manoi. He'yjuhuve'ga pe judeus'garūive'ga pe ga manoi no – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe ogwryi pe nhaporemō. Omano ga Tupana'gareheve'ga pe nhaporemō tojihe'ae'a ti ġa ojogwehe ojipenhindyvamo javo.

⁵³ Igwete Caifás'ga ei ġa pe imombe'gwovo Jesus'ga manoagwama. A'ero judeus'ga nduvihava'ga nhomonhi'iġi javo jipi.

–Marā po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehē? ei ġa javo ojohupe.

⁵⁴ Nurā Jesus'ga ndokoa'javi judeus'ga ndovaki. Pea hugwi ga hoi cidade de Efraim me a'ero upa ongae'yma koty. Efraim me ga pytai a'ero ġwemimbo'ehara'ġa pavēi.

⁵⁵ Kiro judeus'ga oapo ġwerĩ toryva. Páscoa ei ġa jupe. A'ero ġa hoġahoi kiro ogwrya hugwi onhimongyavo tihepia ti toryva javo. Toryva renonde ġa hoi Jerusalém me onhimboavujikwejikwea nahanahā nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe javo. ⁵⁶ A'ero ġa Jesus'ga rekarekari novīa. Igwete ġa nhomonhi'inhi'iġi ojatykahavuhua pype o'ama.

–Marāi pe a'ero naerū? ei ġa ojohupe. Uhu po ti ga toryvi pe nehē? ei ġa. Mara'ngu po ti ga ure'yma nehē? ei ġa ojohupe.

⁵⁷ Ojikwe vehevi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ga ei ġa pe fariseus'ga pavēi:

–Po ti pe ikwahavi garekohava, pemombe'u ti ore ve toropyhy ti ga, e'i jipe ġa ġa pe.

12

*Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga pya rehe
(Mateus 26.6-13; Marcos 14.3-9)*

¹ Aerē Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Mbohapyrete cinco po ti nhande kiri. A'ero po ti ġa japoi toryva Páscoa Jerusalém me nehē, ei ga ġa pe. Xaho na'ē ti Betânia pe, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Igwete ġa hoi Lázaro'ga pyri – akoja'ga Jesus'ga ombogwera gamanoa hugwi. ² A'ero pevove'ġa japoi mbatera Jesus'ġa pe to'u katu ti ġa ore pyri javo. Igwete Martahēa herueruri mbatera ġa pe. Lázaro'ga oapy oina Jesus'ga pyri jara'ġa pavēi. Igwete ġa i'ui. ³ Kiro Mariahēa heruri perfume nhandya. Nardo ei ġa jupe nomobaraviva'ea. He'yjuhuva'ea itambere'ia hēa omondo hehe. Meio litro hēa gwereko. Kiro hēa heruri heka'voga Jesus'ga pya rehe. A'ero hēa imomikaġi gapya o'ava pyvō. Ikatiġahiva ohygahi onga rehe. ⁴ A'ero Jesus'ga remimbo'eharava'ea Judas Iscariotesva'ea – ahe ko aerē opyhyguka Jesus'ga – a'ero ahe ei:

⁵ —Maranuhūrame hēa nomondojuhu kia itambere'ia kwepygauka ġa pe? ei ahe. He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ġa ikwepygi hēa pe nhandya rehe ramo, ei ahe. Imbatere'yve'ġa pe po hēa imondoi itambere'ia a'ero ramo, ei ahe ġa pe.

⁶ Judasva'ea ni'aġataruhui reki imbatere'yve'ġa ndehe Mariahēa pe ja'javo. Ahe ko iporomiva'ea. Gwereco ahe Jesus'ġa pe ġaitambere'ia ryrui'ia herekokatuhava. A'ero ahe ipyhygi itambere'ia jugwi imima ojive jipi. Nurā ahe nhi'igahyi Mariahēa pe itambere'ia potaruhuavo.

⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Na hēa reko i jate ġwemimbotarimo, ei ga. Hēa gwereco a'ea nhitȳhava rupiaramo, ei Jesus'ga. ⁸ Okoe'yimi imbatere'yve'ġa pe pyri. Imondopotarame po pe imondoi a'ero ġa pe jipi hamo, ei ga. Ji po ti a'e nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahe ojuka pota Lázaro'va'ea

⁹ Kiro judeus'ġa ikwahavi Jesus'ga ruva pevo Betânia pe. A'ero ġa nduri ga repiaga onhimongyavo. Lázaro'ga repiaga ġa nduri no – akoja'ga Jesus'ga ombogwera. ¹⁰ Nurā ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa – ġa e'i jipe tijuka ti Jesus'ga javo – igwete ġa ei ojohupe kiro:

—Tijuka ti Lázaro'ga no, ei ġa.

¹¹ A'ereki he'yjuhuve'ġa judeus'ġa opohi kiro ġa hugwi Jesus'ga rehe okovo. Lázaro'ga mbogwerava ġwaramo ġa jikogi Jesus'ga rehe a'ero opohia ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa hugwi. Nurā ġa Lázaro'ga jukapotari kiro.

*Jesus'ga ovahē Jerusalém me Domingo dos ramos
(Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)*

¹²⁻¹⁸ Ko'emame Jesus'ga ipyhygi jumentinho taho ti Jerusalém me i'arimo javo. A'ea ja Jerusalém me ġa Jesus'ga mombe'ui.

—Kiro po ti ga ruri nehē, ei ġa.

A'ero he'yjuhuve'ġa – kiroki ġa uhu toryva repiaga Páscoa repiaga – a'ero ġa ei:

—Xaho ti ga rovatiamo, ei ġa.

A'ereki ojipe'ġa omombe'umbe'u Lázaro'ga mbogwerava ġa pe.

—Orohepia ore Jesus'ga oji'i, ei ġa. Lázaro'ga manorame Jesus'ga hoi ikwaruhua pyri. Ga onhi'iga mondoi ga pe ga mbojipe'avo ga mbuhua jugwi, ei ġa. Nahā ga ga mbogweravi gamanoa hugwi oji'i, ei ġa imombe'gwovo ġa pe.

A'ea renduvame he'yjuhuve'ğa ei a'ero:

–Jesus'ga oapo hete ahemonhimomby'ava'ea, ei ға. Xaho ti ga repiaga a'ero Lázaro'ga mbogwerahara'ga, ei ға ojohupe.

Nurã Jesus'ga rura kwahavame ға hoi ga rovatiamo. Igwete ға hakã vondogi pindova rova ipyhyga herogwovo imbovavaga timbohete ti Jesus'ga javo. Igwete ға ga mbojiroviari ga rerua ga rerovahema. A'ero ға ei ga mombe'gwovo:

“Timbohete ti Tupana'ga,” ei ға.

“Nhandepojoykaharete'ga ti tomombyry ga pe

– kiroki ga nhandepojoykaharete'ga Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri,” ei ға.

“Tupana'ga ti tomombyry hete ga pe

– kiroki ga oko nhanderuvihavuhuhetero israelitas'ğa nduvi-havuhuhetero,” ei ға.

Kiro Jesus'ga ruri jumentinho arimo ua a'ero. A'ereki na tuhẽ Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve imombe'ujipei garurağwama.

“Tapekyhyji ti Jerusalémmeva'ero,” ei ahe.

“Pehepia. Kiro ki ga u penduvihavuhuhete'ga jumenta ra'yra arimo oina,” ei ahe ikwatija hako.

Jesus'ga rurame garemimbo'ehara'ğa nonhimombaragwahavi garura rehe.

–Maraname tuhẽ Jesus'ga ruri nahã naerũ? ei ға ojohupe.

Jesus'ga kweravirẽ ogwovo Tupana'ga pyri, a'ea rupi ға ikwahava'javi Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve. A'ero ға ei: “Aherembikwatijara omombe'u jipe tuhẽ reki Jesus'ga rurağwama,” ei ға ikwahava. “Na tuhẽ ga ruri Jerusalém me a'ero ikwehe,” ei ға. “Na tuhẽ nhande rekoi ga rerekovo ahe nhi'ĩpo'ruavo no ikwehe,” ei ға ojohupe. Emo ga rurame ға nonhimombaragwahavi hehe maraname ga ruri nahã javo.

¹⁹ Igwete fariseus'ğa ei ojohupe:

–Pehepia pe ғahoahivuhua ga pyri, ei ға ojohupe. Xa'exa'e nhande ға pe novĩa tapejikogi ga rehe javo ға pe novĩa. Emo ға oho pa ga pyri ga rehe gworygworyvamo, ei ға ojohupe.

Gregosva'ea gwepia pota Jesus'ga

²⁰ Jararamo gregos'ğa uhu Jerusalém me ға ndupi no – kiroki ға uhu toryvi pe timbohete ti Tupana'ga javo. Gregos'ğa ko judeus'ğarũive'ğa. ²¹ Kiro ға hoi javo Filipe'ga pe. Filipe'ga cidade ko Betsaida Galiléiapeva'ea. Igwete gregos'ğa hoi javo ga pe.

–Filipe, ei ға, orohepia pota ore Jesus'ga.

²² Igwete Filipe'ga hona'ëi imombe'gwovo André'ga pe. A'ero ға jogwerohoi Jesus'ga pyri imombe'gwovo gregos'ğa nhi'igagwera ga pe. ²³ A'ero Jesus'ga ei pevove'ğa pe:

–Ji ko Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga. A'ero oho ғwerĩ kiro japiavo jiruvihavuhuhetea ukwahava apiavo. A'ereki ji amano ғwerĩ, ei Jesus'ga ға pe. ²⁴ Tamombe'u katu tuhẽ pe me. Ha'ynha ityme'ymame a'ea tehe opyta ojipeji jate, ei ga. Ga itymame ha'ynha omano ramenhumu. Omano'ağirẽ henhunhamo. Kirẽ po o'aramo ha'ynha herekoahivuhui, ei ga ға pe.

Omanoağwama pe Jesus'ga ei ha'ynha mombe'urame. A'ereki omanorẽ ga okwerava'ja. He'yjuhu gareheve'ğa a'ero ga ға mboheaporoğitapyahurame.

²⁵ Igwete Jesus'ga ei:

–Kiroki ға oko hete ojihe ji arõe'yma – ға po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei ga ға pe. Kiroki ға ndokohetei ojihe ağwamo ji

arõheteavo – ġa po ti oko hete aerẽ ogwovo Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶ Kiroki ġa jireheva'ero oko – nhiremimbotarimova'ea rehe po ġa ndekoi hamo. Perope ji ako a'ero – pevo jitehe po ti ġa ndekoi ji pyri nehẽ no, ei Jesus'ga. Kiroki ġa jireheva'ero oko – ġa pe po ti jiruva'ga ei pepyry hete pe javo nehẽ, ei ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama

²⁷ Igwete Jesus'ga ei:

–Omynhete jipy'a kiro, ei ga. Marã po ti ji a'ero nehẽ? Nda'ei po ti ji Tupana'ga pe: Apĩ, terembohahyukari ti ji ve nehẽ. Poa po ti ji nda'ei ga pe nehẽ, ei ga. A'ereki a'ea rehe tuhẽ ji ajo yvya koty tapo'ru ti ji hahya nhimanomo javo, ei Jesus'ga. ²⁸ Apĩ, ehepiuka ti ġa pe ejuvihavuhuhetea, ei ga Tupana'ga pe.

A'ero ga ei Jesus'ga pe yvaga hugwi:

–Ahepiuka ko ji ikwehe, ei ga. Aerẽ po ti ji hepiukara'javi nehẽ no, ei ga Jesus'ga pe.

²⁹ Yvagahugwiva'ea renduvame he'yjuhuve'ġa ei ojohupe o'ama:

–Gara poro?

Jara'ġa e'i ojohupe:

–Onaraġuhũ po.

Jara'ġa e'i:

–Tupana'gapyrive'ga po onhi'ĩ Jesus'ga pe, e'i tehe ġa ojohupe.

³⁰ Jesus'ga e'i ġa pe:

–Ji ve rui ko Tupana'ga ei, ei ga ġa pe. Pe me ko ga ei tokwaha ti ġa javo, ei ga. ³¹ Kiroġwe po ti ihoi japiavo Tupana'ga nhi'iġa nharõe'yve'ġa pe nehẽ. “Oko te'varuhu pa ġa,” e po ti ga ġa pe nehẽ, ei ga. Kiroġwe po ti Tupana'ga imombigi nharõe'yve'ġa nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara ga hugwi nehẽ, ei ga. ³² Nhimbovyrame yva rehe po ti ji imbuhurukapavi vvyakotyve'ġa ndeaporoġita tojiko ti ġa ji rehe javo, ei Jesus'ga ġa pe.

³³ A'ea erame ga imombe'ui ġa pe omanoagwama nahã po ti ġa ji jukai yva rehe nehẽ javo.

³⁴ Igwete he'yjuhuve'ġa ei ga pe:

–Marã naerũ? ei ġa ga pe. Ere'e ko nde ore ve: “Ji ko Tupana'ga remimbuhurukaramo,” ere ko nde ore ve. “Ji mbovy po ti ġa yva rehe ji jukavo nehẽ,” ere ko nde ore ve, ei ġa ga pe. Nhandeapoa ikwatijara ki a'e te omombe'u Cristo'ga okoji po ti ga avuirama nehẽ javo. Nomanoi po ti ga a'ero nehẽ, ei ġa. Marã po nde imombe'ui ore ve Tupana'ga remimbuhurukara'ga manoaġwama naerũ? Ga ko Cristo'ga rui naerũ? ei ġa Jesus'ga pe.

³⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Amomytu'ẽ ji jiji tapekwaha ti a'itituhẽva'ea javo, ei ga. Kirẽ po ti ji namomytu'ẽa'javi pe me nehẽ. Imomytu'ẽrame ti pekwaha a'itituhẽva'ea a'ero pejikoga ji rehe, ei ga. Ji imomytu'ẽe'ymame po ti pe ypytunahivarupive'ġa ja ndapekwahahetei. A'ereki ypytuna rupi ohorame ahe ndokwahavi tuhẽ hepiage'yma, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁶ Ji imomytu'ẽrame pe me ti pe jikogi ji rehe. A'ero po ti pe ikwahapyramo tuhẽ jireheva'ero nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Judeusva'ea ndojikogi Jesus'ga rehe

Jesus'ga epavame ga hoi onhimima ġa hugwi. ³⁷⁻³⁸ Ojikwe Jesus'ga oapoapo ahemonhimomby'ava'ea ġapyteri pe novã. Ndojikogi reki ġa ga rehe Isaíasva'ea nhi'iġagwera po'ruavo. Ahe ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea. Igwete ahe ikwatijari onhi'iġa Tupana'ga pe hako.

“Ndiroviahavi oreremimombe'ua,” ei ahe Tupana'ga pe.

“Ndepopoakara ndiukwahavi ġa pe nhaporemõ,” ei Isaíasva'ea ikwatija hako.

³⁹ Tegwete ġa pe ġajikohava Jesus'ga rehe. A'ereki ġa Isaíasva'ea nhi'ġpo'ru. A'ereki ahe e'ia'ja ikwatija hako:

⁴⁰ “Tupana'ga omotiruahū ġa'akaġa,” ei ahe.

“Ga nomombugi ġa'apyha.

A'ereki ġa e'iuhu jipi

tokiyme ti ganhi'ġa nhande py'a pe javo,” ei ahe.

“Tikwahavyme ti nhande a'ea,' ei ġa,” ei ahe.

“Tirojijjyme ti nhandereaporogita

tomomboryme ti ga nhanderekote'varuhua javo,' ei ġa,” ei ahe hako.

⁴¹ Isaíasva'ea omombe'u reki Jesus'ga a'ea ikwatijarame hako. A'ereki ahe gwepia nhoġwenonde Jesus'ga ruvihavuhuheteaġwama.

⁴² Gande'yjuhua ojiko reki Jesus'ga rehe judeus'ġa nduvihava'ġa. Nonhi-mombe'ui reki ġa ojipe'ġa ndovaki. A'ereki ġa okyhyji fariseus'ġa hugwi. Nomombe'ui ġa ojikoga Jesus'ga rehe tianemo'ēuhuukaryme ti ġa nhande-jatykahava hugwi javo. ⁴³ Tupana'ga omboheterame ġa ndokoi hihū hehe. Koji'i pyry hete ġa pe ojipe'ġa ġa mboheterame.

Jesus'ga nhi'ġa omboukwaha aherekote'varuhua

⁴⁴ Aerē Jesus'ga eaahyahi ġa pe:

–Kiroki ġa ojiko ji rehe – ji rehe jate rūi ġa jikogi. Ga rehe ġa jikogi no – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁵ Kiroki ġa ji repia ji kwahava ga ko Tupana'ga ra'yramo javo ji ve – ġa okwaha ga no – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ⁴⁶ Ajo ji vyva koty ikwehe tamomytu'ē ti ġa pe javo, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe a'ero – ypytunarupive'ġa ja rūi po ġa toko a'ero hamo, a'e ji. Tokwaha hete ti ġa okokatuavo a'ero. A'ereki mytu'ē ġa'akaġi pe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ Kiroki ġa ġwendu tehe nhinhi'ġa okoe'yma hehe – ji nda'ei te ġa pe oko te'varuhu ġa javo, ei ga. A'ereki a'ea rehe rūi ji ajo javo vvyakotyve'ġa pe. Ajo ji tamombo ti ji pendekote'varuhua pe hugwi javo ġa pe, ei ga.

⁴⁸ Kiroki ġa ndokoi ji rehe nhinhi'ġa rehe okoe'yma – ġandekote'varuhua po ti jukwahavamo nehē ġa nhinhi'ġagwera rendukatue'yma ġwaramo nehē, ei ga. Nhinhi'ġagwera jitehe po ti ġandekote'varuhua mboukwahahetei ji jivyra'javame nehē mbapava koty nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁹ Ji nanhi'ġi nhiremimbotarimo, ei ga. Jiruva'ga nhimbuhurukara'ga ji mbo'e ji monhi'ġa, ei ga. ⁵⁰ Jiruva'ga nhi'ġa rendukatua ko ġandekoagwama ga pyri. A'ea ji akwaha hete, ei ga. Nhirembi'ea ko a'ea jitehe – kiroki a'ea rehe jiruva'ga ji mbo'ei no, ei Jesus'ga ġa pe.

13

Jesus'ga ohei ġwemimbo'eharava'ea pya

¹ Aerē Jesus'ga ei ovyteri pe: “Kiro po ti ġa japo toryva Páscoa nehē,” ei ga. “Oho kiro a'ero nhimanoa apiavo. A'ero po ti ji hoi yvagi pe jiruva'ga pyri nehē,” ei ga ovyteri pe.

Oarōhete'ymi ko Jesus'ga ojiheve'ġa. Omanorame ga gwepiuka hete ġa pe ġwemiarōhetea a'ero.

² Kiro Jesus'ga i'ui mbatera ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Ojikwe Diabo'ga omboheaporogita te'varuhu Judas Iscariotesva'ea Simão'ga ra'yrava'ea raikwehe. Nurā ahe ei ovyteri pe:

–Tamondouka ti Jesus'ga guardas'ġa po pe topyhy ti ġa ga javoji, ei ahe.

³ Kiro Jesus'ga i'ui ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ga ei ovyteri pe: “Tupana'ga ji mbopopoakaruka togwereko pa ti ga ġwemimbotarimo javo,”

ei Jesus'ga. “Ajo ji Tupana'ga hugwi ikwehe. Kiro po ti ji hoa'javi ga pyri jitehe nehẽ no,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

⁴ A'ea kwahava Jesus'ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea ojihugwi. Igwete ga ipyhygi imomikãhava a'ea pyvõ onhimamana oku'a rupi. ⁵ Igwete ga heka'vogi yhya nhaembeva pype ġwemimbo'ehara'ġa pya iheiheita imomikamikaġa tapy'ynhapira pyvõ oku'arupiva'ea pyvõ. ⁶ Igwete ga ruri Simão Pedro'ga pyri tahei ti ndepya kiro javo. A'ero Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ji ako tehe tuhẽ. Nderehei po ti nde jipya hamo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroġwe nde nderekwahavi maraname nde ihejuhui jipya javo, ei ga. Aerẽ gwe po ti nde ikwahavi a'ea nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

⁸ —Nderehei tuhẽ po ti nde jipya nehẽ, ei Pedro'ga ga pe.

—Ji ndepya heje'ymame po ti nde jireheva'ea rũi a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

⁹ —Jesus, jipya jate rũi ti ehei a'ero. Jipoa ti ehei no nhiakaġa reheve, ei Pedro'ga ga pe.

¹⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroki ga ojahu – ndojipyheipava'javi a'ero, ei ga. Opya jate ga ihei a'ero. A'ereki ga ndiky'ai'i'i, ei ga. Na jitehe pe pepyry kiro. A'ereki ji amombo pendekote'varuhua pe hugwi, ei ga Pedro'ga pe. Pe hugwi nhaporemõ rũi reki ji amombo. A'ereki ojipejive'ga hugwi ji namombori garekote'varuhua, ei ga ga pe.

¹¹ Jesus'ga okwahavipe reki ojipeva'ea rekote'varuhua. Oyvyteri pe ga ei a'ero: “Ji mondouka po ti ga guardas'ġa po pe ji pyhygauka nehẽ,” ei ga oyvyteri pe. Nurã ga ei Pedro'ga pe: “Pe hugwi nhaporemõ rũi ji amombo pendekote'varuhua,” ei ga javo ga pe.

¹² Gapyia iheipavirẽ Jesus'ga imongia'javi opira ojivyra'java mesa pyri oina. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Ndapekwahavi pe maranuhũrame ga ihejuhui nhandepya javo, ei ga. Tamombe'u ti kiro pe me a'ero, ei ga. ¹³ Pe'ji pe ji ve nhanembo'ehara'ga. Nhandepojoykaharete'ga pe'ji pe ji ve no, ei ga ġa pe. Pyry hete pe ei poa ji ve. A'ereki na tuhẽ ko ji, ei ga. ¹⁴ Ji pepya ihei reki pe pokoga pepojoykaharetero pembo'eharamo. Ji javijitehe po pe jopokopokogi hamo, ei ga. ¹⁵ Opopoko ji hepiuka pe me tapepoko ti ojipe'ġa ji javijitehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁶ Tamombe'u katu tuhẽ pe me: Okoteheve'ga ko garuvihava'ga hohe rũi. Kiroki ga oho okovo okoteheva'ero – ga ko omondohara'ga hohe rũi, ei Jesus'ga ġa pe. Pepojoykaharetero ji pe pokogi nhinhimbohete'e'yma, ei ga. Pe ko ji hohe rũi reki. Nurã ti tapenhimbohetei a'ero ndorojopokogi po ti ore jave'yma, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷ Pekwaha pe nhinhi'igã kiro. Pe ji nhi'ĩpo'rurame po ti pyryvamo pe me nehẽ, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁸ —Pe nhaporemõ rũi ji opomombe'u pyry po ti pe me javo, ei Jesus'ga. A'ereki ji akwaha pa pendeaporoġita pemo'ẽrame ikwehe, ei ga. Akwaha ji okote'varuhuve'ga reaporoġita a'ero. Opo'ru ti ga Tupana'ga rembikwatijarukaragwera, ei ga. Nahã ko Tupana'ga okwatijaruka ahe ve nhinhi'igãgwama mombe'gwovo hako:

“Kiroki ga o'u pãõ ji pavẽi – oko te'varuhu reki ga ji ve,” ei ahe ikwatija nhinhi'igãgwama mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ Amombe'u jipe ko ji pe me kiro garekote'varuhua, ei ga. A'ero ga rekote'varuhurame ji ve po ti pe heroviari nhiremimombe'uagwera nehẽ. A'ero ti pe ei pa ji ve ga ko Tupanamo tuhẽ javo nehẽ, ei ga. ²⁰ Tamombe'u katu tuhẽ pe me: Kiroki ġa oko nhiremimondohara'ga rehe – ġa oko ji rehe

no, ei ga. Kiroki ġa oko ji rehe – ġa oko nhimbuhurukara'ga rehe no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga omombe'u jipe opyhygukaharava'ea
(Mateus 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹ Jesus'ga erame ġa pe omyi hete gapy'a. Igwete ga ekatui ġwemimbo'ehara'ġa pe:

–Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Pepyteripeve'ga tuhē po ti ji mondouka ġa pe ji pyhygauka nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²² A'ero garemimbo'ehara'ġa nhimomby'ahetei onhi'ġa renduva ojogwepigwepiaga ma'ġa pe Jesus'ga ei jawo ojohupe. ²³ Jesus'ga remiarōhara'ga oko Jesus'ga ppyvo mesa pyri. ²⁴ Ga pe Simão Pedro'ga pova'eġi jawo.

–Ere ti Jesus'ga pe ma'ġa nde eremombe'u jawo, ei Pedro'ga ga pe.

²⁵ A'ero ga jitygi Jesus'ga pyri jawo ga pe.

–Jesus, ei ga. Ma'ġa nde eremombe'u ore ve ko? ei ga.

²⁶ –Ga pe po ti ji imondoi pão raygwe'ria imondevirē tyhya pype, ei Jesus'ga ga pe. Ga pe ko ji ei ko: “Gaha po ti ji pyhyguka ġa pe nehē,” ei ga.

A'ero Jesus'ga imondevi pão raygwe'ria tyhya pype imondovo Judasva'ea pe Simão Iscariotes'ga ra'yrava'ea pe. ²⁷ A'ero Judasva'ea ipyhygi ga hugwi. Ipyhygame Satanás'ga ahe pojykai ahe rerekovo. A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

–Haite a'ero. Heregwovo ekovo enhimimbotarimova'ea rupi naerū, ei ga Judasva'ea pe.

²⁸ Igwete jara'ġa ei – kiroki ġa u mesa pyri ġa pavēi – igwete ġa ei oyvyteri pe: “Maraname po Jesus'ga ei poro ga pe naerū?” ei ġa. ²⁹ “Mara'ngu po ga ga mondovo mbatera pyhygauka toryva rupiaramo?” e'i tehe ġa oyvyteri pe. “Mara'ngu po Jesus'ga ga mondovo imbatere'ÿve'ġa pyri tomondo ti ga itambere'ia ġa pe jawo?” e'i tehe ġa oyvyteri pe. A'ereki Judasva'ea gwereko ġa pe ġaitambere'ia jipi. Nurā ġa etehei a'ea oyvyteri pe Jesus'ga ahe mondorame.

³⁰ Ipyhygame pão raygwe'ria Jesus'ga hugwi Judasva'ea hoi ġa hugwi ogwovo. Kiro ppytunimo a'ero.

Jesus'ga omombe'u ipyahuva'ea

³¹ Judasva'ea horē Jesus'ga ei jara'ġa pe:

–Kiro po ti ji manoi nehē, ei ga. Ji manorame po ti jukwahavamo pe me jiruvihavuhuhetea Tupana'ga apoa'java'ea nehē. Amboukwaha po ti ji Tupana'ga ruvihavuhuhetea no, ei Jesus'ga ġa pe. ³² Ji imboukwahavame Tupana'ga ruvihavuhuhetea po ti ga tuhē imboukwahavi jiruvihavuhuhetea nehē. Kotihī tuhē po ti ga imboukwahavi a'ea nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³³ –Kiro ji ei pe me jira'yra'java'ea pe, ei ga. Kotihī po ti ji hoi pe hugwi kiro, ei ga. Ji reka tehe po ti pe a'ero nehē novīa, ei ga. A'e ko ji judeus'ġa nduvihava'ġa pe ikwehe. Kiro ji ei a'ea pe me no: Tegwete pehohava pevo – perope ji aho kiro, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁴ –Ipyahuva'ea ji imombe'ui pe me kiro, ei Jesus'ga ġa pe. Penhoarō hete ti, a'e ji pe me a'ero, ei ga. Ji opoarō hete pe nderekokatuavo. Na jitehe ti penhoarōarō hete a'ero pejogwerekokatuavo, ei ga ġa pe. ³⁵ Penhoarōheterame po ti ojipe'ġa epavi Jesus'gareheve'ġa jawo pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahā ti ne'mbe jawo
(Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)

³⁶ Igwete Simão Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

–Jesus, mome po ti nde hoi nehē? ei ga ga pe.

—Tegwete ndehohava ji pyri kiro – perope ji aho, ei Jesus'ga ga pe. Aerẽ po ti nde hoi tuhẽ ji pyri nehẽ, ei ga ga pe.

³⁷ —Jesus, maranuhũrame tegwete jihohava nde pyri naerũ? ei Pedro'ga ga pe. Po ti nhimanoa jihoagwamamo nde pyri nehẽ, a'ero po ti ji manoi nderepykavamo nehẽ, e'i tehe ga Jesus'ga pe.

³⁸ —“Amano po ti ji nde repykavamo nehẽ,” ere tehe nde ji ve? ei Jesus'ga ga pe. Tamombe'u katu tuhẽ nde ve: Inamutiãa nhi'iãa renonde po ti trẽs nde ea'jaa'javi ji ve nehẽ: “Ji ndakwahavi Jesus'ga,” ei ga Pedro'ga pe.

14

Jesus'ga ko Tupana'ga viaramo

¹ Igwete Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Tapemomyi ti pejipy'a, ei ga ga pe. Pejiko ti Tupana'ga rehe. Ji rehe ti pejiko no, ei Jesus'ga ga pe. ² He'yjuhu hete aheruhava jiruva'ga ronga pype, ei ga. Aho po ti ji imboavujikwea penduhava a'ero pe nenonde nehẽ. Po na rũi hamo a'ero po ji namombe'ui nanongara pe me hamo, ei ga ga pe. ³ Jihore penduhava imboavujikwea po ti ji jivyra'javi pe nderogwovo pe noãa jijipyri nehẽ. A'ero po ti ji pyri tuhẽ pe nduvi nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. ⁴ Pkwaha pe pevova'ea viara – perope ji aho kiro, ei ga.

⁵ Igwete Tomé'ga ei a'ero:

—Jesus, mome nde hoi? Ndorokwahavi tuhẽ ore, ei ga. Marã po ore ikwahavi pevova'ea viara rekoa naerũ? ei Tomé'ga ga pe.

⁶ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Jihi ko jiruva'ga viaramo. A'ereki ji rupi vvyakotyve'ga hoi ga pyri, ei ga. Jihi amboukwaha vvyakotyve'ga pe a'itituhẽva'ea jiruva'ga mombe'gwovo. Jihi amboheaporoãita pyahu ga mongovouka, ei ga ga pe. Ojikoty'aramo jate ji rehe ga ndekoi jiruva'ga pavẽi, ei ga Tomé'ga pe. ⁷ Po pe ji kwahavi, a'ero po pe jiruva'ga kwahavi no, ei ga ga pe. Kiro po ti pe jiruva'ga kwahavi tuhẽ a'ero nehẽ. Ji repiãa gwaramo pe ga repiãa nehẽ, ei ga ga pe.

⁸ Igwete Filipe'ga ei ga pe:

—Jesus, ehepiuka na'ẽ ti ejuva'ga ore ve. A'ero ti toroko jate, ei ga Jesus'ga pe.

⁹ —Ymya ji rekoi pe pavẽi, Filipe, ei ga. Nde ndajikwahavi ve tuhẽ naerũ? ei Jesus'ga ga pe. Kiroki ga ji repia – ki'ga gwepia jiruva'ga no, ei ga. Marã nde euhui ji ve naerũ: “Ehepiuka ti ejuva'ga ore ve”? ei Jesus'ga ga pe. ¹⁰ Ji ko ako Tupana'ga pavẽi. Tupana'ga oko ji pavẽi no. Ndereroviari nde a'ea naerũ? ei ga Filipe'ga pe.

—Nhinhi'iãame pe me ji ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe, ei Jesus'ga ga pe. Tupana'ga reki ji monhi'i. Jipavẽiva'ero ga ji mongo gwemimbotarimo jipi, ei ga ga pe. ¹¹ Ji ko ako Tupana'ga pavẽi, a'e ko ji pe me, ei ga. Tupana'ga oko ji pavẽi no, a'e ko ji no, ei ga. Perovia ti a'ea a'ero. Nhinhi'iãa reroviare'ymame perovia ti nhirembiapoa repiãame a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

¹² Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Kiroki ga ojiko ji rehe – ji javijitehe po ti ga hepiukari ahemonhimomby'ava'ea nehẽ no. Koji'i tehe po ti ga ga monhimomby'ai hepiuka ga pe nehẽ, ei ga. A'ereki ji kiro aho jiruva'ga pyri jitupa, ei Jesus'ga ga pe. ¹³ Pe poranduvame ji hugwi pejikovo jireheva'ero, a'ero po ti ji hendukatupavi penhi'iãa nehẽ takwahavuka ti ga pe jiruva'ga ruvihavuhetea javo. A'ero po ti ga ga mbohetei nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga.

¹⁴ A'ea ja ji pe me: Pe poranduvame ji hugwi pejikovo jireheva'ero, a'ero po ti ji hendukatui penhi'iãa nehẽ, ei ga gwemimbo'ehara'ga pe.

Amondouka ji Tupana'ga ra'uva pe pyri, ei Jesus'ga

15 —Ji arõheterame po ti pe hendukatui nhinhi'iga nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. 16 A'ero po ti ji ei jiruva'ga pe tombuhu ti ga irũa ji'java'ea pe pyri nehẽ. A'ea po ti ga imbuhuri a'ero pepokohara nehẽ topyta hete ti ġa pyri avuirama nehẽ javo, ei Jesus'ga ġa pe. 17 A'ea ko Tupana'ga ra'uva – a'ea omboukwaha a'itituhẽva'ea Tupana'ga kwahavuka, ei ga. Tegwete Tupana'ga arõ'e'ÿve'ġa ndehe gara'uva rembipokoga. A'ereki ġa ndokwahavi a'ea rekoa. A'ea onhimi ġa pe, ei ga. Pe ki a'e te pekwaha Tupana'ga ra'uva, ei ga. A'ereki a'ea ko opyta pe pyri. Igwete po ti a'ea jikoty'ari pe pavẽi nehẽ opohira'jave'yma pe hugwi nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

18 —Ji horame po ti pe ndapeporia'i nehẽ. A'ereki ji ajivyra'ja pe pyri, ei Jesus'ga ġa pe. 19 Kotihĩ po ti nhiarõ'e'ÿve'ġa ndajirepiaga'javi nehẽ. Pe ki a'e te ji repiaga'ja nehẽ, ei ga ġa pe. Akwerava'ja po ti ji jitekovo nehẽ. A'ero po ti pe kweravi pejikovo nehẽ no, ei Jesus'ga. 20 Ji kweravirẽ po ti pe ikwahavi jijikoty'ara jiruva'ga pavẽi, ei ga. Pejikoty'a po ti pe ji pavẽi nehẽ no. Ji po ti ajikoty'a pe pavẽi nehẽ no. Pekwaha po ti pe nhandejikoty'ara onhopavẽi a'ero nehẽ, ei ga ġa pe.

21 —Kiroki ga oko nhinhi'iga rehe hendukatuavo – gaha ji arõ hete, ei ga. Kiroki ga ji arõ hete – Tupana'ga oarõ hete ga no. Igwete po ti ji nanongara'ga arõhetei nhinhimboukwahava ga pe nehẽ no, ei Jesus'ga ġa pe.

22 Igwete Judas'ga ei – kiroki ga Judas Iscariotesva'earũive'ga – igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, maraname po ti nde nhimboukwahavi ore ve jate earõ'e'ÿve'ġa pe enhimboukwahave'ymame nehẽ naerũ? ei Judas'ga ga pe.

23 Igwete Jesus'ga ei:

—Kiroki ga ji arõ hete – ga po ti ġwendu katu nhiremimbo'ea nehẽ. Igwete po ti jiruva'ga ga arõhetei nehẽ, ei ga. Igwete po ti ore jogweruri ga pyri nehẽ jihi jiruva'ga pavẽi nehẽ. Igwete po ti ore ruvi ga pyri oropytavo avuirama nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. 24 Kiroki ga nanhiarõi – ga nohendukatu nhiremimbo'ea nehẽ, ei ga. Nhiremimbo'ea rũi reki pe pehendu. Ji amombe'u pe me jiruva'ga remimbo'ea nhimbuhurukara'ga remimbo'ea, ei Jesus'ga ġa pe.

25 —Amombe'u pa ko ji a'ea pe me jitekovo pe pyri, ei Jesus'ga ġa pe. 26 Aerẽ po ti jiruva'ga imbuhurukari gwa'uva pe pyri ji py'rovouka jupe nehẽ, ei ga. Pepokohavamo po ti a'ea pe mbo'epavi nehẽ ikwahava'javuka pe me nhiremimombe'uagwera nhaporemõ nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

27 —Anoġatu po ti ji pepy'a nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. Jipy'a u katu jipi. Jipy'a javijitehe ti ji inoġatui pepy'a nehẽ, ei ga ġa pe. Yvyakotyve'ġa ko e'i tehe poa pe me toronoġatu ti ore pepy'a javo tehe pe me, ei ga. Ji ko na rũi. Anoġatu tuhẽ ti ji pepy'a nehẽ, ei ga ġa pe. Tapemomynhyme ti pejipy'a a'ero. Penhimboitakwerimo ti peko, ei ga ġa pe.

28 —Pehendu pe ji erame pejive ra'e. “Kiro po ti ji hoi nehẽ. Ajora'ja ti ji pe pyri nehẽ,” a'e ko ji pe me ko, ei Jesus'ga ġa pe. Ji arõ hete po pe hamo, a'ero po pe ndoryndoryvamo jihoa rehe hamo. A'ereki jiruva'ga pyri ji aho kiro jihoheheteve'ga pyri, ei ga. 29 Amombe'u jipe ko ji kiro pe me jihoaġwama ji horẽ ti pe perovia nhinhi'iga nehẽ javo, ei Jesus'ga ġa pe. 30 Nanhi'ĩhetei po ti ji pe me nehẽ. Nhiarõ'e'ÿve'ġa nduvihavuhu'ga po ti uhu kiro ji pyri nehẽ Satanás'ga, ei ga. Ndipopoakari reki ga ji rehe. 31 Emo ti ji manoi tuhẽ a'ero nehẽ yvyakotyve'ġa ti tokwaha jireaporoġita javo. “Oarõ hete ga uva'ga ganhi'iga rendukatupava,” te'i ti ġa ji ve a'ero nehẽ. Ji manorame ti ġa te'i ji ve nehẽ, ei ga.

—Xaho ti a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

15

Jesus'ga ko i'yvetea'jave'ga

¹ –Pekwaha pe uva'yva videira, ei Jesus'ga ġa pe. Nanongara'java'ea ko ji imombe'ui pe me kiro. I'yvetea'java'ea ko ji a'ero videiretea'java'ea, a'e ji pe me, ei ga. Jireheve'ġa ko videira rakã'jave'ġa, ei ga. Jiruva'ga ko videira repiakatuhara'ga'jave'ga a'ero, ei ga. ² Videira repiakatuhara'ga ġwakãvondo imondovo yva hugwi – kiroki hakã ndi'aiva'ea. Na jitehe Tupana'ga omondo hete ġa ji hugwi – kiroki ġa e'i tehe ji ve: “Ore ko Jesus'gareheva'ea,” ei Jesus'ga. Videira rakã i'agwereuhurame videira repiakatuhara'ga gwaygwe'rogwe'ro hakã jahykavipeva'ea ti'a hete ti aerẽ javo, ei ga ġa pe. Na jitehe jireheve'ġa ndekokatuhihũe'ymame Tupana'ga ġa mbopohirukari ġandekote'varuhua hugwi toko katu hete ti ġa javo. ³ Pe nhinhi'ġa rendukaturu ġwaramo jiruva'ga omomboripe pendekote'varuhua pe hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴ –Pejikoty'a tuhẽ ti ji pavẽi pejikoga ji rehe. A'ero po ti ji jikoty'ari pe pavẽi nehẽ no, ei ga. Hakã jikoty'aramame jate yva pavẽi, a'ero jate ko i'aramo. Hakã tehe ndi'ai, ei ga. Na jitehe peteherame ndapekokatui pejikove'ÿ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ga. Ji pavẽi pe jikoty'aramame jate pe ndekokatui a'ero pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵ –Ji ko videira'java'ea, a'e ji, ei Jesus'ga. Pe ko videira rakã'java'ea, ei ga. Kiroki ga ojikoty'a ji pavẽi, ji ajikoty'a ga pavẽi no – gaha po ti oko katu hete okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ereki ji pe pokoge'ymame ndapekokatui'i'i a'ero pejikove'ÿ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ga. ⁶ Hakã i'ae'ymame hepiakatuhara'ga ġwakãvondo imomboa jugwi. A'ero hakã itiniġame ġa imbojatykai imomboa tata pe imbokaita, ei ga. A'ea ja ko ġa – kiroki ġa ndojikoty'ari ji pavẽi, ei ga. ⁷ Pejikoty'aramame ji pavẽi hendukatuavo nhinhi'ġa po ti pe poranduvi penhimimbotarimova'ea rehe nehẽ. A'ero po ti Tupana'ga rekopavi penhi'ġa rupi nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. ⁸ Pendekokatua po ti hepiukari Tupana'ga ruvihavuhuhetea ojipe'ġa pe nehẽ. A'ero po ti ġa ei pe me nehẽ: “Ga ko Jesus'ga remimbo'ehara'ġa,” e po ti ġa pe mombe'gwovo nehẽ, ei ga. ⁹ Tupana'ga ji arõ hete, ei Jesus'ga. Na jitehe ji pe arõhetei no, ei ga. Pejikoty'a ti ji pavẽi. A'ero po ti ji pe arõhetei, ei ga. ¹⁰ Ji ahendu katu jiruva'ga nhi'ġa jjikoty'a ga pavẽi. Nurã ga ji arõhetei, ei Jesus'ga. Na jitehe po ti pe nehẽ. Po ti pe hendukatui nhinhi'ġa pejikoty'a ji pavẽi nehẽ, a'ero po ti ji pe arõhetei nehẽ no, ei ga ġa pe.

¹¹ –Amombe'u pa ji poha pe me pendory hete ti pe ji javijitehe nehẽ javo, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Opoarõ hete ji. Na jitehe ti penhoarõ hete jipi. Poha ji ehetei pe me, ei ga. ¹³ Nhande manorame nhaneremiarõhara'ġa ndepykavamo a'ero nhande hepiukari nhaneremiarõhetea ġa pe, ei ga ġa pe. ¹⁴ Pe hendukurame nhinhi'ġa nhiremiarõhara ko pe a'ero, ei ga. ¹⁵ Ji nda'ea'javi pe me okoteheva'ea. A'ereki okoteheve'ġa pe ġapojoykahara'ga nde'i: “Nahanahã po ti ji japoï nehẽ.” Ji a'e pe me nhiremiarõhara. A'ereki ji amombe'u pa pe me jiruva'ga nhi'ġagwera nhiremienduva, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁶ Pe ndape'ei ji ve: “Ndereheva'ero po ti ore rekoi nehẽ.” Jihi ypy koi a'e pe me: “Pe po ti jireheva'ero nehẽ,” ei Jesus'ga ġa pe. Ji opomo'ẽ tapeho ti ojipe'ġa mbojikoga ji rehe nehẽ javo. Ojikoge'ymi po ti ġa ji rehe a'ero nehẽ, a'e ji, ei ga. A'ero pe poranduvame jiruva'ga hugwi po ti ga hendukatupavi penhi'ġa nehẽ pe jireheva'ero ġwaramo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷ Penhoarõarõ hete ti a'ero, a'e ji pe me, ei ga ġa pe.

Tupana'ga arõ'eÿve'ġa noarõi Jesus'gareheve'ga

18 –Tupana'ga arõe'ỹve'ğa po ti napearõi okote'varuhuavo pe me nehẽ, ei Jesus'ga ға pe. Ji ypy nanongara'ға nanhiarõi okote'varuhuavo ji ve no. Pekwahava'ja ti a'ea ға pe arõe'ymame a'ero nehẽ, ei ga ға pe. 19 Po pe Tupana'ga arõe'ỹve'ғандеheva'ero hamo, a'ero po ға pe arõ hete hamo ға ko orereheva'ea javo pe me hamo, ei Jesus'ga ға pe. Ji opomo'ẽ reki jijive Tupana'ga arõe'ỹve'ға hugwi pe ko ғандеheva'ea rõi kiro javo. Nurã Tupana'ga arõe'ỹve'ға napearõi okote'varuhuavo pe me, ei ga. 20 Pekwahava'ja ti nhinhi'igagwera pejive. A'ereki ji a'e pe me oji'i: Okoteheve'ға ko huvihava'ga hohe rõi, a'e ko ji pe me oji'i, ei ga. Na jitehe ko pe ji hohe rõi. Ojipe'ға ombohahy ji ve oji'i. Nurã po ti nanongara'ға imbohahyi pe me na jitehe nehẽ no, ei Jesus'ga ға pe. Ojipe'ға ki a'e te nhinhi'iga rendu katu. Nurã po ti nanongara'ға penhi'iga rendukatui na jitehe nehẽ no, ei ga. 21 Pe jireheva'ero ғwaramo po ti Tupana'ga arõe'ỹve'ға imbohahyi pe me nehẽ. A'ereki ға ndokwahavi Tupana'ga nhimbuhurukara'ga, ei ga. 22 Po ji ndajori Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo ға pe hamo, a'ero po ғанembikwahave'yma ndojari ға ndehe hamo, ei Jesus'ga ға pe. Okwaha tuhẽ reki ға novia. A'ereki ji ajo imombe'gwovo ға pe ikwehe novia, ei ga. Nurã po ға nde'ia'javi hamo: “Ndorokwahavi ore Tupana'ga nhi'iga. Nurã ore ndorokoi hupi.” Nde'ia'javi po ға hamo, ei Jesus'ga ға pe.

23 –Kiroki ға nanhiarõi – ға noarõi jiruva'ga no, ei ga. 24 A'apo hete ko ji ғapyteri pe ahemonhimomby'ava'ea ikwehe. Ojipe'ға nhaporemo ko ndoapoangavi reki nanongara, ei ga. Po ға ndohepiagi nhirembiapoa hamo, a'ero po ға ei ji ve hamo: “Ndorogweroviari ore Jesus'ga popoakara hepiage'yma garembiapoa,” e po ға a'ero hamo, ei Jesus'ga ға pe. Ga ko gwepia reki nhirembiapoa. Emo ға nanhiarõi jihi jiruva'ga reheve, ei ga. 25 Nahã ға ndekouhui Tupana'ga rembikwatijarukara rupi. A'ereki ymya ға'apoa aherembikwatijara omombe'u jipe nhinhi'iga ғwama hako. Igwete i'ei: “Ga nanhiarõi tehe,” e'i jipe aherembikwatijara, ei Jesus'ga. Igwete ға nanhiarõi kiro ahe nhi'ipo'ruavo, ei ga ға pe.

26 –Tupana'ga hugwi po ti ji amondouka pe pyri pepokohara nehẽ Tupana'ga ra'uva. A'ea omboukwaha a'itituhẽva'ea Tupana'ga kwahavuka yvyakotyve'ға pe, ei Jesus'ga ға pe. Urame Tupana'ga hugwi po ti a'ea ji mombe'ui pe me nehẽ, ei ga. 27 Pehe po ti ji mombe'u ojipe'ға pe nehẽ no. A'ereki ji pavẽi pe peko ji ahe mbo'eypyrame kiromo jate pejikovo ji pavẽi, ei Jesus'ga ға pe.

16

1 –A'e ko ji poha pe me tapejikopigyme ti ji rehe, ei Jesus'ga ға pe. 2 Aerẽ po ti ға pe mondoukahetei pejatykahava hugwi nehẽ. Aerẽ po ti ға pe jukai nehẽ no nahã nhande tipoko Tupana'ga javo tehe nehẽ, ei ga. 3 Nahã po ti ға ndekote'varuhui pe me nehẽ. A'ereki ға ndokwahavi jiruva'ga okoe'yma ga pavẽi. Ga ndajikwahavi okoe'yma ji pavẽi no, ei Jesus'ga ға pe. 4 A'e ko ji poa pe me kiro tapekwahava'ja ti nhinhi'iga aerẽ nehẽ. Ihorame ғandekote'varuhua japiavo po ti pe ei a'ero nehẽ: “Jesus'ga omombe'u nho ғwenonde a'ea nhande ve,” pe'ji po ti pe nehẽ, ei ga.

Tupana'ga ra'uva rekoa

Igwete Jesus'ga ei:

–Pe mbo'eypyrame ji nda'ei poa pe me ikwehe, ei Jesus'ga ға pe. A'ereki a'ea rupi pe pavẽi ji rekoi ikwehe, ei ga.

5 –A ғwamo po ti ji hoi ga pyri nehẽ – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ға pe. Emo pe ndape'ei pa ji ve: “Mome tuhẽ po ti nde hoi nehẽ?” 6 Jihoa

imombe'uro ġwaramo pe me pekoveveuhu pe a'ero, ei ga. ⁷ A'itituhēva'ea ji imombe'ui pe me. Jihoa po ti pyry hete tuhē pe me nehē, ei ga. Ji hoe'ymame nduri po ti pepokohara pe pyri nehē Tupana'ga ra'uva. Ji horame po ti ji a'ea mbuhurukari pe pyri nehē, ei ga ġa pe. ⁸⁻¹¹ Urame po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nħiarōe'ŷve'ġa pe ġandekote'varuhua rehe. A'ereki ojikoge'ymame ji rehe ġa oko te'varuhu a'ero, ei Jesus'ga. Urame po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari ġa pe ġandeaporogitakatue'yma jipyryhetea rehe no. A'ereki jipyryva ġwaramo jiruva'ga ji mbuhurukari kiro ojipyri. A'ero po ti pe ndajirepiaga'javi nehē, ei ga ġa pe. Tupana'ga ra'uva urame po ti ikwahavukari nħiarōe'ŷve'ġa pe ġandeaporogitakatue'yma Tupana'ga ea rehe no. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġanduviuhavuhu'ga pe Satanás'ga pe: "Ereko te'varuhu nde. Ereho po ti nde hahyva'ea ruvihava pype ejihave'ġa pavēi nehē," e'i jipe Tupana'ga ga pe, ei ga. A'ea nhaporemō po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nħiarōe'ŷve'ġa pe nehē a'ea urame hepiuka nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² —Koji'i tehe po ji imombe'ui pe me hamo. Emo aġwamo ndoki a'ea peakāġi pe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³ Tupana'ga ra'uva urame pe pyri po ti okwahavuka pa a'itituhēva'ea pe me a'ero Tupana'ga mombe'gwovo nehē, ei ga ġa pe. Gweaporogita pyvō rūi po ti gara'uva nħi'ġi nehē. Gwemienduva ti imombe'ui nehē. Aerēva'ea po ti a'ea imombe'ui pe me nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁴ Tupana'ga ra'uva po ti henduvi nhinhi'ġa ji imombe'urame jupe jireaporogita Tupanamo nehē, ei ga. A'ero po ti gara'uva imombe'ui a'ea jitehe pe me nehē. Nahā po ti imboukwahavi pe me jiruvihavuhuhetea Tupana'ga ruvihavuhuhetea nehē, ei ga ġa pe. ¹⁵ Jireaporogita ko jiruva'ga reaporogita javijitehe, ei ga. Nurā ji ei pe me ko: "Tupana'ga ra'uva po ti henduvi nhinhi'ġa ji imombe'urame jireaporogita jupe nehē," a'e ji. "A'ero po ti imombe'ui a'ea jitehe pe me nehē," a'e ko ji pe me ko, ei Jesus'ga ġa pe.

Aheroryvaġwama

¹⁶ —Kotihī po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerē po ti pe ji repiaga'javi nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁷ Nurā jararamo Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ojohupe:

—Marāi ga poro javo nħande ve? ei ġa. A'ereki ga e'i: "Kotihī po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerē po ti pe ji repiaga'javi nehē," e ko ga ko, ei ġa. "A'ereki ji aho kiro jiruva'ga pyri," e ko ga nħande ve ko, ei ġa ojohupe. ¹⁸ Gara pe po ga ei kotihī po ti nahā nehē javo? ei ġa. A'ereki nħande ndikwahavi a'ea, ei ġa.

¹⁹ Jesus'ga okwahavipe ġanhi'ġa ojohupe. "Toro'e po ga pe," ei ġa ji ve novīa, ei ga ovytyteri pe.

Nurā ga ei ġa pe:

—"Marāi ga?" pe'ji pe ojohupe ra'e, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki ji a'e pe me ko: "Kotihī po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerē po ti pe ji repiaga'javi nehē," a'e ko ji pe me ko, ei ga. ²⁰ Tamombe'u katu tuhē pe me a'ero, ei ga. Pejehe'o hete po ti pe ji rehe nehē pejikoveveuhuro ji manorame nehē. Nħiarōe'ŷve'ġa po ti a'ea horyory ji manorame nehē, ei ga. Pekoveveuhu jiji po ti pe nehē. Emo kotihī po ti pendekoveveuhua ipigi pe hugwi nehē. A'ero po ti pe ndoryva'javamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²¹ —Tamombe'u ti pe me a'ea javijiteheva'ea, ei ga. Kunhahēa gwa'yra mbo'aġwerīrame okoveveuhu jiji a'ero hahya rehe. Aerē gwa'yra mbo'arirē hēa roryva'javamo okovo ipita'ngia rehe, ei ga. Omoka'nhy hēa hahya a'ero. A'ereki hēa hory hete gwa'yra rehe, ei ga ġa pe. ²² Na jitehe po ti pe peko a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Kiroġwe pe ndekoveveuhui jiji. Emo aerē ji pe

ndepiaga'javame po ti pe ndoryva'javamo nehẽ. A'ero po ti ẽa nomombigi tuhẽ pendoryva pe hugwi nehẽ, ei ga ẽa pe.

²³ —A'ea rupi po ti pe ndape'ea'javi ji ve nehẽ marã nanongara javo nehẽ, ei Jesus'ga ẽa pe. Tamombe'u katu tuhẽ pe me. Pe poranduvame jiruva'ga hugwi pejikovo jireheva'ero a'ero po ti ga pe nhi'ĩpo'rui nehẽ, ei ga ẽa pe. ²⁴ Jireheva'ero pe napeporanduvi ve ga hugwi. Pe porandurandu ti kiro. A'ero po ti Tupana'ga pe nhi'ĩpo'rui nehẽ, ei ga. A'ero po ti pe ndoryndoryhetero pejikovo nehẽ, ei Jesus'ga ẽa pe.

Penhimboitakwerimo ti peko

²⁵ —Opombo'embo'e ji jipi ojo'java'ea pyvõ onhimiva'ea pyvõ, ei Jesus'ga ẽa pe. Aerẽ po ti ji a'ea pyvõ rui pe mbo'ei nehẽ. Amombe'u katu po ti ji jiruva'ga pe me nehẽ, ei ga ẽa pe. ²⁶ A'ea rupi po ti pe poranduvi jiruva'ga hugwi pejikovo jireheva'ero nehẽ, ei ga. Ji rui po ti aporandu ga hugwi pe ndepyga nehẽ, a'e ji, ei ga. ²⁷ Pe tuhẽ po ti peporandu pejive ga hugwi nehẽ. A'ero po ti ga pe nhi'ĩpo'rui nehẽ. A'ereki jiruva'ga jitehe pe arõ hete. A'ereki pe ji arõ hete herovia jiruragwera Tupana'ga hugwi, ei ga ẽa pe. ²⁸ Ajo tuhẽ ko ji jiruva'ga hugwi ua yvya koty ikwehe. Kiro po ti ji hoa'javi yvya hugwi nhimanorame nehẽ jigwovo jiruva'ga pyri jitehe nehẽ, ei Jesus'ga ẽa pe.

²⁹ Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ẽa ei ga pe:

—Kirogwe nonhimimi ore ve nenhi'ĩga, ei ẽa ga pe. Eremombe'u katu nde kiro. ³⁰ Nurã ore ei nde ve: Erekwaha pa nde mbatera. A'ereki nde erekwahavipe orereaporoẽita ore epotarama nde ve marã javo, ei ẽa. Nurã ore heroviahetei nderuragwera Tupana'ga hugwi, ei ẽa Jesus'ga pe.

³¹ —A'iti pe perovia kiro pejikoga ji rehe naerũ? ei Jesus'ga ẽa pe. ³² Kirogwe tuhẽ po ti pe nhiẽwahembavi ji reja penhinhana pejigwovo penhonga pe nehẽ. Emo ji tehe rui ako. Tupana'ga okoe'ymi ji pavẽi jipi, ei ga ẽa pe. ³³ Amombe'u ji a'ea pe me tu katu ti pepy'a ji rehe pejikoty'aro gwaramo, ei ga. Nharõ'e'ỹve'ẽa po ti okwahavuka hahyva'ea pe me nehẽ, ei ga. Penhimboitakwerimo ti peko, ei ga. A'ereki ji amombi nharõ'e'ỹve'ẽa nduvihava'ga popoakara, ei Jesus'ga ẽa pe.

17

Jesus'ga nhi'ĩga Tupana'ga pe

¹ Onhi'imbavame gwemimbo'ehara'ẽa pe Jesus'ga jovavuri yvagi pe tanhi'ĩ Tupana'ga pe javo.

—Apĩ, ei Jesus'ga ga pe. Oho kiro japiavo jiruvihavuhuhetea repiukara apiavo, ei ga. Ehepiuka ti kiro ẽa pe jiruvihavuhuhetea ji tahepiuka nderuvihavuhuhetea ẽa pe nehẽ no, ei Jesus'ga Tupana'ga pe. Ndera'yramo ji ei poro nde ve. ² A'ereki nde ere'e jipe ji ve: “Emongo pa ti yvyakotyve'ẽa enhimimbotarimova'ea rehe teremboheaporoẽita pyahu ti ẽa – kiroki ẽa ji ambojikoguka nde rehe,” ere ko nde ji ve, ei Jesus'ga javo uva'ga pe. ³ Nahã ẽa ndeaporoẽitapyahurame a'ero, ei ga. Ga nde kwaha hete ojikoga nde rehe gaha jate ko Tupanamo javo. Ga ji kwaha hete ojikoga ji rehe no ga ko Jesus Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo, ei Jesus'ga. ⁴ Ymya nde ei ji ve: “Ji mombe'umbe'u ti eporavykyavo ji ve,” ere ko nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji poravykypavi nde ve a'ero. A'ereki ji oromombe'u pa ẽa pe, ei ga. Nahã ji hepiukari nderuvihavuhuhetea ẽa pe avo yvya koty, ei ga Tupana'ga pe. ⁵ Apĩ, ymya yvya apoa renonde ji herekoi nderuvihavuhuhetea hako, ei Jesus'ga. Erekokara'ja ti ji ve a'ea jitehe ejiyri nehẽ, a'e ji nde ve, ei ga Tupana'ga pe.

⁶ A'ero Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ẽa mombe'gwovo Tupana'ga pe:

—Akwahavuka nderuvihavuhuhetea ġa pe – kiroki ġa nde erembojikoguka ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Ga ko ndereheve'ġa. Nde eremo'emo'ē ġa ejive vvyakotyve'ġa hugwi, ei ga. A'ero nde ġa mbojikogukari ji rehe. Igwete ġa ndekohetei nenhi'iġa rupi ji imombe'urame ġa pe, ei ga ga pe. ⁷ Kiro ġa ei a'ero: “Tupana'ga reki ombo'e Jesus'ga mbatera rehe nhaporemo,” ei ġa, ei ga. ⁸ A'ereki ji amombe'u ġa pe nenhi'iġa. A'ero ġa ndekoi nenhi'iġa rupi, ei ga ga pe. Okwaha hete ġa jiruragwera nde hugwi. Gwerovia hete ġa a'ero ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo Tupana'ga pe.

⁹ —Ga ndepyga ji nhi'iġi nde ve teremombyry ti ġa pe javo, ei ga Tupana'ga pe. Ji nanhi'iġi nearōe'ŷve'ġa ndepyga, ei ga. Emo kiroki ġa nde erembojikoguka ji rehe – ġahã ko ji ahepy javo nde ve. A'ereki ġa ndereheve'a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁰ Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa nhaporemo ko ndereheve'ġa. Ndereheve'ġa jitehe ko jireheve'a'ero no, ei ga. Igwete po ti ġa hepiukari jiruvihavuhuhetea nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹ —Apī, kiro po ti ji hoi nde pyri nehē, ei ga ga pe. Ndajuva'javi ji avo yvya koty a'ero. Jireheve'ġa ki a'e te u ve kokoty, ei Jesus'ga ga pe. Apī, ndepyry hete nde. Ereko katu ti ġa ndepopoakarimo – a'ea nde erembuhu ji ve jipi ejipopoakara, ei ga ga pe. Ereko katu ti ġa toko ti ġa nhande ja a'ero nehē. Ojo'ja nhandereaporoġita jipi. Gandeaporoġita po ti ojo'ja a'ero nehē no, ei Jesus'ga ga pe. ¹² Jiruvame ġa pyri ji ġa nderekokatui jipi ndepopoakarimo. Ejipopoakara jitehe nde erembuhu ji ve nohō, ei ga ga pe. A'a'ngu ji ġa nderekovo jipi. A'ero po ti ġa nhaporemo ndopo'ru hahyva'ea nehē, ei ga. Gaha jate po ti opo'ru hahyva'ea – kiroki ga garekote'varuhua gahoagwama hahyva'ea ruvihava pype. Opo'ru tuhē ti ga nerembikwatijarukara – kiroki ikwatijara ga mombe'u nhoġwenonde hako, ei Jesus'ga ga pe.

¹³ —Apī, kiro po ti ji hoi nde pyri a'ero nehē, ei ga. Poa nhaporemo ji ei kiro ġandovaki jihoa renonde tohoryory hete ti ġa. Gandoryhetea po ti jiroryhetea javijitehe nehē, ei ga ga pe. ¹⁴ Amombe'u ji nenhi'iġa ġa pe jipi, ei ga. A'ero nearōe'ŷve'ġa noarōhetei ġa. A'ereki ġandeaporoġita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporoġita ja rūi, ei ga. Ga ko ji javijitehe a'ero. A'ereki jireaporoġita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporoġita ja rūi no, ei Jesus'ga ga pe.

Igwete ga ei Tupana'ga pe ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo:

¹⁵ —Apī, ji nda'ei nde ve: Eroho ti ġa yvya hugwi, ei ga. Nahã ji ei: Ereko katu ti ġa Diabo'ga ti tombo'eyme ġa okote'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. ¹⁶ Jireaporoġita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporoġita ja rūi. Na jitehe jireheve'ġa ndeaporoġita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporoġita ja rūi no, ei ga ga pe. ¹⁷ Emongo ti ġa enhimimbotarimova'ea rehe enhi'iġa pyvō a'itituhēva'ea pyvō, ei ga. ¹⁸ Nde ji mbuhuruka avo vvyakotyve'ġa pyteri pe tomombe'u ti ga nhinhi'iġa ġa pe javo. Na jitehe ji nhiremimbo'ehara'ġa mondoukari ġapyteri pe no tomombe'u ti ga nhinhi'iġa ġa pe javo, ei ga ga pe. ¹⁹ Anhimongo ji neremimbotarimova'ea rehe nhinhikwava'ega nde ve. Ga ndepyga ji nhimongoi a'ea rehe nhiremimbo'ehara'ġa ti toko tuhē neremimbotarimova'ea rehe nehē no, ei Jesus'ga ga pe ġa mombe'gwovo.

²⁰ —Apī, nhiremimbo'ehara'ġa jate rūi ji ġa ndepygi nhinhi'iġa nde ve, ei ga. Aerē po ti nhiremimbo'ehara'ġa ji mombe'umbe'ui ojipe'ġa pe nehē ġa mbojikoguka ji rehe nehē no. Ga jitehe ji ġa ndepygi kiro no, ei ga Tupana'ga pe. ²¹ Anhi'ī ji nde ve jireheve'ġa ndepyga a'ero ġa nhaporemo ti toko ojipejiva'ea'java'ero, ei ga. Nde erejikoty'a ji pavēi. Ji ajikoty'a nde pavēi no, ei ga. Nhande pavēi ti jireheve'ġa tojikoty'a no nearōe'ŷve'ġa ti togwerovia nhimbuhurukara nde hugwi a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ²² Apī, nde

ererekouka ji ve ejuvihavuhuhetea. Na jitehe ji arekouka a'ea ġa pe no toko ti ġa ojipejiva'ea'java'ero nhande javijitehe nehē no, ei ga Tupana'ga pe. ²³ Ji ajikoty'a ġa pavēi. Nde erejikoty'a ji pavēi no, ei ga. Nahã ti ġa toko hete ojipejiva'ea'java'ero, nearōe'ÿve'ġa ti tokwaha nhimbuhurukara nde hugwi, ei ga. Ga ti toko hete ojipejiva'ea'java'ero nearōe'ÿve'ġa ti tokwaha neremiarōhetea jireheve'ġa ndehe, ei ga. A'ereki nde ji arō hete. Na jitehe nde ġa arō hete no, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²⁴—Apī, ei Jesus'ga. Nde erembojikoguka ġa ji rehe ikwehe, ei ga ojiheve'ġa mombe'gwovo. Apota hete ji ġanduvaġwama jijipyri – perope ji aho kiro jitupa – tohepia ti ġa jiruvihavuhuhetea Tupanamo nehē, ei ga. A'ea nde ererekouka ji ve. A'ereki ymya vyva apoa renonde nde ji arō hete, ei ga Tupana'ga pe. ²⁵ Apī, ei Jesus'ga. Erekokatue'yimi ko nde. Nearōe'ÿve'ġa nandekwahavi reki, ei ga. Ji ki a'e te orokwaha nde. Igwete jireheve'ġa ikwahavi nhimbuhurukara nde hugwi, ei Jesus'ga ġa mombe'gwovo ga pe. ²⁶ Akwahavuka ji ġa pe ndereaporoġita. Koji'i po ti ji ikwahavukari a'ea ġa pe nehē no toarō hete ti ġa ojipe'ġa javo, ei ga. A'ereki nde ji arō hete. Na jitehe po ti ġa ojipe'ġa arōhetei a'ero nehē. Akwahavuka po ti ji ġa pe ndereaporoġita tajikoty'a ti ji ġa pavēi nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

18

Ahe opyhyguka Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

¹ Onhi'imbavame Tupana'ga pe Jesus'ga hoi cidade hugwi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa yahavi yakwa'via aherovai Cedrom aherovai. Matetÿhava pype ġa hoi ovahema. ² Kiro Judasva'ea – ahe opyhyguka ġwerī Jesus'ga – kiro Judasva'ea soldados'ġa nderuri Jesus'ġa pyri. A'ereki ahe okwaha hete pea. A'ereki pevo Jesus'ġa onhoġwovatī jipi gaha ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. ³ A'ero Judasva'ea soldados'ġa nderuri guardas'ġa ndeheve – kiroki guardas'ġa gwepia katu judeus'ġa jatykahavuhua jipi. A'ereki mbatera kwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa omondouka ġa Judasva'ea rupi fariseus'ġa pavēi. Gweru ġa itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve. Yhyga ġa gweru hyapehava reheve onhimongyavo. Nahã Judasva'ea ġa nderuri Jesus'ga pyri a'ero. ⁴⁻⁵ Ojikwe Jesus'ga okwaha opyhygaġwama novīa. Igwete ga hoi ġa novatiamo. Ga pyri Judasva'ea rekoi o'ama.

—Mome ahe pe peheka? ei Jesus'ga ġa pe.

—Jesus'ga Nazarépeve'ga, ei ġa ga pe.

—Jihi ko a'ea, ei Jesus'ga ġa pe.

⁶ Ga erame poro ġa hyrygi ojakykwe koty o'a yvyvo upa. ⁷ Igwete Jesus'ga ea'javi ġa pe:

—Mome ahe pe peheka naerū? ei ga.

—Jesus'ga Nazarépeve'ga, ei ġa ga pe.

⁸ —Ji ko a'ea, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Jihi pe ji reka. Na ġa hoi a'ero nhiremimbo'ehara'ġa, ei ga ġa pe.

⁹ A'ereki ojikwe ga ei Tupana'ga pe: “Apī, kiroki ġa nde erembojikoguka ji rehe – a'a'ngu ji ġa nderekokatuavo,” ei ga. “Nurã po ti ġa nhaporem ndopo'rui hahyva'ea nehē, a'e ji,” e'i jipe ga Tupana'ga pe. Nurã ga ei kiro soldados'ġa pe: “Na ġa hopavi a'ero nhiremimbo'ehara'ġa.”

¹⁰ Kiro Simão Pedro'ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea Malco'ga nambi'oga garovai pytera koty. Malco'ga oporavyky jipi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga pe gapyriva'ero. Gaha Pedro'ga onambi'o. ¹¹ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Emondeva'ja ti eitakyhea'javuhuva'ea haimbepirohokava pype, ei ga ga pe. Apo'ru tuhẽ ti ji hahyva'ea nehẽ, ei ga. A'ereki a'ea ko jiruva'ga remimbotarimova'ea ji ve, ei ga Pedro'ga pe.

Ahe gweroho Jesus'ga Anásva'ea pyri

¹² A'ero soldados'ga nduvihavuhu'ga Jesus'ga pyhygi ga rerekovo soldados'ga pavẽi guardas'ga pavẽi no. Igwete ġa ga pokwari ga rerogwovo. ¹³ Anás'ga pyri na'ẽ ġa ga rerohoi. Anás'ga ko Caifás'ga rembirekohẽa ruva'ga. Caifás'ga ko ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga a'ea rupi. ¹⁴ Gaha e'i jipe judeus'ga nduvihava'ġa pe ġa moġitavo: “Ojipejive'ga po ti omano nhande repykavamo nehẽ hamo,” e'i jipe Caifás'ga ġa pe. Anás'ga pyri na'ẽ ġa Jesus'ga rerohoi a'ero.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Mateus 26.57-58, 69-70; Marcos 14.53-54, 66-68; Lucas 22.54-57)

¹⁵ Igwete Simão Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri. Ga rupi ojipe'ga hoi no Jesus'ga remimbo'ehara'ga jitehe. Ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga okwaha hete reki Pedro'garupive'ga. Nurã ga reki garonga rokari pe Jesus'ga reviri. ¹⁶ Pedro'ga ki a'e te opyta jiji o'ama mytu'ẽ me hokairungava rovapytymbava pyri. A'ero akoja'ga – ga ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga okwaha – a'ero ga hoajavi mytu'ẽ me javo hovapytymbava rerekoharahẽa pe emongiuka ti Pedro'ga javo. Igwete hẽa Pedro'ga mongiukari okari pe ga mo'ama. ¹⁷ A'ero hẽa ei Pedro'ga pe:

—Nde nderekoi akoja'ga remimbo'eharamo no naerũ? ei hẽa ga pe.

—Ji ko a'ea rũi, ei ga o'mbero hẽa pe.

¹⁸ Pevo ġa ami tata rembeyvyri ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'gareheve'ga guardas'ga pavẽi. A'ereki iroyxaġahi ypytunimo. Nurã ġa imondygi tatapynha xajipe'e javo. Pevo ġa ami tata pyri a'ero. Igwete Pedro'ga hoi o'ama ojipe'eavo ġa pyri.

Marã? e'ie'i Anásva'ea Jesus'ga pe

(Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Kiro ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga ei Jesus'ga pe:

—Marã neremimbo'ehara'ġa ndekoi naerũ? ei ga. Gara rehe nde ġa mbo'embo'ei jipi? ei ga Jesus'ga pe.

²⁰ —Ojipe'ga pe nhaporemõ ji imombe'umbe'ui ġandovaki jipi, ei Jesus'ga ga pe. Judeus'ga jatykahava pype ji ġa mbo'embo'ei jipi judeus'ga jatykahavuhua pype no. Ji namombe'unhimimi reki ġa pe jipi, ei ga ga pe. ²¹ Marã nde euhui ji ve naerũ gara rehe nde ġa mbo'ei jipi javo ji ve? ei Jesus'ga ga pe. Nhirenduhara'ġa koi okwaha nhiremimbo'eagwera. Ga pe ti emombe'uuka nhinhi'ĩga a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²² A'ea erame guarda'ga – kiroki ga ga ppyvo o'ã – ga Jesus'ga rova petegi.

—Maranuhũrame nde ei poa javo ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga pe? ei ga Jesus'ga pe.

²³ A'ero Jesus'ga ei:

—Po ji ete'varuhui, emombe'u ti ji'ete'varuhuagwera a'ero, ei ga. Ji ekaturame po ga ndajirovapetegi ramo, ei Jesus'ga.

²⁴ Kiro Anás'ga ga rerohoukari Caifás'ga pyri ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga pyri. Opokwariji ġa Jesus'ga.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, e'ia'ja Pedrova'ea

(Mateus 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ A'ea ja Pedro'ga jipe'ei tata pyri o'ama. Igwete pevove'ga ei ga pe a'ero:

—Nde nderekoi garemimbo'eharamo naerũ? ei ġa ga pe.

Igwete Pedro'ga ei:

—A'ea rũi ko ji, ei ga o'mbero ġa pe.

²⁶ Igwete ojipe'ga ei Pedro'ga pe no – kiroki ga oporavyky ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga pe gapyriva'ero. Pedro'ga gare'yja'ga nambi'ogipe itymipyra pyri. Igwete ga ei kiro Pedro'ga pe:

—Orohepia po ji nde Jesus'ga pyri itymipyra pyri raji'i, ei ga ga pe.

²⁷ —Ji rũi tuhē koi oji'i, e'ia'ja Pedro'ga ga pe.

Nanime inamutiġa nhi'iġi o'ama.

Pilatosva'ea e'i marã Jesus'ga rekoa javo

(Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸ Ypyhajive judeus'ġa nduvihava'ġa Jesus'ga rerohoi Caifás'ga ronga hugwi. Governador'ga rongaruvihai pe ġa ga rerohoi Pilatos'ga rongaruvihai pe. Igwete ġa Jesus'ga mondoukari ga mo'amauka Pilatos'ga pyri. Judeus'ġa nduvihava'ġa ndoki ipype. A'ereki judeus'ġa ndoki tuhē judeus'ġarũive'ġa nonga pype ojihe'are'yma ġa ndehe jipi. “Po ti nhande hoi ipype, a'ero po ti nhande nhimbote'varuhui Tupana'ga pe nehē,” ei ġa. “Nhanenhimbote'varuhurame po ti nhande ndi'ua'javi toryva rupiara nehē,” ei ġa. Nurã judeus'ġa nduvihava'ġa ndoki Pilatos'ga ronga pype. Igwete ġa Jesus'ga mondoukari Pilatos'ga pyri. ²⁹ A'ero Pilatos'ga ruri mytu'ē me javo ġa pe.

—Marã pe'eaġwama Jesus'ga pe naerũ? Marã garekote'varuhua naerũ? ei Pilatos'ga ġa pe.

³⁰ Igwete ġa ei ga pe:

—Po ga ndokote'varuhui jipi hamo, a'ero po ore norokwava'eġi ga kiro nde ve hamo, e'i tehe ġa Pilatos'ga pe.

³¹ —Pe tuhē ti peroho ga a'ero imbohahyavo ga pe nehē penamonhava'ea nhi'ĩpo'ruavo nehē, ei ga judeus'ġa nduvihava'ġa pe.

Igwete ġa ei:

—Torojuka ti ga novĩa, ei ġa. Emo romanosramo pe ndapejukaukari ġa ore ve, ei ġa Pilatos'ga pe. Pehe ti pejuka ga a'ero romanosramo, ei ġa ga pe.

Romanos'ġa o'erame oko te'varuhu hete ġa javo, a'ero ġa ġa kutugi yva rehe ġa mbovya ġa jukavo. Igwete judeus'ġa ei Pilatos'ga pe: “Pehe ti pejuka Jesus'ga romanosramo,” ei ġa. ³² E'i ġa a'ea Jesus'ga nhi'ĩpo'ruavo. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe omanoaġwama yva rehe nahã ti ġa ji jukai javo.

³³ A'ero Pilatos'ga hoa'javi onga pype Jesus'ga mbuhuruka ojipyri.

—Ndehe ko judeus'ġa nduvihavuhetero naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe tuhē erekwaha nanongara? ei ga. Mara'ngu po nahã ojipe'ġa ji mombe'gwovo nde ve ra'e? ei ga ga pe.

³⁵ —Jihi ko nda'ei a'ea, ei ga. Ji ko judeu rũi! ei Pilatos'ga. Ndere'yja'ġa tuhē reki nde pyhy nde rerua ji pyri ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi, ei ga. Marã nderekote'varuhua naerũ? Nde ġanduvihavuhuro tuhē ereko naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

³⁶ —Ji ko vvyakotyve'ġa nduvihava'ġa atyvi, ei Jesus'ga ga pe. Po ji ġanduvihava'ġa ja hamo, a'ero po jireheve'ġa ġa avykyi ji repyga hamo tomondoyme ti ġa ga judeus'ġa nduvihava'ġa po pe javo hamo, ei ga. Ji ko avove'ġa nduvihava'ġa atyvi reki, a'e ji nde ve, ei ga Pilatos'ga pe.

³⁷ A'ero Pilatos'ga ei ga pe:

—Nde ko huvihavuhua tuhē naerũ? ei ga ga pe.

—Nde ere'e katu ji ve nde ko huvihavuhua javo, ei Jesus'ga ga pe. Ajo ji ji'a vvyakotyva'ero kako tamombe'u ti ġa pe a'itituhēva'ea javo, ei ga. Kiroki ġa oko hete a'itituhēva'ea rehe – ġa ġwendu katu nhinhi'iġa a'ero, ei ga ga pe.

³⁸ —Manongara tuhē po a'itituhēva'ea naerū? ei Pilatos'ga ga pe a'ero.

Pilatosva'ea ojukauga Jesus'ga

(Mateus 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

A'ero Pilatos'ga hoa'javi mytu'ē me judeus'ġa pyri.

—Ga ndokote'varuhui'i'i, a'e ji pe me, ei ga. ³⁹ Nahā ji ei pe me kiro a'ero. Kwara nanani Páscoa aporame pe ei ji ve ipyhygipyra'ga rehe. A'ero ji ga mohemukari cadeia hugwi, ei Pilatos'ga ġa pe. Ma'ġa ji amohemuka kiro pe me a'ero? Amohemuka po ti ji pe me Jesus'ga penduvihavuhuhete'ga? ei ga ġa pe.

⁴⁰ —Ga rūi tuhē! ei ġa ohapukaita. Teremohemukari tuhē akoja'ga! ei ġa. Barrabás'ga ti emohemuka, ei ġa Pilatos'ga pe.

Barrabás'ga ko governo movahīve'ga okote'varuhuve'ga.

19

¹ A'ero Pilatos'ga Jesus'ga kupepytera nupanupāukari ipira'javuhuva'ea pyvō. ² Igwete soldados'ġa Jesus'ga rerekomemuapotari. Nurā ġa ipovāpovani yhyppoa hatihūva'ea onhatimaġatuva'ea apovo. Igwete ġa inoġi Jesus'ga akaġa rehe nahā huvihava'ġa akanitara javo tehe. Igwete ġa imongiukari ga pe tapy'ynhapiġwaġahiva'ea nanongara huvihava'ġa omongi javo ga pe. ³ Nahā ġa Jesus'ga rerekomemui u'ua ga pyri.

—Ejory ti judeus'ġa nduvihavuhuhetero, e'iuhu ġa onhi'iġa mondovo ga pe.

Igwete ġa garova petepetegi ga rerekovo. ⁴ Aerē Pilatos'ga hoa'javi mytu'ē me judeus'ġa pyri.

—Pehepia ga, ei ga. Kiro ji ga mbuhurukara'javi pe pyri tapekwaha ti ji'ee'yma ga pe. A'ereki ga ndokote'varuhui'i'i reki, ei Pilatos'ga ġa pe.

⁵ A'ero Jesus'ga heruri tapy'ynhapiġwaġahiva'ea rerekovo. Hatihūva'ea ga gwereko oakaġa rehe ipovanipyra. Igwete Pilatos'ga ei:

—Kiro ki ga u! Pehepia ga! ei ga ġa pe.

⁶ Kiro ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ga repiagi guardas'ġa pavēi. A'ero ġa hapukajahivi javo:

—Ejukauka ga! ei ġa. Embovyruka ga yva rehe!

Igwete Pilatos'ga ei ġa pe:

—Pe tuhē ti pembovy ga jukavo yva rehe, ei ga ġa pe. Ji ki a'e te a'e pe me: Ga ndokote'varuhui'i'i, ei ga ġa pe.

⁷ Igwete judeus'ġa ei ga pe:

—Oreramonha'ea e'i ikwatija hako: “Kiroki ga ombotegwete Tupana'ga –pejuka po pe gaha hamo,” ei ahe hako, ei ġa. Nurā reki ore ga jukaukapotari kiro. A'ereki ga e'i: “Ji ko Tupana'ga ra'yramo ako,” ei ga, ei ġa Pilatos'ga pe.

⁸ A'ea renduvame Pilatos'ga kyhyjihetei mara'ngu po ga Tupana'ga ra'yra'ga tuhē javo. ⁹ Igwete ga hoa'javi ongaruvihava pype javo Jesus'ga pe:

—Mome ahe tuhē nde naerū? ei ga ga pe.

Emo Jesus'ga nonhi'iġi ga pe. ¹⁰ Igwete Pilatos'ga ei ga pe:

—Nerenhi'iġihū nde ji ve? ei ga. Nderekwahavi tuhē nde jipopoakara naerū? Ganduvihavamo ji erame ġa pe po ti ġa nde mohemi nehē, ei ga. Ji erame ġa pe po ti ġa nde kutugi yva rehe nde jukavo nehē, ei ga Jesus'ga pe.

¹¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

–Tupana'ga nde mbopopoakaramame jate po nde popoakaramo ji jukavouka ġa pe, a'e ji nde ve, ei Jesus'ga ga pe. Nurã kiroki ga ji mondouka nde ve – nde hohe'i tehe ga rekote'varuhui a'ero, ei ga ga pe.

¹² A'ero Pilatos'ga ei oyvyteri pe: “Tamohemuka tuhẽ ti Jesus'ga.” Judeus'ga okwaha a'ea. Nurã Pilatos'ga horame ġa pyri ġa hapukajahyahivi ga pe:

–Ga mohemukaramame po ti nde nderekokatua'javi nhanderuvihavuhu'ga pe César'ga pe. A'ereki Jesus'ga e'i tehe: “Jihi ko ġanduvihavuhuhetero,” ei ġa. Nanongara'ġa ko omovahĩ César'ga. Jesus'ga mohemukara renduvame po ti César'ga nhimboahihetei nde ve a'ero nehẽ, ei ġa Pilatos'ga pe.

¹³ A'ea renduvame Pilatos'ga Jesus'ga mbuhurukari onga hugwi. Igwete ga apygi juizes'ġa apykava rehe oina – perope ġa omondo itapereuhua yja rehe inoġa. Judeus'ga nhi'igimo pevova'ea rera ko Gabatá. ¹⁴ Kiro ko sexta-feira. A'ea rupi judeus'ġa omboavujikwe mbatera toryva rupiara Páscoa rupiara. Ahaji katu Pilatos'ga apygi a'ero, ta'e ti kiro gareaporoġita pe javo judeus'ga pe.

–Pehepia te pejuvihavuhuhete'ga! ei ga Jesus'ga repiuka ġa pe.

¹⁵ Emo ġa hapukajahyivuhui javo ga pe:

–Embovyruka ga! ei ġa. Embovyruka ga! Ejukauka ga yva rehe! ei ġa ga pe.

–A'iti re po ti ji ga mbovyrukari ga jukavouka penduvihavuhuhete'ga nehẽ? ei Pilatos'ga ġa pe javo.

–César'ga jate ko oreruvihavuhu'ga! ei ġa ga pe. Ndorogwerekoi ore ojipe'ga oreruvihavuhuro, ei ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa ga pe javo.

¹⁶ A'ero Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari ġapo pe soldados'ġa ti tokutu ga yva rehe ga mbovya javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovya

(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷ Igwete soldados'ġa Jesus'ga rerohoi a'ero cidade hugwi. Gajati'yva rehe ġa herohoukari ga pe yva gajukahava rupiara. Aerẽ ġa Jesus'ga rerovahemi vytyra rehe. Vytyra rera ko Aheapindava. Judeus'ga e'i jupe Gólgota.

¹⁸⁻²³ Pevo ġa Jesus'ga rerovahemi hekyita gapira ga hugwi. Igwete ġa ga kutugi a'ero yva rehe ga mbovya ga mo'ama ga jukavo. Ojikwe Pilatos'ga okwatijarukaripe yva raygwera rehe. Igwete ga imondoukari ikutugauka Jesus'ga arimo. Nahã i'ei ikwatijara: “Agwa'ga ko Jesus'ga Nazarépeve'ga. Ga ko judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga,” e'i ikwatijara yva raygwera rehe. Pilatos'ga okwatijaruka a'ea judeus'ġa nhi'igimo. Okwatijaruka ga romanos'ġa nhi'igimo no. Okwatijaruka ga gregos'ġa nhi'igimo no. Igwete Pilatos'ga imondoukari yva raygwera ikutugauka yva rehe Jesus'ga arimo. A'ero he'yjuhuve'ġa nhi'igi jupe judeus'ġa. A'ereki ira'agwe Jesus'ga kutuhava cidade hugwi. A'ero ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa ei Pilatos'ga pe novã:

–Terekwatijarukari: “Ga ko judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga,” ei ġa ga pe. Nahã ekwatijaruka: “Agwa'ga e'i ojive: ‘Ji ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero’.” A'ea ekwatijaruka inoġa hehe, ei ġa Pilatos'ga pe novã.

Emo Pilatos'ga e'i ġa pe:

–Na tu ve te nhirembikwatijarukaragwera, ei ga.

Igwete soldados'ġa Jesus'ga kutugi yva rehe ga mbovya ga mo'ama ga jukavo. Igwete ġa mokonhava'ea mbojogwovai Jesus'ga rehe ahe mo'ama ojipea rehe yva rehe. Jesus'ga ahepyteri pe o'ã.

Aerẽ soldados'ġa ipyhygi gapira ima'eamo ojohupeupe. Quatrove'ġa onhinanhinani ipyhygi ojipeji gapira ojive. Aerẽ ġa ojipea ipyhygi nimbojaha-viva'ea kirojateva'ea. ²⁴ Igwete ġa ei ojohupe:

—Kia ti timbotararagyme, ei ġa ojohupe. Manamo po ti nhande herekoi gapira nehē? ei ġa. Timombo'ri ti ita'java'ea herekohavamo, ei ġa ojohupe.

Nurã ġa imombo'ri gapira rehe. Nahã soldados'ġa ndekoi tapy'ynhapira rehe a'ero. Oma'ema'ē ġa Jesus'ga pira ga nhi'ġpo'ruavo a'ero. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoġwenonde Cristo'ga nhi'ġgaġwama hako. Nahã Cristo'ga ei:

“Oma'ē ġa jipira ojohupe,” ei ga.

“Ojipea rehe ġa imombori ita'java'ea,” ei ga.

Ikwatijara omombe'u ganhi'ġgaġwama hako. Na tuhē reki soldados'ġa ndekoi gapira rehe a'ero ipojoykavo ojive ikwehe.

²⁵ Kiro Jesus'ga o'yembora repiagi. Pevo ahe ami Jesus'ga kutuhava pyri. Jesus'ga yembora irūhēa pevo o'ã ahe pyri no Mariahēa no – kiroki hēa Clopas'ga rembirekohēa. Maria Madalenahēa pevo o'ã ġa pyri no. ²⁶ Kiro Jesus'ga o'yembora repiagi a'ero ġwemimbo'ehara'ga reheve ġwemiarōhara'ga reheve. A'ero ga ei o'yembora pe:

—Ha'i, ei ga. Gaha po ti oko ndera'yra ja nehē ji py'rovo nehē, ei ga ahe ve.

²⁷ Ġwemimbo'ehara'ga pe ga ei a'ero:

—Hēa po ti oko ndehya ja nehē, ei ga. Ereko katu ti hēa a'ero eyhēaramo, ei Jesus'ga ga pe.

A'ero garemimbo'ehara'ga ahe rerohoi ġwonga pe. Igwete ga ahe repiakatui jipi.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸ Aerē Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Anhi'ġpo'ru pa ji Tupana'ga kiro,” ei ga. Kirē ga ei:

—Jiygwei ji.

A'ea erame ga onhi'ġpo'ru ahe. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve Cristo'ga ygwejaġwama mombe'gwovo hako.

²⁹ Ġwereko pevo vinho tajahiva'ea ya'ia pype. A'ero ġa ipyhygi jyruhuva'ea imondeva vinho pype ipimombyga yvyra rehe hissopo rehe. Igwete ġa imbovyri imondovouka Jesus'ga juru pe topyte ti ga javo. ³⁰ Ipyterame Jesus'ga ei a'ero:

—Anhi'ġpo'ru pa ji, ei ga.

A'ero ga nhova'apyni omanomo.

Oykikutu ahe Jesus'ga

³¹ Aerē judeus'ġa nduvihava'ġa hoi javo Pilatos'ga pe:

—Emopenuka ti yvareheve'ġa netymakaġa tomanoġatu ti ġa, ei ġa ga pe. A'ero po ti ġa ahera'oa mbojyvi herogwovo nehē, ei ġa ga pe.

E'i ġa a'ea Pilatos'ga pe. A'ereki a'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava ġa pe. Ndopotari ġa ahera'oa mo'amipyra yva rehe sábadu rupi oporavykye'yma rupi. A'ereki a'ea ko huvihahetea ġa pe sábadu Páscoa rekoro ġwaramo. Nurã ġa hoi javo Pilatos'ga pe tomopenuka ti ga ġanetymakaġa ġa jukavouka javo. ³² A'ero Pilatos'ga soldados'ġa mondoukari yvareheve'ġa pyri. Igwete ġa hoi Jesus'ga aherovaive'ga retymakaġa nupamo imopena. Kirē ġa hoi ojipe'ga pyri Jesus'ga rovai garetymakaġa nupamo imopena.

³³ Urame Jesus'ga pyri ġa ei reki:

—Omano jipe po ahe ra'e, ei ġa.

Nurã ġa nomopeni Jesus'ga retymakaġa. ³⁴⁻³⁷ Emo soldado'ga Jesus'ga ykikutugi ta'akwara pyvō. Kiro gara'oa hugwi turi garekoa yhya pavēi. Imopene'ymame Jesus'ga kaġa soldados'ġa onhi'ġpo'ru ahe. A'ereki nahã Tupana'ga okwatijaruka ahe ve imombe'uuka hako.

“Nomopeni'i'i po ti ġa gakaġa nehē,” e'i ikwatijara hako.

Ojipea Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Gwepigwepia po ti ġa ġwembikutuhara'ga nehē,” e'i ikwatijara hako.

Kiroki ga omombe'u kiro pe me – gaha gwepia tuhē Jesus'ga manoagwera ikwehe. Omombe'u ga kiro pe me taperovia ti javo. Omombe'u katu ga. Okwaha hete ga a'ea a'itituhēva'ea ji amombe'u javo.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸⁻³⁹ Aerē José'ga hoi javo Pilatos'ga pe. Cidade de Arimatéia pe José'ga ruvi. Ojiko nhimi ga Jesus'ga rehe. A'ereki ga okyhyji judeus'ġa nduvihava'ġa hugwi. Igwete ga hoi javo Pilatos'ga pe.

–Tarohe ti Jesusva'ea ra'oa, ei José'ga ga pe.

–Kwa, ei Pilatos'ga. Eroho ti a'ero, ei ga ga pe.

A'ero ga hoi Jesus'ga ra'oa pyri Nicodemos'ga pavēi – gaha ymya oho Jesus'ga pyri ga repiaga ypytunimo raikwehe. Nicodemos'ġa gweroho perfume apopyra ojupi. Japopyra ko mirra mohaġa'java'ea aloés pavēi yvahugwiva'ea memei. He'yiva'ea ġa gweroho trinta e cinco quilos. Ipohyi hete japopyra. A'ero ġa hoi ipyhyga Jesus'ga ra'oa. ⁴⁰ Igwete ġa a'ea imamani tapy'ynhapipyryva pyvō imondovo perfume apopyra tapy'ynhapira pype inoġa. A'ereki nahā judeus'ġa omboavujikwe ahera'oa jipi ahetyma renonde.

⁴¹ Ira'agwe tuvi itymipyra Jesus'ga jukahava hugwi. Gwereco pevo itaruvihavuhua kwaruhua ahetyhavamo. Ndogwerecoangavi ve ahera'oa ipype.

⁴² Ira'agwe ġwaramo José'ġa Jesus'ga ra'oa rerohoi pevo imondovo inoġa ipype. A'ereki ġaporavykye'yma sábadu u ġwerĩ.

20

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-8; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

¹ Domingo rupi ppyhajive Maria Madalenahēa hoi itaruvihavuhua kwaruhu pe hepiaga – perope ġa ono Jesus'ga ra'oa. Nako'eġatui ve hēa horame. Igwete hēa hepiagi itauhua ikwaruhua rovapytymbava.

–Ope'auhu ġa itauhua jurukwara hugwi! ei hēa.

² Igwete hēa jivyri onhana ua tamombe'u ti Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe javo. A'ero hēa ruri Simão Pedro'ga pyri ojipe'ga pyri no Jesus'ga remiarōhara'ga. Igwete hēa imombe'ui ġa pe.

–Gwenohē po ġa nhandepojoykahareteva'ea ra'oa ikwaruhua hugwi raji'i, ei hēa. Ore ndorokwahavi kiro ahenoġagwera, ei hēa ġa pe.

³ Nurā Pedro'ga hoi ojipe'ga pavēi ogwovo itakwaruhu pe hepiaga. ⁴ Onha memei ġa ojogwerogwovo. Ojipe'ga koji'i tehe onha Pedro'ga hohe ogwovo. Igwete ga vahemypyri ikwaruhu pe. ⁵ A'ero ga apyni tapy'ynhapipyryva repiaga ipype. Emo ga ndoki ipype. ⁶ Kiro Simão Pedro'ga vahemi ga reviri okiavo ipype. Igwete ga hepiagi tapy'ynhapipyryva no. ⁷ Pevo tuvi Jesus'ga akaġa mamanipyra no. A'ea ko irupe'i tuvi tapy'ynhapipyryva hugwi onhimamana oina. ⁸ Kiro ojipe'ga reki ipype a'ero hepiaga – kiroki ga urypy ikwaruhu pe novīa. Igwete ga hepiagi herovia Jesus'ga kwerava. ⁹ A'ea rupi onhimi ve ġa pe ikwatijara remimombe'ua. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i jipe: “Okwerava'ja tuhē po ti ga omanoa hugwi nehē,” e'i ikwatijara hako. Emo a'ea onhimi ve ġa pe. ¹⁰ Igwete ġa jogwerojivyra'javi onga pe a'ero ojogweroquva.

Jesus'ga ojipiuka Maria Madalena'ea pe

(Mateus 28.9-10; Marcos 16.9-11)

11 Aerē Maria Madalena hēa hoa'javi ojehe'gwovo o'ama mytu'ē me ikwaruhua pyri. Ojehe'orame hēa nhova'apyni hepiaga ikwaruhua pype. 12 Igwete hēa mokonha'ga ndepiagi pevo Tupana'gapyrive'ga. Tigahivuhu gapira. Oapy ga oina Jesus'ga noḡagweri pe. Ojipe'ga oapy Jesus'ga akaḡagweri pe. Ojipe'ga Jesus'ga pyagweri pe oapy oina. 13 Igwete Maria hēa ga ndepiagi. A'ero ga ei hēa pe:

—Kui'i, maraname nde jehe'oi?

—Gwenohē ga jipojy kahareteva'ea ra'oa, ei hēa. Ji ndakwahavi ahenogagwera a'ero, ei hēa ga pe.

14 Onhi'igirē hēa jirovagi Jesus'ga repiaga novīa ga mombaragwahave'yma.

15 Igwete ga ei hēa pe o'ama:

—Kui'i, gara rehe nde jehe'oi e'ama? Ma'ga nde ereheka naerū? ei ga hēa pe.

Igwete hēa etehei oyvyteri pe: “Ga ko itymipyra repiakatuhara'ga.” Nurā hēa ei ga pe:

—Po nde ahera'oa rerohoi raji'i emombe'u ti ji ve ahenogagwera taroho ti a'ero, ei hēa ga pe.

16 —Maria, ei Jesus'ga hēa pe.

Kiro hēa jirovapavi ga koty ga repiakatuavo.

—Raboni, ei hēa ga pe. (A'ea judeus'ga e'i ombo'ehara'ga pe.)

17 —Tajipyhygi, ei Jesus'ga hēa pe. A'ereki ji ndajiupiri ve jiruva'ga pyri, ei ga. Eho ti nhiirū'ga pyri nhiremimbo'ehara'ga pyri. Emombe'u ti nhinhi'iga ga pe tokwaha ti ga javo, ei ga. Kiro po ti ji jiuipiri jiruva'ga pyri ḡanduvete'ga pyri. Gaha ji ambohete Tupana'ga. Gaha ga ombohete no, ei ga. Emombe'u ti ga pe tokwaha ti ga jihoaḡwama ga pyri, ei Jesus'ga hēa pe.

18 Igwete Maria Madalena hēa hoi Jesus'ga remimbo'ehara'ga pyri javo.

—Ahepia ko ji nhandepojy kaharete'ga ko! ei hēa ga pe.

Igwete hēa imombe'upavi Jesus'ga nhi'iga ojive.

Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe

(Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49)

19 A'ea rupi jitehe domingo rupi Jesus'ga remimbo'ehara'ga ndekoi onhi-mono'oḡa onga pype ypytunimo. Hovapytymba katu ga. A'ereki ga okyhyji hete judeus'ga nduvihava'ga hugwi. Emo Jesus'ga uhu o'ama ojipiuka gapyteri pe.

—Tu katu ti pepy'a, ei ga ga pe.

20 Onhi'igame ga pe ga hepiukari opokutugagwera oykikutugagwera reheve. Ga repiagame ga ndoryndoryvamo a'ero. 21 Kiro Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Tu katu ti pepy'a, ei ga. Jiruva'ga ji mbuhuruka avo ikwehe tomombe'u ti ga nhinhi'iga javo ji ve ikwehe. Na jitehe po ti ji pe mondoukari nehē no tapemombe'u ti nhinhi'iga ojipe'ga pe nehē no, ei ga ga pe.

22 A'ero ga ipyi ga ndehe.

—Kiro ji imondoī Tupana'ga ra'uva pe me. Peko ti a'ea rehe a'ero, ei ga ga pe. 23 Po ti pe ei ojipe'ga pe Tupana'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi javo, a'ero ga imombori tuhē ga hugwi, ei ga. Po ti pe ei ga pe Tupana'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi javo, a'ero ga nomombori tuhē, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga ojipiuka Toméva'ea pe

24 Ojipe'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduvi pevo jara'ga pyri Jesus'ga jipiukarame ga pe. O Gêmeo ei ga ga pe Tomé'ga pe. 25 Igwete jara'ga ei ga pe:

—Orohepia ore Jesus'ga oji'i, ei ġa imombe'gwovo ga pe novĩa.

E'ia'jaa'ja ġa ga pe novĩa. Emo ga ndogweroviarihu ġanemimombe'ua ojive. Igwete ga ei ġa pe:

—Ji tahepia na'ē ti itaju'ia rembikutugagwera gapo pe, ei ga. Tamondo na'ē ti nhipūa itaju'ia rembikutugagwera rehe. Tapo'ē na'ē ti gaykikutugagwera pype, ei ga. Nhipo'ēe'ymame po ti ji ndaroviaru tuhē gakwerava'java nehē, ei Tomé'ga ġa pe.

²⁶ Irūa domingo rupi Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimono'oġa'javi onga pype. A'ea rupi Tomé'ga rekoi ġa pyri a'ero. Gwovapytymbava'ja ġa onga novĩa. Emo Jesus'ga uhu o'ama ġa pyri ojipiukara'java ġa pe.

—Tu katu ti pepy'a, ei ga ġa pe.

²⁷ Igwete ga ei:

—Tomé, embuhu ti epūa jipokutugagwera repiaga, ei ga. Epo'ē ti jiykikutugagwera pype. Erovia tuhē ti jikweravagwera a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²⁸ A'ero Tomé'ga ei ga pe:

—Nde ko jipojykaharetero tuhē! Tupanamo tuhē ko nde! ei ga. Orombohete ji nde, ei ga.

²⁹ —Ji repiaga ġwaramo nde heroviaru a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Emo pyry hete jirepiage'yve'ġa pe ġa heroviarame ojikoga ji rehe, ei ga.

Okwatija ahe toko ti ġa Tupana'ga pyri javo

³⁰ Jesus'ga oapoapo hete ahemonhimomby'ava'ea ġwemimbo'ehara'ġa pyteri pe jipi. Ji namombe'upavi ikwatijarame agwa. ³¹ Kia ki a'e te ji akwatija taperovia hete ti Jesus'ga rekohava javoji. A'ero po ti pe ei: “Ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo. Ga ko Tupana'ga ra'yramo tuhē,” pe'e po ti pe ga pe. Akwatija ji pe me tapendeaporoġita pyahu ti no pejikogame Jesus'ga rehe. A'ero po ti pe ndekoi avuirama yvagi pe Tupana'ga pyri nehē.

21

Jesus'ga ojipiuka seteva'ea pe

¹ Aerē Jesus'ga jipiukara'javi ġwemimbo'ehara'ġa pe a'ero okweravirē omanoa hugwi. Ypiahu pe Tiberiades pe ga jipiukara'javi ġa pe. Nahã a'ero.

² Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ojogwereko ojogwerojuva: Simão Pedro'ga, Zebedeu'ga ra'yra'ġa, Tomé'ga no – ga pe ġa ei o Gêmeo. Natanael'ga oko ġa pyri no – gaha u cidade de Caná pe Galiléiapeve'ġa gwyrri pe. Mokonha'ġa ojogwereko ġa pyri no. ³ Igwete Simão Pedro'ga ei ġa pe:

—Koro ji hoi imombo'a pira mboahava, ei ga.

—Toroho ti nde rupi, ei jara'ġa ga pe.

Igwete ġa jogwerohoi onhinhaġa yharuhua pype ojogwerogwovo. Nombo'ari'i'i reki ġa imoġo'eamo. ⁴ Kwara po'rirame Jesus'ga jipiukari o'ama yembe'yi pe. Emo garemimbo'ehara'ġa nonhimombaragwahavi ve ga rehe. ⁵ Igwete ga ei ġa pe:

—Napembo'ari pe mo? ei ga.

—Norombo'ari ore, ei ġa.

⁶ —Pemombo ti pejovai pytera koty, ei ga. A'ero po ti pe imbo'ari nehē, ei ga ġa pe.

A'ero ġa imombori ojovai pytera koty. Kiro ġa nombo'ava'javi pira mboahava yharuhua pype a'ero. Tegwete ġa pe. A'ereki ipohyi hete ġa pe pirare'yjuhua rerekovo ġwaramo. ⁷⁻⁸ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga garemiarõhara'ga ei Pedro'ga pe:

—Nhandepojykaharete'ga ko kiro oko, ei ga.

A'ea renduvame Simão Pedro'ga imongi opira i'arimova'ea nhapytiam ojihe. A'ereki ġa imbo'arame gwekyi opira. Igwete ga pori y pe ua. A'ereki ġa ira'agwe u yembe'yva hugwi cem metros. Igwete jara'ġa nduri yharuhua pype imoatamo pira mboahava herua pirahetehua reheve. ⁹ Jesus'ga omoka'ē pira tatapynha pyvō o'ama yembe'yi pe. Pão ga gwereko no. Igwete ġa nduri o'eamo yhara hugwi hepiaga. ¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peru ti mo penhimimbo'aripyra, ei ga ġa pe.

¹¹ Kiro Simão Pedro'ga henohemi herohyryryga imboahava herua yembe'yi pe. Tynahē hete imboahava pirahetehua rerekovo. A'ereki he'yjuhu pira cento e cinquenta e três. Huvihaviha hete pira. Emo pira mboahava ndotorogi reki. ¹² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—He pejijo i'gwovo mo, ei ga.

Garemimbo'ehara'ġa opojihu javo ga pe manamo nde javo. A'ereki ġa okwahavipe ga ko nhandepojykaharete'ga javo. ¹³ Igwete Jesus'ga hoi ipyhyga pão pira moka'embyra reheve ima'eamo ġa pe.

¹⁴ Três kiro Jesus'ga jipiukara'javi ġwemimbo'ehara'ġa pe a'ero okweravirē omanoa hugwi.

Jesus'ga onhi'ĩ Pedrova'ea pe

¹⁵ Ga i'upavirē Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe João'ga ra'yra'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Enhimombe'u ti kiro ji ve. Jara'ġa hohe'i tehe nde ji arōhetei? ei ga ga pe.

—Na tuhē. Ji ko oroarō hete nde, ei ga. Nde erekwaha nhiremiarōhetea, ei ga Jesus'ga pe.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Nahã ti a'ero. Ovelhas repiakatuhara'ġa gwepia katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ehapia katu jireheve'ġa mbojikoheteavo ji rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁶ Kirē Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Simão, ji arō hete nde? ei Jesus'ga ga pe.

—Oroarō hete ko ji ndehe. Nde erekwaha nhiremiarōhetea, ei Simão Pedro'ga.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Hepiakatuhara'ġa gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ereko katu jireheve'ġa mbo'eavo nhinhi'igã rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁷ Kirē Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Simão, ji arō hete nde?

A'ero Simão Pedro'ga rekoveveuhuro a'ea ero ġwaramo ojive. A'ereki três vezes Jesus'ga ea'jaa'javi ga pe: “Ji arō hete nde?” Nurã ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, erekwaha pa nde mbatera. Nde erekwaha nhiremiarōhetea! ei ga Jesus'ga pe.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Hepiakatuhara'ġa gwepia katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ehapia katu jireheve'ġa mbojikoheteavo ji rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe. ¹⁸ Amombe'u katu tuhē ji nde ve: Evoja'irame nde eremongi epira egwovo enhimimbota-rimova'ea rupi ekovo raikwehe, ei Jesus'ga ga pe. Aerē exava'erame po ti nde epoa pyhoi nehē. A'ero po ti ojipe'ga nde kwari nde rerogwovo nehē – perope nde nderehopotari, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁹ Ga manoaġwama pe Jesus'ga ei. Omombe'u ga ga pe nahã po ti nde manoi nehē javo.

—Nde manorame po ti ojipe'ġa ei nehē: “Simão Pedrova'ea ndopohiri Tupana'ga hugwi omanorame pyry hete Tupana'ga ji ve javo,” e po ti ġa

nde mombe'gwovo nehẽ, ei ga. Nahã po ti nde hepiukari Tupana'ga ruvi-havuhuhetea ġa pe emanorame nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Kirẽ Jesus'ga ei ga pe:

–Eko tuhẽ ti nhiremimbotarimova'ea rupi nehẽ, ei ga Pedro'ga pe.

Pedrova'ea e'i Jesus'ga pe: Marã po ti ga rekoi nehẽ?

²⁰ A'ero Simão Pedro'ga jirovagi ojipe'ga repiaga. A'ereki ġa ndeviri ga ruri Jesus'ga remiarõhara'ga – gaha ojity Jesus'ga pyri ġa i'urame ojogwerojuva Jesus'ga manoa renonde ikwehe. A'ea rupi ga ei Jesus'ga pe ikwehe: “Jesus, ma'ġa pe nde ei: ‘Kiro po ti ga ji mondoukari ġapo pe topyhy ġa ga javo?’” ei ga Jesus'ga pe ikwehe. ²¹ Kiro Pedro'ga jirovagi akoja'ga repiaga ga rurame ojiviri. A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

–Oro ga, marã po ti ga rekoi aerẽ nehẽ naerũ? ei ga.

²² Igwete Jesus'ga ei ga pe:

–Ji ipotarame po ti ga rekoji jirura'java repiaga nehẽ, ei ga. Maranuhũ nde rekoi a'ea rehe naerũ? Ndehe ti eko nhiremimbotarimova'ea rupi, a'e ko ji nde ve, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

²³ Aerẽ Jesus'gareheve'ġa imonhimoanhani javo tehe ojipe'ġa pe.

–Akoja'ga po ti nomanoi nehẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ga, e'ie'i tehe ġa.

Emo Jesus'ga nde'i reki: “Nomanoi po ti ga nehẽ.” Nahã ga e'i: “Ji ipotarame po ti ga rekoji jirura'java repiaga nehẽ. Maranuhũ nde rekoi a'ea rehe naerũ?” A'ea Jesus'ga ei ga mombe'gwovo Pedro'ga pe.

²⁴ Akoja'ga – ga pe ġa e'i tehe nomanoi po ti ga javo – gaha omombe'umbe'u pa Jesus'ga reaporoġita. A'ea jitehe ga okwatijatija inoġa. Orokwaha tuhẽ ore a'iti tuhẽ garemimombe'ua javo, a'e ji.

²⁵ Gwereco hete ojipea Jesus'ga rembiapoagwera onhimongyavo. Po ti ahe ikwatijapavi garembiapoagwera a'ero po ti yvya koty ndohypavi aherembik-watijara rehe nehẽ ovuhu, a'e ji.

JESUS'GA MOIRŪHARAVA'EA REAPOROGITA

Atos dos Apóstolos

¹ Teófilo, ymya ypy ji ikwatijari nde ve imondovo ikwehe. Igwete ji imombe'upavi nde ve Jesus'ga rekohava ga ruvame avo yvya koty ikwehe. Garemimbo'eagwera ji amombe'u no ikwehe. ²⁻³ Garupiragwera yvagi pe ji amombe'u no.

Omanorē Jesus'ga kwerava'javi raikwehe. A'ero ga ikwahavukavukari okwerava ġa pe – kiroki ġa ga omo'emo'ē ojive omoirūharamo. He'yjuhu ġakira rupi quarenta dias rupi ga jipiukaukari ġa pe okovo ġa pyri. Igwete ga ġa mbo'embo'ei Tupana'ga ra'uva popoakarimo. “Nahanahã a'ero Tupana'ga rekorame ġanduvihavuhuhetero,” ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. ⁴ Aerē okorame ġa pyri Jesus'ga ei ġa pe no:

–Tapehoi na'ē ti cidade de Jerusalém hugwi, ei ga ġa pe. Amombe'u ko ji pe me jiruva'ga nhi'igagwera ikwehe. A'ereki ymya Tupana'ga e'i hako: “Tamondo ti jira'uva ġa pyri nehē,” e ko jiruva'ga hako, ei ga ġa pe. Tapehoi na'ē ti a'ero gara'uva imboha'uva, ei Jesus'ga. ⁵ João Batistava'ea oko ġa pavēi ġa mobatizauka yhya pyvō ikwehe. Emo nambegwehetei po ti Tupana'ga oko pe pavēi gwa'uva mondouka pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype

⁶ Aerē Jesus'ga moirūhara'ġa jatykatykaa'javi Jesus'ga pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

–Jesus, aġwamo nde rekorame huvihavuhuhetero po ti nhande israelitas-ramo hajiheve'ġa mondomondoa'javi nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

⁷ Igwete Jesus'ga ei:

–Jiruva'ga ġwemimbotarimo omongo ymyava'ea aerēva'ea no, ei ga. Ga ndokwahavukari reki a'ea pe me, ei ga ġa pe. ⁸ Gara'uva po ti uhu pe pyri pe pojykavo nehē. Nahã po ti Tupana'ga pe mbopopoakarukari tomombe'u ti ġa Jesus'ga ojipe'ġa pe javo nehē, ei Jesus'ga. Ji mombe'u ti a'ero Jerusalém me Judéiapeve'ġa gwyri pe nhaporemonehē, ei ga. Samariapeve'ġa gwyri pe ti ji mombe'u nehē no irupeheteve'ġa gwyri pe nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹ Ga nhi'igirē Tupana'ga ga rupiri ga mondovo ojipyri yvagi pe. Ojovavu ġa hepiaga gahoa. Yvaġatiġa pype ga hoi ogwovo. A'ero ġa ndohepiaga'javi ga. ¹⁰ Ga horame ġa gwepia hete yvaga novia Jesus'ga moirūhara'ġa. Nanime mokonha'ġa jipiukari ġa pe o'ama ġa pyri. Ipitigahivuhu ġa okupa. ¹¹ Igwete ġa ei Jesus'ga moirūhara'ġa pe:

–Galiléiapeva'ero maranuhūrame pe hepiaguhui yvaga pejjupa? ei ġa ġa pe. Akoja'ga – kiroki ga Tupana'ga gwupi yvagi pe pe hugwi – ga jitehe ti ojivyra'ja ua kokoty nehē Jesus'ga, ei ġa. Pehepia pe gahoa. Nahã ti ga jivyra'javi nehē no, ei ġa Jesus'ga moirūhara'ġa pe.

Judas Iscariotesva'ea rakykwepoharava'ea

¹² Aerē Jesus'ga moirūhara'ġa jivyri vytyruhua hugwi monte das Oliveiras hugwi – perope oliveiras ndyvuhua u. A'ero ġa hoi cidade de Jerusalém me. A'ereki Jerusalém ko ira'agwe um quilômetro monte das Oliveiras hugwi. ¹³ Ovahemame ġa hoi onga jo'ari pe – perope ġa opytaahi'vi upa. Pevo ġa ndekoi Pedro'ga, João'ga, Tiagova'ea, André'ga, Filipe'ga, Tomé'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'yra'ga. Simão'ga zelote'ga pevo oko no Judas'ga pavēi – kiroki ga Tiago'ga ra'yra'ga. ¹⁴ Igwete

ġa jatykatykai jipi onhi'igā Tupana'ga pe ojihe'ae'a kunhangwera'ġa pavēi. Jesus'ga yembora Mariava'ea oko ġapyteri pe Jesus'ga irū'ġa no.

¹⁵ Ojipea rupi ġa jatykaa'javi onhimongyavo Jesus'gareheve'ġa. He'yjuhu ko ġa cento e vinte. A'ero Pedro'ga po'ami ġapyteri pe. ¹⁶ Igwete ga ei ġa pe:

–Nhiirū, ymyahū ko Tupana'ga ra'uva okwatijaruka Daviva'ea pe hako, ei Pedro'ga ġa pe. A'ero Daviva'ea ikwatijari aerēva'ea Judasva'ea mombe'unhoġwenondeavo hako – kiroki ahe soldados'ġa nderoho Jesus'ga pyhygauka ikwehe, ei ga. Judasva'ea oko tuhē Daviva'ea nhi'ipo'ruavo, ei Pedro'ga ġa pe. ¹⁷ Judasva'ea ko orepyteripeva'ero oko novīa. A'ereki Jesus'ga ore mo'ē ji mombe'u ti ojipe'ġa pe javo, ei ga ġa pe.

(¹⁸ Judasva'ea opyhyguka Jesus'ga ikwehe. Igwete ġa ikwepygi itambere'ia imondovo ahe ve garekote'varuhuva'ea rehe Jesus'ga pyhygukara rehe. Kia pyvō Judasva'ea ipyhygukari kohotehea. Igwete ahe hoi pevo ojijugwa ojijuvyga ojijukavo. A'ero ahe hiri. Aherevega ipugi ojikavo. A'ero ihembavi aheryhea ahe hugwi. ¹⁹ Jerusalēmmeve'ġa nhaporemō okwaha pa ahemanoa ikwehe. Igwete ġa inoġi Aherekoa gwyrā kohoa rehe. Aceldama ei ġa jupe onhi'igimo.)

Koji'i Pedro'ga ei Jesus'gareheve'ġa pe ġa jatykaramē:

²⁰ –Igwete Daviva'ea ikwatijari aerēva'ea Judasva'ea mombe'unhoġwenondeavo inoġa hako, ei ga. Salmos ko Daviva'ea rembikwatijara rera, ei ga. Nahā ahe ei ikwatija Judasva'ea mombe'gwovo hako.

“Tipypiaryme po ti aherongagwera oina.

Tuvyme ti ġa ipype javoji nehē,” ei aherembikwatijara, ei Pedro'ga ġa pe.

Ojipea ahe ei ikwatija no:

“Ojipe'ga ti toporavyky aherakwepoharamo a'ero nehē,” ei aherembikwatijara, ei ga.

²¹⁻²² –Nurā ji ei kiro pe me, ei Pedro'ga ġa pe. Ojipe'ga ti toko ore pavēi a'ero tomombe'u ti ga Jesus'ga kweravagwera ore pavēi, ei ga. Nahā ko garekoagwera: Ga oko ypy ore pavēi João Batistava'ea ġa mobatizaramē ikwehe. Ojikoty'a ga ore pavēi avuirama Jesus'ga rekorame orepyteri pe ore rerekovo ikwehe. Okoji ga ore pavēi hepiaga Tupana'ga Jesus'ga rerohorame yvagi pe no, ei Pedro'ga ġa pe. Nanongara'ġa ti toko ore pavēi Judasva'ea rakykwepoharamo nehē, ei ga ġa pe.

²³ Henduvame ganhi'igā ġa nanongara'ġa mo'ememei José'ga Matias'ga no. Ojipea ko José'ga rera Barsabás. Justo garera no. Jara'ga ko Matias'ga.

²⁴⁻²⁵ A'ero ġa nhi'igī javo opojoykaharete'ga pe Tupana'ga pe.

–Ndehe erekwaha pa ahereaporoġita, ei ġa ga pe. Ma'ġa nde erēpota ġandekoa ore pavēi a'ero? Ehepiuka ga ore ve toporavyky ti ga nemoirūharamo okovo nehē, ei ga. A'ereki Judasva'ea opohi oporavykya hugwi kirē ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei ġa. Ekwahavuka ore ve a'ero enhimimbotarimove'ga, ei ġa Tupana'ga pe.

²⁶ Igwete ġa ikwatijari Matias'ga rera ita'ia rehe. Ojipea rehe ġa ikwatijari José'ga rera. A'ero ġa inomemei ita yru'ia pype imoġwyġwyma. Kiroki ita jypya ohi jugwi – a'ea gwereko Matias'ga rera. A'ero Matias'ga rekoi Jesus'ga moirūharamo. Nurā gamoirūhara'ġa ndekoa'javi dozeramo.

2

Tupana'ga ra'uva ruragwera Jesus'gareheve'ea pyri

¹ Aerē toryva rupi Pentecostes rupi ġa jatykapavi onga pe – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe. ² Kotihī ġa henduvi vvyruhua'java'ea ipopoakava'ea. Kiro turi

yvaga hugwi onga pype imotynahema – perope ġa õi. ³ Igwete ġa hepiagi tata'java'ea. Kiro turi oja'oga ġa ndehe nhaporemo o'a. ⁴ Igwete Tupana'ga ra'uva ġa pojykapavi ġa nderekovo katu. Igwete a'ea ġa monhi'igukari hajihejiheve'ġa nhi'igimo.

⁵⁻¹² Henduvame he'yjuhuve'ġa jatykatykai judeus'ġa. Ga ko pevo u Jerusalém me Tupana'gareheve'ġa. Hajihejiheve'ġa gwyra hugwi nhaporemo ġa nduri upa. Ga ko Pártiapeve'ġa gwyrripeve'ġa. Ojipe'ġa ko Médiapeve'ġa gwyrripeve'ġa. Ojipe'ġa Elãomeve'ġa gwyrripeve'ġa, Mesopotâmiapeve'ġa gwyrripeve'ġa no Judéiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Capadóciapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Pontopeve'ġa gwyrripeve'ġa, Ásiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Frigiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Panfíliapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Egitopeve'ġa gwyrripeve'ġa, Cretapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Arábiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Líbiapeve'ġa gwyrripeve'ġa – kiroki ġayvya u cidade de Cirene pyri. Cidade de Roma hugwi ojipe'ġa nduri upa Jerusalém me no. Jara'ġa ko judeus'ġa jara'ġa pavēi – kiroki ġa onhimongo judeusramo. Henduvame he'yjuhuve'ġa jatykatykai a'ero onhimomby'apava. A'ereki ġa nhaporemo ġwendu ojigwyrripeve'ġa nhi'igã ra'ãra'aġa.

–Maraġatu? ei ġa ojohupe. Agwa'ġa ko Galiléiapeve'ġa nhaporemo. Marã re po ġa ndekoi ikwahava nhandegwyrripeve'ġa nhi'igã naerũ? ei ġa ojohupe. A'ereki nhanenhi'igã nhaporemo reki ġa ġwa'aġwa'ã. Omombe'umbe'u ġa nhande ve pyryheteva'ea Tupana'ga rembiapoa, ei ġa ojohupe.

¹³ Igwete ojipe'ġa Jesus'gareheve'ġa nderekomemumemui.

–Agwa'ġa ko heagwryry vinho i'gwoi'gwovo, e'i tehe ġa ġa pe.

Pedrova'ea nhi'igã ahe ve

¹⁴ Nanime Pedro'ga po'ami onzeve'ġa pavēi. Hahyahi ganhi'igã ga erame gwe'yja'ġa pe judeus'ġa pe:

–Nhiirũ, pehendu ti nhinhi'igã Jerusalémmeva'ero, ei ga ġa pe.

¹⁵ “Heagwryry po avove'ġa,” pe'ji tehe pe ġa pe, ei ga. Avi ġa ndaheagwryryvi reki. Ypyhajive nove horas rupi ahe ndo'ui jipi, ei Pedro'ga ġa pe.

¹⁶ Penemienduva ko Joelva'ea omombe'u nhoġwenonde hako – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'igã jipi, ei ga. A'ea pe tuhē ahe e'i Tupana'ga ra'uva po ti oho ġa pyri nehē javo, ei ga. Joelva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'igã ikwatija hako, ei Pedro'ga ġa pe. Nahã Tupana'ga ei a'ero:

¹⁷ “Nahã ti ji rekoi yvyakotyve'ġa pavēi mbapava koty nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Amondo ti ji jira'uva ġa pyri nhaporemo.

A'ero po ti penymymino'ġa imombe'ui nhinhi'igã nehē akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa nehē no,” ei ga, ei ga.

“Akwahavuka ti ji a'itituhēva'ea hepiuka xava'eve'ġa pe ġa kirame nehē.

Ipyahuve'ġa pe ti ji ikwahavukari hepiuka ġa pe ġakire'yma rupi nehē no,” ei ga, ei ga.

¹⁸ “Kiroki ġa oko nhiremimbotarimova'ea rehe

– ġa pyri tuhē ti ji imondoi jira'uva a'ea rupi nehē akwaimbae'ġa pyri kunhangwera'ġa pyri no,” ei ga.

“A'ero ti ġa imombe'ui nhinhi'igã nehē,” ei ga, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

Joelva'ea omombe'u nhoġwenonde Tupana nhi'igã ikwatija hako, ei ga.

¹⁹ “Ahepiuka ti ji ahemonhimomby'ava'ea yvagi pe nehē yvya koty nehē no,” ei Tupana'ga, ei Pedro'ga ġa pe.

“Ahepiuka ti ji gwyhya'javuhuva'ea no tata no.

Tatatiġahivuhua ti ji ahepiuka nehē no,” ei ga.

20 “Ogwe ti kwara nehē,” ei Tupana'ga.

“Jahya ti iğwağahi nehē gwyhyva'ea ja,” ei ga.

“Aerē ti ihoi vvyakotyve'ğa mboja'ogukahava apiavo nehē.

Huvihavuhuva'ea apiavo oho nehē nhiremimboja'ogukahava.

A'ero po ti ji ei vvyakotyve'ğa ndeaporoğita pe nehē,” ei ga, ei ga.

21 “Kiroki ға e'i ji ve ji poko ti javo

– ғаpojykaharetero po ti ji amboheaporoğita pyahu ға mongovo jijipyri avuirama nehē,” ei Tupana'ga, ei ga.

Nahā Joelva'ea imombe'ui Tupana'ga nhi'iğa kwatija hako. Joelva'ea rembikwatijara Pedro'ga omombe'u ға pe no.

22 Igwete Pedro'ga ei no:

–Pejapyaka ti nhinhi'iğa rehe, ei ga gwe'yja'ğa pe israelitas'ğa pe. Jesus'ga pe Nazarépeve'ga pe Tupana'ga oapouka ahemonhimomby'ava'ea ikwehe tokwaha ti ға nhirembiapoukara ga pe javo, ei ga. Pekwaha pe a'ea hepiaga. A'ereki pepyteri pe ga oapouka Jesus'ga pe ikwehe, ei Pedro'ga ға pe.

23 Ojikke Tupana'ga ei Jesus'ga pe ғwemimbotarimo: “Aerē ti ji nde mondoukari ғаpo pe nehē. A'ero ti ға nde mbovyrukari yva rehe nde jukauka nehē,” ei Tupana'ga ga pe, ei ga. Pehe koi Jesus'ga jukaukahara ga mbovyruka yva rehe okote'varuhuve'ğa pe ikwehe, ei Pedro'ga ға pe. 24 Emo Tupana'ga Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi. A'ea ga imombigi gamanoa rahya ga hugwi. A'ereki tegwete Jesus'ga piro'ye'yma gamanoa hugwi, ei ga gwe'yja'ğa pe. 25 Ymya Daviva'ea omombe'u Jesus'ga nhi'iğağwama ikwatija hako, ei ga. Tupana'ga rehe Jesus'ga onhi'i. Nahā Jesus'ga ei a'ero:

“Nane'ymi ko ji jipojykaharete'ga repiagi jirovaki.

Ga ko ji pyri oko jipi ji pokoga

tomomynhyme ti ға ndepy'a javo ji ve,” ei ga onhi'iğa Tupana'ga rehe, ei Pedro'ga.

26 “Nurā ji roryroryvamo.

Avy'a hete ji nde rehe, a'e ji javo nde ve,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

“Vvyakotyva'ero ko ji rekoi novia.

Emo ji a'e jipi ombogwera po ti ga jira'oa nehē javo,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

27 “Nderepohiri ti nde ji hugwi

ji mombytavo omanove'ğa gwyri pe nehē,” ei ga, ei ga.

“Neremonemukari po ti nde jira'oa nehē no.

A'ereki ji anhikwava'ē nde ve,” ei ga ga pe, ei Pedro'ga.

28 “Nde erekwahavuka ji ve jihoağwama ejipyri,” ei ga.

“Ejikoty'aro ғwaramo ji pavēi ko nde ji mbohoryhetei nehē,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

Nahā ko Daviva'ea omombe'u Jesus'ga nhi'iğağwama ikwatija hako, ei Pedro'ga imombe'gwovo gwe'yja'ğa pe.

29 —Nhiirū, tamombe'u katu Daviva'ea kiro pe me a'ero nhaneramonhava'ea, ei Pedro'ga ға pe. Ahe nonhimombe'ui ikwatijarame hako. Jesus'ga nhi'iğağwama Daviva'ea omombe'u nhoğwenonde, ei ga. A'ereki Daviva'ea omano tuhē, ahera'oa inemba hako, ei ga. Ahe tymi ahe noğa hako. Kiromo jate tuvi Daviva'ea ryvya nhande pyri, ei Pedro'ga ға pe.

30 —Daviva'ea ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharamo oko, ei ga. Igwete Tupana'ga ikwahavukari aerēva'ea Daviva'ea pe hako. Ga omombe'u nhoğwenonde ahe ve Cristo'ga rekoagwama a'ero, ei ga. Nahā Tupana'ga ei Daviva'ea pe hako: “Tupanamo ji ei nde ve kiro,” ei ga onhinoina. “Aerē ti nde javijitehe nerymymino'ga israelitas'ğa nduvihavuhetero toko nehē,”

ei Tupana'ga ahe ve hako, ei ga. ³¹ Nurā a'ea kwahavipeavo Daviva'ea imombe'ui Cristo'ga mbogweravaḡwama, ei Pedro'ga ḡa pe. Ahe omombe'u Cristo'ga nhi'iḡaḡwama Tupana'ga pe a'ero, ei ga. “Nde nderepohiri ti ji hugwi ji mombytavo omanove'ḡa gwyri pe nehē. Neremonemukari ti nde jira'oa nehē no,” ei ga, ei Pedro'ga.

³² —Jesus'ga reki ahe omombe'u, ei Pedro'ga. A'ereki gaha Tupana'ga ombogwera omanoa hugwi, ei ga. Ga kweravirē ore nhaporemo ga repiagi ikwehe, ei ga imombe'gwovo ḡa pe. ³³ A'ero Tupana'ga ga mondoi ga mongovo oypyvo yvagi pe omoirūharamo ikwehe, ei ga. Igwete ga imondoi gwa'uva Jesus'ga pyri. A'ereki ymya Tupana'ga Jesus'ga ruva'ga e'i Jesus'ga pe: “Tamondo ti jira'uva nde pyri nehē,” e ko ga hako, ei Pedro'ga ḡa pe. Igwete ga imondoi Jesus'ga pyri ikwehe. A'ero Jesus'ga imbuhurukari Tupana'ga ra'uva kiro ore pyri topojoyka ḡa javo, ei Pedro'ga ḡa pe. Pe pehepia tuhē kiro Tupana'ga ra'uva rura. Pehendu pe Tupana'ga ra'uva ḡa monhi'iḡukarame penhi'iḡimo no, ei ga ḡa pe. ³⁴ Jesus'ga ko oho yvagi pe ikwehe, ei Pedro'ga. Daviva'ea ra'oa ki a'e te ndohoi, ei ga. Omanoe'ymame Daviva'ea omombe'u opojykaharete'ga Jesus'ga. Igwete ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy ji ypyvo nhimoirūharamo,’ ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea.

³⁵ “ ‘Kiro ti ji nearōe'ḡve'ḡa mongoi neremimbotarimova'ea rehe,’ ei Tupana'ga jipojykaharete'ga pe,” ei ahe.

Nahā Daviva'ea ei Jesus'ga mombe'gwovo ga ko jipojykaharete'ga javo, ei Pedro'ga ḡa pe.

³⁶ Igwete Pedro'ga ei no:

—Jesus'ga jitehe pe ga mondouka yva rehe ga jukavouka ikwehe novīa, ei ga. Emo Tupana'ga ga mbogwera reki ga mongovo yvagi pe nhandepojykaharetero nhandervihavuhhetero. Pekwaha tuhē a'ea pehe nhaporemo israelitasramo, ei Pedro'ga gwe'yja'ḡa pe.

³⁷ Henduvame Pedro'ga nhi'iḡa ḡa imbojui opy'a okote'varuhuro ḡwaramo. Igwete ḡa ei Pedro'ga pe:

—Marā po ti ore rekoi ore nehē? ei ḡa.

³⁸ Igwete Pedro'ga ei ḡa pe:

—Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Jesus Cristo'ga rehe, ei ga. Penhimobatizauka ti Jesus'gareheva'ero. A'ero po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehē, ei ga. Igwete po ti Tupana'ga imondoi gwa'uva pe pyri pe moiruamouka pe nderekouvouka nehē. ³⁹ A'ereki Tupana'ga e'i jipe pe me tamondo ti jira'uva ḡa pyri javo, ei Pedro'ga. “Penymymino'ḡa pyri ti ji imondoi nehē no,” ei Tupana'ga pe me, ei ga. Irupeve'ḡa pe Tupana'ga ei na jitehe no judeus'ḡarūive'ḡa pe. Kiroki ḡa ga omo'emo'ē ojive – ḡa pe nhaporemo nhandepojykaharete'ga ei, ei Pedro'ga imombe'gwovo ḡa pe.

⁴⁰ Pedro'ga ega'ei ḡa pe imombe'ukatuavo. Igwete ga ei:

—Pepohi ti aḡwamove'ḡa hugwi okote'varuhuve'ḡa hugwi Tupana'ga ti tombolahyukaryme pe me nehē, ei ga ḡa pe.

⁴¹ Kiroki ḡa ḡwendu katu Pedro'ga nhi'iḡa – kiro ḡa nhimobatizaukari Pedro'ga pe. Trēs mil ko ḡa onhimongyavo – kiroki ḡa ojiko Jesus'ga rehe a'ea rupi Pedro'ga nderekovo. ⁴² Kotihītihī ḡa jihe'akatui ojogwehegwehe a'ero. Gwendu hete ḡa Jesus'ga moirūhara'ḡa nemimbo'ea Pedro'ga nemimbo'ea. O'uo'u ḡa mbatera ojopyri no. I'urame ḡa japyakai Jesus'ga manoagwera rehe. Igwete ḡa nhi'inhi'iḡi Tupana'ga pe jipi.

Jesus'gareheva'ea ojogweroju

⁴³ Tupana'ga oapoapouka ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga moirūhara'ğa pe.

—Ja'gwy! ei pevove'ğa hepiaga. Tupana'ga ipopoaka hete, ei ға onhi-momby'apava.

⁴⁴ Igwete Jesus'gareheve'ğa jihe'akatui jipi ojopokopokoga ombatera rehe. ⁴⁵ Ombatera rerekorame ға imondoi ikwepyguka itambere'ia ima'ema'eamo ojipe'ğa pe imbatere'ymame. ⁴⁶⁻⁴⁷ Nane'ymi ға nhimono'ono'ođi judeus'ğa jatykahavuhua rokari pe. Igwete ға hođahoi onhonga pe mbatera i'gwovo ima'ema'eamo ojohupe gworygworyvamo Tupana'ga mboheteavo. Ojipe'ğa nhaporemō e'i ға pe pyry hete ға javo. Igwete nhandepojykaharete'ga koji'ive'ğa mbojikojikogukari ojihe jipi. Igwete ga ojiheve'ğa mbojihe'apavukari ojogwehegwehe.

3

Ipyka'nauhūva'ea po'ađatua

¹ Aerē Pedro'ga hoi ғаjatykahavuhu pe Joāo'ga pavēi xanhi'ĩ Tupana'ga pe javo. Ka'aru trēs horas rupi ға hoi. A'ereki a'ea rupie'ymi judeus'ğa oho onhi'iga Tupana'ga pe. ² Igwete Pedro'ğa nduri. A'ea ja ojipe'ğa ipyka'nauhūve'ga reruri pea rupi. Nane'ymi ға gweru ga ojatykahavuhua jurukwara pyri ga mohina. Jurukwara pe ға e'i Ikatuva'ea. Ipyka'naka'nauhū po ga o'a raka'e. Nopo'ami ga a'ero. Nurā ға ga reruri ga mohina toporandu ga itambere'ia rehe javo. Igwete ga poranduranduvi ojipejipe'ğa pe ға horame onga rokari pe. ³ Kiro Pedro'ğa nduri a'ero. Ga vahemame onga pe ipyka'nauhūve'ga ға ndepiagi oina. Igwete ga ei ға pe:

—Pembuhu ji ve itambere'ia, ei ga.

⁴ Igwete Pedro'ga ga repiahetei Joāo'ga pavēi. Pedro'ga e'i ga pe:

—Ejirova ore koty, ei ga ipyka'nave'ga pe.

⁵ A'ero ga jirovagi ға koty ға ndepiaga oina. “Ombuhu po ti ға mo ji ve nehē,” ei ga ovytyeri pe. ⁶ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Itambere'ia ji ndarekoi te novia. Emo Jesus Cristo'ga popoakara ji areko Nazarépeve'ga popoakara, ei ga. Nurā ji ei nde ve: Epo'ā egwovo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷ Igwete Pedro'ga ga popyhygi ga mopo'ama. Omopo'amame ga pyitaro a'ero ga pynhu'aitaro no. ⁸ A'ero ga porī opo'ama ogwovo. Igwete ga reki onga rokari pe Pedro'ğa ndupi okovo. Opopo ga ogwovo gworygworyvamo. Igwete ga Tupana'ga mboheteheitei. ⁹ Pevove'ğa nhaporemō gwepia gahoa henduva ganhi'iga Tupana'ga mboheterame.

¹⁰ —Gaha, ja'gwy! ei ға, kiroki ga ōi itambere'ia rehe jipi jurukwara pyri Ikatuva'ea pyri! ei ға onhimombaragwahava ga rehe.

Onhimomby'a hete reki ға gapyita rehe.

Pedrova'ea omombe'umbe'u ahe ve

¹¹ Igwete ika'nauhūgwera'ga Pedro'ğa anhuvani. Kiro pevove'ğa nhambavi ojatykava upa ға pyri ғаambo'ehai pe onga rembe'yvuhu pe – a'ea pe ға e'i Salomāova'ea apoa. Igwete ға nhimomby'ahetei ika'nauhūgwera'ga repiaga.

¹² —Marā ga po'amuhūi? ei ға ojohupeupe. Gandura repiagame Pedro'ga ei ға pe israelitas'ğa pe:

—Maraname pe ore repiahetei penhimomby'auhuavo gapo'ama rehe? ei ga ға pe. Pe'e tehe po pe ore ve naerū. “Ipaji hete ға Pedro'ğa. Opyryva ғwaramo ға agwa'ga mopo'ami ga mondovo.” Poro po pe etehei ore ve naerū? ei Pedro'ga ға pe. Na rūi reki, a'e ji pe me, ei ga. ¹³⁻¹⁶ Jesus'ga reki omopo'amuka ore ve penembiepiaga'ga penembikwahava'ga. A'ereki ore

orojiko Jesus'ga rehe. Orejikoga ġwaramo ga rehe Jesus'ga ga mopo'aġatui pendovaki, ei ga ġa pe.

–Nhaneremboypyja ojiko hete Tupana'ga rehe hako Abraãova'ea Isaqueva'ea. Jacóva'ea ojiko ga rehe, ei ga. Gaha ombohuvihavuhu hete Jesus'ga omoirūhara'ga. Pehe ki a'e te Jesus'ga mondo nhanderuvihava'ga po pe ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Igwete governador'ga Pilatos'ga ei novia: “Amohemuka ji ga cadeia hugwi ga mbopiro'yavouka,” ei ga. Pe ki a'e te pe'e Pilatos'ga pe: “Teremohemukari Jesus'ga. A'ereki ga okote'varuhu,” pe'eteheuhu pe Pilatos'ga pe ikwehe, ei ga. Iporojukave'ga reki pe pepota gaha emohemuka ore ve javo. Pyryheteve'ga ki a'e te pe ndapepotari gahema naerū, ei ga ġa pe. Gaha ko vvyakotyve'ga mongo tuhē Jesus'ga. Emo pe pejukauka ga. Tupana'ga ga mbogwera reki gamanoa hugwi ikwehe, ei ga. Ga mbogweravirē ore ga repiaga'javi a'ero, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁷ Igwete ga ei gwe'yja'ga pe no:

–Nhiirū, pejukauka pe ga ikwehe. A'ereki pe ndapekwahavi tuhē nhanderuvihava'ga pavēi, ei ga ġa pe. ¹⁸ Ymyahū Tupana'ga ombo'e nhoġwenonde ahe a'ea rehe hako – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iġa jipi, ei ga. Ahe nhaporemō Cristo'ga mombe'u nhoġwenonde a'ero okwaha po ti ga hahyva'ea omanomo javo. Pe Cristo'ga jukaukaramē nahā Tupana'ga ahe nhi'īpo'ruukari a'ero, ei Pedro'ga ġa pe.

¹⁹ –Perojijyi ti pejeaporoġita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe tohy ti ga pendekote'varuhua pe hugwi nehē, ei ga. ²⁰ Pepohi ti jugwi pejikoga nhandepojykaharete'ga rehe tomomby ti ga pepy'a nehē. Pepohi ti jugwi pejikoga ga rehe tombuhura'ja ti ga Jesus Cristo'ga pe pyri, ei ga. Ga pe Tupana'ga e'i nhoġwenonde tamondoa'ja ti ga ġa pyri nehē javo, ei Pedro'ga ġa pe.

²¹ –Jesus'ga opyta tuhē kiro yvagi pe Tupana'ga ti toapokatua'ja na'ē vvyakotyva'ea ji renonde javo, ei ga. Ymyahū ko Tupana'ga imombe'ujipei a'ea onhi'iġa mombe'uharava'ea pe hako tapemombe'u ti jara'ga pe javo, ei ga. ²² A'ea ko Moisésva'ea omombe'u a'ero hako. A'ereki ahe e'i:

“Tupana'ga pepojykaharete'ga po ti ji'jave'ga mongoi pepyteri pe nehē,” ei ahe, ei ga.

“Ga po ti pejigwyripeva'ero oko pe pavēi nehē.

Igwete po ti ga imombe'ui Tupana'ga nhi'iġa pe me nehē,” ei Moisésva'ea hako, ei ga.

“Pehendu katu pa ti ganhi'iġa a'ero nehē,” ei ahe.

²³ “Kiroki ġa ndohopotari ganhi'iġa rupi

– ġahā ti ġa tombojipe'a Tupana'gareheve'ga hugwi ġa jukavo nehē,” ei ahe hako, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁴ –Samuelva'ea omombe'u nhoġwenonde aġwamova'ea no hako, ahepy'rovova'ea omombe'u no Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea, ei Pedro'ga ġa pe. Tupana'ga imombe'uukaramē ahe ve ahe nhaporemō omombe'u aġwamova'ea hako, ei ga. ²⁵ Pe ndepyga reki Tupana'ga omombe'uuka nhoġwenonde aġwamova'ea ahe ve hako. Pe ndepyga jitehe Tupana'ga e'i jipe penamonhava'ea pe hako tamombyry ti ġa pe nehē javo, ei Pedro'ga ġa pe. A'ereki Abraãova'ea pe ga e'i jipe hako: “Nerymymino'ga po ti imombyryvi vvyakotyve'ga pe nhaporemō nehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei Pedro'ga ġa pe. ²⁶ Pe pyri na'ē Tupana'ga Jesus'ga mbuhurukari a'ero ga mongovo omoirūharamo tamombyry ti ġa pe javo, ei ga. “Tamombyry ti ġa pe ġa mbopohiruka pa ġandekote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga pe ndepyga, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

4

Onhi'igahy ahe Pedrova'ea pe

¹⁻⁴ Igwete João'ga pavēi Pedro'ga imombe'ui Jesus'ga kwerava ga manoagwera hugwi. A'ea imombe'urame ġa pe ġa ei:

—Okwerava ġwaramo po ti Jesus'ga nhande mbogweravi nehē no, ei ġa.

Henduvame Pedro'ġa nhi'iġa he'yjuhuve'ġa heroviari ojikoga Jesus'ga rehe a'ero. Cinco mil ko ġa a'ero Jesus'gareheve'ġa onhimongyavo. Pedro'ġa nhi'inh'iġame ġa pe kiro ġa nduri ġa pyri. Guardas'ġa nduvihava'ga uhu – kiroki ġa gwepia katu judeus'ġa jatykahavuhua guardas'ġa. Ganduvihava'ga uhu, mbatera kwava'ēhara'ġa uhu no saduceus'ġa pavēi. Ga ndogweroviari omanove'ġa mbogwerava ġamanoa hugwi. Nurā ġa nhimonha'ngai Pedro'ġa ndehe ġa omanove'ġa mbogwerava mombe'urame ojipe'ġa pe. Kiro ġa nduri a'ero Pedro'ġa pyhyga ġa nderogwovo ġa mongiavo cadeia pype ġa mongia. A'ereki kiro ka'aru hete.

⁵ Ko'emame judeus'ġa nduvihava'ġa jatykai Jerusalém me tihendu ti Pedro'ġa nhi'iġa javo. Xava'eve'ġa oko judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. ⁶ Anás'ga oko ġa pyri no ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga. Gare'yja'ġa no Caifás'ga João'ga Alexandre'ga jara'ġa no. ⁷ Igwete ġa jatykai Pedro'ġa mbuhuruka ġa mo'ama ojipyteri pe tihendu ti ġanhi'iġa javo. Igwete ġa ei Pedro'ġa pe:

—Ma'ġa popoakara pyvō pe ga mopo'ami ika'nauhūve'ga? Ma'ġa e'ihu pe me: “Pemopo'ā ga”? ei ġa ġa pe.

⁸ Nanime Tupana'ga ra'uva Pedro'ga pojykapavi. A'ero ga ei xava'eve'ġa pe judeus'ġa nduvihava'ġa pe no:

⁹ —Pe'ji pe ore ve: “Marā pe ika'nauhūve'ga mopo'aġatui pyryva'ea apovo ga pe?” pe'ji pe ore ve naerū? ei Pedro'ga ġa pe. ¹⁰ Pekwaha ti a'ero. Nhandere'yja'ġa nhaporemo ti tokwaha no israelitas'ġa, ei ga. Jesus Cristo'ga reki Nazarépeve'ga – gaha ko omopo'aġatuuka ika'nauhūve'ga avo pepyteri pe, ei ga. Pehe Jesus'ga mbovy yva rehe ga jukavo ikwehe. Tupana'ga ki a'e te ombogwerava'ja ga gamanoa hugwi, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹¹ Tupana'ga rembikwatijarukara ko e'i hako, ei ga.

“Onga apohara'ġa japoramé onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i ikwatijara hako, ei Pedro'ga.

Na jitehe ko pe, ei ga. Pe napearōi Jesus'ga tiruahū ga javo tehe ga pe. Tupana'ga ki a'e te oarō hete reki ga pyry hete ga javo ga pe, ei ga. ¹² Jesus'ga jate reki Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri togweru ti ga ġa ji pyri javo. A'ereki vyva koty niandererohohavi tuhē. Gaha jate po ti nhande rerohoagwama Tupana'ga pyri nhande mongovo nehē, ei Pedro'ga ġa pe.

¹³ Henduvame Pedro'ġa nhi'iġa ġa nhimomby'ai hehe ojapyaka upa.

—Pedro'ga ndopojihuvi ja'javo João'ga pavēi, ei ġa ojohupe. Marā re po ġa ikwahahetei mbatera? A'ereki ġa ko okoteheve'ġa, ei ġa. Jesusva'ea pavēi reki ġa ndekoi jipi onhimbo'eavo, ei ġa ojohupe.

¹⁴ Omboja pota ġa mbatera Pedro'ġa ndehe novīa. Emo ika'nauhūgwera'ga repiaga ġa nde'ia'javi ga aġaturo ġwaramo ġa pyri. ¹⁵ Kiro ġa Pedro'ga mondoukari na'ē ojihugwi. Igwete ġa nhomonhi'inh'iġi upa.

¹⁶ —Marā po ti nhande ġa nderekoi nehē naerū? ei ġa ojohupe. A'ereki Pedro'ġa oapo tuhē ahemonhimomby'ava'ea Jerusalémmeve'ġa ndovaki, ei ġa. “Ga ndoapoi,” nhande ndia'ei. A'ereki jukwaha ġa pe nhaporemo ika'nauhūve'ga po'aġatua, ei ġa ojohupe. ¹⁷ Xanhi'igahyahi ti ġa pe a'ero

ga mombiga tomonhimoanhanyme ti he'yjuhuve'ga pe, ei ga. Xa'e ti ga pe tonhi'iga'javyme ti ga ga pe Jesusva'ea renoina, ei ga ojohupe.

¹⁸ A'ero ga Pedro'ga mbuhura'javi ojipyri. Igwete ga nhi'igahyi ga pe novia.

—Tapenhi'iga'javi'i ti Jesusva'ea renoina ga mbo'eavo ahe rehe, ei ga Pedro'ga pe novia.

¹⁹ Emo Pedro'ga e'i ga pe João'ga pavēi:

—Marā naerū? ei ga. Toroko po ti ore penhi'iga rehe orokoe'yoma Tupana'ga nhi'iga rehe hamo naerū? A'ea po pyry Tupana'ga pe naerū? Pejapyaka katu ti ikwahava, ei ga ga pe. ²⁰ Oro ore, noromombe'upigi tuhē reki oronhimbiepiaga oronhimienduva no, ei Pedro'ga ga pe.

²¹ Koji'i ga nhi'igahyahivi Pedro'ga pe a'ero.

—Pepige'ymame po ti ore pe nupanupāukari nehē, ei ga ga pe.

Igwete ga ga mo'ēukari ga mondouka. Nonupāukari reki ga ga. A'ereki he'yjuhuve'ga horyory pa Pedro'ga ndehe Tupana'ga mboheteavo ahemonhimomby'ava'ea rehe. ²² A'ereki he'yi kwara quarenta kwara ika'nauhūve'ga rehe Pedro'ga ga mopo'amame.

Jesus'gareheva'ea onhi'ī Tupana'ga pe

²³ Igwete ga Pedro'ga mo'ēukari ga mondovo. A'ero Pedro'ga hoi jara'ga pyri Jesus'gareheve'ga pyri. Igwete ga imombe'upavi ga pe ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga nhi'iga ojive xava'eve'ga nhi'iga no. ²⁴ Henduvirē onhopavēi ga nhi'igi opojykaharete'ga pe Tupana'ga pe.

—Ereapo pa nde yvaga, yvya, paranauhūa, ipypeva'ea reheve po rimba'e, ei ga Tupana'ga pe. ²⁵ Eja'uva pyvō nde ejiheva'ea monhi'ī hako Daviva'ea oreramonhava'ea. A'ero ahe ei:

“Maraname israelitas'garūive'ga nhimboahivuhui nhandepojykaharete'ga pe Tupana'ga pe?

Maraname ga ndeaporoḡitateheuhuro naerū?” ei Daviva'ea hako, ei ga Tupana'ga pe.

²⁶ “Yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga ojatyka upa.

Omovahī ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga no Cristo'ga,” ei ahe hako.

²⁷ A'ea Jesus'gareheve'ga ei onhi'igame Tupana'ga pe. Igwete ga ei ga pe no:

—A'iti tuhē ga jatykai nemoirūhara'ga movahiamo Jesus'ga movahiamo ikwehe. Ga pyry hete reki neremimbuhurukara'ga, ei ga Tupana'ga pe. Emo Herodes'ga ojatyka avo Jerusalēm me Pōncio Pilatos'ga pavēi ikwehe. Israelitas'ga ojatyka israelitas'garūive'ga no Jesus'ga movahiamo, ei ga Tupana'ga pe. ²⁸ Ojikwe nde ei: “Nahanahā ti ga ndekouhui nehē,” ere nde hako. A'ereki nde ndepopoaka javo jupe, ei ga. Na tuhē reki ga ndekoi a'ero, ei Jesus'gareheve'ga Tupana'ga pe.

²⁹ —Ehepia kiro ḡanhi'igahya ore ve oji'i. “Pe Jesus'ga mombe'upige'ymame toponupanupāuka po ti ore pe nehē,” ei ga ore ve oji'i, ei ga Tupana'ga pe. Ore poko ti a'ero toromombe'u katu ti nenhi'iga Jesus'ga mombe'gwovo ga pojihuve'yoma nehē. A'ereki ore ndereheva'ero oroko, ei ga ga pe. ³⁰ Ehepiuka ti ejipopoakara imombiga avove'ga tetirūa ga hugwi, ei ga. Eapouka ti ore ve ahemonhimomby'aheteva'ea Jesus'ga popoakarimo. A'ereki ga pyry hete nemoirūhara'ga, ei Jesus'gareheve'ga ga pe.

³¹ Ga nhi'imbavirē ga pe kiro igwyḡwyḡwyḡwymi onga – perope ga ojatyka ipype. Igwete Tupana'ga ra'uva ga pojykapavi ga nderekokatuavo. A'ero ga imombe'ui Tupana'ga nhi'iga ojipe'ga pojihuve'yoma.

Jesus'gareheva'ea oma'ema'ē ombatera ojohupe

³² Kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe – kiro ga jihe'akatuheitei ojogwehe onhi-mongyavo. Ojo'jajo'ja hete ḡandeaporoḡita. Nde'i ga ombatera pe ndeapoa

rūi. A'ereki ġa oma'eġatu ombatera ojohupeupe nhandeapoa javo jupe. ³³ Tupana'ga popoakahetea rerekovo Jesus'ga moirūhara'ġa imombe'ui opo-
jykaharete'ga mbogweravagwera Jesus'ga mbogweravagwera. Igwete Tu-
pana'ga imombyryhetei ġa pe nhaporemo. ³⁴⁻³⁵ Kiroki ġa gwereko onga,
kiroki ġa gwereko yvya – ġa omondomondo a'ea itambere'ia pyhyga. Igwete
ġa heruri itambere'ia Jesus'ga moirūhara'ġa pe toma'ē ti ġa imbatere'ŷve'ġa
pe javo. Nurā ndogwerecoa'javi ġapyteri pe imbatere'ŷve'ġa. A'ereki ġa
herekoe'ymame ojipe'ġa imondoi mo ġa pe.

³⁶ José'ga na jitehe imondoi ogwyrā itambere'ia rehe herua. Ga ko levi-
taramo ypa'omeva'ero Chiprepeva'ero. Jesus'ga moirūhara'ġa ono Barnabé
ga rehe. Garera pe nhande ei: Ga mbohory ga. ³⁷ Igwete ga imondoi ogwyrā
itambere'ia herua Jesus'ga moirūhara'ġa pe toma'ē ti ġa ġa pe javo.

5

Ananiasva'ea Safirava'ea pavēi

¹ Aerē ko Ananiasva'ea na jitehe novīa. Ahe imondoi ogwyrā itam-
bere'ia pyhyga ġwembirekova'ea pavēi Safirava'ea pavēi. ² Ananiasva'ea
opoŷyka reki jara ojive imombytavō inoġa ojipyri. Jara ahe gweru Jesus'ga
moirūhara'ġa pe aru pa ji itambere'ia javo tehe ġa pe. Aherembirekova'ea
Safirava'ea okwaha hete ahe'mbea. ³ Igwete Pedro'ga ei Ananiasva'ea pe:

–Maranuhūrame nde erepoŷykauka ejeaporōġita Satanás'ga pe e'mbero
Tupana'ga ra'uva pe? A'ereki nde eremombytauhu jara ejive egwyrā
kwepykava, ei Pedro'ga ahe ve. ⁴ Ndeapoa tuhē ko ndegwyrā imondoa
renonde. Imondorē ikwepykava na jitehe ndeapoa no, ei ga ahe ve.
Maranuhūrame nde reaporoġitate'varuhuro e'mbero aru pa ji javo tehe? ei
ga Ananiasva'ea pe. Vvyakotyve'ġa pe jate rūi nde mbero. Tupana'ga pe nde
mbero, ei Pedro'ga ahe ve.

⁵ Henduvame ganhi'ġa Ananiasva'ea manoi o'a upa. Okyhyji pa hete ġa
a'ero ikwahavame ahemanoa. ⁶ Igwete ipyahuve'ġa nduri ahera'oa mamana
tapy'ynhapira pyvō. Igwete ġa ahe reroġoi ahe tyma.

⁷ Koiramehe aherembirekokwerava'ea ruri Pedro'ga pyri no Safirava'ea.
Ndokwahavi ve ahe ġwembirekova'ea manoa. ⁸ Igwete Pedro'ga ei Safi-
rava'ea pe:

–Emombe'u katu ji ve. Maramomi ikwepykava pe imondorame egwyrā?
Momi tuhē oji'i?

–Momi tuhē itambere'ia, ei ahe ga pe o'mbero.

⁹ Igwete ga ei:

–Maranuhūrame pe ememei novīa: “Tihepia ti nhande imoandyandyi
Tupana'ga ra'uva”? ei Pedro'ga ahe ve. Kiro ki ġa u – kiroki ġa gweroġo
nerembirekova'ea tyma, ei ga. Ahe javijitehe po ti ġa nde reroġoi nde tyma
nehē no, ei Pedro'ga ahe ve.

¹⁰ Nanime Safirava'ea manoi o'a upa a'ero gapya pyri. Igwete ipyahuve'ġa
nduri ahe repiaga. Igwete ġa ahe reroġoi ahe tyma aherembirekova'ea pyri
ahe mbojoyvya. ¹¹ Okyhyji pa hete ġa a'ero Jesus'gareheve'ġa ojipe'ġa no
henduvame ahemanoa.

Jesus'ga moirūharava'ea oapo ahemonhimomby'ava'ea

¹² Igwete Jesus'ga moirūhara'ġa japoŷyapo ahemonhimomby'ava'ea
pevove'ġa pyteri pe. Igwete Jesus'gareheve'ġa nhimono'ombavi jipi
ojihe'akatuavo ojogwehe ojatykahavuhua pype – perope onga rembe'yvuhu
pe Salomāova'ea apoa pe. ¹³ Ojipe'ġa e'ie'i ġa pe pyry hete ġa javo
novīa. Emo ojikoge'ymame Jesus'ga rehe ġa ipojihuvi ojihe'are'yma ġa

ndehe. ¹⁴ Igwaigwavete reki ojipe'ga jikogi Jesus'ga rehe ojihe'a ga ndehe onhimongyavo akwaimbae'ga kunha'ga no. ¹⁵ Ahemonhimomby'ava'ea repiaga pevove'ga ga nderuri itetirũave'ga. Igwete ga ga noçi pea rupi gakupeupava rehe. “Ga ndekorame vehevi Pedro'ga açi pe jate ga kwavame, opi po ti gatetirũa ga hugwi nehẽ,” ei ga. ¹⁶ He'yjuhuve'ga gwerugweru itetirũave'ga anhaça rembipojykahara'ga no. Gweru ga ga ojipejipea hugwi Jerusalémpyriva'ea hugwi. A'ero itetirũave'ga nhimohiçatugaçatupavi. Anhaça jipe'apavi ga hugwi.

Ahe ombohahy Jesus'ga moirũharava'ea pe

¹⁷ Igwete ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga nhimyrõi Jesus'ga moirũhara'ga ndehe Pedro'ga ndehe. Gareheve'ga na jitehe onhimyrõ ga ndehe no saduceus'ga. ¹⁸ Nurã ga Pedro'ga pyhygukari ga mongiuca cadeia pype. ¹⁹ Emo Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ruri ypytunimo ga pyri cadeia pype hovapytymba'voga ga pe ga nenohema jugwi. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

²⁰ –Hepejigwovo kiro pejatykahavuhua rokari pe penhi'ama. Pe'ji ti pevove'ga pe: Pejikogame Jesus'ga rehe po ti ga imbopyahui pejeaporoçita nehẽ, pe'ji ti ga pe, ei ga Pedro'ga pe.

²¹ Gwendu katu ga Tupana'gapyrive'ga nhi'iga. Igwete Pedro'ga hoi ko'eçatue'yma rupi çajatykahavuhua rokari pe ga mbo'eavo.

A'ea ja ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga ruri ojiheve'ga pavẽi. Igwete ga jara'ga mbojatykapavi. Judeus'ga moçitaharamo ga guardas'ga mondoukari cadeia pype togweru ti ga Pedro'ga javo novã. ²² Emo ovaheame cadeia pe guardas'ga ndohepiagi reki Pedro'ga. A'ero ga jivyri imombe'gwovo.

²³ –Avi ga ahã pevo! ei guardas'ga ga pe. Gwovapytyçatu po ga novã, ei ga. Pero hepiakatuhara'ga aßehei hovapytymbava pyri, ei ga ga pe. Igwete ore hovapytymba'vogi tiroho ti ga javo novã. Emo ga nduvi reki ipype! ei guardas'ga imombe'gwovo ga pe.

²⁴ Henduvame guardas'ga nduvihavuhu'ga nhimomby'apavi ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pavẽi.

–Marã po ti nehẽ naerũ? ei ga ojohupe.

²⁵ Nanime ojipe'ga ruri ga pyri Pedro'ga mombe'gwovo ga pe:

–Akoja'ga – kiroki ga pe ga mondouka ga mongiavo cadeia pype kirame raji'i novã – kiro ga ga mbo'embo'ei o'ama nhandejatykahavuhua rokari pe, ei ga ga mombe'gwovo ga pe.

²⁶ A'ero guardas'ga hoi gwuvihavuhu'ga rupi Pedro'ga nderua. Maymbeve ga Pedro'ga nderuri ga nderekovo. A'ereki ga okyhyji he'yjuhuve'ga hugwi. “Pedro'ga pyhygahyrame po ti ga nhande api nehẽ,” ei ga ojohupe.

²⁷ Igwete ga hoi ga nderua ga mo'ama judeus'ga moçitahara'ga ndovai pyteri pe. A'ero ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga ei Pedro'ga pe:

²⁸ –“Tapembo'ei ti ga Jesusva'ea remimbo'ea rehe,” oro'e ko ore pe me oji'i novã, ei ga. Emo pe pemonhimoanhaanha penhimbi'ea Jerusalémmeve'ga pe nhaporemo, ei ga ga pe. Igwete pe imbojapotaruhui Jesusva'ea manoagwera ore rehe no, ei ga ga pe.

²⁹ Igwete Pedro'ga ei ga pe jara'ga pavẽi Jesus'ga moirũhara'ga pavẽi:

–Tupana'ga nhi'iga po ore hendukatui vvyakotyve'ga nhi'iga hohe hamo, ei ga. ³⁰ Tupana'ga rehe nhaneramonhava'ea ojiko hako. Gaha koi ombogwera Jesus'ga gamanoa hugwi pe ga jukarẽ ga mbovyrukarama yva rehe ikwehe, ei Pedro'ga ga pe. ³¹ Tupana'ga omongo Jesus'ga ojipyri a'ero ga mongovo nhanderuvihavuhuhetero. Ga omongo Jesus'ga nhanembopiro'yharamo no, ei ga. Tupana'ga e'i: “Togwerojijyjijyuka po ti ga israelitas'ga ndeaporoçita topohi ti ga okote'varuhua hugwi. Tomombo po

ti ga gāndekote'varuhua a'ero gā mbopiro'yavo jugwi," ei Tupana'ga, ei gā gā pe. ³² A'ea ore oromombe'umbe'u gā pe. Tupana'ga ra'uva na jitehe okwahavuka gā pe no. A'ereki gwa'uva Tupana'ga ombuhuruka onhi'igā rendukatuhara'gā pyri, ei Pedro'gā gā pe.

³³ Ganhi'igā renduvame judeus'gā moġitahara'gā nhimboahihetei Pedro'gā pe. Igwete gā ei ojohupe:

—Marā po ti nhande gā nderekoi gā jukavo nehē, ei gā ojohupe.

³⁴ Kiro gāpyteripeve'ga po'ami a'ero Gamaliel'ga. Ga ko fariseu'ga. Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ga gā mbo'embo'e jipi. Ga nhaporemō e'i pyry hete ga pe. Kiro ga po'ami gāpyteri pe a'ero Gamaliel'ga. Igwete ga Pedro'gā mondoukari na'ē pea hugwi. ³⁵ Ga horē ga ei jara'gā pe:

—Israelitasramo pejapyaka katu na'ē ti penhimbohovajara rehe, ei ga.

³⁶ A'ereki ymya ko Teudasva'ea uhu ikwehe jiji ko penduvihavamo ako kiro javo. He'yjuhu reki gā quatrocentos ko gā jikogi ahe rehe a'ero okovo ahe rupi, ei ga gā pe. Emo ojipe'gā ahe jukai, ei ga. A'ero ahereheve'gā kwaki'okatakutui ikwehe. Ahana'ja reki ahereheve'gā a'ero, ei Gamaliel'ga imombe'gwovo gā pe.

³⁷ —Aerē Judasva'ea ruri ikwehe Galilíapeve'gā gwyripeva'ea ikwehe, ei ga. A'ea rupi huvihavuhu'ga okwatijapavuka nhanderera inoġauka, ei ga gā pe. Igwete Judasva'ea ruri onhimbopogweuka he'yjuhuve'gā pe timovahī nhanderuvihavuhu'ga javo. Emo ojipe'gā ahe jukai. Ahereheve'gā kwaki'opavi reki ikwehe, ei Gamaliel'ga imombe'gwovo gā pe. ³⁸ Nurā ji ei pe me kiro: Tapeavykyi ti Pedro'gā. Na gā ndekoi jate, ei ga. Po vyakotyve'gā ndeaporoġita rupi gā gā mbo'ei gā nderekovo, a'ero po ti aerē momina nehē, ei ga gā pe. ³⁹ Po Tupana'ga reaporoġita rupi Pedro'gā gā mbo'ei, a'ero po ti pe napemombigi tuhē Pedro'gā nehē. Pe po ti Tupana'ga movahī nehē, ei ga. Tapeavykyi ti Pedro'gā a'ero, a'e ji pe me, ei Gamaliel'ga gā pe.

Oho reki gā Gamaliel'ga nhi'igā rupi a'ero Pedro'gā jukaukare'yma.

⁴⁰ Igwete gā Pedro'gā mbuhurukara'javi gā nupanupamouka mbiara pira apopyra pyvō.

—Tapehi'igā'javi ti Jesusva'ea renoina, ei gā gā pe.

Igwete gā gā mo'ēukari a'ero gā mondovo. ⁴¹ Igwete Pedro'gā hoi judeus'gā moġitahara'gā hugwi. Horyory reki gā hahyva'ea rehe ogwovo. A'ereki gā e'i ojohupe: “Tupana'ga e'i reki nhande ve: ‘Pepyry hete pe. Nurā ko pyry pe ikwahavi hahyva'ea Jesus'ga repyga,’ ei Tupana'ga nhande ve,” ei gā. Nurā Pedro'gā ndoryndoryvamo hahyva'ea kwahava ogwovo. ⁴² Nane'ymi gā hoġahoi ojipe'gā mbo'eavo Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo. Ojatykahavuhua rokari pe gā hoi. Ojipe'gāpe'gā nonga pe gā hoi no Jesus Cristo'ga mombe'gwovo gā pe.

6

Seteva'ea opoko Jesus'ga moirūharava'ea

¹ Igwaigwavete ojipe'gā jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo. Aerē gā nnonhi'igayvari reki judeus'gā. Kiroki gā grego ganhi'igā – gā onhi'igahy gā pe – kiroki gā aramaico ganhi'igā.

—Ga ndoporakakatui aherembirekokwera'gā, ei gā gā pe. Nomondokatui gā orere'yja'gā pe mbatera ma'ema'ērame jipi, ei gā – kiroki gā grego ganhi'igā.

² Igwete Jesus'ga moirūhara'gā dozeve'gā henduvi ganonhi'igayvara. A'ero gā Jesus'gareheve'gā mbojatykapavi ojipyri. Igwete gā ei gā pe:

—Oreirũ, ndoropohiri po ore Tupana'ga nhi'ĩga mombe'ua hugwi hamo ima'ema'eamo mbatera ġa pe hamo, ei ġa ġa pe. ³ Nurã ti pemo'ẽ nhandere'yja'ġa toma'ema'ẽ ti ġa mbatera ġa pe, ei ġa. Nanongara'ġa ti pemo'ẽ. Ojipe'ġa e'i ġa pe: “Ga pyry hete ikwahaheteavo,” ei ġa. “Tupana'ga ra'uva ġa pojyka hete ġa mongokatuavo,” ei ġa ġa pe. Nanongara'ġa ti pemo'emo'ẽ ġa mongovo seteve'ġa, ei dozeve'ġa ġa pe. Ga pe po ti ore ima'ẽukari a'ero nehẽ imondokatuuka mbatera aherembirekokwera'ġa pe nehẽ. ⁴ Ore po ti oromombe'u Tupana'ga nhi'ĩga ojipe'ġa pe jipi nehẽ, ei ġa. Oronhi'inhi'ĩ ti ore Tupana'ga pe nehẽ no, ei dozeve'ġa ġa pe.

⁵ —Kwa, ei jara'ġa ġa pe. Toromo'ẽ ti ġa a'ero.

Seteve'ġa ġa ġa mo'ẽi a'ero. Estêvãova'ea pe ġa e'i. A'ereki ahe ojiko hete Jesus'ga rehe. Tupana'ga ra'uva ahe pojyka hete ahe rerekokatuavo. Ojipe'ġa ġa ġa mo'ẽi no Filipe'ga, Prócoro'ga, Nicanor'ga, Timom'ga, Pármenas'ga, Nicolau'ga. Antioquiapeva'ero ko Nicolau'ga oko. Onhimongo ga judeuramo okovo ikwehe. ⁶ Seteve'ġa ġa ġa mo'ẽi a'ero. Igwete ġa ġa nderuri Jesus'ga moirũhara'ġa pyri. A'ero ġa nhi'ĩgi Tupana'ga pe seteve'ġa ndepyga. Igwete ġa pokogi seteve'ġa akaġa rehe toporavyky ti ġa mbatera ma'eamo javo.

⁷ Igwaigwavete Jesus'ga moirũhara'ġa imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'ĩga ojipe'ġa pe. Igwaigwavete ġa hendukatui ganhi'ĩga a'ero ojikoga Jesus'ga rehe onhimongyavo Jerusalém me. He'yjuhuve'ġa ojiko Jesus'ga rehe no mbatera kwava'ẽhara'ġa.

Judeusva'ea ruvihavava'ea opyhyguka Estêvãova'ea

⁸ Igwete Tupana'ga imombyryvi Estêvãova'ea pe. Igwete ga ahe mbopopoakarukahetei japovouka ahe ve ġamonhimomby'ava'ea ġapyteri pe. ⁹ Aerẽ judeus'ġa nduri Estêvãova'ea pyri ahe movahiamo – kiroki ġa cidade de Cirenepeve'ġa cidade de Alexandriapeve'ġa no. Gajatykahava pe ġa ei Ipiro'yve'ġa apoa. Aerẽ ġa nduri Estêvãova'ea pyri Cilíciapeve'ġa gwyrripeve'ġa pavẽi Ásiapeve'ġa gwyrripeve'ġa pavẽi no. Ga ko judeus'ġa jitehe. Igwete ġa nhi'ĩgayvari Estêvãova'ea pe. ¹⁰ Emo Estêvãova'ea okwaha hete ġa nhi'ĩkwepyga. A'ereki Tupana'ga ra'uva okwahavuka ga pe. Nurã ġa nonhi'ĩgayvara'javi ahe ve. ¹¹ A'ero ġa ojipe'ġa monhi'ĩgukari ġa mo'mbeavouka itambere'ia mondovo ġa pe. Nurã ġa ei o'mbero:

—Orohendu ore Estêvão'ga ete'varuhua Moisésva'ea pe Tupana'ga pe no, ei ġa o'mbero.

¹² Nahã ġa ojipe'ġa momymomyi. Ga xava'eva'ġa momymomyi, judeus'ġa mbo'ehara'ġa momymomyi no. Nurã ġa nduri Estêvãova'ea pyri ahe pyhyga ahe rerogwovo judeus'ġa moġitahara'ġa pyteri pe ahe mo'ama. ¹³ Igwete ġa ojipe'ġa mo'mbeukari. A'ero ġa ei o'mbero:

—Estêvão'ga ndopigi o'ete'varuhua nhandejatykahavuhua pe jipi – a'ea nhaneramonhava'ea okwava'ẽ Tupana'ga pe hako, ei ġa. Moisésva'ea remimbo'eagwera pe ga ete'varuhui jipi no, ei ġa o'mbero. ¹⁴ Orohendu ore ganhi'ĩga oji'i, ei ġa, ahe mombe'urame oji'i – kiroki ahe Nazarépeva'ero oko Jesusva'ea, ei ġa. “Jesus'ga po ti omondurunduru nhandejatykahavuhua nehẽ,” ei Estêvão'ga oji'i, ei ġa o'mbero ġa pe. “Jesus'ga po ti nhande mongoukari hajiheva'ea rehe. Ga po ti nianemongoukari nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rehe – kiroki a'ea rehe Moisésva'ea ombo'embo'e nhaneramonhava'ea,” ei Estêvão'ga oji'i, ei ġa o'mbero ġa pe.

¹⁵ Kiro judeus'ġa moġitahara'ġa Estêvãova'ea repiahetei oina. Aherova ko Tupana'gapyrive'ġa ndova javijitehe ġa pe ġwendy'javamo.

7

Estêvãova'ea omombe'u Abraãova'ea

¹ Igwete ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ga ei Estêvãova'ea pe:

—A'iti nde ei poha? ei ga ahe ve.

² Igwete Estêvãova'ea ei ymyahũva'ea mombe'gwombe'gwovo ğa pe a'ero:

—Nhiirũ, peymyana, pehendu ti nhinhi'iğa, ei ahe. Tupana'ga onhim-boukwaha gwuvihavuhuhetero, ei ahe. Igwete ga jipiukari nhaneramon-hava'ea pe Abraãova'ea pe hako. A'ea rupi ahe ndohoi ve cidade de Harã me. Mesopotâmiapeva'ea gwyri pe Abraãova'ea ruvi hako, ei ahe. Igwete Tupana'ga jipiukari Abraãova'ea pe. ³ Igwete ga ei ahe ve: “Heregwovo kiro egwyrã hugwi eje'yja'ğa ndeja,” ei ga ahe ve. “Ahepiuka ti ji nde ve hajiheve'ğa gwyra nehê. Pevo ti eho,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ğa pe.

⁴ —A'ero Abraãova'ea hoi Caldêiapeva'ea gwyra hugwi a'ero hako. Harã me ahe hoi upa, ei ahe. Ahepo'ria manorame Tupana'ga ahe mbuhurukari kokoty – perope xaju, ei Estêvãova'ea ğa pe. ⁵ A'ea rupi Tupana'ga ndopojykaukari'i'i ve Abraãova'ea pe ahegwyrã. Emo Tupana'ga e'i ahe ve: “Aerêji ti ji imondoi avova'ea nde ve ndegwyrãmo nehê nerymymino'ğa gwyrãmo nehê no – kiroki ğa ndepy'rovove'ğa,” ei ga ahe ve, ei ahe. Ahe ra'yre'ymame Tupana'ga ei ahe ve, ei ahe imombe'gwovo judeus'ğa moğitahara'ğa pe.

⁶ —Nahã Tupana'ga ei Abraãova'ea pe no: “Aerêji ti nerymymino'ğa hopavi agwa hugwi nehê. A'ero po ti ğa nduvi hajiheve'ğa gwyri pe nehê,” ei ga ahe ve, ei ahe. “Pevove'ğa po ti ğa mboporavykyuhui ojive ojigwaraita ğa ndehe nehê ğa mbopiro'ye'yma ojihugwi nehê,” ei Tupana'ga. “He'yjuhã rupi quatrocentos kwara rupi po ti ğa jigwarajuhui ğa ndehe nehê. ⁷ Aerê po ti ji imbohahyi ğa pe nerymymino'ğa ndepyga nehê,” ei ga Abraãova'ea pe. “Aerê po ti nerymymino'ğa jivyri ua ji mboheteavo kokoty jitehe nehê,” ei ga ahe ve hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ğa pe.

⁸ —Aerê Tupana'ga ea'javi Abraãova'ea pe hako, ei ahe. “Hendukaturame nhinhi'iğa ejive po ti nde ikytiukari enhakwanhapira nehê,” ei Tupana'ga. “Ekyti ti eja'yra'ğa nakwanha pi'ria no,” ei ga. “Ndera'yra'ğa na jitehe tokyti gwa'yra'ğa nehê no,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe. “Nahã ti a'ero,” ei Abraãova'ea ga pe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo. Aerê Abraãova'ea ra'yramo. Isaque ahe ono gwa'yrava'ea rehe, ei ahe. Oito okirirê Abraãova'ea ikyti ipita'ngiva'ea pi'ria a'ero. Aerê Isaqueva'ea na jitehe okyti gwa'yrava'ea Jacóva'ea, ei ahe. Aerê Jacóva'ea ta'yta'y no. Doze ko ahera'yrava'ea nhaneremboypya, ei ahe. Igwete Jacóva'ea okytikyti gwa'yrava'ea no, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ğa pe.

Estêvãova'ea omombe'u Joséva'ea

⁹⁻¹⁰ —Aerê Jacóva'ea ra'yrava'ea nhimyrõi oirũva'ea rehe Joséva'ea rehe hako, ei ahe. Nurã ahe Joséva'ea pyhygi ahe mondovo hajiheva'ea pe itambere'ia kwepygauka toporavyky ti ga ğa pe javo, ei ahe. Igwete hajiheva'ea Joséva'ea rerohoi a'ero ogwyri pe Egito pe. Pevova'ea Joséva'ea mboporavykyuhui hako. Ahe jigwarairame Joséva'ea rehe Tupana'ga gwereko katu ahe mbopiro'yavo hahya hugwi nhaporemõ, ei Estêvãova'ea ğa pe. Faraóva'ea ko Egitopeva'ea ruvihavuhuro oko hako. Joséva'ea kwahavame Faraóva'ea e'i ahe ve: “Pyry hete ga.” A'ereki Tupana'ga ahe arõuka Faraóva'ea pe, ei Estêvãova'ea. Tupana'ga okwahaheteuka mbatera Joséva'ea pe no. Nurã Faraóva'ea ahe mongoi governadorva'ea hako. Igwete ahe ei Joséva'ea pe: “Ji moirũ ti ğa ndepiakatuavo jigwyrripeve'ğa. Ehepia katu pa ti nhimbatãra ji ve no,” ei ahe Joséva'ea pe hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo.

11 —Aerē Egito pe ipapavi aheremitymagwera. Canaãmeva'ea gwyri pe opa pa aheremitymagwera no, ei ahe. Tiruahū hete ahe ve a'ero. Ndogwerekoa'javi mbatera nhaneramonhava'ea pe Canaã me a'ero, ei Estêvãova'ea. 12 Emo ojipeva'ea omombe'u Joséva'ea ruvava'ea pe Jacóva'ea pe. “Gwerekoga mbatera Egito pe,” ei ahe imombe'gwovo. Nurã Jacóva'ea gwa'yrava'ea mondonga'ei pevo peho ti mbatera pyhygauka nhande ve javo. A'ero ahe hoi herua opo'ria pe, ei ahe. 13 Mominame ahe hoa'javi tipyhy javo. A'ea rupi Joséva'ea jikwahavukari oirūva'ea pe. A'ero Faraóva'ea Joséva'ea re'yjava'ea kwahavi no, ei ahe. 14 Igwete Joséva'ea oirūva'ea mondonga'javi opo'ria pyri gwe'yjava'ea pyri tuhu pa ti ga ji pyri Egito pe javo. He'yi ahere'yjava'ea, setenta e cinco ko ahe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ga pe. 15 Igwete Jacóva'ea hoi Egito pe a'ero. Pevo ahe manoi. Aerē pevo jitehe ahera'yrava'ea manoi no nhaneramonhava'ea, ei ahe. 16 Aerē aherymyminova'ea ahera'oa rerohoi Canaã me inoga itaruvihavuhua kwaruhu pe hako – perope Siquém me Emorva'ea re'yjava'ea gwyrageri pe. Ymya Abraãova'ea opyhy pevova'ea yvya Emorva'ea re'yjava'ea hugwi itambere'ia mondonga ahe ve.

Estêvãova'ea omombe'umbe'u judeus'ga moġitahara'ga pe. Igwete ahe ei no:

17 —Aerē Jacóva'ea rymyminova'ea nhimohemyhãi hete onhimongyavo Egito pe hako nhaneramonhava'ea, ei ahe. Kiro ihoġweri nhaneramonhava'ea hohava apiavo pea hugwi a'ero. A'ereki ymya Tupana'ga omombe'u nhoġwenonde Abraãova'ea pe ahehoagwama, ei ahe. 18 Ahehoa rupi ojipeva'ea ko oko Egitopeva'ea ruvihavuhuva'ea. Ahe ndokwahavi Joséva'ea. 19 Igwete ahe nhaneramonhava'ea moandyandyi ojigwarajuhavo ahe rehe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo. Igwete ahe nhaneramonhava'ea mbopohirukari ahera'yrava'ea hugwi ipita'ngiva'ea hugwi ahe momboruka tomano ti penda'yra'ga javo, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u Moisésva'ea

20 —A'ea rupi Moisésva'ea ari hako. Ipita'ngiva'ea ikatu'i hete, ei ahe. Três jahya rupi ipita'ngiva'ea ka'mbui opo'ria rongga pype novia. 21 Emo ahe'yembora ahe noġame mytu'ë me Faraóva'ea ra'yrava'ea ahe pojycai ojive ahe rerekokatuavo jira'yra'ga javo ahe ve, ei ahe. 22 Aerē Egitopeva'ea Moisésva'ea mbo'embo'ei jipi ikwahavuka pa ahe ve. Igwete Moisésva'ea ikwahahetei mbatera mombe'gwovo japokatuavo mbatera, ei ahe.

23 —Aerē he'yi kwara quarenta kwara Moisésva'ea rehe, ei ahe. Igwete ahe ei ovyteri pe: “Taho ti ji jire'yja'ga ndepiaga israelitas'ga ndepiaga,” ei Moisésva'ea hako, ei ahe. 24 Ahe horame Egitopeva'ea rekote'varuhui Moisésva'ea re'yjava'ea rehe. Hepiagame Moisésva'ea hoi gwe'yjava'ea pyri ahe repyga Egitopeva'ea juka, ei ahe. 25 A'ereki Moisésva'ea e'i ovyteri pe: “Jire'yja'ga po okwaha nhiremimbopiro'yaġwama Egitopeva'ea hugwi,” ei ahe novia. “E'i po ga ji ve: ‘Moisés'ga pe po ti Tupana'ga nhande mbopiro'yukari Egitopeve'ga hugwi nehë,’ e po ga ji ve,” ei Moisésva'ea novia. Emo Moisésva'ea re'yjava'ea ndokwahavi ve a'ea okovo, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ga pe.

26 —Ko'emame ohoa'javame Moisésva'ea gwe'yjava'ea repiagi ahe jogwayvarama, ei ahe. Igwete Moisésva'ea hoi tambojogwerekoko katu ga javo novia. “Penhoirū pe novia,” ei ahe. “Maranuhūrame pe jogwayvaruhui naerū?” ei Moisésva'ea gwe'yjava'ea pe, ei ahe. 27 Emo ahe – kiroki ahe oko te'varuhui ojipeva'ea pe – ahe Moisésva'ea moanhani ahe mondonga. Igwete ahe ei Moisésva'ea pe: “Nanemongoukaruhui ga oreruvihavamo. Ga nde'i nde ve: ‘Juizramo nde rekoi ga pe tere'e katu ti gandeaporoġita pe,’ jave'yma nde ve,”

ei ahe. ²⁸ “Kirame nde Egitopeva'ea jukai oji'i. Kiro nde ji jukapotaruhui no naerũ?” ei ahe Moisésva'ea pe, ei ahe. ²⁹ Ahenhi'iga renduvame Moisésva'ea ka'nhyimi ahe hugwi ogwovo. Hajiheva'ea gwyri pe ahe ruvi a'ero Midiã me, ei ahe. Pevo ahe ra'yra'yramo. Dois ahera'yrava'ea akwaimba'ero, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe.

³⁰ —He'yi kwara quarenta kwara Moisésva'ea ruvame pevo hako, ei ahe. Aerẽ yvagipeve'ga jipiukari Moisésva'ea pe ongae'yi me vytyruhua ppyvo Sinai ppyvo, ei ahe. I'yva pype ga jipiukari Moisésva'ea pe ikaja pytera pype. ³¹ Hepiagame ahe nhimomby'ai hehe o'ama. “Taho ti jypyvo hepiaga,” ei Moisésva'ea, ei ahe. Ohorame ahe henduvi Tupana'ga nhi'iga a'ero, ei ahe.

³² “Jihi ko Tupanamo ako,” ei ga.

“Neramonha'ġa ji mbohete.

A'ereki Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe.

A'ero Moisésva'ea hyhyipavi o'ama. Ahe opojihu hepiaga okyhyjiavo ġwaramo, ei Estêvãova'ea.

³³ —Igwete Tupana'ga ei ahe ve: “Ehekyi epyruhua e'ama avo. A'ereki avova'ea yvya ji apojyka jijive ji pyri okovo ġwaramo,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe. ³⁴ Igwete ga ei ahe ve no: “Ahepia ji Egitopeve'ġa jigwaraja jireheve'ġa ndehe. Ahendu ji jijiheve'ġa pytuhemahivuhua hahya rerekovo ġwaramo,” ei ga, ei ahe. “Kiro ji jyvi ġa mbopiro'yavo Egitopeve'ġa hugwi,” ei ga. “Heregwovo kiro a'ero. Torombojivy ti nde Egito pe jitehe nehẽ,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe hako, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u Moisésva'ea movahãgwera

³⁵ Igwete Estêvãova'ea ei ġa pe no:

—Ahere'yjava'ea omovahĩ a'ero Moisésva'ea hako. “Nanemongoukaruhui ġa oreruvihavamo,” ei ahe. “Ga nde'i nde ve: ‘Juizramo nde rekoĩ ġa pe tere'e katu ti ġandeaporogita pe, jave'yma nde ve,” ei ahe Moisésva'ea pe hako, ei ahe. Moisésva'ea jitehe reki Tupana'ga ahe mondoi ahe mongovo aheruvihavamo ahe mbopiro'yharamo Egitopeva'ea hugwi, ei ahe. Tupana'ga omondouka Moisésva'ea pyri yvagipeve'ga – kiroki ga ojipiuka ahe ve i'yva pype ikaja pytera pype. Tupana'ga omondouka ga monhi'iga Moisésva'ea pe. Nahã Tupana'ga Moisésva'ea mondoukari terembopiro'yuka ti eje'yja'ġa javo, ei ahe. ³⁶ Igwete Moisésva'ea gwe'yjava'ea rerohoi gwupi Egito hugwi. Ahe oapoapo ahemonhimomby'ava'ea Egito pe ypiahu pe no Mar Vermelho pe, ei ahe. He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi Moisésva'ea ahe monhimomby'ai ongae'yi me po rimba'e, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo.

³⁷ —Moisésva'ea jitehe e'i gwe'yjava'ea pe israelitasva'ea pe hako: “Aerẽ po ti Tupana'ga ojipe'ga mongoi onhi'iga mombe'uharamo pe me nehẽ. Nhanerymyminoru po ti ga rekoĩ nehẽ ji jave'ga nehẽ,” ei Moisésva'ea hako, ei ahe. ³⁸ Moisésva'ea oko nhaneramonhava'ea pyteri pe israelitasva'ea pyteri pe a'ero ahe jogwerekorame ongae'yi me hako. Moisésva'ea oko yvagipeve'ga pyri no – kiroki ga onhi'ĩ ahe ve vytyruhua rehe Sinai rehe, ei ahe. Igwete Tupana'ga imbuhuri onhi'iga ahe ve teremombe'u ti jara'ġa pe javo. A'ero Tupana'ga imbuhurukari a'ea nhande ve no. Ganhi'iga ko okoji avuirama, ei Estêvãova'ea ġa pe.

³⁹ —Emo Moisésva'ea nhi'iga nhaneramonhava'ea nohendupotari reki, ei ahe. “Xakoyme nhande Moisés'ga rehe,” ei nhaneramonhava'ea hako. “Xajivy po nhande Egitopeve'ġa gwyri pe hamo,” ei ahe ojohupe novĩa, ei

ahe. ⁴⁰ Igwete Moisésva'ea mbegwerame ua yvytyruhua hugwi nhaneramonhava'ea hoi javo Arãova'ea pe Moisésva'ea reki'yrava'ea pe: “Eapoapo ti ha'angava nhaneremimbohete haramo togweroho ti ġa nhande renonde,” ei ahe. “A'ereki akoja'ga – kiroki ga nhande reru Egito hugwi ikwehe – mahã po ga kiro naerũ Moisés'ga? Oho hete po ga nhande hugwi,” ei nhaneramonhava'ea novãa, ei ahe. ⁴¹ A'ea rupi nhaneramonhava'ea japoi yuranuhã ra'yra ra'angavuhua a'ero ġwemimbohete haramo. A'ero ahe ijukai mbiara ikwava'eġa jupe, ei ahe. Aerẽ ahe japoi toryva ġwembiapoa pe ha'angava pe timbohete ti a'ea javo jupe. ⁴² Nurã Tupana'ga pohiri nhaneramonhava'ea hugwi, ei ahe. “Tombohete tehe ti ġa jaytata'ia a'ero. A'ereki a'ea ġa opota hete ġwemimbohete haramo,” ei Tupana'ga, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe. A'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea okwatija hako nhaneramonhava'ea mombe'gwovo hako, ei ahe. Tupana'ga nhi'iġa ahe omombe'u ikwatijarame.

“He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi pe ndekoi ongae'yi me.

Ji ve rũi reki pe ijukai mbiara ikwava'eġa a'ea rupi,” ei Tupana'ga, ei ahe.

⁴³ “Moloque reki pe peroho hyrua pype.

A'ea ko penemimbohete haramo oko,” ei ga.

“Renfã apoa ra'angava jaytata'ia ra'angava pe peroho pejupi penemimbohete haramo no.

A'ereki a'ea pe peapo timbohete ti a'ea javo,” ei Tupana'ga, ei ahe.

“Nurã ti ji pe mondohetei cidade de Babilônia rehero nehẽ,” ei Tupana'ga hako.

Nahã aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u onga Tupana'gapeva'ea

⁴⁴ Igwete Estêvãova'ea ei judeus'ġa moġitahara'ġa pe no:

–Ongae'yi me nhaneramonhava'ea gwereko tenda tapyjamo Tupana'ga pe hako – a'ea pype Tupana'ga ojipiuka ahe ve. A'ereki Tupana'ga e'i jipe Moisésva'ea pe toapo ti ġa javo, ei ahe. “Tahepiuka ti ji nde ve yvagipeva'ea. A'ea javijitehe ti eapo tenda a'ero,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe hako, ei ahe. ⁴⁵ Nhaneramonhava'ea gwereko tenda a'ero. A'ea ahe ra'yrava'ea heruri Josuéva'ea pavẽi ipojoykarame yvya hajiheva'ea hugwi. A'ereki Tupana'ga omondomondo aha hajiheva'ea ahegwyrã hugwi ahe monhamonhana nhaneramonhava'ea hugwi, ei ahe. Nurã tenda rekoi avo avuirama hako. U ve ahe pyteri pe Daviva'ea ruvame avo, ei ahe. ⁴⁶ Daviva'ea gweaporogitapyryva ġwaramo onhiarõuka Tupana'ga pe. Igwete Daviva'ea ei Tupana'ga pe: “Ta'apo ti onga nde ve. A'ereki nde rehe nhaneremboypya Jacóva'ea ojiko,” ei ahe. ⁴⁷ Daviva'ea ra'yrava'ea ki a'e te oapo onga imohina Tupana'ga pe hako Salomãova'ea, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo.

⁴⁸ –A'erorame tehe nhanderuvihavuhuhete'ga Tupana'ga nduvi yvyakotyve'ġa nembiapoa pype, ei ahe. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea omombe'u a'ea ikwatija hako. Nahã Tupana'ga ei:

⁴⁹ “Yvagi pe ji rekoi huvihavuhuro jipi,” ei ga.

“Yvya ko oko tehe ji ve a'ero,” ei ga.

“Marãva'ea pe peapo onga ji ve naerũ

topyta ti ga ipype javo?” ei ga.

⁵⁰ “A'ereki jiji te tuhẽ a'apo pa yvaga yvya no,” ei Tupana'ga nhandepojoykaharete'ga hako, ei Estêvãova'ea.

A'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ikwatija hako, ei Estêvãova'ea judeus'ġa moġitahara'ġa pe.

⁵¹ Igwete Estêvãova'ea ei ġa pe no:

—Napeangarihu pe tuhē naerū, ei ahe. Ndapeapyakwapupugihu pe henduvame Tupana'ga nhi'iġa. Penamonhava'ea rupi ko pe hoi. Ndapehopotari pe Tupana'ga ra'uva rupi jipi, ei ahe. ⁵² Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea rehe nhaporemo penamonhava'ea jigwarai hako, ei ahe. Igwete penamonhava'ea ahe jukajukai no – kiroki ahe omombe'u nhoġwenonde pyryheteve'ga ruraġwama Jesus'ga ruraġwama, ei ahe. Kiro pe, pepyhyguka Jesus'ga guardas'ġa pe ga jukavouka ikwehe, ei ahe. ⁵³ Pe me Tupana'ga ombuhuruka ġwemimbo'ea novia ga imondorame ojipyryve'ġa pe togweroho ti ġa israelitas'ġa pe javo. Emo reki pe napehendukatui, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo judeus'ġa moġitahara'ġa pe.

Ahe ojuka Estêvãova'ea

⁵⁴ Henduvame Estêvãova'ea nhi'iġa judeus'ġa moġitahara'ġa nhimboahivuhui ranuhū ahe rehe a'ero. ⁵⁵ Emo Tupana'ga ra'uva opojyka hete Estêvãova'ea. A'ero ahe rovavuramo hepiakatuavo yvagi pe. Igwete ahe hepiagi Tupana'ga rendy'jahetea. Ahe hepiagi Jesus'ga ama Tupana'ga koty no. ⁵⁶ Igwete Estêvãova'ea ei:

—Pehepia, ei ahe. Ji ahepia yvaga rovapytymba'vogipyra, ei ahe. Ahepia ji ga no – kiroki ga Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri ikwehe. Pevo ga ami Tupana'ga koty, ei Estêvãova'ea ġa pe.

⁵⁷ Igwete ġa hapukajahyahivi ojapyakwapyga tihenduvyme ga javo. A'ero ġa nhambavi ahe rehe. ⁵⁸ Ga ahe pyhygi ahe rerogwovo ahe momboa cidade hugwi tiapiapi ga javo. Kiroki ġa e'i oko te'varuhu Estêvão'ga javo – kiro ġa hekyi opira i'arimova'ea imondovo inoġa Saulo'ga pyri. A'ero ġa ahe apiapi tijuka ga javo. ⁵⁹ Oapirame Estêvãova'ea nhi'iġi Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

—Jesus, emondo jira'uva ejipyri yvagi pe, ei ahe.

⁶⁰ Igwete ahe ndurugi ġwenypy'amo oina onhi'iġa mondovo opojykaharete'ga pe.

—Terembojari ti ġa ndehe ġandekote'varuhuva'ea jiapiagwera, ei ahe ga pe.

O'erē ahe manoi upa.

8

1-2 Igwete Saulo'ga ei:

—Na ġa ga jukai tuhē, ei ga.

Kiro Tupana'gareheve'ġa Estêvãova'ea ra'oa rerohoi ityma. Igwete ġa jehe'ohetei ahe rehe upa.

Saulova'ea ojigwarai Jesus'gareheve'ea rehe

A'ea rupi tuhē ojipe'ġa jigwarai hete Jesus'gareheve'ġa ndehe Jerusalém me. Nurã gareheve'ġa kwaki'opavi ġa hugwi ogwovo Judéiapeve'ġa gwyri pe Samariapeve'ġa gwyri pe no. Jesus'ga moirūhara'ġa jate ndohoi upa.

³ Oro Saulo'ga, ojigwarajuhu hete ga Jesus'gareheve'ġa ndehe. Igwete ga imbojoapiapi ogwovo ġanonga pype ġa pyhyga akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. Igwete ga ġa nderohyryrygi ġa nderogwovo ġa mongiavo cadeia pype jipi.

Filipeva'ea omombe'u Jesus'ga Samaria pe

⁴ Okwaki'opavame ogwovo Jesus'gareheve'ġa hoġahoi Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe ikwehe. ⁵ Igwete Filipe'ga hoi cidade de Samaria pe. Pevo ga Jesus Cristo'ga mombe'umbe'u ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo ġa pe. ⁶ Igwete ga japoipoi ahemonhimomby'ava'ea ġapyteri pe no. Igwete pevove'ġa henduvi

Filipe'ga nhi'i'ga hepiaga ahemonhimomby'ava'ea. A'ero ġa nhaporemo ġa japyakahetei ganhi'i'ga rehe. ⁷ Anhaġa ohapukajahi opohia ġwembipojykahara'ġa hugwi he'yjuhuve'ġa hugwi. Filipe'ga omopo'agatu nomyive'ġa ipyka'nauhũve'ġa no. ⁸ A'ero Samariapeve'ġa horyory hete a'ea rupi onhimongyavo.

⁹⁻¹⁶ Igwete Filipe'ga Jesus Cristo'ga mombe'umbe'ui ġa pe.

–Tupana'ga ombuhuruka ga yvya koty nhande pyri, ei ga. Pejikogame ga rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehẽ, ei Filipe'ga ġa pe.

Igwete ġa heroviari ganhi'i'ga ojikoga Jesus'ga rehe akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. A'ero ga ġa mobatizai yhya pyvõ Jesus Cristo'gareheva'ero ġa ndekoro ġwaramo. A'ea rupi Tupana'ga ra'uva nduri ve ġa pyri ġa nderekovo.

Kiro ipajive'ga na jitehe heroviari Filipe'ga nhi'i'ga no Simão'ga. Igwete ga nhimobatizaukari Filipe'ga pe. Ymya Simão'ga omonhimomby'a Samariapeve'ġa opajia pyvõ jipopoaka hete ji javo novĩa. A'ea rupi ġa hopavi Simão'ga nhi'i'ga rupi a'ero huvihava'ġa okoteheve'ġa pavẽi. E'i tehe ġa ga pe: “Agwa'ga ko ipopoakaheteve'ga Tupanamo,” e'i tehe ġa ga pe. A'ea rupi ġa hopavi Simão'ga nhi'i'ga rupi. Ombokwara'ara'a ga ġa monhimomby'avo opajiro ġwaramo. Emo kiro hendukaturame Filipe'ga nhi'i'ga ġa gwerovia hete ga onhimobatizauka. Simão'ga ġa javijitehe gwerovia no. Igwete ga nhimobatizaukari Filipe'ga pe. A'ero ga rekoi Filipe'ga pavẽi jipi onhimomby'avo hepiaga Filipe'ga japoaporame ahemonhimomby'ava'ea.

Aerẽ ojipe'ġa Samariapeve'ġa mombe'ui Jerusalém me.

–Samariapeve'ġa ġwendu katu kiro Tupana'ga nhi'i'ga Jesus'ga mombe'ua, ei ġa ġa pe.

Jesus'ga moirũhara'ġa ikwahavame kiro ġa ei Pedro'ga pe a'ero:

–Heregwovo kiro Samaria pe ġa ndepiaga a'ero. João'ga ti toho nde rupi no, ei ġa ga pe.

–Kwa. Oroho ti a'ero nehẽ, ei Pedro'ga ġa pe.

A'ero ġa jogwerohoi Samaria pe Jesus'gareheve'ġa pyri. Ga ndepiagame Pedro'ga nhi'i'gi Tupana'ga pe:

–Embuhu kiro eja'uva ġa pyri ġa nderekokatuavo. A'ereki nduri ve, ei ġa Tupana'ga pe.

¹⁷ Igwete Pedro'ga pokogi ġa ndehe João'ga pavẽi. Kiro turi Tupana'ga ra'uva ġa pyri ġa nderekokatuavo a'ero.

¹⁸ Igwete Simão'ga hepiagi no ipajive'ga.

–Nahã, ja'gwy, ei ga. Jesus'ga moirũhara'ġa pokogame ġa ndehe a'ero Tupana'ga imbuhuri gwa'uva ġa pyri imongovo, ei ga.

Igwete ga ei Pedro'ga pe:

–Koro itambere'ia, ei ga. ¹⁹ Ji mbopopoaka ti nanongara rehe no, ei ga. Nurã ji pokogame ojipe'ġa ndehe po ti Tupana'ga imbuhuri gwa'uva ġa pyri nehẽ, ei ga ġa pe novĩa.

²⁰ –Ereho ti nde hahyva'ea ruvihava pype eitambere'ia pavẽi nehẽ, ei Pedro'ga ga pe. A'ereki nde ere'euhu: “Tamondo ti nhiitambere'ia Tupana'ga ra'uva mbuhura kwepyguka,” ereuhu nde, ei ga Simão'ga pe. ²¹ Ore Tupana'ga ra'uva mbuhurukarame ko nde orereheva'ea rũi. A'ereki nde ndepy'a te'varuhu Tupana'ga pe, ei Pedro'ga ga pe.

²² Erojjyi ti ejeaporogitate'varuhua. Enhi'ĩ ti Tupana'ga pe tomombo ti ga nderekote'varuhua nde hugwi nehẽ, ei ga. ²³ A'ereki ji anhimombaragwaha nenhimyrouhũhetea rehe. Nandepiro'yi nde ete'varuhua hugwi, ei ga Simão'ga pe.

²⁴ Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Pehe ti penhiĩ Tupana'ga pe ji repyga tanhimondoukaryme ti ga hahyva'ea ruvihava pype penembi'eagwera rupi nehẽ, ei Simão'ga ģa pe.

²⁵ Aerẽ Pedro'ga imombe'ui ģwembikwahava pevove'ģa pe João'ga pavẽi Jesus'ga nhi'ĩga imombe'gwovo ģa pe. A'ero ģa jivyri imbojoapiapiavo ogwovo cidades pe Samariapeve'ģa gwyri pe Jesus'ga mombe'gwovo ģa pe. Aerẽ ģa vahemi Jerusalém me.

Etiópiapeve'ea

²⁶ Aerẽ nhandepojykaharete'gapyrive'ga yvagipeve'ga ruri javo Filipe'ga pe:

—Heregwovo ypihua koty pehe pe – kiroki pehea oho Jerusalém hugwi ongae'yma rupi ogwovo cidade de Gaza pe, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe.

²⁷⁻²⁸ A'ero Filipe'ga hoi ogwovo. A'ea ja huvihava'ga hoi pea rupi Etiópiapeve'ģa gwyriveve'ga. Oporavyky ga Candacehẽa pe jipi – kiroki hẽa ģanduvihavuhẽa Etiópiapeve'ģa gwyri pe. Gwepia katu ga itambere'ia hẽa pe. Uhu na'ẽ ga Jerusalém me Tupana'ga mboheteavo. Kiro ga hoa'javi pea rupi ojivya ojigwyri pe jitehe Etiópi pe. Igwete ga reni gwyrua pype ģwenonhandavuhua pype ogwovo. Ohorame ga nhi'ĩgi ikwatijara pe oina – kiroki Isaíasva'ea Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharava'ea okwatija inoģa. ²⁹ A'ea ja Filipe'ga hoi pehea rupi ogwovo no. Igwete Tupana'ga ra'uva ei ga pe:

—Heregwovo garyruhua pyri ekovo jypyvo.

³⁰⁻³³ A'ero Filipe'ga hojipei ipyri ogwovo. Igwete Etiópiapeve'ga nhi'inhi'ĩgi Isaíasva'ea rembikwatijaragwera pe oina – kiroki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve hako. Aherembikwatijara e'i:

“Gweroho ģa ovelha tijuka javo,” e'i.

“Cordeiro hava monдохogame nonhi'ĩgi upa,” e'i ikwatijara.

“I'javijitehe ko ga no.

Gweroho ģa ga tijuka ga javo,” e'i.

“Gwerohorame ga nonhi'ĩgi upa,” e'i ikwatijara.

“Ga ga mbotegweterame ojipe'ģa ndovavagahivi ga rehe,” e'i.

“Ndahakykwepori ga.

A'ereki ģa ga juka yvyakotyve'ģa hugwi,” e'i aherembikwatijara.

Igwete Etiópiapeve'ga nhi'inhi'ĩgi jupe oina gwyrua pype. Henduvame ganhi'ĩga Filipe'ga ei ga pe:

—Erekwaha po nde aheremimombe'ua? ei Filipe'ga onhi'ĩga mondo vo ga pe.

—Avi ahã novĩa, ei ga. Marã po ji ikwahavi? A'ereki nimombe'uhavi ji ve, ei ga. Ejiupi ji pyri eina, ei ga Filipe'ga pe.

Igwete Filipe'ga jiupiri oina ga pyri a'ero ga rupi ogwovo. ³⁴ Igwete ga ei Filipe'ga pe:

—Ji mbo'e ti a'ea rehe. Ma'ģa pe ahe ei ikwatija Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharava'ea? ei ga. Ojive ahe ei? Mara'ngu po ojipe'ģa pe javo? ei Etiópiapeve'ģa ga pe.

³⁵ —Jesus'ga pe ahe ei gweroho ģa ga jukavo javo, ei Filipe'ga ga pe.

Kiro Filipe'ga Jesus'ga mombe'umbe'ui aherembikwatijara mombe'ukatuavo a'ero ga pe.

³⁶⁻³⁸ Ohorame pea rupi kiro ģa vahemi ypiahu'ia pyri. Igwete Etiópiapeve'ga ei:

—Agwa reki yhya, ei ga. Nanhimobatizai po ti nde nehẽ? ei ga ga pe.

Igwete Etiópiapeve'ga imombigukari ģwenonhandavuhua. A'ero ģa jog- werojyvi ojogwerogwovo y pe. Igwete Filipe'ga ga mobatizai.

³⁹ Ga ěrame yhya hugwi nhandepojykaharete'ga ra'uva Filipe'ga rerohojipei. Etiópiapeve'ga ndohepiaga'javi ga a'ero. Igwete ga hoi ogwovo pea rupi gworyvamo Etiópiapeve'ga. ⁴⁰ Kiro Filipe'ga ukwahavi cidade de Azoto pe. Aerē ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerē ga vahemi cidade de Cesaréia pe.

9

Saulova'ea ojiko reki Jesus'ga rehe

¹ A'ea ja ko Saulo'ga nhimbohovajari Jesus'gareheve'ġa ndehe ta'apiti pa ġa javo. Igwete ga hoi mbatera kwava'ěhara'ġa nduvihavuhu'ga pyri. ² Igwete ga ei ga pe:

–Ekwatija ti enhi'iġa mondovouka judeus'ġa pe cidade de Damasco pe ji kwahavuka ġa pe, ei ga. Aroho ti ji nerembikwatijara a'ero hepiuka ġa pe ġajatykahava pype tajipoko ti ġa nehē, ei Saulo'ga ga pe. A'ero po ti ji ġa ndekari pevo nehē – kiroki ġa oho Jesus'ga nhi'iġa rupi. Ga ndepiagame po ti ji ġa pyhypyhygukari ġa nderurahyavouka avo jitehe Jerusalém me nehē akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no, ei Saulo'ga ga pe.

–Kwa. Takwatija ti ji nde mombe'gwovo ġa pe, ei ikwava'ěhara'ġa nduvihavuhu'ga ga pe.

Igwete ga ikwatijari Saulo'ga pe imondovo togweroho ti ga a'ea javo.

³ Igwete Saulo'ġa hoi pea rupi okovo. Ga vahēġwerĩrame Damasco pe kotihĩ hendy'javuhuva'ea uhu ga pyri yvaga hugwi. Hendy'javuhuva'ea pyteri pe ga rekoi a'ero. ⁴ A'ea ga mombori yvyvo ga noġa. Igwete ga henduvi ganhi'iġa.

–Saulo, Saulo! ei ga ga pe. Maraname nde imbohahyukaruhi ji ve?

⁵ –Manamo pe naerũ? ei Saulo'ga ga pe.

–Ji ko Jesus, ei nhandepojykaharete'ga ga pe. Ji ve nde erembohahyukaruhu. ⁶ Emo ji a'e nde ve kiro: Epo'ã egwovo cidade pe, ei ga Saulo'ga pe. Pevove'ga po ti omombe'u nde ve nderekoagwama nehē, ei Jesus'ga ga pe.

⁷ Saulo'garupive'ġa nonhi'iġi o'ama. A'ereki ġa ġwenduvice ojipe'ga nhi'iġa. Emo ġa ndohepiagi ga. ⁸ Igwete Saulo'ga po'ami. Kiro ga ma'ēi novĩa, emo ga ndahehai reki. Igwete ġa ga popyhygi ga rerogwovo Damasco pe. ⁹ Três ga gwehae'yma rerokiri. Ndo'ui ga mbatera. Ndoy'ui ga no. Onhi'inhiĩ ga Tupana'ga pe a'ero.

¹⁰ A'ea ja Ananias'ga rekoi Damasco pe. Pevo ga ruvi Jesus'gareheva'ero. Igwete Jesus'ga jipiukari ga pe.

–Ananias, ei ga ga pe.

–Gara? ei ga.

¹¹ –Heregwovo pea rupi kiroġwe – kiroki pehea pe ġa e'i Direita, ei Jesus'ga ga pe. Peho ti Judas'ga rongga pe Saulo'ga reka – kiroki ga cidade de Tarsopeve'ga. Kiro ga nhi'iġi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. ¹² Orohepiuka ji nde ga pe ko. A'ero ga hepiagi nderuraġwama ojipyri, ei ga. Igwete nde pokogi ga rehe ga mboheakwakatuavo. Nahā ti eho ga pyri a'ero, ei ga Ananias'ga pe.

¹³ Igwete Ananias'ga ei:

–Po ahe ndohoi Saulo'ga pyri hamo, ei ga. He'yive'ġa omombe'u gareaporoġita ji ve oji'i. Oko te'varuhu ga ndereheve'ġa pe Jerusalém me heaji'i, ei ga Jesus'ga pe. ¹⁴ Kiro ikwava'ěhara'ġa nduvihava'ġa ga mbuhuri avo ore pyri topyhy ti ga ġa javo – kiroki ġa onhi'inhiĩ nde ve jipi. Ore pyhy pota ga a'ero tomongi ġa cadeia pype javo, ei Ananias'ga Jesus'ga pe.

¹⁵ Emo Jesus'ga e'i ga pe:

—Eho jate ti akoja'ga pyri. A'ereki ji anhimoirũuka ga pe kiro, ei Jesus'ga ga pe. Ji mombe'u po ti ga judeus'garũive'ga pe ganduviha'ga pe nehẽ israelitas'ga pe nehẽ no, ei ga Ananias'ga pe. ¹⁶ Jihi ti tahepiuka hahyağwama ga pe, ei ga. Nhiarõe'ỹve'ga po ti okwahavuka hahyva'ea ga pe ga ji mombe'urame ga pe nehẽ. Emo po ti ga onhimomirana jupe nehẽ tamombe'u tuhẽ ti Jesus'ga ga pe javo nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁷ A'ero Ananias'ga hoi ogwovo Judas'ga rongga pe okiavo Saulo'ga pyri. Saulo'ga onhi'inhiĩ Tupana'ga pe. Igwete Ananias'ga pokogi ga rehe. Igwete Ananias'ga ei ga pe:

—Nhiirũ, ei ga Saulo'ga pe. Nhandepojykaharete'ga – gaha ojipiuka nde ve pea rupi nde rurame Jesus'ga – kiro ga ji mbuhurukari nde pyri teremboheakwa katu ti ga javo ji ve, ei ga. Terepojykauka ga jira'uva pe javo ga ji mbuhurukari nde pyri kiro, ei ga Saulo'ga pe.

¹⁸ Kotihĩ indurugi Saulo'ga reakwa hugwi pira pea'java'ea. A'ero ga hep-iakatua'javi. Kirẽ Saulo'ga nhimobatizaukari Jesus'gareheva'ero. ¹⁹ I'urame mbatera ga pytupoakaramo.

Saulova'ea omombe'u Jesus'ga Damasco pe

Igwete Saulo'ga pytaahi'vi Jesus'gareheve'ga pyri Damasco pe. ²⁰ Nambegwei ga ogwovo judeus'ga jatykahai pe Jesus'ga mombe'gwovo ga pe.

—Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga ra'yramo tuhẽ oko, ei ga ga pe.

²¹ Ganhi'iga renduvame ga nhimomby'apavi. Igwete ga ei ojohupe:

—Marã naerũ? Saulo'ga oko te'varuhu hete ga pe Jerusalém me heikwehe – kiroki ga onhiĩ Jesus'ga pe jipi, ei ga. Aerẽ ga ruruhui kokoty tapyhy ti ga nderogwovo ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pyri javo. Agwa'ga ko ga rũi naerũ? ei ga ojohupe.

—Ki ga tuhẽ reki a'ea, ei ga.

Onhimomby'a hete ga a'ero Saulo'ga nhi'iga renduva Jesus'ga mombe'urame.

²² Igwete Saulo'ga ega'ei ga pe:

—A'iti tuhẽ Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei Saulo'ga ga pe.

Igwaigwavete Saulo'ga heroviarukari ga pe Jesus'ga mombe'urame ga pe. Henduvame garemimbo'ekatua judeus'ga nonhi'iga'javi ga pe a'ero Damascopeve'ga.

²³ He'yi Saulo'ga kiri. Aerẽ judeus'ga jatykai marã po ti nhande ga jukai javo ojohupe novĩa. ²⁴ Igwete ga ami jurukwara pyri – perope jupihavuhua oatima cidade – jurukwara pyri ga ami arimo ypytunimo tipyhy ti Saulo'ga jukavo javo novĩa. Emo Saulo'ga okwaha ganhi'iga. ²⁵ Nurã garemimbo'ehara'ga ga rerohoi ypytunimo ga rerojiupia jupihavuhua rehe. Igwete ga ga mbo'avi pandyruhua pype ga mbojyva mytu'ẽ me ga mondovo ga moka'nhyama ga hugwi.

Saulova'ea ojivy Jerusalém me

²⁶ Aerẽ Saulo'ga jivyri Jerusalém me. A'ero ga hopotari Jesus'gareheve'ga pyri ga nderekovo. Emo ga okyhyji pa ga hugwi. A'ereki ga ndogweroviari Saulo'ga jikoga Jesus'ga rehe. ²⁷ Nurã Barnabé'ga ga rerohoi Jesus'ga moirũhara'ga pyri ovavagahiva ga rehe ga mombe'ukatuavo ga pe. Igwete Barnabé'ga ei ga pe:

—Nhandepojykaharete'ga ojipiuka Saulo'ga pe pehea rupi ga horame heikwehe, ei ga ga pe. Igwete Jesus'ga nhi'igi ga pe, ei ga. A'ero Saulo'ga

jikogi ga rehe ga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ga pojihuve'yama Damasco pe heikwehe, ei Barnabé'ga ga mombe'gwovo ga pe.

²⁸ A'ero Saulo'ga pytai Jesus'gareheve'ga pyri ogwoogwovo ga ndupi Jerusalém rupi. Igwete ga nhandepojykaharete'ga mombe'ui Jesus'ga mombe'ui Jerusalémmeve'ga pojihuve'yama. ²⁹ Igwete Saulo'ga nhi'igayvari judeus'ga pe – kiroki ga grego g'hanhi'iga. Ga Jesus'ga mombe'urame ga pe ga ga jukapotari novia. ³⁰ Jesus'gareheve'ga ikwahavame Saulo'ga rerohoi ga hugwi cidade de Cesaréia pe. A'ea hugwi ga ga mondoi cidade de Tarso pe.

³¹ Kirē ojipe'ga nombohahyukara'javi Jesus'gareheve'ga pe a'ero Judéiapeve'ga gwyrri pe Galiléiapeve'ga gwyrri pe no Samariapeve'ga gwyrri pe no. Igwaigwavete ga jikohetei Jesus'ga rehe a'ero imondovo imohina ga rehe. Tupana'ga ra'uva ga pokopoko jipi. A'ero igwaigwavete ga ojipe'ga mbojikogukari Jesus'ga rehe.

Pedrova'ea omombi Enéiasva'ea ka'nauhūa

³² Aerē Pedro'ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe. Aerē ga vahemi cidade de Lida pe ogwovo Jesus'gareheve'ga pyri. ³³ Pevo ga nomyive'ga repiagi gakupeupava rehe Enéias'ga. Oito kwara gamynhe'yama rehe. ³⁴ Igwete Pedro'ga ga repiagi javo ga pe.

–Enéias, Jesus Cristo'ga omombi kiro neka'nauhūa nde hugwi, ei ga. Epo'ã ti herekokatuavo ekupeupava, ei Pedro'ga ga pe.

³⁵ Kotihī Enéias'ga po'ami a'ero. Igwete ga nhaporemō ga nduri ga repiaga Lidapeve'ga nhumeve'ga no. Sarona ei ga nhuhūa pe. Ga repiagame ga jikopavi Jesus'ga rehe a'ero.

Pedrova'ea ombogwera Tabitava'ea

³⁶ A'ea rupi Tabitahēa rui cidade de Jope pe. Igwete hēa tetirūaramo upa. Hēa ko Jesus'garehevehēa. Dorcas ko hēarera Gréciapeve'ga nhi'igimo. Gwereco katu katu hēa ojipe'ga jipi. Ombatera hēa omondomondo imbatere'yve'ga pe jipi. ³⁷ Igwete hēa tetirūaramo. A'ero hēa manoi hete upa. Igwete hēapavēive'ga ipyhei hēara'oa herojiupia onga jo'ari pe inoga. ³⁸ Igwete Jesus'gareheve'ga mokonha'ga mondoukari Pedro'ga pyri. A'ereki ga okwaha garuva cidade de Lida pe – a'ea ojopyri u cidade de Jope pavēi. Igwete ga ga mondoukari Pedro'ga pyri tuhu ti ga kotihī javo.

³⁹ A'ero Pedro'ga ruri ga ndupi. Ga vahemame ga ga rerojiupiri onga jo'ari pe. Igwete aherembirekokwera'ga Pedro'ga atimani o'ama ojehe'gwovo Tabitahēa rehe omano ahe ore hugwi javo. Igwete ga hepiukari opira ga pe hēarembiapoagwera i'arimova'ea igwyriva'ea no. A'ea hēa omboja ga pe jipi okorame ga pavēi. ⁴⁰ Igwete Pedro'ga ga mo'embavi ga mondovo okia hugwi. A'ero ga renypy'andurugi onhi'iga Tupana'ga pe. Igwete ga ami ojirovaga hēara'oa pe.

–Tabita, epo'ã, ei ga hēa pe.

Kiro hēa ma'ēi a'ero. Pedro'ga repiagame hēa vyri oina. ⁴¹ Igwete ga hēa popyhygi hēa mopo'ama. A'ero ga Jesus'gareheve'ga mbuhurukara'javi ojipyri aherembirekokwera'ga jara'ga no. Igwete ga hēa repiukari ga pe.

⁴² Aerē ga imonhimoanhambavi imombe'gwovo Jopepeve'ga pe. Ikwahavame he'yive'ga jikogi Jesus'ga rehe a'ero. ⁴³ Igwete Pedro'ga pytai Jope pe Simão'ga rongga pe upa. Simão'ga ko mbiara pira apoharamo oko.

10

Cornéliova'ea ombuhuruka Pedrova'ea gwonga pe

¹ A'ea rupi Cornélio'ga rekoi cidade de Cesaréia pe. A'ereki ga pevo u soldados'ga nduvihavamo. Soldados'ga ko romanos'ga Itáliapeve'ga gwyrhugwive'ga onhimongyavo. ² Cornélio'ga ojiko Tupana'ga rehe ga mboheteavo jipi gwongapypeve'ga pavēi. He'yi ga omondondo itambere'ia judeus'ga pe imbatere'ŷve'ga pe. Onhi'inhiĩ ga Tupana'ga pe jipi. ³ Kiro ga rekoi onhi'iga Tupana'ga pe. Ka'aru três horas rupi Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Cornélio'ga pe. Kiro ga ruri javo ga pe.

—Cornélio, ei ga ga pe.

⁴ Ga repiagame Cornélio'ga kyhyjihetei a'ero.

—Gara? ei ga ga pe.

—Tupana'ga gwendu nenhi'iga ojive, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe. Gwepia ga neremimondoa imbatere'ŷve'ga pe a'ea ko pyry hete javo. Nurã ga ji mbuhuri nde pyri, ei ga. ⁵ Kiro ji ei nde ve a'ero: Emondo ti ejipyryve'ga kiro Jope pe Simão Pedro'ga reruruka. ⁶ Mbiara pira apohara'ga ronga pe ga ruvi Simão'ga ronga pe. Ypiahua koty ko tuvi garonga, ei ga Cornélio'ga pe.

⁷ Onhi'imbavirẽ ga pe Tupana'gapyrive'ga hoi ga hugwi. A'ero Cornélio'ga mokonha'ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga oporavyky ga pe garonga pype. Soldado'ga ga ombuhuruka no – kiroki ga gapyrituhëve'ga. Soldado'ga ga javijitehe ojiko Tupana'ga rehe no. ⁸ Igwete Cornélio'ga ga mbuhurukari ojipyri imombe'gwovo ga pe Tupana'gapyrive'ga nhi'iga ojive. Igwete ga ga mondoi Jope pe Pedro'ga reruruka.

⁹ Ko'emame ga vahemi Jope koty. A'ea ja ko Pedro'ga jupiri onga arimo ipereuhuva'ea arimo. Ahaji katu ga hoi tanhiĩ Tupana'ga pe javo. ¹⁰⁻¹¹ A'ero ty'ara ga jukai. Ga imboavujikwerame mbatera ga pe ga hepiagi yvagipeva'ea. A'ereki Tupana'ga gwepiuka ga pe yvaga rovapytymba'vogipyra. Kiro hyruhua ijyvi ga pyri ta'apynhapira'javuhuva'ea. Quatro ko ipyhykava imbojyhava. ¹² Gwereko paravuhu mbatera ipype onhimongyavo ipyva'ea hyryryva'ea ipepova'ea. ¹³ Igwete Tupana'ga ei ga pe:

—Pedro. Here ijukavo i'gwovo, ei ga ga pe novĩa.

¹⁴ —Avi ahã, ei Pedro'ga. Ji nda'uangavi tuhẽ mbatete'varuhua, ei ga ga pe.

¹⁵ Igwete Tupana'ga ea'javi ga pe:

—Jihi a'e pyry jupe. Ite'varuhu terei jupe a'ero, ei ga Pedro'ga pe.

¹⁶ Três vezes ga ea'jaa'javi hepiuka Pedro'ga pe. Aerẽ hyrua jivyra'javi ogwovo yvagi pe jitehe.

¹⁷ Igwete Pedro'ga ei oyvyteri pe:

—Gara rehe Tupana'ga hepiukarhui nanongara ji ve naerũ? ei ga. Gara rehe ga ji mbo'e pota a'ea pyvõ? ei ga ikwahave'yma.

Ga japyakarama a'ea rehe kiro Cornélio'gahugwive'ga ami jupihava pyri jurukwari pe. A'ereki pevove'ga omombe'u Simão'ga ronga ga pe. Kiro ga ami jurukwari pe a'ero. ¹⁸ Igwete ga nhi'iga mondoi ipypeve'ga pe:

—Agwa Simão Pedro'ga ruvi?

—Agwa ko ga ruvi, ei ga ga pe.

¹⁹ A'ea ja Pedro'ga japyakai hepiagipyra rehe onga arimo oina. Igwete Tupana'ga ra'uva ei ga pe:

—Uhu kiro trêsve'ga nde reka, e'i. ²⁰ Here ejyva ga pyri a'ero, e'i. Eho tuhẽ ti ga ndupi ipojihuve'yma. A'ereki jiji amondouka ga nde pyri, e'i Pedro'ga pe.

²¹ A'ero Pedro'ga jyvi Cornélio'gahugwive'ga pyri javo ga pe.

—Jihi pe ji reka pejikovo, ei ga. Gara rehe pe nduri ji pyri a'ero? ei ga ga pe.

²² —Cornélio'ga ko ore mbuhuruka nde pyri soldados'ga nduvihava'ga, ei ga ga pe. Oko katu ko ga jipi. Tupana'ga rehe ga jikogi ga mboheteavo,

ei ġa. Judeus'ġa nhaporemu e'i ga pe: "Pyry hete," ei ġa Pedro'ga pe. Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga uhu ga pyri heaji'i, ei ġa. Igwete ga ei Cornélio'ga pe: "Emondouka ti ġa Pedro'ga reruruka ejipyri terehendu ti ganhi'iġa," ei Tupana'gapyrive'ga ga pe heaji'i, ei ġa. Nurã ore ruri kiro nde pyri javo nde ve, ei ġa Pedro'ga pe imombe'gwovo.

²³ A'ero Pedro'ga ġa mbuhuri onga pype ġa mongiavo ojipyri.

Ypyhajive Pedro'ga ei ġa pe:

–Xaho kiro ga pyri Cesaréia pe a'ero, ei ga ġa pe.

Igwete ġa hoi. Jesus'gareheve'ġa oho Pedro'ġa ndupi no Jopepeve'ġa.

²⁴ Ko'emame ġa vahemi Cesaréia pe. Cornélio'ga ombojatyka pa gwe'yja'ġa noġa ġahã no – kiroki ġa ga pavëi ojikoty'a. Garonga pe ġa ndekoi Pedro'ga mboha'uva a'ero upa. ²⁵ Pedro'ga vahemame Cornélio'ga ga repenhani ġwenypy'anduruga ga pyri tambohete ga javo novã. ²⁶ Emo Pedro'ga ga mopo'ã.

–Tanhimbohetei, ei ga. A'ereki jiji ko vvyakotyva'ea pe javijitehe, ei Pedro'ga ga pe.

²⁷ Onhi'iġame ga pe Pedro'ga reki garonga pype ġajatyka repiaga. ²⁸ Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

–Judeus'ġarũiva'ero ko pe peko novã. Pe atyvi ko ji rekoi judeuramo novã, ei ga. Pekwaha reki pe oreramonhava'ea nhi'iġa ore ve jipi tapehoi judeus'ġarũive'ġa pyri javo. "Tapejihe'ari tuhë ti ġa ndehe," ei ahe, ei Pedro'ga. Emo Tupana'ga okwahavuka ji ve gweaporoġita a'ea rehe oji'i, ei ga ġa pe. "Ite'varuhu terei jara'ġa pe," ei Tupana'ga ji ve oji'i, ei ga. ²⁹ Nurã ji ndapojihuvi jijoa pe pyri pendeheve'ġa erame ji ve oji'i, ei ga. Kiro ji ei pe me a'ero: Gara rehe pe ji mbuhurukari kokoty a'ero? ei Pedro'ga ġa pe.

³⁰ Igwete Cornélio'ga ei ga pe:

–Tamombe'u ti nde ve a'ero, ei ga. Trës kiro ji kiri ga jipiukarirë ji ve, ei ga. Ka'aru trës horas rupi ji nhi'iġi Tupana'ga pe avo nhironga pe oji'i. A'ero gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ji ve. Hendy'ja hete gapira, ei ga Pedro'ga pe. ³¹ "Cornélio," ei ga ji ve, ei ga. "Tupana'ga ġwendu nenhi'iġa. Gwepia ga neremimondoagwera imbatere'yve'ġa pe," ei ga ji ve, ei Cornélio'ga Tupana'gapyrive'ga nhi'iġa mombe'gwovo. ³² "Emondo ti ġa Jope pe a'ero Simão Pedro'ga reruruka ejipyri," ei ga ji ve. "Mbiara pira apohara'ga ronga pe ga ruvi Simão'ga ronga pe. Ypiahua koty ko garonga ruvi," ei ga, ei Cornélio'ga imombe'gwovo. ³³ Kotihĩ ji ġa mondoukari nde pyri a'ero, ei ga Pedro'ga pe. Pyry hete a'ero nde ruri avo. Igwete ore jatykapavi kiro Tupana'ga rovai pyteri pe orokovo. Torohendu pa ti Tupana'ga remimombe'ua nde ve, ei ga Pedro'ga pe.

Pedrova'ea omombe'u Jesus'ga Cornéliova'ea pe

³⁴ Igwete Pedro'ga ei Cornélio'ġa pe:

–Kiroġwe ji ikwahahetei, ei ga. Judeus'ġa ndehe jate rõi Tupana'ga rekoi. Oko pa ga judeus'ġarũive'ġa ndehe no. A'ereki ġa ojo'ja ga pe. ³⁵ Gagwryri pe nhaporemu Tupana'ga oko ġa ndehe ġa jikogame ga rehe okokatuavo, ei Pedro'ga ġa pe.

³⁶ –Tupana'ga omondouka onhi'iġa israelitas'ġa pe ikwehe, ei ga. A'ereki Jesus Cristo'ga omanoro ġwaramo Tupana'ga rerekokatuukari nhande ve. A'ereki Jesus'ga nhandepojykaharetero oko, ei Pedro'ga ġa pe. Pekwaha pe a'ea, ei ga imombe'gwovo Cornélio'ġa pe. ³⁷ João Batistava'ea e'i na'ë ġa pe: "Peko ti Tupana'ga nhi'iġa rupi," ei ahe, ei ga. Ga ndekorame hupi ahe ġa mobatizai ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Aerë ġa Jesus'ga mombe'ui Galiléiapeve'ġa gwryri pe na'ë. A'ero Judéiapeve'ġa gwryri pe nhaporemu ġa ga

mombe'umbe'ui, ei ga ġa pe. Pekwaha pe Jesus'ga mombe'ua jipi. ³⁸ Pekwaha pe Jesus'ga reaporoġita no Nazarépeve'ga reaporoġita, ei ga. A'ereki Tupana'ga opojykauka ga gwa'uva pe ga mbopopoaka ikwehe. Nurã Jesus'ga rekokatukatui ogwovo ġapyteri pe, ei ga. Diabo'ga ġa pojkarama Jesus'ga ga pe'ai ġa hugwi. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga poko ga rerekovo, ei Pedro'ga ġa pe.

³⁹—Orohepia pa ore Jesus'ga reaporoġita Jerusalém me Israelpeve'ġa gwyrri pe nhapremo. Igwete ore imombe'ui orerembiepiagawera no, ei ga. Ojuka reki ġa Jesus'ga kutuga ga mo'ama yva rehe. ⁴⁰ Emo mokõi ġa kirirē Tupana'ga ga mbogwera ga repiuka orerovaki, ei ga. ⁴¹ Jara'ġa pe – kiroki ġa ndojikogi ga rehe – ġa pe ga ndohepiukari ga, ei ga. Ore ve jate ga gwepiuka. A'ereki Tupana'ga ore mo'ē jipe tomombe'u ti ġa Jesus'ga javo. Igwete ore i'ui mbatera ga pavēi ga kweravirē, ei ga Cornélio'ġa pe imombe'gwovo.

⁴²—Jesus'ga e'i ore ve ikwehe: “Jihi po ti a'e ġandeaporoġita pe mbapava koty nehē omanove'ġa okojive'ġa no,” ei ga. “A'ereki Tupana'ga e'i ji ve a'ea rehe hako,” ei Jesus'ga, ei ga. “Ji mombe'umbe'u ti ojipe'ġa pe a'ero nehē,” ei ga ore ve ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe.

⁴³—Jesus'ga jitehe Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea nhapremo omombe'u nhoġwenonde ga kwatija po raka'e, ei Pedro'ga. Igwete ahe ei: “Ga jikogame ga rehe po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē ga manoro ġwaramo ġa ndepyga nehē,” ei ahe Jesus'ga mombe'gwovo po raka'e, ei ga Cornélio'ġa pe imombe'gwovo.

Tupana'ga ra'uva uhu Cornéliova'ea pyri

⁴⁴ Pedro'ga nhi'ġame ġa pe Tupana'ga ra'uva ruri ġa pyri nhapremo ġa pojkavo – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga mombe'ua. ⁴⁵⁻⁴⁶ Kiro ġanhi'ġa aherembikwahave'ġva'ea a'ero. Igwete ġa Tupana'ga mbohetehe'tei upa. Henduvame ġanhi'ġa judeus'ġa nhimomby'ai a'ero – kiroki ġa uhu Pedro'ga rupi Jesus'gareheve'ġa.

—Iii! Judeus'ġarūive'ġa pyri vehevi Tupana'ga omondo gwa'uva ġa pojkavouka no! ei ġa ojohupe.

Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

⁴⁷—Nhande pyri na'ē ko Tupana'ga ra'uva uhu ikwehe. Kiro gara'uva ruri ġa pyri na jitehe no, ei Pedro'ga. Timobatiza ti ġa yhya pyvō a'ero, ei ga ga pe.

⁴⁸ A'ero Pedro'ga ġa mobatizaukari ġa ndekoro ġwaramo Jesus Cristo'gareheva'ero. Igwete ġa ei Pedro'ġa pe:

—Pepytaahi'vi ti ore pyri.

A'ero ġa pytai ġa pyri upa.

11

Pedrova'ea omombe'u pa Jerusalémmeva'ea pe

¹ Aerē ojipe'ġa ġa mombe'ui javo Judéiapeve'ġa gwyrri pe.

—Judeus'ġarūive'ġa ġwendu katu kiro Tupana'ga nhi'ġa no, ei ġa ġa mombe'gwovo.

Jesus'ga moirūhara'ġa pe ġa imombe'ui jara'ġa pe no Jesus'gareheve'ġa pe.

² Aerē Pedro'ga jivyrri ua Jerusalém me. A'ero judeus'ġa nhi'ġayvari ga pe Jesus'gareheve'ġa.

³—Maranuhū nde houhui judeus'ġarūive'ġa pyri i'gwovo ġa pavēi? ei ġa ga pe. Judeus'ġa ndojihe'ari te ġa ndehe, ei ġa Pedro'ga pe.

⁴ Igwete Pedro'ga ei ġa pe.

—Tamombe'u pa ti kiro pe me. ⁵ Jihi ko ako na'ē Jope pe nhinhi'ġa Tupana'ga pe ikwehe, ei ga. A'ero ji hepiagi yvagipeva'ea. A'ereki Tupana'ga

gwepiuka ji ve hyrua tapy'ynhapira'javuhuva'ea, ei ga ġa pe. Yvaga hugwi ijyvi ua. Quatro ko ipyhykava imbojyhava. Igwete ijyvi ua opiga ji ppyvo, ei ga. ⁶ Hepiakaturame ji hepiagi ipype ipyva'ea onharõva'ea hyryryva'ea. Ipepova'ea ji ahepia no, ei ga. ⁷ Igwete ji henduvi Tupana'ga nhi'iġa jijive. “Pedro,” ei ga. “Here ijukavo i'gwovo,” ei ga ji ve, ei ga. ⁸ “Avi ahã,” a'e ji. “Mbatete'varuhua ndokiångavi jijuru pe,” a'e ji ga pe. ⁹ Emo ga ea'javi ji ve yvaga hugwi: “Jihi a'e pyry jupe. Ite'varuhu terei jupe a'ero,” ei ga ji ve, ei Pedro'ga. ¹⁰ Três vezes ga ea'jaa'javi hepiuka ji ve. Kirẽ hyrua jivyra'javi ogwovo yvagi pe jitehe ikwehe, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

¹¹ –Nanime trêsve'ġa nduri ji pyri onga pe – perope aju. Cornélio'ga ombuhuruka ġa ji pyri Cesaréia hugwi ikwehe, ei ga. ¹² Igwete Tupana'ga ra'uva ei ji ve: “Eho tuhẽ ti ġa ndupi ipojihuve'yma,” e'i ji ve, ei ga. Agwa'ġa ji aroho ji rupi a'ero Jope hugwi ikwehe. Seis ko ġa Jesus'gareheve'ġa, ei Pedro'ga ġa pe. Aerẽ ore vahemi Cornélio'ga rongga pe a'ero. ¹³ Igwete ga imombe'ui ore ve: “Tupana'gapyrive'ga uhu ji pyri o'ama nhironga pe oji'i,” ei Cornélio'ga, ei ga. “Igwete ga ei ji ve: ‘Emondouka ti ġa Jope pe Simão Pedro'ga reruruka ejipyri,’ ei Tupana'gapyrive'ga ji ve,” ei ga. ¹⁴ “ ‘Garemimombe'ua rendukaturu ġwaramo po ti pe hoi yvagi pe a'ero nehẽ nerongapeve'ġa pavẽi nehẽ no,’ ei Tupana'gapyrive'ga ji ve,” ei Cornélio'ga.

Pedro'ga omombe'u pa Cornélio'ga nhi'iġagwera ojive. Igwete Pedro'ga ei ġa pe no:

¹⁵ –A'eroġwe ji Jesus'ga mombe'ui ġa pe. A'ero Tupana'ga ra'uva ruripei ġa pyri ġa pojkavo, ei Pedro'ga. Pehepia ko gara'uva ruri nhande pyri ikwehe. Akoja javijitehe kiro turi ġa pyri nohõ, ei ga ġa pe. ¹⁶ A'ea rupi ji ikwahava'javi reki Jesus'ga nhi'iġagwera, ei Pedro'ga. A'ereki ga e'i ikwehe: “João Batista'ga oko ġa pavẽi ġa mobatizavo yhya pyvõ. Emo po ti Tupana'ga oko pe pavẽi nehẽ imondovouka gwa'uva pe pyri pe pojkauka nehẽ,” ei Jesus'ga ikwehe, ei ga. ¹⁷ Tupana'ga ombuhuruka gwa'uva nhande ve nhande jikogame nhandepojkaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. A'ea jitehe ga omondo kiro judeus'ġarũive'ġa pe nohõ, ei ga. Tupana'ga imondopotarame ġa pe ji namovahĩ ga a'ero, ei Pedro'ga ġa pe.

¹⁸ Henduvame Pedro'ga nhi'iġa ġa ndogwayvara'javi ga a'ero. Igwete ġa Tupana'ga mbohetei pyry hete ga javo.

–Judeus'ġarũive'ġa vehevi Tupana'ga ombopohiruka ġandekote'varuhua hugwi ġa mboheaporoġitapyahuavo, ei ġa ogwovo.

Antioquiapeva'ea ojiko Jesus'ga rehe

¹⁹ Estêvãova'ea jukarame judeus'ġa ojigwarajuhu Jesus'gareheve'ġa ndehe. Nurã Jesus'gareheve'ġa kwaki'oki'oi a'ero ġa hugwi ogwovo. Jara'ġa oho Feníciapeve'ġa gwyri pe. Jara'ġa oho ypa'ouhũ me Chipre pe okovo. Jara'ġa oho cidade de Antioquia pe. A'ero ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui ġa pe. Judeus'ġa pe jate reki ġa Jesus'ga mombe'ui. ²⁰ Emo jara'ġa Chiprepeve'ġa cidade de Cirenepeve'ġa pavẽi ohorame Antioquia pe Jesus'ga mombe'umbe'ui judeus'ġarũive'ġa pe. ²¹ Tupana'ga ġa moirũ ġa nderekovo. A'ero Antioquiapeve'ġa hendukatui ġanhi'iġa. Igwete he'yjuhuve'ġa jikogi opojkaharete'ga rehe Jesus'ga rehe onhimongyavo.

²² Aerẽ ojipe'ġa hoi Jerusalém me ġa mombe'gwovo Jesus'gareheve'ġa pe.

–Antioquiapeve'ġa ojiko Jesus'ga rehe kiro, ei ġa ġa pe.

Henduvame ġa Barnabé'ga mondoi ġa pyri a'ero Antioquia pe. ²³ Igwete ga hoi ġa ndepiaga.

–Tupana'ga omomyry tuhẽ pe me, ei ga ġa pe.

Igwete Barnabé'ga roryvamo a'ea rehe. Igwete ga ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

—Pejikopave'yimi Jesus'ga rehe penhimimbotarimo, ei ga ġa pe.

²⁴ A'ereki Barnabé'ga ko pyry hete. Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete ga rerekokatuavo. Ojiko hete ga Jesus'ga rehe. Igwete ga ġa mbojikojikogi ga rehe no. He'yjuhuve'ġa kiro ojiko nhandepojykaharete'ga rehe onhi-mongyavo.

²⁵ Aerē Barnabé'ga hoi cidade de Tarso pe Saulo'ga reka. ²⁶ Ga repiagame ga ga reruri Antioquia pe. Ojipeji kwara ġa nduvame pevo. A'evo jitehe ġa Jesus'gareheve'ġa nderojatykatykai jipi he'yjuhuve'ġa mbo'eavo. Antioquia pe na'ē ġa ono Cristo'gareheve'ġa ġa ndehe – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe.

²⁷ A'ea rupi ġa pyri Ágabo'ġa nduri Jerusalém hugwi – kiroki ġa omombe'u Tupana'ga nhi'iġa aerējiva'ea no. Igwete ġa nduri Jesus'gareheve'ġa pyteri pe.

²⁸ Igwete Ágabo'ga ami javo ġa pe. A'ereki Tupana'ga ra'uva ga mbo'e. A'ero ga ami javo Antioquiapeve'ġa pe ġa momoranduva.

—Aerē po ti ipapavi nhaneremityma nhandegwyriveva'ea nhaporemonehē, ei ga.

A'ea Ágabo'ga imombe'ui ġa pe. Aerē na tuhē ihoi ganhi'iġa rupi ikwehe. Opa pa mbatera Cláudio'ga rekorame nhanderuvihavuhuro ikwehe.

²⁹⁻³⁰ Nahā Ágabo'ga imombe'unhoġwenondei Jesus'gareheve'ġa pe. A'ero ġa ei ojohupe:

—Timondo ti itambere'ia nhaneirū'ġa pokoga Judéia pe a'ero, ei ġa.

A'ero ġa imondomondo. Kiroki ġa he'yi gwereko – he'yi ġa omondo. Kiroki ġa mokonhete gwereko – mokonhete'i ġa omondo. Igwete ġa imondo Barnabé'ġa pe togweroho ti ġa Judéiapeve'ġa gwyriveve'ġa pe javo. Aerē Barnabé'ġa herohoi Judéia pe Saulo'ga pavēi imondovo Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pe.

12

Koji'i ahe ojigwarai Jesus'gareheva'ea rehe

¹ A'ea rupi ko Herodesva'ea rekoi judeus'ġa gwyrri pe huvihavuhuro. Igwete ahe jigwarai Jesus'gareheve'ġa pyteriveve'ġa ndehe. ² Igwete Tiagova'ea – kiroki João'ga reki'yrava'ea – Herodesva'ea ahe akamomborukari itakyhea'javuhuva'ea pyvō. ³⁻⁴ Ikwahavame judeus'ġa mbohoryvukara ahejuka rehe, Herodesva'ea Pedro'ga pyhygukari no. Igwete ahe Pedro'ga mondoukari ga mongiavouka cadeia pype. Ahe ga mondoukari soldados'ġa po pe dezesseisve'ġa pe tohemyme ti ga javo. Quatrove'ġa gwepia na'ē ga. Kirē ojipe'ġa quatrove'ġa py'rovo. Quatro vezes ġa jopy'rupy'rui ga repiaga ara rupi ypytunimo no. Nahā Herodesva'ea ga mondoukari soldados'ġa po pe tapemohemukari ti Pedro'ga javo. A'ea rupi judeus'ġa japoitoryva pāo ndovuriva'ea i'gwovo. Igwete Herodesva'ea ei ovyteri pe: “Na judeus'ġa i'upavi na'ē Páscoa rupiara,” ei ahe. “Aerē po ti ji Pedro'ga mbuhurukari imbojambojaruka garekote'varuhua ga rehe ġandovaki hete nehē. A'ero po ti ji ga jukaukari nehē,” ei Herodesva'ea ovyteri pe novīa. ⁵ Igwete ahe Pedro'ga mombytai cadeia pype. Emo Jesus'gareheve'ġa onhi'inhi'ī hete Tupana'ga pe emohemuka ti Pedro'ga cadeia hugwi javo.

Pedrova'ea ohē cadeia hugwi

⁶ Aerē Herodesva'ea ei ovyteri pe: “Ko'emame po ti ji Pedro'ga mbuhurukari ġandovaki nehē,” ei ahe novīa. Ypytunimo Pedro'ga kiri soldados'ġa pyteri pe mokonha'ġa pyteri pe. Soldados'ġa opokwa memei ga ojihe itanhuramuhūa pyvō ga rerekovo. Ojipe'ġa opojyka hovapytymbava o'ama

hepiaga. Igwete Pedro'ga kiri upa. ⁷ Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga ukwahavamo o'ama Pedro'ga pyri yvagipeve'ga. Hendy'ja hete cadeia pype a'ero. Igwete ga pokogi Pedro'ga jati'yva rehe toma'ẽ ga javo.

—Haite! Here evya, ei ga javo Pedro'ga pe.

A'ero itanhuramuhũa ihiri Pedro'ga poa hugwi. ⁸ Igwete Tupana'gapyrive'ga ei ga pe:

—Embogwa eku'ayvira. Emongi epyruhua nohõ, ei ga javo ga pe.

Igwete Pedro'ga imongi a'ero.

—I'arimova'ea emongi ejoa ji reviri, ei ga ga pe.

⁹ Igwete Pedro'ga hoi ga reviri ogwovo. Ndogweroviari reki ga Tupana'gapyrive'ga rembirohoa novĩa. “Jikiri pe ji ga repiagi,” ei ga novĩa.

¹⁰ Kiro ġa kwavi soldados'ġa pyvõ. Kiro ġa kwavi jara'ġa pyvõ no. Igwete ġa vahemi jupihai pe jurukwara pyri. A'ea rupi ko ahe oho cidade pe. Hovapytymbava ko ferrova'ea. Kiro ġa vahemi ipyri. Igwete a'ea nhovapytymba'vogi ġa pe. Igwete ġa ẽi cadeia hugwi a'ero ogwovo cidade rapea rupi onga pyvõ okwava. Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga hoi ga hugwi ga reja.

¹¹ Kiro Pedro'ga ikwahavi a'ero. “A'iti tuhẽ reki!” ei ga. “Tupana'gapyrive'ga ji rerohoi tuhẽ cadeia hugwi. Jipojykaharete'ga ombuhuruka ga ji pyri,” ei ga. “A'ero ga ji mbopiro'yukari Herodes'ga popoakara hugwi judeus'ġa ndeaporoġitate'varuhua hugwi no,” ei Pedro'ga oyvyteri pe.

¹² Ojapyakarẽ a'ea rehe kiro ga hoi Mariahẽa rongga pe João Marcos'ga yhẽa rongga pe. Igwete ga vahemi onga jupihai pe. A'ea ja Jesus'gareheve'ga jatykapavi onga pe onhimongyavo onhi'inho'i'ġa Tupana'ga pe.

—Emohemuka ti Pedro'ga cadeia hugwi, e'ie'i ġa ga pe.

A'ereki ġa ndokwahavi ve Pedro'ga hemagwera jugwi. ¹³ Igwete Pedro'ga vahemi onga jupihai pe okwaokwa hovapytymbava rehe o'ama. A'ero kujahẽa ruri henduva Rodehẽa.

—Ma'ġa pero okwa? ei hẽa javo ga pe.

¹⁴ Pedro'ga nhi'ġame hẽa nhimombaragwahavi hehe. A'ero hẽa nhani tamombe'u javo jara'ġa pe. Emo hẽa omoka'nhy reki hovapytymba'voga ga pe gworygworyva ġwaramo ga rura rehe. Igwete hẽa nhani javo.

—Pero Pedro'ga ami hovapytymbava pyri, ei hẽa ġa pe.

¹⁵ Ndogweroviarihu ġa hẽanhi'i'ġa.

—Ere'eteheuhu nde, ei ġa hẽa pe.

—Avi ahã, ei hẽa. Ki ga jitehe pero o'ã, e'ie'i hẽa ġa pe novĩa.

—Gara'uva po, ei ġa a'ero.

¹⁶ Pedro'ga o'amete jiji hovapytymbava rehe okwaokwa. A'ero ġa hoi hovapytymba'voga ga pe. Ga repiagame ġa nhimomby'apavi a'ero upa.

¹⁷ Igwete ga reki onga pype ġa pyri. A'ero ga nhipova'eġi tapenhi'i'ġi ti ji renduva javo. Igwete ga imombe'ui ġa pe Tupana'ga remimohemukara cadeia hugwi.

—Peho ti imombe'gwovo nhimohemagwera Tiago'ga pe jara'ġa pe no nhaneirũ'ġa pe, ei ga ġa pe.

Igwete Pedro'ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo.

¹⁸ Ko'eġaturame soldados'ġa ndekotehei Pedro'ga repiage'yma cadeia pype.

—Mahã Pedro'ga naerũ? e'ie'i ġa ojohupe novĩa.

¹⁹ Igwete Herodesva'ea ga rekarukari cadeia pype novĩa. Emo ġa ndohepiagi ga. A'ero Herodesva'ea soldados'ġa mbuhurukari ġa monhi'i'ġa ma rupi te ga hoi naerũ javo ġa pe. Emo ġa ndokwahavi reki Pedro'ga hoagwera jugwi. Nurã Herodesva'ea soldados'ġa jukaukari a'ero.

Aerē Herodesva'ea hoi judeus'ga gwyra hugwi Judéia hugwi. Cidade de Cesaréia pe ahe hoi opytavo.

Herodesva'ea manoagwera

²⁰ Herodesva'ea omondouka mbatera ogwya hugwi cidadespeve'ga pe jipi Tiropeve'ga pe Sidommeve'ga pe no. Aerē ahe nhimboahiahivi reki ga pe. Nurā ga ei ojohupe:

–Timonhyrō ti Herodes'ga kiro. Nhande ga monhyrōe'ymame po ti ga nombuhurukara'javi mbatera nhande ve nehē, ei ga ojohupe.

Nurā ga jogwerohoi na'ē Herodesva'ea moirūhara'ga pyri Blasto'ga pyri onhi'igatuavo ga pe tovavagahi ti ga nhande rehe javo. Aerē ga jogwerohoi Herodesva'ea pyri.

–Xajogwerekō katu ti, ei ga Herodesva'ea pe.

²¹ Igwete ahe ei:

–Ojipe'ia rupi po ti ji nhi'igi pe me nehē, ei ahe ga pe.

–Kwa, ei ga ogwovo.

A'ea rupi katu Herodesva'ea jigwagi opikatua mongiavo ganduvihavuhuro. Igwete ahe hoi gapyteri pe ojiupia oina gwendava rehe. A'ero ahe nhi'inhi'igi ga pe. ²² Henduvame ahenhi'iga ga javo.

–Herodes'ga ko yvagipeve'ga. Yvyakotyve'ga rūi ko koro, e'i tehe ga ahe ve.

²³ Herodesva'ea nomombigi reki gānhi'itehea ojihe. Nomboheteukari ahe ga pe Tupanete'ga. Nurā nanime Tupana'gapyrive'ga ruri ahe pyri yvaga hugwi ahe moheō'aruka. A'ero hevo'ia ihu'uu'upavi aherevega. Kirē ahe manoi upa.

²⁴ Igwaigwavete Jesus'gareheve'ga imombe'ui Tupana'ga nhi'iga imonhi-moanhana. Igwaigwavete ojipe'ga hendukatui a'ero onhimongyavo.

²⁵ Barnabé'ga gweroho itambere'ia Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pe Jerusalém me Saulo'ga pavēi. Imondopavirē Barnabé'ga jivyri Antioquia pe a'ero. Gweru ga João Marcos'ga ojupi.

13

Ahe omo'ē Barnabéva'ea Saulova'ea no

¹ Kiro Antioquia pe oko Jesus'gareheve'ga pyteri pe gambo'ehara'ga Tupana'ga nhi'iga momba'uhara'ga no. Ga ko Barnabé'ga; Simão'ga – kiroki ga ipiryvytunuhūve'ga; Lúcio'ga – kiroki ga Cirenepeve'ga; Saulo'ga; Manaém'ga – ga ko onhimomboaka gobernadora gwama'ga pavēi Herodes'ga pavēi.

² Igwete ga Tupana'ga mbohetehetei. Xanhi'ī Tupana'ga pe javo ga ndo'ui mbatera ojogwerekovo. A'ea rupi ko Tupana'ga ra'uva ei ga pe:

–Pemo'ē kirogwe Barnabé'ga Saulo'ga no toporavyky ti ga ji ve Jesus'ga momba'gwovo, e'i ga pe. A'ereki ji a'e nhi gwenonde gahā po ti oporavyky ji ve javo, e'i ga pe.

³ A'ero ga nhi'igi Tupana'ga pe i'ue'yma. Kirē ga pokogi Barnabé'ga ndehe pejogweroho ti Jesus'ga momba'gwovo a'ero javo. A'ero ga ga mondoukari ojihugwi.

Barnabéva'ea oho Chipre pe Saulova'ea pavēi

⁴⁻⁵ A'ero ga jogwerohoi Barnabé'ga Saulo'ga pavēi. A'ereki Tupana'ga ra'uva omondouka ga. João Marcos'ga oho ga ndupi no gamoirūharamo. Igwete ga hoi cidade de Selêucia pe. Pevo ga avi itayharuhua pype ogwovo ypa'ouhū me Chipre pe. Pevo ga jari upa cidade de Salamina pe. Igwete ga ho gahoi judeus'ga jatykahai pe imomba'gwovo Tupana'ga nhi'iga pevove'ga pe. ⁶⁻⁸ Aerē ga hoi ypa'ouhūa rupi ogwovo cidade de Pafos pe. Pevo ga

judeu'ga repiagi Barjesus'ga. Ojipe'ga nhi'igimo garera Elimas. Ipaji ko ga huvihava'gareheva'ero.

—Tupana'ga nhi'iga momba'uharamo ko ji rekoi, ei Elimas'ga ga pe jipi o'mbero.

Igwete Barnabé'ga ga repiagi pevo. Igwete Elimas'ga ruvihava'ga Barnabé'ga mbuhurukari ojipyri Sérgio Paulo'ga – kiroki ga pevove'ga governador'ga. Okwaha hete ga mbatera Sérgio Paulo'ga. Tahendu ti Tupana'ga nhi'iga javo ga Barnabé'ga mbuhurukari ojipyri. Emo Barnabé'ga horame ga pyri Elimas'ga ga movahĩ tonhi'igyme ga ga pe javo. “Tojikogyme ti jiruvihava'ga Jesus'ga rehe,” ei Elimas'ga ipajive'ga.⁹ Igwete Saulo'ga – ojipea ko garera Paulo – Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete. A'ero ga Elimas'ga repiahetei javo ga pe.

¹⁰ —Netiruahũ hete nde Diabo'ga ja! ei ga ga pe. Pyryheteva'ea nde eremovahiuhũ. Nde eremoandyandyi paravuhu ekovo, ei ga ga pe. Nane'ymi nde Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea momba'ui! ei Paulo'ga ga pe. ¹¹ Nurã po ti Tupana'ga nde movahiuhũ kiro nehẽ. Nanderehaahi'vi ti nde kiro hepiage'yma kwara nehẽ, ei ga Elimas'ga pe.

Kotihĩ turi ypytunahiva Elimas'ga pe ga mbohehae'yma. Igwete ga reko-reko'ihui ogwovo.

—Pejijo ji popyhyga ji rerogwovo, e'ie'i ga ga pe.

¹² Hepiagirẽ Elimas'ga rehae'yma Sérgio Paulo'ga jikogi Jesus'ga rehe. A'ereki ga onhimomby'a nhandepojykaharete'ga momba'ua rehe.

Paulova'ea oho Antioquia pe

¹³ Aerẽ Paulo'ga avi itayharuhua pype ogwovo Pafos hugwi. A'ero ga hoi Panfíliapeve'ga gwyri pe ogwovo cidade de Perge pe. A'ea rupi João Marcos'ga hoi ga hugwi ojivya Jerusalém me. ¹⁴ Aerẽ Paulo'ga hoi Perge hugwi pea rupi ogwovo. Aerẽ ga vahemi cidade de Antioquia pe Pisídiapeve'ga gwyrayvyri pe. Judeus'ga poravykye'yma rupi sábado rupi ga hoi gajatykahai pe. A'ero ga apygi upa. ¹⁵ Igwete pevove'ga nhi'igi aherembikwatijaragwera pe Moisésva'ea remimbo'eagwera pe. Kirẽ ga nhi'igi ojipea pe aherembikwatijara pe. A'ea Tupana'ga nhi'iga momba'uharava'ea okwatija hako. Aerẽ huvihava'ga gajatykahava pype ga imondoukari onhi'iga Paulo'ga pe.

—Pe ko orere'yjamo peko israelitasramo, ei ga ga pe. Pe'epotaramo avove'ga pe ga moğitavo pe'ji ti ga pe a'ero, ei ga Paulo'ga pe.

¹⁶ A'ero Paulo'ga po'ami onhipova'eğa tapenhi'igi ti javo. Igwete ga ei:

—Israelitasramo pehendu nhinhi'iga pejjupa, ei ga. Pehendu ti judeus'garũiva'ero no. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe no. Pehendu katu ti, ei Paulo'ga ga pe. ¹⁷⁻²⁰ Tamombe'u ti Tupana'ga pe me. Gaha rehe nhaneramonhava'ea ojiko hako. Tupana'ga omo'emo'ẽ ojive nhaneramonhava'ea hako. Aerẽ he'yjuhu hete quatrocentos e cinquenta Tupana'ga kwara mbo'ambo'ari, ei ga. A'ea rupi ga imombyrymbyryvi ahe ve ahe ruvame hajiheva'ea gwyri pe Egitopeva'ea gwyri pe po rimba'e. Igwete ga ahe rerurukari pea hugwi opopoakarimo, ei ga ga pe. He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi Tupana'ga nhimomiranami aherekote'varuhua pe ahe ruvame ongae'yi me, ei ga. Igwete ga seteva'ea apitipitiukari aheruvihavava'ea ahereheva'ea reheve Canaãmeva'ea gwyri pe. Ahe moka'nhyrbavirẽ ga ima'ema'ẽi ahegwyruera imondomondovo nhaneramonhava'ea pe hako, ei Paulo'ga ga pe.

—Aerẽ Tupana'ga juizva'ea mongoi aheruvihavamo nhaneramonhava'ea pe ahe mbojopy'rupy'ruavo hako, ei Paulo'ga. Aerẽ ahe py'rovo Samuelva'ea

ahe repiakatui Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea, ei ga. ²¹ Aerẽ nhaneramonhava'ea ruri javo Samuelva'ea pe: “Huvihavuhu'ga ore oropota aḡwamo toremondomondo ti ga nde py'rovo,” ei ahe Samuelva'ea pe hako, ei ga. Igwete Tupana'ga Saulva'ea mongoi aheruvihavuhuro a'ero. Saulva'ea ko Quisva'ea ra'yra'ea Benjamimva'ea rymymino'ea, ei ga. Igwete Tupana'ga Saulva'ea mongoukari aheruvihavuhuro he'yi kwara rupi quarenta kwara rupi, ei Paulo'ga ḡa pe.

²² —Aerẽ Tupana'ga ei: “Kiro ji Saul'ga pe'ai penduvihavuhua hugwi,” ei ga, ei ga. “Davi'ga Jessé'ga ra'yra'ga oko kiro penduvihavuhuro Saul'ga py'rovo,” ei ga. Daviva'ea mombe'gwovo Tupana'ga ei no: “Jipy'a ja hete ga Davi'ga. Gaha ti oko pa nhiremimbotarimova'ea rehe nehẽ,” ei Tupana'ga, ei Paulo'ga imombe'gwovo ḡa pe.

²³ —Daviva'ea rymymino'ga reki Tupana'ga omongouka nhanderekote'varuhua momboharamo heikwehe, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ga e'i nhandere'yjava'ea pe israelitasva'ea pe: “Aerẽ ti ji Davi'ga rymymino'ga mongoukari pembopiro'yharamo nehẽ,” ei Tupana'ga, ei ga. Kiro Daviva'ea rymymino'ga tuhẽ Tupana'ga omongouka a'ero o'eagwera rupi katu. Ga ko Jesus'ga, ei Paulo'ga ga mombe'gwovo ḡa pe. ²⁴ Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea israelitas'ga moḡitapavi jipi heikwehe, ei ga. “Perojijyi ti pejeaporogita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei ahe. “A'ero po ti ji pe mobatizai nehẽ,” ei João Batistava'ea, ei Paulo'ga. ²⁵ Oporavykypavame Tupana'ga pe João Batistava'ea ei ḡa pe: “‘Ndehe ko Cristo,’ pe'ji po pe ji ve novĩa? Ji ko a'ea rũi,” ei João Batistava'ea ḡa pe, ei ga. “Emo po ti Cristo'ga uhu ji py'rovo nehẽ,” ei ahe, ei ga. “Ga ko huvihavuhu hete. Ji ki a'e te okoteheva'ea,” ei João Batistava'ea heikwehe, ei ga.

²⁶ Igwete Paulo'ga ei ḡa pe no:

—Nhiirũ, Abraãova'ea rymymino'ea pe ji ei. Judeus'ḡarũiva'ea pe ji ei no. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe, ei ga. Nhande ve Tupana'ga ombuhuruka onhi'igã Jesus'ga ko pembopiro'yharamo oko javo! ei Paulo'ga ḡa pe. ²⁷ Jerusalémmeve'ḡa nonhimombaragwahavi a'ea rehe raikwehe. Ganduvihava'ḡa na jitehe no, ei ga. Onhi'igame aherembikwatijara pe sábadó nanani ḡa nonhimombaragwahavi reki Jesus'ga mombe'ua rehe, ei ga. Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea Jesus'ga mombe'ukatui reki ikwatija hako novĩa. Nahã ahe ei ikwatija hako: “Ojukauka po ti ḡa ga ereko te'varuhu nde javo,” ei ahe hako, ei ga. Jerusalémmeve'ḡa ahe nhi'ipo'ru reki ḡanduvihava'ḡa pavẽi. A'ereki ḡa e te'varuhu Jesus'ga pe ga jukauka, ei Paulo'ga ḡa pe. ²⁸ Ga jukapotarame ḡa hekatehei garekote'varuhua hep-iage'yma novĩa. A'erorame tehe ḡa ei reki Pilatos'ga pe: “Ejukauka tuhẽ ti ga,” ei ḡa ga pe, ei Paulo'ga. ²⁹ Ahe omombe'u pa gajukaagwama ikwatijan-hoḡwenondeavo hako. Ga ahe nhi'ipo'ru pa reki ga jukavo, ei ga. Kirẽ ojipe'ḡa Jesus'ga ra'oa mbojyvi yva hugwi. Igwete ḡa gara'oa rerohoi itaruvihavuhua kwaruhua pype herokiavo inoḡa. ³⁰ Emo Tupana'ga ga mbogwera reki gamanoa hugwi, ei Paulo'ga ḡa pe. ³¹ Kirẽ Jesus'ga jipiukaukari ḡa pe – kiroki ḡa oho Galiléia hugwi ga rupi ogwovo Jerusalém me gamanoa renonde. He'yi ḡa kiri ga repiagagwera rupi ga kweravirẽ. Gahã kiro ga mombe'umbe'u israelitas'ḡa pe a'ero, ei ga.

³² —Oro ore oromombe'u pyryheteva'ea pe me, ei Paulo'ga. Ymya Tupana'ga e'i nhaneramonhava'ea pe hako: “Nahã po ti ji ga mongoukari nehẽ,” ei ga, ei ga. ³³ Kiro na tuhẽ reki nhande ve aherymymino'ea pe. A'ereki o'eagwera rupi katu Tupana'ga Jesus'ga mongouka ga mbogwera gamanoa

hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. A'ea jitehe ahe omombe'u ikwatija hako. Salmo dois aherembikwatijara rera, ei ga. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Jesus'ga pe. “Ndehe ko jira'yra.

Kiroġwe ji nhimongoukari nderuvamo,” ei ga.

Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁴ —Jesus'ga mbogwerava pe Tupana'ga ei no. Gamanoa'jave'yma pe ga ei no, ei ga. Igwete Tupana'ga ei:

“Amombyry po ti ji pe me nehē,” ei ga.

“Pryheteve'ea ji amombe'u Davi'ga pe hako a'itituhēva'ea.

A'ea po ti imombyryvaġwama pe me nehē,” ei Tupana'ga Jesus'ga pe, ei ga.

³⁵ Iru'ña Daviva'ea okwatija imombe'gwovo onhi'iġa Tupana'ga pe, ei Paulo'ga. Nahã ahe ei ga pe:

“Nde po ti neremonemahivukari ejiheve'ga pryheteve'ga ga manorame nehē,” ei ahe ikwatija hako, ei ga.

³⁶ —Daviva'ea nonhimombe'ui javo, ei Paulo'ga. A'ereki Daviva'ea opoko na'ē ojupiva'ea Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe okovo. Aerē ahe manoi. A'ero ahere'yjava'ea ahera'oa rerohoi inoġa aheramonhava'ea ppyvo, ei ga. Kirē inemahivamo ahera'oa upa a'ero. ³⁷ Jesus'ga ra'oa ki a'e te ninemi, ei ga. A'ereki Tupana'ga ga mbogwera. Aerē Jesus'ga nomanoa'javi a'ero avuirama, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁸ —Nhiirū, pekwaha ti a'ero, ei ga. Jesus'ga rehe ore imombe'ui pe me pendekote'varuhua mombora. ³⁹ Ga rehe pejikogame po ti pe piro'yro pejikote'varuhua hugwi, ei ga ġa pe. Hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi. Pejikogame jate Jesus'ga rehe po ti pe piro'yro jugwi nehē, ei Paulo'ga ġa pe. ⁴⁰ Penhimboko'i ti a'ero tapepo'ruyme ti hahyva'ea nehē, ei ga. A'ereki nanongara pe ahe e'i hako – kiroki ahe omombe'u nhoġwenonde aerēva'ea. Nahã ahe ei Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo hako:

⁴¹ “Pehendu ti, a'e ji pe me.

A'ereki pe pe'e te'varuhu nhinhi'iġa pe,” ei ahe.

“Penhimomby'a ti penhimanomo nehē.

A'ereki ji a'apo ahemonhimomby'ava'ea kiro.

Po ti ġa imombe'ui pe me nehē,

ndaperoviarihu po ti pe nehē,” ei ahe Tupana'ga nhi'iġa imombe'gwovo hako, ei Paulo'ga ġa pe.

⁴² Aerē Paulo'ġa horame ġajatykahava hugwi kiro ġa nduri javo ġa pe:

—Irūa rupi sábadu rupi pemombe'ua'ja ti ore ve nanongara jitehe nehē, ei ġa ġa pe.

—Kwa, ei Paulo'ġa ġa pe.

⁴³ Igwete judeus'ġa hopavi a'ero ojatykahava hugwi. Igwete ġa hoi Paulo'ġa ndupi onhimongyavo ġa pavēi – kiroki ġa onhimongo judeusramo. A'ero Paulo'ġa nhi'iġi ġa pe.

—Igwawavete ti pejiko Tupana'ga remimombyryva rehe, ei ġa ġa pe.

⁴⁴ Irūa rupi sábadu rupi cidapeve'ġa nhaporemo gwerevi ġa jatykai onhimongyavo.

—Torohendu ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'ua, ei ġa.

⁴⁵ Emo judeus'ġa onhimyrō hete Paulo'ga rehe hepiagame he'yjuhuve'ġa hoa ga pyri. Nurã Paulo'ga ġa mbo'erame ġa etehei ga pe.

—Mbehea ga omombe'uuhu, e'i tehe ġa.

Igwete ġa Paulo'ga mbotegwetei. ⁴⁶ Paulo'ga ndopojihuvi reki ġa Barnabé'ga pavēi. Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

–Tupana'ga e'i: “Judeus'ga na'ë po ġwendu nhinhi'iga hamo,” ei ga, ei ġa ġa pe. Nurã ore imombe'ui a'ea pe me na'ë novã. Emo pe ndaperoviapotari reki Tupana'ga nhi'iga, ei ġa ġa pe. Pe'ji po pe: “Ndapyryvi po ore hoi orojupa Tupana'ga pyrie'yimi nehë.” Pe'ji po pe a'ea. Nurã po ti ore hoi imombe'gwovo kiro judeus'ġarũive'ġa pe a'ero nehë, ei Paulo'ġa ġa pe. ⁴⁷ A'ereki nahã orepojkaharete'ga ore mondouka javo ore ve:

“Oromongo ji nde israelitas'ġarũive'ġa ndyapehava'java'ero

teremomytu'ë ti ġa'akaġi pe ikwahavuka ġa pe nehë,” ei Tupana'ga.

“Gandekote'varuhua mombora po ti nde ikwahavukari yvyakotyve'ġa pe nhaporemonehë,” ei ga, ei Paulo'ġa.

⁴⁸ Israelitas'ġarũive'ġa judeus'ġarũive'ġa henduvame Paulo'ġa nhi'iga ġa ndoryndoryvamo a'ero. Igwete ġa imbohetei Tupana'ga nhi'iga. A'ero ġa jikogi Jesus'ga rehe – kiroki ġa pe Tupana'ga e'i nhoġwenonde ġahã po ti oko ji pyrie'yimi nehë javo.

⁴⁹ Igwete ġa imombe'umbe'ui nhandepojkaharete'ga nhi'iga imonhi-moanhana ġagwyrã rupi nhaporemone. ⁵⁰ Emo judeus'ga omomymomyi akwaimbae'ġa huvihava'ġa cidade pe. Judeus'ga omyomyi kunhangwera'ġa no imbateve'ġa – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe novã. Igwete judeus'ga ġa momymomyi ġa mongote'varuhuavo Paulo'ġa pe. A'ero ġa Paulo'ġa mondoahai ogwyrã hugwi ġa mondovo. ⁵¹ Ohorame Paulo'ġa ihyvi opya otimbuguhua mondurunduruga jugwi. Nahã ġa hepiukari pevove'ġa ndekote'varuhua ihyvame opya. Igwete Paulo'ga hoi cidade de Icônio pe Barnabé'ga pavëi. ⁵² Emo Antioquia pe Jesus'gareheve'ġa horyory upa. Igwete Tupana'ga ra'uva ġa pojkahetei okovo ġa moiruumo.

14

Paulova'ea oho Icônio pe

¹ Na jitehe ġa pe ġa horame Icônio pe. Paulo'ga oho judeus'ga jatykahai pe Barnabé'ga pavëi. Pevo ġa Jesus'ga mombe'umbe'ukatui ġa pe. Nurã he'yjuhuve'ġa jikogi Jesus'ga rehe judeus'ga judeus'ġarũive'ġa pavëi. ² Emo judeus'ga – kiroki ġa ndojikopotari Jesus'ga rehe – ġa omomymomyi judeus'ġarũive'ġa oko te'varuhu Paulo'ġa javo ġa pe. Ga nhi'igaykaro ġwaramo judeus'ġarũive'ġa nhimboahitehei Jesus'gareheve'ġa pe a'ero onhimongyavo. ³ He'yi Paulo'ga kiri pevo. Ndopojihuvi reki ġa ġa nhandepojkaharete'ga mombe'gwovo pevove'ġa pe.

–Jesus'ga omomybyry hete nhande ve, ei ġa ga mombe'gwovo jipi.

A'itituhëva'ea ġanemimombe'ua. Nurã Jesus'ga japoukari ahemonhi-momby'ava'ea Paulo'ġa pe. A'ereki Jesus'ga e'i: “A'ea repiagame po ti ġa ei nehë: ‘A'itituhëva'ea reki Jesus'ga remimombyryva mombe'ua’,” ei ga. ⁴ Cidadepeve'ġa ndeaporoġita ojoatyvi a'ero. He'yive'ġa oho Jesus'ga moirũhara'ġa nhi'iga rupi Paulo'ġa nhi'iga rupi. Jara'ga oho judeus'ga nhi'iga rupi onhimongyavo.

⁵ Aerë judeus'ga judeus'ġarũive'ġa monhi'igã upa. Gwuvihava'ġa pavëi ġa ei:

–Xajigwarai ti Paulo'ġa ndehe ġa apiapiavo nehë, ei ġa ojohupe.

⁶ Igwete Paulo'ġa ikwahavipei ġanhimbohovajara ojihe. A'ero ġa ka'nhyimi ġa hugwi ogwovo cidade de Listra pe cidade de Derbe pe no Licaôniapeve'ġa gwyri pe. Ojipe'ġa gwyri pe ġa hoi no – kiroki ġagwyrã Licaônia atima.

⁷ Ohooorame ġa pyryva'ea mombe'ui ġa pe pevo Jesus'ga mombe'gwovo.

Paulova'ea oho Listra pe

⁸ Ga horame Listra pe Paulo'ga Jesus'ga mombe'ui pevove'ga pe. Igwete ga reni Paulo'ga nhi'i'ga renduva ipyka'nauhũve'ga. Tegwete gapo'ãhava. A'ereki ga na tuhẽ o'a. ⁹ Kiro ga reni Paulo'ga nhi'i'ga renduva a'ero. Henduvame Jesus'ga mombe'ua ga ei oyvyteri pe: “Jesus'ga po ti ji mopo'ã a'ero naerũ.” Paulo'ga gwepia katu ga ikwahava gareaporogita. ¹⁰ Igwete ga eahyahi ga pe:

—Epo'a'gatu, ei Paulo'ga ga pe.

Kiro ipyka'nauhũve'ga po'ami a'ero opoopoa ogwovo.

¹¹ Pevove'ga gwepia Paulo'ga ga mopo'a'gaturame. Nurã ga hapukapukai onhi'igimo. E'i tehe reki ga Paulo'ga mombe'gwovo.

—Yvagipeve'ga onhimongo vyakotyva'ero ojyva nhande koty, e'i tehe ga ga pe.

Paulo'ga ndokwahavi reki ga etehea ojive. A'ereki hajihe pevove'ga nhi'i'ga. ¹² Igwete ga hapukapukai javo Paulo'ga pe: “Ga ko yvagipeve'ga aheremimbohete'hara'ga.” Barnabé'ga pe ga etehei: “Ga ko Júpiter'ga huvihavuhete'ga.” Paulo'ga pe ga etehei: “Ga ko Mercúrio'ga. A'ereki ga omombe'umbe'u mbatera,” ei ga.

¹³ Igwete ga Paulo'ga mbohete'potari. A'ero mbatera kwava'ẽhara'ga heruri yuranuhũa heno'ama gajatykahava pyri – a'ea pevo u cidade ppyvo. A'ereki a'ea pype ga ojatykatyka jipi Júpiter'ga mbohete'avo. Kiro ikwava'ẽhara'ga – gaha ojuka mbatera ikwava'e'ga Júpiter'ga pe jipi – kiro ga heruri jurukwara pyri yuranuhũa heno'ama imbojigwakava reheve ipoty'riva'ea reheve. A'ero ga ijukapotari pevove'ga pavẽi ikwava'e'ga Jesus'ga moirũhara'ga pe Paulo'ga pe. A'ereki ga ga mbohete pota ga ko yvagipeve'ga javo tehe.

¹⁴ Ikwahavame Paulo'ga ndovy'ahetei okovo. Nurã ga imbotararagi opira tapeno'gi yvagipeve'ga ore rehe javo ga pe. Igwete ga nhani gapyteri pe o'eahyahiva ga pe.

¹⁵ —Maranuhũrame pe ore mbohete'uhui? Tupana'ga jate ti pembohete, ei Paulo'ga ga pe. A'ereki ore yvagipeva'ea rui. Pe javijiteheva'ea ko ore, ei ga ga pe. Igwete ore ruri pyryva'ea imombe'gwovo pe me novia taperojijyi ti pendeaporogita javo. Pepohi ti Tupana'garũiva'ea hugwi, oro'e ore pe me, ei ga. Tupana'ga rehe jate ti pejiko agwamo omanoe'ỹve'ga rehe. A'ereki gaha oapo yvaga, yvya, ypihua. Vvyakotyva'eareheva'ea ga oapo pa po rimba'e, ei ga ga pe. ¹⁶ Ymya Tupana'ga ei: “Na ga ndekoi jate na'ẽ gwemimbotarimova'ea rehe a'ero judeus'garũive'ga,” ei ga, ei ga. ¹⁷ Emo Tupana'ga gwepiuka gweaporogita pe me. A'ereki ga ombuhu pyryva'ea pe me jipi, ei ga. Amana ga omongy pe me yvaga hugwi. Ombohoryory ga penemitymipyra i'ahava rupi, ei ga. Mbatera ga ombuhuruka pe me pe'u javo. A'ero ga pe mbohoryoryvi jipi, ei ga ga pe.

¹⁸ Paulo'ga nhi'i'ga renduvame vehevi ga ikwava'embotari yuranuhũa Paulo'ga pe timbohete ga javo novia. Emo Paulo'ga ndojukaukari reki ga pe.

¹⁹ Aerẽ judeus'ga nduri Listrapeve'ga pyri. Antioquia hugwi ga nduri Pisidiapeve'ga gwyrã hugwi. Icônio hugwi ga nduri no. Igwete ga ei ga pe:

—I'mbe hete Paulo'ga pe me, e'i tehe ga. Tiapiapi ga, ei ga.

Igwete ga ga mbopogwei Paulo'ga apiavo ga rerohyryryga cidade hugwi ga reja. “A'ereki ga omano,” ei ga ojohupe novia. ²⁰ Emo Jesus'gareheve'ga oatima ga o'ama. Kiro ga po'ami reki ojivya cidade pe ga ndupi. Ko'emame Paulo'ga hoi cidade de Derbe pe Barnabé'ga pavẽi.

Paulova'ea ojivy Antioquia pe

²¹ Igwete Paulo'ga imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'gwovo Derbepeve'ga pe. A'ero ga he'yive'ga mbojikogukari Jesus'ga rehe ga nderekovo.

Aerē ġa jivyri Litra pe. Aerē ġa jivyri Icônio pe. Aerē ġa jivyri Antioquia pe Pisídiapeve'ġa gwyri pe. ²² Ohohorame Jesus'gareheve'ġa pyri ġa ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe. Igwete ġa ei ġa pe:

–Pejikoge'yimi ti Jesus'ga rehe, ei Paulo'ġa. Ga rehe nhandejikoga ġwaramo po ti ojipe'ġa jigwarai nhande rehe nehē novīa, ei ġa. Penhimomirana ti jupe a'ero Tupana'gareheva'ero. A'ereki na tuhē na'ē. Emo po ti aerē nhande hoi Tupana'ga pyri nhandejupa nehē, ei ġa ġa pe.

²³ Paulo'ġa ombojoapiapi ojogwerogwovo Jesus'gareheve'ġa pyri a'ero javo ġa pe. Ohorame ġa pyri Paulo'ġa ġapyteripeve'ġa mo'emo'ēi toko ti ġa Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa javo. A'ero Paulo'ġa nhi'īgi Tupana'ga pe i'ue'yima.

–Ereko katu ti ġa. A'ereki ġa ojiko nde rehe, ei ġa opojkaharete'ga pe.

²⁴ Aerē Paulo'ġa hoi Pisídiapeve'ġa gwyrā rupi. Aerē ġa hoi Panfíliapeve'ġa gwyri pe. ²⁵ Cidade de Perge pe ġa hoi Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerē ġa hoi cidade de Atália pe. ²⁶ Pevo ġa avi itayharuhua pype ogwovo. Igwete ġa jivyri Antioquia pe jitehe – kiroki Síriapeve'ġa gwyripeva'ea – perope Jesus'gareheve'ġa e'i ypy Tupana'ga pe: “Emombyry ti Paulo'ġa pe ġa horame oporavykyavo nde ve,” e'i ypy ġa ġa pe pevo ikwehe.

Oporavyky pa ġa Jesus'ga mombe'gwovo a'ero. ²⁷ Igwete ġa jivyri kiro pevo. Ovahemame ġa hoi Jesus'gareheve'ġa nderojatykavo imombe'upava ġa pe ohoagwera.

–Nahanahā Tupana'ga nhimoirūukari ore ve ġa pokogauka jipi, ei ġa ġa pe. Tupana'ga ombojikoguka judeus'ġarūive'ġa Jesus'ga rehe kiro, ei Paulo'ġa imombe'gwovo ġa pe.

²⁸ He'yjuhu ġa kiri pevo Jesus'gareheve'ġa pyri a'ero.

15

Ojatyka ahe Jerusalém me

¹ Aerē ko ojipe'ġa nduri ogwyrā hugwi Judéia hugwi judeus'ġa. Antioquia pe ġa nduri Jesus'gareheve'ġa pyri ġa mbo'eavo. Igwete ġa ei ġa pe:

–Moisésva'ea ahe mbo'e ymya hako, ei ġa. Nahā ahe ei akwaimba'eva'ea pe po raka'e: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ahe, ei ġa. Nurā ore ei kiro pe me no: Po ti pe napehendukatui Moisésva'ea nhi'īgagwera pe-jikytiukare'yima, a'ero po ti pe ndapehoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē, e'i tehe ġa ġa pe.

² –Avi na rūi, ei Paulo'ġa ġa pe Barnabé'ga pavēi.

A'ea rehe Paulo'ġa judeus'ġa nhi'īgavahetei ja'javo ġa pe. Nurā pevove'ga ei ojohupe:

–Tikwaha katu ti a'ero. Timondo ti Paulo'ġa Jerusalém me, ei ġa. Ojipe'ġa ti toho ġa ndupi no. A'ero po ti ġa hoi Jesus'ga moirūhara'ġa pyri Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pyri nehē henduva ġanhi'īga, ei ġa. A'ereki jara'ġa e'i: “Ojikytiukare'ymame po ti judeus'ġarūive'ġa ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri avuirama nehē,” ei ġa, ei ġa. Tikwaha ti Jerusalémmeve'ġa nhi'īga a'ea rehe a'ero Paulo'ġa ndurame imombe'gwovo nhande ve nehē, ei ġa ojohupe.

–Kwa, ei jara'ġa.

³ A'ero Jesus'gareheve'ġa Paulo'ġa nderohoi pea rupi ġa mondovouka. Igwete ġa hoi Feníciapeve'ġa gwyrā rupi. Samariapeve'ġa gwyrā rupi ġa hoi no. Ohorame ġa hoi Jesus'gareheve'ġa pyri. Igwete ġa ei ġa pe:

–Judeus'ġarūive'ġa ojiko Jesus'ga rehe kiro nhande javijitehe, ei ġa ġa pe. Gamombe'ua Jesus'gareheve'ġa mbohorypavukari a'ero.

⁴ Aerē Paulo'ga vahemi Jerusalém me. Igwete Jesus'gareheve'ga ndoryndo-ryvamo gandura rehe gwepiakatuhara'ga pavēi Jesus'ga moirūhara'ga pavēi. Igwete Paulo'ga imombe'upavi ga pe.

–Nahanahā Tupana'ga nhimoirūukari ore ve, ei ga. Nurā judeus'garūive'ga jikogi Jesus'ga rehe kiro a'ero, ei ga imombe'gwovo ga pe.

⁵ A'ero fariseus'ga po'ami gapyteri pe. Ga ko Jesus'gareheve'ga no. Igwete ga po'ami javo.

–Judeus'garūive'ga po ojikytiuka hamo Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo hamo, ei ga. Pe'ji po pe ga pe a'ero hamo, ei ga jara'ga pe.

⁶ A'ero Jesus'ga moirūhara'ga jatykai Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pavēi upa.

–Marā po ti nhande ei a'ea pe naerū? ei ga javo ojohupe.

⁷ Kiro ga nhomonhi'inhi'ihetei a'ea rehe upa. Aerē Pedro'ga po'ami javo ga pe.

–Nhiirū, pekwaha pe Tupana'ga nhi'igagwera ji ve ikwehe. Ji ko pepy-teripeva'ea, ei Pedro'ga. Igwete Tupana'ga ei ji ve: “Ndehe ti emombe'u pyryva'ea judeus'garūive'ga pe Jesus'ga mombe'gwovo tohendu ti ga javo. A'ero po ti ga jikogi Jesus'ga rehe nehē,” e ko ga ji ve ikwehe, ei Pedro'ga ga pe. Igwete ji Jesus'ga mombe'ui ga pe. ⁸ Ga ji rendukaturame Tupana'ga ei: “Pry hete gajikoga Jesus'ga rehe kiro judeus'garūive'ga,” ei ga. A'ereki ga okwaha pa ahereaporoḡita okovo, ei Pedro'ga. Nurā ga imondoi gwa'uva ga pyri, ei Pedro'ga. Pehepia ko ga imbuhuri na'ē gwa'uva nhande ve ikwehe. Na jitehe kiro ga imondoi a'ea judeus'garūive'ga pe no, ei ga. ⁹ Tupana'ga pe ore judeusramo ojo'jajo'ja judeus'garūive'ga pavēi, ei ga. Omombo ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi ikwehe. Na jitehe ga hugwi ga imombori gandekote'varuhua ga jikogame Jesus'ga rehe, ei Pedro'ga ga pe. ¹⁰ Maranuhūrame pe Tupana'ga mbokweraipotari kiro a'ero? ei ga. Pepotaruhu pe judeus'garūive'ga mbopiro'ye'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi novīa, ei ga ga pe. Nhaneramonhava'ea nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera raka'e. Nhande na jitehe nihendukatupavi a, ei ga. Maraname pe euhui judeus'garūive'ga pe naerū tohendu katu ti ga a'ea javo, ei ga ga pe. ¹¹ Nahā reki nhande ei: Jesus Cristo'ga remimombyryva ḡwaramo nhande ve Tupana'ga nhandereaporoḡita mbopyahui. Na jitehe garemimombyryva ḡwaramo judeus'garūive'ga pe Tupana'ga gandeaporoḡita mbopyahui no, ei Pedro'ga imombe'gwovo ga pe.

¹² A'ero ga nonhi'iga'javi onhimongyavo. Kiro Paulo'ga imombe'umbe'ui ga pe ohoagwera Barnabé'ga pavēi.

–Tupana'ga oapouka ore ve ahemonhimomby'ava'ea judeus'garūive'ga pyteri pe ikwehe, ei ga ga pe.

¹³ Paulo'ga imombe'upavirē kiro Tiago'ga ei ga pe no:

–Nhiirū, pejapyaka ti nhinhi'iga rehe, ei ga ga pe. ¹⁴ Simão Pedro'ga omombe'u pe me Tupana'ga aḡataruhua judeus'garūive'ga ndehe. Tupana'ga gwepiukarypy o'aḡataruhua ga ndehe he'yive'ga mo'emo'eamo ojiheva'ero, ei Tiago'ga ga pe. ¹⁵ Nanongara pe tuhē ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea ei hako, ei ga. Omombe'u ahe Tupana'ga nhi'iga ikwatija hako.

¹⁶ “Ymya ko Daviva'ea aheruvihavamo oko hako.

Aerē ahana'ja ahepy'rovova'ea,” ei Tupana'ga.

“Aerē ti ji jivyri nehē.

Jijivyra'javame po ti ji ga mbojatykaa'javi nehē ganduvihavamo nehē,” ei ga.

17 “Nahã po ti jara'ga nhaporemõ judeus'garũive'ga ji rekari okovo ji rehe
nehẽ

– kiroki ga ji amo'emo'ẽ jijiheva'ero,” ei Tupana'ga.

18 “Poro ji ei jitekovo.

Jihi akwahavuka nanongara ymya hako,” ei ga.

Nahã ahe omombe'u ikwatija Tupana'ga nhi'iga hako, ei Tiago'ga imombe'gwovo ga pe.

19 Igwete Tiago'ga ei no:

–Nurã jiji a'e pe me kiro: Xa'eyme ti ga pe: “Tojikytiuka ti ga.” Xa'eyme ti a'ea judeus'garũive'ga pe – kiroki ga gwerojijyi gweaporoğita kiro ojikoga Tupana'ga rehe, ei ga.

20 –Nahã tikwatija javo ga pe:

“Tape'ui ti gambatera ga ikwava'egame ha'angava pe gwemimbohethara pe,” xa'e ga pe, ei ga.

“Taperekoi ojipe'ga nembireko'ga,” xa'e ga pe.

“Tape'ui mbiara hekoa ipore'ymame jugwi.

Hekoa tape'ui no.”

Nahã ti xa'e ga pe ikwatija nehẽ, ei Tiago'ga ga pe. ²¹ A'ereki nanongara rehe Moisésva'ea ombo'e ahe hako, ei ga. Sábado rupi judeus'ga hoi ojatykahai pe jipi imonhi'iga ikwatijara pe Moisésva'ea remimbo'eagwera pe. Cidades pe nhaporemõ ga imombe'ui a'ea ymya hako. Kiromo jitehe no, ei Tiago'ga ga pe.

Okwatija ahe imondovouka judeus'garũiva'ea pe

²² Kiro Jesus'ga moirũhara'ga nhomonhi'imbavi Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pavẽi jara'ga pavẽi no Jesus'gareheve'ga. Igwete ga ei ojuhupe:

–Timondo ti mokonha'ga Antioquia pe a'ero tomombe'u katu ti ga nhanenhi'iga ga pe, ei ga. Paulo'ga rupi po ti ga hoi Barnabé'ga rupi, ei ga.

–Kwa, ei jara'ga.

Igwete ga ga mo'ei ojipytera hugwi. Huvihava'ga ga ga mo'ei Silas'ga Judas'ga no. Ojipea ko Judas'ga rera Barsabás. ²³ Igwete Jesus'gareheve'ga ikwatijari imondovo Judas'ga pe togweroho ti ga javo. Nahã ga ikwatijari inoga:

“Kiro ore ikwatijari pe me. Jesus'ga moirũharamo orokwatija Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pavẽi,” ei ga ikwatija.

“Pe ko judeus'garũiva'ero peko novã. Emo nhande xanhomoirũirũ ağwamo nhandejikoga gwaramo Jesus'ga rehe,” ei ga. “Igwete pe nduvi Antioquia pe. Jararamo pe nduvi Síriapeve'ga gwyrì pe Cilíciapeve'ga gwyrì pe no. Pe me nhaporemõ ore ikwatijari imondovouka orenhi'iga a'ero,” ei ga ikwatija ga pe.

²⁴ “Orepyteripeve'ga oho pe pyri heikwehe. Omomyi ga pepy'a onhi'iteheavo pe me. Emo ore noromondoukari reki ga pe pyri. Ojiroho tehe ga heikwehe,” ei ga ikwatija ga pe. ²⁵ “Nurã ore jatykai oronhomonhi'iga orojupa. Igwete ore ei: “Timo'ẽ ti mokonha'ga mondovouka judeus'garũive'ga pyri Paulo'ga ndupi, oro'e ore orojhupe,” ei ga. “Oroarõ hete memei ore Paulo'ga Barnabé'ga no. ²⁶ Ndopojihuvi ga omanoa nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo Jesus Cristo'ga mombe'gwovo jipi,” ei ga. ²⁷⁻²⁹ “Kiro ore mokonha'ga mo'ei ga mondovo Paulo'ga ndupi a'ero.

Judas'ga ore oromondo. Silas'ga oromondo no. Tomombe'u katu ti ġa orenhi'iġa pe me orerembikwatijara," ei ġa ikwatija ġa pe.

“Kiro ore ei pe me a'ero: Tape'ui ġambatera ġa ikwava'eġame ha'angava pe ġwemimbohethara pe. Hekoa tape'ui no. Mbiara tape'ui ġa ipore'ymame hekoa jugwi. Taperekoi ojipe'ġa nembireko'ġa. A'ea pe jate oro'e ore ikwatija pe me. Ojipea pe ndoro'ei a'ero,” ei ġa ġa pe. “A'ereki pyry ore ve oro'ee'yma pe me. Pyry Tupana'ga ra'uva pe no,” ei ġa. “Pehendu katu po pe orenhi'iġa a'ero hamo.

Ki rupi a'ero.”

³⁰ Nahã ġa ikwatijari judeus'ġarũive'ġa pe inoġa. Igwete ġa imondoi ġwembikwatijaragwera Judas'ġa pe togweroho ti ġa ġa pe jawo. A'ero Judas'ġa herohoi pea rupi Antioquia pe. Ovahemame ġa Jesus'ġareheve'ġa nderojatykai imondovo ikwatijara ġa pe. ³¹ Igwete pevove'ġa nhi'iġi jupe. A'ero ġa ndoryndoryvamo omoġita repiaga.

³² Igwete Judas'ga nhi'inhi'iġi ġa pe Silas'ga pavẽi ġa moġitavo no. A'ereki ġa Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo tuhẽ oko no. Igwete ġa Jesus'ġareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe a'ero ġa mbohoryva.

³³⁻³⁵ Opytaahi'vi Judas'ġa pevo. Aerẽ ġa ei Jesus'ġareheve'ġa pe:

—Kiro po ti ore jivyri Jesus'ga moirũhara'ġa pyri a'ero. A'ereki ġa ore mbuhuruka avo ikwehe.

—Pejivy ti a'ero ġa pyri, ei ġa ġa pe.

Emo Paulo'ga opyta Antioquia pe okovo Barnabé'ga pavẽi. He'yive'ġa pavẽi ġa pevove'ġa mbo'embo'ei imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa ġa pe.

Paulova'ea onhomboja'o Barnabéva'ea pavẽi

³⁶ Aerẽ Paulo'ga ei Barnabé'ga pe:

—Xajivyra'ja ti Jesus'ġareheve'ġa ndepiaga. Timbojoapiapi pa ti cidades nehẽ - perope nhande timombe'u ġa pe nhandepojoykaharete'ga nhi'iġa ikwehe, ei Paulo'ga ga pe. Tihepia ti ġajikoga Jesus'ga rehe aġwamo, ei ga ga pe.

³⁷ —Kwa, ei Barnabé'ga. Xahoa'ja ti ġa ndepiaga. Tiroho ti João Marcos'ga nhandejupi, ei ga ga pe.

³⁸ —Tirohoyme ti ga, ei Paulo'ga. Opohi ga nhande hugwi Panfíliapeve'ġa gwyri pe ikwehe. A'ero ga ndohoa'javi nhande rupi Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ikwehe, ei ga ga pe.

³⁹ —Tiroho jate ti ga nhandejupi, ei Barnabé'ga ga pe.

Igwete ġa nhomonhi'iġayvahetei ga rehe. A'ero ġa nhomboja'ogi ojohugwi ogwovo. Barnabé'ga gweroho João Marcos'ga ojupi ga rero'ava itayharuhua pype. Chiprepeve'ġa gwyri pe ġa hoi a'ero ogwovo.

⁴⁰ Paulo'ga ki a'e te gweroho Silas'ga ojupi ga rerogwovo. Ga horame Jesus'ġareheve'ġa ei ġa pe:

—Tupana'ga ti tomombyry pe me pe nderekovo katu, ei ġa Paulo'ga pe.

⁴¹ Igwete Paulo'ga hoi Síriapeve'ġa gwyra rupi Cilíciapeve'ġa gwyra rupi no. Igwete ga Jesus'ġareheve'ġa mbojikohetei Jesus Cristo'ga rehe.

16

Timóteova'ea oho Paulova'ea rupi

¹ Aerẽ Paulo'ga hoi cidade de Derbe pe Silas'ga pavẽi. Aerẽ ġa hoi cidade de Listra pe. Pevo Paulo'ga Timóteo'ga repiagi. Igwete ga ei taroho ti ga jijupi

javo. Timóteo'ga ko Jesus'gareheve'ero oko. Gayhêa na jitehe no. Hêa ko judeuramo oko no. Gapo'ria ki a'e te judeu rûi.

² —Pyry hete ko Timóteo'ga, e'i pa Jesus'gareheve'ga ga pe Listrapeve'ga Icôniopeve'ga no.

³ Igwete Paulo'ga ei taroho ti ga javo.

—Xaho ti ji rupi ji moiruamo, ei ga Timóteo'ga pe.

—Aho ti nehê, ei Timóteo'ga ga pe.

Igwete Paulo'ga ikytiukari Timóteo'ga rakwanha pira garerohoa renonde. A'ereki pevo judeus'ga okwaha Timóteo'ga po'ria. Ahe ko judeu rûi. Nurã ko ahe ndokytiukari gwa'yra'ga gapita'ngia. “Nde jikytiukare'ymame po ti judeus'ga noarõi nehê,” ei Paulo'ga Timóteo'ga pe. Igwete Paulo'ga ga kytiukari na'ê a'ero ga rerogwovo ojupi. ⁴ Imbojoapiapirame cidades ga hoi Jesus'gareheve'ga pyri. Igwete ga imombe'umbe'ui ga pe Jerusalémmeve'ga nhi'igagwera.

—“Nahanahã ti peko,” ei Jesus'ga moirũhara'ga javo pe me Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pavêi, ei Paulo'ga imombe'gwovo ga pe. Pejapyaka katu ti gãnh'i'ga rehe a'ero, ei ga ga pe.

⁵ Nahã ko ga Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus'ga rehe a'ero. Igwaigwavete ko ojipe'ga jikogi ga rehe jipi.

Tupana'ga gwepiuka Macedôniapeve'ea Paulova'ea pe

⁶ Aerê Paulo'ga ei ojohupe novã:

—Xaho ti Ásiapeve'ga gwyri pe imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ga pe, ei ga.

Emo Tupana'ga ra'uva nomondoukari ga pevo. Kiro ga hoi Frígiapeve'ga gwyrã rupi a'ero Galáciapeve'ga gwyrã rupi ogwovo. ⁷ Ga horame Mísiapeve'ga gwyrã pyri Paulo'ga ei ojohupe:

—Xaho Bitíniapeve'ga gwyri pe kiro, ei ga novã.

Emo Jesus'ga ra'uva nomondoukari ga pevo. ⁸ Nurã ga hoi Mísiapeve'ga gwyrã rupi ovahema cidade de Trôade pe. ⁹ Ypytunimo Paulo'ga Macedôniapeve'ga gwyrípeve'ga repiagi okiri pe. Igwete ga nhi'igi Paulo'ga pe o'ama.

—Herejo tuhê oregwyri pe Macedônia pe ore pokoga, ei ga ga pe.

¹⁰ Kirê Paulo'ga imombe'ui gwembiapiaga ore ve. A'ero ore ei:

—Xaho ti Macedônia pe a'ero Jesus'ga mombe'gwovo pevove'ga pe. A'ereki Tupana'ga nhande mondo pota kiro ga pyri, oro'e ore orojohupe.

(Jihi Lucas aho ga ndupi no ikwehe.) Kotihĩ ore imboavujikweri mbatera hero'ava itayharuhua pype herogwovo a'ero.

Lídiava'ea ojiko Jesus'ga rehe

¹¹ Igwete ore herohoi imoanhana Trôade hugwi. Igwete ore herohoi ypa'ouhũa rehei katu Samotrácia rehei katu. Ko'emame ore herohoi cidade de Neápolis pe. ¹² Pea hugwi ore hoi orokovo pea rupi Macedôniapeve'ga gwyri pe. A'ero ore vahemi cidade de Filipos pe. Filipos ko huvihavuhu pevo Macedôniapeve'ga gwyri pe. Cidade de Romahugwive'ga ko pevo u Filipos pe onhimongyavo. A'ero ore vahemi Filipos pe. Mbohapyrete'i ore kiri pevo oropytavo.

¹³ Sábado rupi ore ei orojohupe:

—Xaho ti cidade hugwi yhya rembe'yi pe nhandejupa. Pevo po judeus'ga hoi jipi onhi'iga Tupana'ga pe, oro'e ore orojohupe.

A'ero ore hoi kunhangwera'ga nhimono'o'ga repiaga. A'ero ore apygi Jesus'ga mombe'gwovo ga pe. ¹⁴ Igwete Lídiahêa henduvi orenhi'iga oina. Hêa ko cidade de Tiatirahugwiva'ero. Ipi'gwa'guhũva'ea hêa oma'ema'ê jipi

itambere'ia pyhyga. Ojiko hete hēa Tupana'ga rehe. Igwete hēa henduvi Paulo'ga nhi'iġa. A'ero Tupana'ga imomytu'ēi hēa'akaġi pe toko ti hēa Paulo'ga nhi'iġa rupi javo. ¹⁵ Aerē ore hēa mobatizai a'ero. Ore hēarongapypeve'ġa mobatizai no. Aerē hēa ei ore ve:

–Pekwaha pe kiro jijikoga nhandepojykaharete'ga rehe, ei hēa. Nurā pejijo tuhē nhironga pype pejipytavo, ei hēa ore ve.

A'ero ore hēa mbopogwei orogwovo hēaronga pe oropytavo.

Ahe omongi Paulova'ea cadeia pype

¹⁶ Ojipe'ia rupi ore ei orojohupe:

–Xahoa'ja ti pevo jitehe – perope ġa oho onhi'iġa Tupana'ga pe jipi.

Ore horame ojipehēa ore rovatī pea rupi. Anhaġa opojyka hēa. A'ea omonhi'ī hēa aerēva'ea imombe'gwovouka. Ojipe'ġa he'yi omondo itambere'ia hēapojykahara'ġa pe jipi tomombe'u ti hēa aerēva'ea ore ve javo. ¹⁷ Kiro hēa ore rovatī pea rupi. A'ero hēa ruri ore reviri. Paulo'ga reviri hēa ruri okovo ohapukapukaita.

–Agwa'ġa ko oporavyky Tupana'ga pe. Gaha ko huvihavuhu hete jara'ġa hohe pa, ei hēa. Nahā ġa ei pe me: “Tupana'ga imomborame pendekote'varuhua po ti pe hoi ga pyri nehē,” ei ġa imombe'gwovo, ei hēa ohapukaita.

A'ereki anhaġa opojyka hēa. ¹⁸ Kotihītihī hēa hapukai ore reviri ua. A'ero Paulo'ga kwerajahivamo hēa rehe. Igwete ga pyryrymi javo anhaġa pe.

–Jesus Cristo'ga popoakarimo ji ei nde ve kiro: Epohi hēa hugwi, ei ga jupe.

Kotihī anhaġa pohiri hēa hugwi a'ero. ¹⁹ Ikwahavame anhaġa pohira hēapojykahara'ġa ei ojohupe:

–Nombuhura'javī po ti ojipe'ġa itambere'ia nhande ve nehē. A'ereki anhaġa opohiruhu hēa hugwi, ei ġa. Ndokwahava'javī po ti hēa aerēva'ea imombe'gwovo nehē, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhimboahivuhui Paulo'ga rehe Silas'ga rehe ġa pyhyga ġa nderohyryryga ġa nderogwovo okari pe gwuvihava'ġa pyri. ²⁰ Ga nderurame ġa ei gwuvihava'ġa pe:

–Agwa'ġa ko judeusramo oko. Igwete ġa porayvaruhuro nhandecidadepeve'ġa momymomyina upa, ei ġa javo tehe ġa pe. ²¹ A'ereki ġa ombo'embo'e ġa ġwamonhava'ea nhi'iġagwera rehe, ei ġa. Nhande reki Romahugwiva'ero xako ġa atyvi. Nurā po nhande ndiakoi nanongara rupi hamo romanosramo, e'i tehe ġa ġa pe.

²²⁻²³ Kiro pevove'ġa nhimbohovajapavi Paulo'ġa ndehe a'ero onhimongyavo. Igwete ġanduvihava'ġa imbotararararagukari Paulo'ġa pirekyitauka ġa hugwi. Igwete ġa ġa nupanupāukari yvyra pyvō ġa momboruka cadeia pype ġa mongiavo.

–Teremohemukari ti ġa ġa monguva ipype, ei ġa guarda'ga pe.

²⁴ Henduvame ġanhi'iġa ga Paulo'ġa mondoi ġa mohina okia mbyteri pe te. Igwete ga ġapya mombygi yva pyvō. Ono ga ġapya yva kwa'ria rehe. A'ero ga inoġi irūa yva ġapya arimo imombyga.

²⁵ Ypyhaji katu Paulo'ga nhimby'yi onhi'iġa Tupana'ga pe ga mboheteavo Silas'ga pavēi. Cadeiapypeve'ġa ojapyaka upa ġa nhimby'yirame. ²⁶ Kotihī yvya imyimyī hete upa. A'ero cadeia gwyriva'ea imyimyimbavi no. Nanime hovapytymbava nhovapytymba'vopavi upa. Igwete itanhuramuhūa jikyipavi cadeiapypeve'ġa hugwi. ²⁷ Igwete guarda'ga ma'ēi hepiaga hovapytymba'vogipyra. “O'emba ġa ji hugwi ogwovo ra'e,” ei ga novīa. Nurā ga ipyhygi itakyhea'javuhuva'ea tajijuka a'ero javo. ²⁸ Emo Paulo'ga nhi'iġa mondoahyi ga pe.

—Terejijukai, ei ga ga pe. A'ereki ore nhaporemo koro oroko, ei Paulo'ga ga pe.

²⁹ A'ero guarda'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Eru yhyga ji ve, ei ga.

Igwete guarda'ga nhani ua ohyhyipava okyhyjiavo ġwaramo. Igwete ga renypy'andurugi Paulo'ga pyri pepyry hete pe javo. ³⁰ Aerē ga Paulo'ga nderohoi pea hugwi. Igwete ga ei ġa pe:

—Marã po ti ji imomborukari jirekote'varuhua ji hugwi nehē? Marã po ti ji hoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē? ei guarda'ga ġa pe.

³¹ Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Ejiko ti nhandepojoykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. A'ero po ti ga imombori nderekote'varuhua nde hugwi nehē. Aerē po ti nde hoi Tupana'ga pyri nehē no, ei ġa ga pe. Na jitehe po ti nerongapypeve'ga nehē no, ei ġa ga pe.

³² Igwete ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui ga pe garongapypeve'ga pe no. Igwete ġa hendukatui upa. ³³ A'ea rupi jitehe guarda'ga ġa nderohoi iheita ġanupãagwera. Nanime Paulo'ga ga mobatizai. Aerē ġa garongapypeve'ga mobatizai no. ³⁴ Aerē guarda'ga Paulo'ga nderohoi ġwonga pe. Igwete ga imondoi mbatera ġa pe to'u ti ġa javo. Horyory ga ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe ġwongapypeve'ga pavēi.

³⁵ Ko'emame pevove'ga nduvihava'ga ei soldados'ga pe:

—Peho ti javo guarda'ga pe cadeia pe tomo'ē ti ga Paulo'ga jugwi.

Igwete ġa nduri imombe'gwovo ġanhi'īga guarda'ga pe. ³⁶ A'ero ga imombe'ui Paulo'ga pe no.

—Oreruvihava'ga e'i javo pe me to'ē ġa jugwi kiro, ei ga. Pejigwovo a'ero. Tupana'ga ti tapenderoho katu, ei ga ġa pe.

³⁷ Emo Paulo'ga e'i soldados'ga pe:

—Po na rūi ġa ore mondouka, ei ga. Penduvihava'ga ġwendu ġa'mbea ġa imbojateherame ite'varuhuva'ea ore rehe oji'i. Orenhi'īga ki a'e te ġa nohenduvi oji'i, ei Paulo'ga ġa pe. Ndojari reki ore rehe novã. Emo ġa ore nupanupãuka tehe ojipe'ga ndovaki, ei ga. Ore ko romanosramo tuhē oroko. Po ahe nonupauhūi te romanos'ga hamo, ei Paulo'ga. Aerē ġa ore mbuhurukatehei avō ore mongiavouka cadeia pype oji'i, ei ga. Kiro ġa ore mo'embotari ġandovakie'ŷ naerū? Po na rūi te, a'e ji, ei Paulo'ga ġa pe. Gahã tuhē ti tuhu ore rerogwovo katu agwa hugwi nehē, ei ga soldados'ga pe.

³⁸ Igwete soldados'ga hoi imombe'gwovo Paulo'ga nhi'īga gwuvihava'ga pe.

—A'iti tuhē ġa romanosramo oko? ei ġanduvihava'ga ġa pe.

—Nahã tuhē re ko ġa e'i ore ve, ei ġa.

Igwete ġa kyhyjihetei henduva.

—Xaho ti Paulo'ga ma'ngoma'ngoga a'ero naerū, ei ġa.

³⁹ A'ero ġa nduri Paulo'ga pyri ja'javo katu ġa pe.

—Oroko te'varuhu ore pe me raji'i, ei ġa ġa pe.

Igwete ġa Paulo'ga nderohoi cadeia hugwi.

—Pejigwovo kiro oreidade hugwi, e'ie'i ġa onhi'igatuavo Paulo'ga pe.

⁴⁰ Igwete Paulo'ga hoi cadeia hugwi a'ero. Lídiahã ronga pe na'ē ġa hoi. Pevo ġa Jesus'gareheve'ga ndepiagi. Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—Pejiko hete ti Jesus'ga rehe jipi, ei ġa ġa pe.

Aerē Paulo'ga hoi ogwovo cidade hugwi.

17

¹ Igwete Paulo'ğa hoi pea rupi cidade de Anfípolis pe aerë Apolônia pe no. Aerë ға vahemi ojipe'i pe no Tessalônica pe. Pevo tuvi judeus'ğa jatykahava. ² A'ero sábado rupi Paulo'ga hoi ipype ға pyri a'ero. A'ereki sábado nanani ga hoi judeus'ğa jatykahava pype jipi. Três vezes Paulo'ga hogahoi pevove'ğa monhi'inhi'iğa aherembikwatijara rehe Tupana'ga mombe'uhava rehe. ³ Igwete ga imombe'ukatui javo ға pe.

–Nahanahã ahe ei ikwatija hako, ei Paulo'ga. Cristo'ga manoa pe ahe ei a'ero tokwaha ti ga hahyva'ea omanomo javo. Cristo'ga kwerava pe ahe ei no tokwerava'ja ti ga omanoa hugwi javo, ei ga. Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo. A'ereki gaha ahe nhi'ipo'ru pa ikwehe. Gaha ji amombe'u kiro pe me a'ero Jesus'ga, ei Paulo'ga ға pe.

⁴ Igwete jara'ğa Paulo'ga nhi'iğa reroviari ga mbopogweavo ojikoty'a Paulo'ğa pavëi judeus'ğa. Na jitehe ko judeus'garüive'ğa – kiroki ға ojiko Tupana'ga rehe. Grego ko ғанhi'iğa. He'yjuhuve'ğa Paulo'ğa mbopogwei ojikoty'a ға pavëi. Kunhangwera'ğa na jitehe no onhimongyavo imbateve'ğa.

⁵ Judeus'ğa ki a'e te onhimyrõ Paulo'ğa ndehe hepiagame Paulo'ğa mbopogwea. Nurã ға okote'varuhuve'ğa nderuri ojipyri – kiroki ға okoteheuhu oporavykye'yma jipi. Igwete ға ға mbojatykai ға mbohapukapukaita Paulo'ğa ndehe cidadepeve'ğa momymomyinauka. A'ero ға hoahypavi Jasão'ga ronga pe tiheka ti Paulo'ğa javo.

–Tiroho ti ға mytu'ë me ғandovaki, ei ға ojohupe novã.

⁶ Ndohepiagi reki ға Paulo'ga ipype. Silas'ga ға ndohepiagi no.

–Jasão'ğa ti tipyhy a'ero Jesus'gareheve'ğa, ei ға ojohupe.

A'ero ға Jasão'ğa pyhygi ға nderohyryryga ға nderogwovo huvihava'ğa pyri. Igwete ға ei ға pe:

–Paulo'ğa iporayvaruhu ogwoogwovo ғagwyri pe nhaporemõ ға momymomyina, ei ға o'mbero ға pe. Igwete ға nduruhui kiro nhande pyri no.

⁷ A'ero Jasão'ga ға mbuhurukari ғwonga pe ға mombytavo ojipyri, ei ға ға pe. Ga nhaporemõ nohendukatui nhanderuvihavuhu'ga nhi'iğa César'ga nhi'iğa. A'ereki ға e'i: “Hajiheve'ga aғwamo nhanderuvihavuhuro oko,” ei ға, ei ға. “Jesus ko garera,” ei Paulo'ğa, ei ға ға pe.

⁸ Onhi'iğame a'ea rehe ға pe ға imomymomyi huvihava'ğa py'a jara'ğa py'a no. ⁹ Igwete huvihava'ğa ei Jasão'ğa pe:

–Imbuhumbuhurame itambere'ia ore ve po ti ore pe mo'ëukari pe mon-dovouka a'ero, ei ға. Pe ndekokaturame po ti ore imbuhura'javi peitambere'ia pe me a'ero nehë, ei ға ға pe.

Igwete Jasão'ğa imondoi itambere'ia ға pe. A'ero ға Jasão'ğa mbopiro'yukari ға mon-dovouka.

Paulova'ea oho Beréia pe

¹⁰ Kotihĩ ypytunimo Jesus'gareheve'ğa Paulo'ğa mondoukari cidade hugwi a'ero topyhygye ti ға Paulo'ğa javo. Igwete Paulo'ga hoi pea rupi cidade de Beréia pe okovo Silas'ga pavëi. Ovahemame ға jogwerohoi judeus'ğa jatykahava pype upa. ¹¹ Igwete Paulo'ğa imombe'umbe'ui ға pe Tupana'ga nhi'iğa. Beréiapeve'ğa koji'i pyry hete reki Tessalõnicapeve'ğa hohe. A'ereki ға ғwendu pota hete Tupana'ga mombe'ua. Paulo'ğa imombe'urame ға ei ojohupe: “Tihepia ti imombe'ukatua.” Nurã ға hoi hepiaga aherembikwatijara jipi Tupana'ga mombe'uhava nahã reki ra'e javo.

¹² A'ero ға heroviari ojikoga Jesus'ga rehe onhimongyavo. He'yive'ğa kunhangwera'ğa ojiko Jesus'ga rehe no imbateve'ğa. Grego ko ғанhi'iğa. Akwaimbae'ğa na jitehe grego ғанhi'iğa. Igwete ға jikogi Jesus'ga rehe

onhimongyavo. ¹³ Emo ojipe'ğa Paulo'ğa mombe'u judeus'ğa pe – perope Tessalônica pe.

–Paulo'ga oho Beréia pe raji'i, ei ға. Kiro ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iga ға pe no, ei ға ға pe.

Ikwahavame judeus'ğa hoi Beréia pe a'ero. Igwete ға eға'euhui Beréiapeve'ğa pe i'mbe hete Paulo'ga pe me javo. Nahã ға he'yjuhuve'ğa momymomyi upa. ¹⁴ Nurã Jesus'gareheve'ğa Paulo'ğa mondoukaripei a'ero toho ti ga ypiahu pe javo. Emo Silas'ga opyta na'ë Beréia pe Timóteo'ga pavëi. Kiroki ға Paulo'ga reroho – gweroho ға ga ypiahu pe. ¹⁵ Aerë ға ga rero'avi ga rerogwovo cidade de Atenas pe ga reja.

–Pejivy kirogwe, ei Paulo'ga ға pe. Pe'ji ti Silas'ga pe Timóteo'ga pe no kotihĩ ti ға tuhu ji pyri avo, ei Paulo'ga ға pe.

A'ero ga reja ға herojivyri herogwovo.

Paulova'ea oho Atenas pe

¹⁶ Igwete Paulo'ga pytai Atenas pe Silas'ğa mboha'uva. He'yjuhuheteve'ea cidadepeve'ğa gwereko ha'angava gwemimbohetevara. Nurã Paulo'ga py'a oko tehe hepiagame. A'ereki pevove'ğa nombohetei Tupana'ga. ¹⁷ A'ero ga hoi judeus'ğa jatukahava pype Jesus'ga mombe'gwovo ға pe. Igwete ga nhi'inhi'igi ға pe judeus'ğa pe judeus'garũive'ğa pe no – kiroki ға ojiko Tupana'ga rehe. Ima'ëhai pe ga hogahoi jipi ja'javo pevove'ğa pe no. ¹⁸ A'ero ға nduri Paulo'ga pyri – kiroki ға ombo'e epicureu'ğa nhi'igagwera rehe. Kiroki ға ombo'e estóicos'ğa nhi'igagwera rehe – ға uhu ga pyri no. Igwete ға Paulo'ga nhi'igayvari a'ero. Jara'ға e'i ojohupe:

–Gara rehe ga onhi'iguhũ naerũ? ei ға.

Jara'ға e'i:

–Omombe'u po ga hajiheve'ğa yvagipeve'ğa ovuhu, ei ға.

A'ea ға ei. A'ereki Paulo'ga omombe'u Jesus'ga ға pe. Omombe'u ga omanove'ğa mbogwerava no. ¹⁹ A'ero ға Paulo'ga rerohei vvytyruhua rehe Areópago rehe. Igwete ға jatykai tihendu ganhi'iga javo.

–Emombe'u kirogwe ore ve enhimimombe'upyahua torohendu, ei ға ga pe. ²⁰ A'ereki hajiheva'ea nde eremombe'u ore ve ore monhimomby'avo. Nurã torokwaha tuhë neremimombe'ua, oro'e ore nde ve, ei ға.

²¹ A'ereki ға nhaporemu onhomonhi'inhi'ĩ ranuhũ jipi Atenaspeve'ğa hajiheve'ğa no – kiroki ға u ға pyri upa Atenas pe. Nane'ymi ға imombe'umbe'ui mbaterapyahua ojohupeupe. Nanongara jate ға gwendu pota jipi no. Nurã ға Paulo'ga rerohei pevo tomombe'u ga mbaterapyahua ore ve javo.

²² A'ero Paulo'ga ami ғapyteri pe vvytyruhua rehe Areópago rehe. Igwete ga ei Atenaspeve'ğa pe:

–Pembohete hete po pe yvagipe'ға, ei ga. ²³ A'ereki jikwavame pehea rupi ji ahepiepia ha'angavaparavuhua imbohetevara, ei ga ға pe. Igwete ji hepiagi ikwava'ëhava. Igweryi pe pe ikwatijari inoға. “Oroapo ore agwa yvagipeve'ga pe orerembikwahave'yma'ga pe,” e'i penembikwatijaragwera, ei ga. Gaha pe pembohete ga kwahave'yma – gaha jitehe ji amombe'u kiro pe me. Tupana'ga reki ji amombe'u pe me, ei Paulo'ga ға pe.

²⁴ –Tupana'ga – gaha oapo yvya vvyakotyva'eareheva'ea reheve – yvaga jaramo ko ga rekoi yvya jaramo no, ei ga. Ga ko nduvi vvyakotyve'ğa nembiapoa pype ombohetevara pype, ei ga ға pe. ²⁵ Ga gwereko pa mbatera ojive. Nurã ga ndojikogi vvyakotyve'ğa ndehe ji poko javo ға pe. Gaha ko omongouka pa ahe. Igwete ga imbuhumbuhurukari mbatera ға pe nhaporemu, ei Paulo'ga ға pe.

²⁶—Tupana'ga oapo na'ē nhaneremboypya ojipejiva'ea hako, ei ga. Aerē ga ahe mbohetauhui huvihava'ğa mongovo ġandeheve'ğa pavēi. Igwete ga ġa mboja'oja'ogi ġa mondovo ġagwyri pe nhaporemō, ei ga. Ga'apoa renonde Tupana'ga e'i jipe oyvyteri pe hako: “Nahanahā po ti ġa pe nehē. Aerē po ti nahā nehē,” ei ga. “Pevo gwe ti ġa toko nehē,” ei ga. A'ea Tupana'ga e'i oyvyteri pe hako, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁷ Nahanahā Tupana'ga japoī ġa nderekovo tajireka ti ġa javo. “Ji repia po ti ġa ji rekaramē nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga. Irupe rūi reki Tupana'ga oko nhande hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁸ A'ereki “gaha nhande mongo nhande mbovavagauka,” ei ġa. A'ea pe pegwyripeva'ea ei ikwatija no: “Nhande vehevi ko Tupana'ga ra'yramo xako,” ei ahe, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁹—Tupana'ga ra'yramo nhande rekoro ġwaramo ndia'ei po nhande a'ero hamo: “Tupana'ga ko ġanembia'pōa'java'ea ouro apopyra'java'ea prata apopyra'java'ea. Ita apopyra'java'ea ko ga.” Ndia'ei po a'ea ga pe hamo, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe. ³⁰ Ymya ġa erame a'ea Tupana'ga pe ga imbogwawetena'ēi ġanhi'ğa. A'ereki a'ea rupi ġa ndokwahavi ve. Emo ga nombogwawukara'javi ġandekote'varuhua kiro, ei ga. Kiroġwe ga ehetei yvyakotyve'ğa pe ġagwyri pe nhaporemō: “Perojijyi pejeaporoġita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga ġa pe, ei ga.

³¹—Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga Jesus'ga mbo'eukari ġandeaporoġita pe nehē. A'ereki ymya ga e'i Jesus'ga pe: “Aerē po ti ndehe ere'e ġa pe nehē,” ei Tupana'ga ga pe. A'ea rupi katu po ti Jesus'ga ekatui ġa pe a'ero nehē ikwahava ġandeaporoġitapyryva ojipe'ğa ndeaporoġitate'varuhua nehē, ei Paulo'ga ġa pe. Tupana'ga okwahavukaripe Jesus'ga rembi'eaġwama yvyakotyve'ğa pe ikwehe. A'ereki ga ombogwera Jesus'ga mongovo, ei ga Atenaspeve'ğa pe.

³² Henduvame Paulo'ga nhi'ğa Jesus'ga kwerava rehe jara'ğa ga rerekomemui. Emo jara'ğa e'i:

—Torohenduva'ja ti nenhi'ğa a'ea rehe nehē.

³³ A'ero Paulo'ga hoi ġapytera hugwi ogwovo. ³⁴ Jara'ğa ojikoty'a Paulo'ga pavēi ojikoga Jesus'ga rehe. Dionísio'ga – kiroki ga omoġita pevove'ğa ojipe'ğa pavēi yvytyruhua rehe Areópago rehe jipi – ga ojikoty'a Paulo'ga pavēi ojipe'ğa no Damárishēa no.

18

Paulova'ea oho Corinto pe

¹ Aerē Paulo'ga hoi pea hugwi Atenas hugwi ogwovo cidade de Corinto pe. ² Pevo ga Áquila'ga repiagi. Pontopeve'ğa gwyri pe Áquila'ga ari kako. Aerē ga hoi Itáliapeve'ğa gwyri pe upa. Pevo ga ruvi cidade de Roma pe Áquila'ga. Aerē ġanduvihavuhu'ga Cláudio'ga imondoi onhi'ğa Romapeve'ğa pe. Igwete ga ei:

—Judeus'ğa ti toho pa agwa hugwi Roma hugwi, ei ga ġa pe.

Áquila'ga ko judeuramo. Nurã ga hoi Itáliapeve'ğa gwyra hugwi a'ero ġwembirekohēa pavēi Priscilahēa pavēi. A'ero ġa nduri upa cidade de Corinto pe ikwehe. Pevo Paulo'ga Áquila'ğa ndepiagi a'ero. ³ Igwete ga ruvi ġa pyri tendas apovo. A'ereki Áquila'ğa na jitehe oporavyky a'ea rehe no. Tapy'ynhapira pyvō ġa japoī tendas aherapyjamo tipyhy ti itambere'ia a'ea rehe javo. Nurã Paulo'ga ruvi ġa pyri tendas apovo jipi. ⁴ Sábado rupie'yimi Paulo'ga hoi ġajatykahava pype. Igwete ga ġa monhi'inhi'ihetei judeus'ğa judeus'ġarūive'ğa no – kiroki ġa grego ġanhi'ğa.

–Perovia ti nhiremimombe'ua pe me, ei ga ġa pe. A'ereki ji amombe'u katu javo.

⁵ Aerē Silas'ga ruri Macedôniapeve'ġa gwyra hugwi Timóteo'ga pavēi. Ga ndurame Paulo'ga pyri Jesus'ga mombe'ua rehe jate Paulo'ga poravykyi a'ero. Igwete ga ei judeus'ġa pe:

–Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga ġa pe.

⁶ Emo judeus'ġa Paulo'ga rayvari o'ete'varuhuavo ga pe. Nurã Paulo'ga imbovavagi opira nahã ti ji hepiukari ġandekote'varuhua javo.

–Napehendupotari pe nhinhi'ġa, ei Paulo'ga ġa pe. Po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē, a'ero po ti pe napembojari pejihoa ji rehe nehē. A'ereki ji amombe'u katu pe me pe momoranduva, ei ga. Pe tuhē po ti pe nhimomboruka hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga. Agwamo po ti ji hoi judeus'ġarūive'ġa pyri a'ero Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe jipi nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

⁷ A'ero ga hoi ġa hugwi ogwovo. Igwete ga hoi judeu'garūive'ga ronga pype Tício Justo'ga ronga pype. Garonga judeus'ġa jatykahava ypyvo oko. Ojiko ga Tupana'ga rehe Tício Justo'ga. Igwete Paulo'ga hoi garonga pype.

⁸ Aerē Paulo'ga Jesus'ga mombe'umbe'ui pevove'ġa pe. Igwete Crispo'ga – kiroki ga huvihavamo oko ġajatykahava pype – kiro ga jikogi Jesus'ga rehe ġwongapypeve'ġa pavēi. Na jitehe Paulo'ga nhi'ġa renduvame he'yive'ġa jikogi Jesus Cristo'ga rehe Corintopeve'ġa. A'ero Paulo'ga ġa mobatizaukari ġa nderekovo.

⁹ Aerē Jesus'ga nhi'ġi Paulo'ga pe gakiri pe ypytunimo. Igwete ga ei ga pe:

–Terekyhyji ti ġa hugwi, ei ga ga pe. Terepigi ti imombe'gwombe'gwovo ġa pe. ¹⁰ A'ereki jihi ko ako nde pyri, ei Jesus'ga. Nombohahyukari po ti ġa nde ve nehē. A'ereki jireheve'ġa he'yjuhu avo cidade pe, ei ga Paulo'ga pe.

¹¹ Igwete Paulo'ga ġa mbo'embo'ei Jesus'ga mombe'ua rehe. Ojipeji kwara ga ruvame pevo. ¹² Irũa mbytera rupi judeus'ġa jatykai Paulo'ga rehe ga pyhyga ga rerogwovo Gálio'ga pyri. Gálio'ga ko pevove'ġa governador'ga Acaiapeve'ġa gwyri pe. Igwete judeus'ġa Paulo'ga rerohoi ga pyri te'i ti ga Paulo'ga reaporogita pe javo. ¹³ Igwete ġa ei Gálio'ga pe:

–Agwa'ga e'i ahe ve: “Nahã po ti pe Tupana'ga mbohetei hamo,” ei Paulo'ga, ei ġa. Na rũi reki oreramonhava'ea ore mbo'ei hako, ei ġa Gálio'ga pe.

¹⁴ Paulo'ga nhi'ġwerĩrame kiro Gálio'ga ei judeus'ġa pe:

–Po Paulo'ga rekote'varuhuro, a'ero po ji hendukatui penhi'ġa hamo pe imbojarame ga rehe hamo, ei ga ġa pe. ¹⁵ Emo pe ga rayva garemimbo'ea rehe penamonhava'ea nhi'ġagwera rehe no, ei ga. Pe tuhē ti pemohigatu a'ea a'ero. Ji nda'ei tuhē nanongara pe, ei Gálio'ga ġa pe.

¹⁶ Igwete ga ġa momborukari onga hugwi. ¹⁷ A'ero ġa nhaporemo Sóstenes'ga pyhytehei – kiroki ga huvihavamo oko judeus'ġa jatykahava pype. Igwete ġa ga pyhygi ga nupanupamo pevo onga ypyvo. Gálio'ga ombogwavete reki ga nupanupãrame.

Paulova'ea ojivyra'ja Antioquia pe

¹⁸ He'yi Paulo'ga pytai pevo Jesus'gareheve'ġa pyri. Aerē ga hoi ġa hugwi.

–Xaho ti Síriapeve'ġa gwyri pe, ei ga Áquila'ga pe Priscilahēa pe no.

–Xaho ti a'ero, ei ġa.

Ga horame cidade de Cencreia pe Paulo'ga nhi'ġi Tupana'ga pe a'ero.

–Nahanahã po ti ji rekoi nehē, ei ga Tupana'ga pe. Nahã jirekorame po ti ji ndakytiukara'javi ji'ava nehē, ei ga.

A'ero ga nhiapinukari na'ë pevo. Aerë ġa nhinhaġi itayharuhua pype ogwovo. ¹⁹ Ga vahemame cidade de Éfeso pe Paulo'ga hoi Áquila'ġa ndeja. Igwete ga hoi na'ë judeus'ġa jatykahava pype onhi'inhi'ġa ġa pe. ²⁰ Aerë Jesus'gareheve'ġa ei Paulo'ga pe:

—Koji'i epyta ore pyri, ei ġa ga pe novĩa.

²¹ —Kiro ji hoi tuhë, ei ga ġa pe.

Ohorame ġa hugwi ga ei:

—Tupana'ga ipotarame po ti ji rura'javi pe pyri nehë, ei ga ġa pe.

Igwete ga avi itayharuhua pype ojipe'ġa pavëi herogwovo Éfeso hugwi.

²² Aerë Paulo'ġa hoi ovahema cidade de Cesaréia pe o'eamo. A'ero ga hoi pea rupi Jerusalém me. Oho ga jiji onhi'ġa Jesus'gareheve'ġa pe. Aerë ga hoi Antioquia pe Síriapeve'ġa gwyri pe. ²³ Mbaigwe ga ruvi pevo ġa pyri. Pea hugwi ga hogahoi imbojoapiapiavo cidades ogwovo Galáciapeve'ġa gwyrarupi Frígiapeve'ġa gwyrarupi no. Igwete ga Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

Apolova'ea omombe'u Jesus'ga

²⁴⁻²⁵ Aerë Apolo'ga hoi cidade de Éfeso pe. Ga ko judeuramo cidade de Alexandriapeve'ga. Onhi'ġatu Apolo'ga imombe'urame mbatera. Ikwatijara ga okwaha hete Tupana'ga mombe'uhara. Ojipe'ġa ombo'e ga Jesus'ga nhi'ġarupiva'ea rehe. Emo ga ndokwahapavi ve Jesus'ga mombe'ua. João Batistava'ea nhi'ġa rehe jate ġa Apolo'ga mbo'e – kia ko João Batistava'ea omombe'u ġa pe Jesus'ga mombe'urame ahe ġa mobatizaramo yhya pyvõ jipi. A'ea jate Apolo'ga okwaha a'ero. Igwete Apolo'ga hoi Éfeso pe. Pevo ga ġwembikwahava imombe'uhetei ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo. ²⁶ Aerë ga hoi judeus'ġa jatykahava pype ġa mbo'embo'eavo ġa pojihuve'yma. Igwete Priscilahëa henduvi ganhi'ġa Áquila'ga pavëi. A'ero ġa Apolo'ga rerohoi ġwonga pe. Kiro ġa Tupana'ga nhi'ġarupiva'ea mombe'ukatupavi a'ero ga mbo'eavo.

—Nahanahã po Tupana'gareheve'ġa ndekoi hamo, ei ġa ga pe.

²⁷ Aerë Apolo'ga ei Jesus'gareheve'ġa pe:

—Kiro po ti ji hoi Acaiapeve'ġa gwyri pe nehë.

—Eho ti a'ero, ei ġa ga pe.

Igwete ġa ikwatijari imondovouka onhi'ġa pevove'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe.

—Pembuhuruka katu ti Apolo'ga pejipyri, e'i ġanembikwatijara.

A'ero Apolo'ga herohoi ġanembikwatijara imondovo ġa pe. Pevo ga ġa pokopokogi ġa nderekovo – kiroki ġa ojiko Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga remimombyryva ġwaramo ojive. ²⁸ Igwete Apolo'ga judeus'ġa monhi'inhi'ġi ja'javo ġa pe pevove'ġa ndovaki. Omombe'umbe'u ga ġa pe ikwatijara Tupana'ga mombe'uhara.

—“Nahã po ti Cristo'ga rekoi nehë Tupana'ga remimbuhurukara'ga nehë,” e'i ikwatijara, ei ga ġa pe. Na tuhë reki Jesus'ga rekoi ikwehe, ei ga. Nurã ore nhimombaragwahavi Jesus'ga rehe ga tuhë ko Cristoramo javo, ei ga ġa pe.

A'ea renduvame judeus'ġa nonhi'ġa'javi a'ero. A'ereki ga omombe'u katu.

19

Paulova'ea oho Éfeso pe

¹ Apolo'ga ruvame Corinto pe ko Paulo'ga hoi Galáciapeve'ġa gwyrarupi Frígiapeve'ġa gwyrarupi no. Aerë ga vahemi cidade de Éfeso pe. Pevo Paulo'ga ġa ndepiagi Jesus'gareheve'ġa. ²⁻⁷ Doze ko ġa. Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—Pe jikogypyrame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ra'uva uhu pe pyri raikwehe? ei ga ġa pe.

—Ndorokwahavi a'ea, ei ġa. Norohendunhoġwenondei ore Tupana'ga ra'uva mombe'ua, ei ġa ga pe.

—Manongara rehe ġa pe mobatizai a'ero naerū? ei ga ġa pe.

—João Batistava'ea remimombe'ua rehe ġa ore mobatizai ikwehe, ei ġa.

Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—João Batistava'ea ġa mobatizai ġa pohirame okote'varuhua hugwi, ei ga. Igwete ahe Jesus Cristo'ga mombe'ui israelitas'ġa pe jipi, ei ga. “Pejiko ti ga rehe – kiroki ga u pe pyri ji py'rovo Jesus Cristo'ga,” ei João Batistava'ea ġa pe, ei ga ġa pe.

A'ea Paulo'ga ei ġa pe pejiko jitehe ti Jesus'ga rehe javo.

A'ea renduvame ġa nhimobatizaukari opojykaharete'gareheva'ero Jesus Cristo'gareheva'ero. Paulo'ga pokopokogame ġa ndehe Tupana'ga ra'uva uhu ġa pyri ġa nderekokatuavo. A'ero hajihe ġanhi'ġa aherembikwa-have'ŷva'ea. Tupana'ga nhi'ġa ġa omombe'u no.

⁸ Aerē Paulo'ga hoi judeus'ġa jatykahava pype onhi'inhi'ġa ġa pe.

—Tupana'ga remimbuhurukara'ga uhu reki raikwehe Jesus'ga. Nurā ti pejiko ga rehe, ei ga. A'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

Três jahya rupi ga hogahoi ipype javo ġa pe ġa pojihuve'yama. ⁹ Emo jara'ġa noangarihu hendukatue'yama ganhi'ġa. A'ero ġa imbotegwetei Jesus'ga nhi'ġarupiva'ea o'ete'varuhuavo jupe he'yjuhuve'ġa ndovaki. Nurā Paulo'ga hoi ġa ndeja ogwovo. Igwete ga Jesus'gareheve'ġa nderohoi ojupi. Ojipea pype onga pype ga ġa nderohoi a'ero ġa nderuva – perope Tirano'ga ombo'embo'e ojiheve'ġa ġa nderekovo. Pevo Paulo'ga ġa nderohoi ġa monhi'inhi'ġa jipi. ¹⁰ Dois ga kwara mbo'ari ġa monhi'inhi'ġa ġa nderekovo. A'ero Ásiapeve'ġa nhaporemō henduvi Jesus'ga mombe'ua. Judeus'ġa ġwendu. Judeus'ġarūive'ġa ġwendu jitehe Jesus'ga mombe'ua.

Cevava'ea ra'yra'va'ea

¹¹ Igwete Tupana'ga japoukahetei Paulo'ga pe ahemonhi-momby'aheteva'ea. ¹² Tapy'ynhapira Paulo'ga rembipo'rua ġa herohoi ga hugwi. Tapy'ynhapi'ria vehevi ġa herohoi inoġa itetirūave'ġa ndehe kiro ipigi ġatetirūa ġa hugwi. Anhaġa ġa pojykarame ojipe'a ġa hugwi no. ¹³ Igwete jararamo judeus'ġa – kiroki ġa ohooho anhaġa ipe'ape'avo ojipe'ġa hugwi jipi – kiro ġa ei ojohupe:

—Paulo'ga javijitehe ti tipe'a anhaġa ġa hugwi Jesus'ga renoina no, ei ġa.

Igwete ġa ei jupe a'ero:

—Jesus'ga – kiroki ga Paulo'ga omombe'u jipi – kiro ga ei pe me tojipe'a ti ġa hugwi javo.

A'ea ġa ei anhaġa pe.

¹⁴ Kiro Ceva'ga ra'yra'ġa ei no:

—Nhande ti xa'e anhaġa pe no.

Ceva'ga ko judeuramo oko mbatera kwava'ēhara'ġa nduvihavamo. Sete gara'yra'ġa. Igwete Ceva'ga ra'yra'ġa ei anhaġa pe Jesus'ga renoina tojipe'a ti ġwembipojykahara'ga hugwi javo novia. ¹⁵ Igwete anhaġa ei ġa pe:

—Ji ndajipe'ai ga hugwi penhi'ġa rupi jigwove'ŷ, e'i ġa pe. Jesus'ga ji akwaha. Paulo'ga ji akwaha no. Oro pe, ji ndopokwahavi. Ndakoi'i'i ji penhi'ġa rupi, e'i ġa pe.

¹⁶ A'ero ga – kiroki ga anhağa opojyka ga – a'ero ga pori Ceva'ga ra'yra'ga ndehe nhaporemō anhağa popoakara rerekovo ġwaramo. Igwete ga jigwarai ġa ndehe ġa nupanupamo ġapira mbotararaga. A'ero ġa ka'nhyimi ga hugwi opire'yma henonhana.

¹⁷ Igwete Éfesopeve'ġa hendupavi ġanupanupāagwera judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa pavēi. Ikwahavame ġa kyhyjipavi tihenoiteheyme ti Jesus'ga javo. Igwaigwavete ġa Jesus'ga mboheteheitei a'ero. ¹⁸ Igwete Jesus'gareheve'ġa nduri onhimongyavo okote'varuhua imohema ġandovaki. ¹⁹ Kiroki ġa ipaji – kiro ġa ei a'ero xapohi pa nanongara hugwi javo. Igwete ġa herueruri inoġa opajia rupiara ikwatijara. Igwete ġa imbokaipavi pevove'ġa pyteri pe. Hepiagame ojipe'ġa ei:

–He'yjuhuheteve'ea ġa imondomondi itambere'ia a'ea rehe nhaporemō ikwehe novīa cinquenta mil itambere'ia, ei ġa imbokaipyra repiaga.

²⁰ Nanongara nhaporemō gweroviaruka hete Tupana'ga mombe'ua ojipejipe'ġa pe. Igwaigwavete he'yjuhuve'ġa hendukatui ojikoga Jesus'ga rehe a'ero.

Éfeso pe ahe onhomomyi Paulova'ea rehe

²¹ Aerē Paulo'ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ji hoi Macedōniapeve'ġa gwyrā rupi Acaiapeve'ġa gwyrā rupi no,” ei ga. “Aerē po ti ji hoi cidade de Jerusalém me nehē. Pea hugwi ti taho tuhē hepiaga cidade de Roma no,” ei Paulo'ga oyvyteri pe.

²² Igwete ga opokohara'ġa mondonhoġwenondei Macedōniapeve'ġa gwyrā pe Timóteo'ga Erasto'ga no. A'ea ja ga pytai jiji Ásiapeve'ġa gwyrā pe okovo.

²³ A'ea rupi Éfesopeve'ġa nhomomymomyi Jesus'ga nhi'iġarupiva'ea rehe. ²⁴ A'ereki Demétrio'ga onhimonha'nga Paulo'ga rehe. Nurā ga onhipavēive'ġa mbojatykai ja'javo ġa pe. Demétrio'ga oapoapo pratava'ea ojipe'ġa pavēi jipi. Dianahēa ryrūa ra'anga'via ġa oapoapo. A'ereki Dianahēa oko ġanemimbohete Haramo. A'ero ġa hugwi ojipe'ġa ipyhypyhygi hēaryrūa ra'anga'via itambere'ia kwepyga ġa pe. A'ea rehe gwe Demétrio'ġa imono'ono'oġuhūi itambere'ia ojive ha'anga'via rehe. ²⁵ Igwete Demétrio'ga onhipavēive'ġa mbojatykai jara'ġa no – kiroki ġa oapo ha'anga'via jitehe prata pyvō. Igwete ga ei ġa pe:

–Timono'ono'ō nhande itambere'ia nhandejive nhanerembiapoagwera rehe jipi. Pekwaha pe a'ea, ei ga ġa pe. ²⁶ Pe pehepia kiro akoja'ga rura kokoty. Pehendu pe Paulo'ga remimombe'ua no, ei Demétrio'ga ġa pe. A'ereki ga e'i: “Aherembiapoa imboheteheva ko Tupanamo rūi oko,” e ko Paulo'ga, ei ga. Igwete Paulo'ga heroviarukaruhui onhi'iġa he'yjuhuve'ġa pe avo Éfeso pe, ei Demétrio'ga. Ga pe jate rūi reki. Nhandegwyrā pe nhaporemō ġa Paulo'ga mbopogweuhui ogwovo ganhi'iġa rupi onhimongyavo Ásia pe nhaporemō, ei ga ġa pe. ²⁷ Kiro po ti ġa ete'varuhupavi nhande japorame ha'anga'via a'ero nehē, ei ga. A'ea jate rūi reki. Kiro po ti ġa ndokoa'javi Dianahēa ryrūa rehe a'ero nehē. Ásiapeve'ġa nhaporemō ombohete hete Dianahēa jipi yvyakotyve'ġa nhaporemō reki. A'ereki hēa huvihavuhu yvagipeva'ero, e'i tehe ga ġa pe. Emo ġa hopavame Paulo'ga nhi'iġa rupi po ti hēa ndahuvihava'javi a'ero nehē, ei Demétrio'ga ġa pe.

²⁸ Henduvame Demétrio'ga nhi'iġa ġa nhimboahivuhui Paulo'ġa pe a'ero. Igwete ġa eahyahivi.

–Huvihavuhu ko Dianahēa Éfesopevehēa, ei ġa.

²⁹ Igwaigwavete ġa nhimongyi ohapukapukaita cidade pe onhomomyimomyina. Igwete ġa Gaio'ga pyhygi. Aristarco'ga ġa opyhy no. Ga ko

Paulo'garupive'ga Macedôniapeve'ga. Igwete ga ga pyhygi ga nderohoahyavo nhandaipe ongauhua pype – perope ga ojatykatyka jipi. ³⁰ Ikwahavame Paulo'ga ei:

–Kiro ji hoi pevo ga pyri nhinhi'iga ga pe, ei ga novia.

Emo Jesus'gareheve'ga nomondoukari ga gapyteri pe. ³¹ Ojipe'ga ombuhuruka onhi'iga ga pe no huvihava'ga.

–Terehoi ti ejipiuka ongauhua pype, ei ga ga pe.

A'ereki ga oarõ hete Paulo'ga. ³² Igwete ga – kiroki ga ojatyka pevo – kiro ga hapukapukaitehei onhomomyina. Ohapukai paravuhu ga upa. Emo koji'iheteve'ga ei onhimongyavo: “Maraname nhande jatykauhutehei kiro nhandejupa naerũ?” ei ga ojohupe. ³³ Igwete judeus'ga Alexandre'ga moanhani ga mondovo gapyteri pe. Ga repiagame jara'ga ei:

–Gaha reki.

Igwete Alexandre'ga pova'eği ga pe pepi te javo.

–Tamombe'u katu na'ẽ pe me, ei ga ga pe novia.

³⁴ Emo onhimombaragwahavame ga rehe jara'ga ei:

–Ga ko judeuramo oko. Tihenduvyme ti ga a'ero, ei ga ojohupe.

A'ero ga ega'epavi:

–Huvihavuhu ko Dianahẽa Éfesopevehẽa.

Kwara ipyryryma rupi duas horas rupi ga jogwerohapukapukai a'ea javo.

³⁵ Aerẽ tavijara'ga ruri ga mombiga ikwatijahara'ga. Igwete ga ei Éfesopeve'ga pe:

–Tikwaha pa ko nhande hẽaryrua rerekokatua – kiroki hẽa huvihavuhetero oko Dianahẽa, ei ga. Éfesopeva'ero nhande tireko katu hẽaryrua hẽara'angava no – kiroki ita ohi yvaga hugwi imbohetehavamo, ei ga ga pe. ³⁶ Tikwaha pa nhande a'ea. Nurã po pe pigi hamo. Pejapyaka katu ti, ei ga ga pe. ³⁷ Agwa'ga pe peru kiro novia. Emo ga nomimi reki mbatera nhandejatykahava hugwi. Ga nombotegwetei reki hẽa no nhaneremimboheteharahẽa, ei ga ga pe. ³⁸ Po ti Demétrio'ga imbojapotari ga ndehe nehẽ, a'ero po ti ga ga nderohoi ga mombe'gwovo huvihava'ga pe nehẽ hamo, ei ga. Huvihava'ga ndekorame imohigatuavo po ti ga ga nderohoi ga pyri imbojamboja ga ndehe hamo, ei ga ga pe. ³⁹ Po ti pe ikwahapotari ojipe'ia mbatera nehẽ a'ea pe po ti cidadepeve'ga e'i ojatykame nehẽ, ei ga ga pe. ⁴⁰ A'e ji pe me: Kiro po ti nhanderuvihava'ga e'i nhande ve nehẽ: “Gara rehe tuhẽ pe jatykauhui pehapukapukaita?” e po ti ga nhande ve nehẽ, ei ga. Marã po ti nhande ga pe a'ero nehẽ? ei ga. Nianhi'igi po ti nhande nehẽ nhandepoyjayjare'yma gwaramo nehẽ. A'ereki nhande xajatyka tehe reki, ei ga ga pe.

⁴¹ Aerẽ ga ei ga pe a'ero:

–Pekwaki'o ti kiro pejigwojigwovo, ei ga.

Cidadepeve'ga opi pa a'ero ogwovo.

20

Paulova'ea ohoa'ja Macedônia pe Grécia pe no

¹ Igwete Paulo'ga Jesus'gareheve'ga mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ga mbojikohetei Jesus'ga rehe ja'javo ga pe. Aerẽ ga ei ga pe:

–Kiro po ti ji hoi Macedôniapeve'ga gwyri pe nehẽ, ei ga ga pe.

² Igwete ga hoi Jesus'gareheve'ga pyri Macedôniapeve'ga gwyrã rupi ogwovo. Igwete ga ega'ei ga pe pejiko hete ti Jesus'ga rehe javo. Aerẽ ga hoi Gréciapeve'ga gwyri pe. ³ Três jahya rupi ga ruvi pevo.

–Taho ti kiro Síriapeve'ga gwyri pe, ei ga novia.

Ga nhinhaḡwerĩrame itayharuhua pype ojipe'ḡa ei ga pe.

—Judeus'ḡa nde juka pota kiro, ei ḡa Paulo'ga pe.

Igwete ga ei:

—Pea rupi po ti ji hoi a'ero nehẽ jijivya Macedõniapeve'ḡa gwyra rupi jikwava nehẽ, ei ga.

⁴ Beréiapeve'ga oho ga rupi Pirro'ga ra'yra'ga Sópatro'ga. Tessalõnicapeve'ḡa oho ga rupi no Aristarco'ga Segundo'ga pavẽi. Derbepeve'ga oho no Gaio'ga. Timóteo'ga oho no. Ásiapeve'ḡa oho no Tíquico'ga Trófimo'ga pavẽi. ⁵ Gahã oho na'ẽ ore renonde ore ra'aromo cidade de Trõade pe. ⁶ Ore rekorame cidade de Filipos pe judeus'ḡa japo toryva. Nanongara rupie'yimi ḡa i'ui pão ndovuriva'ea. Japopavirẽ ore avi orogwovo Filipos hugwi. Cinco ore kiri ya rupi. A'ero ore vahemi Trõade pe orerenondeve'ḡa ndepiaga. Sete ore kiri pevo orojupa.

Paulova'ea oho Trõade pe mbapavamo

⁷ Sábado rupi ypytunimo ore jatykai Jesus'gareheve'ḡa pavẽi onga jo'ajo'aruhu pe ti'u ti ojopyri javo. Igwete Paulo'ga nhi'inhi'iḡi ḡa pe. Igwaigwavete ga nhi'iḡi ḡa pe imboypyhajikatuavo. A'ereki ga oho pota pea hugwi ko'emame. ⁸ He'yi jyapehavuhua pevo jo'ajo'aruhu pe – perope ore oro jatyka. ⁹ Oapy ga oina jurukwara rehe yvateva'ea rehe ipyahuve'ga Êutico'ga. Igwete ga ropehyiro Paulo'ga nhi'inhi'iḡame. Igwaigwavete Êutico'ga ropehyiro okia. Kiro ga hiri mytu'ẽ me vvyvo upa. A'ero ḡa nhani ojyva ga pyri. Ga pyhygame ḡa ei:

—Omano ahe.

¹⁰ A'ero Paulo'ga jyvi onhinoḡa ga rehe ga anhuvana ga mbogwerava.

—Tapembojui pejipy'a, ei ga ḡa pe. Okwerava'ja ga kiro.

¹¹ Igwete Paulo'ga jiupira'javi pevo jitehe jo'ajo'aruhu pe. Igwete ga i'ui ore pavẽi. Kirẽ koji'i ga nhi'inhi'iḡi ḡa pe imoḡo'eamo. ¹² A'ero ga hoi ḡa hugwi. Igwete ḡa ipyahuve'ga rerohoi onga pe. Horyory ḡa gambogwerava rehe.

Paulova'ea oho Mileto pe

¹³⁻¹⁴ Aerẽ Paulo'ga ei ore ve:

—Pe na'ẽ ti pe'a pejigwovo cidade de Assõs pe, ei ga. Pevo ti ji mbo'a ji rerogwovo nehẽ. A'ereki ji pea rupi aho pevo, ei ga ore ve.

A'ero ore hoi ga repiaga Assõs pe, ga mbo'avi ga rerogwovo cidade de Mitilene pe. ¹⁵ Pea hugwi ore hoi. Ko'emame ore vahemi ypa'ouhũ me Quios pe. Ko'emame ore hoi ojipe'i pe Samos pe. Ko'emame ore hoi cidade de Mileto pe. ¹⁶ Ndorohoi reki ore cidade de Éfeso pe. A'ereki Paulo'ga ndohopotari pevo.

—Ndajipykopypotari ji Ásiapeve'ḡa gwyri pe kiro, ei ga. A'ereki ji aho potarahi jigwovo Jerusalém me kiro. Tahapia tuhẽ ti toryva pevo nehẽ Pentecostes, ei ga ore ve.

Paulova'ea onhi'ĩ Éfeso peve'ea pe

¹⁷ Mileto hugwi Paulo'ga onhi'iḡa mondoukari Éfeso peve'ḡa pe tuhu ti ḡa ji pyri javo ḡa pe.

—Tanhi'ĩ na'ẽ ti Jesus'gareheve'ḡa ndepiakaturaha'ḡa pe, ei ga.

¹⁸ A'ero ḡa nduri ga pyri ua. Igwete ga ei ḡa pe:

—Pekwaha pe jireaporoḡita jirekokatua pe pyri ji rurypyrame avo pegwyri pe Ásia pe ikwehe. Kiromo jate ji rekokaturamo, ei ga ḡa pe. ¹⁹ Ji ndavy'ari jitekovo ikwehe. A'ereki judeus'ḡa ombohahyuka hete ji ve. A'ereki ḡa

onhimbohovaja ji rehe, ei ga. Emo ji aporavyky hete jitekovo jipojykaharete'ga pe Jesus'ga pe ga mombe'gwovo pe me. Nanhimbohetei ji pepyteri pe, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁰ Ndapojihuvi reki ji imombe'upava pe me mbatera – kiroki imombe'ua pe poko, ei ga. Ndapojihuvi ji pe mbo'eavo Jesus'ga rehe ġandovaki penonga pype no, ei ga. ²¹ A'ea'e ji pe me nhaporemo jipi judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe no. Perojijyi pejeaporoġita Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pejiko ti nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji pe me no, ei Paulo'ga ġa pe.

²² –Kiro po ti ji hoi Jerusalém me a'ero nehē. A'ereki Tupana'ga ra'uva ji mondouka pevo, ei ga. Marā po ti ji rekoi pevo nehē? ²³ Ojigwarajuhu po ti ġa ji rehe ji mondovo cadeia pype nehē, ei ga. A'ea jate ji akwaha. A'ereki a'ea rehe Tupana'ga ra'uva ji momorandu ji imbojoapiapirame cidades jipi, ei Paulo'ga. ²⁴ Na ġa ji jukai a'ero nehē. Jipy'a ndokotehei reki a'ea rehe, ei ga. Nhiremimombe'ua rehe jate ji rekoi. Tamombe'umbe'u pa ti ġa pe. A'ereki Jesus'ga jipojykaharete'ga e'i ji ve ikwehe: “Emombe'u ti ġa pe pyryva'ea. Tupana'ga pyryva ġa pe ti emombe'u ġa pe,” e ko ga ji ve, ei ga. Nurā ji tamombe'u pa na'ē ġa pe Jesus'ga nhi'īpo'ruavo nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁵ –Ahoaho ko ji pepyteri pe nhaporemo Tupana'ga mombe'gwovo ikwehe. “Peho ti Tupana'ga nhi'īġa rupi gareheva'ero,” a'e ji pe me ikwehe, ei ga. Emo po ti pe ndapehepiaga'javi jira'oa nehē, ei ga. Akwaha ji a'ea. ²⁶ Nurā ji ekatui pe me kiro. Po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē a'ea po ti pe napembojari ji rehe nehē. A'ereki ji amomorandu pa pe me a'ea rehe, ei ga. ²⁷ Ndapojihuvi ji imombe'upava pe me Tupana'ga remimbotarimova'ea, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁸ Peko katu ti a'ero. Pereko katu pa ti Jesus'gareheve'ġa no, ei ga. A'ereki pe me Tupana'ga ra'uva e'i: “Pehepia katu ti Tupana'gareheve'ġa,” e'i. Pembo'embo'e ti ġa Tupana'ga nhi'īġa rehe jipi, a'e ji pe me, ei ga. A'ereki Tupana'ga opojyka ġa ojive gwa'yra'ga manoro ġwaramo ġa ndepykaramo, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁹ –Tamombe'u ti kiro aerēva'ea pe me, ei ga. A'ereki ji akwaha penderekoagwama. Ji horame pe hugwi po ti hajiheve'ġa nduri pepyteri pe nehē okote'varuhuve'ġa, ei ga. A'ero po ti ġa pe moandyandyi ġwembi'ea pyvō pe nderekote'varuhuavo nehē, ei Paulo'ga ġa pe. ³⁰ Pepyteripeve'ġa vehevi po ti na jitehe nehē no. Ga po ti i'mbe jara'ġa pe. A'ero po ti ġa nhimbopogweukari Jesus'gareheve'ġa pe nehē, ei ga. ³¹ Pehepia ti a'ero penhimoandyjukare'yma ġa pe nehē, ei ga ġa pe. Tapemoka'nhyimi ti nhinhi'īġagwera pe me. A'ereki trēs ji kwara mondoi pe moġitapava ikwehe. Arimo ji pe moġitai. Ypytunimo na jitehe ji pe moġitai jijehe'gwovo nhi'aġataruhuramo pe ndehe, ei ga ġa pe.

³² –Kiro ji ei pe me a'ero: Tupana'ga ti tapendereko katu. Tupana'ga pyryva mombe'ua ti tapendereko katu nohō, ei ga. A'ereki gaha pe mbojiko hete Jesus'ga rehe pe mbo'eavo. Aerē po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē no ga imombyryvame ojiheve'ġa pe nhaporemo nehē, ei Paulo'ga ġa pe. ³³ Nahā ko ji rekoi pe pyri ikwehe, ei ga. Ji ndapotari ojipe'ġa apoa ouro prata reheve ikwehe. Gapira ji ndapotari no, ei ga. ³⁴ Pekwaha pe jiporavykyagwera. Jipoa pyvō tuhē te ji aporavyky ipyhyga mbatera jijive. A'ero ji imondoi mbatera jijipyrive'ġa pe no, ei ga. ³⁵ Ahepiuka pa ji pe me ikwehe. Nhandeporavykyagwera ikwepykava pyvō po nhande imbatere'ŷve'ġa pokogi a'ero hamo, ei ga. Timoka'nhymyme ti Jesus'ga nhi'īġagwera nhandepojykaharete'ga nhi'īġagwera. A'ereki ga e'i ikwehe: “Nhanderory nhande ġa imbuhurame mbatera nhandejive. Johe'i tehe

nhande roryvamo nhande imondorame mbatera ojipe'ga pe,” ei Jesus'ga ikwehe, ei ga.

³⁶ Nahã Paulo'ga ei ga pe. Kirẽ ga renypy'andurugi onhi'iga Tupana'ga pe ga pavẽi. ³⁷ Igwete ga Paulo'ga rerojehe'opavi ga anhuvanhuvana ga rerekovo. Ndovy'ahetei ga ganhi'iga renduvame. ³⁸ Aereki ga e'i ga pe: “Aerẽ po ti pe ndapehepiaga'javi jira'oa nehẽ.” Igwete ga ga rerohoi itayharuhu pe.

21

Paulova'ea oho Jerusalém me

¹ Igwete ore hoi ga hugwi a'ero oro'ava herogwovo ypa'ouhũa rehei katu cidade de Cós rehei katu. Ko'emame ore herohoi ojipe pe ypa'ouhũ me Rodes pe. Pea hugwi ore herohoi heroja cidade de Pátara pe o'eamo. ² Pevo ore hepiagi ojipea itayharuhua – kiroki oho gwerĩ Feníciapeve'ga gwyri pe. Igwete ore avi a'ea pype herogwovo. ³ Aerẽ ore hepiagi ypa'ouhũa Chipre orojohukoty. Igwete ore kwavi ipyvõ orogwovo Síriapeve'ga gwyri pe. Pevo ore herojari cidade de Tiro pe. Aereki pevo ga gweno'embota mbatera itayharuhua hugwi. ⁴ A'ero ore ãi orogwovo Jesus'gareheve'ga ndeka pevo ga ndepiaga. Sete ore kiri ga pyri a'ero. Igwete ga ei Paulo'ga pe tohoyme ti ga Jerusalém me nehẽ javo novĩa. Aereki Tupana'ga ra'uva omombe'u jipe ga pe. “Tiruahũ po ti Paulo'ga pe Jerusalém me nehẽ,” e'i. Emo Paulo'ga e'i ga pe:

–Aho tuhẽ ti pevo nehẽ.

⁵ Aerẽ ihorame orohohava apiavo ore jivyri itayharuhu pe a'ero. Ga nhaporemõ ore rerõjivyri cidade hugwi akwaimba'ero kunhangwera'ga pavẽi gwa'yra'ga pavẽi no. Nhimbiari pe ore renypy'andurupavi y'ytiga pype oronhi'iga Tupana'ga pe. ⁶ Aerẽ:

–Kiro ore hoi, oro'e ore ga pe.

Igwete ore ava'javi itayharuhua pype. A'ero ga jivyra'javi gwonga pe ogwovo.

⁷ Igwete ore herohoi Tiro hugwi herogwovo cidade de Ptolemaida pe. A'ero ore hoi Jesus'gareheve'ga ndepiaga ga anhuvanhuvana. Ojipeji ore kiri ga pyri. ⁸ Ko'emame ore hoi. Igwete ore hoi cidade de Cesaréia pe. Igwete ore hoi Filipe'ga rongga pe orojupa. Ymya Filipe'ga ruvi Jerusalém me raikwehe. Gaha ko seteve'ga nde'yja'ga. Ga pe Jesus Cristo'ga moirũhara'ga e'i raikwehe: “Gahã ti tomaẽ mbatera imbatere'ỹve'ga pe jipi,” ei ga ga pe raikwehe. Filipe'ga ohoho Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ga pe no. ⁹ Quatro ko gara'yra'ga kunhangwera'ga hambirekoe'ỹve'ga. Ga na jitehe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iga jipi. Igwete ore hoi Filipe'ga rongga pe orojupa. ¹⁰ Mbohapyrete ore kiri pevo ga pyri. A'ero Ágabo'ga ruri Judéiapeve'ga gwyrã hugwi Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga. ¹¹ Kiro ga ruri ore pyri ipyhyga Paulo'ga ku'ayvira ipukuhuva'ea. A'ea pyvõ ga jikupykwari. Ga jipokwari no. Igwete ga ei ore ve:

–Gaku'ayvira ijara'ga mombe'gwovo ji ei: Nahã ti judeus'ga ga kwari Jerusalém me nehẽ, ei ga. A'ero po ti ga ga mondoukari judeus'garũive'ga po pe nehẽ ga pyhygauka nehẽ, ei ga. A'ea Tupana'ga ra'uva e'i, ei Ágabo'ga ore ve.

¹² Henduvame ganhi'iga ore ehetei Paulo'ga pe pevove'ga pavẽi:

–Terehoa'javi ti Jerusalém me a'ero, oro'e ore ga pe novĩa.

¹³ Igwete Paulo'ga ei:

—Maraname pe jehe'ouhui ji rehe? Pe ji mbopyagwyruhu javo ji ve novia, ei ga. Na ga ji kwari ji jukavo vehevi te a'ero nehē, ei ga. Ji ti aho jate tuhē pevo nehē Jesus'ga rehe jipojykaharete'ga rehe nehē, ei ga.

¹⁴ Ndokoi ga orenhi'iga rehe.

—Nandejate ti toko Tupana'ga remimbotarimova'ea, oro'e ore.

A'ero ndoro'ea'javi ga pe a'ea rehe.

¹⁵ Aerē ore herekokatupavi orombatera herogwovo pea rupi Jerusalém me. ¹⁶ Jara'ga ko oho ore rupi Cesaréia hugwi Jesus'gareheve'ga. Igwete ga ore rerohoi Menasom'ga rongga pe. Ga pyri ore pytai. Ga ko Chiprepeva'ero. Ymya ga jikogi Jesus Cristo'ga rehe. Ga pyri ore pytaahi'vi orojupa.

Paulova'ea oho Tiagova'ea pyri

¹⁷ Ore vahemame Jerusalém me Jesus'gareheve'ga ndoryndoryvamo ore rehe. ¹⁸ Ko'emame Paulo'ga ore rerohoi Tiago'ga repiaga. Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga nhaporemō ojatyka upa. ¹⁹ Igwete Paulo'ga nhi'igi ga pe. A'ero ga imombe'upavi ga pe ohoagwera.

—Amombe'umbe'u ji Jesus'ga judeus'garūive'ga pe, ei ga. Nurã Tupana'ga ga mbojikogukari ojihe, ei ga. Nahanahã Tupana'ga rekoi gapyteri pe a'ero ore horame ga pyri, ei Paulo'ga imombe'upava ga pe.

²⁰ Henduvame Paulo'ga nhi'iga ko ga Tupana'ga mbohetei a'ero. Aerē ga ei Paulo'ga pe:

—Oreirũ, ehepia judeus'ga kiro. He'yjuhu hete ko ga jikogi Jesus'ga rehe milhares. Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ga ndekohetei reki ti-hendu katu pa ti hamo javo, ei ga Paulo'ga pe. ²¹ Igwete ojipe'ga mbero nde mombe'gwovo ga pe, ei ga. “Paulo'ga ko ombo'e te'varuhu judeus'ga nhaporemō - kiroki ga u judeus'garūive'ga pyteri pe,” ei ga. “Paulo'ga e'i ga pe: ‘Pepohi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,’ ei Paulo'ga ga pe,” ei ga heikwehe. “‘Tapekytia'javi ti peja'yra'ga nakwanha pi'ria,’ ei ga,” ei ga. “‘Tapekoa'javi ti nhanderamohava'ea nhi'igagwera rehe,’ ei Paulo'ga ga pe,” ei ga heikwehe. Nahã ga mbero reki nde mombe'gwovo ga pe, ei ga imombe'gwovo Paulo'ga pe.

²² —Marã po ti a'ero nehē? ei ga Paulo'ga pe. Okwaha po ti ga nderura avo nehē. ²³ Nahã po ti nde rekoi a'ero nehē, ei ga. Quatrove'ga oko ore pyri kiro. Ymya'i ga ei Tupana'ga pe: “Nahanahã po ti ore rekoi nehē,” ei ga ga pe. Kiro ga ndekoi tuhē a'ero gwembi'eagwera rupi katu, ei ga Paulo'ga pe. ²⁴ Eroho ti quatrove'ga nhandejatykahavuhua pype a'ero. Ejiyhei ti pevo ga pavēi nahã ti xanhimomyry Tupana'ga pe javo, ei ga. Aerē ti epyhy mbiara quatrove'ga ndepyga eitambere'ia pyvō. A'ea po ti ga ikwava'e'gukari Tupana'ga pe nehē. A'ero po ti ga nhiapinukari nehē, ei ga Paulo'ga pe. Judeus'ga po ti nde repia pevo nehē. A'ero po ti ga epavi nehē: “Nomombe'ukatui reki ga Paulo'ga nhande ve. Oko katu tuhē reki ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi okovo,” e po ti judeus'ga nde ve nehē, ei ga Paulo'ga pe.

²⁵ —Oro judeus'garūive'ga pe - kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe - ga pe ore ikwatijari ikwehe, ei ga ga pe. Igwete ore ei ga pe: “Nahã po pe ndekoi hamo. Tape'ui ti gambatera ikwava'e'game ha'angava pe gwemimbohete'hara pe,” oro'e ore. “Hekoa tape'ui no,” oro'e ore ga pe. “Mbiara tape'ui ipore'ymame hekōa jugwi,” oro'e ore. “Taperekoi ojipe'ga nembireko'ga,” oro'e ore ga pe ikwatija, ei ga Paulo'ga pe.

²⁶ Ganhi'iga rupi Paulo'ga quatrove'ga nderohoi ga nderekovo. Ko'emame ga jipyhei ga pavēi xanhimomyry ti Tupana'ga pe javo. Aerē ga ki ojatyka-havuhua pype. Igwete Paulo'ga imombe'ui mbatera ikwava'ēhara'ga pe.

—Orojipyhei ore ko, ei ga ga pe. Kiro sete po ti ore kiri nehē, ei ga. Aerē po ti ji imondoukari mbiara quatrove'ga ndepyyga ikwava'eğuka ga pe imondovouka Tupana'ga pe nehē, ei Paulo'ga ga pe.

Ahe opyhy Paulova'ea

²⁷⁻²⁸ Seis ko ga kiri. A'ero judeus'ga Paulo'ga repiagi ojatykahavuhua pype Ásiapeve'ga gwyrivepeve'ga. Igwete ga he'yjuhuve'ga monhimboahivukatehei Paulo'ga pe ga momymomyina. A'ero ga Paulo'ga pyhygi ohapukaita gwe'yja'ga pe judeus'ga pe:

—Pejijo ore pokoga, ei ga. A'ereki agwa'ga ko ohooho ga mbo'epavuhuavo ite'varuhuva'ea rehe, ei ga. Nhande mbotegwete ga ja'javoteheuhu. “Tapehenduva'javi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ga ga pe, ei ga. Nhandejatykahavuhua pe ga ete'varuhui no, ei ga. A'ero ga kiro judeus'garūive'ga nderuruhui ipype imbotegweteavo nhandejatykahavuhua Tupana'ga rongga, ei ga ga pe o'mbero.

²⁹ Nahã judeus'ga etehei Paulo'ga mombe'gwovo. A'ereki ga gwepia Trófimo'ga hoa cidade pe Paulo'ga rupi novã. Trófimo'ga ko judeu'garūive'ga Éfesopeve'ga. Hepiagame gahoa Paulo'ga rupi ga etehei a'ero:

—Paulo'ga gweroho ga nhandejatykahavuhua pype, ei ga javo tehe.

³⁰ Nahã judeus'ga ei cidadepeve'ga momymomyimbava Paulo'ga rehe. Igwete ga nhağanhani Paulo'ga pyhyga ga rerohyryryga ojatykahavuhua hugwi. Kotihĩ ga hovapytymi ga hugwi. ³¹ Kiro ga Paulo'ga jukağwerĩ. Emo ojipe'ga oho imombe'gwovo soldados'ga pe romanos'ga pe. Igwete ga ei soldados'ga nduvihavuhu'ga pe:

—Jerusalémmeve'ga nhaporemō onhimboahivuhu ohapukapukajahyavo, ei ga ga pe.

³² Kotihĩ ga soldados'ga nderuri ganduviava'ga pavēi ga nenonhana he'yjuhuve'ga pyteri pe Jerusalémmeve'ga pyteri pe. Soldados'ga ndepiagame ga Paulo'ga nupambigi a'ero opohia ga hugwi. ³³ Igwete soldados'ga nduvihavuhu'ga ruri Paulo'ga pyhygauka ga kwaruka itanhuramuhũa pyvõ mokõiva'ea pyvõ.

—Mağa koro? ei ga. Ma gara rehe pe ga nupanupãuhui? ei ga ga pe.

³⁴ Ojoatyatyvi ganhi'iğa ga pe ga hapukajahyrame onhimongyavo. A'ero ga ndokwahavi reki maranuhũ javo. Nurã ga Paulo'ga rerohoukari soldados'ga nongauhua pype. ³⁵ Ga rerovahemame ojiupihava rehe ga ojatiy'varimo ga rerohoi he'yjuhuve'ga hugwi onhimboahiheteve'ga hugwi topyhygahayme ga ga javo. ³⁶ A'ereki ga ohoohoji ga ndeviri ohapukajahyavo pejuka ga javo novã.

Paulova'ea onhimombe'u judeusva'ea pe

³⁷ Gwerohoğwerĩrame ongauhua pype Paulo'ga ei soldados'ga nduvihavuhu'ga pe:

—Tanhiĩ na'ẽ ti nde ve, ei ga ga pe.

Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Erekwaha nde Gréciapeve'ga nhi'iğa naerũ? ³⁸ Nde ko Egitopeve'ga rũi naerũ? – kiroki ga ymya he'yjuhuve'ga monhimboahivi nhanderuvihava'ga pe ga momymomyina, ei ga. Igwete ga quatro milve'ga nderohoi ongae'ỹi me iporojukauhuve'ga. Nde ko ga rũi naerũ? ei ga Paulo'ga pe.

³⁹ —Ji ko a'ea rũi, ei Paulo'ga. Judeuramo ko ji. Cilícia ko jigwyrã, ei ga. Cidade de Tarso pe huvihavuhu pe ji ari kako, ei ga. Na ji nhi'iği kiro gande'yjuhua pe, ei ga ga pe.

⁴⁰ —Enhiĩ ti a'ero ga pe, ei ga ga pe.

A'ero Paulo'ga ami ġajiupihava rehe. Igwete ga pove'eġi ġa pe ji rendu ti javo. A'ero ġa pipavi upa. Igwete judeus'ġa nhi'igimo tuhē ga ei onhi-mombe'gwovo ġa pe.

22

¹ Igwete Paulo'ga ei:

–Nhiirū, peymyana, pejapyaka ti nhinhi'igā rehe ji nhimombe'ukaturame pe me, ei ga. A'ereki ji ndakote'varuhui jitekovo, ei ga ġa pe.

² Judeus'ġa nhi'igimo tuhē ga ei ġa pe. Nurā koji'i ġa pigi a'ero ganhi'igā renduva. Igwete ga ei ġa pe:

³ –Jihi ko ji judeuramo ako, ei ga. Cilícia ko jigwyrā. Cidade de Tarso pe ko ji ari kako. Aerē ji nhimomboakari avo Jerusalém me kako, ei ga. A'ea rupi Gamaliel'ga ji mbo'embo'ekatui Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – kiha tuhē nhaneramonhava'ea omombe'u, ei ga. Nhiremimbotarimo ji poravykyhetei Tupana'ga pe ikwehe. Pehepia ko pe na jitehe peko pa ga rehe, ei Paulo'ga ġa pe. ⁴ A'ea rupi ji jigwarajuhui Jesus'ga nhi'igarupive'ġa ndehe ġa jukauka ikwehe. Akwaakwaruka ji ġa mondovouka cadeia pype ġa mongiuka akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no, ei ga. ⁵ Mbatara kwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga okwaha tuhē jireaporogita ji repiaga ikwehe judeus'ġa moġitahara'ġa pavēi. Gahā okwatija nhandere'yja'ġa pe Damascopeve'ġa pe ji mombe'gwovo ikwehe. A'ea ji herohoi tapyhy ti Jesus'gareheve'ġa javo. Takwatakwa ti ji ġa nderojivya Jerusalém me tambohahyuka ti ġa pe nehē javo, a'e ji ikwehe novīa, ei Paulo'ga ġa pe.

Paulova'ea omombe'u gweaporoġita rerojijyagwera

⁶ Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

–Ahaji katu ji vahēġwerīrame Damasco pe kotihī turi ji ve hendy'javuhuva'ea yvaga hugwi, ei ga. Hendy'javuhu hete. Ipyteri pe ji rekoi a'ero, ei ga. ⁷ A'ea ji mombo vvyvo ji noġa. Igwete ji henduvi ganhi'igā jijive, ei ga. “Saulo, Saulo! Maranuhūrame nde imbohahyukari ji ve?” ei ga ji ve, ei Paulo'ga.

⁸ –“Manamo pe?” a'e ji ga pe.

–“Ji ko Jesusramo Nazarépeva'ero ako. Ji ve nde erembohahyuka,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ga pe.

⁹ –Jirupive'ġa gwepia hendy'javuhuva'ea novīa. Emo ġa ndokwahavi ganhi'igā ji ve, ei ga. ¹⁰ Igwete ji ei Jesus'ga pe: “Marā po ti ji rekoi a'ero nehē?”

–“Epo'ā ti egwovo kiro Damasco pe. Pevove'ga ti omombe'u pa nhiremimbotarimova'ea nde ve nehē nderekoaġwama nehē,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ġa pe.

¹¹ –Hendy'javuhuva'ea ombogwe reki jireakwara, ei ga. A'ero jirupive'ġa ji popyhyġi ji rerogwovo Damasco pe ikwehe, ei ga imombe'gwovo ġa pe. ¹²⁻¹³ Aerē Ananias'ga ruri ji pyri, ei ga. Gwendu katu ga Moisésva'ea remimbo'eagwera jipi. Ombohete hete ga Tupana'ga no, ei ga. “Pyr hete ko Ananias'ga,” ei judeus'ġa ga pe pevove'ġa, ei ga. Igwete ga ruri ji pyri o'ama.

“Nhiirū, Saulo,” ei ga ji ve. “Ehepiakatua'ja ti kiro,” ei ga, ei ga.

–Kotihī ji ga repiakatui reki a'ero, ei Paulo'ga ġa pe. ¹⁴ Igwete ga ei ji ve: “Tupana'ga nhaneramonhava'ea remimbohete'hara'ga e'i jipe nde ve tokwaha ga nhiremimbotarimova'ea javo,” ei ga ji ve. “Tohepia ti ga pyryheteve'ga Jesus'ga ganhi'igā tuhē henduva,' e'i jipe Tupana'ga nde ve,” ei Ananias'ga ji ve, ei ga. ¹⁵ “Kiro po ti nde akoja'ga mombe'umbe'ui a'ero nehē ġa pe nhaporemō nehē. Nerembiepiaga po ti nde eremombe'u nehē neremienduva nehē no,” ei ga ji ve. ¹⁶ “Maraname nde mbegwehuro a'ero

kiro?” ei ga ji ve, ei Paulo'ga. “Haite. Enhimobatizauka ti kiro. Ere ti nhandepojykaharete'ga pe tomombo ti ga nderekote'varuhua nde hugwi nehē,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ġa pe onhimombe'gwovo.

Paulova'ea hoagwera judeus'garũiva'ea pyri

¹⁷ Igwete Paulo'ga ei ġa pe no:

—Aerē ji jivyra'javi avo Jerusalém me ikwehe, ei ga. Igwete ji hoi nhandejatykahavuhua pype nhinhi'iġa Tupana'ga pe, ei ga. ¹⁸ Ji nhi'iġame ga pe jipojykaharete'ga jipiukari ji ve. Igwete ga ei ji ve: “Haite ti egwovo Jerusalém hugwi,” ei ga. “Arove'ġa po ti ndogweroviari nenhi'iġa ji mombe'urame nehē,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga.

¹⁹ —Igwete ji ei ga pe: “Gwerovia po ti ġa nhinhi'iġa nde mombe'urame nehē ovuhu,” a'e ji ga pe novĩa. “A'ereki ġa okwaha tuhē jirojijyagwera. A'ereki ji ajigwarajypy ġa ndehe – kiroki ġa ojiko nde rehe,” a'e ji ga pe, ei ga. “Aho ji ojipejipea pype orejatykahava pype ġa pyhygauka ġa nupanupamouka ġa mondovouka cadeia pype ikwehe,” a'e ji, ei Paulo'ga.

²⁰ “Oro Estêvãova'ea no,” a'e ji. “Ahe nde mombe'urame ġa ahe jukai ikwehe. Emo jihi ko a'ã reki pevo ġa pyri na ġa ga jukai tuhē javo,” a'e ji ga pe, ei ga. “Gapira ji areko katu ahe jukarame. A'ereki ġa gwekyi opira ita imomboa ahe rehe,” a'e ji ga pe, ei Paulo'ga ġa pe. “Jerusalémmeve'ġa okwaha jirekote'varuhagwera a'ero. Kiro ji imombe'ukaturame ġa pe jijirojijyja po ti ġa heroviari nhinhi'iġa nde mombe'urame nehē,” a'e ji jipojykaharete'ga pe novĩa, ei Paulo'ga ġa pe.

²¹ —“Ndogweroviari tuhē ti ġa nehē,” ei jipojykaharete'ga ji ve. “Heregwovo avo hugwi. Jihi nde mondouka kiro irupe judeus'garũive'ġa pyri nehē,” ei ga ji ve. “Ga pe ti nde ji mombe'ui nehē,” ei ga ji ve ikwehe, ei Paulo'ga ġa pe onhimombe'gwovo.

²² Nahã Paulo'ga nhimombe'ui ġa pe. Ojapyaka na'ē ġa Paulo'ga nhi'iġa rehe novĩa. Emo Paulo'ga e'i ġa pe: “Ji mondouka po ti ga judeus'garũive'ġa pyri nehē,” ei ga. Nurã ġa nohendupotara'javi ga onhimboahivuhuavo ga pe. A'ero ġa hapukapukajahyi.

—Pejuka ga. Omano po ga hamo, ei ġa ohapukapukaita upa.

²³ Igwete ġa tapy'ynhapira imbovavavavagi oko te'varuhu hete ga javo. Otimbyguhua ġa omombomombo onhimboahivuhuheteavo. ²⁴ Nurã soldados'ġa nduvihavuhu'ga ga rerohoukari ongauhua pype.

—Maranuhũrame ġa hapukajuhuatetei ga rehe naerũ? ei ga.

Nurã ga ei soldados'ġa pe:

—Penupanupã ga mbiara pira apopyra pyvõ tomombe'u ti ga nhande ve okote'varuhua, ei ga ga pe.

²⁵ A'ero ġa ga pokwari tinupã ga javo. Opokwaramame Paulo'ga ei soldados'ġa nduvihava'ga pe – kiroki ga o'ã ga ypyvo:

—Tanhinupãi ti, ei ga ga pe. A'ereki ji ko romanoramo, Romapeve'ġa'java'ero ako. Po ahe nonupãi te romanos'ġa hamo, ei ga. Pe ndajirerohei ve juizes'ġa pyri tonhimombaragwaha ti ga Paulo'ga rekote'varuhua rehe javo. Ga nde'i tuhē ji ve oja nde rehe jave'yma, ei ga. Tanhinupãi ti a'ero, a'e ji pe me, ei Paulo'ga ga pe.

²⁶ Henduvame ganhi'iġa soldado'ga hoi javo gwuvihavuhu'ga pe.

—Terenupãukara'javi ti ga! A'ereki ga romanoramo oko, ei ga.

²⁷ A'ero garuvihavuhu'ga ruri Paulo'ga pyri.

—Enhimombe'u katu ji ve. A'iti romanoramo nde rekoi? ei ga ga pe.

—A'ea ko ji, ei Paulo'ga ga pe onhimombe'gwovo.

²⁸ Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Na jitehe ko ji romanoramo. A'ereki he'yjuhu reki ji imondoi itambere'ia a'ea rehe ikwehe, ei ga ga pe.

—Ji namondoi tuhē itambere'ia hehe, ei Paulo'ga. Jiruva'ga ko romanoramo. A'ea jitehe ko ji a'ero, ei ga ga pe.

²⁹ Nanime ġa jipe'ai Paulo'ga hugwi – kiroki ġa onupā gwerevi ga tomombe'u ti ga okote'varuhua javo. Igwete soldados'ġa nduvihavuhu'ga e'i:

—Romanoramo reki ga oko, ei ga. Mbaria po ji ga kwarukatehehui ra'e! ei ga okyhyjiavo.

Paulova'ea e'i judeus'ġa moġitaharava'ea pe

³⁰ Ko'emame soldados'ġa nduvihavuhu'ga ei:

—Ma gara judeus'ġa omboja Paulo'ga rehe naerū? ei ga. Tahendu ti ġanhi'ġa ikwahava, ei ga.

Igwete ga judeus'ġa moġitahara'ġa mbojatykaukari. Ga jatykapavame mbatera kwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa jara'ġa pavēi, kiro ga Paulo'ga kwa-haravukari ga reruruka ga mo'ama ġapyteri pe.

23

¹ Igwete Paulo'ga ġa ndepiahetei judeus'ġa moġitahara'ġa. Igwete ga ei ġa pe onhimombe'gwovo.

—Nhiirū, akokatue'yimi ji Tupana'ga nhi'ġa rupi jitekovo kiromo jitehe, ei ga ġa pe. Nurā ji poyjahetero jiyvyteri pe, ei Paulo'ga ġa pe.

² Igwete Ananias'ga ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga henduvi ganhi'ġa onhimboahiva o'ama. A'ero ga ei Paulo'gaypyvove'ġa pe:

—Pekwa ti Paulo'ga jurua rehe ga mombiga.

³ Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Tupana'ga ti tombohahy nde ve no. Erekokatu'aġuhū nde, ei ga ga pe. Ereapy nde avo javo novīa: “Takwaha ti garemiendukatue'yima Moisés'va'ea remimbo'eagwera rehe,” ere nde novīa, ei Paulo'ga. Emo ndehe reki nerehendukatui reki a'ea ġa mbokwaruka jijurua rehe, ei ga ga pe.

⁴ A'ero Paulo'gaypyvove'ġa ei ga pe:

—Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga pe nde ere'e te'varuhu Tupana'ga repykaraga pe!

⁵ Igwete Paulo'ga ei:

—A'iti ga ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga? ei Paulo'ga. Ji ndakwahavi, ei ga. Ikwahavame po ji nda'ei poha ramo. A'ereki Tupana'ga omombe'u onhi'ġa ikwatijaruka. “Tape'ete'varuhui pejuvihava'ġa pe,” ei Tupana'ga, ei ga.

⁶⁻⁸ Kirē Paulo'ga eaġi ġa pe o'ama.

—Ji ko fariseuramo ako, ei ga.

A'ereki ga onhimombaragwaha pevove'ġa ndehe judeus'ġa ndehe. Jara'ġa ko saduceus'ġa. Jara'ġa ko fariseus'ġa. Paulo'ga okwaha ġanembiroviara no. A'ereki saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogweravaġwama ġamanoa hugwi. “Ndogwerekoi Tupana'gapyrive'ġa no yvagipeve'ġa,” e ko saduceus'ġa. “Ha'oe'ġve'ġa ndogwerekoi no,” ei ġa.

Fariseus'ġa ki a'e te gwerovia pa a'ea Paulo'ga javijitehe. A'ero Paulo'ga eaġi judeus'ġa moġitahara'ġa pyteri pe o'ama.

—Ji ko fariseuramo ako, ei ga. Jiruva'ga ko fariseuramo oko no, ei ga. Igwete ji heroviari ġambogweravaġwama ġamanoa hugwi, ei ga. A'ea rehe pe euhui ji ve oko te'varuhu ga javo, ei ga.

Henduvame Paulo'ga nhi'iga ġa nhonhi'igayvayvari a'ero fariseus'ga saduceus'ga pavēi. ⁹ Igwete ġa hapukapukai a'ero onhimbohovaja ojogwehe. A'ero fariseus'ga po'ami onhi'igahyavo – ġa ko judeus'ga mbo'eharamo oko.

–Ndokote'varuhui reki Paulo'ga, ei ġa ġa pe. Onhi'ĩ tuhē po ga pe ha'oe'ỹve'ga. Mara'ngu po yvagipeve'ga Tupana'gapyrive'ga? ei fariseus'ga.

¹⁰ Igwaigwavete ġa nhonhi'igayvahetei. Nurã soldados'ga nduvihavuhu'ga ei:

–Kiro po ti ġa Paulo'ga rovaja'roja'rogi nehē! ei ga.

A'ero ga soldados'ga mondoukari ga pyri.

–Pepyhygahy ga ġapytera hugwi ga rerogwovo ja ongauhua pype ga mongiavo, ei ga ġa pe.

Igwete ġa ga pyhygi ga rerogwovo a'ero.

¹¹ Ypytunimo nhandepojoykaharete'ga jipiukari Paulo'ga pe o'ama ga ypyvo. Igwete ga ei ga pe:

–Paulo, enhimboitakwerimo ti eko, ei ga. Nde ji mombe'u avo Jerusalém me oji'i. Na jitehe ti nde ji mombe'ui cidade de Roma pe nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

Judeusva'ea ojuka pota Paulova'ea

¹² Ko'emame judeus'ga ei ojohupe:

–Tijuka tuhē ti Paulo'ga, ei ġa. Ti'uyme na'ē ti mbatera kiro, xay'uyme na'ē ti Paulo'ga jukae'ymame, ei ġa. Tupana'ga ġwendu nhanenhi'iga. Nhande ga jukae'ymame po ti Tupana'ga imbohahyukari nhande ve a'ero nehē, ei ġa ojohupe Tupana'ga renoina novã.

¹³ He'yi ko ġa quarenta ko ġa – kiroki ġa e'i a'ea. ¹⁴ Aerē ġa hoi ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga pyri xava'eve'ga pyri no. Igwete ġa nhimombe'ui ġa pe.

–Nahã ore ehetei orojohupe oji'i: “Ti'uyme na'ē ti mbatera Paulo'ga jukae'ymame,” oro'e ore oji'i, ei quarentave'ga ġa pe. ¹⁵ Pemondouka ti kiro penhi'iga soldados'ga nduvihavuhu'ga pe. Pehe jara'ga pavēi nhanemoġitaharamo pemondouka ti penhi'iga ga pe togweruruka ti ga Paulo'ga ore pyri javo. “Torohenduva'ja ti ganhi'iga gareaporoġita ikwahava,” pe'ji ti ga pe, ei ġa. Nahã ti pemondouka penhi'iga ga pe ga moandyandyita, ei quarentave'ga ġa pe. Ga Paulo'ga rerurukarame po ti ore ga jukai ga vaheme'ymame avo nehē, ei ġa ġa pe novã.

¹⁶ Emo Paulo'ga kunhamembyra'ga okwaha reki ġanembijukapotara Paulo'ga rehe Paulo'ga rendyrahēa ra'ya'ga. Nurã ga hoi ongauhua pype imombe'gwovo Paulo'ga pe. ¹⁷ Igwete Paulo'ga onhi'iga mondoi soldados'ga nduvihava'ga pe javo.

–Eroho kwanha'ga ejuvihavuhu'ga pyri tomombe'u ga mbatera ga pe, ei Paulo'ga ga pe.

¹⁸ A'ero ga Paulo'ga kunhamembyra'ga rerohoi gwuvihavuhu'ga pyri. Igwete ga ei ga pe:

–Cadeiapypeve'ga Paulo'ga ji mbuhuruka ojipyri ko, ei ga. Nahã ga ei ji ve: “Eroho kwanha'ga ejuvihavuhu'ga pyri tomombe'u ga mbatera ga pe,” ei ga ji ve, ei ga. Nurã ji ga reruri nde pyri kiro, ei ga ga pe.

¹⁹ Igwete huvihavuhu'ga ga popyhygi ga rerogwovo ġandovakie'ỹ.

–Gara nde eremombe'u pota ji ve? ei ga ga pe.

²⁰ Igwete ga ei:

–Tamombe'u katu ti nde ve, ei ga. Kiro po ti judeus'ga nduvihava'ga nduri nde pyri nehē, ei ga. A'ero po ti ġa etehei nde ve nehē tereruruka ti Paulo'ga ko'emame nehē javo. “Judeus'ga moġitahara'ga ġwendu potara'ja ganhi'iga

ikwahava gareaporoġita,” e'i tehe po ti ġa nde ve nehē, ei ga soldados'ga nduvihavuhu'ga pe imombe'gwovo. ²¹ Terembopogwei ti ġa erame poha nde ve nehē, ei ga. A'ereki ojipe'ġa ojuka pota Paulo'ga. Onhimi po ti ġa pea rupi tijuka ga javo, ei ga ga pe. Quarenta ko ġa. Igwete ġa ei ojohupe oji'i: “Ti'uyme na'ē ti mbatera, xay'uyme na'ē ti Paulo'ga jukae'ymame,” ei ġa oji'i. “Tupana'ga ġwendu nhanenhi'iġa nhande erame na,” ei ġa ojohupe, ei ga. Nurã ji ei kiro nde momoranduva. A'ereki ġa onhimboavujikwe kiro tijuka ga javo. Igwete ġa ei tikwaha ti soldados'ġa nduvihavuhu'ga nhi'iġa javo nde ve, ei Paulo'ga kunhamembyra'ga ga pe imombe'gwovo.

²² Igwete soldados'ġa nduvihavuhu'ga ei ga pe:

–Teremombe'ui ti ojipe'ġa pe enhimbi'eagwera ji ve.

A'ero ga ga mondoi ojihugwi.

Ahe omondouka Paulova'ea Félixva'ea pyri

²³ Aerē soldados'ġa nduvihavuhu'ga mokonha'ġa mbuhurukari ojipyri. Ga ko soldados'ġa nduvihava'ġa memei. Igwete ga ei ġa pe:

–Penhimboavujikwe ti kiro jara'ġa pavēi soldados'ġa pavēi. Ypyhaji katu po ti pe hoi cidade de Cesaréia pe, ei ga. Duzentosve'ġa po ti oho pea rupi. Setentave'ġa po ti oho cavalo arimo. Ojipe'ġa duzentosve'ġa po ti gweroho ta'akwara nehē, ei ga ġa pe. ²⁴ Peroho ti cavalos Paulo'ga ti toho i'arimo. Peroho katu ti ga governador'ga pyri Félix'ga pyri a'ero nehē, ei ga ġa pe.

²⁵ A'ero soldados'ġa nduvihavuhu'ga ikwatijari tamondo ti Félix'ga pe javo. Nahã ga ei ikwatija.

²⁶ “Jihi ko Cláudio Lísiasramo,” ei ga ikwatija.

“Kiro ji ikwatijari nde ve, governador Félix. Huvihavuhu'ga oro'e ore nde ve,” ei ga ga pe ikwatija.

²⁷ “Kiro ti ji agwa'ga mombe'ui nde ve a'ero,” ei ga. “A'ereki judeus'ġa opyhy ga rajji'i. Gajukaġweriã rupi ji soldados'ġa nderohoi ga pyhygauka ġa hugwi oji'i. A'ereki ġa e'i ji ve: ‘Ga ko romanoramo oko,’ ei ga ikwatija ga pe. ²⁸ “Aerē ji ga rerohoi judeus'ġa moġitahara'ġa pyteri pe takwaha ti ġanemimbojara ga rehe javo,” ei ga. ²⁹ “Emo ġa omboja tehe reki ga rehe. ‘Ga ndojapyakai oreramonhava'ea nhi'iġagwera rehe,’ ei ġa ga pe,” ei ga. “Nanongara'ġa ko ahe ndojukatehei. A'ea rehe ahe nomondoi ġa cadeia pype no, a'e ji,” ei ga ikwatija gwuvihava'ga pe. ³⁰ “Aerē ojipe'ga e'i ji ve: ‘Judeus'ġa ojuka pota Paulo'ga,’ ei ga ji ve oji'i,” ei ga. “Nurã ji ga mondoukaripei nde pyri kiro. Igwete ji ei ġa pe oji'i – kiroki ġa omboja ga rehe – igwete ji ei ġa pe: ‘Pejigwovo tuhē Félix'ga pyri tapemboja ti Paulo'ga rehe garovaki a'ero,’ a'e ji ġa pe.

A'ea jate ji akwatija nde ve kiro a'ero,” ei ga Félix'ga pe ikwatijarame.

Igwete ga imondoi ġwembikwatijara soldados'ġa pe taperoho ti Félix'ga pe javo. ³¹ Igwete soldados'ġa Paulo'ga rerohoi ganhi'ipo'ruavo. Ypytunimo ġa ga rerohoi cidade de Antipátride pe. ³² A'ero jara'ġa jivyri ġwongauhua pype. Ko'emame cavalos'arimove'ġa Paulo'ga rerohoi Cesaréia pe. ³³ A'ero ġa ga mondoi governador'ga pyri Félix'ga pyri ikwatijara reheve. ³⁴ Igwete Félix'ga imonhi'iġi ikwatijara. A'ero ga ei Paulo'ga pe:

–Ma'ġa gwyri pe nde ari raikwehe?

–Cilíciapeve'ġa gwyri pe ji ari ikwehe, ei Paulo'ga ga pe.

³⁵ Igwete Félix'ga ei:

–Aerē po ti ji nenhi'īga renduvi nhinhimombaragwaha ndereaporoğita rehe ęa ndurame nehē – kiroki ęa omboja nde rehe raji'i, ei ga.

Igwete ga Paulo'ga mongiukari Herodesva'ea rongauhuagwera pype ga repiakatuavouka soldados'ęa pe ga mombytavo.

24

Judeusva'ea ombojaruhu Paulova'ea rehe

¹ Cinco ko ęa kiri a'ero. Aerē ikwava'ēhara'ęa nduvihavuhu'ga ruri Cesaréia pe Ananias'ga. Ga gweru xava'eve'ęa ojupi. Igwete Ananias'ęa Tértulo'ga reruri governador'ga pyri Félix'ga pyri tomboja ti ga Paulo'ga rehe javo. A'ereki ęa e'i: “Tértulo'ga okwaha hete onhi'igatuavo. Gweroviaruka po ti ga Félix'ga pe Paulo'ga rekote'varuhua,” ei ga. Nurã ęa Tértulo'ga reruri Félix'ga pyri tomboja ti ga Paulo'ga rehe javo. ²⁻³ Igwete Félix'ga Paulo'ga mbuhurukari ęapyteri pe. A'ero Tértulo'ga imbojambojateheuhui Paulo'ga rehe o'mbero. Nahã ga ei Félix'ga pe:

–Nde ko oreruvihavuhua, ei ga. Nde erehepia katu pa nhandegwyrã jipi. Nurã ęa ymyã ndotavukara'javi nhandegwyrã pe a'ero, ei ga Félix'ga pe. Nde ereapouka pyryva'ea nhandegwyrã pe jipi. Ndepyry hete nde ore ve. Nurã ore epavi nde ve jipi, ei Tértulo'ga ga pe. ⁴ Norombokwerajahivi po ti ore nde rerekovo nehē. Emo ji a'e nde ve kiro: Emombyry na'ē ti ore ve kiro orenhi'īga rendukatuvavo. Toronhi'iheteyme ti nde ve, ei ga Félix'ga pe.

⁵ –Agwa'ga ko oko te'varuhu hete Paulo'ga. Ohoohouhu ga ęagwyrã pe nhaporemo okovo judeus'ęa ndayvayva ęa momymomyina nhanderuvihava'ęa movahĩvahiamo, e'i tehe ga. Ga ko nazarenos'ęa nduvihavamo oko – kiroki ęa oho Nazarépeva'ea nhi'īga rupi Jesusva'ea nhi'īga rupi. ⁶ Igwete ga imbote'varuhupotari judeus'ęa jatykahavuhua oji'i, ei ga. A'ero ore Paulo'ga pyhygipei xa'e ti garekote'varuhua pe javo. A'ereki ga nohendukatui nhaneramonhava'ea nhi'igagwera, ei ga. ⁷ Emo kotihĩ soldados'ęa nduvihavuhu'ga ruri ore pyri Lísias'ga. Igwete ga Paulo'ga rerohoahyi ore hugwi, ei ga. ⁸ A'ero Lísias'ga ei ęa pe – kiroki ęa omboja Paulo'ga rehe – ęa pe ga ei toho ti ęa ga mombe'gwovo Félix'ga pyri javo. A'ero ore ruri nde pyri kiro, ei ga. Po ti nde ei Paulo'ga pe ga monhimombe'uuka nehē, a'ero po ti nde tuhē erekwaha pa garekote'varuhua nehē. “A'iti ęanemimbojara ga rehe,” ere po ti nde nehē, e'i tehe Tértulo'ga ga pe.

⁹ Igwete judeus'ęa ei no:

–Pohi tuhē, ei ęa ga pe imboja Paulo'ga rehe no.

Paulova'ea onhimombe'u Félixva'ea pe

¹⁰ Aerē Félix'ga jipoeruri Paulo'ga pe:

–Ndehe erenhimombe'u kiroğwe, ei ga ga pe.

Igwete Paulo'ga ei:

–Ymyahũ ko nde juizramo ere'e katu jire'yja'ęa ndeaporoğita pe judeus'ęa ndeaporoğita pe jipi. Nurã jirory hete ji nhinhimombe'gwovo nde ve terekwaha, ei ga Félix'ga pe. ¹¹ Korogweuhunhi ji hoi Jerusalém me oji'i tambohete ti Tupana'ga javo oji'i. A'ereki doze ji kiri kiro. Po ti nde ei ęa pe po ti nde ikwahavi nehē, ei ga. ¹² Pevo judeus'ęa ji repia novĩa. Emo ji nanhi'igayvari pevove'ęa pe orejatykahavuhua pe. Namomymomyi ji ęa cidade pe no. Orejatykahai pe ji namomyi ęa no, ei ga. ¹³ Ombojamboja tehe reki agwa'ęa ji rehe. Nurã ęa ndohepiukari jirekote'varuhua kiro nde ve, ei Paulo'ga ga pe.

¹⁴ –Emo ji a'e kiro nde ve nhinhimombe'gwovo: Oreramonhava'ea javijitehe ji jikogi Tupana'ga rehe. Ajiko ji ga rehe Jesus'ga nhi'īga rupi – Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea, ei ęa jupe, ei ga. Arovia pa reki ji Moisésva'ea

remimbo'eagwera Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nhi'igagwera no.
¹⁵ Omanove'ga mbogweravaḡwama ji arovia hete agwa'ga javijitehe, ei ga ga pe. Tupana'ga po ti ga mbogwera pa ḡamanoa hugwi nehē okokatuve'ga. Okote'varuhuve'ga po ti ga ombogwera pa nehē no. Oro'e pa ore a'ea, ei ga. ¹⁶ Heroviaro ḡwaramo ji jirokwari jipi jirekokatuavo tajipoyja hete ti ji javo. Ako katu ji Tupana'ga pe. Ako katu ji ojipe'ga pe no. A'ero ji ikwahavi jiyvyteri pe jirekote'varuhue'yma, ei ga ga pe.

¹⁷ —Ambokwara'ara'ja'ja ji jitekove'ḡ Jerusalém me, ei ga Félix'ga pe. Aḡwamo jate ji hoa'javi pevo itambere'ia rerogwovo jire'yja'ga pe imbatere'ḡve'ga pe oji'i. Mbatara ji herohoi no takwava'ē ti Tupana'ga pe javo, ei ga ga pe. ¹⁸ A'ea rehe ji hoi orejatykahavuhua pype. Jihoe'ymame ipype ji jipyhei tanhimombyry ti Tupana'ga pe javo, ei ga. Ojipe'ga nonhimongyi ji pyri pevo. Ji nanhi'igayvari ḡa momyina no. Nahā ji rekorame judeus'ga ji repiagi pevo, ei ga ga pe. ¹⁹ Asiapeve'ga ko pevo u judeus'ga jitehe. Gahā po uhu nde pyri javo nde ve ramo ḡa imbojapotarame ji rehe ramo, ei Paulo'ga. ²⁰ Ga ndure'ymame po agwa'ga omombe'u nde ve jirekote'varuhuagwera naerū hamo. Marā reki ji rekote'varuhuagwera oji'i ji nhimombe'urame oremogitahara'ga pyteri pe nhi'ama oji'i? ei ga. ²¹ A'ea rupi ji eahyi ḡa pe oji'i: “Ji ḡambogweravaḡwama reroviaro ḡwaramo pe ete'varuhui ji ve,” a'e ji ga pe oji'i. Pohoa jate ji eahyi nhi'ama ḡapyteri pe oji'i, ei Paulo'ga ga pe.

²² —Kirupi, ei Félix'ga a'ero.

Okwaha hete ga Jesus'ga nhi'igarupiva'ea novia. Igwete ga ei Paulo'ga pe:
 —Aerēji ti ji ei ndereaporoḡita pe a'ero nehē soldados'ga nduvihavuhu'ga rurame nehē Lísias'ga, ei Félix'ga ga pe.

²³ Igwete ga ei soldados'ga nduvihava'ga pe:

—Ehepia katu ti Paulo'ga, ei ga. Na ga rekoi jate reki ḡwemimbotarimo onga pype. Na gareheve'ga herueruri mbatera ga pe jipi, ei Félix'ga ga pe.

A'ero ḡa hopavi pea hugwi.

Paulova'ea onhi'iga'ja Félixva'ea pe

²⁴ Aerē Félix'ga rura'javi ḡwembirekohēa pavēi Drusilahēa pavēi. Hēa ko judeuramo oko. Igwete ga Paulo'ga mbuhurukara'javi ojipyri tahendu ti ganhi'iga javo. A'ero Paulo'ga imombe'ui ga pe ahejikoga Jesus Cristo'ga rehe.

²⁵ —Nahanahā po ahe oko katu hamo, ei Paulo'ga ga pe no. Ahe tokoyme ḡwemimbotarimova'ea rehe jate hamo, ei ga ga pe. Aerē po ti Tupana'ga ḡa mbuhurukapavi ojipyri javo ḡandeaporoḡita pe nehē, ei Paulo'ga ga pe.

A'ea renduvame Félix'ga kyhyji a'ero. Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Heregwovo kiro a'ero, ei ga. Aerē hendupotara'javame po ti ji nde mbuhurukara'javi jijipyri nehē, ei Félix'ga ga pe.

²⁶ Igwete Félix'ga ei ovyteri pe no novia: “Paulo'ga po ti ombuhu itambere'ia ji ve ji mohemuka cadeia hugwi javo ji ve nehē,” ei ga novia. Igwete ga Paulo'ga mbuhurukara'ja'javi ojipyri jipi ga monhi'iga ga mongovo.

²⁷ Dois ga kwara mbo'ari. Emo Félix'ga nomohemukari Paulo'ga cadeia hugwi tonhimohē ti judeus'ga ji rehe javo. Aerē Pórcio Festo'ga rekoi Félix'ga py'rovo governadoramo a'ero.

25

Paulova'ea oho pota Césarva'ea pyri

¹ Aerē Festo'ga ruri Cesaréia pe tahepia katu jigwyripeve'ga kiro javo. Mokoi'ĩ ga kiri pevo. Aerē ga hoi pea rupi Jerusalém me. ² Igwete judeus'ga nduvihava'ga nduri Festo'ga pyri ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga pavēi. A'ero ga imbojambojatehehui Paulo'ga rehe. Igwete ga ehetei Festo'ga pe:

³ –Ejapyaka ti orenhi'iga rehe kiro, oro'e ore nde ve. Embuhuruka ti Paulo'ga kokoty Jerusalém me, ei ga ga pe novia.

A'ereki ga e'i nhoḡwenonde: “Tijukauka ti Paulo'ga pea rupi ga rurame Jerusalém me,” ei ga novia. ⁴ Nurã ga ei Festo'ga pe tombuhuruka ti ga kokoty javo.

–Nambuhurukari po ti ji ga kokoty nehẽ, ei Festo'ga ga pe. Pero ga ga mombytai Cesaréia pe ga rerekovo. Kotihĩ po ti ji jivyra'javi jigwovo pevo nehẽ no, ei ga. ⁵ Paulo'ga rekote'varuhurame po ti penduvihava'ga hoi ji rupi a'ero imbojamboja ga rehe pevo nehẽ, ei Festo'ga ga pe.

⁶ Mbohapyrete Festo'ga kiri Jerusalém me. Kirẽ ga hoa'javi Cesaréia pe opytavo. Ko'emame ga hoi juizes'ga apykava rehe oina – perope ga e'ie'i gandeaporogita pe. Igwete ga Paulo'ga rerurukari ojipyri. ⁷ Paulo'ga rurame judeus'ga – kiroki ga uhu Jerusalém hugwi – kiro ga imbojambojaruhui ite'varuhuheteve'ea ga rehe ga atimana o'ama. Omboja tehe reki ga ga rehe. Emo ga ndohepiukari reki garekote'varuhua. ⁸ A'ero Paulo'ga nhimombe'ui.

–Ji ndakote'varuhui reki judeus'ga namonhava'ea remimbo'eagwera pe, ei ga. Orejatykahavuhua pe ji ndakote'varuhui no. Nhandegwyripeve'ga nduvihavuhu'ga pe – perope Roma pe – ga pe ji ndakote'varuhui na jitehe no César'ga pe, ei Paulo'ga ga pe.

⁹ Igwete Festo'ga ei ga pe:

–Nderehopotari nde Jerusalém me? ei ga ga pe. Pevo gwe po ti ji ei ndereaporogita pe a'ero nehẽ henduvame ḡanemimbojara nde rehe nehẽ, ei ga ga pe.

A'ereki Festo'ga e'i ovyteri pe: “Nahã po ti judeus'ga nhimohemi ji rehe Paulo'ga rerohorame pevo nehẽ,” ei ga ovyteri pe.

¹⁰ Emo Paulo'ga ei Festo'ga pe:

–Ji ndahoi pevo, ei ga. Avo ji ami kiro nde pyri romanoramo. Nhandegwyripeve'ga nduvihavuhu'ga moirũharamo César'ga moirũharamo po nde ei jireaporogita pe hamo, ei ga Festo'ga pe. Ji ko ndakote'varuhui tuhẽ judeus'ga pe. Erekwaha tuhẽ reki nde a'ea, ei ga ga pe. ¹¹ Po a'iti jirekote'varuhuro ḡwaramo ga ji jukapotari, a'ero po ji jujukaukari ga pe hamo. Emo ga omboja tehe ji rehe o'mbero. Nurã po ahe nanhimondoi ḡapo pe a'ero hamo, ei ga ga pe. César'ga pyri po ti ji hoi. Gaha ti e'i jireaporogita pe nehẽ nhandegwyripeve'ga nduvihavuhu'ga, ei Paulo'ga ga pe.

¹² A'ero Festo'ga hoi jiji onhimoḡitahara'ga monhi'iga a'ea rehe. Kirẽ ga rura'javi javo Paulo'ga pe:

–Ehopotaramo po ti nde hoi César'ga pyri a'ero nehẽ, ei Festo'ga ga pe.

Ahe omombe'u Paulova'ea Agripava'ea pe

¹³ Aerẽ Agripa'ga ruri Cesaréia pe. Ga ko judeus'ga nduvihavuhuro oko ojipe'ga gwyri pe. Berenicehẽa pavẽi ga ruri Festo'ga repiaga. ¹⁴ He'yi ga kiri pevo. Aerẽ Festo'ga Paulo'ga mombe'ui Agripa'ga pe.

–Ohorame Félix'ga omombyta Paulo'ga cadeia pype ga mongovo, ei Festo'ga ga pe. ¹⁵ Ji horame Jerusalém me judeus'ga ga mombe'ui ji ve ikwehe, ei ga. Ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga ombojaruhu ga rehe xava'eve'ga pavẽi. Igwete ga ei ji ve: “Ejukauka ga a'ero,” ei ga ji ve ikwehe novia, ei Festo'ga Agripa'ga pe.

¹⁶ –“Na rũi ore rekoi romanosramo ga jukajipeavo,” a'e ji ga pe, ei Festo'ga. “Omboja na'ẽ ga ga ndehe ga mo'ama. Henduvame ḡanemimbojara ojihe ga nhi'ikwepyi a'ea rehe tuhẽ onhimombe'gwovo no,” a'e ji. “A'ero ko ore ei gandeaporogita pe javo ga pe,” a'e ji ga pe ikwehe, ei ga Agripa'ga pe.

¹⁷ –Aerē ji jivyra'javame avo judeus'ga nduri ikwehe, ei ga ga pe. Igwete ji nanhimbegwei. Ko'emame ji hoi juizes'ga apykava rehe nhitena takwaha ti Paulo'ga reaporoḡita javo, ei Festo'ga. Igwete ji Paulo'ga rerurukari ga mo'ama orepyteri pe a'ero. ¹⁸ “Kiro po ti ḡa imombe'ui garekote'varuhua nehē,” a'e ji jiyvyteri pe novia. Emo hajiheva'ea reki ḡa omboja ga rehe o'ama, ei ga Agripa'ga pe. ¹⁹ Nahā ḡa ei: “Paulo'ga nohendukatui oreramonhava'ea nhi'igagwera,” ei ḡa, ei ga. “Paulo'ga omombe'u te'varuhu Jesusva'ea no,” ei ḡa. “Ga e'i: ‘Jesus'ga omano. Aerē ga kwerava'javi omano hugwi,’ ei Paulo'ga,” ei ḡa. “I'mbe ko Paulo'ga javo,” ei ḡa ji ve. “A'ereki Jesusva'ea omano hete okwerava'jave'yma,” ei ḡa ji ve, ei Festo'ga imombe'gwovo Agripa'ga pe.

²⁰ –“Marā po ti ji ikwahahetei nanongara javo jupe naerū?” a'e ji jiyvyteri pe, ei Festo'ga. Nurā ji ei Paulo'ga pe ikwehe: “Nderehopotari nde Jerusalém me nehē?” a'e ji ga pe. “Pevo gwe po ti ji ei ndereaporoḡita pe nehē henduvame ḡanhi'igā nehē,” a'e ji ga pe, ei Festo'ga. ²¹ Emo Paulo'ga e'i ji ve: “Ji ndahoi pevo,” ei ga. “Nhandegwyripeve'ḡa nduvihavuhu'ga pyri ti ji hoi a'ero nehē César'ga pyri. Gaha jate po ti e'i jireaporoḡita pe a'ero nehē,” ei ga. “Ji mombyta jiji avo a'ero jihoa renonde,” ei Paulo'ga ji ve, ei Festo'ga. Nurā ji ga mombytaukari jiji cadeia pype kiro. Aerē po ti ji ga mondoukari César'ga pyri a'ero nehē, ei ga Agripa'ga pe.

²² Igwete Agripa'ga ei Festo'ga pe:

–Jihi tahendu Paulo'ga nhi'igā no.

–Ko'emame po ti nde henduvi ḡanhi'igā a'ero nehē, ei Festo'ga ga pe.

Ahe gweru Paulova'ea Agripava'ea pyri

²³ Ko'emame ḡa hopavi ongauhua pype pevove'ḡa jatykahava pype. Agripa'ga oho Berenicehēa pavēi. Ojigwajigwa hete pa ḡa ogwovo ongauhua pype onhimboukwahava. Soldados'ga nduvihavuhu'ga oho ojipe'ḡa no – kiroki ḡa huvihavamo oko cidade pe. Igwete ḡa hopavi ipype. A'ero Festo'ga Paulo'ga rerurukari ḡapyteri pe. ²⁴ Igwete Festo'ga ei:

–Nde ve ji ei kiro, Agripa. Pe me ji epavi no. A'ereki pe avo peju, ei ga ḡa pe. Pehepia pe agwa'ga Paulo'ga. Gaha rehe judeus'ga nhaporemo uhuuhu javo ji ve Jerusalém me, avo na jitehe no. “Omano po ga hamo,” e'ie'i ḡa ohapukapukaita ga pe, ei Festo'ga. ²⁵ Emo ji ndakwahavi garekote'varuhua reki. A'ero po ahe ndojukaukatehei ga, ei ga. Emo Paulo'ga tuhē e'i ji ve: “César'ga pyri po ti ji hoi a'ero. Gaha ti e'i jireaporoḡita pe nehē,” ei ga ji ve ikwehe, ei Festo'ga ḡa pe. A'ero po ti ji ga mondoukari ga pyri nehē, ei ga. ²⁶ Emo ji ndakwahavi Paulo'ga mombe'gwovo. Gara po ti ji ikwatijari imondovouka nhanderuvihavuhu'ga pe a'ero nehē? a'e ji, ei ga ḡa pe. Nurā ji Paulo'ga mbuhurukari pe pyri kiro – nde pyri kaitu, Agripa, ei Festo'ga – tapehendu ti ḡanhi'igā a'ero javoji. Hendupavame ti pemombe'u ji ve garekote'varuhua a'ero. A'ea ti ji ikwatijari ga mombe'gwovo César'ga pe a'ero nehē, ei ga. ²⁷ Ikwatijare'ymame ḡanemimbojara ga rehe, marā po ti ji cadeiapypeve'ḡa mondoukari ga pe nehē naerū? ei Festo'ga Agripa'ga pe.

26

Paulova'ea onhimombe'u Agripava'ea pe

¹ Igwete Agripa'ga ei Paulo'ga pe:

–Here nhimombe'gwovo kiroḡwe.

A'ero Paulo'ga jipoapyhoi huvihavuhu'ga pe Agripa'ga pe ta'e ti kiro nde ve javo.

2-3 –Pyry ji ve ji nhimombe'ui nde ve kiro, ei Paulo'ga ga pe. A'ereki nde erekwaha hete judeus'ga ndeaporoğita ekovo. Nde erekwaha ganamonhava'ea nhi'igagwera ganhi'igayvara no, ei ga Agripa'ga pe. Judeus'ga ombojamboja tehe reki ji rehe ikwehe, ei ga. Kiro ti ji nhimombe'ukatui nde ve. Ejapyaka katu ti ji rehe a'ero, a'e ji nde ve, ei Paulo'ga ga pe.

4 –Judeus'ga nhaporemokwaha jireaporoğita jivoja'ia rupi. Ga okwaha jireaporoğita ymya vehevi ji ruvame jijigwyri pe na'ë aerë Jerusalém me no, ei ga. 5 Jirekoagwera fariseuramo ga ymya ikwahavi no. Fariseus'ga ko koji'i reki gwendu katu gwamonhava'ea nhi'igagwera jara'ga hohe, ei ga. Ji ko na tuhë ahendu katu ahenhi'igagwera jipi. Ipotarame po ga imombe'ui te a'ea hamo, ei Paulo'ga ga pe. 6 Kiro ga ji mo'ami reki avo timbojamboja mbatera ga rehe javo. “Gweroviaruhu ga gambogweravağwama,” ei ga ji ve, ei ga. A'iti tuhë ji imboha'uvi nhanembogweravağwama, a'e ji. A'ereki ymya Tupana'ga e'i tuhë oreramonhava'ea pe: “Aerë ti ji ga mbogwerapavi nehë,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei ga. 7 A'ea jitehe orere'yja'ga omboha'u no judeus'ga – kiroki ga doze oko huvihavamo ojiheve'ga pavëi. Igwete ga nhaporemomboha'uvi ombogweravağwama omanoa hugwi. A'ero ga Tupana'ga mbohetehetei upa arimo pyytunimo no tonhimohë Tupana'ga nhande rehe javo, ei ga. Ombogwerava mboha'uva reki ga ombojamboja ji rehe gweroviaruhu ga a'ea javo ji ve, ei ga Agripa'ga pe. 8 Ah judeus, maranuhürame tuhë pe ndaperoviarihu Tupana'ga remimbogwerava naerü? ei Paulo'ga pevove'ga pe.

9 Igwete Paulo'ga ei no:

–Jihi na jitehe a'e na'ë jiyvyteri pe: “Amovahi po ji Nazarépeve'ga mombe'ua Jesus'ga mombe'ua imombiga hamo,” a'e ji javo ikwehe novia, ei Paulo'ga. 10 Na tuhë ji rekoi a'ero Jerusalém me ikwehe, ei ga. He'yive'ga ji amondouka ga mongiuca caeia pype Jesus'gareheve'ga. Ikwava'ëhara'ga nduvihava'ga omongiuka ga ji ve, ei Paulo'ga ga pe. Ga ga jukapotarame ji ei no: “Pejukauka tuhë ga a'ero,” a'e ji ga pe, ei ga. 11 Igwete ji hojihoi nhandejatykahava pype nhaporemoga nupanupauka pepohi ti Jesus'ga hugwi javo ga pe, ei ga. Anhimboahi hete ji ga pe, ei ga. A'ero hajihejiheva'e pe cidades pe ji hoi tajigwarai ti ga ndehe javo ikwehe, ei Paulo'ga ga pe.

Paulova'ea omombe'u gweaporoğita rerojijyagwera

12 Igwete Paulo'ga ei Agripa'ga pe:

–A'ero ji hoi pea rupi cidade de Damasco pe ikwehe novia. Ikwava'ëhara'ga nduvihava'ga ji mondouka pevo topyhyguka ti ga Jesus'gareheve'ga javo ji ve, ei Paulo'ga. 13 Ahaji katu ji hepiagi reki hendy'javuhuva'ea. Yvaga hugwi turi ji ve. A'ea hendy'javuhu hete koji'i kwara hohe. Mbyteri pe ji rekoi a'ero jirupive'ga pavëi, ei ga. 14 A'ea ore mombori vvyvo, ei ga. Igwete ji henduvi ganhi'iga ji ve. Judeus'ga nhi'igimo ga ei ji ve. “Saulo, Saulo!” ei ga ji ve. “Maraname nde imbohahyukarhui ji ve? Tiruahü nde ve nde naneangarihu,” ei ga ji ve, ei ga Agripa'ga pe.

15 –A'ero ji ei ga pe: “Manamo pe?”

–“Ji ko Jesusramo ako. Ji ve nde erembohahyuka,” ei ga, ei Paulo'ga. 16 “Here epo'ama kiroğwe,” ei Jesus'ga ji ve, ei ga. “Ajipiuka ji nde ve toko ti ga jipokoharamo javo nde ve. Eremombe'u po ti nde ga pe enhimbiepiaga nehë,” ei ga, ei ga. “Ji jipiukara'javame nde ve po ti nde a'ea mombe'ui nehë no,” ei Jesus'ga ji ve, ei Paulo'ga. 17 “Judeus'ga jigwarairame nde rehe po ti ji nde mbopiro'yi ga hugwi. Judeus'garüive'ga hugwi po ti ji nde mbopiro'yi nehë no,” ei ga javo ji ve, ei ga. “Ga pyri po ti ji nde mondoukari

nehē judeus'garūive'ga pyri. ¹⁸ Igwete po ti nde ikwahavukari a'itituhēva'ea judeus'garūive'ga pe nehē,” ei ga ji ve, ei ga. “Igwete po ti nde ga mbopohirukari gāndekote'varuhua hugwi ga mongokatuavo nehē. Igwete po ti nde ga mbopiro'yi Satanás'ga popoakara hugwi nehē Tupana'ga popoakara rerekouka ga pe nehē,” ei ga ji ve, ei ga. “A'ero po ti Tupana'ga imombori gāndekote'varuhua ga hugwi nehē gajikoga gwaramo ji rehe nehē. Igwete po ti ga nduvi jara'ga pyri nehē – kiroki ga Tupana'ga omo'emo'ē ga ojive no,” ei Jesus'ga ji ve ikwehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ga pe.

Paulova'ea onhimombe'u Jesus'ga pokoharamo

¹⁹ Igwete Paulo'ga ei no:

—Ahendu katu ji ga jipiukarame ji ve yvaga hugwi, ei ga Agripa'ga pe. ²⁰ Igwete ji imombe'ui Jesus'ga nhi'iga Damascoveve'ga pe naē Jerusalēmeve'ga pe no. Judéiapeve'ga gwyrā rupi ji hojihoi imombe'gwovo ga pe. Judeus'garūive'ga pe ji imombe'ui no, ei ga. A'ea'e ji ga pe jipi: Perojijyi ti pejeaporoğita pejipohia pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Peko katu ti a'ero hepiuka pejipohiragwera pejikote'varuhua hugwi, a'e ji ga pe, ei Paulo'ga. ²¹ Nhirembi'ea rehe judeus'ga ji pyhygi nhandejatykahavuhua rokari pe ji juka pota. ²² Emo kiromo jate Tupana'ga ji pokopoko okovo. Nurā ji ami imombe'ukatuavo kiro ahe ve nhaporemo okoteheve'ga pe huvihava'ga pe no, ei Paulo'ga. Nhiremimombe'ua ko aheremimombe'ua ja reki. A'ereki Moisésva'ea omombe'u aerēva'ea. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea omombe'u a'ea jitehe no. A'ea pe jate ji ei jipi imombe'gwovo no, ei ga ga pe. ²³ Nahā ahe ei hako: “Aerē po ti Cristo'ga manoi nehē. Cristo'ga naē po ti Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi a'ero nehē,” ei ahe. “Nahā po ti Cristo'ga ikwahavukari gāmbogweravağwama judeus'ga pe judeus'garūive'ga pe no,” ei ahe hako, ei Paulo'ga ga pe.

²⁴ Nahā Paulo'ga nhimombe'umbe'ui. Nanime Festo'ga eahyi ga pe:

—Paulo, neakāte'varuhu nde. Ikwatijara repiahetea neakağa mbote'varuhui, ei Festo'ga ga pe.

²⁵ —Avi pyry hete nhiakağa, ei Paulo'ga javo ga pe. A'itituhēva'ea ji amombe'u katu, Festo, ei ga. ²⁶ Agripa'ga okwaha hete nanongara. A'ero ji ndapojihuvi nhinhi'iga ga pe, ei ga. A'ereki Jesus'ga mombe'ua nonhimimi'i'i ga pe. A'ereki jukwaha hete Jesus'ga rekhava, ei ga Festo'ga pe. ²⁷ Oro nde, Agripa, ei ga. Ererovia nde Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nhi'igagwera? Ki nde ererovia tuhē, a'e ji, ei Paulo'ga ga pe.

²⁸ Igwete Agripa'ga ei ga pe:

—Kotihī nde ji mbojikopotari Jesus'ga rehe naerū? ei ga.

²⁹ Igwete Paulo'ga ei:

—Kotihī nde jikogame ga rehe po ti pyryvamo ji ve. Mbaigwe nde jikogame po ti pyryvamo jitehe nehē. A'ereki ji a'e hete Tupana'ga pe toko ti ga ji javijitehe javo, ei Paulo'ga. Nde ve ji ei, Agripa. Jara'ga pe ji ei no – kiroki ga gwendu nhinhi'iga kiro. Tapejiko pa ti Jesus'ga rehe ji javijitehe, a'e ji pe me, ei ga. Emo jipoa ja rūi po pepoa hamo. A'ereki ga ji pokwa itanhuramuhūa pyvō, ei ga ga pe.

³⁰ Igwete Agripa'ga po'ami a'ero Festo'ga pavēi. Berenicehēa po'ami no jara'ga pavēi. Igwete ga jogwerohoi pea hugwi onhomonhi'iga.

³¹ —Ndokote'varuhui reki Paulo'ga, ei ga javo ojohupe. Po ahe ndojukatehei te ga, ei ga. Nomondoukari po ahe ga cadeia pype hamo, ei ga ojohupe novīa.

³² Igwete Agripa'ga ei Festo'ga pe:

—Ga hopotare'ymame César'ga pyri po ahe omohemuka ga cadeia hugwi ga mondovo hamo, ei ga ga pe.

27

Soldadosva'ea gweroho Paulo'ea Roma pe

¹ Aerē Festo'ga ei soldados'ga pe:

—Pembo'avuka ti kiro cadeiapypeve'ga Paulo'ga kiro itayharuhua pype ga mondovo César'ga gwyri pe Itália pe, ei ga soldados'ga pe.

Igwete ga Paulo'ga nderohoi Júlio'ga pyri. Ga ko soldados'ga nduvihava'ga. Ga oporavyky gwuvihavuhu'ga pe Roma pe onhimongyavo. Igwete soldados'ga Paulo'ga nderohoi javo Júlio'ga pe:

—Embo'a ti cadeiapypeve'ga nderogwovo kiro, ei ga ga pe.

² Jihi Lucasramo aho Paulo'ga ndupi no. Igwete ore avi itayharuhua pype cidades de Adramítiohugwiva'ea pype.

—Toroho ti imbojoapiapiavo cidades Ásiaveve'ga gwyri pe, ei ga.

Igwete ore avi ipype orogwovo. Aristarco'ga oho ore rupi no Macedôniaveve'ga gwyriveve'ga cidade de Tessalônicaeve'ga. ³ Igwete ore hoi. Ko'emame ore vahemi cidade de Sidom me. Igwete Júlio'ga pyryvamo Paulo'ga pe javo.

—Eho ti ga pyri, ei ga, ejiheve'ga pyri tomondo ti ga mbatera nde ve, ei ga Paulo'ga pe.

A'ero ore hoi.

⁴ Aerē ore ava'javi orogwovo pea hugwi. Kiro vvyturanuhūa ruri ore rovatiamo. Nurā ore hoi ypa'ouhū vvyri Chipre vvyri oronhimima vvytua hugwi. ⁵ Aerē ore yahavi okwava Cilíciaveve'ga gwyrā pyvō. Panfiliaveve'ga gwyrā pyvō ore kwavi no. Aerē ore hoi cidade de Mirra pe Líciaveve'ga gwyrā pe. ⁶ Pevo Júlio'ga hepiagi ojipea itayharuhua Alexandriahugwiva'ea – kiroki oho gwerī Itáliaveve'ga gwyrā pe. Nurā Júlio'ga ore nhaḡi a'ea pype.

⁷ He'yi ore kiri orogwovo. Maymbeve ore hoi orokovo. A'ereki vvyturanuhūa ore ve. Ndorohoi gwerevi ore orokovo. Ore vahemame cidade de Cnido vvyri vvytua noremogwavukari ipyvō. Nurā ore hoi ypa'ouhū vvyri Creta vvyri vvytue'yma rupi. Igwete ore kwavi Salmona pyvō – perope vvyta oho ypyteri pe. ⁸ Hehemo ore hoi yembeyvyri. Vvytua noremovahemukari gwerevi nhimbiari pe Bons Portos pe ira'agwe cidade de Laséia hugwi.

⁹ Aerē Paulo'ga ga moḡitai novīa. A'ereki maname ore pytai pevo. Okwavipe judeus'ga apoa a'ero i'ue'ŷkava – a'ea rupi ga ikwava'eḡukari mbiara Tupana'ga pe okote'varuhuva'ea rehe. Okwavipe a'ea. Tiruahū orehoa'javame kiro. A'ereki yapohua u gwerī. Nurā Paulo'ga ga moḡitai javo ga pe.

¹⁰ —Xahoa'javyme ti kiro, ei ga. Nhande hoaharame kiro po ti imbohahyukari nhande ve nehē, ei ga. Ite'varuhu po ti itayharuhua pe nhanembatera pe no. A'ero po ti nhande manoi nehē no, ei Paulo'ga ga pe.

¹¹ Júlio'ga nohenduvi reki Paulo'ga nhi'iḡa. Gwerovia ga itayharuhua jara'ga nhi'iḡa imondohara'ga nduvihava'ga nhi'iḡa no. ¹² Ojipe'ga e'i no:

—Timbojaryme ti yhara avo, ei ga. A'ereki ite'varuhu nhimbiara yapouhua rupi, ei ga ojohupe. Hehemo'i ti tiroho ypa'ouhū vvyri Creta vvyri imboja. Tihepia ti nhandevahema pevo cidade de Fenice pe nehē, ei ga. Pevo po ti nhande imbojari yhara yapouhua rupi. A'ereki pyry jahava pevo. Ndipopoakahetei ko vvytua pevo, ei ga ojohupepe onhimongyavo.

Vvyruhua

¹³ Aerē turi vvytukatua. Nurā ga ei ojohupe:

–Xaho tuhẽ kiroḡwe, ja'gwy, ei ḡa. Kiroḡwe po pyry ovuhu nhandehohava, ei ḡa ojohupe novĩa.

A'ero ḡa hupiri yhya hugwi itauhuva'ea ipohyiva'ea – kiroki nomoanhanukari itayharuhua. Igwete ore hoa'javi Creta rembeyvyri. ¹⁴ Emo kotihĩ uhu vyvturanuhũa Creta hugwi. Nordeste ko hera vyvturanuhũa rera. ¹⁵ Kiro turahyi itayharuhua pe. Tegwete ore herohohava vyvtua ore rovatiamo ḡwaramo. Vyvtua tuhẽ ore rerohoi ore rerekovo a'ero. ¹⁶⁻¹⁷ Ypa'õ vyvri Cauda vyvri ore hoi. Pevo igwyre'i vyvtua ore ve. Igwete ore ipyhygahyi yha'ria hupia. Norombo'avi gwerevi ore itayharuhua pype herekokatuavo. Kirẽ ḡa imonhatimatimani itayharuhua ihama rerogwovo nhapytiammo imongovo toandogyme ti itayharuhua javo. Aerẽ:

–Kiro po ti nhande herohoi tye'ymuhũa apiavo herotyva y'ytiḡuhũa rehe nehẽ, ei ḡa okyhyjiavo.

A'ereki pevo u y'ytiḡuhũa ypyteri pe'i Líbiapeve'ḡa gwyra ppyvo. Igwete ḡa imbojyva'javi itayharuhua pype tapy'ynhapiruhuva'ea yhara moanhandava vyvtua tomoanhaheteyme ti javo. Gwemimbotarimo vyvtua ore rerohoi a'ero. ¹⁸ Ndopigi vyvruhua ore mbojirejireva. Nurã ko'emame ḡa imombomombori mbatera y pe timbovevujuka ti itayharuhua javo. ¹⁹ Ko'emame ḡa opoa pyvõ imombori y pe itayharuhua rupiara no.

²⁰ He'yi ore kiri ipype. Arimo ore ndorohepiaga'javi kwara. Ypytunimo ore ndorohepiaga'javi jaytata'ia. Igwete vyvruhua ore rerekouhui. Nurã ore ei:

–Kiro po ti nhande papavi tuhẽ nehẽ, oro'e ore orojohupe.

²¹ Ymya ḡa ndo'ukatua'javi mbatera okovo. A'ero Paulo'ga hoi ḡapyteri pe o'ama.

–Mbaria po pe nanhirenduvi raikwehe, ei ga ḡa pe. Ndaperuri po pe Creta hugwi ramo. Herure'ymame po ndojigwarajuhui itayharuhua rehe kiro ramo. A'ero po mbatera ndohoi ppy pe ramo, ei Paulo'ga ḡa pe. ²² Emo kiro ji ei pe me: Penhimboitakwerimo ti peko. Niamanoi po ti nhande nehẽ. Itayharuhua tehe po ti oho ppy pe nehẽ, ei ga ḡa pe. ²³ Akwaha ji a'ea. A'ereki Tupana'ga – ga ji pojyka ojive, gaha ji ambohete hete jipi – gaha ojipyrive'ga mbuhuruka ji pyri ga mo'ama ypytunimo, ei ga. ²⁴ Igwete ga ei ji ve oji'i: “Paulo, terekyhyji ti ekovo. Ereho tuhẽ ti nde e'ama César'ga pyri nehẽ,” ei ga ji ve oji'i, ei ga ḡa pe. “Tupana'ga ti omombyry nde ve. Nurã ti nderupive'ḡa ndopapavi ppy pe nehẽ,” ei Tupana'gapyrive'ga ji ve, ei ga. ²⁵ Penhimboitakwerimo ti peko a'ero, ei Paulo'ga ḡa pe. Ajiko ji Tupana'ga rehe. A'ero ji heroviahetei ganhi'iga jijive. Nurã ji ei pe me: Na tuhẽ po ti ihoi Tupana'ga rembi'ea rupi nehẽ, ei ga. ²⁶ A'erorame tehe po ti vyvtua nhande rerohoi nhande mbotyva nhande noḡa ypa'ouhũa rehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ḡa pe.

²⁷ He'yi treze ore kiri vyvruhua rerekovo. Vyvtua ore rerohorohoi ypiahua ruvihavuhua pype Mediterrâneo pype. Ypyhaji katu itayharuhua mondohara'ḡa ei:

–Ira'agweuhunhi yembe'yva aḡwamo, ei ḡa ojohupe.

²⁸ Igwete ḡa ha'ãa'aḡi tihepia ti typya a'ero javo.

–Trinta e seis metros, ei ḡa.

Hehemo'i ḡa herohoi ha'ãa'aḡa'java.

–Igwyrre'i kiroḡwe typya vinte e sete metros, ei ḡa. ²⁹ Kiro po ti vyvtua nhande rerohoi ita rehe nhande noḡa nehẽ, ei ḡa okyhyjiavo.

Nurã ḡa ipohyiva'ea imbojyvi yhara revira hugwi ihamuhũa rehe. Quatro ḡa imbojyvi ipohyiva'ea imondovo ppy pe timombyta ti itayharuhua inoḡa javo.

–Kotihĩ po ko'ema ruri hamo, ei ḡa ojohupe.

³⁰ Emo itayharuhua mondohara'ġa oka'nhy pota jugwi onhimima xamanoyme ti javo ojohupe. A'ero ġa imbojyvi yha'ria y pe. Igwete ġa ei jara'ġa pe o'mbero:

—Torombojy ti ipohyiva'ea itayharuhua tīa hugwi kiro, ei ġa o'mbero.

³¹ Oka'nhy ġwerī reki ġa novīa. Emo Paulo'ga ikwahavame e'i soldados'ġa pe Júlio'ġa pe:

—Imondohara'ġa pytae'ymame itayharuhua pype po ti pe papavi ypy pe nehē, ei ga.

³² Igwete soldados'ġa ikwahavondogi ihamuhūa imbojyhava yha'ria mbohia y pe tohoyme ti ġa javo.

³³ Ko'eġatue'yma rupi Paulo'ga ei ipyيارa'ġa pe nhaporemō:

—Peji i'gwovo kiroġwe, ei ga. A'ereki he'yi quatorze pe kiri i'ukatue'yma marā po ti nhande ve javo, ei ga. ³⁴ Nurā ji ehetei pe me: Pe'u ti mo tapepytujiko tuhē ti. Napemanoi po ti pe nehē, a'e ji pe me, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁵ Onhi'igirē ga ipyhygi pāo onhi'īġa Tupana'ga pe ġandovaki.

—Pry hete nde imbuhuri mbatera ore ve toro'u, ei Paulo'ga ga pe.

Igwete ga jaygwe'rogi i'gwovo. ³⁶ A'ero ġa ndoryvamo i'gwovo no.

³⁷ He'yjuhuva'ero ore rekoī itayharuhua pype duzentos e setenta e seis.

³⁸ I'ukatupavirē ġa imombomombori trigo y pe timbovevujuka itayharuhua javo.

Typepemuhūa gwovaja'ro itayharuhua

³⁹ Ko'eġaturame itayharuhua mondohara'ġa hepiagi yvya ikwahave'yma. Kirē ġa hepiagi ypia'ia y'ytīġa hembeyvyri. Nurā ġa ei ojohupe:

—Pevo ti tiroho heroHYga y'ytīġa rehe heroja. Tihepia ti nhande herovahema pevo nehē, ei ġa ojohupe.

⁴⁰ A'ero ġa ikwahavondogi ihama imbohia ipohyiva'ea ypy pe. A'ea ja jara'ġa ikwaharavi imopyryryngava tiroho katu javo. Igwete ġa imbovyri yva rehe tapy'ynhapiruhuva'ea itayharuhua moanhandava imohina ipypira. Itīa rehe ġa imbovyri imohina a'ea pyvō ti vyvtua tomoanha yhara javo. Nahā vyvtua ore rerohoi yembe'yva rehei katu novīa. ⁴¹ Emo ore rerohy ore noġa ypyjuvuhua rehe ypyteri pe. A'ero itīatykai y'ytīġa rehe. Ndojipe'aa'javi jugwi. Igwete hevira jovaja'roja'rogi a'ero typepemuhūa rerekouhuavo.

⁴² Igwete soldados'ġa ei ojohupe:

—Tijuka pa ti cadeiapypeve'ġa a'ero toytavyme ti ġa oka'nhyima nhande hugwi, ei ġa ojohupe.

⁴³ Emo Júlio'ga e'i ġa pe:

—Tapejukai ti ġa, ei ga ġa pe.

A'ereki ga ndojukaukapotari Paulo'ga. Kirē ga ei ore ve:

—Ikwahavame pejiytavo pe na'ē ti pepopepo y pe pejiytavo penhi'eamo yembe'yi pe nehē, ei ga. ⁴⁴ Aerē ti jararamo pehopeho yva raygwera rehe itayharuhua raygwera rehe nehē, ei ga ore ve.

Nahanahā ore hopavi yembe'yi pe a'ero oro'eamo.

28

Paulova'ea opyta Malta pe

¹ Oro'embavame pevove'ġa imombe'ui yvya ore ve.

—Agwa ko ypa'ouhūa. Malta ko hera, ei ġa ore ve.

² Igwete ġa imombyryhetei ore ve ore pokoga. A'ereki iroyxaġahi ore ve. Amana okyripe ore ve no. Igwete ġa imombyryhetei ore ve japovo

tata tapejipe'e ti javo. ³ Igwete Paulo'ga ġa ndatahari herua inoġa tata pe. A'ero ihemi mboja jugwi ahejukava'ea hakuva rerekovo ġwaramo. Igwete Paulo'ga poa hu'ui ohaekovo gapoa rehe okovo. ⁴ Hepiagame pevove'ġa etehei ojohupe:

–Iporojukava'ero po ga oko. Nomanoi ga ypy pe raji'i. Emo kiro aherepykava. Mboja po ti ojuka ga kiro nehē, e'i tehe ġa ga pe.

⁵ Igwete Paulo'ga opoa mbovavagi imomboia mboja imbohia tata pe. Ndahahi reki ga pe. ⁶ Igwete ġa ga repiahetei upa.

–Kiro po ti ivuvupavi nehē, e'i tehe ġa. Mara'ngu po ti ga kotihĩ omanomo nehē? ei ġa.

Mbaigwe ġa nduvi tihepia ti gamanoa javo novĩa. Aerē hepiagame hahye'yma ga pe a'ero ġa herojijyi gweaporoġita.

–Yvagipeva'ero reki ko ga rekoi, e'i tehe ġa ga pe a'ero.

⁷ Igwete Públio'ga ore mbuhurukari ojipyri. Ira'agwe te gagwya. Ga ko ġanduvihavamo oko pevo ypa'ouhũ me. Igwete ga ore mbuhurukari ojipyri imombyryva ore ve. Trēs ga ore mongirukari ojipyri. ⁸ A'ea rupi Paulo'ga hoi Públio'ga ruva'ga pyri. A'ereki ga itetirũa onhinoġa upa. O'ao'a ga rehe jipi. Gapy'a hahy hete no. Igwete Paulo'ga hoi ga repiaga. Igwete ga ei Tupana'ga pe tomombi ti ga karugwara ga hugwi javo. A'ero Paulo'ga pokogi ga rehe imombiga gatetirũa ga hugwi. ⁹ Ikwahavame jara'ġa nduri Paulo'ga pyri ypa'ouhumeve'ġa – kiroki ġa itetirũa – kiro ġa nduġanduri Paulo'ga pyri tomombi ti ga oretetirũa ore hugwi javo. A'ero ga imombimombigi ġa hugwi no. ¹⁰⁻¹¹ A'ero ġa imbuhumbuhuri mbatera ore ve ore rerekokatuavo.

Paulova'ea oho Roma pe

Trēs jahya rupi ore pytai pevo orojupa yapohua rupi. A'ero ore nhinhaġi itayharuhua pype Alexandriahugwiva'ea pype. “Os Deuses Gêmeos,” ei ġa jupe. A'ea opyta ypa'ouhũ me yapohua rupi no. A'ea pype ore nhinhaġi a'ero. Ore herohoġwerĩrame ypa'omeve'ġa imbuhumbuhuri ore ve mbatera orehohava rupiara. ¹² Igwete ore hoi orovahema cidade de Siracusa pe oroja. Trēs ore kiri pevo. ¹³ Aerē ore hoi yembeyvyri cidade de Régio pe. Ko'emame turi yvytukatua ore ve ore rerogwovo. Ko'emame ore vahemi cidade de Pozuoli pe oropytavo. ¹⁴ Pevo ore Jesus'gareheve'ġa ndepiagi.

–Pepytaahi'vi ti. Sete ti peki ore pyri, ei ġa ore ve.

A'ero ore pytai ġa pyri. Aerē ore hoi pea rupi orogwovo Roma pe. ¹⁵ Ojipe'ġa orehoa mombe'u jipe Jesus'gareheve'ġa pe Roma pe. Henduvame ġa nduri jugwi ore rovatiamo Praça de Ápio pe. Aerē ojipe'ġa ore rovatĩ Trēs Vendas pe. A'ero ġa ore mbojiroviari ore rerogwovo. Ga ndepiagame Paulo'ga ei Tupana'ga pe:

–Pyrý hete nde ġa mbuhurukari ji pyri, ei ga ga pe.

A'ero Paulo'ga roryvamo ogwovo ġa ndupi.

Paulova'ea omombe'u Jesus'ga Roma pe

¹⁶ Aerē ore vahemi Roma pe. Igwete romanos'ġa nduvihava'ġa Paulo'ga mondoukari onga pype tohoyme ti ga jugwi javo. Ga tehe u pevo soldado'ga pavēi gwepiakava'ga pavēi. ¹⁷ Trēs ġa kiri. Aerē Paulo'ga ġa mbuhurukari ojipyri judeus'ġa nduvihava'ġa. Ga jatykaramo Paulo'ga nhimombe'ui ġa pe.

–Nhiirũ, ei ga gwe'yja'ġa pe. Ji ndakote'varuhui judeus'ġa pe nhandere'yja'ġa pe ikwehe, ei ga. Nhaneramonhava'ea nhi'igagwera pe ji ndakote'varuhui no novĩa. Emo judeus'ġa oko tehe reki ji rehe ji pyhygauka Jerusalém me ji mondoukaruhu tehe romanos'ġa nduvihava'ġa po pe ikwehe, ei Paulo'ga. ¹⁸ Aerē ġanduvihava'ġa henduvi nhinhi'iġa. “Po

ahe ndojukai tuhē te Paulo'ga hamo,” ei ġa ji mombe'gwovo. “A'ereki ga nitiruahūi. Timohemuka ti ga mondovouka a'ero,” ei ġa ikwehe novīa, ei ga. ¹⁹ Emo judeus'ġa e'i: “Tapemohemukari ga,” ei ġa, ei Paulo'ga ġa pe. Nurā ji ei romanos'ġa nduvihava'ġa pe: “Aho pota ji nhandegwyripeve'ġa nduvihavuhu'ga pyri César'ga pyri a'ero. Gaha ti e'i jireaporogita pe nehē,” a'e ji, ei ga. Emo ji nambojari reki ite'varuhuva'ea nhandere'yja'ġa ndehe, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁰ Kiro ji pe mbuhurukari jijipyri a'ero tahepia ġa javo. Tanhiī ti ġa pe, a'e ji pe me, ei ga. A'ereki israelitasramo nhande tirovia Tupana'ga remimbogwerava. A'ea rehe reki ġa ji pyhygi ji pokwa itanhuramuhūa pyvō ikwehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

²¹ Igwete ġa ei Paulo'ga pe:

–Judéiapeve'ġa nombuhurukari ġwembikwatijara ore ve nde mombe'gwovo, ei ġa. Igwete nhandere'yja'ġa – kiroki ġa uhu pea hugwi – ġa nde'ite'varuhui nde ve. Ga ndogweruri pevove'ġa nhi'ġagwera a'ea rehe no. ²² Ore reki orohendu pota nenhi'ġa, ei ġa Paulo'ga pe. Marāi nde jupe naerū? A'ereki ojigwyripeve'ġa nhaporemō ġa e'i te'varuhu Jesus'ganhī'ġarupiva'ea rehe, ei ġa. ²³ Irūa rupi po ti ore rura'javi henduva nenhi'ġa a'ero nehē, ei ġa Paulo'ga pe.

O'eagwera rupi katu ġa ndura'javi Paulo'ga rongā pe a'ero. He'yjuhuve'ġa reki uhu ga pyri. Igwete ga imombe'ui ġa pe Moisésva'ea remimbo'eagwera ahenhi'ġagwera no – kiroki ahe Tupana'ga nhi'ġa mombe'u hako. A'ereki ga gweroviaruka pota ġa pe onhi'ġa Jesus'ga mombe'urame.

–Cristo'ga ahe omombe'u hako, ei Paulo'ga ġa pe. Jesus'ga reki ko Cristoramō oko Tupana'ga remimbuhurukaramō, ei ga. Pejikogame ga rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

Ypyhajive ga ega'ei ġa pe imoypytunauka. ²⁴ A'ero jara'ġa heroviari tuhē ganhi'ġa. Jara'ġa ki a'e te ndogweroviari upa. ²⁵ Igwete ġa nhonhi'ġayvayvari ogwovo ga hugwi. Ga hoġwerīa rupi Paulo'ga ei ġa pe a'ero:

–Tupana'ga ra'uva ombuhuruka katu onhi'ġa a'itituhēva'ea penamonhava'ea pe hako. A'ereki gara'uva onhiī Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea pe Isaíasva'ea pe emombe'u ti ġa pe javo, ei ga. ²⁶ Nahā ko Tupana'ga ra'uva ei ahe ve a'ero hako:

“Heregwovo nhinhi'ġa mombe'gwovo akoja'ġa pe.

Nahā ti ere ġa pe:

‘Pehenduendu po ti pe novīa.

Emo po ti pe ndapekwahavi nehē.

Pehepiepia po ti pe novīa.

Emo po ti pe napembaragwahavi nehē.’

Pohoa ti ere javo ġa pe,” e'i Tupana'ga ra'uva, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁷ “A'ereki ġa noangarihu ikwahapotare'yma,” e'i Isaíasva'ea pe, ei ga.

“Ndaheakwari ġa.

A'ereki ġa napembaragwahavi hepiagame.

Ndiapyakwari ġa.

A'ereki ġa ndokwahavi henduvame,” e'i Tupana'ga ra'uva, ei ga.

“A'ereki ġa ndopohipotaruhui okote'varuhua hugwi.

Nomomborukapotari ġa Tupana'ga pe okote'varuhua,” e'i, ei ga ġa pe.

Nahā ko Tupana'ga ra'uva nhi'ġagwera Isaíasva'ea pe hako, ei ga. A'ero ahe imombe'ui nhaneramonhava'ea pe, ei Paulo'ga judeus'ġa pe.

28-29 —Pekwaha tuhẽ a'ero, ei ga ġa pe. Judeus'ġarũive'ġa pe Tupana'ga omondouka onhi'iġa a'ero, ei ga. Ga pe ga omombe'uuka Jesus'ga nhanderekote'varuhua mombohara'ga, ei ga. Gahã po ti ġwendu ojikoga Jesus'ga rehe a'ero nehẽ! ei Paulo'ga ġa pe.

A'ero ġa hoi ga hugwi.

³⁰ Aerẽ ojipe'ġa nduġanduri Paulo'ga pyri jipi. A'ereki pevove'ġa omondoã ġwonga ga pe itambere'ia rehe. Dois Paulo'ga kwara mbo'ari upa ipype. A'ero ojipe'ġa nduġanduri ga repiaga. Horyory ga ġa ndurame ojipyri.

³¹ Igwete ga ġa mbo'embo'ei Jesus Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe.

—Pejikogame Jesus'ga rehe po ti pe ei Tupana'ga pe: “Emombo ti jirekote'varuhua ji hugwi.” Jesus'ga manoro ġwaramo pe ndepyga po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi pe mongovo ojiheva'ero nehẽ, ei ga. Jesus'ga nhi'iġa rupi ti peho a'ero pejikokatuavo nehẽ, ei Paulo'ga ġa pe.

Ndopojihuvi ga imombe'gwombe'gwovo ġa pe jipi. Igwete pevove'ġa nomombe'upigukari ga pe.

PAULOVA'EA OMOMBE'U ROMAPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Romanos

¹ Ji ko Pauloramō Jesus Cristo'gareheva'ero jitekovo garemimbotari-mova'ea rehe. Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'iga imondovouka pe me – perope peju cidade de Roma pe. Tupana'ga ji mongo omoirũharamo ikwehe. Igwete ga ei ji ve: “Emombe'umbe'u ti ġa pe nhiremimombe'upyryva Jesus Cristo'ga mombe'gwovo,” ei Tupana'ga ji ve ikwehe.

² Ymya Tupana'ga ikwahavukari ġwemimombe'upyryva onhi'iga mombe'uharava'ea pe hako. “Amondo po ti ji Cristo'ga vvyakotyve'ġa pyri nehẽ. Pyry po ti ġa pe a'ero nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve. “Pekwatija ti nhiremimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovo a'ero tokwaha ti ġa javoji,” ei ga onhi'iga mombe'uharava'ea pe hako. A'ero ahe ikwatijari inoġa hako. (Aherembikwatijara ko Tupana'ga mombe'uhava.)

³ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ġwemimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovouka hako. Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga nhandepojoykaharete'ga. Yvyakotyva'ero ga ari Daviva'ea rymyminorō raikwehe. ⁴ Tupana'gahugwiva'ero ga pyryhetero. Tupana'ga opopoakarimo ga Cristo'ga mboukwahahetei gwa'yramo. A'ereki ga Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi. ⁵ Igwete ga ei Cristo'ga pe: “Emombyry ti Paulo'ga pe terenhimoirũuka ti ga pe a'ero,” ei Tupana'ga Cristo'ga pe. Nurã ji Cristo'ga moirũi ga mombe'gwovo ojipe'ġa gwyripeve'ġa pe nhaporemō tojiko ti ġa ga rehe javo. “Tohendu katu ti ġa Cristo'ga nhi'iga nehẽ. A'ero po ti ġa ga mbohetei nehẽ no,” a'e ji ġa pe jipi. ⁶ Pe me ji ei a'ea no. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe pejikovo gareheva'ero,” ei Tupana'ga.

⁷ Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'iga a'ero imondovouka pe me Roma pe. Pe ko Tupana'ga py'a ja. E'i ga pe me: “Ga ko jireheva'ero,” ei ga pe me.

Tupana'ga ti tomombyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojoykaharete'ga pavẽi. Tonogatu ti ġa pepy'a no.

Taho ti pe pyri, ei Paulova'ea

⁸ Ta'e naẽ ti pe me. Jesus Cristo'ga rekoro ġwaramo ji pavẽi ji ei Tupana'ga pe: “Apĩ, ndepyry hete nde ejiheve'ġa nderekopava Roma pe. A'ereki jara'ġa nhaporemō omombe'u ġa kiro,” a'e ji. “‘Ojiko hete ġa Jesus Cristo'ga rehe Roma pe,’ ei ġa,” a'e ji Tupana'ga pe pe mombe'gwovo.

⁹ Ga pe ji poravykykatui jipi garemimombe'ua mombe'gwovo gara'yra'ga mombe'gwovo. Nhinhi'iga nanani Tupana'ga pe ji pe mombe'umbe'ui jipi. Ga okwaha hete nhiremimombe'umbe'ua ojive. ¹⁰ A'ea'e ji Tupana'ga pe jipi: “Apĩ, ymyagwera jate ji hopotaramo Romapeve'ġa pyri novĩa. Nde ipotaramo jihoa ġa pyri ji mondo ti kiro ġa pyri a'ero,” a'e ji ga pe. ¹¹ A'ereki ji opohepiaga'u hete topomoirũ ti javo. A'ero po ti Tupana'ga ra'uva imombyryvi pe me nehẽ. A'ero po ti pe jikohetei Cristo'ga rehe nehẽ. ¹² Nahã po ti nhande jopokopokogi a'ero nhanderoryroryvamo nehẽ. Pejikohetea repiagame po ti ji roryvamo pe ndehe nehẽ. Na jitehe po ti pe ndoryvamo jijikohetea repiagame nehẽ no. Nahã po ti nhande nhombojikojikohetei Cristo'ga rehe nehẽ.

¹³ Nhiirũ, tamombe'u ti pe me tapekwaha. Kotihĩtihĩ ji hopotaramo pe pyri novĩa. Emo tegwete jihohava jipi. Tambojiko pota ji pepyteripeve'ġa Cristo'ga rehe. Nahanahã ji judeus'ġarũive'ġa mbojikogukari ojipe'ġa gwyrri pe ikwehe. ¹⁴ A'ereki Jesus Cristo'ga e'i ji ve: “Ji mombe'umbe'u ti ġa pe nhaporemō,” ei ga. Nurã ji Cristo'ga mombe'umbe'ui ġa pe jipi.

Ka'gwyripeve'ga pe ji ga mombe'ui. Cidadepeve'ga pe ji ga mombe'ui no. Ikwahapyra'ga pe ji ga mombe'ui. Ikwahapyre'ÿve'ga pe ji ga mombe'ui no.
¹⁵ Nurã ji jirokwapotari Cristo'ga mombe'gwovo pe me Roma pe no.

Tupana'ga remimombe'upyryva ikwahy hete

¹⁶ Cristo'ga mombe'ua pyry hete ji ve. Nurã ji nanotĩ a'ea. Ga a'ea reroviarame Tupana'ga omombo gandekote'varuhua ga hugwi – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe. Judeus'ga hugwi ypy ga imombori gandekote'varuhua ga jikogame Cristo'ga rehe. Na jitehe judeus'garũive'ga hugwi ga imombori gandekote'varuhua ga jikogame ga rehe. ¹⁷ A'ereki Cristo'ga mombe'ua rehe nhande tikwaha. Nurã nhande ei: Tupana'ga nhande mombyry nhande jikogame Cristo'ga rehe – nhande jikogame jate ga rehe. Nahã i'ei aherembikwatijara no Tupana'ga mombe'uhara:

“Ga jikogame ga rehe Tupana'ga ga mombyryvi. A'ero po ti ga ndekopyahui nehẽ,” e'i ikwatijara.

Ite'varuhu hete vyvakotyve'ga

¹⁸ Tupana'ga okwahavuka nhande ve. Nurã nhande ei: Yvagipeve'ga po ti ombohahy okote'varuhuve'ga pe nehẽ onhimonha'ngavo gandekote'varuhua rehe. Okote'varuhuro gwaramo ga nombokwahyukari ojihe a'itituhẽva'ea Tupana'ga kwahava. ¹⁹ Tupana'ga po ti ombohahy tuhẽ ga pe. A'ereki Tupana'ga kwahava jukwaha ga pe. A'ereki Tupana'ga tuhẽ ojikwahavukaripe ga pe novĩa. Emo ga ndokwahapotari ga.

²⁰ Ymya Tupana'ga oapo vyva hako. Garembiapoagwera jate jukwaha a'ero Tupana'ga reaporoğita gapopoakara no – a'ea namominangavi gapopoakara. Nhande ndihepiagi gareaporoğita nhandereakwara pyvõ novĩa. Emo nhande tikwaha a'ea garembiapo repiagame. Nurã ijari ga ndehe ga ikwahapotare'ymame.

²¹ Ga okwaha Tupana'ga novĩa. Emo ga nombohetei ga. Ga nde'i ga pe: “Ndehe ko Tupanetero. Ndepyry hete nde imombyryva ore ve,” nde'i ga ga pe. Ga heaporoğita tehe reki. Ohorame ypytuna rupi ahe ndokwahavi okovo hepiage'yma. Na jitehe okote'varuhuve'ga ndokwahavihu a gweaporoğitakatue'ymame. ²² “Orokwaha hete ore,” ei ga novĩa. Emo ga ndokwahavihu okovo. ²³ Ga nombohetea'javi Tupana'ga – gaha koi nomanoa'javi. Ha'angavatehea reki ga ombohete, gana'angava no – kiroki ga vyvakotyve'ga omanove'ga. Gana'angava ga ombohete. Ipepova'ea ra'angava ga ombohete no ipyva'ea ra'angava. Ohyryryva'ea ra'angava ga ombohete no.

²⁴ Nurã Tupana'ga pohiri ga hugwi. “Okote'varuhu potaruhu ga oakwahave'yma,” ei ga. “Ojogwerekote'varuhu pota ga,” ei ga. “Na ga ndekoi jate a'ero gwemimbotarimova'ea rehe ojogwerekote'varuhuavo,” ei Tupana'ga.

²⁵ Ndogweroviara'javi ga a'itituhẽva'ea Tupana'ga mombe'ua. I'mbeva'ea ga gwerovia reki. Ombohete ga Tupana'ga rembiapoa okovo hehe. Tupana'ga reki mbatera apohara'ga ga nombohetei okoe'yma ga rehe. Gaha po nhande timbohete avuirama hamo. Na tuhẽ a.

²⁶ Ga ndekote'varuhuro gwaramo Tupana'ga pohiri ga hugwi. “Na ga jogwerekote'varuhupotari a'ero,” ei ga. A'ereki ga nahembirekokatua'javi reki. Kunhangweramo memenhuhũ ga jogwerekoi. ²⁷ Na jitehe akwaimba'ero memenhuhũ ga jogwerekopotari. Ojogwerekote'varuhu ga. Na rui po ahe rekoi hamo. Ite'varuhu tuhẽ ga pe a'ero gandekote'varuhua ikwepykavamo.

²⁸ E'i ga ojohupe: “Timoka'nhy ti Tupana'ga.” Nurã Tupana'ga e'i ga pe: “Na ga ndeaporoğitate'varuhuro a'ero,” ei ga. A'ero ga ndekouhui okote'varuhua rehe – kiroki a'ea rehe ahe ndekoi hamo. ²⁹ Okote'varuhuparavuhua rehe jate ga ndekoi. Opotarahivuhu hete ga ojipe'ga mbatera. Onhimyrõ hete ga

ojipe'ga ndehe. Ojojukajuka ga. Ojogwayvayva ga. Onhomoandyandyjuhu ga. Heaporoğita te'varuhu ga ojipe'ga pe. Omombe'u tuhē ga mbehea. ³⁰ E'ie'yimi ga ojipe'ga pe: “Ite'varuhu ga okovo.” Noaronhete ga Tupana'ga. Onhombotegwete ga. Onhimbohete tehe ga jipyry hete ji javo tehe. Heaporoğitağita ga nahanahā ti xako te'varuhu javo. Nohendukatui ga gwuva'ga nhi'iga. ³¹ Ndokwahavihu ga. Ndokoi ga gwembi'ea rupi. Ndoporogwetygi ga ojipe'ga arōe'yma. ³² Tupana'ga e'i nanongara'ga pe: “Oho po ga hahyva'ea ruvihava pype hamo,” ei ga. Okwaha reki ga Tupana'ga nhi'iga novia. Emo ga ndopohiri okote'varuhua hugwi kiro gandekoa tuhē opohire'yma jugwi. Johe'i tehe ko gandekote'varuhua. A'ereki ojipe'ga ndekote'varuhurame ga e'i pyry ga pe.

2

Tupana'ga okwaha pa javo ahereaporoğita pe

¹ Pe'ji po pe ojipe'ga pe: “Ite'varuhu ga okote'varuhuavo.” Pehe reki peko te'varuhu no. A'ereki pe ga javijitehe peko te'varuhu. Pe ndehe tuhē reki ijari a'ero pe erame ga pe ite'varuhu ga javo. Pe'erame a'ea ga pe pe pemboja reki pejihe. A'ereki pe peko te'varuhu jitehe. ² A'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga imbohahyukari nanongara'ga pe okote'varuhuve'ga pe. A'ea tikwaha pa nhande. ³ Oro pe, Tupana'ga po ti ombohahyuka tuhē pe me nehē no. A'ereki pe peko te'varuhu no. Pe'ji pe ojipe'ga pe: “Ite'varuhu ga okote'varuhuavo.” Pe ki a'e te peko te'varuhu jitehe no. Ombohahyuka tuhē po ti Tupana'ga pe me nehē.

⁴ Ga pyry hete pe me novia. Nonhimbaekwahivi ve ga pe me. A'ereki ga e'i pe me: “Perojijyi naē ti pejeaporoğita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga pe me. “Pe pohirame pejikote'varuhua hugwi po ti ji nambohahya'javi pe me a'ero nehē,” ei ga pe me. Emo pe ndapekoi gapyryhetea rehe. Ndapekwahavi pe naerū? Ga pyry hete pe me topohi ti ga okote'varuhua hugwi javo.

⁵⁻⁶ Napeangarihu vehe pe peapyhae'yma! Nurā po ti koji'i Tupana'ga imbohahyukari pe me nehē ga ega'erame nhande ve ikwepyga nhanderea-poroğitaagwera nehē. A'ea rupi po ti ga imboukwahavi onhimboahivuhua okote'varuhuve'ga pe. Ikwepykava po ti ga imboukwahavi ja'javo ga pe nehē no. A'itituhēva'ea rupi katu po ti ga ei ikwepyga yvyakotyve'ga pe nhaporemo nehē. ⁷ Jara'ga oko katue'yimi. “Tihendu pota nhande Tupana'ga nhi'igatua nhande ve,” ei ga. “Tihendu pota nhande garemimbohetea nhandejihe. Xako pota nhande ga pyri avuirama,” ei ga. Gahā po ti Tupana'ga omongo ojipyry yvagi pe nehē. ⁸ Jara'ga ki a'e te gwemimbotarimova'ea reheuhu ga oko. Ga nohendukatui a'itituhēva'ea Tupana'ga nhi'iga. Oho reki ga okote'varuhua rupi. Tupana'ga po ti onhimboahivuhu ga pe ga nderekovo nehē onhimonha'ngavo gandekote'varuhua rehe nehē. ⁹ Ombohahyuka po ti ga ga pe nehē. Okote'varuhuve'ga pe nhaporemo po ti ga imbohahyukari nehē judeus'ga pe judeus'garūive'ga pe nehē no. ¹⁰ Okokatuve'ga po ti Tupana'ga ga mbohetei nehē. “Pepyry hete pe,” e po ti ga ga pe nehē. Onoğatu po ti ga gapy'a nehē no. Nahā po ti ga imombyryvi ga pe nehē judeus'ga pe judeus'garūive'ga pe nehē no. ¹¹ A'ereki a'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga e'i ikwepyga nhande ve nhaporemo.

¹² Ymya Tupana'ga ombo'euka Moisésva'ea pe onhi'iga rehe hako ikwatijaruka ahe ve inoğauka hako. A'ero judeus'ga gwereko Moisésva'ea remimbo'eagwera. Judeus'garūive'ga ki a'e te ndogwerekoi Moisésva'ea

remimbo'eagwera aherembikwatijaragwera. Oho po ti ġa hahyva'ea ruvi-hava pype nehē. Ga ndekote'varuhuro ġwaramo po ti Tupana'ga ġa mondoi ipype nehē. Emo po ti ga nde'i ġa pe nehē: “Napehendukatui pe Moisésva'ea remimbo'eagwera.” A'ea po ti ga nde'i ġa pe nehē. A'ereki ġa ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ga ndekote'varuhuro ġwaramo po ti ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

Na jitehe judeus'ġa, ġandekote'varuhuro ġwaramo po ti Tupana'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē no. Judeus'ġa gwereko reki Moisésva'ea remimbo'eagwera novīa. Nurā po ti ga ei a'ero ġa pe nehē: “Napehendukatui reki pe Moisésva'ea remimbo'eagwera,” e'i po ti ga ġa pe nehē. ¹³ Ga henduteherame a'ea Tupana'ga nde'i ġa pe: “Pepyry pe pejikovo.” Ga ndekorame ganhi'iġa rupi Tupana'ga ei a'ea ġa pe. ¹⁴ Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i judeus'ġa pe: “Peko katu ti.” Judeus'ġarūive'ġa reki ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Gwemimbotarimo tehe po ġa ndekoi Tupana'ga nhi'iġa rupi, a'ero po juk-waha tuhē ġandekokatukwahava. ¹⁵ Nhande ikwahavame ġandekokatua nhande ei: Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i: “Peko katu ti.” A'ea kwa-have'ymame ġa ikwahavi reki oyvyteri pe okokatuavo. Gweaporoġita pe ġa nhimombaragwahavi aherekokatua rehe. A'ereki okokaturame ġa e'i oyvyteri pe: “Nanongara ko pyry.” Okote'varuhurame ġa ikwahavi okote'varuhua no. ¹⁶ Aerē po ti Tupana'ga ei Jesus Cristo'ga pe a'ero te'i ti ga yvyakotyve'ġa pe javo. A'ero po ti ga ei ġandeaporoġita pe ikwepyguka ġa pe nehē. Ojipe'ġa ndeaporoġita onhimi nhande ve. Tupana'ga okwaha pa reki. A'ero po ti ga ei ikwepyguka ġa pe nehē. Nahā ji ei jipi imombe'urame Tupana'ga remimombe'ua.

Judeusva'ea gwereko Moisésva'ea remimbo'eagwera

¹⁷ Oro pe judeusramo pe'ji reki pe: “Nhande ko judeusramo. Tireko nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurā nhande pyryvamo,” pe'ji tehe reki pe pejive. Penhimboheteuhu tehe pe nhande ko Tupana'gareheva'ea javo. ¹⁸ Pekwaha pe Tupana'ga remimbotarimova'ea novīa. Moisésva'ea remimbo'eagwera pe mbo'embo'e. Nurā pe ei: “Xanhimombaragwaha nhande aherekokatua rehe,” pe'ji pe novīa.

¹⁹ Hehae'ỹve'ġa ndokwahavi hepiage'yma ġwaramo. Nurā ahe ġa nderohoi. Ypytunarupive'ġa na jitehe ndokwahavi hepiage'yma. Nurā ahe hyapei ġa pe tohepia ti ġa ikwahava javo. Nurā pe ei nanongara'ġa'jave'ġa pe – kiroki ġa ndokwahavi Tupana'ga – ġa pe pe ehetei: “Nhande tikwahavuka Tupana'ga pe me,” pe'ji hete pe ġa pe. ²⁰ “Timogita nhande okokatue'ỹve'ġa. Timbo'embo'e nhande ġa no – kiroki ġa ndokwahapavi,” pe'ji tehe pe. “A'ereki nhande tikwaha pa a'itituhēva'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera rerekoro ġwaramo,” pe'jiteheuhu pe.

²¹ Pembo'e pe ojipe'ġa. Maraname pe napenhimbo'ejuhu reki naerū? Pe'ji pe ġa pe: “Tapemimuhūi ti ojipe'ġa mbatera,” pe'ji pe ġa pe. Maraname pe tuhē imimuhūi reki naerū? ²² Pe'ji pe ġa pe: “Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa,” pe'ji pe. Maraname pe ojipe'ġa nembireko'ġa nderekouhui naerū? “Tapekoi ti ġanemimbohete'hara rehe,” pe'ji pe ojipe'ġa pe. Maraname pe ndekouhui itambere'ia rehe ġanemimbohete'hara rongapeva'ea rehe imima jugwi naerū? ²³ Pe'ji pe: “Tireko nhande aherembikwatijara Tupana'ga nhi'iġa,” pe'ji pe penhimboheteavo. Emo pe napehendukatui reki Tupana'ga nhi'iġa. A'ero ojipe'ġa e'i te'varuhu Tupana'ga pe. ²⁴ Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Judeus'ga ndekote'varuhuro gwaramo judeus'garũive'ga e'i te'varuhu Tupana'ga pe ga mbotegweteavo,” e'i ikwatijara.

²⁵ Nahã pe ei judeusramo: “Nhande ko Tupana'gareheva'ero xako nhanderakwanhapira ikytiro gwaramo.” A'ea pe ei. Pyry tuhẽ pejikytiagwera pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera. Hendukatue'ymame ndatekwava'javi reki pejikytiagwera rehe. Pejikyti tehe pe a'ero. ²⁶ Oro judeus'garũive'ga ojikyti'e'ỹve'ga, ga ndekorame Tupana'ga nhi'i'ga rupi, a'ero po ti ga ei ga pe nehẽ: “Pe ko ojikyti'e'ga ja ji ve kiro,” e po ti ga nehẽ. “A'ereki pe jireheva'ero peko kiro nhinhi'i'ga rendukaturu gwaramo,” e po ti Tupana'ga judeus'garũive'ga pe nehẽ. ²⁷ Pehe judeusramo pereko pejikytiagwera novĩa. Pereko pe Moisésva'ea rembikwatijaragwera no novĩa. Emo pe napehendukatui a'ea. Judeus'garũive'ga ki a'e te ndogwerekoi okytiagwera. Ndogwerekoi ga aherembikwatijara. Emo ga oko Tupana'ga nhi'i'ga rupi. Nurã ga imboukwahavi pendekote'varuhua pe hendukatue'ymame ganhi'i'ga.

²⁸ Pe'ji pe: “Nhande ko judeusramo xako Tupana'gareheva'ero,” pe'ji pe. Emo o'eteheuhuro gwaramo rũi ahe oko Tupana'gareheva'ero. Okytiro gwaramo rũi ahe oko Tupana'gareheva'ero. ²⁹ Ga ndeaporoğitapyryvame jate ovyteri pe Tupana'ga ei ga pe: “Pehe ko jireheva'ero.” Pe herekoteherame Moisésva'ea rembikwatijaragwera Tupana'ga nde'i a'ea pe me. Tupana'ga ra'uva imbopyahurame pendeaporoğita a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe ko jireheva'ero.” Tupana'ga tuhẽ ombohete nanongara'ga a'ero. Ojipe'ga rũi ombohete ga.

3

¹ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Ndapyryvi nhande rekoi judeusramo naerũ?” pe'ji po pe. “Ndapyryvi nhandejikytiagwera naerũ?” pe'ji po pe ji ve. ² Pyry hete tuhẽ reki. A'ereki judeusva'ea pe nhanderamohava'ea pe Tupana'ga omondo onhi'i'gagwera gwembikwatijarukaragwera. “Togwerekko katu ti ga nhinhi'i'ga imombe'gwovo,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

³ Pe'ji po pe ji ve no: “Jara'ga reki ndokoi Tupana'ga rembi'ea rupi nhandere'ya'ga. Nurãro gwaramo po ti Tupana'ga na jitehe ndokoi gwembi'ea rupi naerũ?” pe'ji po pe ji ve. ⁴ Na rũi. Gwembi'ea rupi katu Tupana'ga rekoi jipi. Jara'ga i'mbe pa. Tupana'ga ki a'e te ni'mbei jipi. Nahã Tupana'ga mombe'uhava i'ei:

“Nde nhi'i'game po ti ga ei nde ve:

‘A'itituhẽva'ea rupi katu neremimombe'ua’,” e'i.

“Ga imbojateherame nde rehe

po ti jukwahavamo nderekokatua nehẽ,” e'i ikwatijara.

⁵ Pe'ji po pe ji ve: “Nhande rekote'varuhurame po ga ei nhande mombe'gwovo: ‘Okoko te'varuhu ga. Tupana'ga reki ga atyvi,’ e po ga. ‘A'ereki ga oko katu hete,’ e po ga,” pe'ji po pe ji ve. A'ero po pe etehei: “Nhande rekote'varuhuro gwaramo koji'i jukwaha hete reki Tupana'ga rekokatua. Pyry a'ero nhanderekote'varuhua. A'ereki nhanderekote'varuhua omboukwaha Tupana'ga rekokatua,” pe'jiteheuhu po pe ji ve. “Tupana'ga tiruahũ reki imbohahyrame nhande ve nhanderekote'varuhurame,” pe'jiteheuhu po pe. ⁶ Na rũi reki, a'e ji pe me. Tupana'ga pyry tuhẽ. Nurã po ti ga ikwahavi ja'javo yvyakotyve'ga ndeaporoğita pe nehẽ ikwepykwepyga ga pe nehẽ. Po Tupana'ga ndapyryvi hamo a'itituhẽva'ea rupi katu rũi po ga ei a'ero ga pe hamo.

⁷ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Ji rekote'varuhurame po ga ei ji mombe'gwovo: ‘Ga atyvi reki Tupana'ga oko katu,’ e po ga,” pe'ji po pe. “Ji rekote'varuhuro

ḡwaramo koji'i jukwaha hete Tupana'ga rekokatua. A'ero ḡa koji'i Tupana'ga mbohetei," pe'ji tehe po pe ji ve. "Pyry a'ero jirekote'varuhua. A'ereki ji rekote'varuhurame ḡa koji'i Tupana'ga mbohetei garekokatuhetea kwa-hava," pe'ji tehe po pe. "Maraname po Tupana'ga euhui ji ve naerū netiruahū nde javo?" Pe'ji tehe po pe ji ve. ⁸ Po pe ei a'ea, a'ero po pe etehei no: "Xako te'varuhu tokwaha hete ti ḡa Tupana'ga rekokatua javo." Pohoa tuhē ojipe'ḡa etehei imbojateheavo ji rehe ji mbotegweteavo. "Paulo'ga e'i jipi: 'Xako te'varuhu tokwaha hete ti ḡa Tupana'ga rekokatua javo,' ei ga," e'i tehe ḡa ji ve. Ji ko nda'ei reki a'ea. Pyry po ti Tupana'ga imbohahyi ḡa pe nehē ḡa erame xako te'varuhu javo.

Ndiakokatuhavi pa

⁹ A'ero po pe ei ji ve: "Marā a'ero? Nhande judeusramo nhandepyry hete jara'ḡa hohe?" Ahā tuhē, a'e ji. "Ndojovavyi judeus'ḡa judeus'ḡarūive'ḡa pavēi okote'varuhuavo," a'e ko ji pe me ko. A'ereki niandepiro'ypavi nhande nhanderekote'varuhua hugwi. ¹⁰ Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei vvyakotyve'ḡa mombe'gwovo.

"Ndapyryvi pa ḡa Tupana'ga pe," e'i.

¹¹ "Nonhimombaragwahavi pa ḡa aherekokatua rehe.

Ndokwahapotari pa ḡa Tupana'ga okoe'yma ga rehe," e'i.

¹² "Opohi pa ḡa Tupana'ga hugwi.

Ndoakwahavihu pa ḡa.

Ndokokatui pa ḡa," e'i ikwatijara.

¹³ "Onhi'ī te'varuhu ḡa ja'javo ojipe'ḡa pe.

Omoandyandyi ḡa ojipe'ḡa," e'i.

"Mboja ahe hu'urame ahera'oa mbotegwetei.

Na jitehe o'ete'varuhurame ojipe'ḡa pe

ḡa ḡa mbotegwetei," e'i ikwatijara.

¹⁴ "Onhimboahivuhurame ojipe'ḡa pe

ḡa e'i te'varuhu ḡa pe imbote'varuhuavo," e'i.

¹⁵ "Ojukatuhētuhenhuhū ḡa ḡa.

¹⁶ Perope ḡa oho

- pevo ḡa ojipe'ḡa mbotegwetegwetei ḡa mbovy'are'yma," e'i.

¹⁷ "Nombojogwerekokatuukari ḡa jara'ḡa pe.

¹⁸ Nomondoī ḡa imohina Tupana'ga rehe okyhyjie'yma ga hugwi," e'i ikwatijara vvyakotyve'ḡa mombe'gwovo.

¹⁹ Tupana'ga okwatijaruka onhi'īḡa heja. Ga pe garembikwatijarukara i'ei a'ero - kiroki ḡa oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi judeus'ḡa. A'ea ikwahava nhande xa'eyme a'ero: "Ndorokwahavi ore orerekote'varuhua." Xa'eyme ti nhande a'ea judeusramo. Judeus'ḡarūive'ḡa ti te'iyme no. Nhande ikwahava ḡwaramo nhanderekote'varuhua, a'ero po pyry Tupana'ga ei nhande ve nhaporemō: "Peko te'varuhu tuhē pe." ²⁰ Tupana'ga nde'i nhande ve: "Pepyry hete pe aherembikwatijaragwera hendukaturo ḡwaramo." Nde'i ga a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijaragwera okwahavuka reki nhande ve nhanderekote'varuhua.

Tupana'ga nhande mombyry

²¹ Aḡwamo reki Tupana'ga okwahavuka nhande ve nhande mombyryva. Aherembikwatijaragwera rehe rūi reki Tupana'ga nhande mombyry. Moisésva'ea rembikwatijara nhande mbo'e reki nhande mombyryva rehe. Tupana'ga nhi'īḡa mombe'uharava'ea na jitehe nhande mbo'e a'ea rehe.

²² Nhande jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga nhande mombyryvi. Ga nhaporemō Tupana'ga ḡa mombyryvi ḡa jikogame Cristo'ga rehe. A'ereki

ga ojo'jajo'ja judeus'ga judeus'garũive'ga pavēi. ²³ A'ereki ga nhaporemo okote'varuhu. Ndohoi ga Tupana'ga pyryhetea apiavo. ²⁴ Emo Tupana'ga omombyry ga pe. Ga ndokwepyyi Tupana'ga pe. Ga omombyry tehe ga pe ga jikogame Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki Tupana'ga ga mbopiro'yuka gāndekote'varuhua hugwi. ²⁵ Tupana'ga ombuhuruka Cristo'ga yvya koty teremano ga ndepyya javo. “A'ero po ti nde imombori gāndekote'varuhua ga hugwi ga jikogame nde rehe,” ei ga Cristo'ga pe. Cristo'ga momanoukaramo Tupana'ga ei: “Tokwaha ti ga jipyryva. A'ereki ji gāndekote'varuhua momboruka,” ei Tupana'ga. A'ereki Cristo'ga manoa renonde Tupana'ga imbogwavetei aherekote'varuhua onhimbaekwahive'yima a'ea rehe. ²⁶ Aḡwamo reki Tupana'ga Cristo'ga momanoukari ikwahavuka opyryva imomboia gāndekote'varuhua. A'ero nhande ei: Tupana'ga pyry. Nhande jikogame Cristo'ga rehe ga nhande mombyryvi no.

²⁷ Xanhimboheteyme tuhē nhande naerũ. A'ereki aherembikwatijaragwera rendukaturu ḡwaramo rũi Tupana'ga nhande mombyry. Nurã nhande nianhimbohetei. Nhande jikogame Cristo'ga rehe ga nhande mombyryvi. ²⁸ Nahã a'ero, a'e ji. Nhandejikoga ḡwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga nhande mombyryvi. Nhande ikwatijara rendukaturu ḡwaramo rũi ga nhande mombyryvi. ²⁹ Judeus'ga jate rũi e'i Tupana'ga pe: “Ga ko nhanderuvihava'ga.” Judeus'garũive'ga e'i a'ea ga pe no. ³⁰ Tupana'ga ko ojipeji. Gaha judeus'ga mombyry ga jikogame Cristo'ga rehe. Ga jitehe judeus'garũive'ga mombyry ga jikogame Cristo'ga rehe. ³¹ Ndia'ei reki nhande: “Ndapyryva'javi aherembikwatijaragwera kiro. Nhandejikoga ḡwaramo Cristo'ga rehe tihenduva'javyme ti a'ea,” ndia'ei nhande. “Timongo hete reki nhande aherembikwatijaragwera. A'ereki a'ea ko pyry,” xa'e nhande jupe.

4

Abraãova'ea jikoga Tupana'ga rehe

¹ Marã Abraãova'ea hako oreramonhava'ea judeus'ga namonhava'ea? ² Tupana'ga e'i ahe ve: “Ndepyry hete nde,” ei ga Abraãova'ea pe hako. Po aherekokatua rehe Tupana'ga ei a'ea Abraãova'ea pe, a'ero po Abraãova'ea nhimbohetei hamo. Aherekokatua rehe rũi reki Tupana'ga ei ahe ve ndepyyry hete nde javo. Nurã ahe nonhimbohetei Tupana'ga pyry hako. ³ Nahã ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i hako:

“Abraão'ga ojiko Tupana'ga rehe,” e'i.

“Nurã Tupana'ga ei ga pe:

‘Ndepyry hete nde.

A'ereki nde erejiko ji rehe,’ ei ga Abraão'ga pe,” e'i ikwatijara Abraãova'ea mombe'gwovo hako.

⁴ Nhande poravykyrame ojipe'ga pe ga imbuhuri itambere'ia nhande ve. Ndia'ei nhande a'ero: “Ombuhu tehe ga itambere'ia nhande ve.” A'ea nhande ndia'ei. A'ereki nhandeporavykyagwera rehe ga ombuhu nhande ve. ⁵ Emo na rũi nhande ve nhande jikogame Tupana'ga rehe. A'ereki nhanderekokatua rehe rũi ga nhande mombyryvi. Okote'varuhuve'ga pe ga ei reki: “Pepyry pe ji rehe pejikogame.” Nhandejikoga rehe Tupana'ga nhande mombyry a'ero.

⁶ A'ea pe jitehe Daviva'ea ei gāndoryva mombe'urame hako. A'ereki Tupana'ga omombyry ga gāndekokatua rehe rũi. Daviva'ea e'i nanongara'ga ndoryva pe a'ero hako.

⁷ “Hory hete ga,” ei ahe.

“A'ereki Tupana'ga omombo hete ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ahe.
 8 “Hory hete ġa

Tupana'ga henonha'jave'ymame ġandekote'varuhua rehe,” ei Daviva'ea.

9 Daviva'ea omombe'u ġandoryva a'ero – kiroki ġa gwereko ġwakwanha pira kytiagwera. Ga jate rūi reki ahe omombe'u. Gandoryva ahe omombe'u no – kiroki ġa ndogwerekoi okytiagwera.

Pehepia ko Abraãova'ea a'ero. Xa'e nhande ko: Abraãova'ea jikogame Tupana'ga rehe ga ei ahe ve ndepiry hete nde javo. 10 Ahejikytiukara renonde reki Tupana'ga ei a'ea ahe ve. Ahe jikytiukarirē rūi ga ei. Ahejikytiukara renonde ga ei ndepiry nde javo, a'e ji. 11 Ahe jikytiukare'ymame vehevi Tupana'ga ei a'ea ahe ve ahe jikogame ga rehe. Aerē ahe jikytiukari. Okytia pyvō ahe hepiukari Tupana'ga omombyryva. Abraãova'ea ypy okytie'ymame ojiko Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei ahe ve: “Ndepyry hete nde.” Aerē ahe javijitehe judeus'ġarūive'ġa ojikyti'e'yma ojiko Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei ġa pe no: “Pepyry hete pe.” Abraãova'ea ypy ojiko Tupana'ga rehe. Aerē judeus'ġarūive'ġa ahe javijitehe ġa jikogi ga rehe no. Nurã ġa ei nhaneremboypya Abraãova'ea pe. A'ereki ġa oho ahe rupi ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe. 12 Judeus'ġa ojikyti'e'ġa na jitehe e'i nhaneremboypya Abraãova'ea pe. Okytia rehe jate rūi ġa ei Abraãova'ea pe. Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe ġa ei. A'ereki ġa oho ahe rupi ojikoga Tupana'ga rehe no. A'ereki Abraãova'ea nhaneremboypya ojikytiukare'ymame vehevi ojiko Tupana'ga rehe.

Tupana'ga nhi'igagwera Abraãova'ea pe

13 Ymya Tupana'ga ei Abraãova'ea pe hako: “Amondo pa po ti ji ojipe'ġa yvya pe me nehē tapereko pa ti nehē,” ei ga Abraãova'ea pe. Abraãova'ea rymymino'ġa pe Tupana'ga ei no tamondo ti pe me javo. Ga nde'i ġa pe: “Abraãova'ea ġwendu katu Moisés'va'ea remimbo'eagwera. Nurã po ti tamondo ġayvya pe me.” A'ea Tupana'ga nde'i ġa pe. Ahe jikogame Tupana'ga rehe ga ahe mombyryvi. A'ea rehe Tupana'ga ei ġa pe: “Tamondo ti ġayvya pe me nehē,” ei ga. 14 Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea ġa pe aheremimbo'eagwera rendukaturu ġwaramo hamo, a'ero po ġajikoga ġwaramo rūi ga imondoi hamo. Ojiko tehe po ġa a'ero. Tupana'ga po e'i tehe ġa pe a'ero: “Pejikoga ġwaramo ji rehe ti ji imondoi pe me nehē.” Aheremimbo'eagwera rendukaturu ġwaramo rūi Tupana'ga imondoi a'ero. 15 A'ereki ġa nohendukatupavi jipi. Hendukatupave'ymame aheremimbo'eagwera Tupana'ga imbohahyi ġa pe. Ga herekoe'ymame ombo'eagwera Tupana'ga nde'i ġa pe: “Napehendukatui pembo'eagwera.” A'ereki ġa ndogwerekoi. Ga herekorame ombo'eagwera ga imbohahyi ġa pe ġa hendukatue'ymame.

16 Tupana'ga e'i reki: “Tamondo ti ġa pe ġajikoga ġwaramo ji rehe,” ei ga. “Nurãro ġwaramo ji imombyrytehei ġa pe togwereko pa katu tuhē ti ġa nehē,” ei Tupana'ga. Ga pe ga ei – kiroki ġa ojiko ga rehe Abraãova'ea ja. Omondo po ti ga ġa pe jate rūi a'ero – kiroki ġa ġwendu katu Moisés'va'ea remimbo'eagwera. Jara'ġa pe po ti Tupana'ga imondoi no ġa jikogame ojihe Abraãova'ea ja. Ahe ve nhande xa'e pa a'ero nhaneremboypya. A'ereki Abraãova'ea ypy ojiko Tupana'ga rehe.

17 Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'igagwera Abraãova'ea pe no. “Ogwyogwyri pe po ti he'yjuhuve'ġa ei nde ve nehē: ‘Abraãova'ea ko nhaneremboypya,’ e po ti ġa nde ve nehē,” e'i ikwatijara Tupana'ga nhi'igagwera mombe'gwovo.

“Na tuhē,” ei Tupana'ga. Tupana'ga rehe Abraãova'ea jikogi. Gaha ombogwera omanove'ga. Onhi'i'ga pyvõ ga imbojihuvi mbatera. Hekoe'ymame ga imbojihuvi. Ga rehe Abraãova'ea jikogi.

¹⁸ Igwete Abraãova'ea heroviari Tupana'ga nhi'i'ga. “Ogwyogwyri pe po ti he'yjuhuve'ga epavi nhaneremboypya ji ve nehē,” ei ahe. “A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: ‘He'yjuhu po ti nerymimino'ga nehē onhimongyavo nehē,’ ei ga,” ei ahe. “Na tuhē po ti a'ero nehē,” ei ahe. Emo a'ea rupi ko Abraãova'ea ixava'ete hete. ¹⁹ Cem anos gwerevi ahe ombo'a kwara ojihe. Igwete Abraãova'ea ei: “Jixava'ete hete ji kiro novia,” ei ahe. “Sarahēa na jitehe no,” ei ahe. “Nanongara'ga ko ndata'yra'javi jipi,” ei ahe novia. Emo ahe ojikojiko tuhē Tupana'ga rehe. ²⁰ Ahe nde'i: “Tupana'ga e'i tehe ji ve he'yjuhu po ti nerymimino'ga javo ji ve,” nde'i ahe. “Mara'ngu po ti ji ra'yramo kiro nehē?” nde'i ahe. Ojiko hete ahe Tupana'ga rehe ga mboheteavo. ²¹ “Tupana'ga e'i ji ve,” ei ahe. “Gwembi'ea rupi katu po ti ga rekoi ji rerekovo nehē. A'ereki ga ipopoaka gwembi'ea rupi ogwovo,” ei ahe. ²² Nurã Tupana'ga ei ahe ve a'ero: “Pyry hete Abraãova'ga. A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei ga.

²³ Tupana'ga okwatijaruka a'ea Abraãova'ea mombe'gwovo. Ahemombyryva jate rūi Tupana'ga omombe'u. ²⁴ Nhande mombryryva'gwama ga omombe'u no. A'ereki nhande xajiko ga rehe no – kiroki ga ombogwera nhandepojykaharete'ga Jesus'ga gamanoa hugwi. ²⁵ Okwava'eguka na'ē Jesus'ga vyakotyve'ga po pe ga momanomouka nhanderekote'varuhua rehe. Aerē Tupana'ga ga mbogweravi tomombyry ti ga ga javo nhande ve.

5

Pepyry pe, ei Tupana'ga

¹ Nhande jikoga gwaramo ga rehe Tupana'ga e'i nhande ve: “Pepyry hete pe,” ei ga. Nurã nhandepy'a rukatui Tupana'ga rehe. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omano nhanderekote'varuhua momboa nhande hugwi. ² Nhande jikogame ga rehe Cristo'ga ikwahavukahetei nhande ve Tupana'ga remimombyryva. A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve jipi. Nhanderory hete nhande no. A'ereki nhande xa'e: Tupana'ga ruvihavuhetea rupi po ti nhande rekoi nehē. ³ Nahã no, nhanderory nhande mbatera rahya rehe no. A'ereki hahyrame nhande ve xanhimboita nhande nhanenhimomiranama. ⁴ A'ero Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry tuhē pe penhimomiranama.” Ikwahavame Tupana'ga nhi'i'ga koji'i nhande ei a'ero: Aerē po ti nhande rekoi Tupana'ga ruvihavuhetea rupi nehē. ⁵ A'ea erame nhande ndiroviatehei. A'ereki Tupana'ga py'a ja ko nhande. Tupana'ga ombuhu gwa'uva nhande pyri. Gara'uva okwahavuka nhande ve Tupana'ga remiarõa a'ero.

⁶ Nhande niandepopoakari nhanenhimbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi ikwehe. Aerē Tupana'ga ei raikwehe: “Kirogwe oho japiavo. Kirogwe po ti Cristo'ga manoi okote'varuhuve'ga ndepyga nehē,” ei ga. A'ero Cristo'ga manoi tuhē nhande repyga raikwehe. ⁷ Nhanderovai jate nhande niamanoi te ojipe'ga ndepyga okokatuve'ga ndepyga vehevi. Nhande ndia'ei gwerevi: “Amano po ti ji pyryheteve'ga repyga.” ⁸ Tupana'ga ki a'e te nhande atyvi. Ga nhande arõ hete. Gwepiuka ga gwemiarõa gwa'yra'ga momanorame. A'ereki nhande rekote'varuhurame Cristo'ga omano nhande repyga.

⁹ Cristo'ga manoro gwaramo Tupana'ga ei nhande ve kiro: “Pepyry pe.” A'ero po ti na tuhē nehē no. Nhande mombryryva gwaramo po ti

Cristo'ga nhande mbopiro'yi Tupana'ga monha'nga hugwi. A'ero po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhanderekote'varuhugwera rehe nhande mondove'ỹ hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehẽ. ¹⁰ Nhande xako te'varuhu ypy Tupana'ga pe. Emo Cristo'ga manoro ġwaramo Tupana'ga ojirekokatuuka nhande ve. A'ero po ti na tuhẽ nehẽ no. Tupana'ga ojirekokatuuka nhande ve kiro. A'ero po ti Cristo'ga okojiro ġwaramo nhande rerekokatui nehẽ no. ¹¹ Nahã no, nhanderory hete nhande Tupana'ga rehe no. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga gwerekokatuuka Tupana'ga kiro nhande ve.

Adãova'ea reaporogitaagwera ikwahy nhande rehe

¹² Nahã a'ero. Adãova'ea oko te'varuhu ypy vyva koty hako. Nurã ahe manoi. Nahã yvyakotyve'ġa manombavi okote'varuhupava ġwaramo. ¹³ Moisésva'ea remimbo'ea renonde yvyakotyva'ea oko te'varuhu pa. Emo Tupana'ga nde'i ahe ve: “Pe napehendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera.” A'ereki Moisésva'ea nombote'ei ve ahe. ¹⁴ Emo a'ea rupi Moisésva'ea remimbo'ea renonde ahe manomanombavi Adãova'ea py'rovova'ea. Adãova'ea nonhi'ĩpo'rui Tupana'ga okote'varuhuavo. Adãova'ea rekote'varuhua atyvi reki jarava'ea rekote'varuhua novĩa. Emo ahe omanomanomba a'ea rupi.

Cristo'ga reaporogita ikwahy tuhẽ nhande rehe

Adãova'ea reaporogita ikwahy nhande rehe. A'ea nhande mbo'e aerẽve'ga rehe Cristo'ga rehe. A'ereki Cristo'ga reaporogita ikwahy jitehe nhande rehe no. ¹⁵ Emo ojoatyvi reki Adãova'ea Cristo'ga pavẽi. A'ereki Adãova'ea oko te'varuhu. Cristo'ga ki a'e te pyry nhande ve. Adãova'ea ojipejiva'ea oko te'varuhu. A'ero nhandere'yjuhua rekote'varuhui nhanemanomanomo. Tupana'ga ki a'e te omombyry nhande ve. A'ereki ga nhandere'yjuhua mombyrymbyryvuka Jesus Cristo'ga pe ojipejive'ga pe. Jesus Cristo'ga reaporogita ikwahy tuhẽ nhande rehe a'ero ga imombyryvame nhande ve. ¹⁶ Ojoatyvi tuhẽ Adãova'ea Tupana'ga pavẽi. Adãova'ea rekote'varuhurẽ Tupana'ga ei ahe ve: “Ereko te'varuhu nde.” A'ero ga ei nhande ve nhaporemõ: “Peko te'varuhu pe.” Emo nhandere'yjuhua rekote'varuhurẽ Tupana'ga ei reki nhande ve: “Pepyry hete pe.” A'ereki ga omombyry tehe nhande ve. ¹⁷ Nhande xamanomanomba ojipejiva'ea rekote'varuhuro ġwaramo. Emo ojipejive'ga pyryva Jesus Cristo'ga pyryva ikwahy tuhẽ nhande rehe nhande mbohuvihavuhuavo. A'ereki nhande jikogame ga rehe Tupana'ga omombyry hete nhande ve. Igwete ga nhande mombyryvi. A'ero Jesus Cristo'ga nhande mbohuvihavuhui a.

¹⁸ Adãova'ea rekote'varuhuro ġwaramo Tupana'ga ei nhande ve: “Peko te'varuhu pa pe yvyakotyva'ero.” Emo Cristo'ga opyryva ġwaramo omano nhande repyga. Nahã ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi nhande mongoheteavo. ¹⁹ Adãova'ea nohendukatui Tupana'ga nhi'ĩga. A'ero nhande rekote'varuhupavi kiromo. Jesus Cristo'ga ki a'e te ġwendu katu Tupana'ga nhi'ĩga. A'ero Cristo'ga nhandere'yjuhua mombyryvi kiromo.

²⁰ Tupana'ga okwatijaruka onhi'ĩga Moisésva'ea pe hako tokwaha ti ġa okote'varuhua javo. Ikwahavame Tupana'ga nhi'ĩga koji'i tehe ġa ndekote'varuhui jipi. Emo ġa ndekote'varuhuheterame Tupana'ga imombyryhetehetei ġa pe. ²¹ Nahã ji ei a'ero. Nhanderekote'varuhua ikwahy nhande rehe nhanemanoaġwama nhande mondovouka hahyva'ea ruvihava pype. Emo Tupana'ga remimombyryva ikwahy jitehe nhande rehe no. A'ereki Tupana'ga nhande mombyry hete. A'ero po ti ga nhande mongoukari

ohipyri nehē. Jesus Cristo'ga pe nhandepojoykaharete'ga pe po ti ga nhande mongoukari yvagi pe avuirama nehē.

6

Nhandepiro'y nhande nhanderekote'varuhua hugwi

¹ Marã po ti a'ero nehē? Pe'ji po pe: “Xako te'vate'varuhu po nhande hamo. A'ero po ti koji'i Tupana'ga imombyrymbyryhetei nhande ve nehē,” pe'ji tehe po pe a. ² Na rũi, a'e ji. Kiroki ahe omano – ahe ndokote'varuhua'javi. Ahe javijitehe po nhande ndiakote'varuhua'javi hamo. ³ Ndapekwahavi pe naerũ? Cristo'ga omano tambopiro'y ġa ġandekote'varuhua hugwi javo. Nhandenhimobatizaukarame Cristo'gareheva'ero nhande ei a'ero: “Cristo'ga nhande mbopiro'y nhanderekote'varuhua hugwi omanorame,” xa'e nhande. ⁴ Cristo'ga manorame ġa ga tymi a'iti ahe omano javo. Nhandenhimobatizaukarame nhande ei: “A'iti Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi omanorame,” xa'e nhande. Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi taheaporoġita pyahu ti ġa javo. Tupana'ga nhanderuvete'ga opopoakahetero ġwaramo Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi ga mongopyahuavo. Nahã po nhanderekoaġwama ipyahuro nohõ hamo.

⁵ Cristo'gareheva'ero nhande rekoi nhandejikoty'a ga pavēi. Nurã Cristo'ga manoro ġwaramo nhande ei xakote'varuhua'javyme ti javo. Na jitehe gareheva'ero nhande reaporoġitapyahuro gambogwerava ġwaramo. ⁶ A'ero nhande ei: Omanorame yva rehe Cristo'ga imombigi nhandereaporoġitaymyana tipopoakara'javyme ti ġandekote'varuhua ġa ndehe javo. “Tipiro'y ti ġa jugwi,” ei ga. ⁷ A'ereki omanorame ahe ipiro'y okote'varuhua hugwi. Ahe javijitehe po nhande piro'yramo nhanderekote'varuhua hugwi Cristo'ga manorame.

⁸ Cristo'gareheva'ero nhande piro'yramo nhanderekote'varuhua hugwi Cristo'ga manoro ġwaramo. Nurã nhande ei no: Cristo'gareheva'ero po ti nhande reaporoġitapyahuro ga rekojiro ġwaramo. ⁹ A'ereki Cristo'ga okwera omanoa hugwi. Nomanoa'javi po ti ga nehē. Gamanoa po ti ndopojoykaukara'javi ga nehē. ¹⁰⁻¹¹ Nhanderekote'varuhua rerekovo Cristo'ga manoi ojipeji. Omanoro ġwaramo ga ndogwerekoa'javi nhanderekote'varuhua a'ero. A'ereki ga omano hete jugwi. Pe'ji ti a'ero: “Cristo'gareheva'ero ġwaramo xakote'varuhua'javyme ti nhande,” pe'ji ti. Aġwamo reki Cristo'ga rekoi Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Pe'ji ti a'ero: “Na jitehe nhande xako Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe Jesus Cristo'gareheva'ero ġwaramo,” pe'ji ti.

¹² Tipopoakaryme ti pe ndehe pendekote'varuhua tapekoyme ti penhimimbotate'varuhua rehe nehē. ¹³ Tapenhikwava'eġi ti pejeaporoġitate'varuhua pe pejikote'varuhuavo. Ymya pe ndeaporoġitate'varuhuro jipi. Aġwamo ki pe a'e te pe ndeaporoġitapyahuro. Penhikwava'ē ti Tupana'ga pe a'ero xako katu ti javo. ¹⁴ Pendekote'varuhua ti tapepojoykapavyme pe nderekovo a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rũi pe peko kiro. Aġwamo ki pe a'e te peko Tupana'ga remimomyryva rupi. A'ereki Tupana'ga omomyry pe me pe mbopiro'yavo pendekote'varuhua hugwi.

Xanhikwava'ē ti Tupana'ga pe

¹⁵ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Marã naerũ? A'iti nhande rekoi Tupana'ga remimomyryva rupi kiro. Nhanderekoa'jave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi xako te'varuhu naerũ?” pe'ji tehe po pe ji ve. Na

rūi te! a'e ji. ¹⁶ Ndapekwahavi pe naerū? Nahā a'ero. Po pe ei ojipe'ga pe: “Anhikwava'ē ji nde ve neremimbotarimova'ea rehe ji tako javo.” Pe'erame a'ea garemimbotarimova'ea rehe tuhē po pe ndekoi a'ero pejipiro'ye'ymamo ga hugwi. Na jitehe penhikwava'eḡame pejeaporoḡitate'varuhua pe po pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi. A'ero pemanorame po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Penhikwava'eḡame Tupana'ga pe garemimbotarimova'ea rehe tuhē po pe ndekoi. A'ero po ti ga pe mombyryvi nehē.

¹⁷ Ymya pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi raikwehe. Aerē reki pe hendukatuhetei penhimbo'ea. Nurā ji ei kiro Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde ḡa mboheaporoḡitapyahuavo.” ¹⁸ Tupana'ga pe mbopiro'y pendekote'varuhua hugwi. Igwete pe nhikwava'eḡi ga pe pejikokatuavo.

¹⁹ A'ea ji imombe'ukatui pe me tonhimimyme ti pe me javo. A'ereki pe ndapekwahakatui a. Ymya pe nhikwava'eḡi pejeaporoḡitate'varuhua pe xako te'varuhu javo. “Xako te'vate'varuhu paravuhu ti,” pe'e pe raikwehe. Aḡwamo ti penhikwava'ē Tupana'ga pe xako katu javo. Pe'ji ti: “Xako katu kiro Tupana'gareheva'ero.”

²⁰ Ymya pepiro'ye'ymame pejikote'varuhua hugwi pe ndapekokatui. ²¹ Ndapyryva'uvi reki pe me pe ndekote'varuhurame raikwehe. Aḡwamo pe ndapepoyjayjaruhui pejikote'varuhuagwera rehe. Aherekote'varuhua po ahemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype. ²² Emo Tupana'ga pe mbopiro'y kiro pendekote'varuhua hugwi pe mongovo ojiheva'ero. Pyry tuhē pe me pe ndekorame Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ea po ti pehoagwama yvagi pe nehē. Pevo po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. ²³ Aherekote'varuhuagwera kwepykava ko hahyva'ea ruvihava pype. Emo Tupana'ga omombyry tehe nhande ve. Nhande mongo po ti ga ojipyry yvagi pe avuirama nehē. A'ereki nhande xajikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi.

7

Nhandepiro'y nhande aheremimbo'eagwera hugwi

¹ Nhiirū, pekwha pe nhanemoḡita. Tihendu katu nhande moroḡita nhandekovo jipi. Nhanemanorame reki nhandepiro'yro jugwi. A'ea pe pekwha pa no. ² Nahā kunhangwera'ḡa pe a'ero hambirekove'ḡa pe. Ganembireko'ḡa manoe'ymame moroḡita e'i ḡa pe topohiryme ti ḡa ḡwembireko'ḡa hugwi. Ganembireko'ḡa manorame kunhangwera'ḡa piro'yro jugwi. ³ Po hēarembireko'ḡa manoe'ymame hēa ojipe'ga rerekovo, a'ero po nhande ei hēa pe: Ite'varuhu hēa ojipe'ga rerekovo. Po hēarembirekova'ea manorē hēa ojipe'ga rerekoi, a'ero moroḡita nde'i hēa pe hēa ga rerekorame. A'ereki hēa ipiro'y a'ea hugwi.

⁴ Na jitehe pe pepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi Cristo'ga manoro ḡwaramo. Kiro pe peko Cristo'ga reheva'ero – gaha ko Tupana'ga ombogwera gamanoa hugwi. Cristo'gareheva'ero xako katu Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nhandekovo jipi. ⁵ Ymya nhande rekouhui nhanenhimimbotarimova'ea rehe ikwehe. A'ero Moisésva'ea remimbo'eagwera i'ei nhande ve novīa: “Tapekote'varuhui ti.” Hendukatue'yma reki koji'i nhande rekote'varuhupotaruhui. Nhanderekote'varuhua po nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novīa. ⁶ Ymya nhande ei: “Tihendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Nahā nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe,” xa'e nhande ikwehe novīa. Emo nhande ndia'ea'javi a'ea kiro. A'ereki Tupana'ga nhande mbopiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Aḡwamo nhande

rekoi tuhē Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporogita pyahu.

Aheremimbo'eagwera okwahavuka nhanderekote'varuhua

⁷ Marã a'ero? Pe'ji po pe: “Ite'varuhu Moisésva'ea remimbo'eagwera naerũ?” Na rũi, a'e ji pe me. Aheremimbo'eagwera okwahavuka reki ji ve jirekote'varuhua. A'ereki e'i: “Tapepotaruhui ti ojipe'ga mbatera,” e'i aheremimbo'eagwera nhande ve. A'ero ji ei: Ako te'varuhu reki ji Tupana'ga pe ji ipotaruhurame gambatera. Aheremimbo'eagwera i'ee'ymame po ji ndakwahavi a'ea hamo. ⁸ A'ereki: “Tapepotaruhui ti gambatera,” e'i. Ikwahavame reki a'ea koji'i tehe reki ji ipotaparavuhui jirekote'varuhuro gwaramo. Herekoe'ymame aheremimbo'eagwera po ndiukwahavi nhanderekote'varuhua hamo. ⁹ Ymya ikwahakatue'ymame aheremimbo'eagwera ji etehei: “Jipyry hete ji.” Ikwahaveterame aheremimbo'eagwera a'e te ji rekote'varuhupotari tuhē reki. ¹⁰ “Nhimanorame po ti ji hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē,” a'e ji.

Ymya Tupana'ga ei Moisésva'ea pe hako: “Embo'e ti ġa nhinhi'ġa rehe,” ei ga. “Hendukaturame neremimbo'ea po ti ġa ndekoi ji pyri nehē,” ei Tupana'ga ahe ve novĩa. Emo ji ikwahavame aheremimbo'eagwera ji a'e: “Aho po ti ji hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē,” a'e ji jijive. ¹¹ Jirekote'varuhuro gwaramo ji nhimoandyandyi naē. Aheremimbo'eagwera e'irame tapekote'varuhui javo koji'i tehe reki ji ako te'varuhu pota a'ero. Nahã jirekote'varuhua po nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novĩa.

¹² Pyry hete reki Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ereki Tupana'ga ahe mbo'eukari onhi'ġa rehe Moisésva'ea pe. Aheremimbo'eagwera okokatukwahavuka pa nhande ve. ¹³ Ji nda'ei reki aheremimbo'eagwera pe: Pyryheteva'ea po nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novĩa. Ji nda'ei tuhē a'ea. Nahã ji ei: Jirekote'varuhua po nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novĩa, a'e ji. Aheremimbo'eagwera pyryheteva'ea e'i nhande ve: “Peko katu ti,” e'i. Jirekote'varuhuro gwaramo tegwete reki jirekokatuhava a. A'ero ji ei: Aho po ti ji hahyva'ea ruvihava pype nehē, a'e ji. Jirekote'varuhua ji mbo'e reki hendukatuukare'yma ji ve pyryheteva'ea. Jukwaha reki a'ero. Ite'varuhu ko jirekote'varuhua a. Ikwahavame aheremimbo'eagwera a'ero nhande nhimombaragwahavi nhanderekote'varuhua rehe ite'varuhu hete javo jupe.

Ako katu pota ji novĩa, ei Paulova'ea

¹⁴ Tupana'ga nhande mbo'euka Moisésva'ea pe hako toko ti ġa nhiremimbotarimova'ea rehe javo. Emo yvyakotyva'ero ji ako nhiremimbotarimova'ea rehe. A'ero ji ndajipiro'yi tuhē jirekote'varuhua hugwi. ¹⁵ Marã ji rekoi naerũ? a'e ji jitekovo. A'ereki jirekokatupotaramame ji ndakokatui tuhē. Ji rekote'varuhupotare'ymame ji rekote'varuhui tuhē. ¹⁶ Po ji rekote'varuhui jirekote'varuhupotare'ymame, a'ero po ji ei: Pyry tuhē Moisésva'ea remimbo'eagwera tapekote'varuhui ti javo. ¹⁷ Ji rũi reki anhimongo te'varuhu. Jite'varuhua jipy'a pe ji mongo te'varuhu. ¹⁸ Ji ako katu pota novĩa. Emo tegwete reki jirekokatuhava. Nurã ji nhimombaragwahahetei jipyryve'yma rehe jipy'a pe. ¹⁹ Jirekokatupotaramame ji ndakokatui reki. Ji rekote'varuhupotare'ymame ji rekote'varuhui reki. ²⁰ Po ji rekote'varuhui jirekote'varuhupotare'ymame, a'ero po ji rũi anhimongo te'varuhu. Jite'varuhua jipy'a pe ji mongo te'varuhu.

²¹ Nahã ji ve a'ero jipi. Ji ako katu pota novĩa. Emo ji akote'varuhue'ymi reki. ²² Jireaporogita pe ji rekoi Tupana'ga remimbo'ea rehe novĩa. ²³ Emo ji anhimombaragwaha jireaporogitate'varuhua rehe no. A'ea gwovahoguhu jireaporogitapyryva jipi. Tegwete a'ero jirekokatuhava. A'ereki jireaporogitate'varuhua nanhimbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi. ²⁴ Ndavy'ari hete ji a'ero! Ma'ga po ti ji mbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi? a'e ji. A'ereki a'ea nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype. ²⁵ Tupana'ga jate, a'e ji. Gaha ji mbopiro'yuka jugwi Jesus Cristo'ga pe nhandepojykaharete'ga pe. Pyry hete Tupana'ga ji ve.

Nahã ji rekoi a'ero. A'e ko ji novĩa: Jihi tako Tupana'ga remimbo'ea rupi. Emo jireaporogitate'varuhuro gwaramo ji rekote'varuhui.

8

Tupana'ga ra'uva ojikoty'a nhande pavëi

¹ Jesus Cristo'ga pavëi nhandekovo gwaramo Tupana'ga nde'i kiro nhande ve: “Peho po ti pe hahyva'ea ruvihava pype nehë.” Nde'i ga kiro nhande ve. ² A'ereki Tupana'ga ra'uva ji mbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi. A'ero ji ndahoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehë. Tupana'ga ra'uva jitehe nhande mboheaporogita pyahu Jesus Cristo'ga pavëi nhandekovo gwaramo. ³⁻⁴ Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i nhande ve novĩa: “Peko katu ti.” Emo nhande ndiakokatui reki nhandereaporogitate'varuhuro gwaramo. Aheremimbo'eagwera rendukatua nianemongokatui. Tupana'ga reki nhande mongokatuuka. Ga ombuhuruka gwa'yra'ga yvya koty raikwehe. Nhande ja gara'yra'ga rekoi yvyakotyva'ero okote'varuhuve'ga ja novĩa. Emo ga ndokote'varuhui'i'i okokatuavo. A'ero Tupana'ga Cristo'ga momanoi nhandereaporogitate'varuhua rehe tamombo yvyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi javo. Nahã ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi toko katu ti ga javo. “Ombopiro'yrame gandekote'varuhua hugwi po ti ga hendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera nehë aherekokatua mombe'uhava,” ei Tupana'ga. A'ereki nhande ndiakoi kiro nhaneremimbotarimova'ea rehe. Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe jate nhande rekoi a.

⁵ Kiroki ga oko gwemimbotarimova'ea rehe – gwemimbotara rehe ga ndeaporogitae'ymi. Kiroki ga oko Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe – gara'uva remimbotara rehe ga ndeaporogitae'ymi. ⁶ Gweaporogitarame gwemimbotara rehe jipi po ti ga hoi hahyva'ea ruvihava pype nehë. Gweaporogitarame Tupana'ga ra'uva remimbotara rehe jipi ga ndekopyahui. Onogatu gapy'a. Aerë po ti ga ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehë no. ⁷ Gweaporogitarame gwemimbotara rehe jipi ga ndekoi Tupana'ga rehe a'ero. Ga nohendukatui ganhi'iga. A'ereki tegwete ga pe garendukatuhava. ⁸ Ga ndekorame gwemimbotarimova'ea rehe jipi tegwete Tupana'ga nhimohema ga ndehe.

⁹ Oro pe, po Tupana'ga ra'uva jikoty'ari pe pavëi, a'ero po pe ndapekoi penhimimbotarimova'ea rehe jipi. Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe po pe ndekoi jipi. Cristo'ga ra'uva jikoty'are'ymame ga pavëi po ga Cristo'gareheve'ga rui. ¹⁰ Pendekote'varuhuro gwaramo po ti penda'oa manoi nehë novĩa. Po Cristo'ga jikoty'ari pe pavëi a'ero po penda'uva rekopyahui. A'ereki Tupana'ga pe mombyry pe nderekovo. ¹¹ Tupana'ga ra'uva Jesus Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi raikwehe. Po gara'uva jikoty'ari pe pavëi, a'ero po ti Tupana'ga jitehe penda'oa mbogweravukari gwa'uva pe nehë pemoanoa hugwi nehë. A'ereki gara'uva ojikoty'a pe pavëi.

¹² Nhiirũ, nahã po nhande rekoi a'ero hamo. Xako po nhande Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe hamo. Ndiakoa'javĩ po nhande nhanen-himimbotarimova'ea rehe hamo. ¹³ Pe ndekorame penhimimbotarimova'ea rehe po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ. Pe'ji po pe hamo: “Tupana'ga ra'uva nhande pokoga ġwaramo po ti nhande pohiri nhanderekote'varuhua hugwi.” Po pe ei a'ea, a'ero po pe ndekopyahui. ¹⁴ Kiroki ġa ombopogwe Tupana'ga ra'uva – ġahã Tupana'ga ra'yramo oko. ¹⁵ Ymya pe ndapepiro'yi pejikyhyjia hugwi raikwehe. Emo Tupana'ga ra'uva urame pe pyri pe mbopiro'yi jugwi. Nurã pe ndapekyhyjia'javi kiro. Gara'uva pe mongo Tupana'ga ra'yramo pe mbo'eavo. Nurã nhande ei Apĩ nhandervete'ga pe Tupana'ga pe. ¹⁶ Nhande ko Tupana'ga ra'yramo, xa'e nhande. “Pohi tuhẽ pe'ji,” e'i Tupana'ga ra'uva nhande ve no. ¹⁷ Gwa'yra ġwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri pyryva'ea nhande ve nehẽ. Jesus Cristo'ga pavẽi po ti nhande herekoi pyryva'ea nehẽ. A'ereki ga pavẽi nhande xako. Hahy ga pe ga ruvame yvya koty. A'ero hahy nhande ve no. Po nhande ikwahavi hahya kiro Cristo'ga pavẽi, a'ero po ti ga imbuhurukari gwuvihavuhua nhande ve nehẽ no.

Pyry hete po ti nhande ve nehẽ

¹⁸ Aġwamo nhande ikwahavi hahya. Aerẽ po ti Tupana'ga ikwahavukari gwuvihavuhuhetea nhande ve nehẽ. A'ero ji ei: Hahy'i reki kiro nhande ve. Emo po ti pyry hete hete tuhẽ nhande ve nehẽ Tupana'ga ikwahavukarame gwuvihavuhuhetea nhande ve nehẽ. ¹⁹ Tupana'ga po ti gwa'yra'ġa nduvihavuhua mboukwahahetei nehẽ no. Nurã yvagipeva'ea yvyakotyva'ea Tupana'ga rembiapoa nhaporemõ e'i kiro: “Tupana'ga po ti tomboukwaha tuhẽ gwa'yra'ġa nduvihavuhua nehẽ,” e'i. “A'ea nhande tipota hete,” e'i pa Tupana'ga rembiapoa. ²⁰⁻²¹ A'ereki Tupana'ga ombote'varuhu ġwembiapoa ahe rekote'varuhurame hako. Garembiapoa remimbotarimova'ea rehe rõi Tupana'ga ombote'varuhu. Gwemimbotarimo ga ombote'varuhu a'ea novĩa. Emo ga e'i: “Aerẽ po ti nhirembiapoa ipiro'yro ijuga hugwi nehẽ,” ei Tupana'ga. “Jira'yra'ġa piro'yrame po ti pyryhetero ġa pe nehẽ,” ei ga. “Na jitehe po ti pyryvamo nhirembiapoa pe nhaporemõ opiro'yrame nehẽ no,” ei Tupana'ga hako.

²² Tikwaha nhande tiruahũa jupe kiro. Kunhangwera'ġa pe tiruahũ no gwa'yra'ġa mbo'aġwerĩrame. A'ereki hahy pa ġa pe. Na jitehe Tupana'ga rembiapoa pe nhaporemõ kiromo jate vehevi tiruahũramõ. ²³ Garembiapoa pe jate rõi reki tiruahũ. Nhande ve na jitehe hahypavamo kiro no. Igwete nhande ei tiruahũ kiro nhande ve javõ. Emo po ti Tupana'ga nhande mboukwahavi gwa'yramõ nehẽ. Ombopiro'y po ti ga nhandera'õa ite'varuhuva'ea hugwi. A'ea nhande tipotarahi imboha'uva. Tupana'ga omombyryvypy nhande ve gwa'uva mbuhua nhande pyri ikwehe. A'ero nhande ei: Aerẽ po ti Tupana'ga imombyryva'javi nhande ve nehẽ, xa'e nhande. ²⁴ Nhandejikogame Jesus'ga rehe nhande ei ikwehe: “Aerẽ po ti Tupana'ga imbuhuri nhandera'opyahua nhande ve a'ero nehẽ,” xa'e nhande. Po ga imbuhuripei nhande ve, a'ero po nhande ndia'ei: “Ombuhu po ti ga nhande ve nehẽ.” A'ereki ga ombuhuripe. ²⁵ Emo herekoe'ymame nhande xa'e: “Aerẽ po ti nhande herekoi nehẽ.” Imboha'uva ġwaramõ nhande nhimomiranami hahya pe a'ero.

²⁶ Nhande nhimomiraname'ymame Tupana'ga ra'uva nhande pokogi no. Nhande ndikwahavi nhanenhi'iġame Tupana'ga pe marã po ti ji ei ga pe javõ. Tupana'ga ra'uva ki a'e te onhi'ĩ Tupana'ga pe gareheve'ġa ndepyga. Inhi'iġa ko ahepytuhemahivuhua ja. Nhande nimombe'ukwahavi a'ea. ²⁷ Tupana'ga

ki a'e te okwaha. Ga okwaha nhandereaporogita. Ga okwaha gwa'uva nhi'iga no a'ea pe jira'uva ei javo. A'ereki Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe gara'uva rekoi onhi'igame ga pe nhande repyga.

²⁸ Nhande xako hete Tupana'ga rehe. A'ero Tupana'ga nhande pokogi mbatera rahya mombyrypava nhande ve. Ojikwe vehevi ga ei nhande ve: "Pe ko jireheva'ea tapeko ti nhiremimbotarimova'ea rehe," ei Tupana'ga. ²⁹ A'ereki ymya Tupana'ga nhande mo'emo'e ojive. "Ga po ti jireheva'ero," ei ga, "jira'yra'ga ja ti ga toko javo," ei Tupana'ga hako. "He'yjuhu po ti ga gairũramo onhimongyavo nehẽ," ei ga. "Jira'yra'ga ja po ti ga ndekoi ganduvihavuhetero ti ga toko nehẽ," ei Tupana'ga hako. ³⁰ Ymya Tupana'ga ei a'ero toko ti ga jireheva'ero javo. A'ero ga ei jireheve'ga nhande ve. A'ero ga nhande mombyryvi nhande rerekovo. A'ero ga ei: "Gwereco po ti ga jiruvihavuhua ji pavẽi nehẽ no," ei Tupana'ga nhande mombe'gwovo.

Tupana'ga py'a ja ko nhande

³¹ Nahã a'ero. Tupana'ga nhande repygame nianemovahĩhavi a'ero. ³² Tupana'ga nhande repyga nokate'ymi gwa'yra'ga rehe. A'ereki ga nde'i gwa'yra'ga pe: "Terehoi ti emanomo ga ndepyga," nde'i ga. Ga gwa'yra'ga mbuhuruka tuhẽ reki yvya koty tomano ti ga ga ndepypava javo. Gwa'yra'ga ga ombuhuruka nhande pyri raikwehe. Ombuhu pa po ti ga pyryva'ea nhande ve a'ero nehẽ. ³³ Tupana'ga e'i nhande ve gwemimo'ẽharamo: "Pepyry hete pe kiro," ei ga. Nimbojahavi nhande ve a'ero. ³⁴ Nda'ekavi nhande ve pejeaporogita te'varuhu pe javo. Jesus Cristo'ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ga omano nhande repyga tamombo gandekote'varuhua javo. Tupana'ga ga mbogwera reki ga mongovo ojipyri yvagi pe tambohete ti ga javo. Cristo'ga nhande repy kiro onhi'iga Tupana'ga pe a'ero. ³⁵ Cristo'ga nhande arõhetei nhande rerekovo jipi. Nimombikavi Cristo'ga remiarõa. Hahyrame nhande ve ga nhande arõ. Hekoteherame nhandepy'a ga nhande arõ. Ga ndekote'varuhurame nhande ve Cristo'ga nhande arõ. Ty'ara nhande jukaheterame ga nhande arõ. Nhande herekoe'ymame mbatera ga nhande arõ. Nhande manogwerĩrame ga nhande arõ. Ga nhande jukarame ga nhande arõ. Nimombikavi tuhẽ Jesus'ga remiarõa. ³⁶ Aherembikwatijara omombe'u no. Omombe'u ahenhi'iga Tupana'ga pe hako.

"Ore ndereheva'ero gwaramo

ga ore juka pota jipi," ei ahe.

"Ore ko ovelhas ja ga pe

ga ore jukapotarame," ei ahe ikwatija hako.

³⁷ Nhanembovy'are'yva'ea nhaporemom ndikwahyi nhande rehe. Xanhi-momirana nhande jupe. A'ereki Cristo'ga nhande mbopopoaka nhanenhi-momiranama rehe. Ga nhande arõ hete. A'ero koji'i nhande roryroryhetero nhandejikoga ga rehe. ³⁸ A'e hete ji: Nimombikavi Tupana'ga remiarõa. Nhanemanoa nomombigi garemiarõa nhande rehe. Nhanemano'e'yma na jitehe nomombigi. Yvagipeve'ga nomombigi nhanearõa. Ganduvihava'ga nomombigi no. Ipopoakave'ga nomombigi. Agwamova'ea nomombigi. Aerẽva'ea na jitehe nomombigi. ³⁹ Yvateuhuva'ea nomombigi nhanearõa. Yvyvotaruhupeva'ea nomombigi no. Tupana'ga rembiapoa nhaporemom nomombigi nhanearõa. A'ereki Tupana'ga nianearombiga gwami tuhẽ. Nhandejikogame Jesus Cristo'ga rehe nhandepojy kaharete'ga rehe ga okwahavuka Tupana'ga remiarõa nhande ve.

9

Tupana'ga remimo'ẽhara'ga israelitas'ga

¹ Cristo'gareheva'ero ji nhimombe'ukatui kiro pe me. Ji nanhi'mbei. Tupana'ga ra'uva okwahavuka ji ve jiyvyteri pe nhi'mbee'yma no. ² Jivy'are'yhetea ji imombe'ukatui kiro pe me. A'ereki ji ndavy'ari hete jire'yja'ga ndehe judeus'ga ndehe ga jikoge'ymame Cristo'ga rehe. Ndopigi jirekoveveuhua ga ndehe a'ero. ³ A'ereki ji apota hete gajikoga Cristo'ga rehe. Ahepy pota ji ga novia. Po jire'yja'ga jikogi Cristo'ga rehe Cristo'ga pohira gwaramo ji hugwi hamo, a'ero po ji ipotari Cristo'ga pohira ji hugwi hamo, a'e po ji novia. A'ereki ji apotarahivuhu gajikoga ga rehe. ⁴ Ga ko Tupana'ga remimo'eharamo israelitas'ga. Ymya Tupana'ga ei ganamonhava'ea pe: "Jira'yramo ko pe ndekoi," ei ga. Gwepiuka ga gwuvihavuhuhetea ahe ve no. "Nahanahã po ti ji rekoi pe nderekokatuavo nehẽ," ei ga ganamonhava'ea pe. Tupana'ga okwatijaruka onhi'iga Moisés'va'ea pe terembo'e ti ga javo. Okwahavuka ga ganamonhava'ea pe nahã ti ji mbohete javo. Tupana'ga e'i ahe ve no: "Nahanahã po ti ji imombyryvi pe me nehẽ," ei ga ahe ve. ⁵ Israelitas'ga nemboypya ko Abraãova'ea, Isaqueva'ea, Israelva'ea no. Cristo'ga ko o'a yvya koty israelitaramo no raikwehe. Gaha ko nhanderuvihavuhuhete'ga Tupanamo. Timbohete ti ga avuirama a'ero. Na tuhẽ.

⁶ Israelitas'ga ndokoi reki Cristo'ga rehe. Emo ji nda'ei: "Tupana'ga opirãa o'eagwera o'erame ahe ve hako tamo'ẽ ti ga jijive javo hako." Ji nda'ei a'ea. A'ereki israelitas'ga nhaporemõ rui Tupana'ga omo'ẽ ojive. ⁷ Ga nomongopavukari Abraãova'ea rymymino'ga gwa'yramo no. Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe: "Ndera'yra'ga rymymino'ga pe jate Isaque'ga rymymino'ga pe jate po ti ji ei ndera'yra'ga nehẽ," ei ga ahe ve. ⁸ Abraãova'ea rymymino'ga nhaporemõ rui ko Tupana'ga ra'yra'ga a'ero. A'ereki Tupana'ga nomo'embavi ga ojive javo ga pe. Tupana'ga erame jate ga pe ga mo'eamo a'ero gara'yramo ga ndekoi. ⁹ Nahã Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe a'ero ahera'yrava'ea mombe'gwovo hako.

"Ambota'yruka po ti ji nde ve nerembirekohẽa Sarahẽa nehẽ," ei Tupana'ga. "Irũa kwara rupi po ti Sarahẽa gwa'yra'ga mbo'ari a'ero nehẽ ji jivyrame nehẽ," ei ga Abraãova'ea pe hako.

¹⁰ Na jitehe Tupana'ga ei Rebecava'ea pe no nahã po ti penda'yra'ga nehẽ javo. Ahera'yrava'ea memei ko nhaneramonhava'ea ra'yrava'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea novia. Emo nahã hako. Isaqueva'ea ojay'ro gwembirekova'ea pe Rebecava'ea pe. Ojopohe Rebecava'ea ra'yrava'ea dois. Ojopoheva'ea arame Esaúva'ea o'arypy. Kirẽ ahepoheva'ea Jacóva'ea ari no. ¹¹⁻¹² Igwete Tupana'ga ejipei Rebecava'ea pe ahera'yrava'ea mombe'gwovo. Ojopoheva'ea mbo'are'ymame Tupana'ga ei: "O'arypyve'ga po ti oko tehe oirũ'ga pyri nehẽ - kiroki ga aerẽ o'a," ei Tupana'ga. Tupana'ga e'i jipe aerẽva'ea pe Jacóva'ea pe, ga rehe po ti ji rekoi nehẽ javo. Gwemimbotarimova'ea rehe Tupana'ga rekoi javo ahe ve. A'ereki ga erame ahe ndojogwero'ari ve. Nurã ahe ndokokatui ve. Ndokote'varuhui ve ahe no. A'ereki ahe ndojogwero'ari ve. Jacóva'ea rekokaturõ gwaramo rui reki Tupana'ga ei ahe ve a'ero. Gwemimbotarimo tehe Tupana'ga rekoi javo ahe ve. ¹³ Nahã ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo:

" 'Ako ji Jacóva'ea rehe,' ei ga.

'Esaúva'ea rehe a'e te ji ndakoi,' ei Tupana'ga," e'i ikwatijara imombe'gwovo.

¹⁴ E'i tehe po ga Tupana'ga pe a'ero: "Ndapyryvi Tupana'ga," e tehe po ga. "A'ereki jara'ga ndehe ga ndokoi. Jara'ga ndehe ga oko," e po ga. Nde'i po ga a'ea Tupana'ga pe hamo. ¹⁵ A'ereki Tupana'ga e'i Moisés'va'ea pe hako:

"Ji ga porogwetypotarame po ti ji ga porogwetygi nehẽ," ei ga hako.

16 Nahã a'ero. Nhaneremimbotarimo rõi Tupana'ga nhande porogwetygi. Nhande rekokaturu ġwaramo rõi Tupana'ga nhande porogwetygi. Gwemimbotarimo jate ga nhande porogwetygi. 17 A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iġa momba'gwovo. Tupana'ga e'i Faraóva'ea pe hako:

“Oromongouka ji nde ġanduvihavuhuro

terekwahavuka ti ojipe'ġa pe jipopoakara,” ei ga.

“Tajikwahavuka ti ġa pe ġagwyri pe nhaporem,” ei Tupana'ga Faraóva'ea pe.

Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa hako. 18 Nahã a'ero. Tupana'ga ġa porogwetypotarame ġa porogwety. Ipotarame ġa'angare'yma a'ero ga noangarukari tuhẽ ġa ġwemimbotarimo okovo ġwaramo.

19 Pe'ji tehe po pe ji ve a'ero: “Po ore noreangari a'ero maraname po Tupana'ga euhui ore ve naerũ? Maraname ga ei: ‘Peko te'varuhu pe peangare'yma?’” pe'ji po pe ji ve. “A'ereki ga tuhẽ oko ġwemimbotarimo ore angarukare'yma. A'ereki ahe nomovahĩ Tupana'ga remimbotarimova'ea.” Pe'ji tehe po pe ji ve, a'e ji. 20 Ahe nonhi'ġayvari tuhẽ Tupana'ga vvyakotyva'ero, a'e ji. Aherembiapoa nde'i ahe ve: “Maraname nde ji apouhui na?” Aherembiapoa po nde'i a'ea. 21 Kiroki ga oapo nhaetĩtujuga – ġwemimbotarimo tehe ga oapo a. Opyhy po ga tujuga ru'uma japovo. Jara japorame po ga ei: “Koa po ti ji a'apo katu nehẽ. Pyryheteva'ea po ti ji a'apo nehẽ,” e po ga. Igwete po ga ei no: “Kirẽva'ea po ti ji a'apo jate hembyruera pyvõ. A'ea po ti ji apo'ru jipi,” e po ga. Gwemimbotarimo tehe ga japo'i a'ero.

22 Ga javijitehe nhandeapohara'ga rekoi Tupana'ga rekoi vvyakotyve'ġa nderekovo. Okwahavuka pota ga onhimboahiva okote'varuhuve'ġa pe. Okwahavuka pota ga opopoakara ġa pe no. Ga nonhimbaekwahivi ve okote'varuhuve'ġa ndehe – kiroki ġa Tupana'ga monhimboahi ojive. A'ea ko hahyheteaġwama ġa pe. 23 Okwahavuka pota ga gwuvihavuhuhetea nhande ve. Tupana'ga nhande porogwety. Igwete ga nhande mombryryvi togwereco ti ġa jiruvihavuhuhetea ji pavẽi javo. 24 Nhande tuhẽ ga nhande mo'ẽ ġahã po ti jireheve'ġa javo. Judeus'ġa pe jate rõi ga ei. Judeus'ġarũive'ġa pe ga ei no ġa mo'eamo ojive. Nahã ga nhande mo'emo'ẽi judeus'ġa hugwi judeus'ġarũive'ġa hugwi no. 25 Oséiasva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iġa a'ea rehe hako. Nahã Tupana'ga ei:

“Kiroki ġa aġwamo jireheve'ġa rõi

– ġa pe po ti ji ei aerẽ gwe nehẽ jireheve'ġa,” ei ga.

“Kiroki ġa aġwamo nhiremiarõhara'ġa rõi

– ġa pe po ti ji ei aerẽ gwe nehẽ nhiremiarõhara'ġa,” ei ga.

26 Oséiasva'ea okwatijara'ja Tupana'ga nhi'iġa momba'gwovo. Nahã Tupana'ga ei:

“A'e ypy ji ġa pe:

‘Pe ko jireheva'ea rõi’,” ei Tupana'ga.

“Perope ji a'e poa ġa pe

– pevo jitehe po ti ji ei ġa pe nehẽ:

‘Pe ko jira'yramo peko kiro.

A'ereki jihĩ ahe mongo jitekovo’,” ei Tupana'ga ġa pe.

Nahã Oséiasva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ikwatija hako.

27 Isaíasva'ea okwatija israelitas'ġa momba'gwovo no. Nahã ahe ei hako:

“He'yjuhu po ti israelitas'ġa onhimongyavo nehẽ novĩa.

Y'ytĩġa hay'iuhuva'ea javijitehe po ti ġa ndetauhuro nehẽ novĩa,” ei ahe.

“Emo ġanembyruera'ġa jate po ti ga nomomanoukari nehẽ,” ei Isaíasva'ea.

²⁸ A'ereki Tupana'ga e'i: “ ‘Kotihĩ po ti ji epavi he'yjuhuve'ġa ndeaporoġita pe vvyakotyve'ġa ndeaporoġita pe nehẽ,' ei ga,” ei ahe.

²⁹ A'ea pe Isaíasva'ea e'i nhoġwenonde ikwatija no.

“Ymya Tupana'ga ipopoakaheteve'ga aheryjuhua mombapavukari cidade de Sodoma pe cidade de Gomorra pe no hako,” ei ahe.

“Po ga nombokupyri'i'i ahe nhaneremboypyro hamo, a'ero po nhande papakatukatui ahe javijitehe no,” ei Isaíasva'ea hako.

Israelitas'ga nonhimombyryvi reki

³⁰ Nahã ji ei a'ero. Judeus'ġarũive'ġa nde'i ojohupe: “Marã po ti nhande nhimombyryvi nehẽ?” nde'i ġa. Tupana'ga reki omombyry ġa. A'ereki ġa ojiko ga rehe. ³¹ Israelitas'ġa ki a'e te nahã e'i tehe ojohupe: “Marã po ti nhande rekoi nhanenhimombyryva nehẽ?” ei ġa. “Nahã ti nhande xako. Tihendu katu ti nhanembo'ea, a'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: ‘Pepyry hete pe.’” E'iteheuhu ko ġa. ³² A'ereki ġa e'i: “Nhande tuhẽ po ti xanhimombyry nehẽ.” Ga ndojikogi Cristo'ga rehe. Cristo'ga e'i ġa pe: “Pejiko ti ji rehe.” A'ero ġa nhimboahivi ga pe ojikopotare'yma ġwaramo ga rehe. Itauhua ko ahe mbo'a ahe noġa ahe monhimboahiva. Ita javijitehe ko Cristo'ga judeus'ġa monhimboahivuhui ġa monhimonha'ngavo. ³³ Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Cristo'ga mombe'urame ita javijitehe ko ga javo. A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo:

“ ‘Pehendu katu ti nhinhi'iġa.

Onga apohara'ga omondo ita inoġa.

A'ea reki ġa mbo'a ġa noġa ġa monhimboahiva ġa mbopoyjayjare'yma ġa mongovo,' ei ga.

‘Na jitehe ji ga mondoi cidade de Sião pe ga noġa judeus'ġa pyteri pe.

Ita javijitehe ga ġa monhimboahivuhui ġa monhimonha'ngavo ġa mbopoyjayjare'yma,' ei ga.

‘Emo ojikogame ga rehe po ti ġa ndipoyjayjare'ymuhũi nehẽ,' ei ga,” e'i ikwatijara.

A'ereki ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Cristo'ga mombe'urame ga ko ita javijitehe javo.

10

¹ Nhiirũ, anhi'ĩ hete ji Tupana'ga pe jire'yja'ġa ndepyga judeus'ġa ndepyga tojiko ti ġa Cristo'ga rehe javo. A'ereki ji apota hete ġajikoga ga rehe. ² A'e ji ġa mombe'gwovo: Oko hete ġa Tupana'ga rehe xako ti garemimbotarimova'ea rupi javo novĩa. Emo ġa ndokokwahavi reki garemimbotarimova'ea rupi. ³ Ga ndokoi Tupana'ga remimombyryva rupi. Igwete ġa etehei: “Xanhimombyry nhande,” ei ġa. “Xako nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve: ‘Pepyry hete pe,’ e po ti ga nhande ve nehẽ,” e'i tehe ġa. A'ea ġa e'i tehe okoe'yma Tupana'ga remimombyryva rupi. ⁴ Cristo'ga jate ġwendu katu pa Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nhande nihendukatupavi a'ea nhanenhimombyryve'yma. Nurã nhande jikogi Cristo'ga rehe Tupana'ga te'i pepyry pe javo nhande ve.

Ojiko pa po ġa Cristo'ga rehe hamo

⁵ Ymya Moisésva'ea ikwatijari ġa mombe'gwovo hako – kiroki ġa e'i: “Po nhande hendukatui Tupana'ga remimbo'ea, a'ero po ti nhande pyryvamo nehẽ.” Kiroki ġa e'i a'ea – ġa pe Moisésva'ea ei:

“A'ea rendukatupava po ti ġa mombyryvi a'ero nehẽ,” ei Moisésva'ea.

⁶ Jara'ga pe ki a'e te ahe e'i ikwatija ġa mombe'gwovo no – kiroki ġa e'i: “Nhande jikogame Tupana'ga rehe po ti ga nhande mombyryvi nehē.” Ga pe Moisésva'ea ei:

“Te'iyme ti ġa oyvyteri pe:

“Tojiupi ti ġa yvagi pe'.”

Cristo'ga mbojyva pe jugwi Moisésva'ea ei te'iyme ti ġa a'ea javo. A'ereki Cristo'ga uripe raikwehe tamombyry ġa javo. ⁷ Igwete Moisésva'ea ei no:

“Te'iyme ti ġa no:

“Toho po ti ġa omanove'ġa gwyri pe'.”

Cristo'ga mbogwerava pe jugwi Moisésva'ea ei te'iyme ti ġa a'ea javo. A'ereki Cristo'ga okweravipe reki omanoa hugwi raikwehe. ⁸ Moisésva'ea e'i a'ero:

“Pekwaha pe Tupana'ga nhi'iġa,” ei ahe.

“A'ereki nonhimimi pe me a.

Penhi'ĩ pe a'ea rehe.

Pejapyaka pe a'ea rehe Tupana'ga nhi'iġa rehe,” ei ahe ikwatija hako.

A'ea ore imombe'ui pe me no tapejiko ti ga rehe javo. ⁹ Penhimombe'u ti jara'ga pe Jesus'ga ko jipojykaharete'ga javo, oro'e ore pe me. Perovia hete ti pejipy'a pe Jesus'ga kwerava Tupana'ga ombogwera ga gamanoa hugwi javo. Heroviaheterame a'ea po ti Tupana'ga pe mondoukari ojipyri yvagi pe aerē nehē. ¹⁰ A'ereki heroviaheterame nhandepy'a pe nhande xajiko Jesus'ga rehe. Nhande jikogame ga rehe ga ko jipojykaharete'ga javo, a'ero Tupana'ga ei nhande ve pepyry hete pe javo. A'ero po ti ga nhande mondoukari ojipyri nehē. ¹¹ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Kiroki ġa ojiko ga rehe

– ġa po ti ndipoyjayjare'ymuhūi nehē,” e'i.

¹² Yvyakotyve'ġa pe nhaporemō i'ei. A'ereki ġa ojo'ja hete Tupana'ga pe judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa pavēi. A'ereki Jesus Cristo'ga ko judeus'ġa pojykaharete'ga. Ga jitehe ko judeus'ġarūive'ġa pojykaharete'ga no. Ga omombyry hete ġa pe nhaporemō ġa jikogame ga rehe ore poko javo.

¹³ A'ereki ikwatijara e'i no:

“Kiroki ġa ojiko nhandepojykaharete'ga rehe ore poko javo

– ġa mondouka po ti ga yvagi pe ojipyri nehē,” e'i.

¹⁴ Emo ojikoge'ymame ga rehe po ġa nde'i ore poko javo ga pe. Ganhi'iġa renduve'ymame po ġa ndojikogi ga rehe. Ga mombe'ue'ymame ġa pe po ġa nohenduvi ganhi'iġa. ¹⁵ Tupana'ga ġa mondōe'ymame ga mombe'uuka ġa pe po ġa nomombe'ui ga ġa pe a'ero. Emo Tupana'ga ġa mondouka tuhē reki ga mombe'gwovouka ġa pe. Igwete ikwatijara e'i no:

“Pyry hete tuhē ġa ndurame imombe'gwovo pyryva'ea nhande ve,” e'i hako.

¹⁶ Emo imombe'urame ġa pe ġa nhaporemō rūi ġwendu katu Tupana'ga remimombe'upyryva. Nanongara pe Isaíasva'ea ei Tupana'ga pe hako:

“Ga nohendukatui reki ore imombe'urame ġa pe,” ei ahe opojykaharete'ga pe hako.

¹⁷ Nahā a'ero. Hendukaturame jate Cristo'ga mombe'ua nhande jikogi ga rehe.

¹⁸ “Oro israelitas'ġa, nohenduvi ġa pyryva'ea mombe'ua naerū?” e'i po ġa ji ve. Ġwendu tuhē reki ġa. A'ereki ikwatijara e'i:

“Yvyakotyve'ġa nhaporemō ġwendu ganhi'iġa.

A'ereki ġagwyri pe nhaporemō ġa oho imombe'gwovo pyryva'ea,” e'i ikwatijara hako.

¹⁹ “Israelitas'ġa ndokwahavi naerū?” e po ġa. Okwaha tuhē ġa. Moisésva'ea ypy omombe'u a'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'urame ikwatija hako. Tupana'ga e'i israelitas'ġa pe:

“Pe'ji tehe pe israelitas'garũive'ga pe:
 ‘Ga ko Tupana'gareheve'ga rui.
 Ga ndokwahavihu,’ pe'ji tehe pe israelitas'garũive'ga pe,” ei Tupana'ga.
 “Ga pe jitehe po ti ji imombyryvi nehẽ.
 Nahã po ti ji pe monhimyrõi israelitas'garũive'ga ndehe nehẽ.
 Igwete po ti ji pe monhimboahivi nehẽ no,” ei Tupana'ga israelitas'ga pe.
 Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iga inoğa hako.
²⁰ Isaíasva'ea koji'i ndopojihuvi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga. Tu-
 pana'ga e'i israelitas'garũive'ga mombe'gwovo:
 “Ymya ga ndajikwahapotari.
 Agwamo ki a'e te ga ji kwahavi,” ei ga.
 “Ymya ga nde'i: ‘Pemombe'u ti Tupana'ga ore ve.’
 Agwamo ki a'e te ji anhimboukwaha ga pe,” ei Tupana'ga israeli-
 tas'garũive'ga mombe'gwovo.
 Isaíasva'ea omombe'u a'ea Tupana'ga nhi'iga ikwatija hako.
²¹ Emo ahe omombe'u israelitas'ga no imombe'urame Tupana'ga nhi'iga.
 Tupana'ga e'i hako:
 “A'e'e ji ga pe jipi novia:
 ‘Pejiko ti ji rehe’,” ei ga.
 “Emo ga nanhirendupotari.
 Ga noangarihu ojikoge'yma ji rehe,” ei Tupana'ga israelitas'ga
 mombe'gwovo.
 Isaíasva'ea okwatija a'ea Tupana'ga nhi'iga hako.

11

Tupana'ga ndopohiri israelitas'ga hugwi

¹ E'i po ga ji ve a'ero: “Tupana'ga opohi hete ojiheve'ga hugwi israelitas'ga hugwi naerũ ga jikopotare'ymame ga rehe?” e'i tehe po ga ji ve. Ga ndopohihetei reki ga hugwi, a'e ji. Jihi ko israelitaramo ako. Abraãova'ea ko nhiremboypya. Ji ko Benjamimva'ea rymyminororo ako no. ² Tupana'ga ndopohiri tuhẽ ojiheve'ga hugwi. Gahã ga jypya omo'emo'ẽ ojive.
 Pekwaha tuhẽ pe Tupana'ga rembikwatijarukara – kiroki omombe'u Eliasva'ea. A'ereki Eliasva'ea e'i hete Tupana'ga pe israelitas'ga mombe'gwovo hako.
³ “Ojuka pa ga nenhi'iga mombe'uharava'ea,” ei ahe Tupana'ga pe.
 “Omombo ga ikwava'ehava no
 – perope ore orokwava'eguka mbiara jukapyra nde ve jipi.
 Ji tehe reki ako ndereheva'ero.
 Kiro po ti ga ji jukapotari nehẽ no,” ei ahe Tupana'ga pe hako.
⁴ Igwete Tupana'ga ei Eliasva'ea pe hako:
 “Nde tehe rui reki ereko,” ei ga.
 “Sete milve'ga akwaimbae'ga ji areko jijiheva'ero.
 Ga nombohetei Baal ra'angava,” ei Tupana'ga ahe ve hako.
⁵ Na jitehe tuhẽ Tupana'ga judeus'ga nembyruera'ga nderekoi ojiheva'ero agwamo. Tupana'ga omo'emo'ẽ ga ojive. A'ereki ga omombyry pota ga pe.
⁶ Ga ndekokaturu gwaramo rui Tupana'ga ga mo'ei. Gwemimombyrypotaro gwaramo ga ga mo'ei ojive. A'ereki ga omombyry pota tehe ga pe. Po ga ndekokaturu gwaramo ga ga mo'ei ojive hamo, a'ero po ga nomombyrytehei ga pe hamo. Omombyry tehe tuhẽ reki ga ga pe ga mo'eamo ojive.
⁷ A'ero ji ei: Israelitas'ga opota omombyryva novia. Tupana'ga ki a'e te nomombyrypavi ga. Gwemimo'ehara'ga jate ga ga mombyry. Jara'ga reki

hendupotare'ymame Tupana'ga nhi'iga ga nohendukatuukari ga pe a'ero.

⁸ Ikwatijara e'i no:

“Tupana'ga noangarukari gandeaporogita
tokwahavyme ti ga javo.

Henduvame ganhi'iga
ga nohendukatui a'ero.

Agwamo vehevi ga ndokwahavihu,” e'i ikwatijara israelitas'ga
mombe'gwovo hako.

⁹ Tupana'ga ombuhuruka israelitas'ga pe onhi'iga pyryva'ea nahanahã
ti ga toko katu javo hako. A'ea rehe ga ndoryndorytehero kiro ti
nhande nhimombyryvi nehẽ javo tehe. Emo ganhi'iga omombe'u reki
gandekote'varuhua ga mbotegweteavo. Nurã Daviva'ea ikwatijari ga
mombe'gwovo hako.

“Tupana'ga nhi'iga ti tombotegwete ga,” ei ahe.

“Tombohahy ti ga ga pe nehẽ
gandekote'varuhuro gwaramo,” ei ahe.

¹⁰ “Tokwahavyme tuhẽ ti ga onhimombyryva
ojikoge'yma Tupana'ga rehe,” ei ahe.

“Tipiro'ya'javyme ti ga gwembikwahave'yma hugwi,” ei Daviva'ea ikwatija
hako.

¹¹ Judeus'ga ndojikopavi Cristo'ga rehe agwamo a'ero. E'i tehe po ga ji
ve a'ero: “Ndojikogi ga kiro Tupana'ga rehe toho ti ga hahyva'ea ruvihava
pype nehẽ naerũ?” e'i tehe po ga. Ji nda'ei a'ea, a'e ji pe me. Judeus'ga
ndekote'varuhuro gwaramo judeus'garũive'ga jikogi ga rehe judeus'ga ti ton-
himyrõ ga ndehe a'ero nehẽ. Judeus'ga po ti e'i a'ero nehẽ: “Judeus'garũive'ga
jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga omombyry ga pe. Xajiko pa ti Cristo'ga
rehe no tomombyry ti ga nhande ve ga javijitehe nehẽ no,” e po ti ga nehẽ.

¹² Judeus'ga ndekote'varuhuro gwaramo Tupana'ga omombyry hete jara'ga
pe. A'ereki judeus'ga jikoge'yma gwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga omom-
byry hete judeus'garũive'ga pe. Po Tupana'ga imombyryvi judeus'garũive'ga
pe judeus'ga jikoge'yma gwaramo Cristo'ga rehe, koji'i tehe po ti Tupana'ga
imombyryhetei ga pe nehẽ judeus'ga jikopava gwaramo Cristo'ga rehe nehẽ
no.

Tupana'ga omombyry judeus'garũive'ga pe

¹³ A'e ji kiro judeus'garũive'ga pe. A'ereki Tupana'ga ji mongouka Jesus
Cristo'ga moirũharamo. A'ero Cristo'ga ei ji ve: “Eho ti ji mombe'gwovo
judeus'garũive'ga pe,” ei ga. Pyry hete ji ve a'ero ji ga mombe'ui pe me.

¹⁴ Tamonhimyrõ po ti ji pe ndehe jire'yja'ga judeus'ga. A'ero po ti jararamo
ga jikogi Cristo'ga rehe nehẽ no. ¹⁵ Opohirame judeus'ga hugwi Tupana'ga
jirekokatuukari judeus'garũive'ga pe. Aerẽ Tupana'ga jirekokatuukarirẽ
judeus'ga pe po ti kaitu pyryheteramo vyakotyve'ga pe nhaporemo nehẽ!

¹⁶ Pão japorame nahã judeus'ga ndekoi jipi. Ga gweno'ẽ ypy xunhiva'ea
hu'uma hugwi Tupana'ga apoa javo jupe. O'erame a'ea jypyva'ea pe po
jarava'ea hu'uma nhaporemo Tupana'ga apoa no. Oro yva no. Po ga
ei Tupana'ga apoa yvapoa pe, a'ero po hakã Tupana apoa no. Na jitehe
Tupana'ga ei jireheve'ga judeus'ga nemboypya pe hako. Po ga ei jireheve'ga
ahe ve, a'ero po ti aherymymino'ga ndekoi Tupana'gareheva'ero nehẽ no
judeus'ga.

¹⁷ Tamombe'u katu ti kiro pe me a'ero ojo'java'ea. Gwereco oliveira
aheremityma. Gwereco irũa no yva ka'gwyriveva'ea ahheremityma rũi.
Aheremityma rakã ite'varuhurame nhande ndipotari a'ea hakãvondoga
yva hugwi. A'ero po nhande heruri ka'gwyriveva'ea rakã imondovo

imbojoapya imohina nhakāvondogipyra rehe a'ea toko hakāte'varuhuva'ea py'rovo javo. A'ero pyry ka'gwyripeva'ea rakā pe oliveira rapoa rerekovo ġwaramo. Judeus'ġa nemboypya ko oliveira rapoa javijitehe. Aherymymino'ġa judeus'ġa ko oliveira rakā ja. Kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe – ga ndopotari ġa opohia ġa hugwi. Pehe reki judeus'ġarūiva'ero pe ka'gwyripeva'ea rakā ja. Pe jikogame ga rehe Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero judeus'ġa py'rovouka. A'ero pyry hete pe me. Ymya Tupana'ga imombyryvi judeus'ġa nemboypya pe hako. Ahe ja pe ndekoro ġwaramo ga imombyryvi jitehe pe me no. A'ereki pe ahe javijitehe pejiko Tupana'ga rehe a.

¹⁸ Judeus'ġa jikoge'ymame ga rehe Tupana'ga pohiri ġa hugwi. Emo judeus'ġarūiva'ero tapenhimboheteuhui ti a'ea rehe. Tape'jiuhui ti: “Ga hohe'i tehe ko ore pyryvamo. Nurā Tupana'ga opohi ġa hugwi imombyryva ore ve.” Tape'jiuhui ti a'ea. A'ereki judeus'ġa nemboypya rehe Tupana'ga omombyry pe me. Ndia'ei nhande: Hakā rehe ko pyry yva rapoa pe, ndia'ei nhande. A'ereki yva rapoa rehe ko pyry hakā pe. Na jitehe judeus'ġa nemboypya rehe ko pyry pe me. A'ereki Tupana'ga omombyry pe me pe ġanemboypya javijitehero ġwaramo. A'ereki ahe ypy gwereko Tupana'ga nhi'ġa imombe'gwovo pe me. Tape'ea'javuhui ti a'ero: “Ore rehe Tupana'ga omombyry judeus'ġa pe.”

¹⁹ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Oliveira nhande tihakāvondo ka'gwyripeva'ea rakā toko ipy'rovo javo. Na jitehe judeus'ġa hugwi Tupana'ga pohiri judeus'ġarūive'ġa toko ġa py'rovo javo,” pe'ji po pe. “Ore judeus'ġarūiva'ero orepyry hete ġa hohe a'ero,” pe'ji tehe po pe ji ve. ²⁰⁻²¹ Ndapekwahavihī. Tupana'ga opohi tuhē ġa hugwi ġa jikoge'ymame ga rehe. A'ero pejikoga ġwaramo ga rehe ga pe mongoi ojiheva'ero. Tapenhimbohetehe reki a'ea rehe. Nhande tihakāvondo oliveira hugwi hakā ite'varuhurame. Na jitehe Tupana'ga pohiri judeus'ġa hugwi ojiheve'ġa hugwi ġa te'varuhurame ġa jikoge'ymame ojihe. Opohi ga ġa hugwi. A'ero kaitu po ti ga pohiri pe hugwi no pe jikoge'yma'javame ga rehe nehē. Pekyhyji ti gapohira hugwi a'ero. Tapejikoge'ymuhūi ti ga rehe a'ero.

²² Pehepia pe Tupana'ga reaporogita. Ga pyry hete. Emo ga ombohahy ġa pe ġa jikoge'ymame ojihe. Pe me reki ga pyry pe ndekoro ġwaramo garemimombyryva rupi jipi. Ahaname po ti ga pohiri pe hugwi nehē no. ²³ Judeus'ġa jikoge'ymbigame po ti Tupana'ga ġa mongoa'javi ojiheva'ero imombyryva'java ġa pe nehē no. A'ereki a'ea nonhimimi Tupana'ga pe.

²⁴ Nahā a'ero. Nhande tihakāvondo ka'gwyripeva'ea hugwi hakā mondovo imbojoapya ojipea rehe oliveira rehe. A'ero ko pyry ka'gwyripeva'ea rakā pe. Judeus'ġarūiva'ero ko pe ka'gwyripeva'ea rakā ja. Pejikogame Tupana'ga rehe pyry pe me a'ero. Ymya pe ndapejikogi ga rehe judeus'ġarūiva'ero ġwaramo. Aġwamo reki pyry pe me pejikoga ġwaramo ga rehe judeus'ġa nemboypya javijitehe. A'ero Tupana'ga imombyryvi pe me. Po pe me ga imombyryvi koji'i tehe po ti ga imombyryvi judeus'ġa pe nehē ġa jikogame ga rehe nehē. A'ereki judeus'ġa ko oliveira rakā ja. Po hakāvondogirē oliveira hugwi nhande imondopotara'javi akoja imbojoapypota oliveira rehe jitehe a'ea ko nonhimimi. A'ereki oliveira rakā tuhē nhande timondoa'ja oliveira rehe. Na jitehe judeus'ġa jikogame Tupana'ga rehe po ti nonhimimi tuhē ga pe ga ġa mongoa'javame ojiheva'ero imombyryva'javame ġa pe nehē.

Tupana'ga omombyry ġa pe nhaporemō

²⁵ Nhiirū, tamombe'u mbatera pe me kiro tapekwaha ti javo. Ymya ko nhande ndikwahavi nanongara. Aġwamo reki Tupana'ga ikwahavukari nhande ve. Tamombe'u a'ea kiro pe me tape'ea'javyme ti: “Tupana'ga po ti

nomombyryva'javi israelitas'ga pe nehē. Nhande ve jate ga omombyry kiro.” Tapenhimbohetei a'ea javo tehe nehē. Nahã ti ji imombe'ui pe me a'ero. He'yjuhu ko ga kiro novĩa – kiroki ga noangarihu ojikopotare'yma Cristo'ga rehe novĩa. Judeus'garũive'ga ki a'e te ojikojiko Cristo'ga rehe kiro. Ogwyri pe nhaporemo po ti ga ojiko na'ē ga rehe nehē. ²⁶ Nahã po ti israelitas'ga jikojikogi Cristo'ga rehe nehē no. A'ero po ti Tupana'ga ga mongopavi ojiheva'ero nehē. Ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i no:

“Nhanembopiro'yhara'ga po ti uhu nehē.

Judeus'ga cidade hugwi Sião hugwi po ti ga ruri nehē,” e'i.

“A'ero po ti ga imombori Jacóva'ea rymymino'ga ndekote'varuhua judeus'ga ndekote'varuhua ga hugwi nehē,” e'i ikwatijara.

²⁷ Igwete i'ei Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo:

“Imomborame gāndekote'varuhua ga hugwi po ti ji rekoi ji'ea rupi katu nehē,” e'i ikwatijara Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo.

²⁸ Judeus'ga ndogweroviari aḡwamo Tupana'ga remimombe'ua Cristo'ga mombe'ua. Nurã Tupana'ga nhimonha'ngai ga ndehe tambojiko ti judeus'garũive'ga jijihe a'ero javo. A'ea ko pyry reki pe me a'ero. Emo Tupana'ga oko hete judeus'ga ndehe no. A'ereki ymya ga omo'emo'ē ganemboypya ojive hako. “Pe po ti jireheva'ero nehē,” ei ga ahe ve hako. ²⁹ “Opomo'ē ji jijive. Tamombyry ti ji pe me nehē,” ei Tupana'ga hako. O'erame a'ea ga ndogwerojijyi gweaporoḡita. Omo'ē tuhē ga ga ojive a'ero. Omombyry tuhē ga ga pe no. ³⁰ Ymya pe napehendukatui Tupana'ga nhi'iga judeus'garũiva'ero. Emo Tupana'ga pe porogwety aḡwamo judeus'ga hendukatue'yma ḡwaramo. ³¹ Na jitehe judeus'ga nohendukatui Tupana'ga nhi'iga aḡwamo. Emo po ti Tupana'ga ga porogwety nehē no pe porogwetyga ḡwaramo. ³² Yvyakotyve'ga ndekote'varuhupava ḡwaramo Tupana'ga nohenduvukari ga pe onhi'iga taporogwety ti ji ga nhaporemo nehē javo.

Timbohete ti Tupana'ga

³³ Tupana'ga pyry hete tuhē imbuhua pyryva'ea nhande ve.

Heaporoḡita katu hete ga mbatera rehe.

Okwaha pa hete tuhē ga.

Nhande ndikwahavi tuhē Tupana'ga reaporoḡita.

“Onhimi hete nhande ve,” xa'e nhande jupe.

³⁴ Tupana'ga mombe'uhava e'i no:

“Ndikwahahavi Tupana'ga reaporoḡita,” e'i.

“Nimoḡitahavi ga

nahanahã po nde rekoi hamo jave'yma ga pe,” e'i.

³⁵ “Nimondohavi ga pe

tokwepy ti ga javo,” e'i ikwatijara.

³⁶ A'ereki Tupana'ga oapo pa mbatera.

Ga gwereko katu pa mbatera no.

Gwereko ga mbatera

tanhimbohete ti nhirembiapoa nhaporemo javo.

Timbohete ti Tupana'ga avuirama a'ero. Amém.

12

Penhikwava'ē ti Tupana'ga pe pejikokatuavo

¹ Nhiirũ, Tupana'ga nhande porogwety hete. Nurã ji ehetei pe me: Nahã po pe ndekoi a'ero hamo. Penhikwava'ē hete ti Tupana'ga pe pejikokatuavo. A'ero po ti ga nhimohēhetei pe ndehe nehē. Nahã po pe Tupana'ga mbohetei gareheva'ero hamo penhikwava'eḡa ga pe pejikokatuavo hamo.

² Tapembopogwei ti ġa – kiroki ġa oko Tupana'ga remimbotare'yma rehe. Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ore mboheaporoġitapyahue'ymi ti,” pe'ji ti ga pe. Pendeaporoġitapyahurame po ti pe ikwahavi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Gareimimbotarimova'ea ko nahā: kiroki pyry hete, kiroki a'ea rehe Tupana'ga onhimohē, kiroki ndogwerekoi a'ea hoheva'ea pyryvamo – a'ea ko Tupana'ga remimbotarimova'ea.

³ Tupana'ga omombyry ji ve onhimoirūka. Nurā ji ei pe me nhaporemo: Tapenhimboheteuhui ti. Pe napenani ti pejeaporoġita katu pejapyakakatuavo pejihe Tupana'ga pe mbojikoga ġwaramo ojihe.

⁴ Tamombe'u ti kiro pe me jira'oa tapekwaha ti ojo'java'ea. Jira'oa ko ojipeji. He'yi reki jira'oareheva'ea onhimongyavo jijurua, jireakwara, jipoa no. Ojoatyatyvi reki jira'oareheva'ea ikarakatuhava. Jiapyakwara pyvō ji ahendu. Jijurua pyvō ji nahenduvi. A'ea pyvō ji nhi'īgi. Jipoa pyvō ji ipyhygi. Jira'oa ojipejiva'ea reki. Emo gwereko paravuhu jira'oareheva'ea. Ojoatyatyvi ikarakatuhava a'ero. ⁵ Na jitehe jira'oareheva'ea'java'ero ko nhande nhimongyi Cristo'gareheva'ero nhandekovo. Emo nhande nhaporemo ko jira'oa'java'ero ojipejiva'ea'java'ero nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi. A'ero nhande nhaporemo nhande nhomoiruamo. ⁶ Ojoatyatyvi reki nhandekarakatuhava. A'ereki ojoatyviva'ea Tupana'ga ombuhuruka nhande ve nhandekarakatuhava ga imombyryvame nhande ve.

Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka imombe'gwovouka onhi'īga, timombe'u hete po ti nhande hamo ga nhande mbojikogame ojihe hamo. ⁷ Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ojiheve'ġa pokogauka, tipoko po ti nhande ġa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ġa mbo'eavouka, timbo'e po ti nhande ġa Tupana'ga mombe'ua rehe a'ero hamo. ⁸ Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ġa mbohoryvuka, timbohory po ti nhande ġa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka imoma'eamo mbatera ojipe'ġa pe, tima'eġatu po ti nhande ġa pe a'ero hamo tipoko ti ġa javo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka nhande mongovouka ġanduvihavamo, timondomondo katu po ti nhande ġa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ġa porogwetygauka, tiporogwety po ti nhande ġa nhanderoryryvamo a'ero hamo.

⁹ Pe'ara tehe rūi toarō ġa. Pearō hete tuhē ti ġa. Tapekoi ti aherekote'varuhua rehe. Ahepyryva rehe ti peko. ¹⁰ Penhoarōarō hete ti a'ero. A'ereki pe penhomoirūirū Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Penhombohete ti nde ko ji hohe javo ojohupe. ¹¹ Pejirokwa ti mbatera rehe pejivevugwee'yma. Penhimbatepota ti pepy'a pe. A'ereki nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe pe peko. ¹² Peho po ti pe pejikovo Tupana'ga pyri avuirama nehē. A'ea mboha'uva ġwaramo ti pejoryjory. Penhimomirana ti ġa imbohahyrame pe me. Penhi'ige'ymi ti Tupana'ga pe. ¹³ Pema'ema'ē ti penhimbatera Cristo'gareheve'ġa pe ġa herekoe'ymame. Cristo'gareheve'ġa nduġandurame pejipyteri pe pembuhuruka ti ġa penhonga pe jipi ġa nderekokatuavo.

¹⁴ Pearōe'ŷve'ġa imbohahyrame pe me penhi'ī ti Tupana'ga pe tomombyry ti ga ġa pe javo. Na tuhē ti pemombyryvuka ġa pe ġa imbohahyrame pe me. Tape'euhui ti Tupana'ga pe tombote'varuhu ti ga ġa pe javo. Tape'euhui ti a'ea ga pe ġa ndehe. ¹⁵ Ojipe'ġa ndoryndoryvame ti pejoryjory ġa pavēi. Ga jehe'orame ti ġa pavēi pejehe'o no. ¹⁶ Peko ti pejogwehegwehe. Pejihe jate rūi ti peko. Okoteheve'ġa ndehe ti peko ġa pokoga. Tape'euhui ti: “Akwaha pa ji mbatera.” A'ea ti tape'euhui pejive.

¹⁷ Ojipe'ga imbote'varuhurame pe me tapembote'varuhui ti ga pe pejipyge'yama ga rehe. Ojipe'ga epavame: “Nahanahã aherekokatua”, nahã ti peko katu a'ero. ¹⁸ Pejirokwa hete ti ojipe'ga nderekokatupava. ¹⁹ Nhiirũ, tapejipygi ti ojipe'ga ndehe. Na ti Tupana'ga pe ndepygi ġa ndehe nehẽ imbohahyavo ġa pe nehẽ. A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'igã mombe'gwovo. “Jihi po ti ġa ndepy ġa ndehe nehẽ

– kiroki ġa imbohahy ojipe'ga pe,” ei ga.

“Jihi po ti ambohahyuka ġa pe a'ero nehẽ,” ei nhandepojoykaharete'ga, ei ikwatijara.

²⁰ Nahã ti peko a'ero ikwatijara hendukatuavo. A'ereki ikwatijara e'i:

“Po ty'ara pearõe'yve'ġa jukai

pemondo ti mbatera ġa pe to'u ti ġa javo.

Po ġa ygweiramo

pemondo ti yhya ġa pe toy'u ġa.

Pe ġa nderekokaturame

po ti ġa ndipoyjayjari okote'varuhuagwera rehe nehẽ,” e'i ikwatijara hako.

²¹ Ga ndekote'varuhurame pe me tapekote'varuhui ti ġa pe pejipyge'yama ġa ndehe. Peko katu ti ġa pe a'ero ġandekote'varuhua hugwi ġa mbopohiruka.

13

Pehendu katu ti penduvihava'ga

¹ Pe me nhaporemo ji ei: Pehendu katu ti penduvihava'ga. A'ereki Tupana'ga omongo ġa penduvihavamo. Po Tupana'ga nomongoi nhanderuvihava'ga nhande ve, a'ero po nianderuvihavi a'ero hamo. ² Penduvihava'ga nendukatue'ymame pe napehendukatui Tupana'ga nhi'igã a'ero. A'ereki gaha omongo ġa penduvihavamo. Penduvihava'ga nendukatue'ymame po ti pe ikwahavi hahya nehẽ. ³ Pe ndekokaturame pe ndapekyhyji penduvihava'ga hugwi. Emo pe ndekote'varuhurame pe pekyhyji ġa hugwi a'ero. Pekihyjipotare'ymame penduvihava'ga hugwi peko katu tuhẽ ti. A'ero po ti ga pe mboheteri nehẽ. ⁴ A'ereki Tupana'ga omongo ga pe pokogauka. Emo pe ndekote'varuhurame pekyhyji ti ga hugwi a'ero. A'ereki ga okwaha imbohahyavo ahe ve. A'ereki Tupana'ga omongo ga tombohahy ti ġa okote'varuhuve'ga pe javo. ⁵ Nurã ti pehendu katu penduvihava'ga a'ero tombohahyukaryme ti Tupana'ga nhande ve javo. Pe pekwaha pejiyvyteri pe no. “Po ahe ġwendu katu ġa hamo,” pe'e tuhẽ pe pejiyvyteri pe. Nurã ti pehendu katu penduvihava'ga.

⁶ Na jitehe po pe imondoï itambere'ia ġa pe hamo ġa imono'oġukarame. A'ereki Tupana'ga ġa mondouka pe pyri ġa mboporavykyavo tohepia katu ti ġa ġa javo. ⁷ Nurã ti pemondo katu itambere'ia ġa pe ġa imono'oġukarame. Pemondo ti pejeaporoġita imohina penduvihava'ga ndehe.

Pejogwereko katu ti

⁸ Nahã po pe peko hamo: Pemondo pa ti ikwepykava ojipe'ga pe te'iyme ti ġa pe me a'ero: “Napembuhurihu pe ore ve.” Nahã po pe peko hamo no: Peko katu hete ti pejogwehe pejogwerekokatuavo avuirama. Kiroki ġa oko ojipe'ga ndehe – ġa ko ġwendu katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. ⁹ A'ereki aheremimbo'eagwera e'i:

“Taperekoi ti ojipe'ga nembireko'ga.

Tapejukai ti ojipe'ga,” e'i.

“Tapemimuhũ ti ojipe'ga mbatera.

Tapepotarahivuhui ti ojipe'ga mbatera,” e'i aheremimbo'eagwera.

Aheremimbo'eagwera nhaporemo reki e'i:

“Erenhiarõ hete nde.

Na jitehe ti earõ hete ejikotyve'ga,” e'i aheremimbo'eagwera ikwatijara. ¹⁰ A'ereki ga ndehe nhande rekorame nhande nimbote'varuhui ga pe. Nahã reki nhande hendukatupavi aheremimbo'eagwera a'ero nhande rekorame ga ndehe.

¹¹ Pejirokwa ti a'ea rehe Jesus Cristo'ga jivyhava imboha'uva gwaramo. A'ereki agwamo ira'agwe hĩ gajivyhava. Ymya nhandejikogypyrame Cristo'ga rehe nhande ei: “Kotihĩ po ti Jesus'ga jivyri nehẽ.” Agwamo kaitu ira'agwe gajivyhava. Pejirokwa tuhẽ ti a'ero. Ojivyrame po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nehẽ.

¹² Tamombe'u ti ojo'java'ea pe me a'ero. Ypytunahiva ko ite'varuhu nhande ve. Ypytuna javijitehe agwamova'ea ko ite'varuhu. Ko'ema reki ikatu nhande ve. Ko'ema javijitehe po ti ikaturamo aerẽva'ea nehẽ. Cristo'ga jivyrirẽ po ti ikatuheteramo nehẽ. Momina gwerĩ kiro agwamova'ea ypytuna'java'ea nhande hugwi. Nurã ti xako te'varuhu pi a'ero. Ko'egwerĩa ja ko Cristo'ga ojivy gwerĩ. Nurã ti xako katu ga'java'ero. ¹³ Kojahua rupi ahe oko katu tohepia ti ga jirekokatua javo. Kojahuarupive'ga javijitehe ti xako katu no. Tape'upe'ui ti ahemboheagwryva'ea kağwitiğa pejeagwryve'ymamo. Taperekoi ti ojipe'ga nembireko'ga. Peakwaha ti. Tapejogwayvaruhui ti. Tapenhimyrõi ti ojipe'ga ndehe. ¹⁴ Penhimongo ti Jesus Cristo'ga ja ga pavẽi pejikovo. Tapembopogwei ti pejeaporoğitate'varuhua rehe penhimimbota-rimova'ea rehe.

14

Tape'ete'varuhui ti penhiirũ'ga pe

¹ Kiroki ga ndokwahakatui ve Cristo'ga nhi'iğa ojikogame ga rehe – peko ti ga ndehe ga mbuhuruka pejiptyteri pe. Emo tapenhi'igayvari ti ga. ² A'ereki jara'ga e'i: “Pyry Tupana'ga pe ahe i'upavame mbatera.” Jara'ga ki a'e te – kiroki ga ndokwahakatui ve Cristo'ga nhi'iğa – gahã e'i: “Ndapyryvi Tupana'ga pe ahe i'uuhui mbiara.” ³ Kiroki ga o'u pa mbatera – togwerekomemuayme ti ga jara'ga ga mbiara ue'ymame. Mbiara ue'ỹve'ga na jitehe te'iuhuyme ti jara'ga pe pe'u paravuhu pe mbatera javo. A'ereki Tupana'ga e'i mbatera upave'ga pe: “Ga ko jireheve'ga.” ⁴ Tape'ei ti ga pe: “Peko te'varuhu pe.” A'ereki ga pendeheve'ga rũi. Ganduvihava'ga po ti e'i ga pe. Ga ndekokaturame po ti ga ei pepyry pe javo. Ga ndekote'varuhurame po ti ga ei peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga po ti e'i tuhẽ ojiheve'ga pe: “Peko katu pe.” A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mongo katu ga nderekovo.

⁵ Jara'ga e'i: “Kiroğwe ko dia huvihavuhua ojipea hohe,” ei ga. Jara'ga ki a'e te e'i: “Na rũi. Ndojoavyavyi a,” ei ga. Nahã ji ei pe me a'ero. Pehe po pekwaha hete pejiptyteri pe hamo. ⁶ Kiroki ga e'i diaruvihavuhua pe – ga e'i: “A'ea rupi timbohete Tupana'ga.” Kiroki ga o'u mbiara jipi – ga o'u timbohete ti Tupana'ga javo no. A'ereki ga e'i Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde imbuhuruka mbiara ore ve.” Kiroki ga ndo'ui mbiara – ga ndo'ui a'ea timbohete Tupana'ga javo. Ojipea i'urame ga ei Tupana'ga pe a'ero: “Ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve.” ⁷ Nhanemanoe'ymame nhande ndia'ei: Xako ti nhande nhaneremimbotarimova'ea rehe. Nhanemanorame na jitehe nhande ndia'ei a'ea. ⁸ Nhanemanoe'ymame nhande ei: Xako ti nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe. Nhanemanorame a'ea jitehe nhande ei. Nhande ko nhandepojykaharete'gareheva'ea a'ero nhanemanoe'ymame nhanemanorame no. ⁹ A'ereki Cristo'ga okwera omanoa hugwi

tako ti ji ġapojkaharetero javo omanoe'ỹve'ġa pojkaharetero omanove'ġa pojkaharetero no.

¹⁰ Oro pe mbiara ue'ỹva'ero, maraname pe euhui penhirũ'ġa pe Tupana'gareheve'ġa pe peko te'varuhu pe javo? Oro pe no mbatera upava'ero, maraname pe penhiirũ'ġa nderekomemui naerũ? A'ereki Tupana'ga jate okwaha javo a'ea pe. Nhande ve nhaporemō po ti ga e'ie'i nhandereaporoġita pe nehẽ. ¹¹ A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga e'i:

‘Ga naġanani po ti ji mbohetei nehẽ
ndepiry hete nde javo.

E'i pa po ti ġa ji ve nehẽ

nde ko Tupanetero javo ji ve nehẽ, ei ga.

‘A'iti tuhẽ, a'e ji pe me, ei Tupana'ga, ei ikwatijara.

¹² Nhande nhaporemō po ti imombe'ui nhandereaporoġita Tupana'ga pe a'ero nehẽ.

Tapembote'varuhui penhiirũ'ġa

¹³ Tape'jia'javuhui ti ojohupepe peko te'varuhu pe javo. Nahã po pe'ji hamo: “Xakote'varuhuyme ti timbote'varuhuyme nhaneirũ'ġa nehẽ,” pe'ji po pe hamo. ¹⁴ Mbatera nhaporemō pyry reki. Pyry nhande i'ui mbiara a'ero. A'ea tuhẽ Jesus'ga okwahavuka hete ji ve okovo ji pavẽi. Po ojipe'ġa japyakai mbiara rehe ite'varuhu ahe i'ui javo novĩa, a'ero po ġa pe ite'varuhu tuhẽ ġa i'urame. ¹⁵ Po ti ġa hepiagi pe i'urame ġwia, a'ero po ti ġapy'a rekotehei pe ndehe nehẽ. Po ti pe ġapy'a mongotehei i'gwovo ġwaramo, a'ero po ti pe ndaperekokatui ġa okoe'yma ġa ndehe. Tapembote'varuhui ti nanongara'ġa a'ero mbiara gwove'ỹ ga pyri. A'ereki Cristo'ga omano ġa ndepyga. ¹⁶ Pe'ji po pe pejohupe: “Nahanahã xako. A'ereki a'ea ko pyry nhande ve,” pe'ji po pe novĩa. Emo ojipe'ġa erame ite'varuhu nanongara pe, a'ea rehe ti tapekoi a'ero te'ite'varuhuyme ti ġa javo. ¹⁷ Tupana'gareheva'ero nhande ndia'ei: “Gwiġwia ti ti'uyme. Ġwia ti ti'u.” Ndia'ei ko nhande nanongara pe. “Xako katu ti. Xajogwerekō katu ti no,” xa'e nhande. “Tianderoryrory ti. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mbohory jipi,” xa'e nhande. ¹⁸ Nahã nhande reko-rame Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga nhimohemi nhande rehe. Ojipe'ġa e'i nhande ve no: “Pepyry hete pe pejikokatuavo.”

¹⁹ Nurã ti xajirokwa nhandejogwerekokatuvavo nhanenhombójikoheteavo Cristo'ga rehe nehẽ. ²⁰ Pyry nhande i'upavi mbatera novĩa. Emo ite'varuhu nhande mbatera ui ġa pyri – kiroki ġa e'i: “Ite'varuhu ahe i'urame ġwihã.” I'urame po nhande ġa mbote'varuhui a'ero. Tapembote'varuhui ti nanongara'ġa Tupana'gareheve'ġa a'ero ġwia ue'yma ġa pyri. ²¹ Kiro pyry nhande ndi'ui mbiara nanongara'ġa pyri a'ero. Pyry nhande ndi'ui vinho ġa pyri ġa erame ite'varuhu jupe. Ojipea pe ġa erame ite'varuhu jupe no pyry nhande pohiri jugwi nhande rekorame ġa pyri timbote'varuhuyme ti nhaneirũ'ġa javo.

²² Penembiroviara ti tapemombe'uuhui ojipe'ġa pe a'ero. Pekwaha ti a'ea Tupana'ga pavẽi jate. Pe'ji po pe: “Pyry po ti ji rekoi nahanahã nehẽ,” pe'ji po pe. Nahã pejikorame po pe ndoryvamo a'ero peji'ee'ymame pejiyvyteri pe nehẽ: “Ndapyryvi reki nahã ji rekorame.” ²³ Po ġa e'i: “Mara'ngu po pyryvamo ji mbiara i'ui?” Nanongara'ġa i'urame Tupana'ga e'i ite'varuhu ġa pe. A'ereki ġa nde'i: “Ajiko ji Jesus'ga rehe. Nurã ko pyry ji i'ui.” A'ea ġa nde'i. Oko te'varuhu reki ġa a'ero o'ee'ymame: “Pyry ji rekoi nahã Cristo'gareheva'ero.”

15

Timbohory ti ojipe'ga

¹ Nhandejikokaturame Cristo'ga rehe tipoko po nhande jara'ga hamo – kiroki ga ndokwahakatui ve ojikoga Cristo'ga rehe. Xakoyme ti nhande nhanderemimbotarimova'ea rehe jate nhanenhimbohoryva. ² Nhaneirũ'ga po nhande ga mbohory hamo tapyry ti ga pe javo. A'ero po ti ga jikokatu Cristo'ga rehe nehẽ no. ³ A'ereki Cristo'ga vehevi nonhimbohoryvi no. Ikwatijara omombe'u Cristo'ga ga nhi'igame Tupana'ga pe. “‘Ga ete'varuhurame nde ve gandekote'varuhua ji kwai,' ei ga,” e'i ikwatijara. ⁴ Tupana'ga okwatijarukaruka ahe ve hako penembikwatijara nhaporemo ti tombo'embo'e aerẽve'ga javo hako. Aherembikwatijara nhande mbo'embo'e a'ero nhande monhimomiranama. A'ea nhande mbo'e nhande mbohoryva no. A'ero nhande ei: A'iti tuhẽ po ti pyryvamo nhande ve nehẽ.

⁵ Tupana'ga tuhẽ nhande monhimomirana jipi. Gaha nhande mbohory no. Tombojo'jajo'ja ti ga pendeaporoğita a'ero pe mbojogwerekokatuavo Jesus Cristo'ga rupi pe horame. ⁶ Pejikyoty'aro gwaramo po ti pe Tupana'ga mbohetei a'ero nehẽ nhandepojoykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga.

Judeus'garũive'ga ombohete Tupana'ga

⁷ Peko hete ti ojogwehe. A'ereki Cristo'ga oko hete pe ndehe. Pe ndekorame ojogwehe po ti ojipe'ga ei nehẽ: “Tupana'ga ko pyry hete. A'ereki gareheve'ga oko hete ojogwehe,” e po ti ga Tupana'ga mboheteavo nehẽ. ⁸ Kiro ji ei pe me: Cristo'ga uhu yvya koty imombyryva judeus'ga pe raikwehe. A'ereki Tupana'ga e'i judeus'ga namonhava'ea pe hako: “Tamondo ti Cristo'ga pe pyry tomombyry ti ga pe me javo,” ei Tupana'ga hako. Nurã Cristo'ga ruri a'ero tanhi'ipo'ru ti Tupana'ga javo. Igwete ga ei: “A'ero po ti ga ei nehẽ: ‘Tupana'ga nopiriani gwembi'ea jipi,' e po ti ga nehẽ,” ei Cristo'ga raikwehe. ⁹ Cristo'ga uhu imombyryva judeus'ga pe judeus'garũive'ga ti tombohete Tupana'ga javo no. “Tombohete ti ga ga oporogwetyga rehe,” ei ga. Aherembikwatijara e'i no. A'ereki omombe'u Cristo'ga nhi'iga Tupana'ga pe hako.

“Judeus'garũive'ga pyteri pe po ti ji ei nehẽ
ndepyry hete nde javo.

Orombohete po ti ji nhinhimby'yita nde ve nehẽ,” e'i ikwatijara Cristo'ga
nhi'iga mombe'gwovo hako.

¹⁰ Ojipeva'ea rembikwatijara e'i no:

“Judeus'garũiva'ero ti pejoryjory Tupana'ga remimo'ehara'ga pavẽi judeus'ga
pavẽi,” e'i aherembikwatijara.

¹¹ Ojipeva'ea rembikwatijara e'i no:

“Judeus'garũiva'ero ti pembohete nhandepojoykaharete'ga.
Ojipendyhyga'ga nhaporemo ti tombohete ga,” e'i aherembikwatijara.

¹² Isaíasva'ea okwatija Cristo'ga mombe'ujipeavo no hako.

“Jesséva'ea rymymino'ga po ti ojihu vvyakotyva'ero nehẽ.

Judeus'garũive'ga nduvihavamo po ti ga rekoi nehẽ.

‘Gaha po ti nhande reroho yvagi pe nehẽ,’ e po ti judeus'garũive'ga nehẽ,” ei
ahe ikwatija hako.

¹³ Tupana'ga pe mbo'e penderohoağwama rehe no. Ga po ti tapembohory
hete inoğatuavo pepy'a nehẽ. A'ereki pe pejiko ga rehe. Igwaigwavete po ti
Tupana'ga ra'uva pe mbo'embo'ei. A'ero po ti pe ei nehẽ: “Uhu tuhẽ po ti ga
nhande rerogwovo yvagi pe nehẽ,” pe'e po ti pe nehẽ.

Paulova'ea poravykyagwera judeus'garũiva'ea pe

¹⁴Nhiirũ, jihu ko opokwaha hete. Pepyry hete pe. Pekwaha hete pe mbatera no. Penhomogita kwaha pe no. ¹⁵Emo ji akwatijaruka pe me tapekwahava'ja ti mbatera javo. Namombe'unhimimi ji imondovouka pe me a'ero. A'ereki Tupana'ga omombyry ji ve. ¹⁶Ga ji mboporavyky Jesus Cristo'ga pe judeus'garũive'ga pokoguka ji ve. Ikwava'ehara'ga omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iga judeus'ga pe. Na jitehe ji imombe'umbe'ui kiro Tupana'ga remimombe'upyryva judeus'garũive'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. Amombe'u ji ga pe takwava'ẽ ti ji ga Tupana'ga pe javo. Ga ndehe po ti Tupana'ga nhimohẽhetei nehẽ Tupana'ga ra'uva ga mombyryvame nehẽ.

¹⁷Jesus Cristo'ga okovo gwaramo ji pavẽi jiroryrory hete ji jiporavykyrame Tupana'ga pe. ¹⁸Amombe'u po ti ji pe me jiporavykyagwera. Emo Cristo'ga remimboporavykyagwera jate po ti ji imombe'ui pe me nehẽ. A'ea ji namombe'unhimimi. A'ereki Cristo'ga ji poko hete ji mboporavykyavo Tupana'ga pe. A'ero ji imombe'ui Tupana'ga nhi'iga judeus'garũive'ga pe tohendu katu ti ga javo. Amombe'umbe'u ji ga pe. Ako katu ji gapyteri pe no. ¹⁹Tupana'ga ra'uva ombuhu opopoakara ji ve. A'ero ji hep-iukari ga pe ahemonhimomby'aheteve'ea. Nurã ga hendukatui Tupana'ga nhi'iga. Amombe'umbe'u ji Tupana'ga remimombe'ua ga pe a'ero Cristo'ga mombe'gwovo. Jerusalém me na'ẽ ji ga mombe'ui ga pe. Pea hugwi ji hoi a'ero pea rupi. Ambojoapiapi ji jigwovo cidades pe ga mombe'gwovo ga pe. Aerẽ ji hoi Ilíriapeve'ga gwyri pe no. ²⁰A'ereki ji ajirokwa Cristo'ga mombe'gwovo ga pe pevo – perope ga nohenduvi ve Cristo'ga mombe'ua. Jihu ndahoi Cristo'ga mombe'gwovo ga pyri – perope ojipe'ga omombe'u jipe Cristo'ga ga pe. Nanongara'ga ji nambo'ei jipi. ²¹Ikwatijara e'i no: “Ojipe'ga nomombe'ui ve ga ga pe.

Emo po ti ga okwaha tuhẽ ga nehẽ.

Kiroki ga nohenduvi ve

– okwaha po ti ga ga nehẽ,” e'i ikwatijara.

Paulova'ea oho pota Romapeve'ea pyri

²²Ymyagwera jate ji hopotarahivamo pe pyri novĩa. Emo ji ahoaho ojipe'ga pyri. A'ero tehe ji ndahoi ve pe pyri. ²³⁻²⁴Agwamo reki ji amombe'u pa Cristo'ga avove'ga pe. A'ero po ti ji hoi Espanhapeve'ga gwyri pe. Ji kwavame po ti ji pytai pe ndepiaga nehẽ. A'ereki ymyahũ ji porepiapotaramo pe ndehe. Apytaahi'vi po ti ji pe pyri nehẽ jiroryroryvamo pe ndehe nehẽ. A'ero po ti pe ji pokogi nehẽ ji mondovouka pea rupi nehẽ.

²⁵Kirogwe po ti ji hoi na'ẽ Jerusalém me tapoko ti Cristo'gareheve'ga pevo. ²⁶A'ereki ga pe Macedõniapeve'ga gwyriveve'ga Cristo'gareheve'ga omono'ono'õ itambere'ia. Na jitehe Gréciapeve'ga gwyriveve'ga omono'ono'õ itambere'ia ga pe. “Timondouka ti itambere'ia Jerusalém me Cristo'gareheve'ga pe imbatere'yve'ga pe,” ei ga ojohupe. Ganemimbuhura po ti ji herohoi kiro heja ga pe a'ero nehẽ. ²⁷Gwemimbotarimo tehe ga omondouka imombyryva Jerusalémmeve'ga pe judeus'ga pe. “Timondouka po nhande mbatera ga pe hamo,” ei ga raikwehe. A'iti tuhẽ. A'ereki judeus'ga ojikwe omombyry ga pe judeus'garũive'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo ga pe. Igwete ga jikogi Cristo'ga rehe raikwehe Macedõniapeve'ga Gréciapeve'ga no. Kiro pyryvamo ga imondoukari ombatera judeus'ga pe ikwepyga a'ero. A'ereki judeus'ga pyryvipe ga pe Cristo'ga mombe'gwovo ga pe. ²⁸Kiro po ti ji herohoi ganemimbuhura itambere'ia heja Jerusalémmeve'ga pe a'ero nehẽ. Hejapavame po ti ji hona'ẽi pe pyri pe ndepiaga nehẽ jhorame Espanhapeve'ga gwyri pe nehẽ. ²⁹Cristo'ga omombyry hete ji ve. Ji horame pe pyri po ti ga imombyryhetei pe me nehẽ no. A'ea ji akwaha hete.

³⁰ Nhiirũ, xajiko nhande nhandepojy kaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. Nhandejopy'a ja nhande no. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mongoi nhandejopy'a ja. Nurã ji ehetei pe me a'ero: Ji ja ti penhi'ĩ hete Tupana'ga pe ji repyga. ³¹ Nahã ti pe'ji ga pe: “Apĩ, ea'ngu ti Paulo'ga ga horame Judéapeve'ğa gwyri pe tojukayme ti ға ga pevo. A'ereki ға ndojikogi Cristo'ga rehe,” pe'ji ti ga pe. “Kiro po ti Paulo'ga herohoi judeus'ғarũive'ğa itambere'ia Cristo'gareheve'ğa pe judeus'ға pe Jerusalém me nehẽ. Ga herohorame ға pe embohoryory ti ға judeus'ғarũive'ğa itambere'ia rehe topyhy ti ға Paulo'ga hugwi javoji,” pe'ji ti Tupana'ga pe ji repyga, a'e hete ji pe me. ³² A'ero po ti ji roryheteramo ji horame pe pyri nehẽ Tupana'ga ji mondoukarama pe pyri nehẽ. A'ero po ti pe ji mbohoryhetei nehẽ no. ³³ Tupana'ga onogatue'yimi nhandepy'a. Tapendereko katu pa ti ga a'ero nehẽ. Na tuhẽ.

16

Paulova'ea omondouka onhi'iga gwembikwahava'ea pe

¹ Tamombe'u ti pe me Febehẽa nhaneirũhẽa. Hẽa ko Jesus'gareheve'ға ndepiakatuhara'ға pokoharamo oko cidade de Cencreia pe. Pyry hete ko hẽa. ² Hẽa rurame pe pyri pembuhu ti hẽa penhonga pe pejikokatuavo hẽa pe. A'ereki hẽa ojiko hete nhandepojy kaharete'ga rehe. Nanongara'ға po nhande timbuhuruka tuhẽ nhande pyri hamo nhande Cristo'gareheva'ero ғwaramo hamo. Hẽa herekoe'yname mbatera pemondomondo ti hẽa pe a'ero. A'ereki hẽa jitehe opokopoko jara'ға jipi. Hẽa ji poko ikwehe no. Nurã ti pepoko hẽa imondovo hẽa pe mbatera nehẽ.

³ Tamondouka ji nhinhi'iga Priscilahẽa pe hẽarembireko'ga pe no Áquila'ga pe. Ga oporavyky ji pavẽi Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe. ⁴ Ji repyga ға omano gwerevi onhia'ngue'yima ikwehe tomanoyme ti Paulo'ga javo ikwehe. A'e ji ға pe kiro: “Pepyry hete pe.” Judeus'ғarũive'ға na jitehe e'i - kiroki ға onhimono'õ jipi Cristo'gareheva'ero. Ga nhaporemõ e'i Áquila'ға pe: “Pepyry hete pe Paulo'ga a'nguavo.”

⁵ Tamondouka ji nhinhi'iga ға pe no - kiroki ға onhimono'õ Cristo'gareheva'ero Áquila'ға nonga pe.

Tamondouka ti nhinhi'iga Epêneto'ga pe no. Jipy'a ja hete ga. Ga na'ẽ ko ojiko Cristo'ga rehe Ásiapeve'ға gwyri pe ikwehe.

⁶ Tamondouka ji nhinhi'iga Mariahẽa pe. Hẽa oporavyky hete pe pokoga raikwehe.

⁷ Tamondouka ji nhinhi'iga Andrônico'ga pe Juniashẽa pe no. Ga ko jire'yja'ға judeus'ға. Orojogwereko ore cadeia pype ikwehe. Jijikoga renonde ға jikogi Cristo'ga rehe. Ga ko ojipe'ға hohe Cristo'ga moirũhara'ға pyteri pe.

⁸ Tamondouka ji nhinhi'iga Ampliato'ga pe no. Jipy'a ja hete ga Cristo'gareheva'ero.

⁹ Tamondouka ji nhinhi'iga Urbano'ga pe no. Nhande ja ga poravykyi tamombe'u ti Cristo'ga ға pe javo. Estáquis'ga pe ji imondoukari nhinhi'iga no. Jipy'a ja hete ga.

¹⁰ Tamondouka ji nhinhi'iga Apeles'ga pe no. Onhimomirana ga hahya pe opohire'yima Cristo'ga hugwi.

Tamondouka ji nhinhi'iga Aristóbulo'ga rongapypeve'ға pe no.

¹¹ Tamondouka ji nhinhi'iga Herodião'ga pe. Jire'yja'ga ko ga judeu'ga.

Tamondouka ji nhinhi'iga Narciso'ga rongapypeve'ға pe no - kiroki ға ojiko Cristo'ga rehe.

- 12 Tamondouka ji nhinhi'íga Trifenahêa pe no Trifosahêa pe no. Ga oporavyky hete nhandepojoykaharete'ga pe.
 Tamondouka ji nhinhi'íga Pérsidêhêa pe. Jipy'a ja hete hêa. Hêa oporavyky hete tuhê nhandepojoykaharete'ga pe no.
- 13 Tamondouka ji nhinhi'íga Rufo'ga pe. Ojipe'ga hohe ko ga pyry hete Cristo'gareheva'ero. Gayhêa pe ji imondoukari nhinhi'íga no. Jihya ja ko hêa ji rerekokaturô gwaramo.
- 14 Tamondouka ji nhinhi'íga Asíncrito'ga pe no Flegonte'ga pe no Hermes'ga pe Pátrobas'ga pe Hermas'ga pe ġapyrive'ga pe no nhaneirũ'ga.
- 15 Tamondouka ji nhinhi'íga Filólogo'ga pe Júliahêa pe no Nereu'ga pe garendyrahêa pe no Olimpas'ga pe no ġapyrive'ga pe nhaporemo no Cristo'gareheve'ga.
- 16 Penho'anhuvanhuvã ti penhoiruamo. Ojipendyhyga'ga nhaporemo – kiroki ġa onhimono'ô jipi Cristo'gareheva'ero – ġa omondouka onhi'íga pe me.

Mbapavamo Paulova'ea omoġita ahe

17 Nhiirũ, kiro ji ehetei pe me. Pehepia ti ġa pejipe'avo ġa hugwi – kiroki ġa ġa mbojogwayvayvaruka. “Pembo'eagwera ndapyryvi,” ei ġa. “Ore po ti pe mbo'e nehê,” ei ġa. Ganhi'íga rendukaturame po ahe ndojikokatua'javi Cristo'ga rehe a'ero. Pejipe'a ti ġa hugwi, a'e ji. 18 Nanongara'ga ndokoi nhandepojoykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Gwemimbotaruhua rehe ġa ndekoi. Onhi'íġatu tehe ġa ojipe'ga mboheteteheavo ġa moandyandyita – kiroki ġa nonhimombaragwahavi ġandekote'varuhuva'ea rehe. 19 Pehe reki pehendu katu Cristo'ga mombe'ua. Ojipe'ga nhaporemo okwaha penemiendukatua. Nurã ji roryryvamo pe ndehe. A'e ji pe me a'ero: Peko katu kwaha ti, a'e ji. Tapekote'varuhukwahavi ti, a'e ji pe me no.

20 Tupana'ga onoġatue'yimi nhandepy'a. Ga po ti kotihĩ omombi pe hugwi Satanás'ga popoakara anhaġa ruvihavuhu'ga popoakara nehê. Pe po ti Satanás'ga hoheramo a'ero nehê.

Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me.

21 Timóteo'ga – ga oporavyky ji pavêi – ga omondouka onhi'íga pe me. Na jitehe Lúcio'ga omondouka onhi'íga Jasão'ga pavêi Sosípatro'ga pavêi. Jire'yja'ga ko ġa judeus'ga.

22-24 Gaio'ga omondouka onhi'íga pe me no. Garonga pype ji ruvi kiro. Garonga pype jitehe Cristo'gareheve'ga onhimono'ono'ô jipi. Erasto'ga omondouka onhi'íga pe me no. Gaha gwereko katu itambere'ia cidadepeve'ga nduvihava'ga pe. Quarto'ga nhaneirũ'ga omondouka onhi'íga pe me no.

Ji ko Tércioramo. Jihy akwatija koha Paulo'ga repyga. Cristo'gareheva'ero ji amondouka nhinhi'íga pe me no.

Paulova'ea ombohete Tupana'ga

25 Timbohete ti Tupana'ga. Gaha pe mbojiko hete Cristo'ga rehe. A'ea pe ko ji ei jipi ji imombe'urame Tupana'ga remimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe. A'ea Tupana'ga okwahavuka yvyakotyve'ga pe aġwamo. Ymyagwera jate ga ndokwahavukari a'ea ahe ve. A'ero onhimi ahe ve. 26 Aġwamo ki a'e te ikwatijara okwahavuka pa nhande ve – kiroki ikwatijara Tupana'ga nhi'íga mombe'uharava'ea okwatija hako. A'ereki aġwamo Tupana'ga okoe'ymive'ga e'i: “Akwahavuka ji kiro ojipendyhyga'ga pe nhaporemo tojiko pa ti ġa Cristo'ga rehe ga rendukatuavo,” ei Tupana'ga.

²⁷ Tupana'ga jate okwaha hete. Gaha jate ko Tupanetero. Timbohete ti ga avuirama a'ero. A'ereki Jesus Cristo'ga omboheteuka ga nhande ve. Na tuhẽ. Amém.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY CORINTOPEVA'EA PE Primeira Carta de Paulo aos Coríntios

¹ Jihi ko Pauloramo. Sóstenes'ga oko ji pavēi no. Nhaneirũramo ko ga rekoi Cristo'gareheva'ero okovo ġwaramo. Kiro ji ikwatijari nhinhi'iga imondovouka pe me. Tupana'ga ġwemimbotarimo Jesus Cristo'ga moirũukari ji ve ikwehe. “Eho ti Jesus Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ga pe ga repyga,” ei Tupana'ga ji ve ikwehe.

² Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iga pe me a'ero – perope peju cidade de Corinto pe pejiatykavo Tupana'ga mboheteavo. Pe ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'ẽ ojive. “Jireheva'ero ko pe ndekoi pejikoty'a Jesus Cristo'ga rehe,” ei Tupana'ga pe me. Ojipe'ga ġwyrive'ga pe nhaporemoga ei no – kiroki ġa Jesus Cristo'ga mbohete jipi. Ga ko nhandepojykaharete'ga ġapojykaharete'ga no.

³ Tupana'ga ti tomombyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a nehẽ no.

Tupana'ga omombyry pe me

⁴ Nhinhi'iga nanani Tupana'ga pe ji ei: “Ndepyry hete nde imombyryva Corintopeve'ga pe ġa jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe,” a'ea'e ji ga pe jipi pe mombe'gwovo. ⁵ Pe jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi Tupana'ga imombyryhetepavi pe me a. Ga okwahavuka pa pe me Jesus Cristo'ga mombe'ua. Pemombe'u kwaha hete pe Jesus Cristo'ga ojipe'ga pe no. ⁶ A'ereki Tupana'ga gweroviaheteuka pe me Cristo'ga mombe'ua. ⁷ A'ero pe herekopavi Tupana'ga ra'uva remimbuhuhava pyryheteva'ea pe imboha'uvame Jesus Cristo'ga ukwahava. ⁸ Jesus Cristo'ga tuhẽ po ti pe mbojiko hete ojihe pe mongokatuavo avuirama nehẽ. A'ero po ti ga nombojari'i'i pe ndehe nehẽ ura'javame nehẽ.

⁹ Tupana'ga ġwembi'ea rupi oho jipi. Nurã nhande jikogi ga rehe. E'i ga pe me raikwehe tapejikoty'a ti jira'yra'ga pavēi javo. Nhandepojykaharete'ga pe ga ei Jesus Cristo'ga pe.

Ojogwayva ahe Corinto pe

¹⁰ Nhiirũ, kiro ji ehetei pe me Jesus Cristo'ga repyga. Pembojo'jajo'ja ti penhi'iga ojohupe. Tapejogwayvayvari ti. Pejihe'a katu ti ojogwehe imbojo'jajo'java pejeaporoġita. ¹¹ A'ereki Cloehẽa rongapypeve'ga omombe'u ji ve pejogwayvayvara. ¹² Ojoatyatyvihu po penhi'iga. Nahã po pe ei. Jara'ga e'i: “Ji ko Paulo'gareheva'ero.” Jara'ga e'i: “Ji ko Apolo'gareheva'ero.” Jara'ga e'i: “Ji ko Pedro'gareheva'ero.” Jara'ga: “Ji ko Cristo'gareheva'ero.”

¹³ Cristo'ga jate ko penduvihavete'ga. Gareheva'ero ko pe nhaporemoga a'ero. Maranuhũ pe ndapejihe'ari ojogwehe naerũ? Ji rũi reki amano yva rehe pendepykaramo ikwehe. Pe mobatizaramo po ġa nde'i pe me raikwehe: “Kiro pe ndekoi Paulo'gareheva'ero.” Nde'i po ġa a'ea pe me raikwehe. “Cristo'gareheva'ero kiro pe ndekoi,” e po ġa pe me raikwehe.

¹⁴⁻¹⁵ Ji nopomobatizatai ji ruvame pe pyri ikwehe. Pyry reki ji ve ji nopomobatizatai. Po ji pe mobatizatai, a'ero po ġa etehei ji ve hamo: Ojiheva'ero Paulo'ga ġa mobatizatai. Nopomobatizatai ji a'ero. Crispo'ga jate ji amobatiza Gaio'ga reheve Cristo'gareheva'ero ti ġa toko javo. ¹⁶ Gahã nohõ, Estéfanas'ga rongapypeve'ga ji amobatiza nohõ. Ojipe'ga po ji namobatizatai ovuhu. ¹⁷ A'ereki a'ea rehe rũi Cristo'ga ji mbuhuruka avo. “Emombe'u ti

pyryva'ea ji mombe'gwovo ġa pe. Terenhi'ġatutehei ti ji mombe'urame ġa pe," ei ga ji ve ikwehe. Ako ji ganhi'ġa rupi a'ero. Nurã ji nanhi'ġatutehei Cristo'ga mombe'urame ġa pe. Po nahã ji nhi'ġatui ġa pe hamo, a'ero po nhinhi'ġatua rehe jate ġa ndekoi hamo. A'ero po Cristo'ga mombe'ua rehe ġa ndokoi hamo. Ndikwahyi po ġa pe Cristo'ga manoagwera ġa ndepyga a'ero hamo.

Tupana'ga okwaha hete

¹⁸ Kiroki ġa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi okote'varuhuro ġwaramo – nhande imombe'urame ġa pe Cristo'ga manoagwera nhande repyga, a'ero ġa ei: “Pemombe'u tehe pe ġwihã ore ve,” ei ġa.

Nhande rehe ki a'e te Cristo'ga manoagwera mombe'ua ikwahy hete reki. A'ereki nhande xaho Tupana'ga ronga viara rupi nhandejikoga Cristo'ga rehe. Cristo'ga manoagwera pyvõ Tupana'ga ikwahavukari nhande ve opopoakara. ¹⁹ Nahã aherembikwatijara imombe'ui no Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo hako. Tupana'ga e'i hako:

“E'i ġa ojive novã:

‘Jireaporogita katu hete ji ikwahaheteavo,’ ei ġa ojive novã.

Kiro po ti ji imboukwahavukari ġandeaporogitatehea a'ero nehẽ,” ei Tupana'ga hako.

Nahã aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'ġa hako.

²⁰ Maranuhũ nanongara'ġa ndekoi naerũ ikwahapyra'ġa pembo'ehara'ġa no? Marã onhi'ġatuhara'ġa no? Vvyakotyve'ġa e'i tehe nanongara'ġa pe: “Okwaha hete ġa.” Tupana'ga ki a'e te omboukwahavuka reki ġanembikwahave'yma.

²¹ Tupana'ga okwaha hete. A'ero ga ei: “Gweaporogita rupi rũi po ti vvyakotyve'ġa ji kwahavi nehẽ,” ei Tupana'ga ġa mombe'gwovo. A'ero ga ei ore ve: “Pemombe'umbe'u ti Cristo'ga manoagwera ġa pe,” ei ga. “Kiroki ġa gwerovia penemimombe'ua ojikoga Cristo'ga rehe – ġahã po ti ji aru yvagi pe jijipyri nehẽ,” ei Tupana'ga ore ve.

Ore imombe'urame Cristo'ga manoagwera ojipe'ġa pe, a'ero ġa etehei ore ve: “Pemombe'u tehe pe a'ea ore ve,” e'i tehe ġa. ²² Judeus'ġa e'i ore ve: “Peapo na'ẽ ti ahemonhimomby'ava'ea torohepia,” ei ġa. “Hepiagame jate po ti ore heroviari pe Cristo'ga mombe'urame ore ve,” ei ġa ore ve. Judeus'ġarũive'ġa e'i ore ve: “Pe ikwahaheterame jate penhi'ġatuavo po ti ore heroviari penemimombe'ua nehẽ,” ei ġa ore ve.

²³ Ore ki a'e te oromombe'u katu Cristo'ga manoa yva rehe nhande repyga. Judeus'ġa onhimonha'nga reki oreremimombe'ua rehe. Judeus'ġarũive'ġa e'i reki ore ve: “Pemombe'u tehe pe a'ea ore ve,” ei ġa. ²⁴ Na rũi reki ore imombe'urame Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa pe. Tupana'ga omo'emo'ẽ ġa ojive toko ti ġa jireheva'ero javo. Judeus'ġa pyteripeve'ġa hugwi ga omo'emo'ẽ ġa. Judeus'ġarũive'ġa pyteripeve'ġa hugwi ga omo'emo'ẽ ġa no. Ore imombe'urame Cristo'ga manoa ġa pe ġa ei: “Cristo'ga gwepiuka nhande ve Tupana'ga popoakara,” ei ġa. “Okwahavuka ga nhande ve Tupana'ga reaporogita no. A'ereki Tupana'ga okwaha hete,” ei ġa. ²⁵ Ojipe'ġa e'i tehe Tupana'ga pe: “Ga ndokwahavihu,” ei ġa javo tehe. Ga okwaha hete reki nhande hohe pa. Ga e'i tehe ga pe no: “Tupana'ga ndipopoakarihu. A'ereki gara'yrava'ea omano,” ei ġa javo tehe. Nhande hohe pa reki Tupana'ga popoakaramo.

²⁶ Nhiirũ, pekwhava'ja pejikoagwera Tupana'ga pemo'emo'ẽrame ojive ikwehe. A'ea rupi pe mombe'urame ojipe'ġa ei: “Mokonha'ġa jate okwaha hete. Mokonha'ġa jate ipopoaka hete,” ei ġa. “Mokonha'ġa jate huvihavuhu.

Jara'ga ndokwahavihu pa," ei ġa pe mombe'gwovo. ²⁷ Ga e'i pe me ikwahapyre'ÿve'ġa. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: "Opomo'emo'ë ji jijive tahepiuka ti ikwahapyra'ġa nembikwahave'yma," ei Tupana'ga pe me. E'i ġa pe me ipopoakare'ÿve'ġa. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: "Opomo'emo'ë ji jijive tahepiuka ti ipopoakave'ġa popoakare'yma," ei Tupana'ga pe me. ²⁸ Pe ndehe ġa ndokoi okoteheve'ġa javo pe me. "Huvihava'ġa rūi," ei ġa pe me. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: "Opomo'emo'ë ji tahepiuka ti huvihava'ġa ndekotehea," ei ga. ²⁹ Nurã Tupana'ga ei tonhimbohete pavyme ti ġa ji pyri a'ero.

³⁰ Tupana'ga pe mbojikoty'aruka Jesus Cristo'ga pavëi. A'ero Cristo'ga okwahavuka nhande ve Tupana'ga reaporoġita. Cristo'ga nhande mombyry no Tupana'ga rerekokatuavouka nhande ve. Cristo'ga nhande mongo Tupana'gareheva'ero. Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi no. Nahã nhande rekoi Tupana'ga nhanembojikoty'arukaro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavëi. ³¹ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara e'i a'ero:

"Kiroki ġa ombohete pota

- tombohete ti ġa nhandepojoykaharete'ga jate
nde pyry hete nde ji ve javo," e'i ikwatijara hako.

2

Cristo'ga manoagwera mombe'ua

¹ Nhiirũ, jhorame pe pyri ji imombe'ukatui pe me Tupana'ga mombe'ua ikwehe. A'ea nhande ymya ndikwahavi. Ikwahapyra'ġa'jarũiva'ero reki ji imombe'ui pe me. Nanongara'ġa onhi'ġatu hete jipi orokwaha hete ore javo pe me. Ji ko na rūi amombe'u pe me a'ero. ² Nahã ji ei jiyvyteri pe: "Jesus Cristo'ga jate po ti ji amombe'u ġapyteri pe nehë gamanoagwera yva rehe imombe'gwovo nehë," a'e ji jiyvyteri pe.

³ Jipopoakare'ymamo ji rekoi pe pyri a'ero. Ahyhyi ji jikyhyjiavo mara'ngu po ti ji Cristo'ga mombe'ukatuavo ġa pe javo.

⁴ Ikwahapyra'ġa'jarũiva'ero ji ga mombe'ui pe me. Pe mbo'erame ji nda'ei toko ti ġa nhinhi'ġatua rupi jave'yma pe me. Nhiremimombe'ua pyvõ Tupana'ga ikwahavukari reki pe me gwa'uva popoakara. ⁵ Tupana'ga okwahavuka a'ea pe me jipopoakara ti tombojikoguka ġa Cristo'ga rehe javo. Yvyakotyve'ġa nembikwahava rūi pe mbojikoguka ga rehe a'ero.

Tupana'ga ra'uva okwahavuka gareaporogita

⁶ Tupana'ga reaporoġita reki ore imombe'ui ġa pe - kiroki ġa okwaha hete Cristo'ga. Yvyakotyve'ġa ndeaporogita ore noromombe'ui ġa pe. Noromombe'ui ore ġandeaporogita no - kiroki ġa yvyakotyve'ġa mondomondoi ġwemimbotarimova'ea rehe jipi. Ga igwaigwavete ndipopoakari nehë. ⁷ Onhimiva'ea ore oromombe'u Tupana'ga rembikwahava. Ymya ga ndokwahavukari a'ea yvyakotyve'ġa pe. Emo yva apoa renonde ga e'i nhoġwenonde jupe hako. "Nhirembikwahava po ti ġambohuvihavuhuaġwama nehë," ei Tupana'ga hako. Nahã Tupana'ga e'i nhoġwenonde nhande mombe'gwovo hako.

⁸ Yvyakotyve'ġa nduvihava'ġa ndokwahavi a'ea raikwehe. Po ġa ikwahavi hamo, a'ero po ġa nombovyrukari Cristo'ga mo'ama yva rehe ga jukavo hamo. Ga ko Tupanamo huvihavuhu hete reki. ⁹ Aherembikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i reki hako:

"Ymya Tupana'ga e'i:

'Tamombyry hete ti nhiarõhara'ġa pe,' ei ga," ei ahe.

“Ndihepiagi pa nhande nanongara Tupana'ga remimombyryvaḡwama,” ei ahe hako.

“Nihenduvi pa a'ea no.

Niandeaporogitai pa nhande nanongara rehe Tupana'ga remimombyryvaḡwama rehe,” ei ahe ikwatija hako.

¹⁰ Nhande ve reki Tupana'ga ikwahavukari onhimiva'ea. Gwa'uva pyvõ ga ikwahavukari nhande ve. A'ereki a'ea gwepia pa ikwahapava. Tupana'ga ra'uva okwaha pa gareaporogita onhimiheteva'ea.

¹¹ Nhandereaporogita ojipe'ḡa ndokwahavi. Nhande jate tikwaha nhandereaporogita. Na jitehe ojipe'ḡa ndokwahavi Tupana'ga reaporogita. Gara'uva jate okwaha a'ea. ¹² Ndirekoi reki nhande ḡandeaporogita – kiroki ḡa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tupana'ga ra'uva reki ojikoty'a nhande pavēi. A'ereki Tupana'ga ombuhu gwa'uva nhande pyri tokwaha ti ḡa nhiremimombyryva ojive javo.

¹³ Tupana'ga remimombyryva rehe gara'uva ojipe'ḡa mbo'eukari ore ve. Ikwahapyra'ḡa ndeaporogita nombo'eukari ore ve a'ea rehe. Igwete ore imombe'ukatui Tupana'ga ra'uva remimbo'ea ḡa pe – kiroki ḡa ojikoty'a gara'uva pavēi. ¹⁴ Kiroki ḡa ndojikoty'ari gara'uva pavēi – ḡa ndogwerekoi Tupana'ga ra'uva remimbuhura. Ore imombe'urame ḡa pe ḡa ei: “Pe-mombe'u tehe pe a'ea,” ei ḡa ore ve. Ndokwahavi tuhē ko ḡa a'ea.

Gahã jate – kiroki ḡa ojikoty'a Tupana'ga ra'uva pavēi – ḡahã jate onhimombaragwaha nanongara rehe ikwahava. ¹⁵ Gahã okwaha pa. Onhimombaragwaha ḡa pyryva'ea rehe. Onhimombaragwaha ḡa pyryve'ỹva'ea rehe. Emo ḡandeaporogita pe po ojipe'ḡa nde'i hamo ikwahave'yma. A'ereki ḡa ndojikoty'ari Tupana'ga ra'uva pavēi. ¹⁶ Nahã Tupana'ga ikwatijarukari ahe ve hako. Igwete ahe ei hako:

“Ndokwahavi pa ḡa nhandepojoykaharete'ga reaporogita.

Nomogitai pa ḡa ga javo ga pe,” ei ikwatijara.

Nhandereaporogita reki Cristo'ga reaporogita'java'ea.

3

Peko ti Tupana'ga reaporogita rupi

¹ Nhiirũ, jiruvame pe pyri ji namombe'ui onhimiheteva'ea pe me ikwehe. Pejikoty'a pe Tupana'ga ra'uva pavēi novĩa. Emo pe ndapekoi ve Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Tayri'ḡa javuhu pe ndapekwahavi a. ² Nurã ji namombe'ui ve pe me onhimiheteva'ea ikwehe. Jukwahava'ea jate ji imombe'ui pe me a'ero. Po ji imombe'ui onhimiheteva'ea pe me, a'ero po pe ndapekwahavi a'ea hamo. Na jitehe kiro ji imombe'urame onhimiheteva'ea po ti pe ndapekwahavi. ³ A'ereki penhimimbotarimova'ea rehe pe ndekoi jipi.

Jukwaha reki a'ea. Penhimyrõ ko pe ojogwehegwehe. Pejogwayvayva ko pe no. Nurã ko ji ei pe me: Peko pe penhimimbotarimova'ea rehe. Cristo'gareheve'ḡa'jarũiva'ea ko pe. ⁴ Pe'e tehe pe javo ojohupe jipi. Jara'ḡa e'i tehe: “Ore ko Paulo'gareheva'ea,” ei ḡa. Jara'ḡa e'i: “Ore ko Apolo'gareheva'ea.” Nahã po pe etehei pejikovo penhimimbotarimova'ea rehe.

⁵ Marã tuhē Apolo'ga rekoi naerũ? Marã ko ji rekoi naerũ? Tupana'ga remimbotarimova'eareheva'ero ore memei oroko. Tupana'ga Cristo'ga mombe'uuka ore ve pe mbo'eavouka. A'ero pe jikogi Cristo'ga rehe ikwehe.

⁶⁻⁹ Tamombe'u kiro pe me ojo'java'ea a'ero tapekwaha ti nhanderekoa. Tupana'gareheva'ero ko pe kohoa'java'ea. Kohoa jara'ga'jave'ga ko Tupana'ga. Tupana'ga moirũharamo ko ore ḡa ja a'ero – kiroki ḡa gwereko katu kohoa.

Nahã ko kohoa rerekokatuhara'ga ndekoi jipi. Ojipe'ga otỹ ha'ynha. Aerẽ ojipe'ga imoakỹakymi herekovo. Tupana'ga reki omonhimomboakaruka ga pe. Na jitehe ore pe nderekokatui. Jih amombe'u ypy Cristo'ga pe me. Aerẽ Apolo'ga pe mbo'embo'ei ga rehe. Tupana'ga reki pe mbojikoguka hete jipi Cristo'ga rehe. Ojipe'ga otỹ, ojipe'ga omoakỹakỹ. Tupana'ga jate omonhimomboakaruka ganemityma. Gaha jate ko huvihavetea a'ero. Itỹhara'ga huvihava rũi imoakỹhara'ga pavẽi. Na jitehe ji huvihava rũi Apolo'ga pavẽi. Tupana'ga jate ko huvihavetea pe mbojikoguka hete Cristo'ga rehe. Ore memei oroporavyky Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ga pe. Kiroki ga oporavyky Tupana'ga pe – ga po ti okwepy imondovo ga pe nehẽ.

Tupana'gareheva'ero ko pe peko onga'java'ero no. ¹⁰ Ore ko oroko onga apohara'ga'java'ero. Nahã po ahe japorame onga. Ojipe'ga ombovy okyta imo'ama. Aerẽ ojipe'ga imondoi heheva'ea japopava. Na ja ore pe ndereko katu a'ero. Tupana'ga ji mbokarakaturame ji amombe'u katu ypy Cristo'ga pe me pe mbojikogauka ga rehe. Kiro ojipe'ga pe mbo'embo'ei ga rehe a'ero. Kiroki ga pe mbo'e – ga po pe mbo'e katu a'ero hamo. ¹¹ Jesus Cristo'ga jate ko nhande timombe'u ypy ojipe'ga mbojikoguka ga rehe. Ojipe'ga rũi po nhande timombe'u ypy hamo. A'ereki Jesus Cristo'ga Tupana'ga omombe'uuka ga rehe jate ti pejiko javo.

¹² Japorame mbatera imondovo jypyva'ea rehe jara'ga opo'ru pyryheteva'ea – kiroki ndopavi a, ndokai no. Ouro ga opo'ru, prata. Ita'ia ga opo'ru, ikatuheteva'ea – kiroki he'yjuhu ahe omondo itambere'ia hehe. Jara'ga ki a'e te opo'ru opava'ea, okaiva'ea. Yva ga opo'ru, nhungwava, pindova. ¹³ Ikairame ganembiapoagwera jukwaha reki ndapyryviva'ea. A'ereki tata ombokai pa ndapyryviva'ea ga hugwi. Jukwaha pyryheteva'ea no. A'ereki tata omboukwaha pyryva'ea nhimomiranama imbokaipave'ymame.

Na jitehe jara'ga pe mbo'e katu Jesus'ga rehe. Jara'ga napembo'ekatui ga rehe. Jesus Cristo'ga rurame po ti jukwahavamo ganemimbo'ea nehẽ, ganemimbo'ekatua. Jukwaha po ti ganemimbo'ekatue'yma nehẽ nohõ. Penembikwahava repiagame po ti Tupana'ga ikwahavi ja'javo pembo'ehara'ga pe nehẽ. ¹⁴ Po ti pe ikwahahetei Jesus'ga mombe'ua pejikoga ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei pembo'ehara'ga pe nehẽ pembo'e katu pe ga javo ga pe. ¹⁵ Po ti pe ndapekwahavi Jesus'ga mombe'ua, a'ero po ti Tupana'ga nomombyryvi pembo'ehara'ga pe nehẽ napembo'ekatujuhu pe ga javo ga pe. Oho po ti ga yvagi pe nehẽ novia ojikoga gwaramo Jesus'ga rehe. Emo po ti Tupana'ga e'i ga pe: “Napembojikohetei pe ga Cristo'ga rehe,” e po ti ga ga pe nehẽ.

¹⁶ Pe ko Tupana'ga ruhava. A'ereki gara'uva oko pe pyri. Pekwaha po pe a'ea hamo. ¹⁷ Po ga imbote'varuhui pe me, a'ero po ti Tupana'ga imbote'varuhui ga pe nehẽ. A'ereki pe garuhava pyryheteva'ea.

¹⁸ Tapenhimoandyandi ti. Po pepyteripeve'ga e'i tehe ojive: “Yvyakotyve'ga ndeaporoğita rupi ji akwaha hete.” Topohi ti ga gandeaporoğita hugwi. Toko ti ga Tupana'ga reaporoğita rupi. Ga rekorame Tupana'ga reaporoğita rupi po ti ga ei ga pe ndokwahavihu ga javo novia. Emo po ti ga okwaha hete tuhẽ nehẽ. Tapenhimoandyandi ti a'ea rehe a'ero.

¹⁹ Yvyakotyve'ga e'i tehe ojipyteripeve'ga pe: “Gweaporoğita katu hete ga ikwahava.” Tupana'ga ki a'e te e'i ga pe: “Gweaporoğita tehe reki ga. A'ereki ga ndokwahavihu,” ei ga. Igwete garemikwatijarukara i'ei no: “Gweaporoğita kwaha ga ojipe'ga moandyandyita.

Emo Tupana'ga okwaha ga mombiga ga ndeaporoğitate'varuhurame,” ei ikwatijara.

²⁰ Iru'ia ikwatijara i'ei no:

“Nhandepojoykaharete'ga e'i:

‘Heaporoğita tehe ġa

– kiroki ġa e'i tehe ojive

orokwaha hete ore javo,' ei ga,” ei ikwatijara.

²¹ Tapembohetei ojipe'ga ji ko ndereheva'ero javo ga pe. Pehe reki pereko pa. Ore nhaporemō ko pendeheva'ero pepokohavamo. ²² A'ereki jihi pe poko. Apolo'ga pe poko. Pedro'ga pe poko. Yvya ko pendepykavamo. Pemanoe'yma ko pendepykavamo. Pemanōa ko pendepykavamo. Aġwamova'ea pendepykavamo. Aerēva'ea pendepykavamo. A'ereki pe pereko pa a'ea pe jipokohavamo. ²³ A'erorame tehe pe pepoko Cristo'ga gareheva'ero. Cristo'ga ko opoko Tupana'ga gareheva'ero.

4

Cristo'ga moirūharava'ea poravykya

¹ Nahā po pe ei ore mombe'gwovo a'ero hamo: “Ġa ko Cristo'ga remimbotarimova'eareheva'ero oko ga pokoga,” pe'ji po pe hamo. “Tupana'ga nhande mbo'euka ġa pe aherembikwahavipyre'yma rehe tokwaha ti ġa kiro javo. Nahā ga nhimoirūukari ġa pe.” A'ea po pe ei ore mombe'gwovo hamo. ² Huvihava'ġa e'i omoirūhara'ġa pe jipi: “Peporavyky katu ti ji ve a'ero pejikovo nhinhi'igā rupi,” ei ġa ġa pe. ³ Jesus Cristo'ga e'i jiporavykya pe a'ero. Pe erame jupe ji ndahaykai reki. Ji ndahaykai ojipe'ġa erame jiporavykya pe no. Jihi vehevi nda'ei jupe. ⁴ Jipoyja hete ji jiyvyteri pe. A'ereki ji aporavyky katu Cristo'ga pe jirekote'varuhue'yma. Ji ero ġwaramo rūi reki jukwahavamo jiporavykypyryva. Nhandepojoykaharete'ga po ti e'i jupe nehē Jesus Cristo'ga.

⁵ Nurā ji ei pe me: Tape'ei ti penhinonde ojipe'ġa poravykya pe. Cristo'ga urame po ti hepiukari nhande ve onhimiva'ea nehē – kiroki nhande ndikwahavi ve. Okwahavuka pa po ti ga nhandereaporoğita nehē. Nhande poravykykaturame nhandekovo katu po ti Tupana'ga nhande mbohetei a'ea rupi nehē.

⁶ Nhiirū, imombe'upavame a'ea pe me ji nhimombe'ui pe ndepyga. Apolo'ga ji amombe'u ko no. Pe me ji imombe'ui orerekoagwera tapenhimbo'e ti pejikovo ikwatijara rehe jate nehē. Tapembohetei ti ojipe'ġa gareheva'ero ko ji javo. “Ji ndakoi ojipe'ġa rehe,” tape'jiuhui ti. ⁷ Tapenhimbohetei no ji ko ġa hohe javo. A'ereki ojo'jajo'java'ero pe peko. Tupana'ga remimondotehea reki pe pereko. Gaha omondo pe me. Nurā pe herekoi. Tapenhimbohetei ti a'ero. A'ereki peapoa ko Tupana'ga remimondoa.

⁸ Perekopavipe pe Tupana'ga remimondotehea naerū? Ndaperekopavi tuhē reki pe a'ea. Pe teheuhu peko huvihavamo naerū ore rekoe'ymame nahā naerū? Po pyry pe ndekoi huvihavamo novā ore ti toroko huvihavamo pe pavēi novā. ⁹ Emo Tupana'ga po e'i ore ve ovuhu: “Nhimoirūhara'ġa ko koji'i toko tehe ojipe'ġa hohe pa,” e po ga ore ve. Ore po ġa ja – kiroki ġa pe ġa e'i tijukauka ġa ojipe'ġa ndovaki javo, a'e ji. A'ereki ġa nhaporemō ore repiaguhu ġa ko mbipehu javo ore ve. Yvyakotyve'ġa e'i a'ea ore ve yvagipeve'ġa pavēi. ¹⁰ Ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo ġa ei ore ve: “Ndapekwahavihu pe,” ei ġa ore ve. Pe ki a'e te pe'ji tehe pejive: “Cristo'gareheva'ero ore orokwaha hete.” Ore ve ġa ei: “Ndapepopoakarihu pe.” Pe ki a'e te pe'ji tehe pejive: “Orepopoaka hete ore ojipe'ġa mondovo.” Pe ndehe ġa ndekoi pe mboheteheaveo jipi. Ore rehe ki a'e te ġa ndokoi tuhē.

¹¹ Orety'a ore jipi. Oreygwei ore nohõ. Ndorogwerekoi ore tapy'ynhapira. Ore nupanupã ã ore rerekote'varuhuavo. Oropytaahi'vii'viuhu ore jipi. Nahanahã ore reko kiromo jate. ¹² Oroporavyky hete ore oropokapavamo toropyhy ti mbatera orojive javo. Ga ete'varuhurame ore ve ore ei reki: "Tupana'ga ti tomomyry pe me." Ga imbohahyukarame ore ve ore nhi-momiranami reki. ¹³ Ga ore mbotegweterame ore nhi'igatui reki ã pe. Aãwamo vehevi ore mbatera ratykwera'java'ea aheremimombora'java'ea ã pe – kiroki ã ndojikogi Cristo'ga rehe.

¹⁴ Kiro ji ikwatijarukari pe me. Emo ji nda'ei tipoyjayjaryme ti ã javo pe me. Tambo'e ti ã javo ji ei pe me jira'yra'java'ea pe. A'ereki ji opoarõ hete. ¹⁵ Po pembo'ehara'ã he'yjuhu hete novã, po ã dez mil novã. Emo ojipeji reki jihi jate ako penduva'java'ero pe nderekovo katu. Ojipe'ã omombe'u Jesus Cristo'ga kiro pe me. Jihi ki a'e te pe mbojikogypy ga rehe pyryva'ea mombe'gwovo pe me ikwehe. ¹⁶ Nurã ji ehetei pe me: Ji rupi ti peho pe-jikokatuavo. ¹⁷ A'ero ji Timóteo'ga mondoi kiro pe pyri. Ga ko jira'yra'java'ea ji ve. A'ereki jihi ga mbojiko Cristo'ga rehe. Ako hete ji ga rehe. Ga rehe ji jikogi no. Igwete ji Timóteo'ga mondoi pe pyri tokwahavukara'ja ti ga pe me jirekoagwama ji jikoty'arame Cristo'ga pavëi. A'ea rehe ji Cristo'gareheve'ã mbo'embo'ei jipi no jihorame ãgagwryi pe nhaporemo.

¹⁸ Jararamo pepyteripeve'ã nhimbohetetehei kiro Paulo'ga po ti nduri nhande pyri nehë javo tehe ji ve novã. ¹⁹ Emo Tupana'ga ipotarame po ti kotihĩ ji hoi pe pyri nehë. Tihepia ti ã herekorame Tupana'ga popoakara a'ero, a'e ji. A'ea ji takwaha. Ganhi'igã jate rui ji takwaha ã nhimboheteteherame. ²⁰ A'ereki Tupana'gareheva'ero nhande nianhi'iteheuhui. A'ero koi nhande rekokatui Tupana'ga popoakara pyvõ. ²¹ Marã po ti ji rurame pe pyri a'ero nehë? Pe pohire'ymame pendekoagwera hugwi po ti ji nhi'igahyi pe me imbohahyuka nehë. Pe pohirame jugwi po ti ji reko pe ndehe pe nderekonhyromo nehë jirurame pe pyri nehë. Marãva'ea po pe pepota naerũ?

5

Ndoakwahavihu ahe

¹ Kiro ji ei pe me: Omombe'u ã ji ve pepyteripeve'ga. "Ndoakwahavihu ga okovo," ei ã ga mombe'gwovo. A'ereki ga gwereko gwuva'ga rembirekohëa. Ite'varuhu hete a, xa'e pa nhande jupe. Tupana'gareheve'ãgarüive'ã vehevi e'i ite'varuhu nanongara pe no. ² Penhimboheteuhu pe naerũ oroko katu pa ore javo tehe naerũ? Ndapevy'arihu hete po pe ga rehe hamo. Pepe'a ti ga pejipytera hugwi ga mondovo pejatykarame jipi Tupana'ga mboheteavo. ³⁻⁴ Jira'oa ko irupe pe hugwi kiro novã. Emo ji amondo jireaporogita imongovo pe pyri. Ji ndakoi pe pyri novã. Emo ji a'e jipe akoja'ga pe. "Jesus'ga nhandepojykaharete'ga e'i nde ve: 'Nde ereko te'varuhu,' ei ga nde ve," a'e ji ga pe a'ero. Pejatykarame po ti ji imondoi jireaporogita pe pyri nehë. Jesus'ga popoakara po ti pe nderekoi nehë no. ⁵ Pejatykarame ti pekwava'ë akoja'ga Satanás'ga pe tmbotegwete ti ga gara'oa nehë. Jesus'ga ti togweroho gara'uva yvagi pe a'ero nehë ura'javame nehë.

⁶ Ndapyryvi reki pe nhimboheterame oroko katu pa ore javo tehe. Nhande japorame pão xunhiete'i nhande imondoi imbovuhava hu'uma pype. A'ero ivuvuvuvupavi upa. Na jitehe ojipejive'ga okote'varuhuve'ga pytarame pepyteri pe, a'ero ojupi pavëi po ga pe mondoi nehë pe mongote'varuhuuka. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? ⁷ Páscoa rupi judeus'ã imombopavi imbovuhava ymyava'ea pão reheve tipyahu ti hu'uma a'ero javo – kiroki hu'uma ndogwerekoi imbovuhava. Na jitehe pe pohipavi ymyava'ea hugwi

pejikote'varuhua hugwi ikwehe tipyahu ti nhandereaporoğita a'ero javo. A'ereki na tuhẽ pe pendeaporoğita pyahu pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. A'ereki Cristo'ga omano nhanderekote'varuhua momboa. Pepohi pa ti pejikote'varuhua hugwi a'ero. Ymya judeusva'ea ijukai cordeiros hako tomanoyme ti nhandera'yrypy'ğa javo hako. Aġwamo ġa Jesus'ga jukaukari raikwehe. Jesus'ga omano nhande repyga tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvi-hava pype omanorame javo. ⁸ Nurã ti xako katu jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Tiandereaporoğita katu ti nhandekovo. Xanhi'ĩ ti a'itituhẽva'ea rehe.

⁹ Akwatijaruka ji imondovouka pe me ikwehe. Ikwatijarukarame ji ei pe me: "Tapejihe'ari ti ġa ndehe ġa akwahave'ymuhũrame nehẽ," a'e ji pe moğitavo ikwehe. ¹⁰ Ji nda'ei ġa pe - kiroki ġa ndojikogi Jesus'ga rehe. Nanongara'ğa ko ndoakwahavihu. Ga opotarahivuhu mbatera jipi. Omiomi ġa ojipe'ğa mbatera ġa hugwi. Oko hete ġa ha'angava rehe ġwemimbohete-hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Nanongara'ğa pe rũi ji ei pe me: "Tapejihe'ari ti ġa ndehe." A'ereki yvya koty pejikoro ġwaramo pe pejihe'a tuhẽ ġa ndehe jipi. ¹¹ Ji ikwatijarame pe me kiro ġa pe ji ei - kiroki ġa e'i ojive novĩa: "Ji ko peirũa. Jesus'gareheva'ero ko ji," ei ġa javo novĩa. Emo ġa ndoakwahavihu. Jara'ğa opotarahivuhu mbatera. Jara'ğa oko hete ha'angava rehe ġwemimbohete-hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Jara'ğa e'i te'varuhu ojipe'ğa pe. Jara'ğa ko heagwryvuhu. Jara'ğa omiomi ojipe'ğa mbatera. Nanongara'ğa erame ji ko Jesus'gareheva'ero javo novĩa, tapejihe'ari ti ġa ndehe. Tape'ui jitehe ti ġa pavẽi.

¹²⁻¹³ Kiroki ġa ndojikogi Jesus'ga rehe - ġa pe ji nda'ei peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga gwe ti e'i ġa pe nehẽ. Ga pe ki a'e te - kiroki ġa ojatyka pe pavẽi Tupana'ga mboheteavo - ġa pe po pe ei hamo ġa ndekote'varuhurame. Nahã Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei no: "Pemombo ti okote'varuhuve'ga pejiptyera hugwi," e'i.

6

Pemohiğatu ti ojohupe

¹ Penhoirũ ko pe Jesus'gareheva'ero. Nurã ji ei pe me: Pejogwayvarame ti tapejogwerohoi juizes'ğa pyri - kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe. Tapejogwerohoi ti nanongara'ğa pyri tomohiğatu ti ġa nhande ve javo. Jesus'gareheve'ğa jate ti tomohiğatu pe me. ² Tupana'gareheva'ero po ti pe epe'ei imohiğatuavo Tupana'ga rembiapo'ğa pe nehẽ. Cristo'ga rura'javame po ti pe ei ġa pe nehẽ. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? Po ti pe imohiğatui ja'javo ġa pe nhaporemonehẽ, marã po pe ndapehekatui imohiğatuavo non-himimiva'ea ojohupe naerũ? ³ Xa'e po ti nhande imohiğatuavo yvagipeve'ğa pe nehẽ no Tupana'gapyrive'ğa pe. Ndapekwahavi pe a'ea? Po ti nhande ei ġa pe vehevi nehẽ, yvyakotyva'ea pe kaitu po nhande imohiğatui kiro hamo. ⁴ Pe jogwayvarame mbatera rehe tapejogwerohoi ti ġa pyri a'ero - kiroki ġa pe Jesus'gareheve'ğa e'i ndapyryvi ġa javo. Nanongara'ğa pyri tapejogwerohoi a'ero nehẽ tomohiğatu ti ġa nhande ve javo. ⁵ A'e ji kiro pe me tapepoyjayjari ti pejikovo. Ndogwerekoi'i'ikwahapyra'ga pepyteri pe naerũ te'i ti ga peirũ'ğa ndeaporoğita pe ġa ndayvarame naerũ? ⁶ Nurã pe peirũ'ğa nderohoi juizes'ğa pyri Jesus'gareheve'ğarũive'ğa pyri naerũ te'i ti ġa nhandereaporoğita pe javo. Na rũi po pe ndekoi hamo.

⁷ Ndapyryvi tuhẽ pe me pejogwerohohava juizes'ğa pyri pejogwayvaro ġwaramo. Peirũ'ğa ndekote'varuhurame pe me nandejate a'ero. Ga imimame pembatera pe hugwi tapejipygi ti ġa ndehe. ⁸ Pehe reki peko te'varuhu

ġa pe a. Pemi reki pe ġambatera ġa hugwi – kiroki ġa peirū'ġa vehevi Jesus'gareheve'ġa.

⁹ Okote'varuhuve'ġa po ti nduvi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Tapenhimoandyandyi ti. Kiroki ġa ndoakwahavihu – nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ġa oko hete ha'angava rehe imboheteavo – nduvi po ti ġa ga pyri nehē no. Kiroki ġa gwereko ojipe'ġa nembireko'ġa – nduvi nehē no. Kiroki ġa ojogwereko akwaimbae'ġa memenhuhū – nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri na jitehe nehē no. ¹⁰ Iporomive'ġa po ti nduvi pevo nehē no. Kiroki ġa opotarahivuhu mbatera na jitehe no. Heagwryryve'ġa po ti nduvi nehē no. Gahā no – kiroki ġa e'i te'varuhu ojipe'ġa pe. Kiroki ġa onupahū ojipe'ġa herua mbatera ġa hugwi – nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri yvagi pe nehē no. ¹¹ Na jitehe ko pe jararamo ikwehe novīa. Emo Jesus Cristo'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi pe mo'emo'eamo pe mombryryva Tupana'ga ra'uva pavēi ikwehe. Tupana'ga nhande timbohete jipi.

Penda'oa ko Cristo'ga apoa kiro

¹² Pe'ji po pe: “Cristo'gareheva'ero ġwaramo ji ndajikwakuvi. A'ero ji rekoi nhiremimbotarimova'ea rehe,” pe'ji po pe novīa. Ji na jitehe ndajikwakuvi novīa. Emo jara aheremimbotarimova'ea ndapyryvi reki ahe ve. A'ereki a'ea ahe pojyka. Nurā ji ndakopavi nhinhimimbotarimova'ea rehe tajipiro'y ti nanongara hugwi – kiroki ahe pojyka, a'e ji pe me. ¹³ Pe'ji po pe no: “Tupana'ga oapo mbiara a'ea ti toho ġandevoga pype javo. Ga oapo nhanderevega no a'ea pype ti mbiara toho javo,” pe'ji po pe. A'ero pe etehei: “Na jitehe Tupana'ga oapo nhandera'oa tojogwerekoreko ti ġa akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa pavēi javo,” pe'ji tehe pe. “Nurā ko pyri nhande ġa nderekohetei. Tireko ti ojipe'ġa nembireko'ġa no,” pe'ji tehe pe. Nanongara rehe ti tapekoi, a'e ji pe me. Tupana'ga oapo tuhē nhanderevega mbiara reheve. Emo po ti ga omomba memei nehē no. Tupana'ga ndoapoi nhandera'oa kia pyvō ti ġa togwerekoreko ġa javo. Oapo ga nhandera'oa nhandereaporoġita reheve a'ea pyvō ti ġa tombohete Jesus Cristo'ga javo. Ga ko nhandepojykaharete'ga. Gaha ti topojoyka nhandera'oa nhandereaporoġita reheve. ¹⁴ Tupana'ga ombogwera nhandepojykaharete'ga gamanoa hugwi ikwehe. Aerē po ti ga nhande mbogweravi jitehe nehē opopoakara pyvō nehē no.

¹⁵ Cristo'gareheva'ero pe pejikoty'a ga pavēi. A'ero penda'oa ko Cristo'ga apoa. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Taperekoi ti ġa'upahara'ġa a'ero. Maranuhūrame po pe imondouhui penda'oa Cristo'ga apoa ġa'upahara'ġa pe ġa nderekovouka jupe naerū? Taperekoukari ti ġa peja'oa pe, a'e ji. ¹⁶ Ga ġa'upaharahēa rerekorame ġa jikoty'ari ojipejiva'ea'java'ero. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Ga ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahēa pavēi,” e'i ikwatijara.

¹⁷ Emo nhanderekorame Cristo'ga pavēi nhande xajikoty'a ojipejiva'ea'java'ero gara'uva pavēi.

¹⁸ Taperekouhui tuhē ti ġa a'ero. Ga nderekouhurame ġa imbote'varuhui gwa'oa pe. Ojipea ġandekote'varuhua ko na rūi ġa pe. ¹⁹ Penda'oa ko Tupana'ga ra'uva ruhava. A'ereki gara'uva oko pe pyri jipi. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Tupana'ga omondo gwa'uva, pe imbuhuri pejipyri. Penda'oa ko peapoa rūi a'ero. Penda'oa ko Tupana'ga apoa. ²⁰ A'ereki ga Cristo'ga momanouka pe mbopiro'yavo pendekote'varuhua hugwi tapojoyka ti ġa jijive javo. Nurā ti peko katu Tupana'ga mboheteavo.

7

Cristo'gareheve'ga nembirekoa

¹ Pekwatija pe mbatera imbuhuruka ji ve ikwehe. Takwahavuka ti ji kiro pe me a'ero imombe'ukatuavo ikwatija imondovouka pe me.

Pyry tuhẽ akwaimbae'ga pe kunhangwera'ga nderekoe'ymame novĩa. ² Emo jara'ga ojipe'ga nembireko'ga potarahivuhu ga nderekovo. Nurã ji ei reki pe me: Tahembireko po akwaimbae'ga kunhangwera'ga pavẽi a'ero, a'e ji. A'ero po ga gwembireko'ga jate gwereko hamo.

³ Gwembirekorame nahã po ga toko a'ero hamo. Hẽa gwembireko'ga potarame togwerekoko po ga hẽa hamo. Na jitehe ga gwembirekohẽa potarame po hẽa togwerekoko ga hamo. ⁴ Gwembirekorame po hẽa ga rerekoi okovo garemimbotarimova'ea rehe hamo. Na jitehe po ga hẽa rerekoi okovo hẽaremimbotarimova'ea rehe hamo. Tokoyme ti ga gwemimbotarimova'ea rehe jate. ⁵ Hembirekove'ga ti te'yme ojohupe a'ero ndorogwerekoi ji nde kiro javo. Emo ojipea ji amombe'u kiro pe me. Po ti pe pe'e na'ẽ ojohupe: "Xanhi'inhi'ĩ ti Tupana'ga pe. Nurã xajogwerekoyme kiro." Pe erame a'ea, a'ea rupi jate ko pyry pejogwerekoe'yma. A'ereki ojikwe pe pe'e na'ẽ: "Ndiajogwerekoi kiro xanhi'inhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo," pe'e na'ẽ pe ojohupe. Tapekombegwei ti pejogwerekoa'java, a'e ji pe me. Pe ndekombegwerame po ti Satanás'ga ei pe me nehẽ: "Pereko ti ojipe'ga a'ero," e po ti ga pe me nehẽ. Penhimomiraname'ymame po ti kotihĩ pe ojipe'ga potarahivuhui a'ero Satanás'ga nhi'iga rupi pejikovo nehẽ. Nurã ji ei pe me: Tapekombegwei ti penhimbirekoa'java a'ero.

⁶ Ji nda'ei reki kiro: Ahe nhaporemoko ti tahembireko a'ero. Nahã ji ei: Ahe hembirekopotarame ti pyry ahe rembirekoro a'ero nehẽ. ⁷ Ji ve reki koji'i pyry ji javijitehe ga nahembirekoi ga potare'yma. Emo Tupana'ga nhande mbokarakatu pa. Jara'ga Tupana'ga ga mbokarakatu toko katu ti ga gwembirekoe'yma javo. Jara'ga ga ga mbokarakatu tahembireko katu ti ga javo.

⁸ Kiro ji ei a'ero hembirekoe'ỹve'ga pe aherembirekokwera'ga pe no. Pyry ga pe ga ndekorame gwembirekoe'ymamo ji javijitehe. ⁹ Emo ga nhimomiraname'ymame ga potarahivuhuavo tahembireko ti ga ga pavẽi a'ero. A'ereki nanongara'ga gwembirekoe'ymame ga potarahivuhuhetei novĩa. Koji'i pyry nanongara'ga nembirekoro a'ero.

¹⁰ Kiro ji ei hembirekove'ga pe kunhangwera'ga pe topohiryme ti ga gwembireko'ga hugwi. A'ea ko nhinhi'iga jate rũi. A'ea ko nhandepojykaharete'ga ei ga pe no. ¹¹ Kunhangwera'ga pohirame gwembireko'ga hugwi ji ei ga pe togwerekokatua'ja ti ga gwembireko'ga jitehe. Gwembireko'ga nderekoa'jave'ymame tahembirekoyme ti ga ojipe'ga pavẽi. Akwaimbae'ga pe ji ei no topohiryme ti ga gwembireko'ga hugwi, a'e ji nhandepojykaharete'ga nhi'iga mombe'gwovo.

¹² Jara'ga pe ji ei kiro. Tupana'ga nhi'iga ji namombe'ui kiro ga pe. Jihi a'e ga pe. Po Cristo'gareheve'ga rembirekohẽa ndojikogi Cristo'ga rehe. Po hẽa pohipotare'ymame ga hugwi topohiryme ti ga hẽa hugwi a'ero. ¹³ Na jitehe ji ei no: Po Cristo'garehevehẽa rembireko'ga ndojikogi Cristo'ga rehe. Po ga pohipotare'ymame hẽa hugwi topohiryme ti hẽa ga hugwi a'ero. ¹⁴ A'ereki ga Tupana'gareheve'ga'jave'ga ga rekoro gwaramo gwembirekohẽa pavẽi Cristo'garehevehẽa pavẽi. Na jitehe kiroki hẽa ndojikogi Cristo'ga rehe – hẽa ko Tupana'gareheve'ga'javehẽa hẽa rekoro gwaramo gwembireko'ga pavẽi Cristo'gareheve'ga pavẽi. Po na rũi hamo,

a'ero po ġanda'yra'ġa Tupana'gareheve'ġarũive'ġa ja hamo. Ganda'yra'ġa ko Tupana'gareheve'ġa'jave'ġa tuhẽ reki.

¹⁵ Tupana'ga e'i ojiheve'ġa pe nhaporem: “Pejogwereko katu ti,” ei ga. Kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe – ġa pohipotarame ġwembireko'ġa hugwi Cristo'gareheve'ġa hugwi, na ġa pohiri ġa hugwi a'ero. Naname ko Cristo'gareheve'ġa piro'yro ġa hugwi a'ero. ¹⁶ A'e reki ji kunhangwera'ġa pe: Mara'ngu po ti nde enhimbireko'ga mbojikoguka Cristo'ga rehe nehẽ? Igwete ji ei akwaimbae'ġa pe: Mara'ngu po ti nde enhimbirekohẽa mbojikoguka Cristo'ga rehe jitehe nehẽ no?

Nahã ti peko Tupana'ga remimo'ẽa rupi

¹⁷ Po nahã pendekoagwera Tupana'ga pe mo'ẽrame ojive ikwehe nahã jitehe ti peko a'ero kiro. A'ereki nahã nhandepojoykaharete'ga pe mongo pe mbokarakatuavo. A'ea ji ei pe me. A'ea jitehe ji ei Cristo'gareheve'ġa pe nhaporem jihorame Tupana'ga mboheteħava pype ġa mbo'embo'erame jipi. ¹⁸ Judeus'ġa okytiuka gwa'yra'ġa nakwanhapi'ria ġa pita'ngirame. Po judeusramo pe ndekoi Tupana'ga pemo'ẽrame ojive tapeavykyi ti ika'ẽagwera a'ero tiukwahavyme ti javo. Po judeus'ġarũiva'ero pe ndekoi Tupana'ga pemo'ẽrame tapekytiukari ti ġa pe penhakwanhapira. ¹⁹ Na ġa ndekoi jate ojikytiukare'ymame. Na jitehe na ġa ndekoi jate ojikytiukarame. A'ereki nanongara rehe rũi Tupana'ga oko. Ga onhi'ĩpo'rurame a'ea rehe Tupana'ga reki.

²⁰ A'e ji pe me a'ero: Po nahã pe ndekoi Tupana'ga pemo'ẽrame nahã jitehe ti peko. ²¹ Tupana'ga pemo'ẽrame ojive po pe poravykytehei ojipe'ga pe pejipiro'yangave'yma penhimboporavykyve'ga hugwi. Tapevy'aruhui ti a'ea rehe. Nandejate ti peko a'ero pejiporavykyavo ga pe. A'erorame teħe ga pe mbopiro'ypotarame ojihugwi, pejirokwa ti a'ero pejiġwovo ga hugwi. ²² Kiroki ġa ndipiro'yi ojipe'ġa hugwi nhandepojoykaharete'ga omo'ẽrame – ġa ipiro'y reki okote'varuhua hugwi. A'ereki nhandepojoykaharete'ga ġa mbopiro'y jugwi ġa mongovo ġwemimbotarimova'ea rehe. Kiroki ġa ipiro'y ojipe'ġa hugwi Cristo'ga omo'ẽrame – ġa ndipiro'yi reki Cristo'ga hugwi. A'ereki ga ġa mongo ġwemimbotarimova'ea rehe. ²³ Tupana'ga omomanouka Cristo'ga pe ndepyga ikwehe tapoġyka ti ġa jijive javo. Peko ti garemimbotarimova'ea rehe a'ero. Tapekoi ti ojipe'ġa nemimbotarimova'ea rehe a'ero okote'varuhuve'ġa nemimbotarimova'ea rehe. ²⁴ Nhiirũ, a'ea'ja ji pe me: Po nahã pe ndekoi Tupana'ga pemo'ẽrame ikwehe, nahã ti peko jitehe pejikoty'a Tupana'ga pavẽi.

Hembirekoe'ỹve'ġa

²⁵ Ikwatijarame ji ve pe ei ikwehe: “Marã re po hembirekoe'ỹve'ġa ndekoi a'ero hamo kunhangwera'ġa?” pe'e pe ikwehe. Kiro ji imombe'ui pe me a'ero. Nhandepojoykaharete'ga nde'i reki ji ve a'ea rehe. Jihi a'e a'ero imombe'gwovo pe me. A'ereki nhandepojoykaharete'ga omombyry ji ve. Nurã po aħe ojiko ji rehe. ²⁶ A'ero ji ei kiro pe me: Mbatera rahyaġwama ġwaramo pyry akwaimbae'ġa ndekoi jitehe okoagwera rehe. ²⁷ Enhimbirekojiperame ti terei a'ero tapohi ti hẽa hugwi javo. Enhimbirekoe'ymame ti terei tanhirembireko ti kiro javo. ²⁸ Emo enhimbirekorame nde nderekote'varuhui. Hembirekoe'ỹvehẽa na jitehe ġwembirekorame po ti hẽa ndokote'varuhui a'ero. Emo penembirekorame koji'i po ti pe ikwahavi hahya nehẽ pejikovo avo yvya koty nehẽ. Ndapotari ji hahya pe me novĩa. Nurã ji ei pe me: Pyry pe napenembirekoi ġa potaruhue'yma.

²⁹ Nhiirũ, nokombegwei po ti Cristo'ga ura'java mbapava koty nehẽ, a'e ji pe me. Nurã ji ei akwaimbae'ga pe hembirekove'ga pe a'ero toko po ga hembirekoe'ỹve'ga'java'ero hamo. A'ereki hembirekoe'ỹve'ga ndokoi aḡwamova'ea rehe. A'ereki a'ea kotihĩ momina. Ga ja po hembirekove'ga ndekoi a'ero hamo, a'e ji pe me. ³⁰ Kiroki ga ojehe'o hete kiro – toko po ga ojehe'oe'ỹve'ga javijitehe hamo. Kiroki ga ojai hete kiro – toko po ga ijaje'ỹve'ga javijitehe hamo. Kiroki ga opyhypyhy mbatera kiro – toko po ga ga ja hamo – kiroki ga okoe'yma mbatera rehe nhandeapoa rũi reki javo jupe. ³¹ Kiroki ga opo'ru vvyakotyva'ea – toko po ga ga ja hamo – kiroki ga ndokoi vvyakotyva'ea rehe jate. A'ereki yvya aḡwamova'ea mominaḡwama nhande hugwi.

³² Apota ji pepiro'ya nhaḡatarahiva'ea hugwi. Akwaimbae'ga hembirekoe'ỹve'ga oko hete Tupana'ga rehe tonhimohẽ Tupana'ga ji rehe javo. ³³ Hembirekove'ga ki a'e te oko hete vvyakotyva'ea rehe no tonhimohẽ nhirembirekohẽa ji rehe javo. ³⁴ Mokõĩ ga'aḡatara a'ero. Oko pota ga Tupana'ga rehe novĩa. Emo ga oko pota ḡwembireko'ga ndehe no. Nanongara ko ndapyryhetei a'ero.

Kunhangwera'ga na jitehe hembirekoe'ỹve'ga aherembirekokwera'ga no. Oko hete ga Tupana'ga rehe tako pa ti garemimbotarimova'ea rehe javo. Hembirekove'ga ki a'e te oko hete vvyakotyva'ea rehe no tonhimohẽ nhirembireko'ga ji rehe javo.

³⁵ A'e ji a'ea pe me topopoko ti ji javo. Ji nda'epotari pe me: “Na rũi peko. Na rũi peko.” Nda'ei ji a'ea. Toko katu ti ga javo ji ei pe me. Peko hete ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejeaporoḡitakaturu nehẽ, a'e ji pe me.

³⁶ Po ojipe'ga ei ḡwembirekoruamahẽa pe: “Xajogwerekoyme ti.” Emo po aerẽ ga ei oyvyteri pe: “Ndapyryvi reki a'ea hẽa pe,” e po ga. “Apotarahi ji hẽa no. Areko pota ji hehã a'ero hamo,” e po ga. Tahembireko tuhẽ ti ga hẽa pavẽi a'ero ḡwemimbotarimo. Ndokote'varuhui reki ga ḡwembirekorame hẽa pavẽi.

³⁷ Ojipe'ga po e'i oyvyteri pe: “Ndarekoi tuhẽ ti ji nhinhimbirekoruamahẽa pavẽi,” e po ga. Ojipe'ga rũi e'i ga pe. Ga tuhẽ e'i ojive ḡwemimbotarimo. Ndopotarahivuhui po ga hẽa no. Pyry po ga nahembirekoi hẽa pavẽi a'ero hamo. ³⁸ Nahã a'ero. Kiroki ga hembireko kunhangwerahẽa pavẽi – pyry tuhẽ ga hẽa rerekoi a'ero. Kiroki ga nahembirekoi kunhangwerahẽa pavẽi – koji'i pyry reki garekoa a'ero.

³⁹ Hembirekovehẽa po nahembirekoa'javi ojipe'ga pavẽi hamo hẽarembireko'ga manoe'ymame hamo. Ahe manorame hẽa piro'yro ahe hugwi. A'ero po pyry hẽa rembirekoro ojipe'ga pavẽi ḡwemimbotarimo. Jesus Cristo'gareheve'ga jate po hẽa gwereko hamo. ⁴⁰ Emo koji'i hẽa roryvamo ḡwembirekoa'jave'ymame. Jihi reki a'e a'ea pe me. Tupana'ga ra'uva po ji mbo'e a'ea rehe no.

8

Ikwava'eḡipyra ha'angava pe

¹ Tamombe'u kiro pe me mbiara ikwava'eḡipyra ha'angava pe ḡwemimbohetechara pe. “Mara'ngu po opyryvamo Tupana'ga pe nhande i'urame a'ea?” pe'e pe ji ve ikwatija ikwehe. Pepyteripeve'ga e'i reki: “Nhande nhaporemõ tikwaha mbatera,” ei ga. A'iti nhande tikwaha, a'e ji. Emo nhande ikwahavame mbatera xanhimbohete pota reki. Hovai jate nhanenhoarõheterame nhande nhombojikogi Cristo'ga rehe. ² Kiroki ga e'i tehe ojive akwaha ji mbatera javo – ga ndokwahakatui ve a'ero. ³ Hovai

jate kiroki ġa oarõ hete Tupana'ga – Tupana'ga okwaha hete ġa ojihe ġa ndekoheterame.

⁴ Tamombe'u kiro a'ero mbiara ikwava'eġipyra ha'angava pe. Tikwaha nhande ġanemimboheteħara. A'ea ko ha'angavateħea reki a. Tupana'ga jate oko Tupanamo. Jara ndogwerekoi. Tikwaha nhande a'ea. ⁵ Ojipe'ġa e'i: “Gwereco tupana yvagi pe yvya koty onhimongyavo yvaga jara pavēi,” ei ġa. Ga pe po gwereco a'ea. ⁶ Nhande ve ki a'e te gwereco ojipejive'ga jate Tupana'ga nhandervete'ga. Gaha oapopavuka mbatera hako. Ga rehe nhande rekoi xako ti garemimbotarimova'ea rehe javo. Ojipeji jate ko nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga. Gaha oapo pa mbatera hako. Tupana'ga oapopavuka ga pe. Gaha nhandereaporoġita mbopyahu nhande rerekovo no.

⁷ Jararamo nhande tikwaha a'ea. Jara'ġa ki a'e te ndokwahavi a'ea. A'ereki ġa ojipokwaha ha'angava mboheteħa rehe Tupana'garūiva'ea mboheteħa rehe ojikoga renonde Jesus'ga rehe. Aġwamo ki a'e te Jesus'gareħeva'ero ġa ei ha'angavateħea jupe novīa. Emo ojipokwahava ġwaramo ġa ei jiteħe kiro mbiara pe ikwava'eġipyra pe: “A'ea ko Tupana'garūiva'ea apoa.” A'ero i'urame po ġa ei oyvyteri pe: “Mara'ngu po Tupana'ga nharõe'yma aħe i'urame? Anhimbote'varuhu po ji a'ea uro ġwaramo,” e po ġa oyvyteri pe. A'ereki ġa ndokwahakatui ve. ⁸ Tupana'ga nde'i nhande ve nhande i'urame. Ga nde'i jiteħe nhande i'ue'ymame. A'ereki nianemombyryvi i'urame. I'ue'ymame nianembote'varuhui no. A'ea ġa ndokwahakatui ve.

⁹ A'e reki ji pe me a'ero: Tapemongote'varuhui ti ġa. Peħe pe'e: “Nanhimbote'varuhui ji i'upavame mbatera,” pe'e pe. Emo ojipe'ġa ndokwahavi ve a'ea. A'ero po ġa ei: “Cristo'gareħeva'ero nhande nhimbote'varuhui nhande jupavame mbatera,” e po ġa. Tapemongote'varuhui ti ġa a'ero i'gwovouka ġa pe. ¹⁰ Po nde i'ui Tupana'garūiva'ea rongu pype, a'ero po ga nde repiagi. A'ero po ga ei: “Ga okwaha hete mbatera. Igwete ga i'ui reki Tupana'garūiva'ea rupiara,” e po ga nde mombe'gwovo. “Ga javijiteħe ti ta'u no,” e po ga. A'ero po ga i'ui a. Emo ga pe po ndapyryvi ga i'urame. A'ereki oyvyteri pe ga eteħei: “Jesus'gareħeva'ero ji nhimbote'varuhui ji i'urame Tupana'garūiva'ea rupiara,” e'i teħe ga. ¹¹ Ga ndokwahakatui ve. Nde ki a'e te erekwaha nħanerembi'ua nianhimbote'varuhui reki javo. Nerembikwahava reki ġamongote'varuhuaġwama nde i'urame ġandovaki. ¹² Ga ko neirū'ga. Ga repyga Cristo'ga omano no tamombo ti garekote'varuhua javo. Nde ereko te'varuhu enħirū'ga pe i'gwovouka ga pe pyryve'ymame ga pe. Nahã nde ereko te'varuhu Cristo'ga pe no. ¹³ Nurã ji ei: Po ti nħirembi'ua nħirū'ga mongote'varuhui nehē, a'ero po ti ji nda'uaġwami mbiara tamongote'varuhuyme ti ga javo ġwaramo.

9

Paulova'ea onhimombe'u Jesus'ga moirūħaramo

¹ Jipiro'y ko ji ojipe'ġa hugwi. Ji ko Jesus Cristo'ga moirūħaramo ako. A'ereki ji aħepia ga ikweħe nhandepojykaharete'ga. Ji ve ga pe mbojikoguka ojiħe ikweħe. ² Ojipe'ġa po e'i ji ve Jesus'ga moirūħara'ga rūi. Pe ki a'e te pe'e ji ve Jesus'ga moirūħara'ga tuħē. Jukwaha reki a'ea. A'ereki peħe ko nħiremimbojikohara. A'ereki ji ve nhandepojykaharete'ga onħimoirūka nahã pe mbojikoguka ojiħe.

³ Ojipe'ġa e'i teħe ji ve: “Po Jesus'ga moirūħaramo nde rekoi ħamo, a'ero po na rūi nde rekoi ħamo,” e'i teħe ġa ji ve. Nahã ji ei a'ero nħinħimombe'gwovo ġa pe: ⁴ Jesus'ga moirūħaramo ore Jesus'ga mombe'umbe'ui ojipe'ġa pe. A'ero po pyry tuħē orerenduhara'ga imbuhuri mbatera ore ve

ikwepykavamo hamo novĩa. ⁵ Jesus'ga moirũharamo jara'ga nembirekoro Jesus'gareheve'ga pavẽi. Jesus'ga reki'yra'ga ko na, Pedro'ga no. Ga ġwembireko'ga nderohorame ojupi ojipe'ga imondoi mbatera ġa pe no. Po ore rembirekoro Jesus'gareheve'ga pavẽi hamo, a'ero po pyry ore ġa nderohoi ore rupi hamo novĩa. ⁶ Jesus'ga moirũharamo jara'ga Jesus'ga mombe'urame ġanenduhara'ga omondo mbatera ġa pe toporavykyyme ti ġa ojipea rehe mbatera pyhyga javo. Ore po na jitehe no hamo jiji Barnabé'ga pavẽi. Pyry po ore ndoroporavykyi ojipea rehe mbatera pyhyga orojive hamo novĩa. A'ereki ore na jitehe Jesus'ga mombe'umbe'u ojipe'ga pe jipi novĩa.

⁷ Soldados'ga tavukarame ġanduvihava'ga omondo mbatera ġa pe. Ga ndoporavykyi ojipea rehe no tipyhy ti mbatera nhandejive javo. Ganduvihava'ga omondo ġa pe. Oro itỹhara'ga no. Ga o'u yva'ia ġwemitymagwera oporavykyagwera rehe. Na jitehe oporavykyagwera rehe ovelhas repiakatuhara'ga o'u ika'mbya ovelhas hugwi.

⁸ Nanongara pe nhande epavi vvyakotyva'ero. Nhande jate rõi reki xa'e. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka nanongara Moisésva'ea pe hako. ⁹ A'ea ikwatijarame Moisésva'ea ei a'ero:

“Tapembojurutyvukari yuranuhĩa a'ea ipyrũpyruġame ipi'rogame japea ha'ynha hugwi.

Na i'ui oporavykyro ġwaramo,” ei ahe ikwatijarame ġwemimbo'eagwera hako.

Gara pe ikwatijara i'ei? Yuranuhĩa rehe jate Tupana'ga aġataramo ikwatijarukarame naerũ? ¹⁰ Ore repyga jate rõi Tupana'ga ei naerũ? Ore repyga tuhẽ reki Tupana'ga ei ikwatijaruka hako togwereko ti ġa mbatera javo hako. Nurã ore Jesus'ga mombe'urame po orerenduhara'ga tombuhu mbatera ore ve hamo. Ore ko itỹhara'ga'java'ea. Hyvykoirame ityma renonde po itỹhara'ga ei hamo: “Aerẽ po ti ji i'ui kohoa pora nehẽ,” e po ġa hamo. Gahã no – kiroki ġa onupanupã ipi'roga japea ha'ynha hugwi. Ipi'rogame po ġa ei aerẽ ti ta'u nehẽ javo hamo. ¹¹ Ore na jitehe no a'ero. Ore Jesus'ga mombe'umbe'urame pe me po tiruahũ pe me pe imbuhurame mbatera ore ve naerũ? Pyry tuhẽ reki pe imbuhuri ore ve novĩa. ¹² Po pyry ojipe'ga ei pe me mbatera rehe, ore kaitu po pyry ore ei pe me hamo novĩa.

A'erorame tehe ore ndoro'ei reki pe me pembuhu ti mbatera ore ve javo. Po ore ei pe me mbatera rehe, a'ero po ojipe'ga ete'varuhui ore ve ore Cristo'ga mombe'urame. “Mbatera rehe jate ġa Cristo'ga mombe'ui ore ve,” e po ġa. “Nurã ore norohendupotara'javi gamombe'ua,” e po ġa ore mombe'ute'varuhuavo. Nurã ore ndoro'ei pe me mbatera rehe jipi. Oronhimomirana ore hahyparavuhua pe orokovo jipi timombigyme ti pyryva'ea mombe'ua javo ġwaramo.

¹³ Oro ġa – kiroki ġa oporavyky judeus'ga jatykahavuhua pype – ġa o'u pevova'ea ojipe'ga nembikwava'eġa jipi. Ga inoġame mbiara ikwava'ehava rehe tikwava'ẽ Tupana'ga pe javo ġa opojoyka mo ojive. Pekwaha pe a'ea. ¹⁴ A'ea'java'ea pe nhandepojoykaharete'ga e'i ore ve no: “Kiroki ġa omombe'u katu pyryva'ea jipi – ġanenduhara'ga po omondo mbatera ġa pe a'ea rehe hamo,” ei ga.

¹⁵ Pyry po pe imbuhuri mbatera ji ve Jesus'ga mombe'ua rehe hamo novĩa. Emo ji ndapojoykai mbatera pe hugwi. Ji ikwatijarukarame kiro pe me ji nda'ei: “Tapojoyka ti mbatera pe hugwi.” Ji ndapojoykai tuhẽ reki pe hugwi. Nhimanoa ko koji'i pyry ji ve a'ea hohe. Anhimbohete ji nhirembipojoykae'yma rehe. Te'iyme ti ġa ji ve a'ero: “Paulo'ga onhimbohete tehe reki. A'ereki ga opojoyka mbatera ġa hugwi,” te'iyme ti ġa

ji ve a'ero. ¹⁶ Emo pyryva'ea mombe'urame ji nanhimbohetei a'ea rehe jipi. A'ereki Tupana'ga ji mondouka a'ea rehe tuhẽ. “Emombe'u ti Jesus'ga mombe'upyryva,” ei ga ji ve ikwehe. Po ji nahendukatui Tupana'ga nhi'i'ga Jesus'ga mombe'gwove'y, a'ero po ite'varuhu ji ve. ¹⁷⁻¹⁸ Po nhiremimbotarimo ji Jesus'ga mombe'umbe'ui jipi, a'ero po pyry ga imbuhuri mbatera ji ve hamo. Po nhiremimbotarimo rui Tupana'ga ji mondoukari ga pyri ga mombe'gwovouka ji ve, a'ero po pyry ji ve ji ndapojoykai mbatera ojipe'ga hugwi ji Jesus'ga mombe'urame ga pe. A'ero po ji ga mombe'ui ga pe mbatera rehe rui.

Paulova'ea ombojiko pota ahe Jesus'ga rehe

¹⁹ Jipiro'y ji ojipe'ga hugwi nhaporemovã. Emo gandeaporogita rupi nhaporemovã ji nhimondoi reki tambojiko ti koji'ive'ga Jesus'ga rehe javo. ²⁰ Ji Jesus'ga mombe'urame judeus'ga pe gandeaporogita rupi ji hoi a'ero tambojiko ti ga Jesus'ga rehe javo. Jipiro'y ji Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi novã. Emo judeus'ga a'ea gwendu katu. A'ero ji ga javijitehe hendukatui no tambojiko ti ga Jesus'ga rehe javo. ²¹ Na jitehe Jesus'ga mombe'urame judeus'garũive'ga pe gandeaporogita rupi ji hoi no tambojiko ti ga Jesus'ga rehe javo. Ga ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurã jirekorame gapyteri pe ji ndakoi hehe no. Ji nda'ei reki: Ji ndakoi Tupana'ga nhi'i'ga rehe. A'ea rui ji a'e. A'ereki ji ako tuhẽ Cristo'ga nhi'i'ga rupi. ²² Jirekorame gapyteri pe – kiroki ga ndokwahakatui ojikogame Jesus'ga rehe – ikwahakatue'yve'ga'java'ero ji rekoi tambojiko hete ti ga Jesus'ga rehe javo. Jihojihorame ojipe'ga pyteri pe ga javijitehe ji rekoi a'ero nahã ti tambojiko jara'ga mo Jesus'ga rehe javo. ²³ Nahã ji rekorekoi gapyteri pe a'ero tokwaha pa ti ga Jesus'ga mombe'ua. Akwahavuka ji Jesus'ga ga pe Tupana'ga ti tomomyry ga pe javo. A'ereki imomyryvame ga pe ga omomyry ji ve no.

²⁴ Penembikwahava pe kiro ji ei pe me. Ga nhağanhaname ji ypy ti tavahẽ javo, he'yjuhuvẽ'ga onha novã. Emo ojipejive'ga jate ga ypy ovahẽ. Ga pe ga imondoi pyryva'ea a'ero ikwepykavamo. Ga javijitehe ti pejirokwa pejikokatuheteavo Tupana'ga ti tomomyry ji ve a'ero nehẽ javo. ²⁵ Kiroki ga onha hete tapyhy ti pyryva'ea javo – ojikwe ga nhağanhahetei jipi onhimboitavo tanhağatu kwaha ti javo. Nhande ki a'e te xako katu katu hete jipi xako katu kwaha ti javo. Kiroki ga onha hete pyryva'ea rehe – pyrygwerehuva'ea rehe reki ga ndekoi novã ka'atehea apopyra rehe oakağareheva'ea rehe. Emo a'ea kotihĩ opa ga hugwi. Nhande ki a'e te pyryheteva'ea rehe nhande rekoi avuiramava'ea rehe. A'ereki nhandervagwama Tupana'ga pyri namomini. ²⁶ Onhaname ga hokatui tavahẽ tuhẽ ti javo. Na jitehe ji rekokatui tavahẽ tuhẽ ti Tupana'ga pyri javo.

Ojipe'ga okwaokwaramo ojogwehe ga opoa mondokatui toho ti jipoa ga rehei katu javo. Na jitehe ji rekokatui taho ti Tupana'ga rehei katu javo.

²⁷ Amombe'umbe'u ji ojipe'ga pe jipi: “Peko katu ti Jesus'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti Tupana'ga imomyryvi pe me nehẽ,” a'e ji ga pe jipi. Jihi na jitehe ako katu a'ea rehe no Tupana'ga ti tomomyry ji ve javo. Ji nanhimongokari nhiremimbotarimova'ea rehe a'ero, te'iyme ti ga ji ve: “Namomyryva'javi reki ji nde ve.”

10

Tapembohetei Tupana'garũiva'ea

¹ Nhiirũ, tapekwahava'ja ti nhaneramonhava'ea rekoagwera Moisésva'earheva'ea rekoagwera. Ohorame Egitopeva'ea gwyrã hugwi ahe oho pa yvağatiğã gwyrã hako – kiroki yvağatiğã ahererohohava hako. Oho

pa katu ahe yvya pikağa rupi ypiahua pytera rupi o'yahava. ² Ohorame yvağatiğa gwyrri ahe nhimboukwahapavi Moisésva'eareheva'ero ohorame yvya pikağa rupi ypiahua pytera rupi. ³ Ahe nhaporemō o'u maná – a'ea Tupana'ga ombuhuruka ahe ve yvaga hugwi aherembi'uramo. ⁴ Ahe nhaporemō o'u yhya no – kiroki Tupana'ga ombuhuruka ahe ve toy'u pa ti ğa javo. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka yhya ahe ve itauhua hugwi. Cristo'ga pe ji ei reki ita mombe'gwovo. A'ereki Cristo'ga ombuhuruka yhya ahe ve ogwovo ahe rupi. ⁵ Nahã Tupana'ga imombyryhetei ahe ve novãa. Emo ahe rekouhurame ite'varuhuva'ea rehe onhimongyavo ga nhimonha'ngahetei ahery'juhua rehe ahe apitiuka ahera'oa momboruka ongae'yi me hako.

⁶ Ahemombe'upyra nhande momoranduvi nhande moğitavo. Ahe ja rũi ti xako a'ero. Tipotaruhuyme ti ite'varuhuva'ea. ⁷ Ahery'juhua ombohete ha'angava Tupana'garũiva'ea no hako. Tupana'ga rembikwatijarukara ahe mombe'u javo:

“O'uo'u ğa oina toryva apovo.

A'ero ğa pyi o'ama Tupana'garũiva'ea mboheteavo,” e'i ikwatijara ahe mombe'gwovo hako.

Ahe ja rũi ti xako a'ero. Timboheteyme ti ha'angava Tupana'garũiva'ea.

⁸ Ahery'juhua gwereko ojipeva'ea rembirekova'ea hako. Nurã ahe manoi ara rupi ve vinte e três milve'ğa onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga oapitiuka ahe hako. Ahe ja rũi ti xako a'ero. Tirekoyme ti ojipe'ğa nembireko'ğa.

⁹ Ahery'juhua ombokwerajahi nhandepojykaharete'ga onhiroyrõyromo jipi hako. Nurã ga mboja mondomondoi ahe ve ahe hu'uuka ahe apitiuka hako. Ahe ja rũi ti xako a'ero. Timbokwerajahivyme ti nhandepojykaharete'ga monhimonha'ngavo.

¹⁰ Ahery'juhua e'ie'i te'varuhu onhiroyrõyromo jipi hako. Nurã Tupana'ga ahe apitiukari ojipyrive'ga pe. Ahe ja rũi ti xako a'ero. Xa'ete'varuhuyme ti nhanenhiroyrõe'yma.

¹¹ Nahanahã ahe rekoi hako. A'ea koi ojipe'ğa momorandu. Igwete Tupana'ga ikwatijarukari aherekoagwera mombe'gwovouka a'ea ti tapemoğita javo nhande ve. Tapekote'varuhui ti a'ero. A'ereki momina ğwerĩ yvya vyvareheva'ea reheve nhande hugwi.

¹² Tape'ei ti pejive: “Jijikohetero ğwaramo Cristo'ga rehe po ti ji ndakote'varuhua'javi nehẽ,” tape'ei ti. Mara'ngu po ti pe kotihĩ pejikote'varuhua'java nehẽ? Penhimboko'i ti. Pejapyaka katu ti tapekote'varuhua'javyme ti a'ero. ¹³ Pekwaha pe mbatera rahya jipi. Nanongara jitehe reki ojipe'ğa okwaha no. Emo po ti Tupana'ga oho ğwembi'ea rupi pe pokoga jipi. Ga nomondoahivuhuukari hahyheteuhuva'ea pe me. Hahyrame pe me po ti ga pe mbopopoakari hehe nehẽ. Ga po ti pe mbo'e nehẽ nahã ti peko javo nehẽ. A'ero po ti pe nhimomiranambavi hahya pe nehẽ.

¹⁴ Nhiirũ, tapembohetei'i ti ha'angava Tupana'garũiva'ea. ¹⁵ Pekwaha hete pe mbatera, a'e ji pe me. Penhimombaragwaha hete ti a'itituhẽva'ea rehe a'ero kiro ji nhi'igame pe me. ¹⁶ Amoamome nhande i'ui vinho pão raygwe'roga reheve xajapyaka kiro Cristo'ga manoagwera rehe javo. Nhande i'urame vinho copopypeva'ea nhande ei Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde Cristo'ga rekoa reka'vogauka ga momanomouka ore ve,” xa'e nhande ga pe. Nhande i'urame vinho copopypeva'ea nhande jogwerekoi nhanenhimbojikoty'a Cristo'ga pavẽi garekoa rerekovo. Nhande i'urame pão nhanerembihaygwe'roga nhande jogwerekoi nhanenhimbojikoty'a Cristo'ga pavẽi Cristo'ga ra'oa rerekovo. ¹⁷ Nhandere'yjuhu nhande novãa.

Emo nhande xajogwerekó pa nhandejikoty'a Cristo'ga pavēi ojipejiva'ero. A'ereki nhande nhaporemó ti'u akoja jitehe pão ojipejiva'ea.

¹⁸ Pehepia ti judeus'ga ndekoagwera no. Gweru ga mbiara jipi imondovouka Tupana'ga pe ikwava'ehava rehe. Aerē ga i'ui mo. I'urame Tupana'gapeva'ea ga jogwerekoi ojikoty'a Tupana'ga pavēi. ¹⁹ Oro Tupana'garūiva'eapeva'ea, marāi ji jupe a'ero? Oko tehe reki Tupana'garūiva'ea, a'e ji, ganembikwava'eğa pavēi – kiroki ikwava'embyra Tupana'garūiva'ea pe. ²⁰ Imondorame mbatera jupe ikwava'ehava rehe Tupana'ga pe rūi ga imondoi. Omondo ga Diabo'gapyriva'ea pe reki anhağa pe, a'e ji. Ndapotari ji pejikoty'ara Diabo'gapyriva'ea pavēi. ²¹ Pe'u pe copopypeva'ea nhandepojykaharete'gapeva'ea. Tape'ui po pe copopypeva'ea Diabo'gapyriva'eapeva'ea no hamo. Pe'u pe mbatera ikwava'embyra nhandepojykaharete'ga pe. Tape'ui po pe mbatera ikwava'embyra Diabo'gapyriva'ea pe no hamo. ²² I'urame a'eapeva'ea po ti nhande nhandepojykaharete'ga monhimboahivuhui nhandejive nehē. A'ero po ti ga imbohahyukari nhande ve nehē. A'ereki ga ipopoakaruhu hete nhande hohe pa.

Ji rupi jitehe ti peho, ei ahe

²³ Pe'ji po pe: “Cristo'gareheva'ero gwaramo nhande ndikwakuva'javi. A'ero ji rekoí nhiremimbotarimova'ea rehe,” pe'ji po pe. Na tuhē nhande ndikwakuva'javi novĩa. Emo amoamome ndapyryvi reki ojipe'ğa pe nhande rekorame nhaneremimbotarimova'ea rehe. Amoamome nhanderekorame nhaneremimbotarimova'ea rehe nhande ndipokopokogi reki ojipe'ğa Cristo'gareheve'ğa. ²⁴ Nhandejive jate rūi po nhande imombyryvi hamo. Timombyry po nhande ojipe'ğa pe hamo no.

²⁵ Nahã ti peko a'ero. Pe'u pa ti mbiara ipyhygame ima'ehai pe. Tape'ei ti ga pe: “Pemombe'u ti ji ve. Omondo jipe ga agwa Tupana'garūiva'ea pe ikwava'ehava rehe inoğa? Marã a'ero?” Tape'ei ti a'ea ga pe. Pe'u pa ti jave'yma. Tapemongotehei ti pejipy'a mbatera rehe i'gwovo a'ero. ²⁶ A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Yvya ko nhandepojykaharete'ga apoa vyakotyva'eareheva'ea nhaporemó no,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

Pyry tuhē nhande i'ui garembiapoa a'ero.

²⁷ Po Cristo'gareheve'garūive'ga ei pe me: “Pejijo i'gwovo ji pyri,” e po ga. Pehopotarame ti peho ga pyri a'ero i'gwovo. Pe'u pa ti garembibuhura. Tape'ei ti ga pe: “Marã? Eremondo jipe nde agwa Tupana'garūiva'ea pe ikwava'eğa inoğa?” Tape'ei a'ea ga pe. Pe'u pa ti imongotehee'yma pejipy'a hehe i'gwovo pa ga pyri. ²⁸ Hovai jate po ojipe'ga ei pe me: “Okwava'ehava ga agwa Tupana'garūiva'ea pe.” Po ga erame a'ea pe me tape'ui ti a'ero penhağataruhuramo ga rehe – kiroki ga omombe'u pe me. A'ereki oyvyteri pe ga e'i jupe: “Po Cristo'gareheve'ğa ndo'ui nanongara hamo,” ei ga. ²⁹ Pe me ko pyry pe i'ui novĩa. Emo ga pe ndapyryvi i'ua. Nurã tape'ui a'ero.

Pe'e po pe ji ve a'ero: “Marã naerũ? Jipiro'y ji jijikwakuva hugwi i'gwovo pa mbatera. Maraname ji nda'ui naerũ ga eteherame jupe ahe ndo'ui javo?” pe'e po pe ji ve. ³⁰ “I'urame jipi ji ei Tupana'ga pe: ‘Ndepyry hete nde imbuhuruka mbatera ji ve,’ a'e ji ga pe,” pe'e po pe ji ve. “Maranuhũrame ga ete'varuhui ji ve nhirembi'ua rehe ji ekaturame Tupana'ga pe i'gwovo naerũ?” pe'e po pe ji ve.

³¹ Nahã a'ero, a'e ji. Peko katu ti mbatera urame mbatera aporame no pejikovo katu pa. A'ero po ti ojipe'ğa pe ndepiagame Tupana'ga mbohetei nehē. “Ndepyry hete nde ga mongokatuavo,” e po ti ga Tupana'ga pe a'ero pe mombe'gwovo nehē. ³² Peko katu ti a'ero. Tapemongote'varuhui ti judeus'ga.

Tapemongote'varuhui ti judeus'garũive'ğa no. Tupana'gareheve'ğa ti tape-mongote'varuhui Jesus'gareheve'ğa. ³³ Ji rupi jitehe ti peko katu a'ero. Ji tamonhimoheureka pa ojipe'ğa jijihe jipi. Namombyrypotari ji jijive jate. Ga pe nhaporemō ji imombyrypotari jipi tojiko ti ға Jesus'ga rehe javo.

11

¹ Cristo'ga rupi jitehe ji hoi. Na jitehe ti peho ji rupi.

Kunhangwera'ğa ndekoa ға jatykaramē

² Pyry hete pe napemoka'nhyimi jipi jirekoagwera pejiipyri. Peho pe nhiremimbo'ea rupi no. A'ereki Cristo'gareheve'ğa nemimombe'ua rehe ji pe mbo'ei.

³ Takwahavuka ti a'ero pe me. Cristo'ga ko huvihava'ga akwaimbae'ğa pe. Akwaimbae'ğa ko huvihava'ğa ғwembireko'ğa pe. Tupana'ga ko huvihava'ga Cristo'ga pe. ⁴ Ndapyryvi a'ero akwaimbae'ğa nhakağahovi onhi'igame Tupana'ga pe ғandovaki Tupana'ga mombe'urame ojipe'ğa pe no. Onhakağahovame po ға imbote'varuhui Cristo'ga pe ga ko jiruvihava'ga rũi javo.

⁵ Emo kunhangwera'ğa nhakağahove'ymame ndapyryvi ға nhi'igame Tupana'ga pe ғandovaki ға Tupana'ga mombe'urame ojipe'ğa pe no. Onhakağahove'ymame po ға ei: “Nhirembireko'ga ko huvihava rũi ji ve,” e po ға. Nanongara'ğa ko ға ja – kiroki ға, ojipe'ğa opĩ ға'ava ға hugwi tipoyjaryme ti ға javo. ⁶ Onhakağahove'ymame po ға tokyti pa o'ava a'ero hamo. Po ға ndopotari opoyjayjare'ymamo oapina rehe, a'ero po ға tonhakağaho hamo. Tonhakağaho po ға onhi'igame Tupana'ga pe ғandovaki ga mombe'urame no hamo.

⁷ Akwaimbae'ğa po nonhakağahovi hamo. A'ereki Tupana'ga oapo akwaimbae'ğa oji'java'ero. Gandeaporoğita Tupana'ga reaporoğita ja. Kunhangwera'ğa ki a'e te ғandeaporoğita akwaimbae'ğa ndeaporoğita ja. ⁸ Tupana'ga ndoapoi reki akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea ra'oa pyvõ. Ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea nharukağa pyvõ hako. ⁹ Na jitehe Tupana'ga ndoapoi akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea pe. Ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea pe topoko ti hẽa ga javo hako. ¹⁰ A'ero po kunhangwera'ğa tuhẽ e'i onhakağahova pe hamo yvagipeve'ğa nembiepiaga ғwaramo. ¹¹ Ojikoty'aro ғwaramo nhandepojoykaharete'ga pavẽi ға jikogi ojogwehe jipi kunhangwera'ğa akwaimbae'ğa pavẽi. ¹² A'ereki ymya Tupana'ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea nharukağa pyvõ. Nahã kunhangwerava'ea ohẽ akwaimba'eva'ea hugwi. Emo kiro akwaimbae'ğa o'a kunhangwera'ğa hugwi. Tupana'ga reki oapopavuka okovo.

¹³ Pehe ti penhimombaragwaha hehe. Pyry pe me kunhangwera'ğa nhi'igame Tupana'ga pe ғandovaki ға nhakağahove'ymame naerũ? Ahã, a'e ji. ¹⁴ Pekwaha pe pejiyvyteri pe akwaimbae'ğa avukuhua ғambopoyjayjare'yma. ¹⁵ Kunhangwera'ğa avukuhua ki a'e te ғambokatua rupiara. A'ereki Tupana'ga omondo a'ea ға pe toakağaho'i ti ға a'ea pyvõ javo. ¹⁶ Momina nhinhi'igã a'ea rehe a'ero. Po ojipe'ğa ji rayvapotari ға'akağahova rehe, a'ero po ji ei ға pe: Na tuhẽ ore rekoi. Nahã jara'ğa ndekoi no Cristo'gareheve'ğa ojatykaramē Tupana'ga mboheteavo.

Ahe o'u ikwahava'java Cristo'ga manoagwera

¹⁷ Kiro pe mbo'erame po ti ji nopombohetei nehẽ. Anhi'igahy po ti ji pe me nehẽ. A'ereki pe jatykaramē Tupana'ga mboheteavo a'ea ko pen-dekokatuağwama rũi reki. Peko te'varuhu reki pe. ¹⁸ Tanhiĩ na'ẽ pe me

pejogwayvara rehe a'ero. A'ereki ojipe'ga omombe'u a'ea ji ve. “Corintopeve'ga ojatykarama ga jogwayvayvari jipi. Ga ndojihe'akatui,” ei ga pe mombe'gwovo ji ve. Arovia gwere ji gani'i'ga. ¹⁹ Tupana'ga po e'i a'ero: “Na ga jogwayvari tomboukwaha ti okokatuve'ga a'ero.” ²⁰ Pejatykarama pe ei: “Ti'u ti nhandejapyakavo nhandepojykaharete'ga rehe,” pe'e tehe pe jipi. Emo reki pe ndapekoi ga rehe pejikote'varuhuro gwaramo i'urame. ²¹ Pejihe reki pe peko. A'ereki i'urame jararamo pe pe'u jipe ima'ea renonde. Jara'ga ndogwerekoi reki. Nurã ko ty'ara jara'ga jukai. Jara'ga ki a'e te heagwryrvinho i'uhetero gwaramo. ²² Ndaperekoi tuhẽ po pe onga naerũ tape'u ipype? Ndapekoa'javi po pe Tupana'gareheve'ga ndehe naerũ imbatere'yve'ga mbopoyjayjare'yma naerũ? Marã po ti ji a'ero pe me nehẽ naerũ? Opombohete po ti ji a'ea rehe naerũ? Nopombohetei tuhẽ po ti pe a'ero nehẽ.

²³ Amombe'u ko ji pe me nhandepojykaharete'ga remimbo'eagwera ikwehe – a'ea ga omombe'uuka ji ve. Nahã a'ero. Omanoa renonde Jesus'ga reki gwemimbo'ehara'ga pavẽi ypytunimo ikwehe. Judasva'ea omondouka gwerĩ ga guardas'ga po pe tojuka ti ga ga javo. A'ea renonde Jesus'ga ipyhygi pão. ²⁴ Igwete ga ei Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde imbuhua ore ve,” ei Jesus'ga javo ga pe. Igwete ga haygwe'rogwe'rogi imondovo gwemimbo'ehara'ga pe. “A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe,” ei ga ga pe. “Pe'u kiro. A'ereki jira'oa ji anhiqwava'ẽ kiro pe ndepykaramo nhimanorame,” ei ga. “Aerẽ ti pe'ua'jaa'ja pão a'ero tanhimoka'nhymyme ti,” ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe ikwehe.

²⁵ Na jitehe ga i'urẽ mbatera Jesus'ga ipyhygi copo vinho ryrua. Igwete ga imondoi ga pe javo. “Pe'u kiro copopypeva'ea,” ei ga. Igwete ga imombe'ui gwekoa ga pe. “Aheka'voguka po ti ji jirekoa ga pe jiji-jukauka nehẽ,” ei ga. “Nahã po ti ji manoi yvyakotyve'ga ndepyyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea imombe'gwovo. ‘Garekoa reka'vogame po ti ji imombori gandekote'varuhua ga hugwi,’ ei Tupana'ga,” ei ga. “Nurã jirekoa reka'voga gwaramo a'iti hete tuhẽ po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuve'ga ndekote'varuhua ga hugwi nehẽ gwembi'ea rupi,” ei Jesus'ga ga pe. “Pe'u ti a'ero vinho copopypeva'ea. Pe i'ua'jaa'javame ji kwahava'ja a'ero nehẽ,” ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. ²⁶ A'ea ko Jesus'ga nhi'igagwera ikwehe. Igwete ji ei pe me: Garura'java renonde nahã po ti pe i'ua'jaa'javi pão copopypeva'ea reheve. I'ua nanani po ti pe ikwahavukari ojipe'ga pe gamanoagwera nehẽ.

²⁷ Peko katu ti a'ero i'urame pão copopypeva'ea reheve Cristo'ga manoagwera herekokatuavo. Kiroki ga oko te'varuhu i'gwovo – ga ombotegwete Cristo'ga ra'oa garekoa reheve, ga ombotegwete gamanoagwera a'ero. ²⁸ Nurã ti pekwaha na'ẽ pejeaporoğita i'ua renonde. Pendeaporoğita pyryvame ti pe'u pão copopypeva'ea reheve herekokatuavo a'ero nehẽ. ²⁹⁻³⁰ Pepyteripeve'ga ki a'e te nonhimombaragwahavi nhandepojykaharete'ga manoagwera rehe ga i'urame pão copopypeva'ea reheve. Nanongara'ga pe Tupana'ga ombohahyuka a'ero. Nurã pepyteripeve'ga tetirũaramo opopoakare'yma onhimongyavo. Jara'ga omano no. ³¹ Po ti nhande ikwahavi nhandereaporoğitapyryva na'ẽ i'ua renonde, a'ero po ti ga nombohahyukari nhande ve nehẽ. ³² Imbohahyukarama nhande ve ga nhande mbo'ei nhanderekote'varuhua rehe tomombi ti ga a'ea javo. Ga nhande mbo'ei te'iyme ti ga nhanderekote'varuhua pe o'erame oarõ'e'yve'ga pe nehẽ ga mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

³³ Nhiirũ, pejatykarama i'gwovo Cristo'ga manoagwera kwahava'java

tape'una'ëi ti a'ero. Pe'ji ti pejohupe: “Na ti ġa ndupavi na'ë,” pe'ji ti.
³⁴Tape'una'ëi ti mbatera Tupana'ga ti tombolahyukaryme pe me. Po ti ty'ara jara'ġa jukahetei, a'ero po ti ġa ġwonga pe na'ë i'ui mo hamo.

Jihorame pe pyri po ti ji pe mbo'ei jara rehe pe nderekovo nehë.

12

Tupana'ga ra'uva ahe mbokarakatu

¹ Nhiirū, tamombe'u ti kiro pe me Tupana'ga ra'uva remimbuhura Cristo'gareheve'ġa pe. A'ereki a'ea rehe pe ikwatijari ji ve ikwehe. A'ea ji tamombe'u katu kiro pe me tapekwaha hete ti javo. ² Pekwaha pe pejikoagwera. Pe ndapejikogi Cristo'ga rehe ikwehe. Nurã ġa pe mbopogwepogweuhui ġwemimbotarimova'ea rupi imboheteuka pe me ha'angava Tupana'garūiva'ea okojirūiva'ea. ³ A'ero ji takwahavuka kiro pe me Tupana'ga ra'uva remimbo'ea. Tupana'ga ra'uva ombo'erame ġa nombotegwetei Jesus'ga a'ero. Tupana'ga ra'uva ombo'erame jate reki ġa ei: “Jesus'ga ko orepojy kaharetero oko,” ei ġa.

⁴ Tupana'ga ra'uva ombuhu paravuhu nhandekarakatua. Gara'uva jitehe reki ombuhu pa nhande ve nhande nanenani. ⁵ Nhandeporavykya ojoatyatyvi ojohugwi novĩa. Emo Jesus'ga pe jitehe nhande xaporavyky nhandekovo. ⁶ Nhandekarakatua ojoatyatyvi ojohugwi novĩa. Emo Tupana'ga jitehe nhande mbokarakatu pa nhande rerekovo.

⁷ Tupana'ga gwepiuka gwa'uva remimbuhura nhande nanenani topoko pa ti ġa ojipe'ġa javo. ⁸ Nahã Tupana'ga ra'uva nhande mbokarakatu pa. Ojipe'ga pe gara'uva omombe'uuka Tupana'ga rembikwahava. Tupana'ga ra'uva jitehe ombo'euka ojipe'ga pe a'itituhēva'ea kwahava rehe. ⁹ Gara'uva jitehe ombojiko hete ojipe'ga Tupana'ga rehe. A'ea jitehe omombiguka ojipe'ga pe ġatetirūa ġa hugwi. ¹⁰ A'ea jitehe oapouka ahemonhimomby'ava'ea ojipe'ga pe. Ojipe'ga pe a'ea omombe'uuka Tupana'ga nhi'iġa. Tupana'ga ra'uva omombaragwahavuka ojipe'ga pe ġwemimbokarakatua. A'ero ga ikwahavi javo Tupana'ga ra'uva ġa mbokarakaturame. Ga ikwahavi javo Tupana'ga ra'uvarūiva'ea ġa mbokarakaturame. Tupana'ga ra'uva ombokarakatu ojipe'ga monhi'iparavuhuavo. A'ero ko ganhi'iġa yvyakotyve'ġa nembikwahave'ỹva'ea. Ojipe'ga pe Tupana'ga ra'uva okwahavuka akoja'ga nhi'iġa imombe'ukatuavouka nhanerembikwahave'ỹva'ea tokwaha pa ti ġa javo. ¹¹ Tupana'ga ra'uva jitehe ombokarakatu pa ġa a'ero. A'ea jate ombokarakatu paravuhu ġa naġanani ġwemimbotarimo okovo.

He'yi nhandera'oareheva'ea

¹² Ta'e ti kiro nhandera'oa'java'ea mombe'gwovo. Ojipeji ahera'oa rekoi novĩa. Emo ahera'oa gwereko he'yiva'ea ojihe: ahetĩa, ahepoti'a, ahepy'a no. Ahera'oareheva'ea nhaporem ojihe'a reki ojogwehe onhimongovo ojipejiva'ero ahera'oro. Na jitehe nhande re'yiro Cristo'gareheva'ero nhanenhimongyavo novĩa. Emo nhande nhaporem xako ojipejiva'ea'java'ero Cristo'ga pavëi. ¹³ A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mongo pa ojipejiva'ea'java'ero. Nhande xako paravuhu novĩa. Jara'ġa ko judeusramo, jara'ġa judeus'ġarūiva'ero. Jara'ġa oporavyky tehe ojipe'ġa pe opiro'ye'yma ġa hugwi. Jara'ġa oporavyky opiro'yro ojipe'ġa hugwi. Nhande pyri nhaporem ko Tupana'ga ombuhu gwa'uva jitehe.

¹⁴ Pehepia ahera'oa a'ero. Ojipejiva'ea jate rūi ahera'oareheva'ea. He'yiva'ea reki ahera'oa gwereko ojihe. ¹⁵ Po ahepy a ei: “Ji ko ahepoa rūi. Ji ahera'oareheva'ea rūi reki a'ero.” Ahepya erame a'ea po i'etehei ikwahave'yma javo. A'ereki ahepya ko ahera'oareheva'ero

tuhẽ reki oko. ¹⁶ Po aheapyakwara ei: “Ji ko ahereakwara rõi. Ji ahera'oareheva'ea rõi reki a'ero.” Aheapyakwara erame a'ea po i'etehei. A'ereki aheapyakwara ko ahera'oareheva'ero tuhẽ reki oko. Na jitehe nhande re'yiroyo Cristo'gareheva'ero nhandekarakatuparavuhuavo ojipe'ga pokoga. Ojipejive'ga jate rõi reki Cristo'gareheva'ero. Po ojipe'ga ei: “Ikarakatu ga japovo ahemonhimomby'ava'ea. Ji ndajikarakatui japovo a'ea. Ji Cristo'gareheva'ea rõi reki a'ero.” Ga erame a'ea po ga etehei ikwahave'yma. A'ereki ga Cristo'gareheva'ero tuhẽ reki oko.

¹⁷ A'ea'ja ji pe me. Pehepia ahera'oa. Po ahereakwara jate hekorame gara pyvõ po ahe henduvi hamo naerũ? Po aheapyakwara jate hekorame gara pyvõ po ahe hetuni a'ero hamo naerũ? Nahã ji ei Cristo'gareheve'ga mombe'gwovo a'ero no. Po ahemonhimomby'ava'ea apohara'ga jate ga ndekorame ma'ga po omombe'u Tupana'ga ojipe'ga pe hamo naerũ? ¹⁸⁻²⁰ Ahera'oareheva'ea nhaporemoy reki Tupana'ga omongo katu ahera'oa rehe gwemimbotarimo. Po heheva'ea jate hekorame ojipejiva'ea jate, marã po ahera'oa rekoi a'ero hamo naerũ – kiroki a'ea rehe oko heheva'ea? He'yi reki ahera'oareheva'ea. Emo ojipejiva'ea ahera'oa. Na jitehe nhande nanenani Tupana'ga nhande mongoi ojiheva'ero nhande mbokarakatuparavuhuavo gwemimbotarimo. Po ojipejive'ga jate ga rekorame Cristo'gareheva'ero marã po nhande xajihe'a ojogwehe Cristo'ga pavẽi hamo naerũ? Nhandere'yjuhu reki nhande Cristo'gareheva'ero. Emo nhande xako ojipejiva'ea'java'ero Cristo'ga pavẽi nhandekarakaturo nhandejopokopokoga.

²¹ Ahereakwara nde'i ahepoa pe: “Ji ndajikogi nde rehe,” nde'i jupe. Na jitehe aheaka'ga nde'i ahepya pe no: “Ji ndajikogi nde rehe,” nde'i jupe. A'ereki ahera'oareheva'ea ojiko tuhẽ ojogwehegwehe. Na jitehe Cristo'gareheve'ga jikogi ojogwehegwehe no.

²² Jara pe nhandera'oareheva'ea pe nhande ei ipopoakare'yva'ea. Emo xajiko hete reki nhande nanongara rehe. ²³ Jara pe nhande ei okoteheva'ea. A'ea nhande imbojigwagi tireko katu ti javo. Jara nhande ndihepiukari ojipe'ga pe. A'ea rehe nhande timongi katu tapy'ynhapira a'ero tohepiagyme ti ga javo. ²⁴ Kiroki koji'i ikatu nhande ve nhandera'oareheva'ea – a'ea nhande nimbojigwagi a'ero. Tupana'ga tuhẽ ombojihe'a pa ahera'oareheva'ea tombojigwa hete ti ga okoteheva'ea javo nhande ve. ²⁵ Nahã Tupana'ga imbojihe'akatui ahera'oareheva'ea a'ero tokote'varuhuyime ti heheva'ea ojohupeupe javo. “Ti'a'gata pa ti ahera'oareheva'ea ojogwehegwehe,” ei Tupana'ga. Na jitehe Tupana'ga nhande mbojihe'akatui ojipejiva'ea'java'ero tokote'varuhuyime ti Cristo'gareheve'ga ojohupe javo. “Ti'a'gata pa ti ga ojogwehegwehe ojogwerekokatuavo,” ei Tupana'ga nhande ve. ²⁶ Hahyrame ojipejiva'ea pe ahera'oareheva'ea pe hahy jara pe nhaporemoy a'ero. Ga imombyryvame ojipejiva'ea pe a'ea ko pyry jara pe nhaporemoy no. Na jitehe hahyrame ojipejive'ga pe Cristo'gareheve'ga pe hahy jara'ga pe nhaporemoy Cristo'gareheve'ga pe nhaporemoy. Ojipe'ga imombyryvame ojipejive'ga pe Cristo'gareheve'ga pe jara'ga ndorypavamo ga pavẽi a'ero.

²⁷ Penhinanhinani peko Cristo'gareheva'ero. Igwete ojipejiva'ero pe jihe'ari ojogwehe Cristo'ga pavẽi. ²⁸ A'ero pe jatykatykai Tupana'ga mboheteavo. Igwete Tupana'ga pepyteripeve'ga mo'emo'ei tojopokopoko ti ga javo. Jara'ga pe ga ei: “Ga hohe pa po ti pe. Cristo'ga moirũharamo po ti pe peko nehẽ,” ei ga. Jara'ga pe ga ei: “Cristo'ga moirũhara'ga ndehohyva'ero po ti pe peko. Pe po ti nhinhi'iga mombe'uharamo peko nehẽ,” ei ga.

Jara'ga pe Tupana'ga ei: “Nhinhi'iga mombe'uhara'ga ndehohyva'ero po ti pe peko. Ojipe'ga mbo'eharamo po ti pe peko nehē tapemongo ti ga Cristo'ga nhi'iga rupi,” ei ga ga pe. Jara'ga pe Tupana'ga ei: “Pe po ti peapo ahemonhimomby'ava'ea nehē.” Jara'ga pe ga ei: “Pe po ti pemombiguka ojipe'ga tetirūa ga hugwi nehē.” Jara'ga pe ga ei: “Pe po ti ojipe'ga pokopoko imbatere'ŷve'ga nehē ipopoakare'ŷve'ga nehē no.” Jara'ga pe Tupana'ga ei: “Pe po ti ojipe'ga moġitai ga mondomondovo.” Jara'ga pe ga ei: “Opombokarakatu po ti ji pe monhi'iparavuhavono nehē. Penhi'iga po ti vyvakotyve'ga nembikwahave'ŷva'ea a'ero nehē,” ei Tupana'ga ga pe.

²⁹ Ga nhaporemo rūi reki Cristo'ga moirūhara'ga a'ero. Ga nhaporemo rūi Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga. Ga nhaporemo rūi gambo'ehara'ga. Ga nhaporemo rūi oapo ahemonhimomby'ava'ea. ³⁰ Ga nhaporemo rūi Tupana'ga ga mbokarakatui imombigauka ga pe ojipe'ga tetirūa ga hugwi. Ga nhaporemo rūi Tupana'ga ga monhi'igi imongovo ganhi'iga nhanerembikwahave'ŷva'ero. Ga pe nhaporemo rūi Tupana'ga imombe'ukwahavukari ganhi'iga nhanerembikwahave'ŷva'ea. ³¹ Pepota tuhē ti pejive a'ero Tupana'ga ra'uva remimbuhura a'ea remimbokarakatua – kiroki koji'i pyryva'ea ojipea hohe.

Igwete ji kiro imombe'una'ēi pe me penemiarōhetea tapendeaporoġita katu ti javo. A'reki koji'i pyry hete tuhē nhande ojipe'ga arō hete a.

13

Tiarō hete nhande ojipe'ga

¹ Po nhande nhi'igi hajiheve'ga nhi'igimo yvagipeve'ga nhi'igimo no. Po nhande niarōi ahe nhanenhi'igame ganhi'igimo, a'ero po nhande nhi'itehei reki imotininiuhūva'ea ja hahyahivuhuva'ea ja.

² Po Tupana'ga nhande mbokarakatui imombe'gwovouka onhi'iga. Po nhande niarōi ahe imombe'urame, a'ero po nhande rekotehei reki.

Po nhande ikwahapavi mbatera ikwahava Tupana'ga rembikwahava onhimiva'ea. Po nhande niarōi ahe nhande ikwahapavame mbatera, a'ero po nhande rekotehei reki.

Nhande jikohetero gwaramo Tupana'ga rehe po ga nhande pokogi vytyruhua mbojipe'auka nhande ve nhande erame jupe pepe'a javo. Po nhande niarōi ahe nhandejikoheterame Tupana'ga rehe nahā javo, a'ero po nhande rekotehei reki.

³ Po nhande ima'ema'embavi nhanembatera imbatere'ŷve'ga pe. Po nhande niarōi ahe nhande ima'embavame, a'ero po nhande ima'ētehei. Nhaneremima'embava nomombyryvi reki nhande ve.

Po ga ei nhande ve: “Pe pohire'yma gwaramo Cristo'ga hugwi po ti ore imbokaipavi penda'oa nehē,” e po ga nhande ve. Nhandepohipotare'ymame ga hugwi po nhande ikwava'eği nhandera'oa ga pe a'ero tombokai ti ga javo. Po nhande niarōi ahe nhanenhikwava'eġame ga pe, a'ero po nhande nhikwava'ētehei reki. Nhanenhikwava'eġa nomombyryvi reki nhande ve.

⁴ Nhande ojipe'ga arōheterame nhande nianhimonha'ngajipei ga ndehe jipi. Timombyry nhande ga pe. Nhande ojipe'ga arōheterame nhande nianhimyrōi ga ndehe. Nianhimbohetei nhande ji ko ga hohe jave'yma. ⁵ Ga arōheterame nhande xako katu tuhē ga pe. Nhandejihe jate rūi nhande xako. Nhande nianhimboahivi ga pe. Nhande ndikwahava'ja'javi ojipe'ga ndekote'varuhua nhandejive. ⁶ Ga arōheterame nhande nianderoryvi gandekote'varuhua rehe. Gandekokatua rehe nhande roryroryvamo. ⁷ Ga arōheterame nhande xanhimomirana jipi ga ndekote'varuhurame nhandejive. Tiarō hete nhande

avuirama. “Aerē po ti pyryvamo nehē,” xa'e nhande jipi. Nhande xajiko ojipe'ga ndehe jipi. Xanhimomirana nhande jipi a'ero.

⁸ Ga arōheterame nhande niarombigi tuhē ga. Opi po ti nhandekarakatua nehē Tupana'ga remimbuhura. Tupana'ga nhi'iga mombe'ua po ti opi. Ganhi'iga po ti opi no nhanerembikwahave'ỹva'ea. Mbatara kwahava po ti opi nehē no. ⁹ Aḡwamo ndikwahapavi nhande. Nhande ni-mombe'ukwahapavi Tupana'ga nhi'iga no. ¹⁰ Tupana'ga ki a'e te okwaha pa. Cristo'ga rurame po ti opa nhanerembikwahapave'yma nehē.

¹¹ Jivoja'irame ji ndakwahapavi ikwehe. Tayri'ga ja ji nhi'igi a'ero ikwehe. Ndajireaporoḡitakatui ji no. Nanhimombaragwahakatui ji mbatara rehe no jivoja'iro ḡwaramo ikwehe. Aerē jiyvuakarama ji pohiri tayri'ga ndeaporoḡita'java'ea hugwi.

¹² Hepiagame espelho pyvõ nhande ndihepiakatuhetei. A'ereki nhandera'angava tehe nhande tihepia. Na jitehe aḡwamo nhande ndikwahahetei Tupana'ga repiag'eymame. Aerē po ti nhande a'ea ga repiakatui ga kwahava nehē. Ojogwovavo po ti nhande jogwepiagi Tupana'ga pavēi. Aḡwamo nhande ndikwahapavi ga. Ga ki a'e te nhande kwaha hete pa. Na jitehe po ti nhande ga kwahahetei nhandekovo ga pyri nehē no.

¹³ Nahā hekoi avuiramava'ea a'ero:

Xajiko nhande Tupana'ga rehe.

Tikwaha nhande pyryvaḡwama.

Tiarõ hete nhande ojipe'ga.

Pyry Tupana'ga pe nhande jikogame ga rehe.

Pyry nhande ikwahavame pyryvaḡwama no.

Johe'i tehe reki pyry Tupana'ga pe nhanderemiarōhetea.

14

Ganhi'iga nhanerembikwahave'ỹva'ea

¹ Pejirokwa ti ojipe'ga arōheteavo a'ero. Pepota ti Tupana'ga ra'uva remimbuhura penhimbokarakatua. Pepota ti pejikarakatua Tupana'ga nhi'iga mombe'ua rehe kaitu.

² Tupana'ga ra'uva ombokarakatu ojipe'ga monhi'iga. A'ero ḡanhi'iga nhanerembikwahave'ymaḡwama. Nahā onhi'igame ḡa nhi'igi Tupana'ga pe a'ero. Nhande ve rūi reki ḡa onhi'ĩ. A'ereki nhande ndikwahavi nanongara ḡanhi'iga. ³ Emo kiroki ḡa omombe'u Tupana'ga nhi'iga ikwahavuka ojipe'ga pe – ḡa onhi'ĩ nhande ve tuhē. A'ero ḡa nhande mbojikoheteukari Jesus'ga rehe. Onoḡatu ḡa nhandepy'a no. ⁴ Kiroki ḡa ḡanhi'iga rekoi nhanerembikwahave'ỹva'ero – ḡa onhimbojiko hete Tupana'ga rehe. Ga ki a'e te – kiroki ḡa omombe'u Tupana'ga nhi'iga – ḡa ombojikoguka pa Jesus'gareheve'ga ga rehe a'ero.

⁵ Apota po ji pe napenani penhi'iga hekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero novĩa. Koji'i reki ji apota penemimombe'ua Tupana'ga nhi'iga rehe. Nanongara'ga nemimombe'ua koji'i pyry ojipe'ga nhi'iga hohe nhanerembikwahave'ỹva'ea hohe, a'e ji. A'ereki ḡa omombe'u katu Tupana'ga nhi'iga. Kiroki ḡanhi'iga ikwahavipyre'ỹva'ea – a'ea nhande ndikwahavi. Ojipe'ga ikwahavukarama ḡanhi'iga nhande ve a'ea ko pyry jitehe no. A'ero ḡa Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus'ga rehe imombe'urame ḡa pe.

⁶ Nhiirũ, po ti nhinhi'iga nhanerembikwahave'ỹva'ea ji horame pe pyri nehē, a'ero po ti ji ndopopokogi tuhē nehē. Po ti ji imombe'ui pe me Tupana'ga rembikwahavukara ikwahavuka mbatara pe me, a'ero po ti ji

pe pokogi nehē. Po ti ji imombe'ui Tupana'ga nhi'īga pe me pe mbo'eavo a'itituhēva'ea rehe, a'ero po ti ji pe pokogi nehē no.

⁷ Ehepia ko imonhi'ingava jiru'a'java'ea violão no heaporoģitae'ỹva'ea. Inhi'īgatue'ymame po nhande niambaragwahavi inhimby'ya rehe. ⁸ Opy ġa trombetea soldados'ģa momoranduva tapetavuka ti ġa pe kiro javo. Po trombetea nonhi'īgatui ikwahavukare'yma ġa pe, a'ero po ti soldados'ģa nonhimboavujikweri tuhē otavukara rehe.

⁹ Na jitehe po ti penhi'īga oko aherembikwahave'ỹva'ero, a'ero po ti ġa ndokwahavi pe nhi'īgame ġa pe a'ero nehē. “Onhi'ī tehe po ġa upa,” e po ti ġa pe me nehē. ¹⁰ Gwereco paravuhu hete po yvyakotyve'ģa nhi'īga ojoatyatyviva'ea. Ojogwe'yja'ģa okwaha reki onhonhi'inhi'īga. ¹¹ Emo ji ikwahave'ymame ojipe'ga nhi'īga ga ko hajiheva'ea ji ve. Ji hajiheva'ea ga pe no.

¹² Oro pe, pe nhi'īgame ojipe'ģa pe tokwaha ti ġa penhi'īga. Pepota pe Tupana'ga ra'uva remimbuhura penhimbokarakatua pejikovo. Pepota hete ti a'ero penhimbokarakatua – kiroki a'ea nhaporemo Jesus'gareheve'ģa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

¹³ Nurā ji ei pe me: Ganhi'īga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero te'i ti ġa Tupana'ga pe a'ero: “Nhimbokarakatua'ja ti. A'ero po ti ji imombe'ukatui nhinhi'īga ġa pe nehē tokwaha ti ġa javo,” te'i ti ġa Tupana'ga pe. ¹⁴ Nhinhi'īga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero nhinhi'īgame Tupana'ga pe, jiji anhi'ī. Emo nhiakaģa ndokwahavi a'ea. ¹⁵ Marā po ti ji rekoi a'ero nehē naerū? Anhi'ī po ti ji Tupana'ga pe nhinhi'īga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero. Anhi'ī po ti ji ga pe nhiakaģa ikwahavame nehē no. Na jitehe po ti ji nhimby'yi nhinhimby'ya rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero. Anhimby'yi po ti ji nhiakaģa ikwahavame nehē no. ¹⁶ Pejatyka pe jipi Tupana'ga mboheteavo ndepiry nde javo ga pe. Po nenhi'īga rekoi nhanerembikwahave'ỹva'ero nde nhi'īgame Tupana'ga pe, a'ero po ti marā ikwahave'ỹve'ga ei amém na tuhē javo nde nhi'imbavame nehē naerū? A'ereki ga ndokwahavi nde nhi'īgame. ¹⁷ Piry hete po nenhi'īga Tupana'ga pe ovuhu. Emo nde nerembojikogi ojipe'ga Tupana'ga rehe. A'ereki ga ndokwahavi nde nhi'īgame.

¹⁸ Pe hohe pa ji nhi'inhi'īgi nhinhi'īga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ea novīa. Igwete ji ei Tupana'ga pe: “Piry hete nde ji mbokarakatui a'ea rehe jipi,” a'e ji ga pe. ¹⁹ Emo nhande jatykarama jipi koji'i pyry ji ve nhinhi'īga rekoi ikwahavukava'ea tambo'e ti ojipe'ģa a'ea pyvō. Po xunhi hete ji nhi'īgi ġa pe novīa. Emo ġa okwaha pa reki. Po ji nhi'inhi'īhetei nhinhi'īga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero, a'ero po ndapyryvi ġa pe. A'ereki ga ndokwahavi reki nhirembi'ea.

²⁰ Nhiirū, ipita'ngive'ģa ndokote'varuhukwahavi. Ga ja ti peko a'ero pejikote'varuhukwahave'yma. Tayri'ģa ndaheaporoģitakatui okovo. Ga ja rūi ti peko a'ero pejeaporoģitarame. Peyvuakara ġwaramo ti tapendeaporoģitaku.

²¹ Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'īga ga judeus'ģa mombe'urame. Nahā Tupana'ga ei: “Jireheve'ģa nohendukatui nhinhi'īga.

Nurā po ti ji hajiheve'ģa mondoukari ġa monhi'īguka ġa pe tokwaha ti ġa nhiremimbo'ea javo novīa,” ei Tupana'ga.

“Hajiheve'ero ġwaramo ko ġanhi'īga jireheve'ģa nembikwahave'ỹva'ea.

Emo ġanhi'īga vehevi po ti nohendukatuukari jireheve'ģa pe nhiremimbo'ea nehē,” ei Tupana'ga judeus'ģa remienduve'yma imombe'gwovo.

22 Nurã ji ei pe me: Tupana'ga ġanhi'iġa mongo nhanerembikwahave'ÿva'ero Jesus'gareheve'ġarũive'ġa ti tokwaha jipopoakara javo. Nhande ki a'e te Jesus'gareheva'ero tikwahavipe gapopoakara. Tupana'ga onhi'iġa omombe'uuka Jesus'gareheve'ġa ti tokwaha javo. Jesus'gareheve'ġarũive'ġa pe ki a'e te Tupana'ga ndokwahavukari a'ea. 23 Pejatyka po pe Tupana'ga mboheteavo jipi. Po ti penhi'iġa nhaporemō nhanerembikwahave'ÿva'ea ikwahave'ÿve'ġa ndurame pepyteri pe Jesus'gareheve'ġarũive'ġa ndurame no. A'ero po ti ġa ei nehẽ: “Mbipe hete ġanhi'iġa. Heagwyry pa ġa a,” e po ti ġa pe me nehẽ. 24 Po ti pe nhaporemō imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iġa Jesus'gareheve'ġarũive'ġa rurame pepyteri pe ikwahave'ÿve'ġa rurame no. Henduvame penemimombe'ua po ti ga ei: “Kiro ji ikwahavi jirekote'varuhua. Penhi'iġa nhaporemō omombe'u katu ji ve Tupana'ga rembi'ea jirekote'varuhua pe,” e po ti ga nehẽ. 25 Omohẽ po ti ga gweaporogitate'varuhua ovyteripeva'ea pendovaki nehẽ. A'ero po ti ga nhova'apyni Tupana'ga mboheteavo ndepyry hete nde javo nehẽ. “Tupana'ga oko tuhẽ pepyteri pe,” e po ti ga pe me nehẽ.

Nahã nhande rekoi nhandejatykaramē

26 Marã a'ero, nhiirũ? Pejatykaramē jipi Tupana'ga mboheteavo jara'ġa onhimby'yi Tupana'ga pe. Jara'ġa ombo'e ojipe'ġa. Jara'ġa omombe'u Tupana'ga rembikwahavukara. Jara'ġa nhi'iġa ko penembikwahave'ÿva'ea. Jara'ġa omombe'u katu akoja'ġa nhi'iġa penembikwahave'ÿva'ea tokwaha ti ġa javo. Na tuhẽ ti peko a'ero pejopokopokoga penhombojikojikoga Tupana'ga rehe. 27 Po ti penembikwahave'ÿva'ea ġanhi'iġa pe jatykaramē mokonha'ġa po ti onhi'ĩ a'ero hamo. Ndahe'yive'ġa trẽsve'ġahoherũive'ġa po ti onhi'ĩ hamo. Ojopy'rupy'ru po ti ġa onhi'iġa hamo. A'ero po ti ojipe'ġa imombe'umbe'ui ġanhi'iġa tokwaha ti ġa javo hamo. 28 Po ti nimombe'uhavi ġanhi'iġa pe tonhi'igyme ti ġa pendovaki a'ero. Pendovakie'ÿ ti ġa tonhi'ĩ Tupana'ga pe okovo.

29 Oro Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa no. Na mokonha'ġa nhi'igi, trẽsve'ġa po. A'ero po ti jara'ġa japyakai ġanhi'iġa rehe nahanahã javo hamo. 30 Po ti Tupana'ga ikwahavukaramē mbatera ojipe'ġa pe ga apygame pepyteri pe, onhi'igypyve'ġa po ti opi hamo ji py'rovo ti ga omombe'u kiro a'ero javo hamo. 31 Pe nhaporemō ti pemombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa a'ero pejopy'rupy'ruavo nhande nhaporemō tikwaha ti henduva javo. Tapenhombjiko pa ti Tupana'ga rehe a'ero no. 32 Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa imombe'upotaramē ġa imombe'ui. Opipotaramē ġa pigi no. 33-34 Pejopy'rupy'ru'e'ymame hahyahivamo penhi'iġa. Nanongara rehe Tupana'ga ndokoi. Pejogwerekokatukatua rehe ga rekoi.

Pe jatykaramē po kunhangwera'ġa opi hamo Tupana'ga nhi'iġa henduva onhi'ige'yama hamo. Nahã Tupana'gareheve'ġa ndekopavi no ojatykaramē ga mboheteavo. Moisésva'ea rembikwatijara e'i jupe no. 35 Ikwahapotaramē mbatera po ġwonga pype kunhangwera'ġa ei ġwembireko'ġa pe marã javo hamo. Ndipoyjayjari po kunhangwera'ġa onhi'igame pe jatykaramē Jesus'gareheva'ero hamo.

36 Marã pe ndekouhui naerũ? Peheppyuhu pemombe'u Tupana'ga nhi'iġa raikwehe naerũ? Pe me jate Tupana'ga ombuhuruka onhi'iġa raikwehe naerũ? Ahã reki. 37 Po pepyteripeve'ġa ei ojive: “Jihi ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara. Tupana'ga ra'uva ji mbokarakatu ji rerekovo,” e po ġa. Nanongara'ġa po onhimombaragwaha nhiremimoġita rehe hamo. E'i po ġa ji ve hamo: “Nhandepojykaharete'ga Cristo'ga okwatijaruka Paulo'ga

pe nhande moġitauka a'ero,” e po ġa ji ve hamo. ³⁸ Ga ndekoe'ymame nhiremimoġita rehe tapekoi ġa ndehe a'ero.

³⁹ Nhiirũ, kiro ji ei pe me a'ero: Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ji mbokarakatu ti. A'ereki ji tamombe'u nenhi'iġa,” pe'ji ti ga pe. Nahã ji ei pe me no: Ojipe'ġa nhi'iġa rekorame nhanerembikwahave'ÿva'ea tapemombigi ti ġanhi'iġa. ⁴⁰ Pejatykarama ti pejopy'rupy'ru katu pejogwerekokatuavo.

15

Tupana'ga ombogwera Cristo'ga

¹ Nhiirũ, kiro ji ikwahavukara'javi pe me nhiremimombe'upyryvagwera Cristo'ga mombe'uagwera. Pehendu katu pe nhinhi'iġa ikwehe. Nhiremimombe'ua rehe pe peko hete kiro a'ero pejikoga Cristo'ga rehe. ² Po ti pe heroviahetei nhiremimombe'ua avuirama nehẽ, a'ero po ti Cristo'ga pe nderohoi yvagi pe nehẽ pe mongovouka avuirama nehẽ. Po pe herovia'raġuhũi, a'ero po ti ga napenderohoi nehẽ.

³ Nhiremienduvagwera ji amombe'u pe me ikwehe. Koji'i hete po nhande tihendu katu a'ea ojipea hohe hamo. Nhiremimombe'ua gwera ko na: Cristo'ga omano raikwehe tamombo ti ġandekote'varuhua ġa hugwi javo raikwehe. Tupana'ga rembikwatijarukara rupi ga manoi. ⁴ Igwete ġa gara'oa rerohoi inoġa itaruvihava kwaruhua pype. Mokõi ahe kirirẽ Tupana'ga ga mbogweravi. Gwembikwatijarukara rupi Tupana'ga ga mbogweravi raikwehe. ⁵ Aerẽ Cristo'ga jipiukari Pedro'ga pe. Aerẽ ga jipiukari dozeve'ġa pe no omoirũhara'ġa pe. ⁶ Aerẽ ga jipiukari kiro ve he'yjuhuve'ġa pe quinhentosve'ġa pe. He'yjuhuve'ġa nde'yja jararamo ġa ndekoji aġwamo. Jararamo ahe manoi. Ga nhaporemko gareheve'ġa. ⁷ Aerẽ ga jipiukari Tiago'ga pe. Aerẽ ga jipiukari omoirũhara'ġa pe nhaporemko.

⁸ Mbapavamo ga jipiukari ji ve no. Na ja hekoi. Kunhangwera'ġa gwa'yra mbo'ariperame nhande nimboha'uvi. Na jitehe ji jikogame Cristo'ga rehe nhande nimboha'uvi a'ea no. ⁹ A'ereki ji ambohahy na'ẽ Tupana'gareheve'ġa pe jirekote'varuhuavo ikwehe. Nurã ji ei jijive kiro: Jara'ġa gwyre'i hete ko ji Cristo'ga moirũhara'ġa gwyre'i hete. Cristo'ga moirũhara'ga po ġa nde'i ji ve hamo novã. A'ereki ji ako te'varuhu Tupana'gareheve'ġa pe ikwehe. ¹⁰ Emo Tupana'ga omomyry reki ji ve ji mongovo Cristo'ga moirũharamo. Nomomyrytehei reki ga ji ve. A'ereki ji aporavyky hete ga pe Cristo'ga moiruamo jara'ġa hohe pa. Ji tehe rũi reki aporavyky. Tupana'ga imomyryvame ji ve ji mbokarakatui ji mboporavykyavo. ¹¹ Nhiremimombe'ua ojo'ja reki ġanemimombe'ua pavẽi. A'ea jitehe pe heroviari a'ero pejikoga Cristo'ga rehe.

Nhanembogwerahava

¹² Xa'e nhande jipi: Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi heikwehe. Maranuhũrame po pepyteripeve'ġa euhui naerũ Tupana'ga nombogweravi omanove'ġa javo? ¹³ Po ga nombogweravi ġa hamo, a'ero po ga nombogweravi Cristo'ga raikwehe hamo. ¹⁴ Po ga nombogweravi Cristo'ga hamo, a'ero po ore Cristo'ga mombe'utehei pe me hamo. A'ero po pe jikotehei ga rehe hamo.

¹⁵ Nahã no. Po ga nombogweravi Cristo'ga hamo, a'ero po jukwahavamo ore'mbea ore Tupana'ga mombe'urame hamo. A'ereki ore oro'e: “Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi,” oro'e ore ga mombe'gwovo. Po a'iti omanove'ġa mbogwerave'ymamo, a'ero po ga nombogweravi Cristo'ga hamo. ¹⁶ A'ereki nahã ji a'e: Ga mbogwerave'ymame po ga nombogweravi Cristo'ga hamo. ¹⁷ Po Cristo'ga ndokweravi, a'ero po pe jikotehei ga

rehe hamo. A'ero po ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi hamo. ¹⁸ Po Cristo'ga ndokweravi hamo, a'ero po Cristo'gareheva'ea hoi hahyva'ea ruvihava pype hamo – kiroki ahe omano jipe. ¹⁹ Po nhande ei hamo: “Nhande manoe'ymame jate Cristo'ga imomyryvi nhande ve”, a'ero po nhande poria'iheteramo ġa hohe pa hamo.

²⁰ Emo Tupana'ga ombogwera tuhē reki Cristo'ga ikwehe. A'ea ko Cristo'gareheva'ea mbogwerahavaġwamamo oko. ²¹ Akwaimba'eva'ea rekote'varuhuro ġwaramo nhande manoi reki. Ojipe'ga rekokaturu ġwaramo po ti nhande kwerava'javi nhanemanoa hugwi nehē. ²² Nahā ji ei. A'ereki Adāova'ea rymyminoru nhandekovo ġwaramo nhande manombavi. Cristo'ga pavēi nhandekovo ġwaramo po ti nhande kwerapavi a'ero nehē.

²³ Nahā Tupana'ga ġa mbogweravi a'ero: Cristo'ga na'ē ga ga mbogwera. Aerē na jitehe Cristo'ga rura'javame po ti Tupana'ga ġa mbogweragweravi nehē no Cristo'gareheve'ġa. ²⁴ Aerē mbapava koty po ti Cristo'ga ikwava'eġi ġwembipojykahava uva'ga pe nehē koro ndeapoa jawo Tupana'ga pe nehē. Cristo'ga po ti omombi pa na'ē Tupana'ga arōe'ŷve'ġa popoakara tohendu katu pa ti ġa Tupana'ga nhi'iġa jawo nehē. Kiroki ġa huviha hete yvaga gwyrri pe yvya koty no – ġapopoakara po ti Cristo'ga omombi pa nehē. ²⁵ A'ereki Tupana'ga e'i nhoġwenonde Cristo'ga pe: “Ndehe ti ġanduvihavamo eko avuirama nehē. Tamongo pa ti nearōe'ŷve'ġa nenhi'iġa rupi,” ei ga Cristo'ga pe.

²⁶ Mbapavamo po ti Tupana'ga imombipavi ahemanoa tiruahūheteva'ea nehē. ²⁷ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

“Tupana'ga omongo pa Cristo'ga nhi'iġa rupi,” e'i.

Jukwaha reki ikwatijara mombe'ua. Tupana'ga imongopavame ga nonhi-mongoi Cristo'ga nhi'iġa rupi. ²⁸ Ihopavame ganhi'iġa rupi a'ero Cristo'ga jitehe Tupana'ga ra'yra'ga po ti onhikwava'ē Tupana'ga pe nehē Tupana'ga jate ti toko huvihavuhetero avuirama nehē.

²⁹ Oro ġa – kiroki ġa onhimobatizauka omanova'ea repyga onhimobati-zaukare'ŷva'ea repyga – marā ġa ndekoi nanongara rehe naerū? Po Tupana'ga nombogweravi ahe hamo, a'ero po ġa nde'i hamo: Xanhimobati-zauka ahe repyga nehē.

³⁰ Oro ore, po Tupana'ga nombogweravi omanove'ġa hamo, a'ero po ore pohiri Cristo'ga hugwi hamo tombohahyyme ti ġa ore ve jawo hamo. ³¹ Nhiirū, nane'ymi ġa ji jukapotari novīa. Amombe'u ji a'ea pe me. A'ereki ji pe mbohetei nhande jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe. ³² Imombe'upotaramo Tupana'ga nhi'iġa ji ġa ndayvayvari Éfesopeve'ġa. Ga ko ja'gwara ja ji ve, a'e ji. A'ereki ġa onharō hete tijuka ti ga jawo. Po ji ikwahahetei hahya nhimanomo Tupana'ga nanhimbogwerava'javi jawo, a'ero po ji ikwahatehei hahya Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo hamo. Po Tupana'ga nombogweravi omanove'ġa, a'ero po xako aherembi'ea rupi hamo – kiroki ahe e'i:

“Mara'ngu po ti nhanemanomo ko'emame nehē?

Ti'u hete ti mbatera toryva apovo a'ero.

Ti'u hete ti kaġwitigā no,” ei ahe.

³³ Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe.

“Tapekoi ti ġa pavēi jipi – kiroki ġa heaporoġita te'varuhu.

Pe ndekorame ġa pavēi po ti ġa ndupi jitehe pendeaporoġita ihoi a'ero nehē,” e'i ikwatijara.

³⁴ Peapyakwapupu ti imombiga pejikote'varuhua. Jararamo pepyteripeve'ga ndokoi hete Tupana'ga pavēi. A'e ji a'ea pe me tapepoyjayjaryme ti a'ero.

Nhandera'oa ti okwerava'ja

³⁵ Jara'ga po e'i: “Marā po ti omanove'ga mbogwerava? Marā po ti gānda'oa nehē Jesus'gareheve'ga nda'oa nehē?” e po ga javo. ³⁶ Nderekwahavihu nde! a'e po ji ga pe. Nde itymame po ha'ynha omano na'ē jipi. Narunhe'ymame nahenhui reki mbatera. Na jitehe po ti nhande manoi nhanembogwerava renonde nehē. ³⁷ Itymame mbatera po nde neretyimi henhuiva'ea. Ha'ynha tehe po nde eretȳ trigo ra'ynha ojipea ra'ynha no. ³⁸ Henhunhame Tupana'ga gwemimbotarimo imondoi ha'oa ha'ynha pe. Ha'ynha hetakwera'ja gwereko gwa'oa a'ero.

³⁹ Ojoatyatyvi reki ha'oa. Yvyakotyve'ga gwereko gwa'oa. Mbiara gwereko ojipea gwa'oa. Gwyrā'ia gwereko ojipea gwa'oa. Pira gwereko ojipea gwa'oa nohō.

⁴⁰ Gwereko yvagipeva'ea ra'oa. Gwereko vyvakotyva'ea ra'oa nohō. Ojoatyvi reki yvagipeva'ea katua vyvakotyva'ea katua pavēi. ⁴¹ Kwara gwereko okatua. Jahya katua ojipea. Jaytata'ia katua ojipea no. Ojoatyatyvi reki jaytata'ia katua ojohugwi no.

⁴² Nahā po ti nhande mbogweravame a'ero nehē. Otymame nhandera'oa ijugamo. Ombogweravame po ti nhandera'oa ndijugi nehē. ⁴³ Otymame nhandera'oa ite'varuhuro. Ombogweravame po ti nhandera'oa ikatuheteramo nehē. Otymame nhandera'oa ndipopoakari. Ombogweravame po ti ipopoakaramo nehē. ⁴⁴ Otymame nhandera'oa vyvakotyva'ea. Ombogweravame nhandera'oa po ti Tupana'ga ra'uva remimongopyra nehē. Gwereko nhandera'oa vyvakotyva'ea. Nurā ji ei: Gwereko nhandera'oa gwama no. A'ea Tupana'ga ra'uva omongo nhande ve.

⁴⁵ Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei no: “Tupana'ga omongo jypyve'ga Adāo'ga,” e'i ikwatijara hako. Aerēve'ga Adāo'ga nhande mongo nhande mboheaporoğitapyahuavo. Cristo'ga pe ji ei. A'ereki gaha nhande mboheaporoğita pyahu gwa'uvimo. ⁴⁶ Jypya ko nhande rekoi vyvakotyva'ero. Aerē nhande reaporoğitapyahuro nhandekovo. ⁴⁷ Tupana'ga oapo jypyva'ea Adāova'ea yja pyvō. Ahe ko vyvakotyva'ea a'ero. Aerēve'ga ko yvagahugwive'ga Cristo'ga. ⁴⁸ Yvyakotyve'ga ko oho Adāova'ea rupi yjapyvōva'ea rupi. Cristo'gareheve'ga ko oho Cristo'ga rupi yvagahugwive'ga rupi. ⁴⁹ Nhandera'oa ko yjapyvōva'ea ra'oa ja kiro Adāova'ea ra'oa ja. Aerē po ti nhandera'oa yvagahugwive'ga ra'oa ja Cristo'ga ra'oa ja nehē.

⁵⁰ Nhiirū, amombe'u katu ji pe me. Yvyakotyve'ga nda'oa nhande herekorange po ti nhande ndiahoi yvagi pe nehē – perope Tupana'ga oko huvihavuhhetero. Ijuva'ea ndokoagwami ijuge'ȳva'ero.

⁵¹⁻⁵² Pehendu ti kiro ji imombe'urame aherembikwahavipyre'yma. Jararamo po ti nhande niamanoi ve Cristo'ga rura'java renonde nehē. Emo po ti Tupana'ga nhande mbojirojijyipavi nehē trombeta nhi'igame mbapavamo nehē. Trombeta nhi'igame po ti Tupana'ga ga mbogweravi na'ē omanove'ga Cristo'gareheve'ga. Nomanoa'javi po ti ga a'ero nehē. Kotihī hete po ti Tupana'ga nhande mbojirojijyi a'ero nehē.

⁵³ Yvyakotyva'ero nhandera'oa omano ojugamo. Nurā po ti Tupana'ga imbuhuri hajiheva'ea nhande ve nehē. A'ea po ti nomanoi ojuge'yma nehē. ⁵⁴ Imbuhurukarame omanoe'ȳva'ea nhande ve po ti ihoi Tupana'ga rembikwatijarukara japiavo nehē – kiroki e'i:

“Ndogwerekoa'javi kiro ahemanoa.
Tupana'ga omombi pa a'ea kiro,” e'i.
Irũa aherembikwatijara e'i:

⁵⁵ “Nhanemanoa niandepojoykapava'javi.

Nhanemanoa nombohahya'javi nhande ve,” e'i aherembikwatijara.

⁵⁶ Nhanemanoa ombohahy nhande ve nhande rekote'varuhuro ġwaramo. Nhanderekote'varuhua ipopoaka nhande rehe nhande ikwahava ġwaramo Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ereki a'ea e'i nhande ve: “Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē,” e'i aheremimbo'eagwera. ⁵⁷ Emo Tupana'ga ombuhuruka avo Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga. Igwete ga manoi nhande repyga nhande mbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi. Timbohete ti Tupana'ga a'ero ndepyrý hete nde Jesus'ga mbuhuruka javo.

⁵⁸ Nhiirũ, ako hete ji pe ndehe. Pemondo ti pejipy'a mbotyva pejikoheteavo Cristo'ga rehe. Peporavyky katu hete ti ga pe ojipe'ġa mbojikoguka ga rehe. A'ereki pejiporavykyrame garemimbotarimova'ea rehe pe ndapepo-ravykytehei pejikovo. Pekwaha pe a'ea.

16

Itambere'ia mono'oġa

¹ Ta'e ti kiro pe me itambere'ia mono'ono'oġa pe – akoja po ti nhande timondo Cristo'gareheve'ġa pe imbatere'ÿve'ġa pe Judéiapeve'ġa gwyrý pe. A'e ji Cristo'gareheve'ġa pe Galáciapeve'ġa gwyrý pe itambere'ia rehe ikwehe. Nahã ti peko javo ji ei ġa pe. Kiro ji ei jitehe pe me no: Nhirembi'ea rupi po ti peko no hamo. ² Domingo nanani ti pemono'õ mo imongovo penhonga pe. Pe napenani ti pemono'õ. He'yjuhrame peporavykya kwepykava itambere'ia he'yi'iva'ea ti pemono'õ. Mbohapyreterame peporavykya kwepykava mbohapyrete'i ti pemono'õ. A'ero ji horame pe pyri po ti pe herekojipei imono'oġipyra nehē. ³ Jihorame po ti ji a'ea imondoukari penemimo'ëhara'ġa pe nehē togweroho ti ġa Jerusalémmeve'ġa pe nehē. Togweroho ti ġa ġa pe ikwatijara no – kiroki omombe'u ġandekokatua. A'ero po ti ġa imondoi itambere'ia ikwatijara reheve Jerusalémmeve'ġa pe nehē. ⁴ Po pyryvame ji hoi pevo no, a'ero po ti ji ġa nderohoi ji rupi nehē.

Paulova'ea omombe'u ohoagwama

⁵ Taho ti pe pyri nehē jhorë Macedôniapeve'ġa gwyrý rupi. A'ereki pevo na'ë ji hoi ġa pyri. ⁶ Aerë po ti ji pytai pe pyri ovuhu. Amongo pa po ti ji yapoa jipytavo pe pyri nehē. A'ero po ti pe ji pokogi ojipe'ġa gwyrý pe ji mondovo nehē. ⁷ Ndahopotari po ti ji pe pyri aġwamo jipytaahi'viavo jate. A'ereki Tupana'ga ipotarama ji pytapotari manamehũ pe pyri. ⁸ Kiroġwe ji pytai avo cidade de Éfeso pe toryva rupi Pentecostes rupi nehē. ⁹ A'ereki avove'ġa ġwendu pota kiro Cristo'ga nhi'iġa onhimongyavo. Tamombe'umbe'u ti ġa pe a'ero ġa mbojikoguka ga rehe nehē. Emo he'yjuhuve'ġa ji movahĩ tomombe'uyme ti ga Cristo'ga nhi'iġa javo ji ve.

¹⁰ Po ti Timóteo'ga vahemi pe pyri pereko katu ti ga gapy'a inoġatuavo pepyteri pe nehē. A'ereki ga oporavyky Cristo'ga pe ganhi'iġa mombe'gwovo ji javijitehe. ¹¹ Tape'ei ti ga pe a'ero: “Ga ndokwahavihu ovoja'iro ġwaramo.” Pepoko ti ga mbohoryva ga mbuhuruka ji pyri nehē. A'ereki ji ga mboha'uvi jara'ġa ndeheve nhaneirũ'ġa ndeheve nehē.

¹² Oro Apolo'ga no nhaneirũ'ga. Apota hete ji gahoa pe pyri ikwehe novĩa. Igwete ji ehetei ga pe toho ti ga jara'ġa ndupi nhaneirũ'ġa ndupi javo novĩa.

“Ndahopotari tuhẽ ji kiro,” ei ga ji ve ikwehe. “Aerẽ pyryvame po ti ji hoi ģa pyri nehẽ,” ei ga ji ve.

Paulova'ea remimbo'ea mbapavava'ea

¹³ Pejapyaka katu jipi. Pejiko hete ti Cristo'ga rehe. Penhimboita tuhẽ ti. Pemondo ti pejipy'a mbotyva. ¹⁴ Pearõarõ ti ojipe'ģa pejikojikovo jipi.

¹⁵⁻¹⁶ Pekwaha pe Estéfanas'ģa. Ga na'ẽ ojiko Cristo'ga rehe ģwongapeve'ģa pavẽi ikwehe – perope Acaiapeve'ģa gwyrri pe. Onhimondo ģa onhimbo-poravykyavo Cristo'gareheve'ģa pokopokoga jipi. Nhiirũ, a'e hete ji pe me tapehendu katu ti nanongara'ģa nhi'iģa pejikovo hupi. Pehendu katu ti jara'ģa nhi'iģa no – kiroki ģa Cristo'gareheva'ero oporavyky hete ojipe'ģa pokopokoga jipi.

¹⁷ Jirory hete ji kiro Estéfanas'ģa ndura rehe – gaha Fortunato'ga pavẽi Acaico'ga pavẽi no. A'ereki pendakykweri ģa nduri ji pokoga. ¹⁸ Onoģatu ģa jipy'a ji mbohoryva. Nahã ģa inoģatui pepy'a pe mbohoryva no. Pemondo ti imohina pejeaporoģita nanongara'ģa ndehe.

¹⁹ Ásiapeve'ģa gwyrripeve'ģa Cristo'gareheve'ģa omondo onhi'iģa pe me. Cristo'gareheva'ero Áquila'ga omondo hete onhi'iģa pe me no Priscilahẽa pavẽi jara'ģa pavẽi – kiroki ģa ojatyka ģanonga pe jipi Tupana'ga mbo-heteavo. ²⁰ Avove'ģa nhaporemõ nhaneirũ'ģa omondo onhi'iģa pe me nohõ.

Penho'anhuvanhuva ti Cristo'gareheva'ero pejoryjoryva ojogwehe.

²¹ Jihi tuhẽ Pauloramõ akwatija koha kiro pe me jipoa pyvõ imondovouka nhinhi'iģa pe me.

²² Kiroki ģa ndokoi nhandepojoykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe – ģa pe ti Tupana'ga tombohahy a'ero nehẽ.

Kiro ji ei Jesus Cristo'ga pe: “Marana tá!” (A'ea ko: “Herejo orepojoykaharetero!”)

²³ Jesus'ga tomombyry pe me nhandepojoykaharete'ga.

²⁴ Opoarõ hete pe nhaporemõ nhande jikoty'aro ģwaramõ Jesus Cristo'ga pavẽi.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA CORINTOPEVA'EA PE Segunda Carta de Paulo aos Coríntios

¹ Jihi ko ako Pauloramo Jesus Cristo'ga moirūharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki a'ea Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari orenhi'i'ga imondovouka pe me Timóteo'ga pavēi. Timóteo'ga oko nhande'irūramo ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe nhande pavēi. Jesus'gareheva'ero pejiko pe Tupana'ga rehe penhimono'oga tihendu ti ganhi'i'ga javo. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me – perope picidade de Corinto pe. Kiro ore ikwatijarukari ġa pe nhaporemō no – kiroke Tupana'ga remimo'ēhara'ġa u pegwyri pe Grécia pe.

² Ore oro'e: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, oro'e ore.

Paulova'ea ombohete Tupana'ga

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga garuva'ga no nhandepojoykaharete'ga ruva'ga. Ga nhande porogwety nhande arōheteavo. Ga nhande poko hete jipi nhandepy'a noġatuavo.

⁴ Nane'y mi ga ore pokogi hahyrame ore ve ji javijitehe ti ġa topoko ojipe'ga javo ore ve. Oropokoga ġwaramo ore ġa pokokwahavi hahyparavuhurame ġa pe. ⁵ Hahyahy Cristo'ga pe ymya. Na jitehe hahyahy ore ve kiro ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Hahyahyheterame ore ve Tupana'ga ore pokopoko hete ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo. ⁶ Hahy ore ve jipi ore pe pokogame pe mbojikoheteavo Tupana'ga rehe. Hahyrame ore ve Tupana'ga ore poko. A'ero ore pe pokokwahavi nahā ahe nhimomiranami hahya pe javo. A'ereki na jitehe hahy pe me no. A'ero pe nhimomiranami hahya pe.

⁷ Orojiko hete ore Tupana'ga rehe ga po ti Corintopeve'ga poko jipi nehē javo. Nurā ore ei: Tupana'ga ore poko hahyheterame ore ve. A'ero po ti ga Corintopeve'ga pokogi hahyheterame ġa pe nehē no, oro'e ore.

⁸ Tamombe'u kiro pe me nhiirūa pe tapekwaha ti. Tiruahū hete ore ve Ásiapeve'ga gwyri pe ikwehe. Hahyhetero tuhē ore ve pevo. A'ero ore ei ikwehe: Kiro po ti nhande manoi nehē, oro'e ore orovy'ahetee'y ma. ⁹ Xamano tuhē ti nhande! oro'e ore ikwehe.

Tupana'ga ore momanouka gwerevi tojikogy me ti ġa ojihe javo. Tojiko ti ġa ji rehe jate javo ga ore momanoukari gwerevi omanove'ga mbogwera-hara'ga. ¹⁰ A'ea rupi ga ore pokohetei tuhē tomanote'varuhuyme ti ġa javo. Aerē po ti ga ore pokoga'javi nehē no tomanoyme ti ġa javo. Ga rehe jate ore jikohetei aerē ti ga nhande pokoga'ja'javi nehē no javo. ¹¹ Nahā po ti nehē pe nhi'inhi'i'game Tupana'ga pe epoko ti Paulo'ga javo. Penhi'ī ti ga pe a'ero ojipe'ga pavēi penhimongyavo. A'ero po ti pe ei ga pe ġa pavēi ndepyry hete nde imomyryva Paulo'ga pe javo nehē.

Paulova'ea oho pota Corintopeva'ea pyri novīa

¹² Tupana'ga oropokoga ġwaramo orepory hete ore orokokatuavo ojipe'ga pe nhaporemō ġa moandyandyje'y ma. Pe me koji'i ore rekokatui. A'ea ore ei oronhimboheteavo. A'ereki ore orokwaha orovytyeri pe orerea-porogitapyryva. Yvyakotyve'ga nembikwahatehea rupi rūi ore rekokatui pe me. Tupana'ga remimomyryva ġwaramo reki ore ve ore rekokatui pe me.

13-14 Hajiheva'ea ore ndorokwatijari javo pe me. Onhimime'ỹva'ea jate orokwatija ore pe me. Nurã pe ikwahavi nahanahã Paulo'ga ei nhande ve ikwatija javo. A'erorame tehe pe ndapekwahakatui ve orereaporogita. Ikwahaheterame po ti pe ndoryndoryvamo ore rehe nehẽ. Na jitehe po ti ore roryroryvamo pe ndehe nehẽ nhandepojy kaharete'ga rura'javame Jesus'ga rura'javame nehẽ. A'ea ore oropota hete.

15-16 Nahã tuhẽ ko Corintopeve'ga, a'e ji ikwehe. Nurã ji ena'ei: Apytaahi'vi po ti ji Corintopeve'ga pyri ga ndepiaga jikwavame jigwovo Macedõniapeve'ga gwyri pe nehẽ, a'e ji novã. Aerẽ po ti ji jivyri Corintopeve'ga pyri ga mbohoryva'java nehẽ. A'ero po ti ga ji pokogi ji horame Judéiapeve'ga gwyri pe nehẽ, a'e ji novã.

17 Aerẽ ji herojijyi jireaporogita ikwehe ndahoa'javi po ti ji kiro Corintopeve'ga pyri javo. Nurã jararamo pe ei: "Heaporogita te'varuhu Paulo'ga jipi herojijyjijyita ojeaporogita. A'ereki ga ombotembote'iuhu javo nhande ve," pe'ji pe ji ve.

Ndajireaporogitate'varuhui ji. Nanhi'ĩtehei ji. 18 Jireaporogita katu reki ji nhinhi'igã rerojijyirame. Tupana'ga e'i katu jipi. A'itituhẽva'ea pe ga ei. Na jitehe ore ekatui oronhi'igame pe me. Noronhi'ĩtehei ore a'itituhẽva'ea mombe'gwovo jipi. 19 A'ereki ore Jesus Cristo'ga ja imombe'ukatuavo. Jesus Cristo'ga Tupana'ga ra'yra'ga, gaha ore ga mombe'u katu pe me jiji Silas'ga pavẽi Timóteo'ga pavẽi no. Nombotembote'iuhui ga. A'itituhẽva'ea jate ga omombe'u. 20 Onhi'ĩpo'ru pa ga Tupana'ga no Jesus Cristo'ga. A'ero ga Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo gwaramo nhande ei na tuhẽ hekoi javo Tupana'ga pe ga mboheteavo.

21 Tupana'ga tuhẽ ore mbojikoheteuka Cristo'ga rehe pe ndeheve. Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ ojive tomombe'u ti ga Jesus Cristo'ga javo.

22 Tupana'ga nhande mongoi ojiheva'ero. Ombuhuruka ga gwa'uvapyryva nhande pyri. Gara'uvapyryva okwahavuka nhande ve. A'ero nhande ei: Nhande xako Tupana'gareheva'ero kiro. Omombyry po ti Tupana'ga nhande ve nehẽ, xa'e nhande.

23 Jiji a'e Tupana'ga pe kiro:

—Tupanamo ehendu ti nhinhi'igã ji ikwatijarame Corintopeve'ga pe. Po ji mbero kiro ga pe, a'ero po ti embuhu hahyva'ea ji ve.

A'ea ji ei kiro Tupana'ga pe. A'ereki ga okwaha jipy'a.

Kiro ji ei pe me a'ero Corintopeva'ea pe. Namondopotari hahyva'ea pe me. Nurã ji ndahoa'javi pe pyri ikwehe. 24 Ndoro'ei ore kiro pe me: Nahanahã tuhẽ ti pejiko. A'ea rũi ore ei pe me. A'ereki pe pejiko hete tuhẽ Tupana'ga rehe. Opopoko pota reki ore koji'i pe mbohoryryva jipi.

2

1 Nurã ji ei jivytyeri pe ikwehe: Ndahoa'javi ti ji Corintopeve'ga pyri tahahya'javyme ti ga pe javo. 2 Po ti ji hoi pe pyri hamo, a'ero po ji imondo hahyva'ea pe me pe mongoveveuhuavo hamo. A'ero po nanhimbohoryhavi hamo pe ndekoveveuhuro gwaramo.

3 Nurã ji ikwatijari pe me ikwehe pepohi ti pejikote'varuhua hugwi kiro javo. A'ereki ji a'e: Po ji hoi ga pyri nhinhi'igahyavo ga pe gandekote'varuhua rehe nehẽ, a'ero po ti ga ji mongoveveuhui ji rayva nehẽ. Gahã po ji mbohory hamo! a'e ji ikwehe. Akwaha pa reki pendeaporogita. Ji roryvame pe ndorypavamo no. 4 Hahy hete ji ve ji ikwatijarame pe me ikwehe. Ji rekoveveuhuro jijehe'oheteavo ikwehe. Nopomongoveveuhupotari reki ji ikwatijarame pe me. A'ereki ji opoarõ hete. Akwatija po ti ji Corintopeve'ga pe tokwaha ti ga nhiremiarõhetea, a'e ji ikwatijarame pe me ikwehe.

Tapehenonha'javi ti garekote'varuhua, ei Paulova'ea

⁵ Kiroki ga omondo hahyva'ea okote'varuhurame ikwehe – ji ve jate rūi ga imondoi hahyva'ea. Pe me ga imondoi hahyva'ea pe mongoveveuhuavo no. Emo kotihī ipavi pendekoveveuhua pe hugwi. A'ea ji ei. A'ereki ji nanhi'igahyhetepotari reki ga pe. ⁶ A'ereki penhimongyavo pe peko ga rehe imondovo hahyva'ea ga pe. Kirupi kiro a'ero! ⁷ Tapehenonha'javi ti garekote'varuhua kiro a'ero ga mbohoryva'java garekoveveuhuhetea to-jukayme ti ga. ⁸ Nurã ji ehetei kiro pe me: Pekwahavuka ti ga pe penhimiarõa oroarõ hete nde javo.

⁹ Ikwatijarame pe me ji ei jiyvyteri pe ikwehe: Tahepia ti nhinhi'ipo'rupava. Gwendu katu po Corintopeve'ga nhinhi'iga jipi, a'e ji jiyvyteri pe ikwehe.

¹⁰ Pe aherekote'varuhua renonhe'ymame ji na jitehe nahenonha'javi aherekote'varuhua no. Po ji henonha'jave'ymame aherekote'varuhua, a'ero pe ndehe ji nahenonha'javi. Cristo'ga okwaha nhiremienonha'jave'yma. ¹¹ Nahã ji rekoi Satanãs'ga tianemoandyandyjyme javo. A'ereki Satanãs'ga nhande arõe'ÿve'ga heaporoğita te'varuhu. Ga nhande mongo pota ġwemimbotarimova'ea rupi nhande mbote'varuhuavo. A'ea nhande ikwahahetei.

Paulova'ea opytaahi'vi cidade de Trõade pe

¹² Aho ji cidade de Trõade pe ikwehe tamombe'u ti pyryva'ea ġa pe javo Jesus Cristo'ga mombe'ua. Ji vahemame pevo ġa ndoryvamo ji rehe hendupota. A'ereki nhandepojykaharete'ga e'i jipe kiro ihoi japiavo nhi-mombe'ua apiavo Trõade pe javo. ¹³ Jipy'a ndukatui reki okoteheavo. A'ereki pevo ji ndahepiagi Tito'ga nhaneirũ'ga. Nurã ga rure'ymame ji ei pevove'ga pe: Kiro ji hoi a'ero. Pea hugwi ji hoi a'ero jigwovo Macedõniapeve'ga gwyrri pe Tito'ga reka.

Tupana'ga opoko hete omoirũharava'ea

¹⁴ Timbohete ti Tupana'ga! Tupana'ga Cristo'ga poko hete tipopoaka hete ti ga Diabo'gapyriva'ea hohe anhaġa hohe javo. Nhande Cristo'gareheva'ero ġwaramo Tupana'ga nhande poko hete tipopoaka ti ġa Cristo'ga pavēi Diabo'gapyriva'ea hohe no javo. Nhande ipo'rurame perfume kiro ihoi ojipe'ġape'ġa pe. Na jitehe Tupana'ga nhande po'rurame Cristo'ga mombe'gwovouka kiro gamombe'ua ihoi ojipe'ġape'ġa pe nhaporemo.

¹⁵ Gapyteri pe Cristo'ga mombe'urame nhande ikatuva'ea ja perfume ja Tupana'ga pe ga mbohoryva.

Jara'ġa ojiko Cristo'ga rehe. A'ero ga ġa nderohoi Tupana'ga viara rupi.

Jara'ġa ndojikogi reki Cristo'ga rehe ogwovo hahyva'ea ruvihava viara rupi. ¹⁶ Ga pe Cristo'ga mombe'ua i'agahiva'ea ja ndikatui okovo ahējukaagwama. A'ereki henduvame Cristo'ga mombe'ua ġa ndogweroviari ipotare'yma. Nurã po ti ġa manoi ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē.

Kiroki ġa Cristo'ga gweroho Tupana'ga viara rupi – ġa pe Cristo'ga mombe'ua perfume ja ikatu hete okovo ġambogweravaġwama. A'ereki henduvame Cristo'ga mombe'ua ġa ojiko ga rehe. A'ero po ti ġa ndekoi avuirama ga pyri nehē.

Ma'ġa po ipopoaka Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe hamo naerũ? A'ereki ahã ipopoakave'ġa jupe. ¹⁷ Kiroki ġa pe Tupana'ga e'i reki ġa mbopopoaka pe-mombe'u ti javo – ġahã po omombe'u Tupana'ga nhi'iga Cristo'ga mombe'ua ġa pe hamo. Emo he'yive'ġa ojiroho tehe onhimonhi'iga imombe'gwovo ojipe'ġa pe. Ga pe Tupana'ga nde'i. Ga oho tehe. Kirē ġa ei: “Pembuhu ti itambere'ia ore ve kiro. A'ereki ore Tupana'ga nhi'iga mombe'u pe me,” ei ġa ġa pe.

Ore ki a'e te ġa ja rŭi ore rekoi. Ore orepyry hete ojipe'ġa moandyandyje'yma Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. A'ereki Tupana'ga e'i ore ve pemombe'u ti nhinhi'iġa javo. Nurã Cristo'gareheva'ero ore nhi'iġatui imombe'gwovo katu Tupana'ga rekorame ore rupi.

3

Paulova'ea oporavyky ipyahuva'ea mombe'gwovo

¹ Oronhimombe'urame pe me ore ndoro'ei: Corintopeve'ġa niandekwahavi ve. Nurã xanhimombe'u katu ġa pe. A'ea rŭi ore ei. A'ereki a'ea rehe rŭi reki ore nhimombe'ui javo pe me. Ore ojipe'ġa ja rŭi. Ohoohorame Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ġa gweroho pevove'ġa pe onhimombe'uva'ea ojipe'ġa nembikwatijara. Ikwatijara e'i: “Agwa'ġa ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo oko,” e'i. “Pyry hete ġa.” Nahã ikwatijara ei tokwaha hete ġa ġa javo. Ohorame ġa hugwi ġa gweroho ġanembikwatijara no ojipe'ġa ti torekwaha hepiagame javo.

Ore ko ndorogwerohoi pe me ikwatijara orenhimombe'uva'ea. A'ereki pe nhaporemome ore kwahavipe. Ndorogwerohoi pe hugwi ikwatijara ojipe'ġa pe no. A'ereki ġa nhaporemome ore kwahavipe no. ² Pe tuhẽ orerekokatua kwahavuka ġa pe. Oroyvyteri pe ore ikwahavi a'ea. Ga nhaporemome orerekokatua kwaha no pendekokatua repiaga. ³ A'ereki pe ndepiagame ġa e'i: “Cristo'ga tuhẽ Paulo'ġa mondouka Corintopeve'ġa pyri onhimombe'uuka ġa pe. Gaha ġwendukatuuka ġa pe ġa mongokatuavo Paulo'ġa omombe'urame,” ei ġa.

Na tuhẽ Cristo'ga pe pojykai. A'ero pe pejikokatua ikwahavukari ojipe'ġa pe. Ahe okwatija imohŭhava pyvõ tokwahavuka ti mbatera ojipe'ġa pe. Tupana'ga ki a'e te avuiramave'ga, ga gwa'uva pyvõ pendeaporoġita mbopyahui pe mongokatuavo tokwahavuka ti ojipe'ġa pe. Ahe okwatija itapereuhuva'ea rehe tokwahavuka ti ġa pe javo. Tupana'ga ki a'e te pendeaporoġita mbopyahui pevyteri pe tokwahavuka ti ġa pe javo.

⁴ Hapiagame pendekokatua ore ei: Tupana'ga nhande mondo tuhẽ Corintopeve'ġa pyri ġa mbojikoguka nhande ve. A'ea ore oro'e. A'ereki a'ea Cristo'ga okwahavuka ore ve Tupana'ga pe mondo ġa pyri javo. ⁵ Marã po nhande timbojikoguka ġa Cristo'ga rehe? oro'e ore. A'ereki ore ndorepopoakari ikwahave'yma. A'ero ore ndoro'ei: Ore tehe ti torombojiko ġa ga rehe. A'ea rŭi ore ei. A'ereki Tupana'ga jate okwahavuka ore ve ore mbopopoaka nahã ti pembojikoguka ġa Cristo'ga rehe javo. ⁶ A'ereki ga okwahavuka ore ve ipyahuva'ea javo: “Pe Cristo'ga mombe'urame ġa pe ti jira'uva ġa mbojikogi ga rehe imbopyahuavo ġandeaporoġita nahã ġa mongovo ji pyri avuirama nehẽ. A'ea ti pemombe'u ġa pe,” ei ga ore ve. “Nahã ti ji ġa pokokatui kiro,” ei Tupana'ga ore ve.

Nurã ore imombe'ui a'ea ipyahuva'ea ġa pe Tupana'ga ra'uva ti tomongo ġa Tupana'ga pyri javo. Ore noromombe'ui Tupana'ga rembikwatijarukaragwera – kiroki garembikwatijarukaragwera Moisésva'ea pe. A'ereki a'ea e'i: “Nahanahã ti peko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe jipi. Pejikoe'yname hehe po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” e'i Moisésva'ea rembikwatijaragwera.

Moisésva'eareheva'ea ġwendu aherembikwatijaragwera novã okokatuan-gave'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero ahe hoi hahyva'ea ruvihava pype onhimongyavo. A'ereki aherembikwatijaragwera nom-bopopoakarukari ahe pokoge'yma. A'ero ore ei: Moisésva'ea rembikwatijaragwera ahe mondouka hahyva'ea ruvihava pype.

⁷ Tupana'ga okwatijaruka Moisésva'ea pe onhi'íga itapereuhua rehe ikytikiyuuka. Tupana'ga ikwatijarukarame gakatukatuhetea jukwahavamo ġwendy'jandy'javamo imohendy'jaheteavo Moisésva'ea rova. A'ero ahereheva'ea israelitasva'ea nonhimomiranami Moisésva'ea rova repiaheterame ojirovaga ahe hugwi ahe imombe'urame Tupana'ga rembikwatijarukara. Igwaigwavete aherova rendy'java igwevi avuiramarūiva'ea. A'ea vehevi ahe nonhimomiranami hepiahetea rehe Tupana'ga katua jukwahavame. Tupana'ga ikatu hete ikwatijarukarame Moisésva'ea pe. Moisésva'ea imombe'urame ġwembikwatijara israelitasva'ea ndogwerojijyi reki ojeaporoġita okoe'yma Tupana'ga pyri.

⁸ Koji'i Tupana'ga katukatuhetea jukwaha hete tuhē ga nhi'ígame ipyahuva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe a'ero. A'ereki ġa Cristo'ga mombe'urame ġa pe Tupana'ga ra'uva ombopyahu ġandeaporoġita ġa mbojikoga ga rehe. A'ero po ti a'ea ġa mongoi Tupana'ga pyri avuirama nehē.

⁹ Ikatu hete Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe novīa ymyahūva'ea. A'ea e'i: "Tupana'ga nhi'ípo'rupave'ymame ti ġa toho hahyva'ea ruvihava pype nehē."

Koji'i hete ikatu hete Tupana'ga nhi'íga ipyahuva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua. A'ereki onhi'ígame ga rehe ga gwa'uva mbuhurukari nhande pyri nhanderekote'varuhua momboa nhande hugwi nhande mongokatuavo. ¹⁰ Koji'i hete tuhē ikatu hete Tupana'ga nhi'ígapyahua garembikwatijarukaragwera hohe. Ganhi'ígapyahua katuhetea ombogwe garembikwatijarukaragwera katua. ¹¹ Garembikwatijarukaragwera ikatu avuiramarūiva'ea. Koji'i hete ikatu hete avuiramava'ea ganhi'ígapyahua.

¹² Nurā orojikoga ġwaramo Tupana'ga nhi'ígapyahua rehe ore imombe'ukatui a'ea ġa pojihuve'yma tokwaha hete ti ġa avuiramava'ea javo. ¹³ Moisésva'ea ja rūi ore rekoi imombe'urame a'ero. Imombe'urē Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea ojovapia tapy'ynhapira pyvō jireheve'ġa tajirepiagyme javo. A'ero ahereheva'ea ndokwahavi aherova rendy'java gweva ahe hugwi a'ea ko avuiramarūiva'ea jave'yma. ¹⁴ Ndoki aheakaġi pe ahe Moisésva'ea rembikwatijara monhi'ígame. Ojikoge'yma ġwaramo Tupana'ga rehe koji'i ahe ndokwahavi imonhi'ígame nahanahā Tupana'ga ei nhande ve jave'yma. Ojovapiave'ġa ja ahe rekoi. A'ereki ojovapiave'ġa ndokwahavi hepiakatue'yma.

Na jitehe kiromonhate aherakypohara'ġa israelitas'ġa ndokwahavi imonhi'ígame Moisésva'ea rembikwatijara Tupana'ga nhi'íga ymyahūva'ea. A'ereki Cristo'ga rehe ojikogame jate ġa okwaha Cristo'ga pe Moisésva'ea ei javo. ¹⁵ Kiromonhate vehevi imonhi'íga nanani Moisésva'ea rembikwatijara ndoki ġa'akaġi pe ġa jikoge'yma ġwaramo Cristo'ga rehe. Ojovapiave'ġa ja ġa ndekoi a'ero ikwahave'yma hepiakatue'yma.

¹⁶ Kiroki ga gwerojijyi ojeaporoġita ojikoga Cristo'ga rehe nhandepojoykaharete'ga rehe – gaha okwaha javo: "Cristo'ga omano ji repyga imomboo jirekote'varuhua ji hugwi," ei ga. "Jijikoga ġwaramo Cristo'ga rehe ti ji hoi yvagi pe nehē," ei ga. Okwaha ga kiro ġa ja – kiroki ġandova hugwi ojipe'ġa ope'a tapy'ynhapira.

¹⁷ Ji'erahe nhandepojoykaharete'ga pe ji ei Tupana'ga ra'uva pe. A'ereki nhande jikogame nhandepojoykaharete'ga rehe Cristo'ga rehe ga ombopyahuuka nhandereaporoġita Tupana'ga ra'uva pe. A'ero nhande piro'yro Cristo'ga kwahave'yma hugwi nhanderekote'varuhua hugwi no hahyva'ea ruvihava hugwi no. ¹⁸ Cristo'gareheva'ero nhande nhaporemō ikwahavi ġa ja kiro – kiroki ġandova hugwi ojipe'ġa ope'a tapy'ynhapira. A'ereki nhande

nhandepojoykaharete'ga katukatuhetea kwaha hete. A'ero nhande ikwahavame igwaigwavete ga herojijyjijjukari nhandereaporoğita gwa'uva pe ji javijitehe ti ġa tikatu katu hete javo.

4

Paulova'ea ndipopoakari; Tupana'ga ahe mbopopoaka

¹ Tupana'ga pyry hete Cristo'ga mombe'uuka ore ve ore pokoguka. Ore Cristo'ga mombe'ukatui jipi a'ero orojirokwa. ² Noronhinoti ore. Ndorokote'varuhui ore. Noromoandyandi ore ojipe'ġa. Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea rūi ore imombe'ui. Ndorogwerojijyi ore ganhi'ġa. A'itituhēva'ea ore imombe'ukatui Tupana'ga nhi'ġa kwahavuka ġandovaki. Nahā ore rekoi ikwahavuka orokokatuavo ġa pe nhaporemō Tupana'ga ore repiagame. A'ero po ti ġa ikwahavi javo oyvyteri pe nehē: “Paulo'ġa omombe'u katu a'itituhēva'ea,” e po ti ġa nehē.

³ Jara'ġa pe oreremimombe'ua onhimiva'ea - kiroki ġa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Ga pe jate onhimi. ⁴ Ndojikogi ġa Cristo'ga rehe heroviare'yma oreremimombe'ua. A'ereki okote'varuhuve'ġa pojoykahara'ga Satanás'ga, ga ndokwahavukari pyryva'ea mombe'ua ġa pe tombokojahuyme ti ġa'akaġi pe javo. Omondomondo ga ġa ġwemimbotarimova'ea rupi yvya koty. Ndoki ġayvyteri pe a'ero Cristo'ga katukatua mombe'ua. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhande ve Cristo'ga. ⁵ Noronhimombe'ui ore. Jesus Cristo'ga ore oromombe'u ga ko nhandepojoykaharete'ga javo. Jesus'gareheva'ero ġwaramo ore pe pokopokogi ga mombe'gwovo pe me.

⁶ Ymyahū japorame yvya yvaga reheve Tupana'ga ei hako: “Tokojahu kiro ypytuna pyteri pe.” A'ea Tupana'ga ei hako. A'ero kojahuro. Aġwamo ga jitehe ombokojahu nhaneakaġi pe imbopyahuavo nhandereaporoğita ikwahavuka okatukatua nhande ve Cristo'ga kwahavukarame nhande ve. A'ereki Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga katukatua nhande ve.

⁷ Ore Cristo'ga mombe'urame ore ko itujuga apopyra ja - kiroki gwereko mbatepyryva ipype. A'ereki itujuga apopyra ndipopoakari ohaġe'yma ġwaramo. Ore na jitehe ndorepopoakari pyryheteva'ea mombe'gwovo katu Cristo'ga mombe'gwovo katu. Tupana'ga ki a'e te ore mbopopoaka ore pojoykavo. Nurā ore Cristo'ga mombe'ukatui ojipe'ġa pe. A'ero ġa ei: “Tupana'ga popoakahetea opoko Paulo'ġa. Nurā Paulo'ġa Tupana'ga nhi'ġpo'rupavi Cristo'ga mombe'ukatuavo nhande ve,” ei ġa.

⁸ Tupana'ga arōe'ŷve'ġa ombuhu hahyparavuhuva'ea ore ve jipi tomombe'uyme ti ġa Cristo'ga javo novīa. Emo ġa nomombigi oreremimombe'ua. A'ereki ore Cristo'ga mombe'u jitehe. Oroko tehe ore jipi marā po ti nhande rekoi javo novīa. Emo Tupana'ga ore poko jipi nahā ti pe ndekoi javo. ⁹ Otiruahūro ore ve ġa ndekote'vate'vari okookovo ore rehe novīa. Emo Tupana'ga ndorerejari ġapo pe. Tomanō ti ġa javo novīa ġa ore mbote'varuhui. Emo ore noromanoi oropo'ama'java. ¹⁰ Nane'ymi ore manoi ġwerī nhandepojoykaharete'ga ja Jesus'ga ja. A'ereki ga'arōe'ŷve'ġa ore juka pota no novīa. Emo Jesus'ga ndorejukaukari ġa pe. A'ereki ga oko ore pyri. Nahā Jesus'ga ore pokogi tokwaha ti ġa jikwerava'java javo.

¹¹ Aġwamo ġa ore juka pota novīa ore Jesus'gareheva'ero ġwaramo. Ore ve tiruahūro jipi. Emo Jesus'ga noremomanoukari tokwaha ti ġa jikwerava'java javo. A'ereki ore repiagame ġa e'i: “Jesus'ga ko oko reki Tupana'ga pyri Paulo'ġa pokoga ġa mongovo Tupana'ga pyri no,” ei ġa.

¹² Ore Jesus'ga mombe'urame ġa ore juka pota. Emo oreremimombe'ua pemongoaġwama Tupana'ga pyri. A'ereki pe oreremimombe'ua rendu katu.

¹³ Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe'eagwera hako. E'i: “ ‘Ajiko ji Tupana'ga rehe.

Nurã ji ga mombe'ui,' ei ahe,” e'i ikwatijaripyra hako.

Na jitehe ore jikogi Tupana'ga rehe. Nurã ore ga mombe'ui ojipe'ga pe. ¹⁴ A'ereki ore orokwaha hete nhandembogweravağwama. Tupana'ga ombogwera nhandepojykaharete'ga Jesus'ga hako. Nhande jikoty'aro ġwaramo Jesus'ga pavēi ti Tupana'ga nhande mbogweravi nehē no. A'ero ti ga ore mboukwahavi pe ndeheve nehē.

¹⁵ Pe ndepyga reki ore nhimomiranami hahyva'ea pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki ore ga mombe'urame pe me pejiko pe ga rehe. A'ero Tupana'ga imombyryvi pe me. Igwaigwavete ti ġa nde'yjuhuro nehē – kiroki ġa ojiko ga rehe garemimombyryva kwahava no. A'ero igwaigwavete ti ġa nde'yjuhuro – kiroki ġa Tupana'ga mbohete hete ndepyry hete nde javo.

Xajiko Jesus'ga rehe imboha'uva nhanderuhava yvagi pe

¹⁶ Ore Cristo'ga mombe'u katu jipi a'ero orojirokwa. Igwaigwavete ore ymyahũramo oropopoakare'ÿre'ymano jipi novĩa. Emo orereaporoğita igwaigwavete Tupana'ga imbopyahui jipi imbopopoakara'jara'java. ¹⁷ Ga imbuhurame hahyva'ea ore ve kiro ore ei: Ndahahyhetei novĩa. Kotihĩ po ti ipigi ore hugwi, oro'e ore. Hahyva'ea rehe ti Tupana'ga imombyrymbyryvi ore ve yvagi pe nehē ore mongovo ojipyri avuirama nehē. Nurã ağwamova'ea hahyva'ea Tupana'ga remimombyryvağwama. Koji'i hete ranuhũ ti garemimombyryva ore ve hahyva'ea hohe! Ikatu hete hete ti ore ve avuirama nehē.

¹⁸ Nahã ore ei. A'ereki ore toromondo orereaporoğita yvagipeva'ea rehe pyryva'ea rehe imohina. Noromondo ore orereaporoğita avova'ea rehe hahyva'ea rehe imohine'yma. Nimbegwei po ti avova'ea momina hahyva'ea nehē. Yvagipeva'ea po ti namominağwami pyryva'ea nehē.

5

¹ Nahã ore ei. A'ereki ore orokwaha nhanderuhavağwama yvagi pe. Avo yvya koty nhande xakoahi'vi. Po nhande manoi nhande ve Tupana'ga gwereko yvagi pe nhanderuhava – kiroki a'ea Tupana'ga oapo nhande ve avuiramava'ea. Pevo ti nhande ruvi avuirama nhandemanoe'yma'java nehē. ² Nhanderekorame yvya koty nhande ndiavy'ahetei xaju pota hete nhande yvagi pe nhanderuhava pype javo.

³ Nhanderuvame nhanderuhava pype yvagi pe nhande tireko a'ea jipi. ⁴ Avo yvya koty nhanderekoahi'virame nhande rekoveveuhui. A'ereki nhande xaju pota nhanderuhava pype yvagi pe. Ndia'ei reki nhande: Ndi-ajupotara'javi avo xamano javo. A'ea rũi nhande ei. Nhande manoe'ymame vehevi pyry nhande hoi yvagi pe nhandekovo avuirama nehē. A'ea nhande ipotari.

⁵ Tupana'ga tuhē opota hete a'ea jitehe nhanderuva yvagi pe ojipyri. Nurã ga nhande mboavujikweri. Ombuhurukaripe ga gwa'uva nhande ve. Nahã ga ikwahavukari nhande ve nhanderuhavağwama ojipyri.

⁶ Nurã nhande roryhetero jipi. Avo yvya koty nhanderuvame, Cristo'ga rovakie'ÿ nhandepojykaharete'ga rovakie'ÿ nhande rekoi a'ero. A'ea ore orokwaha. ⁷ A'ereki nhande ndihepiagi ga kiro novĩa. Emo nhande xajiko ga rehe. ⁸ A'ea'ja ji pe me a'ero: Nhanderory hete nhande. A'ereki nhande tipota hete nhandehoağwama Cristo'ga pyri. Nurã pyry nhande ve nhandemanoa. Nhandemanorame ti nhande hoi yvagi pe nhandejupa nhandepojykaharete'ga pyri nehē.

⁹ Nurã ore jirokwari ga nhi'ipo'ruavo jipi tonhimohẽ hete ti ga nhande rehe javo. Ore rekorame yvya koty na jitehe ore rekorame yvagi pe ore ga monhimohẽhetepotari orojihe. ¹⁰ A'ereki Cristo'ga ikwepykara'ga nhande ve. Xaho pa ti nhande Cristo'ga rovai pyteri pe nehẽ tokwepy ti ga nhande ve nanani nehẽ. Po nhande rekote'varuhui avo yvya koty, a'ero ti ga ikwepygi imbuhua hahyva'ea nhande ve nehẽ. Po nhande rekokatui yvya koty, a'ero ti ga ikwepygi imbuhua pyryva'ea nhande ve nehẽ.

Ahereaporogitapyahua

¹¹ A'ero ore ikwahavi nhandepojykaharete'ga nhimombojya ga omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ga pe javo. A'ero ore ga mombe'ukatui ojipe'ga pe tomomboruka ti ga ga pe okote'varuhua javo. Tupana'ga orereaporogitakatua kwaha hete. Po pe orereaporogitakatua kwahahetei pejiyvyteri pe no, a'ea pyry ji ve.

¹² A'ea pe ore erame po pe ei: “Kiro Paulo'ga nhimbohetea'javi ojikwahavuka nhande ve,” pe'ji po pe pejiyvyteri pe. Noronhimbohetehe reki ore javo pe me. Oro'e ore pe me pejoryjory ti ore rehe javo. Igwete po ti pe ore mombe'ukwahavi ore repyga ga pe – kiroki ga onhimbohete tehe orepyry hete ore javo. Emo ga heaporogita te'varuhu reki. ¹³ Ojipe'ga e'i: “Paulo'ga ndokwahavi heagwryryve'ga ja Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo jipi,” ei ga novã. Emo nahã ore rekoi Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo timbohoryory ti Tupana'ga javo.

Ojipe'ga e'i: “Onhimbovyvy Paulo'ga ikwahaheteavo gweaporogitakaturo Cristo'ga mombe'ukatuavo,” ei ga. Oronhimbovyvy tuhẽ ore Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo pe me tipoko ti ga ikwahavuka ga pe javo. ¹⁴ A'ereki Cristo'ga nhande arõ hete. Nurã ore ei: Cristo'ga remiarõa gwaramo timombe'u tuhẽ nhande Cristo'ga ojipe'ga pe. A'ereki ore orokwaha hete gamanoa yvyakotyve'ga ndepykavamo. A'ereki ga ndekote'varuhuro gwaramo Tupana'ga e'i: “Omanomba ti ga ogwovo hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ,” ei ga. Cristo'ga ki a'e te e'i: “Jihi ojipejiva'ero ti tamano ga ndepypava imomboia gandekote'varuhua ga hugwi tohopavyme ti ga hahyva'ea ruvihava pype javo.”

Nurã ore ei: Cristo'ga yvyakotyve'ga ndepypavi omanomo. Nurã gamanoa kwahyro ga ndehe nhaporemõ, oro'e ore. ¹⁵ Cristo'ga omano yvyakotyve'ga ndepypava toko ti ga nhiremimbotarimova'ea rupi a'ero javo – kiroki ga ombopyahuuka ojeaporogita ga pe. Tokoa'javyme ti ga gwemimbotarimova'ea rupi kiro javo Cristo'ga ga ndepyi omanomo okwerava'java, oro'e ore.

¹⁶ Nurã orojikogirẽ Cristo'ga rehe ore ndoro'etehea'javi ojipe'ga pe ikwahave'ymame gandeaporogita. Ymya ore eteheypy Cristo'ga pe no ga ko yvyakotyva'ea jate javo. Orojikogirẽ ga rehe ore ndoro'ea'javi a'ea ga pe. ¹⁷ A'ero ji ei: Cristo'ga pavẽi ga jikoty'arame gandeaporogita ipyahu. Gandeaporogitate'varuhua opi. Pehendu ti! Gandeaporogita ipyahu!

Na Tupana'ga nhiarõukari pe me imbopyahuavouka pendeaporogita

¹⁸ Tupana'ga ombopyahu nhandereaporogita imombiga nhandereaporogitate'varuhua. Gaha omondo Jesus Cristo'ga yvya koty javo ga pe: “Yvyakotyve'ga ndojikoty'ara'javi ji pavẽi ji arõ'e'yma. Emano ti ga ndepygã. A'ero ti ji nhiarõukari ga pe nehẽ,” ei ga. Cristo'ga manoro gwaramo Tupana'ga nhiarõukari nhande ve. A'ero nhandejikoty'ari ga pavẽi ga aromo.

A'ero Tupana'ga ei ore ve: “Ji mombe'u ti ojipe'ga pe kiro,” ei ga. “Pe'ji ti ga pe nhaporemõ: ‘Na Tupana'ga nhiarõukari pe me imbopyahuavouka pendeaporogita.’ A'ea ti pe'ji ga pe ga mbojikoty'a ji pavẽi,” ei Tupana'ga ore ve. ¹⁹ A'ereki Cristo'ga manoro gwaramo yvyakotyve'ga pe Tupana'ga

onhiarõuka ġa pe imomboia ġandekote'varuhua henonha'jave'yima ikwa-hava'jave'yima. “A'ea ti pemombe'u ġa pe,” ei Tupana'ga ore ve.

²⁰ Cristo'ga repykaramo ore rekoi. A'ereki Tupana'ga omombe'uuka ore ve. Ga e'i: “Pe'ji ti ġa pe: ‘Pehendu katu ti’,” ei ga. Cristo'ga repykaramo ore ehetei a'ero: Na Tupana'ga nhiarõukari pe me imbopyahuavouka pendeaporoġita.

²¹ A'ereki Cristo'ga ndokote'varuhuangavi'i'ive'ga, ga pe Tupana'ga gwerekouka nhanderekote'varuhua nhande repyga. A'ea ga herekoukari Cristo'ga pe Cristo'gareheve'ġa ti togwereco jipyryva javo.

6

¹ Tupana'ga moiruamo ore ehetei pe me a'ero: Tupana'ga pe arõ hete imombyryva pe me. Peko hete ti gapyryva rehe pejikokatuavo a'ero tomombyryteheyime ti ga pe me. ² A'ereki Tupana'ga e'i ikwatijaruka hako:

“Oho nhiremimombyryhava japiavo.

A'ero pe erame ji ve ji pe nenduvi pe mombyryva.

Oho nhirembipokohava japiavo.

A'ero ji pe pokogi imomboia pendekote'varuhua pe hugwi.”

A'ea Tupana'ga ei hako.

Pehendu ti! oro'e ore. Aġwamo tuhẽ Tupana'ga pe mombyrypotahetei. Aġwamo tuhẽ ga pe pokopotahetei imombopota pendekote'varuhua pe hugwi, oro'e ore.

Paulova'ea oko katu tiruahũrame ahe ve

³ Oroko katu pota ore jipi te'ite'varuhuyme ti ġa ore Cristo'ga mombe'urame. Po ti ore rekote'varuhui, a'ero po ti ojipe'ġa ei nehẽ: “Omombe'u tehe Paulo'ġa Cristo'ga nhi'ġa. A'ereki ġa vehevi ndokoi ganhi'ġa rupi okote'varuhuavo. Tiroviaryme ti ġanemimombe'ua a'ero,” e po ti ġa a'ero nehẽ.

⁴ Nane'ymi ore rekokatupotari te'i katu ti ġa ore ve javo. “Tupana'ga pe Paulo'ġa poravykyi,” e'i katu po ti ġa a'ero nehẽ.

Oronhimomirana ore tiruahũheterame ore ve. Oronhimomirana ore hahyrame ore ve no. Ite'varuhurame ore ve no ore oronhimomirana. ⁵ Ore nupanupã ġa. Ore mongi tehe ġa cadeia pype. Ojatykatyka ġa ore ve onhimboahiheteavo ore rayvaheteavo. Nane'yne'ymi ore poravykyhetei Tupana'ga mombe'gwombe'gwovo. A'ero ore ndorokikatukatui ypytunimo. Ore ndoro'uro'ui no. A'ea rupi nhaporemõ ore rekokatui oronhimomiranama tikwahavuka ti ġa pe nhandeporavykyia Tupana'ga pe javo.

⁶ Orereaporoġita pyry ore orokokatuavo ikwahavuka ġa pe oroporavykyia Tupana'ga pe. Orokwaha hete ore Cristo'ga mombe'ua. Ndorohaykai ore ojipe'ġa ġa ndekote'varuhurame ore ve. Oroko katu ore ġa pe. Nahã ore rekokatui oronhimomiranama tokwaha ti ġa oreporavykyia Tupana'ga pe. Tupana'ga ra'uvapyryva ore poko ore poravykyrame Tupana'ga pe. Oroarõ hete ġa. ⁷ Ore a'itituhẽva'ea mombe'u Cristo'ga mombe'gwovo. Jukwaha Tupana'ga popoakara ore pokoga. Tupana'ga ore mombyry. A'ero ore Cristo'ga mombe'ui ġa pe. Ore orojiko hete Tupana'ga rehe ġa ete'varuhurame ore ve. A'ero ġa ikwahavi oreporavykyia Tupana'ga pe.

⁸ Ojipe'ġa e'i katu ore ve. Ojipe'ġa e'i te'varuhu ore ve. Ojipe'ġa ore mbotegwete. Ojipe'ġa ore mbohete. Ojipe'ġa e'i ore ve Paulo'ġa i'mbe ahe moandyandyita javo novĩa. Emo ore oro'e katu reki a'itituhẽva'ea mombe'gwovo. Jukwaha a'ero oreporavykyia Tupana'ga pe. ⁹ Ojipe'ġa e'i ore ve okoteheve'ġa ko Paulo'ġa javo. Emo ojipe'ġa ore kwaha hete reki Paulo'ġa oporavykyia Tupana'ga pe javo. Oromano gweregwerevi ore. Emo ore orokoji reki. Ore nupanupã ġa. Emo ġa ndorejukai reki.

¹⁰ Ndorovy'ari ore novĩa. Emo oreroryrory ore jipi orojikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavěi. Norembateri'i'i ore. Emo ore oromombyry reki ġa pe ġa mbogukokarame ga rehe. A'ereki ġa jikogame ga rehe Tupana'ga omombyry hete ġa pe. Ndorogwerekoi ore mbatera. Emo Tupana'ga omombyry pa ore ve.

¹¹ Pe me Corintopeva'ea pe ore imombe'upavi orereaporoġita ikwahavuka pe me. A'ereki ore opoarõ hete. ¹² Ore opoarõ pota ikwahavuka orereaporoġita pe me. Emo pehe ko norearõpotari ikwahavukare'yma pejeaporoġita. ¹³ Kiro ji nhi'iġi pe me penduva'ġa ja. Pejipy ti ore arõheteavo!

Tapejihe'ari ti Tupana'ga arõe'ÿve'ġa ndehe

¹⁴ Tapejihe'ari ti Tupana'ga arõe'ÿve'ġa ndehe pejojgwerekoe'yma ġa pavěi. A'ereki tegwete okokatuve'ġa jihe'akatuva okote'varuhuve'ġa ndehe. Na tuhě! Kojahua ndojihe'ari ypytuna rehe. Na jitehe heaporoġitapyahuve'ġa ndojihe'akatuvaġwami te heaporoġitate'varuhuve'ġa ndehe. ¹⁵ Na tuhě! Tegwete ġajogwerekokatua Cristo'ga Diabo'ga pavěi. Cristo'gareheve'ġa ndeaporoġita ko Cristo'gareheve'ġarũive'ġa ndeaporoġita atyvi.

¹⁶ Tupana'ga mboheteheva pype ndogwerekoi ha'angava – kiroki a'ea pe ġa e'i oreremimboheteheva. A'ereki a'ea ndojogwerekokatui Tupana'ga pavěi. A'ereki pevo Tupana'ga ruvi jipi. Gareheva'ero nhande tuhě xako Tupana'ga mbohetehevamo avuiramave'ga mbohetehevamo. Nhandepyteri pe ga ruvi no. A'ea pe tuhě Tupana'ga ei javo hako:

“Aju ti ji ġa pyri jitekovo ġapyteri pe.

Jihi po ti ġa ji mbohetei nehě.

Oko ti ġa nhinhi'igarupiva'ero nehě,” ei Tupana'ga hako.

¹⁷ Nurã nhandepojykaharete'ga Tupana'ga ei onhi'igarupive'ġa pe hako:

“Pejipe'a ti ġa hugwi pejipohia ġa mbopogwee'yma

– kiroki ġa ndojikogi ji rehe.

Tapekoi'i'i ġandekote'varuhua rehe.

A'ero ti ji ei pe me nehě: ‘Hepejijo ji pyri’,” ei Tupana'ga hako.

¹⁸ “Ji ti ako penduveteramo a'ero nehě.

Pe ti peko jira'yramo nehě,” ei Tupana'ga hako.

Ga ko ġapojykaharetero ojipe'ġa hohe ġa mondomondopava onhi'iġa rupi.

7

¹ Tupana'ga e'i a'ea nhande ve no. Nurã ti xapohi pa nhanderekote'varuhua hugwi: kiroki nhandera'oa mbote'va, kiroki nhandereaporoġita mbote'va no. A'ea ore ei pe me oreremiarõa pe. Tikwaha nhande Tupana'ga popoakara ġapyryva reheve. Nurã ti xako pa garemimbotarimova'ea rupi nhandekokatuavo.

Horyory Paulova'ea Corintopeva'ea rehe

² Peko ti ore rehe ore arõheteavo. A'ereki ore ndorokote'varuhui pe me. Nopombote'varuhui ore. Nopomoandyandyi ore no. ³ A'ea pe ji erame ji nda'ei pe me: Pe'e te'varuhu pe ore ve. A'ea ji nda'ei. A'ereki ji a'e jipe pe me ko: Opoarõ hete ore. A'ero po ti ore jikoty'ari pe pavěi nehě nhande manorame nehě. Nhanemanoe'ymame na jitehe nehě no. ⁴ Ajiko hete ji pe ndehe ġa ji arõ hete javo. Opombohete ji. Penogatu pe jipy'a ji mbohoryheteavo kiro tiruahũrame vehevi ore ve.

⁵ Ore rurame Macedõniapeve'ġa gwyri pe orepy'a ndukatui. A'ereki nane'ymi tiruahũ ore ve. Ga ore rayvayva. Oko tehe orepy'a no. ⁶ Emo Tupana'ga onogatu ovy'are'ÿve'ġa py'a jipi. A'ero ga onogatu orepy'a ore mbohoryva Tito'ga mbuhua ore pyri. ⁷ Garuro ġwaramo orepy'a rukatui

kiro. Gareximombe'uro ġwaramo orepy'a rukatui no. A'ereki ga pe mombe'u javo: “Corintopeve'ġa jipy'a noġatu,” ei ga. “Ga nde repiaga'u hete,” ei ga ji ve. “Ndovy'ari ġa ore Paulo'ga mongoveveuhu javo,” ei ga. “Okò hete ġa nde rehe ovavagahiva nde rehe,” ei ga ji ve pe mombe'gwovo. Ganhi'iġa renduvame koji'i ji roryroryvamo.

⁸⁻⁹ A'ereki ji akwaha kiro pepohira pejikote'varuhua hugwi. A'ereki pe pepohi pejikote'varuhua hugwi imonhi'iġame nhirembikwatijaripyra – kiroki a'ea ji akwatija nhinhi'iġahyavo pe me ikwehe. Nhirembikwatijaripyra imondoi hahyva'ea pe me heikwehe. Ikwahavame ji rekoveveuhuna'ei. A'ereki jiyvyteri pe ji a'e: Maraname ji akwatija nhinhi'iġahyavo ġa pe? Emo avuirama rūi reki hahy pe me. Ndakoveveuhua'javi ji kiro. A'ereki hahyrame pe me pe pekoveveuhu pejikote'varuhua rehe. A'ero pe pohiri jugwi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Ndajiroryvi reki ji hahyro ġwaramo pe me. Emo pejikote'varuhua hugwi pe pohiro ġwaramo ji roryhetero. A'ereki a'ea pyry reki pe me. Nurã ji ei: Ndorokote'varuhui ore pe me ikwatijarama pe me ikwehe.

¹⁰ A'ereki pejikote'varuhua rehe pevy'are'yma ġwaramo pe pepohi jugwi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero pe ndapekoveveuhuaġwami pejikote'varuhua mombora rehe. Yvagi pe po ti pe hoi nehē imomborukaro ġwaramo pejikote'varuhua Tupana'ga pe. Ojipe'ġa ki a'e te ġa ndekoveveuhutehei. A'ero ġa ndopohiri jugwi onhimondovo hahyva'ea ruvihava pype.

¹¹ Pehepia ti pejeaporoġita jirojijya pevy'are'ymame pejikote'varuhua rehe pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero pe penhimbovyvy kiro. Pe pejirokwa pota pejikokatuavo pejivavagahiva pejihe kiro. Penhimonha'nga pe pejikote'varuhuaġwera rehe. Pekihiyi pe tiruahū po ti ore ve a'ero nehē javo. Pe ji repiaga'u hete pe ji arōheteavo. Pemondo pe hahyva'ea pepyteripeve'ga pe topohi ti ga okote'varuhua hugwi javo. Nahanahã pe pehepiuka pa ore ve a'ero pejipohira pejite'varuhua hugwi.

¹² Akwatija ji pe me nhinhi'iġahyavo pepyteripeve'ga ti topohi okote'varuhua hugwi javo ikwehe. Akwatija ji pe me tapemohiġatu ti ga pe no javo. Ga pe ji ei – kiroki ga pe ga okote'varuhu. Koji'i hete reki ji epotari ikwatija pe me tapekwaha ti pe'aġatarahiva ji rehe javo. Nurã Tupana'ga ji repiagame ji ikwatijari pe me heikwehe. ¹³ Ore pendeaporoġita rerorijija kwahavame pyry hete orepy'a.

Koji'i hete ore roryroryvamo Tito'ga roryva rehe no. A'ereki gapy'a u katu pe ndehe. A'ereki pe nhaporemò pevy'a hete ga rehe ore reheve. Pe pembohory ga ga vahemame pe pyri heikwehe.

¹⁴ Gahoa renonde pe pyri ji pe mombe'ukatui ga pe pe mboheteavo oko pota ġa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi javo ga pe ikwehe. Na tuhē pe ndekoi ga vahemame pe pyri heikwehe. A'ero ji poyjahetero. Nane'ymi ore imombe'ukatui a'itituhēva'ea pe me. Na jitehe ore imombe'ukatui a'itituhēva'ea pe mombe'urame Tito'ga pe pe mboheteavo.

¹⁵ Tito'ga pe arōhetei ikwahava pendekokatua ojapyakavo pe ndehe. A'ereki pe nhaporemò pehendù katu ganhi'iġa pejipohia pejikote'varuhua hugwi. Pejikoveveuhuaavo pejikote'varuhua rehe pe pejikoty'a pota ga pavēi ga vahemame pe pyri. ¹⁶ A'ea kwahavame ji roryroryvamo jijikoga tuhē pe ndehe pe ndekoro ġwaramo Tupana'ga nhi'iġa rehe.

8

Pejirokwa ti imondovo Judéiapeve'ġa pe, ei ahe

¹ Oreirũramo ko pe, oro'e ore pe me pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe ore ja. Kiro ore ikwahavukari pe me. Macedõniapeve'ġa gwyripeve'ġa pe Tupana'ga remimombyryva ġwaramo ġa imondoi oitambere'ia – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe onhimono'oġa tihendu ti Tupana'ga nhi'iġa javo. ² Tiruahũ hete ranuhũ ġa pe ikwehe novĩa. Emo ġa ndoryndoryhetero reki. Nimbateri hete ġa oporia'iro novĩa. Emo ġa imondohetei reki oitambere'ia ojipe'ġa pe toropoko tuhẽ ti ġa javo. “A'ereki ġa koji'i iporia'i ore hohe imbatere'yma,” ei ġa ikwehe.

³ Akwaha tuhẽ ji ġanemimondoa. Nahã ġa ja'roja'rogi oitambere'ia imondovo: Kiroki ġa ndahe'yiva'ea rereko – ġahã omondo'i. Kiroki ġa koji'iva'ea rereko – koji'i ġa imondoi a'ero. Omondo hete tuhẽ ġa ore monhimomby'avo. Marã ġa omondo hete herekoe'ymame? oro'e ore.

Gwemimbotarimo ġa imondoi. Ore ndoro'ei ġa pe. ⁴ “Na ore imondoi ojipe'ġa pavẽi nhaneirũ'ġa pe Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa pe,” ei ġa ore ve imondopotaheteavo. “A'ereki ahã ġa pe ogwyrì pe Judéia pe. Peroho ti ġa pe a'ero,” ei Macedõniapeve'ġa gwyripeve'ġa ore ve ikwehe.

⁵ Oronhimomby'a ore ġandekokatua rehe. A'ereki Tupana'ga remimbota-rimova'ea rupi okovo ġa e'i ypy Cristo'ga pe nhandepojoykaharete'ga pe ore po'ru ti javo. Aerẽ Tupana'ga ipotaro ġwaramo ġa ei ore ve no ore po'ru ti javo. Nahã Macedõniapeve'ġa gwyripeve'ġa ei oporavykypota Tupana'ga pe ore ve no.

⁶ A'ero ore Tito'ga mondotari pe pyri. A'ero ore ei Tito'ga pe ikwehe: Ehoa'ja ti Corintopeve'ġa pyri itambere'ia imono'oġuka ġa pe no. A'ereki ymyahũ ġa omondo pota no nhaneirũ'ġa pe imbatere'yve'ġa pe nde ġa mombe'urame ġa pe, oro'e ore Tito'ga pe ikwehe.

Kiro ga hoajavi pe pyri ipyhyga itambere'ia pe hugwi imono'ono'oġukapava. A'ero ti pehe Macedõniapeve'ġa pavẽi Judéiapeve'ġa pokogi itambere'ia mondovo ġa pe imombyryva nehẽ.

⁷ Pejiko hete pe Tupana'ga rehe. Penhi'ĩ kwaha hete pe Cristo'ga mombe'ukatuavo gamombe'ua kwahaheteavo. Pejirokwa hete pe peporavykyavo Tupana'ga pe. Pe ore arõ hete. Nahanahã pe ndekohetei ojipe'ġa hohe pa. Na jitehe ti pejirokwa hete imombyryva ojipe'ġa pe no imondovo katu itambere'ia Judéiapeve'ġa pe.

⁸ Nanhi'ĩġahyi ji pe me pemondo tuhẽ ti jave'yma. Pyry po pe imondoi hamo, a'e ji. Amombe'u ji pe me Macedõniapeve'ġa nemimondopotara ko. A'ereki ji a'e jiyvyteri pe: Henduvame po ti Corintopeve'ġa imondopotari na jitehe nehẽ no. A'ero po ti ji ikwahavi ġanemiarõhetea nehẽ, a'e ji jiyvyteri pe.

⁹ A'ereki pe pekwaha tuhẽ Jesus Cristo'ga remimombyryva nhandepojoykaharete'ga remimombyryva ga nhande arõhetero ġwaramo. Jypya ga huvihavamo oko yvagi pe Tupana'ga pyri okovo Tupana'ga katukatua pyteri pe pyryva'ea herekopava. Gwereko pa ga hako novĩa. Emo ga opohi pa jugwi ua avo yvya koty onhimongovo okoteheva'ero nhande ja. A'ero ga manoi nhande repyga toho ti ġa yvagi pe herekopava nehẽ javo. Pekwaha pe Jesus Cristo'ga remiarõhetea ga javijitehe ti tiarõ hete ojipe'ġa a'ero javo.

¹⁰ Kiro jireaporoġita pe me nahã ti pemondo nehẽ javo. Ereki pe ypy pemondo pota itambere'ia nhaneirũ'ġa pe Judéiapeve'ġa gwyripeve'ġa pe heikwehe. A'ea rupi pe imono'oġi a'ero. Emo pe napemono'ombavi reki. Nurã kiro jireaporoġita ko nahã: Pyry hete pe imono'ombavi kiro, a'e ji.

¹¹ Pemondo pota pe heikwehe. Na jitehe kiro a'ero. Pejirokwa ti imono'ombava toromondo ti imbatere'yve'ġa pe javo. Kiroki a'ea pe pereko – a'ea ti peja'ro imono'oġa ġa pe. Po pe pereko he'yjuhuheteva'ea, a'ero ti

pemono'õ he'yiva'ea. Po ndahe'yiva'ea pe pereko, a'ero ti pemono'o'ngi. ¹² Po pe imondopotari ġa pe, a'ero pyry Tupana'ga pe penemimondoa. A'ereki penemimondopotara rehe Tupana'ga onhimohẽ. Nurã ji ei: Pemono katu ti peitambere'ia ġa pe. Herekorame ti peja'ro pota imondovo ġa pe a'ero. Pe herekoe'ymame Tupana'ga nde'i reki pe me embuhu jave'yma.

¹³ Tapemondopavi ti pejihugwi imbatere'ỹve'ġa pe, a'e ji. Po ti pe imondopavi nehẽ, a'ero po ti imbatere'ỹve'ġa gwereko pa pe herekoe'ymame nehẽ. ¹⁴ Ojogwetakwera'ja ti ġa pe pavẽi, a'e ji. Aġwamo reki pe herekohetei. Peja'ro ti mo ġa pe a'ero kiro. A'ero ti ġa kiro herekoi. Aerẽ po ti pe ndaperekoa'javi nehẽ. A'ero ti ġa jipygi imbuhua pe me ġa herekoheterame nehẽ. A'ero po ti pe herekoi nehẽ no. Nahã ojopokogame ahe nhaporemo herekoi jipi a'ero.

¹⁵ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei o'erame:

“Kiroki ġa omono'õ he'yjuhuva'ea
 – ġa ndogwerekoi hembyruera.
 Kiroki ġa omono'õ ndahe'yiva'ea
 – ohy reki ġa ndehe.”

Titova'ea oho pota imono'õpokoga

¹⁶ Tupana'ga rehe ore roryroryvamo ndepyry hete nde javo ga pe. Nahã ore ga mbohetei. A'ereki ga pe pokopotaruka Tito'ga pe. A'ero ore javijitehe Tito'ga pe pokopotari. ¹⁷ Ore ga mondoa'ja pota pe pyri a'ero javo ga pe. Kotihĩ ga ei reki: “Aho tuhẽ ti.” A'ereki ga tuhẽ oho potaripe pe pyri pe pokopotaheteavo. Nurã ġwemimbotarimo ga hoi pe pyri a'ero.

¹⁸ Kiro ore ojipe'ga mondoi Tito'ga rupi pe pyri no. Ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Cristo'gareheve'ġa nhaporemo ga kwaha hete pyry hete ga javo. A'ereki ga Cristo'ga mombe'u katu katu jipi. ¹⁹ Koji'i ji ga mombe'ui pe me kiro. A'ereki Cristo'gareheve'ġa Macedônia pe e'i ga pe toho ti ga Paulo'ġa ndupi Judéiapeve'ġa gwyrri pe javo. Aerẽ po ti ga hoi ore rupi a'ero orepokohavamo ore herohorame peitambere'ia pevo nehẽ – kiroki penemimondoa Macedôniapeve'ġa nemimondoa no. Orogweroho ti ore imbatere'ỹve'ġa pe ġa ti tombohete Cristo'ga javo. Ga po ti e'i nehẽ: “Pyry hete Cristo'ga nhandepojykaharete'ga. A'ereki ga ombuhuruka itambere'ia nhande ve,” e po ti ġa nehẽ. Orogweroho ti ore imbatere'ỹve'ġa pe tokwaha ti ġa nhanerembipokopotara javo.

²⁰ Orojirokwa hete ore te'ite'varuhuyme ti ġa ore ve javo. Nurã ore ei: Toho ti ga ore rupi. Ohorame ore rupi ore pokoga ti ga hepiagi ima'ema'ëkatua penemimondohetea imbatere'ỹve'ġa pe nehẽ. A'ereki ore oro'e: Mara'ngu po ti jara'ġa ete'varuhuavo ore ve nehẽ javo: “Noma'eġatui reki Paulo'ġa imbatere'ỹve'ġa pe imombytavo jara ojive”? A'ea po ti ġa ei nehẽ, oro'e ore. Nurã ko pyry ore ve ga hoi hepiaga imombe'ukatavo. ²¹ A'ereki ore oromondo orogweaporoġita orokokatua rehe tokwaha ti ġa a'ea javo. Tupana'ga jate rũi ti tokwaha orekokatua. Ojipe'ġa ti tokwaha no.

²² Kiro ore akoja'ga mondoi pe pyri Tito'ga rupi. Ga ndupi ore ojipe'ga mondoi no. Ga ko nhaneirũ'ga no ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Irũiru'fa rehe ore ga mboporavykyvykyrame nane'ymi ga ore nhi'ipo'rupotari oporavykykatuavo Tupana'ga pe ojipe'ġa pokopokoga. A'ero ore pe mombe'urame ga pe ga jikogi pe ndehe omondo po ti ġa imbatere'ỹve'ġa pe Judéia pe nehẽ javo. Koji'i ga poravykypotari Tupana'ga pe kiro. A'ero ga hopotari pe pyri pe pokoga nehẽ.

²³ Oro Tito'ga, ga ko nhimoirũharamo oko oporavykyavo ji pavēi pe pokoga. Akoja'ga – kiroki ga oho ga rupi nhaneirũ'ga – ga oporavyky katu Cristo'ga mombe'gwovo nahã ga mboheteavouka. Oho ga Cristo'gareheve'ga ndepygá.

²⁴ Tito'ga vahemame pe pyri pemboapy ti ga pejipyri pendoryndoryvamo ga ndehe. A'ero po ti Cristo'gareheve'ga Macedôniapeve'ga ikwahavi penemiarõhetea. E'i po ti ga no: “Paulo'ga omombe'u katu Corintopeve'ga mboheterame,” e po ti ga nehẽ.

9

¹ Akwatija tehe ji kiro pe me itambere'ia mondoa mombe'gwovo – kiroki a'ea ore orogweroho pota Tupana'ga remimo'ẽhara'ga pe Judéia pe. ² A'ereki pe pemondopotaripe ga pe. A'ea ji akwaha pe mboheteavo pe mombe'urame Macedôniapeve'ga gwyrripeve'ga pe – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe. A'e ji ga pe ikwehe: Ymya Gréciapeve'ga gwyrripeve'ga Corintopeve'ga ei timondo ti itambere'ia ga pe javo. A'ea ji ei pe mombe'gwovo ga pe ikwehe. A'ero henduvame he'yjuhuve'ga imondopotari no.

³ Amondo ji kiro Tito'ga pe pyri a'ero tomono'oũguka tuhẽ ti ga Corintopeve'ga pe itambere'ia javo. A'ereki ji a'e jipe Macedôniapeve'ga pe: Omono'ono'oũgipe Corintopeve'ga kiro itambere'ia imbatere'ỹve'ga pe. Amondo ji kiro Tito'ga pe pyri a'ero te'iyme ti ga Paulo'ga omombe'u tehe Corintopeve'ga ore ve.

⁴ Po ti pe napemono'oũgi ve itambere'ia ji Macedôniapeve'ga nderohorame pe pyri nehẽ, a'ero po ti ga ikwahavi nehẽ. A'ero po ti ore ndorepoyjayjari orojiko tehe ore Corintopeve'ga ndehe javo nehẽ. Nda'epotari ji pepoyjayjare'ymağwama rehe no.

⁵ Nurã jiyapyakarama hehe ji ei Tito'ga pe: Nhiirũramo peho na'ẽ ti Corintopeve'ga pyri ji renonde imono'ombavuka ga pe itambere'ia – akoja pe ga e'i toromondo ti javo, a'e ji. A'ero po ti ga imono'oũgipyra mboavujikweripei jirura renonde nehẽ, a'e ji ga pe. A'ero ti ojipe'ga ikwahavi javo nehẽ: “Ga tuhẽ omondo hete pota imono'oũga gworygworyvamo. Gwemimbotarimo ga imondoi. Ojipe'ga nde'i ga pe.” A'ea po ti ga ei nehẽ, a'e ji Tito'ga pe ga mondovo pe pyri.

⁶ Pehendu ti a'ero! Ojo'java'ea kiro ji imombe'ui pe me. Kiroki ga otỹ ndahe'yiva'ea koho'iapypeva'ea – ndahe'yiva'ea ga omondo ojive. Kiroki ga otỹ he'yjuhuva'ea kohouhua pypeva'ea – he'yjuhuva'ea ga omondo ojive. Na jitehe ti pe me nehẽ no. Po ti ndahe'yiva'ea pe imondoi imbatere'ỹve'ga pe imondopotare'ymame nehẽ, a'ero po ti ndahe'yiva'ea jitehe pe me nehẽ. Po ti he'yjuhuva'ea pe imondoi imbatere'ỹve'ga pe imondopotarame nehẽ, a'ero po ti he'yjuhuva'ea jitehe pe me nehẽ.

⁷ Pe napenani ti pekwaha na'ẽ javo pejiyvyteri pe: “Maranime po ti ji imondoi nehẽ itambere'ia?” Aerẽ ikwahavame ti pemondo akoja. Imondorame ti tapevy'are'ymuhũi nehẽ namondopotari tuhẽ ji jave'yma nehẽ. Imondorame ti tape'ei: “Ojipe'ga ero ġwaramo jate ji ve ji imondoi ga pe.” Tape'ei a'ea. A'ereki Tupana'ga ga arõ hete – kiroki ga omondo pota gworygworyvamo imondorame. ⁸ Tupana'ga gwereko pa opopoakaramo imombyryva pe me. A'ero po ti pe herekoparavuhui jipi ahe pokopokoga nehẽ no.

⁹ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei o'erame: “Pyryve'ga omondo katu nimbaterive'ga pe gworygworyvamo ga ndehe. Nane'ymi ga gwereko imondomondovo mbatera ga pe okokatuavo avuirama,” e'i ikwatijaripyra.

¹⁰ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga omondo ha'ynha itÿhara'ga pe totÿ ti ga javo. Tupana'ga ombohoryoryvuka garemitymipyra ga pe no tomondoro ti ga i'gwovo javo. Na jitehe ti Tupana'ga imbuhumbuhurukari pe me pe mombateruka nehë. “Nahã ti ġa herekohetei imondomondopotarame imbatere'ÿve'ġa pe okokatuavo ġa pe,” ei Tupana'ga. Koji'i ti Tupana'ga imbuhumbuhurukari pe me a'ero nehë koji'i ti ġa tomondomondo ojipe'ġa pe javo.

¹¹ Na tuhë. Nane'ymi ti Tupana'ga imombyryparavuhui pe me tomondo ti ġa ojipe'ġa pe jipi a'ero javo nehë. A'ero ore herohorame peitambere'ia ġa pe ti he'yjuhuve'ġa Tupana'ga mbohetei ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve javo. ¹² A'ereki pe imondorame Tupana'ga remimo'ëhara'ġa pe imbatere'ÿve'ġa pe ġa pe jate rÿi pe imombyryvi. Tupana'ga pe pe imombyryhetei no. A'ereki he'yjuhuve'ġa ga mbohete hete ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve javo.

¹³ Pe imondorame po ti jukwahavamo pendekoa Cristo'ga rehe. A'ereki pe pe'e jipe: “Orojiko hete Tupana'ga rehe orokovo pyryva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe.” A'ea pe ei.

A'ero pe imondorame Tupana'ga remimo'ëhara'ġa pe po ti he'yjuhuve'ġa ei Tupana'ga pe ga mboheteavo nehë: “Corintopeve'ġa nonhi'ÿtehei. Ojiko hete tuhë ġa nde rehe okoheteavo Cristo'ga mombe'ua rehe hendukatuavo nenhi'ġa. Ndepyry hete nde itambere'ia mbuhuheteukari ore ve ojipe'ġa pe nhaporemo no. A'ereki nde ere'e Corintopeve'ġa pe pemondo ti ġa pe javo,” e po ti Tupana'ga remimo'ëhara'ġa ga pe nehë.

¹⁴ Horyory hete ti ġa pe ndehe nehë. Nhaġata hete po ti ġa pe ndehe onhi'ġa Tupana'ga pe nehë epoko ti Corintopeve'ġa javo nehë. Onhi'ġatu ti ġa Tupana'ga pe pe nenoġatuavo pe ndepyra nehë garemimombyryva ġwaramo pe me nehë.

¹⁵ Timbohete katu ti Tupana'ga! Gaha jate ombuhu hete kwaha. A'ereki ga Jesus Cristo'ga mbuhuruka ga momanouka nhande repyga. Tupana'ga pyry hete hete tuhë nhande ve! Nomombe'upakatukatui ahe gapyryva!

10

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirÿharamo oko

¹ Kiro ji pe moġitahetei. Jihi Paulo opomoġita. Cristo'ga oko nhyrõ opyryvamo nhande ve. Ga ja ji rekopotari pe moġitarame. Pe ki a'e te pe ei ji ve: “Paulo'ga nhande pojihu okoteheavo nhanderovaki. Paivouhurame jate nhande hugwi ga niandepojihuvi onhi'ġahyavo ikwatija nhande ve.” Jararamo pe ei a'ea ji ve.

² Tape'ea'javi ti nanongara, a'e hete ji pe me. Pe pigame po ti ji nanhi'ġahya'javi pe me nehë javo. A'ereki a'e jipe jivyteri pe: Po Corintopeve'ġa ndogwerojijyi ojeaporoġita ji rendukatuavo, a'ero po ti ji nhi'ġahyi ġa pe nhivahemame ġa pyri nehë. Nahã ji ei jivyteri pe. A'ereki ji akwaha nhinhi'ġahyaġwama ġa pe.

Tupana'ga ji mongo omoirÿharamo. Nurã ko pyryvamo ji ei javo pepyteripeve'ġa pe – kiroki ġa e'i ore ve: “Paulo'ga oko ġwemimbotarimova'ea rupi vyakotyva'ero okote'varuhuavo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi rÿi ġa ndekoi.” A'ea pepyteripeve'ġa ei ore atyvi imombe'gwovo.

Ga pe ji ei a'ero: Tape'ei ti nanongara ore ve tanhi'ġahyyme ti ji ji rurame pe pyri nehë. ³ A'ereki pe pe'mbe javo a'ea. A'iti hete tuhë ore vyakotyva'ero oroko. Emo oreremimbotarimova'ea rupi rÿi ore rekoi. Cristo'ga ore ga mombe'ui ġa pe toromongo ti ġa garemimbotarimova'ea rupi.

⁴ Orepopoakarimo rūi ore oromombe'u Tupana'ga nhi'īga yvyakotyva'ero. Tupana'ga popoakarimo ore ganhi'īga mombe'ukatui toromongo ti ġa garemimbotarimova'ea rehe. Tupana'ga popoakarimo ore imombigi okote'varuhuve'ġa ndeaporoġitate'varuhua – kiroki ġa nombojikogukari ojipe'ġa Tupana'ga rehe. ⁵ Tupana'ga popoakarimo ore ga reaporoġitaatyviva'ea mombigi. Okote'varuhuavo onhimboheteve'ġa nhi'īgi tokwahavyme ti ġa Tupana'ga javo. Tupana'ga popoakarimo ore ganhi'īga mombipavi. Orombogwerojijyi pa ġandeaporoġita tohendu katu ti ġa Cristo'ga nhi'īga javo. ⁶ Aerē po ti ore imondoi hahyva'ea pepyteripeve'ġa pe nehē – kiroki ġa nohendukatui orenhi'īga. Nahā po ti ore ġa nderekoinei nehē pe hendukatupavame orenhi'īga.

⁷ Ore'arajatea repiagame pe ei pejiyvyteri pe orepy'a kwahave'yma: “Paulo'ġa okoteheve'ġa. Tupana'ga nomondoi ġa tomombe'u ti nhinhi'īga jave'yma.” A'ea pe ei ore'arajatea repiaga pejapyakakatue'yma orereaporoġita kwahave'yma.

Kiroki ga e'i ojive jihi ko Cristo'ga moirūharamo ako javo – tokwaha ti ga oyvyteri pe. Po Cristo'ga ei ga pe nde ko nhimoirūharamo eko javo, a'ero po a'ea jitehe Cristo'ga ei ore ve pe ko nhimoirūharamo peko javo. Hehe ojapyakaturame po ti ga ikwahavi oyvyteri pe Paulo'ġa Cristo'ga moirūharamo tuhē oko no javo.

⁸ Anhimbohete hete ji jipoyjaheteramo Cristo'ga ei ore ve javo. A'ereki nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga e'i tuhē ore ve pe ko nhimoirūhara javo. “Pembojiko hete ti ġa ji rehe nhinhi'īga kwahavuka ġa pe,” ei Cristo'ga ore ve. Ga nde'i ore ve: “Penhi'igahy ti ġa pe tipoyjayjaryme ti ġa ojeaporoġita rehe.” A'ea rūi ga ei ore ve.

⁹ A'ea ji imombe'ui pe me tape'ei ti ji ve javo. A'ereki mara'ngu po pe'javo ji ve: “Paulo'ġa nhande mongyhyji hete pota”? Pe'e po pe a'ea ji ve. ¹⁰ A'ereki pepyteripeve'ġa e'i ji ve: “Paivouhua hugwi ikwatijarame nhande ve Paulo'ga onhi'igahy nhande mondomondovo onhi'īga rupi aheruvihava'ga ja,” ei ġa. “Nhande pyri ga ruvame ndipopoakari ganhi'īga reki. Nonhi'ihetekwahavi ga onhi'iteheavo,” ei ġa ji ve novia.

¹¹ Nanongara'ġa ti tokwaha nhinhi'īga kiro. Orepopoaka ore pe me kiro orojuvame paivouhu pe hugwi ikwatija. Na jitehe orovahemame pe pyri Corinto pe po ti ore popoakaro pe me oronhi'īga nehē no, a'e ji ġa pe.

¹² Ndoro'ei ore: Ore ko ġandeheva'ea. Ore ko ġa javijitehe. Ndoro'ea'uvi ore a'ea! A'ereki ġa onhimbohete tehe. Ndokwahavihu ġa. A'ereki ġa e'i: “Nahanahā ore rekoi. A'ea ko pyri a'ero,” e'i tehe ġa. “Nahā ore rekorame ore pyryvamo a'ero,” e'i tehe ġa.

¹³ Ore ki a'e te ikwahakatui Tupana'ga ea ore ve. Ore ve ga ei: “Nahā ti peko katu. Pevo ti peporavyky Cristo'ga mombe'uharamo ji pembopopoakaro ġwaramo. Corintopeve'ġa pyri vehevi ti peho ga mombe'gwovo ġa pe nohō.” A'ea Tupana'ga ei ore ve. Koa rupi jate ti ore hoi a'ero oroporavykyavo oronhimboheteavo nehē. Hajihea rupi rūi ti ore hoi oronhimboheteavo nehē. ¹⁴ A'ereki Tupana'ga ore mondo pemombe'u ti Cristo'ga Corintopeve'ġa pe javo. A'ero ore hoi ga mombe'gwovo pe me ikwehe orokovo Tupana'ga nhi'īga rupi. Ga ee'yname ndorohoi ore pevo – perope ga nde'i ore ve peho javo.

¹⁵ Ndoro'ei ore oreporavykyagwera ojipe'ġa poravykyagwera pe oronhimboheteheavo. A'ereki oreporavyky rūi. Tupana'ga noremoporavykyi a'ea rehe. Koji'i pe jikojikoheterame oreremimombe'ua rehe Cristo'ga rehe koji'i po ti ore Cristo'ga mombe'ui pegwyri pe hehemo'i orogwovo ojipe'ġa

pyri Cristo'ga mombe'gwovo jara'ga pe nehē. Tupana'ga erame jate ore ve po ti ore hoi nehē. ¹⁶ A'ero hajihejihe pe cidades pe po ti ore hoi ga mombe'gwovo ojipe'ga gwyri pe nehē – perope nimombe'uhavi ga pe. A'ero ti ore ypy Cristo'ga mombe'ui ga pe nehē. A'ero po ti ore nhimbohetei Tupana'ga ore mondo pevo javo. Ojipe'ga poravykyagwera rehe rūi ti ore nhimbohetei – perope ga oporavyky jipe Cristo'ga mombe'gwovo.

¹⁷ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Kiroki ga ombohete pota

– tombohete ti ga nhandepojoykaharete'ga jate ndepyry hete nde javo ga pe,” e'i ikwatijaripyra.

¹⁸ Na tuhē. Tupana'ga nde'i pyry ga pe – kiroki ga onhimbohete. Emo Tupana'ga ga mboheterame a'ero ga pyry tuhē.

11

Paulova'ea onhi'igahy Cristo'ga moirūhara'gaatyviva'ea pe

¹ A'e ji pe me kiro: Na ji etehei pe me. A'ereki ji tanhimbohete tehe. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Emo ji rendu tehe ti. ² A'ereki Tupana'ga ja ji akate'ỹ pe ndehe pe arōheteavo. Tamombe'u ojo'java'ea pe me kiro. Hēakuvyra'ga hēa mohembirekouka ga pavēi ga rehe jate ti eko javo. Na jitehe ji pe mbojiko Cristo'ga rehe ga rehe jate ti peko javo. Taperojijyi ti jara'ga ndehe pejikovo, a'e ji. A'ero po ti ji ei Cristo'ga pe pe mombe'gwovo nehē: Koro ga ndekoi. Nde rehe jate ga jikojikogi jipi okokatuavo, a'e po ti ji nehē. A'ero po ti ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo ojipyri avuirama nehē.

³ Ako tehe ji jikate'yma pe ndehe. Mara'ngu po ti Corintopeve'ga opohia Cristo'ga hugwi nehē? a'e ji jivyteri pe. Ymyahū Evava'ea gwerovia Satanás'ga nhi'iga ga omoandyandyirame. Na jitehe ojipe'ga pe moandyandyipotari kiro heroviapotaruka pe me mbehea. A'ero ga nderoviarame po ti pe pohiri Cristo'ga hugwi nehē. A'ero Cristo'ga rehe jate rūi ti pe jikogi nehē. A'ea ji ndapotari.

⁴ A'ea'ja ji pe me: Na ji etehei pe me nhimboheteherame. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Emo ji rendu tehe ti. A'ereki pe pehendu tehe ojipe'ga nhi'iga i'mbeve'ga nhi'iga ikatu ga nhimboheterame javo – kiroki ga omombe'u Jesus'ga mombe'uaatyviva'ea pe me ogwovo pe pyri. Ore Cristo'ga mombe'urame pe me Tupana'ga ra'uva tuhē oho upa pe pyri ikwehe. Hajiheva'ea rehe pe ndekoi reki kiro peangaruhuramo ga'mbea renduvame. Opomoğita ore Jesus'ga mombe'ua rehe ikwehe. Hajiheva'ea rehe pe ndekoi reki Jesus'ga mombe'uarūiva'ea rehe ga pe moğitarame hehe kiro. Pehendu tehe katu reki ganhi'iga pendoryndoryvamo ga ndehe ahemoandyandyihara'ga ndehe!

⁵ E'i ga pe me: “Ore ko huvihava jitehe Cristo'ga moirūharamo orokovo,” ei ahemoandyandyihara'ga pe me.

A'ero ji mombe'ukatue'yma pe ei: “Paulo'ga ko ga gwyre'i.” A'ea pe pe'ji tehe ji ve naerū? Ji gagwyre'iva'ea rūi tuhē!

⁶ “Nonhi'igatukwahavi Paulo'ga ojipe'ga mongoe'yma ojihe. A'ereki ahā gambo'ehara'ga hehe,” ei ga pe me. Ahā tuhē nhimbo'ehara'ga hehe. Nurā ga pe ndikatui nhinhi'iga. Cristo'ga mombe'ua ji akwaha hete reki ga mombe'ukatuavo. Jukwaha a'ea pe me. A'ereki nane'ymi ore Cristo'ga mombe'u katu ikwahavuka pa pe me ikwehe.

⁷ Amombe'u katu ji pyryva'ea pe me ikwehe. Cristo'ga omano nhande repyga imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi, a'e ji pe me ikwehe. A'ero po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nhande mongovo ojipyri

avuirama nehẽ nhande jikoga ġwaramo ga rehe. A'ea pa ji imombe'ui pe me Tupana'ga nhi'ġa. Nda'ei ji pe me: Pembuhu ti itambere'ia ji ve ji Cristo'ga mombe'uro ġwaramo pe me. A'ea ji nda'ei pe me. Ji aporavyky okoteheve'ga ja pe pyri Cristo'ga mombe'gwovo pe me ikwehe tomombyry ti Tupana'ga Corintopeve'ga pe javo.

Mara'ngu po pe javo: “Paulo'ga oko te'varuhu igware'yma ġwaramo itambere'ia nhande hugwi”? A'ea pe'ji ji ve naerũ? Ji jipyry hete reki igware'yma pe hugwi. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ?

⁸ Po pyry pe imbuhuri ji ve ji poravykyrame Cristo'ga mombe'gwovo pe me ramo. Napembuhuri reki pe ji ve ikwehe. Ojipe'ga ki a'e te ombuhu ji ve Cristo'gareheve'ga. Ganemimbuhura ji herohoi ġa hugwi a'ero ikwehe. Tareko ti jijive jijuvame Corintopeve'ga pyteri pe reki, a'e ji ikwehe. Nurã ji herekoi na'ẽ Cristo'ga mombe'urame pe me.

⁹ Aerẽ ji ndarekoa'javi jijive. Nda'ei ji pe me reki: Pembuhu ti ji ve. A'ea ji nda'ei. A'ereki momina rupi Cristo'gareheve'ga ombuhu ji ve itambere'ia urame Macedõniapeve'ga gwyrã hugwi. Aerẽ ti ji nda'ei a'ea rehe pe me nehẽ no. ¹⁰ Nane'ymi Cristo'ga omombe'u a'itituhẽva'ea ymya. Ji ojiheva'ero ġwaramo ga imombe'uukari ji ve a'itituhẽva'ea no. Kiro ji imombe'ui a'itituhẽva'ea pe me: Cristo'ga mombe'urame pegwyrripeve'ga pe Grécia pe po ti ji nda'eagwami pembuhu ji ve itambere'ia javo nehẽ. Nane'ymi ti ji nhimbohetei a'ea rehe nehẽ. Ji nhimboheterame ti nanhimombihavi nehẽ no, a'e hete ji.

¹¹ Pe'e tehe po pe: “A'ea Paulo'ga ei nhande ve. A'ereki ga nianearõi,” pe'e po pe novã. Ji opoarõ hete reki! Tupana'ga okwaha a'ea.

¹² Ndapyhygi ji itambere'ia pe hugwi. Aerẽ po ti na jitehe nehẽ no tamombi ti ji ġa'ete'varuhua ji ve – kiroki ġa onhimbohete oporavykya rehe. A'ereki ġa e'i tehe ojive: “Oromombe'u ore Cristo'ga pe me Paulo'ga javijitehe,” e'i tehe ġa ojive. A'ereki ore ja rõi reki ġa ndekoi. A'ereki ġa opyhy itambere'ia onhi'ġa renduve'ga hugwi jipi. ¹³ Ga ko Cristo'ga moirũhara'ġaatyvive'ga. A'ereki Cristo'ga rõi e'i ġa pe ġa ko nhimoirũharamo oko javo. O'mbero ġa imombe'ui ojipe'ga pe ġa moandyandyita. Oa'ãa'ã ġa Cristo'ga moirũhara'ġa okokatu'aġa pepyteri pe oroko tuhẽ ore gamoirũharamo javo o'mbero.

¹⁴ Nianhimomby'ai nhande a'ea rehe. Satanãs'ga vehevi oa'ãa'ã hete Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ġwendy'jandy'javamo ako tuhẽ ji Tupana'gapyriva'ero jipyryvamo javo o'mbero. Nahã ga rekoi nhande moandyandyipota nhande arõ'e'yma. ¹⁵ A'ero nhande nianhimomby'ai Satanãs'gareheve'ga ndehe ġa okokatuve'gareheve'ga ra'agame oroko tuhẽ ore Jesus'gareheva'ero javo o'mbero. Aerẽ mbapava koty ti Tupana'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ ġa ndekote'varuhuro ġwaramo.

Hahy hete Paulova'ea pe

¹⁶ A'ea'ja ji pe me: Na ji etehei pe me. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Tape'ei ji ve: “Paulo'ga ikwahave'ỹve'ga ja onhimbohete.” A'ea pe ti tape'ei ji ve. Pe epotarame ji ve ji rendu tehe a'ero. A'ereki ji tanhimbohete'i no.

¹⁷ Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga nde'i ji ve: “Enhimbohete ti javo ġa pe.” A'ea rõi ga ei ji ve. Jihĩ reki a'e jijive ikwahave'ỹve'ga ja jipyry tuhẽ ji javo.

¹⁸ He'yive'ga onhimbohete pepyteripeve'ga nahanahã ore ojipe'ga hohe javo. Nurã ti ji nhimbohetei no kiro. ¹⁹ A'ereki pe pehendu tehe ikwahave'ỹve'ga pendoryndoryvamo ġa ndehe. Nahã ikwahapyramo po pe ndekoi pejikovo ġa ndehe naerũ novã? Po ikwahapyra'ga nohendukatui ikwahave'ỹve'ga hamo.

²⁰ Ga napembopiro'yukari pe mondomondovo onhi'iga rupi jipi. Ga opojyka pa peitambere'ia pembatera reheve pe moandyandyita. Pe me ga ei: “Ore huvihavamo oroko. Peko tehe pe ore pyri,” ei ga pe me. Ga pe mbotegwete hete pe pojihuve'yma. Emo pe ga nendu tehe reki jipi gandekote'varuhua mbogwavipeavo na ga ndekoi nahã ore ve javo.

²¹ “Paulo'ga opojihu huvihave'ÿva'ero okovo ore atyvi,” ei ga pe me. A'e ji pe me: A'iti tuhẽ ore oropojihu ite'varuhuva'ea. Nurã ore oropojihu oronhimimbojigwaraja pe ndehe. A'ea rehe ji poyjahetero pe nderekokatuavo. Ore ga atyvi oroko. Ndorojigwarai ore pe ndehe. A'ea pe ndapekwahavihu naerũ?

Ga ja reki kiro ji nhimboheteri a'ero. A'e tehe reki ji ikwahave'ÿve'ga ja. A'ereki ite'varuhu ahe nhimboheterame.

²² “Ore ko hebreusramo oroko,” ei ga onhimboheterame.

Jihi ko hebreuramo no, a'e ji nhinimboheterame.

“Ore ko israelitasramo oroko,” ei ga.

Jihi ko israelitaramo ako no, a'e ji.

“Ore ko Abraãova'ea rakykwepoharamo oroko,” ei ga.

Jihi ko Abraãova'ea rakykwepoharamo ako no, a'e ji.

²³ “Oroporavyky ore Cristo'ga pe,” ei ga onhimboheterame. Jihi kaitu ko aporavyky hete Cristo'ga pe ga hohe. A'ea ji ei nhinimboheterame ikwahave'ÿheteve'ga ja heagwryve'ga ja. Po ahe nonhimboheteri hamo. Emo ji tanhimombe'u katu pe me.

Ga hohe ji he'yjuhu aporavykyvyky Cristo'ga pe.

Ga hohe ji he'yjuhu akiaki cadeia pype. A'ereki Cristo'ga arõe'ÿve'ga ji mongimongi cadeia pype ji mo'ama Paulo'ga ti tomombe'ua'javyme Cristo'ga javo.

Pepyteripeve'ga hohe ji he'yjuhu akwahakwaha hahya. A'ereki Cristo'ga arõe'ÿve'ga ji nupanupã teremombe'ua'javi Cristo'ga javo ji ve.

Ji amano gweregwerevi.

²⁴ Kiro ji imombe'ukatui a'ea pe me:

Manamename'ĩ cinco vezes ga ji pyhypyhygi ji nupanupamo ipira apopyra pyvõ. Jipyhyga nanani judeus'ga nduvihava'ga ei: “Penupanupã ti Paulo'ga momi trinta e nove ga mondohondohoga ipyvõ,” ei ga ojipyryve'ga pe. A'ero ga ji nupanupã trinta e nove okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe.

²⁵ Manamename'ĩ três vezes romanos'ga gwyrripeve'ga ji pyhypyhygi ji nupanupamo yvyra pyvõ.

Ojipeji ojipe'ga ji apiapi ita pyvõ ji juka pota novã.

Manamename'ĩ três vezes yharuhua ihoi ypy pe ji rerotypyvy gweregwerevi ypy pe no.

Ojipeji ji pytai ypihua ruvihava pyteri pe ypytunimo arimo no yhara raygwera rehe.

²⁶ Ambojoapiapi ji jigwovo gacidades pe gagwryri pe no. Tiruahũ ji ve ji hojihorame jipi. Kiro ti ji imombe'ukatui pe me:

Tiruahũ ji ve ji paranauhã ahaahavame nhatymbavame.

Tiruahũ ji ve iporomive'ga imimame nhimbatera ji hugwi ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve jire'yja'ga judeus'ga ndekote'varuhurame ji ve ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve judeus'garũive'ga ndekote'varuhurame ji ve ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve ji hojihorame cidades pe ongae'ÿi me no ypihua ruvihava rehe no.

Tiruahũ ji ve ga ji moandyandyirame - kiroki ga e'i ji ve o'mbero: “Nde ja ore orojiko Cristo'ga rehe.”

²⁷ Aporavyky hete ji ipyhyga mbatera ji ve. Jipokapa ji!

Manamename'iuhũ ji ndakiri.

Manamename'iuhũ ty'ara ji jukai. Nday'uy'ui ji no jitekovo.

Manamename'iuhũ ji nda'ukatui.

Manamename'iuhũ iroyxağahivuhu ji ve. Ahã ji ve nhimbukuhava jipira.

²⁸ Koji'iva'ea tiruahũ ji ve nanongara hahyva'ea no. A'ea ji namombe'ui kiro.

Ojipeva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me jipy'a. Nane'ymi ji ağataruhuramo Cristo'gareheve'ğa ndehe nhaporemō – kiroki ġa pe ji Cristo'ga mombe'u ġa mbojikoguka ga rehe. Akwaha pota ji mara'ngu po ġa ojikheteavo kiro Cristo'ga rehe javo.

²⁹ Po ojipe'ga oko gwereuhu Cristo'ga nhi'ığa rupi opopoakare'ymamo, a'ero ji haykahetei gapopoakare'ymagwera. Ji ndajipopoakari a'ero. Po ojipe'ğa ga mbo'e ite'varuhua rehe tambotegwete ti ji ga javo, a'ero ji nhimboahivi ġa pe.

³⁰ Tanhimbohete ti ji ikaturo ġwaramo pe me. A'ereki pepyteripeve'ğa onhimbohete pe mbohoryva. A'ero kiro ti ji nhimbohetei no. E'i ġa ji ve: “Nahanahã Paulo'ga rekoi. Nurã ore ikwahavi ga ndipopoakari javo,” ei ġa.

Kiroki omboukwaha jipopoakare'yma – a'ea rehe ti ji nhimbohetei kiro a'ero. ³¹ Nanhi'mbei ji javo pe me. Tupana'ga okwaha a'ea. Gaha nhande timbohete avuirama. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga garuva'ga no nhandepojykaharete'ga ruva'ga.

³² Jiruvame cidade de Damasco pe governador'ga ji pyhyguka pota ikwehe novã. A'ero ga soldados'ğa mondoi cidade rokairungava apoa pyri portões pyri ġa mo'ama pevo tonhimimyme ti Paulo'ga nhande hugwi javo. Garuvihavuhu'ga ko Aretas'ga. ³³ Cristo'gareheve'ğa ki a'e te ji poko. Anhimbo'a ji pandyruhua pype. A'ero ipype ji rekorame ġa ji mondoi cidade rokairungava kwara rupi ji mbojyva yvyvo. Nahã ji nhimimi Damascove'ğa nduvihava'ga hugwi jigwovo ga hugwi. Nahã jipopoakare'yma a'ero. Nanongara rehe ji nhimbohetei a'ero.

12

Paulova'ea omombe'u Cristo'ga rembiepiukara

¹ Koji'i ti ji tanhimbohete ikaturo ġwaramo pe me. A'ereki pepyteripeve'ğa onhimbohete pe mbohoryva. Nomombyryvi reki ji nhimboheterame. Emo ji nhimbohetei jitehe. Kiro ji imombe'ui a'ero Cristo'ga rembiepiukara ji ve nhandepojykaharete'ga rembiepiukara. Ga ikwahavukari ji ve aherembikwahavipyre'yma no.

² Ga hepiukarirẽ ji ve catorze anos imbokwara'ari ji rehe kiro. Ojipeji Tupana'ga ji reroho yvagi pe kako hepiuka ji ve kako. Kiro ti ji imombe'ui jirerohohava. Avo yvya koty ji rekoi Cristo'gareheva'ero kako. Nanime Tupana'ga ji pyhygi ji rerogwovo jaytata'ia rehemō'i ji rerogwovo dois yvaga aherovai yvaga pype hete. Mara'ngu po jira'oa tuhẽ Tupana'ga herogwovo? A'ereki ji ndakwahavi. Mara'ngu po ga jira'uva jate rerogwovo yvagi pe? Ji ndakwahavi. Tupana'ga jate okwaha a'ea.

³⁻⁴ Ji reroho ga yvagi pe ahererekokatuhai pe. Mara'ngu po Tupana'ga jira'oa rerogwovo? Mara'ngu po ga jira'uva jate rerogwovo? Ji ndakwahavi, a'e ji. Tupana'ga jate okwaha a'ea. Yvagi pe ahererekokatuhai pe ga ji rerohei. Pevo ji henduvi pevove'ğa nhi'ıgame. Tegwete nhiremi-mombe'uhava. A'ereki Tupana'ga nomombe'uukari ji ve a'ea yvagipeve'ğa

nhi'iga. ⁵ Nanongara'ga po ji ga mboheteri hamo – kiroki Tupana'ga rembiroho'ga. Emo po ti ji nanhimboheteri jijihe nehē. Jipopoakare'yma rehe jate ti ji nhimboheteri nehē.

⁶ Po ti ji nhimboheteripotari Cristo'ga rembiepiukara rehe, a'ero po ti ikwahave'ŷva'ea ja rŷi ji rekoi nehē a'itituhēva'ea mombe'gwovo gwaramo. Emo po ti ji namombe'ui ojipea pe me nhinhimboheteri'yma. A'ereki ji a'e: Po ti ji a'ea mombe'ui pe me nehē, a'ero po ti pe nhimboheteranuhŷi nehē Paulo'ga pe Cristo'ga gwepiuka hete javo. Pyry pe ikwahavi jireaporoŷita jate henduva nhiremimbo'ea Cristo'ga rehe.

Paulova'ea omombe'u nahā ji ndajipopoakari javo

⁷ He'yiva'ea Cristo'ga okwahavuka ji ve aherembikwahavipyre'yma ikwehe. Ikatu hete ji ve ji monhimomby'aheteavo ga ikwahavukarame ji ve. Aerē Tupana'ga ei ovyteri pe: “Mara'ngu po Paulo'ga onhimboheteranuhŷavo jiji jate Tupana'ga ji arō hete ikwahavuka ji ve javo?” ei Tupana'ga. “Na ti Satanás'gapyriva'ea anhaŷa ihoi ga pyri ojigwaraita ga rehe nehē tonhimboheteranuhŷyme ti Paulo'ga javo,” ei Tupana'ga ovyteri pe.

Na tuhē ji ve a'ero. Nane'ymi juhua ja Satanás'gapyriva'ea anhaŷa jigwarai ji rehe ji mbopopoakare'yma. A'ero ji nanhimboheteripotara'javi.

⁸ Trēs ko ji a'ea'jaa'ja nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe tojipe'a ti Satanás'gapyriva'ea ji hugwi javo. ⁹ Emo Cristo'ga e'i ji ve: “Ndape'ai ti ji nde hugwi nehē. Ji amombyry nde ve jipi. A'ero nhiremimombyryva ihygi nde rehe ndepokohavamo. A'ereki ndepopoakare'ymame igwaigwavete jipopoakara nde pojykapavi nde pokoheteavo jipi,” ei Cristo'ga ji ve.

Nurā koji'i pyry ji ve kiro jipopoakare'yma Satanás'gapyriva'ea pe'ahava hohe. Epe'a ti ji hugwi, nda'ea'javi ji Cristo'ga pe a'ero. Jipopoakare'yma rehe ji roryheteramo a'ero nhinhimboheteri'avo hehe Cristo'ga popoakara tajipojyka ji rerekovo javo. ¹⁰ A'ero ji nhimohēheteri jipopoakare'yma rehe jipopoakare'ymame Cristo'gareheva'ero gwaramo. Cristo'ga arō'e'ŷve'ga ji mbotegwete novīa. Emo nhimbotegwetea rehe ji nhimohēheteri. Ite'varuhu ji ve novīa. Emo ite'varuhuva'ea rehe ji nhimohēheteri. Ga ombuhu hahyva'ea ji ve novīa. Emo hahyva'ea rehe ji nhimohēheteri. Tiruahŷi ji ve novīa. Emo tiruahŷiva'ea rehe ji nhimohēheteri. Nanongara rehe nhaporemō ji nhimohēheteri. A'ereki naname ji ve ji ndajipopoakari. Jipopoakare'yma nanani Cristo'ga ombuhumbuhu popoakara ji ve a'ero.

Paulova'ea nhagataruhu Corintopeva'ea rehe

¹¹ Ikwahave'ŷve'ga ja tuhē ko ji ko nhinhimboheteri'avo. Emo ji imbojari pe ndehe. A'ereki pe nanhimboheteri jipi Paulo'ga Cristo'ga moirūharamo tuhē jave'yma. Pehe po pe'e a'ea hamo ji repyga pepyteripeve'ga pe hamo. Emo pe ndape'ei reki ji mboheteri'yma.

Pepyteripeve'ga e'i ji ve: “Paulo'ga ko okoteheva'ea.” A'ea ga ei – kiroki ga e'i tehe ojive huvihavuhuro ore rekoi Cristo'ga moirūharamo orokovo javo.

Po ji okoteheva'ea, a'ero po ga okoteheva'ea no. A'ereki ji gagwyre'iva'ea rŷi tuhē. ¹² He'yiva'ea Tupana'ga japoukari ji ve ahemonhimomby'aheteva'ea hepiuka opopoakahetea pepyteri pe ikwehe. Nanongara ga japoukari ji ve ji poravykyrame ga pe Cristo'ga mombe'gwovo pe me jikweraje'yma. Japoukaro gwaramo ga ikwahavukari pe me a'ero Paulo'ga ko nhimoirūharamo oko javo.

¹³ Nahā ji rekoi ji Cristo'ga mombe'urame pe me a'ero. Na jitehe ji rekoi ji Cristo'ga mombe'urame ojipe'ga pe no. Ojo'jajo'ja ji rekokatui pe me ga pe no. Marā ji rekote'varuhui pe me jijekokaturame ga pe naerū?

Ji nda'ei pe me ikwehe: Pembuhumbuhu itambere'ia ji ve ji Cristo'ga mombe'uro ġwaramo. A'ea rŭi ji ei pe me ikwehe. Nurã po pe ei ji ve naerŭ: “Paulo'ga ite'varuhu ore ve ipyhyge'yma ore hugwi ipyhygame ojipe'ġa hugwi.” A'ea po pe ei ji ve naerŭ? Po pe ei a'ea ji ve, a'ero ji nhimomby'ahetei heroviare'yma! Jipyry ji pe me imbuhurukare'yma pe hugwi ikwehe.

¹⁴ Dois ko ji hoi pe pyri ikwehe. Kiro ji hoa'japotari pe pyri. Nda'ei po ti ji pe me nehē: Pembuhu ti itambere'ia ji ve. A'ereki peitambere'ia ji ndapotari. Apota hete ji nhiarōhetea. Pe ko jira'yra'java'ea ji ve. Nurã ti jihi topogwereco katu. A'ereki tayri'ġa nduva'ġa omono'ō itambere'ia tipyhy ti mbatera nhandera'yra'ġa pe javo. Tayri'ġa nomono'ogi uva'ġa pe jipi.

¹⁵ Penduva'javamo ti ji roryheteramo imondopava nhinhikwava'eġa pe me nehē pe pokoga pe mbojikoheteavo Cristo'ga rehe nehē. Igwaigwavete ji pe arōheterame igwaigwavete po pe nanhiarōi naerŭ?

¹⁶ Pe'ji po pe a'ero pejikovo nhinhi'ġa rupi: “Paulo'ga nde'i pembuhu ti itambere'ia ji ve jave'yma,” pe'e po pe.

Emo po pepyteripeve'ġa ei: “Heaporoġita te'varuhu Paulo'ga pe moandyandyita reki. A'ereki ga e'i: ‘Pembuhu itambere'ia toromondo ti ojipe'ġa pe,’ ei ga. Pe imondorame ga ipojykai ojive pe moandyandyita,” e po ġa o'mbero.

¹⁷ Ji nopomoandyandyjangavi. Ji ojipe'ġa mondorame pe pyri ġa nde'i pe me: “Pembuhu ti itambere'ia ore ve.” A'ea rŭi ġa ei herure'yma pe hugwi imbuhure'yma ji ve.

¹⁸ A'e hete ji Tito'ga pe ikwehe: Eho ti Corintopeve'ġa pyri. A'ero ga hoi pe pyri. Ga rupi ji amondo ojipe'ga no. Tito'ġa napemoandyandyi reki pembuhu ti ore ve jave'yma. Gareaporoġita ko jireaporoġita ja. Ojo'ja hete orepy'a ojogwehe.

¹⁹ Marãi pe pejiyvyteri pe penhi'ġame nhirembikwatijara pe? Pe'e po pe: “Onhimombe'umbe'u Paulo'ga nahanahã ji ako katu pe moandyandyje'yma javo. Nahã ga ei nhande ve te'i katu ti ġa ji ve javo.” A'ea po pe ei ji ve naerŭ? Na rŭi reki ji rekoi. Tupana'ga ore renduva ore nhimombe'ukatui a'itituhēva'ea mombe'gwovo katu Cristo'gareheva'ero. Oreremiarōhara ko pe, a'e ji pe me. Pe ndepyga ore imombe'upavi timbojiko hete ti Corintopeve'ġa Cristo'ga rehe javo. ²⁰ A'ereki ji nhi'aġataruhu nhandejogwerecoaġwama rehe jihorame pe pyri.

Mara'ngu po ti nhande javo ojohupe: “Ndapyryvi ndereaporoġita ji ve”?

Mara'ngu po ti pe pejogwayva nehē? Mara'ngu po ti pe penhimyromo pejogwehe nehē? Mara'ngu po ti pe penhimboahiva nehē? Mara'ngu po ti pe javo pejohupe: “Ore ko pehoheva'ero”? Mara'ngu po ti pe penhombotegweteavo nehē? Mara'ngu po ti pe pe'mbero imombe'umoanhana nehē? Mara'ngu po ti pe penhimboheteavo nehē? Mara'ngu po ti pe pejikouhuavo penhimbotarimova'ea rupi nehē?

²¹ Mara'ngu po ti Tupana'ga ji mbopoyjayjare'yma'java ji horame pe ndepiaga nehē? Nhi'aġataruhu ji pendekote'varuhua rehe. A'ereki pe peko te'varuhu penhimongyavo ikwehe. Pepyteripeve'ġa hambireko te'varuhu. Ga oko ġwembireko'ġarŭive'ġa pavēi. Ga ndoakwahavihu ikwehe. Mara'ngu po pe pejipohia pejikote'varuhua hugwi pejeaporoġita rerojijyita? Po pe pohire'yname jugwi po ti ji rekovevehui jijehe'gwovo pe ndehe jipoyjayjare'yma nehē.

13

Mominakotyva'ea Paulova'ea okwatija Corintopeva'ea pe

¹ Dois ji ahoaho pe pyri ikwehe. Kiro ji hoa'javi pe pyri nehē. Nhivahe-mame pe pyri ti ji henduvi ġandekote'varuhua mombe'ua. Xako po ti nhande Tupana'ga rembikwatijarukara rupi a'ero nehē – kiroki e'i nahã:

“Ojipejive'ga imbojarama ojipe'ga rehe,

tihenduvyme ti ga. A'ereki ga tehe omombe'u garekote'varuhua.

Po ojipe'ga imombe'ui garekote'varuhua no,

tihendu ti ġanhi'iga a'ero ikwahava ġa ekaturame.

Po doisve'ga omombe'u,

tihendu ti a'ero.

Po trêsvē'ga omombe'u,

tihendu ti a'ero.

Nahã ti nhande rekoi a'ero henduva ġandekote'varuhua mombe'ua nehē,” e'i ikwatijaripyra.

² Jihoa'javame pe pyri ji ei pepyteripeve'ga pe ġa momoranduva ikwehe – kiroki ġa ndopohipotari okote'varuhua hugwi ikwehe. Avo jirekorame kiro ji ea'javi ikwatija pepyteripeve'ga pe jitehe. Akwatija ji ġa pe no – kiroki ġa kirē oko te'varuhu no. Kiro ji ei ġa pe nhaporemō: Amondo tuhē po ti ji hahyva'ea pe me nhivahema'javame pe pyri nehē, a'e ji ġa pe. ³ A'ereki pe pe'e: “Mara'ngu po Cristo'ga Paulo'ga mongovo omoirūharamo ga monhi'iga jipi? A'ereki Paulo'ga ndipopoakari. Paulo'ga ti tohepiuka Cristo'ga popoakara nhande ve a'ero.”

A'ea pe ei. Nurã nhivahema'javame javo pe me ti Cristo'ga imbuhuri tuhē opopoakara ji ve emondo ti hahyva'ea ġa pe javo. Ga pe ti tape'ei ga ndipopoakari jave'yma. Opopoakahetea ga gwepiuka pe me nhaporemō.

⁴ Cristo'ga jukarame yva rehe ġa po e'i: “Ga ndipopoakari.” A'ea po ġa ei novia hako. Emo kiro ga okoji Tupana'ga popoakarimo. Ga ja ore ndoropopoakari kiro orojikoty'a Cristo'ga pavēi. Nahã ore rekoi pe pyri imondove'ŷ hahyva'ea pe me ikwehe. Emo orovahema'javame pe pyri javo pe me po ti ore rekoi Tupana'ga popoakarimo nehē orojikoty'a Cristo'ga pavēi avuiramave'ga pavēi nehē.

⁵ Marã pendeaporoġita naerū? Ndapejikogi pe Jesus Cristo'ga rehe naerū? Pekwaha hete ti pejiyvyteri pe. Pe napembaragwahavi Cristo'ga jikoty'ara rehe penhipavēi naerū? Po Cristo'ga ndojikoty'ari pe pavēi, a'ero po pe Cristo'gareheva'ea rūi hamo. ⁶ Pe ikwahavame pejikoga Cristo'ga rehe po ti pe ei Paulo'ga ko Cristo'ga moirūhara'ġa tuhē javo nehē no. A'ea ji apota.

⁷ A'e ji Tupana'ga pe:

–Epoko ti Corintopeve'ga tokote'varuhuyme ti ġa. A'ereki ji apota ġandekokatua, a'e ji Tupana'ga pe.

Ji nda'ei pendekokatua pe ojipe'ga ti te'i katu ji ve javo. A'ereki ji apota tuhē pendekokatua. Emo pe ndekote'varuhua'jave'ymame po ti ore noromondo'javavi pe me hahyva'ea hepiukare'yma Tupana'ga popoakara pepyteri pe. Ji hepiukare'ymame po ti ojipe'ga ei ore ve nehē: “Paulo'ga ko Cristo'ga moirūhara'ġa rūi. A'ereki ġa ndohepiukari ore ve Tupana'ga popoakara,” e po ti ġa nehē. Na ġa etehei ore ve a'ero. A'ereki koji'i pyry hete ji ve pendekokatua. ⁸ A'ereki ore noromondotehei hahyva'ea pe me.

Po pe ndekote'varuhui, a'ero ti ore toromondo hahyva'ea pe me toko ti ġa Tupana'ga nhi'iga rehe a'itituhēva'ea rehe javo. Po ti pe ndekoi Tupana'ga nhi'iga rehe, a'ero po ti ore pe pokogi nehē koji'i ti Corintopeve'ga ndekokatui nehē javo. ⁹ A'ea ore oropota hete pendekokatua. A'ereki pe ndekokaturame ore noromondo hahyva'ea pe me. A'ereki ore noromondotehei hahyva'ea. A'ero po pe pe'e: “Paulo'ga ndipopoakari,” pe'e po pe. Po ore nahã, a'ero

oropopoakare'yma rehe ore roryroryvamo reki. A'ereki pe pepopoaka pejikokatuavo. Oro'e ore Tupana'ga pe a'ero:

—Igwaigwavete ti emongo katu Corintopeve'ga jipi ġa mbojogwerekokat-uavo, oro'e ore ga pe.

¹⁰ Oropota tuhē ore pendekokatua. Nurã avo jirekorame ji ikwatijari imondovo nhinhi'iġa pe me pe moġitavo jihoa koty pe pyri. A'ereki ji a'e jiyvyteri pe: Po ti ji ikwatijana'ēi imondovouka ġa pe, a'ero po ti Corintopeve'ga pohiri okote'varuhua hugwi nehē. A'ero nhivahemame ġa pyri po ti ji nanhi'iġahyi ġa pe nehē imondove'ŷhahyva'ea ġa pe nehē. Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga e'i ore ve: “Pepoko ti jireheve'ga mbojikoheteavo ji rehe nhinhi'iġa kwahavuka ġa pe,” ei Jesus Cristo'ga ore ve. Ga nde'i ore ve: “Penhi'iġahy ti ġa pe ġa mbopoyjayjare'yma.” A'ea rūi ga ei.

¹¹ Kiro ji ikwatijapavi pe me nhiirũa pe. Pejoryjory ti Cristo'ga rehe. Penhimbovyvy ti. Pehendu katu ti oreremimoġita inoġatuavo pepy'a. Pembojo'ja ti pejeaporoġita. Peko katu ti pejohupe. Nane'ymi ti tapeko nahã. A'ero po ti Tupana'ga oko pe pyri nehē. Gaha nhande arõ hete nhandepy'a noġatuavo nhande mbojogwerekokat-uavo.

¹² Penho'anhuvã ti penhoiruamo Cristo'gareheva'ero.

¹³ A'ove'ga – kiroki ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa – ġa nhaporemo omondouka onhi'iġa pe me.

¹⁴ Kiro ji ei:

Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga tomomyry ti pe me.

Tupana'ga ti tokwahavuka pe me ġwemiarõhetea.

Tojikoty'a Tupana'ga ra'uva pe pavēi.

PAULOVA'EA OMOMBE'U GALÁCIAPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Gálatas

Paulova'ea okwatijaruka Galáciapeva'ea pe

¹ Jihi ko Pauloramō. Jesus Cristo'ga ji mōngo omoirūharamo ikwehe. Tupana'ga pavēi nhandervete'ga pavēi ga ji mōngo ikwehe. Yvyakotyve'ga rūi ji mōngo gamoirūharamo. Jesus Cristo'ga nanhimongoukari yvyakotyve'ga pe. Jesus Cristo'ga tuhē ji mōngo omoirūharamo Tupana'ga pavēi. Gaha ombogwera Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi ikwehe Tupana'ga. ² Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'īga mondovouka pe me – pero ki pe peju pejigwuri pe Galácia pe. Pejiko pe Jesus Cristo'ga rehe pejatykavo ga mboheteavo jipi. Pe me nhipavēive'ga omondo pota onhi'īga no Jesus'gareheve'ga.

³ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga ti tomomyry pe me nhandervete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ga pepy'a, a'e ji.

⁴ Cristo'ga onhikwava'ē omanomo heikwehe tamombo gandekote'varuhua javo. “Tamano ti ji ga mbopiro'yavo gweaporoģitate'varuhua hugwi,” ei Cristo'ga. A'ereki aģwamove'ga gweaporoģita te'varuhu hete jipi. Jesus Cristo'ga oko nhandervete'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe omanomo nhande repyga a'ero heikwehe. ⁵ Timbohete Tupana'ga jipi a'ero. Na tuhē.

Cristo'ga mōmbe'upyryva

⁶ Ji mo'ma hete ga pe mōmbe'urame ji ve ikwehe. A'ereki kotihī pe pepohi ga hugwi – kiroki ga pe mo'ē ojive Cristo'ga remimomyryva rupi. Pepohiruhu reki pe Tupana'ga hugwi kiro ojipe'ga nemimōmbe'ua rupi pejikovo. A'ereki ga e'i pe me: “Pyryva'ea ore oromōmbe'u,” e'i tehe ga pe me. ⁷ Ndogwerekoi reki irūa Cristo'ga mōmbe'upyryva. Omomyi tehe ga pepy'a heroģijyipota pyryva'ea Cristo'ga mōmbe'ua. A'ero ga jatyviva'ea omōmbe'u pe me. ⁸ Tupana'ga po ti ombohahyuka ga pe hamo. Ore vehevi po ti jatyviva'ea imōmbe'ui pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ore ve hamo. Po ti yvagahugwive'ga vehevi imōmbe'ui jatyviva'ea pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ga pe hamo. ⁹ A'e ji a'ea pe me ikwehe. Kiro ji ea'javi no: Pehendu katu pe ji imōmbe'ukaturame Cristo'ga mōmbe'upyryva ikwehe. A'eaatyviva'ea ga imōmbe'urame pe me po ti Tupana'ga tombohahyuka ga pe hamo.

¹⁰ Ji nda'ei: Yvyakotyve'ga tanhimbohete. A'ea ji nda'ei. Tupana'ga tanhimbohete. A'ea ji ei. Ji nda'ei no: Tonhimohē ga ji rehe. Nda'ei ji a'ea. Po ji ipotari ve ģanhimohema jijihe, a'ero po ji ndakoī Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe hamo.

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirūharamo

¹¹ Nhiirū, kiro ti ji ikwahavukari pe me. Amōmbe'umbe'u ji pyryva'ea jipi. Emo yvyakotyve'ga ndeaporoģita rūi nhiremimōmbe'ua. ¹² Yvyakotyve'ga nanhimbo'ei a'ea rehe. Jesus Cristo'ga reki okwahavuka ji ve.

¹³ Omōmbe'u pa ga pe me jirekoagwera raikwehe. Ajikwaku hete ji jire'yja'ga javijitehe judeus'ga javijitehe ikwehe. Ambohahy hete ji Tupana'ga remimo'ēhara'ga pe Jesus Cristo'gareheve'ga pe. “Tamoka'nhyimba ti ga,” a'e ji ga pe novīa. ¹⁴ Judeuramo ji akwaku hete jire'yja'ga hohe jirupive'ga hohe. Ga hohe ji rekoħetei oreramōnhava'ea remimbo'eagwera rupi katu ikwehe.

¹⁵ Tupana'ga pyry hete reki ji ve. Ji are'ymame ga ei ji mombe'gwovo: “Aerë po ti ji Paulo'ga mongoi jira'yra'ga moirũharamo nehẽ,” ei Tupana'ga.

¹⁶ “Akwahavuka hete ti ji Jesus'ga ga pe tomombe'u ti ga ga nehẽ javo. Judeus'garũive'ga pe po ti ga Jesus'ga mombe'ui nehẽ,” ei Tupana'ga ji mombe'gwovo. Okwahavuka ga Jesus'ga a'ero ji ve ji mbojikoguka ga rehe ikwehe. A'ea rupi ji ndahoi ojipe'ga pyri tanhimbo'e ti ga javo. ¹⁷ Ji ndahoi ve cidade de Jerusalém me jara'ga pyri Jesus'ga moirũhara'ga pyri. Ji renonde ga Jesus'ga moirũ. Emo ji ndahoi ga pyri nhinhi'iga ga pe. Arábiapeve'ga gwyri pe ji hojipei reki jitekovo ikwehe. Aerë ji jivyri cidade de Damasco pe ikwehe.

¹⁸ Três kwara mbo'arirë ji hoi Jerusalém me tahepia ti Pedro'ga javo. Mbo-hapyrete ji kiri quinze ji kiri ga pyri ikwehe. ¹⁹ Ndahepiagi ji jara'ga Jesus'ga moirũhara'ga. Tiago'ga jate ji ahepia Jesus'ga irũ'ga nhandepojykaharete'ga irũ'ga.

²⁰ A'itituhẽva'ea ji amombe'u pe me ikwatijaruka. Tupana'ga ji repia ikwahava nhi'mbee'yma.

²¹ Aerë ji hoi judeus'ga gwyrá hugwi Judéia hugwi ikwehe. Hajiheve'ga gwyri pe ji hoi Síria pe Cilícia pe no. ²² A'ea rupi Judéiapeve'ga ndajirepiagi ve Jesus'gareheve'ga. ²³ Ji mombe'ua reki ga gwendu. Ojipe'ga po e'i ga pe: “Kiroki ga ombohahy nhande ve ikwehe – kiro ga jirojijyi reki,” e po ga ji mombe'gwovo. “Ymya ga nhande moka'nhyotari okovo. Omombi pota ga nhandejikoga Jesus'ga rehe novia. Emo agwamo ga Jesus'ga mombe'ukatui reki pejiko ti ga rehe javo,” e po ga. ²⁴ Henduvame ga Tupana'ga mbohetei jijirojijya rehe a'ero.

2

Paulova'ea oho huvihavava'ea pyri

¹⁻² Aerë catorze ji kwara mbo'ari jitekovo. A'ero ji hoa'javi Jerusalém me. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Ehoa'ja ti kiro Jerusalém me,” ei ga. Garembi'ea rupi ji hoi pevo a'ero Barnabé'ga pavëi ikwehe. Tito'ga ji aroho ji rupi no. Huvihava'ga pyri ji hoi nhinhimombe'gwovo. Huvihava'ga, ei Jesus'gareheve'ga ga pe. Ga pe tehe ji imombe'ukatui nhiremimbo'ea a'ero. “Ambo'embo'e ji nhandere'yja'garũive'ga judeus'garũive'ga jipi,” a'e ji ga pe. “Pyryva'ea rehe ji ga mbo'ei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe. Agwamo na jitehe no. Nahanahã ji ei ga pe jipi,” a'e ji imombe'gwovo huvihava'ga pe. Igwete ji imombe'upakatui ga pe nhiremimbo'ea te'iyime ti ga ji ve oreremimbo'eaatyviva'ea rehe nde ga mbo'ei javo. Nde'i tuhẽ reki ga a'ea ji ve a'ero. ³⁻⁶ Emo ore nhomonhi'igame ojipe'ga oko orepyteri pe henduva orenhi'iga. “Ore ko peirũa. Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe pe javijitehe,” ei ga o'mbero. Uhu reki ga ore pyri tihepia ti gandeaporoğita javo. “Maranuhũ ga ndekoi?” ei ga. “Marã ga piro'yramo Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi ojikoty'aro gwaramo Jesus Cristo'ga pavëi?” ei ga ojohupe. Nurã ga ei ore ve: “Po nhande niandepiro'yi te Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Tihendu katu pa po nhande a'ea hamo,” ei ga ore ve. “Ehepia te Tito'ga,” ei ga, “Paulo'garupive'ga. Ga ko Gréciapeve'ga. Nhandere'yja'ga rui ko ga judeu'ga rui,” ei ga ore ve. “Pekytiuka ti garakwanha pira a'ero ga mongovo nhande ja. Nahã po ti pe Moisésva'ea nhi'iga po'rui nehẽ,” ei ga ore ve novia. Ga nomombe'ui a'itituhẽva'ea. Nurã ore ndorokoi'i'i ganhi'iga rupi ga erame ore ve. “Po ti nhande rekoi ganhi'iga rupi, a'ero po ti ojipe'ga heroviari ga'mbea nehẽ,” oro'e ore orojohupe. Ndropotari ore pemoandyandyjuhua. Nurã ore ndorokoi ganhi'iga rupi tapekwaha katu ti a'itituhẽva'ea Jesus Cristo'ga mombe'upyryva.

Igwete huvihava'ğa - huvihava'ğa, e po ға ға pe. A'ea pe ji nda'ei. A'ereki nanongara pe rui Tupana'ga ei. Nhandereaporoğita pe ga ei. Igwete huvihava'ğa nde'i ji ve: “Embo'e ti ға ojipea rehe.” A'ea ға nde'i. “Ekytiuka ti Tito'ga,” a'ea ға nde'i ji ve no. ⁷ A'ereki ға e'i: “Tupana'ga moirũhara'ğa memei ko ға Paulo'ga Pedro'ga no. Ga pe memei Tupana'ga e'i: ‘Tombo'e ti ға pyryva'ea rehe Jesus'ga mombe'gwovo’,” ei ға. “Pedro'ga pe Tupana'ga ei: ‘Judeus'ğa ti embo'e Jesus'ga rehe.’ Paulo'ga pe a'e te ga e'i: ‘Judeus'ğarũive'ğa ti embo'e Jesus'ga rehe,’ ei Tupana'ga,” ei ға. ⁸ “Tupana'ga omongo Pedro'ga omoirũharamo tombo'e ti ga judeus'ğa javo. Tupana'ga jitehe omongo Paulo'ga omoirũharamo gaha ti tombo'e judeus'ğarũive'ğa javo,” ei ға ji mombe'gwovo.

⁹ Aerẽ Tiago'ga, Pedro'ga, João'ga no - ғahã po huvihava'ğa - aerẽ ға ei ji ve: “Tupana'ga pyry tuhẽ nde ve nde mongovo omoirũharamo,” ei ға. “Ore javijitehe nde a, Barnabé'ga no,” ei ға. “Xanhomoirũ ti a'ero,” ei ға ore ve. “Peho po ti pe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'ğarũive'ğa pyry nehẽ,” ei ға. “Ore po ti oroho ga mombe'gwovo judeus'ğa pyry nehẽ,” ei ға ore ve. “Kwa. Xanhomoirũ ti,” oro'e ore ға pe. Nurã ore jopopyhygi a'ero. ¹⁰ Igwete ға ei ore ve: “Tapemoka'nhyimi ti imondovo mbatera Jesus'gareheve'ğa pe - kiroki ға ndogwerekoi avo oregwryri pe,” ei ға. “A'ea pe jate ko ore ei pe me,” ei ға ore ve. Ji namoka'nhyimi tuhẽ jijirokwa ға ndehe imondomondovo mbatera ға pe jipi.

Pedrova'ea ndokokatui Antioquia pe

¹¹ Aerẽ Pedro'ga ruri ore pyry cidade de Antioquia pe ikwehe. Igwete ji ga movahĩ ғandovaki. A'ereki ga ndokokatui ojihe'are'yma judeus'ğarũive'ğa ndehe. ¹² Urypyrame Pedro'ga i'ui judeus'ğarũive'ğa pyry jipi ojihe'a ға ndehe - kiroki ға Jesus'gareheve'ğa. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ğa nduri. Pedro'ga opojihu reki Tiago'gahugwive'ğa. A'ereki judeusramo ға ojikwaku. Judeus'ğa e'i jipi: “Judeus'ğarũive'ğa ndojikwakuvi. Ndi'ui nhande ға pyry a'ero,” e'i judeus'ğa jipi. “Po pyry tuhẽ te nhande i'ui ға pyry hamo,” ei Pedro'ga ovytyeri pe novia. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ğa nduri. Igwete Pedro'ga ға pojihuvi. Nurã ga ndo'ua'javi judeus'ğarũive'ğa pyry ojihe'are'yma ға ndehe. ¹³ Na jitehe jara'ға no nhaneirũ'ğa. Judeusramo ға hoi Pedro'ga rupi ojihe'are'yma judeus'ğarũive'ğa ndehe. Ga jihe'are'ymame Barnabé'ga vehevi ға mbopogwei. A'ero ga ndo'ua'uvi ға pyry no.

¹⁴ Nahã Pedro'ğa ndokoa'javi a'itituhẽva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Igwete a'ea repiagame ji Pedro'ga movahĩ ғandovaki. “Nde ko judeu ji javijitehe. Emo judeus'ğa atyvi reki nhande rekoĩ aғwamo nhaneramonhava'ea atyvi,” a'e ji. “Nhaneramonhava'ea ojikwaku pa jipi. Nhande ki a'e te nhandejikoga ғwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande jikwakupigi a'ero ikwehe,” a'e ji ga pe. “Judeus'ğarũive'ğa javijitehe reki nhande rekoĩ aғwamo. Maraname nde euhui kiro judeus'ğarũive'ğa pe a'ero? A'ereki nde ere'e ға pe: ‘Pejikwaku ti, a'ero po ti ore jihe'ari pe ndehe nehẽ.’ Po ahe nombojikwakuvukari ға hamo,” a'e ji Pedro'ga pe ikwehe.

Nahã Tupana'ga nhande mombyry

¹⁵ Judeusramo nhande ari kako. Nhande ko ға rui - kiroki ға ndokwahavi Moisésva'ea remimbo'eagwera judeus'ğarũive'ğa. ¹⁶ Nhande tikwaha pa aheremimbo'eagwera novia. Emo a'ea rupi rui nhande xanhimombyry. Nhande jikogame jate Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry pe kiro.” Tupana'ga nde'i a'ea nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukaturo ғwaramo. A'ea nhande tikwaha. Nurã nhande jikogi Jesus Cristo'ga rehe ikwehe Tupana'ga tianemombyry nhandejikoga ғwaramo ga

rehe javo. Tupana'ga nianemombyryvi nhande hendukaturame Moisésva'ea nhi'igagwera. A'ereki a'ea rendukatua rehe rũi Tupana'ga e'i yvyakotyve'ga pe: “Pepyry pe kiro.”

¹⁷ Xajiko nhande Cristo'ga rehe Tupana'ga ti tianemombyry javo. Nhandejikogame ga rehe nhande ndiajikoga'javi Moisésva'ea nhi'igagwera rehe a'ero. Nurã po ojipe'ga e'i tehe nhande ve: “Pe hendukatue'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera pe peko te'varuhu judeus'garũive'ga javijitehe,” e po ga nhande ve. “Cristo'ga reki pe mbote'varuhu. A'ereki pejikogame ga rehe pe napehendukatua'javi ahenhi'igagwera pejikote'varuhuavo,” e tehe po ga nhande ve. Na rũi reki, xa'e nhande ga pe. Cristo'ga nombote'varuhui tuhẽ ahe! xa'e nhande ga pe. ¹⁸ Ymya ji jikopigi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ikwehe. Po ji jikoga'javi hehe kiro, a'ero po ji imboukwahavi jirekote'varuhua. A'ereki Moisésva'ea nhi'igagwera tuhẽ e'i ji ve: “Nde ereko te'varuhu.” ¹⁹ Ji ahenhi'iga renduvame Tupana'ga nanhimombyryvi. A'ero ji pohiri ahenhi'igagwera hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe javo. A'ereki ji repyga Cristo'ga omano yva rehe jirekote'varuhua rehe raikwehe. Jijikoty'a ga pavẽi ji piro'yro ahenhi'iga hugwi a'ero – kiroki e'i ji ve: “Ereko te'varuhu nde.”

²⁰ Nhiremimbotarimova'ea rehe ji ndakoa'javi kiro. Cristo'ga reki ji pojyka a ji rerekovo. Garemimbotarimova'ea rehe ji reko kiro jijikoga ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe. Gaha ji arõ hete. Ga onhikwava'ẽ omanomo jirepykaramo raikwehe. ²¹ Ji namovahĩ Tupana'ga remimombyryva jijive. A'ereki Tupana'ga nde'i nhande ve: “Pepyry pe Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo gwaramo.” A'ea Tupana'ga nde'i. Po ga nhande mombyryvi hendukatua rehe hamo, a'ero po Cristo'ga manotehei tamombyry ga javo hamo.

3

Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe

¹ Ah, Gálatas! Perovia paravuhu pe ghanhi'iga pejipohia a'itituhẽva'ea hugwi. Maraname ga pe moandyandyjuhu pe nderekovo? A'ereki ji amombe'u katu pe me Jesus Cristo'ga manoagwera yva rehe ikwehe. ² Marã naerũ? Pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera po Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri naerũ? Ahã tuhẽ reki. A'ea rehe rũi ga omondouka pe pyri. Ji Jesus Cristo'ga mombe'urame pe me pe pejiko ga rehe ikwehe. Nurã Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri tapendereko katu javo. ³ Maranuhũrame pe peroviaruhu pejipohia a'itituhẽva'ea hugwi naerũ? Jypya Tupana'ga ra'uva pe mombyry. Kiro pehe penhimombyry avuirama naerũ? ⁴ Pejikoga gwaramo Jesus'ga rehe ojipe'ga imbohahyukari pe me jipi. Penhimomirana tehe po pe naerũ. Ereki kiro pe pepohi Jesus'ga hugwi. Ndapepohiri po pe ga hugwi ovuhu. ⁵ Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri. Igwete ga hepiukari ahemonhimomby'ava'ea pepyteri pe. A'ereki henduvame Jesus'ga mombe'ua pe pejiko ga rehe. Nurã Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri hepiuka ahemonhimomby'ava'ea. Na rũi pe me Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatua rehe.

⁶ Ehepia re ko Abraãova'ea no. Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe. Gwerovia hete ko ahe Tupana'ga nhi'iga ojikoga ga rehe hako. A'ero Tupana'ga ei:

“Pyry hete Abraão'ga a.

A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei Tupana'ga.

7 Pekwaha ti a'ero – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe – ġahã ko Abraãova'ea ra'ya'jave'ġa. 8 Tupana'ga okwaha nhoġwenonde judeus'ġarũive'ġa jikoga ojihe. Igwete ga ei:

“A'ero po ti ji ei ġa pe nehẽ:

‘Pepyry pe pejikoga ji rehe’,” ei Tupana'ga.

Nurã ga imombe'ui pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

“Oropo'ru po ti ji nde imombyryva ojipe'ġa pe nhaporemonehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

9 Na tuhẽ a'ero. Abraãova'ea ojiko hete Tupana'ga rehe hako. Nurã Tupana'ga imombyryvi ahe ve. Ahe javijitehe ojipe'ġa jikogame ga rehe Tupana'ga imombyryvi ġa pe no.

10 Kiroki ġa ojiko Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa pe po ti Tupana'ga imbote'varuhui nehẽ. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Ga hendukatupave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera po ti Tupana'ga imbote'varuhui ġa pe a'ero nehẽ,” e'i ikwatijara.

11 Jukwaha nhande ve a'ero. Tupana'ga nde'i: “Pepyry pe Moisésva'ea nhi'ġagwera renduva ġwaramo.” Ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga ei ġa pe ġajikoga ġwaramo ojihe:

‘Pepyry hete pe a,’ ei ga ġa pe.

Nanongara'ġa po ti heaporoġita pyahu a'ero nehẽ,” e'i ikwatijara.

12 Ojikogame Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ġa ndojikogi Tupana'ga rehe a'ero. Ikwatijara i'ei no:

“Okopotarame ahenhi'ġagwera rupi po ti ġa nane'ymi tonhi'ĩpo'ru pa ahe hamo,” e'i ikwatijara.

13 Ore ko judeusramo novãa. Emo tegwete reki ore ve Moisésva'ea nhi'ĩpo'rupava. Ore ahe nhi'ĩpo'rupave'ymame Tupana'ga ei ore ve a'ero: “Peko te'varuhu pe pejikovo. A'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” ei ga. Emo Cristo'ga ore mbopiro'yi garembi'ea hugwi. A'ereki ga orete'varuhua rereko ore repyga omanorame yva rehe. Tupana'ga e'i ga pe: “Ndete'varuhu nde kiro,” ei ga Cristo'ga pe. A'ereki ikwatijara omombe'u nanongara'ġa.

“Kiroki ġa ġa ġa mo'ami yva rehe ġa jukavo

– Tupana'ga e'i nhoġwenonde ġa pe ite'varuhu hete,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

14 Cristo'ga ore repy ore mbopiro'yavo Tupana'ga ti tomombyry judeus'ġarũive'ġa pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i: “Abraãova'ea po'ruavo po ti ji imombyryvi ġa pe nehẽ.” Igwete ji ei no: Cristo'ga ore mbopiro'y Tupana'ga ti toko ġwembi'ea rupi katu javo. A'ereki ymya Tupana'ga e'i okovo: “Tamondo ti jira'uva ġa pyri nehẽ,” ei ga. Nurã ore jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga imbuhurukari gwa'uva ore pyri ore pojykauka.

Tupana'ga nhi'ġa Abraãova'ea pe

15 Nhiirũ, nahã nhande rekoi jipi. Mokonha'ġa po onhomonhi'ĩ mbatera rehe ojogwerokuva. “Nahã ti xako,” e po ojipe'ga. “Kwa. Nahã ti a'ero,” e po ojipe'ga. Igwete po ġa ikwatijapavi inoġa onhi'ġa a'ero. Ogwera po ġa okwatija hehe no. Aerẽ po na tuhẽ reki ġa jogwerekoi. A'ereki ġa okwatijapavipe inoġa. Ndogwerojijyi po ahe a'ea a'ero. Ahe po ndokwatijari ojipea akoja rehe no.

16 Oro Abraãova'ea pe Tupana'ga ei hako: “Nahã po ti ji tamombyry ġa pe nde po'ruavo nehẽ,” ei ga ahe ve. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga ei

a'ea no ojipejive'ga pe. Tupana'ga nde'i he'yive'ga pe aherymymino'ga pe. “Nerymymino'ga pe ji ei javo ga pe,” ei ga ahe ve. A'ereki ga e'i Cristo'ga pe.

¹⁷ Na ji imombe'ukatui kiro. Ymya Tupana'ga ei Abraãova'ea pe hako: “Tamomyry ti ġa pe nde po'ruavo,” ei ga. Aerē ga ea'javi ahe ve na tuhē ti javo. Aerē he'yjuhuva'ea quatrocentos e trinta Tupana'ga kwara mbo'ari okovo. A'ero ga nhi'īgi Moisésva'ea pe embo'e ti ġa nhinhi'īga rehe javo. Onhi'igame Moisésva'ea pe ga ndogwerojijyi reki onhi'igagwera ġwenondeva'ea Abraãova'ea pe. A'ereki onhi'īga rupi tuhē Tupana'ga oko. ¹⁸ Po Tupana'ga ei tamondo ti pyryva'ea javo, a'ero po ga ġwembi'ea rupi tuhē imondoi. Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea ahenhi'īga rendukatua rehe jipi, a'ero po ġwembi'ea rupi rūi ga imondoi. Gwembi'ea rupi tuhē reki ga imondoi pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

¹⁹ A'ero po pe ei: “Maraname Tupana'ga omondo onhi'īga Moisésva'ea pe a'ero tombo'e ti ga ġa javo?” pe'ji po pe. Ombo'euka ga ahe ve onhi'īga rehe tonhimombaragwaha ti ġa okote'varuhua rehe javo. “Tohendu katu na'ē ti ġa Moisésva'ea remimbo'ea,” ei Tupana'ga hako. “Abraãova'ea rymymino'ga hoa renonde yvya koty ti ġa tohendu katu na'ē,” ei ga. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga e'i – kiroki ga pe Tupana'ga e'i nhogwenonde nde po'ruavo ti ji tamomyry ġa pe javo, Cristo'ga. “Gahoa renonde yvya koty po ti ġa hendukatui Moisés'ga remimbo'ea nehē hamo,” ei Tupana'ga hako. Nahā Moisésva'ea remimbo'ea ruri hako. Tupana'ga onhi'ī na'ē ojipyryve'ga pe. Aerē Tupana'gapyrive'ga heruri ganhi'īga yvya koty imombe'gwovo Moisésva'ea pe. Aerē ahe imbuhurukari oreramonhava'ea pe hako. Na tuhē ko Tupana'ga imonhimoanhani onhi'īga imbuhuruka ahe ve hako. ²⁰ Abraãova'ea pe ki a'e te Tupana'ga tehe ombuhu onhi'īga. Ga nomonhimoanhani onhi'īga ojipe'ga pe imbuhuruka. Ga tehe ombuhu katu onhi'īga ahe ve hako.

Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ndatekwava'javi

²¹ Tupana'ga e'i ypy Abraãova'ea pe hako. Aerē ga ei Moisésva'ea pe. Pe'e po pe a'ero: “Tupana'ga nhi'īga Moisésva'ea pe omovahī ganhi'īga Abraãova'ea pe naerū?” Nomovahī tuhē reki. A'ereki Tupana'ga onhi'ī Abraãova'ea pe ġa mombyryva rehe. A'ereki ġamomyryva ko ġamongoaġwama Tupana'ga pyri. Moisésva'ea remimbo'ea renduva ki a'e te nianemongoi reki Tupana'ga pyri. Po Tupana'ga nhande mongohetei ojipyri nhande aheremimbo'ea rendukaturu ġwaramo hamo, a'ero po ga nhande mombyryvi nhande hendukaturame hamo. ²² Tupana'ga e'i reki: “Ndipiro'yhavi okote'varuhua hugwi yvya koty,” ei ga. “A'e ji poa ġa pe tamomyry ti ġa nhirembi'eagwera rupi,” ei ga. Ga pe ga ei – kiroki ġa ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ġa jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ġa mombyryvi.

²³ Jesus Cristo'ga rure'ymame yvya koty ndorojikogi ve ore ga rehe. A'ea rupi ore ndorepiro'yi ve Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. A'ereki Tupana'ga ġwenduvuka na'ē a'ea ore ve jipi a'ea py'rovo ti ġa tojiko Jesus Cristo'ga rehe javo. “Tojiko ti ġa ga rehe ji ikwahavukarame ġa pe Cristo'ga mombe'ua nehē,” ei ga. ²⁴ Cristo'ga rure'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera ko tayri'ga rerekohara'ga ja ore ve – kiroki ga tayri'ga rereko katu jipi eko katu javo ga pe. Na jitehe Moisésva'ea remimbo'eagwera ore rerekokatui jipi peko katu javo ore ve. A'ereki Tupana'ga e'i: “A'ea ġa ndereko na'ē. A'ea py'rovo ti Cristo'ga toko ġa pavēi,” ei ga. “Cristo'ga ti tomomyry ġa ġajikoga ġwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga. ²⁵ Aġwamo ore jikogi Jesus Cristo'ga rehe a'ero. Nurā Moisésva'ea remimbo'eagwera ndorererekoa'javi. A'ereki ndatekwava'javi a'ea rehe.

²⁶ Peko pa pe Tupana'ga ra'yramo kiro pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi. A'ereki pe pejiko pa ga rehe. ²⁷ Penhimobatizauka pe Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavēi. ²⁸ Ojo'jajo'ja pe ndekoi kiro penhoirūirūamo. Igwete Tupana'ga ei: “Ojo'ja ga ndekoi kiro judeus'ga judeus'garūive'ga pavēi,” ei ga. “Ipiro'yve'ga ojo'ja ipiro'ye'ŷve'ga pavēi – kiroki ga ndipiro'yi ojara'ga hugwi. Akwaimbae'ga ojo'ja kunhangwera'ga pavēi,” ei ga. A'ereki pe nhaporemo penhoirūirū pejikoty'aro gwaramo Jesus Cristo'ga pavēi. ²⁹ Cristo'gareheva'ero gwaramo ko pe Abraãova'ea rymyminoa'java'ea. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe aherymyminoa'gwama'ga mombe'gwovo. Igwete po ti Tupana'ga pe mombyryvi nehē.

4

¹⁻² Koji'i ti ta'e pe me a'ea rehe kiro ojo'java'ea mombe'gwovo. Tayri'ga ruva'ga po e'i ojipyrive'ga pe: “Tamondo pa ti nhimbatera jira'yra'ga pe nehē,” e po ga. “Momi po ti kwara ari ga rehe nehē. A'ea rupi po ti ga ipojoykai nhimbatera ojive nehē,” e po ga ga pe. “A'ea renonde pereko katu ti jira'yra'ga mbo'eavo ga rerekovo nehē. Pehepia katu na'ē ti gambatera ga pe nehē no. A'ereki ga ivoja'i hete kiro,” e po ga ojipyrive'ga pe. Gara'yra'ga gwereko pa tehe reki ombatera novīa. Emo ga ovoja'irame ndopojoykai ve. Okoteheve'ga javijitehe reki ga rekoi novīa ipojoykae'ymame ombatera. Ojipe'ga ombo'e tayri'ga a'ero gambatera rerekokatuavo. Ga ndipiro'yi ga hugwi. ³ Tayri'ga javijitehe ko ore rekoi Cristo'ga rure'ymame. A'ereki a'ea rupi ore ndorepiro'yi ikwakuva hugwi.

⁴⁻⁵ Iho'gwerīrame Tupana'ga ra'yra'ga rura japiavo Tupana'ga ei ikwehe: “A'gwamo ko pyry jira'yra'ga hoa yvya koty. Tombopiro'y ti ga yvyakotyve'ga Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,” ei ga. A'ero Tupana'ga gwa'yra'ga mbuhurukari kokoty ikwehe. Igwete ahe Jesus'ga mbo'ari a'ero ga monhimomboaka ikwehe. Yvya koty Jesus'ga rui hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ga ndipiro'yi a'ea hugwi ore mbopiro'yavo jugwi. “Tupana'ga ti tomomyry ga pe a'ero. Ereki ga gara'yramo oko,” ei Jesus'ga.

⁶ Peko pe gara'yramo tuhē. A'ero Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga ra'uva nhandepy'a pyri nhande mbo'eavo. Nurā nhande ehetei Tupana'ga pe Apī. ⁷ Ndapekoa'javi pe kiro pepiro'ye'ŷva'ea a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'yramo pe peko. Gwa'yra gwaramo Tupana'ga pe mombyrypavi a'ero.

Paulova'ea nhagataruhu Galáciapeva'ea rehe

⁸ Ymya Tupana'ga kwahave'ymame pe Tupana'gareheva'ea rūi ikwehe. A'ea rupi po pe ndapepiro'yi ha'angava hugwi penemimbohete'hara hugwi. ⁹ A'gwamo ki a'e te pe pekwaha tuhē Tupana'ga. Gaha reki ojikwahavuka pe me pe mbojikoguka ojihe. Maranuhūrame pe perojijyjuhu pejeaporogita kiro pejikopotara'java ikwakuva'ea rehe – kiroki ndipopoakari tehe? Maranuhūrame pe ndapepiro'ypotara'javi a'ea hugwi? ¹⁰ Pekwaku po pe sábadó jipi. Jahya porame po pe pekwaku no. Yapoarupiva'ea po pe pekwaku. Kwara mbo'ara rupi na jitehe no. Nahā po pe ikwakukwakuvi jipi. ¹¹ Oko tehe jipy'a pe ndehe. Mara'ngu po ji poravykytehehuavo pe mbo'embo'erame ikwehe, a'e ji.

¹² Nhiirū, a'e hete ji pe me: Ji rupi ti peho. A'ereki ji pe javijitehe no. Pe ndapekote'varuhui ji ve ji horame pe pyri ikwehe. ¹³ Napemoka'nhyimi pe jiohyppya pegwryi pe ikwehe. Nhitetirūaro gwaramo ji pytai pe pyri. A'ero ji imombe'ui pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. ¹⁴ Nhitetirūa ite'varuhu pe me novīa. Emo pe ndapekote'varuhui ji ve. Pe ji mbuhuruka katu reki pejipyteri pe ji rerekovo katu. Po Tupana'gahugwive'ga ruri pe

pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejiptyteri pe hamo. Po Jesus Cristo'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejiptyteri pe hamo. Nahã ja ko pe ji mbuhuruka katu pejiptyteri pe ikwehe. ¹⁵⁻¹⁶ A'ea rupi pe vy'ahetei ji rehe novãa. A'iti tuhẽ pe ndekohetei ji rehe penhikwava'eãa ji ve. A'ea rupi pe hendukatui nhiremimombe'ua pe me novãa. Agwamo ki a'e te ji imombe'uro gwaramo a'itituhẽva'ea pe me po pe etehei ji ve: "Paulo'ga ndokoa'javi nhande rehe kiro," pe'ji tehe po pe. Marã po pe ndekoi kiruamo naerũ?

¹⁷ Nhaneirũ'gaaatyvive'ga oko hete tehe pe ndehe onhi'igatuavo pe me jipi. "Xanhi'igatu ti ga pe toja'oja'o ti ga Paulo'ga hugwi," e po ga ojohupe. "Po ti ga ja'ogi Paulo'ga hugwi, a'ero po ti ga ndekohetei nhande rehe nehẽ," e po ga ojohupe. Nurã ga ndekoi pe ndehe, a'e ji. ¹⁸ Pyry hete reki aherekoo pe ndehe pe nderekokaturame. A'ero ko pyry jirekoa pe ndehe ji rekorame pe pyri. Pyry ji rekoe'ymame pe pyri no. ¹⁹ Pe ko jira'yra'java'ea. Hahyahi kunhangwerahẽa pe gwa'yra mbo'arama. Na jitehe hahyahi ji ve ikwehe. A'ereki a'ea rupi ji apotarahi pejikoga Cristo'ga rehe. Agwamo hahyahiva'ja ji ve pejikohete'ymame Cristo'ga rehe. ²⁰ Marã po pe ndekouhui a'ero? Ako po ji kiro pe pyri hamo. Hajihe po nhinhi'iga pe me a'ero hamo.

Abraãova'ea ra'yrava'ea memei

²¹ Jararamo po pe pe'e tehe ojohupe: "Xako ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: 'Pepyry hete pe'," pe'e tehe po pe. Peko pota pe aheremimbo'eagwera rehe novãa. Emo pe ndapehenduvi ahenhi'iga. ²² A'ereki aherembikwatijara nhande mbo'e Abraãova'ea ra'yrava'ea rehe. Dois ahera'ykwaimba'ea hako. Ojipeva'ea ko Agarva'ea ra'yrava'ea. Ojipeva'ea ko Abraãova'ea rembirekoeteva'ea ra'yrava'ea Sarava'ea ra'yrava'ea. Agarva'ea oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. A'ereki ymyahũagwera jate gwereko ipiro'ye'yva'ea akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea no. Ahe oporavyky hete ojarava'ea pe gwa'yrava'ea pavẽi ipiro'yangava ahe hugwi. Nahã ko Agarva'ea a'ero. Ahe oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. Nane'ymi ahe rekoi Sarava'ea remimbotarimova'ea rupi a'ero. Sarava'ea ki a'e te na rũi Abraãova'ea rembirekoeteva'ea. Ahe ko ipiro'yva'ea.

Mokõi Abraãova'ea ra'ykwaimba'ea a'ero hako Sarava'ea ra'yrava'ea Agarva'ea ra'yrava'ea pavẽi hako. ²³ Tupana'ga e'i nhogwenonde Abraãova'ea pe hako: "Aerẽ po ti nerembirekohẽa tuhẽ ga mbo'ari nde ve nehẽ," ei ga ahe ve Sarava'ea mombe'gwovo hako. Emo Abraãova'ea ta'y naẽ ipiro'ye'yva'ea pe Agarva'ea pe Tupana'ga nhi'iga rupi rũi. Aerẽ Abraãova'ea xava'ehetero gwembirekoeteva'ea pavẽi Sarava'ea pavẽi novãa. Emo Tupana'ga gwembi'ea rupi katu ahe mbota'yruka Abraãova'ea pe. Nurã Isaqueva'ea ari gwaivĩva'ea hugwi Sarava'ea hugwi.

²⁴⁻²⁵ Nanongara ko nhande mbo'e Tupana'ga nhi'iga rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'iga oko kunhangwerava'ea'java'ea. Dois kunhangwerava'ea. Na jitehe ko dois Tupana'ga nhi'iga hako. Ga nhi'igame Abraãova'ea pe Tupana'ga nhi'iga ko Sarava'ea'java'ea. Ga nhi'igame Moisésva'ea pe Tupana'ga nhi'iga ko Agarva'ea'java'ea. Nahã a'ero. Ymya Moisésva'ea hoi o'ama yvytyruhua rehe Sinai rehe Arábiapeve'ga gwyri pe hako. Pevo Moisésva'ea henduvi Tupana'ga nhi'iga. A'ero ahe judeusva'ea mbo'embo'ei a'ea rehe. Kiroki ga oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi - ga ndipiro'yi jugwi. Ga ko Agarva'ea ra'yrava'ea ja. A'ereki kiroki ahe oko Agarva'ea ra'yramo - ahe ko ipiro'ye'yva'ea no.

Aḡwamova'ea cidade de Jerusalém ko Agarva'ea javijitehe. Ojarava'ea nhi'iga hugwi Agarva'ea ndipiro'yi jipi gwa'yrava'ea pavēi. Na jitehe Jerusalémmeve'ga ndipiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi judeus'ga. ²⁶ Gwereco iru'ia Jerusaléma'java'ea Tupana'ga apoa. A'epeva'ea ko nhande. A'ereki nhande nhandepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi.

Sarava'ea Abraãova'ea rembirekoeteve'ea na jitehe ipiro'y opo-ravykye'yma ojipeva'ea pe. ²⁷ Igwete Tupana'ga ikwatijarukari onhi'iga inoḡauka hako.

“Nandera'yri nde ḡa mbo'are'yma.

A'ereki ga opohi nde hugwi.

Emo po ti nde roryroryvamo nehē,” ei ga.

“Nde nderekwahavi ve hahya ḡa mbo'are'yma.

Emo ti nde rahērahemamo ḡa mbo'ambo'a nehē,” ei Tupana'ga.

“Ejoryjory ti a'ero.

Opohi ga nde hugwi novia.

Emo po ti ndera'yra'ga ndetauhuro nehē hēara'yra'ga hohe hēa rembirekorame ga pavēi,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

²⁸ Nhiirū, Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe hako: “Aerē po ti nde ra'yramo nehē,” ei ga. “Tamombyry ti nde ve a'ero nehē nerymymino'ga pe nehē no,” ei ga Abraãova'ea pe hako. Gwembi'ea rupi Tupana'ga Isaqueva'ea mongoi Abraãova'ea ra'yramo gwa'uva pyvō a'ero. Gwembi'ea rupi jitehe Tupana'ga pe mongoi Abraãova'ea ra'yra'javamo no pejikoty'aro ḡwaramo Cristo'ga pavēi. ²⁹ Tupana'ga ra'uva pyvō Isaqueva'ea o'a. Ismaelva'ea Agarva'ea ra'yrava'ea ki a'e te a'ea pyvō rūi o'a. A'ereki Abraãova'ea ta'y tehe ipiro'ye'yva'ea pe. Aerē Ismaelva'ea rekote'varuhui Isaqueva'ea pe hako. Na jitehe aḡwamo – kiroki ḡa Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi oko – ḡa oko te'varuhu nhande ve nhande jikoty'arame Cristo'ga pavēi Tupana'ga ra'uva pyvō. ³⁰ Marā reki ikwatijara e'i a'ero hako? Ikwatijara omombe'u Sarava'ea nhi'igagwera ḡwembirekova'ea pe Abraãova'ea pe.

“Emombo ti avo hugwi ipiro'ye'yvehēa hēara'yra'ga reheve,” ei ahe.

“Ga po ti ndopojykai tuhē nembatera nehē ipiro'ye'yvehēa ra'yra'ga,” ei Sarava'ea ahe ve.

“Jihi ko nerembirekoetea,” ei ahe.

“Jira'yra'ga jate po ti opojyka ndeapoa nehē,” ei ahe Abraãova'ea pe hako.

Nahā ikwatijara imombe'ui Sarava'ea nhi'igagwera hako.

³¹ Nhiirū, ipiro'ye'yva'ea ra'yrava'ea ja rūi nhande rekoi a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rūi nhande xako. Xako nhande ipiro'yva'ea ra'yrava'ea javijitehe. Nurā nhande rekoi Tupana'ga remimombyryva rupi.

5

Cristo'ga nhande mbopiro'y

¹ Cristo'ga nhande mbopiro'y vvyakotyva'ea remimbo'eagwera hugwi tipiro'y tuhē ti ḡa javo. Na tuhē ti peko a'ero. Tapekoa'javi ti ipiro'ye'yve'ga ja ḡa jikwakukwakuvame.

² Ji rendu katu ti. Tapenhimbo'ea'javukari ḡa pe. A'ereki ḡa e'i pe me jipi: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ḡa. “A'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: ‘Pepyry hete pe’.” A'ea ḡa ei pe me novia. Ji ki a'e te Pauloramo ta'e pe me: Po ti pe jikytiukapotari nehē, a'ero po ti Cristo'ga ndapepokogi'i'i nehē. ³ A'ea'ja hete ko ji: Kiroki ḡa ojikytiuka pota – tonhi'ipo'ru pa po ti ḡa Moisésva'ea hamo. ⁴ Jararamo po pe ei ojohupe: “Po nhande Moisésva'ea nhi'ipo'urame

po ti Tupana'ga ei nhande ve a'ero nehê: 'Pepyry hete pe,' pe'e tehe po pe. Pe'erame a'ea po pe nhimbopohiri Cristo'ga hugwi. Pemovahĩvahĩ po pe Tupana'ga remimombyryva pejive a'ero. ⁵ Ore ki a'e te orojikoty'a Cristo'ga pavêi. Tupana'ga ra'uva ore mbo'e a'ero. Nurã ore ehetei: "Tupana'ga po ti e'i nhande ve nehê: 'Pepyry hete pe,' e po ti ga nehê," oro'e ore. Na tuhê. A'ereki orojiko ore Cristo'ga rehe. ⁶ Ore jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavêi Tupana'ga ei: "Pyry hete ġa jikogi ga rehe." Ga nde'i pyry ore jikytiukaro ġwaramo. Pyry ga nde'i ore jikytiukare'yma ġwaramo. Ore jikoga ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga e'i pyry. Ore ojipe'ġa arõheterame jukwaha reki orejikoga ga rehe.

⁷ Ymya pe jikohetei Jesus Cristo'ga rehe pyryva'ea rerovia ikwehe. Emo kiro pe napehendukatua'javi pyryva'ea mombe'ua. Maranuhũrame ojipe'ga pe ndovahoguhui pendeaporogita rerojijyjijyita? ⁸ Tupana'ga rui gwerojijyi pendeaporogita. Gaha e'i pe me peko ti jireheva'ea javo. ⁹ Tamombe'ua'ja pe me ojo'java'ea a'ero. Nhande imondo'irame imbovuhava pão hu'uma pype, aerê imbovuvupavi reki hu'uma a'ero. Na jitehe ga pe mbo'e'irame kiro Tupana'ga nhi'ĩġarũiva'ea rehe, aerê po ti pe heroviapavi garemimbo'ea Tupana'ga nhi'ĩġarũiva'ea nehê. ¹⁰ Na rui reki pe ndekoĩ, a'e ji. Jijikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavêi ji ei: Pejapyaka katu tuhê po ti pe ji javijitehe nehê. Emo pemomynhuhũve'ga pe po ti Tupana'ga imbohahyukari nehê. Mara'ngu po ga huvihavamo okovo? Ga vĩa po ti okwaha hahya nehê.

¹¹ Oro ji, nhiirũ, ji nda'ei tuhê ahe ve tojikytiuka ti ġa javo. I'mbe reki judeus'ġa ji mombe'gwovo Paulo'ga e'i jupe javo. "Tojikytiuka ti ġa. A'ea pyry Tupana'ga pe,' ei Paulo'ga," ei ġa o'mbero. Ymya ji ei a'ea novĩa. Aġwamo ji erame po ġa ndokote'varuhua'javi ji ve a'ero hamo. A'ereki ahekytia ġa opota hete. Ga oko te'varuhu tuhê reki ji ve. A'ea'e ko ji jipi: Jesus Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga, a'e ji. Pejikoga rehe jate ga rehe po ti Tupana'ga ei pepyry pe javo. Emo ji nda'ei tojikytiuka ti ġa javo. Ji erame po ġa nonhimonha'ngaa'javi ji ve hamo ji Cristo'ga manoagwera mombe'urame hamo. ¹² Kiroki ġa ombovambova pepy'a tapekytiuka ti penhakwanha javo – maranuhũrame ġa ndojirakwanha'otehei?

¹³ Pehe reki, Tupana'ga pe mo'ẽ tapepiro'y ti javo. Tape'ei ti a'ero: "Nhandepiro'y nhande. Xako te'varuhu ti nhaneremimbotarimo a'ero." Tape'ei ti a'ea. Nahã ti peko: Pejopokopoko ti penhoaromo. ¹⁴ A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera nhaporemo e'i no: "Erenhiarõ hete nde.

Na jitehe ti earõ hete ejikotyve'ġa," e'i aheremimbo'eagwera a'ero.

¹⁵ Emo pejogwayvaramo ko pe onharõva'ea'java'ea. A'ea ojou'uu'u okovo. Penhimboko'i ti a'ero. Pejogwayvaramo po ti pe nhombote'varuhupavi nehê.

Peko ti Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe

¹⁶ Na tuhê ji ei pe me kiro: Na Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukari pe me. Nahã po ti pe ndapekoi tuhê pejipy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe pejikovo. ¹⁷ Nhandepy'ate'varuhua omovahĩ Tupana'ga ra'uva jipi. Tupana'ga ra'uva omovahĩ nhandepy'ate'varuhua jipi no. Onhomovahĩ tuhê a. Tupana'ga ra'uva omovahĩ pepy'ate'varuhua tapekoyme ti penhimimbotarimova'ea rehe. ¹⁸ Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukarame pe me aheremimbo'eagwera napemondomondo'i a'ero.

¹⁹ Gapy'a te'varuhurame jukwaha reki ġandekote'varuhua. Gwerekouhu ġa ojipe'ġa nembireko'ġa. Ndoakwahavihu ġa okovo a. Ga nanuhũ jipi.

²⁰ Oko hete ko ġa ha'angava rehe ġwemimboheteħara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Ombote'varuhu ġa opajiro. Nanongara'ġa nombopogwei Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe. Ojogwereco te'varuhu ġa. Ojogwayvaruhu ġa okovo. Onhimyrō ġa ojogwehe. Onhimboahiahivuhu ġa ojohupe. Ojihe jate ġa ndekoi ji po ti jara'ġa hohe nehē javo. Ojipe'ape'a ġa jara'ġa hugwi ndokwahavihu ġa javo. Ndojihe'ara'javi ġa jara'ġa ndehe ġwemimbo'ea rehe. ²¹ Opota pota ġa ojohugwi. Heagwrygywry ġa toryva rerekouħurame. Ojipejipea ko ġandekote'varuhua no nanongara jitehe. Amombe'u ko ji pe me ikwehe. Kiro ji imombe'ua'javi a'ero. Nanongara'ġa po ti Tupana'gareheve'ġa rūi nehē.

²² Emo Tupana'ga ra'uva nhande pojykarame ko nhande nanongara'ġa atyvi. Tiarō hete nhande ojipe'ġa. Nhanderory nhande a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mbohoryory nhande rerekovo. U katu nhandepy'a. Xanhimomirana nhande avuirama ojipe'ġa ndekote'varuhurame nhande ve. Timombyry nhande ġa pe. Nhandepyry tuhē nhande. Jara'ġa ojiko nhande rehe. Nahā nhande rekoi Tupana'ga ra'uva nhande pojykarame. ²³ Nhanenhyrō nhande jara'ġa pe. Nhande ndiakoa'javi nhandepy'ate'varuhua remimbotaruhua rupi. Aheremimbo'ea nomovahī nanongara'ġa! ²⁴ Jesus Cristo'gareheva'ero ġwaramo nhande ei: Ndiakoa'javi nhande nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rupi. ²⁵ Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporōgita pyahu nhande rerekovo. Xako po ti gara'uva remimbotarimova'ea rupi a'ero hamo. ²⁶ Xanhimboheteħyme ti, ji po ti jara'ġa hohe nehē javo. Xanhimyrōħyme ti ġa ndehe no.

6

Pejopokopoko ti

¹ Nħiirū, nahā po pe ndekoi penħirū'ga pavēi hamo ikwahavame garekote'varuhua hamo. Pendekorame Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe penħi'inhyrō ti ga pe a'ero ga mongokatua'java. Pejapyaka katu ti pejihe tapembopogweħyme ti garekote'varuhua rehe nehē no. ² Pejopokopoko ti a'ero jipi. Nahā po ti pe hendukatui Cristo'ga remimbo'ea nehē. ³ Kiroki ġa onhimbohete teħe – ġa onhimoandyandyi reki. ⁴ Pejapyaka katu ti pejeaporōgita rehe taħepia ti jirekokatua javo. Pendekokaturame, a'ea rehe po ti pe ndoryvamo a'ero ji ġa hohe jave'ỹ. ⁵ Nhande retakwera'ja po xako katu jipi hamo.

⁶ Nhanembo'ehara'ġa pe po nhande timondomondo pyryva'ea hamo ġa nhanembo'embo'erame Cristo'ga nħi'iġa rehe jipi.

⁷ Tapenhimoandyandyi ti pejikote'varuhua rehe. A'ereki aħe nomoandyandyi Tupana'ga. Jukwaha reki nhande ve. Nhande itymame mbatera ġwia jiteħe po ti nhande jykyi a'ero nehē. Na jiteħe nhande rekote'varuhurame ite'varuhu tuhē po ti nhande ve a'ero nehē. Tupana'ga po ti ombohahyuka nhande ve nehē. ⁸ Po ti nhande rekoi nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti nhandepy'ate'varuhua jiteħe nhanemondoagħwama haħyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehē. Po ti nhande rekoi Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti gara'uva jiteħe nhande mongoi Tupana'ga pyri nehē. ⁹ Tiandekwerajħyme ti nhanderekokatua rehe. Nhande jirokwaramo nhandekokatuavo jipi po ti oħo nhande ve imombyryħava apiavo nehē. ¹⁰ Nhanderekorame ġa pavēi xako katu ti ġa pe nħaporemō a'ero, ġa pe kaitu Jesus'gareheve'ġa pe.

Paulova'ea okwatija pa Galáciapeva'ea pe

¹¹ Jihi kiro akwatija jipovo pe me. Pehepia nhirembikwatijara. Hehanhuhũva'ea ji a'apo.

¹² Topomogita katu ti ji kiro a'ero. Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga ikwehe. Nhande jikogame jate Cristo'ga rehe Tupana'ga ei pepyry pe javo. Judeus'ga ki a'e te e'i: "Po ahe gwendu Moisésva'ea remimbo'eagwera hamo," ei judeus'ga. Nurã akoja'ga - kiroki ga oho pe pyri - ga pe kytiuka pota tohendu katu ti ga Moisésva'ea remimbo'eagwera a'ero javo. A'ea ga opota. A'ereki ga e'i ojohupe: "Nhande ga kytiukarame po ti judeus'ga nhimohemi nhande rehe nehẽ," ei ga. "Ndokote'varuhui po ti ga nhande ve a'ero nehẽ nhande Cristo'ga manoa mombe'urame nehẽ," ei ga. A'ea rehe jate ga e'i hete pe me pejikytiuka javo. ¹³ "Pejikytiuka ti hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera," e'i tehe ga pe me. Ga vehevi ki a'e te nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera no. Ga opota tehe pekytiukara. Pe kytiukarame po ti ga nhimboheteuhui a'ea rehe nehẽ ore tuhẽ ga kytiuka javo nehẽ.

¹⁴ Ji ki a'e te nanhimohetei. Jesus Cristo'ga jate ji ambohete nhandepojykaharete'ga. A'ereki ga omano yva rehe nhande repyga. A'ero jijikoga gwaramo Cristo'ga rehe kiro ji ndakoa'javi vyvakotyve'ga ndeaporoğita rehe. Na jitehe - kiroki ga oko vyvakotyve'ga ndeaporoğita rehe - ga ndakoa'javi jireaporoğita rehe no. ¹⁵ Tupana'ga nde'i reki pyry nhande kytirame. Ga nde'i pyry nhande kytie'ymame. Nhande reaporoğitapyahurame, a'ea pe Tupana'ga e'i pyry.

¹⁶ Kiroki ga gwendu katu a'ea nhiremimbo'ea rehe okovo - Tupana'ga ti tonogatu gapy'a. Toporogwety ti ga ga no. Ojiheve'ga nhaporemoti ga toporogwety.

¹⁷ Kiro ji ei a'ero: Tanhimomynha'javyme ti ga onhiĩteheavo. A'ereki Jesus'ga ko jipojykaharete'ga. Jukwaha reki a'ea. A'ereki jukwaha ika'ẽagwera jira'oa rehe. A'ereki ji Jesus'ga mombe'umbe'urame ojipe'ga jigwarai ji rehe ji nupanupamo.

¹⁸ Nhiirũ, Jesus Cristo'ga tomombyry pe me nhandepojykaharete'ga. Na tuhẽ. Amém.

PAULOVA'EA OMOMBE'U ÉFESOPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Efésios

¹ Jihi ko Pauloramó Jesus Cristo'ga moirũharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombegwovo. A'ereki nahã Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me. Pe ko Tupana'ga remimo'ẽharamo. Ndapepohiri pe Cristo Jesus'ga hugwi pejikovo gareheva'ero jipi. Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me – perope cidade de Éfeso pe.

² Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojykaharete'ga pavẽi. Tonoĝatu ti ĝa pepy'a, a'e ji.

Tupana'ga pyry hete nhande ve

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko nhandepojykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga no.

Ymyahũ yvaga hugwi Tupana'ga omondo gwa'uvapyryva nhande pyry imomyryva nhande ve. Nhande jikoty'aro ĝwaramo Cristo'ga pavẽi a'ea imomyryparavuhupavi nhande ve.

⁴ A'ereki ymyahũ yvya apoa renonde yvaga apoa renonde Tupana'ga e'i: “Tomyry ti ji ĝa pe nehẽ,” ei ga. A'ea rupi ga nhande mbojikoty'aruka Cristo'ga pavẽi. Nahã ga nhande mo'emo'ẽi ojive.

“Toko pyry ti ĝa okote'varuhue'yma tuhẽ jirovai pyteri pe ji arõheteavo nehẽ,” ei Tupana'ga nhande mo'emo'eamo.

⁵ A'ereki ymyahũ ga e'i ojapyakavo nhande rehe: “Amboja'oja'o ti ji ĝa jijive toko ti ĝa jira'yramo upa ji pyry nehẽ Jesus Cristo'ga manoro ĝwaramo ĝa ndepyga nehẽ,” ei ga.

“Nanongara ji apota,” ei ga.

⁶ Nahã ymyahũ ga pyryvamo nhande ve nhande mo'emo'eamo nhande mongovo gwa'yramo tanhimboheteuka ti ĝa pe jipyryva katukaturó ĝwaramo ĝa pe javo.

Tupana'ga pyryhetero nhande ve nhande jikoty'aro ĝwaramo Cristo'ga pavẽi Tupana'ga remia'nguhete'ga pavẽi.

⁷ Gwekoa reka'vogukaro ĝwaramo omanomo Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi. Nurã Tupana'ga ndokwahava'javi nhanderekote'varuhua imombo.

Nahã Tupana'ga pyrykatukaturó.

⁸ Nahã ga pyryhetero nhande ve ikwahapava onhimombaragwahava.

⁹ Gwemimbotarimova'ea ĝwembiepiukariyre'yma ga ikwahavukari reki nhande ve.

A'ereki ga okwahavuka pota hete nhande ve. E'i ga: “Nahanahã ti nehẽ ji Cristo'ga mondro ĝwaramo ĝa pyry nehẽ,” ei ga.

¹⁰ “Aerẽ mbapava koty ti pyry ji ve ji ĝa mongopavi Cristo'ga nhi'iga rupi yvagipeve'ga yvyakotyve'ga ndeheve nehẽ. Nahã ti ga ĝapojykaharete'ga nehẽ, ei ga.

Cristo'ga nhi'iga rupi ti ji imongopavi yvagipeva'ea yvyakotyva'ea reheve nehẽ. Nahã ti ga a'ea pojkaharete'ga nehẽ no.

Nahã ti Cristo'ga rekoi tuhẽ huvihavuhuhetero mbatera nhaporemó ipojykaharetero ĝa nhaporemó ĝapojykaharetero nehẽ no,” ei Tupana'ga.

¹¹ Ore jikoty'aro ĝwaramo Cristo'ga pavẽi Tupana'ga pyryhetero ore ve. Aerẽ ti ga ore mongoi ojipyry ore mombytavo avuirama nehẽ no.

A'ereki ymyahũ Tupana'ga omongo pa ġwemimbotarimova'ea rehe. A'ea rupi ga ojapyaka ore rehe no. Heaporoġita ga ore mo'emo'eamo ojive javo hako. E'i ga:

12 “Tanhimboheteuka ti ġa pe jikatukaturu ġwaramo – kiroki ġa ojikogypy Cristo'ga rehe,” ei ga hako. Na tuhē. A'ereki Tupana'ga ojapyaka ypy gweaporoġitaro.

Aerē te ga imongopavi ġwemimbotarimova'ea rehe. Orojikogypy ore Cristo'ga rehe.

13 Ymyaĩ pejiko pe Cristo'ga rehe no henduvame Cristo'ga mombe'ua a'itituhēva'ea.

Ga e'i pe me: “Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejekote'varuhua,” ei ġa pe me.

Cristo'ga pavēi pe jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga imondoi gwa'uvapyryva imombytavo pe pyri no pejikogame Cristo'ga rehe.

A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i: “Amondo ti ji jira'uvapyryva ġa pyri ġa pojkauka jijive nehē – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha a a'ero nhirembipojyka nehē.” A'ea Tupana'ga ei gwa'uvapyryva mondovo pe pyri.

14 Pyryva'ea gwa'uvapyryva ga imondoi nhande ve kiro. Nurã nhande ei ikwahava javo: Tupana'ga ti imombyryhetei nhande ve nhande pokoguka nhande mbopiro'yuka nhanderekote'varuhua hugwi nehē.

Ojipyri ti ga nhande rerohoukari nhande mombytavo avuirama nehē toko ti ġa jireheva'ero javo, xa'e nhande ikwahava.

Pyry hete ga nhande ve gwa'uvapyryva mondovo nhande pyri tanhimboheteuka ti ġa pe jikatukaturu ġwaramo javo.

Paulova'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe Éfesopeva'ea repyga

15-16 Nurã jihi no, nhinhi'ĩgame Tupana'ga pe ji nanhi'imbige ga pe pe ndepyga.

–Ndepyry hete nde, a'e ji Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Éfesopeve'ġa Jesus'ga rehe ġa pokoga. Emombyry ti ġa pe, a'e ji ga pe jipi.

A'ereki ojipe'ġa pe mombe'u ji ve. “Éfesopeve'ġa ojiko hete Jesus'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe ikwehe,” ei ġa ji ve. “Oarō hete ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhaporemō,” ei ġa pe mombe'gwovo.

17 Tupana'ga ko nhandepojykaharete'ga ruvihavuhete'ga Jesus Cristo'ga ruvihavuhete'ga. Gaha timbohete! A'ereki ga pyry katu katu nhandervete'ga. Ga pe ji ei pe ndepyga jipi:

–Ekwahaheteuka ti Éfesopeve'ġa pe nahanahã ji rekoi javo. Ndera'uva ti tomo'e ġa nde rehe nde monhimombaragwahavuka ġa pe. Ndera'uva ti tanderepiuka ġa pe ġa mboheaporoġitakatuavo nahanahã Tupana'ga rekoi javo, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

18 Ga pe ji ei:

–A'ero ti gweaporoġitakatuheterame Éfesopeve'ġa ikwahavi ovyteri pe nehē. Nurã ti ġa ei nehē: “Pyry hete ti nhande ve nehē. A'ereki Tupana'ga e'i opyryvamo nhande ve: “Tuhu ti ġa upa avuirama ji pyri nehē,” ei Tupana'ga nhande ve.”

–Nahã ti ġa ei ojikheteavo nde rehe gworygworyvamo nehē, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

Ga pe ji ei:

–Gweaporoġitakatuheterame ti Éfesopeve'ġa ikwahavi neremimbokatukata ojive, a'e ji. Nurã ti ġa ei nehē: “Yvagi pe ti ikatu katu nhande ve nhaporemō nehē Jesus'gareheva'ero nhande rekoro ġwaramo. Tupana'ga

ti nhande mongoi ojipyri jara'ga ndeheve nehẽ no ġwemimo'ẽhara'ġa. Ga pyri ti nhande rukatui ġa pavẽi avuirama nehẽ," e'i ti ġa ikwahava nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Nahã ti ejikwahavuka Éfesopeve'ġa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

¹⁹ Ga pe ji ei:

–Gweaporoġitakatuheterame ti Éfesopeve'ġa ikwahavi ndepopoakahete-hetea nehẽ. A'ea nde hepiukari ji ve ġa pe nhaporemno no – kiroki ġa ojiko nde rehe. Nurã ore ei: Ndepopoakaheteavo ġwaramo ti nde ore pokogi nehẽ no. A'ea ore ei, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

²⁰ A'ereki Tupana'ga opopoakara pyvõ Cristo'ga mbogwerava'ja omanove'ġa hugwi. Opopoakara pyvõ jitehe ga Cristo'ga reroho ojipyri ga mboapyga ojohukoty rui ga mongovo toko ti ga huvihavuhetero yvagi pe okovo nhimoirũharamo javo. Nahã opopoakahetea pyvõ Tupana'ga imombyryvi Cristo'ga pe. Na jitehe ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve opopoakahetea pyvõ nehẽ no.

²¹ Yvaga pype hete Tupana'ga omongo Cristo'ga ojohukoty rui. Koji'i hete tuhẽ Cristo'ga popoakaramo ojipe'ġa hohe pa a'ero. Ipopoaka hete ranuhũ ga a'ero ipopoakaheteve'ġa hohe pa ipopoakaheteve'ġandeheve'ġa hohe pa no ġanduvihava'ġa hohe pa no ġanduviha'vi'ġa hohe pa no. Ga nhaporemno omondondouka ojipe'ġa ġwemimbotarimova'ea rehe aġwamo. Aerẽ ti ġa ġa mondomondouka nehẽ no. Ga hohe pa Cristo'ga ipopoaka ojipe'ġa hohe pa nhaporemno.

²² Tupana'ga ġa mongopavukari yvagipeve'ġa nhaporemno yvyakotyve'ġa nhaporemno Cristo'ga nhi'ġa rupi ga ko ġapojykaharetero javo. Tupana'ga imongopavukari yvagipeva'ea nhaporemno yvyakotyva'ea nhaporemno Cristo'ga nhi'ġa rupi ga ko a'ea pojkaharetero javo. Cristo'ga rekorame ipojykaharetero ġapojykaharetero Tupana'ga ga mongoi ġapojykaharetero – kiroki ġa ojiko ga rehe onhimono'ono'oġa jipi tihendu Tupana'ga nhi'ġa javo. Nahã Tupana'ga ga mongoi ġa'akaġamo tomongo ti ga ġa ġwemimbotarimova'ea rehe javo.

²³ Ga pe ji ei: Cristo'ga ra'oa. A'ereki gaha ġa poko ġa monhimomiranambava ġa mbopopoaka imombyrypava ġa pe okovo ġa pyri. Nahã ga ġa pojkapavi ohygahipava ġa ndehe jipi. Yvagipeva'ea yvyakotyva'ea ga ipojykapavi ohygahipava hehe jipi no. Yvagipeve'ġa yvyakotyve'ġa ga ġa pojkapavi ohygahipava ġa ndehe jipi no.

2

Tupana'ga ombopyahu nhandereaporoġita

¹ Pehe, ymya'ĩ pendeaporoġita Tupana'ga nombopyahui ve. A'ero Tupana'ga pe pe ndekoi omanove'ġa ja. A'ereki ga e'i: "Ji ve ko ġa ambotehea imombigukare'yma ġwaramo gweaporoġitatiruahũa. Ji ndajikoty'ari ġa pavẽi a'ero. A'ereki ġa oko nhiremimbotarimova'ea rehe rui okote'varuhuavo," ei Tupana'ga pe mombegwovo.

² Ga oko te'varuhu jipi avove'ġa nhaporemno yvya koty. Ymya'ĩ nane'yimi pe ndekote'varuhui ġa pavẽi pejikovo ġanduvihavuhu'ga nhi'ġa rupi Satanás'ga nhi'ġa rupi – kiroki ga u yvatea gwyrri okovo yvatea gwyrripeve'ġa nduvihavuhuro no. Ga ko oko ite'varuhuve'ġa ndaha'oive'ġa. Ndapekoa'javi ganhi'ġa rupi aġwamo. Jara'ġa reki oko ga rupi aġwamo Tupana'ga nhi'ġa rendukatue'yma.

³ Ymya'ĩ nhande nhaporemoxako ġa ja nhandekote'vapotaruhuavo nhandekovo nhaneremimbotarimova'ea rehe. Ymya'ĩ tiruahũ nhandereaporogita. Nhande japyakate'varuhui. Nane'ymi nhande rekote'varuhui. Nurã Tupana'ga nhimonha'ngai nhande rehe kako. Na jitehe jara'ġa ndehe ga nhimonha'ngai no.

⁴ Tupana'ga nhande arõ hete ranuhũ reki. Nurã ga nhande porogwety-hetei. ⁵ Emo nhandereaporogita tiruahũ reki. A'ea rupi ga pe nhande rekoio manove'ġa ja. Nhandereaporogita tiruahũrame ga nhandereaporogita mbopyahui reki nhande arõheteavo ġwaramo. Ymyahũ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahui. Opyryhetero ġwaramo Tupana'ga imombopaheteukari pendekote'varuhua pejikogame ga rehe.

⁶ Ymyahũ Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Cristo Jesus'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo ga nhandereaporogita mbopyahui. A'ero ga nhandereaporogita mbuhuri yvagi pe ojipyri no. Ga nhandereaporogita mbopyahui toko ti ġa huvihavamo Jesus'ga pavēi yvagi pe javo. Aġwamo Cristo Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri yvagi pe okovo huvihavamo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbuhu ojipyri imombyrymbyryva ga pe. Cristo Jesus'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga na jitehe imombyryvi nhande ve no ga moirũuka. ⁷ Nahã ti Tupana'ga hepiukari opyrykatukatua nhande ve avuirama nehē Cristo Jesus'ga manoro ġwaramo nhande repyga.

⁸ A'ereki opyryhetero ġwaramo Tupana'ga pendekote'varuhua mombo pa hete pe jikoheterame Cristo Jesus'ga rehe. Pe rũi pemombo pejikote'varuhua pejihugwi. Tupana'ga reki omombo imombyrypota pe me ipotaro ġwaramo. Nurã ji ei: Omombyry tehe ga pe me. ⁹ Aherekokatua kwepyga ġwaramo rũi Tupana'ga imombyryvi ahe ve. A'ereki ga e'i: "Te'iyme ti ġa: 'Ji pyryro ġwaramo Tupana'ga imombyryvi ji ve.' A'ea ti ġa te'iyme. Tonhimbobeteyme ti ġa a'ero," ei Tupana'ga. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga nhande mombyry. Cristo Jesus'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahui toko katu ti ġa a'ero ojipe'ġa pokoga javo. A'ereki ymyahũ nhandereaporogita mbopyahua renonde Tupana'ga e'i: "Nahanahã ti ġa toko katu jipi ojipe'ġa pokoga nehē," ei ga.

Ojo'ja hete nhandereaporogita

¹¹ Pekwahava'ja ti a'ero. Ymya'ĩ jukwaha hete pe ndekoi judeus'ġarũiva'ero Tupana'gareheve'ġarũiva'ero. Judeusramo ore orokytiuka orerakwanhapira ore ko Tupana'gareheva'ero javo. A'ea rupi oro'e te'varuhu ore pe me a'ero ojikytiukare'ỹve'ġa.

¹² Pekwahava'ja ti. Ymya'ĩ pe ndapekoi Cristo'gareheva'ero pejikovo oreirũ'ġarũiva'ero. Peko pe orere'yja'ġa rũi israelitas'ġa nde'yja'ġarũiva'ea judeus'ġa nde'yja'ġarũiva'ea. A'ereki pe ko ambotehea Tupana'ga pe. A'ero Tupana'ga nde'i pe me: "Tamombyry ti ji pe me." A'ea rũi Tupana'ga ei pe me. Nurã pe ndape'ei: "Aerē ti nhande hoi yvagi pe Tupana'ga pyri nhandejupa avuirama nehē." A'ea rũi pe ei. Ndapekoi pe Tupana'gareheva'ero. Nahã pe ndekoi pejikovo okote'varuhuve'ġa pyteri pe. ¹³ Na tuhē. Ymya'ĩ irupeve'ġa ja pe ndekoi Tupana'ga hugwi pejikovo ġwaramo judeus'ġarũiva'ero. A'ereki ymya'ĩ pe ndapejikoty'ari ga pavēi.

Aġwamo reki pe ndekoi ira'agweve'ġa ja Tupana'ga hugwi pejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavēi. Tupana'ga pavēi pe jikoty'ari kiro. A'ereki Cristo'ga gwekoa reka'voguka omanomo pe ndepyga. ¹⁴ A'ereki Jesus'ga nhandepy'a noġatu nhande jikoty'aro ġwaramo onhipavēi.

Ymya judeusramo ore nopoarõhetei. Pe na jitehe judeus'garũiva'ero pe norearõhetei no. Nhanenhoarõe'yma ko hovapiahava ja nhandepyteri pe. Aerẽ Cristo'ga nhande monhoarõuka nhande mbohoryva'javi Tupana'ga rehe. Nahã ga nhande mbojogwerekokatuavo. Aḡwamo judeusramo ore roryvamo pe ndehe. Na jitehe judeus'garũiva'ero pe ndoryvamo ore rehe. A'ero hovapiahava'java'ea ndogwerekoa'javi nhandepyteri pe. A'ereki nhanenhoarõe'yma opi nhande hugwi. ¹⁵ A'ereki Cristo'ga omombi nhande-jogwerekote'varuhua omanomo ḡwaramo nhande repyga. A'ea rupi ga e'i: "Ndatekwava'javi kiro Moisésva'ea rembikwatijaragwera rehe," ei ga.

Aherembikwatijara e'i judeus'ga pe jate. Jesus'ga manoa renonde oron-himboheteavo judeusramo ore ei pe me judeus'garũiva'ea pe: Ore ve jate Tupana'ga onhi'ĩ. Pe me rũi ga onhi'ĩ. Nahã ore ei ore ko pe hohe javo. A'ea rupi Moisésva'ea rembikwatijara ko nhanemonhoarõe'ymukava'ea a'ero.

Aherembikwatijara rehe ndatekwava'javi aḡwamo. Judeusva'ero ore jikogame Cristo'ga rehe ga orereaporoḡita mbopyahui. Na jitehe Cristo'ga pendeaporoḡita mbopyahui no pe jikogame ga rehe judeus'garũiva'ero. Nhandereaporoḡita mbopyahurame ga nhandereaporoḡita mbojo'javi a'ero. Nahã ga nhandepy'a noḡatui nhande monhoarõheteuka. ¹⁶ Nahã yva rehe omanoro ḡwaramo Cristo'ga nhandereaporoḡita rerojijyi nhandereaporoḡita mbopyahuavo. Omano ga yva rehe imombiga nhandejogwerekote'varuhua nhande mongovo oja'oro. "Nahã ti ji imombigi ḡandekote'varuhua Tupana'ga pe nehẽ no," ei ga.

¹⁷ Cristo'ga uhu yva koty pyryva'ea mombe'gwovo. "Tanoḡatu ti judeus'garũive'ḡa py'a - kiroki ḡa oko irupeve'ḡa ja Tupana'ga hugwi ga kwahave'yma ḡwaramo," ei ga. "Tanoḡatu ti judeus'ga py'a no - kiroki ḡa oko ira'agweve'ḡa ja Tupana'ga hugwi ga kwahava ḡwaramo," ei Cristo'ga pyryva'ea mombe'gwovo pe me ore ve no.

Pe me ga ei, a'e ji. A'ereki pe peko judeus'garũiva'ero. Ore ve ga ei, a'e ji. A'ereki ore oroko judeusva'ero. ¹⁸ Nhande ve nhaporemõ ga ei, a'e ji. A'ereki Cristo'ga manoro ḡwaramo nhande repyga Tupana'ga ra'uva tuhẽ nhande pojyka nhande nhaporemõ. Gara'uva nhande pokoga ḡwaramo nhande nhi'igi Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe.

¹⁹ A'ero judeus'garũiva'ero pe ndapekoa'javi ambotehero Tupana'ga pe kiro. Ga nde'ia'javi pe me: "Jigwyrive'ea rũi pe ndekoi." A'ea rũi ga ei pe me aḡwamo. A'ereki aḡwamo pe peko oreirũramo pejikovo Tupana'ga remimo'ẽharamo ore javijitehe. Tupana'ga oko oreruvihavuhetero pendu-vihavuhetero no. Peko pe Tupana'ga re'yjamo.

²⁰ Jesus Cristo'ga moirũhara'ḡa ojikogypy Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ḡa pavẽi. Aerẽ pe jikogi Jesus Cristo'ga rehe no. Ga pe ji ei onga pyhykava. A'ereki ḡa ojikogypy Cristo'ga rehe pejikoga renonde. Jesus Cristo'ga pe tuhẽ ji ei onga pyhykava ruvihava. A'ereki ga rehe nhande xajiko ḡa pavẽi. ²¹ Ga pavẽi nhandejikoty'aro ḡwaramo nhande nhaporemõ xajogwerekõ katu katu nhandepyrypyryvamo tu katu ti Tupana'ga nhandepyteri pe jipi javo. Nahã ko nhande Tupana'ga rongapyryva ja gambohete'ava ja nhandejikoty'aro ḡwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojykaharete'ga pavẽi. ²² Na jitehe ga pavẽi pe jikoty'aro ḡwaramo pehe Tupana'ga ra'uva pe mbojogwerekõ katu katu pe mombyrymbyryva pe pyri ti Tupana'ga ruvi jipi javo.

3

Paulova'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga judeus'garũiva'ea pe

¹ Jihi ko ako cadeia pype kiro. A'ereki ji aporavyky Jesus Cristo'ga pe ga mombe'gwovo pe me judeus'garũiva'ea pe Cristo'ga omano pe ndepyya javo. Nurã ojipe'ga ji mongi cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga Cristo'ga judeus'garũive'ga pe javo.

² Pekwaha po pe Tupana'ga eagwera ji ve. Ymya Tupana'ga ei ji ve: “Eho eporavykyavo pyryva'ea mombe'gwovo Cristo'ga mombe'gwovo judeus'garũive'ga pe. Tokwaha ti ga jipyryva ojive,” ei Tupana'ga ji ve.

³ A'ero ga hepiukari ji ve ikwahavuka ji ve gwembiepiukaripyre'yma. Tupana'ga rembiepiukara mombe'gwovo ji akwatija'ri pe me oji'i.

⁴ Imonhi'igame nhirembikwatijara po ti jukwaha pe me nhirembikwahava nehẽ. A'ereki Tupana'ga okwahavuka ji ve gwembiepiukaripyre'yma Cristo'ga mombe'gwovo.

⁵ Ymyahũ Tupana'ga ndokwahakatuukari ahe ve gwembiepiukaripyre'yma. A'gwamo reki ga ikwahaheteukari pyryve'ga pe – kiroki ga oporavyky katu ga pe ganhi'iga mombe'uhara'ga Cristo'ga moirũhara'ga pavẽi. Tupana'ga gwa'uva mondoi ga pyri tohepiuka ti jira'uva ga pe nhirembiepiukaripyre'yma javo.

⁶ A'ero Tupana'ga ra'uva i'ei: “Judeus'garũive'ga ti tuhu yvagi pe upa Tupana'ga pyri avuirama nehẽ judeus'ga pavẽi nehẽ,” e'i Tupana'ga ra'uva. “Ga nhaporemoko gareheve'ga Cristo Jesus'ga ra'oa. A'ero nahanahã ga imombyryvi ga pe judeus'garũive'ga pe judeus'ga pe no Cristo Jesus'ga manoro gwaramo ga ndepyya. A'ereki pyryva'ea mombe'ua renduva ga jikogi ga rehe. A'ero ga imombori gandekote'varuhua ga hugwi ga pojkavo.” Nahã Tupana'ga ra'uva i'ei ikwahavuka Tupana'ga rembiepiukaripyre'yma pyryva'ea kwahavuka ganhi'iga mombe'uhara'ga pe Cristo'ga moirũhara'ga pe no.

⁷ Pyryva'ea pe Cristo'ga mombe'ua pe Tupana'ga ei ji ve: “Paulo, emombe'u ti Cristo'ga judeus'garũive'ga pe. Nahã ti eporavyky ji ve,” ei ga. A'ero ga ji mbopopoakari opopoakara pyvõ toporavyky katu ti ga ji ve javo. Opyryhetero gwaramo ji ve ga ji mongoi toko ti ga Cristo'ga mombe'uharamo javo.

⁸ Jihi reki Jesus'gareheve'ga gwyre'i'i pa garemimo'ẽhara'ga gwyre'i'i pa ji rekotehei! Ji ve reki Tupana'ga pyryhetero emombe'u ti Cristo'ga pyrykatukatua judeus'garũive'ga pe javo. Manameuhũ ti nhande ikwahapavi Cristo'ga pyrykatukatua! Ndikwahapavi po ti nehẽ! ⁹ Jypya Tupana'ga oapo pa hako. A'ea rupi ga ndohepiukari gwemimbotarimova'ea. A'ereki ga nomombe'ukatui Jesus Cristo'ga hako. A'gwamo ji ve Tupana'ga ei opyryhetero: “Ekwahavuka ti ga pe nhaporemoko nhiremimbotarimova'ea nhirembiepiukaripyre'yma,” ei ga.

¹⁰ Takwahavuka ti ji Cristo'gareheve'ga pe a'ero. Tohepiuka ti ga a'gwamo Tupana'ga rembikwahaparava ipopoakaheteve'ga pe ipopoakaheteve'gandehave'ga pe no – kiroki ipopoakaheteve'ga omondondouka ojipe'ga gwemimbotarimova'ea rehe yvagi pe ipopoakaheteve'gandehave'ga pavẽi. ¹¹ A'ereki ymyahũ Tupana'ga heaporoğita ypy hako. A'ero ga ei: “Omanomo gwaramo ti Cristo Jesus'ga gapoçykaharetero ojiheve'ga mbójikogukari ojihe ga nderua ji pyri nehẽ,” ei Tupana'ga ojapyakaypyavo gweaporoğitaro.

¹² Nurã nhandejikoty'aro gwaramo Cristo Jesus'ga pavẽi nhande ndipojihuvi. A'ereki nhande xa'e: Tupana'ga ko nhande rendu pota nhande arõheteavo. Nhande nhi'igi Tupana'ga pe a'ero nhandejikoga gwaramo Cristo'ga rehe.

¹³ Nurã ji ei pe me: Tapene'ouhũi pejikyhyjie'yma hahyrame ji ve ji pe ndepyyga ġwaramo. A'ereki ġa ji mongi cadeia pype ji Cristo'ga mombe'urame pe me judeus'ġarũiva'ea pe. Hahyrame ji ve ojipe'ġa e'i: "Paulo'ga Éfesopeve'ġa arõhetei," ei ġa pe mboheteavo. Pejoryjory ti a'ero!

Cristo'ga nhande arõ hete

¹⁴ Jijapyakaramo Tupana'ga pyryva rehe ji renypy'andurugi Jesus Cristo'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhandepojoykaharete'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhinhi'ĩġa ga pe pe ndepyyga a'ero. ¹⁵ Ga pe gareheve'ġa nhaporemõ ei apina'ga. Nahã ġa ei – kiroki ġa yvagi pe, kiroki ġa yvya koty no. A'ereki Tupana'ga oko ġanduvete'ga. ¹⁶ Ji nhi'ĩġi Tupana'ga pe pe ndepyyga. A'ero ji ei ga pe:

–Ndera'uva tombopopoaka Éfesopeve'ġa ndeaporoġita ġa mbokatuavo toko katu ti ġa javo. Nahã ti nde ġa pokoheteuka nehẽ. A'ereki nde ndepopoaka hete epyryhetero ekatukaturõ. ¹⁷ Gandeaporoġita popoakaramo ti Cristo'ga ġa pojoykai jipi a'ero. A'ereki ġa ojiko ga rehe, a'e ji Tupana'ga pe.

–A'ero nane'ymi ti ġa vy'ari jipi nde rehe nehẽ Cristo'ga rehe no ojogwehe nehẽ no. Oko katu ti ġa nde arõheteavo Cristo'ga arõheteavo no onhoarõheteavo nehẽ no. Noarõhetepigi ti ġa nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyyga. ¹⁸ Onhoarõheterame ti ġa ikwahavi Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa pavẽi nhaporemõ nehẽ Cristo'ga nhande arõ hete javo. "Nane'ymi ga nhande arõ hete," e'i ti ġa ojohupe nehẽ. "Nhande nhaporemõ ga nhande arõ katu katu!" Nahã ti ġa ei onhimomby'avo ikwahava ovytyteri pe nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyyga. Onhoarõheterame ti ġa ikwahakwahavi.

¹⁹ –Ga ti e'i jitehe a'ero nehẽ: "Ndikwahapavi reki nhande nahanahã Cristo'ga nhande arõ hete javo. A'ereki tegwete ahereaporoġitapava hehe Cristo'ga ahe arõheteranuhũro ġwaramo," e'i ti ġa nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyyga. Cristo'ga remiarõhetea kwahaheterame tuhẽ ti nde javijitehe ġa ndekõi. Ndepyryva ti ġa herekopavi nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe. A'ea pa ji apota ġa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyyga.

²⁰ Po nhande nhi'ĩġi Tupana'ga pe nahanahã ti emombyry ore ve javo, koji'i hete tuhẽ po ti ga imombyryhetei nhande ve nehẽ. Po nhande japyakai nahanahã ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve javo, koji'i hete tuhẽ po ti ga imombyryhetei opyryhetero nhande ve nehẽ. Nahã ga pyryhetero nhande ve opopoakara pyvõ. Opopoakara pyvõ ga nhande pojoyka nhandeaporoġita mbopopoaka. ²¹ Kiro ji ei ga pe a'ero:

–Tanemboukwaha ti Cristo Jesus'gareheve'ġa. Tanemboukwaha ti ġa nde kwahavuka ndepyyryva kwahavuka no ndepopoakara kwahavuka no. Cristo Jesus'ga rembipojoykaro ġwaramo ti ġa tanemboukwaha avuirama nehẽ. Na tuhẽ! Amém! a'e ji Tupana'ga pe.

4

Cristo'gareheva'ero ti pejogwereko katu

¹ Nurã ji ei pe me jitekovo cadeia pype nhandepojoykaharete'ga mombe'gwovo ġwaramo. A'e ji pe me: Tupana'ga pe mo'emo'ẽ toko ti ġa Cristo'gareheva'ero okokatuavo javo. Nurã ti nane'ymi peko katu pejikovo garemimbotarimova'ea rehe, a'e hete ji pe me. ² Tapenhimbohetei'ĩi ti. Penhimoġatyromba ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yma pejogwerekokatuavo penhoarõheteavo. ³ Tupana'ga ra'uva pe pojoykai pendeaporoġita mbojo'java pe monhoarõheteavo. Nane'ymi ti pejirokwa pejogwerekokatuavo a'ero inoġatuavo pejopy'a penhimonha'ngae'yma

pejogwehe. A'ea ti pepota hete. Nahã ti pendeaporoğita ndojirojijiyi imbojoyvyre'yma ojogwehe nehẽ. A'ea nhaporemõ ji ehetei pe me.

⁴ Cristo'gareheva'ero nhande nhaporemõ ko Cristo'ga ra'oa. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'oa. Nhande nhaporemõ Tupana'ga ra'uva nhande pojyka. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'uva. Nhande nhaporemõ ti Cristo'ga nhande reroho yvagi pe nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ Tupana'ga nhande mo'emo'eamo ġwaramo ojive. A'ea rehe jate ko nhande nhaporemõ xanhimbovy'a.

⁵ Nhande nhaporemõ xako Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Ojipeji jate reki ko nhandepojykaharete'ga Cristo'ga. Ga rehe jate nhande nhaporemõ xajiko. Nhande nhaporemõ nhande nhimobatizaukaramẽ nhande xa'e: Jesus Cristo'ga omano nhande ve nhandereaporoğitatiruahũa mombiga nhandereaporoğita mbopyahuavo no nhande jikogame ga rehe. A'ea pe jate nhande nhaporemõ xa'e nhandenhimobatizauka.

⁶ Nhande nhaporemõ xa'e Tupana'ga pe nhanderuvihavuhuhete'ga. Ga pe nhande nhaporemõ xa'e nhanderuvete'ga. Ojipeji jate ko Tupana'ga. Gaha ipopoaka ojipe'ğa hohe pa. Nane'ymi ga oko yvya koty yvaga koty no ipojykapava. Ga nhande pojyka nhande nhaporemõ.

⁷ Nhande nanenani Cristo'ga pyryhetero imbuhua pyryva'ea nhande ve nhande mbokarakatuuka nahã ti pe ojipe'ğa pokogi javo. Gwemimbotarimova'ea rehe ga rekoi nahanahã ji pe mbokarakatuuka javo. ⁸ A'ea mombe'gwovo Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

“Ojiupirame yvate ga ġwembipyhyhara'ğa nderohoi ojupi ojirovia. A'ea rupi ga imondoi pyryva'ea yvyakotyve'ğa pe,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara hako.

⁹ “Ojiupi ga yvate,” e'i. Nurã nhande ikwahavi gajyvypyagwera yvatea hugwi. A'ereki ojiupia renonde ga ogy yvya koty ogwovo omanove'ğa gwyri pe. ¹⁰ Kiroki ga ogy Cristo'ga – gaha ojiupi yvate a'ero ogwovo yvaga aherovai nhaporemõ okovo nhandepojykaharete'ga. “Tako ti ji yvyakotyva'ea pyri nanani yvyakotyve'ğa pyri nanani no yvagipeva'ea pyri nanani no yvagipeve'ğa pyri nanani no,” ei Cristo'ga ojyva. A'ea ga ei ojiupia no.

¹¹ A'ero ga imondoi pyryva'ea yvyakotyve'ğa pe opyryhetero javo jara'ga pe: “Peko ti nhimoirũharamo pejigwovo ji mombe'gwovo hajiheve'ğa pe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Peko ti Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharamo nahanahã Tupana'ga ei pe me javo ġa pe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Peropero ti peho pyryva'ea mombe'gwovo ji mombe'gwovo ġa pe ġa mbojikoguka ji rehe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Pehepia katu ti ġa pokoga – kiroki ġa ojiko ji rehe. Pembo'e katu ti ġa nhinhi'iğa rehe no,” ei Cristo'ga.

¹² A'ea rupi ga ei: “A'ea ji ei pe me. A'ero ti pe nhombopopoakaakari penhomongokatukatuavo penhomboavujikwea nehẽ. A'ero ti pe poravykykwahavi Tupana'ga pe pejopokopokoga Tupana'ga remimbotarimova'ea kwahapavuka pejohupe nehẽ. A'ero ti pe pejogwerekõ katu pejikoheteavo Tupana'ga rehe pejikokatuavo nehẽ,” ei ga. “A'ereki jira'oa a'e ji pe me,” ei Cristo'ga.

¹³ A'ero tuhẽ ti ojo'ja nhande jikohetei Tupana'ga rehe nehẽ. Nhande ojo'ja Tupana'ga ra'yra'ga kwahahetei nehẽ no. A'ero ti nhande nhimbovyvyri nhandereaporoğitapyryvamo nehẽ. A'ero ti Cristo'ga javijitehe nhande rekokatui nhandepiryvamo nehẽ.

¹⁴Nurã ti nhande ndiakoa'javi tayri'ga ja nehẽ. Tayri'ga gwerojijyjiji'iuhu ojeaporoğita jipi ojipe'ga ega'erame ga pe. Na jitehe po ojipe'ga ega'ei nhande ve no. Ojapyakavo tehe ga nhande mbo'ei gweaporoğitate'varuhuavo nhande moandyandyipota o'mbero nehẽ. Nhanderekoa'jave'ymame tayri'ga ja ti nhande nianhimbo'eukari ga pe nhaporemo nehẽ. Ndirojijyjukara'jara'javi ti nhandereaporoğita nehẽ.

¹⁵Xanhi'igatu ti nhande a'ero a'itituhẽva'ea mombe'gwovo nhandenhoarõheteavo nehẽ. A'ero koji'i ti nhande rekoi Cristo'ga ja nhandejikoty'a ga pavẽi nhandekovo ganhi'iga rupi nhaporemo nehẽ. A'ereki ga pe nhande xa'e nhandeakağa. ¹⁶A'ereki ga tuhẽ ko nhandepojykaharetea. Cristo'ga ra'oa xa'e nhande nhandejive nhandejikoga Cristo'ga rehe. Gaha nhande mohiğatui nhande mbojogwerekokatuavo nhande retakwera'ja. Okovo gwemimbotarimova'ea rupi ga nhande mboporavykyparavuhui nhande mbojopokoga. Nahã ti koji'i nhande nhombopopoakari nhandenhombojikoga Tupana'ga rehe nhandenhoarõheteavo nhandenhomombyrymbyryva nehẽ.

Ipyahu nhandereaporoğita

¹⁷Nurã nhandepojykaharete'ga pavẽi jijikoty'aro gwaramo ji ehetei pe me: Pepohi ti pejikoagwera hugwi. Peko ti peje'yja'ga ja rui judeus'garũive'ga ja rui – kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe. A'ereki ga heaporoğita tehe okovo jipi.

¹⁸Satanás'ga ndokwahavukari ga pe gandeaporoğita mbopyahuukare'yma Tupana'ga pe. Ypytunahivareheve'ga'java'ero ko ga ndekoi a'ero. Ga ndokwahavi Tupana'ga. A'ereki ga ndokwahapotari ga. ¹⁹Nurã ovyvyteri pe ga ndapyryvi. A'ereki ga ojipokwaha Tupana'ga kwahapotare'yma rehe. A'ero ga nhikwava'eği okote'varuhua pe oakwahave'yma. Gwereco ga gwembireko'garũive'ga no ga nderekote'varuhuavo. Nahanahã ga ndekote'vate'varuhupavi okote'varuhupotapota.

²⁰Pehe reki nanongara rehe rui pe nhimbo'ei pejikogirẽ Cristo'ga rehe. Cristo'ga rehe pe penhimbo'e. Ga oko katu hete. ²¹Pehendu pe Jesus'ga mombe'ua ga ga mombe'urame pe me. Ga pe mbo'ei a'itituhẽva'ea rehe ikwahavuka pe me nahanahã Jesus'ga oko javo.

²²Gamombe'ua renduvame pe ikwahavi javo: “Xapohi ti nhandereaporoğitaymyana hugwi. A'ereki nhandereaporoğitatiruahũrame nhande xako te'vate'varuhu nhandenhimmoandyandyita nhanderembipotote'varuhuro gwaramo,” pe'e pe ikwahava. ²³“Timbopyahuukara'jara'ja ti nhandereaporoğita. A'ero pyryva'ea rehe ti nhande japyakai nehẽ,” pe'e pe ikwahava. ²⁴“Xanhimboheaporoğitapyahuukari ti Tupana'ga pe hendukatuavo ganhi'iga. Nhandereaporoğita mbopyahurame ti Tupana'ga nhande mongo katu nhande mombyryva nhande mongovo oji'ja nehẽ,” pe'e pe. “Ga nhande mombyryvame ti nhande rekoi a'itituhẽva'ea rehe nehẽ.” A'ea pe'e pe ikwahava pejikoga ga rehe gamombe'ua renduvame.

²⁵Nurã ti tape'mbea'javi. Pe napenani ti penhi'igatu pejikotyve'ga pe a'itituhẽva'ea mombe'gwovo. A'ereki nhande ko nhandejogwe'yjava'ea Cristo'ga pavẽi nhandejikoty'aro gwaramo. ²⁶Penhimonha'ngarame ti tapekote'varuhui. Ypytuna renonde ti penhimonha'ngapi. ²⁷Penhimonha'ngapige'ymame kotihĩ ti Diabo'ga pe mongo te'varuhu nehẽ. A'ereki ga ko ite'varuhuve'ga Satanás'ga. Tapenhimongote'varuhuukari ti ga pe a'ero ga pokoge'yma.

²⁸Iporomive'ga ti tomima'javyme kiro. Toporavyky katu ti ga jipi ipyhykatuavo ojive. A'ero ti ga herekoi timondo ti mo imbatere'yve'ga pe javo.

²⁹ Tapenhi'íte'varuhui ti pejohupe penhombotegwetee'yma. Penhi'igatu ti pejohupe penhombopopoaka pejopokoga imombyryva pejohupe.

³⁰ Tapemongovevehui ti Tupana'ga ra'uvapyryva. Gara'uvapyryva uhu upa pe pyri. A'ereki Tupana'ga e'i: “Amondo ti ji jira'uvapyryva ġa pyri nehẽ – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha hete ti a'ero ġandekoa jireheva'ero. Opyta ti jira'uva ġa pyri Cristo'ga mbuhua nehẽ. A'ero ti jijipyri ji ġa nderurukari Cristo'ga pe ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi nhaporemonehẽ,” ei Tupana'ga.

³¹ Pepohi ti ġa'arõe'ymuhũa hugwi penhimboahivuhua hugwi no penhimonha'ngahetea hugwi no penhinhi'igahyahiva hugwi no penhi'íte'varuhua hugwi no. Tapetiruahũi ti pejohupe. A'ea hugwi ti pepohi. ³² Pejogwereko katu ti. Pejoporogwety ti. Tupana'ga pyry pe me henonha'jave'yma pendekote'varuhua Cristo'ga manoro ġwaramo pe ndepyga. Ga ja ti tapehenonha'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua pejive pepyryvamo ġa pe.

5

Tupana'gareheva'ero ti peko katu

¹ Tupana'ga nohenonha'javi pendekote'varuhua. Nurã ti peko Tupana'ga ja pejikovo gara'yramo garemiarõhetero. ² Penhoarõ hete ti. A'ereki Cristo'ga nhande arõ hete omanomo nhande repyga ojijukauka ġa pe. Nahã ga rekoi jukapyra'java'ero Tupana'ga pe. Nahã ga nhikwava'eġame pyry Tupana'ga pe.

³ Taperekoi ti penhimbireko'ġarũive'ġa. Ojipe'ġa no taperekote'varuhui'i'i ti ġa Tupana'ga remimo'ẽharamo pejikovo ġwaramo. Ojipeva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe nhaporemonehẽ ti tapekoi. Tapepotaruhui ti ojipe'ġa apoa. Tapekoi'i'i ti na Tupana'ga remimo'ẽharamo pejikovo ġwaramo. A'ero po ti ojipe'ġa nde'i'i'i tuhẽ pe me nehẽ.

⁴ Tape'ete'varuhui ti. Tapeakwahavi ti. Tapenhi'ítehei ti. Tapejai ti ite'vava'ea. A'ea rehe nhaporemonehẽ ndatekwava'javi Tupana'gareheva'ero pendekoro ġwaramo. Emo pyry hete pe'erame Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde!” A'ea ti pe'ji.

⁵ A'ea ji epavi pe me. A'ereki ġahã ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri – kiroki ġa gwereko ġwembireko'ġarũive'ġa. Kiroki ndapyryvive'ġa ojipe'ġa ndereko te'varuhu – ġahã ndohoi yvagi pe no. Kiroki ġa opotaruhu ojipe'ġa apoa – ġahã ndohoi yvagi pe no. A'ereki nahã ġa mbatera arõ Tupana'ga arõa hohe. Ganduvihavuhuhete'ga rũi ko Cristo'ga. Ganduvihavuhuhete'ga rũi ko Tupana'ga. Ndohei ti ġa yvagi pe Cristo'ga pyri Tupana'ga pyri upa nehẽ. A'ea pe pekwaha.

⁶ Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe ġa eteherame. A'ereki ġa e'i okote'varuhua pe: “A'ea rupi nhande ndiakote'varuhui,” ei ġa onhi'íteheavo o'mbero. Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe pejikoe'yma ġanhi'igã rupi. A'ereki Tupana'ga noarõi nanongara ite'varuhua. Kiroki ġa oko te'varuhu Tupana'ga renduve'yve'ġa – ġa ndehe ti Tupana'ga nhimonha'ngai a'ero nehẽ. ⁷ Nurã ġanhi'igã rupi rũi ti peko ġa moirũe'yma. ⁸ A'ereki nypyntunahiva'javi pe me kiro.

Ymya'i pe peko ypyntunahivareheve'ġa ja – kiroki ġa ndokwahavi hepige'yma. Ga javijitehe pe ndapekwahavi. Peko te'varuhu pe Tupana'ga kwahave'yma. Aġwamo reki nhandepojykaharete'ga Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavẽi kojahua ja pe me. A'ereki pe Tupana'ga kwaha. Nurã ti peko katu kojahuarupive'ġa ja ikwahapyra'ġa ja Tupana'ga ra'yra'ġa ja.

⁹ Gara pe ji ei ji erame: Kojahuarupive'ğa ja ti peko? Kiro ji imombe'ui pe me: Pejogwereco katu pa ti. Peko katu pa. Pemombe'u pa ti a'itituhēva'ea ojipe'ğa moandyandyje'yma. Nanongara rehe Tupana'ga ra'uva nhande mbo'ei ikwahavuka nhande ve. ¹⁰ Penhimbo'e ti takwaha ti ji nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea javo Cristo'ga remimbotarimova'ea.

¹¹ Ypytunimo ojipe'ğa ndekoi tianderepiagyme ti ğa javo. A'ero ğa ndekote'varuhui. Ga ja rüi ti peko a'ero. Tapekote'varuhui ti. A'ereki nanongara'ğa ndojogwerekokatui. Ndokokatui ğa. Nomombe'ui ğa a'itituhēva'ea. Pe'ji ti ğa pe a'ero: "Tapekote'varuhua'javi ti. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imomboruka Cristo'ga pe pejikoga ga rehe." A'ea ti pe'ji ğa pe ęandekote'varuhua mboukwahava.

¹² Oko te'varuhu ranuhü ğa onhimima tianderepiagyme ti ğa nhande rekorame a'ea rehe javo. Nimombe'upotari nhande ęandekote'varuhua. A'ereki a'ea rehe nhande niandepoyjayjari. ¹³ Emo ti tiandepoyja hete imombe'gwovo ğa pe. Timombe'u ti ğa pe: Nahanahã pe pekote'varuhu. Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua. Nahanahã ga pendekokatua pota. A'ea ti timombe'u ğa pe.

Nhande ęandekote'varuhua mboukwahavame nahã ğa pe ti ğa ndekote'varuhupigi a'ero nehē. A'ereki nhande rendukaturame ti ğa e'i nehē: "Na tuhē! Xako te'varuhu reki nhande," e'i ti ğa. A'ero ti ğa jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua herojijyjijyita ojeaporoęita okovo kojahuarupive'ğa ja nehē. ¹⁴ Nurã Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei:

"Pema'ē ti ikwahaheteavo!

A'ereki pe ndapekwahavi ğa ja

- kiroki ğa oki upa ikwahave'yma.

Pendeaporoęita tiruahü.

Nurã Tupana'ga pe pe ndekoi omanove'ğa ja ga kwahave'yma ęwaramo.

Pejirokwa ti imbopyahuuka pejeaporoęita Cristo'ga pe!

A'ero ti ga imboukwahavi pe me pendekote'varuhua.

A'ero ti pe pohiri pejikote'varuhua hugwi

pejikoga ga rehe nehē," ei Tupana'ga rembikwatijarukara.

¹⁵ Nurã peko katu tuhē ti. Ikwahave'ýve'ğa ja rüi ti peko. Penhimombaragwaha ti ikwahava. ¹⁶ Pereko katu ti ğa jipi Cristo'ga mombe'ukatuavo ğa pe ğa ndetakwera'ja nehē. A'ereki ğa oko te'vate'varuhu onhimongyavo. ¹⁷ Nurã pekwaha hete ti. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ti penhimombaragwaha. Ikwahave'ýve'ğa ja rüi ti peko.

¹⁸ Tapeheagwryryvi ti ahemboheagwryryva'ea gwove'ý vinho gwove'ý. A'ereki ahe i'uranuhürame vinho a'ea ahe mbote'varuhu ahe mongovo tehe. Emo pejipojykauka ti Tupana'ga ra'uva pe penhimongokatuuka.

¹⁹ Penhomoęita ti penhimby'yita. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo Jesus'ga mombe'gwovo no imombe'gwovo ęandekokatua ęanemimombyryva nhande ve. Nahanahã ti penhimby'yimby'yi nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo. ²⁰ Pe'ji ti Tupana'ga pe: "Apĩ, ndepiry hete nde imbuhua ore ve. Ore roryroryvamo neremimbuhupava rehe. Ehendü ti orenhi'iga nde ve. A'ereki ore repyga Jesus Cristo'ga omano orepojykaharete'ga." A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe jipi.

²¹ Peko ti penhonhi'iga rehe pejopokoga pejogwerekokatuavo Tupana'ga rendukatukatuavo ęwaramo.

Hembirekove'ğa

²² Kunhano peko ti penhimbireko'ga nhi'iga rehe pejikoty'aro gwaramo Cristo'ga pavêi nhandepojykaharete'ga pavêi. ²³ A'ereki akwaimbae'ga oko gwembireko'ga pojykaharamo. Cristo'ga oko ojiheve'ga pojykaharetero – kiroki ga ojatyka tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo. Na jitehe akwaimbae'ga ndekoi gwembireko'ga pojykaharamo. Cristo'ga oko ojiheve'ga mbopiro'yharamo imomboia gandekote'varuhua ga hugwi. Ga ko ga'akağamo, a'e ji a'ero. Gara'oa a'e ji gareheve'ga pe. ²⁴ A'ereki Cristo'gareheve'ga oko Cristo'ga nhi'iga rehe gaha nhandepojykaharete'ga javo. Na jitehe ti kunha'ga toko pa gwembireko'ga nhi'iga rehe.

²⁵ Cristo'ga oarõ hete ojiheve'ga omanomo ga ndepyga. Na jitehe ti akwaimba'eva'ero pearõ hete penhimbireko'ga nderekokatuavo. ²⁶ Cristo'ga omano ojiheve'ga ndepyga tamo'emo'ẽ ti ji ga jijive ga mombyryva javo. Ombopyahu ga gandeaporoğita ga hendukaturame gamombe'ua. A'ereki ga ohy pa gandeaporoğitatiruahua ipe'avo ga hugwi ga hendukaturame gamombe'ua. ²⁷ Cristo'ga omano ga ndepyga tuhu ti ga ji pyri okatuhetero javo. “Ndite'varuhui'i ti ga otiruahue'yama tuhẽ a'ero nehẽ,” ei ga. “Nurã ti ga pyryvamo okokatuavo nehẽ,” ei ga omanomo.

²⁸ Nhande tia'ngu nhandeja'oa nhanenhiarõheteavo. Na jitehe ti akwaimbae'ga toarõ hete gwembireko'ga ga a'nguheteavo ga pokoga. Kiroki ga oarõ hete gwembireko'ga – gahã onhiarõ hete. ²⁹ A'ereki nhande nhaporemone niarõhetee'yangavi nhandeja'oa. Tia'ngu reki nhande nhandeja'oa nhandejiporaka. Nahã Cristo'ga nhandepojykaharete'ga nhande arõ hete ojiheva'ea nhande a'nguheteavo nhande pokoga. ³⁰ A'ereki gareheva'ero nhande xako gara'oa re'yjava'ero tuhẽ, a'e ji.

³¹ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:
“Nurã akwaimbae'ga ja'ogi uva'ga hugwi oy'ga hugwi no gwembirekokaturo. Ga ojogwerekoro gwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahã pavêi,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

³² A'ea rehe jijapykaheterame ji akwaha onhimiva'ea ikatuheteva'ea, a'e ji. A'ea pe ji ei: Cristo'ga ojogwerekoro gareheve'ga pavêi – kiroki ga ojatyka tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo.

³³ A'ero ji ei akwaimbae'ga pe ga ndetakwera'ja tuhẽ: Penhiarõ hete pe. Na jitehe ti pearõ hete ti penhimbireko'ga a'nguheteavo ga pokoga. Kunha'ga pe ji ei no: Pemondo ti pejeaporoğita imohina penhimbireko'ga nhi'iga rehe.

6

Tayri'ga; ganduva'ga; gay'ga

¹ Tay'riro pehendu katu ti pejuva'ga nhi'iga penhy'ga nhi'iga no Cristo'ga rendukatuavo gwaramo. A'ereki a'ea ko pyry Cristo'ga pe nhandepojykaharete'ga pe.

² “Pemondo ti pejeaporoğita imohina pejuva'ga ndehe penhy'ga ndehe no,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

A'ea ji imombe'ui pe me. A'ereki a'ea Tupana'ga okwatijarukarypy Moisésva'ea pe amombyry ti ga pe javo. ³ A'ereki garembikwatijarukara e'i:
“Po pemondo pejeaporoğita imohina pejuva'ga ndehe penhy'ga ndehe no, a'ero ti pyryhetero pe me nehẽ.

Mbaigwe hete ti pe nduvi yvya koty pemanoa renonde nehẽ no,” e'i garembikwatijarukara.

⁴ Ganduvamo tapemonhimonha'nganha'ngaukari ti peja'yra'ga pejihe ja'javo ga pe. Pearõ hete ti ga mbo'ekatuavo ga monhimomboaka. Pembo'e

ti ġa Cristo'ga nhi'iġa rehe nhandepojy kaharete'ga nhi'iġa rehe toko katu ti ġa jawo.

Gapojy kahara'ġa; ġapyrive'ġa

⁵ Ojipe'ġapyriva'ero ipiro'ye'ŷva'ero pehendu katu ti ġanhi'iġa peporavykykatuavo ġa pe. Pehendu katu ti ġa nhi'ġpo'ruavo. Pekihyji hete ti ġa hugwi mara'ngu po ji jiporavykyte'varuhuavo ga pe jawo. Peporavyky katu ti pejikokatuavo Cristo'ga rendukatuavo ġwaramo.

⁶ Peko ti ojipe'ġa ja rūi. Opojkahara'ġa gwepiagame ġa oporavyky katu tianembohete ti ġa jawo. Ga gwepiagame'ymame ġa ndoporavykyi. Peko ti ġa ja rūi. Pejipojkahara'ġa pejepiagame ti peko ġanhi'iġa rupi. Ga pejepiagame'ymame ti peko ġanhi'iġa rupi jitehe peporavykykatuavo. Cristo'gareheva'ero ti pejirokwa pejiporavykykatuavo pejipojkahara'ġa pe pejoryjoryvamo nanongara Tupana'ga opota jawo. ⁷ Peporavyky pota ti pejipojkahara'ġa pe. Pe'ji ti pejiwyteri pe: “Nhandepojy kahara'ġa pe jate rūi nhande poravykyi. Nhandepojy kaharete'ga pe Cristo'ga pe nhande poravykyi no nhande poravykyrame ġa pe.” A'ea ti pe'ji.

⁸ A'ereki pe pekwaha jawo: “Po nhande xaporavyky katu nhandekokatuavo, a'ero ti Cristo'ga nhandepojy kaharete'ga imombyryvi nhande ve ikwepyga nehē. A'ereki Cristo'ga omombyry okokatuve'ġa pe nhaporemokwepyga ġa poravykykaturame. Omombyry ga ipiro'ye'ŷve'ġa pe – kiroki okokatuve'ġa ojipe'ġa remimboporavykyve'ġa. Kiroki okokatuve'ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa – ġa pe Cristo'ga omombyry no.” A'ea pe ei ikwahava.

⁹ Gapojy kaharamo peko katu ti no pejirokwa pejiyryve'ġa nderekokatuavo penhimohemuka Cristo'ga pe pejihe nanongara Tupana'ga opota jawo. Tape'ea'javi ti pejiyryve'ġa pe: “Po pe ndapeporavykyheteranuhūi, a'ero ti ji tiruahūhetero pe me nehē.” A'ea rūi ti pe'ji pejikote'varuhue'yma ġa pe.

Pekwahava'ja ti. Tupana'ga yvagipeve'ga oko pepojy kaharete'ga pepyryve'ġa pojy kaharete'ga no. Tape'ete'varuhua'javi ti ġa pe. A'ereki ojo'ja ġa ndekoi Tupana'ga pe ġapojy kahara'ġa ġapyrive'ġa pavēi. Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa pe nhaporemopo ti ga ei peko te'varuhu pe jawo nehē.

Jesus'gareheve'ġa mbopopoakahava

¹⁰ Nhiirū, kiro ji ikwatijapavukari ġwerī imombe'gwovo pe me tapehendu katu ti Tupana'ga nhi'iġa. Penhimbopopoakaruka ti nhandepojy kaharete'ga pe Cristo'ga pe gapopoakahetea pyvō penhimongovouka garemimbotarimova'ea rehe pejikoty'aro ġwaramo ga pavēi.

¹¹ Soldados'ġa nduvihava'ga omongiuka itaheteve'ea nhaporemometal apopyra soldados'ġa pe tonhia'ngu ti ġa jawo. “A'ero ojipe'ġa ndurame ġa movahiamo ti ġa popoakaro ġa pe nehē,” ei ga. “Ndokutugi ti ġa ġa nehē ġa itaheteve'ea mongiro ġwaramo,” ei ga.

Peko ti soldados'ġa ja penhia'nguavo. Penhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Penhimbopopoakaheteuka ti Tupana'ga pe gapopoakahetea pyvō nhaporemoa'ero. A'ero ti pe napenhimoandyandyjukari Diabo'ga pe ite'varuhuve'ga pe nehē.

¹² A'ereki yvyakotyve'ġa rūi nhande timovahī. Ndaha'oiva'ea ndahekoiva'ea a'ea reki nhande timovahī anhaġa Diabo'ġapyriva'ea. A'ea ko oko ipopoakaheteve'ea ipopoakaheteve'ea'ereheve'ea no Cristo'gareheve'ġarūive'ġa nduvihavava'ea no. Cristo'gareheve'ġarūive'ġa nduvihavava'ea ġa pojy karo ġwaramo ġa pe ypytuna ja kiro. A'ereki ġa ndokwahavi Tupana'ga. A'ereki ġanduvihavava'ea noarōi Tupana'ga

kwahavukare'yma ġa pe. Nhande timovahĩ Diabo'gapyriva'ea nhaporemo anhaġa nhaporemo a'ero. Yvatea gwyri pe a'ea ruvi okote'varuhuavo.

¹³ Nurã penhimbopopoakaruka ti Tupana'ga pe gapopoakahetea pyvõ nhaporemo. Nurã ti pe popoakahetero anhaġa pe nhaporemo Diabo'gapyriva'ea pe nhaporemo nehẽ. Pepopoaka ti pe a'ea pe nehẽ a'ea pe mongote'varuhuukapotarame nehẽ. Pejiko jitehe ti Tupana'ga rehe nehẽ a'ea movahĩhetepavame nehẽ.

¹⁴ Pejiko jitehe ti a'ero Tupana'ga rehe pepopoakaramo. Soldados'ġa onhimboavujikwe oku'ayvira mongiavo timovahĩ katu ti kiro javo. Peko pe soldados'ġa ja onhimboavujikwera'ġa ja pe imombe'urame a'itituhẽva'ea jate.

Soldados'ġa omongi itaheteva'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo. Peko pe soldados'ġa ja itaheteva'ea mongihara'ġa ja penhia'nguavo pejikokaturame. A'ereki pendekokatua rupi pe nhia'ngui.

¹⁵ Soldados'ġa gwereko sapatos xaho katu ti javo. Peko pe soldados'ġa ja sapatos rerekohara'ġa ja pe ikwahavame Cristo'ga mombe'ua pejipy'a noġatuuka jupe. A'ero ti pe hokatui imombe'gwovo ojipe'ġa pe no Tupana'ga onoġatu pota pepy'a javo ġa pe.

¹⁶ Soldados'ġa omombo ta'akwa'ria hendyva'ea ġa ndehe ġa movahĩrame tombote'varuhu ti okirame ġa pype javo. Ojipe'ġa soldados'ġa ġa movahĩrame opyhy opo pe itaheteva'ea o'ara piahava ta'akwara mombihava tokiyme ti nhande pype javo ġa imomborame hehe. Peko pe soldados'ġa ja o'ara piahava pyhyhara'ġa ja pejikoheterame Tupana'ga rehe Diabo'ga mombihara'ga rehe. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbote'varuhu pota toki hete ti nhinhi'ġa ġavyteri pe ġa mongote'varuhuavo javo. Pejikoheterame Tupana'ga rehe Tupana'ga omombiguka Diabo'ga popoakara pe me.

¹⁷ Akanitara soldados'ġa opyhy inoġa onhia'nguavo tonupãyme ti ġa nhaneakaġa javo. Peko pe soldados'ġa ja akanitara nohara'ġa ja pe pejikote'varuhua mombora kwahava'javame. Peko pe soldados'ġa ja akanitara nohara'ġa ja pejeaporoġita mbopyahua kwahava'javame no. A'ea nhaporemo ikwahava'javame peko pe ġa ja penhia'nguavo Tupana'ga ti nhande rerohoi yvagi pe nhande mombytavo avuirama nehẽ javo. A'ereki penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

Soldados'ġa opyhy haimbejovaiva'ea xanhia'ngu ti javo. Peko pe soldados'ġa ja haimbejovaiva'ea pyhyhara'ġa ja penhia'nguavo pejipojykaukaramo Tupana'ga ra'uva pe torembo'e ti Tupana'ga nhi'ġa rehe javo. A'ero ti pe ojipe'ġa mbo'ei a'itituhẽva'ea rehe nehẽ imboukwahava ġa pe ġandekote'varuhua nehẽ. Pe napenhimongote'varuhuukari ti ite'varuhuve'ga pe Diabo'ga pe ġa pavẽi nehẽ no ikwahava ġwaramo Tupana'ga nhi'ġa. Penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

¹⁸ Nane'ymi ti penhi'ĩ hete Tupana'ga pe nahanahã ti emombyry ġa pe javo. Pejipokoguka ti Tupana'ga ra'uva pe pejipojykauka penhi'ĩgame Tupana'ga pe. Pejirokwa ti penhi'ĩgame ga pe. Penhi'ĩ ti ga pe jipi. Pemombe'u ti ga pe garemimo'ẽhara'ġa nhaporemo epoko ti ġa javo.

¹⁹ Jihi ti ji mombe'u no. Pe'ji ti ga pe ji repyga: “Epoko ti Paulo'ga monhi'ġa tomombe'u ti ga nhinhi'ġa javo. Tomombe'u ti ga ojipe'ġa pe Cristo'ga mombe'ua nerembiepiukaripyre'yma ġa pojihuve'yma. A'ea ymyahũ ahe ndokwahavi nerembiepiukaripyre'yma Cristo'ga mombe'ua.

Epoko ti Paulo'ga a'ero tokwahavuka ti ga ġa pe javo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ji repyga.

²⁰ Ymyahũ Tupana'ga ei ji ve: “Ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo Cristo'ga mombe'ua ġa pe nhaporemō nhirembiepiukaripyre'yma,” ei ga ji ve kako. A'ero ji hojioi imombe'gwovo. Nurā ġa ji mongi cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga javo. A'ea pype ji rekoi aġwamo a'ero. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero: “Epoko ti Paulo'ga tomombe'u ti ga ġa pojihuve'yma javo.” A'ea ti pe'ji ga pe. Nahā ti ji tambo'e katu ġa ikwahaheteuka ġa pe Cristo'ga mombe'ua nehē.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Éfesopeva'ea pe

²¹ Kiro ji ei pe me: Tíquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehē nahanahā Paulo'ga rekoi javo. A'ero po ti pe ikwahavi nehē no. Tíquico'ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga nhi'iga rupi. Orojiko ore ga rehe a'ero. A'arō hete ji ga. Oporavyky katu ga nhandepojoykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwovo. ²² Kiro ti ji ga mondoukari pe pyri a'ero tomombe'u ti ga pe me orerekoa pepy'a noġatuavo pe mbohoryva'java nehē.

²³ Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tonogatu nhaneirũ'ga py'a – kiroki ġa ojiko ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no, a'e ji. Na jitehe ji ei: Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga ti tonogatu ġapy'a. Pyry nhaneirũ'ga jikogi Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no. Ga jikogame ti Tupana'ga tomonhoarō hete ġa Jesus Cristo'ga pavēi, a'e ji. ²⁴ Tupana'ga ti tomombyry ġa pe nhaporemō – kiroki ġa oarō hete Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga ga arōhetepige'yma tuhē, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U FILIPOSPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Filipenses

¹ Jihi ko Pauloramo. Ako ji Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jipi Timóteo'ga pavēi. Ga pavēi ji ikwatijarukari kiro imondovouka pe me a'ero tapekwaha ti nhinhi'iga javoji. Pe me nhaporemo ji ikwatijarukari pendeiakatuhara'ga pe no, ġapokohara'ga pe no – perope peju cidade de Filipos pe. A'ereki pe Jesus Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavēi.

² Tupana'ga nhanderuvete'ga tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ġa pepy'a no.

Paulova'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe ahe repyga

³ Jijapyaka nanani pe ndehe ko ji ei Tupana'ga pe: “Apĩ, ndepyry hete nde. A'ereki nde erembojikoguka Filipospeve'ga ejihe ġa nderekokatuavo,” a'e ji nhinhi'iga Tupana'ga pe nhiremimbohete'hara'ga pe. ⁴ Nhinhi'iga nanani ga pe ji roryvamo nhinhi'iga pe ndepypava. ⁵ A'ereki pe ji moirũ hete ji Jesus Cristo'ga mombe'upyryva mombe'urame pe me. Pejikogypyrame Jesus Cristo'ga rehe pe ji moirũ pejikovo kiromo jate.

⁶ Tupana'ga pe mbojikogypyrame ojihe pe mombyryvi ikwehe. Arovia hete ji garemimomyrypavaġwama no Jesus Cristo'ga rura'javame nehē.

⁷ Pyry hete ji japyakahetei pe ndehe. A'ereki pe jipy'a ja hete. A'ereki Tupana'ga imomyryvame ji ve omomyry pe me nhaporemo no. Nahã ko nhande ve ġa ji mongiukarame cadeia pype. Nahã nhande ve ji piro'yrame no imombe'ukatuavo Jesus Cristo'ga mombe'ua ikwahavuka ojipe'ga pe.

⁸ Jesus Cristo'ga py'a ja hete pe. Nurã jipy'a ja hete pe no. Tupana'ga okwaha nhi'mbee'yma.

⁹⁻¹⁰ Igwete ji nhi'igi Tupana'ga pe pe ndepyga a'ero. “Apĩ, Filipospeve'ga oarõ ojipe'ga. Igwaigwavete ti ġa toarõ hete ġa,” a'e ji Tupana'ga pe. “Tokwaha hete ti ġa a'itituhēva'ea. Tonhimombaragwaha ti ġa pyryva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe no toho ti ġa pyryheteva'ea rupi,” a'e ji ga pe. “A'ero po ti ġa ndekokatui hete nehē no. Ndokote'varuhui'i'i po ti ġa nehē Cristo'ga rura'javame nehē. ¹¹ Jesus Cristo'ga ti tomongo katu hete ġa. A'ero po ti ore nde mbohetei ndepyry hete nde javo,” a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga jipi.

Cristo'ga rehe jate ji rekoi, ei ahe

¹² Nhiirũ, takwahavuka ti kiro pe me. A'ereki ġa ji mongiuka avo cadeia pype tohenduvyme ti ġa Jesus Cristo'ga mombe'ua javo novĩa. Emo ji mongiro ġwaramo koji'i hete reki nhirendukatuhara'ga onhimongyavo ji Jesus'ga mombe'urame. ¹³ A'ero guardas'ga – kiroki ġa gwepia katu huvihavuhu'ga ronga – ġa nhaporemo ji kwaha kiro. A'ove'ga nhaporemo reki ji kwaha. A'ero ġa ei: “Ga Cristo'gareheva'ero ġwaramo ġa Paulo'ga mongiukari cadeia pype,” ei ġa ji mombe'gwovo. ¹⁴ Hepiagame jirekoa cadeia pype nhaneirũ'ga koji'i hete ojiko nhandepojykaharete'ga rehe onhimongyavo. Nurã ġa koji'i ndopojihuvi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga okyhyjie'yma ojipe'ga hugwi.

¹⁵⁻¹⁷ Jara'ga omombe'u Cristo'ga gweaporoġitapyryvamo timoirũ ti Paulo'ga javo. A'ereki ġa ji arõ hete. A'ereki ġa okwaha jiporavykya. “Tupana'ga omboporavykyuka Paulo'ga tomombe'u katu ti ga Cristo'ga javo,” ei ġa ji mombe'gwovo. Jara'ga ki a'e te omombe'u tehe Cristo'ga gweaporoġitate'varuhuro ġwaramo. A'ereki ġa onhimyrõ ji rehe. Nurã ġa Cristo'ga mombe'ui nhanenhi'iga ti ġa tohendu javoji. “Paulo'ga

ikwahavame koji'i hete po ti hahyramo ga pe nehē – perope cadeia pype,” ei ġa novġa.

¹⁸ Emo pyry tuhē ġa Cristo'ga mombe'ui, a'e ji. Jiroryrory reki ji a'ea rehe ġa Cristo'ga mombe'urame. Ga ndeaporoġitapyryvame ga mombe'gwovo pyry, ġa ndeaporoġitate'varuhurame ga mombe'gwovo pyry jitehe. A'ereki pyry tuhē Cristo'ga mombe'ua.

Igwete po ti ji roryroryvamo nehē no. ¹⁹ A'ereki ji akwaha nhimbopiro'yukaraġwama agwa hugwi. A'ereki pe pe'e jipi Tupana'ga pe ji repyga. Jesus Cristo'ga ra'uva ji poko no. Nurā ji ikwahavi nhimbopiro'yukaraġwama.

²⁰ Ako pota hete ji Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe tajipoyja hete ti javoji jipi. Ndapojihupotari ji Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe. Aġwamo vehevi, nane'ymi nehē no. A'ero po ti ji Cristo'ga mboheteukari ġa pe nehē jirekokatua rehe nhinhi'ġa rehe nehē no. Nhimanoe'ymame po ti ji Cristo'ga mboheteukari ġa pe nehē. Nhimanorame po ti ji na jitehe ga mboheteukari nehē no. ²¹ A'ereki ji Cristo'ga rehe jate ako. Ji manorame pyry hete reki. ²² Emo ji manoe'ymame po ti ji ojipe'ġa mbojikogukari Cristo'ga rehe nehē. Marāva'ea po ji apota a'ero? A'ereki ji ndakwahavi. Mara'ngu po nhimanoa? Mara'ngu po nhimanoe'yma? ²³ Apota ji nhimanoa jigwovo Cristo'ga pyri jitekovo novġa. A'ereki a'ea johe'i pyry hete ji ve. ²⁴ Emo po ti johe'i pyry nhimanoe'ymame jipytavo yvya koty pe ndepyga nehē. ²⁵ Na tuhē. Nurā ji ikwahavi hete nhimanoe'ymaġwama. Apyta po ti ji a'ero pe pyri jitekovo. A'ero po ti ji koji'i pe mbojikogukari Cristo'ga rehe pe mbohoryoryva pejikogame ga rehe nehē. ²⁶ A'ero po ti pe Jesus Cristo'ga mboheteheitei ji rehe ji hoa'javame pe pyri nehē.

²⁷ Ji rendu katu ti a'ero. Peko katu ti Cristo'ga mombe'ua hendukatuavo. A'ero po ti ġa ei pe mombe'gwovo nehē: “Filipospeve'ġa ojiko hete Cristo'ga rehe. Ojo'jajo'ja ġandeaporoġita,” e po ti ġa nehē. “Ojopokopoko pa ġa Cristo'ga mombe'ukatuavo timbojiko ojipe'ġa Cristo'ga rehe a'ero javo,” e po ti ġa pe mombe'gwovo nehē. A'ea ji tahendu ġa pe mombe'urame jhorame pe pyri nehē. A'ea jitehe ji tahendu pe mombe'urame jihoe'ymame pe pyri nehē.

²⁸ Tapekyhyji ti ġa hugwi – kiroki ġa pe movahġ – ġa imbohahyukapotarame pe me nehē. Tapepojihuvi ti ġa Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo. Penembipojihuve'yma repiagame po ti ġa ei ojohupe nehē: “Jukwaha reki a'ero nhandehoaġwama hahyva'ea ruvihava pype,” e po ti ġa. “Ga po ti a'ea oho yvagi pe Tupana'ga pyri nehē,” e po ti ġa ojohupe nehē. Na tuhē reki. A'ereki Tupana'ga omboukwaha a'ea. ²⁹ A'ereki ga omomyry pe me tohepy ti ġa Cristo'ga javo. Tupana'ga e'i pe me: “Pejiko ti Cristo'ga rehe ga repyga. Pekwaha ti hahyva'ea no Cristo'ga repyga,” ei ga. ³⁰ Nahā ko ji no. Pehepia pe hahya ji ve ji Cristo'ga mombe'urame ikwehe. Pehendu pe kiro hahya ji ve no. Hahya jitehe po ti ġa ikwahavukari pe me nehē no – kiroki ġa noarōi pe Cristo'ga mombe'urame.

2

Cristo'ga ja ti peko penhimbohetee'yma

¹ Pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi a'ea pe mbojirokwa mbatera rehe. Cristo'ga remiarōro ġwaramo pepy'a u katu no. Pejogwereko katu pe Tupana'ga ra'uva pavēi. Pejopy'a pe ojo'ja hete. Pejoporogwety pe no. ² Nurā ji ei pe me: Pembojo'ja hete ti pendeaporoġita. Pembojo'ja ti penhoarōa no. Ojo'jajo'ja ti peko pejapyakavo nahā ti xako javo. Nahā ti ji mbohoryoryhetei

ji rendukatuavo. ³ Pejihe jate rūi ti pejapyaka a'ero. Tapenhimbohetete-heuhui ti pejikovo. Nahã po pe'ji ojipe'ġa mombe'gwovo hamo: “Ji hohe ko ġa ndekoi,” pe'ji penhimbohetee'yma. ⁴ Penhimimbotarimova'ea rehe jate rūi ti peko. Ojipe'ġa nemimbotarimova'ea rehe ti peko no ġa nderekokatuavo.

⁵ Jesus Cristo'ga reaporoġita javijitehe po ti pendeaporoġita toko hamo.

⁶ Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga javijiteheva'ero oko po rimba'e.

Emo ga nde'iahai Tupana'ga pe:

“Avuirama ti ji rekoi nde javijitehe huvihavuhuhetero nehẽ,” ga nde'i.

⁷ Gwemimbotarimo ga opohi gwuvihavuhuhetea hugwi.

Okoteheve'ġa'java'ero ga nhimongoi.

A'ero ga ari yvyakotyve'ġa ja raikwehe.

Akwaimbae'ġa javijitehe ga rekoi a'ero.

⁸ Igwete ga nhimongotehei a okove'ỹ ġwemimbotarimova'ea rehe.

Tupana'ga nhi'ġa rehe jate ga rekoi avuirama.

A'ero ga manoi ganhi'ġa rupi okovo.

Yva rehe vĩa reki ga omano raikwehe.

⁹ Cristo'ga nhimongotehero ġwaramo

Tupana'ga ga mongoi huvihavuhuhetero jara'ġa hohe pa.

¹⁰ Tupana'ga ga mongoi nhandepojykaharetero

tombohete hete ti ġa Jesus Cristo'ga javo.

Yvagipeve'ġa po ti ga mbohetei nehẽ.

Yvyakotyve'ġa po ti ga mbohetei nehẽ.

Yvyagwyripeve'ġa po ti ga mbohetei nehẽ no.

¹¹ E'i pa po ti ġa nehẽ:

“Jesus Cristo'ga ko nhandepojykaharete'ga,” e po ti ġa nehẽ.

O'erame po ti ġa nhanderuvete'ga mbohetei nehẽ Tupana'ga.

Pekwahavuka Tupana'ga ojipe'ġa pe

¹² Nhiirũ, pe ji rendu katu jipi. Pejirokwa hete ti a'ero pejikopaheteavo Tupana'ga rehe. Nahã pe ndekoi ji ruvame pe pyri ikwehe. Aġwamo kaitu ji ruve'ymame pejiipyri pejirokwa pejikovo hete Tupana'ga rehe. ¹³ A'ereki Tupana'ga pe mbojirokwaruka pe mongopotaruka ġwemimbotarimova'ea rehe jipi.

¹⁴⁻¹⁵ Tapenhonhi'ġayvaruhui ti penhiroyrõe'yma pejogwerekovo. Nahã po pe peko hamo tokwaha ti ġa pendekokatua nehẽ. Tapekote'varuhui'i'i ti Tupana'ga ra'yramo. Nhanderyapehava yvagipeva'ea jukwaha ġwendy'javame ypytunahiva pyteri pe. Na jitehe pe ukwahavamo pejikokaturame heaporoġitate'varuhuve'ġa pyteri pe okote'varuhuve'ġa pyteri pe. ¹⁶ Igwete pe ikwahavukari ġa pe imombe'gwovo Cristo'ga mombe'ua - a'ea ġwendukaturame nhande mongopyahui. A'ero po ti ji vy'ahetei pe ndehe nehẽ Jesus Cristo'ga rura'javame nehẽ. A'ea rupi po ti ji ei nehẽ: “Amoġita hete ji Filipospeve'ġa mbo'embo'eavo ikwehe. Ji namoġitatehei tuhẽ ġa a,” a'e po ti ji nehẽ.

¹⁷ Tupana'ga ti tonhimohẽ nhande rehe javo ahe ikwava'egi Tupana'ga pe jipi. Igwete ahe heka'vogi vinho ġwembikwava'eġa pavẽi. Pe pejiko Cristo'ga rehe. Pejikoga ko penembikwava'eġa Tupana'ga pe. Mara'ngu po ti ġa heka'voga jirekoa vinho javijitehe ji jukavo nehẽ? Naname po ti ji mbohoryvi nehẽ jirekoa reka'vogaġwama penembikwava'eġa pavẽi nehẽ. Opombohoryvuka pa po ti ji nehẽ no ji manorame nehẽ. A'ereki nhande xanhikwava'ẽ Tupana'ga pe. ¹⁸ Na jitehe po ti pe ndoryvamo ji mbohoryvuka hamo.

Paulova'ea omombe'u Timóteova'ea

¹⁹ Cristo'ga ipotarama kotihĩ ti tamondouka Timóteo'ga pe pyri pe mbohoryvuka nehẽ. Timóteo'ga ti tanhimbohoryory ura'javame ji pyri pe mombe'gwovo ji ve nehẽ no. ²⁰ A'ereki gaha jate ko jireaporogita'jave'ga. Nhağata hete ga pe ndehe. ²¹ Jara'ga ki a'e te ġwemimbotarimova'ea rehe jate ġa ağataramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ki a'e te ġa ni'ağatari okovo. ²² Pekwaha pe Timóteo'ga reaporogita. Ga omboukwaha gweaporogitakatua ji moirũirũrame ikwehe. Ehepia ko nhandera'ya'ğa gwuva'ğa moirũi jipi. Nahã ko Timóteo'ga ji moirũi Cristo'ga momba'gwombe'gwovo ji pavẽi ikwehe. ²³ Gaha po ji amondouka pe pyri. Tihepia na'ẽ ti ji mohemukara cadeia hugwi. Ikwahavame po ti ji Timóteo'ga mondoukari pe pyri a'ero nehẽ. ²⁴ Jihi ti taho pe pyri nehẽ no. Tupana'ga ipotarama kotihĩ po ti ji hoi pe pyri a'ero nehẽ.

Paulova'ea omombe'u Epafrodito'ga

²⁵ A'ea'ja ji ei jiyvyteri pe no: Amondo po ji Epafrodito'ga Filipospeve'ğa pyri hamo, a'e ji. Epafrodito'ga nhaneirũ'ga ji moirũ hete. Omombe'umbe'u ga Jesus Cristo'ga ji pavẽi ojipe'ğa pojihuve'yma ikwehe. Igwete pe ga mbuhurukari ji pyri terepoko ti Paulo'ga javo. ²⁶ Pe ndepiaga'u ga kiro. Oko tehe gapy'a no. A'ereki pe pehendu gatetirũa momba'ua. “Kiro po jigwyrive'ğa ağataruhuramo ji rehe,” ei ga. ²⁷ Itetirũa hete tuhẽ Epafrodito'ga ikwehe. Omano gwerevi ga. Emo Tupana'ga ga porogwetygi imombiga karugwara ga hugwi. Tupana'ga ji porogwety no tokoveveuheteyme ti Paulo'ga javo. ²⁸ Nurã ji ehetei: “Amondo po ti ji Epafrodito'ga ġa pyri tohoryva'ja ti ġa ga repiaga javo,” a'e ji. Pe ndoryvame ga repiaga po ti ji ndakoveveuhua'jahetei a'ero nehẽ no. ²⁹ Pe Cristo'gareheva'ea ġwaramo pembuhu katu ti Epafrodito'ga pejiptyteri pe nehẽ. Pejoryjory ti ga rehe ga repiagame. “Pepyry hete pe,” pe'ji ti ġa pe no – kiroki ġa Epafrodito'ga ja. ³⁰ A'ereki ga omano gwerevi Cristo'ga moiruamo. Nonhia'ngui ga ua ji pyri tapoko ti Paulo'ga javo. Pe py'rovo ga ji pokogi. A'ereki tegwete penduhava ji pyri ji pokoga.

3

Cristo'ga jate nhande mombyry

¹ Nhiirũ, kiro ji ei mbapavamo pe me: Pejoryjory ti Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Ymya'i ji ikwatijarukari mbatera pe momoranduva. Ji ndajikwera'i reki ikwatijaruka a'ea jitehe kiro pe me. Igwete po ti a'ea pe mondoi a'itituhẽva'ea rupi.

² Penhimboko'i ti heaporogitate'varuhuve'ğa hugwi – kiroki ġa okyti pota ahe. “Nahã pe Tupana'ga monhimohemukari pejihe,” e'i tehe ġa pe me okote'varuhuheteve'ğa. ³ Nhande ki a'e te timonhimohemuka Tupana'ga nhandejihe Jesus Cristo'gareheva'ero. Nhande timbohete Tupana'ga. A'ereki gara'uva ga mboheteuka nhande ve. Nhanderoryrory nhande nhande-jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi. Ndiajikwakuva'javi nhande no. A'ereki nhande a'ea rehe ndiajikoga'javi.

⁴ Ajiko po ji jijkwakuva rehe hamo novãa. Po ojipe'ga etehei: “Ajikwaku hete ji. Nurã ji Tupana'ga monhimohemukari jijihe.” E'i tehe po ga a'ea ojive. Ji kaitu po a'e a'ea hamo novãa. A'ereki ji ajikwaku hete ikwehe novãa. ⁵ Ji'arirẽ mbohapy'ri sete ji kiri ikwehe. A'ero ġa ikyti nhirakwanhapi'ria nde ko Tupana'gareheva'ea javo ji ve. Israelitaramo ji ari Israelva'ea rakykwepoharamo. Benjamimva'ea rakykwepoharamo ko ji rekoi no. Ji ko hebreuramo tuhẽ. A'ereki nhiramonhava'ea nhaporemko ko hebreusva'ea. Fariseuramo ko ji ei novãa: Ahendu katu pa ji Moisésva'ea remimbo'eagwera.

⁶ Apota hete ji jitekovo Tupana'ga rehe novĩa. Nurã ji imbohahyukari Jesus Cristo'gareheve'ga pe ikwehe. Ojipe'ga e'i ji ve novĩa: “Okokatu hete Paulo'ga hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ga ji ve novĩa. A'ero ji ei: “Nahã ti ji nhimombyryvi,” a'e ji ikwehe novĩa.

⁷ A'ea rupi ji rekohetei nanongara rehe nhaporemo novĩa. Aḡwamo ki a'e te ji ndakoa'javi hehe. Arojijyi ji jireaporoḡita kiro. A'ereki Cristo'ga oko ji pavēi. Ji nda'ea'javi pyry jijikwakuvagwera pe. Ite'varuhu a'e ji kiro jupe. ⁸ Ite'varuhu pa hete reki jirekoagwera, a'e ji kiro. A'ereki Jesus Cristo'ga ji takwaha hete jitekovo ga pavēi jipojykaharete'ga. Gakwahava ko pyry hete ji ve. Ga rehe ji pohipavi jirekoagwera hugwi ite'varuhuheteva'ea javo jupe. Apohi ji jugwi Cristo'ga ti toko ji pavēi javo. ⁹ Tajikoty'a ti ji Cristo'ga pavēi, a'e ji. Aḡwamo ji pyryvamo Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo ḡwaramo rūi. Cristo'ga rehe jijikoga ḡwaramo ji pyryvamo a'ero. A'ereki ji jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga ji mombyryvi. ¹⁰ Ajikoty'a pota ji Cristo'ga pavēi takwaha tuhē ti ga jitekovo ga pavēi. A'ero po ti ji ikwahavi gapopoakara rerekovo nehē. A'ereki Cristo'ga ipopoaka hete okwerava omanoa hugwi. Takwaha gapopoakara a'ero. Ajikoty'a pota ti Cristo'ga pavēi hahya rerekovo no – kiroki hahya Cristo'ga okwaha. A'ero po ti ji rekoji Cristo'ga ja ga manorame. A'ereki omanorame ga e'i: “Tamombi ti ḡandekote'varuhua.” Igwaigwavete ji tamombi jirekote'varuhua a'ero. ¹¹ Aerē po ti Tupana'ga ji mbogweravi nhimanoa hugwi a'ero nehē.

Takwaha hete ti Cristo'ga, ei ahe

¹² Ji nda'ei: Akwaha hete jipe ji Cristo'ga jitekovo ga pavēi. Tupana'ga ji mongokatupavipe, ji nda'ei. Emo ji ajirokwa hete a'ea rehe. A'ereki a'ea rehe Cristo'ga ji mongoukari ojiheva'ero. ¹³ Nhiirũ, jihi nda'ei jijive: Ako katu kwaha hete, ji nda'ei. Nahã ji ei: Ymyahũva'ea rehe ji ndakoa'javi jirekoagwera rehe. Aerēva'ea rehe ji rekohetei tako katu tuhē ti javo. ¹⁴ A'ero ji jirokwahetei jirekokatuavo. A'ea rehe jate ji rekoji Tupana'ga ti tomombyry ji ve javo. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Pejikoga ḡwaramo Jesus Cristo'ga rehe po ti ji nde mbuhurukari jijipyri yvagi pe imombyryva nde ve nehē,” ei Tupana'ga.

¹⁵ Nahã tuhē ti xako, xa'e po nhande hamo nhanderekoheterame Cristo'ga rupi hamo. Po jararamo pe japyakai ore atyvi, a'ero po ti Tupana'ga ikwahavukari a'itituhēva'ea pe me nehē no. ¹⁶ A'ea ja ti xako Tupana'ga rembikwahavukara rupi. A'ea rupi jitehe nhande rekoji jipi.

¹⁷ Nhiirũ, pejogweroho ti ji rupi. Orohepiuka ore pe me orokokatua. Pe-japyaka ti ga ndehe no – kiroki ga oko katu ore javijitehe. ¹⁸ Amombe'umbe'u ko ji pe me ikwehe. A'ea jitehe ji amombe'ua'ja kiro pe me jijehe'gwovo. A'ereki ji ndavy'ari hete ojipe'ga ndehe ga ndekote'varuhuro ḡwaramo. Cristo'ga omano yva rehe ikwehe tamombo ti ḡandekote'varuhua javo. Emo ga ndopohiri okote'varuhua hugwi onhimongyavo imbokwahye'yma Cristo'ga manoa ojihe. ¹⁹ Oho po ti ga hahya'ea ruvihava pype nehē. A'ereki ḡwemimbotarimo jate ga ndekoi. Ndipoyjaruhui po ga hamo. Emo ga onhimohete reki. Yvyakotyva'ea rehe ga ndekohetei – kiroki a'ea Tupana'ga noarõi.

²⁰ Nhande ki a'e te yvaga ko nhandegwya. Igwete po ti pea hugwi Jesus Cristo'ga ruri nehē nhandembopiro'yhara'ga. Timboha'u hete garura a'ero. ²¹ Gwerojijyi po ti ga nhandera'oa imongovo hajiheva'ea. A'ereki oko'ã tehe nhandera'oa omanomo. Cristo'ga ra'oa'java'ea pyryheteva'ea po ti nhandera'oa nehē. Opopoakara pyvõ po ti ga herojijyi nhandera'oa nehē. A'ereki a'ea pyvõ jitehe ga karakaturamo imongopava ḡwemimbotarimo.

4

Paulova'ea omoġita ahe

¹ Nhiirũ, opogwepiaga'u hete ji. A'ereki ji ako hete pe ndehe. Pe ji mbohoryory hete nhiremiarõhetea. A'ereki pe ji rendu katu ji Cristo'ga mombe'urame pe me ikwehe. Nahã ti peko penhimboitakwerimo pejikoty'a nhandepojoykaharete'ga pavêi.

² Kiro ji ehetei Evódiahêa pe Síntiquehêa pe no: Pe nhandepojoykaharete'gareheva'ero ġwaramo pembojo'ja hete ti pejeaporoġita a'ero pejogwerekokatuavo. ³ Nde ve ji ei nhimoirũhareteramo: Emoġita katu ti Evódia'ġa pokoga taheaporoġita pyry ti ġa javo. A'ereki ġa oporavyky hete ji pavêi ikwehe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe ikwehe. Clemente'ga na jitehe oporavyky hete Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ji pavêi ikwehe no. Jara'ġa no – ġandera Tupana'ga okwatija pa livro pype tarhouka ti ġa jijipyri yvagi pe nehê javo.

⁴ Pejoryjory ti jipi Cristo'gareheva'ero ġwaramo. A'ea'ja ji a'ea pe me: Pejoryjory ti.

⁵ Pekwahavuka ti penhyrõa ojipe'ġa pe nhaporemõ. A'ereki Cristo'ga ura'ja ġwerĩ yvy koty. ⁶ Tokoteheyme tuhê ti pepy'a. Penhi'inhi'ĩ ti Tupana'ga pe jipi. Pemombe'u pa ti ga pe penhiporanduva. Penhi'iġa nanani ga pe pe'ji ti: “Ndepyry hete nde ore ve jipi.” ⁷ A'ero po ti Tupana'ga inoġatuhetei pepy'a. Yvyakotyva'ero nhande nhimomby'ai a'ea rehe marã po ga inoġatuhetei nhandepy'a javo. Inoġaturame po ti ndokotehei pepy'a a'ero. A'ereki pe pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavêi.

⁸ Nhiirũ, kiro ji ei reki pe me a'ero: Pejapyaka hete ti aherekokatua rehe. Kiroki a'ea rehe ojipe'ġa ahe mbohete pyryheteva'ea rehe – a'ea rehe ti pejapyaka no. Okokatuve'ġa ko oko a'itituhêva'ea rehe jate opoyjahetero. Onhimbovyvy ġa. Ga ojipe'ġa ndereko katu. Ojipe'ġa nde'i ġa pe: “Okote'varuhu ġa,” nde'i ġa. “Pyry hete ġa,” ei ġa ġa pe. Onhiarõuka hete ġa ojipe'ġa pe. Pejapyaka hete ti aherekokatua rehe nhaporemõ a'ero. ⁹ Opombo'embo'e ko ji ikwehe. Igwete pe ndekoi nhiremimbo'eagwera rehe. Pehendu pe ji nhi'iġame pe me ikwehe. Pehepia pe jirekoagwera no. Ji rupi ti peho a'ero, a'e ji pe me. A'ero po ti Tupana'ga rekoi pe pavêi nehê nhandepy'a noġatuhara'ga.

Pyry pe imbuhurukari ji ve, ei ahe

¹⁰ Ymya pe aġataramo ji rehe ji poko pota novã. Emo avuirama ahã pe me imbuhurukahava. Aġwamo reki pe aġatara'javamo imbuhuruka ji ve. A'ea rehe ji roryhetero jijikoty'a Cristo'ga pavêi. ¹¹ Ji nda'ei a'ea nhimbatere'yma ġwaramo. A'ereki ji anhimbo'e nhinhiroyrõe'yma mbatera rehe. ¹² Ajipokwaha ji herekoe'yma rehe. Ji ajipokwaha herekoahivuhua rehe no. Nane'yne'ymi ji nhimbo'epavi nhinhiroyrõe'yma jikogahivame ty'ara ji rerekorame no. Jirory ji mbatera rerekoheterame. Herekoe'ymame ji roryvamo jitehe nehê no. ¹³ Anhimomiranamba ji jupe jipopoakaramo Cristo'ga pavêi jitekovo ġwaramo. A'ereki gaha ji mbopopoaka ji rerekovo.

¹⁴ Pyry hete reki pe ji moirũi ikwehe ji ikwahavame hahya ikwehe. ¹⁵ Filipospeva'ero pe pekwaha hete ojipe'ġa remimbuhure'yma ji ve – kiroki ġa ojatyka Cristo'gareheva'ero. Ji Cristo'ga mombe'uypyrame pe me jigwovo pegwyrã hugwi Macedõnia hugwi ikwehe pehe jate pembuhuruka itambere'ia ji ve ikwehe. ¹⁶ A'ereki cidade de Tessalõnica pe vehevi pe pembuhumbuhuruka ji ve ji herekoe'ymame ikwehe. ¹⁷ Ji ndapotarahivuhui reki itambere'ia. Apotarahi ji imombyryva pe me. Pe imbuhumbuhurame igwaigwavete po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehê no. ¹⁸ Apyhy pa ji

penemimbuhurukara kiro. Ji areko hete a'ero. Nhimbatere'yjuhu ji kiro. A'ereki Epafrodito'ga gweru pa ji ve pe hugwi. Penemimbuhuragwera ko ikwava'eğipyra Tupana'ga pe pyryheteva'ea. Tupana'ga onhimohẽ hehe pyry hete javo jupe. ¹⁹ A'ero po ti jirepykavamo Tupana'ga imondoukari pe me ombateraheteahugwiva'ea nehẽ pe herekoe'ymame nehẽ. Jesus Cristo'ga pe po ti ga ei emondo ti ģa pe javo.

²⁰ Nane'ymi timbohete Tupana'ga nhanderuvete'ga avuirama nehẽ. Amém.

Paulova'ea omondo pa onhi'iġagwera

²¹ Pemondo ti nhinhi'iġa ģa pe nhaporemo – kiroki ģa ojikoty'a Jesus Cristo'ga pavẽi. Nhipavẽive'ġa omondouka onhi'iġa pe me no nhaneirũ'ġa.

²² Avove'ġa nhaporemo Jesus Cristo'gareheve'ġa omondouka pe me. Kiroki ģa oporavyky huvihavuhu'ga rongã pe César'ga rongã pe – ģa kaitu omondouka onhi'iġa pe me.

²³ Nhandepoġkaharete'ga Jesus Cristo'ga tomombyry pe me nhaporemo.

PAULOVA'EA OMOMBE'U COLOSSOSPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Colossenses

¹ Jihi ko Pauloramō Jesus Cristo'ga moirūharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki nahā Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me Timóteo'ga pavēi. Timóteo'ga oko nhandeirū'ga ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe nhande pavēi. ² Ore ja ko pe Tupana'ga remimo'ēhara pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Peko pe oreirūa a'ero pepohire'yma Cristo'ga hugwi pejikovo gareheva'ero. Kiro ore ikwatijarukari imondouka pe me perope cidade de Colossos pe.

Kiro ore ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ġa pepy'a, oro'e ore.

Onhi'ĩ Paulova'ea Tupana'ga pe Colossospeva'ea repyga

³ Tupana'ga ko nhandepojykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Nane'yimi ore nhi'iġi Tupana'ga pe pe ndepyga.

—Ndepyry hete nde, oro'e ore Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Colossospeve'ġa Cristo Jesus'ga rehe ġa pokoga, oro'e ore ga pe.

⁴ Nahā ore ei ga pe jipi pejikoga kwahavypyagwera jate. A'ereki Epafra'sga pe mombe'u ore ve. “Colossospeve'ġa ojiko hete Cristo Jesus'ga rehe,” ei ga ore ve. “Oarō hete ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhaporemo. ⁵ Nahā Colossospeve'ġa ndekoi. A'ereki ġa e'i: ‘Aerē po ti nhande hoi yvagi pe nhandejupa Tupana'ga pyri nehē,’ ei ġa,” ei ga pe mombe'gwovo ore ve.

Epafra'sga omombe'u pehoagwama pe me heikwehe. A'ereki ga omombe'u pyryva'ea a'itituhēva'ea pe me Cristo'ga mombe'uypprame pe me. A'ea rupi ga ei heikwehe: “Uhura'ja ti Cristo Jesus'ga yvaga hugwi nhande rerogwovo ojupi yvagi pe Tupana'ga pyri nhande jikogame Jesus'ga rehe. Ga omano nhande repyga imomboa nhanderekote'varuhua. Pevo ti nhande ruvi Tupana'ga pyri Cristo'ga pavēi avuirama nehē. A'ereki Tupana'ga e'i na,” ei Epafra'sga pe me imombe'ukatuavo heikwehe.

⁶ Omombe'u ga pe me pyryva'ea a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'urame pe me. Na jitehe ġa imombe'umbe'ui koji'ive'ġa pe ġagwyri pe nhaporemo. Henduvame ġa jikogi Cristo'ga rehe okokatuavo ojipe'ġa pe. Nahā pe jikogi ga rehe no pejikovo katu hendukatuyppagwera jate Tupana'ga pyryva pejive. Ikwahavame pe ei: “A'iti tuhē! Tupana'ga pyry hete nhande ve!” pe'e pe.

⁷ Epafra'sga omombe'u Tupana'ga pyryva pe me heikwehe. Oroarō hete Epafra'sga. Ga ko oporavyky ore ja Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. Nahā ga Cristo'ga nhi'ipo'rui pe pokoga oporavykyavo Cristo'ga pe opohire'yma ga hugwi. ⁸ Gaha pe mombe'u ore ve. “Oarō hete Colossospeve'ġa Jesus'gareheve'ġa. A'ereki Tupana'ga ra'uva ġa arōheteuka ġa pe,” ei ga pe mombe'gwovo.

⁹ Nurā pendekokatua kwahavirē nane'yimi ore nhi'iġi Tupana'ga pe pe ndepyga. Ga pe ore ei: Emombaragwahapavuka ti Colossospeve'ġa pe enhimimbotarimova'ea. Embo'euka ti ġa eja'uva pe tokwaha pa ti ġa nhiremimbotarimova'ea javo, oro'e ore ga pe. ¹⁰ A'ero ti ġa ndekokatui nde javijitehe nde mbohoryheteavo jipi nehē. Ojipe'ġa pe ti ġa ndekokatupavi nehē no, oro'e ore Tupana'ga pe. Nane'yimi koji'i ti ġa nde kwahakwahavi nehē no nahā Tupana'ga opota javo.

¹¹ Ikatu ndereaporoĝita popoakahetea ojipe'ĝa ndeaporoĝita popoakahetea hohe pa, oro'e ore Tupana'ga pe. Ndereaporoĝita popoakahetea javijitehe tuhē ti Colossospeve'ĝa ndeaporoĝita popoakahetea nehē no. A'ero ti nane'ymi ĝa nhimomiranami hahya pe onhimonha'ngae'yma nehē no. Hahyrame ĝa pe nehē po ti ĝa ndoryndoryvamo nehē no, oro'e ore Tupana'ga pe. ¹² Ga po ti e'i nde ve nehē no: “Apī, ndepyry hete nde.” A'ea ti ĝa ei nde ve nehē gaha nhandervete'ga javo, oro'e ore Tupana'ga pe. Nahanahā ti ĝa ndekokatupavi nehē nde ĝa pokogame, oro'e ore Tupana'ga pe.

Pyry nhande ei Tupana'ga pe: Apī, ndepyry hete nde. A'ereki ga nhande mombyry nhanderekote'varuhua momboa nhande mongovo ĝwemimo'ēharamo. Nurā kojahua'javamo nhande ve kiro gapyryva kwahava ĝwaramo. Ga pyri po ti nhande hoi nehē nhandejupa avuirama ojipe'ĝa pavēi garemimo'ēhara'ĝa pavēi nehē. Pevo ti Tupana'ga pyryhetero nhande ve ĝa pe nehē no.

¹³ Nhande rekote'varuhuypy Diabo'ga nhi'iĝa rendukatuavo ite'varuhuve'ga nhi'iĝa rendukatuavo. Nurā ko ypytunahivuhua'javamo nhande ve a'ea rupi. Aĝwamo Tupana'ga hendukatuukari nhande ve gwa'yra'ga nhi'iĝa ĝwemia'nguhetehara'ga nhi'iĝa. Nahā Tupana'ga imombigi Diabo'ga nhi'iĝa rendukatua ypytunareheve'ga nhi'iĝa rendukatua. ¹⁴ Tupana'ga ra'yra'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi imomboa omanomo ĝwaramo gwekoa reka'voguka. Nurā ga nohenonhukara'javi Tupana'ga pe nhanderekote'varuhua.

Cristo'ga oko ojipe'ĝa hohe pa okopyyavo ĝwaramo

¹⁵ Ndihepiagi nhande Tupana'ga.

A'ereki ga ndaha'oi.

Tihepia reki nhande gara'yra'ga Cristo'ga. Cristo'ga ko Tupana'ga javijitehe. Jypya Cristo'ga oko.

A'ea rupi ko ahā ve vvyakotyva'ea. Ahā ve vvyakotyve'ĝa no.

Nurā Cristo'ga rekoj Tupana'ga rembiapoa hohe pa okovo ĝa nenonde okopyyavo ĝwaramo.

¹⁶ A'ereki Tupana'ga oapopavuka Cristo'ga pe yvagipeve'ĝa yvagipeva'ea reheve vvyakotyve'ĝa ndeheve vvyakotyva'ea reheve.

Oapopavuka ga ga pe aherembiepiagipyra aherembiepiagipyra'ĝa ndeheve aherembiepiagipyre'yma reheve aherembiepiagipyre'yma'ĝa ndeheve.

Ga oapopavuka ga pe yvagipeve'ĝa nduvihava'ĝa ĝanduviha'vi'ĝa ndeheve ipopoakaheteve'ĝa ndeheve ipopoakaheteve'ĝandeheve'ĝa ndeheve.

Ga nhaporemō omondouka ojipe'ĝa ĝwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero.

Nahā Tupana'ga oapopavuka ĝahā mbatera reheve toapo pa ti jira'yra'ga ojive javo.

¹⁷ Cristo'ga oko ypy. Aerē ga oapo pa.

Okoji pa garembiapoa ga herekoro ĝwaramo.

¹⁸ Cristo'ga rehe nhande jikogi.

Ga ko nhandervihavuhuhete'ga.

Nurā nhande ei ga pe: Ga ko nhaneakaĝa.

Xako nhande ganhi'iĝa rupi nhandekovo gareheva'ero.

Nurā nhande ei nhandejive: Nhande ko Cristo'ga ra'oa.

Gaha ombopyahu nhandereaporoĝita

tuhu ti ĝa Tupana'ga pyri okovo avuirama nehē javo.

Ga ti nhande mongoi pevo ore mombytavo nehē.

A'ereki ga okwerava'javypy omanoa hugwi omanoa'jave'yma tako ti ji ġa hohe pa mbatera hohe pa no huvihavuhuhetero javo.

¹⁹ A'ereki a'ea pyry hete Tupana'ga pe garuva'ga pe.

“Toko ti ga ji javijitehe,” ei Tupana'ga.

“Toko ti ga ojipe'ġa hohe pa mbatera hohe pa no ji ja,” ei ga gworygworyvamo.

²⁰ “Oko te'varuhu ġa. Ndapotari ji ġandekote'varuhua.

Pyry ti ga manoi yva rehe ġa ndepyya ġa nhaporemō a'ero nehē,” ei ga.

“Ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo yva rehe ti ji vvyakotyve'ġa ndeaporoġita rerojijyi yvagipeve'ġa ndeaporoġita reheve ġandeaporoġita mohiġatupava nehē.

Nahā ti ji jirekokatuukari ġa pe nehē Cristo'ga manoro ġwaramo, ei Tupana'ga.

Ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo ti ji herojijyipavi vvyakotyva'ea yvagipeva'ea reheve imohiġatupava nehē.

Nahā ti ji jirekokatuukari a'ea pe nehē Cristo'ga manoro ġwaramo,” ei Tupana'ga.

Na tuhē reki. Cristo'ga omano yva rehe. Tupana'ga omohiġatu pa.

²¹⁻²² Pehe Colossospeva'ero ymya'ĩ peko te'varuhu heikwehe. A'ero napehendupotari Tupana'ga nhi'ĩġa ga arōe'yma pejikoty'are'yma ga pavēi. Korogwe reki Tupana'ga pendeaporoġita rerojijyi hendukatuuka pe me onhi'ĩġa gara'yra'ga manoro ġwaramo. Nahā ga pendeaporoġita mohiġatui ojirekokatuuka pe me. A'ero ga ei pe mombegwovo: “Pyry hete ġa. Oko katu ġa. Nahenonha'javi ji ġandekote'varuhua ġa pe. A'ereki mbatera ndojara'javi ġa ndehe.” A'ea ga ei pe ndepiaga.

²³ Penhimomirana ti Cristo'ga mombē'ua reroviaheteavo a'ero pejikoga ga rehe jipi pejipopoakaramo. Taperoviari ti hajiheva'ea. Ymya'ĩ Cristo'ga mombē'ua renduvame pe jikogi ga rehe heikwehe. Nurā pe ikwahavi javo: “Cristo'ga ti nhande reroġoi ojupi nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehē,” pe'e pe herovia. Taperoviapigi ti a'ero!

Vvyakotyve'ġa pe nhaporemō ġa Cristo'ga mombē'ui Cristo'ga ti nhande mongoi Tupana'ga pyri nehē javo. Jihi amombē'u a'ea ojipe'ġa pe no. A'ereki ymya Tupana'ga e'ĩ ji ve: “Eho ti Cristo'ga mombē'gwovo ġa pe,” ei ga ji ve.

Paulova'ea oporavyky pyryva'ea mombē'gwovo

²⁴ Pe Cristo'ga mombē'ua renduva ġwaramo ġa imondoġi hahyhetea ji ve. Kiro ji roryroryvamo reki a'ea rehe. Hahyrame ji ve ji ipo'rupavi hahya Cristo'ga py'rovo. Tahahy tuhē ahe ve. Apo'ru pa ji hahya Cristo'ga ra'oa repyya. Gara'oa a'e ko ji ġa pe – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe.

²⁵ Ymya Tupana'ga ei ji ve: “Ekwahavuka ti ġa pe – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Epoko ti ġa imombē'upava nhinhi'ĩġa Cristo'ga mombē'gwovo.” A'ea ga ei ji ve pe pokoguka judeus'ġarūiva'ea pokoguka.

²⁶ Ymyahū Tupana'ga ndokwahavukari ġwembiepiukaripyre'yma ymyahūva'ea pe ahera'yrava'ea pe no. Aġwamo reki ga ikwahavukari ġwemimo'ēhara'ġa pe ġwembiepiukaripyre'yma. ²⁷ Tupana'ga e'ĩ: “Tokwaha pa ti nhiremimo'ēhara'ġa nehē. Cristo'ga ti topoġyka pa vvyakotyve'ġa nhaporemō judeus'ġarūive'ġa vehevi nehē. Ga poġykarame ti ga ġa nderuri ojupi ġa mombytavo ji pyri avuirama opyryvamo ġa pe nehē, ei ga. A'ea ji akwahavuka pota,” ei Tupana'ga. “A'ea ko nhirembiepiukaripyre'yma ikatukatuhetea,” ei ga ikwahavuka ġwemimo'ēhara'ġa pe.

²⁸ Nurā Cristo'ga ore oromombē'u ġa pe nhaporemō ġa momoranduva pekwaha ti Cristo'ga javo. Nahā ore ga kwahavukari ġa pe ġanaġanani. Ga mbo'ekwahapava ore ġa mbo'ekatupavi Cristo'ga rehe toġiko hete ti

ġa Cristo'ga rehe okokatuheteavo javo. Nahã ore ġa mbo'ekatui. A'ereki ore oro'e: Tikatu hete ti ġa Tupana'ga rovai pyteri pe Tupana'ga nhi'ġa kwahaheteavo Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ġa pavēi. ²⁹ Nurã jihi no ji aporavyky hete Cristo'ga mombe'gwovo Cristo'ga popoakara po'ruavo ga ji mbopopoakahetero ġwaramo.

2

¹ Aporavyky hete ji nhi'aġataramo pe ndehe takwahavuka ti ji ġa pe Tupana'ga nhi'ġa javo. Jiporavykya pe pekwaha. Aporavyky hete ji nhi'aġataramo Laodicéiapeve'ġa ndehe no – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe onhimono'ono'oġa pevo tihendu Tupana'ga nhi'ġa javo. Ojipe'ġape'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe ti ji takwahavuka ganhi'ġa no. Ga nhaporemō ndajirepiagi ve jira'oa kwahave'yma. Pe nhaporemō ndajirepiagi ve no.

² Nhi'aġata ji pe ndehe ġa ndehe no jiporavykyheteavo tokoveveuhua'javyme ti ġa javo. Jiyvyteri pe ji ei ipota pe me ġa pe no: Tonhoarō hete ti ġa ovy'a ojogwehe. Tokwaha ti ġa a'itituhēva'ea. Po ġa a'itituhēva'ea kwahavi, a'ero koji'i ti ġa Tupana'ga rembiepiukaripyre'yma'ga kwahahetei tuhē nehē. Garembiepiukaripyre'yma'ga ko Cristo'ga tuhē. A'ea nhaporemō ji apota javo jipopyakavo pe ndehe ġa ndehe no jiporavykyavo. ³ Ikatu hete Tupana'ga rembikwahava. Omombaragwaha pa ga. Onhimi nhande ve garembikwahava. Cristo'ga jate okwahavuka pa garembikwahava.

⁴ A'ea ji ei pe me pekwaha ti javo. Nurã ti pe napenhimoandyandyjukari ojipe'ġa pe ġa imombe'urame hajihea pe me nehē. Ikatu po pe me ġa nhi'ġaturame o'mbero. Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe, a'e ji pe me. ⁵ A'ereki jireaporogita oko pe pyri ji rekoeymame pe pyri. Ikwahava pendekoa ji roryroryvamo. A'ereki pe peko katu pejohupe pejikheteavo Cristo'ga rehe penhimboitavo.

Nahanahã nhande xajikoty'a Cristo'ga pavēi

⁶ Pejiko pe Cristo Jesus'ga rehe heikwehe imomboruka pejikote'varuhua gaha ko nhanderuvihavuhuhetero javo. Na jitehe ti pejiko jitehe ga rehe xako katu ti nhandejikoty'a ga pavēi javo. ⁷ Nane'ymi ti peko Cristo'ga rehe pepohire'yma ga hugwi. Koji'i ti peko katu hendukatuavo ganhi'ġa. Koji'i ti pejiko hete ga rehe pejikoty'a ga pavēi. A'ea rehe Epafras'ga pe mbo'ei heikwehe nahanahã ti peko javo. Nane'ymi ti pe'jipe'ji Cristo'ga pe: “Ndepyry hete tuhē nde nhande ve.” A'ea ti pe'ji.

⁸ Penhimboko'i ti pejjupa. Tapenhimoandyandyjukari ti ojipe'ġa pe. Ga ġwendukatuuka pota pe me onhi'ġitehea pe mbopohipota Cristo'ga hugwi. Imombe'gwovo o'mbea ġa nhi'ġatui pe me onhi'ġiteheavo pe moandyandyipota. A'ea ġanemboypya tuhē ombojihu ojapyakateheavo gwakykwepohara'ġa mbo'eavo hehe. “Nahanahã yvya hako yvaga pavēi po rimba'e,” ei ahe. “Nahanahã ti xako,” ei ahe gwakykwepohara'ġa mbo'eavo.

Na rui Cristo'ga remimbo'ea. Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe a'ero. Cristo'ga hugwi ti tapenhimbopohirukari ġa pe. ⁹ Uvame yvya koty okovo Cristo'ga gwepiuka pa nhande ve Tupana'ga rekokatua gareaporogita. A'ereki ga oko Tupana'ga javijitehe. ¹⁰ Nurã pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga jikoty'ari pe pavēi no. Tupana'ga pendeaporogita mbopyahui tuhē pe mboheaporogitakatukatuavo pe pokopava pe monhimomiranambava. Pyry hete pa pe me a'ero pe jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi. Yvagipeve'ġa nduvihava'ġa Tupana'gapyrive'ġa nduvihava'ġa omondouka ġa ġwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero

gwuvihavamo. Diabo'gapyriva'ea anhağa omondondouka ojipea anhağa ġwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero gwuvihavamo no. Cristo'ga ki a'e te oko ġa hohe pa a'ea hohe pa no nhanderuvihavuhuhetero.

¹¹ Judeus'ğa okytiuka gwa'yra'ğa nakwanhapi'ria ġahã koi Tupana'gareheve'ğa kiro javo. Cristo'ga ki a'e te omanoro ġwaramo yva rehe omombo hete pendekote'varuhua ġahã koi jireheve'ğa kiro javo. “Tokote'varuhupotara'javyme ti ġa a'ero kiro,” ei ga omanomo pe ndepyga. Nahã ojikoty'aro pe pavëi Cristo'ga pendeaporoġitatiruahũa mombigi pe jikogame ga rehe.

¹² Penhimobatizaukarama pe ei a'ero: “Ymyahũ Cristo'ga omano tamombo ġandekote'varuhua javo. A'ero ġa ga tymi. Omanorame Cristo'ga omombo jirekote'varuhua ji hugwi. Ga jikoty'aro ġwaramo ji pavëi jireaporoġitatiruahũa opi a'ero.” Nahã pe ei penhimobatizaukarama. A'ea rupi pe ei no: “Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Cristo'ga pavëi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga nhandereaporoġita imbopyahui opopoakara pyvõ. A'ereki nhande xajiko Tupana'ga popoakara rehe,” pe'e pe penhimobatizaukarama.

¹³ Ymya'ĩ pendeaporoġita ndipyahui ve heikwehe. A'ea rupi Tupana'ga pe pe peko omanove'ğa ja a'ero. A'ereki ga e'i: “Ji ve ko ġa ambotehea imombigukare'yma ġwaramo gweaporoġitatiruahũa. Ji ndajikoty'ari ġa pavëi a'ero. A'ereki ġa okote'varuhu,” ei Tupana'ga.

Aġwamo Tupana'ga ombopyahu pendeaporoġita imombo pendekote'varuhua nhaporememo Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavëi. Ymyahũ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga pendeaporoġita imbopyahui.

¹⁴ Ymya nhande nihendukatui ġa Tupana'ga nhi'iġa mombe'urame nahanahã ti ahe toko katu javo. Emo Tupana'ga ohy reki nhanderekote'varuhua mbojaragwera. A'ereki Cristo'ga omano yva rehe nhanderekote'varuhua momboa. Nurã Tupana'ga ei: “Ndatekwava'javi ġandekote'varuhua mbojaragwera rehe kiro,” ei ga.

¹⁵ Omanomo Cristo'ga imombigi Diabo'gapyriva'ea popoakara anhağa popoakara. Anhağa omondondouka ojipea anhağa ġwemimbotarimova'ea rehe ipopoakaheteva'ea ipopoakaheteva'earheve'ea pavëi. Ipopoakara mombigipyra Tupana'ga hepiukapavi tuhë ojipe'ğa pe Cristo'ga mbojirovia a'ea rehe.

¹⁶ Nurã ti tapenhimbo'eukari ojipe'ğa pe ha'oa rehe. A'ereki ġa e'i jupe: “Gwiġwia ahe ndo'ui. Gwiġwia ahe to'u.” Tyhya pe ġa ei: “Gwiġwia ahe ndo'ui. Gwiġwia ahe to'u.” Ga e'i: “Tokwaku ahe toryva aporame ano nanani. Toapo ahe toryva jahya porame no ikwakuva. Nahanahã ahe toko sábadu rupi ikwakuva,” ei ġa.

A'ea rehe nhaporememo tapenhimbo'eukari ti ġa pe. ¹⁷ Ganemimbo'ea nhaporememo ko aere'ĩva'ea ra'angava nahanahã ti Cristo'ga rurame javo. Okorame ġanemimbo'ea rehe ahe ikwaha'vi aerëva'ea pyry hete ti nehë javo. Ahe ndokwahapavi reki. Ganemimbo'ea rehe ndatekwava'javi kiro. A'ereki Cristo'ga tuhë uripe reki. Nurã ojikogame ga rehe ahe ikwahahetei tokoa'javyme ti ahe ġanemimbo'ea rupi a'ero javo.

¹⁸ Taperoviari ti ga - kiroki ga e'i tehe: “Ji ko ako tehe. Nanhimbohetei ji. A'ea ti ahe te'i ji pavëi,” e'i tehe ga. “Tombohete ti ahe Tupana'gapyriva'ğa yvagipeve'ğa okoteheavo ġa ko jiruvihavuhuhete'ğa javo. Nahã ti xa'e,” ei ga ikwahave'yma. “Ahepia ji yvagipeve'ğa,” ei ga o'mbero. Omoandyandyi pota ga ahe jihí akwaha hete javo tehe. Ndokwahavi reki ga onhimboheteavo. Gareaporoġita tiruahũ. Taperoviari ti ga. Ganhi'iġa rupi pe ndekorame

ga ndogwerekoukari pe me pyryva'ea Tupana'ga hugwi. ¹⁹ Nanongara'ga ndojikoty'ari Cristo'ga pavēi okoe'yma ganhi'i'ga rupi.

Nhandejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi ga pe nhande xa'e nhaneakaġa. A'ereki Cristo'ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga. Ganhi'i'ga rupi nhandekovo ġwaramo xa'e nhande: Nhande ko Cristo'ga ra'oa nhandejikoga Cristo'ga rehe. Nane'ymi Cristo'ga nhaneakaġamo nhande pokopokogi nhande monhimbopopoaka nhande mbojogwerekokatuavo. Nahā Cristo'ga nhande pojykai hendukatuuka nhande ve Tupana'ga nhi'i'ga.

²⁰ Cristo'ga omano tamombo ġandekote'varuhua javo. Nurā Cristo'ga pavēi pe jikoty'aro ġwaramo pendeaporoġitatiruahūa opi. Nurā pe ndekoi ojipe'ġa ja rūi avo yvya koty ġandeaporoġitatiruahūrame. A'ereki nahā ġanemimbo'ea e'i: "Nahanahā yvya hako yvaga pavēi po rimba'e. Nahanahā ti ahe toko," e'i ġanemimbo'ea. Peko pe ġa ja rūi. Maranameuhū pe ndekopotara'javi ġanemimbo'ea rupi naerū? Tapekoa'javi hehe. ²¹ E'i: "Topyhygye ti ahe ġwiġwia mbatera. To'uyme ti ahe tahepia javo. Topokogye ti ahe hehe," e'i ġanemimbo'ea. ²² A'ea nhaporemō opa ahe i'urame. Kiroki opa ahe i'urame - a'ea pe nhaporemō ġanemimbo'ea e'i. A'ereki nanongara rehe ko ġa ojapyaka avo yvya koty. A'ea ko ġanemimbo'ea.

²³ Ojipe'ġa ġanemimbo'ea renduvypyrame po ġa ei: "Pyry ġanemimbo'ea. Okwaha hete ġa Tupana'ga mboheteavo," e po ġa. Ikwahave'yma ġa ei a'ea ġanemimbo'ea renduva. Tiruahū reki ġanemimbo'ea. A'ereki ġwemimbotarimova'ea rehe ġa oko nahanahā ahe ombohete Tupana'ga javo. Tupana'ga mbohete tehe reki ġa. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe rūi ġa ndekoi.

Ganemimbo'ea renduvame po ġa ei: "Pyry ġanemimbo'ea ġa erame: 'Ahe nonhimbohetei hamo'," e po ġa.

Ndapyryvi reki ġanemimbo'ea. A'ereki ġa onhimbohete reki javo.

Ganemimbo'ea renduvame po ġa ei: "Pyry ġanemimbo'ea ġa erame: 'Ojipejipea pe ahe tonhimomirana onhimondoheteavo onhi'i'ga rupi. Ahe ndo'ui ġwiġwia ojipea no.' Nahanahā ġanemimbo'ea pyryva'ea," e po ġa henduva.

Tiruahū reki ġanemimbo'ea. A'ereki a'ea rupi okorame ahe nonhia'ngukatui ojirekokatue'yma. A'iti a. Ndatekwava'javi ġanemimbo'ea rehe. A'ereki ġanemimbo'ea nomombigi aherekote'varuhua.

3

Nhandereaporoġitatiruahūa; nhandereaporoġitapyahua

¹ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga pendeaporoġita mbopyahui. Pepota ti pyryva'ea yvagi pe Tupana'ga pyri a'ero. A'ereki pevo Cristo'ga oapy Tupana'ga pyri Tupana'ga johukoty rūi okovo nhanderuvihavuhuhetero. ² Penhimbovy'a ti pyryva'ea rehe yvagipeva'ea rehe. Yvyakotyva'ea rehe rūi ti penhimbovy'a. ³ A'ereki pendeaporoġitatiruahūa opi. Omanorē omanove'ġa nonhimbovy'ara'javi yvyakotyva'ea rehe. Omanove'ġa ja pe napenhimbovy'ara'javi yvyakotyva'ea rehe pendeaporoġitatiruahūa pigirē. Pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pendeaporoġitapyahua hekokatui yvagi pe Tupana'ga pyri Cristo'ga pavēi. Pevo Tupana'ga pendeaporoġitapyahua rereko katu pe me Cristo'ga reheve. ⁴ Cristo'ga pavēi nhandejikoty'aro ġwaramo nhande reaporoġitapyahuro nhandekovo. Aerē po ti Cristo'ga ukwahavamo ua'java nehē. A'ero ti pe ukwahavamo ga pavēi gakatukatua rerekovo nehē.

⁵ Nurã pemombi hete ti penhimimbotarimova'ea ite'varuhuva'ea pepipygwa'jave'yma hehe. Taperekoa'javi ti penhimbireko'garũive'ğa. Tapeakwahave'ymuhũa'javi ti ға nderekote'varuhua'jave'yma. Tapepotaruhua'javi ti ға. Tapepotate'varuhui ti. Tapepotaruhua'javi ti ojipe'ğa apoa. A'ereki nahã pe ғambatera arõ Tupana'ga arõa hohe. ⁶ Kiroki ға nahã oko te'varuhu pota okoe'yma Tupana'ga nhi'igã rehe – ға ndehe Tupana'ga onhimonha'nga. ⁷ Ga ja pehe peko te'varuhu no heikwehe.

⁸ Aғwamo ti tapekote'varuhua'javi! Aғwamo ti pepohi pejikote'varuhua hugwi a'ero. Tapenhimonha'ngaa'javi ti. Tapenhimboahiva'javi ti. Tape-tiruahũa'javi ti. Tapembotegwetea'javi ti ojipe'ğa. Tapenhi'ĩte'varuhua'javi ti ojipe'ğa pe. ⁹ Tape'mbea'javi ti pejohupe. A'ereki pe pepohi pejeaporogitaymyana hugwi pejikote'varuhua'jave'yma.

¹⁰ Pendeaporogita ipyahu aғwamo. A'ereki ymya'ĩ Tupana'ga ombopyahu pendeaporogita pejikoga ғwaramo Cristo'ga rehe. Nane'ymi Tupana'ga pendeaporogita mbopyahua'jaa'javi koji'i ti ға toko ji ja ji kwahaheteavo javo.

¹¹ Ga ndokoa'javi nhande ve ojoatyatyvive'ğa Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahurame. Nurã xa'ete'varuhuyme ti ojohupe orepyry ore pe hohe jave'yma. Judeusramo toro'ete'varuhuyme ti pe me judeus'garũiva'ea pe. Judeus'garũiva'ero tape'ete'varuhui ti ore ve judeusva'ea pe. A'ereki nhande ojo'ja judeusva'ea judeus'garũiva'ea pavëi Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahurame. Xa'ete'varuhuyme ti ojohupe orepyry ore pe hohe jave'yma.

Po nhande tikytiuka nhanerakwanhapira nhande ko Tupana'gareheva'ero kiro javo, xa'ete'varuhuyme ti ojikytiukare'ỹve'ğa pe. Po nhande ndiajikytiukari, xa'ete'varuhuyme ti ojikytiukave'ğa pe. A'ereki nhande ojo'ja nhandejikytiukava'ea nhandejikytiukare'ỹva'ea pavëi. A'ereki Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahu. Nhande ojo'ja pa: nhandegwyripeve'ğa nhandegwyripeve'garũive'ğa pavëi, nhande'jave'ğa hajiheve'ğa pavëi, ipiro'ye'ỹve'ğa ға pavëi – kiroki ға oporavyky ojive jate ipiro'yve'ğa.

Ga nhaporem ojoatyatyvive'ğa nhaporem ndokoa'javi aғwamo nhande ve. A'ereki nhande ojo'ja pa Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahurame. Cristo'ga rehe jate nhande xanhimbovy'a. Ga jate nhande hohe pa nhandervihavuhetero. Ga nhande pojyka pa.

¹²⁻¹³ Nurã pejikovo Jesus'gareheva'ero ti peko katu. A'ereki Tupana'ga oko hete pe ndehe pe arõheteavo. Ga pe mo'emo'ë toko ti ға Jesus'gareheva'ero okokatuavo javo. Pejoporogwety po ti pe hamo hahyrame pe me nehë. Pepyry ti pejohupe. Tapenhimbohetei ti. Penhimoğatyrõ ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yma pejikokatuavo pejohupe. Ojipe'ga rekote'varuhurame nde ve terehenonha'javi garekote'varuhua ejive. Nahã ti tapehenonha'javi pejikote'varuhua pejohupe. A'ereki imomborirë Cristo'ga nohenonha'javi pendekote'varuhua. Na jitehe ti tapehenonha'javi pejikote'varuhua pejohupe.

¹⁴ Koji'i ji ei pe me: Penhoarõ hete ti no. Penhoarõheterame ti pe peko pa Tupana'ga ja. A'ea ga opota. ¹⁵ Tupana'ga pe mbojogwereco katu. A'ero ti pejikokatuavo pejohupe pejeaporogita katu nahanahã nhande rekoi javo. A'ea Tupana'ga opota. Ymyahũ ga pe mo'emo'emba Jesus'gareheva'ero ға ti tojogwereco katu pa javo. Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde ore ve!” A'ea ti pe'ji ga pe.

¹⁶ Nane'ymi pejapyaka hete ti Cristo'ga remimbo'ea rehe nhaporemo ikwahaheteavo garemimbo'ea toki hete pevyteri pe ikwahyeteavo pe mombyrymbyryva pe mbo'embo'eavo. Penhombom'embo'e ti hehe penhomomanduva. Penhimby'yi ti pehendu katu ti Cristo'ga nhi'iġa javo. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo Jesus'ga mombe'gwovo no imombe'gwovo ġandekokatua ġanemimombyryva nhande ve. Nahanahā ti penhimby'ymby'yi Tupana'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo.

¹⁷ Cristo Jesus'gareheva'ero ġwaramo ti peko katu pejikovo ganhi'iġa rupi peporavykyrame. Peko katu ti penhi'iġame. Pendekoa rupi nhaporemo ti peko katu jipi ga mboheteavo penhinhi'iġa Tupana'ga pe. “Ndepyry hete nde, Apī,” pe'ji ti ga pe. “Aġwamo pyry hete ore ve. A'ereki nde orerekote'varuhua momboruka Jesus'ga manoro ġwaramo ore ve. Ga ko orepojkaharete'ga ore pokoga a'ero.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe.

Ganembireko'ga; ganongapypeve'ga

¹⁸ Kunhano peko ti penhimbireko'ga nhi'iġa rehe pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi.

¹⁹ Akwaimba'ero pearō hete ti penhimbireko'ga nderekokatuavo ġa a'nguavo penhimonha'ngae'yma ġa ndehe.

²⁰ Tay'riro pehendu katu ti pejuva'ga nhi'iġa penhy'ga nhi'iġa reheve. A'ereki nanongara rehe Cristo'ga onhimohē.

²¹ Ganduvamo tapemonhimonha'nganha'ngaukari ti peja'yra'ga pejihe ja'javo ġa pe ġa mbo'erame ġa monhimomboaka. Pe ġa monhimonha'ngaukarama po ti ġa okoveveuhu okoteheavo nehē ore ndorokwahavi hete javo.

²² Ojipe'ġapyriva'ero ipiro'ye'ŷva'ero pehendu katu ti ġanhi'iġa penhimboporavykyve'ga nhi'iġa ġa nhi'ipo'rupava. Peko ti ojipe'ga ja rūi. Opojkahara'ga gwepiagame ġa oporavyky katu tianembohete ti ġa javo. Ga gwepiagame'ymame ġa ndoporavykyi a'ero. Peko ti ġa ja rūi. Pejipojkahara'ga pejepiagame ti peko ġanhi'iġa rupi. Ga pejepiagame'ymame ti peko ġanhi'iġa rupi jitehe pejiporavykykatuavo. Cristo'ga rendukatuavo ġwaramo pejeaporoġita katu ti xaporavyky katu tuhē ti nhandepojkahara'ga pe javo.

²³ Peporavykyrame ti pejirokwa jipi peporavykykatupota pejikokatuavo pejoryjoryvamo. Penhi'iġame ti pejirokwa jipi pejikokatuavo pejoryvamo. Pejioa rupi nhaporemo ti pejirokwa jipi. Pe'ji ti pejiyvyteri pe: “Nhandeporavykykaturame nhandepojkahara'ga pe ġa pokoga, Cristo'ga pe tuhē nhande xaporavyky katu ga pokoga,” pe'ji ti. ²⁴ “Cristo'ga nhandepojkaharete'ga, gaha ti nhande reroho yvagi pe pevo nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehē.” A'ea ti pe'ji pejiporavykykatuavo. Na tuhē ti ga okwepy katu pe me. A'ereki Cristo'ga pe tuhē pe peporavyky nhandepojkaharete'ga pe.

²⁵ Tapeporavykyte'varuhui ti. A'ereki ojo'ja yvyakotyve'ga ndekoi Tupana'ga pe. Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa pe nhaporemo ti ga ei peko te'varuhu pe javo nehē.

4

¹ Gapojkaharamo pemondo katu ti pejipyryve'ga pe pejikokatuavo ġa pe. A'ereki pe pereko pepojkahara'ga no. Ga ko Tupana'ga. Ga oko yvagi pe pepojkaharetero pendekoa repiapava. A'ea ikwahavame ti pereko katu pejipyryve'ga.

Koji'i Paulova'ea omogita Colossospeva'ea

² Penhi'ĩ ti Tupana'ga pe jipi. Pejirokwa ti penhinhi'ĩga ga pe. Pe'ji ti ga pe no: “Ndepyry hete nde ore ve.”

³ Ji Cristo'ga mombe'urame ojipe'ga ji mondo cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga Cristo'ga javo ikwehe'i. A'ea pype ji rekoi aḡwamo. Penhi'ĩgame Tupana'ga pe ti pe'ji: “Ymyahũ ahe ndokwahavi ve Cristo'ga nerembiepiukaripyre'yma'ga. Aerẽ nde ga kwahavuka pota vvyakotyve'ga pe. Marã po ti Paulo'ga ga mombe'ui? A'ereki tegwete ga pe imombe'uhava kiro. Ekwahavuka ti ga pe tomombe'u ga ga ojipe'ga pe.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ore repyga. ⁴ Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Epoko ti Paulo'ga ga mbo'ekatukatuuka ga pe nenhi'ĩga rehe. A'ero ti ga ikwahahetei Cristo'ga mombe'ua.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. Ji ambo'e katu po ga hamo.

⁵ Kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe – ḡapyteri pe ti peko katu katu ikwahava te'ite'varuhuyme ti ga nhande ve javo. Pemombe'umbe'u ti Cristo'ga ga pe jipi. ⁶ Penhi'ĩgatu ti ga pe pejikokatuavo ga pe hendupotaruka. A'ero ti pe ga pokokwahavi ikwahavuka ga pe nanani nehẽ.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Colossospeva'ea pe

⁷ Tíquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehẽ nahanahã Paulo'ga rekoi javo. Ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ḡwaramo Cristo'ga rehe. Oroarõ hete ore ga. Oko hete ga Tupana'ga nhi'ĩga rupi. Orojiko ore Tíquico'ga rehe a'ero. Ji pavẽi ga oporavyky katu nhandepojoykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwovo.

⁸ Kiro ti ji Tíquico'ga mondoukari pe pyri nehẽ tomombe'u ti ga pe me jirekoa javo. Nahã ti ga pepy'a noḡatui pe mbohoryva'java nehẽ. Tokwaha ti ga pendekoa no. ⁹ Pendeheve'ga Onésimo'ga ti ji amondouka pe pyri nehẽ no Tíquico'ga rupi nehẽ. Onésimo'ga ko nhaneirũ'ga no ojikoga ḡwaramo Cristo'ga rehe. Oroarõ hete ore ga. Oko hete ga Tupana'ga nhi'ĩga rupi. Orojiko ore Onésimo'ga rehe a'ero. Tíquico'ga Onésimo'ga pavẽi ga memei ti omombe'u pa pe me nahanahã Paulo'ga ndekoi javo.

¹⁰ Aristarco'ga omondouka onhi'ĩga pe me. Ga ko cadeia pype kiro ji pavẽi. Marcos'ga omondouka onhi'ĩga pe me no. Ga ko Barnabé'ga rendyrahẽa ra'yra'ga. Ga rurame pe pyri ti pejoryjory ga rehe imondovo ga pe, a'e jipe ko ji pe me. A'ea ji ea'javi kiro pe me. ¹¹ Josué'ga omondouka onhi'ĩga pe me no. Ga pe nhande ei Justo. A'ereki ga pyry hete. Aristarco'ga Marcos'ga pavẽi Josué'ga pavẽi – ga ko judeusramo oko ojikoga Cristo'ga rehe. Ga jate judeusramo oporavyky avo ji pavẽi toko ti Tupana'ga vvyakotyve'ga nduvihavuhetero javo. Gahã onoḡatu jipy'a ji pokoga.

¹² Pendeheve'ga Epafras'ga omondouka onhi'ĩga pe me no. Oporavyky ga Cristo'ga pe ga mombe'gwovo ojipe'ga pe. Nane'ymi ga nhi'inhi'ĩhetei Tupana'ga pe pe ndepyga. Tupana'ga pe ga ei jipi: “Epoko ti Colossospeve'ga,” ei ga Tupana'ga pe. “Nurã ti ga jikohetei Cristo'ga rehe opohire'yma ga hugwi okokatuheteavo nehẽ. A'ero ti ga ikwahapavi tuhẽ neremimbotarimova'ea nde nhi'ĩpo'rupava,” ei ga Tupana'ga pe jipi. ¹³ A'iti a. Ojirokwa hete ga javo Tupana'ga pe pe ndepyga jipi ojipeva'epeve'ga ndepyga cidadespeve'ga ndepyga no Laodicéiapeve'ga Hierápolispeve'ga. Garemimbotarimova'ea pe me ji akwaha.

¹⁴ Lucas'ga omondouka onhi'ĩga pe me. Ga ko ore pohano okovo oreremi-arõhetehara'ga. Demas'ga omondouka onhi'ĩga pe me no.

¹⁵ Pemombe'u ti nhaneirũ'ga pe – kiroki ga oko cidade de Laodicéia pe. Ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ḡwaramo Cristo'ga rehe. Ga pe ti pe'ji Paulo'ga omondouka onhi'ĩga pe me javo.

Pemombe'u ti Ninfa'ga pe no Paulo'ga omondouka onhi'iga nde ve javo. Ga pe no – kiroki ga ojatyka Ninfa'ga ronga pe tihendu Tupana'ga nhi'iga javo – ga pe ti pemombe'u no.

¹⁶ Pemonhi'i ti pejohupe nhirembikwatijarukara tihendu ti Paulo'ga nhi'iga nhandejive javo. Imonhi'igirẽ nhirembikwatijarukara ti pemondo cidadepeve'ga pe Laodicéiapeve'ga pe. Tohendu ti ga nhinhi'iga pe me no. Akwatijaruka ji ojipea nhinhi'iga mondovouka Laodicéiapeve'ga pe oji'i. Imonhi'igirẽ ojohupe tomondo ti ga pe me tomonhi'i ti ga ojohupe javo. Pemonhi'i ti a'ero pejohupe ikwahava nhinhi'iga ga pe.

¹⁷ Pe'ji ti Arquipo'ga pe: “Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga ko e'i nde ve raikwehe: ‘Nahanahã ti ji nhi'ipo'ru pa,’ e ko ga nde ve raikwehe. Enhi'ipo'ru pa ti ga a'ero.” A'ea ti pe'ji Arquipo'ga pe.

¹⁸ Ji tuhẽ kiro ikwatijari jipovo inoga nhinhi'iga imondovouka pe me. Tapemoka'nhymi ti jirekoa cadeia pype.

Kiro ji ei: Tomombyry ti Tupana'ga pe me, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY TESSALÔNICAPEVA'EA PE Primeira Carta de Paulo aos Tessalonicenses

¹ Três ore rekoi ikwatijaharamo pe me: Jihi Pauloramō Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me cidade de Tessalônica pe – perope peko Tupana'gareheva'ero nhanderuvete'gareheva'ero pejikovo Jesus Cristo'gareheva'ero nhandepojoykaharete'gareheva'ero.

Kiro ore ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, oro'e ore pyryva'ea pota pe me.

Ojiko Tessalônicapeva'ea Tupana'ga rehe okokatuavo

² Oronhi'igame Tupana'ga pe ore ei jipi:

–Ore roryroryvamo Tessalônicapeve'ġa ndehe nhaporemō. A'ereki nde ġa mombyry. A'ero ore ei nde ve: Ndepyry hete nde. A'ea ore ei Tupana'ga pe.

³ Noromoka'nhyimi ore pendekoa Tupana'ga nhi'igā rupi. A'ea mombe'gwovo ore ei ga pe:

–Tessalônicapeve'ġa oporavyky Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe, oro'e ore ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi. A'ereki ġa ojiko nde rehe, oro'e ore. Oarō hete ġa ojikotyve'ġa nhaporemō. Nurā ġa ġa pokopokogi ġa nderekokatuavo. A'ereki ġa nde arō hete, oro'e ore Tupana'ga pe. Onhimimirana ġa mbatera rahya pe opohire'yma nde hugwi orepojoykaharete'ga rura pota jipi Jesus Cristo'ga rura pota, oro'e ore Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi.

⁴ Oreirūa ko pe. Tupana'ga pe mo'emo'ē ojive pe arōheteavo. A'ea ore orokwaha. ⁵ Noronhi'itehei ore pe me pyryva'ea mombe'urame Jesus Cristo'ga mombe'urame ikwehe'i. A'ereki Tupana'ga ra'uva ore moirū. Gara'uva gweroviaruka pe me a'ero oreremimombe'ua. Imombe'urame pe me ore ei orovyteri pe: Tupana'ga ore pojkai ore moiruamo heroviaruka ġa pe, oro'e ore. A'ereki pe pekwahe orerekokatuagwera ore ruvame pe pyri. Nahā ore rekoi tojiko ti Tessalônicapeve'ġa Jesus'ga rehe javo ikwehe'i. ⁶ Oro pe, Tupana'ga nhi'igā renduvame orereaporoġita rupi pe hoi ikwehe'i. Jesus Cristo'ga reaporoġita rupi pe hoi. Ojipe'ġa jigwarairame vehevi pe ndehe pe heroviari oreremimombe'ua pendoryndoryvamo. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva pe mbohory.

⁷ A'ero Jesus Cristo'gareheve'ġa – kiroki ġa u Macedôniapeve'ġa gwyri pe Acaiapeve'ġa gwyri pe no – pemombe'ua renduvame ġa epavi: “Xako ti Tessalônicapeve'ġa javijitehe,” ei ġa.

⁸ Pevove'ġa jate rūi okwaha pejikoga Tupana'ga rehe. A'ereki ġa pe mombe'umbe'u pa irupeve'ġave'ġa pe. A'ero ġa henduvi Jesus Cristo'ga mombe'ua. A'ereki ġa pe nhaporemō ġa omombe'u nahanahā Tessalônicapeve'ġa jikogi Tupana'ga rehe javo. Nurā ore noromombe'ui a'ea ġa pe. A'ereki ġa okwahapavipe.

⁹ Ga tuhē omombe'u orehoa pe pyri. Ga e'i: “Nahanahā Paulo'ga Jesus Cristo'ga mombe'ui Tessalônicapeve'ġa pe Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi no ohorame cidade de Tessalônica pe heikwehe,” ei ġa. “Hendukurame ġanemimombe'ua Tessalônicapeve'ġa herojijyjijyi ojeaporoġita imondovo imohina Tupana'ga rehe. Opohi ġa ġwemimbohete'hara hugwi ha'angava hugwi a'ero,” ei ġa. “Avuiramave'ġa rehe Tupana'ga rehe ġa jikogi ga

nhi'ipo'ruavo a'itituhēve'ga nhi'ipo'ruavo,” ei ġa. ¹⁰ “Ga Tupana'ga ra'yra'ga rura pota tuhu ti ga nhande koty yvaga hugwi javo Jesus'ga,” ei ġa pe mombe'gwombe'gwovo. Gaha Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi. Jesus'ga nhande mbopiro'yi hahyheteaġwama hugwi – kia po ti Tupana'ga omondo ahe ve aherekote'varuhuro ġwaramo. A'ereki ga ndopotariuhu aherekote'varuhua.

2

Paulova'ea oporavyky Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo

¹ Ndorojotehei ore pe pyri ikwehe. A'ea pehe tuhē pekwaha. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe oreirūramo ore imombe'urame ganhi'iġa pe me.

² Ymya ore pytaahi'vi cidade de Filipos pe ikwehe. Aerē Filipospeve'ga jigwarajuhu ore rehe. Onhi'iteuhu ġa ore ve no ore mbotegweteavo. A'ea pe pekwaha.

Aerē ore hoi ġa hugwi orovahema pe pyri cidade de Tessalōnica pe ikwehe'i. Ore ruvame pe pyri ojipe'ġa nohendupotarihu Tupana'ga nhi'iġa no. Emo Tupana'ga ore moirū ore pavēi ojikoty'a. Nurā ore ndoropojihuvi ġa Tupana'ga nhi'iġa mombe'ukatuavo pe me Cristo'ga omano pe ndepyga javo. ³ A'itituhēva'ea ore ei imombe'ukatuavo Tupana'ga nhi'iġa pe me ikwehe'i pe motetirūpotare'yma. Opogwereco katu orokote'varuhue'yma pe me. Nopomoandyandyi ore pehe.

⁴ Ymya Tupana'ga ei oyvyteri pe kako: “Paulo'ġa ko ahembojikohara'ġa ojihe upa. Pyry ko Paulo'ġa imombe'ui nhinhi'iġa Cristo'ga mombe'gwovo nehē,” ei Tupana'ga. Nurā ore imombe'ui ganhi'iġa. Torombohory ti ojipe'ġa javo rūi ore imombe'ui ganhi'iġa. A'ea ore imombe'ui Tupana'ga ti torombohory javo. A'ereki gaha okwaha hete orereaporoġita. ⁵ Tupana'ga nhi'iġa mombe'urame ore noronhi'iġatutehei pe me tonhimohē ti ġa nhande rehe okovo nhanenhi'iġa rehe jave'yma. A'ea pe pekwaha. Ndoro'eangavi oroyvyteri pe: Timombe'u ti Tupana'ga nhi'iġa ġa pe. A'ero po ti ġa imomyryvi nhande ve nehē. A'ea rūi ore ei. A'ea Tupana'ga okwaha orereaporoġita kwahava.

⁶ Ndoro'ei ore: Torembohete ti. A'ea rūi ore ei pe me. Ojipe'ġa pe ndoro'ei no. ⁷ Po ore ei a'ea hamo nhande ve ti ġa tombuhu javo hamo, a'ero po pyryvamo hamo. A'ereki ore Cristo'ga moirūharamo oroko. Ahey'ġa gwereco katu gwa'yra'ġa onhyromo. Ahey'ġa javijitehe ore pe nderekokatui orenhyromo ikwehe'i. ⁸ Opoarō hete ore orokovo. Nurā ore imombe'upotahetei pe me Tupana'ga nhi'iġa Jesus Cristo'ga mombe'ua ikwehe'i. Opopoko pota hete ore no. A'ereki ore orovy'a hete pe ndehe. ⁹ Napemoka'nhyimi tuhē pe oreporavykyagwera. Oroporavyky hete ore arimo ypytunimo no ikwehe'i. Ore tuhē oropyhy orojive mbatera. Nurā ore ndoro'ei pe me pembuhu tehe ore ve javo. Nahā ore reko'i imombe'urame pe me Tupana'ga nhi'iġa Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe'i.

¹⁰ Cristo'gareheva'ero pe pekwaha orerekokatua ore ruvame pe pyri ikwehe'i. A'ea Tupana'ga okwaha no. Pe me ore pyryvamo. Nurā tegwete ojipe'ġa nemimbojahava ore rehe.

¹¹⁻¹² Aheruva'ġa gwa'yra'ġa mbo'e katu. Aheruva'ġa ja ore pe mbo'ekatui pe napenani pe mbohoryva Tupana'ga rehe ikwehe'i. Oro'ero'e hete pe me ikwehe'i: Peko katu ti Tupana'ga mbohoryva jipi. Gaha e'i pe me: “Tuhu ti ġa upa ji pyri nhirendy'java pyri no,” ei ga. “Ji tuhē tako ġanduvihavamo,” ei ga pe me.

¹³ Oreremimombe'ua renduvame pe ei ikwehe'i: “Yvyakotyve'ġa rūi omombe'uuka Paulo'ġa pe. Tupana'ga tuhē omombe'uuka ġa pe,” pe'e pe.

Na tuhē. Tupana'ga nhi'i'ga tuhē ore imombe'ui pe me ikwehe'i. A'ero ganhi'i'ga herojijyjiji pendeaporo'gita pe mombyryva okwahyro pe ndehe pe jikogame ga rehe. Nurā ore ei Tupana'ga pe jipi:

—Pyry hete Tessalōnicapeve'ga hendukatui nenhi'i'ga, oro'e ore ga pe.

¹⁴ Pehe oreirūramo peko Jesus'gareheve'ga ja judeus'ga ja – kiroki Judéiapeve'ga ojiko Cristo Jesus'ga rehe onhimon'o'ga tihendu katu ti Tupana'ga nhi'i'ga javo. A'ereki judeus'ga nde'yja'ga ndopotari ġajikoga Jesus Cristo'ga rehe okote'varuhuavo ga pe. Na jitehe pende'yja'ga ndekote'varuhui pe me ipotare'yma pejikoga Jesus Cristo'ga rehe.

¹⁵ Ymyahū judeusva'ea ojuka Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea. Aerē judeus'ga Cristo Jesus'ga jukai nhandepojykaharete'ga jukai. Aġwamo ga jigwarajuhu ore rehe ore mondovo cidades hugwi. Tupana'ga ndopotariuhu ġandekote'varuhua. Okouhu ga ojipe'ga ndehe nhaporemō ga arōe'yma.

¹⁶ A'ereki ga ore mombi pota ore Jesus Cristo'ga mombe'urame ga pe. Omombi pota ga orenhi'i'ga tojikogyne judeus'garūive'ga ga rehe javo.

Ymyahū judeus'ga omombipembipeuhua'jaa'a Tupana'ga py'a ojihe okote'vate'varuhuavo. Kiro mbapava ġandekote'varuhua reki. A'ereki Tupana'ga ndipygwa'javi a'ero onhimonha'ngavo ga ndehe kiro.

Ojivy pota Paulova'ea Tessalōnicapeve'ea repiaga'java

¹⁷ Ga oromboja'ogame pe hugwi norombegwei orojirokwaheteavo xaho ti oreirū'ga ndepiaga javo novīa ikwehe'i. A'ereki ore pe ndepiaga'u hete. Tegwete orehoa reki. Emo ore nopomoka'nhymi. ¹⁸ Pe pyri ore hopotari. Ji tuhē a'ea'e tajivy ti Tessalōnicapeve'ga pyri javo novīa. Emo Satanás'ga norembojivyrukari pe pyri.

¹⁹ A'iti tuhē ore pe ndepiapotari. A'ereki ore oroko pe ndehe. A'ero po ti Jesus Cristo'ga rura'javame ore ei: Orereheve'ga Tessalōnicapeve'ga ojiko hete nde rehe, oro'e ti ore nehē. A'ea rupi po ti pe ore mbohoryvi Jesus Cristo'ga pyri nehē. Pe ndehe po ti ga ore mboheteri nehē pe pembojikoguka ga ji rehe javo. Pe tuhē po ti nahā ore ve nehē nhande amame nhandepojykaharete'ga rovai pyteri pe nehē. ²⁰ A'ereki pehe ore mboukwaha. Pehe ore mbohory.

3

¹ Tegwete orepy'a rukatua oji'i. A'ereki ore orokwaha pota pendekoa. Nurā ji ei Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi: Timondouka ti ga mo Tessalōnicapeve'ga pyri, oro'e ore orojohupe. Ore nhomonhi'imbavame ji ei Silas'ga pavēi: Xapyta ti nhande tehe cidade de Atenas pe. ² Ore Timóteo'ga mondouka pe pyri a'ero oji'i. Ga ko nhaneirū'ga. A'ereki ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe. Ymyaī Tupana'ga ga mbuhuruka ore pyri. “Gaha tomombe'u Cristo'ga no,” ei Tupana'ga. Nurā ga ore moirūi Cristo'ga mombe'ua mombe'gwovo.

Timóteo, oro'e ore ga pe oji'i, eho ti a'ero Tessalōnicapeve'ga pyri. Ere ti ga pe tojikopigyne ti Jesus Cristo'ga rehe javo. Koji'i ti embohory ga Jesus'ga rehe. ³ Ere ti ga pe tomynhyme ti ġapy'a ojipe'ga jigwarajuhurame ga ndehe, oro'e ore ga pe ga mondovo pe pyri.

A'ereki pe tuhē pekwaha Tupana'ga remimbotarimova'ea nhande ve. Ga e'i: “Kiroki ga ojiko ji rehe – ga ndehe nhaporemō po ti ojipe'ga jigwarajuhu nehē,” ei Tupana'ga. ⁴ Orojuvame pe pyri ore ejipei pe me ikwehe'i: Aerē ti ojipe'ga jigwarajuhu nhande rehe nehē, oro'e ore pe me. Na tuhē reki. A'ereki ga okouhu nhande rehe nhande arōe'yma. A'ea pe pekwaha.

⁵ Akwaha ko ji hahyrame pe me oji'i. Nurā tegwete jipy'a rukatua. A'ero ji ei Timóteo'ga pe oji'i: Eho ti Tessalōnicapeve'ga pyri. A'ereki ji akwaha pota ġajikoga Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji. Mara'ngu po Diabo'ga ojiroviaruka ga pe?

Mara'ngu po ġa opohia Jesus Cristo'ga hugwi a'ero? Po ġa Diabo'ga reroviari, a'ero po ore poravykytehei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe raikwehe'i, a'e ji ga pe.

⁶ Nurā Timóteo'ga hoi pe ndepiaga oji'i. Korogwe reki ga jivyri pe hugwi ua pyryva'ea mombe'gwovo ore ve. A'ereki ga e'i: “Tessalônicapeve'ġa ndopohiri Jesus Cristo'ga hugwi ojikheteavo Tupana'ga rehe,” ei ga ore ve. “Onhoarōarō hete ġa onhimongyavo no,” ei ga. “Ga nhande arōarō hete jitehe. Omondo hete ġa ojeaporogita imohina nhande rehe jipi,” ei ga. “Nhande repiapotarahi ġa jipi. Ehepia ko nhande ġa ndepiapotari jipi. Na jitehe ġa nhande repiapotarahivi no,” ei ga pe mombe'gwombe'gwovo ore ve.

⁷ Tu katu orepy'a kiro pe ndehe a'ero. A'ereki pe pejiko jitehe Tupana'ga rehe. Mbatara rahya orokwaha hete jipi. Ojipe'ġa ojigwarai ore rehe no. Emo Timóteo'ga uhu pe mombe'gwovo ore ve ore mbohoryryva. ⁸ Pe jikhetero ġwaramo nhandepojoykaharete'ga rehe Jesus'ga rehe ore kwera'javi oreroryryvamo! ⁹ A'ero ore norombohetepigi tuhē Tupana'ga pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe. Oro'e hete ore Tupana'ga pe:

—Orerory hete ore nde rehe. A'ereki Tessalônicapeve'ġa ojiko nde rehe jipi. Ndepyry hete nde ġa mbojikoguka ejihe ore mbohoryva, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹⁰ Arimo ore nhi'ihetei Tupana'ga pe ypytunimo na jitehe no.

—Ore mondoa'ja ti Tessalônicapeve'ġa pyri, oro'e ore ga pe. Ganembikwahave'yma rehe ore ġa mbo'epotari ġa mbojikoga nde rehe koji'i ti ġa tojiko hete javo, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹¹ Nhandervete'ga Tupana'ga tuhē ti torererohouka pe pyri nhandepojoykaharete'ga pavēi Jesus Cristo'ga pavēi, oro'e ore pe me. ¹² Igwaigwavete ti nhandepojoykaharete'ga tapemonhoarōheteuka, oro'e ore. Toarōheteuka ti ga pe me ojipe'ġa nhaporem, oro'e ore. Opoarō hete ore. Na jitehe ti Jesus Cristo'ga toarōheteuka ġa pe me, oro'e ore. ¹³ Nahā ti Jesus Cristo'ga tapepoko pe mbojikoheteavo ojihe pe mombyryva nehē. A'ero pe amame nhandervete'ga rovai pyteri pe Tupana'ga rovai pyteri pe po ti ga ei pe me nehē: “Ndojari tuhē ite'varuhua pe ndehe.” A'ea tuhē po ti ga ei pe me nehē Jesus Cristo'ga rura'javame ġwemimo'ēhara'ġa pavēi nhaporem.

4

Paulova'ea e'i nahā ahe tomonhimohē Tupana'ga ojihe javo

¹ Oromombe'u ore Jesus Cristo'ga pe mbo'eavo ga rehe ikwehe'i nahanahā ti peko katu Tupana'ga monhimohema pejihe javo. A'ero nahā pe ndekokatui. Igwaigwavete ore ehetei kiro pe me: Koji'i ti peko katu Tupana'ga monhimohema pejihe. A'ea ore ei pe me Jesus'ga repyga. A'ereki Jesus'ga nhandepojoykaharete'ga ojikoty'a nhande pavēi nhande mbo'eavo a'ea rehe. ² Pe pekwaha oreremimbo'ea – kiroki a'ea rehe ga ore mbo'e pembo'e ti ġa a'ea rehe javo.

³ Kiro Tupana'ga remimbotarimova'ea pe me. A'ea mombe'gwovo ga ei: “Peko pyry hete ti jireheva'ero,” ei ga pe me. “Tapejihe'ari ti ite'varuhua rehe,” ei ga. “Tapejiavykyukari ti penhimbireko'ġarūive'ġa pe. Tapeavykyi ti penhimbireko'ġarūive'ġa,” ei ga pe me. ⁴ “Pekwaha ti penhimbovyvya pejeaporogitakaturu. Peko pyry pa ti pejikovo nhinhi'ġa rupi ji monhimohema pejihe. A'ero po ti hajiheve'ġa pe mbohete nehē no pyry ġa javo pe me. ⁵ Ndoakwahavihu judeus'ġarūive'ġa gentios'ġa – kiroki ġa ndokoi ji rehe,” ei Tupana'ga. “Ojogwereko te'varuhu ġa ojopotaheteavo. Ga ja rūi ti peko,” ei

ga pe me. ⁶ “A'ea pe ji ei a'ero. Tapemoandyandyi ti ojipe'ga ganembireko'ga nderogwove'ỹ pejive pejikote'varuhue'yama,” ei Tupana'ga pe me.

Nanuhũ pe ndekote'varuhurame ti nhandepojykaharete'ga ga ndepyygi pe ndehe nehẽ. A'ea rehe ore opomomorandu hete pekwaha ti javo ikwehe. ⁷ Nhande mo'emo'ẽrame ojive Tupana'ga ei: “Toko katu ti ga. Toko pyry ti ga,” ei ga. Peko te'varuhu ti javo rũi ga ei nhande mo'emo'ẽrame ojive. ⁸ A'ero ga – kiroki ga nohendupotari oreremimombe'ua – yvyakotyve'ga jate rũi ga nohendupotari. Tupana'ga ga nohendupotari. Gaha omondo gwa'ua pe pyri pyryva'ea pe pyri.

⁹ Ndakwatijari ti ji pe me kiro penhoarõ hete ti javo. A'ereki Tupana'ga tuhẽ pe mbo'e jipe a'ea rehe. ¹⁰ Pe pearomba tuhẽ penhiirũ'ga Jesus'gareheve'ga – kiroki ga u pegwyri pe nhaporemõ Macedõniaveve'ga gwyri pe. Igwaigwavete ti pearõarõ hete oreirũramo, oro'e hete ore a'ero.

¹¹ Pejirokwa ti pejikokatuavo. Peko jate ti ojipe'ga pyteri pe. Tapehopehoi ti ojipe'ga pyri ga ndehe peangaangae'yama. Pe tuhẽ ti peporavyky katu pejive. Ojikwe ore ei a'ea pe me ikwehe'i. ¹² Peporavyky ti, oro'e ore. A'ero po ti ga ei nehẽ – kiroki ga ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe – gahã e'i: “Pyry hete reki Jesus'gareheve'ga. A'ereki ga oporavyky hete ipyhyga mbatera ojive oporanduve'yama,” e po ti ga pe mboheteavo nehẽ. Pe poravykyrame po ti mbatera nomominaḡwami pe hugwi nehẽ.

Nhandepojykaharete'ga ti uhura'ja nehẽ

¹³ Ore torokwahavuka pota pe me oreirũa pe nahanahã Jesus Cristo'gareheve'ga manorame javo. A'ero po ti pe napenhimongoveveuhui pejehe'oe'yama ahe rehe. Ga ja rũi ti peko – kiroki ga ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ga ndovy'ari ojehe'gwovo ahe rehe ndovyri po ti ahe nehẽ javo. ¹⁴ Omano Jesus'ga raka'e. Aerẽ ga vyri gwyvya hugwi okwerava'java. A'ea nhande heroviari. Nurã po nhande ei heroviaheteavo hamo: Na jitehe ti omanove'ga pe nehẽ. Tupana'ga ti ombuhuruka omanove'ga Jesus Cristo'ga reheve nehẽ – kiroki omanove'ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe omanorame. A'ea po nhande heroviari hamo.

¹⁵ Kiro po ti ore imombe'ukatui pe me omanove'ga jiupiraḡwama yvagi pe. Nhandepojykaharete'ga omombe'u a'ea ore ve. Po ti nhande niamanoi ve nehẽ nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga rura'javame yvya koty nhande koty nehẽ, a'ero ti nhande ndiahoi tuhẽ omanove'ga jiupira renonde nehẽ nhandehorame Jesus Cristo'ga rovatiamo nehẽ.

¹⁶ Nhandepojykaharete'ga tuhẽ ti ga rura'javi nehẽ yvaga hugwi ojyva nehẽ Jesus Cristo'ga. Ojyvame ti ga onhi'iga mbuhuhetei nhande koty nehẽ. Ohapukai ti Tupana'gapyrive'ga nduvihavuhu'ga nehẽ. Tupana'ga apoa trombeta ti onhi'ĩ nehẽ no. A'ero ti omanove'ga vyri na'ẽ gwyvya hugwi okwerava'java nehẽ – kiroki omanove'ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe omanorame.

¹⁷ A'ero ti Tupana'ga nhande manoe'ymame nhande pyhypavi okwerava'jave'ga ndeheve nhande rerogwovo Jesus Cristo'ga rovatiamouka nehẽ. Nahã ti ga nhande mono'ono'oḡi okwerava'jave'ga ndeheve yvaḡatiḡa pype nehẽ Jesus Cristo'ga rovatiamouka yvatea gwyra koty nehẽ. A'ero ti nhande rui Jesus Cristo'ga pyri avuirama nehẽ.

¹⁸ Tapenhimongoveveuhui ti Jesus Cristo'gareheve'ga manorame a'ero. Pe'ji ti pejohupe: “Pekwahava'ja ti Paulo'ga remimbo'eagwera nhande ve. A'ereki ga e'i: ‘Aerẽ ti Jesus Cristo'ga rura'javi omanove'ga mbovyva nehẽ ojiheva'ea mbovyva ahe mbogwerava'java nehẽ,’ ei Paulo'ga nhande ve,” pe'ji ti pejohupe nehẽ. Nahã ti penhombohory inoḡatuavo peji'py'a.

5

Xanhimboavujikwe ti nhandepojykaharete'ga rura pota

¹ Marã po ti ji ikwatijari pe me Jesus Cristo'ga rura'jahavağwama rehe? A'ereki a'ea rehe pe pekwahavipe aerẽ po ti ga ruri yvya koty nhande koty nehẽ javo. ² A'ereki pe tuhẽ pekwaha hete nahã: Ahe ndokwahavi iporomive'ga rurağwama aheronga pype ypytunimo ga mboha'uve'yma. A'ereki iporomive'ga nomombe'ui ahe ve. Na jitehe ahe ndokwahavi Jesus Cristo'ga rura'jahava maname po ti ga ruri nehẽ javo. A'ereki Jesus Cristo'ga nomombe'ui a'ea ahe ve. A'ea pe pekwaha hete.

³ Tegwete ipuru'avehẽa ka'nhyhava oja'yra rahya hugwi. Ndy! e te hahyrame hẽarembeypya. Na jitehe ti tegwete Jesus'gareheve'garũive'ga ka'nhyhava hahya hugwi nehẽ. Tiruahũ ranuhũ po ti ģa pe nehẽ. Nurã ti ģa etehei garura'java renonde nehẽ: “Tu katu nhandepy'a. Nimotiruahũhavi nhande ve,” e po ti ģa novĩa ga mboha'uve'yma nehẽ. Emo kotihĩ po ti tiruahũ ģa pe nehẽ. A'ea ko ģahoagwama hahyhava ruvihai pe.

⁴ Oreirũramo pe ki a'e te ģa ja rũi - kiroki ģa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe okote'varuhuavo. Ga jikoge'yma ģwaramo nhande ei ģa pe ypytunahivareheve'ga'jave'ga. Pejikoga ģwaramo Jesus Cristo'ga rehe ji ei pe me: Pe ko ģa ja rũi. Pe pekwaha Jesus Cristo'ga rura pota aerẽ ti ga ruri nehẽ javo. Nurã ti garura'java napemo'mağuhũ nehẽ. Iporomive'ga rura ahe mo'mağuhũ. A'ereki ahe nombaha'uvi ga. Garura ja rũi po ti Jesus Cristo'ga rura pe me nehẽ.

⁵ Pehe nhaporemõ pejiko Jesus Cristo'ga rehe pejikokatuavo. Nurã nhande ei nhandejive: Nhande xako kojahuarupive'ga'java'ero. Nhande ko ģa ja rũi - kiroki ģa ndojikogi Jesus'ga rehe okote'varuhuavo. Ypytunahivareheve'ga'jave'ga xa'e nhande ģa pe. Nhande ģa ja rũi. ⁶ Nurã ti xajirokwa nhanenhimbovyvya Jesus Cristo'ga rura ra'aromo. Ga ja rũi ti xako - kiroki ģa ombopogwe aherekote'varuhua garura ra'arõ'e'yma. ⁷ Ypytunahivareheve'ga'jave'ga ndojirokwari pyryva'ea rehe heagwryve'ga ja Jesus Cristo'ga rura ra'arõ'e'yma. Ga ombopogweuhu aherekote'varuhua.

⁸ Nhande ki a'e te arimorupive'ga'java'ero xako. Xanhimbovyvy ti a'ero. Soldados'ga omongi itaheteve'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo. Xako ti ģa ja nhanenhia'nguavo. Xanhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Xajiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe a'ero ga arõheteavo ojipe'ga arõheteavo no. A'ereki nhandejikoga rupi nhande nhia'ngui. Nhaneremiarõa rupi nhande nhia'ngui. Soldados'ga ono akanitara onhia'nguavo tonupãyme ti ģa nhaneakağa javo. Xako ti ģa ja nhanenhia'nguavo. Xanhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Tikwaha ti nhandererohoagwama yvagi pe Tupana'ga pyri. A'ereki nhanerembikwahava rupi nhande nhia'ngui.

⁹ A'ereki nhande mo'emo'ẽrame Tupana'ga nde'i: “Aerẽ ti ji ģa mombori tata pype hahyva'ea ruviava pype nehẽ.” A'ea rũi ga ei nhande mo'emo'ẽrame. A'ereki ga e'i: “Aerẽ jijipyri ti ji ģa nderurukari Jesus Cristo'ga pe ģapojykaharete'ga pe nehẽ,” ei ga. ¹⁰ Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga omano nhande repyga nhanderekote'varuhua momboa tuhu ģa ji pyri upa avuirama javo. A'ero nhande manorame nhande ruvi ga pyri. Na jitehe nhande ruvi ga pyri nhanemanoe'ymame. ¹¹ A'ero ore ei pe me: Nane'ymi ti penhombohory inoğatuavo pejopy'a. Pemombe'u katu ti Jesus Cristo'ga pejuhupe penhombojikoguka ga rehe jipi. Ağwamo vehevi pe jopokogi nahã ga mombe'ukatuavo pejuhupe.

Mbapavamo Paulova'ea omogita Tessalõnicapeva'ea

¹² Kiro ore ehetei pe me oreirũa pe: Pemondo ti pejeaporoĝita imohina pendepiakatuhara'ĝa ndehe. A'ereki nhandepojoykaharete'ga omo'emo'ẽ ĝa toko ti ĝa pembo'eharamo pendepiakatuharamo. A'ero ĝa nduvi pe pyri oporavykyheteavo pe mbo'ekatuavo Tupana'ga nhi'iĝa rehe. ¹³ Pemondo tuhẽ ti pejeaporoĝita imohina ĝa ndehe ĝa arõheteavo ĝa poravykyro ĝwaramo pepyteri pe. Tapejogwayvari ti.

¹⁴ Kiro ore ehetei pe me oreirũa pe pepyteripeve'ĝa ndehe: Pe'ji ti nimbotepotarive'ĝa pe: “Pejirokwa ti pejiporavykykatuavo.” A'ea ti pe'ji hete ĝa pe. Pembohory ti okyhyjive'ĝa inoĝatuavo ĝapy'a – kiroki ĝa oko tehe ĝapy'a. Kiroki ĝa ndojikohetei Jesus'ga rehe – pembojikoheteuka ti ĝa. Tapenhimbaekwahivi ti ojipe'ĝa ndehe pejikokatupava ĝa pe. ¹⁵ Ojipe'ĝa ndekote'varuhurame pe me tapejipygi tuhẽ ti ĝa ndehe pejikote'varuhue'yma ĝa pe. Pe me nhaporemõ ore ei. Nane'ymi ti peko katu pejohupe pejikovo. Peko katu pa ti hajiheve'ĝa pe no.

¹⁶ Nane'ymi ti pejoryjory pejikovo. ¹⁷ Nane'ymi ti tapenhi'imbigi Tupana'ga pe jipi. ¹⁸ Hahyrame pe me ti pe'ji Tupana'ga pe: “Nane'ymi ndepyyri hete ore ve.” Hahye'ymame pe me ti pe'ji ĝa pe: “Nane'ymi ndepyyri hete ore ve.” Nava'ea Tupana'ga opota pejoryva ojihe penhi'inhi'iĝa ojive. A'ereki pe pejikoty'a Cristo Jesus'ga pavẽi.

¹⁹ Tapemombigi ti Tupana'ga ra'uva penhimbo'erame. Pehendu katu ti inhi'iĝa.

²⁰ Po ojipe'ĝa imombe'upotarame nahã Tupana'ga ei javo, a'ero tape'etevaruhui ore norohendupotari jave'yma ĝa pe. ²¹ Pekwaha na'ẽ ti a'itituhẽva'ea. Po Tupana'ga nhi'iĝa rũi ĝa imombe'ui, taperoviari ti ĝa. Po Tupana'ga nhi'iĝa tuhẽ ĝa imombe'ui, a'ero ti perovia ĝa. Pekwaha pa ti jipi ikwahava Tupana'ga remimbuhura. Pyryva'ea ti pembopogwe a'ero.

²² Emo tapejihe'ari ti ite'varuhua rehe nhaporemõ imbopogwee'yma.

²³ Tupana'ga onoĝatu vyakotyve'ĝa py'a. Ga tuhẽ ti tapemombyry hete tokote'varuhuyme tuhẽ ĝa javo. Tohepia katu ti ga pendeaporoĝita tojapyakate'varuhuyme ti ĝa javo. Tapendepia katu ti ga tojikopigyme ti ĝa ji rehe javo. Tapendepia katu ti ga tokote'varuhuyme ti ĝa javo. Po nahã ga pe nderekoi, a'ero pe pyryvamo tuhẽ. A'ero pendeaporoĝita pyryvamo no. A'ero nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga rura'javame yvya koty po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Ndojari tuhẽ ite'varuhua pe ndehe,” e po ti ga nehẽ. A'ea pa ore ei. A'ereki ore oropota Tupana'ga pyryva pe me.

²⁴ Tupana'ga e'i pe me ikwehe'i: “Peko ti Jesus'gareheva'ea pejikoga ji rehe pejikokatuvõ. A'ero po ti ji pe mombyryvi nehẽ.” Nopiriani ga o'eagwera. A'ero ti ga pe mombyryvi pe ndepiakatuavo nehẽ.

²⁵ Kiro ore ei pe me oreirũa pe: Penhi'inhi'i ti Tupana'ga pe ore repyga epoko ti Paulo'ĝa imombyryva ĝa pe javo.

Paulova'ea omondouka onhi'iĝa Tessalõnicapeva'ea pe

²⁶ Pe'anhuvamba ti pevove'ĝa nhaneirũ'ĝa ore repyga. ²⁷ Ji a'e hete pe me kiro: Pemonhi'i ti nhirembikwatijara ĝa pe nhaporemõ tohendu pa ti ĝa javo. A'ereki a'ea nhandepojoykaharete'ga opota, a'e hete ji pe me.

²⁸ Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry pe me.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA TESSALÔNICAPEVA'EA PE Segunda Carta de Paulo aos Tessalonicenses

¹ Três ore rekoi ikwatijaharamo pe me: Jihi Pauloramō Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me cidade de Tessalônica – perope peko Tupana'gareheva'ero nhanderuvete'gareheva'ero pejikovo Jesus Cristo'gareheva'ero nhandepojoykaharete'gareheva'ero.

² Kiro ore ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, oro'e ore pyryva'ea pota pe me.

Tupana'ga reaporoġitakatua Jesus Cristo'ga rura'javame

³ Pe me oreirūa pe ore ei: Toro'e tuhē Tupana'ga pe ndepyry hete nde javo ga pe. A'ereki ga pe mombyrymbyry. A'ero ore roryroryvamo ga rehe. Pyry ore ei na Tupana'ga pe pe mombe'gwovo jipi. A'ereki igwaigwavete pe pejiko hete ga rehe. Pe nhaporemō penhoaromba hete tuhē no. ⁴ Nurã ore tuhē pe mbohetei pe mombe'gwombe'gwovo ojipe'ġa pyteri pe – perope ġa ojatyka jipi Jesus'gareheva'ero tihendu katu Tupana'ga nhi'ġa javo. Oro'e ore ġa pe: Tessalônicapeve'ġa ojiko hete Jesus Cristo'ga rehe. Ojipe'ġa jigwarairame ġa ndehe ġa ndopohiri jitehe reki Tupana'ga hugwi. Hahyva'ea pe nhaporemō ġa nhimomiranambavi ojikheteavo Jesus'ga rehe, oro'e ore ġa pe pe mombe'gwombe'gwovo.

⁵ Pe jikopige'ymame a'ea hepiukari Tupana'ga rekokatua. A'ereki ġa jigwarairame pe ndehe Tupana'ga pe mombyry pe mboavujikwea tuhu ti ġa upa ji pyri avuirama nehē javo. A'ereki pe penhimomirana hahyva'ea pe pejikoga ġwaramo ga rehe. ⁶ Pyry po ti Tupana'ga pe ga pe ndepygi ġa ndehe nehē ġa jigwarairo ġwaramo pe ndehe.

⁷ Tupana'ga po ti imombigi hahyva'ea pe me ore ve nehē no inoġatuavo nhandepy'a Jesus Cristo'ga jipiukarame ua yvaga hugwi ojipyryve'ġa pavēi ipopoakaheteve'ġa pavēi nehē yvagipeve'ġa. ⁸ Tata rendya pyteri pe ti ga ruri imondovo hahyva'ea ġa pe nehē – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe hendukatue'yma pyryva'ea nhandepojoykaharete'ga mombe'ua Jesus Cristo'ga mombe'ua. ⁹ A'ero ti Jesus Cristo'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē topyta ti ġa ipype avuirama javo. Nahã ġamondoagwama nhandepojoykaharete'ga hugwi ipopoakaheteve'ga hugwi garendy'java hugwi. ¹⁰ Nahã po ti ġa pe nehē ga rura'javame yvya koty nehē.

Nhiremimo'ēhara'ġa ti tanhimbohete tuhē javo ti ga uhu nehē. Uhu ti ga tonhimomby'a pa ti ġa ji rehe jipopoakahetea rehe javo. Pehe ti penhimomby'a ga mboheteavo ġa pavēi no ndorohepiagangavi nanongara'ga javo ga rura'javame nehē. A'ereki pe perovia oreremimombe'uagwera.

¹¹ A'ero ore ei Tupana'ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi:

–Eremo'emo'ē nde Tessalônicapeve'ġa ikwehe'i toko ti ġa Cristo'gareheva'ero javo. Nurã ti emomyrymbyry ġa mongovo enhimimbotarimova'ea rupi. Ga oko katu pota jipi nde nhi'ipo'rupota ojikoga ġwaramo nde rehe. Emongo katu ti ġa a'ero epopoakara pyvō ġa pokoga.

¹² A'ea ore ei Tupana'ga pe jipi. A'ero po ti pekotyve'ġa ei nehē: “Jesus Cristo'ga herojijyjiji ġandeaporoġita ġa mombyryva. A'ero ġa ndekokatui. Jesus Cristo'ga pyry hete ġapojoykaharete'ga!” A'ea ti pekotyve'ġa ei pe

mombe'gwovo nehē. A'ereki ore oronhi'i Tupana'ga pe emombyry ti Tesselônicapeve'ġa javo. A'ero po ti pyry hete pe me nehē pejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi. A'ea Tupana'ga opota hete no Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. A'ereki ġa omombyry pota pe me.

2

Jesus Cristo'ga ti uhura'ja tiruahūheteve'ga jipiukarirē

¹ Kiro ore imombe'ua'javi pe me oreirūa pe nhandepojoykaharete'ga rura'javaġwama Jesus Cristo'ga rura'javaġwama. Aerē po ti ga ruri nhande mono'oġa ojipyri, oro'e ore imombe'ua'java.

² Ojipe'ga po e'i tehe pe me: “Uhura'ja reki Cristo'ga,” e po ga. A'ea jitehe po ojipe'ga e'i tehe Tupana'ga ra'uva omombe'u a'ea ji ve javo. Ojipe'ga po e'i tehe no Paulo'ġa okwatija nanongara javo. Kiro ore ehetei pe me: Ga erame na, tapemongoteheukaripei ġa pe pejipy'a ġa'etehea rehe. Aerē gwe ti Jesus Cristo'ga rura'javi nhande mono'ono'oġa ojipyri nhande rerogwovo ojupi nehē. ³ Tapenhimoandyandyukari'i'i ti nanongara rehe.

Kiro po ti ore imombe'ui Cristo'ga rura'java renondehava pe me. Jesus Cristo'ga rure'ymame ti he'yive'ġa pohiri Tupana'ga hugwi hendupotara'jave'yma ganhi'ġa nehē. Cristo'ga rura renonde ti tiruahūheteve'ga jipiukari nehē novīa. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i ga pe: “Aerē ti ji ga mondoi ji hugwi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Tiruahū hete tuhē ti ga pe pevo jipi a'ero nehē,” ei Tupana'ga.

⁴ Tupana'ga movahīharamo ti tiruahūheteve'ga ei nehē: “Jihi ko ġa hohe – kiroki ġa pe ġa e'i tehe Tupana. Jihi ko ġanemimbohetehehava hohe pa no,” e'i ti ga onhimboheteavo nehē. “Yvyakotyve'ġa tanhimbohete kiro, jihi jate,” e'i hete ti ga nehē. A'ero ti ga apygi Tupana'ga ryrua pype vehevi oina nehē ji ko Tupana tuhē javo.

⁵ Ji a'ea mombe'u pa pe me jiruvame pe pyri Tesselônica pe ikwehe'i. Pemoka'nhy pe nhiremimombe'uagwera naerū? ⁶ Pe pemoka'nhy a'ea – kiroki a'ea nombojipiukari tiruahūheteve'ga kiro. Aerē ti gambojipiukara apiavo ihoi nehē.

⁷ Ndojipiukari ve tiruahūheteve'ga upa novīa. Emo okote'varuhuve'ġa oko reki tiruahūheteve'ga reaporoġita rupi kiro Tupana'ga movahiamo avo yvya koty okovo. Jesus'gareheva'ero nhande jate tikwaha a'ea. U ve gambojipiukare'ỹva'ea. Aerē ti ihoi japiavo a'ea pe'ahava apiavo nehē. ⁸ Kirē a'ea rakykweri ti tiruahūheteve'ga jipiukari okote'varuhuheteavo nehē.

A'ero ti nhandepojoykaharete'ga tiruahūheteve'ga jukai opytua pyvō ga noġa. Omombi ga gapopoakara ġwendy'java pyvō nehē ura'javame nehē Jesus'ga.

⁹ Kiro ore imombe'ua'jakatui tiruahūheteve'ga jipiukaraġwama. Satanás'ga popoakara rerekovo ti tiruahūheteve'ga jipiukari nehē. A'ereki Satanás'ga ga pojoyka ga moiruamo. Nurā ti tiruahūheteve'ga popoakahetero japovo hepiukahava ahemonhimomby'aheteva'ea no Tupana'ga oapouka ji ve javo o'mbero.

¹⁰ Okote'varuhuparavuhua rupi po ti tiruahūheteve'ga ġa moandyandyi a'ero nehē – kiroki ġa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Oho tuhē ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ereki ġa nohendupotari a'itituhēva'ea Jesus'ga mombe'ua rehe okove'ỹ imomborukare'yma Jesus Cristo'ga pe okote'varuhua a'ero. ¹¹ Nurāro ġwaramo ti Tupana'ga heroviarukari ġa pe mbehea nehē. ¹² Nahā po ti Tupana'ga ġa nderekoi nehē toho ti ġa hahyva'ea

ruvihava pype nehē javo – kiroki ġa nhaporemo ndogweroviari a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua gworygworyvamo okote'varuhua rehe.

Jypya vehevi Tupana'ga ahe mo'emo'ē Cristo'gareheva'ero

¹³ Pe me oreirūa pe ore ei: Nhandepojykaharete'ga pe arō hete. Nane'ymi toro'e tuhē Tupana'ga pe a'ero ndepyry hete nde javo ga pe. A'ereki jypya vehevi ga pe mo'emo'ē pe mongovo Cristo'gareheva'ero tambopyahuuka ti ji ġandeaporogita javo. A'ero gara'uva pendeaporogita rerorijyi imombryva. Pe perovia a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua. Nahā Tupana'ga pendeaporogita mbopyahuukari.

¹⁴ Nanongara Tupana'ga opota hete. Na tuhē. Ga omombe'uuka ore ve pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua tipyahu ti Tessalōnicapeve'ġa ndeaporogita javo. “Nahā ti ġa togwereko opojykaharete'ga katuhetea Jesus Cristo'ga katuhetea nehē no,” ei Tupana'ga.

¹⁵ A'ero ti pejiko hete Jesus Cristo'ga rehe jipi oreirūamo. Tapepohiri ti oreremimbo'ea hugwi. Oreremimombe'ua ti perovia hete. Orerembikwatijara ti perovia hete no.

¹⁶⁻¹⁷ Nhanderuvete'ga Tupana'ga nhande arōhetei. Ga onoġatu nhandepy'a jipi nhande mbohoryva avuirama. Ga nhande mbojiko ojihe jipi. Nurā ore ei: Ga ti nhande reroho yvagi pe nehē. Nahā ga rekoi. A'ereki ga pyry nhande ve. A'ero ore ei: Jesus Cristo'ga tuhē ti tonoġatu pepy'a pe mbohoryva pe moiruamo Tupana'ga pavēi. Toapoparavuhuuka ti ġa pe me pyryva'ea jipi. Tomombe'uparavuhuuka ti ġa pe me pyryva'ea jipi no, oro'e ore.

3

Paulova'ea omombe'u penhi'ĩ ti Tupana'ga pe ore repyga javo

¹ Kiro po ti ore imombe'upavi pe me oreirūa pe nehē. Oromombe'u pota ore pyryva'ea ojipe'ġa pe tojiko ti ġa Jesus Cristo'ga rehe. Pe'ji ti Tupana'ga pe ore repyga a'ero: “Emoirū ti Paulo'ġa ġa Jesus Cristo'ga mombe'urame ojipe'ġa pe tomonhimoanhaanha ti ġa orepojkaharete'ga mombe'ua imondovo. Kotihī po ti he'yjuhuve'ġa henduvi gamombe'ua a'ero ojikoga ga rehe ga reroviaheteavo ore javijitehe nehē,” pe'ji ga pe.

² Ojipea pe'ji ti Tupana'ga pe no: “Ehepy ti Paulo'ġa ite'varuhuve'ġa ti tokote'varuhuyme ġa pe,” pe'ji ti ga pe. “A'ereki ite'varuhuve'ġa nomombe'uukari nenhi'iġa Paulo'ġa pe gweaporoġitate'varuhuavo.” Pe'ji ti a'ea Tupana'ga pe torepoko ti ga. A'ereki he'yive'ġa ndogweroviari Jesus Cristo'ga mombe'ua hendukatue'yma onhimongyavo.

³ Emo nhanembujukoharamo Jesus Cristo'ga oko. A'ero ti ga napembopohirukari ojihugwi pe mbopopoaka pe mbojukoheteavo ojihe nehē Satanás'ga ti togweroviarukaryme ġa pe onhi'iġa javo. A'ereki Satanás'ga pe mingo te'varuhu pota.

⁴ Pehendu katu pe orenhi'iġa pe me ikwehe'i. Nane'ymi po ti pe ore rendukatui a'ero nehē. A'ea ore ei. A'ereki nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ore mbojiko pe ndehe.

⁵ Kiro ore ei: Tokwahavuka ti nhandepojykaharete'ga pe me Tupana'ga remiarōhetea. Onhimomirana Cristo'ga hahyva'ea pe hako. A'ea ti ga tokwahavuka pe me no. “Ji javijitehe ti ġa nhimomiranami hahyva'ea pe a'ero nehē,” ei ga.

Oporavyky po ahe hamo

⁶ Peko pe oreirūa pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe ore ja. Nurā ore ei pe me peporavyky katu ti pejikokatuavo javo ikwehe'i. Jararamo pe

napehendukatupotari orenhi'iga pevevugwehetero pejikovo ojipe'ga mbatera rehe. Tapejihe'ari ivevugweuhuve'ga ndehe nhaporemo. Nahã ore ehetei pe me. A'ereki a'ea rehe nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga pe mbo'euka ore ve.

⁷ Ore javijitehe po pe peko a'ero hamo pejivevugwee'yma. Pe tuhẽ pekwaha a'ea. Ndorevevugwei ore pepyteri pe ikwehe'i. ⁸ Oromondo ore itambere'ia pe me pe imbuhurame mbatera ore ve. Oroporavyky hete ore ypytunimo arimo orojupa ipyhyga mbatera orojive tombuhuteheyme ti ga ore ve mbatera javo ikwehe'i.

⁹ Oromombe'u katu ore Tupana'ga nhi'iga pe me ikwehe'i. Nurã po pyry tuhẽ ore ipyhygi mbatera pe hugwi imondoe'yma pe me ikwehe'i novã. Emo ore oro'e orojive: Xaporavyky hete ti ipyhyga mbatera nhandejive nhandeporanduve'yma. Nhande repiagame ti Tessalõnicapeve'ga oporavyky nhande javijitehe ipyhyga mbatera ojive nehẽ no, oro'e ore ikwehe. ¹⁰ Orojuvame pe pyri ore ere'ei pe me ikwehe'i: To'uyme ti ga - kiroki ga ndoporavykypotari okovo. Tapemondoi ti mbatera ga pe a'ero, oro'e hete ore ikwehe'i.

¹¹ A'ea ore ei kiro ikwahavukara'java pe me. A'ereki ojipe'ga e'i ore ve pepyteripeve'ga mombe'gwovo: "Tessalõnicapeve'ga mo nohendukatui ovevugwero," ei ga. "Ndoporavykyi'i'i ga okovo," ei ga. "Ga oko tehe ojivyjivya oporogwyruva tehe okovo ojipe'ga mombituva," ei ga ore ve kiro.

¹² Nanongara'ga pe ore ehetei - kiroki ga ndoporavykypotari oporogwyruva okovo - ga pe ore ere'ei: Pekoate ti pejiporavykyavo ipyhyga mbatera pejive, oro'e ore ga pe. A'ereki nahã nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ga mbo'euka ore ve.

¹³ Pe ki a'e te peporavykypotava'ero nane'ymi ti peko katu pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikweraje'yma hehe. ¹⁴ Po ga mo nohendupotari orerembikwatijara ojive, penhimombaragwaha ti ga ndehe. A'ero ti ga ndehe tapejihe'ari tipoyjayjaryme ti ga. A'ero po ti ga herojijyi ojeaporogita nehẽ. ¹⁵ Tapekote'varuhui ti ga pe. A'ereki ga peirũramo. Pe'epe'e hete ti ga pe ga mbo'ekatuavo peko katu ti javo ga pe.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Tessalõnicapeva'ea pe

¹⁶ Nhandepojykaharete'ga onoꝑatu ojiheve'ga py'a. Nurã ore ei: Ga tuhẽ ti tonoꝑatu pepy'a jipi ite'varuhurame pe me. Ite'varuhue'ymame pe me ti ga tonoꝑatu jitehe pepy'a jipi. Toko ti ga pe pavẽi nhaporemo, oro'e ore.

¹⁷ Kiro ji tuhẽ Pauloramo ji ei ikwatija pe me. Pehepia ti nhirembikwatijara papel rehe. Nahã ji ikwatijari jipoa pyvõ inoꝑa jirera papel rehe ikwatijarame ojipe'gape'ga pe. Nahã ga ikwahavi Paulo'ga tuhẽ ombuhu gwembi'ea nhande ve javo.

¹⁸ Kiro ore ei: Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me nhaporemo.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY TIMÓTEOVA'EA PE Primeira Carta de Paulo a Timóteo

¹ Jihi ko Pauloramo Cristo Jesus'ga moirũharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe a'ero Cristo Jesus'ga mombe'gwovo. A'ereki nhanembopiro'yharamo Tupana'ga e'i ji ve eko ti Cristo'ga moirũharamo ga mombe'gwovo javo. Cristo Jesus'ga e'i ji ve no ji mongovo omoirũharamo onhimombe'uuka ji ve. Ga rehe tuhẽ nhande xajiko gaha po ti nhande reroho yvagi pe nehẽ javo.

² Timóteo, kiro ji ikwatijari nhinhi'iga imondouka pevo nde ve. Nde ko jira'yra'java'ea. A'ereki nde erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve.

Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomombyry nde ve Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojykaharete'ga pavẽi. Tandeporogwety ti ġa. Tonoġatu ti ġa ndepy'a, a'e ji.

Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea ojipeva'ea omombe'u

³ Ymyaĩ ji hoi cidade de Macedônia pe ikwehe'i. Jihorame ji ei nde ve: Epyta ti cidade de Éfeso pe teremombi ti ġa - kiroki ġa ombo'e ġa Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe.

Kiro ji ea'javi a'ea pe jitehe. Ere ti ġa pe: "Tapembo'ea'javi ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe Tupana'ga remiarõ'e'ỹva'ea rehe," ere ti ġa pe.

⁴ "Pepohi ti penhimimombe'utehea hugwi. Tapemombe'umbe'utehei penhemboypya aherakykwepohara jipi no," ere ti ġa pe. A'ereki imombe'umbe'uteherame ojipe'ġa onhonhi'igayva hehe. Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'ua aheremboypya mombe'ua pavẽi ndokwahavukari Tupana'ga remimbotarimova'ea ġa pe. Ojikogame jate Jesus Cristo'ga rehe ġa ikwahavi Tupana'ga remimbotarimova'ea.

⁵ A'e ji nde ve a'ero: Emombi ti ġanemimbo'ea. A'ereki ji apota ndepyrive'ġa nhoarõhetea. Imombopavukarame okote'varuhua Tupana'ga pe opohia onhimimombe'utehea hugwi, ġa onhoarõ hete tuhẽ. Gweaporoġitapyryvame ġa onhoarõ hete tuhẽ. Ojikogame Jesus Cristo'ga rehe ġa onhoarõ hete tuhẽ. ⁶ Nanongara rehe jararamo ġa ndokoi okote'varuhuavo. A'ero ġa imombe'utehei mbatera. ⁷ Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga rembikwatijarukara rehe ġa ġa mbo'e pota novĩa. Emo onhi'igame ġa ndokwahavi. Gwemimombe'uhetea ġa ndokwahavi no.

⁸ Xa'e nhande: Moisésva'ea remimbo'ea pyry hete nhande imombe'ukaturame Tupana'ga remimbotarimova'ea okote'varuhuve'ġa momoranduva. ⁹ A'ereki tikwaha nhande. Pyryve'ġa pe rũi Tupana'ga ei ikwatijarukarame javo. Momi ko ġa - kiroki ġa pe Tupana'ga e'i ikwatijarukarame Moisésva'ea pe:

Tupana'ga nhi'ĩpo'rue'ỹve'ġa

Tupana'ga nhi'iga rendukatue'ỹve'ġa

Tupana'gareheve'ġarũive'ġa

okote'varuhuve'ġa

kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe ndapyryvive'ġa

kiroki ġa Tupana'ga movahĩ tiruahũve'ġa

kiroki ġa ojuka uva'ġa

kiroki ġa ojuka oy'ġa

iporojukahara'ġa nhaporemo

¹⁰ kiroki ġa gweroho ojive ġwembireko'ġarũive'ġa

kiroki akwaimbae'ga memei ojogwerekó gwembirekoro
 kiroki kunhangwera'ga memei ojogwerekó gwembirekoro
 kiroki ga omi ojipe'ga gande'yja'ga hugwi ga mboporavykyavo
 i'mbeve'ga

kiroki ga e'i o'mbero a'iti tuhē javo

kiroki ga nohendukatui Tupana'ga nhi'iga garemimbo'ekatuukara
 a'itituhēva'ea.

Ga pe nhaporemó Tupana'ga ei ikwatijaruka Moisésva'ea pe pepohi
 ti pejikote'varuhua hugwi javo. Ga nhaporemó oko te'varuhu
 hendukatue'yma a'itituhēva'ea Tupana'ga remimombe'ukatuukara.

¹¹ Tupana'ga remimbo'ekatuukara ko Jesus Cristo'ga mombe'ua – kiroki a'ea
 ji amombe'u Tupana'ga ero gwaramo ji ve. Jesus'ga mombe'ua okwahavuka
 Tupana'ga popoakahetekatua garoryhetea no.

Tupana'ga pyry hete Paulova'ea pe

¹² Jirory hete ji nhandepojoykaharete'ga rehe Cristo Jesus'ga rehe. A'e ji ga
 pe:

–Ndepyry hete nde. A'ereki nde ji poko ji mbopopoakaruka enhi-
 mombe'ukatuuka ji ve. Ndepyry hete nde. A'ereki ji ve nde ere'e: “Nde po
 ti ji mombe'ukatui nehē. Nurã ji ei nde ve: Ji mombe'u ti a'ero,” ere nde ji ve,
 a'e ji Jesus'ga pe.

¹³ Jijikoge'ymame Cristo Jesus'ga rehe ji ete'varuhui ga mombe'gwovo
 ojipe'ga pe kako. Gaha ranuhũ! Tupana'ga ra'ya'ga rūi po ga, a'e ji.
 Jirekote'varuhuavo ga rehe ji jigwarai gareheve'ga ndehe. Nahanahã ji ga
 mbotegweteuhui. Emo Cristo Jesus'ga ji porogwety. A'ereki ga rehe ji-
 jikoge'yma gwaramo ji ndakwahavihu jirekote'varuhuavo ga rehe ga ndehe
 no. ¹⁴ Pyry hete Cristo Jesus'ga ji ve nhandepojoykaharete'ga. Ga ji arõ hete ji
 mbojikoguka ojihe ojipe'ga arõheteuka ji ve.

¹⁵ A'itituhēva'ea nhande ei. Togwerovia hete ti ga a'ero nhande pavēi. Ymya
 Cristo Jesus'ga uhu yvya koty tamombo ti ji vyakotyve'ga ndekote'varuhua
 ga hugwi javo, xa'e nhande a'itituhēva'ea mombe'gwovo. Ga hohe pa reki ji
 ako te'varuhu kako.

¹⁶ Emo Tupana'ga ji porogwety. A'ereki ga e'i ojivytyeri pe: “Tomombo ti
 Jesus Cristo'ga Paulo'ga rekote'varuhua ga hugwi nehē. A'ero po ti Paulo'ga
 rekoiki kwahavukahavamo ga pe – kiroki ga ndojikogi ve ji rehe. Okwaha
 po ti ga Paulo'ga rekote'varuhua mombora a'ero nehē. A'ero po ti ga ei
 nehē: ‘Pyry Jesus Cristo'ga! Nonhimonha'ngai ga onhimomiranaheteavo
 Paulo'ga rekote'varuhua pe aerē po ti ga imomborukari ji ve javo,’ e po
 ti ga nehē. ‘Ndoporogwety pigi ga Paulo'ga. A'ereki ga omombo Paulo'ga
 hugwi garekote'varuhuhetea,’ e po ti ga nehē,” ei Tupana'ga. “‘A'ero
 nhanderekote'varuhua po ti ga imombori nehē no nhande mongovo ojipyri
 avuirama nehē.’ A'ea po ti ga ei gworygworyvamo ojikoga Jesus Cristo'ga
 rehe nehē,” ei Tupana'ga ovytyeri pe.

¹⁷ Nurã ji ei Tupana'ga mombe'gwovo: Tupana'ga huvihavuhuhetero
 omongomongo pa gwemimbotarimova'ea rupi ymyppyagwera jate. Aerē
 po ti na jitehe nehē no. Gaha ko avuiramave'ga omanoe'yma. Nhande
 ndihepiagi ga novã. A'ereki ga ndaha'oi. Gaha jate ko Tupanamo oko.
 Timboukwaha ti ga avuirama a'ero nehē. Timbohete hete ti ga avuirama
 nehē. Na tuhē. Amém!

Paulova'ea ombo'e Timóteova'ea aheporavykya rehe

¹⁸ Timóteo, nde ereko jira'ya'java'ea. Kiro ji ei nde ve: Ere hete ti ojipe'ga
 pe ga mongovo nhiremimbo'ea rehe topohi ti ga gwemimombe'utehea

hugwi Tupana'ga nhi'ígaatyviva'ea hugwi. Nhirembi'ea nde ve ko Tupana'ga nhi'íga ja – kiroki a'ea Tupana'ga nhi'íga mombe'uhara'ga omombe'u nde ve nahã Tupana'ga ei nde ve javo. Hendukaturame ġanhi'íga po ti nde poravykykatui ojipe'ga mbo'eharamo Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe ġa mbo'epava nehẽ. Soldados'ga oporavyky katu gwuvihava'ga pe. Na jitehe eporavyky katu Tupana'ga pe a'ero. ¹⁹ Terepohiri ti Tupana'ga hugwi ejikoga Jesus Cristo'ga rehe. Eko pyry ti jipi. A'ero po ti ndereaporoġita pyryvamo nehẽ.

Jararamo ġa ndokoa'javi ojeaporoġitapyryva rupi. A'ero ġa heroviari Tupana'ga nhi'ígaatyviva'ea opohia Tupana'ga nhi'íga hugwi. ²⁰ Nanongara'ga ko Himeneu'ga Alexandre'ga pavẽi. A'e ji: Satanás'ga ti tombohahy ġa pe. A'ero po ti ġa nde'iuhua'javi Tupana'ga pe okote'varuhua'jave'yma nehẽ.

2

Nahã po ojatykave'ga e'i Tupana'ga pe hamo

¹ Kiro ji ena'ẽi nde ve: Jesus'gareheve'ga ti tonhi'ĩ Tupana'ga pe vvyakotyve'ga mombe'gwovo ġa nhaporemõ ġa ndepyyga. Te'i ti ġa ga pe: “Èpoko ti ġa imombyryva ġa pe. Ndepyry hete nde ġa nderekokatuavo jipi.” A'ea ti ġa te'i Tupana'ga pe.

² Na jitehe ti ġa te'i Tupana'ga pe nhanderuvihavuhu'ga mombe'gwovo huvihava'ga mombe'upava no Tupana'ga ti tomombyry ġa pe javo. A'ero po ti ġa pyryvamo nhande pokokatuavo nehẽ. A'ero po ti nianemongyhyjihavi niandeavykyhavi nehẽ no. A'ero po ti nhande rekokatui imondoheteavo nhandereaporoġita Tupana'ga rehe imohina nehẽ ojipe'ga ndehe nehẽ no.

³ Pyry Tupana'ga pe nhanembopiro'yhara'ga pe nhande nhi'ígame ga pe emombyry ti ġa pe javo. ⁴ Ga opota hete vvyakotyve'ga ndekote'varuhua mombora ġa nhaporemõ ti tomomboruka ji ve javo. Ganembikwahava ga opota no ġa nhaporemõ ti tokwaha Jesus Cristo'ga mombe'ua a'itituhẽva'ea javo.

⁵ A'ereki Tupana'ga tehe ko Tupanamo.

Gaha vvyakotyve'ga tombohete

gaha jate ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo.

Vvyakotyva'ero Cristo Jesus'ga jate ombojikoty'aruka vvyakotyve'ga.

Nurã vvyakotyve'ga jikoty'ari Tupana'ga pavẽi.

⁶ Ojijukaukarame ġa ndepypava ga ġa mbopiro'yukari ġandekote'varuhua hugwi.

Nurã ġa jikoty'ari Tupana'ga pavẽi a'ero.

Gamanoa okwahavuka Tupana'ga remimbotarimova'ea.

A'ea kiro vvyakotyve'ga piro'yaġwama ġandekote'varuhua hugwi.

⁷ Nurã Tupana'ga ei ji ve a'ea pa emombe'u javo. “Eko ti Jesus Cristo'ga moirũharamo egwovo judeus'ġarũive'ga pyri gentios'ga pyri,” ei ga ji ve. “Emombe'u pa ti Jesus'ga ġa pe tojiko ti ġa ga rehe. A'ero po ti ġa imomborukari ga pe okote'varuhua ojihugwi nehẽ. Embo'embo'e ti ġa Jesus'ga mombe'ua nhaporemõ rehe a'itituhẽva'ea rehe.” A'ea Tupana'ga ei ji ve. Amombe'u katu ji nde ve. Nanhi'mbei ji.

⁸ Onhimonon'õgame Tupana'ga nhi'íga renduva ogwryri pe nhaporemõ marã po ti akwaimbae'ga ndekoi a'ero nehẽ Jesus'gareheve'ga? Kiro ji imombe'ui nde ve jireaporoġita. Onhimonon'õga ti akwaimbae'ga tonhi'ĩ Tupana'ga pe gweaporoġitapyryvamo onhimonha'ngae'yma ġa ndayvapotare'yma.

Paulova'ea e'i nahã ti kunhangwera'ga toko javo

⁹ Marã po ti kunhangwera'ğa ndekoi nehë Jesus'gareheve'ğa? Kiro ji imombe'ui nde ve jireaporoğita. Tonhimbovyvy ti kunhangwera'ğa okopyryheteavo imongirame opira. Taheaporoğitaranuhũyme ti ға o'ava mbojigwajigwaga rehe. Taheaporoğitaranuhũyme ti ға mbo'yra noğa rehe ouro apopyra noğa rehe no pérolas noğa rehe no. Taheaporoğitaranuhũyme ti ға opikatua mongia rehe no – kiroki a'ea gwerohoahivuhu itambere'ia. ¹⁰ Ga e'i ore Jesus Cristo'gareheve'ea javo. Toko katu ti ға a'ero ojipe'ğa pe. Nahã ti Jesus Cristo'gareheve'ğa toko a'ero.

¹¹ Jesus Cristo'gareheve'ğa nhimono'oğame tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo, kunhangwera'ğa ti tojapyaka tuhë ganhi'iga rehe. Onhi'ige'yma ti ға tohendu pota okokatuavo.

¹² A'e hete ji nde ve: Kunhangwera'ğa ti toko Tupana'ga nhi'iga rehe jate. Tombo'eyme ti ға Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe. Te'iyme tuhë ti ға: “Kunhangwerava'ea oapo akwaimba'eva'ea.” Tombo'eyme ti ға a'ea rehe Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe. ¹³ A'ereki akwaimba'eva'ea Tupana'ga oapo ypy Adãova'ea. Kirë kunhangwerava'ea ga oapo Evava'ea hako. ¹⁴ Adãova'ea rüi reki Satanás'ga omoandyi hako. Kunhangwerava'ea ga omoandyi. A'ero kunhangwerava'ea nonhi'ipo'ruï Tupana'ga okote'varuhuavo.

¹⁵ Emo kunhangwera'ğa jikogame Jesus Cristo'ga rehe jipi Tupana'ga omombo ғandekote'varuhua ға hugwi. Ojikogame ga rehe ға ojipe'ğa arõhetei okopyryvamo onhimbovyvya. Nahã ғandeaporoğita pyahuro. Igwete pyryvamo ға nda'yramo ғwembireko'ğa pe.

3

Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuhara'ga

¹ A'itituhëva'ea nhande ei: Kiroki ga e'i taporavyky ti ji Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuavo javo – ga opota pyryva'ea. A'ereki nanongara aheporavykya ko pyry, xa'e nhande a'itituhëva'ea mombe'gwovo.

² Toko katu ti Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuhara'ga ojikheteavo Jesus'ga rehe. A'ero tegwete ojipe'ğa ehava ga pe. Ojipeji tehe ti ga togwereko ғwembirekohëa. Taheaporoğita pyry ti ga. Tonhimbovyvy ti ga okokatuavo. Po ojipe'ğa nduri ga repiaga oropyta pota ore nde pyri javo, a'ero ti ga tohoryory ға ndehe ға mbuhuruka ғwonga pe ға pokoga. Tombo'e kwaha hete ti ga Tupana'ga nhi'iga rehe. ³ Heagwryryve'ğa ja rüi ti ga toko jugwejuhue'yma ahemboheagwryryva'ea vinho. Tonhimboahivyme ti ga ojipe'ğa pe. Toko katu ti ga ojipe'ğa pe ға ndayvare'yma onhyromo. Tokoyme ti ga ojipe'ğa ja – kiroki ға itambere'ia pyhyga rehe jate gweaporoğita jipi.

⁴ Tohepia katu kwaha ti ga ғwongapypeve'ğa mondomondokatuavo. Tomondo ti ga gwa'yra'ğa onhi'iga rupi. Ojihe ti ga tomoudouka gwa'yra'ğa ndeaporoğita imohinuka. ⁵ Po ga ndohepiakatukwahavi ғwongapypeve'ğa gwa'yra'ğa no ға mongoe'yma onhi'iga rupi, a'ero po ti ga ndohepiakatukwahavi Jesus'gareheve'ğa ға nhimono'oğame tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo. Nanongara'ga ti tokoyme ғandepiakatuharamo a'ero.

⁶ Tokoyme ti ga ғandepiakatuharamo – kiroki ga korogwe ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ga ndokwahahetei ve nahã ahe toko Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi jave'yma. Mara'ngu po ti nanongara'ga okote'varuhuavo onhimboheteavo nehë? “Ako pyry ji ға hohe pa jitekovo ғandepiakatuharamo,” e po ti ga nehë. Po ti ga ei a'ea nehë, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehë ereko te'varuhu nde enhimboheterame javo. A'ea jitehe Tupana'ga ei Diabo'ga pe ga mondovo ojihugwi hako. A'ereki Diabo'ga onhimbohete.

⁷ Toko katu ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. A'ero po ti Jesus'gareheve'garũive'ga ekatui ga mombe'gwovo pyry hete ga okokatuavo javo. Ga rekokatue'ymame po ti ga ga rerekomemui nehẽ ite'varuhu reki ga javo. Nahã po ti Diabo'ga ga mondoi gwemimbotarimova'ea rupi nehẽ.

Jesus'gareheve'ga pokohara'ga

⁸ Kiro ti ji imombe'ui nde ve Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pokohara'ga. Gandepiakatuhara'ga javijitehe ti ga tonhimbovyvy ojikheteavo Jesus'ga rehe. Ti'mbeyme ti ga. Tougwejuhuyme ti ga ahemboheagwryva'ea vinho okovo. Tokoyme ti ga ojipe'ga ja – kiroki ga itambere'ia pyhyga rehe jate heaporoğita jipi. ⁹ Nane'ymi gweaporoğitapyryvamo ti ga togwerovia hete aherembikwahavipyre'yma – kiroki a'ea Tupana'ga okwahavuka kiro Jesus Cristo'ga mombe'ua. Tojiko hete ti ga Jesus Cristo'ga rehe omano ga nhande repyga javo.

¹⁰ Jara'ga Jesus'gareheve'ga ti te'i ga pe: “Tihepia naẽ ti pendekokatua pe ga pokogame.” A'ea ti ga te'i ga ndepiaga. Po ga ndekopyryvamo ga pokokatuavo, a'ero po ti ga toko gapokoharamo.

¹¹ Ga javijitehe ti kunhangwera'ga tonhimbovyvy. Te'ite'iuhuyme ti ga ojipe'ga pe. Taheaporoğita pyry ti ga. Tombojiko pa ti ga ojipe'ga ojihe jipi. Nahã ti kunhangwera'ga toko.

¹² Akwaimbae'ga Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pokohara'ga ti togwereko ojipeji tehe gwembireko'ga. Tomondo ti ga gwa'yra'ga onhi'iga rupi ga ndepiakatukwahava. Tohepia katu kwaha ti ga gwongapypeve'ga no ga mondomondokatuavo.

¹³ Aerẽ, Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pokoharamo, ga jara'ga pokokaturame po ti koji'i gambohetea nehẽ. Koji'i po ti ga Tupana'ga kwahavi nehẽ ga ga pokoga gwaramo. Ndopojihuvi hete ti ga imombe'uheteavo gwembiroviara Cristo Jesus'ga mombe'ua a'ero nehẽ.

Paulova'ea omombe'u a'itituhẽva'ea rerekokatua

¹⁴ Aho pota tuhẽ ji nde pyri nambegwei jioha javo. Emo ji akwatija nde ve kiro. ¹⁵ A'ereki ji a'e: Mara'ngu po ti nhimbegweramo jigwovo nehẽ? Nurã ji herohoukari nhirembikwatijarukara kiro. Imonhi'igame po ti nde ikwahavi javo nehẽ. “‘Nahanahã ti Jesus'gareheve'ga toko katu ojohupe Tupana'ga ra'yramo,' ei Paulo'ga,” ere po ti nde nehẽ. Jesus'gareheve'ga ko avuiramave'gareheve'ga. Ga okwahavuka Jesus Cristo'ga mombe'ua ojipe'ga pe a'ea ko a'itituhẽva'ea javo herekokatuavo.

¹⁶ Cristo Jesus'ga mombe'ua a'itituhẽva'ea ko huvihavuhu tuhẽ ahe monhimomby'aheteavo. A'ea jukwaha nhande ve nhaporemõ. A'itituhẽva'ea ko aherembikwahavipyre'yma – kiroki a'ea Tupana'ga okwahavuka nhande ve kiro Cristo Jesus'ga mombe'ua nhanerembiroviara. Momi ko Cristo Jesus'ga mombe'ua a'itituhẽva'ea:

Ga ko ojipiuka onhimongovo yvyakotyva'ero.

“Gareaporoğita ko pyry hete,” e'i Tupana'ga ra'uva ga kwahaheteavo.

Gaha Tupana'gapyrive'ga ga repia.

Gaha gareheve'ga ga mombe'u judeus'garũive'ga pe gentios'ga pe.

Ga rehe yvyakotyve'ga pyteripeve'ga ojiko.

Gaha Tupana'ga ga reroho yvagi pe ga mboheteavo pevo.

A'ea ko Cristo Jesus'ga mombe'ua.

4

Tupana'ga ra'uva omombe'u aerẽve'ga i'mbeve'ga

¹ Tupana'ga ra'uva e'i hete aerēva'ea mombe'ukatuavo. Nurā i'ei: “Mba-pava koty po ti jara'ga ndogweroviara'javi Jesus Cristo'ga mombe'ua nehē. Ga po ti ombopogwe Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea mombe'uhara'ga nehē okoheteavo ġa'mbea rehe ġanemimbo'ete'varuhua rehe nehē no – kiroki a'ea rehe anhaġa Diabo'gapyriva'ea ġa mbo'e. ² A'ea po ti Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea mombe'uhara'ga imombe'ui ġa pe ġa moandyandyita o'mbero ġa pe nehē. Ojipokwahava o'mbea rehe po ti ġa nonhimom-baragwahavi a'itituhēva'ea rehe gweaporoġitakatuagwame'yma nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva.

³ “O'mbero po ti ġa ei nehē: ‘Tahembirekoyme ti ahe. To'uyme ti ahe ġwiġwia mbatera ojikwakuva,’ e po ti ġa nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva imombe'gwovo.

Emo Tupana'ga nde'iangavi nanongara! Oapo pa ga. Nurā ti ahe tokwaku-vyme. To'u pa ti ahe garembiapoa i'gwovo gworygworyvamo ndepiry hete nde imbuhua ore ve javo Tupana'ga pe.

A'ea Tupana'ga ei ġa pe – kiroki ġa ojiko ga rehe a'itituhēva'ea kwahava. ⁴ A'ereki pyry pa Tupana'ga rembiapoa. Nurā ti tikwakuvyme garembiapoa ti'uyme ti jave'yma. Ti'u ti a'ero nhande'erame ga pe ndepiry hete nde imbuhua ore ve javo. ⁵ A'ereki mbatera pyry pa Tupana'ga ero ġwaramo. Pyry pa mbatera nhande ero ġwaramo ga pe no ndepiry hete nde imbuhua ore ve javo ga pe.

Nahā ti eporavyky katu Jesus'ga pe

⁶ Po nde imombe'upavi Tupana'ga rembi'ea pevo nhaneirū'ġa pe Jesus Cristo'gareheve'ġa pe, a'ero po ti nde poravykykatui Jesus Cristo'ga pe nehē. Eporavykykatuavo ga pe ti enhimbo'e katu Jesus'ga mombe'ua rehe a'itituhēva'ea rehe no – kiroki Jesus'gareheve'ġa nemimbo'ekatua rupi nde ereko jipi.

⁷ Terembopogwei ti Tupana'ga remiarō'e'ŷva'ea imombe'uteheve'ea – kiroki a'ea iġwaivive'ġa omombe'u pota. A'ereki a'ea nahemombyryvukari. Ejirokwa ti ekokatua rehe ekovo Tupana'ga reaporoġita rupi jipi. ⁸ Pyry ahe jirokwari tipopoaka jira'oa javo. Koji'i pyry hete ahe jirokwari tapyry jireaporoġita javo. A'ereki naname Tupana'ga omombyry ahe ve ahe manoe'ymame a'ero. Ahe manorē po ti ga imombyryvi jitehe ahe ve yvagi pe nehē no.

⁹⁻¹⁰ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Nhande xajiko hete Tupana'ga rehe omanoe'ŷve'ga rehe aerē po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nehē javo. Ga ko yvyakotyve'ġa mbopiro'yharamo oko. “Ambopiro'y pota ji ġa imomboā ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Kiroki ġa ojiko ga rehe imomboruka ga pe – ġa hugwi tuhē ga imombori a'ero. Pyry ahe a'ea reroviahetei. A'ereki a'ea ko a'itituhēva'ea. Heroviaro ġwaramo nhande poravykyhetei nhandejirokwa Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

¹¹ A'ea ti emombe'u pa nhirembikwatijarukara tohendu katu ti Jesus'gareheve'ġa.

¹² Mara'ngu po jara'ga javo nde ve? “Nerenhimomyani ve nde, Timóteo. A'ero nde nderekwahavi ve,” e po ġa nde ve. Ehepiuka ekokatua ġa pe te'iyme ti ġa a'ea a'ero. Enhi'igatu ti ġa pe nahā ġa monhi'igatuavo. Eko katu ti toko ti ġa ji ja javo. Earō hete pa ti ojipe'ġa. Ejiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe. Eko pyry ti. Nahā ti eko. A'ero po ti ġa ndekopotari nde ja nehē.

¹³ Jirakykweri ti emonhi'ĩ Tupana'ga rembikwatijarukara ġandovaki jipi tohendu ti Jesus'gareheve'ġa javo. Emombe'u katu ti ġa pe nahanahā e'i Tupana'ga nhi'igā javo. Embo'e katu ti ġa hehe.

¹⁴ Ymya Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga ei nde ve kako: “Tupana'ga ra'uva ombo'ekwahavuka nde ve. Embo'embo'e ti Jesus'gareheve'ga Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe a'ero imombe'ukatuavo ga pe,” ei ga nde ve kako. Kiré opokogame neakağa rehe Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga ei a'iti tuhē javo kako. Enhi'ipo'ru ti Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga a'ero ekovo ejiporavykya rehe. ¹⁵ Ejirokwa ti eporavykya rehe jipi ga mbo'embo'ekatuavo ekoheteavo hehe. A'ero po ti nde igwaigwavete ga mbo'ekwahakwahavi Tupana'ga nhi'iga rehe nehē. A'ea po ti jukwaha hete ga pe nhaporemone nehē.

¹⁶ Terekoi ite'varuhua rehe tako katu ti ji javo. Terejapyakai ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe tambo'e ti ji Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe jate javo. Nane'ymi ti ejirokwa ekokatuavo ga mbo'ekatuavo a'itituhēva'ea rehe jate. A'ero po ti nde nhimbopiro'yi ejikote'varuhua hugwi egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ga neremimbo'ekatua rendu katu – gahã po ti nde ga mbopiro'yi gandekote'varuhua hugwi ga mondouka Tupana'ga pyri nehē no.

5

Eko katu Jesus'gareheve'ga pe

¹ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Eko katu ti Jesus Cristo'gareheve'ga pe ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe ga ndekote'varuhurame toko katu kwaha ti ga javo. Ixava'eve'ga pe ti terenhi'igahyi ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko nderuva'java'ero. Enhi'igatu ti ga pe nde erame gandekote'varuhua pe na rui ti peko javo ga pe. Na jitehe ti enhi'igatu ipyahuve'ga pe akwaimbae'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko neirũ'java'ero.

² Na jitehe ti enhi'igatu igwaivive'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko ndehya'java'ero. Na jitehe ti enhi'igatu ipyahuve'ga pe kunhangwera'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko nerendyra'java'ero. Ga ko ambotehea rui nde hugwi a'ero. Eko katu ti ga pe a'ero.

Jesus'gareheve'ero pereko katu aherembirekokwera'ga

³ Jesus'gareheve'ga ti tomondo ojeaporoğita aherembirekokwera'ga ndehe – kiroki kunhangwera'ga pe ndiporakahavi. ⁴ Po aherembirekokwera'ga gwereko gwa'yra'ga gwymymino'ga no, a'ero po ti ga topoko katu hēa hēa rembirekoa'jave'ymame. Ymya po hēa ga nderekokatuyypi ga monhi-momboaka. Kiro po ti ga toko katu kwaha ikwepyga hēa pe a'ero okovo hēaporakahavamo hēa ko jire'yjahēa tuhē javo. Nanongara ko pyry Tupana'ga pe.

⁵ Kiroki hēa tehe oko herekoe'yma oporakahava – po hēa jikohetei Tupana'ga rehe hamo ji poko ti javo ga pe jipi. Ypytunimo arimo po hēa nhi'igi ga pe ojihe ojipe'ga ndehe no ore poko javo hamo. Nanongarahēa ti Jesus'gareheve'ga topoko jipi.

⁶ Kiroki aherembirekokwera'ga oko onhimbohoryva'ea rehe jate ojapyakae'yma Tupana'ga rehe – hēa nomanoi novia. Emo hēa oko omanove'ga ja Tupana'ga pe. A'ereki hēa nombopyahuukari ga pe ojeaporoğita okokatue'yma ojikoge'yma ga rehe. Nanongarahēa rui Jesus'gareheve'ga topoko jipi.

⁷ Embo'e pa ti Jesus'gareheve'ga nhiremimombe'ua rehe – kiroki a'ea ji akwatija nde ve aherembirekokwera'ga ndehe nahanahã ti pepoko ga javo. A'ero po ti tegwete ojipe'ga ehava ga pe nehē.

⁸ Kiroki ga ndoporakari gwe'yja'ga gwongapypeve'ga kaitu ga mbatere'ymame – gaha ndokoa'javi Jesus'ga mombe'ua rupi. Koji'i ga oko

te'varuhu Jesus'gareheve'garũive'ġa hohe. A'ereki Jesus'gareheve'garũive'ġa vehevi oporaka gwe'yja'ġa ġwongapypeve'ġa no.

⁹ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Jesus'gareheva'ero ti ġa toporaka opy-teripeve'ġa – kiroki kunhangwera'ġa pe ndiporakahavi. Tokwatija ti ġa nanongara'ġa ndera a'ero aherembirekokwera'ġa ndera ndiporakahavi ġa pe javo. Nanongara'ġa pe ji ei:

Ga ti toko iġwaivĩve'ġa. He'yjuhu kwara ġa ndehe sessenta kwara koji'i no. Ojipeji ġanembirekova'ea.

¹⁰ Ojipe'ġa omombe'u katu aherembirekokwera'ġa nahã ġa ojipe'ġa poko katu gweaporoġitakuro jipi javo. Momi ko aherembirekokwera'ġa mombe'ua:

Ga gwa'yra'ġa ndereko katu ġa monhimomboakakatuavo.

Ymyagwera jate ġa horyory hajiheve'ġa ndehe ġa mboapyga ġa mbuhuruka ġwonga pe ġa ndurame.

Na jitehe ġa Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa poko ġa ndurame onga pe.

Ga ġa poko ġa nderekokatuavo – kiroki ġa pe ite'varuhu.

Ga ojirokwa opyryvamo ojipe'ġape'ġa pe jipi oporavykyparavuhuavo nahã ġa pokopava jipi.

Po nahã aherembirekokwera'ġa ndekokatui – kiroki ġa pe ndiporakahavi, a'ero pyry Jesus'gareheve'ġa ikwatijari ġandera ġahã nhande tipoko javo.

¹¹ Kiroki aherembirekokwera'ġa nomondo ve sessenta kwara iġwaivĩe'ỹve'ġa – ġandera ti terekwatijarukari. Mara'ngu po ti ġa oporavykypotara'jave'yma Cristo'ga pe nehẽ? Po ti ġa ei nehẽ: “Koji'i pyry ji ve ji rembirekoa'javamo.” ¹² Po ti ġa ei nahã nehẽ, a'ero po ti ijari ġa ndehe ġa ipiriano ġwaramo onhimbi'eagwera Cristo'ga pe nehẽ.

¹³ Terekwatijari iġwaivĩe'ỹve'ġa ndera, a'e ji. Mara'ngu po ti igwaigwavete ġa oevugwero nehẽ ohohorame ojipe'ġa nonga pe jipi nehẽ? Koji'i po ti ġa te'varuhuro a'ero onhi'inhi'ĩteheavo ikwahapapota imombe'umoanhana nehẽ – kiroki a'ea po ġa nomombe'ui hamo.

¹⁴ Nurã koji'i pyry ji ve iġwaivĩe'ỹve'ġa nembirekoa'javamo gwa'ygwa'yramo. Togwereco katu ti ġa gwa'yra'ġa ġwongapypeve'ġa nderuva. Po ti nahã iġwaivĩe'ỹve'ġa ndekokatui nehẽ, a'ero po ti a'ea rehe ġa'arõe'ỹve'ġa nde'ite'varuhui ġa pe nehẽ. Nahã ji amoġita ġa. ¹⁵ A'ereki jararamo iġwaivĩe'ỹve'ġa oko jipe Satanás'ga nhi'iġa rehe okoa'jave'yma Cristo'ga nhi'iġa rehe.

¹⁶ Kiro ti ji imombe'ua'javi nde ve. Aherembirekokwerahẽa re'yjahẽa ti toporaka hẽa pokokatuavo Jesus'gareheva'ero. Toporakarukaryme ti ġa hẽa jara'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe. A'ero hẽa porakare'ymame hẽare'yja'ġarũive'ġa oporaka ojipe'ġa – kiroki ġa pe ndiporakahavi tuhẽ.

Eko katu ti ġandepiakatuhara'ga pe

¹⁷ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Nahã po ti Jesus'gareheve'ġa ndekoi hamo: Ga ti tobohete gwepiakatuhara'ġa. Ga ti tomondokatua'ja ġa pe ikwepykava ġa poravykykaturame. Ga pe kaitu – kiroki ġandepiakatuhara'ġa omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa ġa mbo'ekatuavo hehe. ¹⁸ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Yuranuhã oporavyky ahe ve hay'nhoynhoġa japea hugwi jape'oga ipyrũpyruġame trigo ra'ynha rehe.

Nurã ti ahe tojurutyvyme yuranuhã

to'u ti trigo ikwepykavamo javo,” e'i ikwatijaripyra.

Ojo'java'ea e'i:

“Tokwepy ti ahe ġwemimboporavykyhara'ġa pe.

A'ereki ġa ahe poko," e'i.

¹⁹ Po ojipejive'ga ei nde ve: "Okó te'varuhu nhanderepiakatuhara'ga." Po ga tehe e'i a'ea, tereroviari ti ganhi'íga. Po a'ea jitehe ojipe'ga ei nhanderepiakatuhara'ga oko te'varuhu javo, a'ero ti ehendu ġanhi'íga ikwahava. ²⁰ Po a'iti hete tuhē ġandepiakatuahara'ga ite'varuhu, a'ero ti emoġita ga Jesus'gareheve'ġa ndovaki nhaporemo. Ere ti ga pe: "Nahā nde ereko te'varuhu. Epohi ti jugwi," ere ti ga pe. A'ero po ti jara'ġa kyhyjipavi xakote'varuhuyme ti javo nehē.

²¹ Ehendu tuhē nhinhi'íga ġa moġitakatupava. Terei ti: "Nda'ei po ti ji ga pe garekote'varuhua rehe. A'ereki ji ako hete ga rehe." A'ea terei. Ojipe'ga pe terei no: "Anhi'íghy hete po ti ji ga pe garekote'varuhua rehe. A'ereki ji ndakoi ga rehe." A'ea terei no, a'e ji nde ve Tupana'ga ji renduvame. Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga ji rendu no. Yvagipeve'ġa ji rendu no Tupana'gapyrive'ġa garemimo'ēharamo.

²² Terena'ēi ti ojipe'ġa pe peporavyky ti Tupana'ga pe kiro javo. Ekwaha katu naē ti ġandeaporoġita. Ga pyryvame ti epoko ġa'akaġa rehe peporavyky ti kiro Tupana'ga pe javo. Terejihe'ari ti ite'varuhuve'ġa ndehe ġandekote'varuhua mbopogwee'yma. Ejirokwa ti ekokatua rehe, a'e ji nde ve.

²³ Yhya jate rūi ti e'u, Timóteo. Pyry xunhiva'ea nde i'ui vinho no tomombi hahyva'ea nderevegi pe. A'ereki nane'yimi nde netetirūa.

²⁴ Kotihī jara'ġa ndekote'varuhua jukwaha hete. A'ero nhande ejipei ġa pe oja ġa ndehe javo. Jara'ġa ndekote'varuhua ndiukwahavi ve. Aerē gwe nhande ikwahavi ġandeaporoġitate'varuhua. ²⁵ Na jitehe jukwaha hete ojipe'ġa ndekokatua. Jara'ġa ndekokatua ndiukwahavi ve. Aerē gwe nhande ikwahavi a'ea.

6

Paulova'ea e'i nahā ti ipiro'ye'ŷve'ġa toko javo

¹ Kiro ti ji ġa mombe'ui nde ve Jesus'gareheve'ġa - kiroki ġa ndipiro'yi opojoykahara'ġa hugwi. Ga ti tomondo gweaporoġita opojoykahara'ġa ndehe oporavykykatuavo ġa pe. Po ġa ndoporavykykatui Tupana'gareheva'ero, a'ero po ti ojipe'ġa Tupana'ga mbotegwetei ite'varuhu Tupana'ga javo. Jesus'ga mombe'ua po ti ġa imbotegwetei nehē no ite'varuhua rehe ga ġa mbo'ei javo.

² Po ġa opojoykahara'ġa pavēi ojiko Jesus'ga rehe, a'ero ġa ndekoi onhoirūramo. A'ero ti ġa te'iyme opojoykahara'ġa pe: "Ga nhaneirūramo ġwaramo ti timondoyme nhandereaporoġita ġa ndehe." A'ea rūi ti ġa te'i. Koji'i vehevi ti ġa tomondo ojeaporoġita opojoykahara'ġa ndehe oporavykykatuavo ġa pe ġa pokoga. A'ereki ġa - kiroki opojoykahara'ġa pe ġa oporavyky ġa pokoga - ġa ko ġairūa tuhē ġanemiarōa ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe. A'ea ti emombe'u pa ġa pe ġa mbo'ekatuavo hehe.

A'itituhēva'eaatyviva'ea rehe okote'varuhuve'ġa ombo'e

³ Po ojipe'ga ombo'e nhiremimbo'eaatyviva'ea rehe ndokoi po ga a'itituhēva'ea rehe nhandepojoykaharete'ga remimbo'ea rehe Jesus Cristo'ga remimbo'ea rehe. Aherekokatua mombe'ua rehe po ga ndokoi no.

⁴ Okoe'ymame hehe po ga nhimbohetetehei tuhē akwaha hete ji javo novīa. Emo ga ndokwahavihu okovo. Onhi'íghyva pota ranuhū ga ojipe'ġa. "Garagara pe ġa ei?" e'i tehe ga. A'ero ga renduvame ġa nhimyrōi ojogwehe ja'javo ojohupe onhombotegweteavo ojogweroviare'yma.

⁵ Nane'ymi ġa jogwayvahetei. Ite'vate'va ġa'akaġa. A'ero ġa ndokwahava'javi a'itituhēva'ea ojipe'ġa mbo'eavo a'eaatyviva'ea rehe. A'ereki ġa e'i tehe oyvyteri pe: “A'e po ti ji ġa pe nehē: ‘Ji ko Tupana'gareheva'ea’. A'ero po ti ġa imbuhuri itambere'ia ji ve ji mombateheteavo ji ombo'erame nehē,” e'i tehe ġa oyvyteri pe.

⁶ Pyry hete tuhē okokatuve'ga pe reki – kiroki ga ojiko tuhē Tupana'ga rehe ikwahava opy'a rukatua gworygworyvamo jipi. Ndokoi ga ojipe'ġa mbatera rehe a'ero. ⁷ Ma gara nhande tiru reki nhande'arame? Ndiheruri nhande. Ma gara po ti nhande tiroho nhanemanorame nehē? Ndirohoi tuhē po ti nhande nehē. ⁸ Herekorame nhanderembi'ua nhandepira reheve xajory ti hehe pyry ji ve javo.

⁹ Jara'ġa e'i tako ji imbateheteva'ero javo. A'ea rehe jate ġa japyakai reki. A'ero ġa ite'varuhua mbopogwehetei okote'varuhuavo nahã po ti ji ipyhyghui mbatera javo. A'ereki hepia'ngi tehe he'yiva'ea ġa pe ġamongote'vava'ea. Tegwete ġapohira okote'varuhua hugwi a'ero. A'ea ġa mbotegwetepavi ġa mondouka hahyva'ea ruvihava pype. ¹⁰ A'ereki itambere'ia potarapora ko aherekote'varuhuparava. Itambere'ia rehe jate okovo ġwaramo jara'ġa pohiri Jesus Cristo'ga mombe'ua hugwi. Nurãro ġwaramo ġa imbuhumbuhurukari ite'varuhuva'ea hahyheteva'ea ojihe on-himbovy'are'yima ranuhũ ja'javo oyvyteri pe: “Maranameuhũ ji rekoi na?”

Paulova'ea omogita Timóteova'ea

¹¹ Timóteo, ndehe ereko Tupana'gareheva'ero. Terembopogwei ti nanongara nhaporemō ite'varuhuva'ea nhaporemō a'ero. Ejirokwa ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Ejirokwa ti ekokatua rehe imondovo ejeaporogita Tupana'ga rehe jipi. Ejiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe. Earomba ti jara'ġa. Enhimomirana ti ite'varuhurame nde ve. Eko katu ti jara'ġa pe enhyromo ġa pe. ¹² Ejirokwa hete ti eporavykykatuavo pyryheteva'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Erovia hete Tupana'ga nhi'igã aerē po ti Tupana'ga ji mongoi ojipyri ji mombytavo avuirama nehē javo. A'ereki a'ea pe Tupana'ga e'i o'erame nde ve herejo ti ji pyri ejupa avuirama javo. Pyryheteva'ea pe nde ehetei erame ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe javo. He'yive'ġa nde rendu kako.

¹³ Tupana'ga omongo pa. Nurã ġa okoji mbatera pavēi. Cristo Jesus'ga omombe'u a'itituhēva'ea Pôncio Pilatosva'ea pe okyhyjie'yima hako. Ga ji renduvame Tupana'ga Cristo Jesus'ga pavēi, kiro ti ji ehetei nde ve. ¹⁴ Ji nhi'ipo'ru pa ti, a'e ji nde ve. A'ero tegwete ojipe'ġa ehava nde ve. Nahã ti eko katu jipi nhandepojoykaharete'ga mboha'uva Jesus Cristo'ga mboha'uva ga mbuhua yvya koty nhande koty.

¹⁵ Tupana'ga erame: “Pyry kiro Jesus Cristo'ga hoa”, a'ero po ti Jesus Cristo'ga jipiukari ua yvaga hugwi nehē.

U katu katu Tupana'ga py'a.

Ga tehe ipopoaka hete ojipe'ġa hohe pa ġa mondomondopava ġwemimbotarimova'ea rupi.

Ga ko ġanduvihavuhu'ġa nduvihavuhuhetero oko.

Gapojoykahara'ġa pojoykahareteramo ko ga oko no.

¹⁶ Ga tehe ko avuiramave'ga omanoe'yima tuhē.

Gwendy'javuhua pype ga ruvi upa.

Tegwete yvyakotyve'ġa hoa garendy'javuhua pyri.

Ga ndohepiangavi ga. Tegwete garepiakava.

Tomboukwaha ti ġa ga.

Nane'ymi ti ga tipopoaka okovo avuirama. Na tuhē. Amém!

Paulova'ea e'i nahã ti imbateheteve'ga toko javo

¹⁷ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Ombatera rehe vvyakotyva'ea rehe ti imbateheteve'ga tonhimboheteyme Jesus'gareheve'ga. Tojikogyme ti ga oitambere'ia rehe. A'ereki kotihĩ itambere'ia opa ahe hugwi. Tojiko ti ga Tupana'ga rehe avuiramave'ga rehe tombuhu ti ga ji ve javo. A'ereki gaha ombuhu pa hete ahe ve tohory ti ga hehe javo. ¹⁸ Toko pyry ti ga jara'ga pe ga pokopokoga. Toma'ema'ẽ pota ti ga imondovo mbatera ga pe – kiroki ga ndogwerekoi ojive. ¹⁹ Imondorame ga pe ga imombyryvukari ojive pyryva'ea rerekoagwama yvagi pe. Nahã okorame ga ei Tupana'ga ti ji mongoi tuhẽ ojipyri avuirama nehẽ javo.

²⁰ Timóteo, teremoka'nhymi ti Tupana'ga rembikwahavukara ejive ekokat-uavo. Hehe ti embo'e katu herekokatuavo. Terembopogwei ti onhi'ĩteheve'ga. Jara'ga omombe'u Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea ojogwayva hehe oreremimombe'ua ko a'itituhẽva'ea javo. Terehenduvi ti ganemimombe'ua. ²¹ A'ea mombe'urame jara'ga ndokoa'javi Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe.

Kiro ji ei pe me Jesus'gareheva'ea pe: Tupana'ga tomombyry pe me – perope peju cidade de Éfeso pe.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA TIMÓTEOVA'EA PE Segunda Carta de Paulo a Timóteo

¹ Jihi ko Pauloramó Cristo Jesus'ga moirũharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe Cristo Jesus'ga mombe'gwovo. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Eko ti Cristo Jesus'ga moirũharamo. Ere ti ġa pe: ‘Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua pejihugwi pejikovo gareheva'ero. A'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri avuirama nehẽ.’ A'ea ti ere ġa pe,” ei Tupana'ga ji ve kako. ² Timóteo, kiro ji ikwatijarukari nde ve imondouka. Nde ko nhiremiarõa jira'yra'java'ea.

Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry nde ve Cristo Jesus'ga pavẽi nhandepojoykaharete'ga pavẽi. Tandeporogwety ti ġa. Tonoġatu ti ġa ndepy'a, a'e ji.

Horyory Paulova'ea Tupana'ga rehe

³ Nane'yimi ji nhi'iġi Tupana'ga pe nde mombe'gwombe'gwovo ypytunimo arimo jitekovo. Ga pe ji ei:

–Ndepyry hete nde Timóteo'ga mbojikoheteuka Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji ga pe.

Nhiremboypya ja ji aporavyky Tupana'ga pe jipi ikwahava jireaporoġitapyryva.

⁴ Ji horame nde hugwi nde erejehe'o ji arõheteavo ikwehe'i. A'ea ji namoka'nhyimi jitekovo. Orohepiaga'u hete ji. Nde repiaga'javame po ti ji roryoryvamo nehẽ.

⁵ Nde ko nane'yimi nde rekoi ejikoga Tupana'ga rehe. A'ea ji akwahava'ja jijapyakavo nahã ko Timóteo'ga rekoi ikwehe'i javo. Ndejaryjahẽa jikohetei Tupana'ga rehe Lóidehẽa. Neyhẽa Eunicehẽa jikohetei jitehe Tupana'ga rehe no. Aerẽ ġa javijitehe nde jikohetei Tupana'ga rehe no. Aġwamo ndehe ko nane'yimi erejiko ga rehe no, a'e ji.

Terekyhyji ti Jesus'ga mombe'gwovo

⁶ Akwaha ji ndejikoga Tupana'ga rehe. Nurã ji ei ikwahavukara'java nde ve: Ejirokwa hete ti eporavykyavo ga pe jipi. A'ereki ji pokogame neakaġa rehe nhinhi'igã Tupana'ga pe Tupana'ga ra'uva nde mbokarakatu eporavyky ti ji ve javo. ⁷ A'ereki Tupana'ga imondorame nhande pyri gara'uva ndopojihuvukari nhande ve. Gara'uva nhande mbopopoaka. Gara'uva nhande monhoarõ hete nhande mbohoryoryva ojipe'ġa ndehe. Gara'uva nhande monhimbovyvy nhande mongokatuavo.

⁸ Nurã ti terekyhyji a'ero Cristo Jesus'ga mombe'gwovo nhandepojoykaharete'ga mombe'gwovo ipojihuve'yima. Terei ti: “Namombe'ui ti ji ga ga'arõe'ỹve'ġa nde'yjuhuro ġwaramo.” A'ea rõi ti ere, a'e ji.

Amombe'u ji Cristo Jesus'ga ojipe'ġa pe novãa. Emo ġa ndopotari ji ga mombe'urame. Nurã ġa ji mongiukari cadeia pype. Timóteo, terekyhyji ti ji rehe ji pojihuve'yima a'ero cadeia pype ji rename. Terei ti: “Ji ndakwahavi Paulo'ga. Ga ndokoi nhiirũa.” A'ea rõi ti ere.

Tupana'ga popoakarimo ti emombe'u nhandepojoykaharete'ga Cristo Jesus'ga ojipe'ġape'ġa pe ji javijitehe. Po ti ġa imondo hahyva'ea nde ve nde ga mombe'urame, a'ero po ti Tupana'ga nde monhimomiranami hahyva'ea pe nde mbopopoaka nehẽ.

⁹ Gaha omomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nahã nhande pokoga. Ga nhande mo'emo'ë toko ti ġa jireheva'ero javo. Nahã ga imombyryvi nhande ve. Nhanderekokatua rehe rõi ga imombyryvi. Gwemimbotarimova'ea rehe jate ga imombyryvi ji ġa poko pota javo. A'ereki ymyahũ yvya apoa renonde ga e'i ojivytyteri pe: "Aerë po ti ji imombyryvi ġa pe nehë," ei ga hako.

¹⁰ Aġwamo reki garemimombyryva jukwaha nhande ve Cristo Jesus'ga ruro ġwaramo nhande koty nhandembopiro'yhara'ga. A'ereki Cristo Jesus'ga omano nhanderekote'varuhua momboa imombiga nhandemanoa popoakara. A'ereki nhande tikwaha nhandembogweravaġwama. A'ea Jesus'ga okwahavuka imombe'gwovo pyryva'ea nhande ve. Ga e'i: "Pejiko ti ji rehe. A'ero ti pe hoi yvagi pe pejikovo avuirama Tupana'ga pyri – perope pe napemanoa'javi," ei ga.

¹¹ Pyryva'ea Tupana'ga omombe'uuka ji ve. Ga e'i: "Eko ti Cristo Jesus'ga moirũharamo egwovo ga mombe'gwombe'gwovo ġa pe. Embo'e katu katu ti ġa nhinhi'iġa rehe," ei ga ji ve.

¹² Amombe'u ji ġa pe a'ero ga nhi'ĩpo'ruavo. Nurã ġa ji mongi cadeia pype teremombe'ua'javi ore ve javo. Hahy hete ji ve a'ero. Emo ji jipoyja hete reki kiro hahyrame ji ve. Akwaha hete ji ga – kiroki ga rehe ji ajiko. Nurã – kiroki a'ea ji akwava'ë ga pe ereko katu ji ve javo – a'ea ti ga herekokatupavi okovo Cristo Jesus'ga mbuhua nhande koty. A'ero ti Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nhande koty nehë.

¹³ Embopogwe ti nhiremimombe'ukatua a'itituhëva'ea ojipe'ġa mbo'ekatuavo hehe. Nane'yimi ti ejiko hete ga rehe ga arõheteavo ojipe'ġa arõheteavo no. Nahã nde rekoi ejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavëi. ¹⁴ Tupana'ga gwerekouka pyryva'ea a'itituhëva'ea nde ve imombe'uuka onhi'iġa. Enhimoirũuka ti gara'uva pe nhandepojoykaharava'ea pe. A'ero po ti nde neremoka'nhymi pyryva'ea ganhi'iġa ġa mbo'ekatuavo hehe nehë.

Paulova'ea onhimombe'u

¹⁵ Nde erekwahavipe Ásiapeve'ġa gwyrivepe'ġa pohipava ji hugwi. Gapyteripeve'ġa, Figelo'ga Hermógenes'ga pavëi, ġa pohiri ji hugwi.

¹⁶ Onesíforo'ga jate ko ġa ja rõi reki. Toporogwety ti nhandepojoykaharete'ga Onesíforo'ga garongapypeve'ġa no, a'e ji. A'ereki Onesíforo'ga uhuuhu ji pyri ji mbohoryoryva. Ipoija hete ga ji rehe ji rename cadeia pype. ¹⁷ A'ereki avo cidade de Roma pe uhurame ga ji reka hete ji repiaga cadeia pype.

¹⁸ Aerë Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nehë. Toporogwety ti nhandepojoykaharete'ga Onesíforo'ga a'ea rupi, a'e ji. Ji ruvame cidade de Éfeso pe Onesíforo'ga ji pokopokogi no ikwehe. Nde erekwaha hete garemhipokogagwera.

2

Tapepojihuvi ti pejikovo soldados'ga ja

¹ Timóteo, jira'yra'java'ero ereko. Nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavëi ga imombyryvi nhande ve. Na ga nde mbopopoakari a'ero onhimimombyryvimo. ² Embo'e ti nhiremimbo'ea rehe – kiroki a'ea nde erehendu he'yive'ġa pavëi. Embo'e katu ti Jesus'gareheve'ġa – kiroki ġa ahe mbojiko ojihe. A'ero po ti ġa ikwahavi ojipe'ġa mbo'eavo Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe nehë.

³ Enhimomirana ti hahya pe soldados'ga ja. A'ereki ġa onhimomirana hahya pe otavukarame tinhi'ĩpo'ru ti nhanderuvihava'ga javo. Ndehe na

jitehe enhimomirana ojipe'ġa imbuhurame hahya nde ve nde Jesus Cristo'ga mombe'urame ġa pe.

⁴ Soldado'ga oporavyky gwuvihavete'ga pe jate tanhi'ġpo'ru ti ji ga javo. A'ereki ga ga mbohory pota – kiroki ga ga mboporavyky ojive. Ojipea rūi gaporavykyhava soldado'ga rekoru ġwaramo. Na jitehe ti eporavyky Tupana'ga pe jate ojipe'ġa mbo'eavo Jesus Cristo'ga rehe jate tanhi'ġpo'ru pa ti ji Tupana'ga mbohoryva javo.

⁵ Kiroki ga onha pota ojipe'ġa pavēi – ga e'i: “Tavahemypy te ipyhyga pyryva'ea jijive.” Onha po ga ahemonhanukahara'ga nhi'ġa rendukatu-avo hamo. Po ga nohendukatui ganhi'ġa, a'ero ga nombuhurukari ojive pyryva'ea. Na jitehe Tupana'ga nhi'ġa rendukatue'ymame po ti nde nerembuhurukari pyryva'ea ejive nehē no.

⁶ Ga ypy po o'u katu kopeva'ea ġwemitymipyra hamo – kiroki ga oporavyky hete japovo kohoa ityma. Nde poravykyheterame Tupana'ga pe Jesus Cristo'ga mombe'gwovo po ti ga imbuhurukari nde ve pyryva'ea nehē.

⁷ Ejapyaka hete ti nhirembikwatijara rehe. A'ero po ti nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga ikwahavukapavi nde ve nehē a'ea pe Paulo'ga ei javo.

⁸ Ejapyaka katu ti Jesus Cristo'ga rehe Daviva'ea rakykwepohara'ga rehe. Ekwahava'ja ga jipi Tupana'ga ombogwerava'ja ga gamanoa hugwi javo. A'ea ko pyryva'ea nhiremimbo'ea.

⁹ Ji pyryva'ea mombe'uro ġwaramo Jesus'gareheve'ġarūive'ġa imbuhuri hahyva'ea ji ve jipi. Ga ji mongi cadeia pype vehevi ji mohina itanhuramuhūa pyvō nde ereko te'varuhu hete javo ji ve novā. Tegwete nhihema jugwi a'ero. Nurā ji ndahoa'javi kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo. Emo tegwete imombihava gamombe'ua. A'ereki jara'ġa ohoho Jesus'ga mombe'gwovo. ¹⁰ Anhimomirana ji hahyparavuhua pe Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndepyga tomomboruka ti ġa okote'varuhua Cristo Jesus'ga pe nehē no. Aerē po ti ġa ndekoi avuirama garendy'jakatua pyri yvagi pe nehē.

¹¹ A'itituhēva'ea ji ei nde ve kiro ikwahavukara'java. Ji a'e: “Po Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo nhande pohiri nhanderea-poroġitate'varuhua hugwi, a'ero po ti nhande rekoi avuirama ga pyri nehē.

¹² Po nane'ymi nhande nhimomiranami hahyva'ea pe nhande ga mombe'urame, a'ero po ti ga nhande mongoi ġanduvihavamo onhipavēi nehē. Po ti nhande ei nehē Jesus'ga ndokoi jipojykaharetero javo, a'ero po ti ga ei nhande ve no ndapekoi tuhē pe jireheva'ero javo nehē.

¹³ Po nhande ipiriani nhande'eagwera opohia ganhi'ġa hugwi ga mbojikoga'jave'yma nhande rehe novā. Emo ga nopiriani o'eagwera ahe mbojikoga tuhē ojihe. A'ereki tegwete ga'eagwera piriana.”

A'ea ji ei a'itituhēva'ea mombe'gwovo.

Nahā ti peporavyky Jesus'ga pe

¹⁴ Nhiremimombe'ua ti emombe'u pa Jesus'gareheve'ġa pe tokwaha katu ti ġa javo. Ere ti ġa pe: “Tepenhi'ġayvari ti penhinhi'ġa rehe a'ea pe rūi ji ei javo tehe. A'ereki pe ndapepokogi ojipe'ġa penhi'ġayvaramo. A'ereki pe penhenduhara'ġa mbotegwete reki penhi'ġayvaramo. A'ea ji erame pe me Tupana'ga nhinhi'ġa renduvi. Pehendu katu ti a'ero.” A'ea ti ere ġa pe.

¹⁵ Ejirokwa hete ti eporavykya rehe ġa mbo'ekatuavo Tupana'ga nhi'ġa rehe a'itituhēva'ea rehe. A'ero hepiagame po ti Tupana'ga ei nde ve nehē: “Ndepyry hete nde ġa mbo'ekatuavo,” e po ti ga nde ve nehē. Ekwaha hete ti ganhi'ġa a'ea rupi katu ġa mbo'ekatuavo. A'ero po ti nde poyjahetero eporavykya rehe nehē.

¹⁶ Terembopogwei ti ojipe'ġa nhi'ġtehea Tupana'ga remiarōe'ŷva'ea. A'ereki ġanhi'ġa renduva ġwaramo igwaigwavete ahe nombopogwei Tupana'ga.

¹⁷ A'ereki ġanhi'ġtehea jauranuhūa ja. Jauranuhūa ahe rerekorame onhimoanha ahera'oa imbote'varuhuavo. A'ea ja nanongara'ġa omonhimoanha onhi'ġtehea ojipe'ġa mbote'varuhuavo. Himeneu'ga ko na Fileto'ga pavēi. ¹⁸ Okoa'jave'yma Tupana'ga nhi'ġa rehe, a'eaatyviva'ea ġa ei memei o'mbero: “Tupana'ga ombogweravipe Jesus'gareheve'ġa. Nombogwerava'javi po ti ga ahe nehē.” A'ea ġa ei o'mbero Jesus'gareheve'ġa pe. Nahā ġa imbovambovatehei tuhē mo Jesus'gareheve'ġa py'a a'ero.

¹⁹ Emo po ti ojipe'ġa ndopohiraġwami Tupana'ga hugwi okoheteavo ġwaramo ganhi'ġa rehe a'itituhēva'ea rehe. Nombopogwei ġa i'mbeve'ġa nhi'ġa. A'ereki Tupana'ga ombojikoguka hete ġa ojihe. Ga pe ga ei jireheve'ġa. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i nahā:

“Tupana'ga okwaha tuhē ojiheve'ġa.”

A'ea ikwatijaripyra i'ei. E'i no:

“Topohi ti ga okote'varuhua hugwi

– kiroki ga e'i: ‘Ji ko Tupana'gareheva'ea,’ e'i.

²⁰ Ojo'java'ea po ti ji imombe'ui nde ve kiro. Imbateheteve'ga gwereko ġwonga pe hyrua. He'yiva'ea ga herekoi ikatuva'ea ouro apopyra prata apopyra no. He'yiva'ea ga herekoi ikatue'ŷva'ea no yva apopyra tujuga apopyra no. Opo'ru ga ikatuva'ea hyrua herekovo ojipe'ġa ndurame ga repiaga. Opo'ru ga ikatue'ŷva'ea hyrua herekovo imboapykavamo ytya mombohavamo.

²¹ Na jitehe po ti Tupana'ga nhande po'ru nhande pohirame nhanderekote'varuhua hugwi nhandekovo ikatuheteva'ero nehē. “Ga pyry kiro nhiremimboporavykyukara pe ikatuparavuhuva'ea pe,” e po ti Tupana'ga nhandepojykaharete'ga.

²² Hepia'ngi ite'varuhua ipyahuve'ġa pe jipi. Terenhimohepia'ngiukari jupe a'ero. Eko katu hete ti. Ejiko hete ti Cristo Jesus'ga rehe ga arōheteavo. Earō hete ti ojipe'ġa ekokatuavo ġa pe ġa ndayvare'yma. Nahā ti ejirokwa pyryve'ġa pavēi – kiroki ġa onhi'ġ Tupana'ga pe nhandepojykaharete'ga pe nhande poko ti javo ga pe.

²³ Terekwavi ti ojogwayvave'ġa koty – kiroki ġa ndokwahavihu. A'ereki ganhi'ġtehea renduvame ahe onhi'ġayva pota ġa.

²⁴ Tupana'ga pe oporavykyrame ġa mbo'eavo Tupana'gareheve'ga tonhi'ġayvayme ġa. Tinhyrō ti ga ġa pe nhaporemō okokatuavo ġa pe. Tombo'e kwaha ti ga Tupana'ga nhi'ġa rehe. Tonhimbaekwahivyme ti ga ġa ndehe upa. ²⁵ Tombo'e nhyrō ti ga ġa – kiroki ġa nohendupotari garemimbo'ea Tupana'ga rehe. Nahā po ti ga tombo'e ġa Tupana'ga po ti ombopohipotaruka ġa pe ġandekote'varuhua hugwi nehē javo. A'ero po ti ġa heroviari a'itituhēva'ea Cristo Jesus'ga mombe'ua nehē. ²⁶ A'ero po ti ġa apyakwapupugamo nehē. “Iii! Satanás'ga reki nhande moandyandyi nhande mongovo ġwemimbotarimova'ea rupi!” e po ti ġa nehē. A'ero po ti ġa nhimbopiro'yi Satanás'ga hugwi okote'varuhua hugwi nehē no Tupana'ga nhi'ġpo'ruavo nehē.

3

Aerēva'ea Cristo'ga rura'javakotyva'ea

¹ Tiruahū hete ti mbapava koty Jesus Cristo'ga rura'java koty nehē. A'ea ti ekwaha, a'e ji. ² Mbapava koty po ti yvyakotyve'ga ndekoi ojihe jate onhiarōheteavo nehē. Opota ranuhū po ti ġa itambere'ia nehē. Onhimbohete tehe po ti ġa nehē jihi ojipe'ga hohe javo. Noarōi po ti ġa ojipe'ga nehē jihi jate ko jipyry javo. Onhi'ĩ te'varuhu po ti ġa Tupana'ga pe ojipe'ga pe nehē no. Nohendukatui po ti ġa uva'ga nhi'igā oy'ga nhi'igā nehē no. Ndohoryvi po ti ġa ahe rehe ahe imbuhurame ġa pe nehē. Ndokopyryvi po ti ġa Tupana'ga arōe'yma nehē.

³ Ndokokatui po ti ġa ojipe'ga pe gwe'yja'ga pe vehevi nehē. Nonhimoġitaukara'javi po ti ġa ahe ve nehē. Ombotegwete po ti ġa ojipe'ga nehē. Nonhimongokatui po ti ġa onharūiveuhūro nehē. Onhimboahi po ti ġa okote'varuhua vo ojipe'ga pe nehē. Noarōi po ti ġa pyryve'ga nehē petiruahū pe javo ġa pe. Noarōi po ti ġa pyryva'ea vehevi nehē a'ea tiruahū javo jupe. ⁴ Okwava'ē po ti ġa ojipe'ga hajiheve'ga po pe nehē tojigwarai ti ġa ġa ndehe javo.

Ndojapyakakatui po ti ġa onhimbaekwahiva ipotarahivuhua vo onhimimbotarimova'ea jate nehē. Onhi'ĩ tehe po ti ġa nehē ġa hohe pa ko ji huvihavamo javo. Onhimbohory pota hete po ti ġa nehē. Emo po ti ġa ndopotari Tupana'ga mbohoryva nehē. ⁵ O'mbero po ti ġa ei nehē: “Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe,” e po ti ġa nehē. Emo po ti ġa nomomborukari ga pe okote'varuhua ojihugwi nehē. A'ero po ti ġa nonhimongokatuukari reki Tupana'ga pe. Nahā po ti ġa nombokwahyi gapopoakara ojeaporoġita pe nehē. Terembopogwei ti ġa ekwave'yma ġa koty.

⁶ Jararamo ġa hoġahoi onga pe imbojoapiapiavo xanhi'ĩ ti kunhangwera'ga pe javo. Oho ġa kunhangwera'ga pyri a'ero o'mbero ġa pe ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'igarūiva'ea rehe. Gwerovia kunhangwera'ga ġa'mbea reki - kiroki kunhangwera'ga nharuiveuhū opopoakare'yma mbehea pe. Okoveveuhu ġa oroko te'varuhu ore javo novīa kunhangwera'ga. Emo ġa ndopohiri jugwi. Hepia'ngi he'yiva'ea ite'varuhuparavuhua'ea ġa pe no. ⁷ Nane'yimi ġa nhimbo'embo'ei novīa. Emo tegwete ġanembikwahava a'itituhēva'ea rehe.

⁸ Ymyahū mokonhava'ea ndopotari Moisésva'ea nhi'igagwera hako Janesva'ea Jambresva'ea pavēi hako. Na jitehe aġwamo kunhangwera'ga mbo'ehara'ga ndopotari Jesus'ga mombe'ua a'itituhēva'ea. Ojapyaka ġa ite'varuhua'ea rehe jate a'ero okoa'jave'yma Jesus'ga mombe'ua rupi. Tupana'ga omovahī ġa a'ero. ⁹ Nambegwei po ti he'yjuhuve'ga ndohaykaa'javi ġanhi'igā jukwahava ġwaramo ġanembikwahave'ymuhūa nehē. Na jitehe jukwaha ymyahūva'ea pe Janesva'ea rembikwahave'ymuhūa Jambresva'ea rembikwahave'ymuhūa no hako.

Mbapavava'ea Paulova'ea remimbo'ea Timóteova'ea pe

¹⁰ Ndehe ji kwaha hete. Erekwaha hete nde nhiremimombe'ua. Erekwaha nde jirekokatua. Nane'yimi ji ei: Tako ti Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ea nde erekwaha. Erekwaha nde jijikoga Jesus Cristo'ga rehe no. Nanhimbaekwahivi ji ġa ndehe jikokatuavo ġa pe tiruahūrame ji ve. A'ea nde erekwaha. Nde erekwaha nhiremiarōhetea ġa ndehe. Anhimomirana ji hahyva'ea pe jiporavykyheteavo ġa mbo'eavo. A'ea nde erekwaha no.

¹¹ Erekwaha nde ġandekote'varuhua ji ve. Hahyva'ea ji ve nde erekwaha. Jesus'gareheve'garūive'ga oko ji rehe ji arōe'yma Antioquiapeve'ga Icôniopeve'ga pavēi Listrapeve'ga pavēi no kako. Hahy ji ve a'ero ġapyteri pe.

A'ea pe ji nhimomiranahetei kako. A'ea pa nde erekwaha. Ga ndekondekorange ji rehe nhandepojykaharete'ga Tupana'ga ji pokogi ji mbopiro'yavo ġa hugwi nhaporemoko kako.

¹² Kiroki ġa oko katu pota Cristo Jesus'ga javijitehe ojikoty'a ga pavēi – ġa ndehe ti ite'varuhuve'ġa ndekoi okote'varuhuavo ġa pe nehē. Na tuhē po ti nehē. ¹³ Igwaigwavete po ti tiruahūve'ġa ndekote'vate'varuhui nehē ahe moandyandyive'ġa pavēi. Koji'i po ti ġa nhaporemoko heroviarukari mbehea ojipe'ġa pe nehē. Ga jitehe po ti a'ea reroviari nehē no.

¹⁴ Terepohiri ti enhimbiroviahetea hugwi a'itituhēva'ea hugwi – kiroki a'ea rehe nembo'ehara'ġa nde mbo'e. A'ereki nde erekwaha hete ġa – kiroki Jesus'gareheve'ġa oko pyry nde mbo'eavo a'itituhēva'ea rehe. ¹⁵ Neremokan'hymi nde evoġagwera. Ndevoġarypyagwera jate nde erekwaha Tupana'ga rembikwatijarukara ganhi'ġapyryva. Garembikwatijarukara okwahavuka nde ve aherekote'varuhua mombora. A'ero a'ea monhi'ġame nde ere'e ikwahava: “Ahe jikogame Cristo Jesus'ga rehe ga imombori aherekote'varuhua ahe hugwi ahe mongovo ojipyri,” ere nde.

¹⁶ Ymyahū Tupana'ga ikwatijakatuukari ahe ve onhi'ġa hako. Garembikwatijarukara nhaporemoko ikwahy nhande pokoga. Nhande nhi'ġame jupe a'ea nhande mbo'ei a'itituhēva'ea rehe. Nhande nhi'ġame jupe a'ea ikwahavukari nhande ve nhanderekote'varuhua. Nhande nhi'ġame jupe a'ea nhande mbopohirukari nhanderekote'varuhua hugwi nhandereaporogita mongokatuavo. Nhande nhi'ġame jupe a'ea nhande mbo'ei Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nhande mongovo hupi. ¹⁷ Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara ikwahapavukari Jesus'gareheve'ġa pe tonhi'ġapo'ru pa ti ġa ga oporavykyparavuhuavo ikatuva'ea rehe ojipe'ġa pokoga.

4

¹ Aerē po ti Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nhandepojykaharete'ga nehē. Uhu po ti ga okojive'ġa pyri omanove'ġa pyri nehē no. Okwaha ga ġa ndekopyryvame. Ga po ti e'i pyryve'ġa pe a'ero nehē: “Pepyry pe. Pejo ti pejipytavo avuirama ji pyri a'ero,” e po ti ga nehē. Okwaha ga ojipe'ġa ndekote'varuhurame. Ga po ti e'i ite'varuhuve'ġa pe a'ero nehē: “Pekote'varuhu pe. Peho ti hahyva'ea ruvihava pype pejipytavo avuirama a'ero,” e po ti ga nehē.

Nhanderuvihavuhetero po ti Jesus Cristo'ga ruri nehē. A'ero kiro ji nde moġitai Tupana'ga nhinhi'ġa renduvame Jesus Cristo'ga pavēi. ² A'ero ji ehetei nde ve: Nane'yimi ti emombe'u katu Jesus'ga mombe'ua ojipe'ġape'ġa pe. Ga hendupotarama ti emombe'u katu ġa pe. Ga hendupotare'ymame ti emombe'u katu jitehe ġa pe no. Ekwahavuka ti ġa pe ġandekote'varuhua. Ere ti ġa pe: “Tapekote'varuhua'javi ti.” Okokatuve'ġa pe ti ere: “Tapekokatupigi ti.” Embohory ti ġa Tupana'ga rehe. Terenhimbaekwahivi ti ġa ndehe ġa mbo'eavo a'itituhēva'ea rehe. A'ea pe ji erame nde ve Cristo Jesus'ga nhinhi'ġa rendu Tupana'ga pavēi.

³ Aerē po ti he'yive'ġa nomombe'uukara'javi nde ve a'itituhēva'ea Tupana'ga nhi'ġa nehē. Gwemimbotarimo po ti ġa ombo'ehara'ġa mbuhumbuhuri ojipyri nehē tianembo'e ti ġa nhanderemimbotarimova'ea rehe javo. ⁴ A'itituhēva'ea po ti ġa nohendupotari nehē. A'eaatyviva'ea po ti ġa opota hete henduva imombe'utehea nehē.

⁵ Emo nde ve ji ei: Enhimbovyvy ti ejapyakakatuavo. Enhimomirana ti Tupana'ga arōe'ŷve'ġa imondorange hahyva'ea nde ve. Emombe'u katu ti Cristo Jesus'ga mombe'ua ojipe'ġape'ġa pe ġa mbojikoguka ga rehe. Eporavykyavo Tupana'ga pe enhi'ġapo'ru pa ti ga a'ero.

⁶ Oro ji, ji juka ġweri ġa – kiroki ġa ji pyhyguka. A'ereki ji amombe'umbe'u Cristo Jesus'ga ġa pe. Kiro ihoi japiavo nhimanoaġwama, a'e ji. ⁷ Ajirokwa pa ji jiporavykyheteavo ga pe Cristo Jesus'ga mombe'ukatuavo ġa pe. A'ereki pyry ahe poravykyi ga pe! Anhi'ĩpo'ru pa ji ga. Ndapohiri ji Jesus'ga mombe'ua hugwi.

⁸ Aerẽ mbapava koty po ti nhande rekoi nhandepojkaharete'ga rovai pyteri pe pyryheteve'ga rovai pyteri pe nehẽ te'i ti ga ahe ve javo. Okwaha ga ġa ndekote'varuhurame. A'ero po ti ga ei a'ea pe ġa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Okwaha ga jara'ga ndekopyryvame. A'ero po ti ga ei a'ea pe ġa mongovo ojipyri nehẽ. A'ea rupi po ti ga imondoi ji ve pyryheteve'ea – kiroki pyryheteve'ea Tupana'ga gwereko ji ve jirekopyryva ġwaramo. Ji ve jate rui po ti nhandepojkaharete'ga imondoi nehẽ. Omondo po ti ga nhande ve nhaporemone nehẽ nhande ipotaheterame garura'java yvya koty ga arõheteavo.

Paulova'ea onhimombe'u Timóteova'ea pe

⁹ Timóteo, kotihĩ ti ejo ji pyri. ¹⁰ A'ereki Demas'ga opohi ji hugwi ogwovo cidade de Tessalônica pe. A'ereki ga opotaruhu mbatera aġwamo. Crescente'ga oho Galáciapeve'ġa gwyri pe. Tito'ga oho Dalmáciapeve'ġa gwyri pe. ¹¹ Lucas'ga jate opyta ji pyri ji moiruamo. Eho ti Marcos'ga rerua ejupi. Toporavyky ti ga ji pyri Cristo Jesus'ga mombe'gwovo ji pokoga nehẽ. ¹² Amondo ji Tíquico'ga cidade de Éfeso pe.

¹³ Eho na'ẽ ti Carpo'ga pyri cidade de Trôade pe herua jipira ji ve. A'ereki ji aheja jipira i'arimova'ea ga pyri ikwehe. Eru ti ikwatijaripyra no. Ojipea ikwatijaripyra ipira apopyra – a'ea kaitu ti eru ji ve no.

¹⁴ Kiro ji ga mombe'ui nde ve Alexandre'ga – kiroki ga oapo mbatera metal apopyra. Ga e'ie'i ji ve okote'varuhuavo ji ve. A'ero po ti nhandepojkaharete'ga imondoi hahyva'ea ga pe nehẽ. ¹⁵ Enhimboko'i ti Alexandre'ga hugwi. Mara'ngu po ti ga otiruahũro nde ve nehẽ no? A'ereki ga ndopotari nhaneremimbo'ea Cristo Jesus'ga rehe.

¹⁶ Ymya soldados'ga ji pyhygi kako. Aerẽ nhanderuvihava'ga nhi-mono'ono'oġi tihepia ti Paulo'ga te'varuhua javo. Ji ġa nhi'ĩpondekwavypyrame ndavavagahihavi ji rehe. Kiroki ġa ojikoty'a ji pavẽi – ġa okyhyji nhanderuvihava'ga hugwi. A'ero ġa hoi opohia ji hugwi. Emo ji a'e: Tomondoyme ti Tupana'ga hahyva'ea ġa pe – kiroki ġa opohi ji hugwi.

¹⁷ A'erorame tehe nhandepojkaharete'ga Cristo Jesus'ga ji moirũ. A'ero ga ndopojihuvukari jipyhykara'ga ji ve ji mombe'u ti ġa pe javo ji ve. A'ero ji Cristo Jesus'ga mombe'upavi judeus'ġarũive'ġa pe nhaporemone gentios'ġa pe. Nahã nhandepojkaharete'ga ji mbopiro'yi ite'varuhuve'ga hugwi tandejukayme ti ġa javo. ¹⁸ Aerẽ po ti ga ji mbopiro'yi ite'varuhuparavuhuva'ea hugwi nhaporemone ji rerekokatuavo ji rerohokatuavo yvagi pe nehẽ. Pevo po ti ga rekoi nhanderuvihavuhetero nehẽ. Timbohete ga avuirama nehẽ! Na tuhẽ! Amém!

Paulova'ea omondouka onhi'igã ahe ve

¹⁹ Timóteo, amondouka ji nhinhi'igã Priscilahẽa pe Áquila'ga pe no Onesíforo'ga pe no garongapypeve'ġa pe no.

²⁰ Opyta Erasto'ga upa cidade de Corinto pe. Aheja ji Trófimo'ga cidade de Mileto pe. A'ereki ga itetirũa.

²¹ Ejirokwa ti ejoa ji pyri yapoa renonde.

Êubulo'ga omondouka onhi'íga nde ve kiro. Na jitehe ģa omondouka onhi'íga nde ve Prudente'ga Lino'ga pavêi Cláudiahêa pavêi no. Na jitehe jara'ģa nhaporemó Cristo Jesus'gareheve'ģa omondouka onhi'íga nde ve.

²² Kiro ji ei nde ve: Nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga tojikoty'a nde pavêi nde rerekokatuavo.

Tomombyry ti ga pe me nhaporemó, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U TITOVA'EA PE Carta de Paulo a Tito

¹ Jihi ko Pauloramō Tupana'gareheva'ero. Jesus Cristo'ga moirūharamo ji ako no jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo.

A'ereki Cristo'ga e'i ji ve: “Ehoeho ji mombe'gwovo. A'ero ti Tupana'ga remimo'ēhara'ga ikwahavi ojikoga ji rehe nehē nahanahā Tupana'ga ahe mbojiko ojihe javo. A'itituhēva'ea ti ga ikwahavi a'ero nehē no nahanahā ahe oko katu katu okovo garemimbotarimova'ea rupi javo. ² Nahā po ti ga ndekoi nehē o'ejipero gwaramo: ‘Po ti nhande xako Tupana'ga reheva'ero, a'ero po ti nhande xaho nhandejupa avuirama ga pyri nehē.’ Nahā po ti ga ei nehē,” ei Cristo'ga ji ve ji mondovo.

Tegwete Tupana'ga mbea. Ymyahū vyva apoa renonde ga e'i hako: “Aru ti ji nhiremimo'ēhara'ga mombytavo ji pyri avuirama nehē,” ei ga o'mbee'yma hako.

³ Gwemimbotarimo Tupana'ga okwahavuka kirogwe ko nhinhi'iga mombe'uhava javo. Amombe'u ji ganhi'iga a'ero. A'ereki ji ve ga e'i kako: “Eho ti nhinhi'iga mombe'gwovo ga pe,” ei Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ji ve kako.

⁴ Tito, kiro ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Jira'yra'java'ea a'e ji nde ve. A'ereki ji ja nde erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve kako.

Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry nde ve Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi nhanembopiro'yhara'ga pavēi, a'e ji. Tandeporogwety ti Tupana'ga Jesus Cristo'ga pavēi. Tonogatu ti ga ndepy'a, a'e ji.

Titova'ea oporavyky Creta pe

⁵ Ji horame ypa'ouhūa hugwi Creta hugwi nhande ndiaporavykypavi ga pokopave'yma. Nurā ji nde rejari pevo toporavyky pa ti ga ji py'rovo javo. Jihi a'e nde ve a'ero: Nahanahā ti Jesus'gareheve'ga pyteripeve'ga hugwi emo'emo'ē akwaimbae'ga onhimbovyvyhara'ga ikwahapyra'ga tohepia katu ti ga Jesus'gareheve'ga mbo'embo'eavo javo. Embojoapia pa ti egwovo cidades pe gagwryri pe Creta pe ga mo'emo'eamo, a'e ji nde ve ikwehe.

⁶ Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga ti toko katu, a'e ji. Tegwete ojipe'ga nemimbojahava ga ndehe a'ero. Ojipeji tehe ti ga togwereko gwembireko'ga. Tojikō ti ganda'yra'ga Jesus Cristo'ga rehe. Toakwaha ti ganda'yra'ga no hendukatuavo ganhi'iga. Po ojipe'ga omombe'u katu ganda'yra'ga ko oko te'varuhu javo, a'ero ti ga tokoyme Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. Po ganda'yra'ga ndekokatui, a'ero pyry ga Jesus'gareheve'ga ndepiakatui gwa'yra'ga moġitakaturō gwaramo.

⁷ A'ereki Tupana'ga pe ga oporavyky. A'ero ti ga toko katu Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. Ga ndekokaturame tegwete ojipe'ga nemimbojahava ga ndehe a'ero. Gwemimbotarimova'ea rupi jate rūi ti ga toko onhimbohetee'yma. Tonhimboahituhenuhūyme ti ga. Tougwejuhuyme ti ga ahemboheagwryryva'ea vinho. Togwayvayyme ti ga ojipe'ga. Tokoyme ti ga ojipe'ga ja – kiroki ga itambere'ia pyhyga rehe jate heaporoġita jipi.

⁸ Ojipe'ga ndurame gapyteri pe tohoryory ti ga ga ndehe ga mombytavo gwonga pe ga poraka. Taheaporoġita katu pota ti ga ga pokoga. Tonhimbovyvy ti ga. Toko katu ti ga ojipe'ga pe. Tapyry ti ga hendukatuavo

Tupana'ga nhi'iga. Gwemimbotate'varuhua rupi rūi ti ga toko. Ga ti toko Tupana'ga nhi'iga rupi. ⁹ Tojiko hete ti ga a'itituhēva'ea rehe nhiremimbo'ea rehe. Pyry ahe heroviari a'ea. A'ero ti ga ikwahahetei a'itituhēva'ea ojipe'ga mbo'eavo hehe imombe'uheteavo ga mbohoryoryva hehe nehē. A'ero ti ga ojipe'ga mbopogwei a'itituhēva'ea kwahavuka ga pe nehē - kiroki ga e'i Tupana'ga nhi'iga pe a'ea ko a'itituhēva'ea rūi javo.

¹⁰ Tombo'e kwaha ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga, a'e ji. A'ereki he'yjuhuvē'ga nohendukatupotari okovo gwemimbotarimova'ea rupi onhi'iteheavo onhimoandyandyita ojipe'ga moandyandyita no. Judeus'ga ojikytiukave'ga jara'ga hohe nohendukatupotari. ¹¹ Tupana'ga nhi'igarūiva'ea ga omombe'umbe'u Jesus'gareheve'ga pe ga moandyandyita. Nanongara rehe po ga nombo'ei ramo. A'ereki ga omongo tehe Jesus'gareheve'ga py'a. Ganongapypeve'ga py'a ga imongotehei no. Nahā ga ndekote'varuhui ipyhyga vehevi itambere'ia ga hugwi gwemimbo'ea kwepykavamo. Tito, pemombi ti ganhi'iga tombo'ea'javyme ti ga javo.

¹² Perope pe peju - Cretapeve'ga namonhava'ea aerēva'ea mombe'uharava'ea omombe'u gwe'yjava'ea hako. Ahe e'i hako: "Cretapeve'ga ko i'mbeheteve'ga. Nane'ymi ga mbero. Oko te'varuhu ga otiruahūro onhyrōe'yma. Ougwei hete ga mbatera okovo ovevugwehetero. Mbatera rehe jate ga ndekoi toro'u hete javo," ei ahe Cretapeva'ea mombe'gwovo hako.

¹³ Ahe Cretapeve'ga mombe'u katu reki. Nurā ti penhi'igahy ga pe imombe'uheteavo tojiko hete ti ga Cristo'ga rehe javo. ¹⁴ Penhi'igahy ti ga pe topohi ti ga imombe'utehea hugwi judeus'ga namonhava'ea remimombe'utehea hugwi javo. Ombojihu ahe imombe'utehea. Aḡwamove'ga nemimbojihuva hugwi ti ga topohi no ganemimombe'utehea hugwi. A'ereki imbojihuvame ga nohendukatui a'itituhēva'ea.

¹⁵ Kiroki ga pyry okote'varuhua momboruka Jesus'ga pe - ḡahā e'i mbatera pe nhaporemo: "Pyry hete mbatera Tupana'ga rembiapoa nhaporemo," ei ga.

Kiroki ga oko te'varuhu ojikoge'yma Jesus'ga rehe - ḡahā e'i mbatera pe nhaporemo: "Ndapyryvi mbatera," ei ga. Nonhimombaragwahava'javi ga aherekokatua rehe aherekote'varuhua rehe no. Gandeaporogita tiruahū. Okote'varuhua rehe vehevi ga nonhimombaragwahavi. ¹⁶ Ga e'i tehe: "Orokwaha hete ore Tupana'ga," ei ga novā. A'ereki ga ndokokatui reki. Nurā ahe nhimombaragwahavi ga ndehe ndojikogi tuhē ga Tupana'ga rehe javo. Nombohoryvi ga Tupana'ga ojihe. Ndokoi ga ganhi'iga rupi. Nurā ti Tupana'ga ei ga pe nehē: "Ga ko ndapyryvi. Nurā tegwete gandekokatua," e'i ti ga ga pe nehē.

2

A'itituhēva'ea Tupana'ga remimbo'ea

¹ Ndehe reki, Tito, embo'e ti Jesus'gareheve'ga a'itituhēva'ea rehe Tupana'ga remimbo'ea rehe. ² Embo'e ti akwaimbae'ḡaymyana. Taheaporogita katu ti ga tapotaruhuyme ti ji mbatera javo. Tonhimoḡatyrō ti ga. Tonhimbovyvy ti ga okokatuavo ḡwaramo. Tojiko hete ti ga Tupana'ga rehe okovo ganhi'iga rupi. Toarō hete ti ga ojipe'ga. Tonhimomirana hete ti ga Tupana'ga nhi'iga rupi okovo. A'ea rehe nhaporemo ti embo'e akwaimbae'ḡaymyana.

³⁻⁴ Na jitehe ti embo'e kunhangwerymyana'ga. Toko katu ti ga no hendukatuvavo Tupana'ga nhi'iga. Tombotegweteteheyme ti ga ojipe'ga. Tougwejyme ti ga ahemboheagweryva'ea vinho.

Tombo'e ti ġa pyryva'ea rehe timoġita ti kunhangwerapyahuve'ġa a'ea rehe javo. Tomonhimbovyvyruka ti ġa ipyahuve'ġa. Te'i ti ġa ġa pe: “Pearō hete ti penhimbireko'ġa. Pearō hete ti peja'yra'ġa.” A'ea ti ġa te'i ipyahuve'ġa pe. ⁵ Te'i ti ġa: “Penhimbovyvy ti. Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa pejapyakavo aherekokatua rehe jate. Pehepia katu ti penhonga. Peko katu ti ojipe'ġa pe. Peko ti penhimbireko'ġa nhi'ġa rehe.” A'ea nhaporemō ti kunhangwerymyana'ġa te'i kunhangwerapyahuve'ġa pe. Tohendu katu ti kunhangwerapyahuve'ġa te'ite'varuhuyeme ti ojipe'ġa Tupana'ga nhi'ġa pe ganhi'ġa mbotegwetee'yma. Tito, nahā ti ere kunhangwerymyana'ġa pe tomo'e ti ġa ipyahuve'ġa javo.

⁶ Embo'e ti akwaimbae'ġa no ipyahuve'ġa tonhimbovyvy ti ġa javo. ⁷ Ndehe no, Tito, eko katu ti, a'e ji nde ve. Nde repiagame ti ġa ndekokatui a'ero nde javijitehe nehē no. Embo'e katu ti ġa a'itituhēva'ea rehe jate Tupana'ga nhi'ġa rehe enhimbovyvya ġa mbojikoga enhimimbo'ea rehe. ⁸ Nane'ymi ti enhi'ġatu ġa mbo'ekatuavo. A'ero ti tegwete ojipe'ġa ehava nderekote'varuhua pe nehē. A'ero ti nhanearōe'ŷve'ġa ndipoyjayjari nehē timombe'u ti ġanemimbo'ete'varuhua javo novīa.

⁹ Embo'e ti ġa – kiroki ġa ndipiro'yi opojoykahara'ġa hugwi. Tohendu katu ti ġa opojoykahara'ġa nhi'ġa ġa mbohoryoryva oporavykypava rehe. Tonhi'ġkwepyte'varuhuyeme ti ġa ġa no. ¹⁰ Tomimyme ti ġa ġambatera. Tombojiko hete ti ġa opojoykahara'ġa ojihe okokatuavo ġwaramo. A'ero ti ġapoykahara'ġa ei nehē: “Pyry hete jipyrive'ġa okokatuavo oporavykyavo ji ve jipi Tupana'ga remimbo'ea rendukatavo ġwaramo. Pyry hete Tupana'ga remimbo'ea a'ero.” Nahā ti ġa ei nhanembopiro'yhara'ga nhi'ġa pe nehē. A'ea rehe nhaporemō ti embo'e ġapyrive'ġa ipiro'ye'ŷve'ġa.

¹¹ A'ereki Tupana'ga omomyry nhande ve nhaporemō vvyakotyve'ġa pe nhaporemō. A'ea rupi ga ei: “Pejiko pa ti ji rehe,” ei ga. “A'ero ti ji pe mbuhurukari ji pyri pe mombytavo avuirama nehē,” ei ga.

¹² Imomyryvame nhande ve Tupana'ga ei: “Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohi ti penhimimbotate'varuhua hugwi no,” ei ga. “Penhimbovyvy ti. Peko katu ti ojipe'ġa pe. Pehendu katu ti nhinhi'ġa ji nhi'ġa'ruavo,” ei Tupana'ga nhande ve. “Nahā ti peko katu aġwamo,” ei Tupana'ga nhande ve nhaporemō vvyakotyve'ġa pe nhaporemō.

¹³ Imomyryvame nhande ve ga ei: “Nahā ti peko katu pejoryjoryvamo aerē ti Jesus Cristo'ga rura'javi nehē javo ġwaramo. Uhura'ja ti ga penduvihavuhuhete'ga nehē pembopiro'yhara'ga Jesus Cristo'ga. Ikatu hete ti garura nehē,” ei Tupana'ga. ¹⁴ “Onhikwava'ē ga ojijukavouka vvyakotyve'ġa pe ġa ndepyga raikwehe tambopiro'y ti ji ġa ġandekote'varuhua hugwi nhaporemō nehē javo. Omano ga tamomyry ti ġa mongovo javo. ‘A'ero ti ġa ndekoi ji rehe jate xako katu ti ojipe'ġa pe ġa pokoga javo,’ ei Jesus Cristo'ga,” ei Tupana'ga.

¹⁵ Tito, a'ea ko Tupana'ga nhi'ġa. Nurā ti a'ea rehe nhaporemō embo'e hete ġa pehendu katu ti javo. Ehendukatuuka ti ġa pe ġa mbopohiruka ġandekote'varuhua hugwi. Eko katu ti ġa pyri tohendu katu pa ti ġa nhinhi'ġa javo. A'ereki Tupana'ga onhi'ġa mombe'upavuka nde ve.

3

Nahanahā ti peko katu

¹ Tito, embo'e ti Cretapeve'ġa ikwahavukara'java ġa pe toko ti ġa gwuvihava'ġa nhi'ġa rehe. Ere ti ġa pe ġa mbo'eavo: “Huvihava'ġa ti tomongomongo ogwyrive'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi. Po

ganemimbotarimova'ea pyryvamo, a'ero ti pehendu katu pota ganhi'iga ġa nhi'ipo'rupava peporavykykatuavo.” A'ea ti ere ġa mbo'eavo.
²Te'ite'varuhuyme ti ġa ojipe'ġa pe ġa mbotegwetee'yma. Togwayvayvaryme ti ġa okovo. Tinhyrō ti ġa imondovo ojeaporoġitakatua imohina ġa ndehe nhaporemo. Tito, a'ea rehe nhaporemo ti embo'e ġa nehē.

³Embo'e ti ġa a'ea rehe nahanahā ti ahe toko javo. A'ereki ymya nhande ndiajikogi Jesus Cristo'ga rehe ġa ja kako. A'ea rupi nhande nhaporemo ndikwahavi pyryva'ea. Nhande ndikwahavi Tupana'ga no kako. Nihendukatu nhande ganhi'iga. Ojipea rehe nhande xako nhanenhimoandyandyjuka ojipe'ġa pe. Xako nhande nhaneremimbotate'varuhuva'ea rupi iparaparavuhuva'ea rupi nahā ti nhande roryroryvamo javo novīa. Nhanetiruahū nhande nhandekovo kako. Xanhimyrō nhande mbatera rehe ġa ndehe no. Xako te'varuhu nhande ojipe'ġa pe. Nurā ġa nianearōhetei. Nianhoarōhetei nhande no. Nahā nhande rekoi ymya kako.

⁴Aerē reki Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ikwahavukari opyryva yvyakotyve'ġa pe a'arō hete ji ġa javo. ⁵A'ero nhandeporogwetyga ġwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi tuhu ti ġa upa ji pyri avuirama nehē javo. Nhanderekokaturu ġwaramo rūi ga omombo nhanderekote'varuhua. Nhandeporogwetyga ġwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua.

Ohyvuka ga nhanderekote'varuhua gwa'uvapyryva pe. Gara'uvapyryva nhandereaporoġita rerōjijyi nhandereaporoġita mbopyahuavo. ⁶A'ereki Tupana'ga omondokatuuka gwa'uva nhande pyri nahā ti epoko hete ġa javo. A'ereki Jesus Cristo'ga omano nhande repyga nhanembopiro'yhara'ga. ⁷Tupana'ga omondouka gwa'uva nhande pyri tuhu ti ġa upa opytavo ji pyri avuirama nehē javo. Tupana'ga omondouka gwa'uva. A'ereki ga pyri nhande ve nhande mombyryva. A'ero nhande roryroryvamo nhandejikoga ga rehe ikwahava aerē ti nhande ruvi ga pyri avuirama nehē javo. ⁸A'ea ko nhiremimombe'ua a'itituhēva'ea. Pyry ahe heroviari a'ero.

Tito, a'ea rehe ti embo'e hete jipi toko katu pota hete ti ġa javo – kiroki ġa ojiko ga rehe. Nhiremimombe'ua ko pyryva'ea imombyryheteavo yvyakotyve'ġa pe nhaporemo ġa pokoga.

⁹Po ojipe'ġa nhi'inhi'itehei nahanahā po javo, a'ero ti ejipe'a ġa hugwi ganhi'iga renduve'yma. Po ġa ei: “Nahanahā oko nhaneramohava'ea aherakypoharava'ea no.” Po a'ea ġa etehetehei, a'ero ti ejipe'a ġa hugwi ganhi'iga renduve'yma.

Po ġa ei nde rayvayva: “Maraname nde ere'u pa ġwia?” e po ġa. “A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i: ‘Gwiġwia ti pe'u. Gwiġwia ti tape'ui,’ e'i. ‘Nahanahā ti peko katu,’ e'i. Xako ti aheremimbo'ea rehe,” e po ġa. Po ġa ei na nde ve, a'ero ti terehendukatui ganhi'iga. A'ereki ġa gwayva pota ahe. Ndopokogi reki ġa ahe a'ero.

¹⁰Ojipe'ġa po ndokoi Tupana'ga nhi'iga rupi okovo hajiheva'ea rehe peko ti nhinhi'iga rupi javo. Ġahā ombopohi pota ojipe'ġa Tupana'ga hugwi. Embo'e ti ġa Tupana'ga nhi'iga rehe a'ero ġa momoranduva toko katu ti ġa okovo Tupana'ga nhi'iga rupi jate javo. Po ġa nohendukatui nenhi'iga, a'ero po ti erea'ja ġa pe hamo. Po ġa ndopohiri ve hajiheva'ea hugwi, a'ero ti epohi ġa hugwi. ¹¹A'ereki nanongara'ġa ojipokwaha okote'varuhua rehe. Oko te'varuhu ġa a'ero hendukatue'yma. A'ero ġa imbojari ojihe okote'varuhuavo ġwaramo.

Paulova'ea omondouka onhi'iga

¹² Tito, ma'ga po ti ji amondouka nde pyri nehẽ? Mara'ngu po ti Ártemas'ga ji ga mondovo nehẽ? Mara'ngu po ti Tíquico'ga nehẽ? Ji ga mondorame nde pyri ejirokwa ti ejoa cidade de Nicópolis pe ji repiaga. Pevo po ti ji hoi no jipytavo yapoa rupi nehẽ.

¹³ Zenas'ga ovavagahihara'ga po ti oho nde hugwi ojipe'gape'ga ndepiaga nehẽ. Apolo'ga po ti oho ga rupi nehẽ no. Ejirokwa ti ga pokoga ga horame nehẽ. Emondo katu ti mbatera ga pe tokoyme ti ga imbatere'ỹva'ero nehẽ. ¹⁴ Nhaneremimbo'ehara'ga pe Jesus'gareheve'ga pe ti ere: “Pemondo katu ti penhimbatera nanongara'ga pe no ga pokoga.” A'ea ti ere ga pe Jesus'gareheve'ga ti tomondo tehe kwaha javo. A'ea rehe ti embo'e ga toko katu ti ga javo. A'ero ti ga jirokwari okokatuavo ojipe'ga pe okotehee'yma nehẽ.

¹⁵ Kiroki ga oko ji pyri – gahã omondouka onhi'iga nde ve.

Ere ti pevove'ga pe – kiroki ga ore arõ hete ojikoga gwaramo Jesus Cristo'ga rehe: “Paulo'ga omondouka onhi'iga pe me.” A'ea ti ere ga pe.

Tomombyry ti Tupana'ga pe me nhaporem, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U FILEMOMVA'EA PE Carta de Paulo a Filemom

¹ Jihi ko Pauloramō. Ji Jesus Cristo'ga mombe'uro ġwaramo ġa ji mongi cadeia pype ikwehe. Filemom, kiro jirekorame cadeia pype ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Timóteo'ga pavēi ji ikwatijarukari. Ga ko nhaneirūramo ojikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe. Filemom, nde ko oreremiarōhetero eporavykyavo ore javijitehe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe.

² Áfia, oreirū, nde ve ji ikwatijarukari imondouka no. Arquipo, nde ve ji ikwatijarukari no imondouka. Ore javijitehe nde ereporavyky hete enhimomiranama Cristo'ga mombe'gwovo. Kiroki ġa ojatyka Filemom'ga ronga pype jipi tihendu ti Tupana'ga nhi'ġa javo – ġa pe ji ei: Akwatijaruka ji imondouka pe me no.

³ Kiro ji ei: Tupana'ga nhanderuvete'ga ti tomombyry pe me nhaporemō Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, a'e ji.

Filemomva'ea pyry hete

⁴ Filemom, nhinhi'ġame Tupana'ga pe jiruvihavuhuhete'ga pe ji ei jipi: –Ndepyry hete nde Filemom'ga pokoga. Nurā Filemom'ga pyryvamo.

A'ea ji ei Tupana'ga pe nde renoina. ⁵ A'ereki ojipe'ġa nde mombe'u ji ve. Ga e'i: “Filemom'ga ojiko hete Jesus'ga rehe nhandepojoykaharete'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndehe nhaporemō ġa aromo,” ei ġa nde mombe'gwovo. ⁶ Nurā ji ei Tupana'ga pe:

–Filemom'ga ojiko hete Cristo'ga rehe ojikoty'aro ga pavēi ga kwahavuka ndereheve'ġa pe. Cristo'ga kwahavukaro ġwaramo tokwaha pa ti Filemom'ga Cristo'ga remimombyryva ndereheve'ġa pe.

A'ea ji ei Tupana'ga pe nde renoina. ⁷ Nhiirū, nde ereko hete Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndehe ġa mbohoryva ġapy'a mbogwerava'java. A'ea rehe nde ji mbohoryvi jipy'a noġatuavo.

Paulova'ea opota Onésimova'ea rerekokatua

⁸ Nde ġa nderekokaturō ġwaramo po ti ji ehetei nde ve hamo nahanahā ti eko javo. Nanongara ko pyry javo po ti ji ehetei nde pojihuve'yma hamo Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ji pavēi. ⁹ Jixava'ero ji rekoji cadeia pype kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġwaramo. Nurā po ti ji ei ji rendu katu javo hamo. Emo ti ji nda'ei nde ve. Nhanenhoarōhetero ġwaramo ji ekatukatui kiro nde ve nahanahā ti eko javo. ¹⁰ Anhi'ġatuġatu kiro nde ve jira'yra'ga repyga Onésimo'ga repyga. Jira'yra'ga, a'e ji Onésimo'ga pe. A'ereki ga ojiko Cristo'ga rehe nhiremimombe'ua renduvame. Amombe'u ji ga ga pe jirekorame cadeia pype.

¹¹ Ymya'ī ga ndoporavykykatui nde ve oka'nhyma ua nde hugwi heikwehe tajipiro'y ji ga hugwi javo. Aġwamo reki ga poravykykatui ji ve ji pokoga. Kiro po ti ga poravykykatui nde ve a nehē no.

¹² Kiro ji ga mondoukara'javi nde pyri a'ero. Ahepiaga'u po ti ji ga nehē. A'ereki ga jipy'a ja hete. ¹³ Filemom, avo ejuvame po nde ji pokogi hamo. Avo reki nde nderekoi. Nurā ji ei jiyvyteri pe: Pyry po Onésimo'ga pytai ji pyri a'ero hamo ji pokoga Filemom'ga py'rovo hamo. A'ereki ji ako cadeia pype Cristo'ga mombe'gwovo ġwaramo. A'ea ji ei jiyapyakavo novīa. ¹⁴ Emo ji a'e reki jiyvyteri pe: Namombytai po ti ji Onésimo'ga Filemom'gapyryve'ga ipiro'ye'ŷve'ga. A'ereki ji nahenduvi Filemom'ga nhi'ġa. Ga nde'i ve ji ve:

“Topyta ti Onésimo'ga nde pyri nehē.” A'ea rūi ga ei ji ve, a'e ji jiyvyteri pe. Filemom, namombytaahai ji ndepyrive'ga Onésimo'ga ji pyri henduve'ymame nenhi'iğa. Imombyrypotarame po ti nde imombyryvi a'ero nehē. A'ea ji apota hete.

¹⁵ Mara'ngu po Tupana'ga javo: “Tojipe'aahi'vi ti Onésimo'ga Filemom'ga hugwi tojivyr'a ja ti ga Filemom'ga pyri opytavo pevo avuirama nehē javo”? Mara'ngu po a'ea Tupana'ga javo? A'ea ji a'e. ¹⁶ Ndepyrive'ga jate rūi ko Onésimo'ga oko kiro. A'ereki kiro neirūramo ga oko no okovo ndepy'a'jaheteva'ero. A'ereki aḡwamo ga ojiko Cristo'ga rehe nhandepojoykaharete'ga rehe nhande javijitehe. Ga ko nhiirūramo a'ero no. Jipy'a ja hete ga. Johe po ti ga ndepy'a ja hete nehē no. A'ereki ga oko ndepyriva'ero neirūramo no.

¹⁷ Filemom, ere'e po ti nde ji ve nehē: “Ji ko Paulo'ga moirūharamo. Oronhomoirū ore,” ere po nde. Po ti nde ei na, a'ero po ti nde roryroryvamo ji rehe nehē hamo ji mombytavo ejipyri ji rurame nde repiaga. Na jitehe ti Onésimo'ga rurame nde pyri ejoryjory ga rehe ga mombytavo ejipyri.

¹⁸ Po ga imbote'varuhui nde ve raikwehe, a'ero ti ji imombyryvi nde ve nehē. Po ga nomondoi nde ve ikwepykava, a'ero ti ji imondoi nde ve ga repyga nehē imoka'nhymuka nde ve garekote'varuhua nehē. ¹⁹ Filemom, kiro ji tuhē ikwatijari jipovo: Amondo ti ji ikwepykava Filemom'ga pe imombyryva ga pe Onésimo'ga repyga nehē. A'ea ji akwatija javo nde ve. Ji nda'ei reki: Ndehe po ti erembuhu ji ve hamo. A'ea po ji a'e nde ve hamo. A'ereki jiji amombe'u nde ve Cristo'ga nde mbojikoga ga rehe. Nurā ti nde rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. Ji nda'ei reki nde ve: Enhikwava'ē ti ji ve. A'ea rūi ji ei nde ve. ²⁰ Na tuhē. Nhiirūramo emombyry ti ji ve a'ero ji mbohoryoryva epyryvamo Onésimo'ga pe nhandepojoykaharete'ga jikoty'aro ḡwaramo nhande pavēi. A'ea ji apota. Embovy'ara'ja ti jipy'a Cristo'ga jikoty'aro ḡwaramo nhande pavēi.

²¹ Filemom'ga ti ḡwendu katu nhinhi'iğa nehē, a'e ji jiyvyteri pe. Nurā po ti ji ikwatijari ga pe togwereko katu ti ga Onésimo'ga javo nehē, a'e ji. Gwereko katu tuhē ti ga Onésimo'ga, a'e ji. Johe ti ga ga rerekokatuhetei nehē, a'e ji jiyvyteri pe. A'ereki ji akwaha neremimombyryvaḡwama.

²² A'e ji nde ve ojipea: Emboavujikwe ti jikihava ji ve. A'ereki ji tahoaja nde pyri. Penhi'iğa ḡwaramo Tupana'ga pe ji repyga po ti ga hendukatui ji mondovouka pe pyri nehē.

Mbapavamo Paulova'ea okwatijaruka Filemomva'ea pe

²³ Epafra'sga omondouka onhi'iğa nde ve. Ji pavēi ga oko cadeia pype kiro Cristo Jesus'ga mombe'gwovo ḡwaramo. ²⁴ Marcos'ga omondouka onhi'iğa nde ve no Aristarco'ga no Demas'ga no Lucas'ga no. Gahā ko oporavyky ji pavēi Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

²⁵ Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry Filemom'ga pe, a'e ji.

AHE OMOMBE'U HEBREUSVA'EA PE Carta aos Hebreus

Ojipea hebreusva'ea rera israelitas. Israelitasva'ea ko Israelva'ea rakyk-wepoharava'ea.

Tupana'ga ra'yra'ga

¹ Ymyahũ Tupana'ga ei onhi'i'ga mombe'uharava'ea pe vvyakotyva'ea pe hako: “Pemombe'u ti jireaporo'gita pende'yja'ga pe,” ei Tupana'ga.

A'ero ganhi'i'ga mombe'uharava'ea imombe'ui ganhi'i'ga gwe'yjava'ea pe nhaneramonhava'ea pe hebreusva'ea pe israelitasva'ea pe hako. Manamenameuhũa rupi Tupana'ga ikwahavukara'ja'javi ojeaporo'gita onhi'i'ga mombe'uharava'ea pe he'yjuhuva'ea pe. Hajihejiheva'ea rupi ga ikwahavukari ahe ve. “Hebreus'ga ti ji kwahavi jireaporo'gita kwahavame nehẽ,” ei ga ahe ve.

A'ero ganhi'i'ga mombe'uharava'ea ga kwahavukari nhaneramonhava'ea pe gareaporo'gita mombe'urame ahe ve. Nahã ko ymyahũ hako.

² A'gwamo reki mbapavava'ea rupi gwa'yra'ga pe Tupana'ga ei: “Emombe'u ti jireaporo'gita vvyakotyve'ga pe,” ei ga. A'ero gara'yra'ga imombe'ui gareaporo'gita nhande ve.

Gwa'yra'ga pe Tupana'ga japopavukari yvya yvaga reheve ymyahũ hako. Ga pe ga ei hako: “Amondo pa ji nde ve. Aerẽ po ti nde herekopavi a'ero nehẽ,” ei ga gwa'yra'ga pe.

³ Gara'yra'ga hendy'jandy'ja hepiuka uva'ga rendy'java gakatua. Gaha ko Tupana'ga javijitehe. Inhi'ĩpopoaka ga. Ganhi'i'ga gwaramo yvya ndopavi yvaga pavẽi okovo. Ga tuhẽ imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Imomborirẽ ga apygi yvagi pe nhanderuvihavuhuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rui. Pevo ga memei ga ndekoi nhanderuvihavuhuhetero.

Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe

⁴ Nahã koji'i Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe yvagipeve'ga hohe. Jukwaha ga huvihava Tupana'ga ero gwaramo ga pe: “Ndehe ko jira'yra.”

A'ea erame Tupana'ga ei gwa'yra'ga mombe'gwovo ga huvihava jipyrive'ga hohe javo. ⁵ A'ereki ojipyrive'ga pe Tupana'ga nde'iangavi:

“Jira'yramo nde rekoi.

Jihi a'e vvyakotyve'ga pe nhaporemo nde mombe'gwovo kiro:

Gaha ko jira'yra'ga.”

Ojipyrive'ga pe rui Tupana'ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.

Onhi'i'ga'java ga nomombe'ui ojipyrive'ga javo:

“Jihi po ti garuvamo ako nehẽ.

Gaha po ti jira'yramo oko nehẽ.”

Ojipyrive'ga rui Tupana'ga omombe'u o'erame a'ea. Gwa'yra'ga jate ga omombe'u o'erame a'ea.

⁶ Onhi'i'ga'java gwa'yrypy'ga mondorame yvya koty vvyakotyve'ga mbyteri pe Tupana'ga ei:

“Jipyrive'ga tombohete ti jira'yrypy'ga,” ei ga.

⁷ Ojipyrive'ga mombe'gwovo Tupana'ga ei reki:

“Ji erame jipyrive'ga pe kotihĩ ga hoi vvytua ja nhinhi'i'ga mombe'gwovo.

Tata ja kotihĩ ga hoi imombe'gwovo ji erame,” ei Tupana'ga.

⁸ Gwa'yra'ga pe Tupana'ga ei reki:

“Jiruvihavuhuhetea,” ei ga gwa'yra'ga pe.
 “Nane'ymi po ti nde ejiheve'ga nduvihavuhuhetea avuirama nehẽ.
 Nane'ymi po ti a'itituhẽva'ea rehe nde nhi'i'gi ga pe
 ga mongouka katu enhi'iga rupi ekovo ganduvihavuhuhetero nehẽ.
⁹ Pyry hete nde ve ga ndekokaturame.
 Ite'varuhu nde ve ga ndekote'varuhurame.
 Nurã jiji nderuvihavuhuhetero a'e nde ve:
 Eko ti ganduvihavuhuhetero nepavẽive'ga hohe ejoryvamo,” ei Tu-
 pana'ga gwa'yra'ga pe.
¹⁰ “Jipoykaharetea,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.
 “Jypya ndehe tuhẽ ereapo yvya yvaga reheve.
¹¹ Opa po ti yvaga yvya pavẽi nehẽ.
 Ndehe po ti erepyta avuirama nehẽ.
 Tapy'ynhapira nhymyanamo.
 Na jitehe po ti yvya nhymyanamo yvaga pavẽi nehẽ.
¹² Gwekyi ahe tapy'ynhapirymana i'arimova'ea imamana inoãa
 opohia jugwi imbojopy'ruavo.
 Na jitehe po ti nde pohiri yvya hugwi yvaga hugwi
 imbojopy'ruavo nhymyaname nehẽ.
 Ndehe po ti nanemyani ekovo avuirama nehẽ.
 Nderepavi po ti nde nehẽ no,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.
¹³ Tupana'ga nde'iangavi ojipyrive'ga pe:
 “Eapy ti ji pyri jijohukoty rui
 ekovo gwaramo ganduvihavuhuhetero.
 A'ero po ti ji nearõe'yve'ga mongoukari nenhi'iga rupi nehẽ.”
 Ojipyrive'ga pe rui ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.
¹⁴ Tupana'gapyrive'ga ko ha'oe'yve'ga yvagipeve'ga oporavykyavo Tu-
 pana'ga pe. Ga nhaporemõ opokopoko yvyakotyve'ga jipi. A'ereki Tupana'ga
 e'i ga pe: “Peho ti ga pyri yvya koty ga pokoga – kiroki ga hugwi ji amombo
 gandekote'varuhua tuhu ti ga upa ji pyri avuirama nehẽ javo,” ei Tupana'ga.

2

Xako hete ti Tupana'ga ra'yra'ga nhi'iga rehe

¹ Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe yvagipeve'ga hohe. Nurã po nhande rekoheitei gara'yra'ga nhi'iga rupi hamo nhaneremienduva rupi hamo. Tirovia hete ti ganhi'iga a'ero xapohiryme ti jugwi javo.

² Ymyahũ Tupana'gapyrive'ga imombe'ui Tupana'ga nhi'iga ymyahũva'ea pe tohendu katu ti ga javo. A'ereki hupi hete ga omombe'u. Ymyahũva'ea hendukatue'ymame ganhi'iga okovo hajiheva'ea rupi, a'ero ite'varuhu ahe ve. Ahe hendupotare'ymame okove'y Tupana'gapyrive'ga nhi'iga rupi, ite'varuhu ahe ve. Na tuhẽ. A'ereki Tupana'ga omondouka ahe ve aherekote'varuhua kwepykava.

³ Po ite'varuhu ymyahũva'ea pe ahe rekoe'ymame Tupana'gapyrive'ga nhi'iga rupi yvagipeve'ga nhi'iga rupi, a'ero po ti nhande ve kaitu ite'varuhu nehẽ nhande rekoe'ymame Tupana'ga ra'yra'ga nhi'iga rehe nhandepoykaharete'ga nhi'iga rehe aãwamo. A'ereki pyry hete tuhẽ ga manoi nhande repyga imomboia nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande pokoga. Nhande imomborukare'ymame ga pe hendupotare'yma ganhi'iga, niaka'nhyimi tuhẽ po ti nhande hahyva'ea hugwi nehẽ. Omondo ti ga hahyva'ea nhande ve nehẽ.

Ga ypy tuhē onhimombe'u tamano ti pe ndepyga javo. Henduvirē ġa imombe'ui nhande ve javo: “Nhandepojykaharete'ga ei: ‘Tamombo javo ji ruri pe pyri. Tamombo ti vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi ġa pokoga. Taroho ti ji ġa ji rupi yvagi pe hahyva'ea hugwi inoġatuavo ġapy'a.’ A'ea tuhē nhandepojykaharete'ga ei.” A'ea ġa ei imombe'ukatuavo ikwahavuka a'itituhēva'ea nhande ve.

⁴ A'itituhēva'ea ko jira'yra'ga nhi'ġa javo, Tupana'ga opoko ġa japovouka ahemonhimomby'ava'ea ġa pe – kiroki a'ea gaha jate oapo kwaha. Nurā he'yjuhuva'ea ġa japoparavuhui ahemonhimomby'ava'ea. Gwemimbotarimova'ea rupi Tupana'ga imondoukari gwa'uvapyryva popoakara ġa pe ġa pokoguka. Nurā nhande ei: Tupana'ga ġa mbuhurukari nhande pyri imombe'uuka gwa'yra'ga nhi'ġa ġa pe.

Jesus Cristo'ga oko vvyakotyve'ġa ja ġanderohoharamo

⁵ Nahanahā hekoi ġa jikogame Tupana'ga ra'yra'ga rehe javo, ore imombe'ui kiro pe me ikwatija. Ojipyrive'ġa pe rūi Tupana'ga ei: “Amongo ti ji ġa penhi'ġa rupi nehē – perope ji ġa mongoi ipyahuva'ea pe.” A'ea ga nde'i ojipyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe.

⁶ A'ea ymyahūva'ea ikwahavukari nhande ve. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea e'i Tupana'ga pe ikwatija hako:

“Anhimomby'a ji.

A'ereki nde ereporogwety vvyakotyve'ġa.

Ga ndehe nde erejapyaka.

Ne'aġataruhu nde ġa ndehe.

A'ereki nde neremoka'nhyimi ġa pokoga,” ei ahe Tupana'ga pe ikwatija hako.

⁷ “Jypya nde ere'e

ġa ti toko huvihavamo jijipyrive'ġa gwyre'i javo.

Jypya nde ġa mbopopoaka ġa mbokatuavo ġa mboukwahavamo a'ero toko ti ġa huvihavamo javo.

Jypya nde eremongo enhimbiapoa ġanhi'ġa rupi.

⁸ Nde ere'e: ‘Toko pa ti nhirembiapoa ġanhi'ġa rupi,’ ere nde.”

A'ea ahe ei ikwatija javo Tupana'ga pe hako. Oko pa ġanhi'ġa rupi javo ga ei ikwatija.

Garembiapoa ndokopavi ve vvyakotyve'ġa nhi'ġa rupi kiro, xa'e nhande hepiage'yma.

⁹ Jesus'ga ki a'e te ikatu hete kiro okovo vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero. A'ea nhande ikwahavi. Jypya Tupana'ga ei oyvyteri pe ga mombe'gwovo toko na'ē ti ga huvihavamo jijipyrive'ġa gwyre'i javo. Nahā Tupana'ga Jesus'ga rerekopyyi tomano ti ga vvyakotyve'ġa ndepyga ġa naġanani javo. A'ereki Tupana'ga omombyry pota ġa pe. Ga ndepyga Jesus'ga manoro ġwaramo Tupana'ga ga mbogweravirē ga mbopopoaka ga mbokatuheteavo ga mboukwahavamo toko ti ga huvihavuhetero kiro javo.

Na tuhē. Jesus'ga omano vvyakotyve'ġa ndepyga imomboa ġandekote'varuhua ġa hugwi okovo ġandepykaramo. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga e'i: “Aru pota ji vvyakotyve'ġa jijipyri. Omanomo ġa ndepyga ti Jesus'ga ġa pokogi ġa nderua ji pyri nehē. A'ero po ti he'yjuhuve'ġa nduvi ji pyri okovo jira'yramo avuirama nehē,” ei ga.

Hahy Jesus'ga pe ga manorame ġa ndepyga. A'ea rupi ko pyry Tupana'ga Jesus'ga mbojipokwahavi onhi'ġa rehe ga monhimomiranambava ga mboavujikwea toko hete ti ga vvyakotyve'ġa nderohoharamo ga pyri. A'ereki Tupana'ga ko japopahara'ga imongohara'ga. Ojive ga oapo pa tapo'ru pa ti ji javo.

11 Omanomo ġa ndepyya Jesus'ga ġa mombyryvi imomboia ġandekote'varuhua ġa hugwi. Omo'emo'ẽ ga ġa toko ti ġa Tupana'ga ra'yramo javo. A'ero Tupana'ga rekoi ġanduvetero. Ga ko Jesus'ga ruva'ga no. Nurã Jesus'ga poyjahetero ġahã ko nhiirũhetea javo.

12 Tupana'ga pe ga ei:

“Kiro po ti ji nde kwahavukari nhiirũ'ġa pe nehẽ.

Ga nhimono'ono'oġame nenhi'iġa renduva

po ti ji nde mboheteri ġapyteri pe nhinhimby'yita,” ei Jesus'ga.

13 Onhi'iġa'javame Jesus'ga ei:

“Ji tuhẽ ajiko Tupana'ga rehe.”

Onhi'iġa'javame Jesus'ga ei:

“Ji rendu ti! Agwa ji rekoi Tupana'ga ra'yra'ġa pavẽi.

Tupana'ga ġa mbuhuruka ji pyri

epoko katu ti ġa javo ji ve,” ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemomyahũva'ea okwatija Jesus'ga nhi'iġa mombe'gwovo ymyahũ.

14 Tupana'ga ra'yra'ġa ko vvyakotyve'ġa tuhẽ gwa'oro gwekoro. A'ereki ġa o'a oy'ġa hugwi. Nurã na jitehe ko Jesus'ga hoi nhande rupi. Nahã ga rekoi vvyakotyva'ero tamombi ti ji Diabo'ga popoakara nhimanorame javo. “Vvyakotyve'ġa arõe'ỹve'ga Diabo'ga omongyhyji vvyakotyve'ġa ġamanoa hugwi,” ei Jesus'ga. 15 “Gapopoakara mombigame ti ji ġa pokogi ġa mbopiro'yavo ġakyhyjia hugwi nehẽ,” ei Jesus'ga. “A'ereki ġa omano'e'ymame ojapyaka omanoa rehe okyhyjiavo jugwi,” ei Jesus'ga.

16 Jesus'ga nde'i: “Ajo ji Tupana'gapyrive'ġa pokoga yvagipeve'ġa pokoga nhimanomo ġa ndepyya.” A'ea rõi ga ei. A'ea jukwaha. Ymyahũva'ea e'i ikwatija ymyahũ: “Abraãova'ea rakykwepohara'ġa pyri vvyakotyve'ġa pyri po ti ga uhu ġa pokoga nehẽ,” ei ahe.

17 Nurã Jesus'ga ei: “Kiro po ti ji tako nhiirũ'ġa javijitehe.”

A'ea ga ei ua yvya koty ovahema o'a oyhẽa hugwi gwa'oro okovo oirũ'ġa ja Abraãova'ea rakykwepohara'ġa ja. Oko ga ġa javijitehe tuhẽ tako ti ji ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Hahy gairũ'ġa pe. Ga okoveveuhu. Nahanahã ġa pe. Na jitehe Jesus'ga pe no. A'ero ga ikwahahetei ġandekoa. Nurã ga ġa porogwetygi. Nurã ga ei Tupana'ga pe: “Tamombo ti ji nhandereheve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nhiirũ'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga Tupana'ga pe.

Nahã ga ġa pokogi a'ero okovo ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe omanomo imomboia ġandekote'varuhua ġa hugwi. Nahã ga ġa ndepyyi inoġatuavo ġapy'a. Nahã Jesus'ga rekoheri Tupana'ga nhi'iġa rupi. 18 Ite'varuhu Jesus'ga pe ojipe'ġa ga mongote'varuhupotaramenovĩa. Hahy! Nurã ġa ojipe'ġa mongote'varuhupotaramenogaweyme ti ġa ġa javo.

3

Jesus'ga huvihava Moisésva'ea hohe

1 Pe me nhiirũa pe Tupana'ga remimo'ẽhara pe ji ei: Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe, a'e ji. Nhiirũa, a'e ji pe me. A'ereki nhande ve Tupana'ga e'i nhande mo'emo'eamo: “Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe pejikovo avuirama ji pyri,” ei ga. A'ero ji pavẽi pe pejiko ga rehe xako ti ga pyri avuirama.

Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe ga kwahaheteavo. Gaha ko Tupana'ga moirũhara'ga. A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri, ji kwahavuka ti ġa pe javo. Gaha ko ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe. A'ereki

ga nhande repy omanomo tomombo ti Tupana'ga ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Jesus'ga rehe nhande xajiko hete imomboruka ga pe nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Aerẽ po ti ga nhande rerohoi nhande mombytavo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ. Pevo ga ruvi jipi. A'ea nhaporemõ nhande xa'e herovia.

² Nahanahã ti ji moirũ javo Tupana'ga Jesus'ga mbuhuri avo yvya koty. A'ero ga Tupana'ga nhi'ĩpo'rupavi. Na jitehe ymyahũ Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ĩpo'rupavi Tupana'gareheva'ea repiakatupava.

³ Jesus'ga reki huvihava nhaneramonhava'ea hohe Moisésva'ea hohe. A'ereki Jesus'ga omongo vvyakotyve'ġa Tupana'ga nhi'ĩġa rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo.

Nhande japorame onga ojipe'ġa ei nhande mboheteavo: “Okwaha hete ġa japovo,” ei ġa. Nde'i ġa: “Onga ojiapo.” A'ea rũ ġa ei. Koji'i ġa ombohete onga apohara'ga. A'ereki ga oapo onga imohina. Gwyre'i ġa ombohete onga a'ero.

Na jitehe Jesus'ga huvihava Moisésva'ea hohe. Nurã koji'i po nhande ga mbohetei a'ero hamo. A'ereki Jesus'ga omongo vvyakotyve'ġa Tupana'ga nhi'ĩġa rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo. Moisésva'ea ki a'e te oko Tupana'gareheva'ero jate reki. ⁴ Na tuhẽ. Japopyra ko onga nhaporemõ. Emo Tupana'ga tuhẽ omongo pa japoparavuhuavo.

⁵ Tupana'gareheva'ero oporavykyavo Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ĩpo'rupavi. Ahe gwepia katu pa Tupana'gareheva'ea imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ĩġa ahe ve ikwahavuka Tupana'ga nhi'ĩġa aerẽva'ea.

⁶ Cristo'ga ki a'e te Tupana'ga ra'yramo Tupana'ga nhi'ĩpo'rupavi Tupana'gareheve'ġa nderekokatuavo ġa mongomongovo onhi'ĩġa rupi okovo ġanduvihavuhetero. Po nane'ymi nhande ndiajikopigi Tupana'ga rehe avuirama gaha nhande mbojiko ojihe javo, a'ero nane'ymi nhande rekoi gareheva'ero. Po nane'ymi nhande nimbohete pigi ga avuirama gaha po ti omombyry nhande ve nehẽ javo, a'ero nane'ymi nhande rekoi gareheva'ero.

Peko hete ti Tupana'ga nhi'ĩġa rehe

⁷⁻⁸ Tupana'gareheva'ero pejikovo ġwaramo pehendũ katu ti ganhi'ĩġa – kiroki a'ea gara'uva omombe'u Tupana'ga rembikwatijarukara. Tupana'ga ra'uvapyryva e'i:

“Po aġwamo pe Tupana'ga nhi'ĩġa renduvi,
a'ero ti peko hete ganhi'ĩġa rehe hendukatavo.

Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'ĩġa jipi opohipota ga hugwi,” e'i Tupana'ga ra'uva.

“A'ea rupi ongae'yi me penamonhava'ea rekote'varuhui
mara'ngu po ti Tupana'ga onhi'ĩġa rendukatue'yma raykavo nehẽ javo.

⁹ Tupana'ga ei pe me: ‘Pevo penamonhava'ea rekote'varuhui
tihepia ti Tupana'ga rekoa nhande rehe javo.

Quarenta anos mondorame ahe hepiagi nhirembiapoa ahemonhi-
momby'ava'ea

ji ahe rerekokaturame quarenta anos rupi.

A'ea repiagame vehevi ahe rekote'varuhui,’ ei Tupana'ga,” e'i.

¹⁰ “ Nurã ji ei: Nane'ymi jipy'a atyvi ġa ndekoi opohipota ji hugwi.

Ga ndokwahapotari nhiremimbotarimova'ea

okoe'yma nhinhi'ĩġa rupi.

Nurã ji nhimonha'ngahetei ġa ndehe.

¹¹ Nurã ji ehetei nhinmonha'ngavo:

Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a

ga nderure'yma jijipyri nehē, ei Tupana'ga.”
A'ea Tupana'ga ra'uvapyryva i'ei imombe'gwovo.

¹² Nhiirũ, pe me ji ei pe napenani: Pekwaha ti pejipy'a. Po pendea-poroğita ite'va pe mbojikopipota Tupana'ga rehe, a'ero ti pejirokwa pe-jeaporoğitakaturu xapohiryme ti Tupana'ga hugwi avuiramave'ga hugwi javo. ¹³ Nane'ymi ti pe'ji pejohupe: “Xako katu ti jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xajikopigyme ti Tupana'ga rehe.”

A'ea ti pe'ji pejohupe jipi nahā pejopokoga. A'ereki Tupana'ga e'i pe me ağwamo pehendü katu ti nhinhi'iğa javo. Pe napenani pejapyaka ti pejikokatua rehe a'ero pejipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga nhi'iğa renduva xanhimoandyandyjukaryme ti ite'varuhua pe javo. A'ereki pe ndekote'varuhurame pendekote'varuhua nohendukatupotarukari Tupana'ga nhi'iğa pe me. A'ero pe ndapekoa'javi Tupana'ga rehe.

¹⁴ Xajiko hete ypy nhande Tupana'ga rehe ikwehe. Xajikopigyme ti ga rehe nhandemanoe'ymame. Po ti nane'ymi nhande jikohetei avuirama ga rehe, a'ero po ti ga nhande mbojikoty'arukari Cristo'ga pavēi nehē.

¹⁵ Nane'ymi ti pejiko hete Tupana'ga rehe. A'ereki ağwamo garembikwati-jarukara e'i:

“Po ağwamo pe Tupana'ga nhi'iğa renduvi,
a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'iğa rehe hendukatuvavo.

Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'iğa jipi opohipota ga hugwi,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

¹⁶ Ymyahũ penamonhava'ea ġwendu Tupana'ga nhi'iğa novĩa hako. A'ereki ahe nohendukatupotari ganhi'iğa opohipota ga hugwi – kiroki ahe uhu Egitopeva'ea gwyras hugwi. Ymyahũ Moisés'va'ea gweru ahe pea hugwi. Ndahe'yiva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'iğa. Ahe jate ġwendu katu.

¹⁷ Onhi'iğa rendukatue'ỹva'ea rehe Tupana'ga onhimonha'nga quarenta anos mondorame. Ongae'ỹi me ahe manoi a'ero okote'varuhuavo. Pevo ahera'oa pytai a'ero. ¹⁸ Ahe jikopotare'yma ġwaramo ga rehe, ga ei:

“A'e hete ji: Nanoğatuağwami ti ji ġapy'a
ga nderure'yma jijipyri nehē,” ei Tupana'ga hako.

¹⁹ Nurã nhande ikwahavi javo: Ahe jikoge'yma ġwaramo ga rehe, Tupana'ga nonoğatui ahepy'a ahe rerure'yma ojipyri, xa'e nhande.

4

Tupana'ga onoğatu pota ojiheve'ga py'a

¹ Ağwamo Tupana'ga onoğatu pota nhandepy'a. A'ero ga ei: “Pejikoheterame ji rehe tanoğatu ti pepy'a,” ei ga.

Xajirokwa ti nhandepy'a noğatua rehe. Po na rũi, ga nonoğatui. Pejiko hete ti ga rehe a'ero tonoğatu tuhē ti ga pepy'a. ² A'ereki nhande ve ġa omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iğa Tupana'ga pe poko pota javo. Na jitehe ymyahũva'ea pe no. Ymyahũ ahe omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iğa Tupana'ga pe poko pota javo. Ahe henduvame Tupana'ga nhi'iğa ndikwahyi reki ahe rehe. A'ereki henduvame ahe ndojikogi Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga nonoğatui ahepy'a.

³ Ahe ve Tupana'ga ei:

“A'e hete ji nhinhimonha'ngavo:

Nanoğatuağwami ti ji ġapy'a

ga nderure'yma jijipyri nehē,” ei ga.

Yvya apopavyppyagwera jate ga japopigirē, u katu gapy'a. Ga opota ġajikoga ojihe tu katu ti ġapy'a na jitehe nehē javo. Ojiko po ymyahūva'ea ga rehe opy'a noġatuuka ga pe ramo a'ero. Nhande ki a'e te xajiko ga rehe. A'ero nhandepy'a Tupana'ga inoġatui.

⁴Ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka sétimo dia mombe'gwovo. Garembikwatijarukara e'i:

“Seis dias rupi Tupana'ga japopavi.

Ko'emame ga japopigi.

A'ero gapy'a rukatui,” e'i ikwatijarukara.

⁵Okwatijara'ja ahe. Aherembikwatijara i'ei Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo:

“‘Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a

ġa nderure'yma jijipyri nehē,' ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara.

⁶Nurā nhande ikwahavi javo: Ojipe'ġa py'a ti Tupana'ga tonoġatu a'ero, xa'e nhande. A'ereki Tupana'ga imombe'uukarypyrame pyryva'ea ymyahūva'ea pe ahepy'a noġatupota, ahe ndojikogi reki ga rehe. Nurā Tupana'ga nonoġatui ahepy'a.

⁷Aerē Tupana'ga imbokwara'ara'arame inoġatupota vvyakotyve'ġa py'a ga ea'javi. Okwatijaruka ga Daviva'ea pe. Daviva'ea omombe'u a'ea jitehe a'ero ikwatija. A'ea ji amombe'u pe me ko. Aherembikwatijara e'i:

“Po aġwamo pe Tupana'ga nhi'iġa renduvi,

a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'iġa rehe hendukatuavo,” e'i Daviva'ea rembikwatijara.

⁸Ymyahū Moisésva'ea py'rovo Josuéva'ea oko israelitasva'ea repiakatuharamo. Po ymya Josuéva'ea onoġatuuka israelitasva'ea py'a, a'ero po aerē Tupana'ga nde'ia'javi ahe ve hamo aġwamo ji inoġatupotari pepy'a javo hamo. Emo Josuéva'ea nonoġatuukari ahepy'a. Nurā Tupana'ga ea'javi vvyakotyve'ġa py'a noġatupota. ⁹A'ero aġwamo vehevi Tupana'ga inoġatupotari ojiheve'ġa py'a.

¹⁰Ymyahū Tupana'ga oapo pi. A'ero gapy'a rukatui. Na jitehe ga – kiroki ga opy'a noġatuuka Tupana'ga pe – gaha oapo pi Tupana'ga ja.

¹¹A'ea kwahava xajirokwa hete ti inoġatuuka Tupana'ga pe nhandepy'a nanani xakoyme ti ymyahūva'ea ja javo – kiroki ahe ndojikogi ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga nde'i nhande ve nehē nanoġatuaġwami ti ji pepy'a jave'yma nhande ve. Xajiko hete ti ga rehe hendukatuavo ganhi'iġa.

Tupana'ga nhi'iġa ahe mongo Tupana'ga pyri avuirama

¹²Tupana'ga nhi'iġa nhande mongo Tupana'ga pyri avuirama. Ipopoaka ganhi'iġa. Ganhi'iġa ko haimbejovaiva'ea ja itakyhea'javuhuva'ea ja. Po nhande timongi haimbejovaiva'ea mbiara vvytera pype, a'ero nhande ti-hepia pa ipype ijoapyhava vehevi ikaġyvynha vehevi no. Koji'i Tupana'ga onhi'iġa imongihetei nhande pype nhande henduvame ganhi'iġa. A'ero ga hepiukari nhande ve nhandereaporogita nhaneremimbotarimova'ea reheve. Nurā nhande jikwahahetei. A'ero nhande ei: Gwia rehe tuhē nhande rekohetei reki! Na tuhē nhande reaporogitaro reki! Nahā nhande rekote'varuhui reki! Nahā nhande rekokatui reki! A'ea xa'e nhande hendukaturame Tupana'ga nhi'iġa.

¹³Tupana'ga pe jukwaha hete pa garembiapoa. Ahā onhimiva'ea ga pe. Ga gwepia pa. A'ero po ti nhande nimimi nhanderekote'varuhua ga hugwi nehē. Garovai pyteri pe po ti nhande ami nehē. Ga pe po ti nhande imohembavi nhanderekote'varuhua nehē. A'ereki ga nhanderuvihavuhuhete'ga nhande kwaha pa nhande nhaporemo.

Jesus'ga oko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhetero

¹⁴ Jesus'ga oko huvihavuhetero. Ga ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhetero Tupana'ga pe nhande repyga no. Nhanderekote'varuhuro ġwaramo ga nhande repygi omanomo tamombo ti ji ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Aerē ga hoi ogwovo yvaga rupi okwava ovahema Tupana'ga pyri. Ga ko Tupana'ga ra'ya'ga. Nurā ti xavy'a hete ga rehe nhandejikoheteavo ga mombe'gwovo xajiko hete nhande ga rehe javo.

¹⁵ A'ereki Jesus'ga ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga nhande porogwety. A'ereki ga okwaha hete nhandepopoakare'yma. A'ereki ga oko nhande ja uvame yvya koty nhande pyri. Niandepopoakari nhande hahyrame nhande ve. Ite'varuhu nhande ve ojipe'ġa nhande mongo te'varuhu pota. Hahy! Na jitehe hahy paravuhu ga pe. Nurā ga ikwahahetei. Ga ndokote'varuhuangavi reki hahypavame ga pe.

¹⁶ Nurā xanhi'ĩ hete ti Tupana'ga pe nhanderuvihavuhete'ga pe ikwahava gapyryva nhande ve. Xanhi'ĩ hete ti ga pe tomombo ti ga nhanderekote'varuhua henonha'jave'yma avuirama ikwahava'jave'yma. Xanhi'ĩ ti ga pe nhandepopoakare'ymame tomombyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo.

5

¹ Ymyahū Tupana'ga ġa mo'emo'ēi vvyakotyve'ġa pyteripeve'ġa hako. A'ea rupi ga ei hako: “Toko ti ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ji ve vvyakotyve'ġa pokoga tomombo ti Tupana'ga ġandekote'varuhua javo. Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ti ġa togweru ġanemimbuhuteheve'ea ji ve ikwava'eġa. Togweru ti ġa mbatepyryva no – kiroki a'ea vvyakotyve'ġa ombuhu tehe ji ve jukapyra. A'ea ti ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga tokwava'ē ji ve. A'ero po ti ji imombori vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nehē ġa mombyryva,” ei Tupana'ga.

² Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ko vvyakotyve'ġa. Vvyakotyva'ero ġwaramo ġa ndipopoakari okote'varuhuavo vvyakotyve'ġa ja. Nurā ġa ikwahahetei vvyakotyve'ġa ndekoa ġa oko te'varuhu nhande ja javo. A'ero ġa vvyakotyve'ġa porogwetygi vvyakotyve'ġa ndekote'varuhurame okoe'yma Tupana'ga nhi'ġa rupi ikwahave'yma ġwaramo. Nonhimonha'ngai ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ġa nderekokatavavo a'ero.

³ Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga okote'varuhu. Nurā Tupana'ga ero ġwaramo ġa jipygi na'ē ikwava'eġa mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Aerē ġa jara'ġa ndepygi ikwava'eġa mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti ga ġandekote'varuhua javo.

⁴ Nde'i vvyakotyve'ġa: “Kiro ti ji tako ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe.” A'ea rūi ġa ei. Nonhimbohetei ġa nanongara rehe. A'ereki Tupana'ga jate e'i: “Kiro ji pe mo'emo'ēi peko ti ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ji ve javo.” Na tuhē. Gaha jate e'i Arāova'ea pe ymyahū hako eko ti ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ji ve javo. Na jitehe onhimbohete'yma ojipe'ġa ndekoi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe ga erame jate ġa pe.

⁵ Na jitehe Cristo'ga nonhimbohetei no. Nde'i ga: “Kiro ti ji tako ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro.” A'ea rūi Cristo'ga ei. Tupana'ga ki a'e te ga mbohetei toko ti ga ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ji ve javo. Ga pe Tupana'ga ei:

“Jira'yramo nde rekoi.

Jihi a'e vvyakotyve'ġa pe nhaporemo nde mombe'gwovo kiro:

Gaha ko jira'yra'ga," ei Tupana'ga.

⁶ Onhi'iga'javame Tupana'ga ei Cristo'ga pe:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ehara'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'eharamo ji ve Melquisedeque'ga ja,' ei Tupana'ga Cristo'ga pe,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

⁷ Uvame yvya koty Cristo'ga onhi'i Tupana'ga pe jipi ji poko javo. A'ereki Tupana'ga ipopoaka. Nurã Cristo'ga ei ga pe: “Ipotarame po ti nde nanhimo-manoukari nehẽ.” Hahyahi Cristo'ga nhi'iga ga pe ga jehe'orame ji poko javo. A'ero Tupana'ga ga rendukatui. A'ereki Cristo'ga e'i: “Nhinhi'iga rupi rui ti eko. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero,” ei ga Tupana'ga pe.

⁸ Tupana'ga ra'yramo ga vehevi onhimbo'e onhimongovo Tupana'ga nhi'iga rupi hahyame ojive. ⁹ Nahã hahyame ga pe hahya ga mbojipokwahavi Tupana'ga nhi'iga rehe ga monhimomiranambava. Nurã ga rekoi yvyakotyve'ga nderohoharamo yvagi pe. Kiroki ga oko ganhi'iga rupi – ga hugwi nhaporemõ ga omombo gandekote'varuhua ga mombyryva. Aerẽ po ti ga ga nderohoi yvagi pe ga mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehẽ.

¹⁰ A'ereki Tupana'ga e'i Jesus'ga pe:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko ikwava'ehara'ga nduvihavuhuro ji ve Melquisedeque'ga ja,” ei Tupana'ga.

Tapejikopigi ti Cristo'ga rehe

¹¹ Melquisedeque'ga rehe ti xanhomogitağita hete novia. A'ereki manameuhũ pe pekwaha! Nurã manameuhũ po ti ji ikwahavukari pe me nehẽ? Napenhimbo'ea'javi pe! ¹² Pejapyaka ti pejihe! Ymyahũ pe jikogi Cristo'ga rehe. Nurã po kiro pe ojipe'ga mbo'ei Tupana'ga nhi'iga rehe ikwahaheteavo hamo. A'ea ji ei novia. Agwamo vehevi ti ojipe'ga toko pembo'eharamo pe mbo'ea'java ahembo'eypya rehe nonhimimiva'ea rehe imombe'urame Tupana'ga nhi'iga pe me.

Pe ndapekwahavi Cristo'ga mombe'ua onhimiva'ea. Xunhiete'i jate pe pekwaha ahembo'eypya jate. Ipita'ngive'ga – kiroki ga oka'mbu jate – ga ndo'upavi. Ga javijitehe pe ndekoi a. ¹³ A'ea ji ei pe me. Kiroki ga oka'mbu jate – gaha ko ipita'ngive'ga ikwahave'yma. Na jitehe pe peko ipita'ngive'ga javuhu. A'ereki xunhi pe pekwaha Tupana'ga nhi'iga pyryva'ea. Ipita'ngive'ga javuhu pe ei pejohupe: “Marã aherekote'varuhua? A'ereki nhande ndikwahavi. Marã ahe rekokatui? A'ereki nhande ndikwahavi.” A'ea pe ei ikwahave'yma pekopave'yma Tupana'ga nhi'iga rupi.

¹⁴ Kiroki ga o'u pa – gaha ko jyvuakaruhu. Ga javijitehe ga ikwahavi no – kiroki ga Tupana'ga nhi'ipo'ru pa okokatuavo opohia okote'varuhua hugwi. Gaha ojipokwaha Tupana'ga nhi'imbava rehe ikwahapaheteavo. A'ero ga ei: “Nahã aherekote'varuhua. Nahã ahe rekokatui,” ei ga ikwahava. Koji'i ga ikwahavi no. Nonhimimi Tupana'ga nhi'iga ga pe. Pehe ki a'e te ndapekwahavi ve oka'mbuve'ga javuhu.

6

¹ Xanhomogitaa'jaa'javyme ti ahembo'eypya rehe Cristo'ga mombe'urame. Kiro koji'i xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo nhanenhimbojipokwahapava hehe. A'ea rehe ji pe mbo'epotari kiro. A'ereki nhande xanhimbo'e jipe ahembo'eypya rehe.

A'ea rupi nhande ei ahembo'eypya mombe'gwovo: Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi herojijyita nhandereaporoğita. Xajiko ti Tupana'ga rehe ga reroviaheteavo, xa'e jipe nhande ikwehe. ² Ymya nhande ei:

Nahanahã batismos. Tupana'ga ti tomomybyry pe me kiro javo, nahanahã po nhande xapoko Jesus'gareheve'ga akağa rehe hamo javo ga pe. Ymya nhande ei: Nahanahã po ti Tupana'ga omanove'ga mbogwerava'javi nehẽ. Nahanahã po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ, xa'e jipe nhande ikwehe. Jara'ga pe po ti ga ei nehẽ: “Pejo ti pejjupa avuirama ji pyri,” e po ti Tupana'ga nehẽ. Jara'ga pe po ti ga ei nehẽ: “Peho ti ji hugwi pejjupa avuirama hahyva'ea ruvihava pype,” e po ti Tupana'ga nehẽ, xa'e jipe nhande ikwehe. A'ea pe nhaporemõ nhande ei ahembo'eypya mombe'gwovo ikwehe.

³ Kiro koji'iva'ea rehe xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo, a'e ji pe me. Xanhimbo'e ti hehe Tupana'ga ipotarame.

⁴ Marã po jara'ga pe? Tupana'ga nhi'iğa ga henduna'ei. Aerẽ po ga nohendukatua'javi. Ga henduvypyrame Tupana'ga ikwahavukari opyryva ga pe nahanahã ji ipotari javo. Ga pe ga ikwahavukari Cristo'ga rupi po ti yvyakotyve'ga nduri ji pyri nehẽ javo. Nurã ga jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua ojihugwi a'ero. “Tupana'ga Cristo'ga mbuhuruka nhande pyri yvaga hugwi,” ei ga. A'ero Tupana'ga ra'uvapyryva uhu ga pyri ga pokoga. ⁵ A'ero ga ei: “Pyrõ hete Tupana'ga nhi'iğa nhande ve. A'ereki ga nhande mbojiko ojihe,” e na'ẽ ga. “Xanhimomy'a nhande gapopoakara rehe. Aerẽ po ti koji'i nhanemonhimomy'ava'ea nehẽ no,” e na'ẽ ga.

⁶ Nahã ga ndekona'ei henduva Tupana'ga nhi'iğa. Aerẽ po ga ei: “Ndorokoa'javi ore Tupana'ga nhi'iğa rehe,” e po ga okote'varuhuavo.

Marã po ga pe? Tupana'ga ndogwerojijya'javi tuhẽ gandeaporogita a'ero. Ga ndopohipotari okote'varuhua hugwi imomborukare'yma Tupana'ga pe avuirama. Ndokoa'javi ga Tupana'ga nhi'iğa rupi. Nurã ga ndekoi Tupana'ga ra'yra'ga jukahara'ga ja. Ombotegwete ga Jesus'ga ojipe'ga ndovaki.

⁷ Omoakÿakyma'ja amana yja ko pe. Poryva'ea henhui jugwi gworygworyvamo kohoa jara'ga remityma. A'ero ga i'ui gwemityma gworygworyvamo. A'ea pe yjakatua pe Tupana'ga imomybyryvi.

Yjakatua – kiroki a'ea hugwi henhui poryva'ea – a'ea ja ko ga – kiroki ga ojiko hete Tupana'ga rehe okopige'yma ganhi'iğa rupi okopyryvamo ga pe. Ga pe ga imomybyryvi.

⁸ Omoakÿakyma'ja amana ojipea yja ko pe no. Ndapyryviva'ea ki a'e te henhui jugwi hatÿava'ea hajiheva'ea pavẽi. A'ea kohoa jara'ga ndo'ui. Nurã ga ei: “Ite'varuhu yja!” Nambegwei ti ga ei tokai ti nehẽ javo. A'ero ti ga imbokai nehẽ.

Yjate'varuhua – kiroki a'ea hugwi henhui ndapyryviva'ea – a'ea ja ko ga – kiroki ga nohendukatui Tupana'ga nhi'iğa okoe'yma hupi okopyryve'yma ga pe. Nambegwei po ti ga imondo'i hahyva'ea ga pe nehẽ.

⁹ Tupana'ga nhi'iğa rendukatue'ÿve'ga pe ji anhi'i popoaka. Pehe ki a'e te ndapekoi ga ja. Peko pory pe Tupana'ga pe. A'ea ore ei pe me oreremiarõva'ea pe. A'ereki ore opokwaha. Peko hete pe Tupana'ga nhi'iğa rupi imomboruka pejikote'varuhua ga pe. A'ero po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo avuirama ojipyri nehẽ pe imomborukaro gwaramo. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga ahe rereko katu jipi ahe poravykyaturame ga pe. Nurã po ti ga nomoka'nhyimi peporavykyagwera nehẽ. Peporavyky katu pe Tupana'ga remimo'ẽhara'ga pokoga ikwehe Tupana'ga arõhetero gwaramo. Agwamo vehevi pe ga pokogi. Peporavykypava Tupana'ga hepiagi okopyryvamo pe me.

¹¹ Na jitehe pe nhimarane'ymame nane'ymi ti pejirokwa pejikoheteavo Tupana'ga rehe avuirama pejikokatuavo ojipe'ga pe Cristo remimomybyryva

mbuhua pejive. Oropota hete ore pejirokwa pe napenani. ¹² A'ero po ti pe ndapevevugwei nehē. Pejiko ti Tupana'ga rehe ojipe'ga ja Tupana'gareheve'ga ja. Penhimomirana ti onhimomiranave'ga ja pejikopige'yima. Ojiko ga onhimomiranama tihepia ti Tupana'ga remimombyryva nhande ve nehē javo – kiroki a'ea pe ga ei ga pe. Tupana'ga nopiriani onhi'iga. A'ero ga ga mbohoryvi opyryvamo ga pe. Na jitehe po ti Tupana'ga pe mbohoryvi opyryvamo pe me nehē pe ndekorame ga ja aerē po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehē javo no.

Tupana'ga nopiriani onhi'iga

¹³ Yvyakotyve'ga gwenoi ojihoheve'ga Tupana'ga ojohupe a'itiva'ea ji ei nhinhi'iga javo. A'ereki Tupana'ga omombe'u a'itituhēva'ea jate. Nurã togwerovia ti ojipe'ga nhinhi'iga javo, ga ei: “Tupana'ga okwaha nhinhi'igatua.” A'ea ga e'i Tupana'ga renoina.

Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ga hohe pa. Nurã Tupana'ga ehetei ojera javo o'erame Abraãova'ea pe togwerovia hete ti Abraão'ga nhinhi'iga javo. Imombe'gwovo pyryva'ea ga ei ahe ve a'ero: ¹⁴ “Jihi Tupana ti amombyry hete tuhē nde ve nehē,” ei ga ahe ve. “Amondo ti ji ndera'yra nde ve nehē. Aerē po ti nderakykwepohara'ga nde'yjuhuro a'ero nehē. A'iti a! a'e ji.” Ymyahũ Tupana'ga ei a'ea Abraãova'ea pe onhinoina.

¹⁵ Onhimomiranamame Abraãova'ea imbokwara'ara'ari ojikoga Tupana'ga rehe omombyry po ti ga ji ve nehē javo. Tupana'ga nopiriani onhi'iga Abraãova'ea pe. A'ero ga imombyryhetei ahe ve.

¹⁶ Yvyakotyve'ga gwenoi ojihoheve'ga ojogwayvarama. Ojohupe ga ei onhombojikoga ojogwehe: “A'itituhēva'ea pe ore ei. Tupana'ga okwaha orenhi'igatua pe me.” A'ea ga ei ojohupe Tupana'ga renoina heroviaruka ojohupe herojijye'yima onhi'iga. A'ero ga ndojogwayvara'javi.

¹⁷ Ymyahũ Tupana'ga ikwahavukapotari onhi'iga rerojijye'yima ga pe – kiroki ga pe ga e'i: “Jihi Tupana po ti opogweruruka yvagi pe pe mongovo avuirama ji pyri imombyryva pe me nehē pe jikoga gwaramo ji rehe,” ei ga. Nurã onhinoina ga ei a'ea ga pe jukwaha hete ti ga pe nhinhi'iga rerojijye'yima javo. ¹⁸ Tupana'ga ei a'ea onhinoina tohoryory hete ti ga ikwahavame javo. E'i ga: “Aerē po ti ga ei nehē: ‘Tupana'ga ndogwerojijyi onhi'iga. Ga ndogwerojijyi onhi'iga onhinoiname no,’ e po ti ga gworygworyvamo nehē,” ei Tupana'ga.

Na tuhē. Tegwete ga'mbea ga nhi'igame. A'ero a'ea kwahavame nhande roryroryheteramo nhandejirokwa ga rerovia aerē po ti ga nhande rerohoukari ojipyri nehē javo, xa'e nhande. A'ereki nhande xajiko hete ga rehe nhandepohia nhanderekote'varuhua hugwi.

¹⁹ Ipohyiva'ea âncora nombojijyukari yharuhua ahe imomborame yharuhua hugwi ihamuhũa pyvõ. Na jitehe nhandereaporogita ndojirojijya'javi. A'ereki nhande tirovia tuhē Tupana'ga aerē Jesus'ga pe po ti ga nhande rerurukari ojipyri yvagi pe nehē javo. Nianemoandyandyi po ti ga nehē. Jesus'ga rehe nhande jikogi a'ero nhandekyhyjie'yima.

Ga oho jipe yvagi pe Tupana'ga pyri tuhē nhande repyga okovo ikwava'ehara'ga nduvihavuhuro. Avo yvya koty ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga na jitehe oho Tupana'ga rongapype hete hovapiahava aherovai gwe'yja'ga ndepyga. ²⁰ Tupana'ga pyri yvagi pe nhanderenondeve'ga hoi ovahema Jesus'ga. Gaha oho nhande renonde nhande repyga toho ti ga ji reviri yvagi pe javo. Ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe ko Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i ga pe:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ji ve Melquisedeque'ga ja," ei ga Jesus'ga pe.

7

Melquisedeque'ga oko ikwava'ēharamo Tupana'ga pe

¹ Ymyahū Melquisedeque'ga ko Salēmma'ea ruvihavuhu'ga hako. Ga ko ikwava'ēhara'ga Tupana'ga pe no hako. Tupana'ga huvihavuhu hete ojipe'ġa hohe pa. Ga pe Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ga. Melquisedeque'ga uhu nhaneremboopyva'ea rovatiamo Abraãova'ea rovatiamo ahe jivyrame otavukara hugwi. Otavuka jipe Abraãova'ea ojipeva'ea ruvihavava'ea pe quatrova'ea pe ogwovo ahe reviri ahe monhana. Abraãova'ea jivyrame Melquisedeque'ga ahe rovatī. Ahe ve ga ei: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga ahe ve.

² Ojivyrame otavukara hugwi Abraãova'ea herupava'javi mbatera aheruvihavava'ea hugwi quatrova'ea hugwi – kiroki mbatera aheruvihavava'ea opyhygaha Abraãova'ea re'yjava'ea hugwi hajiheva'ea hugwi no. Abraãova'ea imboja'oja'ogi herura'javipyra imboatyatya inoġa dez mbatera jatyra. Melquisedeque'ga pe ahe imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatyra um décimo.

Melquisedeque'ga rera pe nhande ei: Piry hete ko huvihavuhu'ga. A'ea nhande xa'e garera pe. Ga ko Salēmma'ea ruvihavuhu'ga. Cidade rera pe Salēm me nhande ei Ahepy'a noġatua. Nurã nhande ei Melquisedeque'ga rera pe no: Ga onoġatu ojiheve'ġa py'a.

³ Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui Melquisedeque'ga po'ria ga'yembora. Nomombe'ui garembikwatijarukara Melquisedeque'ga ramonhava'ea. Nomombe'ui garembikwatijarukara ga'aragwera gamanoa no. Melquisedeque'ga rekoi Tupana'ga ra'yra'ga ja Jesus'ga ja ikwava'ēharamo Tupana'ga pe avuirama.

⁴ Pejapyaka ti Melquisedeque'ga rehe ga kwahaheteavo. Huvihavuhu hete ga. Nurã ga pe Abraãova'ea imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatyra herura'javipyra um décimo – kiroki a'ea ahe gweru otavukara hugwi. Abraãova'ea oko nhaneremboopyro nhanderuvihavuhuro israelitas'ġa nduvihavuhuro. Ahe vehevi imondoi Melquisedeque'ga pe nde ko huvihava ji hohe javo. Jukwaha a'ero Melquisedeque'ga huvihavuhu hete.

⁵ Abraãova'ea ko Leviva'ea rakykwepohara'ġa nemboopya. Leviva'ea rakykwepohara'ġa mombe'gwovo Moisésva'ea rembikwatijara i'ei: “Levi'ga rakykwepohara'ġa – kiroki ġa oko Tupana'ga nhi'ġa rupi okovo ikwava'ēhara'ġa – ġahã ti topyhy mbatera gwe'yja'ġa hugwi israelitas'ġa hugwi. Na tuhē. Israelitas'ġa herekorame dez mbatera tomondo ti ġa Levi'ga rakykwepohara'ġa pe ojipeji mbatera um décimo.” Nahã Moisésva'ea rembikwatijara i'ei.

Ga nhaporemoko oko Abraãova'ea rakykwepoharamo israelitas'ġa Leviva'ea rakykwepohara'ġa pavēi. Opyhy ikwava'ēhara'ġa gwe'yja'ġa hugwi vehevi Abraãova'ea rakykwepohara'ġa hugwi tuhē.

⁶ Melquisedeque'ga ki a'e te Leviva'ea rakykwepohara'ga rui. Abraãova'ea hugwi ga ipyhygi reki mbatera um décimo. Garembipyhyga renonde Tupana'ga ei Abraãova'ea pe: “He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ġa nehē,” ei Tupana'ga ahe ve. “Amondo ti ji hajiheve'ġa gwyranda ve nderakykwepohara'ġa pe nehē. Pevo po ti ġa nduvi avuirama a'ero nehē. Nderakykwepohara'ġa pe po ti ji hajiheve'ġa mbohoryvukari nehē,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe. A'ea Tupana'ga ei aerē po ti Abraãova'ea hoi huvihavamo

nehẽ javo. Tupana'ga nhi'igirẽ jate Melquisedeque'ga ei Abraãova'ea pe reki: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga.

⁷ Jukwaha hete. Melquisedeque'ga huvihavuhu Abraãova'ea hohe a'ero. A'ereki nhande nhaporemo xa'e: Kiroki ġa oko ojipe'ġa hohe – ġahã jate e'i: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve.”

⁸ Leviva'ea rakykwepohara'ġa – kiroki ġa opyhy israelitas'ġa hugwi – ġahã omano reki. Melquisedeque'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy Abraãova'ea hugwi – gaha okoji. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui gamanoa.

⁹⁻¹⁰ Ndo'ari ve Leviva'ea Melquisedeque'ga Abraãova'ea rovatĩrame. Emo Leviva'ea oko Abraãova'ea rakykwepoharamo. A'ero imondorame um décimo Abraãova'ea omondo Leviva'ea repyga no, a'e ji. Leviva'ea ko ikwava'ẽhara'ġa nemboypya. Ġahã opyhy gwe'yja'ġa hugwi um décimo. Emo Melquisedeque'ga pe Abraãova'ea omondo jipe Leviva'ea repykavamo reki. A'ero kaitu jukwaha. Melquisedeque'ga huvihavuhu Leviva'ea hohe Leviva'ea rakykwepohara'ġa hohe no.

Jesus'ga oko Melquisedeque'ga ja ikwava'ẽharamo

¹¹ Ymyahũ Tupana'ga Leviva'ea rakykwepohara'ġa mo'emo'ẽi toko ti Arã'ġa ikwava'ẽharamo ji ve jipi israelitas'ġa mombyryva javo. Arãova'ea oko Leviva'ea rakykwepoharamo. Arãova'ea oko ikwava'ẽharamo a'ero gwakykwepohara'ġa pavẽi.

Moisésva'ea pe Tupana'ga ikwatijarukari nhanembo'eagwera israelitas'ġa mbo'eagwera nahanahã po ti ikwava'ẽhara'ġa pe mombyry pe nderua ji pyri nehẽ javo. Arãova'ea aherakykwepohara'ġa pavẽi nomombyryvukari reki nhandere'yja'ġa israelitas'ġa. A'ero israelitas'ġa ndohoi Tupana'ga pyri. Nonhi'igi ġa ga pe no.

Nurã Arãova'ea rakykwepohara'ġarũive'ga ruri okovo ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. Ga ko Jesus'ga. Melquisedeque'ga ja ga oko ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. Tupana'ga nde'i Jesus'ga pe: “Arãova'ea ja ko nde ikwava'ẽharamo ji ve.” A'ea rũi Tupana'ga ei. E'i ga: “Melquisedeque'ga ja ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ẽharamo ji ve,” ei ga.

¹² A'ea erame Jesus'ga pe Tupana'ga ei tokoa'javyme ti Leviva'ea rakykwepohara'ġa ikwava'ẽharamo javo. Leviva'ea rakykwepohara'ġa ndekoa'jave'ymame ikwava'ẽharamo, Moisésva'ea rembikwatijara rehe ndatekwava'javi – kiroki a'ea omombe'u ikwava'ẽhara'ġa. Hajiheva'ea toko ti kiro a'ero, xa'e nhande. Tupana'ga nhi'igapyahua jate Jesus'ga rehe toko kiro a'ero, xa'e nhande.

¹³ Jesus'ga pe Tupana'ga ei ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ẽharamo ji ve javo. Emo Jesus'ga ko Leviva'ea rakykwepohara'ga rũi reki. Ojipeva'ea rakykwepohara'ga ko Jesus'ga. Garemboypya rakykwepohara'ġa ndojukai reki mbatepyryva imbokaje'yma ikwava'ẽhava rehe Tupana'ga pe. ¹⁴ Jesus'ga oko nhaneramonhava'ea rakykwepoharamo Judáva'ea rakykwepoharamo nhandepojykaharete'ga. A'ea jukwaha. Moisésva'ea nde'i Judáva'ea rakykwepohara'ġa pe: “Pekwava'ẽ ti ġambatepyryva jukapyra imbokaita Tupana'ga pe pejikovo ikwava'ẽharamo.” A'ea rũi Moisésva'ea e'i Judáva'ea rakykwepohara'ġa pe.

¹⁵ Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi kiro. A'ea jukwaha hete. A'ereki Jesus'ga reki kiro oko ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe ua yvya koty nhande pyri. Ga ko Melquisedeque'ga ja okovo ikwava'ẽharamo.

¹⁶ Moisésva'ea rembikwatijara nde'i Jesus'ga pe: “Eko ti ikwava'ēharamo Tupana'ga pe. A'ereki neremboypya ko Leviva'ea.” Nanongara rūi aherembikwatijara e'i Jesus'ga pe. Yvyakotyve'ga rūi e'i Jesus'ga pe eko ti ikwava'ēharamo Tupana'ga pe javo. Emo Jesus'ga oko reki ikwava'ēharamo. A'ereki ga ipopoaka okovo avuirama. Nomanoa'javi po ti ga nehē.

¹⁷ A'ereki ojipeva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u javo Jesus'ga pe. E'i:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēharamo ji ve Melquisedeque'ga ja.”

A'ea Tupana'ga rembikwatijarukara ei Jesus'ga pe.

¹⁸ Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi a'ero ndatekwava'javi Moisésva'ea rembikwatijara rehe kiro javo. A'ereki aherembikwatijara ndipopoakari. A'ereki israelitas'ga ndogwerojijyi ojeaporoġita aherembikwatijara renduvame. A'ero ġa ndokokatui ve. Ndohoi ġa Tupana'ga pyri onhi'ġa. Ndikwahyi aherembikwatijara ġa ndehe. ¹⁹ Nahemombyryvukari tuhē.

Koji'i pyry nhande ve kiro Jesus'ga rekorame ikwava'ēharamo Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga momanouka nhande repygauka imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mombyryva. Aerē po ti Jesus'ga nhande rerohoi ojupi nhande mongovo avuirama Tupana'ga pyri nhande mbohoryva nehē. Nurā nhande xanhi'inhi'ĩ Tupana'ga pe kiro.

²⁰ Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ga hohe pa. Ojera vehevi javo ga ehetei o'erame toko ti Jesus'ga ikwava'ēharamo javo. ²¹ Tupana'ga nonhinoi reki o'erame toko ti Levi'ga rakykwepohara'ga ikwava'ēharamo javo. Emo o'erame Jesus'ga pe ga onhinoi. Jesus'ga pe ga ei:

“Jihi Tupana ko ndepojoykaharetea.

Anhi'ġatu ji nde ve kiro.

Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ga.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēharamo ji ve Melquisedeque'ga ja.

A'iti a! Ndarojijyi ti ji nhinhi'ġa nde ve nehē.”

A'ea Tupana'ga ei onhinoina.

²² Nurā Jesus'ga popoakahetero okovo ikwava'ēharamo Tupana'ga pe avuirama, kiro Tupana'ga nhi'ġapyahua apiavo toho javo – kiroki ganhi'ġapyahua e'i yvyakotyve'ga pe nahanahā po ti ji pe pokokatui kiro nehē javo. A'ero koji'i pyryvamo yvyakotyve'ga pe kiro.

²³ Ymyahũ Leviva'ea rakykwepohara'ga nde'yjuhuro reki okovo ikwava'ēharamo. A'ereki ġa omano oporavykya reja. A'ero jara'ga aherakykwepohara'ga ndekoi ikwava'ēharamo ahe py'rovo.

²⁴ Jesus'ga ki a'e te ndipy'rukavi ga. A'ereki ga nomanoa'javi. Nurā gaha jate nane'ymi oko ikwava'ēharamo avuirama. ²⁵ Nurā ga imombohetei yvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi avuirama ġa mombyrypava. Kiroki ġa onhi'ĩ Tupana'ga pe ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe – ġahā Jesus'ga ġa mombyryvi. A'ereki ga nomanoa'javi. Kiro yvagi pe ga oko Tupana'ga pyri ġa ndepyga jipi epoko ti ġa javo Tupana'ga pe.

²⁶ Pyry hete tuhē a'ero Jesus'ga rekoi ikwava'ēhara'ga nduvihavuhuro Tupana'ga pe nhande repyga. Jesus'ga oko pyry hete Tupana'ga monhimo-hema ojihe. Naheaporoġitatiruahũi ga. Ga ko ndokote'varuhui'i'i. Nurā yvyakotyve'ga ja rūi ga oko. A'ereki ga pyry hete tuhē. Tupana'ga omongo ga ojipyri yvateuhu yvaga aherovai, kiro ti ga toko huvihavuhuhetero ojipe'ga hohe pa javo.

²⁷ Jesus'ga nokwava'eği tuhë mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti ga jirekote'varuhua ji hugwi jave'yma. A'ereki ga oko katu hete jipi.

Leviva'ea rakykwepohara'ğa ki a'e te okwava'ë mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe okovo ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua na'ë javo. Nahã ğa jipygi. Ojipygirë jate ğa ikwava'eği ojipea jukapyra tomombo ti Tupana'ga jara'ğa ndekote'varuhua kiro javo.

Jesus'ga ki a'e te nokwava'eği mbatepyryva jukapyra tomombo ti Tupana'ga vvyakotyve'ğa ndekote'varuhua jave'yma. A'ereki Jesus'ga onhikwava'ë ojijukauka omanomo yva rehe tomombo ti Tupana'ga ğandekote'varuhua ğa hugwi javo.

Nane'ymi Leviva'ea rakykwepohara'ğa okwava'ë mbatera jukapyra Tupana'ga pe.

Jesus'ga ki a'e te ojipeji ko ga jujukaukari. Nomanoa'jaa'javi ga.

²⁸ Moisésva'ea rembikwatijara e'i akwaimbae'ğa ti toko ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Emo vvyakotyva'ero ğwaramo ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro ndekote'varuhuro opopoakare'ymamo ote'varuhua pe.

Aerë Tupana'ga ei onhinoina a'ero jira'yra'ga ti toko ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro avuirama javo reki. Nurã gara'yra'ga Jesus'ga pytai avuirama ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro okopyryhetero tuhë vvyakotyve'ğa ndepykatuavo Tupana'ga nhi'ïpo'rupava avuirama.

8

Jesus'ga gwepy vvyakotyve'ğa

¹ Na tuhë Jesus'ga rekoi okovo ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro nhande repyga ogwovo yvagi pe hete. Pevo huvihavuhuhetero Tupana'ga ruvi. Okovo ğwaramo huvihavuhuhetero Tupana'ga pavëi, Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rüi. A'ea rehe ji pe mbo'ei ko.

² Yvagi pe Tupana'ga ruhava pype tuhë nhandepojykaharete'ga ruhava pype tuhë Jesus'ga rekoi. A'ea pype Tupana'ga rembiapoa pype ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro Jesus'ga poravykyi Tupana'ga pyri nhande repyga. Vvyakotyva'ea rembiapoa pype rüi - kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo yva koty tenda - a'ea pype rüi ga nhande repygi. Ymyahũ a'ea pype hete ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuva'ea oho gwe'yjava'ea repyga yva koty.

³ Ymyahũ Tupana'ga omo'emo'ë vvyakotyve'ğa. Ga e'i: "Toko ti ğa ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro ji ve vvyakotyve'ğa ndepyga. Nurã ti ğa togweru vvyakotyve'ğa hugwi ğanemimbuhuteheva'ea ikwava'eğa ji ve nehë. Togweru ti ğa ğa hugwi mbatepyryva jukapyra ji ve nehë no vvyakotyve'ğa ndepykaramo nehë," ei Tupana'ga ymyahũ.

Jesus'ga rekoi ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe. Nurã po ga ikwava'eği Tupana'ga pe no hamo.

⁴ Yvagi pe Jesus'ga poravykyi okovo ikwava'ëharamo. Po ga oko yva koty, a'ero po ga ndokoi ikwava'ëharamo hamo. A'ereki gwereko jipe ikwava'ëhara'ğa yva koty.

Gahã gweru imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe jipi okovo Moisésva'ea rembikwatijara rupi. ⁵ Gaporavykya okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ero nhande ei: Na ja gwerevi nhanderepykava rekoi yvagi pe. Na jitehe Moisésva'ea rembiapoukara okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe Moisésva'ea rembiapohava renonde tenda apohava renonde. Tupana'ga e'i: "Ji rendu katu ti!

Yvytyruhua rehe ji ikwahavukari nde ve nahã ko yvagipeva'ea javo. A'ea'jaheteva'ea eapo katu katu pa imohina kiro,” ei ga Moisésva'ea pe.

A'ero Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ïpo'rupavi a'ea'jaheteva'ea japokatuuka tenda tapyjamo. Oapopavuka ahe mbatera no imondovo tenda pype. Nahã ahe japopavukari yvagipeva'ea'java'ea yvya koty. A'ea pype Leviva'ea rakykwepohara'ga israelitas'ga ndepyygi okovo ikwava'ëharamo yvya koty.

⁶ Jesus'ga poravykya ki a'e te koji'i pyryvamo ãaporavykya hohe. Ymyahũ Tupana'ga ekatui Moisésva'ea pe nahanahã po ti ji israelitas'ga pokokatui nehẽ javo. A'ero ga ei toko ti Leviva'ea rakykwepohara'ga ikwava'ëharamo javo. Moisésva'ea pe ga ikwatijarukari javo: “Tombokai ti ãa mbatepyryva ji ve israelitas'ga ndepyyga,” ei ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve.

Aerẽ koji'i pyryvamo reki Tupana'ga ekatuhetea Jesus'ga pe nahanahã po ti ji vyvakotyve'ga pokokatui kiro nehẽ javo. “Ndehe ti emano imomboruka-heteavo ãandekote'varuhua ãa hugwi ãa ndepyyga nehẽ,” ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ko Tupana'ga nhi'ïpyahua. A'ero ga ei toko ti Jesus'ga ikwava'ëharamo javo. Tupana'ga nhi'ïga Jesus'ga pe ipyahuva'ea rehe koji'i pyryvamo Moisésva'ea rembikwatijara hohe a'ero ymyahũva'ea hohe. Nurã Jesus'ga poravykya koji'i pyryvamo Leviva'ea rakykwepohara'ga poravykya hohe. Yvyakotyve'ga ndepyykaramo Jesus'ga rekoi tuhu ti ãa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'ïga ga pe javo. A'ero ga imombohetei vyvakotyve'ga ndekote'varuhua ãa hugwi ãa mombyryva ãa mbuhua Tupana'ga pyri. A'ero kiro koji'i pyryvamo ãa pe.

⁷ Po ikwahyhetei ymyahũva'ea hamo Tupana'ga nhi'ïga Moisésva'ea pe hamo, a'ero po ga nonhi'ïgi aerẽ ipyahuva'ea rehe Jesus'ga pe hamo.

⁸ Ymyahũ israelitasva'ea nohendukatui reki ymyahũva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. Nurã ndikwahyi ahe rehe. A'ea nhande tikwaha. A'ereki ga e'i:

“Kiro ji rendu katu ti,” ei Tupana'ga nhandepojoykaharete'ga.

“Aerẽ po ti ji nhi'ïgi ipyahuva'ea rehe Israelva'ea rakykwepohara'ga pe Judáva'ea rakykwepohara'ga pe nehẽ no,” ei ga.

⁹ “Ymyahũva'ea ja rui po ti ji nhi'ïgi ãa pe nehẽ.

Ymyahũ ãanamonhava'ea pe ji ekatui ikwatijaruka Moisésva'ea pe nhinhi'ïga ahe rerogwovo pa Egitopeve'ga gwyra hugwi.

Aroho katu ji ahe pea hugwi.

Emo ahe nohendukatupotari reki.

Ndokoi ahe ymyahũva'ea rupi nhirembikwatijarukara rupi.

Nurã ji ndarekokatua'javi ahe,” ei Tupana'ga.

¹⁰ “Aerẽ ipyahuva'ea rehe po ti ji ekatui ãa pe nehẽ

Israelva'ea rakykwepohara'ga pe israelitas'ga pe nehẽ,” ei Tupana'ga.

“Nhinhi'ïga po ti ji imongi ãa'akaçi pe nahanahã peko katu ti javo ãa pe.

Gapy'a pype po ti ji inoçi nhinhi'ïga.

A'ero po ti ãa hendukatupotari nhinhi'ïga okovo pota hupi nehẽ, ei ga.

A'ero po ti ji rekohetei ãanduvihavuhuhetero ãa pokokatuavo nehẽ.

A'ero po ti ãa ji mbohetei

nde ko oreruvihavuhetea javo ji ve nehẽ.

A'ero po ti ãa ndekohetei jireheva'ero

ji nhi'ïpo'ruheteavo nehẽ,” ei Tupana'ga.

¹¹ “Ojopyjopyrive'ga po ti nonhombo'ei ji rehe nehẽ.

Onhoirũ'ga ti nonhombo'ei ji rehe nehẽ no,” ei ga.

“Nde'i po ti ãa ojohupe nehẽ: ‘Pekwaha hete ti nhandepojoykaharete'ga.’

A'ea rūi po ti ġa ei ġa nhaporemō ji kwahahetejipero ġwaramo ojikoga ji rehe nehē,” ei ga.

“Ġapyrive'ġa ji kwahahetei nehē.

Ganduvihava'ġa ji kwahahetei nehē no.

¹² Aporogwety po ti ji ġa nehē ġa pyryve'ymame.

Ga hugwi po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġapyryve'yma reheve nehē.

Nahenonha'javi po ti ji avuirama ġandekote'varuhua ikwahapava'jave'yma nehē,” ei Tupana'ga ymyahū.

¹³ Ymyahū Tupana'ga ei no: “Ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'iġi nehē nahanahā po ti ji pe pokokatui kiro nehē javo.”

Tupana'ga a'ea ero ġwaramo nhande ikwahavi. A'ero nhande ei: Ndatekwawa'javi ymyahūva'ea rehe Moisésva'ea rembikwatijara rehe a'ero. A'ereki nhymyanuhū kiro, xa'e nhande. Na tuhē. Opa ġwerī ymyahūva'ea, xa'e nhande.

9

Israelitasva'ea ombohete Tupana'ga tenda pype yvya koty

¹ Ymyahū Tupana'ga omombe'u Moisésva'ea pe nahanahā po ti israelitas'ġa ji mbohetei nehē javo. Omombe'u ga tenda yvyakotyva'ea nahanahā po ti ġa toapo tenda ji mboheteavo ipype nehē javo.

² A'ero Tupana'ga nhi'īpo'ruavo Moisésva'ea japoukari tenda tapyjamo Tupana'ga mbohetehavamo. Mokōi hyrua tenda pype: kokotyva'ea kikotyva'ea pavēi. Kokotyva'ea pype ahe imondoukari hyapehava, mesa, pāo. Omondouka ahe pāo mesa rehe Tupana'ga rovai pyteri pe ga'apoa javo jupe. Nahā ahe imondoukari hyrua pype kokotyva'ea pype. Tupana'ga ei hyrua pe kokotyva'ea pe: Ipojkahava. Nahā ga inoġi hera hehe. A'ereki pea Tupana'ga opojoyka ojive.

³ Tenda pyteri pe Moisésva'ea imbohaekoukari hovapiahava cortina imohinuka. Hovapiahava aherovai ojipea hyrua teni tenda pype kikotyva'ea. Tupana'ga ei hyrua pe kikotyva'ea pe: Ipojkahetehava. Nahā ga inoġi hera hehe. A'ereki pea koji'i Tupana'ga opojoyka hete ojive.

⁴ Ipojkahetehava gwereko perfume mbokaihava ouro apopyra. Ipojkahetehava gwereko hyru'ia no Tupana'ga rembikwatijarukara ryrū'ia. Omomoġuka ahe ouro hehe.

Tupana'ga rembikwatijarukara ryrū'ia gwereko nhaepepoa ouro apopyrava'ea. Nhaepepoa gwereko mbeju'ia'javuhuva'ea maná. Hyru'ia gwereko Arāova'ea apoagwera no yvyra – kiroki yvyra ipoty. Gwereko itapereuhua no – kiroki a'ea rehe Tupana'ga okwatijarukaripe ahe ve ymyahūva'ea.

⁵ Hyru'ia arimo ahe imondoukari yvagipeve'ġa ra'angava querubins'ġa ra'angava. A'ea ahe japoukari imondovouka pevo yvagipeve'ġa'java'ea. Hendy'jandy'ja memei yvagipeve'ġa'java'ea Tupana'ga rendy'java pyvō. Yvagipeve'ġa'java'ea ipepojai hyru'ia arimo hyru'ia rovapytymbava rehe o'ama. Aerē hovapytymbava rehe ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga gwypygwypyi hekoa tomombo ti Tupana'ga israelitas'ġa ndekote'varuhua javo. A'ero ojapyakarama hehe hovapytymbava rehe ġa ikwahava'javi okote'varuhua mombora javo: “Tupana'ga oko nhande pyri ġwenonhe'yma nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma,” ei ġa.

A'ea rehe ti ji namombe'upavi kiro.

⁶ Moisésva'ea japopavukarirē nane'yimi ikwava'ēhara'ġa hoi tenda pype kokotyva'ea pype oporavykyavo Tupana'ga pe nahā ga mboheteavō ipype.

⁷ Ojipea pype kikotyva'ea pype ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ga tehe ga hoi. Outubroğwerña rupi jate, uma vez ano nanani ga tehe ga hoi ipype herogwovo mbatepyryva rekoa. Hekoa rerohorame jate ga hoi ipype hypyyypita tomombo ti Tupana'ga jirekote'varuhua ji hugwi javo. “Tomombo ti ga israelitas'ğa ndekote'varuhua ğa hugwi no,” ei ga. “A'ereki ğa oko te'varuhu ikwahave'yma,” ei ga hypyyypita.

⁸ A'ero nhande ei: Ojipe'ğa ndohoi tenda pype, xa'e nhande. A'ea rehe Tupana'ga ra'uvapyryva nhande mbojapyakaramame ikwahavukari nhande ve ojipea. A'ero nhande ei: Tenda rekorame po Tupana'ga nde'i ve vvyakotyve'ğa pe tuhu ti ğa jiruhava pype ji pyri tuhê onhi'iga ji ve javo.

⁹ Na tuhê reki ymyahũ hako. Nhande japyakaramame ymyahũva'ea rehe nhande ei: Ağwamo na jitehe nhande ve no. Imbuhuteheva'ea nombojipe'ai nhanderekote'varuhua nhande hugwi no mbatepyryva rekoa rypyypya pavêi. A'ereki nomombyryvi nhandereaporoğita. Nonoğatui nhandepy'a a'ero nhande monhi'igukare'yma Tupana'ga pe.

¹⁰ Ymyahũve'ğa omondo imbuhuteheva'ea tombokai ti ikwava'êhara'ğa Tupana'ga pe javo. A'ereki Moisésva'ea rembikwatijara e'i ğa pe pemondo ti javo. Ojikwaku ğa ğwiğwia ti ti'u mbatepyryva tyhya no javo. Ndo'ui ğa hajiheva'ea. Ojikwaku ğa nahanahã ti nhanerembiheiparavuhua javo. Ojikwaku ğa. A'ereki aherembikwatijara e'i ğa pe pejikwaku ti javo. Jukwaha a'ero. Gandeaporoğita pe rũi aherembikwatijara e'i. Ganda'oa pe jate e'i aherembikwatijara. Ipyahuva'ea rehe Tupana'ga nhi'igirê ndatekwava'javi tuhê aherembikwatijara rehe. Kirê nde'ia'javi aherembikwatijara ğa pe.

Cristo'ga ombohete Tupana'ga yvagi pe

¹¹ Ağwamo Cristo'ga oko ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro oporavykyavo Tupana'ga pe imombyryvuka nhande ve. Koji'i pyryvamo nhande ve a'ero kiro. Vvyakotyve'ğa nembiapoa pype rũi vvyakotyva'ea pype rũi ga rekoiki kwava'êhara'ğa nduvihavuhuro. Yvaga pype ga rekoiki Tupana'ga ruhava pype tuhê. Pea koji'i pyry hete Tupana'ga pe vvyakotyve'ğa apoa hohe tenda hohe.

¹² Ohorame yvaga pype Tupana'ga ruhava pype ga ndogwerohoi bodes rekoa bezeros rekoa tomombo ti Tupana'ga vvyakotyve'ğa ndekote'varuhua a'ero javo. Hekoa pyvõ rũi ga oki yvagi pe a'ero. Gwekoa reka'voguka ojijukahara'ğa pe ga omano yva rehe tahepy ji vvyakotyve'ğa javo. Nahã ga ğa ndepygi ğa mbopiro'yavo avuirama ğandekote'varuhua hugwi ogwovo yvaga pype opytavo. Ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoa'jaa'javi ga ipype.

¹³ Ymyahũ bodes rekoa touros rekoa no, a'ea ikwava'êhara'ğa hypyyypyi israelitas'ğa ndehe. Ombokai ğa novilha. Ikotiamo novilha mbokaipavipyra yhya pyvõ ğa hypyyypyi a'ea israelitas'ğa ndehe. Israelitas'ğa jikwakupave'ymame ikwava'êhara'ğa hypyyypyi ğa ndehe tomombo ti Tupana'ga ğate'varuhua ğa hugwi javo. A'ero israelitas'ğa nda'oa tehe reki ğa imombyryvukari. Hekoa rypyypya nomombyryvukari israelitas'ğa ndeaporoğita reki.

¹⁴ Koji'i pyryvamo Cristo'ga rekoa reka'vogukara mbatepyryva rekoa reka'voga hohe okwahyro pe ndehe. A'ereki nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga javo, a'ero ga omombyry nhandereaporoğita. A'ereki Tupana'ga ra'uva avuiramava'ea opoko Cristo'ga ga nhikwava'eğame Tupana'ga pe omanomo. Nдите'varuhui'i'i Cristo'ga okokatuavo. Pyryheteva'ero ga manoi tahepy ti ji ğa javo. Nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga javo, a'ero ga imombopavi nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhandereaporoğita mombyryva nhandepy'a noğatuavo.

Nurã nhande nhi'īgi Tupana'ga pe. Tokoa'javyme ti ġa ite'varuhua rehe javo Cristo'ga manoi nhande repyga. Tupana'ga nhi'īga rupi avuiramave'ga nhi'īga rupi ti ġa toko javo ga manoi nhande repyga.

¹⁵ Nurãro ġwaramo Cristo'ga vvyakotyve'ġa ndepygi omanomo ġa mon-govo Tupana'ga nhi'īga rupi ipyahuva'ea rupi. Ndokopavi ġa Moisésva'ea rembikwatijara rupi ymyahũva'ea rupi okote'varuhuavo ymyahũ. A'ero Cristo'ga manoi ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi tuhu ti ġa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'īga ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġa pe ġa mo'emo'eamo: “Aerẽ po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi nehẽ. A'ero po ti pe nduri pejijupa avuirama ji pyri nehẽ,” ei ga onhi'īga ipyahuva'ea rehe.

¹⁶⁻¹⁷ Ahe e'i: “Nahanahã po ti ġa herekoi nhimbaterueramo nehẽ ji manorame nehẽ,” ei ahe. Ahe manoe'ymame ġa ndogwerekoi ahembatera. Ahe manorame po ti ġa tomombe'u katu na'ẽ ahemanoa – kiroki ġa gwepia ahemanoa. A'ereki ahe manorame jate pyry ġa herohoi ahembateruera – kiroki ġa pe ahe e'i jipe.

¹⁸ Nurã ymyahũ mbatepyryva manoi Tupana'ga nhi'igame Moisésva'ea pe ikwatijaruka. A'ereki ahe ojuka mbatepyryva heka'voga hekoa Tupana'ga nhi'ipo'ruavo. “Kiro po ti Tupana'ga nopiriani onhi'īga nehẽ,” ei Moisésva'ea. “Kiro po ti ga imombyryvi nhande ve mbatepyryva manoro ġwaramo,” ei ahe israelitasva'ea pe ymyahũ.

¹⁹ Moisésva'ea omombe'u pa katu na'ẽ israelitasva'ea pe nhaporemō Tupana'ga rembikwatijarukara ymyahũva'ea tokwaha ti ġa javo. Imombe'upavirẽ israelitasva'ea pe Moisésva'ea ipyhygi bezeros rekoa bodes rekoa no. Yhya ahe ipyhygi no. Okotĩ ahe hekoa yhya pyvõ. Ovelhas rava apopyra – kiroki aheremimoġwaġipyra – a'ea ahe ipyhygi. Ahe opyhy nhungwava'javuhuva'ea hissopo. Oapytĩ ahe nhungwava'javuhuva'ea ovelhas rava apopyra pyvõ imondeva ikotimbyra pype. A'ea pyvõ ahe hypyypy i kotimbyra Tupana'ga rembikwatijarukara rehe. Israelitasva'ea rehe ahe hypyypy no.

²⁰ Kirẽ Moisésva'ea ei israelitasva'ea pe: “Nahanahã ti peko katu pejikovo Tupana'ga nhi'īga rupi. Nahã ga opota. Pehepia hekoa. Mbatepyryva manoro ġwaramo nhande ei: Tupana'ga nhi'īga nhande ve ko a'itituhẽva'ea – kiroki ganhi'īga e'i nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehẽ javo. Ndojirojijyi ganhi'īga nhande ve,” ei Moisésva'ea.

²¹ Na jitehe Moisésva'ea hypyypy hekoa tenda rehe. Tendapypeva'ea no – kiroki a'ea ikwava'ẽharava'ea opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe nahã ga mboheteavo – a'ea rehe ahe hypyypy mbatepyryva rekoa ymyahũ.

²² Aerẽ nane'ymi hekoa ikwava'ẽhara'ġa hypyypy mbatera rehe nhaporemō gwerevi tamombyry Tupana'ga pe javo – kiroki mbatera ġa opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe. A'ea pyry pa Tupana'ga pe a'ero. Nane'ymi ġa ikwava'eġi Tupana'ga pe jukapyra rekoa heka'voga israelitas'ġa ndepyga kiro po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero nehẽ javo ġa pe. A'ereki nahã e'i Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. Ga ikwava'eġe'ymame jukapyra rekoa heka'voge'yma, Tupana'ga nomombori ġandekote'varuhua ġa hugwi ikwahava'java.

²³ Mbatepyryva rekoa pyvõ Moisésva'ea omombyry Tupana'ga pe vvyakotyva'ea yvagipeva'ea'java'ea tenda tendapypeva'ea reheve. A'ereki Tupana'ga e'i na ahe ve. Pyry pa a'ea Tupana'ga pe a'ero. Hekoa ko vvyakotyva'ea mombyryhava. Yvagipeva'ea mombyryhava koji'i pyryvamo vvyakotyva'ea mombyryhava hohe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i na.

²⁴ Na tuhē. A'ereki Cristo'ga yvagi pe tuhē oho yvyakotyve'ga ndeaporoḡita mombyryharamo. Pevo ga jipiukari aḡwamo Tupana'ga rovai pyteri pe nhande repyga. Yvyakotyva'ea pype rūi ipojoykahetehava pype rūi ga hoi – kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo yvya koty ymyahū.

²⁵ Ymyahū ano nanani ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ga oho ipojoykahetehava pype yvyakotyva'ea pype jukapyra rekoa herogwovo ipype.

Cristo'ga ki a'e te ga omano ojipeji gwekoa tuhē heka'voguka. No-manoo'jaa'javi ga. Nurā ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoo'jaa'javi ga. ²⁶ Jypya Cristo'ga nomanoi a'ero. Aerē ga nomanoo'jaa'javi. A'ereki ojipeji ga omano. Mbapava koty ga jujukaukari omanomo ojipeji tamombo pa hete ji yvyakotyve'ga ndekote'varuhua ḡa hugwi javo. Nahā hahyro ga pe ojipeji.

²⁷ Yvyakotyve'ga ti tomano ojipeji. Omanorē po ti ga tojipiuka Tupana'ga pe nehē. A'ero po ti ga ei ḡandeaporoḡitapyryva pe ḡandeaporoḡitate'varuhua pe nehē no.

²⁸ Yvyakotyve'ga javijitehe Cristo'ga manoi ojipeji. Onhikwava'ē ga oji-jukauka. Nahā ga herekoi he'yjuhuve'ḡa ndekote'varuhua ojihe omanorame ḡa ndepyga. Aerē po ti ga rura'javi ojipiukara'java yvya koty nehē. Uhura'javame po ti ga nomanoo'javi ḡa ndepyga nehē. Nde'ia'javi po ti ga nehē: “Kiro po ti ji manoi imombo ḡandekote'varuhua ḡa hugwi.” A'ea rūi po ti ga ei nehē. Uhura'javame yvya koty po ti ga togweroho ḡa ojupi yvagi pe ḡa pokoga nehē – kiroki ḡa opota hete garura uhu po ti ga nehē javo.

10

Cristo'ga omombo pa hete ḡandekote'varuhua avuirama

¹ Okorame Moisésva'ea rembikwatijara rupi israelitas'ḡa okwaha xunhi aerē po ti pyry hete nehē javo. Ga ndokwahapavi reki aerēva'ea pyryva'ea. Ano nanani ḡa heruri Tupana'ga pe mbatepyryva jukapyra okovo Moisésva'ea remimombe'ua rupi. Jukapyra nomombyryvi tuhē reki ḡandeaporoḡita. Nonoḡatui ḡapy'a no. ² Po jukapyra omombyry, a'ero po ḡa ndojukaa'jaa'javi te hamo. Po jukapyra omombyry, a'ero po ḡa ei hamo: “Nihenonha'javi nhande nhanderekote'varuhua. A'ereki jukapyra nhande mbopiro'y jugwi avuirama,” e po ḡa hamo.

A'ea rūi reki ḡa ei. ³ A'ereki ano nanani herurame mbatepyryva jukapyra ḡa okwahava'java'ja okote'varuhuagwera. ⁴ A'ereki touros rekoa reka'voga bodes rekoa reka'voga pavēi nomomborukari aherekote'varuhua ahe hugwi. A'iti a.

⁵ Nurā uhurame yvya koty Cristo'ga ei Tupana'ga pe: “Mbatepyryva jukapyra imbuhuteheva'ea reheve nde nderepotari. Nurā nde japoi jira'oa ji ve ji mongovo yvyakotyva'eramo.

⁶ Nerenhimohema'javi nde mbatepyryva imbokaipyra rehe imbuhuteheva'ea rehe no – kiroki a'ea ḡa ojuka tomombo ti ga nhanderekote'varuhua javo.

⁷ Nurā ji ei nde ve jiruvihavuhuhetea pe: Agwa ji ami.

Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'ḡa rupi javo.

Nahā nerembikwatijarukara ji mombe'ui imamanipyra pype livro pype,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

⁸ Nahā Cristo'ga ei: “Nderepotari nde jukapyra mbatepyryva mbokaipyra no imbuhuteheva'ea no ojipea imbuhuteheva'ea no – kiroki a'ea ḡa ojuka tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe. “A'ea nhaporemō nde nderepotari enhimohema'jave'yma hehe.” A'ea

Cristo'ga ei imbuhutehea pe ojipea pe no – kiroki a'ea pe Moisésva'ea rembikwatijara e'i pemondo ti Tupana'ga pe javo.

⁹ Kirē ga ei gwuvihavuhete'ga pe: “Agwa ji ami. Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'īga rupi javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ea erame ga ei: “Ndatekwava'javi Moisésva'ea rembikwatijara rehe – perope omombe'u mbatepyryva jukapyra. Kiro ji yvyakotyve'ga mongoi Tupana'ga nhi'īpyahua rupi. A'ea Tupana'ga ipotari.” A'ea Cristo'ga ei o'erame Tupana'ga pe tako ti ji nenhi'īga rupi javo.

¹⁰ Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus Cristo'ga jijukaukari omanomo imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Nahã ga nhande mombyryvi avuirama toko ti ġa Tupana'gareheva'ero avuirama javo. Ndojijukaukara'jara'javi ga. Ojipeji ga jijukaukari.

¹¹ Ymyahũ ikwava'ēhara'ġa ami oporavykyavo ikwava'eġa Tupana'ga pe mbatepyryva jukapyra ikwava'ēva'eġa. Kotihītihī ġa ami ikwava'eġa imbokaita ġwiġwia jipi tomombo ti Tupana'ga israelitas'ġa ndekote'varuhua javo. Emo mbatepyryva kwava'eġa nomomborukari tuhē reki ġandekote'varuhua ġa hugwi.

¹² Cristo'ga ki a'e te ojijukaukarirē ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rūi okovo huvihavamo. Ga ndojijukaukara'jara'javi. Ojipeji ga jijukaukari onhikwava'eġa tamombo pa hete ti ji yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi javo. A'ero gamanoypyagwera jate pyry Tupana'ga pe yvyakotyve'ġa nhaporemō imomborukari okote'varuhua Jesus'ga pe okojirame.

¹³ “Aerē po ti Tupana'ga imombigukari nhiarōe'ŷve'ġa popoakara ġa mon-govo nhinhi'īga rupi nehē,” ei Jesus'ga oapyga Tupana'ga pyri.

¹⁴ Ojipeji ga jijukaukari Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndeaporōġita mombyrypava avuirama inoġatuavo ġapy'a. Nahã ga ġa pokōġi imombopava ġandekote'varuhua ġa hugwi.

¹⁵ A'ea Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nhande ve no imombe'urame Tupana'ga nhi'īga javo. E'i na'ē:

¹⁶ “Tupana'ga e'i:

‘Aerē ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'īġi israelitas'ġa pe nehē,’ ei Tupana'ga.

‘Nhinhi'īga po ti ji imongi ġapy'a pe.

A'ero po ti ġa hendukatupotari nhinhi'īga okovo pota hupi nehē.

Ga'akaġi pe po ti ji inoġi nhinhi'īga

nahanahã peko katu ti javo ġa pe,’ ei Tupana'ga,” e'i Tupana'ga ra'uva.

¹⁷ Aerē i'ei:

“ ‘Nahenonha'javi po ti ji avuirama ġandekote'varuhua ġapyryve'yma rehe

ikwahapava'jave'yma nehē,’ ei Tupana'ga,” e'i Tupana'ga ra'uva.

¹⁸ Tupana'ga imombopaheteukari nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma Jesus'ga manoro ġwaramo. Nurãro ġwaramo ndatekwava'javi mbatepyryva jukaa'java rehe. Ndatekwava'javi Jesus'ga manoa'java rehe no. A'ereki ojipeji omanomo ga omombo pa nhanderekote'varuhua nhande hugwi.

Xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe nhanenhimomiranama

¹⁹ Oreirũ, oro'e ore. Pyry hete Tupana'ga pe nhande nhi'īġi ga pe kiro Jesus'ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo nhande repyga.

²⁰ Ymyahũ ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga tehe ga kwavi ogwovo hovapiahava cortina aherovai ogwovo ipojykahetehava pype. Pea Tupana'ga opojyka hete ojive. Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga tehe oho ipype taho ti

Tupana'ga rovai pyteri pe nhinhi'iga ga pe javo. Tegwete ojipe'ga hohava hovapiahava aherovai Tupana'ga pyri. Nurã ga nonhi'igi Tupana'ga pe pevo.

Nhande ki a'e te xanhi'i Tupana'ga pe kiro Jesus'ga manoro gwaramo nhande repyga okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Avuirama Jesus'ga oko. Nurã avuirama po ti nhande nhi'igi Tupana'ga pe nehẽ.

²¹ Jesus'ga ko ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe. Ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga no Tupana'gareheve'ga ndepiakatuavo nhande repiakatuavo nhande mongomongovo onhi'iga rupi. ²² Nurã ti xanhi'i Tupana'ga pe ga mboheteavo. Tiandereaporoğita katu ti xako ti Tupana'ga reaporoğita rehe jate nhanenhi'igame ga pe. Xajiko hete tuhẽ ti ga rehe tianerendu ti ga javo.

Ymyahũ ikwava'ehara'ga gwypygwypyi mbatepyryva jukapyra rekoa ga ndehe timombyry ga javo. Ikwava'ehara'ga ga hei yhya pyvõ no timombyry ga javo.

Na jitehe ojijukaukaro gwaramo gwekoa reka'voguka Cristo'ga imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi imombyryva nhandereaporoğita inoğatuavo nhandepy'a. Nurã nhande piro'yro avuirama nhanderekote'varuhua hugwi. Nahã ti nhandekokatuavo xanhi'i Tupana'ga pe.

²³ Xanhimombe'upigyme ti ojohupe. Xa'e ti: Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus'ga omano nhanderepyga imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mongovo Tupana'ga pyri. A'ero po ti nhande rui ga pyri avuirama nhanenhi'iga ga pe a'ero nehẽ. A'ea ti xa'e ojohupe nhandejikohetepige'yma ga rehe. A'ereki Tupana'ga nopiriani onhi'iga. Ga e'i: "Aerẽ po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi. A'ero po ti pe nduri pejijupa avuirama ji pyri nehẽ," ei ga.

²⁴ Tiandereaporoğita katu ti nhandejogwehe. Xa'e ti ojohupe: Xanhoarõ hete ti nhandejopokokatuavo.

²⁵ Xanhimono'ono'ombigyme ti. Xanhimono'õ ti Tupana'ga nhi'iga renduva. Jara'ga nonhimono'oğa'javi Tupana'ga nhi'iga renduve'yma. Ga ja rui ti xako. Nambegwei po ti Jesus'ga nhandepojykaharete'ga rura'javi nehẽ ta'e ti ji ga pe gandeaporoğita rehe javo. Nurã koji'i ti xanhombohoryory jipi Tupana'ga pyryva mombe'gwovo ojohupe nhandejikoheteavo ga rehe.

²⁶ Tikwaha nhande a'itituhẽva'ea Cristo'ga mombe'ua nhanderekote'varuhua mombohara'ga mombe'ua. Ikwahavirẽ po nhande ndiakote'varuhuai hamo. Po nhande xako te'varuhu aha jipi, a'ero nimombohavi nhanderekote'varuhua pe. A'ereki ahã nhande ve ojipe'ga nhanderekote'varuhua mombohara'ga jujukaukahara'ga. ²⁷ Ahaname nhanderekote'varuhua mombohavamamo nhande kyhyji avuirama javo: Aerẽ po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: "Pendeaporoğita ko pehoagwama tata pype." A'ea po ti ga ei onhimonha'ngavo nhande rehe nehẽ. Hahy hete po ti nhande ve tata pype avuirama a'ero nehẽ. Nahã po ti ga oarõ'e'ÿve'ga moka'nhymbavi nehẽ.

²⁸ Ymyahũ israelita'ga reko'e'ymame Moisésva'ea rembikwatijara rupi ite'varuhu ga pe. A'ereki Moisésva'ea rembikwatijara rehe ga ndokoi. Garekote'varuhua kwahavame ga ei: "Ndokoi ga aherembikwatijara rupi. Oko te'varuhu ga a'ero. Ore ga repiagi." Po doisve'ga ei a'ea, po trêsvẽ'ga ei, a'ero ganduvihava'ga ga jukai. Ndoporogwetygi ga ga ymyahũ.

²⁹ Agwamo po ti ite'varuhuhetero ojipe'ga pe kaitu nehẽ ga erame: "Nda-jikogi ji Cristo'ga rehe. Ndakoi po ti ji ganhi'iga rupi nehẽ. Ga ko Tupana'ga

ra'ya'ga rüi.” Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehë. A'ereki ga ombotegwete Tupana'ga ra'ya'ga.

Omano Cristo'ga heka'voguka gwekoa okovo Tupana'ga nhi'ipyahua rupi imomboavyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi. Nahã ga ga mombryvi tonhi'i ti ga Tupana'ga pe javo. Po akoja'ga ite'varuhuve'ga pyryvamo Cristo'ga manoro gwaramo ga pe. Po ga aerë e'i: “Ndikwahyi reki ji rehe gamanoa. Omano tehe reki ga,” e po ga. Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehë.

Tupana'ga ra'uva okwahavuka Cristo'ga pyryva ga pe ga pokoga novã. Emo ojikopotare'ymame Cristo'ga rehe ga Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehë.

³⁰ Tikwaha hete nhande Tupana'ga. Gaha e'i:

“Jihi po ti ajipy ga ndehe nehë.

Ga ndekote'varuhurame po ti ji ikwepygi gandekote'varuhua nehë ikwahavuka hahyva'ea ga pe nehë,” ei ga.

Onhi'iga'javame ga ei:

“Jihi po ti amondo hahyva'ea jijiheve'ga pe nehë ga ndekote'varuhurame,” ei Tupana'ga nhandepojoykaharete'ga.

Na tuhë po ti nhande ve nhande rekote'varuhurame nehë. ³¹ Tupana'ga ko avuiramave'ga. Ga imondorame hahyva'ea nhande ve ite'varuhuhetero nhande ve a'ero.

³² Pekwahava'ja ti ymya'iva'ea. Ymya'i Tupana'ga okwahavuka Cristo'ga pe me. Ga ga kwahavukarirë pe me pejiko pe ga rehe. A'ea rupi penhimomirana pe ojipe'ga imondorame hahyheteva'ea pe me. Ndapejikopigi pe ga rehe penhimboitavo hahyrame pe me. ³³ Cristo'ga arõe'yve'ga pe mbotegwetei he'yive'ga ndovaki pe nderekomemuamo imondovo hahyva'ea pe me pejikoga gwaramo Cristo'ga rehe. Aerë ojipe'ga pe ga te'varuhuro imondovo hahyva'ea ga pe. Hahyrame ga pe pe jikoty'ari ga pavëi ga pokoga. A'ero hahyramo pe me no.

³⁴ Peoporogwety pe cadeiapypeve'ga no. Tupana'ga arõe'yve'ga ga mongi ipype. A'ereki Tupana'ga arõe'yve'ga ndopotari ga jikogame Tupana'ga rehe. Ojipe'ga ipyhygaharame ojive pembatera pe hugwi pe napendoryndorypigi reki. A'ea rupi pe ei: “Orogwereko ore pyryva'ea yvagi pe. Koji'i pyry yvagipeva'ea vyakotyva'ea hohe. Yvagipeva'ea niymyani. Ndopavi,” pe'e pe ikwahava.

³⁵ Nurã ti tapejikopigi Tupana'ga rehe. Pe jikohetero gwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri ikwepykava pyryva'ea pe me nehë. ³⁶ Penhimomirana ti a'ero ga nhi'ipo'ruavo Tupana'ga nopiriani gwembi'eagwera javo. A'ero jate ti ga imombryvi pe me pe nderogwovo pe mongovo avuirama yvagi pe ojipyri nehë. ³⁷ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Aere'i po ti ga ruri nehë

- kiroki ga pe ga e'i ga po ti uhu nehë javo.

Nambegwei po ti ga ruri nehë, ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra.

³⁸ “Nane'ymi po ti nhiremimombryve'ga jikogi ji rehe okovo jipi, ei Tupana'ga.

A'ero po ti ga ndekoi ji pyri avuirama nehë.

Po gambyteripeve'ga ndojikoga'javi ji rehe ojipe'avo ji hugwi ojipe'ga poji-huva gwaramo,

a'ero po ti ji ndajiroryvi ga ndehe nehë, ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra.

³⁹ Kiroki ga ojipe'ga pojihu ojipe'avo Tupana'ga hugwi ojikoge'yma ga rehe - gahã po ti oho hahyva'ea ruvihava pype opytavo avuirama oka'nhymbava nehë.

Nhande ki a'e te, ġa ja rŭi nhande xako. Ojipe'ġa ja nhande xako. Ojiko-hetero ġwaramo Tupana'ga rehe po ti ġa ndekoi avuirama ga pyri nehĕ. Ga ja tuhĕ nhande rekoĭ nhandejikoga ga rehe.

11

Ymyahŭva'ea ojiko hete Tupana'ga rehe

¹ Nhandejikoga ġwaramo Tupana'ga rehe nhande ei: Nahanahã po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehĕ. Ndihepiapavi ve Tupana'ga remimombyryva nhande ve. Emo Tupana'ga nopiriani ġwembi'eagwera. Nurã po ti nhande hepiapavi garemimombyryva nehĕ, xa'e nhande ikwaha-heteavo. Ndirojijyi nhande nhanenhi'iġa heroviaheteavo.

² Israelitas'ġa nemboypya nhaneremboypya jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei ahe mombe'gwovo hako: "Pyry hete ġa ojikoga ji rehe," ei ga hako.

³ Nhandejikogame Cristo'ga rehe nhande ei ikwahava: Ymyahŭ Tupana'ga oapo yvya yvaga reheve javo jupe hako. A'ero yvya ojihu yvaga pavĕi hako. Mbatera rŭi ga oapo yvagamo vyvaramo no. A'ereki ganhi'iġa rupi te oko. A'ero jate jipiukari nhande ve, xa'e nhande.

⁴ Ymyahŭ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea heruri imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe hako. Nurã Abelva'ea remimbuhuteheva'ea koji'i pyry Caimva'ea remimbuhuteheva'ea hohe Tupana'ga pe. Abelva'ea jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei: "Pyry hete Abel'ga imbuhua ji ve," ei ga.

Abelva'ea jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari aġwamo vehevi nhande ve ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe javo. Nahã Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari nhande ve ahe manoheterĕ. Nurã nhande ei: Pyry nhande jikogi Tupana'ga rehe Abelva'ea ja.

⁵ Ymyahŭ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Enoque'ga nomanoi. A'ereki Tupana'ga gwerojiupiripe ga rerogwovo yvagi pe ga momanoukare'yma. Nurã vvyakotyve'ġa ndohepiaga'javi ga rekaramĕ. Ohoa renonde Enoque'ga Tupana'ga mbohoryvi ojikoga ġwaramo ga rehe. Tupana'ga rembikwati-jarukara e'i a'ea rehe.

⁶ Kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe – ga rehe Tupana'ga ndohoryva'javi. Kiroki ga onhi'ĩ pota Tupana'ga pe tomombyry ti ga ji ve javo – gaha ti togwerovia hete, Tupana'ga okoji okovo jiruvihavuhuhetero javo. Ojipeva'ea po ti ga togwerovia javo: "A'itituhĕva'ea rehe Tupana'ga nhi'iġi ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ġa okwaha pota hete Tupana'ga – ġa pe Tupana'ga imombyryvi." A'ea ti ga te'i ojikoheteavo Tupana'ga rehe – kiroki ga onhi'ĩ pota Tupana'ga pe tomombyry ti ga ji ve javo.

⁷ Ymyahŭ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Noĕva'ea Tupana'ga rendukatu Tupana'ga omomoranduvame. Tupana'ga ei ahe ve: "Nahanahã po ti ite'varuhuro pe me yvya koty nehĕ. Okyrahivuhu po ti pe me nehĕ. Pe ndapehepiagi ve nava'ea," ei Tupana'ga Noĕva'ea pe.

Henduvame Noĕva'ea heroviahetei Tupana'ga nhi'iġa. Nurã ahe japoĭ yhara ruvihavuhua. "Tonhinhamba ti nhirembirekohĕa, jira'yra'ġa, nhikunhamembyra'ġa ipype ji pavĕi xamanoyme ti yhya pype javo," ei ahe.

He'yjuhuva'ea vvyakotyva'ea ndojikogi Tupana'ga rehe heroviare'yma ganhi'iġa. Noĕva'ea ki a'e te ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei Noĕva'ea pe: "Ndepyry hete nde ejikoga ji rehe," ei ga. Nahã Noĕva'ea imboukwahavukari vvyakotyva'ea rekote'varuhua reki.

⁸ Ymyahũ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Tupana'ga ren-dukaturu ga erame: “Ejijyi ti egwyrara hugwi. Eheja ti eje'yja'ġa. Hajiheve'ġa gwyri pe ti eho,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe.

Ga renduvame Abraãova'ea hoi a'ero okovo ganhi'ġa rupi ogwovo ogwyrara hugwi mome tuvi ġagwyrara javo ikwahave'yma. Ahe vahemame hajiheve'ea gwyri pe Tupana'ga ei hepiuka ahe ve: “Avove'ġa gwyra ti ji imondoi nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe.

⁹ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe, pevo Abraãova'ea herojijyjijyi tendas gwuhava imohimohina pevova'ea gwyri pe. A'ereki Tupana'ga e'i: “Avove'ġa gwyra ti ji imondoi nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve.

Pevova'ea gwyri pe ahe herojijyjijyi tendas imohimohina hajiheve'ero. A'ereki ahe ndogwerekoi ve ogwyrara pevo. Na jitehe pevova'ea gwyri pe jitehe aherakykwepoharava'ea herojijyjijyi tendas imohimohina Isaqueva'ea Jacóva'ea pavẽi nhaneramonhava'ea. A'ereki Abraãova'ea ra'yrava'ea pe Isaqueva'ea pe Tupana'ga ei no: “Avove'ġa gwyra ti ji imondoi nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga Isaqueva'ea pe. Aerẽ a'ea jitehe ga e'i Isaqueva'ea ra'yrava'ea pe Jacóva'ea pe.

¹⁰ Ojiko Abraãova'ea Tupana'ga rehe herojijyjijyita. A'ereki ahe e'i oyvyteri pe: “Tupana'ga ojapyaka na'ẽ cidade rehe nahanahã ti ji japokatui nehẽ javo. Ndopavi po ti Tupana'ga rembiapoa cidade yvagi pe nehẽ.” A'ea ahe ei ogwovo pota pevo tapyta ti ji ipype yvagipeva'ea pype nehẽ javo.

¹¹⁻¹² Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Sarava'ea tuhẽ ahe ra'yramo. Ahe ra'yramo okoa'jave'ymane yvyvo oxava'ero ġwaramo. Ymya Abraãova'ea ndata'yra'javi oxava'ehetero ġwaramo Sarava'ea rembirekova'ea. A'ea rupi vehevi ahe ra'yramo Sarava'ea pe. A'ereki Tupana'ga Sarava'ea mbota'yruka Abraãova'ea pe. A'ereki ahe ojiko hete ga rehe ga rerovia ga erame ahe ve: “Aerẽ po ti nde eja'yra'ga mbo'ari nehẽ,” ei ga ahe ve.

Sarava'ea gwa'yrava'ea mbo'ari a'ero Abraãova'ea ra'yrava'ea. Aerẽ he'yjuhu Abraãova'ea rakykwepohara'ġa. Jaytata'ia he'yjuhu yvagi pe. Na jitehe aherakykwepohara'ġa he'yjuhu jaytata'ia ja. He'yjuhu y'ytigã hay'iuhuva'ea ypihua ruvihavuhua rembeyvyriva'ea. Nhande nimo'embavi reki y'ytigã hay'iuhuva'ea maramomi he'yjuhua javo. A'ereki he'yjuhu hete. Na jitehe nhande nimo'embavi Abraãova'ea rakykwepohara'ġa. A'ereki ġa he'yjuhu hete y'ytigã ja hay'iuhuva'ea ja.

¹³ Ymyahũ ojikoga Tupana'ga rehe ahe omanomba: Sarava'ea, Abraãova'ea, Isaqueva'ea, Jacóva'ea. Ndopyhygi ve ahe yvya – kiroki a'ea pe Tupana'ga ei ahe ve avove'ġa gwyra ti ji imondoi nde ve nehẽ javo. Opapavipe ahe. Tupana'ga eagwera ahe ve ndohoi ve japiavo. Ahe e'i pa reki: “Aerẽ po ti ga imbuhuri tuhẽ nhande ve nehẽ. A'ereki ga e'i nhande ve nahanahã po ti ji pe pokokatui nehẽ javo. Nahã ga ega'ei nhande ve,” ei ahe. A'ea ahe epavi ga reroviaheteavo omanombavame ojikheteavo ga rehe gworygworyvamo ganhi'ġa rehe ojive. Ojipeva'ea pe ahe ei javo: “Gagwyripeve'ġa ja rũi ko nhande. Avova'ea rũi ko nhande,” ei ahe. “A'ereki yvyakotyva'ea ko nhandegwyrara rũi,” ei ahe.

¹⁴ Kiroki ġa e'i a'ea – ġa okwahavuka ojeaporoġita. A'ero ġanenduhara'ġa ei: “Hajiheve'ea ġa opota hete ojive a'ero yvya,” ei ġa.

¹⁵ Po Abraãova'ea aherakykwepoharava'ea pavẽi ojivy pota ogwyruri pe, a'ero po ahe ojivyripe ogwovo ogwyruri pe gwe'yjava'ea pyri.

¹⁶ Ndojivypotari ahe reki. A'ereki ahe e'i: “Koji'i nhande tipota hajiheve'ea – kiroki a'ea koji'i pyri hete nhandegwyrura hohe avova'ea hohe no. Yvagipeva'ea nhande tipota,” e'i pa ahe.

Nurã Tupana'ga poyjahetero ahe rehe javo: “Ji ko ġanduvihavuhuhetero ġanemimbohete haramo.” A'ea Tupana'ga ei gworyvamo ahe rehe imboavujkwepava cidade ahe ve yvagi pe.

¹⁷ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi. A'ereki Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe: “Ejuka ti eja'yra'ga Isaque'ga ga kwava'eġa ji ve ikwava'ēhava rehe.” A'ea Tupana'ga ei Abraãova'ea pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe tahepia ji Abraão'ga remiarōhetea ji rehe javo.

Ymya'ĩ Tupana'ga e'i jipe Abraãova'ea pe: “Aerē po ti ji imombyryvi nde ve nehē. He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ġa nehē,” ei Tupana'ga ahe ve.

Ojipeji ahera'yrava'ea! A'ea vehevi ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi.

¹⁸ Ojipea pe Tupana'ga e'i jipe Abraãova'ea pe: “Isaque'ga rakykwepohara'ġa jate po ti oko nderakykwepoharamo nehē,” ei Tupana'ga ahe ve.

¹⁹ A'ea Abraãova'ea ikwahava'javi javo: “Tupana'ga pe nonhimimiva'ea. A'ereki ga ipopoaka. Nurã po ti ga Isaque'ga mbogwerava'javi nehē ga manorē. He'yjuhu po ti jirakykwepohara'ġa a'ero nehē,” ei Abraãova'ea.

Na tuhenha'ja reki. A'ereki Tupana'ga ndojukaukari reki ahe ve. A'ero Abraãova'ea ei: “Kiro po ti Isaque'ga ruva'javi ji pyri nehē!” A'ea ahe ei ahe rerogwovo ġwonga pe. Nurã nhande ei: Isaqueva'ea mombe'ua ko okwerava'jave'ga mombe'ua ja.

²⁰ Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Isaqueva'ea imombyryvi gwa'yrava'ea pe memei Jacóva'ea pe Esaúva'ea pe no o'erame: “Nahanahã ti Tupana'ga tomombyry pe me nehē.” A'ea Isaqueva'ea ei gwa'yrava'ea pe.

²¹ Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Jacóva'ea imombyryvi Joséva'ea ra'yrava'ea pe memei ġwymymínova'ea pe o'erame: “Nahanahã ti Tupana'ga tomombyry pe me nehē.” A'ea Jacóva'ea ei Joséva'ea ra'yrava'ea pe omanoa renonde. Nanime ahe Tupana'ga mbohetei ndepyry hete nde javo ojikoga ve vyvra rehe onhova'apyna.

²² Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Joséva'ea ei omanoa renonde: “Ji manorē po ti pe hoi avo hugwi Egitopeve'ġa gwyrã hugwi upa nehē. A'ea rupi ti peroho nhikaġagwera pejupi.” A'ea Joséva'ea ei oje'yjava'ea pe Israelva'ea rakykwepoharava'ea pe.

²³ Ymyahũ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea yembora Moisésva'ea mimi ahapo'ria pavēi ahe arirē. A'ereki Faraóva'ea Egitopeva'ea ruvihavava'ea e'i ojipyri'va'ea pe: “Pejuka ti israelitas'ġa nda'yra'ġa akwaimbae'ġa ġa arame,” ei Faraóva'ea.

Moisésva'ea re'yjava'ea ko Israelva'ea rakykwepoharamo israelitasramo. Ahe ndokyhyji reki Faraóva'ea hugwi Moisésva'ea yembora ahapo'ria pavēi gwa'yrava'ea mima. A'ereki ahe e'i: “Ikatu hete nhandera'yra'ga Moisés'ga.” A'ea ahe ei gwa'yrava'ea mima trēs jahya mondovo.

²⁴ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea ei oyvuakarame: “Te'ia'javyme ti ġa ji ve: ‘Nde ko Faraó'ġa ra'yrahēã ra'yra Egitopevehēã ra'yra.’ A'ea ti ġa te'ia'javyme ji ve,” ei Moisésva'ea. ²⁵ “Te'i ti ġa ji ve kiro: ‘Nde ko israelitas'ġa nda'yra Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nda'yra.’ A'ea ti ġa te'i,” ei Moisésva'ea.

“Egitopeve'ġa imondoi hahyva'ea israelitas'ġa pe jipi. A'ero po ti ji israelitas'ġa pokogi nehē. Hahy po ti ji ve a'ero nehē no. Hahyva'ea ko koji'i pyry ji ve kiro Faraó'ġa mbatera rerekoa hohe avuiramarũiva'ea hohe,” ei Moisésva'ea. “Po Egitopeve'ġa pyri ji pytai ġigwojigwovo toryvi pe herekovo ikatuva'ea jijive, a'ero mara'ngu po ti jipohia Tupana'ga hugwi jirekote'varuhuavo nehē? Ndakote'varuhupotari ji,” ei Moisésva'ea.

26 “Tupana'ga e'i: ‘Aerē ti ji imombyryhetei israelitas'ga pe ganduvihavuhuhete'ga mondovo ga pyri nehē ga pokoguka.’ A'ea Tupana'ga ei,” ei Moisésva'ea. “A'ea ji heroviahetei garura pota ga ti omombyry ji ve nehē javo,” ei Moisésva'ea. “Hahy po ti ji ve nehē ji ruvame jire'yja'ga pyri ga mbuhua,” ei ahe. “Hahyva'ea ko koji'i pyry reki ji ve Egitopeve'ga mbaterateuhua rerekoa hohe,” ei Moisésva'ea.

27 Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea hejari Egitopeve'ga gwyrā ogwovo. Ndokyhyji ahe Faraóva'ea hugwi Egitopeve'ea ruvihavuhuva'ea hugwi ahe nhimonha'ngaheterame. Onhimomirana Moisésva'ea opohire'yma Tupana'ga hugwi ogwovo. A'ereki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe ndaha'oive'ga rehe ga kwahaheteavo. Ahe ga kwahahetero gwaramo Tupana'ga ahe monhimomiranami.

28 Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea japoi toryva Páscoa ti'u ti a'ea rupi javo. Ahe hypypyjukari ovelha ra'yrypya rekoa israelitasva'ea pe porta rembeyvyra rehe. Israelitasva'ea pe ahe ei: “Aerē po ti Tupana'ga kwavi Egitopeve'ga nda'yrypyve'ga jukauka ojipyryve'ga pe yvagipeve'ga pe nehē. Po ti ga hepiagi jukapyra rekoa penonga rehe nehē, a'ero po ti ga ndojukaukari penda'yrypyve'ga nehē,” ei Moisésva'ea. Nahā Moisésva'ea israelitasva'ea mbo'ei ojikoga Tupana'ga rehe okovo Tupana'ga nhi'iga rupi.

29 Ymyahū ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hokatupavi ypihua rahava mar Vermelho rahava. Opyvo ahe hokatui aherovai yvy pikağa gwaramo. A'ereki Tupana'ga omboja'o yhya ahe ve. Egitopeve'ea reki ohopotarame otypyvy ypy pe he'yjuhuva'ea. A'ereki Tupana'ga omonhovatia'ja yhya ahe rehe.

30 Ymyahū ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hoahoi cidade atimatimana Jericó atimatimana ogwyrarūiva'ea. Sete dias israelitasva'ea hoi nhatimatimana. Nurā cidade rokairungava Jericó rokairungava i'ari ahe ve ahe jikoga gwaramo Tupana'ga rehe.

31 Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe kunhangwerava'ea Raabeva'ea akwaimbae'ga upaharava'ea nomanoi Jericó pe hokairungava arame. A'ereki ahe onhinondeepiaharava'ea mboapygi israelitasva'ea mboapygi ahe rurame ojipyri torohepia nhimi ndegwyrā javo. Raabeva'ea ahe mimi gwonga pe a'ero Jericópeve'ea hugwi tomanoyme ti ga javo. Nurā Tupana'ga nomoka'nhymi Raabeva'ea momanoukare'yma. Hokairungava arame he'yjuhuva'ea Jericópeve'ea manoi ojikoge'yva'ea Tupana'ga rehe.

32 Jarava'ea po ti ji namombe'upavi nehē. A'ereki ahe he'yjuhu ymyahūva'ea – kiroki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurā po ti ji namombe'ui Gideãova'ea, Baraqueva'ea, Sansãova'ea, Jeftéva'ea, Daviva'ea, Samuelva'ea, Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea no. Nomombe'upavi po ti ji Tupana'gareheva'ea ahe re'yjuhuro gwaramo.

33 Ymyahū ahe jikoga gwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ahe pokogi. Nurā jarava'ea huvihavava'ea gwyrripeva'ea monhambavi ahe apitipitiavo.

Jarava'ea rekokatui ojipeva'ea pokokatuavo ahe mongomongovo Tupana'ga nhi'iga rupi.

Jarava'ea pe Tupana'ga ei amombyry po ti ji pe me nehē javo. A'ereki ahe ojiko ga rehe. Tupana'ga nopiriani onhi'iga.

Jarava'ea pokoga Tupana'ga imbojurutyvi ja'gwara'java'ea leões to'uyme ti jireheve'ga javo.

34 Jarava'ea pokoga Tupana'ga imombigukari tatauhua popoakara. Nomanoi ahe ipype a'ero ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe.

Jarava'ea ojiheva'ea Tupana'ga ndojukaukari ojipeva'ea pe ahe ahe jukapotarame haimbejovaiva'ea pyvõ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ.

Jarava'ea popoakare'ymame Tupana'ga ahe mbopopoakari. A'ereki ahe ojiko ga rehe.

Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe jarava'ea ndokyhyji otavuka ogwyripeva'earūiva'ea pe soldadosva'ea pe ahe monhana he'yjuhuva'ea monhana.

³⁵ Kunhangwerava'ea jikogi Tupana'ga rehe gwa'yrava'ea manorame. Nurā Tupana'ga ahera'yrava'ea mbogwerava'javi ahe mondoa'java ahe'yembora pe.

Nahā ymyahū Tupana'gareheva'ea rekopavi ojikheteavo Tupana'ga rehe gwe'yjuhuro hako. Emo ymyahū jarava'ea pe hahy hete reki ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe hako. He'yjuhu ahe no.

Jarava'ea pe Tupana'ga arōe'ŷva'ea imondoi hahyva'ea ahera'oa moatāhava pyvō ika'mbika'mbiga ahekaġa pepohi ti Tupana'ga hugwi javo. “Pe pohirame Tupana'ga hugwi po ti ore ndopojukai nehē,” ei Tupana'ga arōe'ŷva'ea Tupana'gareheva'ea pe.

A'ero Tupana'gareheva'ea ei reki: “Ndoropohiri tuhē po ti ore Tupana'ga hugwi nehē. Pe ore jukarē po ti Tupana'ga ore mbogwerava'javi ore rerogwovo yvagi pe nehē ore mongovo avuirama ojipyri nehē,” ei ahe. “Koji'i pyry hete ore ve orehoa yvagi pe Tupana'ga pyri oreruva hohe yvya koty.” A'ea ahe ei opohire'yma Tupana'ga hugwi omanomo.

³⁶ Jarava'ea pe hahyhetero no ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe. Okote'varuhuva'ea ahe rerekomemui ahe mbotegweteavo ahe mondohondohoga ipira apopyra pyvō ahe kwaekwa itanhuramuhūa pyvō no ahe momboa cadeia pype no.

³⁷ Tupana'gareheva'ea jukavo okote'varuhuva'ea imombomombori ita ahe rehe.

Yvakytihavuhua pyvō serrote pyvō okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea rovaja'rogi ahe jukavo.

Toko te'varuhu ti Tupana'gareheve'ġa javo okote'varuhuva'ea ahe mbo'epotari ite'varuhua rehe.

Haimbejovaiva'ea pyvō itakyhea'javuhuva'ea pyvō okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea jukai.

Tupana'gareheva'ea ndukatujuhu herojijyjijyita ojipejipea pe. A'ereki okote'varuhuva'ea omondomondo ahe ojihugwi. Mbiara pira ko Tupana'gareheva'ea piramo ovelhas pira. Bodes pira ahampiramo no. Ndogwerekoi tuhē ahe mbatera. Ite'varuhu hete okote'varuhuva'ea ahe ve imondomondovo hahyheteva'ea ahe ve.

³⁸ Nahā okote'varuhuva'ea rekote'varuhui ahe ve pe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe javo ahe ve. Po nduvi okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea pyri hamo gareheva'ea pyryhetero ġwaramo. Okote'varuhuva'ea ote'varuhuro ġwaramo ahe ve Tupana'gareheva'ea herojijyjijyi ogwoogwovo ongae'ŷi me yvytyruhu pe no. Nduvi ahe onga pe. Ita kwaruhua pype ahe rui yvya kwaruhua pype no nhaneronga javo jupe.

³⁹ Ahe mombe'gwovo Tupana'ga ei: “Pyry hete jireheve'ġa nhaporemō ojikheteavo ġwaramo ji rehe ojipe'ġa te'varuhurame ġa pe,” ei Tupana'ga.

Ymyahū ahe manoe'ymame Tupana'ga ei ahe ve: “Aerē po ti ji imombyryvi pe me pepokohara'ga mondovo pe pyri nehē.” A'ea Tupana'ga ekatui ahe ve ojiheva'ea pe ymyahū hako.

Ahe manorame Tupana'ga nomombyrypavi ve ahe ve. A'ereki ga nomondoi ve ahepokohara'ga Cristo'ga yvya koty. A'ero Cristo'ga nomanoi ve ahe ve. Nomombori ve ga aherekote'varuhua. Ndogwerohoi ve ga ahe Tupana'ga pyri. Na tuhē Tupana'ga nomombyrypavi ve ymyahūva'ea pe

ahe manorame. ⁴⁰ A'ereki ga gwerhouka pota ymyahũva'ea ojipyri nhande reroukaramame jate ojipyri. Nahã koji'i pyryvamo nhande ve. Tupana'ga po ti omomyry hete ymyahũva'ea nhande mombyryheterame yvagi pe nehẽ.

12

Tupana'ga onhi'igahy nhande ve toko katu ti ga javo

¹ Xako pa ti ahe ja Tupana'ga nhi'iga rupi nhanenhimomiranama ikwahava'java ahereaporoğita. A'ereki ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe he'yjuhuva'ea ymyahũva'ea okwahavuka nhande ve nahanahã ore orojiko Tupana'ga rehe javo. Nurã nhandekovo Tupana'ga nhi'iga rupi xapohi pa ti ojipeva'ea hugwi – kiroki a'ea nianemongoukari Tupana'ga nhi'iga rupi. Xajipokwaha nhande nhanderekote'varuhua rehe nhandepohipotare'ymame jugwi. A'ero nhanderekote'varuhuro ġwaramo nhande ndiakokatui ganhi'iga rupi. Nurã xapohi hete tuhẽ ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xanhimomirana ti a'ero javo: Ganhi'iga rupi ti xako ga ero ġwaramo.

² Xajapyaka katu ti Jesus'ga rehe. Gaha nhande mbojiko Tupana'ga rehe ikwehe. Nane'ymi ga nhande pokogi pejiko hete ti avuirama Tupana'ga rehe javo. Aerẽ po ti ga rura'javi nhandererohoharamo nhande rerogwovo ojupi Tupana'ga pyri nehẽ.

Ymyahũve'ga ojuka ojipe'ga yva rehe ga mbotegweteavo peko te'varuhu pe javo. Ombotegwetea Jesus'ga ikwahavi a'ero yvyakotyve'ga omondorame yva rehe. Nonhimboahivi ga reki ga pe. Ga nhimomiranami yva rehe onhimondouka ga pe javo: “Na hahyro ji ve yva rehe,” ei Jesus'ga. “Ako pota hete ji Tupana'ga nhi'iga rupi nhimanomo yvyakotyve'ga ndepyga imomboo ġandekote'varuhua ga hugwi nehẽ. Aerẽ po ti ji roryhetei nehẽ,” ei ga.

Jesus'ga manorẽ Tupana'ga ga mbogwera'javi. Kiroğwe Jesus'ga apygi nhanderuvihavuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rui yvagi pe. Huvihavuhetero ga hoi Tupana'ga javijitehe.

³ Pemondo ti pejeaporoğita ga rehe imohina ga onhimomirana okote'varuhuve'ga te'varuhua pe javo. Po ti pe imondoi pejeaporoğita ga rehe, a'ero po ti pe napene'oi penhimomiranama nehẽ. A'ero po ti pe ei nehẽ koji'i xajiko hete ti Tupana'ga rehe javo. ⁴ Ojuka ga Jesus'ga okote'varuhuro ġwaramo. Ga nde'i ve pe me pe juka pota: “Tijuka ti ga.” A'ea rui ga e'i pe me pe imombipotaramame ġandekote'varuhua.

⁵ Pemoka'nhy po pe Tupana'ga nhi'iga. Tonhimomirana ga javo ga nhi'igi pe me. Pe me ga ei jira'ya'ga. A'ea ga okwatijaruka ahe ve hako imombe'gwovo. A'ero aherembikwatijara i'ei:

“Jira'yramo ti eko hete Tupana'ga nhi'iga rehe

ga embo'erame onhi'igahyavo nde ve toko katu ti ga javo.

Tanere'ouhũi ti enhiroyrõe'yma

ga ikwahavukaramame nderekote'varuhua nde ve.

⁶ A'ereki Tupana'ga ombo'e ġwemiarõheteve'ga onhi'igahyavo ga pe toko katu ti ga javo.

Ga omondo hahyva'ea ga pe nhaporemo

jira'ya'ga javo ga pe.”

A'ea ikwatijara i'ei pe monhimomiranama.

⁷ Penhimomirana ti hendukatuavo Tupana'ga nhi'iga ga pe mbo'erame onhi'igahyavo pe me. A'ereki ga pe ndereko katu nhanderuvamo. Na tuhẽ. Nhandera'ya'ga pe nhaporemo nhande xanhi'igahy jipi ġanduvamo toko katu ti ga javo. ⁸ Po Tupana'ga nonhi'igahyi pe me pe mbo'ee'yma,

a'ero pe peko gara'yra'garũiva'ero ojihuteheva'ero ga pe. A'ereki gwa'yra'ga nhaporemoga ombo'e onhi'igahyavo ga pe toko katu ti ga javo.

⁹ Irũa ji ei pe me kiro: Nhanderuva'ga vvyakotyve'ga, gahã nhande mbo'e onhi'igahyavo nhande ve toko katu ti ga javo. Ganhi'iga nhande tihendu katu nhandekokatuavo. Tupana'ga ko nhanderuvete'ga yvagipeve'ga. Ganhi'iga kaitu ti tihendu katu nhandekokatuavo. Po nhande ganhi'iga rendukatui, a'ero po ti ga nhande mongoi avuirama ojipyri nehẽ.

¹⁰ Nhanderuva'ga vvyakotyve'ga, gahã onhi'igahy nhande voja'irame nhande mbo'eavo nhande mongovo gwemimbotarimo nahã ko pyry a'e ji javo nhande ve.

Tupana'ga ki a'e te ipotari nhandepyryva nahã ko pyry pe me javo. "Tapyry ti ga ji ja okokatuheteavo," ei ga. Nurã ga nhande mbo'ei onhi'igahyavo nhande ve imondovo hahyva'ea nhande ve toko katu ti ga javo. ¹¹ Ga nhi'igahyrame nhande ve nhande mbo'eavo, nhande nianderoryryvi te na'ẽ ite'varuhu ji ve kiro javo. Hahy nhande ve. Emo aerẽ nhande rekokatuhetei nhanenhimomiranamame jupe hendukatuavo nhanenhimbo'eavo. U katu nhandepy'a a'ero.

Tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iga

¹² Penhimbojiko hete ti Tupana'ga rehe a'ero pejoryjoryvamo ga rehe. Penhimboita ti. Pe'ji ti tako ti Tupana'ga nhi'iga rupi javo. ¹³ Pemombyryva'ja ti pejeaporoğita. Nane'ymi ti ga rehe jate pejiko hete. A'ero po ti pe ndekokatui nehẽ. A'ero pe ndepiagame po ti pembyteripeve'ga ojikokatue'ỹve'ga herojijyi ojeaporoğita okovo Tupana'ga nhi'iga rupi jate no. A'ero po ti ga ndokote'varuhua'javi nehẽ.

¹⁴ Penhoarõ hete ti inoğatuavo pejipy'a. Pearõ hete ti ojipe'ga nhaporemoinoğatuavo gapy'a. Peko pyry ti pejikovo Tupana'ga nhi'iga rupi. Nduvi po ti ga Tupana'ga pyri nehẽ – kiroki ga ndokopyryvi.

¹⁵ Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga ojikoge'yma Tupana'ga rehe? Po ga ndojikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga nomombyryvi ga nehẽ. Penhi'ĩ ti ga pe a'ero ejiko ti Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ga jikogame Tupana'ga rehe Tupana'ga ga mombyryvi nehẽ.

Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga Tupana'ga renoite'varuhuavo jipi igwaigwavete okoe'yma ganhi'iga rupi. Po nahã, pembyteripeve'ga pepy'a noğatue'ymuhũi. Irovahiva'ea ombote'va mbatera oji'ja ihorame ipype. Na jitehe pembyteripeve'ga ojipe'ga mbote'va oji'ja ganhi'ĩte'varuhua horame ga'akaği pe. Penhi'ĩ ti ga pe a'ero ga mbopohiruka garekote'varuhua hugwi.

¹⁶ Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po okote'varuhuve'ga pembyteripeve'ga ojirekouka gwembireko'garũive'ga pe? Mara'ngu po ga ojipe'ga nembireko'ga nderekovo? Po nava'ea rehe ga ndekote'varuhui, a'ero penhi'ĩ ti ga pe ga mbopohiruka gandekote'varuhua hugwi.

Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po ndapyryvive'ga pembyteripeve'ga ipotaheteavo vvyakotyva'ea? Ga po ndokoi yvagipeva'ea rehe Esaúva'ea ja.

Ymyahũ Esaúva'ea ko ojihuvypyva'ea hako. Okoe'yma yvagipeva'ea rehe ahe ei oirũva'ea pe Jacóva'ea pe hako: "Embuhu ji ve imboapygipyra um prato de comida ta'u ti. Ji ko ojihuvypyva'ero gwaramo nhanderuva'ga imondohetei ji ve nehẽ. Aerẽ garemimondoa po ti ji imondoi nde ve nehẽ ikwepyga imbuhuragwera ji ve nehẽ. A'ero po ti nde rekoi ojihuvypyva'ea ja. A'ero po ti nhanderuva'ga ei Tupana'ga pe nehẽ: 'Emombyry ti Jacó'ga pe,'

e po ti ga nehē. Nahā po ti ga ei nde mombe'gwovo Tupana'ga pe jira'yrypy'ga ja ko Jacó'ga javo,” ei ahe.

A'ea Esaúva'ea ei jugweiheteavo ġwaramo okoe'yma yvagipeva'ea rehe opo'ria remimombyryva rehe. A'ero Jacóva'ea omondo ġwemimboapygipyra Esaúva'ea pe.

¹⁷ Pekkaha pe Esaúva'ea mombe'ua. Aerē Esaúva'ea ipotara'javi opo'ria remimombyryva novīa. A'ereki ahepo'ria omombyryvipe Jacóva'ea pe javo. Ojehe'o ranuhū Esaúva'ea novīa eja'yrypyva'ero ġwaramo ji ve ti emombyry javo opo'ria pe. Ahā Esaúva'ea nhi'īgagwera rerōjijyhava – akoja ahenhi'īgagwera Jacóva'ea pe.

¹⁸ Ymyahū vvytyruhua arimo monte Sinai arimo Tupana'ga ikwahavukari ġwemimbotarimova'ea ikwatijaruka Moisésva'ea pe yvya koty. A'ea rupi ikai vvytyruhua tata pyvō. Henyhunuhū ko tata. Ypytunahi a'ero. Yvyruhua turi. ¹⁹ Jiru'a'java'ea trombeta nhi'īgi. Tupana'ga nhi'īgi. Henduvame israelitasva'ea ei Moisésva'ea pe: “Tonhi'īga'javyme ti Tupana'ga ore ve,” ei ahe okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. ²⁰ “Po ti Tupana'ga nhi'īgi ore ve nehē, a'ero po ti ore papavi nehē,” ei ahe.

A'ereki Tupana'ga e'i jipe ahe ve: “Ka'gwyriveva'ea vehevi tuhuryme ti opokoge'yma vvytyruhua rehe,” ei Tupana'ga. “Po ti ipokogi hehe, a'ero ti ahe tomombo ita ka'gwyriveva'ea rehe jukavo nehē,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe.

²¹ Ahemongyhyjiheteva'ea ko aherembiepiepiaga: vvytyruhua, tata, ypytuna, vvyruhua no, trombeta nhi'īga no, Tupana'ga nhi'īga no. Hepiapavame ahe kyhyjihetei. Moisésva'ea vehevi okyhyji hete javo: “Ahyhyi hete ji jikyhyjiavo,” ei ahe ymyahū.

Nahā ymyahūva'ea Tupana'ga kwahavi yvya koty okovo ga pavēi ga ikwahavukarame ġwemimbotarimova'ea ahe ve hako.

²² Pe me reki Tupana'ga ndoapoi ahemongyhyjiheteva'ea ikwahavukarame ġwemimbotarimova'ea pe me. Koji'i pyryhetero pe me a'ero. A'ereki pejikoga ġwaramo Tupana'ga rehe pe pekwaha hete ga yvagipeve'ga yvagipeva'ea no pejikovo ga pavēi. Ga oko ojipea rehe vvytyruhua rehe monte Siāo rehe yvagi pe. Pevo cidade de Jerusalém me Tupana'ga ruvi avuiramave'ga ojipyryve'ga pyri. Ahe ndohepiapavi gapyryve'ga yvagipeve'ga. A'ereki ġa he'yjuhu hete. Ga pavēi pe ndekoi.

²³ Pekkaha pe Tupana'gareheypyve'ga. Ojatyka ġa Tupana'ga nhi'īga renduva gworygworyvamo ga rehe. A'ereki ġandera Tupana'ga okwatijaripe yvagi pe inoġa. Nurā po ti ġa hoi yvagi pe nehē. Ga pavēi pe ndekoi.

Pekkaha pe Tupana'ga. Ga okwaha hete vvyakotyve'ga javo ġa pe nhaporemo ġandeaporoġita rehe. Ga pavēi pe ndekoi.

Pekkaha pe vvyakotyva'ea – kiroki ahe omano ojikheteavo Tupana'ga rehe okokatuavo. Tupana'ga omombyry ahe inoġatuavo ahepy'a. Nurā ahe hoi opoyjahetero Tupana'ga pyri onhi'īga ga pe. Ahe pavēi pe ndekoi.

²⁴ Pekkaha pe Jesus'ga pejikovo ga pavēi. Ga ko pendepykara'ga tuhu ti ġa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'īga ga pe javo. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhi'īpyahua omanoro ġwaramo gwekoa reka'voguka. A'ereki Jesus'ga manoa renonde Tupana'ga e'i: “Jesus'ga manoro ġwaramo po ti ji imombori vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva ġa jikogame ji rehe nehē,” ei Tupana'ga.

Abelva'ea jukaagwera kwahavame nhande ei Tupana'ga pe: Ehepy ti ahe. Jesus'ga jukaagwera kwahavame nhande ei: Emombo ti orerekote'varuhua

ore hugwi, xa'e nhande Tupana'ga pe. Jesus'ga rekoa reka'vogukara okwahavuka pyryheteve'ea nhanderekote'varuhua mombora. A'ea ko koji'i pyry hete Abelva'ea rekoa reka'voga rembikwahavukara hohe.

²⁵ Pehendu katu ti! Peko hete ti Tupana'ga nhi'iga rehe hendukatuavo. Ymyahũ Tupana'ga imombe'uukari onhi'iga vvyakotyva'ea pe Moisésva'ea pe. Nurã ahe imombe'umbe'ui ganhi'iga ymyahũva'ea pe. Ymyahũva'ea nohendukatupotari reki Tupana'ga nhi'iga. Ahe hendupotare'ymame Tupana'ga nhimonha'ngai ymyahũva'ea rehe. Noka'nhyimi ahe hahyva'ea hugwi a'ero.

Ağwamo yvaga hugwi Tupana'ga nhi'igi nhande ve. Nurã po ti nhande kaitu niaka'nhyimi hahyva'ea hugwi nehẽ nhanderekoa'jave'ymame ganhi'iga rupi nehẽ.

²⁶ Ymyahũ Tupana'ga imoğwyğwyhetei yvya onhi'igame vvyakotyva'ea pe. Ağwamo ga ei: “Kiro ji imombe'ui a'itituhẽva'ea. Ojipeji po ti ji imoğwyğwyhetea'javi yvya nehẽ. Ojipeji po ti ji imoğwyğwyhetei yvaga nehẽ no,” ei Tupana'ga. ²⁷ “Ojipeji po ti ji imoğwyğwymyi,” ei ga. A'ea erame ga ei: “Kiroki a'ea oğwyğwy ji imoğwyğwymame yvya yvaga reheve nhirembiapoagwera - a'ea po ti ji hekyipavi nehẽ. Kiroki a'ea noğwyğwymyi ji imoğwyğwymame yvya yvaga reheve - a'ea ti topyta avuirama,” ei Tupana'ga.

²⁸ A'ea erame ga ei: “Kiro pe ndekoi huvihavamo ji pyri pejipyta avuirama.” A'ero ga a'ea ero ġwaramo nhande ve xajiko hete ti Tupana'ga rehe tomomyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo. Timbohete tuhẽ ti ga nhandekovo ganhi'iga rupi ga monhimohema nhande rehe a'ero. Timonhi-monha'ngaukaryme ti ga. ²⁹ Omoka'nhy tata mbatera. Na jitehe Tupana'ga nhanderuvihavuhete'ga ġwendukatue'ỹve'ğga moka'nhyimbavi.

13

Nahanahã ti timbohory Tupana'ga

¹ Nane'yimi ti pearõ hete ġa jipi - kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe peirũramo.

² Po penembikwahave'ỹve'ğga uhu penonga pe, a'ero ti pemboapy ġa pejiipyri pendoryndoryvamo ġa ndehe jipi nehẽ. Jara'ga omboapy ġwembikwahave'ỹve'ğga gworygworyvamo ġa ndehe. Ganembikwahave'ỹve'ğga oko Tupana'gapyrive'ğga reki yvagipeve'ğga reki! Ga mboapygame ġa ndokwahavi, ġa ko vvyakotyve'ğga javo.

³ Nane'yimi ti tapemoka'nhyimi cadeiapypeve'ğga imomyryva ġa pe. Po pe ndekoi cadeia pype Jesus'ga mombe'ua rehe, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ğga imomyryvame pe me. Na jitehe ti pemomyry cadeiapypeve'ğga pe a'ero.

Nane'yimi ti tapemoka'nhyimi ojipe'ğga no ojipe'ga imondorame hahyva'ea ġa pe. Po ojipe'ga imondoi hahyva'ea pe me, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ğga imomyryvame pe me. Na jitehe ti pemomyry ġa pe hahyrame ġa pe a'ero.

⁴ Pyry pa pe nembirekoro pejogwerekokatuavo. Pejogwerekoko katu tuhẽ ti a'ero. Pe penhimbireko'ğarũive'ğga nderekorame po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ peko te'varuhu pe javo imondouka hahyva'ea pe me nehẽ.

⁵ Tapejeaporoğitate'varuhui ti pejikopavuhuavo mbatera rehe itambere'ia rehe no. Tapenhiroyrõ'e'ymuhũi ti pejiapoa rehe ipotaruhue'yma ojipea. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i hako:

“Nane'yimi po ti ji pe pokogi nehẽ.

Ndapohiri'i'i po ti ji pe hugwi nehẽ,” ei Tupana'ga hako.

⁶ A'ero nhande ehetei nhandekyhyjie'yma:

“Tupana'ga ko jipokohara'ga.
Ndakyhyji po ti ji ojipe'ga hugwi nehē
ga imbuhupotaramē hahyva'ea ji ve.”
A'ea nhande xa'e.

⁷ Tapemoka'nhyimi ti penduvihavava'ea – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'i'ga pe me ojikheteavo ga rehe. Pejapyaka katu ti ahereaporo'gita rehe nahā ahe rekoi omanoe'ymame omanorame javo. Ndojikopigi tuhē ahe Tupana'ga rehe. Ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga omano nhande repyga javo.

⁸ Jesus Cristo'ga ndogwerojijyi ojeaporo'gita. Ymyahū ga ndogwerojijyi ojeaporo'gita. A'gwamo ga ndogwerojijyi ojeaporo'gita. Aerē po ti ga ndogwerojijyi ojeaporo'gita avuirama nehē no.

⁹ Taperoviapavuhui ti. Tapekoi ti gānhi'ga rupi ga imombe'uparaparavame pe me Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea. A'ereki ga e'i: “Gwihā mbatete'varuhua ti ti'uyme. A'ea po ti nhande mbote'varuhu nehē nhande i'urame. Gwihā mbatepyryva ti ti'u. A'ea po ti nhande mombyry nehē nhande i'urame. A'ero po ti nhandereaporo'gita pyry hete Tupana'ga pe nehē.”

Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea ga omombe'u javo nanongara. A'ereki mbatera nomombyryvi ga. Na tuhē. Gandeaporo'gita ndapyryvi Tupana'ga pe a'ero ga jikwakuvame. Tupana'ga tehe nhande mombyryvi nhanderekote'varuhua momboa. Pyry nhande nhimombyryvukari Tupana'ga pe nhandejipokoguka ga pe. A'ero jate po ti nhandereaporo'gita pyryvamo ga pe nehē.

¹⁰ Ikwava'ēhara'ga okwava'ē mbatepyryva jukapyra jipi. Emo ga ndogwerekoi ikwava'e'gipyra ojive i'ue'yma imbokaipavame. Ereki Tupana'ga e'i ga pe tape'ui javo. Nhande ki a'e te tireko ga – kiroki ga onhikwava'ē nhande repyga Jesus'ga. Ereki nhande xajikoty'a ga pavēi.

¹¹ Ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga okwava'ē mbatepyryva jukapyra hekoa rerua ipojoykahetehava pype tenda pype. Outubrogweriā rupi jate ga hoi herua uma vez ano nanani. Hekoa tehe ga gwypygwypyi ipojoykahetehava pype tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Ga ndo'ui akoja ra'oa. A'ereki gwuhava hugwi ga gweroho ha'oa imbokaipava a'ea gweroho israelitas'ga ndekote'varuhua herekovo javo.

¹² Na jitehe israelitasva'ea ruhava hugwi cidade hugwi Jesus'ga ni-mondoukari ojukaharava'ea pe ojijukauka tamombo ti ji vyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi javo. Pevo cidade hugwi ga manoi vyakotyve'ga ndepyga herekovo gāndekote'varuhua. Gwekoa reka'vogukaro gwaramo Jesus'ga imombori gāndekote'varuhua ga hugwi ga mombyryva.

¹³ Israelitasva'ea Jesus'ga mondoi gwuhava hugwi cidade hugwi ga jukauka ga mbotegweteavo. Xapohi pa ti israelitas'ga nemimbo'ea hugwi nhandere'yja'ga nemimbo'ea hugwi a'ero ga ndekoe'ymame Tupana'ga nhi'i'ga rehe ojikoge'yma Jesus'ga rehe. Xajiko hete ti Jesus'ga rehe jate nhandekovo gānhi'ga rupi. Po ga imondoi hahyva'ea nhande ve nhande mbotegweteavo nhandejikoga gwaramo ga rehe, a'ero ti xanhimomirana jupe. ¹⁴ A'ereki avuiramava'ea rūi ko nhanderuhava avo yvya koty. Yvagipeva'ea nhande ipotari cidade avuiramava'ea aerē po ti nhande ruvi ipype nehē javo.

¹⁵ Nhandejipokogukarame Jesus'ga pe, nane'ymi ti timbohete Tupana'ga jipi. Xa'e ti Tupana'ga pe: “Nhanderuvihavuhuhetero ndepyry hete nde ore

ve. Ore roryroryvamo nde rehe.” Nahanahã ti xa'e ga pe ga mboheteavo nhandekovo Jesus'ga pavẽi.

¹⁶ Tapemoka'nhymi ti pejogwerekokatuavo. Pejopokopoko ti imondomondovo ojohupe pembyteripeve'ga mbatere'ymame. A'ea Tupana'ga ipotahetei gworygworyvamo pe ndehe a'ero.

¹⁷ Pehendu katu ti penduvihava'ga – kiroki ga pe mbo'e Tupana'ga nhi'iga rehe kiro. Peko ti gãnhi'iga rupi. A'ereki ga pe ndepia katu pe a'nguavo toko katu ti ga javo. Aerẽ ti ga tonhimombe'u Tupana'ga pe. Te'i ti ga: “Nahanahã ore ga ndepiakatui ga mbo'eavo nenhi'iga rehe.” A'ea ti ga tomombe'u katu Tupana'ga pe nehẽ. Nurã ti peko gãnhi'iga rupi. A'ero po ti ga ndoryndoryvamo pe nderekokatuavo nehẽ. Po pe ndapekoi gãnhi'iga rupi ga mbovy'are'yma ga mbojehe'gwovo penhimbo'epotare'yma, a'ero po ti ite'varuhu pe me nehẽ no.

¹⁸ Tapenhi'imbigi ti Tupana'ga pe ore mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Epoko ti ga imombyryva ga pe.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. A'ereki ore oroko katu. A'ea ore ikwahavi a'ero oropy'a rukatua. A'ereki nane'ymi ore oroko pa pota Tupana'ga nhi'iga rupi orokokatuavo.

¹⁹ A'e hete ji pe me: Penhi'i tuhẽ ti Tupana'ga pe ji mombe'gwovo. A'ero nambegwei po ti ga ji mbuhurukara'javi pe pyri nehẽ.

Ahe e'i Tupana'ga ti tomombyry ga javo

²⁰ Ovelhas repiakatuhara'ga gwereko katu gwenymbava upa. Na jitehe Jesus'ga nhande rerekokatui. Nurã nhande ei: Jesus'ga ko ojiheve'ga ndepiakatuharete'ga nhande repiakatuharete'ga. A'ereki ga omano nhande repyga. Jypya ga reaporoğitaro tamano ti ji ga ndepyga nehẽ javo. A'ero aerẽ ga heka'vogukari gwekoa omanomo nhande repyga okovo Tupana'ga nhi'ipyahua rupi namominiva'ea rupi. Kirẽ Tupana'ga Jesus'ga mbogwerava'javi nhandepojoykaharete'ga mbogwerava'javi. Tupana'ga ko nhandepy'a noğatuhara'ga.

²¹ Kiro ji ei ga pe tombopopoaka ti ga ga javo. A'ero ga pe mbopopoakarama pe ti pe ndekopavi garemimbotarimova'ea rupi nehẽ. Ga pe ji ei topokoguka ti ga Jesus Cristo'ga pe javo. A'ero Jesus Cristo'ga pe pokogame po ti pe ndekokatui avuirama Tupana'ga monhimohepe pejihe nehẽ. Nane'ymi ti timbohete pa Cristo'ga jipi nehẽ. Na tuhẽ! Amém!

Mbapavamo ahe okwatija hebreusva'ea pe

²² Akwatija pa ji pe me nhiirũa pe pe mbo'eavo. Pehendu katu ti a'ea a'ero. A'ereki xunhi ji akwatija ko.

²³ Amombe'u pota ji pe me nhaneirũ'ga Timóteo'ga. Ga ga mohẽ cadeia hugwi. Mara'ngu po ti ga ua ji pyri kiro jioha renonde pe pyri? Ga rurame po ti ji hoi ga rupi pe ndepiaga nehẽ.

²⁴ Kiro ji imondoukari nhinhi'iga penduvihava'ga pe – kiroki ga pe mbo'e Tupana'ga nhi'iga rehe. Amondouka ji nhinhi'iga pe me Tupana'ga remimo'ẽhara pe nhaporememo no. Itãliahugwive'ga omondouka onhi'iga pe me no.

²⁵ Kiro ji ei: Tomombyry ti Tupana'ga pe me nhaporememo.

TIAGOVA'EA OMOMBE'U AHE VE Carta de Tiago

¹ Jihi ko Tiagoramo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi nhandepojoykaharete'ga. Kiro ji imondoukari nhinhi'iga pe me. A'ereki pe ko Tupana'gareheve'ea. Pekwaki'o pa pe pejigwovo hajiheve'ga gwryi pe nhaporemō pejiijupa raikwehe. A'ero ji kiro ikwatijari imondouka pe me.

Tupana'ga okwahavuka ahe ve

² Nhiirū, kiro ji pe moġitai javo pe me. Nahā po pe peko hamo. Hahy-paravuhurame mbatera pe me ti pe'ji ojohupe: “Hahya pyry hete reki nhande ve. Xavy'a nhande hehe a'ero,” pe'ji ti. ³ A'ereki pe pekwaha pyryvaġwama. Pe hepiagame mbatera rahya jukwaha pejikohetea Tupana'ga rehe. A'ero po ti pe nhimomiranami mbatera rahya pe nehē. ⁴ Penhimomirana hete ti avuirama. A'ero po ti pe ndeaporoġitapyryvamo nehē. Ndapekote'varuhui'i'i po ti pe nehē.

⁵ Po pe ei: “Marā po ti ji rekoi nehē? A'ereki ji ndakwahavi,” pe'e po pe. Penhi'i ti Tupana'ga pe a'ero ore mbo'e javo. “Ekwahavuka ti ore ve. A'ero po ti ore rekokatui nehē,” pe'ji ti ga pe. A'ereki Tupana'ga nonhi'igahyi nhande erame ga pe. Ga ko oko nhanerembi'ea rupi ipojihuve'yma. Pe'erame ga pe po ti ga ikwahavukari pe me a'ero nehē. ⁶ Emo pe'erame Tupana'ga pe pejiko hete ti ga rehe okwahavuka po ti ga nhande ve nehē javo. Tape'ei ti ojohupe a'ero: “Mara'ngu po ti Tupana'ga ikwahavuka nhande ve nehē?” Tape'ei ti a'ea. Perovia tuhē ti garembikwahavukaraġwama. Kiroki ga ndogweroviarihihū – ga ko typepemuhūa javijitehe. Yvyruhua omotypēpemuhū hete ypihua rehe. Yhya ojijyjijyi a'ero. ⁷⁻⁸ Na jitehe akoja'ga herojijyjijyjuhui gweaporoġita ojapyakakatue'yma. Te'iyme ti ga a'ero: “Tupana'ga po ti oko nhirembe'ea rupi.” A'ereki Tupana'ga ndokoi tuhē nanongara'ga rembi'ea rupi.

Tovy'a ti ga Cristo'ga rehe, ei ahe

⁹ Okoteheve'ga ti tovy'a – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. A'ereki Tupana'ga omomyry hete ġa pe a'ero. ¹⁰⁻¹¹ Oro imbateheteve'ga, mominame ġambatera tovy'a ti ġa ojikoga Cristo'ga rehe ojikoge'yma ombatera rehe. Ehepia te yvotyra. Ipoty na'ē, aerē kotihī ipavi. Kwarahyahivame inhymbavamo ipotyra. Igwete ohova ikui. Ndikatua'javi a'ero opava. Na jitehe imbateve'ga omano no oporavykyrame ipyhypyhyga mbatera.

Tupana'ga omomyry nhande ve

¹² Pyry reki nhande ve nhande nhimomiranamame mbatera rahya pe. Nhande nhimomiranambavame po ti Tupana'ga imomyryhetei nhande ve nehē. Gwembi'ea rupi katu po ti ga nhande mongoi yvagi pe nehē. A'ereki Tupana'ga e'i: “Kiroki ġa oko hete ji rehe – ġahā po ti ji amongo jijipyri nehē,” ei ga.

¹³ Pejikote'varuhupotaramē tapembojari ti Tupana'ga rehe pejikote'varuhupotara. A'ereki Tupana'ga ndokote'varuhupotari jipi. Ga ndopotarukari ojipe'ga pe ġandekote'varuhua no. ¹⁴ Gandeaporoġitate'varuhua opotaruka ġa pe ġandekote'varuhua. ¹⁵ A'ea ipotaramē ġa ndekote'varuhui tuhē a'ero. Gandekote'varuhurame a'ea ko ġahoagwama hahyva'ea ruvihava pype.

¹⁶ Nhiirũ, pe ko nhiremiarõa. Tapenhimoandyandyi ti pejikovo. ¹⁷ Tupana'ga jate omombyry hete nhande ve yvagipeve'ga. Garembimbuhura nhaporemõ pyry hete. Tupana'ga oapo nhanderyapehava hako. Kwara, jahya, jaytata'ia ga oapo hako. Igwete nhanderyapehava jijyjijyi jipi imoopytuna. Emo Tupana'ga ko nhanderyapehava atyvi. Ga ndogwerojijyi gweaporoğita jipi. Ga nomongote'varuhui nhande ve. Ga pyry hete nhande ve avuirama. ¹⁸ Gwemimbotarimo Tupana'ga nhande mongoi gwa'yramo. Ga omombe'uuka a'itituhẽva'ea tokwaha ti ġa Jesus'ga javo. A'ero nhande jikogame Jesus'ga rehe Tupana'ga nhandereaporoğita mbopyahui. A'ereki ga e'i: "Ga na'ẽ ti ji amombyry nhirembiapoa mombyrypava renonde."

Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'iga

¹⁹ Nhiremiarõa, pekwhaha ti pejikovo. Tapenhi'igi na'ẽ ti ojipe'ġa pe pejijupa. Pehendu katu na'ẽ ti ġanemimombe'ua. Tapenhimboahivuhui ti ojipe'ġa pe. ²⁰ Pe nhimboahivame po Tupana'ga ei: "Ndapekokatujuhu pe a," e po ga. Tapenhimboahivuhui ti ġa pe a'ero. ²¹ Pepohi tuhẽ ti pendeaporoğitate'varuhua hugwi. Tapekote'varuhui'i'i ti. Tupana'ga okwahavuka pe me Jesus'ga mombe'ua peyvyteri pe raikwehe. Peko hete ti hehe a'ero. Pe ndekorame Jesus'ga mombe'ua rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehẽ.

²² Pehendu katu ti Jesus'ga mombe'ua jipi. Tapehendutehei ti a'ea. Henduteherame po pe penhimoandyandyi. ²³ Henduteherame pejikoe'yma gamombe'ua rupi ko pe ga ja - kiroki ga oho espelho pyri tahepia nhi'aġa javo. ²⁴ A'ero ga jipiagi ogwovo jugwi. Kotihĩ reki ga imoka'nhymi o'aġa. Ga javijitehe ko pe henduteherame Jesus'ga mombe'ua imoka'nhymipeavo. ²⁵ Jesus'ga mombe'ua ko pyry hete. Okorame a'ea rupi ko ahe piro'yro okote'varuhua hugwi. Kiroki ġa okwaha gamombe'ua okovo hupi jipi - ġa pe Tupana'ga imombyryvi ġa ndekoro ġwaramo hehe. Nanongara'ġa ġwendu katu Jesus'ga mombe'ua imoka'nhyme'yma.

²⁶ Po pe ei: "Ambohete hete ji Tupana'ga jipi." Pe'ete'varuhurame ojipe'ġa pe pe nhimoandyandyi a'ero. A'ereki pe'ete'varuhua ipige'ymame pe Tupana'ga mbohetetehei pejikovo. A'ereki ndapyryvi Tupana'ga pe ahe'ete'varuhua ojipe'ġa pe. Ga ndopotari nanongara'ġa nemimbohetea. ²⁷ Tupana'ga opota hete ahe ojipe'ġa pokogame. Hahy kunhangwera'ġa pe aherembirekokwera'ġa pe. Tayri'ġa pe hahyramo no ġapo'ria manorame. Nurã pyry hete Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe nhande ġa pokopokogi. Pyry hete ga pe no nhande nimbopogwei okote'varuhuve'ġa. Nahã nhande rekorame Tupana'ga opota nhaneremimbohetea.

2

Peko ti ġa ndehe nhaporemõ

¹ Nhiirũ, Jesus Cristo'ga rehe pe pejiko nhandepojykaharete'ga rehe - gaha ko huvihavuhu hete Tupanamo. Gareheva'ero ġwaramo, peko ti ojipe'ġa ndehe nhaporemõ. Ga'ara rehe jate rũi ti pereko katu ġa. Ga ndehe nhaporemõ ti peko imbateve'ġa ndehe imbatere'ÿve'ġa ndehe no. ²⁻³ Pejapyaka na'ẽ. Kiro po ga ruri pejatykahai pe tahendu Tupana'ga nhi'iga javo. Ipi katu po ga. Gwereco po ga ourova'ea opoakaġa rehe. Kiro po ga ruri pe pyri. A'ero po pe ga mbuhukatui pejipyteri pe ipikatuve'ga. "Avo eapy oreapykava rehe," pe'e po pe ga pe. Igwete po ga ruri no imbatere'ÿve'ġa ipite'varuhuve'ga. Igwete po pe euhui ga pe: "Pevo e'ã. Yvyvo eapy a'ero jipya pyri," pe'e po pe ga pe. ⁴ Nahã pendekorame po pe ndaperekokatupavi ġa. Pendeaporoğita te'varuhu tuhẽ po pe. A'ereki ġa'ara rehe tehe pe pe'e ġa pe.

⁵ Nhiremiarõa, ji rendu katu ti. Tupana'ga omo'emo'ẽ ga ojive – kiroki ga pe Tupana'ga arõe'ỹve'ga e'i: “Ndogwerekoi'i'i ga.” Tupana'ga ki a'e te nde'i a'ea ga pe. Ga omo'emo'ẽ ga ojive tojiko hete ti ga ji rehe javo. “Tamondomondo ti ji ga pe pyryva'ea ga mongovo jigwryi pe nehẽ,” ei Tupana'ga. A'ereki ga e'i jipe: “Amongo ti ji nharõheteve'ga jijipyri nehẽ,” ei Tupana'ga. ⁶ Pe ki a'e te pereko te'varuhu imbatere'ỹve'ga. Pe pereko katu imbateve'ga novã. Emo gahã reki pe ndereko te'varuhu. Ga pe nderoho aha juizes'ga pyri imbojamboja tehe pe ndehe. A'ero ga pe mbotegwetetehehui. ⁷ Tupana'ga e'i Jesus'gareheve'ga pe me. Emo imbateve'ga e'i te'varuhu Jesus'ga pe ga renonhuhũavo. Jesus'ga ko pyry hete reki.

⁸ Pyry pe hendukatui Tupana'ga nhi'iga nhandervihavuhuhete'ga nhi'iga. Nahã ga nhi'igi ikwatijaruka hako. “Penhiarõ hete pe.

Na jitehe ti pearõ hete pejikotyve'ga”, ei Tupana'ga hako.

⁹ Ga'ara rehe jate po pe ga arõi, a'ero po pe ndekote'varuhui. A'ero po Tupana'ga nhi'iga e'i pe me: “Nanhirendukatui ga.”

¹⁰ Po ojipeji'iva'ea vehevi pe napehenduvi henduvame Tupana'ga nhi'iga, a'ero po ijari tuhẽ pe ndehe pe hendukatupave'ymame ganhi'iga. ¹¹ Nahã a'ero. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako: “Taperekoi ti ganembireko'ga.”

Nahã e'i no:

“Tapejukai ti ojipe'ga.”

Po nde ndererekoi garembirekohẽa, a'ea po pyry novã. Emo nde ojipe'ga jukarame po nde nerehendukatui Tupana'ga nhi'iga a'ero pejikote'varuhuavo.

¹² Nahã ji ei a'ero: Tupana'ga po ti e'i gwerĩ nhandereaporoğita pe Cristo'ga mombe'ua rupi. Cristo'ga mombe'ua ko nhande mbopiro'y. Peko katu po ti pe a'ero hamo. Penhi'igatu po ti pe ojipe'ga pe hamo. ¹³ Kiroki ga ndoporogwetygi ojipe'ga – Tupana'ga po ti ndoporogwetygi ga na jitehe nehẽ no o'erame gandeaporoğita pe nehẽ. Kiroki ga oporogwety ojipe'ga – ga ndokyhyji Tupana'ga eağwama hugwi.

Pejikoga gwaramo Jesus'ga rehe peko katu

¹⁴ Nhiirũ, pyry nhande ei: Xajiko nhande Jesus Cristo'ga rehe. Emo po nhande ndiakokatui nhande'erame, a'ero po nhande jikotehei ga rehe nhandekokatue'yma. A'ero po ti Tupana'ga nianemongoi ojipyri nehẽ. ¹⁵ Po Jesus'gareheve'ga oko pepyteri pe. Ndipiri po ga upa. Ndo'ui po ga mbatera herekoe'yma gwaramo. ¹⁶ Igwete po pe ei ga pe: “Hepejigwovo a'ero. Tipyry pa ti pe me. Pepi katu ti. Pe'u katu ti,” pe'ji po pe ga pe. Po pe napemondo mbatera ga pe, marã po pyryvamo naerũ? ¹⁷ Pe ndekokatue'ymame po pe jikotehehui Jesus'ga rehe a'ero.

¹⁸ Igwete po ojipe'ga ei: “Jara'ga ojiko Jesus'ga rehe. Jara'ga oko katu,” e po ga. Na rũi, a'e ji. Kiroki ga ndokokatui – ndiukwahavi reki gajikoga Jesus'ga rehe. Emo jirekokaturo gwaramo po ti ji imboukwahavi nde ve jijikoga Jesus'ga rehe. ¹⁹ Kiro ji ei nde ve a'ero: Ererovia ko nde Tupana'ga gaha jate ko Tupanamo javo. Pyry hete nde heroviari a'ea. Anhağa vĩa reki gwerovia a'ea no Diabo'gapyriva'ea. Heroviarame anhağa ohyhyjuhu okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. Emo gwerovia tehe okokatue'yma.

²⁰ Nde nderekwahavihu naerũ. Takwahavuka ji nde ve kiro a'ero. Nhanderekokatue'ymame nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

²¹ Ehepia re ko Abraõova'ea nhaneramonhava'ea. Tupana'ga e'i hako: “Tahepia ti ji Abraõo'ga ji rendukatui.” A'ero Tupana'ga ei ahe ve: “Ekwava'ẽ

ti ji ve eja'yra'ga jukavo Isaque'ga jukavo.” Igwete Abraãova'ea imbojo'ajo'ari ita ikwava'êhava japovo. A'ea arimo ahe gwa'yrava'ea noği takwava'ê ti ga Tupana'ga pe javo. Ahe gwa'yrava'ea jukağwerĩrame Tupana'ga ahe mombigi a'ero. Igwete Tupana'ga ei: “Kiroğwe ji hepiagi,” ei ga. “Abraão'ga pyry tuhê. A'ereki ga ġwendu katu nhinhi'iga,” ei Tupana'ga hako. ²² Erekwaha nde kiro. Abraãova'ea ojiko Tupana'ga rehe. A'ero ahe hendukatui ganhi'iga. Hendukaturame ahe ojiko katu hete ga rehe a'ero. ²³ Tupana'ga rembik-watijarukara omombe'u nhoğwenonde Abraãova'ea pyryva hako. A'ereki ikwatijara e'i:

“Abraão'ga gwerovia hete Tupana'ga nhi'iga.

A'ero Tupana'ga ei ga pe:

‘Ndepyry hete nde’,’ e'i ikwatijara hako.

Igwete ahe Tupana'ga nhi'ipo'rui okovo. Igwete Tupana'ga e'i: “Abraão'ga ko jipy'a ja,” ei ga ahe mombegwovo hako.

²⁴ Pekwaha pe a'ero. Po nhande jikogi Tupana'ga rehe nhandekokatuavo, a'ero po ga ei nhande ve: “Pepyry hete pe a.” Po nhande jikotehei nhandekokatue'yma, a'ero po Tupana'ga nde'i a'ea nhande ve.

²⁵ Oro Raabeva'ea vehevi no akwaimba'eva'ea upaharava'ea. Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Raabeva'ea israelitasva'ea pokogi hako. Nurã Tupana'ga ei: “Pyry hete ko hêa,” ei ga. Nahã ko ahe rekoi hako. Tupana'ga omombe'u na'ê Raabeva'ea re'yjava'ea gwyrã israelitasva'ea pe tamondo ti ġagwyrã pe me nehê javo. Nurã israelitasva'ea hoi ġwenonde hepianhimima Raabeva'ea re'yjava'ea gwyrã. Ahe jogwerohorame hepiaga, Raabeva'ea ahe mbuhurukari ġwonga pe ahe mima ojigwyrãpeva'ea hugwi. Aerê Raabeva'ea ahe mondoi irua rupi pehea rupi topyhygyme ti ġa ġa javo. Nurã Tupana'ga ei hako: “Raabehêa pyry hete ġa pokoga.”

²⁶ Nhande manorame nhandera'oa oko tehe. Na jitehe nhanderekokatue'ymame nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

3

Tape'ete'varuhui ti

¹ Nhiirũ, tape'epavi ti: “Tambo'e ti ġa Tupana'ga nhi'iga rehe.” Tape'epavi ti a'ea. A'ereki Tupana'ga po ti e'i nhandereaporogita pe nehê. Nhande rekoe'ymame ganhi'iga rupi po ti ga ei nhande ve: “Peko te'varuhu pe,” e po ti ga nhande ve nehê. Nhande ve kaitu po ti ga ei a'ea nehê nhande jara'ga mbo'embo'erame nhande rekoe'ymame Tupana'ga nhi'iga rupi.

² Nhande nhaporemõ nhande rekote'varuhuparavuhui jipi. Nhande'ete'varuhue'ymame po nhande rekokatuhetei. A'ero po nhande imombigi nhanderekote'varuhua nhaporemõ no.

³ Ehepia te cavalo. Nhande timongi freio cavalo juru pe toko ti nhaneremimbotarimova'ea rehe javo. Freio ko xunhi novia. Emo a'ea pyvõ nhande timbojirova pa cavalo imondovo.

⁴ Na jitehe itayharuhua no. Yvyruhua a'ea mondomondo yhya rehe. Emo imopyryrãhara'ga ipyhygi leme tamondo katu javo. Leme ko xunhi novia. Emo a'ea pyvõ ga omopyryrymba itayharuhua hehãiva'ea imongovo ġwemimbotarimova'ea rehe.

⁵ Nhanekũa xunhiete'i jitehe novia. Emo a'ea pyvõ nhande timbohetete-heuhu reki.

Ehepia tata no. Tata'ia nhande imondygi. Igwete tata ihoihoi imbokaipava ka'gwyrã imbote'varuhupava. ⁶ Tata javijitehe ko nhanekũa nhandera'oa rehe. A'ereki ombote'varuhu pa. A'ea pyvõ nhande xanhiĩ

te'varuhu nhanenhimbote'varuhupava. Nhanderekoa nhaporemo nhande'ete'varuhua imongote'varuhui. Diabo'ga reki ombote'varuhu nhanenhi'iga imongote'varuhupava.

⁷ Mbiara ojoparavuhuva'ea ko ahe omonhyromba imongovo gwemimbotarimova'ea rehe: ipyva'ea, ipepova'ea, ohyryryva'ea, ypeva'ea. ⁸ Ahekūa ki a'e te ahe nomongoi gwemimbotarimova'ea rehe. Nhande'ete'varuhua nimombikavi a. Mboja ahe hu'urame ahe mbotegweteuhui. Na jitehe nhanekūa ahe mbotegweteuhuhetei o'ete'varuhurame.

⁹ Marā naerū? Tupana'ga oapo vvyakotyve'ga ojavijitehe. Nhanekūa pyvō nhande timbohete ga nhandervete'ga nhandepojykaharete'ga. Nhanekūa pyvō jitehe nhande timbote'varuhu reki vvyakotyve'ga pe Tupana'ga'jave'ga pe. ¹⁰ Nhandejurua pyvō nhande ga mbohetei. Nhandejurua pyvō jitehe nhande imbote'varuhui ga pe. Nhiirū, po na rūi te nhande rekoi hamo.

¹¹ Nhande atyvi ko yhya ihemame yvya gwya hugwi. Yhykatua ihemame yhya irovahiva'ea nohemi pea hugwi a'ero. ¹² Nhiirū, tegwete jua'ia ihema akajua'yva hugwi. Akaju'ia nohemi yhyppoa hugwi. Na jitehe yhykatua nohemi yhya hahyahite'varuhuva'ea hugwi. Nurā ji ei: Nhande Tupana'ga mboheterame po nhande nimbotegwetei ojipe'ga hamo.

Tupana'ga okwahavuka aherekokatua

¹³ Pe ikwahaheterame po pe ndekokatui nehē hamo. Hepiagame pendea-poroḡitapyryva po ti ga ei pe me a'ero: “Okwaha hete ga. A'ereki ga oko katu kwaha ga pokopokoga ga nderekonhyromo,” e po ti ga pe me nehē.

¹⁴ Po pejiyvyteri pe pe nhimyrōheteuhui pejikovo pejihe jate, tapenhimboheteheitei ti a'ero. Tape'ei ti: “Akwaha hete ji jitekovo.” Pe'erame a'ea po pe mbero. ¹⁵ Pe nanuhūrame po pe ndapekwahavi tuhē pejikovo. Tupana'ga rūi okwahavuka pe me nanongara. Nahā ko vvyakotyve'ga ndekoi onhimongote'varuhuavo. Gweaporoḡitate'varuhua rupi ga ndekoi. Diabo'ga nahā ga mongoukari. ¹⁶ Onhimyrōuhūrame okovo ojihe jate ga nnonhi'igayvaruhui ojogwerekovo. Oko te'varuhu paravuhu ko ga a'ero.

¹⁷ Tupana'ga ikwahavukarame nhande ve nhande rekokatui a'ero. Ndiakote'varuhua'javi'i'i nhande. Xajogwerekoko katu nhande. Nhanenhyrō hete nhande jara'ga pe. Ganhi'iga nhande anga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka nhande ve nhande mongokatuavo. Tiporogwety hete nhande jara'ga. Xako katu paravuhu nhande a'ero. Ga'ara rehe jate rūi nhande ga nderekokatui. Ndia'etehei nhande ga pe ga moandyandyita. ¹⁸ Kiroki ga e'i jara'ga pe: “Pejogwerekoko katu ti” – ḡahā ko gwerekoko katu jara'ga no. A'ero ga ndekokatu-pahetei.

4

Tapekoi ti Tupana'ga remiarōe'ỹva'ea rehe

¹ Maranuhūrame pe nhi'igayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo jipi? Penemimbotate'varuhua omomymomyi pepy'a. ² Pepotaruhu pe mbatera. Emo pe ndaperekoi reki. A'ero pe nhimbohovajari ojipe'ga ndehe. Penhimyrōuhū pe ḡambatera rehe. Emo ga nombuhuri pe me. A'ero pe nhi'igayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo. Napeporanduvi pe Tupana'ga pe. Nurā pe ndaperekoi. ³ Pe poranduvame ga nomondo reki pe me. A'ereki pejiveuhu pe pepota penhiporanduvame. Penhimimbotarimova'ea rehe pe pepo'ru potaruhu.

⁴ Pepohiruhu pe Tupana'ga hugwi. Po pe pearōuhū Tupana'ga remiarōe'ỹva'ea, a'ero po pe napearōa'javi Tupana'ga. Pe ndapekwahavi naerū?

Kiroki ġa oko potaruhu Tupana'ga remiarōe'ġva'ea rehe – ġa onhimongo Tupana'ga arōe'ġva'ero. ⁵ Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'utehei reki. A'ereki e'i:

“Nhandera'uva

– Tupana'ga omongo a'ea nhande pype

– a'ea opota ranuhū jipi,” e'i.

⁶ Emo Tupana'ga omombyry hete hete nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga omovahihū ġa

– kiroki ġa onhimbohete jipi.

Emo ġa nhimbohete ymame

ga omombyry ġa pe,” e'i ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava.

⁷ Penhimongo ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi a'ero. Pemovahī ti Diabo'ga. A'ero po ti ga ka'nhyimi pe hugwi nehē. ⁸ Penhimongo ti Tupana'ga pavēi. A'ero po ti ga nhimongoi pe pyri nehē no. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pemongo katu ti pejeaporoġita, a'e ji pe me. A'ereki Tupana'ga rehe jate rūi pe peko.

⁹ Pekoveveuhu ti pejikote'varuhua rehe. Pejehe'o hete ti a'ero. Tapejaja'javi ti, a'e ji pe me. Pejikote'varuhuro ġwaramo ti tapendoryva'javi.

¹⁰ Pemohē ti pejikote'varuhua Tupana'ga pe akoteheuhu ji javo. Aerē po ti Tupana'ga pe mbohetei a'ero nehē.

Tape'ete'varuhui ti penhiirū'ġa pe

¹¹ Nhiirū, tape'ete'varuhui ti pejohupe. Tape'ei ti penhirū'ġa pe: “Ite'varuhu ġa.” Pe'erame a'ea ġa pe pe pe'e te'varuhu Tupana'ga nhi'ġa pe no ite'varuhu javo jupe. Pe erame ite'varuhu Tupana'ga nhi'ġa pe pe napehendukatua'javi ganhi'ġa. Pe'e tehe pe: “Jihi koji'i akwaha ganhi'ġa hohe.” ¹² Tupana'ga jate ki a'e te okwaha hete nhande mbo'eavo imbuhua onhi'ġa nhande ve. Gaha jate okwaha javo ahereaporoġita pe. Nurā po ti ga ei jara'ġa pe nehē ġa mongovo ojipyri nehē. Jara'ġa pe po ti ga ei nehē ġa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehē. Oro pe, maranuhūrame pe euhui naerū jihi ko akwaha javo ojipe'ġa pe?

Tapenhimboheteuhui ti

¹³ Pehendu ti kiro nhinhi'ġa pe me. Nahā po pe etehei: “Kiro po ti ore hoi cidade pe nehē. Mara'ngu po ti ko'emame nehē?” pe'e po pe. “Orombokwara'a ti ore pevo oroporavykyavo imono'ono'oġa itambere'ia orojive nehē,” pe'e tehe po pe.

¹⁴ Pe ndapekwahavi reki aerēva'ea. Marā po ti pe ndekoi ko'emame nehē? Ehepia re ko tatatiġuhūva'ea. Kiro jukwahavamo. Kotihī ika'nhyimi. Pe na jitehe no. Kiro pe ukwahavamo. Nambegwei reki pe ka'nhyimi no. ¹⁵ Nahā po pe pe'e hamo: “Tupana'ga ipotaramo po ti ore rekoi japoapovo nehē,” pe'e po pe hamo.

¹⁶ Penhimboheteuhu reki pe na tuhē ti ore japo javo. Tiruahū penhimbohetea a'ero.

¹⁷ Kiroki ga e'i ovytyeri pe: “A'apo po ti ji nanongara pyryva'ea hamo,” – japo'e ymame po ga oko te'varuhu a'ero.

5

Imbateve'ġa ti tohendu katu, ei ahe

¹ Oro pe, imbateva'ero pehendu katu ti nhinhi'ġa pe me kiro. Penahenahē ti pejehe'gwovo. Pekwaha po ti pe hahyheteva'ea nehē.

² Pembatera po ti iju tehe nehē. Mbatagwaruhua po ti o'u pepikatua nehē. ³ Peapoa po ti opororororo upa nehē ourova'ea pratava'ea pavēi.

Ipororogaġwama repiagame po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Pepotaheteuhu pe itambere'ia ipyhyga novīa. Emo pe ndapepokogi ojipe'ġa a'ea pyvō,” e po ti ga nehē. “Kiro momina pe hugwi a'ero,” e po ti ga nehē. Ipororoga ojigwarai mbatera rehe jipi. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehē. Ehepia te tata ojigwarai ahera'oa rehe ahe mbokairame. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehē. A'ereki pe pemono'ōteheuhu mbatera kiro mbapava koty.

⁴ Pehendu ġanahenahema – kiroki ġa omopē pekoapora pe me jipi. A'ereki pe napemondoi ikwepykava ġa pe ġa moandyandyita. Tupana'ga okwaha reki a'ea ipopoakaheteve'ga. Ga ġwendu tuhē ġanahenahema. A'ereki pe napemondoi ġa pe itambere'ia ġa poravykypavirē.

⁵ Avo yvya koty pe pereko pa mbatera. Penhimbohoryory pe jipi. Mbiara o'uo'u onhimongy'ravo imboha'uve'yma ojukaagwama. Emo oho ġwerī ijukahava apiavo. Na jitehe pe pemono'oġuhū pejive penhimimbotarimova'ea rehe pejikovo imboha'uve'yma hahyaġwama. Emo Tupana'ga po ti imbohahyi pe me nehē.

⁶ Pe'e pe pyryheteve'ġa pe: “Ga ite'varuhu,” pe'e pe penhi'mbero. A'ero pe ġa momanoukari. Gahā napemovahī upa.

Penhimomirana ti

⁷ Nhiirū, kiro ji ei pe me: Penhimomiranamba ti Jesus Cristo'ga rura imboha'uva. Ehepia re ko matetŷhara'ga. Onhimomirana po ga i'apyryva imboha'uva. Omboha'u po ga amana itymame. Aerē po ga imondomondoi jahya. Nonhimbaekwahivi po ga a'ero. “Ikyra'javirē po ti horyvamo mbatera nehē,” e po ga. ⁸ Ga javijitehe ti penhimomirana pejjijupa Jesus Cristo'ga mboha'uva. Pemboty ti pepy'a. A'ereki ga u ġwerī.

⁹ Nhiirū, tapenhi'ite'varuhui ti ojuhupe penhiroyromo. Pe nhi'ite'varuhurame po ti Cristo'ga ei pe me nehē: “Peko te'varuhu pe javo ġa pe,” e po ti ga nehē. Ehepia te Cristo'ga ruġwerī.

¹⁰ Nhiirū, Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea javijitehe po pe peko hamo. Ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa hako. Hendupotare'ymame ojipeva'ea imbohahyukari ahe ve novīa. Emo imombe'uharava'ea onhimomiranamba hahya pe. ¹¹ Xa'e nhande: Pyry ahe ve – kiroki ahe onhimomiranamba.

Ehepia ko Jōva'ea hako. Pekwaha po pe ahenhimomiranamagwera. Ahe nhimomiranambavame mbatera rahya pe ko Tupana'ga imombyryhetei reki ahe ve. A'ereki Tupana'ga pyry hete vvyakotyve'ġa pe. Ga nhande porogwety jipi.

¹² Nhiirū, ta'e ti kiro pe me. A'ea kaitu ti pehendu katu. Pe nhi'iġame ojipe'ġa pe tape'euhui ti: “Yvagipeve'ga okwaha nhi'mbee'yma. Yvya apohara'ga okwaha nhi'mbee'yma,” tape'euhui ti no. Tapehenonhuhūi ti Tupana'ga penhi'iġame ojipe'ġa pe. Tapehenonhuhūi ti Tupana'ga rembiapoa no. Po pe ei ġa pe: “Nahā po ti ji rekoi nehē.” A'ea jate ti pe'ji a'ero. Po pe ei ġa pe: “Na rūi po ti ji rekoi nehē.” A'ea jate ti pe'ji a'ero. Pe'erame ġa pe penhimbi'ea rupi katu ti peko a'ero. Na tuhē ti peko Tupana'ga ti te'iyme pe me peko te'varuhu pe javo nehē.

Penhi'inhi'ī ti Tupana'ga pe

¹³ Po pepyteripeve'ga ikwahavi mbatera rahya tonhimombe'u ti ga ji poko javo Tupana'ga pe. Po ojipe'ga roryroryvamo tonhimby'yi ti ga Tupana'ga mboheteavo.

¹⁴ Po ojipe'ga tetirūramo tombuhuruka ti ga ojipyri Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa. A'ero po ti ġa nhi'iġi Tupana'ga pe imongyavo ikava

ga rehe. “Emombi ti karugwara ga hugwi Jesus Cristo'ga remimbotarimo,” e po ti ġa Tupana'ga pe nehē. ¹⁵ Po ti ġa nhi'iġi Tupana'ga pe ojikoga ga rehe, a'ero po ti ipigi ga hugwi. Cristo'ga po ti ga monhimohiġatui nehē. Po ga tetirũaramo okote'varuhuro ġwaramo, a'ero po ti Tupana'ga imombori garekote'varuhua ga hugwi nehē.

¹⁶ Nurā ti pemohemohē pejikote'varuhua ojohupe pejikoveveuhuro hehe. Penhi'inhĩĩ ti Tupana'ga pe pejogwepyga tapenhimohiġatu ti. Pyryheteve'ġa poranduvame Tupana'ga pe ikwahy hete. Tupana'ga ġwendu ġanhi'iġa jipi.

¹⁷ Ehepia re ko Eliasva'ea hako Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea. Ahe ko nhande javijitehe yvyakotyva'ero. Igwete ahe nhi'ihetei Tupana'ga pe tokyryme ti javo. Trēs e meio ga kwara mbo'ari ikyre'ymame yvya rehe.

¹⁸ Aerē Eliasva'ea nhi'iġa'javi Tupana'ga pe tokyra'ja ti kiro javo. A'ero Tupana'ga imongyra'javi yvaga hugwi. Igwete henhunha'javamo mbatera yja hugwi.

¹⁹⁻²⁰ Nhiirũ, po ti pepyteripeve'ga ndokoa'javi a'itituhēva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi, pemoġita ti ga mongoa'java a'ea rupi. Pekwaha ti a'ero. Pe ga mbopohirukarame okote'varuhua hugwi po ti ga ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Tupana'ga po ti omombo pa garekote'varuhua re'yjuhua ga hugwi a'ero nehē.

PEDROVA'EA OMOMBE'UYPY AHE VE Primeira Carta de Pedro

¹ Ji ko Pedroramo. Ji Jesus Cristo'ga moirũharamo ako. Kiro ji ikwatijari imondovo nhinhi'iga pe me Tupana'gareheva'ea pe – perope peju gagwyri pe: Ponto pe, Galácia pe, Capadócia pe, Ásia pe, Bitínia pe. Pevo pe kwaki'opavi pejigwovo pejijupa gapyteri pe penhimongyavo raikwehe. ² Gwemimbotarimo Tupana'ga nhandervete'ga pe mo'emo'ei ojive hako gahã po ti oko jireheva'ero javo. Tupana'ga ra'uva pe mongoi Tupana'gareheva'ero a'ero raikwehe. “Amo'emo'ẽ ji ga tohendu katu ti ga Jesus Cristo'ga nhi'iga javo,” ei Tupana'ga. “Tomombo ti ga gandekote'varuhua ga hugwi omanoro gwaramo,” ei ga.

Tupana'ga ti tomombyry hete pe me. Tonoġatu hete ti ga pepy'a no.

Pyry ti nhande ve nehẽ

³ Timbohete ti Tupana'ga. Gaha ko Jesus Cristo'ga ruva'ga nhandepojkaharete'ga ruva'ga. Ombogwera ga Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi raikwehe. Gambogwerava gwaramo Tupana'ga nhande mboheaporogita pyahu nhande mongovo. A'ereki ga nhande porogwety hete. Nhandereaporogita ipyahuro gwaramo nhande ei: Tupana'ga po ti nhande mbuhuruka tuhẽ yvagi pe nehẽ nhande mongovo avuirama ojipyri nehẽ, xa'e nhande. ⁴ Nhandereaporogita ipyahuro gwaramo nhande ei no: Tupana'ga po ti ombuhu tuhẽ pyryheteva'ea nhande ve nehẽ. Tupana'ga remimbuhura pyry tuhẽ avuirama. Ndopavi po ti nehẽ. Nдите'varuhui'i'i po ti nehẽ no. Niymyani nehẽ. A'ereki pyry hete. Kirogwe tuhẽ Tupana'ga herekokatui a'ea pe me yvagi pe. ⁵ Ga pe a'ngu no. A'ereki Tupana'ga ipopoaka pe a'nguavo pejikoga gwaramo ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga pe mbuhurukari pe mongovo ojipyri avuirama yvagi pe nehẽ. Pendekoaġwama po ti ga imboukwahavi mbapava koty nehẽ.

⁶ Pendoryndory pe a'ea rehe. A'ea ja po pe ne'ouhũramo kiro ga imbohahy-paravuhurame pe me. ⁷ Tupana'ga opota penhimomiranama hahyrame pe me tiukwaha ti ġajikohetea ji rehe javo. A'ereki jukwaha pejikohetea ga rehe penhimomiranamame hahya pe. Ehepia te ouro. Ga imbokumbokurame ouro imo'eamo ite'varuhuva'ea jugwi jukwahavamo hembyruera pyryva. Na jitehe jukwaha pejikohetea Tupana'ga rehe hahyrame pe me. Ouro ko pyry novia. Johe'i hete pyry pejikohetea Cristo'ga rehe. Ouro opa reki. Pejikohetea ki a'e te ndopavaġwami po rimba'e. Jukwahavame po ti Tupana'ga pe mbohetei aerẽ nehẽ. Jesus Cristo'ga nhimboukwahavame ua po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Pyry hete pejikohetea Jesus'ga rehe,” e po ti ga pe me nehẽ.

⁸ Ndapehepiagi ve pe Jesus Cristo'ga. Emo pe ga arõhetei. Ndapehepiagi tuhẽ pe ga kiro. Emo pe jikohetei ga rehe. Igwete pe ndoryndoryhetero pejikoga gwaramo ga rehe. Yvagahugwiva'ea ko pendoryhetea ga rehe. Tegwete reki pendoryva imombe'uhava ojipe'ga pe. ⁹ Pejikoga gwaramo Jesus Cristo'ga rehe po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe ojipyri nehẽ. Pejihoagwama rehe pe ndoryhetero kiro a'ero.

¹⁰ Pehoagwama rehe Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea japykahetei tikwaha hete javo hako. A'ero ahe imombe'unhoġwenondei javo hako. “Tupana'ga po ti omombyry ga pe nehẽ ga nderogwovo yvagi pe nehẽ,” ei Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea hako. ¹¹ Cristo'ga ra'uva oko ahe pavẽi

ahe mbo'embo'eavo hako. “Hahy hete na'ë po ti Cristo'ga pe nehë. Igwete po ti ga manoi novĩa. Emo po ti pyryhetero ga pe nehë,” e'i Cristo'ga ra'uva. “Okwerava'ja po ti ga nehë ogwovo yvagi pe nehë. Aerë po ti ga rura'javi oji-heve'ga nderogwovo yvagi pe Tupana'ga pyri nehë no,” e'i gara'uva Cristo'ga mombe'gwovo ahe ve. A'ero Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea japyakai a'ea rehe hako. “Maname po ti a'ea nehë?” ei ahe. “A'ea rupi ti marã nehë?” ei ahe ojapyakavo hehe.

¹² Tupana'ga e'i ahe ve no hako: “Penemimombe'ua ko pejiveva'ea rũi reki korogweva'ea rũi,” ei ga ahe ve. “Aerëva'ea pe imombe'ui a'earupive'ga ti tokwaha javo,” ei Tupana'ga ahe ve. A'ero ahe Cristo'ga mombe'umbe'ui hako. Cristo'ga mombe'ua jitehe a'g'wamove'ga omombe'u pe me no. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka gwa'uva ga pyri yvaga hugwi ga mbo'eavouka jupe. A'ero ga Cristo'ga mombe'ui pe me pyryva'ea mombe'gwovo. Yvagipeve'ga vehevi okwaha pota a'ea no novĩa Tupana'gapyrive'ga.

Peko katu ti, ei Tupana'ga

¹³ Pejirokwa ti a'ero penhimbovyvya. Jesus Cristo'ga po ti omombyry pe me nehë onhimboukwahavame ua yvya koty nehë. Cristo'ga remimombyryva rehe ti pejapyaka hete a'ero tomombyry tuhë ti ga nhande ve javo. ¹⁴ Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'i'ga. Ymya pe ipotaruhui ite'varuhuva'ea jipi. A'ereki a'ea rupi pe ndapekwahavi pejikoge'yma Jesus Cristo'ga rehe. Pepohi ti pejikoagwera hugwi a'ero penhimbipotaruhua hugwi. ¹⁵ Tupana'ga ndokote'varuhui'i'i. A'ereki ga oko katu jipi. Ga pe mo'emo'ë ji javijitehe ti peko katu javo. Peko katu ti a'ero pejikojikovo. ¹⁶ A'ereki aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'i'ga ahe ve. “Ji ako katu,” ei ga. “Nurã ti peko katu ji javijitehe nehë no,” ei Tupana'ga.

¹⁷ Penhi'igame Tupana'ga pe pe ei Apĩ ga pe. Emo gaha reki e'i a'itituhëva'ea rupi katu vvyakotyve'ga ndeaporo'gita pe. Jara'ga pe ga ei: “Peko katu pe.” Jara'ga pe ga ei reki: “Peko te'varuhu pe.” A'itituhëva'ea rupi katu ga ei ga pe nhaporemo ikwahava g'andeaporo'gita. Tapepojihuve'ymuhũ ti a'ero pejuvete'ga Tupana'ga pejikovo penhimarane'ymame yvya koty.

¹⁸⁻¹⁹ A'ereki pe pekwaha Cristo'ga manoa pe ndepyga. Omanoro g'waramo ga pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Mbatera rũi opava'ea rũi pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Ouro rũi pe mbopiro'yi. Prata rũi pe mbopiro'yi. Nanongara nhaporemo rũi tuhë pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Pendekoteheagwera rehe penamonhava'ea pe mbo'embo'ei pe mbójkwakuteheavouka. Cristo'ga pe mbopiro'yi reki a'ea hugwi omanomo pe ndepyga. Ga ko cordeiro ja - kiroki a'ea ga okwava'ë ijukavo Tupana'ga pe. Pyryheteva'ea ga okwava'ë ndite'varuhui'i'iva'ea. Na jitehe Cristo'ga nhikwava'e'gi Tupana'ga pe heka'voguka gwekoa omanomo. Ga ndite'varuhui'i'i. Pyry hete ga novĩa. Emo ga onhikwava'ë omanomo pe ndepyga.

²⁰ Yvya apoa renonde Tupana'ga ei Cristo'ga pe po rimba'e: “Ndehe ti eho yvya koty emanomo g'ambopiro'yharamo nehë,” ei Tupana'ga ga pe. A'g'wamo reki mbapava koty Cristo'ga ukwahavamo ua pe ndepyga ikwehe.

²¹ Gaha pe mbojiko Tupana'ga rehe. Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi ga mongovo huvihavuhetero ikwehe. Nurã pe jikohetei Tupana'ga rehe. Igwete pe ei: “Tupana'ga po ti imombyryvi nhande ve g'wembi'ea rupi nehë no,” pe'e pe.

²² Pehendu katu pe a'itituhëva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua. A'ero pe imomborukari pejikote'varuhua pejihugwi. A'ero pe penhiirũ'ga arõhetei Jesus'gareheve'ga. Penhoarõ hete tuhë ti a'ero.

²³ Tupana'ga okoji onhi'iga reheve. Onhi'iga pyvõ ipopoakava'ea pyvõ ga pe mbojihuvi gwa'yramo pejikogame ojihe. Penduva'ga pe mbojihu raikwehe. Emo aerẽ penduva'ga omano vvyakotyva'ero gwaramo. Tupana'ga ki a'e te nomanoi. Gaha pe mbojihuva'ja gwa'yramo. ²⁴ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Yvyakotyve'ga ko yvotyra ja,” e'i.

“Gakatuhetea ko yvotyarakatua ja no.

A'ereki ipotyra inhymba reki.

Ohova okui pa,” e'i.

“Yvyakotyve'ga na jitehe opa pa no,” e'i.

²⁵ “Tupana'ga nhi'iga ki a'e te okoji avuirama,” e'i ikwatijara.

Tupana'ga nhi'iga jitehe ga omombe'u pe me raikwehe. A'ereki ga omombe'umbe'u pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

2

Cristo'ga ko ita'java'ea

¹ Onhi'iga pyvõ Tupana'ga pe mongoi gwa'yramo. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi nhaporemo a'ero. Tape'mbea'javi ti no. Tapenhi'igatutehei ga pe timoandyandyi ga javo. Tapenhimyrõi ti ojipe'ga ndehe. Tapembotegwetei ti ga no.

² Ipita'ngive'ga opota hete oy'ga kambya. Na jitehe ti pepota hete Tupana'ga nhi'igapyryva. A'ea po ti igwaigwavete pe mbojikohetei Tupana'ga rehe nehẽ. ³ A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i: “Pekwaha pe hepiaga nhandepojkaharete'ga remimombyryva pejive,” e'i ikwatijara.

⁴ Penhimongo ti Cristo'ga pavẽi a'ero. Gaha ko ita'java'ea. Ita okoji avuirama. Na jitehe Cristo'ga okoji avuirama okovo. Ita onga rupiara onga apohara'ga noarõi ite'varuhu javo jupe novã. Tupana'ga ki a'e te oarõ ita pyry hete reki javo jupe. Na jitehe ite'varuhuve'ga noarõi Cristo'ga ite'varuhu ga javo. Tupana'ga ki a'e te oarõ ga pyry hete ga javo.

⁵ Pe ko ita'java'ea jitehe no. Ita ko okoji avuirama. Pe na jitehe peko Tupana'ga pavẽi avuirama. A'ereki ga pe mongo pyahu. Ga oapo ita gwuhavamo. Na jitehe Tupana'ga pe apoi gara'uva ruhavamo. A'ereki pepyteri pe Tupana'ga ra'uva u. Peko pe ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. A'ero Jesus Cristo'gareheva'ero pe nhikwava'eği Tupana'ga pe ga mboheteheaveo. A'ea rehe Tupana'ga nhimohemi a'ero.

⁶ Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga hako. Tupana'ga e'i hako:

“Onga apohara'ga omo'ẽ ita tihepia pyryva'ea javo. A'ero ga pyryva'ea mongoi huvihavamo imohina gwuhava tojiko hete ita jararamo huvihavava'ea rehe ojopyhykatuavo javo,” ei ga.

“Na jitehe ji ei ga mombe'gwovo no.

Pyry hete ga, a'e ji,” ei Tupana'ga.

“A'ero ji pyryve'ga mongoi jijiheve'ga nduvihavamo

tojiko hete ti ga ga rehe javo,” ei Tupana'ga.

“Jiruhava ko cidade de Sião.

Na ja jireheve'ga ko jiruhavamo.

A'ero ji pyryve'ga mongoi jijiheve'ga pyteri pe.

Ojikogame ga rehe po ti ga ndipoyjayjare'ymuhũi nehẽ,” ei Tupana'ga.

Nahã aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga ga Cristo'ga mombe'urame hako.

⁷ Pejiko pe Cristo'ga rehe. Nurā pe ei pyry hete ga pe. Ga ki a'e te – kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe – aherembikwatijara omombe'u ġa onga apohara'ġa ja ko ġa javo. Aherembikwatijara e'i a'ero:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa omombo ipo'rue'yma tiruahū javo jupe,” e'i.

“Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i aherembikwatijara.

⁸ Ojipea ikwatijara e'i no:

“Ita ombo'a vvyakotyve'ġa noġa ġa monhimboahiva,” e'i aherembikwatijara.

Na jitehe ko ga omonhimboahi okote'varuhuve'ġa monhimonha'ngavo ġa mbopoyjayjare'yma. Onhimboahi ġa Cristo'ga pe ojikoge'yma ga rehe.

A'ereki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġa pe:

“Na tuhē po ti ġa ndekoi nehē,” ei ga.

⁹ Oro pe, Tupana'ga pe mo'emo'ē pe mongovo ojiheva'ero. Gareheva'ero

ko pe ikwava'ēharamo Tupana'ga pe nhanderuvihavuhuhete'ga pe. Ga pe

mo'ē ojipe'ġa hugwi pe mboporavykyavo ojive. Ga pe pojyka tomombe'u ti ġa

nhirembiapopyryva javo. Ymya pe ndekote'varuhui raikwehe. A'ero pe ppy-

tunahivarupive'ġa ja. A'ereki ypytunahiva rupi okorame ahe ndokwahavi.

Pe na jitehe ndapekwahavi Tupana'ga pejikote'varuhuavo raikwehe. Aerē

Tupana'ga pe mo'emo'ēi tapepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo. Aġwamo

pe kojahuarupive'ġa ja a'ero. A'ereki kojahua rupi okorame ahe okwaha. Na

jitehe pe pekwaha Tupana'ga kiro pejikokatuavo. Tupana'ga kwahavame ko

pyry hete. ¹⁰ Ymya ko pe ndapekoi Tupana'gareheva'ero. Aġwamo ki a'e te pe

peko gareheva'ero. Ymya pe ndapekwahavi Tupana'ga rembiporogwetyga.

Aġwamo ki a'e te pe pekwaha a'ea Tupana'ga nhande porogwety javo.

Tupana'gareheva'ero peko katu

¹¹ Nhiirū, ojipe'ġa gwyri pe pe nduvi hajiheve'ġa ja. A'e hete ji pe me a'ero:

Tapepotaruhui ti pejikovo. A'ereki penemimbotaruhua pe mboheaporogita

te'varuhu. ¹² Peko katu ti ġapyteri pe – kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe.

Amoamome ġa pe mbotegwetei po oko te'varuhu ġa javo tehe pe me. Emo

pendekokatua repiagame po ti ġa nhimombaragwahavi hehe nehē. A'ea

rehe po ti ġa Tupana'ga mbohetei a'ero ga rurame mbapava koty nehē.

“Ndepyry hete nde ġa mongokatuavo,” e po ti ġa nehē.

¹³⁻¹⁴ Tupana'gareheva'ero ti pehendu katu penduvihava'ġa nhaporemo

yvya koty: gaha – kiroki ga jara'ġa hohe huvihavuhuro – pehendu katu

ti ga gamoirūhara'ġa no gobernadores'ġa. A'ereki penduvihavuhu'ga onhi-

moirūka ġa pe tombohahyuka ti ġa okote'varuhuve'ġa pe javo. “Tapembo-

hete ti okokatuve'ġa,” ei ga ġa pe no.

¹⁵ Tupana'ga opota pendekokatua tapemombi ti ikwahave'ỹve'ġa nhi'itehea.

¹⁶ Pepiro'y pe, na tuhē ti peko a'ero. A'erorame tehe ti tape'ei ti: “Tako

te'varuhu ti kiro nhiremimbotarimo a'ero. A'ereki ji jipiro'y.” Tape'ei ti

a'ea. Tupana'ga rembipojykharamo pe peko. Garemimbotarimova'ea rehe

ti peko a'ero.

¹⁷ Pendeaporogita katu ti ojipe'ġa ndehe nhaporemo. Pearōarō ti pen-

hirū'ġa. Ga ojiko Cristo'ga rehe pe ja. Pepojihuve'y mi ti Tupana'ga. Pendea-

porogita katu ti penduvihavuhu'ga rehe no.

Peho ti Cristo'ga rupi hahyrame pe me

¹⁸ Peoporavykyrame ojipe'ġa pe pehendu katu ti ġanhi'ġa penhiroyrōe'y ma.

Pehendu katu ti ġanhi'ġa ġa ndeaporogitakaturame pejihe nehē. Ga

ndekote'varuhurame pe me ti pehendu katu jitehe ġanhi'ġa. ¹⁹ Ombohahy

tehe po ġa pe me. Po pe nhimomiranami jupe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo ġwaramo, a'ero po pyryvamo. ²⁰ Po ġa pe nupanupāi pe ndekote'varuhuro ġwaramo, a'ero po pe nhimomiranatehei. A'ereki pejikote'varuhuro ġwaramo pe pekwaha hahya. Po pejikokaturo ġwaramo pe ikwahavi hahya penhimomiranama jupe, a'ero po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē. ²¹ A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Penhimomirana ti ġa imbohahyrame pe me pejikokatua rehe,” ei ga. A'ereki Cristo'ga okwaha hahya pe ndepyga toho ti ġa ji rupi javo ikwehe.

²² “Ndokote'varuhuangavi Cristo'ga.

Ni'mbeangavi ga no.”

²³ Ga ombotegweterame ga nombotegwetei ġa ikwehe. Ga imbohahyrame ga pe ga nde'i: “Ajipy po ti ji pe ndehe nehē,” nde'i ga. Ga onhikwava'ē reki Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga e'i a'itituhēva'ea rupi katu ite'varuhuve'ga pe. Ga e'i hupi katu pyryve'ga pe no.

²⁴ Cristo'ga tuhē gwereko nhanderekote'varuhua omanorame yva rehe. “Tipiro'y ti ġa okote'varuhua hugwi,” ei ga, “toko ti ġa Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe kiro,” ei ga. Cristo'ga okwaha hahya omanomo nhanderepyga. Nahā kiro pyry hete nhanderekoagwama.

²⁵ Ymya ko pe ndekoi ovelhas ja. Ovelhas oka'nhyka'nhy jipi ojipiakatuhara'ga hugwi okovo ġwemimbotarimova'ea rehe. A'ero hepiakatuhara'ga herura'javi ovelhas rerekovo. Ymya ko ovelhas ja pe ndekoi pejikovo penhimimbotarimova'ea rehe. Emo Tupana'ga pe nderuruka Cristo'ga pyri. Ovelhas repiakatuhara'ga gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe Cristo'ga pe ndepiakatui pe nderekokatuavo jipi.

3

Hembirekove'ga

¹⁻² Nanongara pe ji ei kunhangwera'ga pe no hembirekove'ga pe. Penhendu katu ti penhimbireko'ga nhi'iġa ġa erame pejive. Jararamo penembireko'ga ndokoi ve Tupana'ga nhi'iġa rehe Cristo'ga mombe'ua rehe. Pe hendukaturame penhimbireko'ga nhi'iġa po ti ġa pendekokatua repiagi pendeaporoġitakatua kwahava nehē. A'ero po ti ġa jikogi Cristo'ga rehe nehē. Penhi'iġa ġwaramo rūi po ti ġa jikogi nehē. Pendekokaturo ġwaramo po ti ġa jikogi Cristo'ga rehe a'ero nehē.

³ Tapekotehei peji'ara rehe. Tapenhimbojigwaguhui ti tajirepia ġa jikatua javo. Tapenhiakāavykyuhui ti penhimbohepia'ngiavo ojipe'ga pe. Tapenoġuhūi ti pejihe ourova'ea. Tapemongiuhui ti pejipikatua tahepiuka ti ġa pe jipikatua javo. Tapekotehei ti peji'ara rehe, a'e ji pe me. ⁴ Peypyteripeva'ea rehe ki a'e te po pe peko hamo pendeaporoġitakatua rehe. Ipy po pepy'a jipi hamo. Penhyrō po pe jipi hamo. A'ea ko pyry hete Tupana'ga pe.

⁵ Ymya ko kunhangwerapyryva'ea nahā no. Ahe ojiko Tupana'ga rehe oho po ti ga ġwembie'ea rupi javo. Ahe onhimboheaporoġita katu hendukatuavo ġwembirekova'ea nhi'iġa. ⁶ Nahā ko Sarava'ea hako. Ahe oho ġwembirekova'ea nhi'iġa rupi Abraōva'ea nhi'iġa rupi jijara'ga javo ahe ve. Po pe jikokatui imbojue'yma pejipy'a jipi, a'ero po pe Sarava'ea'java'ea.

⁷ Nanongara pe ji ei kiro akwaimbae'ga pe no hembirekove'ga pe. Peko ti penhimbireko'ga pavēi pejapyakavo ġapopoakare'yma rehe. A'ereki pe gwyre'i ġa ipopoaka. Pendeaporoġita katu ti ġa ndehe a'ero. A'ereki Tupana'ga imombyryvame pe me omombyry ġa pe no. A'ero po ti ġa ndekoi

Tupana'ga pyri pe pavēi nehē. Pe ġa nderekokatue'ymame pe ndovahoguhui penhi'igame Tupana'ga pe a'ero.

Hahya pe ndekokaturame

⁸ Mbapavamo ji ei pe me nhaporemo. Pembojo'jajo'ja ti pendeaporoġita. Jara'ġa ndekoveveuhurame ti pekoveveuhu ġa pavēi no. Jara'ġa ndoryvame ti pejory ġa pavēi. Penhoirūramo penhoarō hete ti. Pejoporogwety ti. Tapen-himboheteuhui pejogwerekovo. ⁹ Ga ndekote'varuhurame pe me tapejipygi ti ġa ndehe. Ga ete'varuhurame pe me tapenhi'ĩpondekuate'varuhui ti ġa no. Nahā ti peko. Pemombyry ti ġa pe ġa ndekote'varuhurame pe me. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'ē tamombyry ti pe me javo. Nurā ti pemombyry ojipe'ġa pe a'ero. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Kiroki ga e'i:

‘Jirory pota ji pyryva'ea rerekovo jipi’

– te'ite'varuhuyme ti ga a'ero.

Ti'mbea'javyme ti ga no,” e'i.

¹¹ “Topohi ti ga okote'varuhua hugwi okokatuavo.

Tojirokwa hete ti ga okokatuavo ojipe'ġa pe no.

¹² A'ereki nhandepojykaharete'ga gwepia katu ġa

– kiroki ġa oko garemimbotarimova'ea rehe,” e'i.

“Gwendu katu ga ġa nhi'igame ojive.

Emo ga omovahī okote'varuhuve'ġa,” e'i ikwatijara Tupana'ga mombe'gwovo.

¹³ Pe ndekokatupotaramame po ti ġa nombote'varuhui pe me nehē. ¹⁴ Emo po ti ġa pendekokatua rehe vehevi imbohahyukari pe me, a'ero po ti pyryvamo pe me nehē. Tapekyhyji ti ġa hugwi a'ero nehē. Tapembojuukaryme ti pejipy'a.

¹⁵ Pembohete ti Cristo'ga ga ko jipojykaharete'ga javo pejiyvyteri pe. Pejiko pe Cristo'ga rehe. Pejapyaka ti a'ea rehe a'ero tanhimombe'u ti ojipe'ġa pe javo. E'i po ti ġa pe me nehē: “Maraname pe jikogi Cristo'ga rehe?”

¹⁶ Pemombe'u katu ti ġa pe a'ero penhyromo penhimbohete'e'yma. Peko katu ti Cristo'gareheva'ero pejipoyjareteramo. Gahā po ti ndipoyjayjari a'ero nehē pe mbotegweterame onhi'ite'varuhuavo pendekokatua rehe nehē.

¹⁷ Hahypo pe me pendekote'varuhua rehe. Po pendekokatua rehe hahyramo pe me a'ea po pyry hete Tupana'ga ipotaramame a'ea.

¹⁸ Cristo'ga jitehe okwaha hahya no. Igwete ga manoi. Ojipeji igwave ga manoi imombopava pendekote'varuhua pe hugwi. Nomanoa'javi po ti ga a'ero nehē. Ga ko pyryheteva'ero oko. Emo ga omano ite'varuhuve'ġa ndepykavamo tarekokatuuka Tupana'ga ġa pe javo. Yvyakotyve'ġa ojuka ga ikwehe. Emo Tupana'ga ga mbogwera gara'uvimo.

¹⁹ Gwa'uvamo ga hoi ahera'uva pyri a'ero – perope tegwete ahera'uva i'ēhava jugwi – pevo Cristo'ga hoi imombe'gwovo a'itituhēva'ea ahera'uva pe. ²⁰ Ymya ahe nohendukatui Tupana'ga nhi'igā Noéva'ea japorame yhararuvihavuhua hako. Tupana'ga nonhimbaekwahivi reki ahe ve ġwendukatue'ỹva'ea rehe.

“Tohendu katu pa na'ē ti ġa nhinhi'igā,” ei Tupana'ga hako. Mbohapy'ri reki oitova'ea jate ġwendu katu Tupana'ga nhi'igā Noéva'ea gwe'yjava'ea pavēi. A'ero ahe avi yhararuvihavuhua pype. Jarava'ea opa pa a'ero onhimongyavo otypyvygamo yvya nhatymbavame. Noéva'ea ki a'e te okoji yhya pyvō uvame yhararuvihavuhua pype.

²¹ Na jitehe yhya pyvō nhande nhimobatizaukari. A'ero nhanemobatiza pyvō Tupana'ga nhande mongopyahui. Yhya mombe'urame ji nda'ei iheja pe nhandera'oa ky'auhua iheja pe. Nahā ji ei: Penhimobatizaukaramame yhya

pyvõ pe ei Tupana'ga pe: “Cristo'gareheva'ero ji taho nenhi'iga rupi,” pe'e pe Tupana'ga pe. A'ereki kiro pe peko katu pepoyjareteramo. Tupana'ga nhande mongo pyahu a'ero Jesus Cristo'ga kwerava ġwaramo omanoa hugwi. ²² Jesus Cristo'ga oho yvagi pe ikwehe. Pevo ga rekoi kiro huvihavuhetero Tupana'ga moiruamo. Yvagipeve'ga ġwendu katu Cristo'ga nhi'iga kiro huvihava'ga ipopoakave'ga Tupana'gapyrive'ga no. Ġwendu katu pa ġa Cristo'ga nhi'iga kiro.

4

Perojiji pe pejeaporogita

¹ Cristo'ga okwaha hahya omanomo tahepy ti ġa javo ikwehe. Pendeaporogita po ti nahã hamo no. Pe'ji ti: “Mara'ngu po ti hahyramo ji ve nehẽ no? Emo po ti ji aho tuhẽ Cristo'ga rupi nehẽ,” pe'ji ti. A'ereki hahyrame nhande ve nhande ndiakoa'javi nhanderekote'varuhua rehe. ² A'ero pe ndapekoa'javi penhimimbotarimova'ea rupi hamo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po pe ndekoi hamo kiromo jate penhimarane'ymane.

³ Ymya pe ndekouhui penhimimbotarimova'ea rehe ġa ja – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Kirupi pendekote'varuhua a'ero. Nahã ko pendekote'varuhuagwera raikwehe. Ndapeakwahavihu pe. Pepotaruhu pe. Peapouhu pe toryva i'gwoi'gwovo penhimboheagwyriva pejikote'varuhuavo. Peko hete pe ha'angava rehe penhimimbohete'hara rehe pejikove'ÿ Tupana'ga rehe raikwehe. Ite'varuhu hete pe imbohetei a'ea. ⁴ Aġwamo reki ġa nhimomby'ahetei pendekoaġwama repiaga. A'ereki ġa akwahave'ÿmuhũrame pe ndapeakwahave'yama'javi ġa pavẽi. Nurã ġa pe mbotegwetei kiro. ⁵ Tupana'ga po ti a'ea e'i ġa pe. Namanamehũi po ti ga ei ġandeaporogita pe nehẽ: “Marã po pendeaporogita jipi? A'ea pemombe'u kiro ji ve,” e po ti ga ġa pe nehẽ. A'ero po ti ga ei ġandekote'varuhua pe imondovo ikwepykava ġa pe nehẽ. Omanoe'ÿve'ga pe po ti ga imondoi. Omanova'ea pe po ti ga imondoi aherekote'varuhua kwepykava nehẽ no. ⁶ A'ereki Cristo'ga omombe'u pyryva'ea ahe ve – kiroki ahe yvyakotyva'ero omano Tupana'ga rembi'ea rupi okote'varuhuro ġwaramo. Cristo'ga omombe'u ahe ve toko ti ġa gwa'uvamo Tupana'ga ja javo.

Pejopoko katu ti

⁷ Oho ġwerĩ kiro yvya papava apiavo mbatera papava apiavo nehẽ. Pejapyaka katu ti penhimbovyvya xanhi'inhi'ĩ Tupana'ga pe javo. ⁸ Johe'i pa pyry pe nhoarõarõhetei no. A'ereki ojipe'ga arõheterame nhande nihenonha'javi ġandekote'varuhua re'yjuhua. ⁹ Pembuhumbuhuruka ti Cristo'gareheve'ga penhonga pe ġa noġa jipi penhiroyrõe'yama. ¹⁰ Tupana'ga nhande mbokarakatu pa tapepoko ti ojipe'ga javo. Pepo'ru ti pejikarakatua ojipe'ga ndepyga a'ero Tupana'ga nhande mbokarakatuparavuhuro ġwaramo. ¹¹ Nahã ti peko a'ero. Kiroki ġa ikarakatu imombe'gwovo mbatera – Tupana'ga nhi'iga ti ġa tomombe'umbe'u. Kiroki ġa ikarakatu ojipe'ga pokoga – topokopoko ti ġa ġa Tupana'ga remimbopopoakara pyvõ. Nahã ti pejogwerekoreko a'ero Jesus Cristo'gareheva'ero tombohete pa ti ġa Tupana'ga. Xa'e pa ti ga pe jipi: “Nderuvihavuhu hete nde. Ndepopoaka hete nde avuirama,” xa'e ti ga pe jipi. Na tuhẽ.

Hahy Cristo'gareheve'ga pe

¹² Nhiirũ, pekwaha hete pe kiro mbatera rahya tapehepiuka ti pejikoga Cristo'ga rehe. Tapenhimomby'auhui ti hahyrame pe me a'ero. Tape'ei ti: “Maranuhũrame ġa imbohahyukari nhande ve? Mbipehu a'ea.” Tape'ei ti

a'ea. ¹³ Pejoryjory ti hahyrame pejive, kiro ko nhande xajikoty'a Cristo'ga pavēi javo. A'ereki Cristo'ga okwaha hahya ikwehe. Pejory ti hahya rerekovo a'ero, tapendory hete tuhē ti Cristo'ga rura'javame huvihavuhuhetero nehē.

¹⁴ Ga pe mbotegweterame pe Cristo'gareheva'ero ġwaramo a'ea ko pyry reki pe me. A'ereki ġa pe mbotegweterame Tupana'ga ra'uva huvihavuhuheteve'a'ea oko pe pyri.

¹⁵ Peko katu ti a'ero. Tapejukai ti ojipe'ġa. Tapemimi ti ojipe'ġa mbatera. Tapekote'varuhui ti. Tapehopehoteheuhui ti ojipe'ġa pyri ja'javo ġa pe. Peko katu ti, a'e ji. A'ero ġa imbohahyukarame pe me po ti pejikote'varuhuva'ea rehe rūi hahyramo pe me nehē.

¹⁶ Po ti ġa imbohahyukari pe me pe Cristo'gareheva'ero ġwaramo, tapepoy-jayjare'ymuhūi ti a'ea rehe. Pembohete ti Tupana'ga. Pe'ji ti: Pyry hete ġa ei Cristo'gareheve'ġa nhande ve, pe'ji ti ga mboheteavo.

¹⁷ Oho ġwerī kiro japiavo Tupana'ga rembi'ea apiavo. E'i po ti ga yvyakotyve'ġa ndeaporoġita pe imbohahyavo ġa pe nehē. Ojiheve'ġa pe na'ē po ti Tupana'ga ei nehē. Po ti ga ei nhande ve na'ē, a'ero po ti ġa pe kaitu ga imbohahyahivuhui nehē – kiroki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'ġa Cristo'ga mombe'ua. ¹⁸ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Hahy paravuhu okokatuve'ġa pe ġavahema renonde yvagi pe Tupana'ga pyri,” e'i.

“Ga pe kaitu po ti hahyahivuhuramo nehē

– kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe okote'varuhuve'ġa.

Novahemi tuhē po ti ġa Tupana'ga pyri nehē,” e'i ikwatijara.

¹⁹ Kiro ji ei pe me a'ero: Kiroki ġa pe hahy Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe okovo ġwaramo – oko katu po ġa hamo. Tonhikwava'ē po ġa ga pe hamo nhandeapohara'ga pe. A'ereki ga oho ġwembi'ea rupi jipi.

5

Pehepia katu ti Tupana'gareheve'ġa

¹ Kiro ji ei ikwatija pendepiakatuhara'ġa pe. A'ereki jiji ko Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara no. Ji ahepia Cristo'ga hahyrame ga pe ikwehe. Igwete po ti ji ga moirūi nehē no ga ukwahavame huvihavuhuhetero nehē. ² A'e hete ji pe me aherepiakatuhara pe: Tupana'ga pe mo'emo'ē tohepia katu ti ġa jireheve'ġa javo. Ojatyka ġa Tupana'ga mboheteavo pe pavēi jipi. Pehepia katu ti ġa a'ero. Ovelhas repiakatuhara'ġa gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe ti pereko katu Tupana'gareheve'ġa ndepiakatuavo. Pepota tuhē ti ġa ndepiakatuavo pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Itambere'ia potaruhuavo ġwaramo rūi ti pehepia katu ġa. Pehepia katu ti ġapokopotara ġwaramo. ³ Tapemondomondoukahetei ti ġa penhimbiepiakatuhara'ġa. Peko katu ti ġapyteri pe toho ti ġa ji rupi javo. ⁴ Cristo'ga ko ovelhas repiakatuhara'ġa nduvihava'ga ja. Ga ko nhanderepiakatuharetero. Po ti pe Tupana'gareheve'ġa ndepiakatui nehē, a'ero po ti nhanderepiakatuharete'ga pe mongoi huvihavuhuro nehē ojipiukarame ua nehē. Penduvihavuhua po ti namominaġwami nehē.

Tapenhimbohetei

⁵ Pevoja pe ji ei no: Pehendu katu ti xava'eve'ġa nhi'ġa. Pe nhaporemo ti pehendu katu penhonhi'ġa penhimbohete'e'yma. A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Tupana'ga omovahī ġa

– kiroki ġa onhimboheteuhu,” e'i.

“Ga nhimbohete'e'ymame

ga imombyryvi ġa pe,” e'i ikwatijara.

⁶ Tapenhimbohetei ti a'ero. Penhikwava'ë ti Tupana'ga pe ipopoakave'ga pe. Aerë po ti Tupana'ga ei a'ero nehë: “Kiroġwe ji ġa mboheteheitei a'ero,” e po ti ga nehë.

⁷ Pepy'a rekoteherame ti penhimombe'u Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Apī, oko tehe jipy'a. Amombe'u ji nde ve terenoġatu ti jipy'a javo.” Pe'ji ti a'ea ga pe a'ero. A'ereki ga pe ndepia katu.

Penhimboita ti

⁸ Penhimbovyvy ti. Pejapyaka katu ti. A'ereki Diabo'ga anhaġa ruvi-havuhu'ga napearonhuhū. Leão onharōva'ea ojukarame ty'ara okooko mbatera rehe ta'u ti javo. Na jitehe Diabo'ga okooko pe ndehe tambojikopiguka ti ġa Cristo'ga rehe javo. ⁹ Pemovahī ti Diabo'ga pejikovo a'ero. Pejiko hete ti Cristo'ga rehe penhimboitakwerimo. Napemoka'nhymi pe hahya peirū'ġa pe Cristo'gareheve'ġa pe. A'ereki ġa hahya jitehe okwaha kiro ojipe'ġape'ġa gwyrī pe no.

¹⁰ Kiro pe pekwhavahi'vi na'ë hahya novīa. Emo Tupana'ga pe mo'emo'ë toko ti ġa huvihavuhuro ji pavēi yvagi pe avuirama nehë javo. A'ereki pe pejikoty'a Cristo'ga pavēi. Tupana'ga omombyry pa nhande ve jipi. A'ero po ti ga pe mboheaporoġitakatui nehë. Gaha po ti pe mbojikoguka hete Cristo'ga rehe nehë. Gaha po ti omondo pepy'a mbotyva. A'ero po ti pe nhimboitai penhimomiranama hahya pe pepohire'yma ga hugwi. ¹¹ Tipopoaka hete po ti Tupana'ga avuirama nehë. Na tuhë ti.

Mbapavamo Pedrova'ea okwatijaruka

¹² Mbohapyrete kiro ji ikwatijarukari Silas'ga pe imondovouka pe me. Silas'ga ko nhaneirū'ga Cristo'gareheve'ga. Ajiko tuhë ji Silas'ga rehe. Ikwatijarame pe me ji ehetei a'ero imombe'gwovo: Tupana'ga omombyry tuhë nhande ve. Peko hete ti garemimombyryva rehe avuirama a'ero nehë, a'e hete ji pe me.

¹³ Peirū'ġa Cristo'gareheve'ġa – kiroki ġa ojatyka Tupana'ga mboheteavo jipi cidade de Babilônia pe – ġa omondo onhi'ġa pe me. Tupana'ga omo'emo'ë ġa ojive no. Marcos'ga jira'yra'jave'ga omondo onhi'ġa pe me no.

¹⁴ Cristo'gareheva'ero penho'anhuvanhuwā ti penhoarōheteavo.

Tu katu pa ti pepy'a. A'ereki Cristo'ga pavēi pe pejikoty'a.

PEDROVA'EA OMOMBE'UA'JA AHE VE Segunda Carta de Pedro

¹ Ji ko Simão Pedroramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jate ji rekoi gamoirūharamo. Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iga pe me. Pe ko Jesus Cristo'gareheva'ero ore javijitehe. A'ereki ga omomybyry pe me pe mbojikoguka ojihe. A'ereki Jesus Cristo'ga pyry hete pe me Tupanamo. Gaha nhande timbohete jipi nhanembopiro'yharamo.

² Pekwaha hete pe Tupana'ga Jesus'ga no nhandepojykaharete'ga. Nurã ti Tupana'ga tomomybyry hete pe me. Tonoġatu hete ti ga pepy'a no.

Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ ojive

³ Opopoakara pyvõ Tupana'ga imomyrypavi nhande ve nhande mbojikogukarame ojihe. A'ereki ga nhande mboheaporoġita pyahu nhande mongokatuavo nhande ga kwahahetero ġwaramo. Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ gweaporoġitapyryva pyvõ. ⁴ A'ea pyvõ ga imbuhumbuhuri pyryheteva'ea pe me ġwembi'ea rupi pyrytuhẽva'ea. A'ea rerekorame po ti pe hoi Tupana'ga reaporoġita rupi. Ndapehoi po ti pe pejikote'varuhua rupi. Cristo'ga arõ'e'ỹve'ġa onhimbote'varuhu jipi ġwemimbotaruhua rehe. Pe ki a'e te pepiro'y a'ea hugwi.

⁵ Nurã ti pejirokwa penheaporoġitapyryva rehe pejikogame Tupana'ga rehe. Pekwaha hete ti penhimombaragwahava mbatera rehe penheaporoġita pyryvame. ⁶ Penhimbovyvy ti ikwahavame mbatera. Penhimomirana ti mbatera rahyva'ea pe penhimbovyvyrame. Peko katu ti penhimomiranamame. ⁷ Peko ti penhiirũ'ġa ndehe Jesus'gareheve'ġa ndehe pejikokat urame. Pearõarõ ti ojipe'ġa nhaporemopejikorame penhiirũ'ġa ndehe. ⁸ Igwaigwavete po ti pe ndekorame nahã, a'ero po ti jukwahavamo ikwahya. A'ereki Jesus Cristo'ga kwahava ikwahy pe ndehe pe mongovo katu. ⁹ Kiroki ġa na runhuhũ oko okokatue'yma – ġa ndokwahakatui reki Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea. Omoka'nhy ġa okote'varuhua momboragwera.

¹⁰ Oro pe, nhiirũ, pejirokwa hete ti pejikokatua rehe a'ero. Ymya Tupana'ga ei pe me: “Opomo'emo'ẽ ji jijive ġa po ti jireheva'ero nehẽ javo,” ei ga. Pejirokwaheterame pejikoagwama rehe po ti pe imboukwahavi Tupana'ga eagwera pejive penhimo'ẽagwera. Nahã pendekorame jipi po ti pe ndapepohira'javi Cristo'ga hugwi nehẽ. ¹¹ A'ero po ti nhanderuvihavuhuhete'ga pe mbuhurukakatui yvagi pe nehẽ. “Pyry hete pe nduri pejjupa ji pyri avuirama nehẽ,” e po ti ga pe me nehẽ. Ga ko Jesus Cristo'ga nhanembopiro'yhara'ga.

¹² A'ea nhaporemope pekwaha. Igwete pe ndekohetei a'itituhẽva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe. Emo po ti ji takwahavukara'ja pe me jipi nehẽ. ¹³ Pyry tuhẽ ji ve ji ikwahavukara'javi a'ea ja'javo pe me nhimarane'ymame. ¹⁴ A'ereki namanamehũi nhimanoagwama. A'ea Jesus Cristo'ga okwahavuka ji ve. ¹⁵ Nurã po ti ji jirokwari inoġa nhirembi'eagwera pe me. A'ero po ti pe ikwahava'ja'javi a'ea jitehe jipi ji manorẽ nehẽ.

Gwepia tuhẽ ahe Cristo'ga ruvihavuhuhetea

¹⁶ Ore noromombe'ui pe me moroġitatehea aheremimbojihuva'ea ore Jesus Cristo'ga rura'jahava mombe'urame pe me ikwehe. “Ura'ja po ti nhandepojykaharete'ga opopoakara pyvõ,” oro'e ore pe me. A'ereki ore orohepia tuhẽ garuvihavuhuhetea ikwehe. ¹⁷⁻¹⁸ A'ereki ore oroko ga pyry vytyruhua

rehe Tupana'ga apoa rehe ikwehe. Orohendu ore Tupana'ga nhi'igame Jesus Cristo'ga pe yvaga hugwi. “Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohē hete ji ga rehe,” ei garuva'ga Jesus'ga mombe'gwovo ikwehe. Nahā Tupana'ga huvihavuheteve'ga ei ga mboheteavo pyry hete Jesus'ga javo.

¹⁹ Igwete Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea heroviarukari tuhē nhande ve no ikwatijarame Cristo'ga mombe'gwovo. Pejapyaka po pe a'ea rehe hamo. Nhande herekorame nhanderyapehava ypytunimo, a'ero nhande ikwahavi hepiaga. Na jitehe nhande herekorame aherembikwatijara nhandejapyakavo hehe, a'ero nhande ikwahavi a'itituhēva'ea. Ko'ema rupi nhande ikwahahetei mbatera repiaga. Na jitehe ura'java rupi po ti Cristo'ga ikwahavukahetei nhande ve nehē. Cristo'ga ko jaytata'ihua ja huvihavava'ea ja – kiroki omomytu'emba ko'ema koty. A'ea javijitehe po ti Cristo'ga imomytu'embavi nhaneakaği pe nehē.

²⁰ Pejapyaka katu ti nhinhi'iga rehe kiro. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nde'i hako: “Jihi tamombe'u Tupana'ga nhi'iga ikwatija,” nde'i ahe hako. ²¹ Yvyakotyva'ea remimbotarimo rūi ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iga ikwatija hako. Ahe nomombe'uangavi a'ea aheremimbotarimo. Tupana'ga ra'uva remimbotarimo ki a'e te ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iga inoğa hako.

2

Ahembo'ehara'ga Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe

¹ Ymya ahe rekoi Tupana'gareheva'ea pyteri pe hako Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uharava'ea. Na jitehe po ti ojipe'ga ndekoi pepyteri pe nehē – kiroki ға Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe pe mbo'ei. Ga po ti pepyteripeve'ga moandyandyi nehē tojikogyme ti ға Cristo'ga rehe javo. Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omano ға ndepyyga tambopiro'y ti ға ғandekote'varuhua hugwi javo novia. Emo po ti ga rehe vehevi pembo'ehara'ga ndekoi. A'ero po ti ға nhimondoukari nhandaipe hahyva'ea ruvihava pype nehē. ² Gandekote'varuhua rupi po ti pepyteripeve'ga ihoi onhimongyavo. Gahā po ti pe kwa a'ero pe ndekorame Cristo'ga nhi'iga rupi. ³ Mbatera potaruhuavo po ti pembo'ehara'ga imono'ono'ogi itambere'ia ojive pembo'ea rehe. Omombe'u po ti ға pe me morogitatehea ғwemimbojihuva'ea pe moandyandyita nehē. Ymyahū hete Tupana'ga ei ға mombe'gwovo: “Oko te'varuhu po ti ға nehē. A'ero po ti ji imbohahyi ға pe nehē,” ei ga hako. Ojirokwa tuhē po ti Tupana'ga ға ndehe imbohahyavo ға pe ға mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehē.

⁴ Ga ndekote'varuhurame Tupana'ga ombohahy reki ojipyrive'ga pe yvagipeve'ga pe ға mondovo hahyva'ea pype hako. Omombytauka ga ға pevo ға noğa ypytunahiva pype Cristo'ga ti te'i ғandeaporogita pe mbapava koty nehē javo.

⁵ Tupana'ga ombohahy jitehe ymyahūva'ea pe hako. Noéva'ea omombe'umbe'u jarava'ea pe jipi peko katu ti javo novia. Emo ymyahūva'ea ndekoi Tupana'ga rehe okote'varuhuavo. Igwete Tupana'ga imongyrukarahivuhui amana toatymba ti yvya javo. A'ero ga yvya atymbavukari okote'varuhuva'ea momanombava ahe mbotypyvyguka. Noéva'ea ki a'e te nomanoi. Ahere'yjava'ea seteva'ea na jitehe nomanoi. A'ereki Tupana'ga oa'ngu hete Noéva'ea ahere'yjava'ea reheve tomanoyme ti ға y pe javo.

⁶ Tupana'ga ombokai pa cidade de Sodoma cidade de Gomorra no. Nahã ga cidadespeva'ea apitipavi hako ahe rekote'varuhurame. A'ero Tupana'ga ei aerêve'ğa pe: “Ehepia te imbokaipavagwera. Na jitehe po ti ji imbohahyukari ğa pe nehẽ no – kiroki ğa ahe javijitehe ndokoi ji rehe okote'varuhuavo,” ei Tupana'ga. ⁷ Emo Lóva'ea Tupana'ga ahe reroho jipe cidades imbokaja hugwi hako. A'ereki ahe oko katu. Igwete ahe re'õuhũramo upa cidade pe okote'varuhuva'ea pyteri pe. ⁸ Lóva'ea gwepia aherekote'varuhua jipi. Gwendu ahe ahe rekote'varuhurame. Igwete Lóva'ea py'a okoteheuhu jipi. A'ero Tupana'ga Lóva'ea rerohoi imbokaja hugwi tomanoyme ti okokatuve'ga ipype javo.

⁹ Jukwaha a'ero. Tupana'ga okwaha okokatuve'ğa mbopiro'yavo hahyrame ğa pe. Ga okwaha okokatue'ỹve'ğa mombytavovo imbohahyağwamamo ğa pe. “Cristo'ga ti te'i mbapava koty gandeaporogitate'varuhua pe imbohahyavouka ğa pe,” ei ga. ¹⁰ Ga kaitu po ti Tupana'ga ombohahyuka nehẽ – kiroki ğa oko hete gwemimbotaruhua rehe onhimongote'varuhuavo. Ndokoi hete ğa gwuvihava'ğa ndehe no.

Pembo'ehara'ğa noangarihu hete onhimboheteavo. Ndopojihuvuhui ğa ite'varuhu javo yvaga gwyripeva'ea pe. ¹¹ Tupana'gapyrive'ğa ki a'e te – ğa yvagi pe u opopoakahetero – ğa ko pembo'ehara'ğa hohe'i. Emo ğa vehevi nde'ite'varuhui yvaga gwyripeva'ea rehe imbojare'yma Tupana'ga pyri. ¹² Pembo'ehara'ğa ki a'e te e'i te'varuhu gwembikwahavipyre'yma pe. Ga ko mbiara javijitehe. Gwemimbotarimo mbiara oko tehe ojapyakae'yma. Na jitehe pembo'eatyvive'ğa ndekoi gwemimbotarimova'ea rehe ojapyakae'yma. Mbiara ojihu tehe. Aerẽ ahe opyhy ijukavo gwembi'uro. Na jitehe po ti Tupana'ga pembo'ehara'ğa momanoi nehẽ no.

¹³ Hahy po ti ğa pe. A'ereki ğa ombohahyuka ojipe'ğa pe. Pyry hete ğa pe ğa ipotaruhui i'gwoi'gwovo okote'varuhuavo arimo vehevi onhinotĩe'yma. I'urame pe pavẽi ğa napembopoyjayjari pe moandyandyita ipotaruhuavo okovo. ¹⁴ Kunhangwera'ğa ndepiagame ğa ğa potarahyahivuhui. Ndopigi ğa hugwi ganemimbotaruhua. Ga ombopogweuka okote'varuhua ojipe'ğa pe – kiroki ğa ndojikokatui Cristo'ga rehe. Pembo'ehara'ğa ojipokwaha hete mbatera potaruhuavo jipi. A'ero po ti Tupana'ga ğa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

¹⁵ Opohi ğa Cristo'ga nhi'iga hugwi jatyviva'ea rupi okovo. Balaãova'ea rekote'varuhua'java'ea rupi ğa ndekoi. Balaãova'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga novĩa Beorva'ea ra'yrava'ea. Emo ahe opota hete itambere'ia okote'varuhua kwepykava. ¹⁶ Aherenymbava reki burro onhi'igahy ahe ve maraname nde rekote'varuhui javo ojarava'ea pe. Burro onhi'ĩ reki akwaimbae'ğa ja. A'ereki Tupana'ga omonhi'iguka burro tonhi'igahy ti Balaão'ga pe javo. Nahã burro aherekote'varuhua mombigi taheaporogita katu ti Balaão'ga javo.

¹⁷ Pembo'ehara'ğa ko ykwara ja yhya rerekoe'ymame. A'ereki ahe moandyandyi. Ga ko amana rovapitymbyguhua ja – kiroki ahe moandyandyi taky javo novĩa. Emo ndokyri. A'ereki vyruhua gwerokwapavipe. Pembo'ehara'ğa na jitehe ahe moandyandyi jipi. Tupana'ga omboavujikweripe ppytunahivuhuhava ğa pe a'ero topyta ti ğa ipype javo.

¹⁸ Ojipe'ğa pohirirẽ okote'varuhuve'ğa hugwi kotihĩ pembo'ehara'ğa nhimbohetei ğa pe onhi'ĩteheuhuavo. Ga opotaruhuuka ğa pe ğa mongote'varuhuavo penemimbotaruhua ko pyry tuhẽ javo tehe. ¹⁹ “Pepiro'y

po ti pe nehē,” e'i tehe ġa. Emo ġa tuhē ndipiro'yi okote'varuhua hugwi. A'ereki kiroki opojyka ahe – a'ea hugwi ahe ndipiro'yi.

²⁰ Jesus'gareheve'ġa ipiro'y okote'varuhua hugwi Jesus Cristo'ga kwahava ġwaramo. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omombo ġandekote'varuhua ġa hugwi. Po opohirirē jugwi ġa ndekoa'javi hehe onhimongote'varuhua'java, a'ero po tiruahū hete ġa pe. Ga ndekote'varuhurame Jesus Cristo'ga kwahava renonde tiruahū ġa pe. Ga ndekote'varuhua'javame ga kwahavirē johe'i hete tiruahūhetero ġa pe a'ero. ²¹ Tupana'ga okwahavuka ġa pe onhi'ġa. Ikwahavame ġa hoi a'ea rupi okokatuavo novia. Emo ikwahavirē ġa pohiri Tupana'ga nhi'ġa hugwi Cristo'ga mombe'ua hugwi. Koji'i pyryvamo ġa pe po ġa ndokwahavangavi ramo. ²² Oho reki ġa ymyava'ea remimombe'ua rupi. A'ereki ahe e'i:

“Nhaġwatiġa imbojivyrirē mbatera ohoa'ja jupe,” ei ahe.

“Tajugwajuhua ojahugirē ohoa'ja tujururuhua pe ojirejireva ipype,” ei ahe. Gahā na jitehe no. Ga opohi na'ē okote'varuhua hugwi. Aerē ġa ndekote'varuhua'javi reki.

3

Cristo'ga rura'java

¹ Nhiirū, akwatija ji ikwahavuka pe me ikwehe tamboheaporoġita katu ti ġa javo. A'ea rehe jitehe ji ikwatijara'javi kiro imondovouka pe me.

² Takwahavukara'ja ti pe me Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea nhi'ġa pyryva'ea nhi'ġa. Gwenonde ahe omombe'u mbatera hako. Takwahavukara'ja ti pe me Cristo'ga nhi'ġa no. Ga ko nhandepojykaharete'ga nhanembopiro'yhara'ga. Ore gamoirūharamo oromombe'u ganhi'ġa pe me ikwehe.

³ Tapekwaha na'ē ti a'ero ġanduraġwama – kiroki ġa e'ie'iteheuhu ndura'javi po ti Cristo'ga javo tehe. Cristo'ga rura'java koty po ti ġa nduvi javoteheuhu. Okouhu ġa ġwemimbotarimova'ea rehe onhimongote'varuhuavo. ⁴ E'i po ti ġa nehē: “Marā ga ruruhui naerū? A'ereki Cristo'ga e'i tehe ahe ve hako ajivyra'ja ti javo,” e po ti ġa nehē. “Kirē nhaneramonha manoi. Emo kiromo jate ko mbatera Tupana'ga rembiapoagwera jate,” e tehe po ti ġa nehē.

⁵ Ga omoka'nhy pota yvya moatymbavagwera. Ymya Tupana'ga japo yvaga onhi'ġa pyvō imongovo inoġa yvya reheve. Yhya hugwi ga yvya mboukwahavi yhya pyvō inoġa. ⁶ A'ea pyvō jitehe Tupana'ga imoatymbavi yvya ymyahūva'ea imbopapava hako.

⁷ Korogweva'ea ki a'e te yvaga yvya reheve Tupana'ga onhi'ġa pyvō jitehe imombytai aerē ti tambokai tata pyvō javo. Omombyta ga a'ea kiro Cristo'ga ti te'i okote'varuhuve'ġa ndeaporoġita pe nehē. A'ero po ti ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

⁸ Nhiirū, kiro ti ji ei pe me tapemoka'nhyimi ti. Ojipeji nhandekirame nhande ei um dia. He'yjuhuheteva'ea pe nhande ei mil anos. Tupana'ga ki a'e te e'i: “Ojipejiva'ea ko mil anos javijitehe ji ve.” A'ereki ga nhande atyvi.

⁹ Ojipe'ġa e'i: “Manamehū Cristo'ga rura'javi?” ei ġa. “Mara'ngu po ti ga ura'java nehē? Ndura'javi po ti ga nehē,” e'i tehe ġa. Emo namanamehūi nhandepojykaharete'ga pe. Ga nomoka'nhyimi o'eagwera. A'ereki ga e'i ajora'ja ti ji nehē javo. Nonhimbaekwahivi ga pe me tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype javo. “Togwerojijyi pa na'ē po ti ġa gweaporoġita opohia okote'varuhua hugwi jihoa renonde,” ei Cristo'ga.

¹⁰ Uhu po ti Cristo'ga nehē imboha'uve'yima rupi nehē. Ehepia re ko iporomive'ga nduri nhande pyri ypytunimo. Xaki po nhande imboha'uve'yima. Nanime po ga nduri mbatera mima nhande hugwi. Imboha'uve'yima rupi jitehe po ti Cristo'ga rura'javi yvya koty nehē. A'ero po ti yvaga ipugi jahyheteavo. Yvagipeva'ea po ti okai pa katu katu tata pyvō nehē kwara, jahya, jaytata'ia nehē no. Yvya na jitehe ikaipavi nehē yvyareheva'ea rehereheve.

¹¹⁻¹² Ipapavaḡwama ḡwaramo nahã po pe ndekoi kiro hamo. Peko katu hete po pe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo hamo Cristo'ga rura mboha'uheteavo hamo. Tupana'ga ga mbuhurame po ti yvaga japy'ui okaikatukatuavo. Yvagipeva'ea po ti oma'ema'emba tata pyvō nehē. ¹³ Emo nhande timboha'u yvagapyahua yvyapyahua reheve. A'ereki Tupana'ga e'i hako a'ea po ti ji japoī nehē javo. Pevo po ti ga ndekopavi Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe avuirama nehē.

¹⁴ Nhiirũ, pe nanongara mboha'uva ḡwaramo pejirokwa ti pejikokatua rehe. Cristo'ga ti tokwaha pendeaporoḡitapyryva nehē. Tu katu ti pepy'a ga rurame nehē no.

¹⁵ Pejapyaka ti Cristo'ga nhimbaekwahive'yima rehe. A'ereki ga maname u tojiko pa na'ē ti ga ji rehe javo. A'ea jitehe ko Paulo'ga okwatijaruka imondovouka pe me no nhaneirũ'ga nhaneremimbotarimohete'ga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka hete mbatera ga pe. ¹⁶ Nahã Paulo'ga imombe'ui jipi nanongara jitehe imombe'gwovo ikwatijarukarame. Jararamo Paulo'ga remimombe'ua onhimi nhande ve. Igwete ojipe'ga – kiroki ga ndojikokatui Cristo'ga rehe ikwahave'yima – Paulo'ga remimombe'ua atyvi ga imombe'ui. Na jitehe ga imombe'ui jara Tupana'ga rembikwatijarukaraatyviva'ea. A'ero po ti ga nhimondoukari hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹⁷ Nhiirũ, penhinonde pe pekwaha a'ea. Penhimboko'i ti a'ero. Tapen-himoandyandyjukari ti okote'varuhuve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iḡa atyvi. Po ti pe imbopogwei ḡanhi'iḡa, a'ero po ti pe ndapejikokatuhetei Cristo'ga rehe nehē.

¹⁸ Igwaigwavete ti peko Jesus Cristo'ga remimombyryva rupi. Igwaigwavete ti pekwaha ga pejikoty'a ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Ga ko nhanembopiro'yhara'ga. Timbohete ga kiro. Nane'yimi ti timbohete ga avuirama nehē. Na tuhē. Amém.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U CRISTO'GAREHEVA'EA PE Primeira Carta de João

Joãova'ea omombe'u Jesus Cristo'ga

¹ Jihi ko Joãoramo. Akwatija ji pe me kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo tapekwaha ti ga javoji. Jesus Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga reaporogita okovo. Ga ombopyahu nhandereaporogita no.

Jypya yvya apoa renonde Jesus Cristo'ga tuhẽ po rimba'e. Aerẽ ga rurame yvya koty ore henduvi ganhi'igã ikwehe. Orojeakwara pyvõ ore ga repiagi no. Oropoa pyvõ ore pokogi ga rehe no. ² Jesus Cristo'ga ojipiuka ua yvya koty ikwehe. A'ero ore ga repiagi. Igwete ore ga mombe'ui pe me. Gaha tuhẽ po rimba'e, oro'e ore pe me. Nhandervete'ga pyri ga ruvi hako Tupana'ga pyri. Aerẽ ga jipiukari ore ve ua ikwehe. ³ Oronhimbiepiaga ore imombe'ui pe me. Oronhimienduva ore imombe'ui no tapejogwereco katu ore pavẽi javo. A'ereki ore orojogwereco katu Tupana'ga pavẽi gara'yra'ga pavẽi no Jesus Cristo'ga pavẽi. ⁴ Nurã ore ikwatijari pe me kiro a'ero tianderoryrory hete ti javo.

Tupana'ga ko kojahuva'ea ja

⁵ Orohendu ore Jesus Cristo'ga nhi'igã ikwehe. A'ea ko ore imombe'ui pe me kiro. A'ereki ga e'i: "Tupana'ga pyry hete. Ga ko kojahuva'ea ja," ei ga. "Ga ko ypytunahivuhua ja rũi a. A'ereki ga ndite'varuhui'i," ei Jesus Cristo'ga ikwehe. ⁶ Po nhande ei: "Xajogwereco katu nhande Tupana'ga pavẽi." Po nhande rekote'varuhui nhande erame, a'ero po nhande mbero javo. Naname po nhande ndiakoi a'itituhẽva'ea rupi Tupana'ga nhi'igã rupi. Okote'varuhuve'ga pe nhande ei reki: Ga ko ypytunarupive'ga ja. A'ereki ga ndokwahavi okote'varuhuavo. ⁷ Tupana'ga ki a'e te oko katu. Nurã nhande ei ga pe: Ga ko kojahuarupive'ga. Nhanderekokaturame Tupana'ga ja a'ero po nhande jogwerekokatui. Igwete Tupana'ga ihypavi nhanderekote'varuhua jipi Jesus'ga manoro gwaramo. A'ereki Jesus'ga Tupana'ga ra'yra'ga omano nhande repyga ga garekoa heka'vogame.

⁸ Po nhande ei: "Nhande ndiakote'varuhui." Nhande erame a'ea po nhande nhimoandyandyi javo tehe. Ndiakoi nhande a'itituhẽva'ea rupi a'ero. ⁹ Po nhande imohemi nhanderekote'varuhua imombe'gwovo Tupana'ga pe, a'ero po ga imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. A'ereki gwembi'ea rupi ga oko jipi. O'erame tamombo ti ga hugwi javo, a'ero ga imombori tuhẽ. A'ereki ga heaporogita pyry. Ga nhande mboheaporogita pyry no ihyva nhanderekote'varuhua nhande hugwi. ¹⁰ Tupana'ga e'i nhande ve: "Peko te'varuhu pa pe." Po nhande ei: "Ndiakote'varuhuangavi nhande", a'ero po nhande ei Tupana'ga pe: "Ga ko i'mbeve'ga." Ndoki ganhi'igã nhandevyteri pe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i: "Peko te'varuhu pa pe."

2

Cristo'ga ko nhanderepykara'ga

¹ Pe ko jira'yra'java'ea. Nurã ji ikwatijari a'ea pe me tapekote'varuhui ti javo. Amome nhande xako te'varuhu reki. Emo nhande rekote'varuhurame ovy'are'yma a'ea rehe, Jesus Cristo'ga onhi'i nhandervete'ga pe

ovavagahiva nhande rehe. A'ereki Jesus Cristo'ga heaporoġita pyry okote'varuhue'yma. ² Gaha omano Tupana'ga tomombo ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Nhanderekote'varuhua jate rūi ga omomboruka Tupana'ga pe. Yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua nhaporemo ga omomboruka.

³ Tupana'ga nhi'ġa hendukaturu ġwaramo nhande ei: Tikwaha tuhē nhande Tupana'ga. ⁴ Po ġa ei a'ea hendukatue'ymame Tupana'ga nhi'ġa, a'ero po ġa mbero. Ndokoi ġa a'itituhēva'ea rupi. ⁵ Nhandekorame Tupana'ga nhi'ġa rupi nhande tiarō hete reki Tupana'ga. A'ero nhande ei: Xajikoty'a nhande Tupana'ga pavēi jipi. ⁶ Nhande'erame a'ea po nhande xaho Jesus Cristo'ga rupi hamo.

Cristo'ga nhi'ġa hajiheva'ea rūi

⁷ Nhiirū, akwatija ji pe me kiro Cristo'ga nhi'ġa mombe'gwovo. Ganhi'ġa ko hajiheva'ea rūi reki aġwamova'ea jate rūi. Ganhi'ġa ko ymyava'ea. A'ereki ymya Cristo'ga e'i: “Penhoarōarō hete ti.” A'ea pe pehendu pejikogypyrame Cristo'ga rehe ikwehe. Ymyava'ea ore oromombe'u pe me. A'ea pe pehendu ikwehe. ⁸ Emo akoja jitehe ko aġwamova'ea no. A'ea ji akwatija kiro pe me Cristo'ga nhi'ġa. Jukwaha reki. A'ereki aġwamo Cristo'ga rurame yvya koty ga nhande arō hete. Aġwamo pe penhoarōarō hete no. Kwara rure'ymame ypytuna ruvi. Emo kwara rurame ypytuna ikwavi. Igwaigwavete kojahuro tuhē a'ero. Na jitehe nhandejikogeymame Cristo'ga rehe nhande rekote'varuhui. Emo nhandejikogame ga rehe nhande ndiakote'varuhua'javi jipi. Igwaigwavete nhande nhoarōarōi tuhē a'ero.

⁹ Po nhande ei: “Kojahuarupive'ġa ja ji rekoi. A'ereki ji akwaha jitekovo katu.” Po nhande ei a'ea nhaneirū'ġa arōe'ymame, a'ero po nhande xako ve ypytunarupive'ġa ja. A'ereki nhande xako te'varuhu ikwahave'yma. ¹⁰ Nhaneirū'ġa arōrame nhande rekoi kojahuarupive'ġa ja. Xako katu nhande jipi. Igwete nhande nianhimongote'varuhui a'ero. ¹¹ Nhaneirū'ġa arōe'ymame ypytunarupive'ġa ja nhande rekoi. Ypytunarupive'ġa ndokwahavi ogwovo tahepia javo novia. A'ereki ypytunahiva nomboukwahavi ġa pe ikwahavukare'yma. Na jitehe nhaneirū'ġa arōe'ymame po nhande ndiakokatukwahava'javi.

¹² Akwatija ji pe me jira'yra'java'ea pe.

A'ereki Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo Tupana'ga omombo pen-dekote'varuhua pe hugwi.

¹³ Peymyana pe ji ikwatijari kiro.

A'ereki pe pekwaha hete jypyve'ga Cristo'ga.

Pevoja pe ji ikwatijari no.

A'ereki pe pemombi okote'varuhuve'ġa nduvihavuhu'ga popoakara Di-abo'ga popoakara.

¹⁴ Akwatija ji pe me jira'yra'java'ea pe.

A'ereki pe pekwaha hete nhanderuvete'ga.

Peymyana pe ji ikwatijari.

A'ereki pe pekwaha hete jypyve'ga Cristo'ga.

Pevoja pe ji ikwatijari.

A'ereki pe pejiko hete Tupana'ga rehe ganhi'ġa rupi pejikovo.

Igwete pe imombigi okote'varuhuve'ġa nduvihavuhu'ga popoakara Di-abo'ga popoakara.

¹⁵ Tapekoi ti Tupana'ga arōe'ŷve'ġa ndeaporoġita rehe. Tapepotaruhui ti nanongara'ġa nemimbotarimova'ea. Pe ndekorame ġandeaporoġita rehe po pe ndapekoi Tupana'ga rehe nhanderuvete'ga rehe. ¹⁶ Tupana'ga arōe'ŷve'ġa ndeaporoġita ko nahā: Ga opotaruhu ojive. Hepiagame hepia'ngiuhuva'ea

ko ġa opotaruhu a'ea. Onhimbohete ġa. Nahã ko ġandeaporogita. A'ea ko nhanderuvete'ga reaporogita atyvi. ¹⁷ Tupana'ga arõe'ÿheteve'ġa ndeaporogita po ti ipavi nehẽ. Ganemimbotaruhua na jitehe po ti ipavi nehẽ no. Tupana'ga remimbotarimova'eareheve'ġa po ti a'ea oko avuirama Tupana'ga pyri nehẽ.

Cristo'ga arõe'ÿheteve'ga

¹⁸ Aġwamo ko mbapava koty, a'e ji pe me jira'yra'java'ea pe. Omombe'u ġa pe me Cristo'ga arõe'ÿheteve'ga ruhava. “Uhu po ti ga nehẽ Cristo'ga arõe'ÿheteve'ga,” ei ġa pe me ikwehe. Oko jipe reki kiro Cristo'ga arõe'ÿve'ġa avo onhimongyavo. Nurã nhande ei: Aġwamo ko mbapava koty. ¹⁹ Opohi ġa nhande hugwi ogwovo ikwehe. A'ereki ġa nhaneirũ'ġa rũi. Po ġa nhaneirũa hamo, a'ero po ġa ndopohiri nhande hugwi hamo. Emo Tupana'ga ġa mbopohirukari nhande hugwi tamboukwaha ti ji ġandeaporogita javo. A'ereki ġa nhaporemko ko nhaneirũ'ġa rũi.

²⁰ Pe nhaporemko ki a'e te pekwaha a'itituhẽva'ea Cristo'ga mombe'ua. A'ereki Cristo'ga omondouka Tupana'ga ra'uva pe pyri tokwaha ti ġa javo. ²¹ Akwatija ji kiro pe me a'ero penembikwahava ġwaramo. Ji nda'ei pe me: “Penembikwahave'yma ġwaramo ji ikwatijari pe me.” A'ereki pe pekwaha tuhẽ a'itituhẽva'ea Cristo'ga mombe'ua. Igwete ġanemimombe'uatyviva'ea nhaporemko nduri a'itituhẽve'ga hugwi. A'ea pe pekwaha no.

²² Ma'ġa i'mbeheteve'ġa naerũ? Gahã reki – kiroki ġa e'i: “Jesus'ga ko Cristo'ga rũi Tupana'ga remimbuhurukara'ga rũi,” ei ġa. Ga ko Cristo'ga arõe'ÿve'ġa. A'ereki ġa e'i: “Tupana'ga ko Jesus'ga ruva'ga rũi. Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga rũi,” ei ġa. ²³ Ga erame a'ea Jesus'ga pe Tupana'ga ko ġanduvete'ga rũi a'ero. Ga ki a'e te – kiroki ġa e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga” – Tupana'ga ko ġanduvete'ga.

²⁴ Oro pe, pe pehenduvypy Jesus'ga mombe'ua pejikoga ga rehe. Peko ti penhimienduva rupi a'ero. Pendekorame penhimienduva rupi Jesus'ga mombe'ua rupi, a'ero po ti pe jikoty'ari Tupana'ga ra'yra'ga pavẽi nehẽ, po ti pe jikoty'ari Jesus'ga ruva'ga pavẽi nehẽ no. ²⁵ A'ero po ti Cristo'ga ġwembi'ea rupi nhande mongoi avuirama ojipyri nehẽ.

²⁶ Akwatija ji a'ea pe me pe momoranduva ġa mombe'urame pe me – kiroki ġa pe moandyandyjuhu pota. ²⁷ Emo Cristo'ga omondo gara'uva pe pyri. A'ea ojikoty'a pe pavẽi jipi. A'ero po pe ndape'ei hamo: “Tuhu ti ojipe'ġa nhande mbo'eavo.” A'ereki Tupana'ga ra'uva Cristo'ga remimondoa pe mbo'e katu mbatera rehe nhaporemko. Gara'uva ni'mbei pe me. A'itituhẽva'erorame tehe e'i pe me. Nurã ti pejikoty'a Cristo'ga pavẽi Tupana'ga ra'uva remimbo'ea hendukatuavo.

²⁸ Kiro ji ei pe me jira'yra'java'ea pe: Pejikoty'a ti Cristo'ga pavẽi tipojihuvyme ti ga nehẽ ga jipiukarame nhande ve nehẽ. Pejikoty'a ti Cristo'ga pavẽi tiandepoyjare'ymuhũyme ti nhande ga pyri ga rurame nehẽ.

²⁹ Pekwaha pe Cristo'ga rekokatua. Kiroki ġa oko katu jipi – Tupana'ga ġa mboheaporogita pyahu jipe. A'ea pe pekwaha no.

3

Tupana'ga ra'yra'ga

¹ Ehepia ko nhanderuvete'ga rekohetei nhande rehe Tupana'ga. A'ereki ga e'i nhande ve jira'yra'ġa. Nahã tuhẽ ko nhande Tupana'ga ra'yramo. Tupana'ga arõe'ÿve'ġa ndokwahavihu reki a'ea. A'ereki ġa ndokwahahetei Tupana'ga. ² Nhiirũ, aġwamo nhande rekoi Tupana'ga ra'yramo. Igwete ga ndokwahavukari ve nhande ve nhanderekoagwama. Emo nhande xa'e: “Cristo'ga rurame po ti nhande hepiagi garekohetea nehẽ. Nurã po ti nhande

rekoi ga javijitehe nehē.”³ Xa'e nhande a'ero: “Tuhu ti Cristo'ga. A'ero po ti nhande rekoi ga javijitehe nehē,” xa'e nhande. Nhande erame a'ea nhande pohiri nhanderekote'varuhua hugwi a'ero. “Tiandepyrý hete ti Cristo'ga pyryhetea javijitehe,” xa'e nhande.

⁴ Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa nohenduvi Tupana'ga nhi'iġa. A'ea ko aherekote'varuhuva'ea tuhē reki ġa henduve'ymame ganhi'iġa. ⁵ Pekwaha pe Cristo'ga ruhavagwera. Ga uhu ojipiuka ikwehe tamombo ti ji ġandekote'varuhua javo. Ga ko ndokote'varuhui'i'i. ⁶ Nhandejikoty'arame Cristo'ga pavēi nhande ndiakote'varuhui jipi. Kiroki ġa oko te'varuhu jipi – ġa ndokwahavi tuhē Cristo'ga a'ero.

⁷ A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe, tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe. Kiroki ġa oko katu jipi – ġa ko pyry hete Cristo'ga javijitehe. ⁸ Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa ko anhaġa ruvihavuhu'gareheve'ġa Diabo'gareheve'ġa. A'ereki jypyagwera jate Diabo'ga oko te'varuhu. Nurā Tupana'ga ra'yra'ga jipiukari ua tamombi ti Diabo'ga popoakara ga hugwi javo.

⁹ Tupana'ga nhanemboheaporogitapyahurame nhande ndiakote'varuhui jipi. A'ereki Tupana'ga reaporogita oko nhande pavēi. Tegwete nhanderekote'varuhua jipi a'ero. A'ereki Tupana'ga imbopyahui nhandereaporogita. ¹⁰ Kiroki ġa ndokokatui – ġa ko Tupana'ga ra'yra'ġa rūi. Gahā na jitehe no – kiroki ġa noarōi oirū'ġa Cristo'gareheve'ġa. Nahā nhande nhimombaragwahavi Diabo'ga reheve'ġa ndehe Tupana'ga ra'yra'ġa ndehe no.

Xanhoarōarō po nhande hamo

¹¹ “Xanhoarōarō po nhande hamo,” oro'e ore pe me ikwehe. A'ea pe henduvypyi a'ero nhande Cristo'ga mombe'urame pe me ikwehe. ¹² Caimva'ea ja rūi po nhande xako hamo. Ahe ko okote'varuhuheteve'gareheva'ea Diabo'gareheva'ea hako. Igwete ahe gweki'yrava'ea jukai hako. A'ereki Caimva'ea oko te'varuhu. Ahereki'yrava'ea ki a'e te oko katu. Nurā Caimva'ea noarōi ahe jukavo hako.

¹³ Nhiirū, tapenhimomby'auhui ti Tupana'ga arōe'ŷve'ġa penhiarōe'ymame. ¹⁴ Ymya ko nhande omanove'ġa ja Tupana'ga pe. Aġwamo ki a'e te nhande xajirojijyi nhandekovo okwerave'ġa ja. A'ereki aġwamo nhande reaporogitapyahuhetero. A'ea nhande tikwaha. A'ereki nhande tiarō hete nhaneirū'ġa Cristo'gareheve'ġa. Kiroki ġa noarōi oirū'ġa – ġa ko u ve omanove'ġa ja. ¹⁵ Oirū'ġa arōe'ymuhūrame ko ġa ahejukahara'ġa ja. Jukwaha reki ahejukahara'ġa ndekoe'yma Tupana'ga pavēi avuirama.

¹⁶ Cristo'ga onhikwava'ē omanomo nhande repyga nhande arōheteavo ikwehe. A'ero nhande ikwahavi kiro nahā ko ojipe'ġa arōa javo. Nhande tiarō hete nhaneirū'ġa a'ero hamo. Xa'eyme po nhande hamo: “Namanopotari ji. Nurā ji nanhikwava'eġi nhiirū'ġa ndepyga.” Xa'eyme ti a'ea. Xanhikwava'ē tuhē po nhande nhaneirū'ġa ndepyga hamo.

¹⁷ Po imbateve'ga gwepia oirū'ġa mbatere'ymame. Po imbateve'ga ndoporogwetygi ġa, a'ero po ga etehei: “A'arō hete ji Tupana'ga.” Ga noarōi tuhē reki Tupana'ga. A'ereki ga noarōi oirū'ġa porogwetyge'yma. ¹⁸ Xa'eteheuhuyme ti a'ero: “Xanhoarō nhande.” Xanhoarō hete tuhē ti nhandejogwerekokatuavo.

Tikwaha nhande nhandejikoty'ara Tupana'ga pavēi

¹⁹⁻²⁰ Nhanenhoarōheterame nhande ikwahavi nhandejikoty'ara a'itituhēve'ga pavēi. Po nhande ei: “Ndakokatui reki ji. A'ero po ti Tupana'ga nhimonha'ngai ji rehe nehē,” xa'e po nhande. Emo Tupana'ga nhande porogwety reki. A'ereki ga nhande hohe. Okwaha pa ga. “Oko katu pota

ga novia,” e po ga nhande ve. A'ero nhande inogatui nhandepy'a ganhi'iga kwahavame.

²¹ Nhiirũ, nhanderekokaturame nhande nimbojari nhandejihe. A'ero nhande ndipojihuvi nhandekovo Tupana'ga pavêi. ²² Igwete Tupana'ga imbuhupavi nhande ve nhande erame ga pe. A'ereki nhande tihendu katu ganhi'iga jipi nhandekovo garemimbotarimova'ea rehe. ²³ Tupana'ga nhi'iga ko nahã: “Pejiko ti jira'yra'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. Penhoarõarõ ti pejogwerekokatuavo,” ei ga. A'ea Tupana'ga e'i nhande ve. ²⁴ Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga – ga ojikoty'a Tupana'ga pavêi. Tupana'ga ojikoty'a ga pavêi no. Nhande tikwaha Tupana'ga jikoty'ara nhande pavêi. A'ereki ga ombuhu gwa'uva nhande pyri.

4

Tupana'ga ra'uva ndokoi ga pavêi

¹ Nhiirũ, taperoviapavuhui ti ga erame: “Tupana'ga ra'uva oko ji pavêi.” Taperoviapavuhui ti ganhi'iga. Mara'ngu po ga javo tehe? Pekwaha naê ti hepiaga. A'ereki ga he'yi Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga. Ohoo ho ga toromombe'u katu ore Tupana'ga nhi'iga javo tehe ojipe'ga pe. ² Tupana'ga ra'uva rekorame ga pavêi po ti pe ikwahavi ganhi'iga renduvame nehê. A'ereki ga e'i: “Jesus Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga o'a yvyakotyva'ero raikwehe,” ei ga. Ga erame a'ea Tupana'ga ra'uva oko ga pavêi. ³ Jara'ga ki a'e te e'i: “Jesus Cristo'ga ndo'ari yvyakotyva'ero.” Ga erame a'ea Tupana'ga ra'uva ndokoi ga pavêi. Nanongara'ga ndeaporogita ko Cristo'ga arõe'yheteve'ga reaporogita ja. Pehendu pe ojipe'ga Cristo'ga arõe'yheteve'ga mombe'urame pe me uhu po ti ga javo. Oko jipe reki ga kiro avo – kiroki ga oko gareaporogita rupi.

⁴ A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe: Pe ko Tupana'gareheva'ero peko. Igwete pe imombigi Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga popoakara. Diabo'ga oko Tupana'ga arõe'yve'ga pavêi novia. Emo Tupana'ga ra'uva pepavêiva'ea ipopoaka hete Diabo'ga hohe hete. ⁵ Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga ko Tupana'ga arõe'yve'ga pyteripeve'ga. Nurã ga nhi'igi Tupana'ga remiarõe'yva'ea rehe. A'ero Tupana'ga arõe'yve'ga hendukatui ganhi'iga. ⁶ Nhande ki a'e te xako Tupana'gareheva'ero. Kiroki ga okwaha hete Tupana'ga – ga nhanenhi'iga hendukatui a'ero. Ga henduvame nhanenhi'iga nhande ikwahavi Tupana'ga ra'uva rekoa ga pavêi a'ero. A'itituhêve'ga ra'uva oko ga pavêi, xa'e nhande. Kiroki ga ndokoi Tupana'ga rehe – ga nohendukatui nhanenhi'iga. Ga henduve'ymame nhanenhi'iga nhande ikwahavi Diabo'ga rekoa ga pavêi. I'mbeheteve'ga oko ga pavêi, xa'e nhande a'ero.

Tupana'ga oko iporoarõheteve'ga

⁷ Nhiirũ, Tupana'ga nhande monhoarõarõuka. Xanhoarõarõ hete jipi a'ero. Tupana'ga ra'yramo nhande xanhoarõ. Igwete nhande Tupana'ga kwahavi. ⁸ Kiroki ga noarõi ojipe'ga – ga ndokwahavi Tupana'ga okovo ga ja rui. A'ereki Tupana'ga oko iporoarõheteve'ga.

⁹ Tupana'ga omboukwaha gwemiarõhetea nhandepyteri pe. A'ereki ga ombuhuruka gwa'yra'ga. Ojipeji hete gara'yra'ga. Igwete ga ga mbuhurukari yvya koty tomongo ti ga ga ji pyri avuirama javo. ¹⁰ Ji nda'ei: Nhande ypy tiarõ Tupana'ga. A'ereki gaha nhande arõ. Igwete ga gwa'yra'ga mbuhurukari yvya koty. A'ero Tupana'ga ra'yra'ga manoi nhande repyga tamombo ti gandekote'varuhua ga hugwi javoji. Nahã Tupana'ga omboukwaha nhande arõhetea a'ero.

¹¹ Nhiirũ, Tupana'ga nhande arõ hete. Nurã po nhande xanhoarõarõ a'ero hamo. ¹² Yvyakotyva'ero nhande ndihepiangavi Tupana'ga. Emo nhanenhoarõrame nhande ikwahavi Tupana'ga jikoty'ara nhande pavẽi. Nhanenhoarõrame nhande nhoarõhetei. A'ereki Tupana'ga nhande monhoarõukari.

¹³ Xajikoty'a nhande Tupana'ga pavẽi. Tupana'ga ojikoty'a nhande pavẽi no. Tikwaha nhande a'ea. A'ereki ga ombuhuruka gwa'uva nhande pyri. ¹⁴ Orohepia ore Tupana'ga ra'yra'ga ikwehe. Igwete ore ei ojipe'ga pe jipi: “Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga tombopiro'y ti ga vyvakotyve'ga gãndekote'varuhua hugwi javo,” oro'e ore. ¹⁵ Ga erame: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga”, Tupana'ga ojikoty'a ga pavẽi. Ga ojikoty'a Tupana'ga pavẽi no. ¹⁶ Igwete nhande ikwahavi nhanearõa herovia. A'ereki Tupana'ga nhande arõ tuhẽ.

Tupana'ga oko iporoarõheteve'ga. Kiroki ga ojipe'ga arõ jipi – ga ojikoty'a Tupana'ga pavẽi. Igwete Tupana'ga jikoty'ari ga pavẽi no. ¹⁷ Jukwaha a'ero nhaneremiarõhetea ojipe'ga ndehe nhande kyhyjie'ymame Cristo'ga eağwama hugwi. Ndiakyhyji po ti nhande Cristo'ga erame nhanderea-poroğita pe mbapava koty nehẽ. A'ereki Cristo'ga javijitehe nhande xajikoty'a Tupana'ga pavẽi nhande ruvame kiro vyva koty. ¹⁸ Tupana'ga nhanearõro gwaramo nhande ndiakyhyji nhandekovo. A'ereki Tupana'ga remiarõhetea omombi nhandekyhyjia. Kiroki ga okyhyji – ga e'i: “Aerẽ po ti ga imbuhurukari hahyva'ea nhande ve nehẽ,” ei ga. Nanongara'ga noarõhetei ve a'ero.

¹⁹ Tupana'ga ypy nhande arõ. Nurã nhande tiarõ ojipe'ga. ²⁰ Po ojipe'ga ei: “A'arõ ji Tupana'ga.” Po ga o'erame noarõi oirũ'ga Cristo'gareheve'ga, a'ero po ga etehei o'mbero. Po ga noarõi oirũ'ga gwembiepiaga'ga, a'ero po ga noarõi Tupana'ga gwembiepiage'yve'ga. ²¹ Tupana'ga e'i reki nhande ve: “Pe ji arõrame na jitehe po pearõ penhiirũ'ga hamo.”

5

Timombi nhande gapopoakara

¹ Nhande ko Tupana'ga ra'yramo xako. A'ereki nhande xa'e: “Jesus'ga oko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.” Nhandervete'ga arõrame nhande tiarõ gara'yra'ga nhandeirũ'ga. ² Nhande Tupana'ga arõrame hendukatuavo ganhi'iga nhande ikwahavi nhaneremiarõa Tupana'ga ra'yra'ga ndehe a'ero. ³ Nhande tiarõ Tupana'ga nhande hendukurame ganhi'iga. Nonhimimi reki nhande ve hendukatua. ⁴ A'ereki Tupana'ga ra'yramo nhande timombi Tupana'ga arõ'e'yve'ga popoakara. Nhandejikoga gwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande imombigi gapopoakara. ⁵ Kiroki ga e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga” – gahã jate ko omombi Tupana'ga arõ'e'yve'ga popoakara.

A'ea omboukwaha Jesus Cristo'ga

⁶ Jesus Cristo'ga tuhẽ uhu vyva koty ikwehe Tupana'ga remimbuhurukara'ga. Onhimobatzaukaramo yhya pyvõ ko ga jikwahavukari nhande ve ikwehe. Ga heka'vogukaramo garekoa ga momanomo ko ga jikwahavukari nhande ve no. Omobatzaramo jate rui ga jikwahavukari. Gwekoa reka'voga ga jikwahavukari no. “A'iti tuhẽ,” e'i Tupana'ga ra'uva ikwahavuka nhande ve no. A'ereki Tupana'ga ra'uva ni'mbei jipi. ⁷⁻⁸ Nahã nhande Jesus Cristo'ga kwahavi a'ero. Tupana'ga ra'uva ga kwahavukari. Gamobatzaro gwaramo nhande ga kwahavi no. Garekoa reka'voga gwaramo nhande ga kwahavi no. A'ea nhaporemo reki Jesus Cristo'ga kwahavukari jitehe nhande ve.

⁹ Tirovia ko nhande yvyakotyve'ga nhi'iga jipi. Tupana'ga nhi'iga kaitu po nhande heroviari hamo. A'ereki ganhi'iga johe huvihavuhu. A'ereki Tupana'ga hete onhi'i. Tupana'ga gwa'ya'ga kwahavukari nhande ve. ¹⁰ Kiroki ga gwerovia Jesus'ga ko Tupana'ga ra'ya'ga javo - ga okwaha tuhẽ opy'a pe a'itituhẽva'ea Tupana'ga remimombe'ua. Kiroki ga ndogweroviari Tupana'ga - ga e'iteheuhu Tupana'ga pe: "Imbe ko ga imombe'gwovo," e'iteheuhu ga. A'ereki ga ndogweroviarihu Tupana'ga nhi'iga ga gwa'ya'ga mombe'urame. ¹¹ Tupana'ga e'i a'ero: "Pejikogame jira'ya'ga rehe ga pendeaporogita mbopyahui," ei ga. "Igwete po ti ga pe nderohoi ji pyri avuirama nehẽ," ei Tupana'ga. ¹² Nhande jikoty'arame Tupana'ga ra'ya'ga pavẽi nhande reaporogitapyahuro. A'ero nhande reko'i Tupana'ga pyri avuirama. Kiroki ga ndojikoty'ari Tupana'ga ra'ya'ga pavẽi - ndipyahui gandeaporogita. A'ero ga ndokoi Tupana'ga pyri.

Nhanderekoagwama Tupana'ga pyri

¹³ A'ea nhaporemõ ji akwatija pe me tapekwaha ti pejikoaḡwama yvagi pe javoji. A'ereki pe pejiko Tupana'ga ra'ya'ga rehe. ¹⁴ Nhande ndipojihuvi nhanenhi'iga Tupana'ga pe. A'ereki nhande poranduvame ga pe garemimbotarimova'ea rehe ga ḡwendu katu nhanenhi'iga ojive jipi. ¹⁵ Tupana'ga ḡwendu katu nhande poranduvame ga pe. A'ea kwahavame nhande ikwahavi garemimbuhuraḡwama nhandejive no.

¹⁶ Po nhande nhandeirũ'ga repiagi Cristo'gareheve'ga repiagi ga rekote'varuhurame - kiroki garekote'varuhua nomondoi ga hahyva'ea ruvihava viara rupi - ga repiagame po nhande xanhi'i Tupana'ga pe ga repyga hamo. A'ero po ti Tupana'ga ga mongokatua'javi ojipyri nehẽ. Ga pe ji ei - kiroki ḡandekote'varuhua nomondoi ga hahyva'ea ruvihava viara rupi. Ojipe'ga ndekote'varuhua omondo ga hahyva'ea ruvihava viara rupi. Nanuhũrame ḡandekote'varuhua ji nda'ei: Penhi'i ti Tupana'ga pe ga ndepyga. A'ea ji nda'ei a'ero. ¹⁷ Aherekote'varuhuva'ea nhaporemõ ite'varuhu tuhẽ Tupana'ga pe. Emo jara nomondoi ga hahyva'ea ruvihava viara rupi.

¹⁸ Nhande Tupana'ga ra'yramo ndiakote'varuhui jipi. A'ereki Tupana'ga ra'ya'ga Jesus Cristo'ga nhande a'ngu hete a. A'ero Diabo'ga nombote'varuhui nhande ve.

¹⁹ Nhande ko Tupana'ga rembipojykaharamo. Ojipe'ga nhaporemõ ki a'e te Diabo'ga opojyka ga ojive. Tikwaha nhande a'ea.

²⁰ Tikwaha nhande Tupana'ga ra'ya'ga ruragwera Jesus Cristo'ga ruragwera yvya koty no. Igwete ga nhande mbo'ei tapekwaha ti Tupanete'ga javoji. Nhande xajikoty'a Tupanete'ga pavẽi. A'ereki nhande xajikoty'a gara'ya'ga pavẽi Jesus Cristo'ga pavẽi. Ga ko Tupanetero oko. Gaha nhande mongo hete ojipyri nehẽ.

²¹ A'e ji pe me jira'ya'java'ea pe: Tapekoi ti ha'angava rehe ḡanemimbohethara rehe.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U TUPANA'GA REMIMO'ĒHARAVA'EA PE Segunda Carta de João

¹ Ji ko Jesus'gareheve'ga ndepiakatuharamo ako. Igwete ji ikwatijari kiro imondovouka pe me Tupana'ga remimo'ēhara pe Jesus'gareheva'ea pe – perope pe pejatykatyka timbohete Tupana'ga javo. Opoarō hete tuhē ko ji. Ji jate rūi reki opoarō. Ga nhaporemō – kiroki ġa okwaha okovo a'itituhēva'ea rehe Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe – ġa na jitehe pe arō no. ² Opoarō hete ko ore. A'ereki a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua opyta nhandepy'a pe. Avuirama po ti ipyta nhande pyri nehē.

³ Tupana'ga po ti omombyry nhande ve nehē. Nhande porogwety po ti ga. Onoġatu po ti ga nhandepy'a nehē no. Nahā po ti Tupana'ga rekoi nhande ve nehē nhanderuvete'ga gara'yra'ga pavēi Jesus Cristo'ga pavēi. A'ereki nhande xako a'itituhēva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Nhande xanhoarōarō hete no.

Okō ahe Cristo'ga mombe'ua rupi

⁴ “Peko ti a'itituhēva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi,” ei Tupana'ga nhande ve. Nurā ji roryhetero pendeheve'ga ndepiaga ikwehe. A'ereki ġa okō a'itituhēva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi. ⁵ Kiro ji ehetei pe me a'ero: Xanhoarōarō ti. Hajiheva'ea rūi ji ikwatijari pe me. Aġwamova'ea jate rūi ji ikwatijari Cristo'ga nhi'īġa mombe'gwovo. A'ereki ymya Cristo'ga e'i a'ea nhande ve nhande jikogypprame ga rehe ikwehe. “Penhoarōarō ti,” ei ga nhande ve. ⁶ Nhanenhoarōrame nhande rekoi nahā: Xako nhande Tupana'ga nhi'īġa rupi. Igwete ga ei nhande ve: “Pearōarō ti ojipe'ġa pejikovo,” ei ga. A'ea pe henduvi pejikogypprame Jesus Cristo'ga rehe.

⁷ Iporomoandyandyive'ġa ohooġo javo ojipe'ġa pe onhimongyavo. “Jesus Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ndo'ari vyvakotyva'ero raikwehe,” e'i tehe ġa ġa pe jipi. Nanongara'ġa ko Cristo'ga arōē'ŷheteve'ga ja iporomoandyandyive'ga ja. ⁸ Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe a'ero. Penhimoandyjukarame po ti pe ndaperekoa'javi pejikokatua ikwepykavaġwama nehē. Penhimoandyjukare'ymame po ti Tupana'ga imombyryhetepavi pe me pe mbuhua ojipyri nehē.

⁹ Ojipe'ġa ndokoa'javi Cristo'ga remimombe'ua rehe jate. Jatyviva'ea mombe'ua rehe ġa ndekoi no. Naname ġa ndekoi Tupana'ga pavēi. Nhanderekorame Cristo'ga mombe'ua rehe jate nhande xako nhanderuvete'ga pavēi gara'yra'ga pavēi no. ¹⁰ Po ġa ohorame pe pyri Cristo'ga mombe'gwovo jatyvi, tapembuhurukari ti ġa penhonga pype. Tapevy'ari ti ġa ndehe.

¹¹ Kiroki ġa hory nanongara'ġa ndehe – ġa okō te'varuhu ġa pavēi no.

Mbapavamo João'va'ea okwatija

¹² He'yiva'ea ji amombe'u pota pe me novā. Emo ji ndakwatijapotari pe me. A'ereki ji aġo pota pe pyri nhinhī'īġa pe me nehē tianderoryrory hete ti nhandehomonhi'īġame nehē.

¹³ Peirū'ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa – koroko ġa ojatykatyka avo Tupana'ga mboheteavo jipi Jesus'gareheve'ġa – ġa omondouka onhi'īġa pe me.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U GAIOVA'EA PE Terceira Carta de João

¹ Ji ko Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuharamo ako. Nhiirũ, Gaio, kiro ji ikwatijari nde ve. Ji oroarõ hete tuhẽ ko nde.

² Nhiirũ, u katu ndepy'a. A'ereki nde erejiko hete Jesus Cristo'ga rehe. A'ero ji ei Tupana'ga pe: "Tipyry pa ti Gaio'ga pe. Titetirũyme ti ga," a'e ji nhinhi'iga Tupana'ga pe nde repyga. ³ Jirory hete ji nhaneirũ'ğa nuğandurame avo. A'ereki ға nde mombe'u ji ve. "Oko katu Gaio'ga," ei ға. "A'ereki ga oko hete a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi," ei ға nde mombe'gwovo. ⁴ Ji mbohory hete ji henduvame nanongara jipi. A'ereki ға omombe'u jira'yra'jave'ğa ndekoa a'itituhẽva'ea rupi.

Joãova'ea ombohete Gaiova'ea

⁵ Nhiirũ, nhaneirũ'ğa ojiko nde rehe. A'ereki nde erepokopoko ға. Hajiheve'ğa vehevi nde erepokopoko jipi nhaneirũ'ğa. ⁶ Avo urame ға imombe'ui ore ve neremiarõa ojihe ore jatykarame Tupana'ga mboheteavo. Piry po ti nde nanongara'ға pokogi jipi nehẽ imondovo mbatera ға pe ға hoğahorame pe hugwi nehẽ. Imondokaturame po ti Tupana'ga nhimohẽhetei pe ndehe nehẽ. ⁷ A'ereki ға ombojoapiapi cidades ogwovo Cristo'ga mombe'gwovo ға pe. Ohorame ға ndopyhygi mbatera Cristo'gareheve'ğarũive'ğa hugwi. ⁸ Nhande reki Cristo'gareheva'ero timbuhuruka nanongara'ға nhaneronga pe hamo imondovo mbatera ға pe hamo. Nahã po ti nhande ға moirũirũi ға horame a'itituhẽva'ea mombe'gwovo.

Joãova'ea omboja Diótrfesva'ea rehe

⁹ Akwatija ji nhinhi'iga imondovouka Cristo'gareheve'ğa pe ikwehe novãa - kiroki ға ojatyka Tupana'ga mboheteavo pevo. Emo Diótrfes'ga ndokoi orenhi'iga rehe. A'ereki ga onhimongo potaruhu jara'ға hohe. ¹⁰ Nurã jhorame pe pyri po ti ji imombe'ui pe me garekote'varuhua nehẽ. A'ereki ga e'iteheuhu imbojateheavo ore rehe. Johe'i hete ko Diótrfes'ga rekote'varuhui no. A'ereki ga nombuhurukari ojipyri hajiheve'ğa nhaneirũ'ğa. Igwete pendeheve'ğa ға mbuhurukapotarame ga gwovahoguhu pendeheve'ğa mondovo pea hugwi. "Tojivrya'javyme ti ға nhande pyri nhande jatykarame Tupana'ga mboheteavo," e'i tehe Diótrfes'ga.

Joãova'ea ombohete Demétriova'ea

¹¹ Nhiirũ, okote'varuhuve'ğa ndupi rũi ti eho. Eho ti okokatuve'ğa ndupi. Kiroki ға oko katu - ға ko Tupana'gareheva'ero oko. Kiroki ға oko te'varuhu - ға ndokwahavi Tupana'ga. ¹² Nthaneirũ'ğa nhaporemo ombohete Demétrio'ga pyry hete ga javo. Garekoa a'itituhẽva'ea rupi omboukwaha hete garekokatua. Ore orombohete ga no. Nde erekwaha oreremimombe'ukatua.

Mbapavamo Joãova'ea okwatija

¹³ He'yiva'ea ji amombe'u pota nde ve novãa. ¹⁴ Emo ji ndakwatijapotari nde ve jhopotarahiva gwaramo kotihĩ pe pyri pe ndepiaga. A'ero po ti nhande nhomonhi'inhi'igi nehẽ.

¹⁵ Tu katu ti ndepy'a. Avove'ğa nhaneirũ'ğa omondouka onhi'iga nde ve. Emondouka ti nhinhi'iga enhipavẽive'ğa pe nhaporemo nhaneirũ'ğa pe.

JUDASVA'EA OMOMBE'U AHE VE Carta de Judas

¹ Ji ko Judasramo Tiago'ga reki'yramo. Jesus Cristo'ga remimbotari-mova'ea rehe jate ji rekoi. Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iga pe me. Tupana'ga pe mo'emo'ē ojive ġa po ti jireheva'ero oko javo. Tupana'ga pe arō hete nhandervete'ga. Igwete Jesus Cristo'ga pe nderekokatui pe mbojikoguka ojihe. Pe me ji akwatija a'ero imondovouka nhinhi'iga pe me.

² Tupana'ga ti tapeporogwety hete. Tonoġatu hete ti ga pepy'a. Ga ti tapearō hete pe nderekokatuavo nehē no.

Ahembo'ehara'ga Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe

³ Nhiirū, akwatija pota hete ji pe me oji'i novia. Amombe'u pota ji pe me nhandejikoga Cristo'ga rehe. Emo ji ndakwatijara'javi reki a'ea pe me. A'ereki ojipe'ga oho pe pyri pe mbo'eavo jatyviva'ea rehe. Nurā ji ei jiyvyteri pe oji'i: “Akwatija po ji ojipea ġa pe hamo a'itituhēva'ea mombe'gwovo hamo.”

A'ea ji akwatija kiro imondovouka pe me tapemombe'umbe'u aha ti ojipe'ga pe jipi a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'ua. Tupana'ga okwahavuka pa nhande ve Cristo'ga mombe'ua ikwehe jireheve'ga ti tokwaha javo. ⁴ Emo pembo'eatyvive'ga oko pepyteri pe kiro okote'varuhuve'ga. Igwete ġa pe moandyandyi. “Oromombe'u katu ore Cristo'ga,” ei ġa pe me o'mbero. Igwete ġa ei: “Xako te'varuhu ti. A'ereki Tupana'ga omomyry ahe ve jipi. Imomyryva ġwaramo po ti ga nombahyukari nhande ve nehē nhande rekote'varuhurame nehē,” e'i tehe ġa jipi. Ga ndokoi reki Jesus Cristo'ga rehe. Ga jate koi nhandervihavuhetero nhandepojykaharetero. Ymya Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea ikwatijari ġa mombe'unhoġwenondeavo hako. “Tupana'ga po ti ombahyuka okote'varuhuve'ga pe nehē,” ei ahe ikwatija hako.

⁵ Pe pekwha pa a'ea. Emo ji takwahavukara'ja pe me. Ymya nhandepojykaharete'ga israelitasva'ea rerohokatui Egitopeva'ea gwyrā hugwi ahe mongovo hako. Emo ga aerē israelitasva'ea momanoi onhi'iga reroviare'yname hako.

⁶ Oro yvagipeve'ga – kiroki ġa onhiroyrō koji'i ore oroko pota huvihavamo javo – ġa ndopytai opohia gwuhava hugwi. A'ero Tupana'ga ġa mongi ġa noġa ypytunahivuhua pype ġa mombytavo avuirama Cristo'ga ti te'i ġa pe javo. “Ohoa'javame yvya koty po ti Cristo'ga ei ġa pe nehē: ‘Peko te'varuhu hete pe’,” ei Tupana'ga ġa mombe'gwovo.

⁷ Oro cidadepeva'ea no, Sodomapeva'ea Gomorrāpeva'ea ojipepeva'ea no – kiroki cidades ojopyjopyri u hako. Ahe ko akoja'ga javijitehe yvagipeve'ga. Hahy po ti ahe ve nehē no. A'ereki ahe ndoakwahavihu ojogwerekote'varuhuavo. Akwaimba'ero memenhuhū ġa ojogwerekote. A'ero Tupana'ga ahe mbokajukapavi cidades rehereheve hako. Tikwaha po nhande a'ero hamo. Tupana'ga po ti ombahyuka okote'varuhuve'ga pe hahyva'ea ruvihava pype tata pype avuirama nehē.

⁸ Ahe javijitehe ko akoja'ga pembo'eatyvive'ga. Oayvahi ko ġa mbatera okirame upa. “A'ea rehe ore ikwahahetei,” e'i tehe ġa. A'ero ġa nhimon-gote'varuhui ojogwerekote'varuhuavo. Nohendukatupotari ġa huvihava'ga nhi'iga. E'i te'varuhu ġa yvagipeve'ga pe. ⁹ Miguel'ga ki a'e te – ga ko Tupana'gapyrive'ga nduvihavuhuro oko yvagi pe – ga nde'ite'varuhui Diabo'ga

pe hako. Miguel'ga horame Moisés'va'ea ra'oa rehe Diabo'ga ruri ga pyri javo. A'ero ġa jogwayvayvari ahera'oa rehe. Emo Miguel'ga nde'ite'varuhui Diabo'ga pe ereko te'varuhu hete nde jave'yma ga pe. Miguel'ga e'i reki ga pe: “Tupana'ga gwe ti te'i nderekote'varuhua pe imbohahyavouka nde ve nehē,” ei ga Diabo'ga pe hako.

¹⁰ Pembo'eatyvive'ġa ki a'e te e'i te'varuhu ġwembikwahavipyre'yma pe. Ga ko mbiara'javuhuva'ea. A'ereki mbiara ndojapyakai ġwemimbotarimo okookovo. Nahanahã ġa ndekoi ġwemimbotarimova'ea rupi jate no. A'ero ġa nhimongote'varuhupavi. Nahã po ti ġa nhimondoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē pembo'eatyvive'ġa.

¹¹ Hahy tuhē po ti ġa pe nehē. A'ereki ġa oho Caimva'ea rupi okote'varuhuavo. Balaãova'ea javijitehe ko ġa jatyvi oko itambere'ia potaruhuavo onhimbote'varuhuavo. Coréva'ea javijitehe ko ġa nohendupotari gwuvihava'ga nhi'igã. A'ero po ti Tupana'ga ġa mondoi ahe javijitehe hahyva'ea ruvihava pype nehē no pembo'eatyvive'ġa.

¹² Jesus'gareheva'ero pe pehopeho i'gwovo ojopyri. A'ea rupirupi pe ei: “Xajapyakaa'ja ti Jesus'ga manoagwera rehe kiro,” pe'ji pe. Ite'varuhu hete a'ero pembo'eatyvive'ġa hoi i'gwovo pe pyri. A'ereki ġa o'ua'u ojihe jate okovo. Ga ko amana rovapitymbyguhua ja no – kiroki nombuhuri amana. A'ereki vvytua gweroho imongyre'yma. A'ero po nhande ei jupe: “Hovapitymbyguhu tehe a. Ndokyri.” A'ea ja ko pembo'eatyvive'ġa ndekoi. E'ie'iteheuhu ġa. Emo ġa nomombyryvi ojipe'ġa pe.

Pembo'eatyvive'ġa ko yva javijitehe no i'ae'ỹva'ea. “T'a kiro i'ahava rupi,” xa'e nhande jupe novã. Emo ndi'ai reki. A'ea javijitehe ko pembo'eatyvive'ġa. “Omombe'u katu ġa kiro mbatera,” xa'e nhande ġa pe novã. Emo ġa nomombe'ukatui reki. Yva ndi'ai. A'ero po nhande hekyi jypya reheve imomboa. Omano hete reki yva a'ero. Pembo'eatyvive'ġa ko omanova'ea javijitehe a'ero. A'ereki tegwete ġandekokatua. A'ero po ti Tupana'ga ġa mombori hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹³ Pembo'eatyvive'ġa ko typepemuhã javijitehe ypihua ruvihava rehe. Yvyruhua rurame typepemuhã imbotyjui imomboa ite'varuhuva'ea hembe'yva rehe. Na jitehe pembo'eatyvive'ġa imboukwahavi okote'varuhua onhinotĩ'yma. Ndipoyjayjare'ymuhũ reki ġa novã.

Pembo'eatyvive'ġa ko jaytata'ia javijitehe – kiroki jaytata'ia ohoteheuhu. Nanongara ndohokatujuhu jipi. Nurã ahe ndojikogi hehe a'ea oho tehe javo jupe. Pembo'eatyvive'ġa na jitehe ndokokatui jipi. Nurã nhande ndiajikogi ġa ndehe. Tupana'ga gwereko ppytunahivuhua ġa pe topyta ti ġa a'ea pype avuirama javo.

¹⁴ Ojikwe Enoqueva'ea omombe'u pembo'eatyvive'ġa hako. Ahe ko Adãova'ea rymymnova'ea hako. Adãova'ea jypy oko. Aerē Adãova'ea rymymnova'ea ra'yrava'ea ko Cainãva'ea. Cainãva'ea rymymnova'ea ra'yrava'ea ko Enoqueva'ea – kiroki ahe omombe'u nhoġwenonde pembo'eatyvive'ġa hako. “Nhandepojkaharete'ga po ti uhu nehē ojipyrive'ġa pavēi yvagipeve'ġa pavēi.

He'yjuhu ranuhũ po ti gapyrive'ġa onhimongyavo nehē,” ei ahe.

¹⁵ “Uhu po ti ga javo vvyakotyve'ġa pe nhaporemonehē.

Okote'varuhuve'ġa pe po ti ga ei:

‘Peko te'varuhu pa pe,’ e po ti ga nehē,” ei ahe.

“‘Pe'e te'varuhu pe ji ve no pejikote'varuhuavo,’ e po ti ga ġa pe nhaporemonehē,” ei Enoqueva'ea pembo'eatyvive'ġa mombe'unhoġwenondeavo hako.

¹⁶ Pembo'eatyvive'ga ko e'ie'iuhu onhiroyromo. Gwemimbotaruhua rupi ko ga ndekoi. Onhimboheteuhu ga ja'java ojipe'ga pe. Ga ombohete tehe ojipe'ga no toko ti ga kiro nhaneremimbotarimova'ea rehe javo.

Aheremimomoranduva

¹⁷ Nhiirũ, pejapyaka ti Jesus Cristo'ga moirũhara'ga nhi'igagwera rehe. A'ereki ga omombe'u nhoḡwenonde pembo'eatyvive'ga ikwehe. ¹⁸ Igwete ga ei pe me: “Aerẽ Cristo'ga rura'java renonde po ti ga ndekoi pe pyri nehẽ. Igwete po ti ga pe nderekomemui nehẽ,” ei Jesus'ga moirũhara'ga. “Gwemimbotaruhua rupi po ti ga ndekote'varuhui nehẽ,” ei ga pembo'eatyvive'ga mombe'gwovo ikwehe. ¹⁹ Nanongara'ga pe mbojipe'ape'a ojohugwi jipi. Gwemimbotarimo ga ndekoi. Tupana'ga ra'uva ndokoi ga pyri.

²⁰ Pe ki a'e te pejiko Cristo'ga rehe. Cristo'ga mombe'ua ko pyry hete. Penhombojikojiko hete ti ga rehe a'ero. Penhiĩ ti Tupana'ga pe gara'uva popoakarimo. ²¹ Tupana'ga nhande arõ hete. Peko ti garemiarõa rehe a'ero. Pe'ji ti ojohupe: “Jesus Cristo'ga po ti nhande porogwety nehẽ. A'ero po ti ga nhande rerohoi ojipyri avuirama nehẽ,” pe'ji ti ojohupe.

²² Peporogwety ti ga – kiroki ga ndogweroviarhihĩ Cristo'ga mombe'ukatua. ²³ Jara'ga oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Pe'ji ti ga pe a'ero: “Peho ḡwerĩ pe hahyva'ea ruvihava pype. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Cristo'ga rehe,” pe'ji ti ga pe. Hendukaturame penhi'iḡa po ti pe ga mongoi Tupana'ga viara rupi nehẽ. Peporogwety ti jara'ga no – kiroki ga opotaruhu okote'varuhuavo. Ga porogwetygame ti pejapyaka katu pejihe tapekoi ti ḡandekote'varuhua rupi no, a'e ji pe me.

Timbohete ti Tupana'ga

²⁴ Tupana'ga pe mbopopoaka tokote'varuhuyme ti ga javo. Ga po ti pe nderohoukari ojipyri yvagi pe nehẽ no. Ndapekote'varuhua'javi'i'i po ti pe. A'ero po ti pe ndoryndoryhetero garuvihavuhuhetea pyri nehẽ.

²⁵ Gaha jate ko Tupanetero nhanembopiro'yharamo. Timbohete ti ga a'ero Jesus Cristo'gareheva'ero ḡwaramo nhandepojykaharete'gareheva'ero ḡwaramo. A'ereki ga pyry hete nhanderuvihavuhuhetero. Ga ipopoaka hete huvihavuhuhetero jara'ga hohe pa. Nahã ga rekoi ymya hako ga yvya japoe'ymame. Kiromo jate ga rekoi no. Aerẽ ti ga na jitehe nehẽ no. Timbohete ti ga avuirama a'ero nehẽ. Na tuhẽ. Amém.

TUPANA'GA REMBIEPIUKARA JOÃOVA'EA PE Apocalipse ou A Revelaçãõ de Deus a Joãõ

Joãova'ea okwatija gwembiepiapava

¹ Kiro ji ikwatijari Jesus Cristo'ga rembiepiukara ji ve. A'ea Tupana'ga gwepiuka Jesus Cristo'ga pe javo ga pe:

–Aereĩ ti nahanahã nehẽ. A'ea ti ehepiuka jireheve'ga pe nahã ti nehẽ aere'ĩva'ea javo. Ojiko ga ji rehe okovo nhinhi'iga rupi, ei Tupana'ga Jesus Cristo'ga pe. Tokwaha ti ga aere'ĩva'ea, ei ga ga pe.

–Kwa, ei Jesus Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ero Jesus Cristo'ga ei ojipyrive'ga pe yvagipeve'ga pe:

–Eho ti hepiuka aere'ĩva'ea jireheve'ga pe Joãõ'ga pe ikwahavuka ga pe nahã ti nehẽ javo, ei ga.

–Kwa, ei gapyrive'ga ua yvya koty ji pyri.

Ovahema ji pyri gapyrive'ga ei:

–Aereĩ ti nahanahã nehẽ, ei ga ji ve hepiuka aere'ĩva'ea ji ve.

A'ero ji hepiepiapavi ikwahava.

² Kiro ji ikwatijari ikwahavuka nhirembiepiapava Tupana'gareheve'ga pe. Akwatija ji Tupana'ga remimombe'uukara. Akwatija ji a'itituhẽva'ea Jesus'ga rembiepiukara.

³ Pyry hete ga pe – kiroki ga omonhi'ĩ a'ea nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti javo. Nahãva'ea imbegwee'yma gwaramo po pyry hete ga pe – kiroki ga gwendu nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti javo.

Joãova'ea okwatija cidadespeva'ea pe

⁴ Ji ko Joãõramo. Kiro ji ikwatijari pe me Tupana'gareheva'ea pe imondovouka pe me. Pejiko pe ga rehe pejatykavo tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo. Sete ko pejatykahava Ásiapeve'ga gwyrri pe. Pevo ti ji imondoukari nhirembikwatijara pe me nehẽ.

Agwamo Tupana'ga oko. Ymyahũ ga oko hako. Aerẽ ti ga ruri nehẽ no. Kiro ji ei: Ga ti tomomyry pe me. Tonoġatu ti ga pepy'a no, a'e ji.

Tomomyry ti Tupana'ga ra'uva pe me inoġatuavo pepy'a, a'e ji. Tupana'ga ra'uva hekoĩ garovai pyteri pe ga'apykavakatua pyri. Oapyga pevo Tupana'ga jukwahavamo aheruvihavuhetero. Seteva'ea ja ko Tupana'ga ra'uva.

⁵ Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me, a'e ji. Tonoġatu ti ga pepy'a, a'e ji. Hupi katu Jesus Cristo'ga Tupana'ga kwahavukari ahe ve. Pyry ahe ganhi'iga reroviari a'ero. Omanoheterẽ ga na'ẽ okwerava'ja hete omanove'ga mbogwerava'java renonde. Ga ko yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nduvihavuhete'ga.

Timbohete ti ga! Ga nhande arõ hete. Ga ohy nhanderekote'varuhua nhande hugwi gwekoa reka'vogukarame ojukahara'ga pe omanomo nhande repyga. ⁶ Ga nhande mongo toko ti ga aheruvihavamo javo. Ga e'i nhande ve: “Peko ti jiruva'ga nhi'iga rupi.” A'ea ga e'i nhande mongovo toko ti ga ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe javo.

A'ero ji ei: Timbohete tuhẽ ti Jesus Cristo'ga jipi! Toko ti ga yvyakotyve'ga nduvihavuhetero jipi yvagipeve'ga nduvihavuhetero no. Toko ti ga nhaporemo ganhi'iga rupi jipi. Na tuhẽ! Amém! a'e ji.

⁷ Pehendu ti! Aerē ti ga rura'javi yvaḡatiḡa pavēi nehē.
 Yvyakotyve'ḡa nhaporemō ti ga repiagi ga rura'javame nehē.
 Gakutuhara'ḡa no – kiroki ḡa ojuka ga – ḡahā ti ga repiagi nehē.
 Ojehe'o ti ḡande'ynde'yja'ḡa nhaporemō okyhyjiavo okoveveuhuavo garura
 ḡwaramo.

Kwa. Na tuhē a'ero! a'e tuhē ji. Amém!

⁸ Kiro Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga ei:

– Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Jypyva'ea pe ji ei Alfa, ei ga.
 Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega. Mbapavava'ea pe ji ei Ômega, ei ga.
 Aḡwamo ji ako. Ymyahū ji ako hako. Aerē ti ji ruri nehē no. Yvyakotyve'ḡa
 hohe ji popoakahetero jitekovo ḡanduvihavuhuhetero. Yvagipeve'ḡa hohe ji
 rekoi no jitekovo ḡanduvihavuhuhetero, ei Jesus Cristo'ga.

Joãova'ea gwepia Jesus Cristo'ga

⁹ Jihi ko Joãoramo. Jihi ko peirūa jijikoga ḡwaramo Jesus Cristo'ga rehe pe
 ja. Hahya Tupana'ga arōe'ŷve'ḡa omondo pe me Jesus Cristo'ga jikoty'aro
 ḡwaramo pe pavēi. Ji ve ḡa omondo hahya no Jesus Cristo'ga jikoty'aro
 ḡwaramo ji pavēi. Peko pe Tupana'ga nhi'iḡa rupi. Jihi ako ganhi'iḡa rupi
 no. A'ereki Jesus Cristo'ga ojikoty'a nhande pavēi. Penhimomirana pe.
 Jihi anhimomirana no. A'ereki nhandejikogypyagwera jate Jesus Cristo'ga
 ojikoty'a nhande pavēi nhande pokoga.

Ji Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uro ḡwaramo ḡa ji mondouka ypa'ouhū me
 Patmos pe tomombe'ua'javyme ti ga Tupana'ga nhi'iḡa javo. Ji Jesus Cristo'ga
 mombe'uro ḡwaramo ḡa ji mondouka pevo.

¹⁰ Pevo Tupana'ga ra'uva ji pojoykakatui domingo rupi. Jirakykwera koty ji
 henduvi ganhi'iḡahyahiva. Trombeta ja ga nhi'iḡahyahivi javo:

¹¹ – Kiha ti nde erehepia nehē – a'ea ti ekwatija livro pype imondovo
 ojatykave'ḡa pe Ásiapeve'ḡa gwyri pe. Sete ko ḡacidades. Pero koi tuvi
 ḡajatykahava. Kiro ji imombe'ui nde ve cidades rera: Éfeso, Esmirna,
 Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadélfia, Laodicéia, ei ga jirakykwera koty.

¹² Maḡa onhi'ĩ ra'e? a'e ji jijirovaga ga koty. Jijirovagame ji hepiagi
 hyapehava. Sete ko hyapehava ouro apopyra.

¹³ Hyapehava pyteri pe ji ga repiagi. Ga rekoi ga ja – kiroki yvyakotyve'ga
 yvagipeve'ga no. Ipukuhu gapira okwava gapya pyvõ. Oku'ayvira ga omongi
 imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko gaku'ayvira. ¹⁴ Ga atimbavamo.
 Ovelha rava itiḡahivuhu. A'ea ja hete ga atimbavamo. Amana'java'ea neve
 itiḡahivuhu. A'ea ja ga atimbavamo. Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja.
¹⁵ Gapya rendy'jahetero metal ja bronze ja ḡa metal mbukumbukuheterame
 fornalha pype tata pype toroapo ti metalkatuva'ea javo. Na jitehe gapya
 rendy'jahetero. Onhi'iḡahyahivuhu ga typojuhetea pyambua ja hete.

¹⁶ Opo pe ojohukoty rūi ga herekoi jaytata'ia. Sete ko jaytata'ia. Gajurua
 rupi ihemi haimbejovaiva'ea itakyhea'javuhuva'ea. Garova hendy'jahetero
 kwara ja. Kwara hendy'ja hete ahaji katu. Na jitehe garova hendy'jahetero.

¹⁷ Ga repiagame ji ari gapya pyri omanove'ga ja jikyhyjiavo ḡwaramo ga
 hugwi. A'ero ga pokogi ji rehe opoa pyvõ ojohukoty rūi. Kiro ga ei ji ve:

– Terekyhyji ti ji hugwi. Jihi ako jipe jypyva'ero. Jihi ako mbapavava'ero.

¹⁸ Avuirama ji rekoi. Amano hete ji. Ji repia kiro. A'ereki ji akoji. Nane'ymi ti
 ji rekoi nehē. Duas chaves ji areko. Nurā huvihavamo ji ei okote'varuhuve'ḡa
 pe: Pemanō ti. Huvihavamo ji ei ḡa pe no: Peho ti omanove'ḡa gwyri
 pe okote'varuhuva'ea gwyri pe, a'e ji ḡa pe, ei ga. Pevo rūi ji amondo
 okokatuva'ea, ei ga.

19 –Nurã, João, ekwatija ti enhimbiepiaga mombe'gwovo, ei ga ji ve. Ekwatija ti aġwamova'ea mombe'gwovo nahanahã kiro javo. Ekwatija ti aere'iva'ea mombe'gwovo no nahanahã ti nehẽ javo, ei ga.

20 –Kiro ji imombe'ui onhimiva'ea ikwahavuka nde ve, ei ga ji ve. Nde erehepia jaytata'ia jipo pe jijohukoty rũi. Sete ko jaytata'ia. Seteve'ġa pe Tupana'gapyrive'ġa pe ji ei jaytata'ia. Gahã yvagipeva'ero omombe'u Tupana'ga nhi'iġa gareheve'ġa pe. Kiroki gareheve'ġa ojatyka henduva ganhi'iġa cidades pe yvya koty – ġa pe ġa omombe'u. Sete ko ġacidades. Sete ko hyapehava no nerembiepiaga ouro apopyra. Tupana'gareheve'ġa pe cidadespeve'ġa pe ji ei hyapehava. Gahã okwahavuka Tupana'ga pyryva ojipe'ġa pe.

A'ea ga ei ikwahavuka onhimiva'ea ji ve.

2

Tupana'ga omondouka onhi'iġa ojiheva'ea pe Éfesopeva'ea pe

1 –João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remi-mombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Éfeso pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iġa nde ve:

–Jihi reki apyhy jaytata'ia jipo pe jijohukoty rũi jigwojigwovo hyapehava pyteri pe. Sete ko jaytata'ia. Sete ko hyapehava no ouro apopyra.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Éfeso pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

2 –Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Peoporavyky hete pe pejikovo nhinhi'iġa rupi penhimomiranama. A'ereki pe ndapepotari okote'varuhuve'ġa pepyteri pe. Ojipe'ġa uhu pe pyri pe mbo'epota ore ko Cristo'ga moirũharamo javo. A'ero pe ei: “Mara'ngu po ġa gamoirũhara'ġa? Mara'ngu po Tupana'ga ġa mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ġa onhi'iġa rehe? Tihepia ti,” pe'e pe. Gandeaporogita mombaragwahavame pe ikwahavi ġa'mbea. Nhimoirũhara'ġa rũi ko ġa, a'e ji, ei Jesus'ga.

3 –Penhimomirana pe pejikovo nhinhi'iġa rupi. Pejikoga ġwaramo ji rehe pe peoporavyky pene'õe'yma. 4 Jypya pe ji arõhetei. Aġwamo pe ji aro'ĩ reki. A'ea ji ndapotari, ei Jesus'ga. 5 Pekwahava'ja ti a'ero. Tapekwahava'japigi ti no. Nahanahã pe peko katu jypya. A'ea rupi pe pyryvamo. A'ea ti pekwahava'ja pepohia pejikote'varuhua hugwi pejeaporogita rerrojijyita ji arõhetea'java. A'ero ti pe ndekoi pejikopypagwera rehe nehẽ. A'ero ti pe nhoarõhetea'javi pejikoheteavo nhinhi'iġa rupi pejogwerekokatuavo nehẽ, ei Jesus'ga. Po pe ndaperojijyi pejeaporogita, a'ero ti kotihĩ ji ruri javo pe me nehẽ. Ako ti ji ga ja nehẽ – kiroki ga gwekyi hyapehava tokoa'javyme ti pyte'mbia rehe javo. Ga ja ti ji rekoi pe me nehẽ tapekoa'javi ti Tupana'gareheve'ero javo, ei Jesus'ga.

6 –Ojipe'ġa oko te'varuhu Nicolau'ga ja gareheva'ero. Pe ndapepotahetei ġandekote'varuhua. Pe ipotare'ymame pyry ji ve. A'ereki jihi ji ndapota-hetei ġandekote'varuhua no, ei Jesus'ga.

–A'ea nhaporemõ ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

7 —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – gaha ti oho Tupana'ga pyri opytavo pevo avuirama nehẽ. Pevo ti ji jukari ga pe yva hugwi ahemongohava hugwi – kiroki yva o'ã Tupana'ga remityma pyteri pe ahererekokatuhava pyteri pe. I'urame ti ga nomanoa'javi nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Esmirnapeva'ea pe

8—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Esmirna pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jypyva'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako. Amano hete ji. Aerẽ ji kwerava'javi.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Esmirna pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

9—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Hahy hete pe me. Napembateri pe avo. Yvagi pe ki a'e te pe pereko pa.

—Akwaha ji ga pe mbotegweterame. “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo,” ei ga novã. Tupana'gareheve'ga rũi ko ga reki, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ga nohendukatui Tupana'ga nhi'iga. Ombopogwe ga Satanás'ga reki onhimono'ono'oğa ganhi'iga renduva, ei Jesus'ga.

10—Tapekyhyji ti hahya hugwi, ei Jesus'ga. Pehendu! Aerẽ ti jararamo pe hoi cadeia pype nehẽ, ei Jesus'ga. Diabo'ga ti pe mondoukari ipype nehẽ okote'varuhuavo nehẽ. “Tahepia ti,” e'i ti Diabo'ga nehẽ. “Tahepia ti Esmirnapeve'ga jikohetepiga Tupana'ga rehe nehẽ ji rekote'varuhurame ga pe hahya mondovo ga pe.” A'ea ti Diabo'ga ei pe ndepiaga ve nehẽ, ei Jesus'ga.

—Dez ti pe kiri hahyheterame pe me nehẽ. Tapejikopigi ti Tupana'ga rehe. Po pe manoi pejikopige'yma gwaramo Tupana'ga rehe, a'ero ti ji pe mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemoti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

11—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – gaha ti nomanoa'javi nehẽ. Ndohoi tuhẽ ti ga tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. A'ea ti ndahahyi ga pe a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Pérgamopeva'ea pe

12—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Pérgamo pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iğa nde ve:
—Jihi reki areko haimbejovaiva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iğa Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Pérgamo pe javo. Kiro koi ganhi'iğa ға pe:

¹³ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Akwaha ji pegwyrã – perope Satanás'ga oko ғanduvihavuhuro. Pe ndapekote'varuhui reki pejikoe'yma ganhi'iğa rupi. Peko tuhẽ pe jireheva'ero pejikoheteavo ji rehe. Nurã ji ei: Napemoka'nhyimi tuhẽ pe jirera. Ndape'ei: “Orojiko pi ore Jesus'ga rehe orerekote'varuhua mombohara'ga rehe.” A'ea rui pe ei, ei Jesus'ga.

—Antipas'ga ji mombe'ui ға pe jipi no. Ga jikohetepige'yma ғwaramo ji rehe ға ga jukai pepyteri pe – perope Satanás'ga oko ғanduvihavuhuro. A'ea rupi vehevi pe ndapekote'varuhui pejikoe'yma Satanás'ga nhi'iğa rupi reki. Pe ndapejikopigi ji rehe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Pepyteripeve'ğa pe mbo'e reki ite'varuhua rehe Balaãova'ea remimbo'ete'varuhua rehe. A'ea ji ndapotahetei, ei Jesus'ga. Jararamo pe ға nderoviari pejikovo ғanhi'iğa rupi.

—Ymyahũ Balaãova'ea ei Balaqueva'ea pe hako: “Embo'e ti Israelva'ea rakykwepohara'ға ite'varuhuva'ea rehe. Ere ti ға pe a'ero to'u ti ға mbiara – kiroki a'ea ға omondo ha'angava rovai pyteri pe ғanemimbohete'hara pyteri pe. Togwereco ti ға ғwembireko'ғarũive'ға no. Nahã ti ere Israelva'ea rakykwepohara'ға pe. A'ero ti ға ndekote'varuhui okorame nenhi'iğa rupi. A'ero ti Tupana'ga pohiri ға hugwi nehẽ,” ei Balaãova'ea Balaqueva'ea pe ymyahũ hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁵ —Jararamo pe perovia Nicolau'gareheve'ға nemimbo'ete'varuhua pejikovo hupi. A'ea ji ndapotahetei no, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Perojijyi ti pejeaporoğita pejipohia ғanemimbo'ete'varuhua hugwi ға mondovo pejihugwi. Po pe ndaperojijyi pejeaporoğita, a'ero ti kotihĩ ji ruri pe pyri jitavuka pe me nehẽ. Ereki pe Balaãova'ea remimbo'ea rerovia Nicolau'gareheve'ға nemimbo'ea rerovia no. Pe me nhaporemo ti ji tavukari haimbejovaiva'ea pyvõ nehẽ – kiroki haimbejovaiva'ea ohẽ jijjuria rupi, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ға pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹⁷ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ğa pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga ғwendu katu Tupana'ga nhi'iğa onhimomiranama jipi – ga pe ti ji jukari mbeju'ia'javuhuva'ea maná nhirembiepiukaripyre'yma nehẽ. Itatiğuhũva'ea po ti ji imondoi ga pe nehẽ. Itatiğuhũva'ea rehe ti ji ikwatijari garerapyahua. Gaha jate ti okwaha ojerapyahua nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iğa ojiheva'ea pe Tiatirapeva'ea pe

¹⁸ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iğa Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ға pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Tiatira pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iğa nde ve:

–Jihi reki ako Tupana'ga ra'yra. Hendy'jandy'ja jireakwara tata ja. Jipya hendy'jandy'ja metal ja bronze ja tatapyeva'ea ja.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iğa Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Tiatira pe javo. Kiro koi ganhi'iğa ға pe:

19 –Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Penhoarõ hete pe. Pe ji arõhetei no. Pe poravyky pe pejopokoga pejikovo nhinhi'iğa rupi. Ndapejikohetepigi pe ji rehe penhimomiranama. Jypya pe poravykyi pejikovo nhinhi'iğa rupi. Aḡwamo johe pe poravykyhetei, ei Jesus'ga.

20 –Penhimbo'euka pe Jezabelhẽa pe. A'ea ji ndapotahetei. E'i hẽa: “Ji ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharamo,” e'i hẽa o'mbero. A'ero hẽa jireheve'ğa mbo'ei ite'varuhuva'ea rehe pepyteri pe. Hẽa e'i: “Pyrý pe penhimbireko'ḡarũive'ḡa nderekorame. Pyry pe i'urame mbiara ha'angava mbohetea rupiara,” ei hẽa o'mbero, ei Jesus'ga.

21 –A'ero ji ei hẽa pe ikwehe'i: Erojiyi ti ejeaporoḡita epohia ejekote'varuhua hugwi. Terekoa'javi ti enhimbireko'ḡarũive'ḡa no. Terembo'ea'javi ti ojipe'ğa hehe. Terembopohirukara'javi ға ji hugwi, a'e ji hẽa pe novĩa ikwehe'i, ei Jesus'ga.

–Hẽa nohendukatui nhinhi'iğa. Ndogwerojiyi hẽa ojeaporoḡita opohire'yma okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

22 –Pehendu ti! Aerẽ ti ji hẽa mombori onhinongava rehe. Kiroki ға oko hẽarekote'varuhua rupi – ḡahã ti ji ға mombo hẽa pyri. Hahy hete tuhẽ ti ға pe a'ero nehẽ. Po ға ojeaporoḡita rerojiyi opohia hẽarekote'varuhua hugwi, a'ero ti ji namondoa'javi hahya ға pe nehẽ, ei Jesus'ga. 23 Ajuka hete ti ji hẽara'yra'ḡa nehẽ no. A'ero ti jireheve'ḡa nhaporemõ ikwahavi. “Jesus'ga okwaha hete nhandeyvytera nhandepy'a no,” e'i ti ға ji mombe'gwovo nehẽ, ei Jesus'ga. “Okwaha ga nhandereaporoḡita nahanahã ға oko javo. Po nhande rekote'varuhui, a'ero po ti ga imondoi hahya nhande ve nanani nehẽ. Po nhande rekokatui, a'ero po ti ga imombyryvi nhande ve nanani nehẽ,” e'i ti ға ji mombe'gwovo nehẽ, ei Jesus'ga.

24-25 –Jezabelhẽa remimbo'ea pe ojipe'ğa ei: “Onhimiheteva'ea – akoja Satanás'ga okwaha hete.” A'ea ға ei jupe, ei Jesus'ga. Pe ki a'e te pe ndapekoi hẽaremimbo'ea rehe ikwahave'yma Satanás'ga rembikwahava pejiupa Tiatira pe. Pe me ji ei Tupana'gapyrive'ga pe no: Akoja a'e ypy pe me ji ea'javi kiro. Nane'ymi ti peko Tupana'ga nhi'iğa rupi jate penhimomiranama nehẽ. Nahã pe ndekojipei. Na jitehe ti nane'ymi peko jirure'ymame pe pyri nehẽ, ei Jesus'ga. Ojipea rehe ti ji nanhi'iḡi nehẽ nahanahã ti peko jave'yma, ei Jesus'ga.

26 –Kiroki ga ḡwendu katu Tupana'ga nhi'iğa onhimomiranama okovo nhinhi'iğa rupi jipi onhimarane'ymame – gaha ti ji ga mbopopoaka ga mongovouka yvyakotyve'ḡa nduvihavamo nehẽ, ei Jesus'ga.

27 Ga pe ti ga hendukatuukahetei onhi'iğa nehẽ.

Ahe ja – kiroki ahe onupã ojipe'ga vyra pyvõ metalva'ea pyvõ toho ti ga nhinhi'iğa rupi javo

– ahe ja ti ga hendukatuuka ға pe onhi'iğa nehẽ.

Nhaepepoa ndipopoakari tujuga apopyra ahe ika'mbika'mbiheterame.

Na jitehe ti yvyakotyve'ḡa ndipopoakari ga pe ga hendukatuukarame ға pe onhi'iğa nehẽ.

Nahã ti ji ga mongoukari nehẽ toko ti ga g̃anduvihavamo ji ja javo. A'ereki na jitehe jiruva'ga ji mongo jipe ji mbopopoaka tohendukatuuca ti ga g̃a pe onhi'iḡa okovo g̃anduvihavamo javo, ei Jesus'ga.

²⁸ –Ga pe ji imondoi jaytata'iuhua nehẽ – kiroki hendy'ja ko'ema koty. Pyry hete ti ga pe a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemõ ti ere Tupana'gareheve'ḡa pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

²⁹ –Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ḡa pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

3

Tupana'ga omondouka onhi'iḡa ojiheva'ea pe Sardespeva'ea pe

¹ –Joãõ, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iḡa Tupana'gareheve'ḡa pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga g̃a pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Sardes pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iḡa nde ve:

–Jihi reki areko Tupana'ga ra'uva. A'ea ko seteva'ea ja. Jihi reki apyhy jaytata'ia no seteva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iḡa Tupana'gareheve'ḡa pe cidade de Sardes pe javo. Kiro koi ganhi'iḡa g̃a pe:

–Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Ikwahave'yma ojipe'ḡa ei pe me: “Peko pyry pe. A'ereki pe peko Tupana'ga nhi'iḡa rupi.” Jihi reki a'e pe me: Ndapekopyryvi pe. A'ereki pe ndapejirokvari pejikovo Tupana'ga nhi'iḡa rupi.

² –Pejirokwa ti pejeaporoḡita kwahava. Peko gwere pe Tupana'ga nhi'iḡa rupi. Pejirokwa ti xakopigyme ti ganhi'iḡa rupi javo. Penhimbopopoaka ti xako ti koji'i hete ganhi'iḡa rupi javo. A'ea ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ga ndokoi nhinhi'iḡa rupi nhaporemõ,” ei ga.

³ –Tapemoka'nhyimi ti. Pe'ji ti pejive: “Nahanahã nhande jikogi Tupana'ga rehe g̃a imombe'urame ganhi'iḡa nhande ve. Aerẽ nahanahã jitehe nhande jikogi ga rehe ganhi'iḡa reroviaheteavo.”

–Nahã ti pe'ji pejive pejikopige'yma Tupana'ga rehe penhimomiranama. Peko hete ti ganhi'iḡa rupi. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejeaporoḡita rerõjijyita, ei Jesus'ga.

–Po pe ndapejirokvari pejeaporoḡita kwahava rehe pejeaporoḡita rerõjijyja rehe nehẽ, a'ero ti ji ruri pe pyry pe ji mboha'uve'ymame. Ahe nomboha'uvi iporomive'ḡa ndurame. Ahe ja ti napemboha'uvi ji rurame nehẽ. Aerẽ ti ji ruri imondovo ite'varuhua pe me pendekote'varuhuro g̃waramo nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴ –Jararamo pe ndapekote'varuhui cidade de Sardes pe. Gwihã ji apota hete. A'ero ti pe ndekoi ji pyry imongiavo pepitiḡahivuhuva'ea. A'ereki pe pepyry, ei Jesus'ga.

⁵ –Kiroki ga g̃wendu katu Tupana'ga nhi'iḡa onhimomiranama jipi – ga pe jitehe ti ji imondoi tapy'ynhapitiḡahivuhuva'ea nehẽ emongi ti javo. Tupana'ga okwatija garera livro pype yvagi pe tuhu ti ga ji pyry upa avuirama javo. Ndahyvi ti ji garera jugwi nehẽ. Ga pe ti ji ei nehẽ: Ndehe

ko jireheva'ea. A'ea ti ji ei ga pe jiruva'ga nhinhi'íga renduvame nehë Tupana'gapyrive'ga henduvame no, ei Jesus'ga.

–A'ea nhaporemó ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

⁶ –Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'íga ojiheva'ea pe Filadélfiapeva'ea pe

⁷ –João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'íga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Filadélfia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'íga nde ve:

–Jihi reki jipyry hete, ei Jesus'ga. Jihi reki ji ako a'itituhēva'ea mombe'uharamo. Jihi reki ji areko chave Daviva'ea apoa israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea apoa, ei Jesus'ga. Ji hovapytymba'vogame ojipe'ga nohovapytymi a'ero, ei Jesus'ga. Ji hovapytymame ojipe'ga nohovapytymba'vogi a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'íga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe javo. Kiro koi ganhi'íga ga pe:

⁸ –Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pepopoaka'ri pe. Emo nhinhi'íga rupi pe ndekoi. Ndape'ei ojipe'ga pe: “Ore ko Jesus'gareheva'ea rũi.” A'ea rũi pe ei, ei Jesus'ga. Nurã ji pe mondoukari tomombe'u ti ga Tupana'ga nhi'íga javo. A'ero ti pe hopehoi Tupana'ga nhi'íga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ga pe nehë. Tegwete pemombihava Tupana'ga mombe'ua hugwi.

⁹ –Pehendu ti! Kiroki ga e'i o'mbero: “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo” – gahã ko Tupana'gareheva'ea rũi reki. A'ereki ga nohendukatui Tupana'ga nhi'íga. Onhimbopogwe ga Satanás'ga rehe onhimono'ono'oğa ganhi'íga renduva, ei Jesus'ga. Pe pyri ti ji ga mbuhurukari pe mboheteavouka. Nurã ti ga nenypy'andurugi pepya pyri nehë pepyry hete pe ore hohe javo. Pe me ti ga ei nehë: “Gaha pe arõ hete Jesus'ga!” e'i ti ga pe me nehë, ei Jesus'ga.

¹⁰ –Peko pe nhinhi'íga rupi penhimomiranama ji erame pe me: Penhimomirana ti. Nurã ti ji pe nderekokatui pe a'nguavo ite'varuhuva'ea hugwi ite'varuhuva'ea rurame yvyakotyve'ga ndehe nhaporemó nehë. Uhu ti ite'varuhuva'ea imboukwahava yvyakotyve'ga ndeaporoğita nehë, ei Jesus'ga.

¹¹ –Nambegwei ti ji rura'javi nehë. Tapejikopigi ti ji rehe a'ero. Po ti pe jikopigi ji rehe nehë, a'ero ti ojipe'ga ndopyhygukari pe me imbuhutehea nehë. Gwihã Tupana'ga imbuhupotari pe me, ei Jesus'ga.

¹² –Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'íga onhimomiranama jipi – gaha ti ji ga rerohoi yvagi pe ga mongoheteavo Tupana'ga pyri avuirama Tupana'ga rongga pe gambohetehai pe nehë. Okyta ja ti ga pytakatui pevo okaturo. Ndohoa'javi ti ga nehë, ei Jesus'ga. Jiruvihavuhuhete'ga rera Tupana'ga rera ti ji ikwatijari ga rehe nehë. Ga rehe ti ji ikwatijari jiruvihavuhuhete'ga cidade rera nehë no – kiroki cidade ti uhu yvaga

hugwi Tupana'ga hugwi cidadepyahua Jerusalém nehẽ. Jirerapyahua ji ikwatijari ga rehe nehẽ no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹³ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Laodicéiapeva'ea pe

¹⁴—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Laodicéia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Laodicéia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi ko a'itituhẽva'ea mombe'uhara, ei Jesus'ga. Ambojiko ji ga jijihe, ei Jesus'ga. Ji ve Tupana'ga oapouka yvaga yvya rehe ve mbatera apovouka.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Laodicéia pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

¹⁵⁻¹⁶ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pe ndapejirokwari reki pejoryvamo ji rehe. Pejoryjory hete ti ji rehe a'ero. Po pe napendoryndoryhetei ji rehe, a'ero po ti peko te'varuhu hete ji ve hamo. Ahe i'upotarame iroyxağahiva'ea, a'ero iroyxağahive'ỹva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuru hugwi. Ahe i'upotarame hakuheteva'ea, a'ero hakuhete'ỹva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuru hugwi. Na jitehe ti ji ndapepotari jipohia pe hugwi nehẽ. A'ereki pe napendoryndoryhetei ji rehe. Emo pe ndapekote'varuhuhetei ji ve no, ei Jesus'ga.

¹⁷ —Pe'e pe: “Nhanembate nhande. Tireko hete nhande. Ndopavi nhande hugwi. Nurã ti tipyhygyme ojipea nhandejive,” pe'e pe novĩa, ei Jesus'ga.

—Na rõi pe ndekoi, ei Jesus'ga. Pehe ndapekwahavihu. Ite'varuhu hete pe me reki. Peporia'i reki pe pejikovo imbatere'ỹve'ga ja reki, heakwagweve'ga ja reki, ipire'ỹve'ga ja reki. Pe ndapekwahavi reki nhanembate nhande javo.

¹⁸ —Nurã kiro ji pe moğitai. Ji pyri ti pejo embuhu ji ve javo, ei Jesus'ga. Ji hugwi ti pepyhy ouro imbokatupyra tatapypeva'ea. A'erame tehe ti pe mbateramo tuhẽ nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji amondo tehe pota he'yjuhuva'ea pe me. Ji hugwi ti pepyhy tapy'ynhapitiğahivuhuva'ea. A'erame tehe ti pe ndapekoa'javi ipire'ỹve'ga ja nehẽ. A'ero ti ojipe'ga ndohepiaga'javi pepire'yma nehẽ. A'ero ti pe napenhinotĩa'javi nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji amomboruka pota pendekote'varuhua pe hugwi pe mombyrypota toko pyry ti ga ji ja javo. A'ero jipyryva a'e ji pepitiğahivuhuva'ea pe, ei ga. Ji hugwi ti pepyhy mohağa nhandya imongyavo pejeakwara rehe, ei Jesus'ga. A'erame tehe ti pe hepiakatui nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji akwahavuka pota nhimombe'ukatua pe me.

¹⁹ —Nhiremiarõheteve'ga pe ji nhi'igahyi imondovo hahya ga pe toko katu ti ga javo, ei Jesus'ga. Nurã ti pejirokwara pejeaporogita rerojijyita pepohia pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

20 –Pehendu! Kiro ji ami mytu'ẽ me, ei Jesus'ga. Ji kwajikwari porta rehe nhinhi'ĩga kiro ji ruri javo. Kiroki ga ġwendu ji nhi'ĩgame hovapytymba'voga ji ve – garonga pype ti ji reki nehẽ. Ka'arugame ti ore i'ui orojogwerokupa a'ero nehẽ, ei Jesus'ga. A'ea ji ei ikwahavuka pe me pejiko ti ji rehe javo. A'ero ti ji jikoty'ari pe pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

21 –Ahendu katu ji Tupana'ga nhi'ĩga nhinhimomiranama jipi, ei Jesus'ga. Jiruva'ga pavẽi ji apygi ga'apykavakatua rehe jitekovo aheruvihavuhetero. Na jitehe ti ga apygi ji pavẽi – kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'ĩga onhimomiranama jipi. Gaha ti ji ga reroho yvagi pe ga mboapyga ji pavẽi jiapykavakatua rehe ga mongovo nehẽ toko ti ga aheruvihavamo javo, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

–A'ea nhaporemō ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Laodicéia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

22 –Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemō Jesus'ga imombe'upavi ji ve.

–Tupana'gapyrive'ġa ti tomombe'u Tupana'gareheve'ġa pe cidadespeve'ġa pe Tupana'ga rembiepiukara ji ve – kiroki sete ġacidades yvya koty, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

4

Ombohete ġa Tupana'ga yvagi pe

1 Aerẽ jirekorame yvya koty ji hepiagi yvate yvaga pype. A'ereki ojipe'a jipe porta'java'ea yvagi pe. A'ero ji ga renduvi – kiroki ga onhi'ĩġypy ji ve. Trombeta ja ga nhi'ĩġahyahivi javo ji ve:

–Herejo avo yvagi pe, ei ga. Nahanahã ti toko nehẽ. A'ea ti ji hepiukari nde ve aerẽva'ea nehẽ, ei ga ji ve.

2 Kotihĩ Tupana'ga ra'uva ji pojkakatui ji rerogwovo yvagi pe. Nanime pevo yvagi pe aheruvihavuhete'ga apykavakatua ġa omondo imohina. A'ea rehe ga'apykavareheve'ga apygi okovo aheruvihavuhetero ahe mongomongovo onhi'ĩga rupi. 3 Itakatua ja jaspe ja sardõnio ja ga rendy'jandy'javamo. Ga'apykava arimo yvagahavuhua rekoi. Yvaghavuhua hendy'jandy'ja itakatua ja esmeralda ja.

4 He'yjuhu aheapykava ga'apykava atimana itena. A'ereki ga oko aheruvihavuhetero oapyga oapykava rehe. Vinte e quatro ko aheapykava. Ga'apykava teni mbyteri pe a'ero. Ahepia ji huvihavuhu'ġa. Pevo ġa apygi aheapykava rehe he'yive'ġa vinte e quatrove'ġa. Ga omongi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea oina. Akanitara ouro apopyra ġa omongi no huvihavuhuro ġwaramo.

5 Ga'apykava hugwi iveraveravi onaranaraġa onhi'inhi'ĩga. A'ereki ga oko aheruvihavuhetero. Yhyga'java'ea hendy'pu irupe'i ga'apykava rovai pyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhetero. Sete ko yhyga'java'ea. Gara'uva pe ji ei yhyga'java'ea. Seteva'ea ja ko gara'uva.

6 Ga'apykava rovai pyteri pe hekoi ypiahua ruvihava'java'ea vidro'java'ea apopyra. Typy katu hete ypiahua ruvihava'java'ea cristal ja.

Quatrove'ġa nhatimani ga'apykava upa ga pyri okovo mbyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhetero. Gwe'yjuhuro ġandeakwara ihyghivi ġa ndehe ġakambypya koty ġakupepytera koty no. 7 Quatrove'ġa ko nahã: Ojipe'ga rekoi ja'gwara'java'ea ja leão ja. Ojipe'ga rekoi touro ja. Ojipe'ga rova rekoi akwaimbae'ga rova ja. Ojipe'ga rekoi kwanduhua ruvihava'java'ea ja a'ea oveverame. Nahã tuhẽ quatrove'ġa ndekoi upa ga pyri. 8 Gapepoa

oatimamba ġa. Quatrove'ġa naġanani ġapepoa ko seis. Gwe'yjuhuro ġandeakwara ohygahi ġa ndehe ġayvyteri pe no. Ndopytu'ui'i'ġa ġa javo arimo ypytunimo no. A'ereki nane'yimi ġa e'ie'i:

—Pyry hete ga! Pyry hete ga!

Pyry hete aheruvihavuhuhete'ga Tupana'ga!

Koji'i ga popoakahetero ojipe'ġa hohe pa.

Ga tehe oko aheruvihavuhuhetero, ei ġa.

Ymyahū ga oko hako.

Aġwamo ga oko.

Aerē ti ga ruri nehē.

A'ea ġa ei jipi onhi'imbige'yma ga rehe.

⁹ Nahā ġa ga'apykavareheve'ga mboukwahavi tikatu hete ti ga javo. Nahā ġa ga mbohetei. Ga pe ġa ei:

—Ndepyry hete nde ore rerekokatuavo.

A'ea ġa ei ga'apykavareheve'ga pe ga mboheteavo – kiroki ga oko avuirama okovo aheruvihavuhuhetero.

¹⁰ Ga erame na ga pe akoja'ġa huvihavuhu'ġa vinte e quatrove'ġa – ġahā ġwenypy'anduru ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe avuiramave'ga rovai pyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhuhetero. Nahā ġa nenypy'andurugi gaha pyry hete nhande hohe javo. Nahā ġa ga mbohetei hekyita oakanitara ouro apopyra imondovo inoġa garovai pyteri pe ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo. ¹¹ Ga mboheteavo ġa ei ga pe:

—Ndehe jate ndepyryhetero orepojkaharetea.

Ndehe jate ti ahe tanemboukwaha a'ero

gaha tikatu hete javo.

Tanembohete ti ahe.

Tereko ti aheruvihavuhuhetero epopoakaramo.

A'ereki nde ereapo pa

tanhimohē ti hehe javo.

Nde ipotaro ġwaramo hekopavi a.

Ejive nde ereapo pa.

A'ea ġa ei ga pe gworygworyvamo ga rehe.

5

Cordeiro'jave'ga ope'a imamanipyra

¹ Kiro ji hepiagi imamanipyra libro ga'apykavareheve'ga po pe aheruvihavuhuhete'ga po pe. Gapo pe gajohukoty rūi imamanipyra libro hekoi. Libro gwereko ikwatijara mbyteri pe i'arimo no. Tuju'gia apopyra pyvō ga hovapytymukari libro raka'e. Sete ko tuju'gia apopyra. Tuju'gia apopyra arimo herekoi ikwatijara no tope'ayme ti ahe libro hepiage'yma ipype javo.

² Ipopoakaheteve'ga Tupana'gapyrive'ga ji ga repia yvagipeve'ga. Haahyahi ganhi'ġa ga erame tohendu pa ti ġa nhinhi'ġa javo. Gaha e'i:

—Ma'ġa pyry hete huvihavuhuhetero? Pyry hete ti ga ruri ipe'avo libro nehē. Toka'mbika'mbi ti ga tuju'gia apopyra nhaporemō libro pe'avo, ei ga.

³ Ndipe'ahavi tuhē reki. A'ereki ahā pyryheteve'ġa huvihavuhuhete'ġa. Ndokoi ġa libro pe'aharamo yvagi pe. Ndokoi ġa libro pe'aharamo yvya koty. Ndokoi ġa libro pe'aharamo yvya gwyrī pe no. Ndokoi tuhē ġa ikwatijara repiakaramo a'ero. ⁴ Nurā ji jehe'oi ranuhū. A'ereki ġa gweka nanongara'ġa novīa. A'ereki ahā pyryheteve'ġa huvihavuhuhete'ġa. Nurā ahā ġa libro pe'aharamo. Ahā ġa ikwatijara monhi'iharamo a'ero – kiroki ikwatijara oko libro pype. Ahā tuhē ikwatijara repiakara'ġa a'ero.

⁵ A'ero huvihavuhu'ġa – kiroki vinte e quatrove'ġa – ġande'yja'ga ei ji ve:

—Terejehe'oi. Ehepia Judáva'ea rakykwepohara'ga. Ga pe nhande ei ja'gwara'jave'ga leão'jave'ga. A'ereki ga ipopoaka aheruvihavuhuhetero. Ga ko Daviva'ea rakykwepohara'ga. Nurã nhande ei ga pe: Garemboypya ko Daviva'ea aheruvihavuhuva'ea. Ojirovia hete ga ovyá omanoa hugwi okwerava'java okovo. Nurã ti gaha tope'a livro ika'mbika'mbiga tujuga apopyra nhaporemó – kiroki seteva'ea, ei ga ji ve.

⁶ Kiro ji Judáva'ea rakykwepohara'ga repiagi tuhẽ. Pevo ga ami ġapyteri pe. Aheruvihavuhuhete'ga apykava pyri ga ami ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe okovo quatrove'ġa ndovai pyteri pe no vinte e quatrove'ġa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe. Ga repiagame ji ei: Ga ko cordeiro ja jukapyra ja – ġwia ġa ojuka imondovo ikwava'ẽhava arimo. Sete ko garatĩa. Cordeiro ratĩa ja ko garatĩa. Ipopoaka hete ga a'ero aheruvihavuhuhetero. Sete ko gareakwara no. Tupana'ga ra'uva pe ji a'e gareakwara. Seteva'ea ja ko gara'uva. Tupana'ga omondomondo gwa'uva vvyakotyve'ġa gwyri pe nhaporemó takwaha pa ti ji ġandekoa pevo javo.

⁷ Kiro cordeiro'jave'ga ruri ipyhyga livro ga'apykavareheve'ga poa hugwi gajohukoty rui ga apygame okovo aheruvihavuhuhetero.

⁸ Ga livro pyhygirẽ ġa nhinoġi upa ojevapyvo vyva rehe garovai pyteri pe. Ga mboheteavo ġa nhinoġi pevo quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavẽi. Gwetakwera ja ġa herekoi imonhi'ihava harpa. Nhaetingy'a'java'ea ġa gwereko no. Nhaetingy'a'java'ea ko ouro apopyra. Ipype hekoi incenso perfume apopyra. Tynahẽ a'ero. Perfume a'e ji Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa nhi'ĩga pe ġa nhi'ĩgame Tupana'ga pe.

⁹ Kiro quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavẽi, ġa nhimby'yi ipyahuva'ea rehe. Onhimby'yita ġa ei cordeiro'jave'ga pe:

—Ndehe ko pyryheteva'ea aheruvihavuhuhetea no.

Nurã ndehe epyhy livro ika'mbika'mbiga tuju'gia apopyra.

A'ereki nde erejijukauka heka'voguka ejekoa vvyakotyve'ġa ndepyga.

Nahã nde ġa mbopiro'yi ġandekote'varuhua hugwi ġa mongovo

toko ti ġa Tupana'gareheva'ero javo.

Nahã ko nde vvyakotyve'ġa hugwi ġa mo'emo'ẽi, ei ġa onhimby'yita.

Gande'ynde'yja'ġa hugwi nhaporemó nde ġa mo'emo'ẽi.

Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'ĩga – ġa hugwiugwi nhaporemó nde ġa mo'emo'ẽi.

Ojipe'ġa hugwi nhaporemó nde ġa mo'emo'ẽi.

Vvyakotyve'ġa gwyġagwyripeve'ġa hugwi nhaporemó nde ġa mo'emo'ẽi.

Nahã ko nde vvyakotyve'ġa mo'emo'ẽi Tupana'ga pe, ei ġa onhimby'yita.

¹⁰ Nde ġa mongomongoi toko ti ġa aheruvihavamo javo.

Nde ġa mongomongoi toko ti ġa ikwava'ẽharamo javo.

A'ero ti ġa ndekoi aheruvihavamo vyva koty vvyakotyve'ġa ndepiakatuavo hendukatuuka ġa pe Tupana'ga nhi'ĩga nehẽ.

A'ea ġa ei onhimby'yita cordeiro'jave'ga pe quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavẽi.

¹¹ Kiro ji Tupana'gapyrive'ġa ndepiagi ġa nenduva. He'yjuhu ranuhũ ġa onhi'ĩga milhões de milhõesve'ġa. Oatimamba ġa ga'apykavareheve'ga apykava upa quatrove'ġa atimambava upa no huvihavuhu'ġa atimambava upa no. ¹² Hahyahi Tupana'gapyrive'ġa nhi'ĩga ġa erame:

—Pryry hete cordeiro'jave'ga jukapyra'jave'ga.

Gaha ti toko aheruvihavuhuhetero opopoakaramo.

Gaha ti toko imbateva'ero herekovo pyryva'ea.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Gaha ti tipopoaka hete.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tohoryory hete, ei ġa nhaporemō.

A'ea rehe nhaporemō Tupana'gapyrive'ġa nhi'iġi javo cordeiro'jave'ga mboheteavo gaha pyry hete ġa hohe pa javo.

¹³ Kiro ji henduvi Tupana'ga rembiapohara'ġa nhaporemō – kiroki ġa oko yvagi pe yvya koty no yvya gwyri pe no ypiahua ruvihava pype no mbatera pavēi. Gahā mbatera pavēi e'i pa:

–Tohoryory hete ti ga'apykavareheve'ga jipi cordeiro'jave'ga pavēi.

Gahā ti timbohete jipi.

Gahā ti timboukwaha jipi tikatu hete ti ġa javo.

Gahā ti toko nhanderuvihavuhhetero jipi.

A'ea nhande ei ga'apykavareheve'ga mboheteavo nhanderuvihavuhete'ga mboheteavo.

A'ea nhande ei cordeiro'jave'ga mboheteavo no, ei ġa mbatera pavēi.

A'ea rehe nhaporemō Tupana'ga rembiapohara'ġa nhaporemō ġa nhi'iġi javo mbatera pavēi.

¹⁴ Kiro quatrove'ġa ei:

–Na tuhē! Amém!

Kiro vinte e quatrove'ġa huvihavuhu'ġa nhinoġi upa ojavapyvo yvya rehe avuiramave'ga mboheteavo.

6

Tuju'gia apopyra

¹ Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ika'mbigame tuju'gia apopyra. Ojipejiva'ea ga ika'mbigi. A'ero quatrove'ġa nde'yja'ga nhi'iġi. Ga renduvame ji ei: Poro inaraġi ovuhu, a'e ji. A'ereki hahyahi ganhi'ġa ga erame:

–Herejo!

² Nanime ji hepiagi cavalo tiġuhūva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – gaha gwereko u'yva. Kiro akanitara mondohava ga pe. A'ea ahe ono otavukarame. Nurā ga ikwahavi omondo. Nurā ga ei:

–Tatavuka ti ji, ei ga.

A'ero ga ndopojihuvi ogwovo atavuka hete ji javo ġapopoakara mombiga. Otavuka hete ga ġapopoakara mombiga a'ero.

³ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ġa nde'yja'ga. Mokōi ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ġa nde'yja'ga ei:

–Herejo!

⁴ A'ero ojipea cavalo hoi iġwaġuhūva'ea. Kiro cavalo arimove'ga mbopopoakahava itakyhea'javuhuva'ea mondohava no hehanhuhūva'ea mondohava ga pe. Nurā ga ikwahavi omondo. Nurā ga ei:

–Aho ti ji vyakotyve'ġa mbojoapitipitiuka nehē, ei ga ogwovo.

⁵ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ġa nde'yja'ga. Trēs ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ġa nde'yja'ga ei:

–Herejo!

Nanime ji hepiagi cavalo jypivuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – ga gwereko imombohyitava opo pe.

⁶ Kiroki ga oko quatrove'ġa pyteri pe – gaha ji ahendu. Kiro ga ei cavalo arimove'ga pe:

–Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia um litro de trigo apopyra rehe pão rehe – kiroki pão ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia três litros de trigo'java'ea apopyra rehe cevada apopyra rehe pão rehe – kiroki pão ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Terembote'varuhui ti yva'ia oliveira yva'ia. A'ea ko ahe oapo ikavamo azeiteramo, ei ga. Terembote'varuhui ti ojipea yva'ia videira yva'ia. A'ea ko ahe oapo vinhoramo, ei ga cavalo arimove'ga pe.

⁷ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ga nde'yja'ga. Quatro ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ga nde'yja'ga ei:

–Herejo!

⁸ Nanime ji hepiagi cavalo jukyryuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – garera ko Ahemanoa. Ojipe'ga hoi ga reviri. Garera ko Omanove'ga gwyrá. Omanove'ga gwyrá'ga hoi Ahemanoa'ga reviri tuhẽ ogwovo ga rupi. Kiro gambopopoakahava. Nurã ikwahava omondoá ga ei ojohupe:

–He'yjuhu ranuhũ vvyakotyve'ga. Quatro ko ga ndekondekorame gapyteri pe nanani ojipejive'ga ti nhande tiapitiuka. Nahanahã ti nhande he'yive'ga apitiuka nehẽ. Jara'ga ti nhande tiapitiuka haimbejovaiva'ea pyvõ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ nehẽ. Jara'ga ti nhande tiapitiuka ty'ara pe nehẽ. Jara'ga ti nhande tiapitiuka karugwate'varuhua pe nehẽ. Jara'ga ti nhande tiapitiuka ka'gwyripeva'ea pe nehẽ, ei Ahemanoa'ga Omanove'ga gwyrá'ga pavẽi.

Nahã ti ga popoakahetero Ahemanoa'ga Omanove'ga gwyrá'ga pavẽi he'yive'ga apitiuka nehẽ a quarta parte dos vvyakotyve'ga apitiuka nehẽ.

⁹ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ahera'uva repiagi he'yjuhuva'ea. Cinco ko garembika'mbigagwera a'ero. A'ero kiroki ahe vvyakotyve'ga rembijukapyrava'ea – a'ea ra'uva ji ahepia ikwava'êhava gwyrá he'yjuhuva'ea. Yvyakotyve'ga ahe jukai. A'ereki Tupana'ga rehe ojikoga gwaramo ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'íga. Omombe'u ahe Jesus'ga ga pe no okokatuavo. Nurã vvyakotyve'ga tiruahũro ahe ve ahe mbopohipapota Tupana'ga hugwi. Ahe pohire'ymame ga ahe jukai.

¹⁰ Kiro hahyahi ahera'uva nhi'íga i'eraime Tupana'ga pe he'yjuhuva'ea.

–Oreruvihavuhetero ndehe ndepyry hete, e'i ahera'uva. Nde nhi'ígi a'itituhẽva'ea rehe, e'i. Maranime ti nde ei orejukahara'ga pe vvyakotyve'ga pe ga ndehe ore repyga imondovo hahyva'ea ga pe? e'i ahera'uva Tupana'ga pe.

¹¹ Kiro imondohava ahera'uva pe ahepipukuhuva'ea mondohava tapy'ynhapitiğahivuhuva'ea mondohava. He'yjuhuva'ea ra'uva inainani herekoi opitiğahivuhuva'ea a'ero. A'ereki oko katu gworygworyva onhimomiranama.

Kiro koi imombe'uhava ahera'uva pe no:

–Tukatu ti pepy'a kiro, e'i. Koji'i ti pepytu'u tomano ti peirũ'ga pe ja ua avo nehẽ javo, e'i. Penhimanoe'ymame pe pemombe'umbe'u Tupana'ga nhi'íga yvya koty Jesus'gareheva'ero. Na jitehe peirũ'ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'íga kiro yvya koty Jesus'gareheve'ga, e'i. Peirũ'ga ti tonhi'ipo'ru pa Tupana'ga nehẽ. Nurã ti vvyakotyve'ga tojuka peirũ'ga mbopohipota Tupana'ga hugwi nehẽ. A'ero ti peirũ'ga manoi opohire'yma Tupana'ga hugwi nehẽ.

A'ea ko imombe'ua ahera'uva pe.

rakykwepohara'ġa, ei ga. ⁵⁻⁸ Doze ko Israelva'ea ra'yrava'ea oko huvi-havamo. Ahera'yrava'ea rakykwepohara'ġa gwereko Israelva'ea ra'yrava'ea rera jitehe. Ga ko nahã a'ero:

Judá'ġa
Rúben'ġa
Gade'ġa
Aser'ġa
Naftali'ġa
Manassés'ġa
Simeão'ġa
Levi'ġa
Issacar'ġa
Zebulom'ġa
José'ġa
Benjamim'ġa.

Nahã Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ġa, ei ga. Ganaġanani ko doze milve'ġa. Ga ndehe inainani Tupana'gapyrive'ġa inoġi Tupana'ga rembik-watijaripyra ġahã ko Tupana'gareheve'ġa javo, ei ga.

He'yjuhuranuhũve'ġa omongi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea

⁹ Aerẽ ji hepiagi he'yjuhuranuhũve'ġa vvyakotyve'ġa. Ndahepiapavi ji ġa. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhũ. Ga nduripei ogwyogwyripeve'ġa hugwi nhaporemo. Ga nduripei gwe'ygwe'yja'ġa hugwi nhaporemo no. Ojipe'ġa hugwi nhaporemo ġa nduripei no. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ġa hugwiugwi nhaporemo ġa nduripei no. Kiro ġa ami ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe. Cordeiro'jave'ga rovai pyteri pe ġa ami no. Omongi ġa opipukuhuva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea. Gwerekko ġa pindova rova o'po pe.

¹⁰ Hahyahi ġanhi'iġa ġa erame:

–Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga oapy oapykava rehe aheruvihavuhuhetero.

Gaha cordeiro'jave'ga pavẽi,

ġahã jate omombo hete nhanderekote'varuhua nhande hugwi
nhande mombyryva avuirama nhande rerua avo yvagi pe.

Nurã nhande ġa mbohetei, ei ġa.

¹¹ Kiro Tupana'gapyrive'ġa nhaporemo ġa ami ga'apykava atimambava huvihavuhu'ġa atimambava no quatrove'ġa atimambava no. Tupana'gapyrive'ġa nhinoġi upa ojevapyvo yvya rehe ga'apykava rovai pyteri pe ga mboheteavo Tupana'ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo. ¹² A'ero ġa ei:

–Na tuhẽ! Amém!

Tohoryory ti Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Ga pe ti xa'e: Ndepyry hete nde ore pokoga.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhanderuvihavuhuhete'ga.

Gaha ti tipopoaka hete.

Na tuhẽ ti nhanderuvihavuhuhete'ga toko avuirama nehẽ.

Na tuhẽ! Amém! ei Tupana'gapyrive'ġa Tupana'ga mombe'gwovo.

¹³ Kiro huvihavuhu'ġa nde'yja'ga ei ji ve:

—Ma'ga po ga - kiroki ga omongi opipukuhuva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea? Ma hugwi ga nduri? ei ga.

¹⁴ —A'ero ji ei ga pe: Ji ndakwahavi. Ndehe erekwaha huvihavuhuro. Emombe'u ti ji ve a'ea, a'e ji.

Imombe'gwovo ga ei ji ve:

—Ga pe hahy hete ranuhū raikwehe. Hahyhetea hugwi ga nduri. Cordeiro'jave'ga rehe ga jikohetei. Ga ojijukauka heka'voguka gwekoa omanomo ga ndepyga tamombo ti ji ġandekote'varuhua ga hugwi ga mombyryva javo. Ga ndepyga ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo ġapira tiġahivuhuro kiro. A'ereki ga ojiko hete ga rehe okokatuavo herovia ga manorame ga ndepyga ga mombyryva, ei huvihavuhu'ga imombe'gwovo.

¹⁵ Nurã ga ndekoi Tupana'ga rovai pyteri pe

ga apygame oapykava rehe aheruvihavuhuhetero.

Ypytunimo ga ndekoi ganhi'iga rupi garonga pype gambohete hava pype arimo no.

A'ero ti ga ruvi ġapyteri pe ga a'nguavo nehē, ei huvihavuhu'ga.

¹⁶ Ty'ara ti ndojukaa'javi ga nehē.

Ndoygweja'javi ti ga nehē.

Ndopo'rua'javi ti ga kwarahyahiva nehē.

Nombohakuvyugukara'javi ti ga ga pe nehē no, ei huvihavuhu'ga.

¹⁷ A'ereki cordeiro'jave'ga gwepia katu hete ga

okovo ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

Ojikwahavuka ti ga ga pe nehē.

Nahã ti ga ga mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei huvihavuhu'ga.

Gakwahava pe ji ei:

O'u ga yhyppyryva ahemongohava.

A'ero ga ndekoi avuirama Tupana'ga pyri, ei huvihavuhu'ga.

Tupana'ga ti ihypavi ġandeahya ġandeakwara hugwi nehē.

Ndojehe'oa'javi ti ga nehē.

A'ero ti ga ndokovevehua'javi nehē, ei huvihavuhu'ga ji ve.

8

Mbapavava'ea tuju'gia apopyra

¹ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ga nhaporemo onhi'imbi hete. Sete ko garembika'mbigagwera a'ero. Meia hora po ihoi ga nhi'ige'ymame, a'e ji mo henduve'yma.

² Kiro ji ga ndepiagi Tupana'gapyrive'ga seteve'ga - kiroki ga o'ã Tupana'ga rovai pyteri pe okoheteavo ganhi'iga rupi yvagipeve'ga. Kiro trombetas mondohava seteve'ga pe. Sete ko ġatrombetas a'ero.

³ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ruri o'ama ikwava'ēhava pyri. Gwereko ga hyrua incenso perfume apopyra kaja ryrua ouro apopyra. Kiro perfume apopyra mondohava ga pe he'yjuhuva'ea mondohava. Nurã ga ei ikwahava omondoa:

—Tambokai ti ji perfume ikwava'ēhava arimo nehē, ei ga.

A'ea ga ei ikwava'ēhava pe ouro apopyra pe - kiroki oko ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga apykava rovai pyteri pe.

—Tupana'ga remimo'ēhara'ga nhaporemo onhi'ĩ Tupana'ga pe, ei ga. Ta-mondo ti ji ganhi'iga perfume reheve ikwava'ēhava rehe nehē, ei ga.

A'ero ga imbokai ipyhyga perfume apopyra kaja ryrua opo pe. ⁴ Ikairame tatatiġa ihoi ikaja ryrua hugwi ogwovo Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhi'iġa pavēi ojiupia ogwovo Tupana'ga rovai pyteri pe.

⁵ A'ero Tupana'gapyrive'ga ipe'ai tata ikwava'ēhava hugwi imotynyhema ikaja ryrua. Yvya koty ga imombori tata. Kiro inhi'inhi'iġi onaranaraġa overaverava. Oġwyġwy hete yvya a'ero.

Sete trombetas

⁶ Seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa – kiroki ġa gwereko trombetas – ġahã onhimboavujikwe tipy ti trombetas javo.

⁷ Kiro ojipejive'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga. A'ero itatiġuhũa'java'ea mombohava amana royxagahiva'java'ea mombohava yvya koty tata mombohava pavēi. A'ero ikyri itatiġuhũa'java'ea tata pavēi yvya koty. A'ea pavēi aherekoa jihe'ari ohia yvya koty no. Yva he'yjuhu hete ranuhũ yvya koty. Trêsva'ea pyteri pe nanani ojipejiva'ea okai. Nahã a terċa parte dos yva okai yvya no. Okai pa nhungwava no.

⁸ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga. Mokõi ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero vytyra ruvihavuhua'java'ea momborukahava yvya koty ypihua ruvihava pype. Hendy ko vytyra ruvihavuhua'java'ea. Paivouhu hete ranuhũ ipukuhua ihoi ypihua ruvihava pukuhua ihoi yvya koty. He'yjuhu hete ranuhũ quilômetros. Ypihua ruvihava pype trêsva quilômetros pyteri pe nanani ojipeji quilômetro yhya onhimbote hegoro. Nahã a terċa parte do ypihua ruvihava onhimbote hegoro. ⁹ Yhyapora he'yjuhu hete ranuhũ ypihua ruvihava pype yvya koty. Trêsva yhyapora pyteri pe nanani ojipejiva'ea manoi yhyapora. Nahã a terċa parte dos yhyapora omano. Yharuhua he'yjuhu hete ranuhũ ypihua ruvihava rehe no. Trêsva yharuhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea ihoi ypy pe oka'nhyama yharuhua. Nahã a terċa parte dos yharuhua oho ypy pe.

¹⁰ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga. Trêsva ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero jaytata'ihua hehanhuhũva'ea ihiri yvya koty yvaga hugwi. Yhyga ja jaytata'ihua ikai ohia paranauhũa pype. Paranauhũa he'yjuhu hete ranuhũ yvya koty. Trêsva paranauhũa pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'ihua ihiri. Nahã a terċa parte dos paranauhũa pype jaytata'ihua ohi. Ihiri no yhyaryapyruhua pype. He'yjuhu hete ranuhũ yhyaryapyruhua yvya koty. Trêsva yhyaryapyruhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'ihua ihiri. Nahã a terċa parte dos yhyaryapyruhua pype jaytata'ihua ohi. ¹¹ Jaytata'ihua rera ko ka'a irovahiva'ea. Omborovahi jaytata'ihua yhya a'ero ohirame ipype. Nurã oy'urame he'yjuhuve'ġa manoi vyvakotyve'ġa.

¹² Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga. Quatro ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero kwara te'varo jahya pavēi jaytata'ia pavēi no. Nurã a'ea nhaporemō nahendykata'javi. A'ereki oji'iveuhu kwara ogwe arimo quatro horas rupi. Na jitehe oji'iveuhu jahya igwevi quatro horas rupi ypytunimo jaytata'ia pavēi.

¹³ Kiro ji hepiagi kwanduhua'javuhuva'ea iveverame yvate. A'ea ji henduvi. Hahyahi kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iġa i'erame:

–Ite'va! Ite'va! Ite'va ti vyvakotyve'ġa pe nehē! Trêsva'ġa opy ġwerĩ trombetas seteve'ġa nde'yja'ġa. Ġanembipyra ko hahyagwama vyvakotyve'ġa pe nehē. A'ero ti ite'varuhu hete ġa pe nehē, e'i kwanduhua'javuhuva'ea.

9

¹ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Cinco ko ganembipyagwera a'ero. A'ero ji jaytata'ia'jave'ga repiagi – kiroki ga ohi yvaga hugwi vvyvo. Kiro chave mondohava ga pe. Nurã ga ei ikwahava omondoa:

–Tape'a ti ji vvykwara ruvihavuhua rovapytymbava jugwi nehẽ, ei ga.

Paivouhu ihoi vvykwaruhua. ² Chave ga ipyhygi a'ero ipe'avo hovapytymbava vvykwaruhua hugwi. Vvykwaruhua rupi ihemi tatatiġahivuhua. Tataheteuhua fornalhapypeva'ea ja ko ipype, a'e ji tatatiġahivuhua repiagame. Tatatiġa ombogwe kwara. Ypytunahi tatatiġateuhuro ġwaramo.

³ Tatatiġa hugwi ihemi tukuruhua ua yvya rehe he'yjuhuva'ea. Kiro tukuruhua mbopopoakahava. Nurã tukuruhua oko jagwa'jyra ja. Nurã ikwahava omondoa tukuruhua i'ei ojohupe:

–Tipi vvyakotyve'ga nehẽ, e'i. ⁴ Timbote'varuhuyme ti nhungwava ojipeva'ea henhuiva'ea nehẽ no. Timbote'varuhuyme ti yva nehẽ, e'i. Tipitipi ġa nehẽ – kiroki ġa ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijaripyra gwetovapyra rehe, e'i. ⁵ Tijukayme ti ġa. Hahyhetea tehe ti nhande timondo ġa pe, e'i. Cinco meses rupi ti nhande timondo hahya ġa pe, e'i tukuruhua.

Opiopi tukuruhua vvyakotyve'ga a'ero jagwa'jyra ja. ⁶ A'ero vvyakotyve'ga ndekotehei xamano javo novã. A'ereki ġa nomanoi. Hahy hete ġa pe. Nurã ġa manopotari novã. A'ereki tegwete ġamanoa.

⁷ Soldados'ġa omondo metalva'ea cavalos rehe. A'ereki ġa e'i: “Tokutugyme ti ġa cavalos nhande horame i'arimo nhandetavuka ġa pe,” ei ġa. Nahã cavalos gwereko metalva'ea ojihe. Na jitehe tukuruhua i'javijitehe herekoi ojihe. Oakaġa rehe tukuruhua gwereko akanitara'java'ea. Ouro apopyra ja ko akanitara'java'ea. Tukuruhua rova ko akwaimbae'ġa ndova ja. ⁸ Tukuruhua akaġa ava ko kunhangwera'ġa ava ja. Tukuruhua ranha ko ja'gwara'java'ea ranha ja leão ranha ja. ⁹ Opoti'a rehe tukuruhua gwereko ferro'java'ea tokutugyme ti ġa nhandepoti'a javo. Iveverame ipepoa ipyambu. Ipepoa pyambua ko henonhandava pyambua ja carretas pyambua ja. A'ereki ipyambu hete cavalos carretas renonhaname onhimongyavo akwaimbae'ġa nderogwovo totavuka ti ġa javo. Na jitehe tukuruhua pepoa ipyambuhetero.

¹⁰ Tukuruhua gwaja ko jagwa'jyra gwaja ja. Gwaja pyvõ tukuruhua vvyakotyve'ġa piġapi. Cinco meses rupi tukuruhua opiopi gwaja pyvõ. Kiroki ġa ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijaripyra gwetovapyra rehe – ġahã tukuruhua ġa piġapi.

¹¹ Tukuruhua ruvihavuhu'ga koi vvykwara ruvihavuhu'ga – kiroki vvykwaruhua oho paivouhu. Hebreus'ġa ono Abadom ga rehe gareraramo. Gregos'ġa ono Apolião ga rehe gareraramo. Nhande tino ga rehe Ahemoka'nhyama gareraramo.

¹² Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhẽ ojipejiva'ea ite'varuhuva'ea ko. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'igi oji'i. Kiro ti mokonhava'ea ite'varuhuva'ea memei nehẽ no, a'e ji.

¹³ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga a'ero. Seis ko ganembipyagwera a'ero. A'ero ji ga renduvi – kiroki ga onhi'ĩ ikwava'ẽhava jahykavakatĩapy'ria hugwi – kiroki ikwava'ẽhava ouro apopyra opyta Tupana'ga rovai pyteri pe.

¹⁴⁻¹⁵ Pea hugwi ga ei seteve'ġa nde'yja'ga pe – kiroki ga opy trombeta:

–Ekwahara ti anhaġa quatrova'ea – kiroki a'ea opyta paranauhã ruvi-hava rembeyvyri pe rio Eufrates rembeyvyri pe imboavujikweripyra'ea, ei ga.

–Kwa, ei ga.

Kiro anhaġate'varuhuva'ea kwaharava. Nurã ikwahava omondo a'ea ei ojohupe:

–Tiapiti ti vvyakotyve'ġa nehẽ. Nhanemondohava rupi jate ti nhande xaho ġa apitiavo nehẽ. Nhanemondohava – a hora, o dia, o mês, o ano – a'ea rupi katu hete ti nhande tiapiti vvyakotyve'ġa nehẽ. He'yjuhu hete ranuhũ vvyakotyve'ġa yvya koty. Trêsvê'ġa pyteri pe nanani ojipeji'ga ti nhande tiapiti nehẽ. Nahã ti nhande a terça parte dos vvyakotyve'ġa tiapiti nehẽ, e'i.

¹⁶ He'yjuhuranuhũve'ġa soldados'ġa oapy cavalos arimo xatavuka ti vvyakotyve'ġa pe javo.

–Duzentos milhões ko soldados'ġa ndekoi, ei ga.

A'ea ji ahendu jitekovo.

¹⁷ Jesus'ga rembiepiukara ji hepiagi aere'ĩva'ea. Nurã ji hepiagi cavalos cavalos'arimove'ġa ndeheve. Gwereco ġa opoti'a rehe ita'jaheteva'ea. Ita'jaheteva'ea ko iġwaġuhũ tata ja. Hovy'i ita'jaheteva'ea no ita ja safira ja. Jukyryuhu ita'jaheteva'ea no pó de enxofre ja. Cavalos akaġa ko ja'gwara'java'ea akaġa ja leão akaġa ja.

Cavalos jurua rupi ihemi tata tatatiġa pavẽi enxofre pavẽi. ¹⁸ A'ea pyvõ cavalos vvyakotyve'ġa apiti. He'yjuhu hete ranuhũ vvyakotyve'ġa. Trêsvê'ġa pyteri pe nanani cavalos ojipeji'ga jukai tata pyvõ tatatiġa pyvõ no enxofre pyvõ no – kiroki ohẽ cavalos jurua rupi. Nahã a terça parte dos vvyakotyve'ġa omano. ¹⁹ Nahã cavalos ġa apiti. A'ereki ipopoaka tata tatatiġa pavẽi enxofre pavẽi. A'ea nhaporemõ ihemi ijuraa hugwi ġa apitiavo. Cavalos gwaja ko mboja ja. A'ereki cavalos gwajakãtĩapy'ria gwereco mboja akaġa. A'ea ipopoaka no imondovo hahyhetea vvyakotyve'ġa pe ġa apitiavo.

²⁰ Jara'ġa nomanoi opytavo ite'varuhuva'ea ojipe'ġa apitirame. Kiroki ġa nomanoi – ġahã ndogwerojijyi ojeaporõġita okokatue'yma ve opohire'yma ġwemimbohete'hara hugwi. Ganemimbohete'hara ko ġwembiapoa anhaġa no Diabo'gapyriva'ea.

Ganembiapopyra ko ha'angava: ouro apopyra, prata apopyra, bronze apopyra, ita apopyra, yva apopyra. Nanongara ra'angava nhaporemõ ndo-hepiagi reki, nohenduvi reki, nopo'ami reki ogwove'ỹ. Emo ġa ombohete tuhẽ a'ea anhaġa no Diabo'gapyriva'ea imondovo gweaporõġita imohina hehe. Nahã ġa ndekote'varuhui. Tupana'ga jate ahe tombohete.

²¹ Ndogwerojijyi ġa ojeaporõġita okokatue'yma. Nurã ġa ndojukapigi ojipe'ġa. Ndipajipigi ġa. Ndopotapigi ġa ġwembireko'ġarũive'ġa. Nomimbigi ġa. Oko te'varuhu pa ġa.

10

Tupana'gapyrive'ga gwereco livro'ia ipe'apyra

¹ Kiro ji ojipe'ga repiagi Tupana'gapyrive'ga ipopoakave'ga yvagipeve'ga. Ahepia ji ga ga jyvame yvaga hugwi ua yvya koty imongiavo yvaġatiġa opiramo. Yvagahavuhua oko ga'akaġa arimo ga'akanitaro. Hendy'ja hete garova kwara ja. Gakupya ko okyta ja hendyva'ea ja.

² Gwereco ga livro'ia ipe'apyra opo pe. Ohã ga imondovo opya ojohukoty rũi ypihua ruvihava rehe imondovo opya ojohukoty yvya rehe o'ama. ³ Hahyahi gahapukaja ja'gwara'java'ea ja leão ja. Ga hapukairẽ inaranaraġi opyambuavo. Sete ko inaraġa.

⁴ Inaranaraġirẽ ji ei: Kiro ti ji ikwatijari inaraġa remimombe'ua nehẽ, a'e ji jijive novã. A'ereki ji yvagipeve'ga rendu. Yvaga hugwi ga ei ji ve:

–Terekwahavukari ti inarağa remimombe'ua. Terekwatijari ti a'ea, ei ga ji ve.

–Kwa, a'e ji.

⁵ Tupana'gapyrive'ga – kiroki ga ohāi o'ama ypiahua ruvihava rehe yvya rehe no – gaha opova'ē yvagi pe.

⁶ –Gaha, ei ga, ga oko avuirama hako. Ağwamo ga rekoi, aerē avuirama nehē no omanoe'yma nehē, ei ga. Ga oapo yvaga yvagipeva'ea no yvya no yvyakotyva'ea no ypiahua ruvihava no yhyapora no, ei ga avuiramave'ga mombe'gwovo. Gaha nhirenduvame ji ei: Kiro ti aere'īva'ea nambegwea'javi nehē, a'e ji, ei ga. Ji erame na avuiramave'ga e'i: “A'iti a! Pyry nde'ea,” ei ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga.

–Nambegwea'javi tuhē ti aere'īva'ea nehē. ⁷ Kiro po ti seteve'ğa – kiroki ğa opy trombetas – kiro po ti ғande'yja'ga ipyi trombeta mbapavamo nehē, ei Tupana'gapyrive'ga. Gaha ipyrame trombeta kiro ti Tupana'ga ikwahapavukari ғwemimbotarimova'ea nehē, ei ga. Ymyahū Tupana'ga nomombe'upavi ojiheva'ea pe onhi'īğa mombe'uharava'ea pe nahanahā nhiremimbotarimova'ea javo hako. Nomombe'ui ga aerē ti ji hepiukapavi nehē javo hako, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

⁸ Gaha – kiroki ga e'i ji ve: “Terekwatijari ti inarağa remimombe'ua” – gaha onhi'īğa'ja ji ve. Kiro ga ei:

–Eho ipyhyga livro'ia ipe'apyra Tupana'gapyrive'ga poa hugwi – kiroki ga ohāi o'ama ypiahua ruvihava rehe yvya rehe no, ei ga ji ve.

⁹ A'ero ji hoi Tupana'gapyrive'ga pyri nhivahema javo ga pe: Embuhu livro'ia ji ve, a'e ji.

–Koro! ei ga ji ve. Epyhy livro'ia i'gwovo pa. Nde juruka'rurame ti he'ēro na'ē hehira ja novīa nehē. Emo nde imokoname ti omborovahi nderevega nehē, ei ga ji ve.

¹⁰ Apyhy ji livro'ia ipe'avo gapoa hugwi i'gwovo a'ero. Livro'ia he'ēro hehira ja ji juruka'rurame. Ji imokoname kotihī imborovahivi jirevega.

¹¹ Kiro ga ei ji ve:

–Aerē ti emombe'ua'ja Tupana'ga nhi'īğa he'yive'ğa pe. Emombe'ua'ja ti ojipe'ğa yvyakotyve'ğa gwyğagwyrive'ğa no. Emombe'ua'ja ti ğa no – kiroki ğa ojoatyatyvi ғanhi'īğa. Yvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa ti emombe'ua'ja, ei ga ji ve.

11

Mokonha'ğa omombe'u ғwemiendukatua

¹ Kiro yvagipeve'ga imbuhuri ji ve ta'akwatiguhūa a'ea pyvō ti eha'āha'ā hepiaga ipukuhua javo.

–Eha'āha'ā ti hepiaga ipukuhua ғajatykahavuhua pukuhua Tupana'ga mbohetehava pukuhua maranime ipukuhua javo, ei ga. Eha'āha'ā ti hepiaga ikwava'ēhava pukuhua no maranime ipukuhua javo. Emo'emo'ē ti Tupana'ga mboheteve'ğa pevo no maramomi ғande'yja javo, ei ga ji ve.

² –Okara – kiroki oko ғajatykahavuhua pyri Tupana'ga mbohetehava pyri – a'ea ti tereha'āha'aḡi. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: “Judeus'ḡarūive'ğa ti toko pevo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Quarenta e dois meses rupi ti judeus'ḡarūive'ğa okote'varuhuve'ğa ndekoi ғajatykahavuhua pyri cidade-pyryva pype Jerusalém pype,” ei Tupana'ga ji ve, ei ga.

³ –“Kiroki mokonha'ğa nhinhi'īğa rendu katu – ғahā ti ji am-bopopoakaruka nehē tomombe'u ti ға nhinhi'īğa mil duzentos e sessenta dias rupi,” ei Tupana'ga, ei ga. “Omongi ti ға tapy'ynhapite'varuhua

jayrapemuhūva'ea nehē imombe'urame nhinhi'iġa," ei Tupana'ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

⁴ Kiro Jesus'ga rembikwahavukara ji ve. Mokonha'ġa oko yva ja oliveira ja mokonhava'ea ja. Ga ko hyapehava ja no mokonhava'ea ja – kiroki hyapehava oko Tupana'ga rovai pyteri pe vvyakotyve'ġa nduvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

⁵ Po ojipe'ġa imondopotari hahya mokonha'ġa pe, a'ero ti tata ihemi mokonha'ġa jurua rupi nehē ġa moka'nhyama ġa jukavo nehē. Nahā ti ġa tomano tata pype imondopotarame hahya mokonha'ġa pe nehē.

⁶ Mokonha'ġa ipopoaka. Po ġa imbopo'opotari amana imombe'urame Tupana'ga nhi'iġa mil duzentos e sessenta dias rupi, a'ero ti amana ndokyri nehē. Po ġa yhya monhimbotepotari aherekoro, a'ero ti yhya onhimbote aherekoro nehē. Po ġa imondoparavuhupotari karugwate'varuhua yvya koty, a'ero ti karugwate'varuhua oho vvyakotyva'ea pe vvyakotyve'ġa pe nehē no. Po ġa imondopotapotarari, a'ero ti ohooho nehē.

⁷ Aerē ti ġa imombe'upavi Tupana'ga nhi'iġa ġwemiendukatua nehē. Ga imombe'upavirē ti vvykwaruhupypeva'ea ojiupi vvykwara ruvihavuhua hugwi ua nehē – kiroki vvykwara oho paivouhu. Uhu ti vvykwaruhupypeva'ea tiruahūheteva'ea otavuka mokonha'ġa pe ġapopoakara mombiga ġa jukavo nehē.

⁸ Mokonha'ġa nda'oa ti ipytai pehea rupi cidade ruvihava pype nehē – kiroki cidade oko Sodoma ja Egipto ja no. A'ereki cidadepeve'ġa ite'varuhu hete Sodomapeve'ġa ja Egitopeve'ġa ja no. Pevo jitehe cidade ruvihava pype ymyahū ahe mokonha'ġa pojkaharete'ga mbovyri yva rehe ga jukavo ikwehe. Pevo jitehe ti mokonha'ġa nda'oa pytai pehea rupi nehē.

⁹ Gwepia ti vvyakotyve'ġa nhaporemō mokonha'ġa nda'oa pevo nehē. Kiroki ġa ojogwe'ygwe'yja'ġa – ġa ti ġanda'oa repiagi nehē. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ġa ti ġanda'oa repiagi nehē. Yvyakotyve'ġa gwyġagwyripeve'ġa ti ġanda'oa repiagi nehē. Ojipe'ġa ġanda'oa repiagi nehē no. Três dias e meio rupi ti ġa hepiagi mokonha'ġa nda'oa tymukare'yama nehē. ¹⁰ Yvyakotyve'ġa ndoryndoryvamo ġamanoa rehe nehē japovo toryva imondoteheavo mbatera ojohupe nehē. E'i ti ġa ojohupe nehē: “Hahya ti mokonhava'ea nomondoa'javi nhande ve nehē. A'ereki hahy nhande ve ahe imombe'urame Tupana'ga nhi'iġa pepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo nhande ve.” Nahā ti ġa ei nehē. A'ereki ġa nhangypyhy ġamanoa rehe nehē Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa manoa rehe nehē.

¹¹ Kiro ji hepiaga'javi Jesus'ga rembiepiukara ji ve aere'īva'ea. Mokonha'ġa manorē três dias e meio ikwavi ġamanoagwera pyvō. Tupana'ga imondoi opytua ġavyteri pe mokonha'ġa vvyteri pe ġa mbogwerava'java ġa mopo'ama'java. A'ero ġa po'ami. Ohyhyi pa vvyakotyve'ġa okyhyjiheteavo ġa ndepiagame. ¹² Kiro mokonha'ġa henduvi yvagipeve'ga nhi'iġa. Hahyahi ganhi'iġa ga erame ġa pe:

—He pejijo avo yvagi pe! ei ga.

A'ero mokonha'ġa hoi yvaġatiġa pype. Nahā ġa hoi yvagi pe okiavo ogwovo a'ero. Gahoa yvagi pe ġa'arōe'īve'ġa hepiagi.

¹³ A'ea rupi jitehe yvya iġwyġwyhetei. Nurā onga ndurundurugi he'yjuhuva'ea cidade pe. Dez onga pyteri pe nanani ojipeji ndurugi onhika'mbika'mbiga. Nahā a décima parte da cidade onduru. Sete milve'ġa omano yvya iġwyġwyheterame onga ndurundurugame. Kiroki ġa nomanoi – ġa e'i:

—Tupana'ga ipopoaka hete!

Nahã ęa ei okyhyjiheteavo yvagipeve'ęa nduvihavuhuhete'ęa hugwi Tupana'ęa hugwi.

¹⁴ Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhę ite'varuhuva'ea ko. Mokõi reki ite'varuhuagwera a'ero. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'igi oji'i. Kiro ti kotihĩ ojipeva'ea ite'varuhuva'ea nehę no. A'ero ti tręsva'ea ite'varuhuva'ea nehę, a'e ji.

Mbapavamo ga opy trombeta

¹⁵ Kiro ojipe'ęa ipyi trombeta seteve'ęa nde'yja'ęa a'ero. Sete ko ęanembipyagwera trombetas a'ero. A'ero ji henduvi yvagipeve'ęa nhi'igame. Hahyahi ęanhi'iga ęa erame:

–Kiroęwe nhandepojykaharete'ęa Tupana'ęa herekoi vvyakotyve'ęa gwyrą. A'ea nhaporemoko hekoi ga'apoa Cristo'ęa apoa no kiro.

A'ereki Tupana'ęa e'i ga pe: “Ji pavęi ti tihepia katu ęa pokoga.”

A'ea ga ei Cristo'ęa pe ęwemimbuhurukara'ęa pe eko ti ęanduvihavuhuhetero ji pavęi javo.

Tohepia katu pa ti Tupana'ęa vvyakotyve'ęa kiro avuirama nehę, ei ęa.

¹⁶ Kiro vinte e quatrove'ęa huvihavuhu'ęa – kiroki ęa õi oapykava rehe Tupana'ęa rovai pyteri pe – ęahã onhino ojevapyvo yvya rehe Tupana'ęa rovai pyteri pe Tupana'ęa mboheteavo. ¹⁷ Kiro ęa ei Tupana'ęa pe:

–Tupana, orepojykaharetea, ndepyyry hete nde oreruvihavuhuhetero.

Ndehe ndepopoaka ęa hohe pa.

Aęwamo nde ereko. Ymyahũ nde ereko hako.

Ndepyry hete nde.

A'ereki nde erepojyka vvyakotyve'ęa gwyrą toko ti a'ea jigwyrą javo.

Kiro po ti nde hepiakatupavi vvyakotyve'ęa nehę, ei ęa Tupana'ęa pe.

¹⁸ Gagwyrripeve'ęa nhimonha'ngai nde rehe.

Kiro ti nde nhimonha'ngai ęa ndehe nehę ęandekote'varuhuro ęwaramo.

A'ero kiro ti nde ei omanove'ęa pe nehę:

“Peko te'varuhu pe.

Peho ti hahyva'ea ruvihava pype a'ero,” ere ti nde ęa pe nehę, ei huvihavuhu'ęa Tupana'ęa pe.

Kiro ti nde imbuhuri ejiheve'ęa pe ikwepykava pyryva'ea nehę

– kiroki nenhi'iga mombe'uhara'ęa, neremimo'ęhara'ęa no, nenhi'iga rendukatuhara'ęa no.

Ga pe nhaporemoko kiro ti nde imbuhuri nehę

okoteheve'ęa pe ęanduvihava'ęa pe nehę no, ei ęa Tupana'ęa pe.

Kiro ti nde ęa mondoi hahyva'ea ruvihava pype

– kiroki ęa oko te'varuhu vvyakotyve'ęa pe imondovo hahya ęa pe hendukatuuware'yma nenhi'iga, ei vinte e quatrove'ęa huvihavuhu'ęa Tupana'ęa pe.

¹⁹ Kiro yvagi pe Tupana'ęa mboheteava pe'ai garonga. A'ero jukwaha Tupana'ęa rembikwatijarukaripyra ryru'ia pevo gamboheteava pype.

Kiro iveraveravi onhi'inhi'iga onaranaraęa. Oęwyęwy hete yvya a'ero. He'yjuhu itatięuhũa'java'ea amana royxaęahiva'java'ea ikyri yvya koty a'ero.

12

Kunhangwerahęa; tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua

¹ Kiro ahemonhimomby'auhuvehęa jipiukari yvagi pe tokwaha ti ęa aere'iva'ea javo. Kwara ko hęapiramo tapy'ynhapiramo. Jahya oko hęapya gwyrı pe. Gwerekoko hęa akanitara oakaęa rehe. Akanitara gwerekoko jaytata'ia

ojihe. Doze ko jaytata'ia hehe. ² Ipuru'a hēa. A'ero hēa rahērahemamo. A'ereki kiro hēara'yra'ga ahava. A'ero hēa herekoi kiro hahyhetea ojive.

³ Kiro ojipeva'ea jipiukari yvagi pe ahemonhimomby'ava'ea. Ahemonhimomby'ava'ea ko tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua. Huvihavuhu ko tejuhua'javuhuva'ea ġwehanhuhūro oġwaġahivamo. Sete ko tejuhua'javuhuva'ea akaġa. Gwereco akanitara oakaġa rehe no. Sete ko akanitara a'ero. Dez ko tejuhua'javuhuva'ea ratīa. ⁴ Ipopoaka tejuhua'javuhuva'ea gwaja jaytata'ia pe'avo yvaga hugwi imbuhua imomboa yvya koty. He'yjuhu hete ranuhū jaytata'ia. Trēs jaytata'ia pyteri pe nanani gwaja ojipeji pe'ai imbuhua imomboa yvya koty. Nahā a terġa parte dos jaytata'ia tejuhua'javuhuva'ea gwaja imombori. Tejuhua'javuhuva'ea i'ami kunhangwerahēa rovai pyteri pe ta'u ti ji hēara'yra'ga ga arame javo. A'ereki hēa ombo'a ġwerī gwa'yra'ga.

⁵ Ymyahū Tupana'ga ga mombe'u hako. Ga e'i:
 “Aerē ti hēara'yra'ga toko yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ġa ndepiakatupava nehē.

Tohendukatuukaraha ti ga ġa pe onhi'iġa nehē.

Ahe ja – kiroki ahe onupā ojipe'ga yvyra pyvō metalva'ea pyvō toko ti ga nhinhi'iġa rupi javo

– ahe ja ti hēara'yra'ga tohendukatuukaraha ġa pe nehē toko ti ġa nhaporemomhinhhi'iġa rupi javo,” ei Tupana'ga hako.

Kiro hēa ga mbo'ari gwa'yra'ga. Hēara'yra'ga arame kiro gape'ahava pea hugwi tejuhua'javuhuva'ea ti to'uyme ga javo. Kiro garerohohava Tupana'ga pyri ga'apykava pyri toko ga aheruvihavuhuhetero kiro javo.

⁶ Kiro hēa nhani oka'nhyma ongae'yi me. A'ereki pevo Tupana'ga omboavujikwerukaripe hēa pe avo ti hēa toju javo.

–Pevo ti ġa tomondomondo mbatera hēa pe mil duzentos e sessenta dias rupi nehē, ei Tupana'ga.

⁷ Kiro yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa tavukari. Tupana'gapyrive'ġa ko Miguel'ġa. Miguel'ga ko oko Tupana'ga nhi'iġa rehe ojiheve'ġa pavēi. Tejuhua'javuhuva'ea ndokoi reki Tupana'ga nhi'iġa rehe ojiheva'ea pavēi. Nurā Miguel'ġa tavukari tejuhua'javuhuva'ea pe a'eareheva'ea pe no. ⁸ Miguel'ġa imombigi tejuhua'javuhuva'ea popoakara a'eareheva'ea popoakara reheve yvagi pe. Ndatekwavi tejuhua'javuhuva'ea rehe yvagi pe a'eareheva'ea rehe no. ⁹ A'ea rupi tejuhua'javuhuva'ea huvihavava'ea mombohava a'eareheva'ea mombohava pavēi yvya koty a'ero.

Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga akoja'ga ymyahūve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Omoandyandyi ga yvyakotyve'ġa nhaporemom.

¹⁰ Kiro ji ojipe'ga renduvi. Hahyahi ganhi'iġa ga erame okovo yvagi pe:
 –Kiroġwe Tupana'ga ojiheve'ġa ndekote'varuhua mombohetei ġa mombyryva avuirama.

Kiro ti ga ġa nderohoukari ojipyri yvagi pe nehē.

Kiroġwe ga hepiukari opopoakara okovo ġanduvihavuhuhetero, ei ga.

Kiroġwe Cristo'ga hepiukari opopoakara okovo ġanduvihavuhuhetero no.

Ga pe ġwemimbuhurukara'ga pe Tupana'ga e'i

eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.

A'ereki Tupana'ga omomboruka ġambotegwetehara'ga yvya koty

– kiroki ga omboja nhaneirū'ġa ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe arimopyytunimo no, ei ga okovo yvagi pe.

¹¹ Nhaneirū'ġa omombi Diabo'ga popoakara ojikheteavo ġwaramo cordeiro'jave'ga rehe

gaha omano heka'voguka gwekoa nhande repyga javo cordeiro'jave'ga. Ga omombi Diabo'ga popoakara imombe'urame Tupana'ga nhi'i'ga Jesus Cristo'ga mombe'urame.

Onhia'ngue'yma nhaneirũ'ga ei ojohupe:

“Xa'eyme ti: Niamanopotari nhande Jesus Cristo'ga mombe'urame.

A'ea rũi ti xa'e.” Nahã ga ei.

Ga'arõe'ỹve'ga ga jukai ga mbopohirukapota Jesus'ga hugwi novĩa.

A'ereki ga ndopohiri Jesus'ga mombe'ua hugwi, ei ga okovo yvagi pe.

¹² Tohoryory ti yvaga, ei ga.

Pejoryjory ti yvagipeva'ero!

A'ereki ga Diabo'ga mombo avo hugwi.

Yvyakotyva'ea pe yhyarupiva'ea pe no, pe me ti ite'va kiro.

A'ereki Diabo'ga ogy ogwovo pe pyri onhimboahiva.

A'ereki ga e'i: “Nambegwei ti Tupana'ga omombiguka jipopoakara yvya koty nehẽ no.

Takote'varuhuahi ti ji Jesus'gareheve'ga pe yvya koty a'ero nehẽ,” ei Diabo'ga, ei ga.

A'ea ga ei okovo yvagi pe Diabo'ga mombe'gwovo yvyakotyve'ga pe yhyarupive'ga pe no. A'ea ji henduvi.

¹³ Kiro tejuhua'javuhuva'ea i'ei:

–Ah! Yvya koty ga ji momborukari ji mombytavouka, e'i.

A'ero ihoi kunhangwerahẽa rehe – kiroki hẽa gwa'yra'ga mbo'a. Hẽa rehe ihoi tajuka ti hẽa javo.

¹⁴ Kiro kwanduhua'javuhuva'ea pepoa mondohava mokonhava'ea mondohava kunhangwerahẽa pe. Nurã hẽa ei:

–Taveve ti ji ongae'ỹi me nehẽ. Pevo ti ji taho jitupa jirupai pe nehẽ. Pevo ti ga tomondo mbatera ji ve três anos e meio rupi nehẽ. A'ero pevo ti ji rukatui nehẽ nhinhimima mboja hugwi tejuhua'javuhuva'ea hugwi nehẽ, ei hẽa.

¹⁵ Ojuria rupi mboja yhya mohemi. Hehanhuhũ yhya ypihua ja – kiroki ohẽ tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi yhya.

–Yhya ti togwerohoroho hẽa moka'nhyima, e'i.

¹⁶ Yvya pyry reki hẽa pe hẽa pokoga. A'ereki yvy pe yhya onhinha – akoja tejuhua'javuhuva'ea omohẽ ojuria rupi.

¹⁷ A'ero tejuhua'javuhuva'ea nhimonha'ngahetei hẽa rehe. Nurã ihoi otavuka hẽarakwepohara'ga pe – kiroki ga gwendu katu Tupana'ga remi-mombe'uhetea ojikoga Jesus Cristo'ga rehe okokatuavo. ¹⁸ Ogwovo ihoi o'ama y'ytiga rehe ypihua ruvihava rembeyvyri pe.

13

Yhyapypeva'ea

¹ Kiro ji hepiagi tiruahũva'ea yhyapypeva'ea. Ohẽ yhyapypeva'ea ypihua ruvihava hugwi ua yvya rehe upa. Sete ko yhyapypeva'ea akağa. Dez ko yhyapypeva'ea ratĩa. Gwatĩa rehe gwereko akanitara. Dez ko akanitara a'ero. Oakağa rehe inainani gwereko gwerate'varuhua. Herate'varuhua Tupana'ga mbotegwetei yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe javo.

² Yhyapypeva'ea oko ja'gwara'java'ea ja leopardo ja. Ipya oko urso pya ja. Ijuria oko ja'gwara'java'ea jurua ja leão jurua ja. Kiro tejuhua'javuhuva'ea imbopopoakarukari yhyapypeva'ea oji'ja ojipy'rovouka jupe toko ti yhyapypeva'ea jireheve'ga nduvihavamo javo.

³ Ojipejiva'ea ji hepiagi yhyapypeva'ea akağa. Oko ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea nhakağa rehe. Nurã ji ei: Omano po raji'i. Kiro okwerava'ja reki! a'e ji hepiaga ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea.

Yvyakotyve'ğa nhaporemo ға nhimomby'ai hehe a'ea mbopogweavo. ⁴ A'ero ға tejuhua'javuhuva'ea mbohetei. A'ereki tejuhua'javuhuva'ea ombopopoakaruka yhyapypeva'ea pe. Yhyapypeva'ea ға imbohetei no.

–Ma'ğa ipopoaka yhyapypeva'ea ja? ei ға. Ma'ğa ipopoaka a'ea hohe otavuka a'ea pe? Ndipopoakahavi tuhẽ a'ea pe! ei ға imboheteavo.

⁵ Kiro yhyapypeva'ea monhi'ĩte'varuhuhava. Nurã ikwahava omondoa yhyapypeva'ea i'ei:

–Tanhimbohete tuhẽ ti ji Tupana'ga mbotegweteavo nehẽ. Quarenta e dois meses rupi ti ji tako nanongara rehe yvya koty nehẽ, e'i.

⁶ Nurã yhyapypeva'ea Tupana'ga mbotegwetei. Tupana'ga ronga mbotegwetei. Yvagipeve'ğa mbotegwetei. Nahã yhyapypeva'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga renoite'varuhuavo.

⁷ Kiro yhyapypeva'ea mbopopoakahava no. Nurã ikwahava omondoa yhyapypeva'ea i'ei:

–Tatavuka ti ji Tupana'ga remimo'ëhara'ğa pe. Tamombi ti ji ғapopoakara, e'i. Tajipopoaka ti ji vyvakotyve'ğa hohe pa, e'i. Ga hohe pa ti ji tajipopoaka – kiroki ға ojogwe'ygwe'yja'ğa. Ojipe'ğa hohe pa no ti ji tajipopoaka. Tajipopoaka ti ji ға hohe pa no – kiroki ға ojoatyatyvi ғанhi'iğa. Yvyakotyve'ğa gwyğagwyriveve'ğa hohe pa ti ji tajipopoaka no, e'i yhyapypeva'ea.

⁸ Jihi, João, akwaha aere'ĩva'ea ikwatija. Ikwatija ji ei: Yvyakotyve'ğa nhaporemo ti yhyapypeva'ea mbohetei ojikoga hehe nehẽ – kiroki ға ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype, a'e ji ikwatija. Gandra Tupana'ga ndokwatijari livro pype yvagi pe tuhu ti ға ji pyri okovo avuirama jave'yma. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. Gaha Tupana'ga omombe'u yvya apohava renonde aerẽ ti ga ojijukauka nehẽ javo, a'e ji ikwatija aere'ĩva'ea.

⁹ Peapyakwa pe. Pehendu katu nhirembikwatijara, a'e ji.

¹⁰ Kiroki ға ojipe'ğa topyhy ға nderogwovo

– ғahã ti ojipe'ğa opyhygaha nehẽ ға nderogwovo nehẽ, a'e ji ikwahava aere'ĩva'ea.

Kiroki ға ojipe'ğa tojuka itakyhea'javuhuva'ea pyvõ

– ғahã ti ojipe'ğa ojuka tuhẽ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ nehẽ, a'e ji ikwahava aere'ĩva'ea.

Nurã ti Tupana'ga remimo'ëhara'ğa tonhimomirana ojikheteavo ga rehe nehẽ, a'e ji ikwatija aere'ĩva'ea.

Yvyapypeva'ea

¹¹ Kiro ojipea ji hepiagi tiruahũva'ea yvyapypeva'ea. Ohẽ yvyapypeva'ea yvya hugwi ua yvya arimo upa. Mokõi ko yvyapypeva'ea ratĩa. Hatĩa ko cordeiro ratĩa ja. Hahyahi yvyapypeva'ea nhi'iğa tejuhua'javuhuva'ea ja. ¹² Yhyapypeva'ea ombopopoakaruka yvyapypeva'ea oji'ja. A'ero yvyapypeva'ea yhyapypeva'ea mboheteukari vyvakotyve'ğa pe yvya pe no – kiroki yhyapypeva'ea gwereko ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea.

¹³ Yvyapypeva'ea japojai ahemonhimomby'ava'ea. Yvaga hugwi imbojyvi tata imbuhua yvya koty. Gwepia pa vyvakotyve'ğa ahemonhimomby'ava'ea. ¹⁴ Ahemonhimomby'ava'ea apovo ғwaramo yvyapypeva'ea ға moandyandyjuhui. Ipopoaka yvyapypeva'ea ahemonhimomby'ava'ea apovo ғwaramo yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Yvyakotyve'ğa pe yvyapypeva'ea ei:

—Peapo ti ha'angavuhua kiro timbohete ti a'ea ra'angavuhua javo – kiroki a'ea ko yhyapypeva'ea herekovo ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea itakyhea'javuhuva'ea rembikytiuhuagwera. A'ea ra'angavuhua ti peapo. A'ereki a'ea okwerava'ja reki yhyapypeva'ea, e'i vvyapypeva'ea.

Mbatera ġa japo'i yhyapypeva'ea ra'angavamo a'ero. ¹⁵ Opopoakahetero ġwaramo vvyapypeva'ea imondoi opytua ha'angava pe imopo'ama.

—Opo'ã reki ha'angava ogwoogwovo, ei vvyakotyve'ġa hepiagame.

Ha'angava onhi'ĩ. Kiro i'ei:

—Tanhimbohete ti vvyakotyve'ġa nhaporemo, e'i.

Kiroki ġa nombohetei yhyapypeva'ea ra'angava – ġahã ha'angava ojuka. ¹⁶⁻¹⁷ Vvyakotyve'ġa nhaporemo herekoi yhyapypeva'ea rembikwatijarukaragwera ojihe a'ero. Ga okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojihe. Hera ikwatijarukare'ymame ti ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rera número. Okwatijaruka ti ġa opoa rehe ojohukoty rui. Opoa rehe ikwatijarukare'ymame ti ġa okwatijaruka gwetovapya rehe. Okwatijaruka ġa nhaporemo: okoteheve'ġa ġanduvihava'ġa imbateve'ġa nimbaterive'ġa ojipe'ġa no – kiroki ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa, kiroki ipiro'ye'ÿve'ġa ġa ġa mboporavykyuka ġa mbopohirukare'yma ojihugwi no. Ga ojihe ikwatijarukare'ymame yhyapypeva'ea ra'angava noma'ëukari ġa pe mbatera ipyhygukare'yma imondoukare'yma no. Nahã yhyapypeva'ea ra'angava hendukatuuarahai vvyakotyve'ġa pe onhi'ġa opopoakaramo.

¹⁸ Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi yhyapypeva'ea rera. Kiroki ga okwaha hete – gaha ti tomo'emo'ë yhyapypeva'ea rera número onhimombaragwahava hehe. Yhyapypeva'ea rera número ko akwaimbae'ga rera número. Yhyapypeva'ea rera ko número seiscentos e sessenta e seis.

14

Cordeiro'jave'ga he'yjuhuranuhũve'ġa pavëi

¹ Kiro ji hepiagi. Nanime cordeiro'jave'ga ami vvytyruhua rehe Sião rehe! Ga pavëi ġa oko cento e quarenta e quatro milve'ġa. Ikwatijara ġa gwereko gwetovapya rehe. Ikwatijara ko cordeiro'jave'ga rera garuva'ga rera no.

² Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Onhi'ġahyahivuhu ga typojuhetea pyambua ja onaranaraġuhũva'ea ja no. Ikatu ganhi'ġa imonhi'ĩhava ja no harpas ja, a'e ji yvagipeve'ga renduva.

³ Cento e quarenta e quatro milve'ġa nhimby'yi ipyahuva'ea rehe yvagi pe ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe ga apygame oapykava rehe okovo aheruvihavuhuhetero. Onhimby'yi ġa quatrove'ġa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe no. Tegwete ojipe'ġa nhimbo'ehava a'ea rehe. Gahã jate onhimbo'e hehe ipyahuva'ea rehe onhimby'yita cento e quarenta e quatro milve'ġa. A'ereki Tupana'ga ġa mbopiro'yuka ġambote'varuhuva'ea hugwi ġa pokoguka ġa mbuhuruka ojipyri yvagi pe ġa mombytavouka avuirama. ⁴ Ga ndokote'varuhui. Ga ko ġa ja – kiroki ġa ndogwerekoangavi kunhangwera'ġa. Pyry hete ġa. Cordeiro'jave'ga hoa nanani ġa hoi ga rupi okovo ganhi'ġa rupi. Tupana'ga omo'emo'ëypy ġa ojive vvyakotyve'ġa hugwi ġa mbopiro'yuka.

—Gahã ti toko jireheve'ġa cordeiro'jave'gareheve'ġa no, ei Tupana'ga ġa mo'emo'eamo. Toko ti ġa nhinhi'ġa rupi ganhi'ġa rupi no. Jara'ga hohe vvyakotyve'ġa hohe ġa pyrvamo okovo a'ero, ei Tupana'ga.

⁵ Ni'mbeangavi Tupana'gareheve'ġa. Nurã ndojari ġa ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

Trësve'ġa Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga

⁶ Kiro ji ojipe'ga repiagi Tupana'gapyrive'ga ga veverame yvatea gwyrimo. Ikwahava ġwaramo omondoa ga ei:

–Taho ti ji imombe'gwovo pyryva'ea ipave'ŷva'ea Jesus'ga mombe'ua vvyakotyve'ga pe nhaporemo nehē. Gagwyġagwyripeve'ga pe ti ji tamombe'u. Kiroki ġa ojogwe'ygwe'yja'ga – ġa peġape ti ji tamombe'u. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ġa peġape ti ji tamombe'u. Ojipe'ga pe ti ji tamombe'u no. Yvyakotyve'ga pe nhaporemo yvya koty ti ji tamombe'u nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁷ Hahyahi ganhi'iġa ga erame ġa pe a'ero:

–Pehendu katu ti Tupana'ga rerekokatukatuavo ga ko ipopoaka ojipe'ga hohe pa javo. Pembohete ti ga gaha jate oko nhanderuvihavuhuhetero javo. A'ereki kiro ga'ea okote'varuhuve'ga pe peko te'varuhu pe javo. “Peho ti hahyva'ea ruvihava pype nehē,” e'i ti Tupana'ga nehē.

–Pembohete ti Tupana'ga mboukwahava penenypy'amo ga rovai pyteri pe. Gaha ombojihu yvaga yvya no ypiahua ruvihava no yhyaryapyruhua nhaporemo no, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁸ Kiro ojipe'ga vevei ga reviri no Tupana'gapyrive'ga. Imombe'gwovo ga ei:

–Cidadepeve'ga Babilôniapeve'ga popoakahetea ipigi! Opi hete tuhē! A'ereki ġa ombote'vate'varuhu vvyakotyve'ga gwyrripeve'ga nhaporemo, ei ga. Babilôniapeve'ga onhimbopogweuka ojipe'ga pe toko te'varuhu ti ġa nhande ja javo. Babilôniapeve'ga ja ġa ndekote'varuhui a'ero gworygworyvamo ġandekote'varuhua rehe, ei ga.

⁹⁻¹⁰ Kiro ojipe'ga vevei mokonha'ga ndeviri no Tupana'gapyrive'ga. Trêš ko ġa a'ero. Hahyahi ganhi'iġa ga erame:

–Kiroki ġa yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava rehe ve – ġahã ti ombuhuruka ite'varuhuva'ea ojive nehē, ei ga. Po ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rembikwatijarukara gwetovapya rehe, a'ero ti ite'varuhu ġa pe nehē, ei ga. Po ġa okwatijaruka opoa rehe, a'ero ti ite'varuhu ġa pe nehē no.

–Tupana'ga ti onhimonha'nga ġa ndehe nehē. Ndoporogwetygi ti ga ġa nehē, ei ga. A'ero ti Tupana'ga ġa mondoi tata pype enxofre pype nehē no hahyva'ea ruvihava pype. A'ea pyvõ ti ga hahya mondoi ġa pe nehē, ei ga. Hahyrame pevo ġa pe ti pyryve'ga Tupana'gapyrive'ga ġa ndepiagi nehē. Ga pavēi ti cordeiro'jave'ga ġa ndepiagi nehē hahyrame ġa pe nehē, ei ga.

¹¹ Nane'yimi ti ihemi tatatiġuhũa hahyrame ġa pe nehē. Hahya ti ndopigi ġa hugwi ypytunimo arimo nehē no, ei ga. Hahy hete ti ġa pe tata pype jipi nehē – kiroki ġa yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava reheve, kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojihe, ei ga imombe'gwovo.

¹² –Nurã ti Tupana'ga remimo'ēhara'ga tonhimomirana ojikheteavo Jesus'ga rehe Tupana'ga remimombe'uhetea rendukatuavo nehē, ei ga.

¹³ Kiro ji ojipe'ga renduvi yvagipeve'ga. Ji ve ga ei:

–Ekwatija ti nhiremimombe'ua nde ve kiro. Kiro Cristo'gareheve'ga ndoryndoryvamo – kiroki ġa omano kirē nehē, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

–Na tuhē, e'i Tupana'ga ra'uva. Kiro ġa ndoryndoryvamo. A'ereki omanorē ġa oapo pi. A'ero ġapy'a rukatui. Oporavyky hete na'ē ġa okovo yvya koty Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo okokatuavo onhimomiranama. Aerē omanorē ti ġa ndukatui yvagi pe nehē. Gandekokatuagwera ti jukwaha nehē ġa vahemirē yvagi pe, e'i Tupana'ga ra'uva.

Okyti ġa kopeva'ea

¹⁴ Kiro nanime ji hepiagi yvaġatiġa. Itiġahivuhuva'ea ko yvaġatiġa. I'arimo ga oapy. Oko ga ja – kiroki ga oko yvagipeva'ero vvyakotyva'ero no.

Oakaꝯa rehe ga gwereko akanitara ouro apopyra okovo ġwaramo aheruvi-havuhuhetero. Opo pe ga gwereko haimbeva'ea foice.

¹⁵ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mboheteheva hugwi garonga hugwi ua. Hahyahi ganhi'iġa ga erame yvaġatiġa'arimove'ga pe. Ga pe ga ei:

–Ekyti kopeva'ea eapoa pyvō haimbeva'ea pyvō jajuro ġwaramo yvya koty. A'ereki kiro ikytihava, ei ga ga pe.

¹⁶ –Kwa, ei ga.

A'ero ga ikytipavi kopeva'ea nhaporemō yvya koty a'ero – kiroki ga oapy yvaġatiġa arimo.

¹⁷ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mboheteheva hugwi garonga hugwi yvagipeva'ea hugwi. Gwereko ga haimbeva'ea no foice.

¹⁸ Kiro ojipe'ga ruri ikwava'ēhava hugwi Tupana'gapyrive'ga. Gaha ko tata repiakatuhara'ga. Hahyahi ganhi'iġa ga erame Tupana'gapyrive'ga pe – kiroki ga gwereko haimbeva'ea.

–Ekyti yva'ia ahara yhyppoa'java'ea hugwi imono'ono'ombava. A'ereki yva'ia uva jaju pa yvya koty, ei ga ga pe.

¹⁹ –Kwa, ei ga.

A'ero ga yva'ia kytipavi yvya koty imono'ono'ombava a'ero imomboia imu'umu'ūhavuhua pype to'ē ti yva'ia ryhya jugwi javo.

Tupana'ga nhimonha'ngahetea, a'e ji imu'umu'ūhava pe. A'ereki Tupana'ga omu'umu'umuka okote'varuhuve'ga jukajukavouka imo'emo'ēuka ġandekoa nhaporemō.

²⁰ Cidade koty ġa imu'umu'umi yva'ia imu'umu'ūhavuhua pype. He'yjuhu ranuhū hete yva'ia ryhya i'ēi jugwi ġa imu'umu'umame. Okote'varuhuve'ga ndekoa pe a'e ji yva'ia ryhya. Paivouhu ihoi ġandekoa Tupana'ga ġa mu'umu'umukarame. Gandekoa oho paivouhu trezentos quilōmetros. Hehanhuhū ġandekoa typya no. Typya ihoi um metro e meio ogwovo. Oho ġandekoa cavalo jurua apiavo. Nahā typya ihoi cavalo jurua yvate jaimē ġandekoa.

15

Seteve'ga Tupana'gapyrive'ga ti omondo karugwara

¹ Kiro ji ojipe'ga ndepiagi ahemonhimomby'auhuve'ga – kiroki seteve'ga Tupana'gapyrive'ga okwahavuka aere'īva'ea okovo yvagi pe yvagipeve'ga. Omondo ti ġa seteva'ea karugwara vyakotyve'ga pe nehē. Seteva'ea karugwara ko mbapavava'ea. Seteve'ga imondomondorē seteva'ea karugwara vyakotyve'ga ndehe po ti Tupana'ga nhimonha'ngahetea ipigi ġa ndehe nehē.

² Kiro ji hepiagi ypiahua ruvihava'java'ea. Ypiahua ruvihava'java'ea ko vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra no. Vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra, a'ea memei ko ojihe'a ojogwehe. Kiroki ġa nombohetei yhyapypeva'ea yhyapypeva'ea ra'angava reheve – ji ġa ndepiagi ġa amame ypiahua ruvihava'java'ea rembeyvyri pe. Ndokwatijarukari ġa ojihe yhyapypeva'ea rera opopoakaramo yhyapypeva'ea hohe. Ndokwatijarukari ġa yhyapypeva'ea rera número ojihe no. Gwereko ġa Tupana'ga remimondoa imonhi'ihava harpas. ³ Tupana'gareheva'ea nhimby'yja rehe Moisésva'ea nhimby'yja rehe ġa nhimby'yi. Cordeiro'jave'ga nhimby'yja rehe ġa nhimby'yi no. A'ereki ġa Tupana'ga mbohete gaha jate ko vyakotyve'ga nduvihavuhete'ga javo. Onhimby'yita ġa ei:

–Tupana, orepojkaharetea, ndehe ko vyakotyve'ga nduvihava epopoakaramo ġa hohe pa.

Ndehe ko ġanduvihavuhuhetero avuirama ymya hako aerē nehē no, ei ġa onhimby'yita.

Ereapo nde ġamonhimomby'auhuva'ea enhimboheteuka ġa pe.

Ereko katu nde ġa nderekokatuavo imombe'gwovo a'itituhēva'ea ġa pe, ei ġa onhimby'yita Tupana'ga mboheteavo.

⁴ Ga nhaporemo nde rendu katu nde mboheteavo ga pyry hete javo.

A'ereki nde tehe jate ko ndepyry hete tuhē.

Uhu pa ti ġa ogwyrā hugwi nhaporemo nehē nde mboheteavo nderovai pyteri pe nehē.

A'ereki nde erehepiuka ejekokatuagwera ġa pe.

Nahā ġa ei onhimby'yita upa Tupana'ga mboheteavo.

⁵ Ga nhimby'yirē ji hepiagi yvagi pe. Pevo ko Tupana'ga mboheteava ipira apopyra – kiroki pyryheteva'ea gwereko Tupana'ga rembikwatijarukaripyra ryru'ia. Ojipe'a gamboheteava. ⁶ Seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa hemi jugwi – kiroki ġa omondo ġwerī karugwara yvyakotyve'ġa pe. Omongi ġa tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea linho apopyra ndiky'ai'i'iva'ea. Omongi ġa oku'ayvira imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko ġaku'ayvira.

⁷ Ga pe quatrove'ġa nde'yja'ga imondoi nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra. Sete ko nhaetingy'a'java'ea. Tupana'ga nhimonha'ngahetea rekoī nhaetingy'a'java'ea pype avuiramave'ga nhimonha'ngahetea. Tynahē a'ero.

⁸ Tatatiġuhūhetea rekoī Tupana'ga rongā pype gamboheteava pype. A'ereki Tupana'ga oko ipype. Tupana'ga rendy'jaro ġwaramo gamboheteava pype hekoī tatatiġa. Gapopoakaro ġwaramo hekoī tatatiġa ipype no. Tynahē gamboheteava a'ero. Tatatiġuhūa ġwaramo ti ahe ndohoi gamboheteai pe seteve'ġa remimondoa renonde nehē. A'ereki seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa e'i:

–Orenhinanhinani ti toromondo na'ē karugwara yvyakotyve'ġa pe nehē, ei ġa.

16

Tupana'ga nhimonha'ngahetea oko nhaetingy'a'java'ea pype

¹ Kiro ji ga renduvi Tupana'ga mboheteavapypeve'ga. Hahyahi ganhi'iġa ga erame seteve'ġa pe Tupana'gapyrive'ġa pe:

–Peho ti heka'voga Tupana'ga nhimonha'ngahetea nhaetingy'a'java'ea hugwi. Peheka'vo ti yvya koty, ei ga ġa pe.

² –Kwa, ei yvagipeve'ġa.

Kiro ġande'yja'ga hona'ēi a'ero heka'voga yvya koty Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipejiva'ea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Nurā ihemi ġajauhua ite'varuheteva'ea yvyakotyve'ġa ndehe – kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe. Kiroki ġa ombohete yhyapypeva'ea ra'angava – ġa ndehe ihemi ġajauhua ite'varuheteva'ea no.

³ Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Mokōi ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Ypiahua ruvihava rehe ga heka'vogi. Ypiahua ruvihava nhimbotei omanove'ga rekoa'java'ero. Nurā yhyapora imanombavi.

⁴ Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Trēs ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Paranauhūa rehe yhyaryapyruhua rehe no ga heka'vogi. Paranauhūa nhimbotei aherekoro a'ero. Yhyaryapyruhua onhimbote aherekoro no.

⁵ Kiro ji ga renduvi – kiroki Tupana'gapyrive'ga oko yhya repiakatuhara'ga. Tupana'ga pe ga ei:

–Jipojykaharetea, ei ga Tupana'ga pe.

Aḡwamo nde ereko. Ymyahū nde ereko hako.

Ndehe ko ereko katu hete yhya monhimboteavo aherekoro ḡa pe.

⁶ A'ereki ḡa neremimo'ēhara'ḡa apiti

nenhi'ḡa mombe'uhara'ḡa ndeheve ḡandekoa reka'voga.

Kiroḡwe aherekoa nde imondoi ḡa pe to'u ti ḡa javo.

Pyry nde imondoi a'ea ḡa pe, ei ga Tupana'ga pe.

⁷ Kiro ji henduvi ikwava'ēhava hugwi nahā:

–Na tuhē, Tupana, orepojykaharetea!

Ndehe ko vvyakotyve'ḡa nduvihava epopoakaramo ḡa hohe pa.

Ereko katu hete

e'erame a'itituhēva'ea imondovo hahya hupi katu okote'varuhuve'ḡa pe.

Poru ji henduvi ikwava'ēhava hugwi.

⁸ Kiro ojipe'ga seteve'ḡa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhi-monha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Quatro ko ḡanembiheka'vogagwera a'ero. Kwara rehe ga heka'vogi tombokai ti kwara vvyakotyve'ḡa tata pyvō javo. ⁹ Kwara vvyakotyve'ḡa mbokaiheteri a'ero. Hahy hete ḡa pe a'ero. A'ea nhaporemō karugwara Tupana'ga imondomondoukari ḡa pe. Ga karugwara mondoukaro ḡwaramo ḡa ete'varuhuhetei Tupana'ga pe ga mbotegweteavo. Ndogwerojijyi reki ḡa ojeaporogita okokatue'yma ga mbohetee'yma.

¹⁰ Kiro ojipe'ga seteve'ḡa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhi-monha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Cinco ko ḡanembiheka'vogagwera a'ero. Yhyapypeva'ea gwyrā rehe ga heka'vogi. Pevo yvya koty yhyapypeva'ea oko ogwyrīpeve'ḡa nduvihavamo. Yhyapypeva'ea gwyrīpeve'ḡa pe ppytunahivuhu a'ero. Hahy hete ḡa pe. Ohu'u ḡa okūa a'ero hahyhetero ḡwaramo ḡa pe. ¹¹ Yvagipeve'ga pe Tupana'ga pe ḡa ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo hahyro ḡwaramo ojive. Ojahuro ḡwaramo ḡa ete'varuhuhetei ga pe no. Emo ḡa ndogwerojijyi ojeaporogita okokatue'yma.

¹² Kiro ojipe'ga seteve'ḡa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhi-monha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Seis ko ḡanembiheka'vogagwera a'ero. Parauhūa ruvihava rehe rio Eufrates rehe ga heka'vogi. Parauhūa ruvihava rio Eufrates ty pa onhimboavujikwea a'ero tuhu ti kwara porakotyve'ḡa nduvihavuhu'ḡa yvya pikaḡa rupi javo.

¹³ Kiro ji hepiagi trēsva'ea Diabo'gapyriva'ea anhaḡa. A'ea ko kururua ja. Tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi ojipea hemi. Yhyapypeva'ea jurua rupi ojipea hemi. Tupana'ga nhi'iḡaatyviva'ea mombe'uhara'ga jurua rupi ojipea hemi. Nahā ko trēsva'ea Diabo'gapyriva'ea.

¹⁴ Tiruahū Diabo'gapyriva'ea okovo Diabo'ga nhi'iḡa rehe japojavovo ahemonhimomby'ava'ea. Kiro ihoi vvyakotyve'ḡa nduvihavuhu'ḡa pyri nhaporemō ḡa mono'ono'oḡuka ḡa movahemuka totavuka ti ḡa Tupana'ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: “Diabo'gapyriva'ea ḡa mono'ono'oḡukarame ti ji ei ḡa pe nehē: Peko te'varuhu pe. Peho kiro tata pype hahyva'ea ruvihava pype. A'ea ti ji ei ḡa pe jipopoakahetero ḡa hohe pa nehē ḡapopoakara mombiga,” ei Tupana'ga.

¹⁵ –Pehendu ti, ei Cristo'ga nhande ve. Ahe nomboha'uvi iporomive'ḡa ndura. Ahe ja ti pe napemboha'uvi jirura'java nehē. Nurā ji ei pe me: Pyry hete ti pe me nehē pe nhimomiranamame nhinhi'ḡa reroviapige'yma aerē

ti ga ruri nehē javo. A'ero ti pe ndekoi ga ja nehē – kiroki ga gwereko opira imongiavo onhinotīe'yma, ei Cristo'ga nhande ve.

¹⁶ Diabo'gapyriva'ea omono'ono'oḡuka vyvakotyve'ḡa nduvihava'ḡa. Pea pe ḡamono'oḡukahava pe hebreus'ḡa e'i Armagedom.

¹⁷ Kiro ojipe'ga seteve'ḡa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhi-monha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Yvate ga heka'vogi. Sete ko ḡanembiheka'vogagwera a'ero. Kiroki ga oko yvagi pe aheruvihavuhete'ga ronga pype gambohete'ga pype ga'apykava pyri – hahyahi ganhi'iḡa ga erame pea hugwi:

–Momina Tupana'ga nhimonha'nga! ei ga.

¹⁸ Kiro inhi'inhi'iḡi onaranaraḡa overaverava. Yvya oḡwyḡwy hete ranuhū tuhē. Vyvakotyve'ḡa mbojihuvypagwera jate ndogwerekoi nanongara.

¹⁹ A'ero cidadeuhua i'ḡwy'ḡyri. Trēs ko ipeheuhūva'ea cidadeuhua peheuhūva'ea a'ero. Cidades nhaporemō yvya koty indurundurupavi he'yjuhuva'ea. Tupana'ga okwahava'ja Babilōniapeve'ḡa ji ndapotari ḡandekote'varuhua javo. Ipopoaka hete ḡa novīa a'ero. A'ereki kiro Tupana'ga onhimonha'nga hete ḡa ndehe onhimboahiva ojipypava ḡa ndehe ḡa ndekote'varuhuro ḡwaramo. ²⁰ Ypa'ōa oka'nhyumba. Ahana'ja a'ero. Yvytyruhua ahe ndohepiaga'javi no. ²¹ He'yjuhu itatiḡuhūa'java'ea amana roxaḡahiva'java'ea okya yvaga hugwi vyvakotyve'ḡa ndehe. Tupana'ga pe ḡa ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo. A'ereki amana roxaḡahiva'java'ea hahy ranuhū ḡa pe. A'ereki hehanhuhū hete amana roxaḡahiva'java'ea itatiḡuhūa'java'ea. A'ea pohyja ko quarenta quilos hetakwera ja.

17

Kunhangwerahēa oapy yhyapypeva'ea arimo

¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri seteve'ḡa nde'yja'ga – kiroki seteve'ḡa gwereko nhaetingy'a'java'ea yvagipeve'ḡa. Ji ve ga nhi'iḡi javo:

–Herejo, ei ga. Kiro ti ji ipopoakavehēa repiukari nde ve nehē Tupana'ga erame hēa pe: “Ereko te'varuhu nde. Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.” A'ea ti Tupana'ga ei hēa pe nehē – kiroki akwaimbae'ḡa upaharahēa oapy ypihua arimo ypihua ruvihava arimo no paranauhūa arimo no. Onhimongyheteuhu yhya. A'ea arimo nhaporemō hēa apygi oina. ² He'yjuhuve'ḡa vyvakotyve'ḡa nduvihavuhu'ḡa oko hēanhi'iḡa rupi okote'varuhuavo hēa rendukatuavo. Hēa vyvakotyve'ḡa mbopogwei ojihe ḡa mbote'varuhuavo oji'ja. A'ero ḡa ndekote'varuhui okovo hēanhi'iḡa rupi gworygworyvamo hēarekote'varuhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

³ Kiro ga ji rerohoi Tupana'ga ra'uva ji pojkakaturame. Ongae'yi me ga ji rerohoi. Pevo ji hēa repiagi. Yhyapypeva'ea arimo hēa apygi. Iḡwaḡahi yhyapypeva'ea. He'yjuhu hete ikwatijara hehe. Ohygahi ikwatijara hehe. Herate'varuhua pe ikwatijara i'ei Tupana'ga mbotegweteavo yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe javo. Sete ko yhyapypeva'ea akaḡa. Dez ko yhyapypeva'ea ratīa. ⁴ Hēa opipyryva imongi tapy'ynhapiḡwaḡahiva'ea tapy'ynhapiḡwaḡuhūva'ea no. He'yjuhuva'ea hēa imongi ombojigwahava ouro apopyra itakatua no pérolas no. Gwerekō hēa nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra opo pe. Ite'varuhuranuhūva'ea oko nhaetingy'a'java'ea pype hēate'varuhua hēareaporoḡitate'varuhua. ⁵ Gwetovapya rehe hēa gwerekō ikwatijara. Hēarera pe ikwatijara i'ei:

–Aherembikwahavipyre'yma ko hēarera.

Trēs ko hēarera.

Ojipea ko Babilônia ipopoakaheteve'ea.

Ojipea ko Akwaimbae'ğa upahara'ğa nemboypya.

Ojipea ko Ite'varuhuranuhüva'ea remboypya yvya koty.

A'ea i'ei ikwatijara. A'ea ko hëarera a'ero hëaretovapya rehe.

⁶ Kiro hëa repiaga ji ikwahavi heagwry hëa javo. Heagwry hete hëa. A'ereki hëa horyory ranuhü hete Tupana'ga remimo'ëhara'ğa manoa rehe. Gajikoga ġwaramo Jesus'ga rehe hëa ġa jukaukari. A'ereki ġa ndopohiri Jesus'ga hugwi.

Hëa repiagame ji nhimomby'ahetei tuhë. ⁷ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—Maraname nde nhimomby'ai? Kiro ti ji imombe'ui nde ve aherembikwahavipyre'yma hëa mombe'gwovo. Kiro ti ji imombe'ui nde ve yhyapypeva'ea no – a'ea hëa reroho ojihe herekovo seteva'ea oakaġa dezva'ea ġwatia no, ei ga ji ve. ⁸ Yhyapypeva'ea – akoja nde erehepia – a'ea ko ymyahü oko. Aġwamo a'ea ndokoi. Aerë ti a'ea ihemi vvykwaruhua hugwi nehë – kiroki ikwaruhua oho paivouhu, ei ga. Aerë ti yhyapypeva'ea ihoi hahyva'ea ruvihava pype upa avuirama nehë. Tiruahü ti jupe jipi a'ero nehë, ei ga.

—Hepiagame ti vvyakotyve'ğa nhimomby'ai nehë – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype. Gandra Tupana'ga ndokwatijarangavi livro pype yvagi pe tuhu ti ġa ji pyri okovo avuirama jave'yma. Yvya apopyagwera jate Tupana'ga ndokwatijari ġandra, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo. Onhimomby'a ti vvyakotyve'ğa nehë yhyapypeva'ea repiagame. A'ereki ymyahü yhyapypeva'ea oko, aġwamo ndokoi, aerë ti hekoi nehë, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo.

⁹ —Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi, ei Tupana'gapyrive'ga. Kunhangwerahëa oapy yhyapypeva'ea arimo, ei ga. Seteva'ea yhyapypeva'ea akaġa, a'e ko ji seteva'ea pe vvytyruhua pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ero kunhangwerahëa apygi seteva'ea rehe vvytyruhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹⁰ Seteva'ea yhyapypeva'ea akaġa, a'e ko ji seteve'ğa pe no ġanduvihavuhu'ğa pe vvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. Cincove'ğa seteve'ğa nde'yja'ğa ndokoa'javi vvyakotyve'ğa nduvihavuhuro. Ojipejive'ga seteve'ğa nde'yja'ğa oko ġanduvihavamo kiro. Ojipe'ga seteve'ğa nde'yja'ğa ndokoi ve ġanduvihavuhuro. Ganduvihavuhuro okorame ti ga topytaahi'vi okovo ġanduvihavuhuro, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve. ¹¹ Yhyapypeva'ea – a'ea oko ymyahü, aġwamo ndokoi – a'ea vehevi oko vvyakotyve'ğa nduvihavuhua seteve'ğa mbohe'yikavamo. A'ero ġa ei: Oitove'ğa ko vvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa. Yhyapypeva'ea ko seteve'ğa nde'yjava'ea a'ero. Hahyva'ea ruvihava viara rupi ihoi upa. Pevo ti tiruahü jupe jipi nehë, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹² —Dezva'ea yhyapypeva'ea ratia – akoja nde erehepia – a'ea ji ei dezve'ğa pe vvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. Ga ndokoi ve ġanduvihavuhuro. Aerë ti yhyapypeva'ea ġa mongoahi'vi nehë toko ti ġa ġanduvihavuhuro javo. Uma hora rupi jate ti ġa ndekoahi'vi ġanduvihavuhuro yhyapypeva'ea pavëi nehë, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹³ Nombojoyvvyvryi ġanduvihavuhu'ğa ojeaporoġita. A'ero ti ġa nhaporemoyhyapypeva'ea pokogi okovo a'ea nhi'iga rupi nehë. A'ereki ġa ipopoaka okovo ġanduvihavuhuro nehë, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹⁴ Aerë ti ġa tavukari cordeiro'jave'ga pe nehë. Gapopoakara ti cordeiro'jave'ga imombihetei nehë. A'ereki ga oko vvyakotyve'ğa pojkahara'ğa pojkaharetero. Oko ga ġanduvihavuhu'ğa nduvihavuhuhetero. Kiroki ġa oho ga rupi – ġa pe ga e'i jipe: “Pehe ti jireheva'ero nehë,” e ko ga ġa pe. Ga ġa mo'emo'ë ġa mongomongovo toko ti ġa jireheva'ero javo, ei Tupana'gapyrive'ga.

Ga rehe ġa jikohetei okovo ganhi'igã rupi jate opohire'yma ga hugwi, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹⁵ –Yhya onhimongyheteuhuva'ea – akoja nde erehepia – akoja rehe akwaimbae'ġa upaharahãa oapy okovo ġanduvihavuhuro, ei ga. Yhya, a'e ko ji he'yive'ġa pe vvyakotyve'ġa gwyġagwyriveve'ġa pe no ojipe'ġa pe no – kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'igã – ojipe'ġa pe no, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹⁶⁻¹⁸ –Akwaimbae'ġa upaharahãa – akajahãa nde erehepia – hehãa ipopoaka vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa mondomondopavuka ġwemimbotarimova'ea rupi okovo ġanduvihavuhuro tuhẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

–Dezva'ea yhyapypeva'ea ratãa – akoja nde erehepia, akoja ko vvyakotyve'ġa nduvihavuhuro – ġahã ti noarõhetei akwaimbae'ġa upaharahãa nehẽ yhyapypeva'ea pavẽi nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve. Nurã ti ġa hãa mbotegwetei hãapopoakara mombiga hãambatera pyhyga hãa hugwi nehẽ. Tata pyvõ ti ġa hãa mbokaipavi nehẽ. Cidadeuhua ji amombe'u hãa mombe'urame, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve. Nahã ti ġa cidade rerekoi imbokaipava nehẽ. A'ereki nanongara Tupana'ga opota ġwemimbotarimova'ea arõuka ġa pe ġandeaporoġita mbojoyvvyvyre'ymuka. Nahã ga ei: “Tombojoyvvyvyryme ti vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ojeaporoġita yhyapypeva'ea pokoga okovo a'ea nhi'igã rupi nehẽ,” ei Tupana'ga. Nahã ti Tupana'ga ġa nderekoi nehẽ toho ti nhinhi'igã apiavo javo, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

18

Babilõniapeva'ea popoakara opi

¹ Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirẽ ji ve ji ojipe'ga repiagi. Ga ko Tupana'gapyrive'ga no ua yvaga hugwi yvagipeve'ga. Ipopoaka hete ga ġwendy'jandy'jahetero ovahema yvya koty imbokojahuavo. ² Hahyahi hete ganhi'igã ga erame:

–Kiro ti cidadeuhupeve'ġa popoakahetea ipigi nehẽ!

Opi ġwerĩ tuhẽ, ei ga.

Kiro ti ġacidadeuhua rekoi Diabo'gapyriva'ea gwyrã anhaġa gwyrã a'ero nehẽ Babilõnia.

Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea anhaġa nhimongyi nehẽ ojoparavuhuva'ea onhimono'oġa, ei ga.

Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea ipepova'ea ite'varuhuva'ea nhimongyi ojoparavuhuva'ea nehẽ no.

Kiro ti cidadeuhua ko ipepova'ea nhimono'ono'ongava nehẽ.

Nahã ti ġacidadeuhua hekoi nehẽ.

³ A'ereki vvyakotyve'ġa nhaporemõ okote'varuhu cidadeuhupeve'ġa rendukatuavo, ei ga.

Vvyakotyve'ġa ndekopotarahipavi cidadeuhupeve'ġa nhi'igã rupi okote'varuhuavo ġa ja.

Vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa no oko te'varuhu cidadeuhupeve'ġa ja ġa potaheteavo no, ei ga.

Mbatera ma'ẽhara'ġa nhaporemõ vvyakotyve'ġa – kiroki ġa omondo mbatera itambere'ia pyhyġa a'ero mbatera pyhyga itambere'ia mondovo no

– ġahã oko imbateheteva'ero a'ero.

A'ereki cidadeuhupeve'ġa opyhy ranuhũ ġa hugwi ipotarahiva

imondomondovo itambere'ia ġa pe he'yjuhuva'ea pyhyga, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴ Kiro ji ojipe'ga renduvi ga rekorame yvagi pe.
 —Pejipe'a ti cidadeuhupeve'ga hugwi jireheva'ero, ei ga yvyakotyve'ga pe.
 A'ereki ga oko te'varuhu hete, ei ga.
 Tapekoi ti ga ja.
 Pe ndekote'varuhue'ymame ti Tupana'ga pe nderekokatui imondoe'yma
 hahya pe me nehẽ imondorame ga pe nehẽ.
 Omondo ti ga hahyhetea cidadeuhupeve'ga pe nehẽ.

⁵ A'ereki gandekote'varuhua he'yjuhu hete.
 Okwahava'ja Tupana'ga gandekote'varuhua a'ea arõe'yma, ei ga ojiheve'ga
 pe.

⁶ Cidadeuhupeve'ga oko te'varuhu imondovo hahya he'yiva'ea ikwehe.
 He'yjuhuva'ea ti pemondo hahya cidadeuhupeve'ga pe a'ero.
 Omomondo ga hahya ikwehe.
 Johe ti pemomondo hahya cidadeuhupeve'ga pe a'ero, ei ga.
 Cidadeuhupeve'ga yvyakotyve'ga mbote'varuhu.
 A'ereki yvyakotyve'ga gwendu katu okovo ganhi'iga rupi okote'varuhuavo.
 A'ero ti hahyro yvyakotyve'ga pe nehẽ.
 Johe ti pemondo ranuhũ hahya cidadeuhupeve'ga pe a'ero
 ga ga mbote'varuhuro gwaramo, ei ga.

⁷ He'yjuhuva'ea rerekovo gwaramo ga nhimbohetei.
 He'yjuhuva'ea ti pemondo hahya ga pe a'ero ga mongoveveuhuavo, ei ga.
 A'ereki ga e'i onhimboheteavo:
 “Nhande ko yvyakotyve'ga nduvihavuhua.
 He'yjuhuve'ga nhande rerekokatui nhande rejare'yma.
 Ndiajehe'oi ti nhande nhandekoveveuhue'yma nehẽ.” A'ea ga ei.

⁸ Nurã ti karugwara ruri ga pe nehẽ.
 Kotihĩ ti turi karugwara he'yjuhuva'ea ga pe ara rupi ve nehẽ.
 Omano ti ga nehẽ.
 Ojehe'o ti ga okoveveuhuavo nehẽ.
 Ahã tuhẽ ti mbatera ga pe nehẽ.
 Ty'arateuhua ti ga jukai nehẽ.
 Tata ti ga mbokaipavi nehẽ.
 Nahã nhaporemoti ga pe ara rupi ve nehẽ.
 A'ereki Tupana'ga ipopoaka hete nhandepojykaharete'ga.
 Gaha ti omondouka karugwara ga pe ga ndekote'varuhuro gwaramo, ei ga.

⁹ —Yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga - kiroki ga gwendu katu cidadeuhu-
 peve'ga nhi'iga okote'varuhuavo ga ja he'yjuhuva'ea rerekovo - gahã
 ti ojehe'o nehẽ cidadeuhupeve'ga ndehe ovy'are'yma tata cidadeuhua
 mbokaipavame, ei ga. Nahã ti ga ndekoi tatatiguhũa repiagame nehẽ. A'ereki
 tatatiguhũa ohẽ cidadeuhupeve'ga mbokaipava hugwi. ¹⁰ Irupeuhu ti ga ami
 nehẽ okyhyjiavo gwaramo gambokaja hugwi. Ga ti e'i nehẽ:
 “Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ga pe Babilôniapeve'ga pe.
 Ipopoaka hete ga novĩa.
 Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ Tupana'ga imondopavukari karugwara ga
 pe ga ndekote'varuhuro gwaramo.”
 Nahã ti yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga ei okyhyjiavo nehẽ, ei
 Tupana'gapyrive'ga.

¹¹ —Mbatara ma'ẽhara'ga ti ga jehe'opavi nehẽ cidadeuhupeve'ga ndehe
 ovy'are'yma yvyakotyve'ga nehẽ. A'ereki cidadeuhupeve'ga manoro
 gwaramo tegwete ganembipyhyga'jahava mbatera ma'ẽhara'ga hugwi, ei
 ga.

12 —Ndopyhyga'javi ti ġa ouro, prata, itakatua, pérolas, tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapiġwaġahiva'ea, tapy'ynhapihymahĩva'ea, tapy'ynhapiġwaġuhũva'ea, yva nehẽ no – kiroki yva ko perfume ojoparavuhuva'ea, ei ga.

—Hyrua ojoparavuhuva'ea ti ġa ndopyhyga'javi nehẽ no: elefante ranha apopyra, yvapyryva apopyra, bronze apopyra, ferro apopyra, ita apopyra. A'ea apopyra nhaporemõ hyrua ti ġa ndopyhyga'javi omanomo ġwaramo nehẽ, ei ga.

13 —Ndopyhyga'javi ti ġa perfume nehẽ: canela, nhandya, incenso, mirra, yva rytya, ei ga. Vinho, óleo, farinha de trigo, trigo – a'ea nhaporemõ ti ġa ndopyhyga'javi nehẽ, ei ga. Gados, ovelhas, cavalos ti ġa ndopyhyga'javi nehẽ. Ndopyhyga'javi ti ġa carretas omanomo ġwaramo nehẽ, ei ga. Okoteheve'ġa – kiroki ipiro'ye'yve'ġa – ġahã ti ġa ndopyhyga'javi imondoa'jave'yma itambere'ia ġa ndehe nehẽ toko ti ġa okoteheva'ero oporavykyheteavo nhande ve jate jave'yma, ei ga.

—A'ero ti mbatera ma'ẽhara'ġa ei cidadeuhupeve'ġa pe nehẽ:

14 “Ikatuheteva'ea penembipotarahiva'ea oji'i – a'ea oka'nhy pe hugwi.

Heheva'ea ikatuheteva'ea pavẽi oka'nhy tuhẽ pe hugwi.

A'ea nhaporemõ ti pe ndapehepiaga'javi tuhẽ nehẽ.”

A'ea ti ġa ei cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repiaga nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

15 —Na tuhẽ ti mbatera ma'ẽhara'ġa ei nehẽ – kiroki ġa omondo mbatera nhaporemõ cidadeuhupeve'ġa pe ipyhygahiva itambere'ia. Okyhyjiheteavo ġwaramo ġambokaja hugwi ti ġa ami irupeuhu cidadeuhupeve'ġa hugwi nehẽ. Ojehe'o ti ġa ovy'are'yma ġwaramo ġa ndehe, ei ga.

16 —Ga ti e'i nehẽ:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ġa pe

– kiroki ġa omongi tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapiġwaġahiva'ea no, tapy'ynhapiġwaġuhũva'ea no.

He'yjuhuva'ea ġa imongi ombojigwahava ouro apopyra, itakatua no pérolas no.

17 Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ ġambaterahetea oka'nhyimba!”

A'ea ti mbatera ma'ẽhara'ġa epavi okyhyjiavo cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repiaga nehẽ, ei ga.

—Yharuhua mopyryrỹhara'ġa nduvihava'ġa yarupive'ġa no yharuhua mopyryrỹhara'ġa no mbatera ma'ẽhara'ġa no – kiroki ġa onhimombate yarupive'ġa – ġa nhaporemõ ti irupeuhu o'ã cidadeuhupeve'ġa hugwi nehẽ, ei ga. 18 Cidadeuhupeve'ġa mbokaipava ġwaramo ti tatatiġuhũa ihemi nehẽ. A'ero ti ġa jehe'oi tatatiġuhũa repiagame nehẽ. E'i ti ġa nehẽ: “Ahã cidadeuhupeve'ġa'jave'ġa imbateheteve'ġa!” A'ea ti ġa ei cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repiaga nehẽ, ei ga.

19 A'ero ti ġa imombori otimbuguhua oakaġa rehe nehẽ orokoveveuhu ore javo. Ovy'are'yma ti ġa jehe'oi ġa ndehe nehẽ. E'i ti ġa nehẽ:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ġa pe!

– kiroki ġa omombate yharuhua jara'ġa ipyhyga ġambaterahetea pyryva'ea ġa hugwi imondovo itambere'ia ġa pe.

Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ oka'nhyimba ġa hugwi ġa mbokaipavame.”

A'ea ti mbatera ma'ẽhara'ġa ei nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo.

20 —Tohoryory ti yvaga! ei Tupana'gapyrive'ga.

Pejoryjory ti pyryva'ero no Tupana'gareheva'ero.

Pejoryjory ti Jesus'ga moirũharamo.

Pejoryjory ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo.

A'ereki hahyaḡwama cidadeuhupeve'ḡa pe Tupana'ga remimondoḡwama ḡa ndekote'varuhuro ḡwaramo pe me, ei Tupana'gapyrive'ga.

²¹ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ipopoakaheteve'ga ipyhygi itauhua. Ipohyi itauhua ḡwehanhuhūro yngu'auhua jaime. Ypiahua ruvihava pype ga imombori. Kiro ga ei:

—Nahã ti Tupana'ga ḡa momboheteukari cidadeuhupeve'ḡa Babilôniapeve'ḡa nehẽ.

Ndihepiaga'javi tuhẽ ti nhande ḡa a'ero nehẽ, ei ga.

Cidadeuhupeve'ḡa pe Babilôniapeve'ḡa pe ga ei:

²² —Ndokoa'javi ti harpa monhi'ihara'ḡa, flauta monhi'ihara'ḡa, trombeta monhi'ihara'ḡa pepadadeuhu pe nehẽ.

Norohenduva'javi tuhẽ ti ore ḡa pepadadeuhu pe nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga cidadeuhupeve'ḡa pe Babilôniapeve'ḡa pe.

Ndokoa'javi ti ḡa pepadadeuhu pe nehẽ

– kiroki ḡa oapo paravuhu kwaha ikatuheteve'ea.

Ndorohepiaga'javi tuhẽ ti ore ḡa pepadadeuhu pe nehẽ, ei ga.

Ndokoa'javi ti ḡa pepadadeuhu pe nehẽ

– kiroki ḡa ombo'i trigo yngu'a'java'ea nehẽ.

Norohenduva'javi tuhẽ ti ore ḡa pepadadeuhu pe nehẽ, ei ga.

²³ Nombokojahua'javi tuhẽ ti lamparina pepadadeuhu pe nehẽ.

Nahembirekoa'javi ti ḡa pepadadeuhu pe nehẽ.

Norohenduva'javi tuhẽ ti ore ḡa pepadadeuhu pe nehẽ.

Nahã ti tiruahũ pe me nehẽ.

Kiroki ḡa oma'ẽ mbatera pepadadeuhu pe – ḡahã ko jukwahave'ḡa yvya koty ikwehe.

Pejipajivo pe ḡagwyripeve'ḡa moandyandyipavi, ei Tupana'gapyrive'ga Babilôniapeve'ḡa pe.

²⁴ Ji ve ga ei no:

—Nahã ti tiruahũ cidadeuhupeve'ḡa pe Babilôniapeve'ḡa pe nehẽ.

A'ereki ocidadeuhu pe ḡa Tupana'ga nhi'igã mombe'uhara'ḡa apiti

Tupana'ga remimo'ẽhara'ḡa apitiavo no.

Oapitiuka ḡa akoja'ḡa nhaporemoyvya koty, ei Tupana'gapyrive'ga.

19

Timbohete ti Tupana'ga

¹ Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirẽ ji ve ji hahyahiva'ea renduvi. He'yjuhuve'ḡa po ohapukai yvagi pe, a'e ji henduvame. Nahã ḡa ei:

—Timbohete ti Tupana'ga nhanderuvihavuhete'ga!

Tupana'ga ojiheve'ḡa ndekote'varuhua mombohetei ḡa mombyryva avuirama.

Kiro ti ga ḡa nderohoukari ojipyri yvagi pe nehẽ.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhanderuvihavuhetero opopoakahetero.

² Oko katu hete ga o'erame a'itituhẽva'ea imondovo hahya okote'varuhuve'ḡa pe.

A'ereki ga e'i akajahẽa pe akwaimbae'ḡa upaharahẽa pe: “Ereko te'varuhu nde.

Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.”

Nahã ga ei hẽa pe.

Ereki hẽa vyakotyve'ḡa mongo te'varuhu ḡa ndekoro ḡwaramo hẽanhi'igã rupi.

Nahã Tupana'ga ojiheve'ga ndepyi hêa rehe.
A'ereki hêa oapitiuka ġa, ei ġa yvagi pe.

³ Hahyahi onhi'igame ġa ea'javi:

–Timbohete ti Tupana'ga!

Tatatiguhûa kiro ihemi ogwovo hêambokaipava hugwi.

Nane'ymi ti ihemi avuirama nehê, ei ġa yvagi pe.

⁴ A'ero vinte e quatrove'ġa huvihavuhu'ġa quatrove'ġa pavêi, ġa nhinoġi ojobapyvo yvya rehe Tupana'ga mboheteavo. Kiro ġa Tupana'ga mbohetei Tupana'ga apygame oapykava rehe okovo yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero. E'i ġa:

–Na tuhê! Amém! Timbohete ti Tupana'ga!

Cordeiro'jave'ga rembirekohava

⁵ Kiro ji ojipe'ga renduvi. Ji henduvame ga ei:

–Pe nhaporemô ti pembohete Tupana'ga Tupana'gareheva'ero ganhi'igã rendukatuharamo.

Okoteheva'ero pembohete ti ga penduvihavamo pavêi!

A'ea ji henduvi ga nhi'igame ga'apykavareheve'ga apykava hugwi. Ga'apykavareheve'ga oapy hehe okovo aheruvihavuhuhetero.

⁶ Kiro ji ġa nenduvi. Ojatykave'ġa po, he'yjuhuve'ġa po, a'e ji. Gahã po ohapukai. Typojuhetea pyambua – a'ea po poro, a'e ji. Onaranarã hete ranuhû po, a'e ji ġa nenduva.

Hahyahi onhi'igã ġa erame:

–Timbohete ti Tupana'ga!

A'ereki kiro Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero.

Ga ko ipopoaka ġa hohe pa, ei ġa.

⁷ Xajoryjory ti!

Timbohete ti ga mbojirovia nhanderoryroryvamo ga rehe.

A'ereki cordeiro'jave'ga ti hambireko kiro.

Garembirekohêa onhimboavujikweripe.

⁸ Kiro tapy'ynhapipyryva mondohava hêa pe ndiky'ai'i'iva'ea tapy'ynhapitigahivuhuva'ea linho apopyra.

A'ero hêa omongi, ei ġa.

Tapy'ynhapipyryva linho apopyra ko Tupana'ga remimo'êhara'ġa pira. Tapy'ynhapipyryva linho apopyra, a'e ji Tupana'ga remimo'êhara'ġa ndekokatua pe.

⁹ Ji ve Tupana'gapyrive'ga ei:

–Ekwatija ti imombe'gwovo. “Horyory ġa – kiroki ġa pe ji a'e: Aerê ti pejo i'gwovo toryvi pe cordeiro'jave'ga mohembirekohai pe nehê.” A'ea ti ekwatija, ei ga ji ve. A'ea ko a'itituhêva'ea Tupana'ga ea, ei ga ji ve.

¹⁰ Kiro ji nhinoġi gapya pyri tambohete ti ji ga javo. A'ero ga ei ji ve:

–Terenhinoġi ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete. Ji ko Tupana'gapyriva'ero reki jitekovo ganhi'igã rupi nde ja neirû'ġa ja no – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe gamombe'ua rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'igã mombe'uhara'ġa nemimombe'ua nhaporemô ko Jesus'ga mombe'ua, ei ga ji ve.

Cavalo'arimove'ga tiguhûva'ea'arimove'ga

¹¹ Kiro ji hepiagi. Yvaga ojipe'a jipe. Nanime ji hepiagi cavalo tiguhûva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – mokõi ko garera. Gambojikohara ko garera. A'ereki ga ombojiko ġa ojihe. Ga pyryvamo ġwaramo ġa gwerovia ganhi'igã. Garera ko A'itituhêva'ea mombe'uhara no. Gaha pyry hete imondovo hahya okote'varuhuve'ġa pe otavuka ġa pe pendeko te'varuhu pe javo.

¹² Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja. Gwereco ga he'yjuhuva'ea akanitara oakağa rehe. Akanitara repiagame ji ei: Aheruvihavuhuhete'ga tuhẽ ko ga! Gwereco ga ikwatijara ojihe. Ikwatijara e'i garera pe. Gaha jate okwaha akoja ojera. ¹³ Omongi ga tapy'ynhapira imondevipyra aherecoa pype. Garera ko Tupana'ga nhi'iğa.

¹⁴ Garevirĩ gasoldados'ğa nduri yvaga hugwi. Oapy ға cavalos arimo tiğuhũva'ea arimo. Omongi ға tapy'ynhapipyryva linho apopyra tapy'ynhapitiğahivuhuva'ea ndiky'ai'i'iva'ea. ¹⁵ Gajurua rupi ihemi haimbejovaiva'ea ogwovo.

–A'ea pyvõ ti ji imombigi ғapopoakara vvyakotyve'ğa gwyrivepe'ğa popoakara nehẽ, ei ga. Ahe ja – kiroki ahe onupã ojipe'ğa vyvra pyvõ met-alva'ea pyvõ toko ti ға nhinhi'iğa rupi javo – ahe ja ti ji hendukatuukarahai vvyakotyve'ğa pe nhinhi'iğa nehẽ jitekovo ғanduvihavuhuhetero nehẽ, ei ga. Yva'ia mu'umu'ũhara'ğa omu'umu'ũ yva'ia imu'umu'ũhavuhua pype. Ga ja ti ji vvyakotyve'ğa mu'umu'umi jitekovo Tupana'ga nhi'iğa rupi nehẽ Tupana'ga nhimonha'ngahetero ғwaramo ға ndehe, ei ga. Tupana'ga ipopoaka hete ға hohe pa.

A'ea cavalo arimove'ga ei ikwahava omondo. ¹⁶ Opira rehe tapy'ynhapipukuhuva'ea rehe cavalo arimove'ga gwereco ikwatijara o'uva rehe no. Ikwatijara e'i garera pe.

Garera ko Yvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa nduvihavuhuhetea.

Garera ko Yvyakotyve'ğa pojykhara'ğa pojykharetea.

¹⁷ Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi yvagipeve'ga. Oã ga kwara arimo. Hahyahi ganhi'iğa ga erame ipepova'ea pe nhaporemõ – kiroki oveve yvatea gwyrimo. Jupe ga ei:

–Pejihe'ae'a ti pejigwovo yvya koty onhimono'ono'oğa Tupana'ga remimboavujikweri pe i'gwovo ipopoakaheteve'ga remimboavujikweri pe. He'yjuhuva'ea ga omboavujikwe, ei ga. ¹⁸ Penhimono'ono'õ ti ti'u ti ғanda'oa javo vvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa nda'oa soldados'ğa nduvihavuhu'ğa nda'oa no ipopoakaheteve'ğa nda'oa no cavalos ra'oa no cavalos arimove'ğa nda'oa no. Penhimono'õ ti ti'u ti ғanda'oa nhaporemõ javo – kiroki ға oporavyky ojive jate ipiro'yve'ğa, kiroki ipiro'ye'ỹve'ğa ға ға mboporavykyuka ға mbopohirukare'yma ojihugwi. Pe'u ti okoteheve'ğa nda'oa ғanduvihavuhu'ğa nda'oa no, ei Tupana'gapyrive'ga ipepova'ea pe.

¹⁹ Kiro ji hepiagi yhyapypeva'ea vvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa no ғasoldados'ğa no. Otavuka pota ға ga pe – kiroki ga oapy cavalo arimo tiğuhũva'ea arimo. Ojatyka ға ua xatavuka ti ga pe gasoldados'ğa pe no javo.

²⁰ Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'ea pyhygi imomboa tata pype. Opyhy ga Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'uhara'ga no ga momboa tata pype. Ojikwe Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'uhara'ga oapo ahemonhimomby'ava'ea yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Gwemimonhimomby'ava'ea pyvõ ga omoandyandyi ға a'ero – kiroki ға okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe, kiroki ға ombohete yhyapypeva'ea ra'angava no. Kiro cavalo'arimove'ga ga pyhygi ga momboa tata pype ga rekojirame. Yhyapypeva'ea ga ipyhygi imomboa tata pype no hekojirame. Tata ko hehanhuhũva'ea ypihua'java'ea. Gwereco enxofre ipype no. Hakuvahi enxofre okairame tata pype.

²¹ Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'eareheve'ğa jukai. Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'uhara'gareheve'ğa ga ға jukai no. Huvihavuhu'ğa soldados'ğa ndeheve ga ға jukapavi. Oapoa pyvõ haimbejovaiva'ea pyvõ – kiroki haimbejovaiva'ea ohẽ gajurua rupi – a'ea pyvõ ga ға jukai.

Kiro ipepova'ea nhaporemõ heve'ngaro i'gwovo ғanda'oa.

20

Os mil anos

¹ Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi ga jyvame yvaga hugwi. Gwereco ga chave tape'a ji vvykwara ruvihavuhua rovapytymbava javo. Paivouhu oho vvykwara ruvihavuhua. Gwereco ga itanhuramuhũa hehanhuhũheteve'ea opo pe. ² Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea pyhygi. Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga ymyahũve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga anhağa ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Tupana'gapyrive'ga opyhy tejuhua'javuhuva'ea ikwa itanhuramuhũa pyvõ tohoyme ti tejuhua'javuhuva'ea mil anos rupi javo.

³ Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea mombori vvykwara ruvihavuhua pype. Vvykwara ruvihavuhua ga hovapytymi chave pyvõ a'ero ikwatija inoğa hehe tohema'javyme ti tejuhua'javuhuva'ea javo.

–Tohoa'javyme ti akoja vvyakotyve'ğa gwyrivepe'ğa moandyandyja'jave'yma kiro, ei ga. Mil anos kwavirẽ ti ji tamohẽ tejuhua'javuhuva'ea jugwi nehẽ, ei ga. Ohemirẽ ti topytaahi'vi yvya koty nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴ Kiro ji ġanduvihava'ğa ndepiagi ġa apygame oapykava rehe. Tupana'ga ġa mboapygukari hehe toko ti ġa ġanduvihavamo javo. Ikwahava omondoa ġa ei:

–Timoirũ ti Tupana'ga ga erame vvyakotyve'ğa pe, ei ġa oapygame. Xa'e ti okote'varuhuve'ğa pe: “Peko te'varuhu pe.” Pyryve'ğa pe ti xa'e: “Pepyry pe.” Nahã ti timoirũ Tupana'ga, ei ġa.

Kiro ji ahemanoagwera ra'uva repiagi jukapyra ra'uva. He'yjuhu ahemanoagwera ra'uva. Nahã ko ahe rekoi yvya koty omanoe'ymame: Ahe omombe'umbe'u Jesus'ga Tupana'ga nhi'iğa no. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea ra'angava no. Ndokwatijarukari ahe yhyapypeva'ea apoa gwetovapya rehe. Ndokwatijarukari ahe a'ea opoa rehe no. Nahã ahe rekokatui. Ahe Jesus'ga mombe'urame ahearõe'ÿve'ğa aheakağa mombori ahe jukavo a'ero. Aerẽ ahe kwerava'javi. Kiro ahe rekoi huvihavamo Cristo'ga pavẽi mil anos rupi. ⁵ A'ea ko jypya ahembogwerahava. Ojipeva'ea ndokwerava'javi ve. Mil anos kwavirẽ ahe nhaporemõ ahe kwerava'javi. ⁶ Tupana'ga remimo'ẽharamo tuhẽ ġa oko – kiroki ġa okwerava'ja jypya rupi ahembogwerava'jahava rupi. Pyry hete hete ġa pe no. Nomanõ'javi ti ġa nehẽ. Nurã ġa nomanõi ahemano'jahava rupi. Ikwava'ẽhavamo ġa ndekoi ikwava'eğa Tupana'ga pe Cristo'ga pe no. Ojipe'ğa nduvihavamo ġa ndekoi Cristo'ga pavẽi mil anos rupi.

Tupana'ga omombi Satanás'ga popoakara

⁷ Mil anos kwavirẽ tejuhua'javuhuva'ea kwaharahava Satanás'ga kwaharahava. A'ero Satanás'ga hemi vvykwaruhua ruvihavuhua hugwi.

⁸ Kiro ga hoi a'ero vvyakotyve'ğa gwyrivepe'ğa moandyandyita. Tyapya koty ga hoi nhimbya koty no kwara pora koty no kwara kia koty no. Pea pe nhaporemõ ga hoi ġa moandyandyita Gogue pe Magogue pe no. Nahã ga ġa mbojatykai totavuka ti ġa javo. He'yjuhu hete ranuhũ ġa. He'yjuhu y'ytiga hay'ihuva'ea ypihua ruvihava rembeyvyripeva'ea. Na jitehe he'yjuhu hete ranuhũ ġa ojatykaramẽ – kiroki ġa ġwendu katu Satanás'ga nhi'iğa otavukapota.

⁹ Ohygahi ġa yvya rehe onhimongyavo. Onhatimatimana ġa hoğahoi upa Tupana'ga remimo'ẽhara'ğa nduhava pyri cidade pyri – kiroki cidade Tupana'ga remiarõhetea. Emo tata ijyvi Tupana'ga hugwi ua yvaga hugwi ovahema yvya koty vvyakotyve'ğa gwyrivepe'ğa moka'nhyma. ¹⁰ Diabo'ga

ko ġamoandyandyihara'ga Satanás'ga. Kiro gamombora tata pype ypi-ahua'java'ea pype. Gwereco enxofre ipype no. Hakuvahi enxofre a'ero. Tata pype yhyapypeva'ea oko jipe Tupana'ga nhi'íġaatyviva'ea mombe'uhara'ga pavēi. Hahy hete ti jupe ga pe no Diabo'ga pe no arimo ypytunimo no avuirama nehē.

Tupana'ga e'i ahe ve peko te'varuhu pe javo

¹¹ Kiro ji hepiagi ojipea huvihavuhuhete'ga apykava. Huvihavuhu hete ga'apykava tiġuhūva'ea. Hehe ji ga repiagi ga'apykavareheve'ga, ga apygame oina okovo huvihavuhuhetero. Ga hugwi yvya ka'nhymi yvaga pavēi. Ndatekwava'javi a'ero yvya rehe yvaga rehe no.

¹²⁻¹³ Kiro ji omanove'ġa ndepiagi ġa amame Tupana'ga rovai pyteri pe. Ga ko okoteheve'ġa aheruvihava'ġa no. Ypiahua ruvihava hugwi ġa ēi ua. Omanoa hugwi ġa ēi ua. Omanove'ġa gwyra hugwi ġa ēi ua. Nahanahā omanove'ġa nduri o'ama Tupana'ga rovai pyteri pe.

Kiro Tupana'ga ipe'ai livros. Ojipea libro ga ipe'ai no. A'ea pype ga okwatijaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri upa okovo avuirama nehē javo – kiroki ġa ojiko ga rehe.

Kiro livros ga imonhi'íġi – kiroki akoja ga ope'a ypy. A'ea pype ga okwatijaripe omanove'ġa ndeaporoġita nanani. Kiro ga imonhi'íġi ikwahava'java ġandekote'varuhua. Nurā ga ei ġa pe ġa amame gwovai pyteri pe:

–Nahanahā pe ndekote'varuhui, ei ga.

Inainani ga ei omanove'ġa pe.

¹⁴ Kiro ga imombori ahemanoa tata pype ypiahua'java'ea pype. Omanove'ġa gwyra ko ga imombori no tata pype ypiahua'java'ea pype. Ypiahua'java'ea ko tata. Ahemondoa ipype ko ahemanoa'java.

¹⁵ Kiro ga imonhi'íġi ojipea libro – kiroki akoja pype ga okwatijaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri javo. Omonhi'ī ga a'ea. Omanove'ġa ndera rekoe'ymame ipype ga ġa mombori tata pype ypiahua'java'ea pype.

21

Cidadepyahua Jerusalémpyahua

¹ Kiro ji hepiagi yvagapyahua yvyapyahua no. A'ereki yvagaymyana opa yvyaymyana pavēi. Ahana'ja ypiahua ruvihava yvya koty.

² Kiro ji hepiagi cidadepyryva Jerusalémpyahua rurame Tupana'ga hugwi ohema yvaga hugwi ua. Omboavujikwe jipe ga cidadepyryva imbokatuavo. A'ero cidade oko kunhangwerahēa ja ġa hēa mboavujikwerame tahembireko hēa ga pavēi kiro javo.

³ Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Hahyahi ganhi'íġa ga erame yvaga hugwi:

–Kiro Tupana'ga ronga oko yvyakotyve'ġa pyteri pe, ei ga. Kiro ti Tupana'ga rui ġa pyri nehē. Kiro ti yvyakotyve'ġa oko gagwyripeva'ero gareheva'ero nehē. Ga tuhē ti oko ġa pyri nehē okovo ġanduvihavuhuhetero nehē, ei ga. ⁴ Tupana'ga ti ihypavi ġandeahya ġandeakwara hugwi nehē tapejehe'oa'javi ti javo, ei ga. Nomanoa'javi ti ġa nehē. Ndokoveveuhua'javi ti ġa nehē. Ndojehe'oa'javi ti ġa nehē, ei ga. Ndahahya'javi ti ġa pe nehē. A'ereki jypyva'ea apoa opa yvagaymyana apoa yvyaymyana apoa, ei ga yvaga hugwi.

⁵ Kiroki ga oapy oapykavuhua rehe yvagi pe okovo aheruvihavuhuhetero – gaha e'i:

–Kiro ji japo i pyahuva'ea nhaporemō, ei ga.

Ji ve ga ei:

—Ekwatija ti. A'ereki ji'ea ko a'itituhēva'ea. Pyry ahe heroviari a'ero, ei ga ji ve.

A'ero ga ei:

⁶—Molina jiporavykya ko, ei ga ji ve. A'apo pa ji ko. Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega, ei ga. Amongo ti ji ġa jijipyri avuirama nehē – kiroki ġa oko pota ji pyri ojikoga ji rehe. Gamongoaġwama pe ji ei: Auka ji ġa pe yhyppyryva ahemongohava. Tomondoyme ti ġa ikwepykava ji ve nehē, ei ga.

⁷—Kiroki ġa ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa onhimomiranama jipi – ġa pe ti ga imombyrypavukari nehē. Ako ti ji ġanduvihavuhuhetero nehē. Oko ti ġa jira'yramo nehē, ei ga.

⁸—Ojipe'ġa ti oho tata pype nehē – kiroki ġa okyhyji ite'varuhuve'ġa hugwi okoe'yma nhinhi'iġa rupi tombuhuryme ti ġa hahya nhande ve javo.

Ojipe'ġa ti oho tata pype nehē no

ojikoge'ŷve'ġa ji rehe,

okote'varuhuve'ġa,

iporojukahara'ġa,

ndoakwahavive'ġa – kiroki ġa gwereko ġwembireko'ġarūive'ġa.

Ojipe'ġa ti oho tata pype nehē no

ipajive'ġa,

aherembiapopyra mboheteve'ġa,

i'mbeve'ġa nhaporemo.

Ga nhaporemo ti oho tata pype ypihua'java'ea pype upa nehē, ei ga. Gwerekoko enxofre ipype nehē no. Hakuvahi ti enxofre okairame tata pype nehē. Ahemondoa ipype ko ahemanoa'java, ei ga.

⁹Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri seteve'ġa nde'yja'ga – kiroki seteve'ġa gwereko nhaetingy'a'java'ea tynahēva'ea seteve'ea heka'voga karugwara mbapavava'ea jugwi. Gande'yja'ga ruri ji pyri onhi'iġa ji ve.

—Herejo ji rupi. Kiro ti ji hēa repiukari nde ve cordeiro'jave'ga rembirekohēa. Hēa ti hembireko ga pavēi nehē, ei ga.

¹⁰Kiro ga ji rerohoi Tupana'ga ra'uva ji pojykataturame. Yvytyruhua rehe hehanhuhūva'ea rehe ga ji rerohoi. Paivouhu ihoi yvate yvytyruhua. Ji amame yvytyruhua rehe ga hepiukari ji ve cidade ruvihava Jerusalēmpyryva. A'ero ji hepiagi cidade ihemame yvaga hugwi iyyva ua Tupana'ga hugwi. ¹¹Hendy'jandy'ja cidade herekovo ġwaramo Tupana'ga rendy'java gakatua. Hendy'jandy'ja cidade itakatuhetea ja jasp'e'java'ea cristal'java'ea ipyhava'ea. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Nanongara ja cidade hendy'ja.

¹²Hehanhuhū cidade rokairungava. Yvovouhu no hokairungava. A'ereki paivouhu hokairungava pukuhua oho yvate. Cidade gwereko portas. Doze ko cidade herekoi portas. Portas pyri ġa naġanani opyta dozeve'ġa Tupana'gapyrive'ġa. Portas nanani gwereko aherakykwepohara'ġa ndera ojihe. Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ġa ndera ko ahera'yrava'ea rera. Doze ko ġandera a'ero. ¹³Kwara pora koty cidade gwereko trēs portas. Nhimbya koty cidade gwereko trēs portas. Tyapyra koty cidade gwereko trēs portas. Kwara kia koty cidade gwereko trēs portas.

¹⁴Cidade rokairungava oko dozeve'ea rehe hokairungava pyhykava rehe itauhua apopyra rehe. Hokairungava pyhykava rehe nhaporemo oko ikwatijara. Ikwatijara e'i dozeve'ġa ndera pe cordeiro'jave'ga moirūhara'ġa ndera pe. Gandera nanani oko hokairungava pyhykava rehe.

¹⁵ Kiroki ga onhi'ĩ ji ve – gaha gwereko ta'akwarete'ia ouro apopyra a'ea pyvõ ti ji taha'ã ikwahava ipukuhua javo cidade pukuhua portas pukuhua no cidade rokairungava pukuhua no.

¹⁶ Ojo'jajo'jaime cidade rova pukuhua kwara pora koty nhimbya koty pavêi tyapyra koty pavêi kwara kia koty pavêi. Cidade rova pukuhua ga ha'ãha'aği ta'akwarete'ia pyvõ nha'angava pyvõ. Paivouhu ihoi ojipejiva'ea pukuhua cidade rova pukuhua ogwovo dois mil e duzentos quilômetros. Cidade yvovouhua pukuhua oko cidade rova pukuhua ja. A'ereki paivouhu oho cidade yvateuhu no ogwovo yvovouhuro dois mil e duzentos quilômetros no.

¹⁷ Cidade rokairungava nhanamuhũa ga ha'ãha'aği. Nhanamuhũa pukuhua ko sessenta e quatro metros.

Nahã Tupana'gapyrive'ga ha'ãha'aği. Ojo'ja nha'angava Tupana'gapyrive'ga apoa yvyakotyve'ga apoa pavêi.

¹⁸ Cidade rokairungava ko itakatua apopyra jaspe apopyra. Cidade ko ouropyryva nhaporemō japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurã ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurã ji hepiagi ouro yvytera pype. ¹⁹⁻²⁰ Cidade rokairungava oko hokairungava pyhykava rehe ita apopyra rehe dozeva'ea rehe. Hokairungava pyhykava mbojigwahava ko itakatuheteparavuhua. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Hokairungava pyhykava nanani oko itakatuhetea. A'ea ko nahã:

Ojipea ko jaspe.

Ojipea ko safira.

Ojipea ko ágata.

Ojipea ko esmeralda.

Ojipea ko sardônio.

Ojipea ko sárdio.

Ojipea ko crisólito.

Ojipea ko berilo.

Ojipea ko topázio.

Ojipea ko crisópraso.

Ojipea ko jacinto.

Ojipea ko ametista.

A'ea nhaporemō ko itakatuhetea rera – kiroki itakatuhetea oko hokairungava pyhykava.

²¹ Doze ko cidade herekoi portas. Portas oko pérolas. Doze portas ko doze pérolas a'ero. Pehea cidadepeva'ea ko ouropyryva nhaporemō japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurã ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurã ji hepiagi ouro yvytera pype.

²² Ji ndahepiagi ġajatykahavuhua Tupana'ga mboheteheva cidade pe. Ndogwerekoi reki. A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga yvyakotyve'ga nduvihavuhete'ga ġahoheve'ga – gaha tuhẽ opyta upa ġa pyri cidade pe cordeiro'jave'ga pavêi. Nurã ndatekwava'javi cidadepeve'ga hoa rehe ojatykahavuhua pype. A'ereki ġa ga mbohete gwekohai pe nhaporemō cidade pe.

²³ Ndatekwava'javi kwara rendya rehe cidade pe. Ndatekwava'javi jahya rendya rehe cidade pe no. A'ereki Tupana'ga hendy'jandy'ja imbokojahupava. Cordeiro'jave'ga ko cidade ryapehavamo. ²⁴ Yvyakotyve'ga gwyrive'ga ti hepiakatui okovo kojahuro ġwaramo. Yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nduri cidade pe nehẽ Tupana'ga mboheteavo heruerua oapoakatukatua cidade pype nehẽ.

²⁵ Tupana'ga ti nohovapytymukari tuhē cidade portas nehē. A'ereki nane'ymi arimo pevo. Naypytuni ti cidade pe nehē.

²⁶ Yvyakotyve'ga nduvihava'ga nduri nehē Tupana'ga mboheteavo nehē heruerua oapoakatukatua cidade pype.

²⁷ Nduri tuhē ti cidade pype ndapyryvive'ga okote'varuhuve'ga pavēi i'mbeve'ga pavēi. Ojipe'ga Tupana'ga gwereko gandra livro pype. Gahā ti uhu cidade pype nehē. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. A'ea pype Tupana'ga okwatjaripe gandra tuhu ti ga ji pyri upa okovo avuirama nehē javo – kiroki ga ojiko ga rehe.

22

Paranauhūa ko ahemongohava

¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hepiukari ji ve paranauhūapyryva ahemongohava. Ikatu hete vidro ja. Typy katu hete ko paranauhūa. Ahepia hete ji ypya a'ero. Ohē paranauhūa Tupana'ga apykavuhua hugwi. Perope cordeiro'jave'ga oapy Tupana'ga pyri oina. Ga oko aheruvihavuhuhetero oapyga.

² Pehea pyteri pe i'ami cidade pe yva ahemongohava. Yva o'ā paranauhūa rembeyvyrimo no kokoty rovai kikoty rovai no. Dozeva'ea ojoparavuhuva'ea ko yva'ia yva rehe. A'ereki mēs nanani ko ipotyramo ojipea yva'ia. Yva rohova ko yvyakotyve'ga gwyriveve'ga pohağa ohoheteavo jupe.

³ Pevova'ea pe nhaporemō pevove'ga pe nhaporemō po ti Tupana'ga nde'i nehē: “Ite'varuhu po ti nde ve nehē.” A'ea rūi po ti ga ei nehē.

Cidade pe ti Tupana'ga rekoi oapyga oapykavuhua rehe okovo ganduvihavuhuhetero cordeiro'jave'ga pavēi nehē. Ganhi'iga rupi ti Tupana'gareheve'ga ndekoi ga mboheteavo nehē. ⁴ Tupana'ga rova ti ga hepiagi nehē. Gwetovapya rehe ti ga gwereko garera nehē. ⁵ Naypytuni ti cidade pe nehē. Ndatekwava'javi ti lamparina rehe nehē. Ndatekwava'javi ti kwara rehe nehē no. A'ereki Tupana'ga ganduvihavuhuhete'ga ombokojahu ga pe. Yvyakotyve'ga nduvihavamo ti ga ndekoi avuirama nehē.

⁶ Kiro Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

–A'ea nhaporemō ko a'itituhēva'ea. Pyry hete ahe heroviari a'ea a'ero. Tupana'ga oko onhi'iga mombe'uhara'ga pojkaharetero pyryve'ga pojkaharetero. Gaha e'i ojipyrive'ga pe ga mondovo: “Eho ti imombe'gwovo aere'iva'ea jireheve'ga pe ikwahavuka ga pe nahā ti nehē javo,” ei Tupana'ga, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

Nambegwei ti Jesus'ga rura'javi nehē

⁷ –Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Pyry hete ga pe – kiroki ga gwendu katu nhirembikwatijarukara João'ga pe aere'iva'ea mombe'uhava, ei Jesus'ga.

⁸ –Jihi Joāoramō ahepia tuhē Tupana'gapyrive'ga rembiepiukara. Ji ahendu garemimombe'ua no. Henduvame hepiaga ji nhinoği Tupana'gapyrive'ga pya pyri tambohete ti ji ga javo – kiroki ga gwepiuka ji ve aere'iva'ea.

⁹ A'ero ga ei ji ve:

–Terenhinoği ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete! ei ga. Ji ko Tupana'gapyrive'ga reki jitekovo ganhi'iga rupi nde ja. Ji ko neirū'ga ja no Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga ja. Ji ko ga ja no – kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe okovo garembikwatijarukara rupi – kiroki garembikwatijarukara omombe'u aere'iva'ea. Nurā ji rūi ti embohete. Tupana'ga ti embohete! ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

¹⁰ –Teremimi garembikwatijarukara nde ve! ei ga. Tokwaha pa ti ġa aere'iva'ea nehē. Nambegwei ti nahā nehē, ei ga. ¹¹ Kiroki ġa oko te'varuhu aġwamo – ġa ti toko te'varuhu avuirama nehē. Kiroki ġa tiruahū aġwamo – ġa ti toko tiruahū avuirama nehē. Kiroki ġa oko katu aġwamo – ġa ti toko katu avuirama nehē. Kiroki ġa pyry aġwamo – ġa ti toko pyry avuirama nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹² –Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Yvyakotyve'ġa ndeaporoġita ġandetakwera ja ji ikwahavipei. Nurā ti ji imondoi ġa pe ġandeaporoġita kwepykava ġandetakwera ja nehē, ei Jesus'ga.

¹³ –Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ōmega. Jypyva'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako, ei Jesus'ga.

¹⁴ –Pyry hete ġa pe – kiroki ġa Tupana'ga nhi'ipo'ru okote'varuhua momboruka. Nahā ti Tupana'ga ei ġa pe a'ero nehē: “Pe'u ti yva hugwi ahemongohava hugwi. Pejo ti cidade pype no pekiavo portas rupi,” e'i ti Tupana'ga nehē, ei Jesus'ga.

¹⁵ –Ojipe'ġa ki a'e te nduri ipype. Tokiyme ti ġa ipype okote'varuhuheteve'ġa, ipajive'ġa, ndoakwahavive'ġa – kiroki ġa gwereko ġwembireko'ġarūive'ġa, iporojukahara'ġa, ġanembiapopyra mboheteve'ġa, i'mbeve'ġa, ojipe'ġa no – kiroki ġa i'mbe pota jipi. Nanongara'ġa nhaporemoti ndoki tuhē cidade pype nehē, ei Jesus'ga.

¹⁶ –Jihi ko Jesus, ei ga. Jihi amondo jijipyrive'ga pe pyri tomombe'u ti ga nhinhi'ġa ġa pe javo. A'ero ti pemombe'u garemimombe'ua ojipe'ġa pe – kiroki ġa ojatyka Tupana'ga mboheteavo hendukatuavo ganhi'ġa. Daviva'ea ko nhiremboypya. Ji ko Daviva'ea rakykwepoharamo no. Ji ko jaytata'iuhua ja – kiroki hendy'jandy'ja ko'ema koty, ei Jesus'ga.

¹⁷ Kiro Tupana'ga ra'uva i'ei cordeiro'jave'ga rembirekoruamahēa pavēi:
–Herejo! e'i gara'uva hēa pavēi.

Gahā – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga rembikwatijarukara – ġa ti te'i nehē no: “Herejo!”

Gahā – kiroki ġa ojiko pota Tupana'ga rehe imomborukapota okote'varuhua – ġa ti tuhu upa avuirama Tupana'ga pyri nehē i'gwovo yhya ahemongohava nehē. Gay'ua pe ji ei ġajikoga Tupana'ga rehe.

Gahā – kiroki ġa uhu pota upa avuirama Tupana'ga pyri – ġa ti tuhu ojikoga ga rehe nehē i'gwovo yhya ahemongohava ikwepyge'yma nehē.

¹⁸ Joāoramo ji ei ġa momoranduva – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga rembikwatijarukara aere'iva'ea mombe'uhava. Ga pe ji ei ġa imombe'urame ojipe'ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara. Po ġa hajiheva'ea mombe'ui a'ea ko Jesus'ga rembikwatijarukara javo no, a'ero ti Tupana'ga imondoi hahya ġa pe nehē – kiroki hahya Jesus'ga omombe'uuka ġwembikwatijarukara pype. ¹⁹ Po ġa nomombe'upavi Jesus'ga rembikwatijarukara ġa imombe'urame ojipe'ġa pe garembikwatijarukara, a'ero ti Tupana'ga ndo'uukari ġa pe yva hugwi ahemongohava hugwi nehē. Ga nombuhurukari ġa cidadepyryva pype nehē no. Nahā ti ga nomombyryvi ġa pe imbuhure'yma ġa pe pyryva'ea. Pyryva'ea Jesus'ga omombe'u ikwatijarukarame ji ve. A'ea ti Tupana'ga nombuhuri ġa pe nehē.

²⁰ Kiroki ga e'i a'ea pe nhaporemoti: “A'iti a tuhē!” – gaha e'i no:

–Nambegwei ti ji rura'javi nehē. Na tuhē ti, ei ga.

Kwa. Na tuhē a'ero! a'e ji. Amém! Herejo, Jesus, nhandepojykaharetero, a'e ji.

²¹ Tomombyry ti ga pe me nhaporemoti Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga, a'e ji.